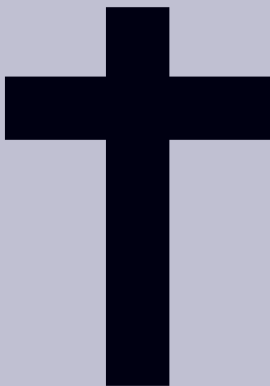

Tii Pwicîri: Âmu
Aamwari naa na cî

New Testament in Paici (NC:pri:Paici)

Tii Pwicîri: Âmu Aamwari naa na cî
New Testament in Paicî (NC:pri:Paicî)
Le Nouveau Testament à Paicî

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Paicî

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Paicî

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2022-03-11

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 11 Nov 2022 from source files dated 29 Jan 2022

94c5d202-9853-5b91-879f-4a3023457d58

Contents

Mataio	1
Maréko	96
Luka	154
Ioane	254
Apostolo	322
Roma	409
1 Korénito	454
2 Korénito	498
Galatia	527
Éféso	545
Filipi	561
Kolosé	572
1 Tésalonika	584
2 Tésalonika	593
1 Timotéo	599
2 Timotéo	613
Tito	622
Philémon	629
Hébéru	633
Jacques	675
1 Pétéru	687
2 Pétéru	702
1 Ioane	710
2 Ioane	721
3 Ioane	724
Jude	727
Auinapàpari	732

Picémara Wâdé na é wii wà Mataio Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Mataio, pwi *apostolo. Béaa kâra na é todèe wà Iésu, âna é pwi a *tò mwani wâripû ba kà tèpa *Roma. (Còo 9.9.) Naa na tii kêe, âna é wii pwina é còo na ia é pâra wiâ Iésu, â é popa mwara ê pwina é wii wà Maréko ma pâra jèkutâ goo Iésu na wii.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 60 ma 65 (wâmwünyabweri 30 naja gée na càuru pai bà kà Iésu).

É wii tâi?

Tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu Kériso, na rà tèpa *Juif mwara. Munaa rà wâro gòroigé jii ê napô *Judée, â pwiri rà pwa grec, càcaa *hébèru. Ba é ina wà Mataio pâ nee tii gée na *Aamwari Béaa (*l'Ancien Testament*) naa pairà.

Cina é wii?

É wii, ba na é paari pâ wà Iésu Kériso, âna é pwi *Mesia, pwi ukai me gée goo Pwiduée na rà tapacîê tèpa Juif gée na biu. Wâru pâ nee tii na é ina wà Mataio, ba na é paari pâ, nye wà Iésu kaa, na é pacoo pâ auinabéaa kà tèpa *péroféta naa na Aamwari Béaa. É wii ê nee tèpa jojooro Iésu, ba na é paari pâ é pwi gòobàra ukai *Davita, ma wà Abéraama, pwi jojooro diri tèpa Juif.

É pagòo tèpa cèikî naa goo Iésu, ba na rà cimwü wiàna rà pièpàrirà wà pâra tàpé, â na rà picémara é *Picémara Wâdé kêe tà diri tèpa âboro (28.19–20).

É pagòojè ma ina tâjè pâ, o coo dàra gòiri ê Mwaciri kà Iésu, na ée mwa wâjué me còwâ (24.30; 25.31).

Dà êre é tii bèeni?

Wà Iésu, âna é pwi ukai, êco na cáe caa pwi ukai pwacèwii tèpa ukai naani gòropuu. Mwaciri kêe, âna wâ *napwéretòtù ma naa na pwâranüma tèpa âboro. Jè tò naawê goo é cèikî kâjè naa gooé.

Wà Iésu, âna é tòpi jii Pwiduée diri é pàtamee, wânidò napwéretòtù ma wâni gòropuu. (Còo 28.18.) Ê tàrù kêe na é pacâmuri tèpa âboro goro é popai kà Pwiduée, âna maina jii nyamanya kà tèpa Juif. É pwa wâru ina pâ muru na pwacèwii

ni: «Guwà jèe tère pâ...êco na wâgo, âna go ina tàwà pâ...» (Còo naporomee 5.)

Wâdé tà Mataio na é wii ê pâ ârapupûra kà Iésu. Wâru naa na tii kêe jii pàra tii—popai kà Iésu goro ê pai wârori âmu wâro kâjè, wàjè tèpa nâiri Mwachiri (còo naporomee 5–7; 18); ma ucina goo ê Mwachiri (còo naporomee 13, 20). Jèe wii pâ popai na wâru na patère tèpa pitûâ kâra *Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif na càra caa tòpi Iésu (naporomee 23). Â jèe wii mwara pâ popai kà Iésu, na é mara ina béaa pâ muru na o mwa tèepaa, na é wâjué me còwâ, ba na é bàra pacoo Mwachiri kêe (naporomee 24–25).

Pai pitàgoo tii kà Mataio

Wà Iésu Kériso, âna é pwi Mesia, Pwi Ukai na é tòpò Mwachiri napwéretòtù

Pitèpa Iésu, ma ipwabwàtié târa wakè kêe (1.1–4.11)

É tapoo wakè kêe (4.12–25)

É patûra tèpa âboro naa gòrojaa (5.1–7.29)

Pai wârori wâro kà tèpa nâiri Mwachiri

Paari pàtâma pwi Mesia (8.1–9.34)

É patûra tèpa câmu kêe â é cùrurà pâ (9.35–11.1)

Rà tapoo cìcaraé tèpa pitûâ (11.2–12.50)

É pwa ucina tà tèpa âboro (13.1–52)

É pacâmurà goro Mwachiri

É tubanabwé wakè kêe naa Galilée (13.53–17.27)

Inapàpari pâ é pwi Mesia na ée mwa picâri (16.13–17.27)

Popai kêe goro ipakîri ma ipwanauri èpà (18.1–35)

É too naa Iérusaléma (19.1–23.39)

Pwa tàrù kà pwi Mesia naawê (21.1–23.39)

Popai kêe goro ê pwina o tèepaa na pwâadèrèè (24.1–25.46)

Pai bà ma wâro còwâ kêe (26.1–28.20)

Tèpa jojooro Iésu Kériso

Luka 3.23–28

¹ Wà Iésu *Kériso, âna é té gée goo wà Davita, pwi gòobàra

*Abéraama. Â wàilà-ni diri tèpa jojooro Iésu:

² Abéraama*

Isaaka

Iakobo

*Juda (ma wà tèpa aéjii kêe)†

³ Pérès (ma wà aéjii kêe Zéra; nyaa kàru, âna wà Tamar)

1:1 Genèse 22.18; 1 Chroniques 17.11 * **1:2** Abéraama... Grec: Wà Abéraama,

âna é caa kà Isaaka. Â wà Isaaka, âna é caa kà Iakobo, etc. † **1:2** Juda ma wà tèpa aéjii kêe—Tèpa caa kà tèpa 12 wâao Isaraéla. **1:3** Genèse 38.29–30; Ruth 4.18–22

Hesron
 Ram
⁴ Aminadab
 Nachon
 Salma
⁵ Booz (nyaa kêe, âna wà Rahab)
 Obed (nyaa kêe, âna wà Ruth)
 Jessé
⁶ Davita.

Wà *Davita, âna é pwi ukai [naa *Isaraéla. Â géé na càùé, â wà tèpa jojooro Iésu, âna]:

*Solomona (nyaa kêe, âna tô wâdà Urie béaa)
⁷ Roboam
 Abia
 Asa
⁸ Josaphat
 Joram
 Ozias
⁹ Yotam
 Akaz
 Ézékias
¹⁰ Manassé
 Amon
 Josias
¹¹ Yekonia (ma wà tèpa aéjii kêe).

Â, na pàara-bà, âna pacòobé tèpa Isaraéla géé napô kàra, â rà pâra nau pwa karapuu naa napô *Babulona.

¹² Â géé na càùé, [â wà tèpa jojooro Iésu, âna]:

Chéaltiel
 Zorobabel
¹³ Abihou
 Éliakim
 Azor
¹⁴ Sadok
 Akim
 Élioud
¹⁵ Éléazar
 Matthan
 Iakobo
¹⁶ Ioséfa.

Wà tô wâdà Ioséfa, âna wà Maria, tô nyaa kà Iésu, na pitunee tée pâ Kériso.

17 Wàilà diri pwiri, ê jêú tèpa jojooro Iésu Kériso. Tapoo géé goo Abéraama, tèepaa naa goo Davita, âna po 14 naneeâboro. Â tapoo géé goo Davita, tèepaa naa goro pai còbé kâra ê Ba Isaraéla géé Juda pâ naa Babulona, âna po 14 naneeâboro. Â géewê, â po 14 naneeâboro tèepaa naa goo pai pitèpa wà pwi *Mesia.

Pai pitèpa Iésu

Luka 2.1–7

18 Wàéni ê jèkutâ goro pai pitèpa wà Iésu Kériso, pwi Mesia: Wà Maria, tô nyaa kêe, âna ru bwaa ipwa câbawâdé† ma wà Ioséfa. Â béaari ê pai piéa kàru, âna é jèe nyarana wà Maria, na é naigé mee ê *Nyuâaê Pwicîri. 19 Â é niimiri wà Ioséfa pâ, na ée panuâ Maria. Êco na é pwi âboro na é pitòimiriê, êkaa na câe caa inapàpari, ba na câe caa kamu wà Maria na ara âboro. 20 É dau pinünüma naa goo, â géewê, â é mwa còo naa na naurune pwi jè *angela kà Pwi Ukai, na é ina tée pâ: «Ioséfa, pwi gòobàra Davita, gà cibwaa piwâ na gà popa wà Maria. Ba napwa naa goo ê èpo paa na wâgooé, âna é me géé goro ê Nyuâaê Pwicîri. 21 Â naa mwa pitèpaé, â gà mwa pitunee tée pâ Iésu§. Ba o mwa wàé kaa na upa ê Ba kêe géé na tojii*.»

22 Â diri ê pâ muru bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwi Ukai, na é naigé mee pwi *péroféta kêe, pâ: 23 *Ée mwa nyarana wà i tô èpo dopwa. Â ée mwa pitàmari pwi nari âboro èpo paa. Â o pitunee tée pâ Émanuêla, na pai ina wèe pâ, wà Pwiduée, âna é wâjaajè.* *Ésaïe 7.14*

24 Ûna é tàcî wà Ioséfa, â é pacoo ê pwina é ina tée i pwi angela. Â é popa wà Maria ma é wâdèe. 25 Êco na càru caa ipuu, tiagoro na wà Maria, âna é mwa pitàmari i pwi nari èpo. Â wà Ioséfa, âna é nama nee Iésu.

2

Rà ipwamainae tèpa maagoi

1 Pitèpa Iésu naa Bétéléma wâ *Judée, na pàara kà ukai *Héroda*. Â wà pàara tèpa maagoi—tèpa tà manga na rà câmu goro îricò—âna rà me géé na é too wê i tòotù. Â rà tèepaa naa *Iéruusaléma. 2 Â rà pitawèeri tèpa âboro wê pâ: «É wâpà pwi nari èpo na pitèpaé, wà pwina ée mwa pàra nau pwi ukai kà

1:18 Luka 1.27,35 † **1:18** Ipwa câbawâdé—Wâjaa tèpa Juif, âna càcaa pai ina wèe pâ, ru ipuu naima. **1:21** Luka 1.31, 2.21 § **1:21** Iésu—Pai ina wèe naa na héberu pâ: Wà Pwi Ukai, âna é pa-udòjè. * **1:21** Géé na tojii—Grec: Géé na pâ èpà kêe (= kâra ê Ba). **1:23** Ésaïe 7.14 **1:25** Luka 2.21 * **2:1** Héroda—Nee ‘Héroda Maina’, wàé pwi apâbéaa kà tèpa Héroda. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **2:2** Nombres 24.17

tèpa *Juif? Ba bà côo ê îricò kêe, na é tèepaa, câmu kêra pai pitèpaé. Êkaa na bà me nau pipwamainâê, [ma naa têe âraimeai kâbâ].»

³ Â wà ukai Héroda, âna é tère ê jèkutâ goro pai tèepaa me kà tèpa maagoi ma ê pwina rà ina. Â gùmagù ê pwâranümee. Â wà diri tàpé Iérusaléma, âna wâgotàra. ⁴ Â é papitiri diri tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò wà Héroda, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà.

Â é tawèerirà pâ: «Pwiri wâpà ê ére na o pitèpa naawê i pwi *Mesia [na guwà tapacîê]?»

⁵ Â rà tòpi têe pâ: «Naa Bétéléma, wâ Judée. Ba wàéni é popai kà Pwiduée, na ia é jèe wii wà pwi *péroféta, pâ:

⁶ *Cidòri nyuâa
napô Bétéléma,
napô géee *Juda!
Pwamuru naa googà
jii pàra napô!
Ée còobé géee jaagà
pwi ukai na maina;
pwi a wéaari
ê Ba Isaraéla,
pwi Ba na Ba kôo.»*

Michée 5.1

⁷ Géewê, â é todà tèpa maagoi wà Héroda. Ûna wàilà co, â é ina tàra pâ: «Guwà ina tòo bwàti i pwi pàara na guwà tapoo côo na i îricò.»

⁸ Ûna rà ina têe, â é panuârà pâ naa Bétéléma, ma ina tàra pâ: «Guwà pâ nau mudàra bwàti i pwi nari èpo. Â wiàna guwà pâmariê, â guwà wâjué me còwâ, nau ina tòo. Ba nümoo mwara dàra pâra, nau ipwamainâê ma naa têe âraimeai kôo.»

⁹ Nabwé, â rà còpòo wà tèpa maagoi. Â rà jèu côo mwara i pwi îricò, â é tòcia tàra ê naigé. Â rà pâra wiâê, â na é tèepaa pâ, naa gòro i pwi wâ na tâa na i pwi nari èpo, â é coo. ¹⁰ Ûna rà côo pâ é coo wê i îricò, â rà nye dau ipwàdée kaa. ¹¹ Â rà tò naa na i wâ, â rà pâmari i pwi nari èpo ma Maria, tô nyaa kêe. Â rà tùu jùrurà ma ipwamaina i pwi nari èpo. Â rà pwa ma èrù pâ ère atà kàra, â rà naa têe ê jèpa âraimeai kàra, na dau maina wâri wèe—mwani mii, ma *encens* [pâ dà na úrea† na jè cîri] ma é jawé úrea na nee *myrrhe*.

¹² Gée na càùé, â é ina tàra wà Pwiduée naa na naurune pâ, na rà cibwaa wâjué còwâ naa jaa Héroda. Â rà pa cè naigé na ité, ba na rà wâjué còwâ naa napô kàra.

Rà uru jii Héroda

¹³ Ũna rà jèè wâjué còwâ wà tèpa maagoi, â é pwa naurune wà Ioséfa. Â é còo wà pwi *angela, na é ina tée pâ: «Gà wàcì! Gà cimadò, â gà popa i du duanaí, â gà uparu, pâ naa *Aigupito! Ba wà Héroda, âna é pwa na é mudàra i pwi nari èpo, ba na pòtàmwereê. Â guwà tâa wê tiagoro tòotù na go mwa patùragà.»

¹⁴ Â é cimadò wà Ioséfa, â é popa i du duanaí, â rà pâra na ne, naa napô Aigupito. ¹⁵ Â rà tâa wê, tiagoro pai bà kà Héroda.

Diri pâ muru bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwi Ukai, na é naigé mee pwi péroféta kêe, pâ: *Go jèè todà me pwi naìò, â go pacòobée gée Aigupito.* *Osée 11.1*

É nama pòtàmwara tèpa nari èpo

¹⁶ Wà Héroda, âna é còo pâ rà ipwa tûâ tée wà tèpa maagoi. Â é nye dau putàmu kaa. Â é nama pòtàmwara diri pâ nari èpo pao, na wâboo còwâ kàra ârailu naja, wâna diri Bétéléma, ma pâ napô goro jènereê. Ba é tâmogòori gée goo tèpa maagoi i pàara na é tèepaa na, i ìricò. ¹⁷ Â, na wàrapwiri, â é pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee wà péroféta Iéremia, pâ:

¹⁸ *Pwâra i ma pijinünü na Rama†!*

É imuru pâ èpo kêe Rachel.

*Pwacoé ma patàmaruè,
ba jèè tiàurà diri.*

Jérémie 31.15

Rà wâjué còwâ gée Aigupito

¹⁹ Gée na càuru é pai bà kà Héroda, â é pwa naurune wà Ioséfa na Aigupito. Â é còo pwi angela kà Pwi Ukai, ²⁰ na é ina tée pâ: «Gà cimadò, â gà popa i du duanaí, â gà wâjué còwâ paru pâ naa napô *Isaraéla. Ba rà jèè bà wà tàpé na ia nùmarà na rà pòtàmwara i nari èpo.»

²¹ Â é cimadò wà Ioséfa, â é poparu wâjué naa napô Isaraéla. ²² Êco na é tère pâ wà Arkélaos, pwina naí Héroda, âna é popa pwâra ukai naa Judée, gée na càuru pai bà kà caa kêe. Â

2:15 Osée 11.1 **2:18** Genèse 35.19; Jérémie 31.15 † **2:18** Rama; Rachel—Rama, âna pwi village kàra é wâao kà Éfraïm na wâmwünyabweri Iérusaléma; Rachel, âna tô nyaa kà Ioséfa ma Benjamin, â wà Éfraïm, âna pwi naí Ioséfa. Ê popai bèeni na tii kà Iéremia, âna goro pai còobé kà tèpa Isaraéla gée napô kàra, ba na rà pwa karapuu naa napô Babulona. (Còo Jérémie 31.15.)

wâgotêe na é wâjué cômâ naawê. Â é ina têe mwara wà Pwi Ukai naa na naurune pâ, na rà pâra naa napô Galilée. ²³ Â rà tâa na jè village na ina goo pâ Nazareth. Êkaa na pacoo ê pai jèe ina kâ tèpa péroféta pâ, [wà pwi Mesia, âna] o pwi âboro gée Nazareth.

3

É patêre tèpa âboro Ioane

Maréko 1.1–8; Luka 3.1–18; Ioane 1.19–28

¹ Géee na càuru pâ naja na wâru, â é cimadò wà pwi âboro na nee *Ioane Pwi a piupwaa. Â é tâa namaré wâ *Judée, â é picémara târa pâ âboro na rà medarié. Â é ina tàra pâ: ² «Guwà pinünüma ma guwà pitòotéri ê wâro kàwà! Ba jèe wâmwünyabwe ê *Mwaciri napwéretòtù!»

³ Wà Ioane, âna wàé kaa, na ia é jèe picémaraê wà *péroféta Isaia, pâ:

Pwa pwi âboro naa namaré

na é tomara too:

“Ée me Pwi Ukai.

Pwabwâti é naigé!

Pwa ma bâracaari

pwi ére na ée pâ wê!”

Ésaïe 40.3

⁴ Napwa naa goo Ioane, âna é coona ê ârabwée na pwa goro wàra kaamela*. Â é piieé goro karapuu parawére macii. Â é uti kòrée ma wâdo narapuutâ. ⁵ Â po dau wâru pâ âboro na rà nye tà medarié naa namaré—gée *Iérusaléma, ma diri ê napô Judée, ma ê pâ ére goro nairiwâ Ioridano. ⁶ Â rà inapàpari ê pâ èpà kàra, na ara é pâ âboro diri. Â é *upwaarà naa nairiwâ Ioridano.

Guwà pwa cè tûâ cèna wâdé!

⁷ Wâru mwara tèpa âboro géee na du ditàra pwapwicîri kâ tèpa *Juif, wà tèpa *Farasaio ma tèpa *Sadukaio, na rà medari Ioane, ba na é upwaarà.

Ûna é côorâ, â é ina tàra pâ: «Guwà pâ tèpa nari dòèa, ma tèpa pwâ! Wàilàpà na ina tàwà pâ, guwà o udò jii ê wârimuru, na ée mwa naa tàwà wà Pwiduée? ⁸ Bwa! Guwà mara pwa cè tûâ cèna wâdé, târa ma o paari pâ, jèe pitòotéri ê wâro kàwà! ⁹ É, gona guwà tà niimiri pâ, guwà udò, géee goo na wà *Abéraama,

2:23 Ésaïe 11.1, 53.2; Luka 2.39; Ioane 1.45 **3:2** Mataio 4.17, 1.15 **3:3** Ésaïe

40.3 **3:4** 2 Rois 1.8 * **3:4** Kaamela—Chameau. Còo note goo Mataio 19.24 ma Maréko 1.6. **3:7** Mataio 12.34, 23.33 **3:9** Ioane 8.33,39; Roma 4.12

âna é pwi jooorowà? Bwa! Piticèmuru naa goo. Ba wiàna nümee, â o pâri wà Pwiduée ma é bii ê pâ atù bèeni ma rà o tèpa gòobàra Abéraama!

¹⁰ «É jèe tà pwabwàti ê gi kèe [wà Pwiduée]. Â ée mwa tépàgà naa na wàé diri ê pâ upwàra na càcaa wàdé ê pâ pwêe, ma cîri naa na ânye!»

O pitèi tèpa âboro!

¹¹ «Wâgo, âna go upwaawà goro jawé, târa ma o paari pâ guwà pitòotéri ê wâro kàwà. Êco na wà pwina ée mwa me pwicò kôo, âna ée mwa upwaawà goro Nyuââ Pwicîri ma ânye†. Wàé, âna dau pwa pàtâmee jiio‡, â càcaa pâriô ma go tipi ê otàpwe goro du wâraâê [ba é Pwi Ukai]. ¹² É jèe nye tà pwabwàtié, ba na é pitèi tèpa âboro. Â ée mwa naaitiri tàpé na rà wàdé jii tàpé na rà èpà, pwacèwii pai pinaaitiri ê pudòro upwàra§ jii ê parawée. Â é tòimiri ê pudòé, â é cîri parawée naa na ânye na ticè pwâadèrè.»

Piupwaa Iésu

Maréko 1.9–11; Luka 3.21–22

¹³ Gée na càué, â é pâra wà Iésu gée napô Galilée, naa nairiwà Ioridano. Â é pàdari wà Ioane, ba na é upwaaé.

¹⁴ Êco na càcaa nüma wà Ioane na é pwa, â é ina tà Iésu pâ: «Gona cina gà medario? Na càcaa pâri ma go upwaagà. Wàdé na gà upwaa.»

¹⁵ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Nye wàdé ê pwina gà ina. Êco na, ni, âna wàdé na ju pacoó ê pwina *târù na ara Pwiduée.»

Êkaa na é upwaaé wà Ioane, wàra pai ina kèe. ¹⁶ Úna é cimadò gée najawé wà Iésu, â nye tàpirié kaa ê napwéretòotù, â é côo ê Nyuââ Pwicîri kà Pwiduée, na é gére boome naa gòé, pwacèwii ê déamu. ¹⁷ Â é tère ê pwâratùra me gée napwéretòotù na ina pâ: «Wà pwi bèepwiri, âna Pwina naîô [na caapwi co] na go dau meaarié. Wàé kaa na go jèe nye pitòrigarié, ba dau wânümoó tée*.»

4

É tacai Iésu wà Caatana

Maréko 1.12–13; Luka 4.1–13

3:10 Mataio 7.19; Luka 13.6–9 **3:11** Ioane 1.26–27,33; Apostolo 1.5 † **3:11** Upwaawà goro...ânye—Pwiri pitèimuru kà Pwiduée. Ée mwa naa Nyuââ Pwicîri kèe tà pâra tàpé, â ée mwa naa wârimuru tà pâra tàpé. É, pwiri popai goro pai picètiri ê èpà jijjé, tèpa naîé. ‡ **3:11** Dau pwa pàtâmee jiio—é, Dau pwamuru naa goóé jiio. § **3:12** Pudòro upwàra—Nara upwàra (graine); Parawée (é, pwùrué, pwirié)—coquille, extérieur. **3:16** Ioane 1.32 **3:17** Psaume 2.7; Ésaïe 42.1; Mataio 12.18, 17.5; Luka 9.35 * **3:17** Wânümoó tée—é, Wânümoó goóé.

¹ Gée na càùé, â é popa wà Iésu ê Nyuâaê Pwicîri kà Pwiduée naa namaré, ba na é tacaié wà *Caatana, pwi a cicarajè. ² Â câé caa ija wà Iésu naa na 40 tòotù, ba é *ipwanya*. Â é tapoo copwa.

³ Â é pàdarié wà Caatana, pwi a tacaijè, â é ina tée pà: «Wiàna gà *Pwina naí Pwiduée, â gà bii ê pà atü bèeni ma poloa!»

⁴ Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pà: *Câé caa wâro co goro poloa wà pwi âboro, â é nye wâro goro diri pà popai na é ina wà Pwiduée.*» *Deutéronome 8.3*

⁵ Â é popa Iésu pà naa *Iérusaléma, ville na pwicîri. Â é popaé too naa gòro pûru *Wâra pwapwicîri. ⁶ Â é ina tée pà: «Wiàna gà Pwina naí Pwiduée, â gà ègò géeni! Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pà:

*Ée mwa tûâri
tà tèpa *angela kêe,
wà Pwi Ukai Pwiduée,
ba na rà wéaarigà.
Rà mwa tapigà.
O càcaa tanoori âgà
naa gòro atü.»*

Psaume 91.11–12

⁷ Â é tòpi tée wà Iésu pà: «Bwa. Ba jèe nye wii mwara naa na Tii Pwicîri pà: *Gà cibwaa pigàdà Pwi Ukai Pwiduée'gà.*» *Deutéronome 6.16*

⁸ É popaé mwara wà Caatana naa gòro jè jaa na dau wâdòiti. Â é paari tée diri ê pà napô ma mwaciri gòropuu bau ê pwényuâa kàra ma ê neemururà. ⁹ Â é ina tée pà: «Wiàna gà tûu jùrugà arao ma gà ipwamainà, â go mwa naa tâgà diri ê pà pwi bèepwiri.»

¹⁰ Â é ina tée wà Iésu pà: «Gà pâra jiio, co Caatana! Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri, pà: *Gà ipwamainà Pwi Ukai Pwiduée'gà, â nye wàé co, na gà ipwa âboro kîri kêe.*» *Deutéronome 6.13*

¹¹ Nabwé, â é panuâ Iésu wà Caatana, â rà medari Iésu pà angela, â rà ipwa âboro kîri kêe.

*É tapoo wakè kêe Iésu
Maréko 1.14–15; Luka 4.14–15*

¹² Gée na càùé, â é tère wà Iésu pà, jèe tòpò wà *Ioane Pwi a piupwaa naa na karapuu. Â é pâra wà Iésu naa napô Galilée.

4:1 Héberu 2.18, 4.15 **4:2** Exode 34.28 * **4:2** Ipwanya—Jeûner. Còo Neeremuru (Vocabulaire). Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: Bicopwa. **4:4** Deutéronome 8.3 **4:6** Psaume 91.11–12 **4:7** Deutéronome 6.16 **4:10** Deutéronome 6.13 **4:12** Mataio 14.3; Maréko 6.17; Luka 3.19–20

13 Â câé caa tâa Nazareth, â é pâra nau pitâa Capernaüm, bàra nawia Galilée, wâna ére Zabulon ma Neftali. 14 Êkaa na pacoo i pwi ia é ina wà Pwidueé, na é naigé mee *péroféta Isaia pâ:

15 *Têre, co du napô
Zabulon ma Neftali—
gàu wâmwünyabweri nawia;
na ére géé cõwâ*

*kâra Ioridano;
wâgàu na Galilée;
napô na piwâru Ba na,
na càra caa pwi Ba kôo.*

16 *Go ina târa pwi Ba kôo:*

*Ba kôo na tâa na bàutê
—bàutê na dau cikautê.*

*Té marié é tòotù;
èpàparié pwéelaa na pwâra.*

É pawâroé cõwâ wà Pwidueé!

Ésaïe 8.23–9.1

17 Â nye tapoo kaa naawê, na wà Iésu, âna é picémara ê popai târa pâ âboro. Â é ina tàra pâ: «Guwà pinünüma ma pitòotéri ê wâro kàwà! Ba jèe wâmwünyabwe ê *Mwaciri napwéretòotù!»

*É todà tèpa tapoo câmu kêe
Maréko 1.16–20; Luka 5.1–11*

18 Na jè tòotù, â é pâra wii bàrawia Galilée wà Iésu. Â é cõo tupédu âboro na tupédu a taa ârawéà—wà Simona na ina gooe pâ Pétéru, ma wà André, pwi aéjii kêe. Â ru gére tòpò puà kàru naa nawia.

19 Â é ina tàru pâ: «Gàu me wiâô, â go mwa nama gàu tupédu a pwapuàri âboro.»

20 Â ru nye naaco kaa ê puà kàru, â ru pâra wiâ Iésu.

21 Rà tàpo dau pipâra pâ, â wà Iésu, âna é cõo Jacques ma Ioane, tupédu naí Zébédée. Rà tàgére pwani puà gòro wànga ma wà caa kàru. Â é todàru wà Iésu, 22 â ru nye naaco kaa wà caa kàru, ma i wànga, â ru pâra wiâê.

*É nama tiàu maagé kâra âboro
Maréko 1.35–39; Luka 4.42–44, 6.17–19*

23 É pâra pitiri napô Galilée wà Iésu, â é pacâmuri tèpa âboro naa na pâ *wâra pitapitiri. Â é picémara ê *Picémara Wâdé goro ê Mwaciri [napwéretòotù]. Â é nama tiàu diri pâ maagé ma aré kâra pâ âboro. 24 Â rà tère jèkutâ gooe pitiri na province Syrie.

Â rà cia medarié wà tàpé na rà aré†, ma ê pâ na jèpapara maagé —wà tàpé na tâa goorà ê pâ duée, ma wà tàpé na rà céca‡ ma wà tàpé na rà pitàbwamwa. Â é cau nama tiâu maagé kàra wà Iésu. 25 Wàru pâ âboro, na rà pé gére pâra wiâ Iésu—âboro me géé Galilée, ma géé na ére goro Dix Villes§. Â rà me mwara géé Iéruusaléma, ma diri ê napô *Judée, ma géé na ére pâ còwâ kàra nairiwâ Ioridano.

pai pwa pupûra naa gòrojaa

5

(Naporomee 5–7)

Luka 6.17–49, 12.22–34

1 Ûna é còo pâ âboro na wàru wà Iésu, na rà gére me, â é too naa gòrojaa, â é tâaboo, ba na é pacâmurirà. Â rà me naa jaaé tàpé na rà pâra wiâê.

Cidòri nyuâa

2 Â é ina tàra pâ:

3 «Cidòri nyuâa tàpé na rà ipakîrirà, ba o kàra ê *Mwaciri napwéretòtù!

4 Cidòri nyuâa tàpé na rà i, ba ée mwa patàmarùrà wà Pwiduée!

5 Cidòri nyuâa tàpé na moo pwâranümarà, ba o mwa kàra ê gòropuu diri!

6 Cidòri nyuâa tàpé na rà copwa dàra câbawâdé kà Pwiduée, ba ée mwa naa tàra diri pwina nûmarà goo!

7 Cidòri nyuâa tàpé na rà imeai, ba ée mwa imeairà wà Pwiduée!

8 Cidòri nyuâa tàpé na tâbawêe pwâranümarà naa goo Pwiduée, ba rà o mwa còoê!

9 Cidòri nyuâa tàpé na rà pinaanapô bèepirà, ba ée mwa tuneé tàra wà Pwiduée pâ, tèpa naîê!

10 Cidòri nyuâa tàpé na pièpàrìrà géé goro pai pitère dàra kàra ê popai kà Pwiduée. Ba o mwa kàra ê Mwaciri napwéretòtù.

11 Cidòri nyuâawà, wiàna rà tobapwâwà ma pièpàriwà, géé goro na guwà tèpa âboro kòo. 12 Ba rà jèe nye wàrapwiri tà tèpa *péroféta na rà pâbéaa kàwà. Â guwà ipwàdéé ma piégòtùru, ba o maina pumara wakè kàwà naanidò *napwéretòtù!»

† 4:24 Tàpé na rà aré (é, tàpé na rà tâa na aré)—Ceux qui souffrent. ‡ 4:24 Tàpé na rà céca—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Tàpé na rà pinya. 4:25 Maréko 3.7–8

§ 4:25 Dix Villes—Nee mwara Décapole. 10 villes na caajurirà. 5:3 Ésaïe 57.15

5:4 Ésaïe 61.2–3; Auinapàpari 7.17 5:5 Psaume 37.11 5:6 Ésaïe 55.1–2 5:10

1 Pétèru 3.14 5:11 1 Pétèru 4.14 5:12 2 Chroniques 36.16; Apostolo 7.52

Guwà tèpa pwéelaa kâra gòropuu

13 «Guwà tèpa còo* târa gòropuu. Â wiàna é còo, âna tubatiàu é nùmee, â jè o wànau târa ma jè o pwa ma tèepaa còwâ é nùmee? Bwa. O jèe piticèmuru naa goo. Â o tũ naa gòroigé, â rà o mwa pâra gò pâ âboro.

14 «Guwà tèpa pwéelaa kâra gòropuu, pwacèwii é jè ville na é tâa gòrojaa, ba o pwacoé ma jè cîdaée. 15 Â ipaiwà mwara naa goo é jè wâra ânye. Ba câjè caa nuri, ma jè mwa caa naapwàniri é pwéelaa kêe! Bwa! Jè nye tòpò dòiti. Â é pwéelaa goo diri é pâ âboro, na rà tâa na é wâ. 16 Â wâdé na wàrapwiri é pwéelaa kàwâ! Wâdé na é tèepaa na ara diri tèpa âboro. Â géewê, âna rà o còo é pâ muru na wâdé na guwà pwa. Â rà o pwamaina Pwiduée, Caa kàwâ, na é wânidò napwéretòtù.»

Go tèepaa nau pacoo é Naèà

17 «Guwà cibwaa niimiri pâ, go tèepaa nau nama tiàu é *Naèà kà Moosé, ma é pâ auina kà tèpa péroféta. Bwa, go tèepaa, ba na go pacoo. 18 Guwà tère bwàti, ba go ina tàwâ é âjupâra pâ: Ûna bwaa tâa é napwéretòtù ma gòropuu, â o càcaa càtùra cè ji caapwi âmu géé goro é Naèà, tiagoro na pacoo diri é pâ namuru.

19 «Gée goo pwiri, â wà pwi âboro na é tajii é ji caapwi naèà na dau kîri, â é picòo tà pàra tàpé ma rà ipwacèwiié, âna wà pwiibà, âna ée dau kîri naa na Mwaciri napwéretòtù. Â wà pwi âboro na é pâra wiâra bwàti é Naèà, ma picòo tà pàra tàpé ma rà wàrapwiri, âna wà pwiibà, âna ée dau maina naa na Mwaciri napwéretòtù. 20 Ûu, wâdé na guwà pitère dàra é câbawâdé kà Pwiduée, jii pai pwa kà tèpa *dotée goro é Naèà ma wà tèpa *Farasaio. Ba wiàna càcaa wàrapwiri, â o câguwà caa tò naa na Mwaciri napwéretòtù.»

Gà naaco putàmù

21 «Guwà tâmogòori bwàti pâ é jèe ina [wà Pwiduée] tà tèpa jojoorjè, pâ: *Gà cibwaa tètàmwara âboro.* Exode

20.13 Â wà pwina é tètàmwara pwi jèpwi, âna o popaé pàdari pwi a pitèimuru, ma é pwa wârimuru tée. 22 Â wâgo, âna go ina

5:13 Maréko 9.50; Luka 14.34–35 * 5:13 Còo—Na pàara biu, âna càcaa po wâdé bwàti é pâ còo. Ba po dau wâru pâ tòri na tâa na. Na pàra pàara, âna jèe nye ticè nùmee, ba jèe pâra gòro jawé, â jèe nye po tâa co é pâ tòri na. Pwacèwii é nu na jè pwârũ târa kuru, ba, na jè copwaa diri, â jèe ticè nùmee, â jè tũ târa ja. Wakè kà còo mwara, âna na é cèitiri ma wéaari é utimuru. Ucina mwara goro é auipwataâboro kà Pwiduée na câ mwa caa tòtèri. (Còo Lévitique 2.13; Nombres 18.19.) 5:14 Ioane 8.12, 9.5 5:15 Maréko 4.21; Luka 8.16, 11.33 5:16 Éfésò 5.8–9; 1 Pétèru 2.12 5:17 Roma 3.31 5:18 Luka 16.17, 21.33 5:19 Jacques 2.10 5:21 Exode 20.13; Deutéronome 5.17 5:22 1 Ioane 3.15

pâ: Wiàna gà putàmu[†] naa goo pwi a cèikî béégà, â gà o mwa coo ara Pwiduée, na ée mwa pitèigà. Â wiàna gà ina tà pwi a cèikî béégà, pâ, “Gà pé pigù!” âna o popagà pâ naa na wâra pitèimuru kà Pwiduée. Â wiàna gà piduri[‡] pwi a cèikî béégà, â gà tapacîri wârimuru na dau maina, naa na ére na jèe maagé ma tòina naawê.

²³ «Jè jèe còo cai ni: Gà pame ê âraimeai'gà naa na wâra pwapwicîri. Â tèepaa me naa na pwâranümagà ê pwina wânabibiu kàu ma wà pwi a cèikî béégà. ²⁴ Â, na wàrapwiri, wâdé na gà tàpo naaco naawê ê âraimeai'gà. Â gà wâjué còwâ, ma gàu mara pinaanapô ma wà pwi aéjii'gà. Â nabwé, â gà mwa wâjué còwâ, ma gà mwa bàra naa i âraimeai'gà.

²⁵ «Wiàna é piciapwâ googà wà pwi jèpwi, â gàu mara pinaanapô ma wâé, wiàna gàu bwaa gére wâ naigé pâ naa na aupitèimuru. Ba é péa panuâgà tà pwi a pitèimuru, na ée mwa panuâgà târa pwaliici ma tòpògà naa na karapuu. ²⁶ Â go ina tâgà ê âjupâra pâ: O câgà caa còobé géee na karapuu, wiàna ina pâ, bwaa câgà caa pé wâri diri ê wârimuru'gà!»

Popai goro tapàgà piéa

²⁷ «Guwà tâmogdòri bwàti pâ é jèe ina [wà Pwiduée] pâ: Gà cibwaa toomura (gà cibwaa cîâa jii tô wâdàgà, é, wà pwi éagà). Exode 20.14

²⁸ «Â wâgo, âna go ina pâ: Wiàna gà ucâri wâdà pwi jèpwi, â gà wâdéarié, â pwacèwii na gàu jèe pipuu. ²⁹ Ba wiàna majoroé ê âraporomeegà, na gà pitanami goo, ma gà pwa na èpà, â gà èrù tâjii, â gà tütâjii naaiti jiigà! Ba o wâdé ba kâgà wiàna tiâu jè ére naiigà, jii wiàna tâbawêe ê naiigà, â tügà naa na ére na gà pwamaagé còo naawê[§]! ³⁰ Â wiàna majoroé ê îgà ètò na gà pwa na èpà, â gà tépàgà, â gà tütâjii naaiti jiigà! Ba bwaa wâdé ba kâgà wiàna tiâu é jè ére naiigà, jii wiàna tâbawêe ê naiigà, â gà pâra naa na ére na jèe maagé ma tòina naawê!»

³¹ «Jèe ina mwara pâ: Wà pwina é tû târa é wâdèe, âna wâdé na é pwa cè tii târa ma pitapàgà piéa. Deutéronome 24.1

³² Êco na wâgo, âna go ina pâ: Gà cibwaa tû tà tô wâdàgà na càcaa tô a toomura* (câe caa cîâa jiigà). Ba gà péa panuâe, ba

† 5:22 Putàmu—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Putàmu na ticè âji majoroé. ‡ 5:22 Piduri—Insulter. 5:23 Maréko 11.25 5:27 Exode 20.14; Deutéronome 5.18 5:29 Mataio 18.9; Maréko 9.47 § 5:29 Ucina co goo é pwina nama jè pwa na èpà. Ba wâdé na jè tütâjii naaiti jiiigè. 5:30 Mataio 18.8; Maréko 9.43 5:31 Deutéronome 24.1–4; Maréko 10.4 * 5:32 Na càcaa tô atoomura—, Êco wiàna tô ilàri na ia pwicîri ma gàu piéa.

na é toomura, wiàna é jèu piéa ma cè pwi jèpwi. Â wà mwara pwi jè âboro na é popaé ma é wâdèe, âna é toomura†.»

Popai goro ipwataâboro

³³ «Guwà tâmogòori bwàti pâ é jèe ina wà Pwiduée tà tèpa jooorojè, pâ: *Gà cibwaa pwâ goo é pai pwataâboro'gà. Wâdé na gà pacoo é *auipwataâboro'gà na ara Pwi Ukai. Lévitique 19.12*

³⁴ Â wâgo, âna go ina pâ: Wiàna gà *ipwataâboro, â gà cibwaa ina neere ére pwicîri, ba na *paâjupâra é auipwataâboro'gà.

«Gà cibwaa ina “napwéretòotù” ba autâa pwicîri kà Pwiduée; ³⁵ é, “gòropuu” ba aucò kêe; é, “*Iérusaléma” ba ville kêe, wàé na é Ukai maina kâjè. ³⁶ Â gà cibwaa ina mwara pâ: “Go ipwataâboro gòro pûruô” ba càcaa wâgà na gà tâmogòori nama pwaa, é, duu é caapwi wàrapûrugà. ³⁷ Wiàna nûmagà na gà ùuri, â gà ina co pâ “üu”. Â wiàna tàutâgà, â gà ina co pâ “bwa”. Ba cè gòobèrèe, âna me gée jaa *Caatana, wà Pwi âboro èpà.»

Popai goro pitôowârimuru†

³⁸ «Guwà tâmogòori pâ jèe ina pâ: *Âraporomee târa âraporomee, ma poropwâ târa poropwâš. Exode 21.24*

³⁹ «Èco na wâgo, âna go ina pâ: Wiàna é pwa na èpà tâgà wà pwi jè âboro, â gà cibwaa pitôowâri têe. Â wiàna é tamagéri é upwaégà ètò, â gà panuâ têe mwara jèpwi. ⁴⁰ Â wiàna é popagà pâ naa na wâra pitèimuru pwi jè âboro, ma é popa cimiici'gà, â gà naa têe mwara é palito'gà. ⁴¹ Â wiàna é tacoo googà wà pwi jè [coda roma] ma gà popa é atà kêe naa na caapwi kilomètre, â gà popa naa na ârailu kilomètres. ⁴² Wiàna é ilari jiigà cè jè muru, wà pwi jè âboro, â gà naa têe. Â wiàna é ilari târa mwa pitôowâri, â gà cibwaa iauri jiié.»

Gà meaari tèpa èpàrigà!

⁴³ «Guwà tâmogòori bwàti é auina bèeni: *Gà meaari tèpa jènerègà. Lévitique 19.18* Â rà ina mwara [pàra tàpè] pâ: “Â gà èpàri tàpè na rà èpàrigà.” ⁴⁴ Èco na wâgo, âna go

† **5:32** Na pàara kà Iésu, âna maina kamu kâra ilàri na pitapàgà piéa. Ipaiwà mwara wiàna nye ticè èpà na é pwa. Wiàna é piéa còwâ, â o càcaa dau wâdé è béarailu kâra pai pitâa kêe ma pwi jè âboro, gée goro é pwâra kamu kêe. È popai bèeni kà Iésu, âna pwiri pai ina wèe pâ, wâdé tà Pwiduée na càgàu caa tapàgà piéa. Èco na, wiàna ticè pai pwa wèe ma gàu pitànaima, â gà tòimiri è nee tò wâdàgà, â gà cibwaa nama é kamu wiàna ticè èpà na é pwa. **5:33** 1 Korénito 7.10–11 **5:33** Exode 20.7; Lévitique 19.12; Nombres 30.3; Deutéronome 23.22 **5:34** Ésaïe 66.1; Mataio 23.22; Jacques 5.12 **5:35** Psaume 48.3; Ésaïe 66.1 † **5:37** Pitôowârimuru—Vengeance.

5:38 Exode 21.24; Lévitique 24.20; Deutéronome 19.21 **§ 5:38** Âraporomee târa âraporomee... Ba na rà cibwaa piwéna jii é pwina é pwa târa wà pwi jèpwi. **5:43** Lévitique 19.18 **5:44** Exode 23.4–5; Luka 23.34; Apostolo 7.60; Roma 12.14,20

ina pâ: Gà meaari tàpé na rà èpàrigà*, â gà pwapwicîri ba kà tàpé na rà pwa tâgà na èpà. ⁴⁵ Â wiàna gà wàrapwiri, â gà pwi âji naî pwi Caa'gà, na é wânidò napwéretòotù. Ba é nye nama té é tòotù kée, naa gò tàpé na rà wâdé, ma wà tàpé na rà èpà. Â é nye nama popaa, naa gò tàpé na rà papwicîriê, ma wà tàpé na càra caa papwicîriê.

⁴⁶ «Ba wiàna gà wâdéari co tàpé na rà wâdéarigà, â cina gà tapacîri cè câmagà† jii Pwiduée? Ba wà tèpa *tò mwani wâripû [na rà tèpa pwâ ma iau] âna rà nye pwa mwara é pwiibà. ⁴⁷ Â wiàna gà nye pwabwàcu ma pacidòri co tèpa béegà, â pé dà cèna gà pwa cèna piwéna? Ba wà tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée, âna rà nye pwa mwara é pwiibà! ⁴⁸ Â wâgà, âna wâdé na gà tâbawêe naa na pimeaari kà Pwiduée. Â gà ipwacèwii pwi Caa'gà na é wânidò napwéretòotù, na é tâbawêe.»

6

Popai goro pai imeai

¹ [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Wâdé na gà pwa é câbawâdé kà Pwiduée ma pacoo é *Naèà*. Êco na gà ipwacôoco! Gà cibwaa pwa na ara pâ âboro, ma rà o pi-inagà ba wâdé. Ba wiàna wàrapwiri, â o câgà caa tòpi é câmagà naa jaa Caa, na é wânidò *napwéretòotù. ² Êkaa na, na gà naa mwani tà tàpé na ticè kàra, â gà cibwaa ipaarigà, pwacèwii tèpa 'pwàniri èpà'. Ba rà pwa naa na é pâ *wâra pitapitiri, ma é pâ autâa kâra âboro na pâ village. Ba rà imudâra, ba na rà ipwamainarà wà tèpa âboro. Â go ina âjupâra pâ: Rà jèe nye tòpi é câmarà!

³⁻⁴ «Â wâgà, âna gà cibwaa ipaarigà na gà pwa na wâdé. Na gà naa mwani tà tàpé na ticè kàra, goro îgà étò, â càcaa wâdé na é tâmogòori é îgà aèmwü! Â wà Pwiduée Caa'gà, na é wânidò napwéretòotù, na é côo diri pâ muru, âna ée mwa naa cè câmagà.»

Popai goro pai pwapwicîri

⁵ «Na guwà pwapwicîri, â guwà cibwaa pwacèwii tèpa 'pwàniri èpà'. Ba rà cima nau pwapwicîri, naa na pâ wâra pitapitiri ma autâa kà tèpa âboro na pâ ville. Ba wâdé târa na rà o côorà pâ âboro. Â guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Rà jèe nye tòpi é câmarà. ⁶ Â wâgà, âna wiàna gà

* **5:44** Gà meaari tàpé na rà èpàrigà—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bëeni: Â gà pwényunyuaari tàpé na rà pinajajaigà, â gà pwa na wâdé tà tàpé na rà miirigà. † **5:46** Câma—Récompense. Pumara wakè. **5:48** Lévitique 19.2; Deutéronome 18.13 **6:1** Mataio 23.5 * **6:1** Pacoo é Naèà—Pai imeai tàpé na ticè kàra, ma pai pwapwicîri, ma pai ipwanya (jeûner). Côo gòobàra naporomee 6. **6:5** Mataio 23.5; Luka 18.10-14

pwapwicîri, â gà tò naa na wâ'gà, wâna cè naditârawâ. Â gà târi goropwârawâ, â gà pwapwicîri tà Pwiduee Caa'gà, na câjê caa côoê. Â é côo ê pwina gà pwa, naa na wâbinyiri, â ée mwa naa cè câmagâ.

⁷ «Â, na guwà pwapwicîri, â guwà cibwaa pwa nyakâra tûra, pwacèwii pàra tèpa âboro, na càra caa tâmogòori pwi âji Pwiduee na é caapwi co. Ba rà tà niimiri pâ é têrerà, gée goro pai wâru ê pâ pwina rà ina. ⁸ Â guwà cibwaa ipwacèwiirâ. Ba wâ Pwiduee Caa kâwâ, âna é tâmogòori ê pwina nûmawâ goo, béaari† ê pai pi-ila kâwâ.

⁹ «Â guwà o wârani târa cè pai pwapwicîri kâwâ:

“Pwi Caa kâbâ na wânidò napwéretòotù;

Wâdé naa papwicîri ê neegâ.

¹⁰ Wâdé naa pacoo ê Mwaciri'gâ.

Wâdé naa pwa câbawâdé'gâ naani gòropuu, ma pwacèwii naanidò napwéretòotù.

¹¹ Gà naa tâbâ cè utimuru cèna pâribâ na diri pâ tòotù.

¹² Gà pwanauri pâ èpâ kâbâ, pwacèwii na bà pwanauri târa ê pâ èpâ kâra.

¹³ Gà cibwaa panuâbâ târa tacai.

Gà upabâ jii ê èpâ‡.

{Ba nye tâa tâgâ ê Mwaciri, ma pàtâmee, ma pwényuâa, dâra gòiri awé. Amen§.}

¹⁴ «Ba go ina tàwâ pâ: Na guwà pwanauri tà pàra tàpé ê pâ èpâ na rà pwa, â é pwanauri tàwâ mwara wâ Pwiduee Caa kâwâ nidò napwéretòotù. ¹⁵ Â wiâna câguwâ caa pwanauri ê èpâ kâ pàra tàpé, â wâ pwi Caa kâwâ, âna o câé caa pwanauri tàwâ ê èpâ kâwâ.»

Popai goro pai ipwanya

¹⁶ «Na gà *ipwanya (na gà panuâ ija'gâ ba na gà pwapwicîri), â gà cibwaa ipaarigâ, pwacèwii tèpa 'pwàniri èpâ'. Ba rà paari naa na naporomeerâ pâ rà ipwanya, ba na o côorâ diri ê âboro! Êkaa na go ina âjupâra pâ: Rà jèe nye tòpi câmarâ. ¹⁷ Â wâgâ, âna, na gà ipwanya, â gà nuwa naporomeegâ, â gà tuti pûrugâ*. ¹⁸ Â o càra caa côo pâ âboro pâ, gà ipwanya. Êco na wâ Pwiduee

6:7 1 Rois 18.26–29 **6:8** Mataio 6.32 † **6:8** Béaari—Béaa kâra (avant). **6:9** Luka 11.2–4 **6:10** Luka 22.42 **6:12** Mataio 6.14–15, 18.21–35 **6:13** Luka 22.40; Ioane 17.15; 2 Tésalonika 3.3; 2 Timotéo 4.18; Jacques 1.13 ‡ **6:13** Gà upabâ jii ê èpâ—é, Gà upabâ jii wâ Pwi âboro èpâ. § **6:13** Amen—Wâdé na wâra.

6:14 Maréko 11.25–26 **6:16** Ésaie 58.5–9 * **6:17** Tuti pûrugâ—Grec: Tâmi wârapûrugâ goro l'huile.

Caa'gà, na câjè caa côoê, âna é côo ê pwina gà pwa naa na wâbinyiri, â ée mwa naa cè câmagà.»

Âji wâdé naa jaa Pwiduée

19 «Gà cibwaa mudàra pâ wâdé gòropuu, ba péa mura jiigà, é, péa wai ma botére ma tiâu. 20 Gà wéaari pâ wâdé'gà [naa jaa Pwiduée] naa napwéretòotù. Ba ticè madé na uti, ma ticè waaca† na iri. Â o càcaa wai ma botére, â ticè a mura wê. 21 Ba é pwâranümagà, âna, é wâna é wêe ê wâdé'gà.

22 «Guwà tère, é âraporomeejè, âna é pwéelaa kêra naiijè. Â wiàna nye wâdé é âraporomeejè, â diri é naiijè, âna é tâa na pwéelaa. 23 Â wiàna èpà é âraporomeejè, â diri é naiijè, âna é tâa na bàutê. Â wiàna é pwéelaa naa wâgoojè âna é pâra nau bàutê, â o mwa nye dau bàutê kaa!»

Gà picàwai‡—mwani, é, Pwiduée

24 «Nye ticè âboro cèna pâri ma é piênawéna§ bwàti kêra ârailu ukai, géee na diri é pwâranümee. Ba ée mwa tà piênawéna bwàti kà pwi jèpwi, â ée pwa-imudiri tà pwi jèpwi. Ûu, o càcaa pâri ma guwà cau piênawéna kà Pwiduée ma é mwani!»

Mudàra béaa Mwaciri kêe

25 «Wâépwiri é majoroé ma go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa géaa goro é wâro kàwà, ma é naiiwà. Guwà cibwaa pitawèeri pâ: “Jè o mwa ija dà?” ma “Jè o mwa coona dà?” Ba é wâro kàwà, âna é âjimuru jii é utimuru; â é naiiwà, âna é âjimuru jii ârabwée!

26 «Guwà jèe côo cai é pâ marü. Ba càra caa picâmi, ma piûnya*, ma càra caa tòpò cè bwà târa pâ tòotù. Êco na wà Pwiduée Caa kàwà nidò napwéretòotù, âna é nye pa-ijarà. Â gona câguwà caa dau piwéna jii é pâ marü? Akaé! 27 Càcaa géee goro pai géaa goro ija ma wâdo, na guwà o nama gòiri é wâro kàwà!

28 «Â gorodà na guwà géaa mwara goro cè ârabwée kàwà? Guwà jèe côo cai é pai cipu kêra pâ murubuké na-araé. Ba càra caa pâti, ma càra caa ta ârabwée. 29 Â go ina tàwà pâ: Wà pwi ukai *Solomona, naa na diri é muugère kêe, âna é pâ ârabwée kêe, âna càcaa dau wâdé jii é pwi caapwi murubuké.

30 «Â guwà jèe côo cai é pâ aramwatò: É cipu nabà, â o cîri widàuru naa gòro ânye. Â wà Pwiduée, âna é naa ârabwée kàra.

6:19 Jacques 5.1–3

6:20 Mataio 19.21; Luka 18.22

† 6:20

Madé...waaca—Grec: Mite.

‡ 6:23 Picàwai—Choisir.

§ 6:24

Piênawéna—Servir. 6:25 Filipi 4.6; 1 Timotéo 6.6–8; 1 Pétèru 5.7

6:26

Mataio 10.29–31; Luka 12.6–7

* 6:26 Piûnya—Récolte.

6:29 1 Rois 10.4–7; 2

Chroniques 9.3–6

Â gona o câe caa naa ârabwée kàwà na piwéna jii? Nye dau kîri kaa ê cèikî kàwà!

³¹ «Ûu, guwà cibwaa géaa ma guwà ina pâ: “Jè o ija dà?” ma “Jè o wâdo dà?” ma “Jè o coona cè dà?” ³² Ba wà tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée, âna càra caa nao goro mudàra ê pâ pwiibà. Êco na wâguwà, âna wà Pwiduée Caa kàwà na é wânidò napwéretòotù, âna é nye tâmogòori ê pwina nûmawà goo. ³³ Guwà mudàra béaa ê *Mwaciri napwéretòotù, â guwà pwa ê pwina nûma Pwiduée goo, â ée mwa naa tàwà ê pwina tiàu jiiwà. ³⁴ Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa géaa goro tòotù widàuru, ba ê tòotù widàuru, âna ée mwa nye pwa wakè kèe. Ê géaa târa nabà, âna nye târa nabà!»

7

*Pàra pupûra kà Iésu naa gòrojaa
Luka 6.37–49, 11.9–13, 13.24–27*

Guwà cibwaa pitèi pàra tàpé!

¹ [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Gà cibwaa pitèi [ma pitòti] pàra tàpé, ba na o câe caa pitèigà wà Pwiduée. ² Ba é pitèigà, pwacèwii é pai pitèi kâgà wà pàra tàpé, â ée mwa pwa tâgà é pwina gà pwa tàra! ^{3–4} Gà dau côo bwàti é mapûpûru na wâna âraporomee pwi aéjii'gà. Â gà niâ jai é diopwaa kâra pàara upwâra na âraporomeegà! Â gà wânau pai ina tà pwi aéjii'gà pâ: “Nama go jèe patâjii i mapûpûru bèepwiri na âraporomeegà”?

⁵ «Gà pwi a-ipwacôwârimuru! Gà mara patâjii béaa é diopwaa kâra pàara upwâra bèepwiri na âraporomeegà! Â géewê, mwa bàra pwéelaa tâgà cè pai patâjii wàra é mapûpûru wâna âraporomee pwi aéjii'gà!

⁶ «[Gà wéaari bwàti é pwina wâdé na me gée goo Pwiduée.] Ba câjè caa naa târa pâ akàna é pâ pwina wâdé, ba rà péa biirà dàjè còwâ, ma utijè. Â câjè caa tû târa puakà é pâ perle na dau maina wâri wèe. Ba rà péa còogai*.»

Guwà tà ila ma mudàra ma cùu!

⁷ «Wâdé na guwà nye tà ilari taaci jii wà Pwiduée, ba ée mwa naa tàwà. Â guwà nye tà mudàra taaci, ba guwà o mwa pâmari. Â guwà nye cùu taaci é goropwârawâ, ba o mwa tàpiri tàwà. ⁸ Ûu, ba wà pwina é ilari, âna o naa tée. Â wà pwina é mudàra, âna é pâmari. Â wà pwina é cùu é goropwârawâ, âna o tàpiri tée.

6:32 Mataio 6.8 **6:33** 1 Rois 3.13–14; Psaume 37.4,25; Roma 14.17 **7:1** Roma 2.1; 1 Korénito 4.5; Jacques 4.11–12 **7:2** Maréko 4.24 * **7:6** Ba càcaa diri tèpa âboro na rà tòpi bwàti. **7:7** Maréko 11.24; Ioane 14.13, 15.7, 16.23–24 **7:8** 1 Ioane 3.22, 5.14–15

⁹ «O wàilàapà nawà, na o naa cè atü târa èpo kêe, wiàna é ilari jiié cè poloa? ¹⁰ O wàilàapà na o naa tée cè dòèa, wiàna é ilari cè ârawéa? ¹¹ Ba wâguwà, tèpa âboro èpà, âna guwà tâmogòori naa é pwina wâdé tà tèpa nari èpo kàwà. Â wà Pwiduee Caa kàwà nidò *napwéretòotù, na é wâdé, âna ée mwa naa pâ muru na dau wâdé awé tà tàpé na rà ilari jiié.»

Ère diri naèà

¹² «Guwà pwa tà pàra tàpé è pâ muru na nümawà na rà pwa tàwà. Wàè kaa pwiri, è ère è *Naèà kà Moosé, ma èdiri pâ tii kà tèpa *péroféta.»

Goropwârawâ na picu

¹³ «Guwà tò na è goropwârawâ na é picu. Ba maina è goropwârawâ pâ naa na ére na tubatiàujè awé naawê. Â ticècoé è pai pâ naa pwi naigé-bà. Â wâru tàpé na rà pâ na. ¹⁴ Â nye dau picu kaa è goropwârawâ pâ naa na è *âji wâro. Â pwacoé è pai pâra wii. Â càcaa wâru tàpé na rà pâmari.»

Tèpa péroféta a pwâ

¹⁵ «Guwà ipwagorocôo tèpa péroféta a pwâ [na rà ina pâ, rà pame è popai kà Pwiduee]! Ba rà o pâmariwà, âna rà pwacèwii mutô, êco na rà pâ tèpa macii a piuti. ¹⁶ Guwà o nye côoinarà gée goro è pwâra wakè kàra. Ba câjè caa pétâ pwâra dipâa gée goro è upwâra aru! Â câjè caa pétâ pwâra î gée goro è upwâra na pwa daaé! ¹⁷⁻¹⁸ Ba è upwâra na wâdé, âna é nye tòpò pwêe na wâdé [târa uti] â pwacoé ma é tòpò pwêe na èpà. Â è upwâra na èpà, âna é nye tòpò pwêe na èpà, â pwacoé ma é tòpò pwêe na wâdé. ¹⁹ Â wà pwi upwâra na câé caa naa cè pwêe cèna wâdé, âna o tépàgàé, â tüè naa goro ânye.

²⁰ «Â ipaiwà naa goo tèpa péroféta a pwâ. Ba guwà o côoinarà gée goo è pwâra wakè kàra.»

Gà ina â gà pwa

²¹ «Wiàna nümagà na gà tèepaa naa na *Mwaciri napwéretòotù, â câgà caa po ciburà ina co pâ: “Pwi Ukai, Pwi Ukai!” Wâdé na gà pwa mwara câbawâdé kà Caa kôo na wânidò napwéretòotù! ²² Ba, na Tòotù na o mwa pitèi tèpa âboro, âna o wâru tàpé na rà o ina tôo pâ: “Pwi Ukai, Pwi Ukai, bà mu picémara, ma tü târa pâ duée naa na neegà. Â wâru pâ wakè na bà pwa goro pàtàmagà!”

²³ «Â go o mwa po ina tàra géé pâ: Câgo caa mu tâmogòoriwà. Guwà pâra jiio, ba guwà tèpa pwa ê pâ tûa na èpà! [Ba câguwà mu caa† pwa ê câbawâdé kôo.]»

Ucina goo du wâ

²⁴ «Wà pwina é tère diri pâ popai kôo bèeni ma pitère dâra, âna é pwacèwii pwi âboro na é tèi bwàti muru. Bà é bari é wâ kêe naa gòro atü. ²⁵ Â coo boo ê popaa, ma ca i jèpé, â uu ê pòu, â coo ma ti goro ê wâ. Êco na câé caa tûu, ba bari naa gòro atü. ²⁶ Â wà pwina é tère popai kôo, â câé caa pitère dâra, âna é pwacèwii pwi a pimwüru, na é pacima é wâ kêe naa namarawâ. ²⁷ Â coo boo i popaa, â ca i jèpé, â uu i pwéretòotü, â coo ma ti goro i wâ. Â é nye tûu kaa i wâ, â nye tònòori diri kaa.»

Pwa tàrù kêe ma é pacâmurirà

²⁸ Ûna é ina diri pâ popai bèepwiri wà Iésu, â rà dau pò goro é pai pacâmurirà kêe wà tèpa âboro. ²⁹ Ba câé caa pwaduwa kà† tèpa *dotée goro é Naèà [na rà ina é pwina rà ina wà pâra tàpé]. Ba é nye tùra géé gooé.

8

É nama tiàu maagé kà pwi a pwa maga

Maréko 1.40–45; Luka 5.12–16

¹ Géé na càué, â é tàbätü* boome géé gòrojaa wà Iésu, â rà pâra wiâê ê pâ âboro na dau wâru. ² Â é me burée pwi jè a pwa maga†. Â é tûu jürué ara Iésu, â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, wiàna nūmagà, â gà o nama tiàu maagé kôo!»

³ Â é tu pâ wà Iésu, â é tu naa gooé, â é ina tée pâ: «Ûu kaa, nūmoo na tiàu jiigà maga'gà!»

Â é nye wâdé kaa.

⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà cibwaa pwa jèkutâri! Êco na gà pâra nau ipaarigà tà pwi a pwa ârapwaaïlò. Â gà naa [tà Pwiduée] i pwi *ârapwaaïlò na ia é ina wà Moosé naa na *Naèà kêe. Ba na wàrapwiri, â rà o côo diri wà tèpa âboro pâ gà jèe wâdé.»

Pai cèikî kà pwi jè caa kâra coda

Luka 7.1–10

7:23 Psaume 6.9; 2 Timotéo 2.19 † **7:23** Câguwà mu caa—Vous n'avez jamais... Wà pâra tàpé, âna rà ina pâ: Câguwà caa mu. **7:29** Maréko 1.22; Luka 4.32 † **7:29** Pwaduwà kà—Faire comme. * **8:1** Tàbätü—Descendre. Boo. † **8:2** Maga—Lèpre. Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga. **8:4** Lévitique 14.1–32; Mataio 9.30; Luka 17.14

⁵ É paé wà Iésu, â ûna é tò naa Capernaüm, â é me mariê wà pwi jè caa kâra coda kà tèpa *Roma. Â é tacoo gooé, ba na é pitu tée, ⁶ â é ina pâ: «Gà côo pwi ênawéna[†] kôo, âna é tà puu wà pwârawâ, ba é nye dau maagé kaa, â é pitâbwamwa.»

⁷ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wâdé, paé ma ju pâra, ba go mwa nama tiâu maagé kêe.»

⁸ Â é tòpi tée pwini pâ: «Bwa, càcaa pâri naa gooò ma gà tèepaa naa pwârawâ kôo. Â gà nye po tûra co, â o tiâu maagé kà pwi ênawéna kôo. ⁹ Ba wâgo, âna go pitère dâra pwi a pitûâ kôo, â go caa pitûâ kà tèpa coda. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gà pâra!” â é pâra. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gà me!” â é me. Â, na go ina tà tèpa ênawéna kôo pâ: “Guwà pwa ni” â rà nye pwa.»

¹⁰ Â é dau pò wà Iésu, â é cãdiri i pwi caa kâra coda. Â é ina tà tèpa gére pâra wiâê pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Cãgo caa pâmari cè pwi âboro cèna maina cèikî kêe, pwacèwii pwini, tia na [mwara é âji Ba kà Pwiduée] *Isaraéla.

¹¹ Üu, o wâru diri cè tàpé cèna rà o mwa me naa na *Mwaciri napwéretòtù, géé na diri gòropuu. Â rà o mwa tâa na é pi-ija na maina ma wà tèpa jojooròjè *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo.

¹² Â napwa naa goo wà pâra tèpa âji nari Mwaciri, âna càcaa pârirà ma rà tò. Â o mwa tûrà naa gòroigé, naa na bàutê, iti jii Pwiduée! Â rà o mwa i ma tòngüru[§] poropwârà [géé goro pai maagé kâra].»

¹³ Â nabwé, â é ina wà Iésu, tà i pwi caa kâra coda, pâ: «Gà wâjué cõwâ naa pwârawâ'gà! Géé goo é cèikî'gà, âna o tèepaa é pwina gà ilari!»

Â, na ji pâara bèepwiri, âna nye tiâu kaa i maagé kà i pwi ênawéna.

Pai tiâu maagé kà tèpa âboro

Maréko 1.29–34; Luka 4.38–41

¹⁴ É pâra naa pwârawâ kà Pétèru wà Iésu. Â é pâmari tô nyaa kà wâdà Pétèru na é gére puu, ba é pitòoka. ¹⁵ Â é tu naa goro iê wà Iésu, â nye tiâu jiié kaa i pai pitòoka kêe.

¹⁶ Na bàrane kêe, â cia medari Iésu é pâ âboro na wâru, na pwa duée goorà. Â é tûâri târa pâ duée, na rà còobé géé goorà. Â é nama tiâu diri mwara pâ maagé goo pâra tàpé. ¹⁷ Êkaa na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee *péroféta Isaia, pâ:

É jèe popa jijjè

[†] **8:6** Ênawéna—Serviteur. **8:11** Luka 13.29 **8:12** Mataio 22.13, 25.30; Luka 13.28 [§] **8:12** Tòngüru (é, tòngüngüru)—Grincer des dents. Piuti. **8:17** Ésaie 53.4

*ê aré kâjè.
É jèe tétâjii
ê pâ maagé kâjè.*

Ésaïe 53.4

*Tàpé na nümarà na rà pâra wiâ Iésu
Luka 9.57–62*

¹⁸ Na jè tòotù, âna wâru pâ âboro na rà tâbèepi Iésu. Ûna é còora, â é ina tà tèpa *câmu* kêe pâ, na rà capai gée, naa na ére gée còwâ kâra nawià.

¹⁹ Â géewê, â é medarié pwi jè *dotée goro é Naèà, â é ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra†, nümoò na go pwi a câmu'gà, â go pâra wiâgà, naa na diri cè ére cèna gà o pâ wê.»

²⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ê pâ macii a piugà, âna pwa aucârü kàra, â pâ marü, âna pwa na wânaîrà. Â napwa naa goò, *Pwina naîri âboro, âna nye ticè aunao kôo.»

²¹ Â ipaiwà naa goo pwi jè ârapàara tàpé na rà pâra wiâ Iésu, na é ina tée pâ: «Nye pâri ma go jèe mara pâra nau ipwàniri caa kôo?»

²² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Bwa, gà me wiâô. Â gà naaco tèpa bà, ma rà nye ipwànirirà còwâ!»

*É pacoo pòu Iésu
Maréko 4.35–41; Luka 8.22–25*

²³ É nye tò kaa naa gòro i wànga wà Iésu, â rà pâra wiâê wà tèpa câmu kêe. ²⁴ Â, na rà tèepaa naa nabibiu kâra nawià, â é nye nama tüê kaa i pwéretòotù. Â jèe tò naa na wànga ê pâ wià. Â napwa Iésu, âna é tàgére puu na wànga. ²⁵ Â rà patacié wà tèpa câmu kêe. Â rà ina tée pâ: «Pwi Ukai! Gà nama jè udò! Ba jè o mwü!» ²⁶ Â é ina tàra pâ: «Wà nau? Cina wâgotàwà? Nye dau kîri kaa é cèikî kàwà!»

Â é cimadò, â é pwa i pwéretòotù ma i nawià. Â é coo i napô, â nye po èaau kaa.

²⁷ Â rà po pò, â rà pi-ina tàra pâ: «Wàilàapà pwi âboro bèeni, na é pacoo ê pwéretòotù bau i wià?!»

*É tü târa pâ duée gée goro ârailu âboro
Maréko 5.1–20; Luka 8.26–39*

²⁸ Rà tèepaa wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe naa Gadara, wâna ére gée còwâ kâra *nawià Galilée. Na napô bèepwiri, âna pwa tupédu ârailu âboro na pwa duée gooru. Â dau wâgo tà tèpa

* **8:18** Câmu—é, Cému. † **8:19** Pwi apwa pupûra—Celui qui porte une prédication ou exhortation. Hébreu: Rabbi, âna popai târa papwicîri pwi apwa pupûra. **8:20** 2 Korénito 8.9 **8:21** 1 Rois 19.20 **8:24** Psaume 4.9 **8:26** Psaume 89.10; Mataio 14.31

âboro gooru, ba ru tupédu âboro gòo ma tupédu a putàmu. Â cara caa mu piwédò na ére bèepwiri.

Ûna ru còo Iésu, â ru nye còobé kaa géé nacârü, â ru boome caraé. ²⁹ Â ru nye wiikau ma ina pâ: «*Pwina naî Pwiduée, dà cèna nūmagà na gà pwa tâbu? Nūmagà na gà pwa wârimuru tâbu, béaari kâra ê pâara târa pwa wârimuru?»

³⁰⁻³¹ Â rà tacoo gooe mwara wà tèpa duée, ma ina tée pâ: «Na gà tū tâbà, â gà nama bà géé naa goro ê pâ puàkà nadòbà!»

Ba pwa ê pé pubu puàkà na dau maina, na rà tàgére ija géé paé còwâ ni.

³² Â é tòpi târa pâ: «Îguwà!»

Â rà còobé géé goo i tupédu âboro, â rà tò naa na i pâ puàkà. Â rà nye tàbàtù kaa i pâ puàkà, géé goro i jaa, boo naaniboo nawia. Â rà cau mwü naawê.

³³ Wà tàpé na rà piwéaari i pâ puàkà, âna rà nye uru pâ kaa, naa na village. Â rà piwiâ diri ê jèkutâ bèepwiri. ³⁴ Rà nye cau me diri kaa dari Iésu ê pâ âboro géé na village. Ûna rà còoê, â rà tacoo gooe pâ, na é pâra géé na napô kàra.

9

*É nama wâdé còwâ pwi a pitàbwamwa
Maréko 2.1–12; Luka 5.17–26*

¹ É wâjué còwâ wà Iésu gòro wànga naa na village [Caper-naüm] wâna é pitâa wê. ² Â wà pâra tèpa âboro na napò-bà, âna rà pitûri medarié naa na aupuu pwi âboro na é pitàbwamwa.

Ûna é còo ê cèikî kàra, â é ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: «Gà gòo, co pwi bééò! Ba jèe pwanauri ê pâ èpà'gà!»

³ Â wà pâra tèpa *dotée goro ê Naèa na rà tâa wê, âna rà piniimiri pâ, 'Wà pwi âboro bèeni, âna é pi-ina ba èpà Pwiduée [ba é nama ipaiwàilu ma wàé]!

⁴ É tà tâmogòori pwina rà niimiri wà Iésu, â é ina târa pâ: «Cina èpà ê pwâranümawà? ⁵ Piticècoé na go ina tée pâ: “Jèe pwanauri ê pâ èpà'gà” jii na go ina tée pâ: “Cimadò, â gà pâra*!” ⁶ [Â wiàna pâri ma go nama é pâra, na arawà diri] â guwà mwa tâmogòori pâ, pwa tàrù kà *Pwina naîri âboro, ma é pwanauri ê pâ èpà kà tèpa âboro naani gòropuu.»

Â é ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: «Gà cimadò, â gà popa é aupuu'gà, â gà pâra naa jaagà.»

8:29 Maréko 1.24; Luka 4.41 **9:1** Mataio 4.13 **9:4** Mataio 12.25; Luka 9.47;

Ioane 2.25 * **9:5** Wiàna é ina tà pwi âboro pâ: «Jèe pwanauri ê pâ èpà'gà», â wà tèpa âboro na rà tâa wê, âna o cara caa còo, ba muru na wâbinyiri tà pwi âboro. Êco na, wiàna é ina tée pâ: «Gà cimadò, â gà pâra», â wà diri tàpé na rà tâa wê, âna rà o còo wiàna pwa pàtâma Iésu târa ma é nama tiâu maagé kée. **9:6** Ioane 17.2

⁷ Â é nye cimadò kaa i pwi âboro, â é pâra naa pwârawâ kêe.
⁸ Ūna rà côo pwiri wà tèpa âboro, â wâgotàra. Â rà pwamaina Pwiduée, ba é naa ê pàtamee na maina tà tèpa âboro!

É todà Mataio

Maréko 2.13–17; Luka 5.27–32

⁹ É pâra wà Iésu, â é côo pwi âboro na nee Mataio, na é gére tâa na wâra *tò mwani wâripû†. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiâô!»

Â é nye cimadò kaa, â é pâra wiâê.

¹⁰ Géé na càué, â rà ija wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe, jaa Mataio. Â wâru pâ âboro na rà pi-ija ma wailà—wà tèpa tò mwani, ma wà pâra tèpa âboro na èpà wâro kàra.

¹¹ Ūna rà côo ê pwiibà wà pâra tèpa *Farasaio, â rà ina tà tèpa câmu kà Iésu pâ: «Gorodà na wà pwi ukai kàwà, âna rà picaiija ma pibéerà ma tèpa tò mwani, ma wà tàpé na èpà wâro kàra?»

¹² Â é tà térerà wà Iésu, â é ina pâ: «Càra caa bu dotée wà tàpé na rà wâdé. Â nye wàco tàpé na rà maagé. ¹³ Wâdé na guwà tâmogòori é auina kà Pwiduée, pâ: *Càcaa é *ârapwaailò goro macii na wâdé tóo. Â nūmoo goo pimeaari. Osée 6.6*

«Wâgo, âna câgo caa me nau todà tàpé na rà niimiri pâ wâdé é wâro kàra. Go me nau todà tàpé na rà tâmogòori pâ èpà é wâro kàra.»

Ucina goro ipwanya

Maréko 2.18–22; Luka 5.33–39

¹⁴ Rà tèepaa medari wà Iésu, wà pâra tèpa câmu kà *Ioane Pwi a piupwaa. Â rà ina tée pâ: «Wàibà ma tèpa Farasaio, âna bà nye ciburà *ipwanya. [Bà panuâ é ija, ba na bà pwapwicîri tà Pwiduée.] Â gorodà na càra caa ipwanya wà tèpa câmu'gà?»

¹⁵ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Gona rà o pikîri wà tàpé na todàra naa goro piéa, wiàna é bwaa tâa jaarà wà pwi a piéa? Bwa! Êco na o mwa me é pàara, na ée mwa pâra jirà wà pwi a piéa. Â géewê, â rà o mwa bàra ipwanya.»

¹⁶ «Nye ticè jè âboro, cèna é popa é pâ noo kàra imwaano na càcaa pâji nuwa, ma é taiti naa goro é pwina jèe dòroé. Ba [wiàna jè nuwa i imwaano, â] o dàdàpa é gòobàra é imwaano na jèe dòroé. Â o mwa dau maina kaa é audàdàpa goo! ¹⁷ Â guwà côo é *wâra jawé na pwa goro parawére macii: Cájè caa popa é dipâa na bwaa âmuê, ma jè upwâwii é wâra jawé na jèe dòroé. Ba o taaò i wâra jawé, [ba pwacoé ma é tèe]‡. Â ée joro wii napuu i dipâa, â jèe èpà i wâra jawé. Bwa! Wâdé na jè tòpò

† 9:9 Wâra tò mwani wâripû—Bureau des impôts. 9:11 Luka 15.2 9:13 Osée 6.6; Mataio 12.7 9:14 Luka 18.12 ‡ 9:17 Pwacoé ma é tèe—Còo 2e note goo Maréko 2.22.

ê dipâa na bwaa âmuê, naa na ê wâra jawé na bwaa bwûu, ba na o wéaari bwàti i dipâa bau i wâra jawé.»

*É nama wâdé cōwâ du ilàri
Maréko 5.21–43; Luka 8.40–56*

¹⁸ Ūna é bwaa gére ina tàra pwiri wà Iésu, â é medarié wà pwi jè âboro imaina kâra napô. Â é tùu jùrué ara Iésu, â é ina tée pâ: «[Gà me wài!] Ba wà tô èpo kôo, âna é mwa nye tàgére bà ni. Êco na, wiàna gà me nau tòpò ìgà naa gòé, â ée wâro.»

¹⁹ Â rà cimadò wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â rà pâra wiâ pwi âboro-bà.

Tô ilàri na 12 naja kêe goro maagé

²⁰ Na rà gére pâra wii naigé, â é tèepaa me tô ilàri na jèe po 12 naja kêe goro maagé, ba, mu tèepaa me é pâara na mu itàa domii gooé. Â é pwicò kàra, â é tu naa goro gòobàra ârabwée kà Iésu. ²¹ Ba é nye cèikî pâ é nye po wàrapwiri co, â o jèe tiàu i maagé kêe.

²² Â é tabiié wà Iésu, â ûna é cōoê, â é ina tée pâ: «Gà gòo, co tōoni! Gà jèe wâdé cōwâ goo é cèikî'gà!»

Â nye tiàu kaa i maagé kêe.

Tô èpo kà pwi âboro imaina

²³ Nabwé, â é tèepaa pâ wà Iésu, naa pwârawâ kà i pwi âboro imaina. Â é pâmari pâ âboro na rà gére cipacîri ipwàni, ma wà tèpa pwanyabi§. Â nye dau wâru kaa é pâ pwâratùra wê.

²⁴ Â é ina tàra pâ: «Guwà pâra! Ba wà tōoni, âna câe caa bà. Â é nye po puu.»

Êco na rà pitaurée gooé. ²⁵ Â é cau pacòobérà wà Iésu, â é tò naa na ê nadiàrawâ. Â é tu pâ naa goro îri i èpo, â é nye cimadò kaa wà tōoni.

²⁶ Â rà nye piwiâ pitiri kaa na ére-bà, é jèkutâ goo.

É nama ru niâ tupédu a bwi

²⁷ Géewê, â é pâra wà Iésu. Ūna é tèepaa naa na jè ére, â ru gére pwicò kêe tupédu a bwi.

Â ru nye tà uu ma ina pâ: «*Pwina naî Davita, gà meaaribu, ma pitu tâbu!»

²⁸ Ūna é tèepaa naa jaaé wà Iésu, â ru medarié tupéeni. Â é ina tàru pâ: «Gona gàu nye cèikî kaa pâ, pâri ma go nama tiàu i maagé kàu?»

Â ru tòpi tée pâ: «Ûu, co Pwi Ukai.»

9:21 Mataio 14.36 § **9:23** Tèpa pwanyabi—Na rà pwàniri âboro bà wà tèpa Juif, â pwa tèpa uu kuruò (flûte). **9:27** Mataio 20.29–34

²⁹ Â é tu naa goro i du âraporomeeru wà Iésu, â é ina tàru pâ: «Wâdé na wàra é pwina gàu nye cèikî naa goo!»

³⁰ Â ru nye niâ kaa. Â é ina ba gòo tàru pâ: «Gàu pwacôoco! Gàu cibwaa pwa jèkutâ goo é pwina go pwa tàu!»

³¹ Êco na, ûna ru còobé, â ru pwa jèkutâ goo Iésu pitiri é napô-bà.

É nama é tùra pwi a kûukû

³² Ûna ru gére pâra jii Iésu wà tupéeni, â rà popa me tée pwi âboro na é kûukû, ba pwa duée gooé. ³³ Â é tû târa i duée wà Iésu, â é nye tùra kaa i pwi a kûukû.

Â rà pò gooé diri pâ âboro na rà tâa wê, â rà pi-ina pâ: «Câjè caa mu còo cèna wàrani, na napô kâjè *Isaraéla!»

³⁴ Êco na rà ina tèpa Farasaio pâ: «É tû târa é pâ duée goro é pàtama *Caatana, pwi ukai kâra pâ duée!»

*É cùru tèpa 12 apostolo kée
Maréko 6.7–13; Luka 9.1–6*

Dau maina é ârapiûnya

³⁵ Wà Iésu, âna é pâra wii pâ ville ma village. Â é pacâmuri pâ âboro, naa na pâ *wàra pitapitiri. Â é picémara é *Picémara Wâdé goro é Mwaciri [napwéretòtù]. Â é nama tiàu é pâ maagé ma aré, na wâru pai pwa goo. ³⁶ Â é còo é pâ âboro na dau wâru, â é dau meaarirà. Ba jée oratàra, â rà pidumapiê, pwacèwii pâ mutò, na ticè cèna wéaarirà.

³⁷ Â é ina tà tèpa câmu kée pâ: «Dau maina é ârapiûnya na o pwa. Êco na càcaa wâru awakè. ³⁸ Wâdé na guwà pwapwicîri ma ilari cai jii Pwi apooro aupwanapô, ma é panuâ me mwara cè pàra tèpa wakè, ba na rà pitu.»

10

Nee tèpa 12 apostolo

¹ É todà tèpa câmu kée wà Iésu na rà po 12, â é naa tàra é tàrù, ba na rà tû târa cè pâ duée, ma rà o nama tiàu diri pâ maagé ma aré kâra pâ âboro. ² Wàéni é nee tèpa 12 *apostolo:

Simona, na ina gooé pâ Pétéru;

André, pwi aéjii kée;

Jacques, pwina naî Zébédée;

Ioane, pwi aéjii kà Jacques;

³ Filipo;

Barthélemy;
 Toma;
 Mataio, pwi a mu *tò mwani wâripû;
 Jacques, pwi naî Alphée;
 Thaddée*;
⁴ Simona, pwi Zélotte†;
 Judas Iscariote, wà pwina ée mwa ipwa tûâ tà Iésu.

É cùrurà pâ

⁵ Tèpa 12 apostolo bèepwiri, âna é cùrurà wà Iésu, naa na pâ napô, â é tûâri tàra pâ: «Guwà cibwaa pâra dari tèpa âboro na càra caa tèpa *Juif. Â guwà cibwaa tò mwara, naa na pâ village na napô *Samaria. ⁶ Â guwà nye pâra dari co tèpa âboro *Isaraéla, ba rà pwacèwii tèpa mutô na rà imwüru. ⁷ Â guwà picémara wii naigé, pâ: “Jèe wâmwünyabweriwà é *Mwaciri napwéretòtù.”

⁸ «Â guwà nama tiâu pâ maagé, â guwà pawâro tèpa bà, â guwà pwa ma rà wâdé tèpa pwa maga, â guwà tü târa pâ duée géé goro pâ âboro. Ba po muru naa tàwà, â wâdé mwara na guwà naa, naa goro piticémuru naa goo. ⁹ Â, na guwà pâra, â guwà cibwaa pa mwani—wâpà wiàna mwani mii, é mwani pwaa, é cè jè mwani. ¹⁰ Â guwà cibwaa pa cè atà, ma cè wâraâwà, ma cè tâjò kàwà. Guwà nye coona co caapwi ârabwée. Ba wà pwi a wakè, âna wâdé na é tòpi é ârawakè kèe.

¹¹ «Wiàna guwà tò naa na cè jè village, â guwà mudàra cawi cè pwi âboro cèna nùmee na é tòpiwà. Â guwà tâa jaa pwiibà, tiagoro cè tòtù cèna guwà mwa pâra géé na érebà. ¹² Â, na guwà tò naa na i pwârawâ-bà, â guwà ilari jii Pwidueé é *aupwényunyuâari ma pinaanapô kèe, naa gò tàpé na rà tâa wê. ¹³ Â wiàna rà tòpiwà bwàti, â o mwa tâa tàra é aupwényunyuâari. Â wiàna càra caa tòpiwà bwàti, â guwà pacôwâri é aupwényunyuâari kàwà.

¹⁴ «Â wiàna nye ticè caapwi âboro na é tòpiwà, ma tère é pwâratùra kàwà, naa na cè jè pwârawâ, ma naa na cè jè village, â guwà còobé géewê. Â guwà tauri é dàuru puu géé goro du âwà†. ¹⁵ Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Ée mwa pwa wârimuru tàra wà Pwidueé, na Tòtù na ée mwa pitèi pâ âboro. Â o dau maina

* **10:3** Thaddée—Nee mwara Jude. Pwina naî Jacques. (Còo Luka 6.14–16, Ioane 14.22, Apostolo 1.13.) † **10:4** Zélotte—Grec: Cananite. Pwi âji âboro Judée na nùmee na é paègò tèpa Roma géé napô kèe. **10:6** Jérémie 50.6 **10:7** Mataio 3.2, 4.17; Luka 10.9,11 **10:9** Luka 10.4 **10:10** Luka 10.7; 1 Korénito 9.14 **10:12** Luka 10.5–6 **10:14** Luka 10.10–12; Apostolo 13.51 † **10:14** Tauri é dàuru puu géé goro du âwà—Paari pâ, rà tètâjii tàpé na èpà pâ tûâ kàra. **10:15** Mataio 11.24; Jude 1.7

ê wârimuru kàra, jii tàpé géé *Sodoma ma Gomora [na ia dau miiri ê tûâ kàra].»

O tubaèpà tàwà

¹⁶ «Guwà tère! Go cùruwà pwacèwii pâ mutô naa nabibiu kâra macii a piuti. Wâdé na guwà tèpa âboro na guwà moo, êco na wâdé na guwà tèpa ipwacôowà mwara[§]. ¹⁷ Ba rà o tâjùruwà ma popawà pâ naa na wâra pitèimuru. Â rà o pâdiwà goro ubati naa na pâ *wâra pitapitiri. ¹⁸ Â rà o dàtiwà pâ na ara tèpa kupénoo ma wà tèpa ukai, ba na rà pitèiwà, géé goro na guwà tèpa âboro kôo. Â guwà o tèpa *paâjupâraô, na ararà, ma na ara mwara tàpé na càra caa tèpa Juif.

¹⁹ «Â, na diri pâ pàara na rà o mwa tâjùruwà, â guwà cibwaa pidumapié goro cè pai tòpirà. Ba wà Pwiduée, âna ée mwa naa tàwà cè pwina guwà ina na ji pàara bèepwiri. ²⁰ Ba o jèe càcaa wâguwà na o tûra, â o jèe é Nyuâaé Pwicîri kà Caa kàwà, na é tûra goowà.

²¹ «[Na pwi pàara bèepwiri] âna wà pwi jè âboro, âna ée panuâ pwi aejii kêe, ba naa tètâmwereé. Â wà pwi caa kâra èpo, âna é wàrapwiri tà pwina naîê. Â wà tèpa èpo, âna rà o pipaa ma du nyaa ma caa kàra. Â rà o pwa ma rà pwa wârimuru, tiagoro pai pòtâmwararà. ²² Â rà o miiriwà diri ê pâ âboro, ba guwà tèpa âboro kôo. Êco na wà pwina é cimwü tia pwâadèrèe, âna ée mwa pa-udôe wà Pwiduée [ma naa tée é *wâro dâra gòiri jaaé].

²³ «Wiàna rà tubaèpà tàwà naa na cè jè village, â guwà uru naa na jèpwi. Â guwà pâpitiri ê pâ village naa napô Isaraéla, â guwà picémara popai kôo. Â guwà tère, o bwaa câguwà caa pâji tubanabwé pwiri, béaari é pai o wâjué còwâ kôo. Ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wâgo *Pwina naîri âboro, âna go o mwa wâjué còwâ [naa na pwényuâa kà Pwiduée].»

O wàrapwiri tàwà mwara

²⁴ «Go ina tàwà pâ: Wà pwi a *câmu, âna câe caa piwéna jii pwi a pacâmurié. Â wà pwi ênawéna, âna câe caa piwéna jii pwi ukai kêe. ²⁵ Ba wà pwi a câmu, âna wâdé na é pwacèwii pwi a pacâmurié. Â wà pwi ênawéna, âna wâdé na é pwacèwii pwi ukai kêe. Ba wiàna rà ina goo wà pwi apooro pwârawâ

10:16 Luka 10.3; Roma 16.19 **§ 10:16** Dernière phrase—Grec: Êkaa na guwà ipwacôowà pwacèwii dòèa, â guwà moo pwacèwii déamu. **10:17** Maréko 13.9–11; Luka 12.11–12, 21.12–15 **10:20** Ioane 14.26 **10:21** Michée 7.6; Mataio 10.35; Maréko 13.12; Luka 21.16 **10:24** Luka 6.40; Ioane 13.16, 15.20 **10:25** Mataio 9.34, 12.24; Maréko 3.22; Luka 11.15

pâ *Caatana*, â rà o nye dau ina ba èpà mwara tèpa tâa na pwârawâ bèepwiri.»

Guwà cibwaa nama wâgotàwà

²⁶ «Guwà cibwaa nama wâgotàwà goro pâ âboro. Diri pâ muru na tàbinyiri, âna o mwa paari. ²⁷ Â è muru na go ina tàwà pwàniri, âna guwà inapàpari naa na pwéelaa. Â è muru na pitànunuuri na pwâranyüruwà, âna guwà inapàpari naa na gomu kàwà. ²⁸ Üu, guwà cibwaa nama wâgotàwà goro pâ âboro. Ba wiàna pâri ma rà pòtâmwara naiiwà, â o càra caa tâmogòori ma rà tubatiâu awé è wâro naa wâgoowà. Wâdé na guwà nama wâgotàwà goo Pwiduée. Ba wàé co na pâri ma é tubatiâu è naiiwà, bau è wâro na wâgoowà, naa na ére na jè maagé ma tòina naawê.

²⁹ «Guwà jèe côo cai pâ marü na kîri: Jè icuri du ârailu marü, naa goro caapwi mwani. Êco na nye ticè géé goorà, cèna é tûuboo naa napuu, wiàna câé caa tâmogòori wà Pwiduée Caa kàwà. ³⁰ Â wâguwà, âna é nye cau tâmogòoriwà bamwara, tiagoro mwara jéuru wàrapûruwà. ³¹ Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba dau pwamuru naa goowà na ara Pwiduée, jii è pâ marü na dau wâru!»

Cibwaa pitütôowâriô!

³² «Wiàna é inapàpari cè pwi jèpwi, na ara pâ âboro pâ, é pwi âboro kôo, â wâgo mwara, âna go o ina pâ, é pwi âboro kôo, na ara Caa na é wânidò *napwéretòtù. ³³ Â wiàna é ina cè pwi jèpwi, na ara pâ âboro pâ, câé caa pwi âboro kôo, â wâgo mwara, âna go o ina pâ, câé caa pwi âboro kôo, na ara Caa na é wânidò napwéretòtù.»

Rà pitadàrùrà tèpa âboro good

³⁴ «Guwà cibwaa niimiri pâ go tèepaa me naani gòropuu, ba na go pame pinaanapô. Bwa! Go me, ba na rà mwa pitadàrùrà tèpa âboro good. ³⁵ Ba go me nau *pinaaitiri tupé duanaî, ma du duanaî, ma du duatâa*. ³⁶ Â rà o pièpàrìrà pa paénaî, ma pa paétâa, naa na pwârawâ kàra.» *Michée 7.6*

Guwà panuâ wâro kàwà ba kôo

³⁷ «Wà pwina é dau wâdéari du nyaa ma caa kêe jiio, âna càcaa pâri ma é pwi a câmu kôo. Â wà pwina é dau wâdéari pwi naîe ma wà tô èpo kêe jiio, âna càcaa pâri ma é pwi a câmu kôo. ³⁸ Wà pwina câé caa kâa è *kurucé kêe, ma é me wiâo,

* **10:25** Caatana—Grec: Bézélzébül. Côo Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **10:26** Maréko 4.22; Luka 8.17 **10:28** Jacques 4.12 **10:31** Mataio 6.26 **10:33** Maréko 8.38; Luka 9.26; 2 Timotéo 2.12 **10:34** Luka 12.51–53 **10:35** Michée 7.6 **10:38** Mataio 16.24–25; Maréko 8.34–35; Luka 9.23–24, 17.33; Ioane 12.25

âna wà pwiibà, âna càcaa pâri ma é pwi a câmu kôo. ³⁹ Â wà pwina nümee na é wéaari ê wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é panuâ ê wâro kêe ba kôo, âna ée mwa pâmari ê *âji wâro.»

Wà pwina é tòpiwà âna é tòpio

⁴⁰ «Wiàna é tòpiwà cè pwi jè âboro, âna é tòpio mwara. Â wà pwi âboro na é tòpio, âna é tòpi mwara wà Pwina é cùruo me.

⁴¹ Â wiàna é tòpi cè pwi *péroféta, gée goo na é pwi péroféta, â o mwa pwa cè câmaê, cèna wàra na naa tà tèpa péroféta. Â wiàna é tòpi cè pwi jè âboro cèna é *târù na ara Pwiduée, gée goo na é târù, â o mwa pwa cè câmaê, wàra na o naa tà pwina é târù.

⁴² Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: Wiàna é naa cè wârado jawé moo, târa ji pwi ênawéna kôo bèepwiri, gée goo na é pwi a câmu kôo, â o pwa cè câmaê.»

11

¹ Ūna é ina diri ê autûari kêe bèepwiri wà Iésu tà tèpa ¹² a *câmu kêe, â rà cau pâra géewê, naa na pâ ville na pwi ére-bà. Â é pacâmuri tèpa âboro wà Iésu, ma picémara tàra ê *Picémara Wâdé.

É pwi Mesia na rà tapacîê

Luka 7.18–23

² Ūna é tâa na karapuu wà *Ioane Pwi a piupwaa, â é tère ê jèkutâ goo Kériso, ma ê pâ pwina é pwa. Â é panuâ pâ pâra tèpa câmu kêe, ³ ba na rà tawèri Iésu pâ: «Pwiri nye wâgà kaa pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na ée mwa tèepaa? É, na bà bwaa nye tapacîri cè pwi jèpwi?»

⁴ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà wâjué còwâ nau piwiâ tà Ioane é pwina guwà tère, ma ê pwina guwà còo. ⁵ Ba wà tèpa bwî, âna rà jèe niâ; wà tàpé na rà bee, âna rà jèe pâra bwàti; wà tàpé na rà pwa maga, âna rà jèe wâdé; wà tèpa kee, âna rà jèe tèrejè; â wà tèpa bà, âna rà jèe wâro còwâ; â wà tàpé na ticè kàra, âna rà jèe tòpi é Picémara Wâdé. ⁶ Cidòri nyuâa pwina é còoinaò, ma cèikî naa gooò*!»

É ina Ioane wà Iésu

Luka 7.24–35

⁷ Ūna rà wâjué còwâ wà tèpa câmu kà Ioane, â é ina wà Iésu tàra pâ âboro na rà gére tâa wê, pâ: «Na ia guwà pâra naa namaré [nau tère Ioane] â dà cèna guwà pâra nau ucâri?—[Pwi âboro na pipwaée kêe na é pwacèwii] ê bàra watü na pòbagü

pwéretòotù? ⁸ Bwa! Â gona dà na guwà pâra nau côo?—Pwi jè âboro na é coona pâ ârabwée na po wâdé? Bwa! Wà tèpa âboro na wàrapwiri, âna rà tâa na é wâra ukai! ⁹ Nye dà cèna guwà pâra nau côo? Pwi jè *péroféta? Üu kaa, â go ina tàwà pâ: Wà pwiibà, âna é pwi péroféta maina! ¹⁰ Ba nye wà kaa Ioane, na é inaé wà Pwiduée, naa na *Tii Pwicîri, pâ:

*Go mwa panuâ paé
pwi a pa popai kôo.
Ée mwa pâbéaa'gà
ma pwabwàti naigé'gà.*

Malachie 3.1

¹¹ «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Nye ticè pwi jè âboro gòropuu, cèna é piwéna jii Ioane Pwi a piupwaa. Éco na wà pwina ée dau kiriwi naa na *Mwaciri napwéretòotù, âna o [mwa tâa tée é pwina] piwéna jii Ioane. ¹² Tapoo na pàara na é tapoo picémara wà Ioane, tèepaa naa na pàara nabà, âna wà tèpa âboro gòo, âna rà mudàra ma rà tòpò goro nii kàra† naani gòropuu é Mwaciri napwéretòotù. ¹³ Ba béaa kà wà Ioane, âna é *Naèà kà Moosé, ma wà diri tèpa péroféta, âna rà picémara târa pâ âboro [pâ, ée jèe tòpò é Mwaciri kée wà Pwiduée]. ¹⁴ Guwà cèikî naa good na go ina pâ: Ûna wii [naa na Tii Pwicîri] pâ, ée mwa wâjué còwâ wà péroféta *Élia, âna tàgère inapàpari é pai tèepaa kà Ioane.

¹⁵ «Wà pwi âboro na pwa pwâranyürué, âna wâdé na é tère!»

Rà picocooribu ma Ioane

¹⁶⁻¹⁷ «Go ina pâ, rà wànanu tèpa âboro nabà? Rà pwacèwii pâ nari èpo na rà gére pipuburirà naa na aupitapitiri [â tàutàra dàra kòcò ma wà tèpa béera, na rà pitakàna] ma ina tàra pâ:

“Bà tòjò‡ tàwà,
â tàutàwà dàra câbu.
Bà nyabiri tàwà
nyabi târa ipwàni,
â tàutàwà dàra i!”

«Â ipaiwà naa goo wà tèpa âboro nabà. ¹⁸ Ba é tèepaa me wà Ioane Pwi a piupwaa, â é tàpo panuâ ija na pàra pàara, â cáe caa wâdo dipâa, â rà ina tèpa âboro pâ: “Pwa duée gooé!”

11:10 Malachie 3.1; Luka 1.76 **11:12** Luka 16.16 † **11:12** Tòpò goro nii kàra—é, Tòpi, é, cicara. (Còo Luka 16.16.) **11:14** Malachie 3.23; Mataio 17.10–13; Maréko 9.11–13 ‡ **11:16-17** Tòjò—Grec: Upi kuruò.

19 «Ûna é tèepaa me, wà *Pwina naîri âboro, â é ija ma wâdo pwacèwii pàra tàpé. Â rà ina wà tèpa âboro pâ: “Wà pwini, âna é dau pwi a wâdo ma pwi a-ija! Â é nye pabée tèpa tò mwani, ma wà pàra tèpa âboro èpà.”

«Êco na [âjupâra é pwina jè mu ina pâ]: “Ê tàmanga§, âna jè côo taaci naa na é pwâra wakè kêe.”»

Rà o pwa wârimuru tàpé na tàutàra na rà cèikî

Luka 10.13–15

20 É tapoo tûra ba gòo târa é pâ âboro na pàra village wà Iésu. Ba wâru pâ wakè na é pwa naawê goro pàtamee, êco na càra caa pitòotéri é tûâ kàra.

21 Â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacôoco, wâguwà tèpa âboro na Korazine ma Bethsaïda! Ba o naa wârimuru tàwà! Go jèe pwa pâ muru na dau maina naa jaawà, â câguwà caa cèikî! Â wiàna rà côo é pwina go pwa naa jaawà, wà tàpé géé Tyr ma Sidon, â pwiri jèe gòiri cè pai pitòotéri é wâro kàra, ma naaco é pâ tûâ kàra na dau èpà. Â pwiri rà paari mwara naa na cè pai coona dodà kàra, ma pitâmirà goro dà*. 22 Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Na é Tòotù na ée mwa pitèi é pâ âboro wà Pwiduée, âna o dau maina é wârimuru kàwà, jii tàpé Tyr ma Sidon.

23 «Ipaiwà naa goowà, wâguwà tèpa âboro naa na village Capernaüm. Ba guwà niimiri pâ guwà pwacèwii Pwiduée†. Êco na ée mwa naawà boo dari tèpa bà! Ba é pwa pâ muru na dau maina naa jaawà. Â wiàna é gére pwa pâ muru bèepwiri na *Sodoma, â pwiri é bwaa nye gére tâa nabà é ville-bà. 24 Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Na é Tòotù na ée mwa pitèi é pâ âboro wà Pwiduée, âna o dau maina é wârimuru kàwà, jii tàpé Sodoma!»

Pwiduée Caa ma tèpa naîé

Luka 10.21–22

25 Pwa ji pàara géewê, â é ina wà Iésu pâ: «Caa, gà Pwi Ukai kàra *napwéretòotù ma gòropuu! Â go ipwaolé tâgà, ba gà naapwàniri pâ muru bèepwiri jii tèpa tâmogòorimuru ma wà tèpa tàmanga, â gà paari tà tàpé na càra caa câmu‡. 26 Ba nye auniimiri'gà pâ, naa wàrapwiri.»

27 Â é ina wà Iésu tà pàra tàpé pâ: «Êdiri é pwina tâa tà Caa kôo, âna é jèe naa tôo. É jèe nye ipaarié tôo, ba na go tâmogòorié

11:19 Mataio 9.14 § 11:19 Ê tàmanga—Ê tàmanga kà pwi âboro, é, é tàmanga kà Pwiduée. 11:21 Ésaïe 23; Ézékiel 26–28; Joël 3.4–8; Amos 1.9–10; Zakarie

9.2–4 * 11:21 Coona dodà...pitâmirà—Pai pwa kà tèpa Juif na rà pinünüma, é, na rà pijinünü. 11:23 Genèse 19.24–28; Ésaïe 14.13–15 † 11:23 2e phrase—Grec: Gona guwà too naa napwéretòotù? 11:24 Mataio 10.15; Luka 10.12 11:25 1

Korénito 1.26–29 ‡ 11:25 Tàpé na càra caa câmu—Grec: Tèpa nari èpo. 11:27 Mataio 28.18; Ioane 1.18, 3.35, 10.15, 17.2; Filipi 2.9

bwàti. Nye wàé co na é tâmogòorio, wâgo Pwina naîê. Â nye ticè pwi jèpwi cèna é tâmogòorié, â nye wâgo co pwina Naîê. Â go paarié tà pàra tàpé, ba na rà tâmogòorié mwara.»

Go mwa nama guwà nao

²⁸ «Guwà medario, wâguwà na dau tòina é nakake kàwà, ma dau oratàwà. Ba go mwa nama guwà nao. ²⁹ Guwà pa nakake na go naa tàwà, â guwà pàra naa goo é autûari kôo. Ba pwi a moo pwâratûra kôo, â go pwi a-ipakîriô. Â wiàna guwà me mariô, â guwà o pâmari âji nao. ³⁰ Ûu, ba é nakake na go naa tàwà, âna o puràra cè pai popa wèe, â é autûari kôo, âna ticècoé pai pàra wiàra.»

12

Pwi apooro tòotù pwicîri

Maréko 2.23–28; Luka 6.1–5

¹ Na jè *tòotù pwicîri, â rà pàra wii é naigé na tapàgà na aupwanapô* wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe. Â rà copwa wà tèpa câmu, â rà tàpo pétâ é pâ pwàra blé, â rà uti.

² Ûna rà côorà wà tèpa *Farasaio, â rà ina tà Iésu pâ: «Gà côo é pwina rà pwa tèpa câmu'gà! Âna muru na pwicîri, na é tòotù pwicîri!»

³ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Gona câguwà caa pûra naa na Tii Pwicîri, é pwina é pwa wà ukai *Davita? Ba, na jè tòotù, âna rà copwa, wàilà ma wà tèpa bée. ⁴ Â é tò naa na wàra pwapwicîri pwa goro imwaano†. Â é pa é poloa na naa kà Pwiduée, â rà ija ma wà tèpa bée. Â é poloa-bà, âna nye wàco wà tèpa pwa *ârapwailò, na nye pwa tàrù kàra ma rà ija.

⁵ «Â guwà pûra mwara naa na é *Naèà kà Moosé pâ: Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, âna rà wakè naa na *Wàra pwapwicîri, na tòotù pwicîri. Ê tûa-bà, âna rà còbèedari é pwi tòotù-bà. Êco na càcaa èpà na ara Pwiduée! ⁶ Ba go ina tàwà pâ: Ê tà wâni é Pwina dau piwéna jii é Wàra pwapwicîri! ⁷ Â é ina wà Pwiduée naa na *Tii Pwicîri pâ: Càcaa é ârapwailò goro macii na wâdé tôo. Â nûmoo goo pimeaari. *Osé 6.6*

11:28 Jérémie 31.25 **11:30** 1 Ioane 5.3 **12:1** Deutéronome 23.26 * **12:1** Aupwanapô—Pé aupwanapô na dau maina na câmi goro blé, é, pwàra mai (maïs), é, orge. Wiàra é naèà kà tèpa Juif, âna pwicîri na jè piûnyari diri é na aupwanapô. Wâdé na jè naaco nyi dàra arapwûru, ba na uti kà tèpa pàrame, ma tàpé na ticè neemururà. (Côo Lévitique 19.9–10, Deutéronome 24.19–21.) **12:2** Exode 20.10

12:3 1 Samuel 21.2–7 **12:4** Lévitique 24.5–9 † **12:4** Wàra pwapwicîri pwa goro imwaano—Grec: Wà kà Pwiduée. Côo Neeremuru (Vocabulaire). **12:5** Nombres 28.9–10 **12:6** Mataio 12.41–42 **12:7** Osé 6.6; Mataio 9.13

«Â wâguwà, âna câguwà caa tâmogòori ê êre popai-bà, ba guwà pitòti tèpa âboro bèeni, na càra caa pwa cèna èpà na ara Pwiduée. ⁸ Â wà *Pwina naîri âboro, âna é pwi apooro ê tòotù pwicîri.»

*É nama tiâu maagé kà pwi âboro na tòotù pwicîri
Maréko 3.1–6; Luka 6.6–11*

⁹ Géé na càùé, â é tò naa na *wâra pitapitiri wà Iésu. ¹⁰ É tâa wê mwara wà pwi âboro na bà ê îê.

Â wà tèpa âboro, âna nûmarà na rà côo cè pwina é pwa Iésu, ba na o cè pai pitòtié. Â rà pwa ma tawèerié pâ: «Pwiri nye tàrù ma jè nama tiâu maagé kà pwi jèpwi na tòotù pwicîri?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà jèe côo cai ni: Wiàna caapwi co cè mutò'gà, na é tûu naa na pwêe, na tòotù pwicîri, â gà o pwa dà? O câgà caa pâ nau dàgòtùé? ¹² Â napwa pwi âboro, âna é dau piâjimuru jii mutò! Géé goo pwiri, na o pwa cè tàrù kâjè, ma jè pwa pwina wâdé, na tòotù pwicîri.»

¹³ Â é ina tà i pwi âboro pâ: «Gà patàrù ê îgà!»

Â é patàrù îê, â nye wâdé kaa, wàra jè îê.

¹⁴ Wà tèpa Farasaio na rà tâa wê, âna rà còobé géé na wâra pitapitiri. Â rà pâra côwâ nau ipitiri, ba na rà mudàra cè pai o pòtamwara Iésu.

Iésu âna é pwi ênawéna na é pitòrigarié Pwiduée

¹⁵ Ūna é tère wà Iésu pâ, rà gére imudàra cè pai pwa tûa têe, â é pâra géé na ére-bà. Â wâru tàpé na rà pâra wiâê. Â é nama tiâu maagé kàra. ¹⁶ Â é tûari tàra pâ: «Guwà cibwaa inapàpario!»

¹⁷ Â ê pâ muru bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee *péroféta Isaia, pâ:

¹⁸ Wàéni pwi âboro,

pwi âboro kîri,

pwi ênawéna kôo.

Wàé na go tòpòé,

pitòrigarié ba kôo.

Dau wânümoò têe;

wâdé tòo wâé.

Go tòpò naa gooé

é Nyuâaé Pwicîri.

Ée mwa pame é popai

goo pai udò kâra Ba

[naa na *âji wâro].

19 *Ée pwi a tûra ba moo.*

*O càra caa têreê
naa na auipitiri.*

20 *O câé caa dàciò
bàra watù na ora.
O câé caa utâmwarà
doromara ânye*

na pâra naa piboo.

*O câé caa tanoori
pâ âboro kîri*

na ticè nii kàra.

*O mwa piétò naa gooé
tàrù kôo, wâgo Pwiduée.*

[O paari pâ wàè

*na é *pwi a pa-udò.]*

21 *Rà mwa cèikî naa gooé*

êdiri pâ Ba.

Ésaïe 42.1–4

Pwa tàrù kêe ma é tû târa pâ duée

Maréko 3.20–30; Luka 11.14–23

22 *Rà cia medari Iésu pwi jè âboro na é bwi ma kûukû, ba pwa duée gooé. Â é nama é wâdé wà Iésu. Â é jèe tûra, â é jèe niâ.*

23 *Â êdiri pâ âboro, âna rà pò goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Napwa pwini, âna pwiri Pwi gòobàra Davita na jè gére tapacîé?»*

24 *Êco na wà tèpa Farasaio, âna rà ina pâ: «Bwa! Wà pwi âboro bèeni, âna é wakè goo ê pàtâma *Caatana[†], pwi ukai kà tèpa duée! Êkaa na é tû târa pâ duée.»*

25 *Â é tâmogòori auniimiri kàra wà Iésu. Â é ina tàra pâ: «Wiàna é pipaa dèe còwâ ê jè mwaciri, â o tédidirié. Â wiàna é picicaraé còwâ ê caapwi ville, é, caapwi tâa, â o pwacoé ma é cimwü. 26 Wiàna wà Caatana, pwi ukai kà tèpa duée, âna é tû târa pâ duée, â é pipaa dèe còwâ! Â o wànau târa cè pai cimwü wàra ê mwaciri kêe?! 27 Guwà ina pâ, wà Caatana na é naa tôo ê pàtâmee ma go tû târa ê pâ duée. Â gona wàilàpà, na naa tà tèpa béewà ê pàtâmee, ma rà tû târa pâ duée? Ba é pwina rà pwa, âna paari tàwà pâ guwà tàgére pitanami naa goodo.*

28 *«Â napwa wâgo, âna é Nyuûaê Pwicîri kà Pwiduée, na é naa tôo ê pàtâmee ma go tû târa ê pâ duée. Â wiàna wàrapwiri, â jè cau còo bwàti pâ wà Pwiduée, âna é jèe mara tòpò ê Mwaciri kêe naa jaawà!*

12:24 Mataio 9.34, 10.25 † 12:24 Caatana—Grec: Bèelzébul. Còo Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. 12:28 Apostolo 10.38; 1 Ioane 3.8

29 «Â wiàna nümajè na jè tò naa na è wâ kâ pwi âboro na pwa nii kêe, ma jè popa neemuruê, â wâdé na jè mara piié. Â géewê, â jè o mwa bàra pa è pâ muru na tâa na wâ kêe. 30 Wâ pwina câé caa wâjao, âna é cicarao. Â wâ pwina câé caa pitu tô ma bu pipanaimari, âna é tédidiri.»

Popai na èpà naa goro Nyuââé Pwicîri

31 «Go ina tàwà pâ: O pâri ma pwanauri pâ âboro, na rà tùra ba èpà naa goo Pwiduée ma pwa na èpà tà tèpa béerà. Êco na wâ pwina é tùra ba èpà naa goo è Nyuââé Pwicîri, âna o càcaa pwanauri è èpà kêe. 32 Â o pâri ma pwanauri wâ pwina é tùra ba èpà naa goo Pwina naîri âboro. Êco na, wiàna é tùra ba èpà naa goro è Nyuââé Pwicîri, â o càcaa pâri ma pwanaurié, naa na wâro bèeni, ma naa na *wâro dâra gòiri awé.»

Ê upwâra bau é pwêe

33 «Ê upwâra na wâdé, âna é nye tòpò pwêe na wâdé [târa uti]. Â è upwâra na èpà, âna é nye tòpò pwêe na èpà. Ba jè o tâmogòori è upwâra géee goo è pwêe. 34 Â wârapwiri naa goowà. Ba guwà o wânau târa cè pai ina wâra cè muru cèna wâdé, na guwà tèpa nari dòèa ma tèpa pwâ? Ba è pwina tabawâbé è pwâranüma pwi âboro goo, âna wâépwiri na o còobé pwêe, na é tùra. 35 Ê pâ muru na wâdé, âna me géee goo pwi âboro na é wâdé, ba wâdé pwâranümee. Â è pâ muru na èpà, âna me géee goo wâ pwi âboro na é èpà, ba èpà pwâranümee.

36 «Ûu, nye âjupâra na go ina tàwà pâ: O mwa pwa è Tòotù na ée mwa pitèi è pâ âboro ni gòropuu wâ Pwiduée. Â ée mwa jèpa pitèira goo è pâ popai èpà na rà ina imudi. 37 Nye géee goo kaa è pâ popai'gà, na ée mwa tûari wâ Pwiduée pâ pwiri gà o pwa wârimuru, é, gà o udò [ma tâa tâgà è âji wâro].»

Nümarà na rà côo cè câmu kâra pàtâmee

Maréko 8.11–12; Luka 11.24–32

38 Géee na càué, â wâ pàra tèpa *dotée goro è Naèa ma wâ pàra tèpa Farasaio, âna rà ina tà wâ Iésu, pâ: «Pwi a pwa pupûra, paari tâbà cè *câmu kâra pàtâmee na wâgoogàS.»

39 Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwà tèpa âboro nabàni, âna guwà dau èpà, â [câguwà caa pitère dà wâ Pwiduée. Gorodà na] guwà ciburà ilari jiié cè câmu kâra pàtâmee? O nye ticé câmu na guwà mwa caa côo mwara jii i pwi ia é tèepaa tà péroféta Iona biu. 40 Ba wâ Iona, âna ia âracié tòotù ma âracié ne kêe, nanaara

12:30 Maréko 9.40; Luka 9.50 12:31 Héberu 6.4–6 12:32 Luka 12.10 12:33 Mataio 7.16–20 12:34 Mataio 3.7, 15.18; Luka 3.7, 6.45 12:38 Mataio 16.1; Luka 11.16; Ioane 6.30 S 12:38 Nümarà na rà paari pâ câé caa wakè goro pàtâma Pwiduée. 12:39 Mataio 16.4; Maréko 8.12 12:40 Jonas 2.1

i ârawéà. Â o ipaiwà mwara naa goo Pwina naîri âboro, ba o âracié tòotù ma âracié ne kêe, nanaara napuu.

41 «Â napwa naa goo wà Iona, âna é picémara ê popai tà tàpé Ninive. Â rà nye pinünüma ma pitòotéri ê wâro kàra. Â guwà còo, é wâni, pwi jè âboro na é dau piwéna jii Iona. Â o tèepaa é Tòotù na ée mwa pitèi tèpa âboro na wà Pwiduée. Â, na tòotù-bà, âna wà tàpé Ninive, âna rà o cimadò arawà, wâguwà tèpa âboro nabàni, â rà o piciapwâ goowà!

42 «Wà tô ilàri ukai naa napô Saba na pàara biu, âna ia é me gée napô kêe na dau wâiti, ba na é tère popai kà ukai *Solomona na tâbawêe goro autâmogòori kêe. Â guwà còo, é wâni jaawà pwi jè âboro na é dau piwéna jii Solomona. Â wàépwiri, na Tòotù na ée mwa pitèi ê pâ âboro na, wà Pwiduée, âna wà tô ilàri ukai-bà, âna ée mwa cimadò na arawà, wâguwà tèpa âboro nabà. Â ée mwa piciapwâ goowà. [Ba tàutàwà na guwà tère.]»

Pai pâra ma wâjué kà tèpa duée

43 «[Guwà tère cai ni]: Wiàna pwa duée, goo pwi jè âboro; â wiàna é còobé gée gooé, â gona é pâ naapà? É paé ma me, na pâ ére na aupiticia. Ba é mudàra cè ére cèna é tâa wê. Êco na cáe caa pâmari. 44 Â é niimiri pâ, 'Go wâjué pâ còwâ, naa na i pwârawâ kôo.' Â é wâjué, â é pâmari i wâ, âna bwaa nye ticè cèna tâa na, âna nye po baléri bwàti, ma pitòimiri bwàti. 45 Â é wâjué nau mudàra tèpa 7 duée bée, na rà dau èpà jiié. Â rà tò nau pitâa na i wâ. Â wà pwi âboro-bà, âna é mwa dau èpà kaa jii béaa! Â o wàrapwiri, cèna o tèepaa medariwà, wâguwà tèpa âboro nabàni! Ba o dau èpà naa goowà nabàni jii béaa.»

Âji tâa kà Iésu

Maréko 3.31–35; Luka 8.19–21

46 Ûna é bwaa gére patùra tèpa âboro wà Iésu, â rà tèepaa me wà nyaa kêe ma wà tèpa jiié. Â rà coo boo gòroigé, â rà mudèe, ba na rà pitùra.

47 Â é ina tée wà pwi jè âboro pâ: «Gà còo! Rà wâboo gòroigé wà nyaa'gà ma wà tèpa aéjii'gà. Â rà mudàgà*.»

48 Â é tòpi tée pâ: «Wàilàapà cè nyaa kôo? Â wàilàapà cè tèpa aéjii kôo?»

49 Â é tòcia tèpa câmu kêe, â é ina pâ: «Guwà còo, wàilà-ni pa nyaa kôo ma tèpa aéjii kôo. 50 Ba wà pwina é pwa ê câbawádé

kà Pwiduée Caa kôo na é wânidò *napwéretòtù, âna wàé kaa pwiri, ê pwi aéjii kôo, ma tô naigé kôo, ma nyaa kôo.»

13

Ucina goo pwi a picâmi

Maréko 4.1–20; Luka 8.4–15

¹ Na tòotù bèepwiri, âna é còobé géé na pwârâwâ na é pitâa wê wà Iésu, â é boo naaniboo bàrawià. Â é tâaboo* ba na é pacâmuri pâ âboro. ² Â jèè pâra nau dau wâru ê pâ âboro na rà medarié. Â géé goo pwiri, â é tò naa gòro ê jè wànga [na tâa niboo najawé] â é tâaboo, ba na é patùrarà. Â wà tèpa âboro, âna rà tâa nidò bàrawià.

³ Â é pwa ucina wà Iésu na é pacâmurirà, goro ê pâ muru na wâru. Â é ina tàra pâ: «Guwà tère! É mwa tâa wà pwi jè âboro, â é uri ê arapwüru. [Â é uri, â é uri, â é uri...]» ⁴ Â napwa ê pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòro nyi nari naigé [na aupwanapô]. Â rà me pâ marü, â rà uti diri. ⁵ Â napwa ê pàra pwi, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Â rà pò ma cipu, ba càcaa wâru puu wê. ⁶ Êco na, na é té ê tòotù, â tò è pâ nari arapwüru, â rà marü, ba ticé wàawà kàra. ⁷ Â napwa ê pàra pwi, âna rà tûu naa nabibiu kàra pâ nari upwâra na pwa daarà. Â, na rà cipu i pâ nari upwâra bèepwiri, â rà cõtâmwara i arapwüru. ⁸ Â napwa ê pàra pwi, âna rà tûu naa na napuu na wâdé. Â rà tòpò pwârà—pàra pwi, âna rà tòpò 100 pwêe; â pàra tàpé, na 60; â pàra tàpé, na 30.» ⁹ Â é pwa ma ina tàra wà Iésu pâ: «Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère!»

Cina gà mu pwa ucina tàra?

¹⁰ Wà tèpa *câmu kà Iésu, âna rà dau géé medarié, â rà tawèrié pâ: «Cina gà mu pwa ucina tà pàra tàpé, na gà patùrarà?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Wà Pwiduée, âna é paari tàwà ê âji pai pwa goo ê Mwaciri kêe. Êco na câé caa paari târa diri ê pâ âboro. ¹² Ba wà pwina jèè pwa tée [ê autâmogòorimuru] âna o nye piâjagò tée còwâ. Â pwa tée muru na pièdò ma piwéna. Â wà pwina kîri pwina tà tée, âna o nye dàgòtù jiié còwâ ê ji dàramuru na tà tée. ¹³ Êkaa pwiri na go pwa ucina tàra na go patùrarà. Ba rà ucârî†, êco na càra caa còoinari, â rà tère, â càra caa tèreinari. Ba nye âji ticé cèna rà tâmogòori. ¹⁴ Â wàèpwiri na

* **13:1** É tâaboo—Pai pwa kà tèpa pwa pupûra naa jaa tèpa Juif. **13:2** Luka 5.1–3

13:12 Mataio 25.29; Maréko 4.25; Luka 8.18, 19.26 † **13:13** Ucârî—Regarder fixement. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Còo cai. **13:14** Ésaïe 6.9–10; Ioane 12.40; Apostolo 28.26–27

rà pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée naa goorà, na é naigé mee wà pwi *péroféta kêe, Isaia, pâ:

*Rà tère taaci,
â càra caa tèreina.
Ucâri taaci,
â càra caa cõoina.
15 Go ina naa goorà—
goo pwi Ba kôo bèeni:
Pwâranümarà na gòo,
pwâranüürurà na kee,
âraporomeerà na bwi.
Ba péa rà cõo
ma cõoina bwàti.
Â péa rà tère
ma tèreina diri.
Â péa rà biirà
ma medario cõwâ.
Péa nama tiâu
pâ maagé kâra Ba.»*

Ésaïe 6.9–10

16 [Â é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ]: «Dau wâdé ba kàwà, ma cidòri nyuâawà, ba guwà cõo goro du âraporomeewà, â guwà tère goro du pwâranüürurà. 17 Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wâru tèpa péroféta ma tèpa âboro *târù na dau nûmarà na rà cõo é muru na pwényuâa na guwà cõo, êco na càra caa cõo. Â nûmarà na rà tère é pâ popai na guwà tère, êco na càra caa tère.»

Êre i ucina goo pwi a picâmi

18 «Guwà tère cai é êre i ucina goro pwi a picâmi: 19 Ê pàra arapwüru na é tü, âna rà tûu naa gòro naigé. Ê naigé, âna é ipwacèwii naa goo pwi âboro, na é tère popai goro Mwaciri [napwéretòotù] â câe caa tâmogòori. Â é tèepaa me Pwi âboro èpà, wà *Caatana, â é tàu cõwâ é popai na câmi naa na pwâranümee.

20 «Â é pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Ê gòrotàrarà, âna pwi âboro na é tère é popai, â é nye nama tõi naa na ipwàdé. 21 Êco na é pwi a tà còmàcò[†], â càcaa wàawà naa gooe, é popai na é tère. Â ûna tèepaa me mariê é tacai, ma ûna pwa na èpà tée, majoroé [é pai pitère dâra kêe] é popai, â é nye nama panuâ cèikî.

13:16 Luka 10.23–24 † 13:21 Còmàcò—Inconstant. Na jè ciburà pitòotéri auniimiri kâjè.

22 «Â é pàra arapwüru, âna rà tûu naa na é pâ na nari upwâra na pwa daaé. Ê napuu bèepwiri, âna pwi âboro, na é tère é popai. Êco na é còmàcò ba é pidumapié, goro é pâ namuru, na tèepaa naa na pwi gòropuu bèeni. Â é itàa burà é pâ neemuru gòropuu, na càcaa âji êkêe. Â câamwara é popai naa gooé, â o câé caa tòpò cè pwêe.

23 «Êco na, napwa naa goo pàra arapwüru, âna rà tûu naa na é napuu na wâdé. Ê pwi napuu bèepwiri, âna pwi âboro na é tère é popai, â é tâmogòori. Â pwa pwâra é popai naa gooé—Pàra pwi, âna rà tòpò 100 pwêe; pàra tàpé na 60; â pàra tàpé mwara na 30.»

*Pàra ucina goro é Mwaciri napwéretòtù
Maréko 4.30–34; Luka 13.18–21*

Arapwüru èpà

24 É pwa mwara jè ucina târa pâ âboro wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Ê *Mwaciri napwéretòtù, âna pwacèwii ni:

«É mwa tâa pwi jè âboro na é pwi a pwa napô. Â é mwa uri é arapwüru na wâdé, naa na i aupwanapô kêe. 25 Êco na, na ne, ûna é puu, â wà pwi a èpàrié, âna é tèepaa me. Â é uri é arapwüru na èpà, naa nabibiu kêra arapwüru na wâdé. Â nabwé, â é pâra.

26 «Â rà cipu pâ arapwüru na wâdé, â rà tòpò é pwârà. Â rà nye cipu mwara i arapwüru na èpà. 27 Ûna rà còo pwiri wà tèpa wakè goro aupwanapô, â rà ina tà pwi apooé pâ: “Gà còo, co pwi ukai, ia gà uri i arapwüru wâdé, naa na i aupwanapô'gà. Â gona me géepà, è pâ arapwüru na èpà na wâna?”

28 «Â é tòpi tàra pâ: “Bwa, wà pwi a pièpàrio na pwa pwiri.”

«Â rà ina tée pâ: “O nye nümagà na bà pâ nau tàu tâjii è pâ arapwüru na èpà?”

29 «Â é tòpi tàra pâ: “Bwa! Ba wiàna guwà tàu é arapwüru na èpà, â guwà péa tà tàu mwara i arapwüru wâdé. 30 Â guwà naara mà rà picipu naima, tèepaa naa goro cè pai piûnya. Ba na pàara bèepwiri, âna go mwa ina tà tèpa wakè kôo pâ, na rà panaimari é arapwüru na èpà, ma cîri. Â rà tòpò é arapwüru wâdé, naa na wâra arapwüru kôo.” Nabwé.»

Pudòro moutarde

31 É pwa tàra mwara jè ucina wà Iésu, â é ina pâ: «Ê Mwaciri napwéretòtù, âna pwacèwii ni:

«É mwa tâa pwi jè âboro. É mwa popa ji pudòro moutarde, â é câmi naa na aupwanapô kêe. 32 Nye ji pwi nara upwâra

na dau kîri, jii diri ê pâ naramuru na jè câmi. Êco na, na é cipu, â é jèe pâ nau dau maina jii diri pâ pwina jè câmi naa na aupwanapô. Â rà me pâ marü, na pwa wânaîrà[§] naa gò pâ na ditèe, ba é jèe pâ nau pé upwâra maina.»

Nyaa kâra poloa

³³ Ê pwa tàra mwara jè ucina wà Iésu, â é ina pâ: «Ê Mwaciri napwéretòtù, âna pwacèwii mwara ni: Wà tô jè ilàri, âna é popa é nyaa kâra poloa*, â é biinaimari bau 25 kilo goro dàuru poloa. Â é tü tiagoro na é tùu too i poloa!»

Gorodà na é pwa ucina Iésu?

³⁴ Diri ê pâ pwiibà, âna é ina tàra goro pâ ucina, wà Iésu. Â é nye ciburà pwa ucina tàra naa nùmee na é patùrarà. ³⁵ Ê wàrapwiri, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee pwi péroféta kêe, pâ:

*Go mwa pwa ucina
na go patùrarà.
Go mwa ina tàra
pâ muru na cârù
géé na autapoo
goro gòropuu.*

Psaume 78.2

Êre ucina goro arapwüru na èpà

³⁶ Rà pâra jii tèpa âboro wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa pwârawâ. Â naawê, â rà ina tée pâ: «Gà ina tâbà cai ê ère i ucina na ia gà ina naa goro arapwüru na èpà.»

³⁷ Â é tòpi tàra pâ: «Wà pwina é câmi i arapwüru na wâdé, âna wâgo *Pwina naîri âboro. ³⁸ Ê aupwanapô, âna pé gòropuu. Napwa é arapwüru na wâdé, âna wà tèpa naîri Mwaciri. Â wà pwi a pièpàri, âna wà Caatana, Pwi âboro èpà. Â é arapwüru na é câmi, âna wà tèpa naîê. ³⁹ Â napwa naa goo é piûnya, âna pwâadâra gòropuu. Â wà tèpa wakè, âna wà tèpa *angela, tèpa ênawéna kà Pwiduée. ⁴⁰ Â rà mwa tòri arapwüru na èpà, â cîri naa gòro ânye. Â o wàrapwiri [pai pwa goo tèpa naî Caatana] naa pwâadâra gòropuu.

⁴¹ «Ba wâgo Pwina naîri âboro, âna go mwa cùru me tèpa angela kôo. Â rà mwa patâjii géé na Mwaciri kôo, wà tàpé na rà pwa na èpà—ma diri tàpé na rà nama tubatiâu é cèikî kà pàra

§ 13:32 Wânaîrà (é, ônaîrà)—Nid. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bawâ. * 13:33 Nyaa kâra poloa—Levain. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Otùu poloa, otèe poloa, otoo poloa, ère poloa. 13:35 Psaume 78.2 13:40 Ioane 15.6 13:41 Mataio 24.31, 25.31; Maréko 13.27

tàpé. ⁴² Â rà o mwa türà naa na ânye na maina. Â naawê, âna rà o i ma tòngüru poropwârà wà tàpéebà [gée goro pai maagé kàra].

⁴³ «Napwa naa goo wà tàpé na rà *tàrù na ara Pwiduée, âna rà o pwâra pwacèwii i tòotù†, naa na Mwachiri kà Caa kàra. Wà pwi âboro na pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère!»

Pâ wâdé na naapwàniri

⁴⁴ «Ê Mwachiri napwéretòotù, âna pwacèwii naa goo pâ wâdé na pwàniri naa na jè aupwanapô. Â é pâmari pâ wâdé-bà wà pwi a wakè na aupwanapô. Â é dau ipwâdéee kaa. Â é jèu naapwàniri còwâ. Â é icuri diri ê pâ pwina tâa tée, ba na é wâri i aupwanapô-bà.»

Perle na dau wâdé

⁴⁵ «Ê Mwachiri napwéretòotù, âna pwacèwii mwara é perle na dau wâdé awé, ma dau too wâri wèe. Â pwa pwi jè a pi-icu na é mudàra é pâ perle. ⁴⁶ Â é pâmari i perle-bà na dau wâdé. Â é nye icuri diri kaa é pwina tà tée, â é wâri i perle.»

Puà

⁴⁷ «Ê Mwachiri napwéretòotù, âna pwacèwii mwara é puà, na tâa na, na jèpapara ârawéà. ⁴⁸ Â jè popa too naa namwari. Â jè tòri é ârawéà na wâdé, â jè tòpò naa na atà. Â jè tütâjii é ârawéà na èpà. ⁴⁹ Â o wàrapwiri naa na é pwâadàra gòropuu. Ba ée mwa cùru tèpa angela kée wà Pwiduée. Â rà o pinaaitiri tàpé na rà tàrù na araé, ma wà tàpé na càra caa pitère dèe. ⁵⁰ Â rà o mwa tütâpé na càra caa pitère dèe, naa na ânye na maina. Â naawê, âna rà o i ma tòngüru poropwârà [gée goro pai maagé kàra].»

Pâ na jèpapara wâdé

⁵¹ É tawèeri tèpa câmu kée wà Iésu, pâ: «Gona guwà nye tâmogòori é pâ ucina-bà?»

Â rà tòpi tée pâ: «Üu.»

⁵² Â é ina tàra pâ: «jè jèe còo cai ni: Pwiri wà pwi *dotée goro é Naèà, âna é pâ nau pwi âboro na Mwachiri napwéretòotù. Â wiàna wàrapwiri, â é pwacèwii pwi jè apooro pwârawâ, na é còo é pâ na wâdé kée na bwaa âmuê, ma é pâ pwina jèe gòiri jaaé.»

Càra caa cèikî tàpé Nazareth

Maréko 6.1–6; Luka 4.16–30

13:42 Mataio 8.12 **13:43** Daniel 12.3 † **13:43** Rà o pwâra pwacèwii i tòotù—Pai ina wèe pâ, ée mwa dau pwényunyuarirà ma pwamainarà wà Pwiduée. Â rà o tâa ma wàe naa na pai muugère kée. **13:50** Mataio 13.42; Luka 13.28

⁵³ Ûna é ina diri pâ ucina bèepwiri wà Iésu, â é pâra gée na pwi ére-bà. ⁵⁴ Â é pâra naa Nazareth, wâna na é maina naawê. Â é pacâmuri pâ âboro [goro é popai kà Pwidueé] wâna *wâra pitapitiri.

Â rà dau pò gooé, â rà [picocoorié ma] pi-ina tàra pâ: «Gona wàilàapà na pacâmurié? Wàilàapà na naa tée ma é pwa é pâ wakè goro pàtamee? ⁵⁵ Ba wàé pwina naí pwi a wakè goro upwâra†, pé pwina naí wà Maria; pwi cià wà Jacques, ma José, ma Simona, ma Jude! ⁵⁶ Â wà pa naigé kée, âna wàilà-ni gére wâro jaajè! Â wàilàapà na naa tée é autâmogòori ma pàtamee bèepwiri?»

⁵⁷ Â tàutàra na rà cèikí naa gooé. Â é ina tàra pâ: «Wà pwi péroféta, âna càcaa pitòpié bwàti naa na napô kée.»

⁵⁸ Càcaa wâru pâ wakè goro pàtamee na é pwa wà Iésu na Nazareth, ba càra caa cèikí naa gooé.

14

Pai bà kà Ioane Pwi a piupwaa

Maréko 6.14–29; Luka 9.7–9

¹ Na pàara-bà, âna wà *Héroda Antipas, pwi ukai naa Galilée, âna é pitère é jèkutâ goro [é pâ pwina é gére pwa ma ina wà] Iésu. ² Â é ina tà tèpa ênawéna kée pâ: «Wà pwi Iésu bèepwiri, âna wà *Ioane Pwi a piupwaa, â é wâro còwâ gée na aubà. Â wàé kaa pwiri é majoroé ma é pwa é pâ câmu bèepwiri kâra é pàtamee.»

³⁻⁴ Wàéni é jèkutâ goro majoro pai bà kà Ioane. Ba wà Héroda, âna ru piéa ma Hérodiane, tô wâdà Filipino, pwi aéjii kée. Â é nye tà ciburà ina tà Héroda wà Ioane pâ: «Nye ticè tàrù'gà ma gà popa tô ilàri bèepwiri.»

Â é nama tâjùru wà Ioane wà Héroda, ma piié ma tòpòé naa na karapuu. ⁵ Â nùma Héroda na é pòtâmwereé, êco na wâgotée goro tèpa âboro, ba wâru gée goorà na rà niimiri pâ é pwi *péroféta [me gée goo Pwidueé].

⁶ [Êco na ticè pai pwa wèe.] Â, na pwi tòotù na rà pwamaina é pai pitèpa Héroda, âna wà tô èpo ilàri kà Hérodiane, âna é câbu ara rà âboro.

Â po dau wâdé tà Héroda. ⁷ Â é *ipwataâboro tée pâ: «Go naa tâgà diri cè pwina gà o ilari jiio.»

13:54 Ioane 7.15 **13:55** Ioane 6.42 † **13:55** Pwi awakè goro upwâra—é, Pwi aba wà. (É wakè goro atù mwara, ba wâru pâ pwârawâ naa jaa tèpa Juif, âna bari goro atù.) **13:57** Ioane 4.44 **14:3-4** Lévitique 18.16, 20.21; Luka 13.19–20
14:5 Mataio 21.26

⁸ Â wà tô nyaa kêe, âna é cètùué, ba na é ina tà ukai Héroda pâ: «Gà naa tóo ni i pûru wà Ioane naa na cè jè ngapò.»

⁹⁻¹⁰ Â wà Héroda, âna é piwâ* ma pikîri. Êco na é jèe nye ipwataâboro na ara pâ âboro diri. Â é panuâ pwi jè coda naa na karapuu, ba na é tépàgà i nya wà Ioane, ¹¹ ma pame i pûruê, ma naa târa i èpo ilàri.

Â é popa wà tôoni, â é naa tà nyaa kêe. ¹² Géee na càùé, âna rà mwa caa me nau popa i naii wà Ioane wà tèpa *câmu kêe, ma rà pwàniriê. Â rà pâ nau piwiâ tà Iésu ê pwina tèpeaa mari Ioane.

É pa-ija pâ âboro na wâru Iésu

Maréko 6.30–44; Luka 9.10–17; Ioane 6.1–15

¹³ Wà Iésu, âna é tère ê pwina tèpeaa mari Ioane. Â é pâra acari gòro wànga naa na jè ére na wâiti, na ticia wê. Êco na, na rà nye pitère pâ âboro, â rà còobé géee na pâ village, â rà po pâra wiâê wii bàrawià. ¹⁴ Ûna é boo géee na wànga, â é côo i pâ âboro-bà, na dau wâru wàilà, â é po dau meaarirà. Â é pwa ma rà wâdé còwâ wà tàpé na rà maagé.

¹⁵ Jèe pwa na é duu i tòotù, â rà medarié wà tèpa câmu kêe, â rà ina tée pâ: «Ée jèe duu i tòotù, â na, aupiticia ni. Gà panuâ pâ é pâ âboro bèeni naa na pâ village na tàmwünyabwe, ba na rà o pa cè uti kàra.»

¹⁶ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Bwa, càcaa pâri ma rà pâra. Â guwà naa cè uti kàra.»

¹⁷ Â rà ina tée pâ: «Càcaa pâri, ba nye 5 poloa co ma ârailu ârawéa na wâjaabà!»

¹⁸ Â é ina tàra pâ, na rà pame tée.

¹⁹ Â nabwé, â é ina târa pâ âboro pâ, na rà tâaboo naawê. Â é pa i 5 poloa ma i du ârawéa. Â é tagòtùé too naa napwéretòotù, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti i poloa, â é naa tà tèpa câmu kêe, â rà ipâdi târa pâ âboro. [Â é wàrapwiri tàra mwara i du ârawéa.] ²⁰ Â rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â rà panaimari còwâ ê dàra uti kàra, â rà pwaai 12 nakébò goo. ²¹ Êdiri jéu tèpa paao na rà ija, âna po 5 000 kaamwara, â càcaa pûra ilàri ma èpo kîri.

É pâra gòro parawére jawé

Maréko 6.45–52; Ioane 6.16–21

²² Géee na càùé, â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà tò naa gò i wànga. Â guwà tàmara géee naanigée na ére géee còwâ.»

* **14:9-10** Piwâ—Hésiter. **14:19** Mataio 15.35–39; Maréko 8.6–10

Ba é bwaa tà tâa, ba na é pawâjuéri cômâ ê pâ âboro. ²³ Ūna é picijiirâ diri, â é too naa gòrojaa, ba na é pwapwicîri. Â tòpò ne gooé naawé.

²⁴ Napwa tèpa câmu kêe, na rà tâa gò i wànga, âna rà jèe wâiti jii napô. Â é pò me cararâ ê pwéretòotù, â jèe pwii wià, naa na i wànga.

²⁵ Na jèe gòropwaa, â é pâra darirà gòro parawére jawé wà Iésu. ²⁶ Â rà cau cômê, â rà kâa too, ba rà niimiri pâ pé duée, â po dau wâgotàra! ²⁷ Êco na é nama patûrarâ wà Iésu, ma ina tàra pâ: «Tâpéeni, guwâ cibwaa nama wâgotàwâ! Ba wâgo! Guwâ gòo!»

²⁸ Â é ina tée wà Pétéru pâ: «Pwi Ukai, wiàna wâgâ, â gà tûâri tôo pâ go boopaé darigâ naa gòro parawére jawé.»

²⁹ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Îgâ, boome!»

Â é boo gée gòro wànga wà Pétéru, â é tapoo pâra cara Iésu gòro parawére jawé. ³⁰ Êco na wâgotêe goro i pwéretòotù ma i wià na maina, â é tapoo tàbâtù ma é cònumu boo i najawé. Â é uu ma ina pâ: «Pwi Ukai, gà dàgòtù!»

³¹ Â é nye tu pâ kaa naa goro îe wà Iésu, â é ina tée pâ: «Nye dau kîri kaa ê cèikî'gâ! Gorodâ na gà pidumapié?» ³² Ūna ru too naa gòro wànga, â é tûuboo i pwéretòotù.

³³ Â wà diri tàpé na rà wâgòro i wànga, âna rà tùu jùrurâ â rà pwamaina Iésu, â rà ina pâ: «Âjupâra pâ wâgâ *Pwina naî Pwiduée!»

É nama wâdé cômâ tèpa maagé wâ Génésareth

Maréko 6.53–56

³⁴ Rà jèe tapàgâ diri i nawià wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â rà tèepaa gée naa na ére na tàmwünyabweri Génésareth. ³⁵ Â rà còoina Iésu wà tèpa âboro wê. Â rà pi-ina pai tèepaa kêe pitiri é ére-bâ.

Â rà cau popa medarié diri tèpa maagé. ³⁶ Â rà tacoo gooé, â rà ina tée pâ: «Pâri ma rà tu naa goo co ê gòobàra ârabwée'gâ?»

Â wà diri tàpé na rà tu naa goo, âna rà nye wâdé kaa.

15

Pai pitùra goo nyamanya kâ tèpa Juif

Maréko 7.1–13

¹ Gée na càuru pàra tòotù, â wà pàra tèpa *Farasaio ma pàra tèpa *dotée goro ê Naèà, âna rà me gée *Iéruusaléma nau pâmari Iésu. Â rà ina tée pâ: ² «Wà tèpa *câmu'gâ, âna càra caa pitère dàra ê nyamanya kâ tèpa nyimujè ma upàjè, ba càra caa nuwa

ê îrà béaari ê pai ija, wàra naa na nyamanya kâjè. Âna gorodà, co pwini?»

³ Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwà, âna câguwà caa pitêre dâra câbawâdé kâ Pwiduée gée goro ê nyamanya kàwà. Âna gorodà?

⁴ Ba é ina wà Pwiduée pâ: *Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.*

Exode 20.12 Â é ina mwara pâ: *Wà pwi âboro na é ina ba èpà du nyaa ma caa kêe, âna guwà nama é bà.* *Exode 21.17*

⁵ «Êco na wâguwà, âna guwà nye ina tà tèpa âboro pâ, nye wâdé na rà ina tà du nyaa ma caa kàra pâ: “Nùmoo na go naa tàu cè jè muru târa pitu tàu; êco na càcaa pâri. Ba ê pwina nùmoo na go naa tàu, âna ê âraimeai pwicîri tà Pwiduée.”

⁶ «Êkaa na, guwà pacâmurirà, ma càra caa papwicîri du nyaa ma caa kàra! Â, na wàrapwiri, na guwà còogai naa napuu ê popai kâ Pwiduée, goo ê pâ nyamanya kàwà! ⁷Guwà tèpa âboro na câguwà caa *târù! É nye âjupâra wà *péroféta Isaia, na ia é naigé mara ê popai kâ Pwiduée naa goowà, pâ:

⁸ *Tèpa âboro bèepwiri,
âna rà po ipwamainâo co
goro pwârà ma pwâratûra.*

Â wâiti jiio pwâranûmarà.

⁹ *Rà pwapwicîri tôo
ma pwa *ârapwaailò tôo,
â piticèmururu naa goo.*

*Rà pacâmuri pâra tâpé
ba na rà wârori é naèà.*

*Â càcaa naèà kôo.
Ba naèà kàra co.»*

Ésaïe 29.13

Ê pwina é miiri goo, pwi âboro

Maréko 7.14–23

¹⁰ Gée na càué, â é todàra pâ âboro wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Tàpéebà! Guwà tàmaariô, â guwà tâmogòori cai ê pwina go ina tàwà: ¹¹Càcaa pwina tò, naa pwâ pwi âboro, na o nama é miiri na ara Pwiduée. Ba êco pwina é còobé gée na pwêe, na é *miiri goo.»

¹² Â rà gée paé dà Iésu tèpa câmu kêe, â rà ina têe pâ: «Gà côo, ê pâ popai'gà, âna dau tanoori tèpa Farasaio, gà nye tâmogòori?»

¹³ Â é tòpi tàra pâ: «Tèpa Farasaio bèepwiri, âna rà pwacèwii ê pâ upwâra na câe caa câmi wà Caa kôo nidò *napwéretòotù. Â ée mwa dàtàu. ¹⁴Guwà naarà! Ba rà tèpa bwi, na rà popa tèpa bwi. Âna rà o cau tûu naa na pwêe!»

15 Â é ina tà Iésu wà Pétéru pâ: «Gà ina tâbà êre ucina goo é pwina é miiri goo, wà pwi âboro.»

16 Â é tòpi wà Iésu pâ: «Gona wâguwà mwara, tèpa câmu kôo, âna bwaa càcaa pâji pâri ma guwà tâmogòori pwiri? 17 Guwà côo, diri é pwina tò pwâ pwi âboro, âna pâ naa nanaaê, â gée na càué, â é còobé gée naiié. 18 Êco na é pâ popai na còobé gée pwâ tèpa âboro, âna rà me gée na pwâranûmarà, â êkaa pwiri na rà miiri goo— 19 é pâ auniimirimuru, ma câbawâdé na èpâ. Âna gée goo pwiri kaa, na rà pwa pâ muru na èpâ:

Rà tètâmwara âboro;
Rà toomura (rà cîâa jii wâdâra);
Rà ipuu ma tèpa âboro imudi;
Rà mura;
Rà ina pwina pwâ naa goo pàra tàpé;
Rà tùra ba èpâ naa goorà.

20 «Wàépwiri é pwina é nama jè miiri goo, na ara Pwiduée. Â câjè caa miiri goro é pai càcaa nuwa é ìjè.»

*É cèikî tô ilàri na câé caa tô Juive
Maréko 7.24–30*

21 Gée na càué, â rà pàra gée na ére bèepwiri wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa na ére goro jènere é du ville Tyr ma Sidon. 22 Â é medari Iésu wà tô jè ilàri gée na ére-bà, ba na é patùra Iésu. Wà tònî, âna câé caa tô Juive, ba é tô gòobàra tèpa *Kanana, é pwi Ba na rà tèpa pièpàri tèpa *Juif. Â é tomara too pâ: «Pwi Ukai, *Pwina naî Davita, gà meاريو ma pitu tôo! Ba i èpo kôo, âna pwa duée gooé, â é po dau maagé goo.»

23 Êco na câé caa tòpi tée wà Iésu, goro cè caapwi pwâratùra.

Â rà gée paé dèe wà tèpa câmu kêe, â rà tacoo gooé ma ina tée pâ: «Gà nama é pàra pé tô ilàri bèepwiri! Ba é nye tà ciburà to ma nama pikòî na nyürujè!»

24 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Wà Pwiduée, âna é nye panuâo me co tà tèpa âboro *Isaraéla, na rà pwacèwii é nari mutô na rà imwüru.»

25 Êco na wà i tô ilàri, âna é po me nau tùu jürué ara Iésu, â é tacoo gooé ma ina tée pâ: «Pwi Ukai, gà pitu tôo!»

26 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Càcaa wâdé na jè popa é uti kâra nyi nari èpo ma jè tü târa é pâ ‘nari akàna’*.»

15:24 Mataio 10.6 * 15:26 ‘Nari akàna’—Wà pàra tèpa Juif, âna rà ina goo wà tàpé na càra caa tèpa Juif pà ‘akàna’. Êco na câé caa ina pwiri wà Iésu wiàna é gére miirirà. Pwacèwii pai tùra kâjè tà pa kòaa kâjè.

27 Â é ina wà tōoni pâ: «Bwa, Pwi Ukai, gà nye âjupâra. Êco na wà tèpa nari akàna mwara, âna rà nye ija ê muupàra ê utimuru, na tûu gée gòro taapà kà pwi caa kàra.»

28 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Tōoni, dau maina ê cèikí'gà! Wâdé na wàra ê pwina nūmagà goo!»

Â nye tiàu kaa i maagé kàra i èpo kê!

É nama tiàu ê maagé kà tàpé na wâru

29 Gée na càué, â é pâra wà Iésu gée na ére bèepwiri. Â é pâra wii bàrawià Galilée. Â géewê, â é too naa gòrojaa, â é tâaboo naawê. 30 Â rà medarié ê pâ âboro na rà dau wâru. Â rà pame tée tàpé na rà bee, wà tàpé na rà bwi, ma wà tèpa pitàbwamwa, ma wà tàpé na rà kûukû, â wâru mwara pàra maagé. Â rà cau naara me na ara Iésu, â é cau nama tiàu ê pâ na jèpapara maagé kàra. 31 Â wà tèpa kûukû, âna rà jèe tûra. Â wà tèpa pitàbwamwa, âna rà jèe pâra. Â wà tèpa bee, âna jèe wâdé ârà. Â wà tèpa bwi, âna rà jèe niâ. Â rà po pò goo diri ê pâ âboro, â rà ipwamaina Pwiduée kà tèpa Isaraéla!

*É jèu pa-ija pàra âboro Iésu
Maréko 8.1–10*

32 É todà tèpa câmu kêe wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Go meari tèpa âboro bëeni! Ba jèe âracié tòotù kâjè ma wailà, â jèe ticè utimuru. Â càcaa pâri ma go pawâjuérirà, na càra caa ija. Ba péa tà ticè nii kàra wii naigé.»

33 Â rà ina tée wà tèpa câmu kêe pâ: «Jè o wànau cè pai naa uti kàra diri, naani na pé ére na auticia? Ba gà côo, rà po dau wâru awé!»

34 Êco na é ina co pâ: «Gona âradipi poloa na wâjaawà?»

Â rà ina tée pâ: «7 poloa, â pàra nari ârawéa.»

35 Nabwé, â é ina tà tèpa âboro pâ, na rà tâaboo. 36 Â é popa i pâ 7 poloa bau i pâ ârawéa, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa tà tèpa câmu kêe. Â rà ipâdi naa goo tèpa âboro. 37 Â rà ija tiagoro na rà jèe po cau pwâro diri. Â gée na càué, â wà tèpa câmu, âna rà tóri ê dàra bwà, â po 7 nakébò maina na wâbé! 38 Po 4 000 paao na rà ija, â càcaa pûra ilàri ma èpo kîri!

39 Â nabwé, â é ina tàra wà Iésu pâ, na rà wâjué cōwâ naa jaarà. Â wà Iésu [ma wà tèpa câmu kêe] âna rà tò naa gò i wànga, â rà pâra naa na ére Magadane.

16

Rà ilari cè câmu wà tèpa pitûâ

Maréko 8.11–13; Luka 12.54–56

¹ Na jè tòotù, âna rà medari Iésu wà pàra tèpa *Farasaio ma *Sadukaio. Ba nùmarà na rà pitù tûâ tée. Â rà ina tée pâ: «Paari tâbà ê câmu kêra ê pàtâmee na wâgoogà.»

[Ba nùmarà na rà paari pâ câé caa wakè goro pàtâma Pwidueé.]

² Â é tòpi tàra pâ: «Na é mii napwéretòotù na auduu kêra i tòotù, â guwà ina pâ, o wâdé napô*.

³ «Â wiàna piduu i napô naa dàuru, â guwà ina pâ, o popaa. Ba guwà po dau tâmogòori naa wâdé napô, é, naa èpà napô. Êco na, na guwà côo ê pâ muru na gére tèepaa nabà, â tàutàwà na guwà côoina [ê âjupâra]. ⁴ Ba tàutàwà na guwà pitêre dà Pwidueé, ba guwà tèpa pwa na èpà! Wâguwà tèpa âboro nabà, âna guwà ciburà ilari jiié cè câmu kêra ê pàtâmee. Êco na nye ticé câmu kêe na guwà mwa caa côo mwara jii i pwi ia é tèepaa tà *péroféta Iona.»

Â é pàra jiiirà wà Iésu.

'Nyaa kêra poloa' kà tèpa Farasaio ma Sadukaio

Maréko 8.14–21

⁵ Rà tapàgà *nawià Galilée wà tèpa *câmu. Ûna rà tèepaa pâ, â rà côo pâ rà ipwanauri na rà popa cè poloa.

⁶ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà ipwacôowà goro nyaa kêra poloa kà tèpa Farasaio ma tèpa Sadukaio!»

⁷ Â rà pi-ina tàra pâ: «Pwiri géé goro na câjè caa pa poloa?»

⁸ Â é tère wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Nye dau kîri kaa é cèikí kàwà! Cina guwà pi-ina tàwà pâ, câguwà caa pa poloa? ⁹ Bwaa nye gére câguwà caa tâmogòori kaa? Gona câguwà caa niimiri i 5 poloa târa i 5 000 âboro? Ê tòotù-bà, âna ia guwà tòri côwâ âradipi nakébò? ¹⁰ Â napwa naa goo i 7 poloa kêra i 4 000 âboro, â ê tòotù-bà, âna âradipi nakébò na ia guwà tòri côwâ?

¹¹ «Go jèe nye ina tàwà pâ: Guwà ipwacôowà goro nyaa kêra poloa kà tèpa Farasaio ma tèpa Sadukaio. Êco na câgo caa ina tàwà poloa na jè ija! Â gona câguwà caa tâmogòori pwiibà?»

¹² Â rà mwa bàra tâmogòori tèpa câmu kêe pâ, é ina tàra pâ, na rà côoco é ârapupûra kà tèpa Farasaio ma Sadukaio.

É pwi Mesia wà Iésu

Maréko 8.27–9.1; Luka 9.18–27

16:1 Mataio 12.38; Luka 11.16 * **16:2** Ê du nee tii bèepwiri, âna nye tiâu na pàra Tii Pwicîri naa na grec. **16:4** Mataio 12.39; Luka 11.29 **16:6** Luka 12.1

16:9 Mataio 14.17–21 **16:10** Mataio 15.34–38

13 Wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, âna rà tèepaa naa na ére gée goo ê ville Césarée-Filipo. Â é tawèerirà pâ: «Wà tèpa âboro, âna rà ina pâ wâgo wâa, wâgo *Pwina naîri âboro?»

14 Â rà tòpi tée pâ: «Wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wâgà *Ioane Pwi a piupwaa. Â wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wâgà péroféta *Élia. Â wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wâgà Iéremia, é, pwi jè ârapàara tèpa péroféta biu.»

15 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Â gona wâguwà na? Guwà ina pâ wâgo wâa?»

16 Â é tòpi tée wà Simona Pétéru pâ: «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, *Pwina naî Pwiduée na é wâro†.»

17 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâagà co Simona, pwina naî Iona†. Ba càcaa pwi âboro na é nama gà tâmogòori ê pwiibà, ânye wà Caa nidò *napwéretòotù. 18 Êkaa na go ina tâgà ni, pâ: Neegà Pétéru, pai ina wèe pâ 'Atù'. Â wâgòro ê atù bèepwiri na go bari ê wâra pwapwicîri§ kôo. Â é pàtàmara bàutê*, âna ticè nii kêe naa goo. 19 Ê pwina gà papwicîri jii tèpa âboro naaniboo gòropuu, âna wà Pwiduée naa napwéretòotù, âna é papwicîri. Â é pwina gà panuâ†, naani gòropuu, âna wà Pwiduée naa napwéretòotù, âna é panuâ.»

20 Â é papwicîri ba gòo jii tèpa câmu kêe wà Iésu na rà ina târa cè jè âboro pâ, wàè pwi Mesia.

Êe mwa bà ma wâro còwâ

21 Tapoo na pàara bèepwiri, na é gére inapàpari tà tèpa câmu kêe wà Iésu, pâ: «Wâdé na go pàra naa *Iérusaléma. Â rà o dau pwa-imudiri tóo ma nama go pwamaagé còo wà tèpa pitûa ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèa. Â rà o pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracìe kâra tòotù gée na càùé, âna go o mwa wâro còwâ.»

22 Â é todà Iésu naa na jè ére wà Pétéru, â é pwaé ma ina tée pâ: «Bwa, co Pwi Ukai! O nye ticè cèna tèepaa marigà cèna wàrapwiri!»

23 Â é tabiié Iésu naa goo Pétéru, â é ina pâ: «*Caatana, gà tùugà géeni arao! Gà tàgére pwa na gà tabiio jii ê câbawâdé kà Pwiduée, ba câgà caa niimiri pwacèwii Pwiduée, â gà niimiri pwacèwii tèpa âboro!»

16:14 Mataio 14.1–2; Maréko 6.14–15; Luka 9.7–8 16:16 Ioane 6.69 † 16:16 Pwiduée na é wâro—é, Pwiduée, wà Pwi anaa wâro. 16:17 Galatia 1.15–16 † 16:17 Iona—é, Ioane. 16:18 Ioane 1.42; Éfésò 2.20 § 16:18 Wâra pwapwicîri—Ê picaatâa kà diri tèpa cèikí naa goo Iésu. * 16:18 Pàtàmara bàutê—é, Pàtàmara é pwâra bà. 16:19 Mataio 18.18; Ioane 20.23 † 16:19 Papwicîri; Panuâ—Grec: Pii; Tipi.

Pai pâra wiâê

²⁴ Â é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Wiâna nûma cè pwi jè âboro na é me wiâô [ba na é pwi a câmu kôo] â é cibwaa mwa tà piniimiriê cowa. Â wâdé na é kâa ê *kurucé kêe, â é me wiâô. ²⁵ Ba wà pwina nûmee na é ipwamuru ê wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é tubatiâu ê wâro kêe ba kôo, âna wà pwiibà, âna ée udò [ma tâa tée ê *âji wâro]. ²⁶ Â târa dà kà pwi âboro na é tòpi diri ê pâ wâdé ni gòropuu wiâna é tubatiâu ê nyuâaê? Gona dà cèna o pâri ma é icuri târa ma é pâmari cowa ê nyuâaê?

²⁷⁻²⁸ «Guwà tère bwàti: Go ina tàwà diri ê pwiibà, ba go o mwa wâjué me cowa naani gòropuu, nau tòpò é pwâra ukai kôo, wâgo Pwina naîri âboro. Â bà mwa me ma wà tèpa *angela kôo, naa na pàtâma Pwiduée ma pai maina ma muugère kêe. Â go o mwa naa pumara wakè tà tèpa âboro wiâra jèpa wakè kàra. Â wà pâra tàpé gée goowà, âna rà o bwaa còo ê pai tèepaa me kôo naa na pwâra ukai kôo, béaari cè pai bà kàra.»

17

Paari pai maina ma muugère kà Iésu naa gòrojaa

Maréko 9.2–13; Luka 9.28–36

¹ Géé na càuru 6 tòotù, â wà Iésu, âna é popa wà Pétèru, ma wà tupédu aéjii Jacques ma Ioane. Â rà too naa gòrojaa. ² Géewê, â pitòotéri pai còo Iésu, na ararà. Ba é naporomee, âna pwâra pwacèwii tòotù, â é ârabwée kêe, âna pwaa pwacèwii é dapàra tòotù. ³ Â rà nye còo kaa wà *Moosé ma wà Élia, [tupédu *péroféta béaa] na rà gére pitùra.

⁴ Â é ina tà Iésu wà Pétèru pâ: «Pwi Ukai, nye po dau wâdé tâbà, na bà gére tâa ni jaagà. Â wiâna nûmagà, â go pacima âracié wâ imwaano naani, ba na kâgà jèpwi, â kà Moosé jèpwi, â kà Élia jèpwi.»

⁵ Na é bwaa gére tùra, â é tèepaa me ê jè nee na é pwâra, â é cajipirà. Â rà tère ê pwâratùra géé na i nee na ina pâ: «Wà pwini, âna wâé co kaa pwiri wà Pwina naîô [na caapwi co] na go dau meaarié. Wâé kaa na go jèe nye pitòrigarié, ba dau wânümo tée. Â guwà pitère dèe!»

⁶ Â wà tèpa *câmu, âna rà tùu jùrurà ma cigòboo goo pai wâgotàra.

16:24 Mataio 10.38; Luka 14.27 **16:25** Mataio 10.39; Luka 17.33; Ioane 12.25
16:26 Mataio 4.8–9 **16:27-28** Psaume 62.13; Proverbes 24.12; Mataio 25.31; Roma 2.6; Auinapàpari 22.12 **17:2** 2 Pétèru 1.16–18 **17:5** Deutéronome 18.15; Psaume 2.7; Ésaïe 42.1; Mataio 3.17; Maréko 1.11; Luka 3.22

⁷ Â é medarirà wà Iésu, â é tu naa goorà ma ina tàra pâ: «Guwà cimadò! Â guwà cibwaa nama wâgotàwà!» ⁸ Ûna rà tagòtùrà wà tèpa câmu, â rà côo pâ jèe nye tà wàilà acari ma Iésu.

⁹ Ûna rà tàbàtù boo côwâ gée gòrojaa, â é tûâri tàra wà Iésu pâ: «Guwà cibwaa ina tàra cè jè âboro é pwi na ia guwà côo, tiagoo é tòotù, na go mwa wâro côwâ gée na aubà wâgo *Pwina naîri âboro.»

¹⁰ Â rà tawèeri Iésu wà tèpa câmu pâ: «Rà ina tèpa *dotée goro é Naèà pâ, wà Élia, âna é pwi a mara pâbéaa [kà pwi *Mesia, *pwi a pa-udò]. Âna gorodà?»

¹¹ Â é tòpi tàra Iésu pâ: «Ûu, é mara pâbéaa me wà Élia, ba na é tòpò bwàti diri pâ muru, naa na pai tâa wê. ¹² Êco na go ina tàwà pâ: É jèe nye me wà Élia. Â càra caa côoinaê é pâ âboro, â rà nye pwa têe é pwina èpà na nùmarà goo. Â wàrapwiri mwara naa goodò, na go o mwa tà pwamaagé côo goorà, wâgo Pwina naîri âboro.»

¹³ Â rà pâra nau tâmogòori wà tèpa câmu pâ [na é ina tàra wà Élia] âna é ina wà *Ioane Pwi a piupwaa.

*É nama wâdé côwâ pwi jè èpo na pwa duée gooé
Maréko 9.14–32; Luka 9.37–45*

¹⁴ [Na rà boome côwâ gée gòrojaa] wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â rà tèepaa mari tèpa âboro.

Â é medari Iésu pwi jè âboro, â é tùu jùrué araé. ¹⁵ Â é ina têe pâ: «Pwi Ukai, gà meari pwi naîô. Ba wâgooé duée na é nama é céca, â é po dau maagé goo. Na pâra pâara, âna é tûê naa na ânye ma najawé. ¹⁶ Â go jèe popaé me tà tèpa câmu'gà, â càcaa pâri ma rà nama é wâdé.»

¹⁷ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «[Go nyi meariwà] wâguwà tèpa âboro nabà! Ba bwaa câguwà caa cèikî, â guwà tèpa imwùru! Tiagoro wiidà na go o bwaa nye tà tâa jaawà, ma pidàpwicâariô naa goowà? Popa me cai naani i pwi nari âboro èpo!» ¹⁸ É pwa i duée wà Iésu, â é ina têe pâ: «Gà còobé!» Â é còobé, â é nye wâdé kaa i pwi nari âboro èpo.

¹⁹ Gée na càùé, na rà mwa nye tà tâa acari wà Iésu ma tèpa câmu kêe, â rà me burèe, â rà tawèerié pâ: «Cina càcaa pâri ma bà pwa ma é còobé i duée?»

²⁰ Â é tòpi tàra pâ: «Wàrapwiri, ba dau kîri kaa cèikî kàwà. Â guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wiàna é cèikî

kàwà, âna é dau kîri pwacèwii ji nari murunyabu*, â o pâri ma guwà ina târa jaa bèeni pâ: «Gà pâra» â ée pâra! Â o nye ticé cèna mwa caa pwacoé tàwà. {²¹ Nye géé goro co é pwapwicîri tà Pwидуée, ma ipwanya†, na o pâri ma jè pacòobé é pwi pwâra duée bèepwiri.}»

É ina mwara pai bà kêe

²² Géé na càué, â rà ipitiri naa napô Galilée wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â é ina târa wà Iésu pâ: «O mwa icurio tà tèpa âboro, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà mwa tâjùruo,²³ â rà o mwa pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracié kâra tòotù géé na càué, â go o mwa wâro còwâ géé na aubà.»

Ûna rà tere pwiri, â rà nye dau pikîri kaa wà tèpa câmu kêe.

Wâripû goro Wâra pwapwicîri

²⁴ Rà tèepaa pâ naa Capernaüm wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â wà tèpa *tò mwani wâripû goro *Wâra pwapwicîri, âna rà pâmari Pétèru, â rà tawèerié pâ: «Gona wà pwi caa kàwà, âna é nye tòpò mwara é wâripû, târa Wâra pwapwicîri?»

²⁵ Â é tòpi târa wà Pétèru pâ: «Wè! Ûu! É nye wâri mwara!»

Géé na càué, â é tò naa wâ [na é tâa wê wà Iésu]. Â é nye pò ma tûra wà Iésu, ma ina tée pâ: «Simona, dà cè pai cò'gà? Wàilàapà cè pwina na é wâri é napuu‡? Wà pwi apooro napô, é, wà pwi pârame?»

²⁶ Â é tòpi tée wà Pétèru pâ: «Wà pwi pârame.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Ûu kaa, â wà pwi apooro napô, âna caé caa wâri§. ²⁷ Êco na ju cibwaa tanoorirà. Gà pâra nau pwa pwé. Â jè ârawéà na gà téri, âna gà cébòaa pwêe, â gà o pâmari mwani* naa na. Â gà popa ma wâripû kâju târa Wâra pwapwicîri.»

18

*Popai goro ipakîri ma ipwanauri èpà
Maréko 9.33–50; Luka 9.46–48*

Wà pwina é imaina naa na Mwaciri

¹ Na pwi pàara-bà, âna rà medari Iésu wà tèpa *câmu kêe, â

* **17:20** Murunyabu—Grec: Pudòro moutarde (sénevé). Muru na dau kîri awé, êco na, na é cipu, â é pâ nau maina. (Còo Mataio 13.32.) † **17:21** Ipwanya—Le jeûne. Còo Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **17:22** Mataio 16.21 **17:24**

Exode 30.13, 38.26 ‡ **17:25** Wâri é napuu—Grec: Wâri é pâ jèpapara wâripû (impôts). Naa jaa tèpa Roma, âna wà tàpé na rà tâa na tii kàra (citoyens), âna càra caa wâri é mwani wâripû. Wàco tàpé na rà tubatiâu naa goro paa. § **17:26** É ina wà

Iésu pâ, wàé, âna wàé pwi âji apooro é wâra pwapwicîri. * **17:27** Mwani—Wâri pwi caapwî âboro naa na ârapápé tòotù. Pâri târa wâripû kà du ârâilu âboro. **18:1**

Luka 22.24

rà tawèrié pâ: «Gona wàilàapà cè pwi âboro na pwamuru naa gooe naa na *Mwaciri napwéretòotù?»

² Â é todà ji nari èpo, â é tòpòé boo naa nabibiu kàra, ³ â é ina tàra pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wiàna câgà caa ipakîrigà, ma gà wàra nyi nari èpo, â o câgà caa tò naa na Mwaciri napwéretòotù. ⁴ Â wiàna gà ipakîrigà pwacèwii ji nari èpo bèeni, â gà pwi âboro imaina naa na Mwaciri napwéretòotù. ⁵ Â wà pwina é tòpigà naa na neeò, âna é tòpio.»

Gà cibwaa tanoori cèikî kêe!

⁶ «Gà cibwaa pwa ma gùmagù é cèikî* kà pwi âboro kôo, na é pwacèwii nari èpo. Ba é wârimuru'gà, âna o pwacèwii na jè tòo naa goro nyagà cè pé atù cèna maina, â jè tûgà naa nanumwiri —â o dau maina jii pwiri! ⁷ O nye ciburà wâru pâ naigé mara èpà na o paari tâjè naa na gòropuu bèeni. Êco na é tojii wà pwi âboro na é popa pwi jè bée naa na naigé bèepwiri!

⁸ «Êkaa na, wiàna majoroé é îgà, é, âgà, na gà pwa na èpà, â gà tapàgà, â gà tâjii naaiti jiigà. Ba o wâdé ba kâgà, wiàna gà tò naa na *âji wâro, pa caapwi îgà, ma caapwi âgà. Dau pwaée'gà wiàna gà wéaari é du îgà ma du âgà, â tûgà naa na ânye na ticé pwâadèrèè, â gà o pwamaagé còo naawê. ⁹ Â wiàna majoroé é âraporomeegà na gà pwa na èpà, â gà èrù tâjii. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na âji wâro, pa caapwi âraporomeegà. Dau pwaée'gà na gà wéaari é du âraporomeegà, â tûgà naa na ânye, naa na ére na gà pwamaagé còo naawê.»

¹⁰ «Guwà ipwacôowà pâ, guwà péa ipwatétéri imudi tà ji pwi a cèikî naa good! Ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà tèpa *angela na rà jèpa wéaarirà, âna rà nye ciburà tâa jaa Caa kôo naanidò napwéretòotù. { ¹¹ Ba wâgo *Pwina naîri âboro, âna go me nau pa-udò tàpé na jèe tiàurà, ma naa tàra é âji wâro. }

Ucina goro mutô na tiàué

¹² «Guwà jèe tère cai ni:

«Wà pwi jè âboro, âna pwa 100 mutô kêe. Â wiàna tiàu pwi caapwi géé goorà, â é pwa dà? É naaco i 99 mutô, â é pâ nau mudàra i mutô kêe na ia tiàué. ¹³ Â wiàna é pâmarié, â na pwi tòotù-bà, âna é dau ipwâdée goo i caapwi mutô, jii é 99 na rà nye tà tâa. Êkaa na guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ:

18:3 Mataio 19.14; Maréko 10.15; Luka 18.17 **18:5** Mataio 10.40; Luka 10.16;

Ioane 13.20 **18:6** Luka 17.1–2 * **18:6** Pwa ma gùmagù é cèikî—é, Gà cibwaa nama é pwa na èpà. Grec: Nama é tûu. **18:8** Mataio 5.29–30 **18:10** Hébéru 1.14 **18:11** Luka 19.10 **18:12** Luka 15.4–7

14 O ipaiwà naa goo wà Caa kàwà† na wânidò napwéretòotù. Ba tàutêe na tiâu cè ji pwi caapwi a cèikî naa good.»

Pwi a cèikî béegà na é pwa na èpà

15 «Wiàna é pwa {tâgà} cèna èpà wà pwi a cèikî béegà, â gà pâra mariê, â gàu mara pitùra bwàti, â gà paari tée è èpà kée. Â wiàna é pitère dàgà, â jèe wâdé, ba gà jèe popaé còobé jii è èpà. 16 Â wiàna câe caa têregà, â [gà pwa è pwina wii naa na *Tii Pwicîri]: Gà popa cè caapwi, é, ârailu a cèikî, ma guwà pitùra ma wàé, ba ru mwa *paâjupâra é pwâra pitùra kàwà. 17 Â wiàna tàutêe na é têrewà, â gà ina târa diri é picaatâa. Â nabwé, wiàna [é pitèi è picaatâa pâ gà âjupâra, â] bwaa tàutêe na é tère, â guwà cibwaa ipacè naa gooé, ba é pâ nau pwacèwii tàpé na càra caa cèikî, ma tèpa *tò mwani wâripû [na rà pwâ ma iau]‡.

18 «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Diri é pâ muru na guwà papwicîri jii tèpa âboro naani gòropuu, âna wà Pwiduée, wâ napwéretòotù, âna é papwicîri mwara. Â êdiri pâ muru na guwà panuâ naani gòropuu, âna wà Pwiduée wâ napwéretòotù, âna é panuâ mwara.»

Guwà pwapwicîri naima!

19 «Jèpwi mwara: Wiàna tupédu ârailu gée goowà, âna ru caapwi naa goro cè pwina ru pwapwicîri naa goo, â wà Caa kôo na é wânidò napwéretòotù, âna ée mwa naa tàru. 20 Ba wiàna ârailu ma âracié na rà papitirirà ma pitèrerà naa na neeò, â na go wânabibiu kàra.»

Pwi ênawéna na câe caa pwanauri pwi bée

21 É medari Iésu wà Pétéru, â é tawèerié pâ: «Pwi Ukai, wiàna é tà ciburà pwa na èpà tò wà pwi a cèikî béeò, â go pwanaurié tiagoro wiidà? Tiagoro 7?»

22 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Câgo caa ina tâgà pâ tiagoro 7, é, tiagoro 7 000\$. Gà nye tà pwanaurié taaci. 23 Ba é Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii ni:

«É mwa tâa pwi jè ukai. Â, na jè tòotù, â nùmee na é tâmogòori è jèpa kéredi kà tèpa ênawéna kée jècaa. 24 Â é tapoo

† 18:14 Caa kàwà—é, Caa kôo. 18:15 Luka 17.3; Galatia 6.1 18:16

Deutéronome 19.15; Ioane 8.17 ‡ 18:17 Pinaanapô nabibiu kà tèpa cèikî, âna muru na âjimuru. Wiàna wà pwi béejè na é pwa na èpà, âna tàutêe na é blii, â âjupâra pâ, o càcaa tâbawêe è pinaanapô nabibiu kâjè ma wàé. Êco na, napârajè na jè ciburà pwanaurié (côo nee tii 21). Â càcaa pâri ma jè pitèié (côo Mataio 7.1). 18:18

Mataio 16.19; Ioane 20.23 18:19 Maréko 11.24; Ioane 15.7 18:22 Luka 17.4

§ 18:22 7 000—Grec: 70 fois 7. Ucina co goro nimaro na dau maina.

naa goo pwi jèpwi. Â rà cia me têe pwina jèe too naa goro miliô ê kéredi kêe, âna pâ miliô*. 25 Â jèe càcaa pâri ma é pitôowâri.

«Â é tûari wà pwi ukai pâ: “Icurié pwacèwii pwi âboro na ticè tàrù kêe. Icuri mwara wâdèe, ma wà pa èpo kêe, ma é pâ neemuruê! Icuri diri, ba na pai pitôowâri kêe é kéredi kêe!”

26 «Êco na wà pwini, âna é tùu jùrué ara pwi ukai, â é i, ma ina têe pâ: “Go ilagà pâ, gà tàpo dâpwicâarigà, ba go mwa nye pitôowâri tâgà diri!”

27 «Â wà pwi ukai, âna é dau meaarié, â é câtùra tâjii i kéredi kêe, â é panuâe ma é pâra.

28 «Â nabwé, â é pâra i pwi ênawéna, â ipitiru ma i pwi bée goro wakè na ia é pa jiié ji caapwi mwani atù†. Â é tâjùru pwiibà, â é cérunye ma ina têe pâ: “Gà piawài, ma gà pitôowâri i mwani kô!”

29 «Â é tùu jùrué wà pwiibà na araé, ma ina têe pâ: “Go ilagà pâ, gà tàpo pidâpwicâarigà, ba go mwa nye pitôowâri tâgà!”

30 «Êco na tàu tà wà pwini, â é pwa ma tûe naa na karapuu, tapacîri cè pai o mwa pitôowâri kêe diri i kéredi.

31 «Â wà tèpa wakè béeru, âna rà pò goo, â dau èpà tàrà‡. Â rà pâra nau piciapwâ tà pwi ukai kàra.

32 «Â é todà i pwi ênawéna bèeni i pwi ukai, â é ina têe pâ: “Gà pé pwi ênawéna na piticèmuru naa googà! Ba ia go câtùra tâjii diri i kéredi! gà na po dau maina, ba ia gà me nau po i gooò! 33 Â wâgà mwara na pwiri gà nye gére meaari pwi béegà, wàra pai mearigà kô!”

34 «Â é po dau putàmu wà pwi ukai, â é nama tâjùru i pwi ênawéna, ma tòpòe naa na karapuu. Â é pwa wârimuru têe, tapacîri cè pai o mwa pitôowâri kêe, diri è pâ kéredi kêe.»

35 [Â é tubanabwé é ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ]: «O ipaiwà pwina é pwa tâgà wà Caa kôo nidò napwéretòotù, wiàna câgà caa pwanauri pwi a cèikî béegà, gée na âji pwâranümagà. Nabwé.»

19

Popai goro piéa ma tapàgà piéa

Maréko 10.1–12

¹ Ūna é ina diri é pwiibà wà Iésu, â é pâra gée napô Galilée, naa na ére *Judée gée còwâ kâra nairiwâ Ioridano. ² Â wâru pâ

* **18:24** Pâ miliô—Grec: Dix mille talents. Caapwi *talent*, âna wâri pwi caapwi âboro naa na 20 naja. † **18:28** Ji caapwi mwani atù—Grec: 100 mwani pwaaw (deniers). Pai ina wèe pâ, dau kîri awé jii é kéredi kêe (10 000 talents = 60 000 000 deniers).

‡ **18:31** Dau èpà tàrà—é, Rà po dau pikîri. **18:34** Mataio 5.25–26

18:35 Mataio 6.15; Maréko 11.25; Éféso 4.32; Kolosé 3.13

âboro na rà pâra wiâê. Â é pwa ma rà wâdé cōwâ wà tàpé géé goorà na rà maagé.

³ Â rà me burèè wà pàra tèpa *Farasaio, â pwa na rà pwa tûâ tée. Â rà tawèerié pâ: «Gona pwa tàrù, kà pwi jè âboro, naa na é *Naèà, na é tû tà tô wâdèè? O dà cè majoroé ma é tû tée?»

⁴ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Gona câguwà caa pûra é pwina wii naa na *Tii Pwicîri? Ba jèè wii pâ, naa na autapoo goo, âna é tòpò wà pwi paao ma wà tô ilàri wà Pwiduée. *Genèse 1.27*⁵ Â é ina wà Pwiduée pâ: *Â géé goo kaa pwiri, âna é panuâ du nyaa ma caa kêe wà pwi paao, ba na ru pitâa ma wà tô wâdèè. Â, na wàrapwiri, â wàilu âna ru pâra nau caapwi. Genèse 2.24*

⁶ «Â êkaa, na go ina tàwà pâ: Càcaa mwa caa ârailu âboro, â ru jèè pwacèwii caapwi âboro. Â guwà cibwaa tipi cōwâ é pwina é jèè piinaimari wà Pwiduée!»

⁷ Â rà tòpi tée wà tèpa Farasaio pâ: «Wiàna wàrapwiri, â gorodà na é ina wà *Moosé pâ, pwa tàrù kà pwi âboro ma é panuâ cōwâ tô wâdèè, wiàna é wii é tii bétapàgà piéa?»

⁸ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «É naa tàrù tàwà wà Moosé, ba po dau gòò é pûruwà! Êco na, naa na autapoo goo, âna càcaa wàrapwiri. ⁹ Êkaa na go ina tàwà pâ: Gà cibwaa tû tà tô wâdàgà na càcaa tô a toomura* (câé caa cîâa jiigà). Ba wiàna gà tû tée, â wiàna gà jèu éa cōwâ, â gà pâ nau toomura (ba gà cîâa jii tò wâdàgà béaa).»

Pwa pàra tàpé na càra caa éa

¹⁰ Rà ina tà Iésu wà tèpa *câmu kêe pâ: «Wiàna wàrapwiri, â wâdé na ticè piéa!»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Ê pwi popai-bà, âna o càcaa wàrapwiri ba kêra diri pâ âboro†. Êco na wà Pwiduée, âna é nama wàrapwiri co naa goo pàra tàpé. ¹² Ba nye pwa pàra tàpé na càra caa éa, ba càcaa pâri, géé na aupitèparà. Â pwa pàra tàpé na càcaa pâri ma rà ipwénaí, géé goro é pwina rà pwa naa na naiirà wà pàra tèpa âboro‡. Â pwa pàra tàpé na càra caa éa goro *Mwaciri napwéretòtù. [Ba nûmarà na rà piênawéna bwàti kà Pwiduée.] Â wà pwina pâri târa ma é tòpi pwâratùra-bà, â wâdé na é tòpi!»

É pwényunyûâri nyi nari èpo

Maréko 10.13–16; Luka 18.15–17

19:4 Genèse 1.27, 5.2 **19:5** Genèse 2.24; Êféso 5.31 **19:7** Deutéronome 24.1–4; Mataio 5.31 **19:9** Mataio 5.32; 1 Korénito 7.10–11 * **19:9** Gà cibwaa tû tà tô wâdàgà... é, Gà cibwaa tû tà tô wâdàgà, êco wiàna tô ilàri na ia pwiçiri ma gàu piéa. † **19:11** Grec: Càcaa êdiri pâ âboro na pâri ma rà tòpi é pwiibà. ‡ **19:12** 2e phrase—Na nyamanya kà pàra tèpa âboro napwiri, âna wà tèpa âboro bèepwiri (na ina goorà pâ *eunuque*), âna pitòrigarirà ba na rà piênawéna kà tô ilàri ukai.

¹³ Gée na càùé, âna rà medari Iésu wà pàra tèpa âboro. Â rà cia me tée ê nyi nari èpo kàra, ba na é tòpò îê naa gòrà ma pwapwicîri ba kàra. Êco na wà tèpa câmu kée, âna rà pwa i tèpa âboro, ma pacoorà.

¹⁴ Êco na é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoorà! Ba napwa ê Mwaciri napwéretòotù, âna o kàra ê pâ âboro na rà wàra ê nyi nari èpo.»

¹⁵ Â é tòpò îê Iésu naa gò nyi nari èpo, [â é *pwényunyuâarirà]. Â gée na càùé, â é pâra gée na ére bèepwiri.

Pwi âboro na po dau pwa neemurué

Maréko 10.17–31; Luka 18.18–30

¹⁶ Ūna bwaa gére wàrapwiri, â é nye tèepaa kaa wà pwi jè âboro èpo dopwa, â é tawèeri Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, dà cèna go pwa cèna o wâdé, ba na o tâa tôo ê *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée?»

¹⁷ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gorodà na gà tawèerio goro é pwina wâdé? Nye caapwi co wà Pwina é wâdé. Â wiàna nūmagà na tâa tâgà ê *âji wâro, â gà pitère dàra ê pâ Naèà kée.»

¹⁸ Â é ina tée wà pwiibà, pâ: «Gona dà ê pâ naèà kée?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ:

«Gà cibwaa tètâmwara âboro;

Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciâa jii tô wâdàgà, é, wà pwi éagà);

Gà cibwaa mura;

Gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè pàra âboro§.

¹⁹ *Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà; Exode 20.12–16*

*Gà meaari tèpa âboro *pwacèwii é pai pimeaarigà còwâ.» Lévitique 19.18*

²⁰ Â é tòpi tée wà pwiibà, pâ: «Êdiri pâ naèà-bà, âna go jèe pitère dàra kaa. Â o dà cèna go pwa mwara?»

²¹ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wiàna nūmagà na nye po wâdé bwàti ê pâ tûâ'gà na ara Pwiduée, â gà pâra, â gà nye icuri kaa diri ê neemurugà, â gà naa ê mwani wâri wèe tà tàpé na ticé kàra. Ba na wàrapwiri, âna o pwa cè wâdé'gà† naa jaa Pwiduée. Â gà me wiâo.»

19:14 Mataio 18.2–3 **19:17** Lévitique 18.5; Luka 10.28 **19:18** Exode 20.12–16;

Deutéronome 5.16–20 § **19:18** Gà cibwaa ina cè popai na pwâ... Pai ina wèe pâ, gà cibwaa wàrapwiri naa na aupitèimuru. **19:19** Exode 20.12–16; Lévitique

19.18 * **19:19** Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tàmwūnyabwerigà, é, pwi jèneregà.

† **19:21** Cè wâdé'gà—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Neaapiâ'gà.

22 Â wà i pwi âboro, âna é po dau pikîri, ba po dau pwa neemuruê. Â é pâra.

Pai tò naa na Mwachiri

23 Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Wà pwi âboro na dau pwa neemuruê, âna dau pwacoé târa ma é tò naa na Mwachiri napwéretòotù. 24 Gona è kaamela†, âna pâri ma é tò na è pwêe goro kaju§? Bwa, pwacoé! Â go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na dau pwa neemuruê, âna mwa nye dau pwacoé tée awé, ma é tò naa na *Mwachiri kà Pwiduée.»

25 Â rà nye po dau pò wà tèpa câmu kêe, â rà ina pâ: «Â gona wàilàapà cè pwina o pâriê ma é udò [ma tâa tée è âji wâro]?»

26 Â é niârirà wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Naa goo wà tèpa âboro, âna càcaa pâri. Êco na, diri kaa è pâ muru, âna pâri wà Pwiduée.»

27 Â é tòpi tée wà Pétèru pâ: «Gà côo! Wàibà, âna bà jèe nye po panuâ diri, ba na bà pâra wiâgà ma bà tèpa câmu'gà. Â gée goo pwiri, â o dà cèna bà tòpi?»

28 Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wàépwiri. Â guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Ée mwa tòotèri ma âmuê diri è pâ namuru wà Pwiduée. Â, na pwi tòotù-bà, âna wâgo, *Pwina naîri âboro, âna go o mwa tâa gò è autâa kôo, naa na pai maina ma muugère kôo. Â wâguwà na pâra wiâô, âna guwà o tâa gò è pâ 12 autâa, ba na guwà pitûâ kâra è 12 wâao *Isaraéla.

29 «[O mwa wâru pâra] tàpé na rà o panuâ pwârawâ ma aupwanapô kàra, [ba na rà pâra wiâô. Â rà o cau panuâ] tèpa aéjii kàra, ma wà pa naigé kàra, ma du nyaa ma caa kàra, ma èpo kàra, goodè. [Â wà diri tàpé na rà wàrapwiri] âna rà o mwa cau tòpi cè muru na piwéna awé, na dau maina ma dau wâru! Â jèpwi mwara, âna wà Pwiduée, âna ée mwa naa tàra è wâro dâra gòiri jaaé. 30 Wâru tàpé na rà pâbéaa nabà, na rà o mwa caa pwicò widàuru. Â wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pâbéaa widàuru.»

20

Ucina goo tèpa wakè na ipaiwà pai wârirà

1 [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Ê *Mwachiri napwéretòotù, âna pwacèwii mwara è pwini:

† 19:24 Kaamela—Chameau. Pai ina wèe ni pâ, è macii na po dau maina.

§ 19:24 Kaju—Aiguille. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Do. 19:26 Job 42.2

19:28 Mataio 25.31; Luka 22.30; Auinapàpari 3.21 19:30 Mataio 20.16; Luka 13.30

«É mwa tâa wà pwi apooro nadipâa, âna é mwa còobé na bwaa dàuru naa na aupwa jèna, ba na é mudàra cè tèpa wakè kèe. ² Â é pâmari pàra tàpé, â rà jèe pitèrera pà, na é wàrirà, âna wâri wàra caapwi tòotù goro wakè*. Â é panuârà pà naa na aupwanapô. ³ Wâpâ gòro 9 ineretòotù dàuru, â é còobé mwara naa na aupwa jèna. Â é côo† pàra tàpé na nye ticè na rà pwa. ⁴ Â é ina tàra pà: “Tàpéebà! Guwà pàra mwara, nau wakè na i aupwanapô kôo, â go mwa nye naa cè wâriwà cèna pàri.”

⁵ «Â rà pàra. Â wà pwiibà, âna é còobé còwâ na po gopaé, â é popa me mwara pàra tèpa wakè. Â ipaiwà mwara na âracié ineretòotù na càuru ija.

⁶ «Â nabwé, â é còobé mwara, wâpâ gòro 5 ineretòotù, â é pâmari pàra tàpé mwara na rà nye tàgére pitabéaa cùu‡. Â é tawèerirà pà: “Tàpéebà, gona guwà nye tàgére pwa dà? Nye ticè cèna guwà pwa?”

⁷ «Â rà tòpi tée pà: “Wàrapwiri, ba nye ticè cè pwina é popabà ma bà wakè.”

«Â é ina tàra pà: “Wâguwà mwara, guwà pàra nau wakè na aupwanapô kôo.”

⁸ «Â pà nau bàrane, â é ina tà pwi caa kâra wakè kèe pà: “Gà todà me tèpa wakè, â gà piwârirà jècaa. Â gà mara wâri tàpé na ia rà pwicò goro wakè, â gà mwa tubanabwé naa goo tèpa mara wakè.”

⁹ «Â wà tàpé na ia rà mwa wakè pwicò, âna rà mara me. Â rà tòpi wârirà—wâri wàra caapwi tòotù goro wakè. ¹⁰ Ûna rà côo pwiri wà tàpé na ia rà mara tapoo wakè, â rà tà niimiri pà, ‘Wâdé, ba jè o tòpi cèna piwéna!’

«Éco na rà nye tòpi mwara wârirà, na wâri wàra caapwi tòotù goro wakè, pwacèwii tèpa wakè pwicò. ¹¹ Â rà putàmu naa goro i pwi apooro aupwanapô, ¹² â rà ina tée pà: “Wà tàpéeni, âna rà mwa tèepaa pwicò, â caapwi ineretòotù co na rà wakè na, â gà nama ipaiwà é wâribà! Na wàibà, na bà wakè bamwara tòotù ma cîribà tòotù!”

¹³ «Â é tòpi tà pwi jè ârapàrarà wà i pwi apooro aupwanapô. Â é ina tée pà: “Pwi béèò, gà cibwaa niimiri pà go piwâmigà§. Ba ia ju jèe nye pitèreju naa goro i wârigà. ¹⁴ Gà popa mwani'gà, â gà pàra. Ba nümoo na go naa tà tàpé na rà pwicò'gà, cèna ipaiwà ma wâgà. ¹⁵ Nye pwa tàrù kôo ma go

* **20:2** Wâri wàra caapwi tòotù goro wakè—Grec: Caapwi mwani pwaa (denier). Ipaiwà é mwani na é naa tàra naa na pà nee tii 9,10,13. † **20:3** Côo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pà: Nià gò. ‡ **20:6** Pitabéaa cùu—Traîner, flâner, errer.

§ **20:13** Piwâmi (é, ipawâmi, ipaûmi, ipaômi)—Tromper.

pitûâ naa goro mwani kôo. Cina gà piboo na go pwa na wâdé tà pàra tàpé?»»

16 [Á é tubanabwé é ucina bèepwiri Iésu, á é ina pâ]: «Wà tàpé na rà pwicò, âna rà o mwa pâbéaa. Á wà tàpé na rà pâbéaa, âna rà o mwa pwicò. Nabwé.»

É jèu ina mwara pai bà ma wâro còwâ kêe

Maréko 10.32–34; Luka 18.31–34

17 Rà bwaa nye gére too naa *Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa 12 a *câmu kêe. Á, na rà gére pâra, á é poparà iti, á é ina tàra pâ: 18 «Guwà tère. Nabàni, âna jè too naa Iérusaléma. Á naawé, âna o panuâô, wâgo *Pwina naîri âboro, tà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà. Á rà o mwa tèio tiagoro na o tètâmwaraô. 19 Á rà o panuâô tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. Á wailà, âna rà o piècaario. Á rà o pâdio goro ubati, â rà o tanamiriô naa goro *kurucé, tiagoro pai bà kôo. Êco na, naa na béaracié kâra tòotù géé na càùé, âna go o mwa wâro còwâ géé na aubà.»

Wâdé na jè tèpa âboro kîri

Maréko 10.35–45

20 Géé na càuru pwiri, á rà medari Iésu wà tô wâdà Zébédée, ma wà tupédu naîé. Á é tùu jùrué arae wà tòoni, ma é ilari jiié jè muru.

21 Á é ina tée wà Iésu pâ: «Dà cèna nûmagà goo?»

Á é tòpi tée pâ: «[Bà tâmogòori pâ] gà mwa tâa gòro autâa'gà, na Mwaciri'gà, ma pitûâ naa goo diri. Á wâdé na gà nama ru tâa goro du jèneregà wà tupédu naîô bèeni—pwi jèpwi naa gòro âji îgà, â pwi jèpwi naa gòro aèmwü'gà?»

22 Á é ina tà i tupédu aéjii wà Iésu pâ: «Câgàu caa tâmogòori é pwina gàu ilari. Gona nûmau na gàu wâdo é na wârado na go o wâdo? [Pâri ma gàu tòpi mwara é pâ aré ma tòina kôo?]

Á ru tòpi tée pâ: «Akaé, o pâribu.»

23 Á é ina tàru pâ: «Ûu kaa, gàu o wâdo na wârado bèepwiri go wâdo. Êco na o càcaa wâgo na go pitûâ pâ, wailàapà na o tâa gòro âji îô, ma gòro aèmwü kôo. Á nye wàco Caa kôo, na é jèe nye pwabwàti é autâa bèepwiri, ba kà pàra tàpé na é nye pitòrigarirà.»

24 Ûna rà tère é pwâratùra bèepwiri wà tèpa 10 a câmu béeru, á rà putàmu naa goo tupédu aéjii bèepwiri.

²⁵ Â é todàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà côo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kà Pwидуée*, âna wà tèpa ukai, âna rà pitûâ†, ba na rà còogai tèpa âboro. Â wà tàpé na rà imaina, âna rà pwa kûu tàra. [Â rà niimiri pâ dau pwamuru naa goorà.]
²⁶ Â naa goowà, âna o càcaa wàrapwiri. Ba wà pwina nùmee na é pwi âboro imaina, â wâdé na é pâ nau piâboro kîri kàwà. ²⁷ Â wà pwina nùmee na é pitûâ kàwà, âna wâdé na é piâboro kîri kàwà. ²⁸ Wâdé na guwà pwacèwiio, wâgo Pwina naîri âboro. Ba câgo caa me, ba na guwà piâboro kîri kôo. Go me, nau piâboro kîri kâra pâ âboro. Â go me, ba na go panuâ é wâro kôo, ba na go wâri ma tipi pâ âboro na wâru.»

É nama ru niâ tupédu a bwi

Maréko 10.46–52; Luka 18.35–43

²⁹ Rà còobé géé na càuru pai pâra kàra naa Iérîko wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â dau wâru tèpa âboro na rà pâra wiârà.

³⁰ Pwa tupédu a bwi na ru tâa bàra naigé, â ûna ru têre pâ é tèepaa wà Iésu, â ru nye tà tomara too pâ: «{Pwi Ukai,} *Pwina naî Davita, gà mearibu, â gà pitu tâbu!»

³¹ Â rà kànarîru é pâ âboro, ba na rà pacooru. Êco na ru mwa nye dau to too kaa burà ina pâ: «Pwi Ukai, Pwina naî Davita, gà mearibu, â gà pitu tâbu!»

³² Â é têreru wà Iésu, â é coo, â é tomara too pâ: «Dà cèna pwina nùmau goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kàu?»

³³ Â ru tòpi têe pâ: «Pwi Ukai, na gà tàpîri du âraporomeebu ma bu niâ.» ³⁴ Â é dau mearîru Iésu, â é tu naa goro i du âraporomeeru. Â ru jèe nye niâ kaa, wàra béaa. Â tapoo na tòotû bèepwiri, â ru nye pâra wiâ Iésu kaa.

21

É tò naa Iérusaléma wà Iésu

Maréko 11.1–24; Luka 19.28–48; Ioane 12.12–19

¹ Rà bwaa gére pâra dàra *Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe. Â rà pâmwünyabweri Bethfagé, é village na wâmwünyabweri é gòrojaa Élaio*. Â é mara panuâ pâ du ârîlu a câmu kêe wà Iésu.

² Â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na village bèepwiri na tâa béaa kâjè. Â gàu o pâmari naawê é jè burîko, na tòoé goro utâpwe, ma é naîê. Â gàu tipîru, â gàu poparu me tôo. ³ Â wiàna rà

20:25 Luka 22.25–26 * **20:25** Naa jaa wà tàpé... Grec: Naa jaa pâ Ba. † **20:25** Pitûâ—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ipâdipopai. **20:26** Mataio 23.11; Maréko

9.35 **20:28** Luka 22.27; Filipî 2.7 * **21:1** Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers.

tawèriu goro cèna gàu pwa, â gàu tòpi tàra pâ, na gàu poparu pàdari wà Pwi Ukai, â rà o panuâru.»

⁴ Ê pai pwa wèe bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo i pwi ia é ina wà Pwiduée, na é naigé mee pwi péroféta kêe, pâ:

⁵ Gà ina târa ville Iérusaléma, pâ:

“Gà côo, co tô ilàri *Siona,
é me dàgà wà Pwi Ukai'gà!

Dau moo pwâranümee,

ba é me na tàbwàti.

É tâa gò buriko,

ma nari buriko,

macii na é pa nakake.”

Ésaïe 62.11; Zakarie 9.9

⁶ Â ru pâra i tupédu a câmu, â ru pwa diri é pwina é ina tàru wà Iésu. ⁷ Â ru dàti me i nyaa kêra buriko bau i naîê, â ru tòpò pâ ârabwée kàru naa gòru. Â é mwa tâa gò [i nari buriko] wà Iésu, â é papâraê.

Rà pwamainaê tèpa âboro

⁸ Wâru é pâ âboro na rà pòpwara béaa kêe naa gòro naigé ê pâ ârabwée kàra, [ba na rà pwamainaê]. Â wà pâra tàpé, âna rà tèpàgà îri upwâra na bwùu, â rà tòpò wii naigé. ⁹ Â wâru pâ âboro na rà pâbéaa ma rà pwicò kà Iésu. Â rà cau tomara too pâ:

«Hosana ma ipwamaina

tà *Pwina naî Davita!

Cidòri nyuâa pwi âboro,

na é me naa na nee Pwi Ukai!

Psaume 118.26

Hosana ma cidòri!

Pwamaina Pwi Ukai

na é wâdòiti awé!»

¹⁰ Ūna é tèepaa pâ naa Iérusaléma wà Iésu, â po dàpàgà târa diri é pâ âboro na ville, â rà pitawèrirà pâ: «Wàilàpà pwi âboro bèeni?»

¹¹ Â rà tòpi tàra pâ âboro na rà pâra wiâê, pâ: «Wà Iésu, géé Nazareth wà Galilée. Wàé kaa i pwi *péroféta [na ia jè tapacîê].»

É pacòobé tèpa pi-icu

¹² É tèepaa pâ naa na *Wâra pwapwicîri wà Iésu, â é pacòbé tèpa gére pwa jèna, géé na [gòroigé kâra] Wâra pwapwicîri. Â é pugòboori é pâ taapà naa goo tèpa pitòotéri mwani, ma é pâ autâa kà tàpé na rà pi-icu marü†. ¹³ Â é ina tàra pâ: «É ina wà Pwiduée naa na *Tii Pwicîri, pâ: *O mwa ina goo é wâ kôo, pâ, wâ târa pwapwicîri. Ésaïe 56.7 Êco na wâguwà, âna guwà gére pwa ma aucârü kà tèpa mura!*»

¹⁴ Géé na càuru pwiri, â wâru tàpé géé goo tèpa bwi ma tèpa bee, na rà medari Iésu naa na Wâra pwapwicîri, â é nama tiàu maagé kâra. ¹⁵ Â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaïlò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna rà còo é pâ muru bèepwiri na é pwa wà Iésu—muru na wâdé, na jè pò goo. Â rà còo mwara pâ èpo, na rà gére uu naa na Wâra pwapwicîri ma ina pâ: «Hosana! Pwamaina Pwina naï Davita!»

Â rà putàmu naa gooé wà tèpa pitûâ-bà, ¹⁶ â rà ina tée pâ: «Pwiibà, wànau, câgà caa tère é pwina rà gére ina pâ èpo bèeni?»

Â é tòpi tàra pâ: «Akaé. Â câguwà caa mu pûra é auwii goo, na wâna Tii Pwicîri? Ba jèe wii pâ:

*Gà nama rà pwamainagà
pâ èpo ma nari èpo.»*

Psaume 8.3

¹⁷ Â é pâra jiià wà Iésu, â é còobé géé na ville ma é pâra naa na village Bétani. Â é mwa puu wê.

É pinajajai upwâra wâi

¹⁸ Na dàuru kêe, na bwaa dàuru, â é wâjué me naa na ville wà Iésu. Ûna é pâmwünyabweri i ville, â é copwa. ¹⁹ Â é còo jè *upwâra wâi naa bàra naigé. Â é pâra nau coo goo, êco na nye po dooé co†. Â é pinajajaié, ma ina pâ: «O câgà mwa caa pwâ dâra gòiri!»

Â é nye mwari kaa. ²⁰ Ûna rà còo i upwâra wà tèpa câmu kêe, â rà po dau pò, â rà ina tée pâ: «Gorodà na é nye awài goro mwari kaa?»

21:12 Ioane 2.13–22 † **21:12** Tàpé na rà pi-icu marü—Wà tèpa Juif na rà wâro na é pâ napò na tâiti, âna rà mu me naa na Wâra pwapwicîri wà Iérusaléma. Â rà wâri é pâ macii târa pwa ârapwaaïlò. Â rà tòotéri mwara é mwani târa bépitu, ba papwicîri naawê, é mwani kà tèpa Roma. Â wà tèpa pi-icu macii ma wà tèpa pitòotéri mwani, âna rà pa mwani goo pwiri. **21:13** Ésaïe 56.7; Jérémie 7.11 **21:16** Psaume 8.3 † **21:19** Po dooé co—Ité na ticé pwâra pwi wâi bèepwiri, ba du ârailu pàara na naja na rà tòpò pwêe pâ upwâra wâi. Pwiri ucina goo é Ba Isaraéla. Còo Upwâra wâi naa na Neeremuru (Voculaire) naa pwâadâra tii.

²¹ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Wiàna guwà cèikî, â wiàna câguwà caa pidumapiê, â o pâri ma guwà pwa è pwina go pwa târa i upwâra bèeni. Â pâri mwara ma guwà ina târa è jaa bèepwiri pâ: “Gà boo naa nawia!” Â o nye wàra.

²² «Â wiàna guwà pwapwicîri târa ilari è jè muru, â na guwà cèikî naa goo, â ée mwa pacoò wà Pwiduée.»

*É patêre tèpa pitûâ kà tèpa Juif
Maréko 11.27–12.12; Luka 20.1–19*

²³ É tò naa na Wâra pwapwicîri wà Iésu, â é pacâmuri pâ âboro.

Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaailò, ma wà tèpa pitûâ, âna rà me burèe, â rà tawèerié pâ: «Wailàapà na naa tàrù tâgà, ma gà pwa è pâ muru na gà pwa? Wailàapà na cùrugà?»

²⁴ Â é tòpi tàra pâ: «Wâgo mwara, âna go bwaa nama tawèeriwà goro ji caapwi muru. Â wiàna guwà tòpi tôo bwàti, â go mwa ina tàwà pwi a naa tôo tàrù ma go pwa. Wàéni: ²⁵ Wailàapà na naa tàrù tà Ioane ma é *piupwaa? Wà Pwiduée, é, wà tèpa âboro?»

Â rà dau pitùra goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Wiàna jè tòpi pâ: “Tàrù gée jaa wà Pwiduée” â ée mwa ina tâjè pâ: “Â gorodà na câguwà caa cèikî naa goo è pwina é ina tàwà wà Ioane?” ²⁶ Â wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù gée jaa tèpa âboro co” â géewê, âna jè ipwacôjè goo tèpa âboro na rà cèikî naa goo Ioane!»

Ba rà cau cèikî ba gòò wà tèpa âboro pâ é pwi péroféta [na é pame è popai gée jaa wà Pwiduée].

²⁷ Â wà tèpa pitûâ, âna rà tòpi tà Iésu pâ: «Îi, câbà caa tâmogòori.»

Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Â wâgo mwara, âna o câgo caa ina tàwà pâ, wailàapà na naa tàrù tôo ma go pwa è pwina go pwa.»

Ucina goro tupédu aéjii

²⁸ [É pwa ucina tàra wà Iésu pâ]: «Guwà tère cai ni:

«Rà mwa tâa wà pwi jè âboro ma tupédu naîê. Â é ina tà pwi jèpwi pâ: “Pwina naîô, gà pâ nau wakè na aupwanapô nabà.”

²⁹ «Â é tòpi tée pwini pâ: “Tàutôo.”

«Éco na, gée na càué, âna é pinünüma naa goo i pai tòpi kée tée. Â é nye pâra nau wakè na aupwanapô.

³⁰ «Â é ina wà caa kàru tà pwi jèpwi pâ: “Pwina naîô, gà pâ nau wakè na aupwanapô nabà.”

«Â é tòpi têe pâ: “Ûu, wâdé co caa. Go o jèe pâra.” Êco na câe caa pâra.

³¹ «Â wàilàapà na tupéebà, na pwa é câbawâdé kà caa kàru?»

Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò ma wà tèpa pitûâ, âna rà tòpi têe, pâ: «Wà pwi a pâbéaa.»

Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: [Wà tàpé na guwà tétérirâ—] wà tèpa *tò mwani wâripû, ma wà pa ilâri gòronaigé, âna rà o tâa na autâa kàwà na *Mwaciri kà Pwiduée. ³² Ba é medariwà wà *Ioane Pwi a piupwaa, ba na é paari târa é Ba *Isaraéla é naigé na *târù na ara Pwiduée. Â câguwà caa cèikî naa gooé. Êco na wà tèpa tò mwani wâripû, ma wà pa ilâri gòronaigé, âna rà nye cèikî naa gooé. Â, na guwà côo pâ, rà cèikî, â câguwà caa pinünüma naa goo, ma guwà cèikî mwara naa gooé.»

Ucina goo tèpa wéaari nadipâa

³³ «Guwà tère jèe ucina:

«É mwa tâa pwi apooro nadipâa§. Â é mwa câmi aupwanapô kêe. Â é mwa bariwâri goro é auba, â é mwa îri pwêe, ba na aucòogai é pwâra dipâa. Â é mwa bari é wâ na dau gòri too, ba na aucibèri* wâra é nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pâ, na é pâra nau ipokâa naa jèe napô, â] é wâri pâra tèpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapô kêe. Â é pâra.

³⁴ «[Paé pâ parui, paé, paé, paé...] tèepaa naa na pàara na o pétâ pwâra dipâa na. Â é panuâ pâ tèpa ênawéna kêe, ba na rà tòpi jii tèpa wéaari nadipâa cè kêe gée goro é piünnya. ³⁵ Êco na rà pâdi pwi jèe ênawéna, â rà pòtâmwara pwi jèepwi, â rà èi pwi béaracié goro atü. ³⁶ Â dau wâru cèe pâra tèpa ênawéna na é panuârà pâ mwara. Êco na nye ipaiwà pai pwa kàra tàra. ³⁷ Â géewé, â é panuâ pâ pwi naîê, ba é niimiri pâ rà o papwicîriê.

³⁸ «Ûna rà côo i pwi naîê na é tèepaa pâ, â rà pi-ina tàra pâ: “Wâé kaa pwiri pwina ée mwa pwi apooro i na aupwanapô na cèe jèe tòotù! Wâdé na jèe tètâmwereê cawi, ba na o mwa tà kâjè i na aupwanapô kêe!” ³⁹ Â rà tâjürué, â rà dàtié còobé jii aupwanapô, â rà tètâmwereê.»

⁴⁰ Â wà Iésu, âna é tawèri tàpé na rà gére tère ucina bèepwiri pâ: «Â wiàna é tèepaa me i pwi apooro na aupwanapô, â o dà cèna ée pwa tà tèpa wakè bèepwiri?» ⁴¹ Â rà tòpi tà Iésu wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò, ma wà tèpa pitûâ, pâ: «Ée mwa pwa na èpà tà tàpé na rà èpà, â ée pòtâmwararà. Â é naa tà pâra

21:32 Luka 3.12, 7.29–30 **21:33** Ésaïe 5.1–2 § **21:33** Nadipâa—Vignoble.

* **21:33** Aucibèri—Tour de guet. (Cibèri—Surveiller d'en haut.) **21:38** Mataio 27.18 **21:39** Hébéru 13.12

tàpé i aupwanapô, ma rà wéaari. Â, na cè pàara na pétâ pwâra nadipâa na, âna rà o mwa naa tée ê pwina kêe.»

⁴² Â é pwa ma ina tàra mwara wà Iésu pâ: «Gona câguwà caa pûra ê pwina wii naa na Tii Pwicîri? Ba jèe wii pâ:

*I pwi atü na rà tètâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wàé kaa pwiri,
i âji êkêe!
[Tàutàra goo
pwi ò kâra wâao!]
Ba nye autûâri kà Pwi Ukai.
Jè pò goo pwényuâa kêe.*

Psaume 118.22–23

⁴³⁻⁴⁴ «{Wiàna é tûu cè pwi jè âboro naa gòro pwi atü-bà, â o tadidiri ê naiié. Â wiàna é tûu i pwi atü-bà naa gòro pwi jè âboro, â é câgagaié.} Wàépwiri majoroé ma go ina tàwà pâ: Wà Pwiduée, âna ée pa jiiwà [ê aupwényunyûâari kâra] Mwaciri kêe. Â ée naa târa cè jè Ba, cèna ée mwa naa cè pwâra wakè kà tèpa âji naîri Mwaciri.»

⁴⁵ Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, ma wà tèpa *Farasaio, âna rà tâmogòori pâ é tàgére pwa ucina wà Iésu naa goorà. ⁴⁶ Â dau nûmarà na rà tâjûrué. Êco na wâgotàra goro pâ âboro, ba dau wâru tàpé na rà niimiri pâ é pwi péroféta, [pwi a-ipa popai kà Pwiduée].

22

Ucina goro pi-ija maina goro piéa

Luka 14.15–24

¹ Wà Iésu, âna é jèu ina còwâ [tà tèpa pitûâ kà tèpa *Juif] â é ina tàra pâ: ² «Go bwaa piucinari tàwà ê *Mwaciri napwéretòtù:

«É mwa tâa pwi jè ukai. Â é mwa pwabwàti ê jè pi-ija na dau maina goo pwina naîé, na é piéa. ³ Â é mwa cùru pâ tèpa ênawéna kêe, ma rà todà me tàpé na rà o ija, êco na wà tàpéebà, âna tàutàra dâra me nau ija.

⁴ «Â é mwa cùru mwara pàra tèpa ênawéna nau ina mwara tà tàpéebà pâ: “Go jèe pwabwàti diri. Ba go jèe nama taa é pâ paaci ma macii kôo na patèrà. Â guwà me ma jè pi-ija nyabutùru i piéa!”

⁵ «Êco na càra caa ipacè naa goorà wà tàpé na todàra. Â rà pâra nau pwa jèpa wakè kàra—é pâra naa na aupwanapô wà

pwi jèpwi, â é cõo mwagacâ kêe pwi jèpwi. ⁶ Â wà pàra tàpé, âna rà tâjũru tèpa ênawéna, â rà tubaèpà tàra, â rà pòtàmwararà. ⁷ Â é nye dau putàmku kaa i pwi ukai. Â é panuâ pâ tèpa ipaa kêe ma rà pòtàmwara tèpa pòroca-bà, â rà cîri ê napò kàra.

⁸ «Â é todà me pàra tèpa ênawéna kêe, â é ina tàra pâ: “Jèe nabwé i utimuru târa piéa, êco na wà i tàpé na ia mara todàra, âna càcaa pâri naa goorà, ba pâ tèpa âboro èpà. ⁹ Guwà pâra diri naa é pâ napò, â guwà todà me diri pâ âboro na guwà pâmarirà.”

¹⁰ «Â rà pâra wii pâ naigé wà tèpa ênawéna, â rà todà diri tèpa âboro na rà pâmarirà—tàpé na rà èpà, ma tàpé na rà wâdé. Â pâra nau po wâbé i wâra pi-ija.

¹¹ «Â é too wà pwi ukai ma é cõo tàpé na rà gére ija. Â é cõo pwi âboro na câe caa coona i ârabwée târa pi-ija. ¹² Â é ina tõe pâ: “Ico pwi béeò, gà wànau târa pai toome'gà naani, na nye ticè ârabwée'gà târa pi-ija?”

«Â câe caa tâmogòori wà pwini cè pai tòpi kêe.

¹³ «Â é ina tà tèpa ênawéna kêe wà pwi ukai pâ: “Guwà pii du îe ma du âe, â guwà tüê còobé naa na bàutê. Â rà o i ma tòngũru poropwàrà wà tèpa âboro [géee goro pai maagé kàra].”

¹⁴ [Â é tubanabwé é ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina tàra pâ]: «Âjupâra pâ é todàra pâ âboro na wâru wà Pwiduée êco na o pwâco cè tèpa âboro na é pitòrigarirà. Nabwé.»

Wâripû kà tèpa Roma

Maréko 12.13–17; Luka 20.19–26

¹⁵ Na jè tòotù, âna rà ipitiri wà pàra tèpa *Farasaio, ba na rà imudàra cè pai pwa wèe, ma rà tü tûa tà Iésu. Â nũmarà na é pitanami goro ê pai tòpi tàra kêe.

¹⁶ Â rà panuâ pàdarié pàra tèpa *câmu kàra, ma wà pàra tàpé na tâa na ére kà *Héroda. Â rà ina tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà tâmogòori pâ gà ina é âjupâra. Ba gà nye picémara ba *târù diri ê pâ muru, na nũma Pwiduée na jè pwa. Â nye ticè âboro cèna wâgotâgà gooé, â câgà caa pwaké goro âboro*. ¹⁷ Â êkaa, na nũmabà na bà tawèerigà pâ: Pwiri wâdé† na jè wâripû tà pwi ukai kà tèpa Roma? É, o càcaa wâdé?»

22:6 Mataio 21.35 **22:13** Mataio 8.12, 25.30; Luka 13.28 **22:15** Maréko 3.6

* **22:16** Wà Héroda, âna é wakè ba kà tèpa Roma, â wâdé tàra ma tèpa âboro kêe é pai wâri mwani wâripû tà tèpa Roma. Napwa naa goo wà tèpa Farasaio, âna càcaa wâdé tàra. Â rà todà tèpa âboro kà Héroda, ba na rà pwa pwàràjé tà Iésu. † **22:17** Pwiri wâdé... é, Pwiri pwa târù kâjè. Pwiri ina é Naèà kâra Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif.

18 Â wà Iésu, âna é jèe tâmogòori ji ipwa tûâ kàra, â é ina tàra pâ: «Tàpéeni, guwà tèpa pwâ! Gorodà na guwà ipawâmiô? 19 Paari tóo cai é mwani wâripû!»

Â rà naa tée jè mwani atù.

20 Â é ina tàra pâ: «Naporomee î ma nee î, na wâgòro é mwani bèeni?»

21 Â rà tòpi tée pâ: «Kà pwi ukai kà tèpa *Roma.»

Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Â jèe wâdé, guwà pitôowâri tà pwi ukai kà tèpa Roma é pwina kée, â guwà pitôowâri tà Pwiduée é kà Pwiduée.» 22 Â rà po dau pò wà tèpa tawèerié, â rà panuâé, â rà pâra.

Pai o wâro còwâ kà tèpa bà?

Maréko 12.18–27; Luka 20.27–38

23 Bwaa nye tòotù caapwi, â rà me mwara dari Iésu wà pàra tèpa *Sadukaio. Wàilà, âna jè ditàra pwapwicîri kà tèpa Juif na càra caa cèikî pâ, rà o wâro còwâ wà tèpa bà.

[Â târa ma rà paari pâ rà âjupâra] â rà tawèeri Iésu pâ: 24 «Pwi a pwa pupûra, é jèe ina wà *Moosé naa na é *Naèà pâ: *Wiàna é bà wà pwi âboro, na ticè èpo kée, â wâdé na é popa tô dàpwâ kée wà pwi jiié, ma ru piéa.* Deutéronome 25.5 Â, na wàrapwiri, â é naa cè gòbàra pwi a bà.

25 «Â wâdé. Êco na gà jèe niimiri cai ni: Wâjaabà, âna pwa tèpa 7 aéjii. Â é piéa wà pwina ciàra, êco na é bà, â nye ticè èpo kée. Â pwi a pâ wê, âna ru piéa ma tô dàpwâ. 26 Â ipaiwà ma i pwi ciàra, â gée paé, naa goo pwi béaracié, â tèepaa naa goro diri tèpa aéjii na rà po 7. 27 Â gée na càurà diri, â é mwa bàra bà, wà i tô ilàri. 28 [Gà ina pâ] rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà, na jè tòotù. Â wiàna wàrapwiri, â wàilàapà narà, na o pwi éa tô ilàri-bà, na tòotù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Gà tòpi cai!»

29-31 Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà pitanami, làpé! [Cina câguwà caa cèikî pâ, rà o mwa wâro còwâ wà tèpa bà?] Ba câguwà caa tâmogòori é *Tii Pwicîri, â câguwà caa tâmogòori é pàtâma Pwiduée! Ba wiàna rà wâro còwâ wà tèpa bà, â o càra mwa caa piéa còwâ. Ba rà o wâro pwacèwii tèpa *angela naa jaa Pwiduée. Gona câguwà caa pûra é pwina é ina tàwà goo, wà Pwiduée? Ba é ina pâ: 32 *Wâgo Pwiduée kà *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo.* Exode 3.6 [Pai ina wèè pâ

rà nye cau tàgère wâro jaa Pwiduée!] Ba wà Pwiduée, âna câé caa Pwiduée kà tèpa bà, â é Pwiduée kà tàpé na rà wâro!»

33 Â rà tère pwiri ê pâ âboro na wâru, â rà dau pò goro ê pai pacâmurirà kà Iésu.

Naèa na piwéna

Maréko 12.28–34; Luka 10.25–28

34 Ũna rà tère wà tèpa Farasaio pâ é târi pwâ tèpa Sadukaio wà Iésu, â rà pitanaimarirà, ba na rà côo Iésu.

35 Â wà pwi jè ârapàararà, pwi jè *dotée goro ê Naèa, âna nūmee na é tũ tũ tà Iésu, â é tawèerié pâ: 36 «Pwi a pwa pupûra, gona dà é pwi naèa na é piwéna, naa na diri ê pâ naèa?»

37 Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wàèni: *Wâdé na gà meaari Pwi Ukai Pwiduée'gà, géé na diri ê pwâranümagà ma wâro'gà, ma aunünüma'gà.* Deutéronome 6.5

38 Wàépwiri ê pwi naèa na é dau piwéna naa na diri ê pâ naèa.

39 Â wàèni béârailu kâra naèa pwacèwii pwi pâbéaa: *Gà meaari tèpa âboro †pwacèwii ê pai pimeaarigà côwâ.* Lévitique 19.18

40 «Diri ê Naèa kà Moosé ma é auina§ kà tèpa *péroféta, âna cau me géé goro du ârailu naèa bèepwiri.»

Dau pwamuru naa goo pwi Mesia

Maréko 12.35–37; Luka 20.41–44

41 Wà Iésu, âna é ucâri wà tèpa Farasaio na ia rà tâa wê, â é tawèerirà pâ: 42 «Dà cè pai niimiri kàwà naa goo pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapacîê]? É pwi gòobàra î?»

Â rà tòpi tée pâ: «Ée pwi gòobàra *Davita, [pai ina wèe pâ, é pwi âboro kîri jiié].»

43 Â é ina tàra pâ: «Guwà niimiri cai ni: Wà Davita, ûna dipitirié ê Nyuâaé Pwicîri, âna é ina [goo pwi Mesia] pâ “Pwi Ukai kôo”. Âna gorodà? 44 Ba é ina pâ:

Popai kà Pwi Ukai,

Pwi Ukai Pwiduée

na é patûra Pwi Ukai kôo:

“Gà me ma gà tâa ni.

Tâa ni gòro îô étò.

[Go naa tâgà é pitûâ.

O pwamainagà awé.]

Go nama gà còogai

tèpa ipaa dàgà.”

Psaume 110.1

22:37 Deutéronome 6.5 22:39 Lévitique 19.18; Mataio 7.12 † 22:39 Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tàmwünyabwerigà, é, pwi jèneregà. 22:40 Roma

13.10; Galatia 5.14 § 22:40 Auina—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ipamogòri.

22:42 Ioane 7.42 22:44 Psaume 110.1; Mataio 26.64

45 «Ûna é ina pâ, *Pwi Ukai kôo*, âna é tàgére ina wà pwi Mesia. Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na guwà niimiri pâ wà pwi Mesia, âna é pwi âboro kîri jiié*? [Bwa, é paari wà Davita pâ wà pwi Mesia, âna é pwi âboro na é piwéna jii diri pàra tàpé!]

46 Â nye ticè na tòpi tée. Â géé na càùé, â jèe ipwacoé tà tèpa âboro na rà tawèeri wà Iésu goo cè pàra muru.

23

Cibwaa ipwacèwii tèpa Farasaio!

Maréko 12.38–40; Luka 11.43–46, 20.45–47

1 Géé na càùé, â wà Iésu, âna é patùra tèpa *câmu kée ma wà tèpa âboro na rà tâa wê. Â é ina tàra pâ: 2 «Guwà còo, tèpa *dotée goro é Naèa, ma wà tèpa *Farasaio, âna wakè kàra, na rà pacâmuri tèpa âboro goro é *Naèa kà Moosé.

3 «Â wâdé na guwà pitère dàra diri é pwina rà ina tàwà. Êco na guwà cibwaa ipwacèwiirà, ba càra caa pwa é pwina rà ina tàwà! 4 Ba pâ pitûâ kàra, âna pwacèwii pâ nakake na dau tòina, na rà nama rà kakeri tèpa âboro. Â tàutàra na rà tu naa goo, goro ji caapwi mangadaîrà.

5 «Êdiri pâ tûâ kàra, âna rà pwa, ba na rà paari tà tèpa âboro [pâ rà pâra wiàra é pâ tûâ kà Pwiduée]. Ba rà nama pimaina pâ nyi nari atà pwicîri* na tâa gaadaarà, ma wâgoro îrà. Â rà nama gòri é pâ cûuru ârabwée kàra†. 6 Rà nye mudàra taaci é pâ autâa na tâa béaa, na *wâra pitapitiri ma naa na pâ na aupi-ija maina. 7 Â wâdé tàra, na rà pwamainarà wà tèpa âboro, ma ina tàra pâ ‘Pwi ukai’, na diri é pâ ére aupitapitiri na napò.

8 «Â wâguwà, âna guwà cibwaa nama rà pi-ina goowà pâ ‘Pwi ukai’, géé goro na nye caapwi co Pwi Ukai. Â wâguwà, âna guwà cau tèpa aéjii. 9 Â guwà cibwaa ina goo cè pwi jè âboro ni gòropuu pâ ‘Caa’‡, géé goo na nye caapwi co pwi Caa kàwà, na é wânidò *napwéretòotù. 10 Â guwà cibwaa nama rà pitunee tàwà pâ ‘Pwi a pitûâ’, géé goo na nye caapwi co Pwi a pitûâ, âna wà Kériso, pwi *Mesia. 11 Ba wà pwi âboro imaina jaawà, âna

* **22:45** Grec: Wà Davita kaa, na é ina gooe pâ ‘Ukai’, â gorodà na é pwina naîé? **23:3** Malachie 2.7–8 **23:5** Exode 13.9; Nombres 15.38–39; Deutéronome 6.8;

Mataio 6.1 * **23:5** Nyi nari atà pwicîri—Phylactères. Nari atà na pwa goro parawére macii. Â rà tòpò ji noo kàra imwaano na wii naa gò, é popai géé na Tii Pwicîri. Â rà pii naa gaadaarà, ma wâgoro îrà. Rà wàrapwiri, ba rà niimiri pâ rà pacoo é autûari kà Pwiduée na Deutéronome 6.4–9. † **23:5** Cûuru ârabwée kàra—Wà Pwiduée, âna é tûari tà tèpa Isaraéla pâ, na rà coona ârabwée, na pwa pé cûuè, naa gòobèrèè, ba na rà pitaniimiri êdiri pâ autûari kée. (Còo Nombres 15.37–41.) ‡ **23:9** Cibwaa ina... ‘Caa’—Câé caa papwicîri jijjè ma jè ina pwiri tà tèpa caa kâjè, é, ukai kâjè. Càcaa wâdé wiàna wà tèpa pitûâ naa na wâra pwapwicîri, âna rà tacoo goojè ma jè dau pwamainarà. **23:11** Mataio 20.26; Maréko 9.35; Luka 22.26

wâdé na é piâboro kîri kàwà. ¹² Ba wà pwina é ipwamainâê, âna o naaê boo. Â wà pwina é ipakîriê, âna o naaê too.»

É patêre tèpa Farasaio wà Iésu

¹³ É patùra tèpa Farasaio ma wà tèpa dotée goro ê Naèà wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacôoco, wâguwà tèpa dotée goro ê Naèà ma wâguwà tèpa Farasaio! O dau maina wârimuru kàwà! Ba guwà tèpa ipwacôwârimuru! Ba guwà târi goropwârawâ târa *Mwaciri napwéretòotù jii é pâ âboro. Câguwà caa tò naa na, â guwà pacoò pàra tàpé na nùmarà na rà tò naa na.

{ ¹⁴ «O dau maina wârimuru kàwà! Ba guwà pwa é pâ nyakâra pwapwicîri [ba na jè o niimiri pâ guwà tèpa âboro wâdé]. Êco na, ûna guwà gére wàrapwiri, â guwà popa diri jii é pa dàpwà é pâ muru na tâa tàra. Â géé goro kaa pwiri, âna mwa pwa tàwà é wârimuru na dau maina jii é wârimuru kà pàra tàpé.» }

¹⁵ «Guwà tèpa ipwacôwârimuru! Ba guwà itàa pitiri ni gòropuu, ma nawià, ba na guwà pâmari cè pwi caapwi âboro, na é tòpi é pwapwicîri kàwà. Ûna guwà jèe popaé, â guwà pwa ma é pwi âboro na dau èpà jiiwà, na pâri ma é pwa wârimuru, dàra gòiri awé, pwacèwiiwà!

¹⁶ «Guwà ipwacôoco! Guwà tèpa bwî, na guwà tòcia naigé tà tèpa bwî. [Ba guwà pitanami na guwà pacâmuri tèpa âboro goro é pâ *aupwataâboro.] Ba guwà ina tàra pâ: “Wiàna gà *ipwataâboro co naa goro neere “*Wâra pwapwicîri’, â o piticèmururu naa goo, â o pâri ma gà pitanami. Êco na, wiàna gà ipwataâboro naa goro ‘mwani mii na tâa na Wâra pwapwicîri’, â wâdé na gà pwa é pwina gà ipwataâboro naa goo.”

¹⁷ «Guwà tèpa piwârau, ma tèpa wâu! Dà cè pwina dau piâjimuru? Ê mwani mii, é, é Wâra pwapwicîri? Go ina tàwà pâ: Nye é Wâra pwapwicîri kaa, na é piâjimuru, ba ére na é tâa wê wà Pwîduée!

¹⁸ «Â ipaiwà mwara, wiàna guwà ina pâ: “Wiàna gà ipwataâboro co, naa goro é aupwa ârapwaaîlò, â o piticèmururu naa goo, â pâri ma gà pitanami. Êco na, wiàna gà ipwataâboro naa goro é *ârapwaaîlò na tâa gò, â wâdé na gà pacoò é aupwataâboro bèepwiri.”

¹⁹ «Wànau? Gona ticè cèna guwà tâmogòori? Dà é pwina dau piâjimuru? Ê ârapwaaîlò, é, é aupwa ârapwaaîlò, na é nama é pwicîri i ârapwaaîlò? ²⁰ Guwà còo, wà pwina é ipwataâboro naa goro aupwa ârapwaaîlò, âna é ipwataâboro naa goro diri é pwina tòpò naa gò. ²¹ Â wà pwina é ipwataâboro naa

goro neere Wâra pwapwicîri, âna é ipwataâboro naa goro nee Pwiduée, ba autâa kêe. ²² Â wà pwina é ipwataâboro naa goro neere napwéretòotù, âna é ipwataâboro naa goro autâa pwicîri kà Pwiduée, na é tâdòiti.»

Guwà tèpa pwàniri èpà!

²³ «Guwà naa tà Pwiduée ji caapwi géee goro 10, géee goro pâ jèpa arapwüru§. [Â nye wâdé.] Guwà ipwacôoco! Ba câguwà caa pâra wiâra ê pwina piâjimuru naa na ê Naèa—ê âji cèikî naa goo wà Pwiduée, bau ê pai tòimiri tèpa âboro, ma pai meaarirà*. Wâdé na guwà pacoo diri pâ pwiibà, na maina, bau diri é nyi nari naèa na kîri. ²⁴ Guwà tèpa bwi na guwà tòcia naigé tà tèpa bwi! Guwà dàgòtù é ji nari puutâ géee na i wârado, êco na guwà cîdaée é kaamela† na guwà namiri.

²⁵ «Guwà nuwa bwàti gòroigé kâra wârado ma ngapò, â é pwâranümawà, âna nye po wâbé kaa goro é pwina èpà. Ba guwà tèpa iau, â guwà ciburà mudàra é pwina wâdé ba kàwà.

²⁶ Guwà tèpa bwi! Guwà mara nuwa béaa nanaara ngapò, ma é pwéelaa. Â géewê, â ée pwéelaa diri ngapò.

²⁷ «Guwà pâ tèpa pwàniri èpà! Guwà pwacèwii é pâ bwàmu na tâmi ba pwaa gòroigé, â po wâdé pai còo kâjè. Êco na wânigée na, âna pwa duuru âboro ma é pâ muru na wai. ²⁸ Ba guwà tèpa gòmapwa ma guwà *târù na ara tèpa âboro. Êco na wânigée na wâbinyiri, âna guwà tèpa pwâ, ma âboro èpà.

Guwà tèpa taa tèpa péroféta!

²⁹ «O dau maina wârimuru kàwà, co tèpa dotée goro é Naèa ma tèpa Farasaio! Nabàni, âna guwà tòimiri é bwàmu kà tèpa péroféta ma wà tàpé na târù na ara Pwiduée. ³⁰ Â guwà pi-ina tàwà pâ: “Wiàna ina pâ, jè géee tâa na pàara kà tèpa jojoorojè, â pwiri câjè caa pòtàmwarà pâ péroféta!”

³¹ «Êco na, na guwà ina pwiri, â guwà còoina pâ, guwà nye tèpa âji naî tàpé na rà pòtàmwararà! ³² Â wâdé, â guwà nye tubanabwé é wakè na rà tapoo wà tèpa jojoorowà! ³³ Guwà tèpa nari dòèa! Wà Pwiduée, âna ée mwa pwa wârimuru tàwà dàra gòiri! Â o câguwà caa udò jii!

³⁴ «Guwà tère bwàti, ba go o panuâ tàwà cè tèpa péroféta, ma tèpa tàmanga, ma tèpa pacâmuriwà. Â guwà o tubaèpà tàra. Ba

23:22 Ésaïe 66.1; Mataio 5.34 **23:23** Lévitique 27.30; Michée 6.8 § **23:23** Géee goro pâ jèpa arapwüru—Napéaati naa na grec pâ: Menthe ma aneth ma cumin. Pai ina wèe pâ, rà pûra tiagoro nyi nari doromuru, ba na rà paari pâ, rà pitère dàra é Naèa. * **23:23** Pai tòimiri...ma pai meaarirà—La justice et la miséricorde.

† **23:24** Kaamela—Chameau. Pai ina wèe ni pâ, é macii na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.) **23:25** Maréko 7.4 **23:27** Apostolo 23.3 **23:28** Luka 16.15

23:31 Apostolo 7.52 **23:33** Mataio 3.7, 12.34; Luka 3.7

guwà o pâdi pàra tàpé goro ubati, naa na pâ wàra pitapitiri. Â guwà o ipwàri pàra tàpé wii ê pâ napô. Â guwà tanamiri pàra tàpé naa goro upwàra, â guwà pòtàmwara pàra tàpé goro cè jè pai pwa wèe.

³⁵ «Gée goo kaa pwiri, na ée mwa pitèiwà wà Pwiduée, goro ê pai pòtàmwara wàra diri tèpa âboro kèe naani gòropuu—tapoo naa goo Abéla, pwi âboro na é *tàrù; tiagoo Zakaria†, pwina naî Barakie. Ba guwà§ pòtàmwara Zakaria, naa nabibiu kâra i aupwa ârapwaaìlò, ma i ére na dau pwicîri! ³⁶ Â go nye ina tàwà pâ: Wà Pwiduée, âna ée mwa pwa wârimuru tàwà, wâguwà tèpa âboro nabani, goro diri ê pâ pwiibà, na rà pwa wà tèpa jooorowà.»

Pimeari kà Iésu goo tàpé Iérusaléma

Luka 13.34–35

³⁷ [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Nyi wâriwà co tàpé *Iérusaléma! Guwà catàmwara tèpa péroféta na é cùrurà medariwà wà Pwiduée—guwà èi pàra tàpé goro atù, â guwà pòtàmwara pàra tàpé goro cè jè pai pwa wèe. Nye ciburà nùmoo na go panaimariwà, pwacèwii jè nyaa kâra ja na é panaimari nyi naîe na aranara itooé. Êco na tàutàwà. ³⁸ Â guwà còo, [go o mwa pâra jiiwà, â] o jèe ticia na ê Wàra pwapwicîri kàwà! ³⁹ Â go ina tàwà pâ: O jèe câguwà caa còo tiagoro ê tòotù na guwà o ina pâ: *Cidòri nyuâa pwi âboro na é me naa na nee Pwi Ukai!*»
Psaume 118.26

24

O mwa tédidiri Wàra pwapwicîri

Maréko 13.1–2; Luka 21.5–6

¹ Gée na càùè, â é còobé gée na *Wàra pwapwicîri wà Iésu. Â napwa naa goo wà tèpa *câmu kèe, âna [rà gére picâdiri diri é auba, goo i pâ wâ, â] rà medarié, ba na rà paari tée.

² Â é tòpi tàra pâ: «Guwà còo diri pâ auba bèeni? Âna go ina tàwà ê âjupâra pâ: O mwa téura diri. Â o mwa ticè atù na o mwa pitâgòrà too wè.»

É pwina o tèepaa na pwâadèrè

Maréko 13.3–37; Luka 21.7–30, 17.26–37

³ [Gée na càùè] â é tâaboo wà Iésu, naa gòrojaa Élaio. Â rà pâra darié tèpa câmu kèe, âna nye wàilà co ma wàé, â rà tawèeréi pâ: «Gà ina tâbà pâ o wiidà cèna o tèepaa ê pwina gà gére ina.

23:35 Genèse 4.8; 2 Chroniques 24.20–21 † **23:35** Abéla—Còo 2^enote goo Hébéru 12.24. Zakaria—Pwi bénabwé âboro gée goo tàpé na pòtàmwarà naa na Aamwari Béaa (l'Ancien Testament). § **23:35** Guwà—Pai ina wèe pâ, tèpa jooorowà. **23:38** 1 Rois 9.7–8; Jérémie 22.5 **23:39** Psaume 118.26 **24:2** Luka 19.44

Â o dà cè câmu kêe, ma bà o tâmogòori pâ, ê pàara na gà o mwa wâjué còwâ na, ma ê cè pwâadàra gòropuu?»

⁴ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà ipwacôowà, â guwà cibwaa pwa ma ipa-imwüruwà. ⁵ Ba o wâru tàpé na rà o tèepaa me, â rà o pa ê neeô. Â rà o ina tàwà pâ: “Wâgo pwi *Mesia, [*pwi a pa-udòwà]”. Â rà o ipa-imwüru ê pâ âboro na wâru.

⁶ «Â guwà o tère cè airi paa, na wâmwünyabwe, ma jèkutâ goro paa na wâiti. Â guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba o nye mara tèepaa ê pâ pwiibà, êco na o càcaa pâji pwâadàra gòropuu.

⁷ [Â o wâru pâ ipaa pitiri gòropuu.] Ba ê pwi jè Ba, âna ru pipaa ma pwi jè Ba. Â wà pwi jè ukai, âna ru pipaa ma pwi jè ukai. Â o pâ nau tèepaa ê pâ copwa na maina, â o gù napuu*, na pâ pàra ére gòropuu. ⁸ Ê pâ na pai pwa wèe bèepwiri, âna o pwacèwii ê pâbéaari maagé kâra pitèpa èpo.»

O tubaèpà tà tèpa cèikî

⁹ «[Na pwi pàara bèepwiri, âna] rà o pièpàriwà gooò wà diri ê pâ âboro naa gòropuu. Â rà o tâjüruwà, ma tubaèpà tàwà, tiagoro cè pai pòtâmwarawà, géee goo na guwà tèpa âboro kôo.

¹⁰ «Â o wâru tàpé na rà o panuâ ê cèikî kâra. Â rà o pièpàrirà còwâ wà tèpa ibéera, ma pi-icurirà còwâ. ¹¹ O wâru cè tèpa *péroféta a pwâ, na rà o tèepaa me, â rà o ipa-imwüru pâ âboro na wâru. ¹² Â ê èpà, âna o dau pimaina too naa na gòropuu. Â géee goo pwiri, na o wâru cè tàpé na o moo ê pimeaari kâra. ¹³ Êco na wà pwina é cimwü tia pwâadèrèè, âna ée mwa pa-udòè wà Pwiduée [ma naa tée ê *wâro dâra gòiri jaaé]. ¹⁴ Â o mwa picémara pitiri ê *Picémara Wâdé goro ê Mwaciri [napwéretòotù]. Â rà o tèreê êdiri pâ Ba naa gòropuu. Â géee na càuru pwiri, â o jèe pwâadàra gòropuu.»

O maina pai maagé kà tèpa âboro

¹⁵ «Guwà o pâ nau còo ê capwi† na é tèepaa me—muru na jè miiri, ma jè pwüküru goo—na ia é inapàparié béaa wà péroféta Daniéla. Â ée mwa tâa na Wâra pwapwicîri kà Pwiduée.»

(Â wà pwina é pûra ni, âna wâdé na é tâmogòori bwàti ê pwini!) ¹⁶ «Â, na pàara bèepwiri, âna wâdé na rà uru naa gòro ê pâ jaa, wà tàpé na rà tâa *Judée! ¹⁷ Â wà pwina é nao gòroigé

24:5 Mataio 24.23–24; 1 Ioane 2.18 **24:7** Ésaie 19.2 * **24:7** Gù napuu—Tremblement de terre. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Kakürubwaanu.
24:9 Mataio 10.22 **24:11** Mataio 24.5,24; 1 Ioane 4.1 **24:13** Mataio 10.22 **24:14** Mataio 28.19 **24:15** Daniel 9.27, 11.31, 12.11 † **24:15** Capwi—Destructeur, désolation, mort. Ê pwina tubaèpà târa diri kaa ê muru.
24:17 Luka 17.31

jii wâ†, âna é cibwaa tò còwâ, nau mudàra cè jè muru, wâna é wâ kêe. ¹⁸ Â wà pwina é tâa na é na aupwanapô, âna é cibwaa wâjué còwâ naa jaaé, ma é popa cè ârabwée kêe. ¹⁹ Au, wârico! Ba, na é pâ tòotù bèepwiri, âna o po dau pwaée kâra pa ilàri na rà nyarana, ma pa ilàri mwara na rà pa-di é èpo kâra.

²⁰ «Guwà pwapwicîri tà Pwiduée pâ, na é pai uru kàwà, âna càcaa tèepaa na pàara na èpà napô, ma na *tòotù pwicîri§. ²¹ Ba, na pàara bèepwiri, âna rà o dau maagé cò wà tèpa âboro. Ba bwaa nye ticè cè pwi jè âboro, cèna é jèe maagé cò wàrapwiri—tapoo gée na autapoo goo é gòropuu, tiagoro nabà. Â o jèe nye ticè cè pwi jè âboro, cèna ée mwa wàrapwiri còwâ cè pai maagé kêe.

²² «Wiàna câe caa niimiri wà Pwiduée pâ é nama piboo é jéuru tòotù-bà, â pwiri o nye ticè cè pwi jè âboro cèna é upa wâro kêe! Êco na é nye niimiri na é nama piboo, wàrapwiri goo wà tàpè na é jèe pitòrigarirà.»

Tèpa ‘mesia’ na rà tèpa pwâ

²³ «Wiàna é ina tàwà cè pwi jè âboro pâ: “Guwà còo! É wâni wà pwi Mesia!” é géepà: “É wâna é ére bèepwiri!” â guwà cibwaa cèikî naa goo. ²⁴ Ba rà o mwa tèepaa me cè tèpa ‘mesia’ ma tèpa ‘péroféta’ na rà tèpa pwâ. Â rà o pwa é pâ wakè goro pàtamarà na rà o pò goo wà tèpa âboro, târa ma rà ipa-imwürurà. Â rà ipwadàrapwa mwara ma rà ipa-imwüru tàpè na é jèe pitòrigarirà wà Pwiduée. ²⁵ Â êkaa, na go jèe tàmara ina tàwà é pâ muru, na o mwa tèepaa!

²⁶ «Â wiàna rà ina tàwà pâ: “Guwà còo, wà pwi Mesia, âna é wâ namaré!” â guwà cibwaa pâra. Â wiàna rà ina tàwà pâ: “Guwà còo, é tà cârü ni!” â guwà cibwaa cèikî naa goo. ²⁷ Ba wiàna go tèepaa boome còwâ, wâgo *Pwina naîri âboro, â [èdiri pâ âboro, âna rà o còo! Ba] o pwacèwii é âra, na ée pwéelaa, na jè o còo pitiri gòropuu. ²⁸ Ba [pwacèwii na jè mu ina pâ]: “Wâna é tâ tabéaa wê bwaooré, âna é wêe é macii bà.”»

Pai wâjué me còwâ kà Iésu

²⁹ «Na pâ tòotù-bà, â rà o dau maagé còo é pâ âboro. Â gée na càuru pwiri, â o tèepaa i pwi ia é ina wà péroféta Isaia. Ba é tàmara ina pâ:

† 24:17 Nao gòroigé jii wâ—Grec: Tâa gòrowâ, ba pwa goro puu, â po bàracaari bwàti, â pâri ma jè pâra gò. Â rà mu nao wê. § 24:20 Na tòotù pwicîri—Naa jaa tèpa Juif, âna pwicîri na rà po pâra na tòotù pwicîri. 24:21 Daniel 12.1 24:23 Mataio 24.5 24:24 Deutéronome 13.2–4; 2 Tésalonika 2.8–9; Auinapàpari 13.13–14 24:26 Luka 17.23–24 24:27 Mataio 24.37–39 24:28 Job 39.30; Luka 17.37 24:29 Ésaie 13.10, 34.4; Ézékiel 32.7; Joël 2.10, 3.4; 2 Pétèru 3.10; Auinapàpari 6.12–13

*O câé té i tòotù,
O bàutê i parui.
Rà tûu pâ îricò.
Gùmagù pâ pàae*.*

Ésaïe 13.10; 34.4

³⁰ «Â géewê, â tèepaa naanidò *napwéretòotù, ê câmu kêra pai tèepaa kôo, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà o kêa goro pai wâgotàra diri ê Ba gòropuu. Ba rà o côoô, na go tèepaa boome gòro nee, naa na ê pàtàmoo, ma ê pai maina ma muugère kôo.
³¹ Ûna é upi i tutu na maina wà pwi jè *angela, â go o mwa panuâ me tèpa angela kôo, ba na rà panaimari tàpé na go jèe pitòrigarirà pitiri ê gòropuu.»

Câmu goro iri wâi

³² «Wâdé na guwà picòo bwàti, ê câmu kêra ê *iri wâi. Ba, na é tapoo ti, â guwà tâmogòori pâ, ée jèe tèepaa me ê pàara na ucuu i napò.

³³ «Wàrapwiri na guwà côo pâ, gére tèepaa diri pâ câmu na go gére ina, â guwà o tâmogòori pâ, o jèe pacoò diri†. ³⁴ Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: [O càcaa gòiri.] Wà pàra tèpa âboro nabà, âna rà o bwaa nye côo pwiri, béaari ê pai o bà kêra. ³⁵ Ba o tiâu ê napwéretòotù ma ê gòropuu; â napwa ê popai kôo, âna o càcaa tiâu.»

Guwà tà tàcî!

³⁶ «Ba nye ticè pwi âboro, cèna tâmogòori cè tòotù ma cè ineretòotù, cèna o tèepaa ê pâ muru bëepwiri. Ba câbà caa tâmogòori mwara wâgo Pwina naî Pwiduée, ma wà tèpa angela kêe. Â nye wàco Caa, na é tâmogòori.

³⁷⁻³⁹ «Â rà o pò goro pai wâjué côwâ kôo, pwacèwii tàpé na ia rà pò goro i jawé, na ia tûpwùtùru gòropuu, na pàara kà Noa. Ba rà nye tà pi-ija ma wâdo; â rà piéa, ma paéari ê pa èpo kêra. Â ticè cèna rà tâmogòori, tèepaa naa goro i tòotù, na é tò naa na i wànga kêe wà Noa. Â é nye tèepaa me kaa i jawé, â cau poparà diri [wàco Noa ma é tâa kêe].

«Â go ina tàwà pâ: O nye ipaiwà mwara, ma ê pai tèepaa me côwâ kôo. ⁴⁰ Ba, na pwi tòotù-bà, âna o wà tupédu âboro, cèna ru wakè na aupwanapô. Âna o popa pwi jèpwi, â o naaco pwi

* **24:29** Gùmagù pâ pàae—Pai ina wèe pâ, o piaraégò pâ îricò; é, o gùmagù pâ mwaciri ma tèpa ukai kêra; é, o gùmagù tèpa duée. **24:30** Daniel 7.13; Zakarie 12.10; Auinapàpari 1.7 **24:31** 1 Korénito 15.52; 1 Tésalonika 4.16 † **24:33** O jèe pacoò diri—Pwiri pai wâjué côwâ kà Iésu, é, pwiri pai tédidiri é ville Iérusaléma, na pwa na naja 70. (Còo Maréko 13.29.) **24:34** Mataio 16.28 **24:35** Mataio 5.18 **24:36** Apostolo 1.7; 1 Tésalonika 5.1–2 **24:37-39** Genèse 6.5–8; Hébéru 11.7 **24:37-39** Genèse 7.21–23

jèpwi. ⁴¹ Â o du ârailu ilàri cèna ru tòbiti blé, âna o popa tô jèpwi, â é tà tâa tô jèpwi. ⁴² Guwà tà tàcî, ba o câguwà caa tâmogòori cè pàara, cèna ée tèepaa me còwâ wâna, wà Pwi Ukai kàwà! ⁴³ Guwà tâmogòori cai ê pwini: Wà pwi apooro pwârawâ, âna câé caa tâmogòori cè ineretòotù na ée mwa tò naa na wâ kêe, wà pwi a mura, na é me naa ne. Ba wiàna é tâmogòori, â pwiri é pacoóé. ⁴⁴ Wàé kaa pwiri na go ina tàwà pâ: Guwà tà tàcî. Ba go o mwa tèepaa me còwâ, wâgo Pwina naîri âboro. Êco na o câguwà caa tâmogòori cè pàara cèna go o mwa tèepaa na.»

Pwi ênawéna pwi a pitère dâra

⁴⁵ «Wàilàapà cè pwi ênawéna pwi a pitère dâra ma pitòimirié? Wàéni: I pwi ia é ina tée wà pwi ukai kêe pâ: “Go panuâ tâgà ê wakè bèeni: Gà pa-ija pàra tèpa ênawéna, naa na pàara na o pâri.”

⁴⁶ «Â o dau wâdé ba kà pwi ênawéna bèepwiri wiàna é tèepaa me wà pwi ukai, âna é nye tàgére wakè bwàti! ⁴⁷ Guwà còo, wà pwi ukai, âna ée naa tée é pitûâ naa goo é pâ wâdé kêe. ⁴⁸ Êco na, wiàna wà pwi ênawéna, âna é pwi âboro èpà, â é piniimiri pâ, ‘O câé caa nama tèepaa me wà wà pwi ukai.’ ⁴⁹ Â é tapoo èi tèpa bée goro wakè. Â é dau ija ma wâdo ma tèpa ipwirié. ⁵⁰ Â, na jè tòotù na câé caa tapacîé, â é nye wâjué me còwâ kaa wà pwi ukai. ⁵¹ Â ée mwa naa é wârimuru na dau gòo tà i pwi ênawéna bèepwiri, wàilà diri ma pàra tèpa ênawéna, na càra caa *tàrù. Â rà o i ma tòngüru poropwârà [gée goro pai maagé kàra].»

25

Ucina goo pa 10 èpo ilàri

¹⁻² [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Ê *Mwaciri napwéretòotù, âna pwacèwii ni:

«Rà mwa tâa 10 èpo ilàri. Â 5 gée goorà, âna rà tèi bwàti, â 5 gée goorà, âna rà tàpo imwüru. [Â mwa cau todàra diri naa na jè piéa.] Â rà mwa popa é wâra ânye kàra, ba na rà tapacî pwi a piéa. [Ba ée mwa tèepaa me naa bàrane*.] ³⁻⁴ Wà i pa èpo na ia rà tèi bwàti âna rà me pa i wâra ânye kàra, bau é bwà kàra jawé. Â wà i pa èpo na ia rà tàpo imwüru, âna rà popa i wâra ânye kàra, êco na ticè jawé târa. ⁵ Â jèe bàrane, â rà cau tèepaa me, naa na pwârawâ kà i tô a piéa, ba na rà tapacîri pwi a piéa.

24:42 Mataio 25.13 **24:43** Luka 12.39–40; Auinapàpari 16.15 **24:47** Mataio 25.21,23 **25:1-2** Luka 12.35; Auinapàpari 19.7 * **25:1-2** Naa jaa tèpa Juif biu, âna é tèepaa me na ne wà pwi apiéa, ba na é cia me tô wâdèe ma wà diri tèpa âboro na todàra, naa jaa pwi caa kêe, ba na ru piéa wê. Â rà cau popa pâ wâra ânye tèpa todàra.

Êco na câé caa tèepaa me wài, â rà cau puu diri. [Rà puu, rà puu, rà puu...]

⁶ «Â nabwé, â po nabibiu kêra ne, â rà nye tère kaa ê pwâra uu, ma pwâratûra, na ina pâ: “Pa èpo! Wàéni i pwi a piéa! Guwà còobé ma jè pâra caraé!”

⁷ «Â rà tàcî wài i pa èpo, â rà pwabwàti i ânye kêra. ⁸ Â wà i pa èpo na ia rà tàpo imwûru âna rà ina tà pa béera pâ: “Au, jè ticè jawé târa ânye kêbà! Guwà naa cè jawé, gée goro dâra jawé kàwâ.”

⁹ «Â rà tòpi târa pâ: “Bwa! Pa èpo, jè câcaa pâri. Guwà itàa wài naa na pwi pwârawâ bèepwiri gée, ma guwà ilari cè jawé.”

¹⁰ «Êco na, na pàara na rà tàgére pâra na, â é tèepaa me i pwi a piéa. Â rà cau pâra diri tèpa âboro ma wà pwi a piéa, naa na wâra piéa. Â wà i pa èpo ilari na rà tèi bwàti, âna rà pâra wiâé. Â nabwé, â é târi i goropwârawâ.

¹¹ «Napwa naa goo pa èpo na rà tàpo imwûru, âna rà ipwâ. Â rà mwa itàa me. Â rà [cûi i goropwârawâ, ma] ina pâ: “Pwi ukai, tàpiri i goropwârawâ!”

¹² «Êco na é tòpi târa i pwi a piéa pâ: “Guwà pâra, ba câgo caa tâmogòoriwâ.”»

¹³ [Â é tubanabwé ê ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ]: «Guwà tà tàcî, ba câguwà caa tâmogòori cè tòotù, ma cè ineretòotù, na go o mwa tèepaa me còwâ. Nabwé.»

Ucina goo tèpa âracié ênawéna

Luka 19.11–27

¹⁴ [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Ê pai pwa goo ê Mwaciri napwéretòotù, âna o pwacèwii ni:

«É mwa tâa pwi jè âboro. Â mwa nùmee na é pâra nau ipokâa naa jè napô. Â é mwa todà tèpa ênawéna kêe. Â é mwa panuâ târa é tàrù, naa goro diri é pâ neemuruê.

¹⁵ «Â é jèpa naa târa jèpa mwani kêe, ba na rà wakèri, wiâra pai tâmogòorirà kêe. Â é naa tà pwi jèpwi 5 miliô mwani miî†, â wà pwi jèpwi ârailu miliô, â wà pwi béaracié, caapwi miliô. Â nabwé, â é pâra jjiirà. ¹⁶ Â wà i pwi ia tòpi 5 miliô, âna é nye wakèri kaa i pwi ia naa tée, â é pâmari 5 miliô mwani bèrèè. ¹⁷ Â wà i pwi ia naa tée ârailu miliô, âna é ipwacèwii mwara, â é pâmari mwara ârailu miliô bèrèè. ¹⁸ Â napwa naa goo i pwi ia naa tée caapwi miliô, âna é nye tà pwàniri, â câé caa pawakèri. Â é câjipi naa napuu i mwani na ia naa tée.»

25:11 Luka 13.25–27 **25:12** Mataio 7.23 **25:13** Mataio 24.42 **25:15** Roma

12.6 † **25:15** 5 miliô mwani mii...2 miliô...1 miliô—Grec: 5 talents, 2 talents, 1 talent. Caapwi *talent*, âna pwacèwii wâri pwi caapwi âboro naa na 20 naja.

Wâdé ba gà pwi a wakè bwàti!

19 «[Paé pâ parui, paé, paé, paé...] Jèe gòiri pai pâra kà i pwi apooro i mwani. Â nabwé, â é pâ nau wâjué me còwâ naa pwârawâ kêe. Â é todà tèpa ênawéna kêe, ma tawèerirà goro i jèpa mwani, na ia é jèpa pâdi tàra.

20 «Â é tòpi tée i pwi jè ênawéna pâ: “Pwi ukai, wàéni i 5 miliô mwani na ia gà naa tóo. Â wàéni 5 miliô mwani ârawakè† kôo bèrèe.”

21 «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Po dau wâdé, ba gà pwi a wakè bwàti. Ba gà pitère dàra naa na nyi muru na kîri, â go mwa naa tâgà cè muru cèna maina. Â gà tòmè ma ju pi-ija, ma ipwàdé naima.”

22 «Â é me wà i pwi béârailu kà tèpa ênawéna, â é ina tà pwi ukai kêe pâ: “Pwi ukai, wàéni i ârailu miliô mwani na ia gà naa tóo. Â wàéni ârailu miliô mwani na go naa dòme.”

23 «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Po dau wâdé, ba gà pwi a wakè bwàti. Ba gà pitère dàra naa na nyi muru na kîri, â go mwa naa tâgà cè muru cèna maina. Â gà tòmè ma ju pi-ija, ma ipwàdé naima.”

Gà pwi ênawéna na èpà!

24 «Â é me wà pwi béâracié, [â wâgotêe] â é ina tée pâ: “Au, pwi ukai, go nye tâmogòori pâ, gà pwi a putâmu naa goo tàpé na càra caa wakè bwàti. Ba gà pwi a piûnyari é ârawakè na câgà caa câmi, â gà panaimari é pwina câgà caa wakèri. 25 Â wâgotôo, ba go péa tubatiâu i mwani'gà. Â go nye tà naapwàniri. Â wàéni, â gà nye popa còwâ.”

26 «Â é tòpi tée wà i pwi ukai kêe pâ: “Gà pwi ênawéna na èpà, â gà pwi a pwa ciritàu! Wànau? Gà nye tâmogòori pâ, go piûnyari é pwina câgo caa câmi, â go panaimari é pwina câgo caa wakèri. 27 Ûu kaa, â pwiri gà gére tòpò naa na cè wâra mwani i mwani kôo. Ba wiàna gà gére wàrapwiri, â pwiri go o mwa gére pa, bau cè naîê, géé na wâra mwani!”

28 «Â é ina tà tèpa pwàliici kêe pâ: “Popa jiié caapwi miliô mwani bèepwiri, â guwà naa tà pwina wâru mwani kêe! 29 Ba wà pwina jèe pwa tée, âna o jèu âjagò tée còwâ. Â o tà tée muru na pièdò ma piwéna§. Â wà pwina kîri é pwina tà tée, âna o nye dàgòtù jiié còwâ é ji dàramuru na tà tée. 30 Â wà pwi ênawéna bèeni [na câé caa wakè] âna piticèmururu naa gooé. Â wâdé na

† 25:20 Ârawakè (é, ère wakè)—Profit, résultat de son travail. 25:21 Mataio 24.45–47; Luka 16.10 25:29 Mataio 13.12; Maréko 4.25; Luka 8.18 § 25:29 Pièdò ma piwéna—En abondance. 25:30 Mataio 8.12; Luka 13.28

tüê naa na bàutê! Â ée mwa i ma é tòngüru poropwêe [gée goro pai maagê cõo kêe].” [Nabwé naawê!]

O naaitiri mutô ma nani

³¹ [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Go o mwa tèepaa me cõwâ, wâgo *Pwina naîri âboro, wâna pàtâmoo ma pai maina ma muugère kôo, ma wà diri tèpa *angela kôo. Â go o mwa tâa gòro autâa kôo [ba na go pitûâ].

³² «Â o panaimari na arao diri ê pâ Ba. Â go o mwa naaitiri ê pâ âboro, pwacèwii pwi a wéaari macii na é naaitiri mutô ma nani*.³³ Â go o mwa tòpò tàpé na rà pwa ê câbawâdé kà Pwiduée naa gòro îô étò. Â wà pàra tàpé na càra caa pwa ê câbawâdé kêe, âna go o mwa tòpòrà naa gòro aèmwü kôo.

Cidòri nyuâawà ba guwà tòpio!

³⁴ «Â wâgo pwi ukai, âna go o mwa ina tà tàpé na rà tâa gòro îô étò pâ: “Cidòri nyuâawà, ba é *pwényunyuâariwà wà Pwiduée Caa! Tòme, naa na Mwaciri kà Caa. Â guwà tòpi [êdiri pâ aupwényunyuâari kêe, wâna] ê Mwaciri, na é jèe pwabwàti ba kàwà, gée na autapoo wàra ê gòropuu.³⁵ Gée goo na, na ia go copwa, â guwà naa uti kôo. Â na ia nümoo dàra wâdo, â guwà naa wâdoò. Â na ia go pwi pârame, â guwà tòpio.³⁶ Â na ia piticè ârabwée kôo, â guwà naa ârabwée kôo. Â na ia go maagé, â guwà meاريو. Â na ia go tâa na karapuu, â guwà me nau caio.”

³⁷ «Â rà o mwa tà tòpi tôo, wà tàpé na rà *târù pâ: “Pwi Ukai, wiidà na bà cõogà na gà copwa, â bà naa uti'gà? Ma wiidà na nümagà dàra wâdo, â bà naa wâdoogà? ³⁸ Â wiidà na gà pwi pârame, â bà tòpigà? Â wiidà na ticè ârabwée'gà, â bà naa ârabwée'gà? ³⁹ Â wiidà na gà maagé, â bà meaarigà? Â na gà tâa na karapuu, â bà caigà? [Wiidà na bà pwa tâgà diri pâ pwiibà?]

⁴⁰ «Â go o mwa tòpi târa pâ: “Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: Na diri pâ pàara na guwà pwa ê pâ pwiibà tà tèpa aèjii kôo na rà kîri, âna wâgo na guwà pwa tôo.”

Pâra jiio ba câguwà caa tòpio!

⁴¹ «Â napwa naa goo tàpé na rà o tâa gòro aèmwü kôo, âna go o mwa ina târa pâ: “Guwà pâra jiio, ba é tojiiwà wà Pwiduée! Guwà pâra naa na ânye na é nye tà tòo awé, na é jèe ipwabwàti wà Pwiduée, ba kà *Caatana, wà pwi a cicarajè, ma wà tèpa

25:31 Mataio 16.27, 19.28 25:32 Ézékiel 34.17; Auinapàpari 20.11–13 * 25:32 Mutô ma nani—Na pwaa, âna rà tâa naima pâ mutô ma nani. Â, na bàrane, âna naaitirirà, ba pâ nani, âna càra caa pidàpwicâarirà naa goro ê moo. 25:35 Ésaie 58.7 25:40 Proverbes 19.17; Mataio 10.42; Maréko 9.41 25:41 Mataio 7.23

duée kêe. ⁴² Gée goo na, na ia go copwa, â câguwà caa naa cè uti kôo. Â na ia nümoo dàra wâdo, â câguwà caa naa cè wâdoò. ⁴³ Â na ia go pwi pârame, â câguwà caa tòpio. Â na ia ticè ârabwée kôo, â câguwà caa naa ârabwée kôo. Â na ia go maagé, â câguwà caa meaario. Â na ia go tâa na karapuu, â câguwà caa caio.”

⁴⁴ «Â rà o tòpi tõe pâ: “Pwi Ukai, wiidà na câbà caa pitu tâgà? Wiidà na gà copwa ma nümagà dàra wâdo, ma gà pwi pârame, ma na ticè ârabwée'gà? Â wiidà na gà maagé, ma gà tâa na karapuu?”»

⁴⁵ «Â go o mwa ina tàra pâ: “Go ina tàwà è âjupâra pâ: Na diri è pâ pàara na tàutàwà na guwà pitu tà tèpa aéjii kôo na rà dau kîri, âna tàutàwà na guwà pitu tõe.”»

⁴⁶ «Â wà tàpéebà, âna rà mwa bàra pâra jiio, nau pwa wârimuru dàra gòiri. Â wà tèpa âboro na rà tàrù, âna rà mwa bàra wârori è *wâro dàra gòiri jaa Pwiduee.»

26

Rà mudàra ba na rà tètãmwereê

Maréko 14.1–2; Luka 22.1–2; Ioane 11.45–53

¹ Ūna é ina diri è pâ pwiibà wà Iésu, â é ina tà tèpa *cãmu kêe pâ: ² «Tàpéebà, guwà tãmogòori pâ, naa na ârailu tòotù, na o pwa tòotù *Paséka. Â go ina tàwà pâ: O icurio ma tanamiriò naa goro kurucé, wãgo *Pwina naîri âboro.»

³ Na pwi pàara na é ina pwiri wà Iésu, â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà tèpa pitûà kà tèpa *Juif, âna rà gére pitapitirirà naa jaa wà Caïphe, pwi ukai kàra. ⁴ Ba nùmarà na rà pòtãmwara Iésu. Â rà imudàra cè pai pwa wèe, ma rà pwa tûâ tõe, ma tâjùrué pwàniri. ⁵ Ba rà pi-ina tàra pâ: «O po càcaa wâdé na jè tâjùrué na ara pâ âboro, na pàara na pwa i pi-ija maina na. Ba péa rà tà putãmu naa goojè.»

Tò jè ilàri na é wicèpwiri jawé ûrea naa gò Iésu

Maréko 14.3–9; Ioane 12.1–8

⁶ [Na pwi pàara bèepwiri, âna] é tâa Bétani wà Iésu, wâna pwârawâ kà Simona, pwi a pwa maga. ⁷ Â, na rà gére ija, â é tèepaa me wà tò jè ilàri, bau é wâra jawé atù, na wâbé goro è jawé ûrea—pwi jawé na dau maina è wâri wèe. Â é wicèpwiri* naa goro pûru Iésu.

⁸ Ūna rà côoê wà tèpa câmu kêe, â po dau càcaa wâdé tàra. Â rà pi-ina tàra pâ: «Cina é po dau pwatari i jawé ûrea? ⁹ Po dau maina è wâri wèe! Gorodà na câé caa icuri, ma é naa è wâri wèe tà tàpé na ticè kàra?»

¹⁰ Â é tâmogòori ê auniimiri kàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Cina guwà nama é tòina tô ilàri bèeni? Ê pwina é pwa tîo, âna po dau wâdé. ¹¹ Ba rà o nye tà ciburà wâjaawà wà tàpé na ticé kàra. Â napwa wâgo, âna o câgo caa tà ciburà tâa jaawà. ¹² Â wà tîoni, âna é wicèpwiri naa gò-o i jawé. Â wiàna wàrapwiri, â târa ma pwabwàti cawi é pai o boo kôo naa napwêe. ¹³ Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: Na diri pâ ére, na o mwa inapàpari ê *Picémara Wâdé naawê—naa na gòropuu diri—â o piwiâ mwara ê jèkutâ goo é pwina é pwa wà tô ilàri bèeni. Â o nye tà ciburà niimiriê.»

É icuri Iésu wà Judas

Maréko 14.10–11; Luka 22.3–6

¹⁴ Wà pwi jè ârapàara tèpa ¹² *apostolo na nee Judas Iscariote, âna é pâ nau côo tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò. ¹⁵ Â é ina tàra pâ: «Dà cèna guwà o naa tîo, wiàna go naa tàwà Iésu?»

Â rà naa tîe 30 mwani pwaa†. ¹⁶ Â tapoo na pàara bèepwiri, â é tapoo imudàra cè ji pàara cèna é icuri wà Iésu tàra na.

Pi-ija kà Pwi Ukai

Maréko 14.12–42; Luka 22.7–46; Ioane 13.21–38; 1 Korénito 11.23–25

¹⁷ É jèe tèepaa é bétapoo tòotù, kàra ‘pi-ija poloa na ticé nyaa kèe’. Â rà medari Iésu wà tèpa câmu kèe, â rà ina tîe pâ: «Bà o pâ nau pwabwàti é utimuru târa Paséka. Â wâpà na nûmagà na jè pi-ija wê?»

¹⁸ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà pâra naa na ville, wâjaa pwi âboro bèeni, â guwà ina tîe pâ: “É ina wà pwi a pwa pupûra kâbà pâ, o jèe tèepaa é pàara kèe. Â bà mwa ija é utimuru târa Paséka ma wàé, naa jaagà.”»

¹⁹ Â rà pâra, â rà pwabwàti i utimuru târa Paséka.

O ipwa tûâ tîo

²⁰ Jèe bàrane, â rà tâa goro taapà wà Iésu ma wà tèpa ¹² apostolo kèe. ²¹ Â é ina tàra pâ: «Go ina tàwà ê âjupâra pâ: Pwa pwi jè ârapàarawà na ée mwa ipwa tûâ tîo.»

²² Â rà pikîri tèpa câmu kèe, â rà jèpa pitawèerié jècaa pâ: «Gona pwîri càcaa wâgo, co Pwi Ukai?»

26:11 Deutéronome 15.11 **26:15** Zakarie 11.12; Ioane 11.57 † **26:15** 30 mwani pwaa—Wiàra é naèà kà tèpa Juif, âna wàépwiri mwani na naa tà pwi jè âboro, wiàna pwi ênawéna kîri (esclave) kèe, âna tòtâmwereê paaci. (Còo Exode 21.32.) Pai ina wèe pâ, càra caa nama pwamuru naa goo é wâro kà Iésu. **26:17** Exode 12.14–20

23 Â é tòpi tàra pâ: «Akaé, wà pwi jè ârapàarawà, âna wàé kaa na ée mwa pwa tùâ tôo—wà pwina bu capai tuboo, naa na i na ngapò ma wàé†.

24 «Wâgo Pwina naîri âboro, âna go o pâ nau bà, wàra na é jèe inapàpari é *Tii Pwicîri. Â napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaée kêe. Au, wârîco! Ba wà pwiibà, âna pwiri nye gére wâdé ba kêe, wiàna càcaa gére pitèpaé!»

25 Wà Judas, wà pwina é icuri Iésu, âna é tawèerié pâ: «Gona pwiri càcaa wâgo, co pwi a pwa pupûra?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgére ina.»

I poloa ma dipâa

26 Ūna rà pi-ija naima, â é popa é poloa wà Iésu. Â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa jècaari tà tèpa câmu kêe, â é ina tàra pâ: «Guwà popa, â guwà ija, ba êni naiio.»

27 Â gée na càué, â é popa i wârado dipâa. Â é pwaolé tà Pwiduée, â é naa tàra. Â é ina pâ: «Guwà cau wâdo. 28 Ba domii kôo, na o jèe joro ba kà tèpa âboro, bépwanauri é pâ èpà kàra; domii na é pacoo é *auipwataâboro na é pwa wà Pwiduée [na é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàwà ma wàé].

29 «Â go ina tàwà pâ: O câgo mwa caa wâdo cè dipâa [naani gòropuu]. Jè o mwa wâdo naima cè dipâa cèna bwaa âmuê, naa na Mwacîri kà Caa kôo.»

Gà mwa pitütôowârîô, co Pétèru

30 Â rà nyabiri é pâ *salamo târa é pwi *tòotù maina-bà, â géewê, â rà too naa gòrojaa Élaio.

31 Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Naa na ne nabà, âna guwà o mwa po capai panuâô diri, [géee goo é pwina o mwa tèepaa medario]. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*O mwa pôtâmwara
pwi a wéaari mutô.
O tadidiri pâ mutô.*

Zakarie 13.7

32 «Êco na, wiàna go mwa wâro cówâ géee na aubà, â guwà o mwa pâmariô naa Galilée.»

33 Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Wà tàpéeni âna rà o panuâgà, â o càcaa wâgo!» 34 Â é tòpi tée wà Iésu, pâ: «Go ina tâgà é âjupâra

26:23 Psaume 41.10 † 26:23 Wiâra é pai pwa kà tèpa Juif, na rà ija naima, â wà tèpa âji bée, âna rà nye po tuboo goro îrà naa na i na ngapò na caapwi. 26:26 1 Korénito 11.23–25 26:28 Exode 24.8; Jérémie 31.31–34; Zakarie 9.11; 1 Korénito 10.16 26:30 Luka 22.39; Ioane 18.1 26:31 Zakarie 13.7; Ioane 16.32 26:32 Mataio 28.7,16 26:34 Mataio 26.69–75

pâ: Naa na ne nabà, béaari ê pai wailu to kêra ê ja, â wâgà, âna gà o wacié pitütôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»³⁵ Â é ina wà Pétéru pâ: «Bwa! Wiàna ina pâ, o tètâmwaraju, â câgo caa pitütôowârigà!»

Â wailà diri, âna nye caapwi ê pwina rà ina têe.

É po dau tòina Iésu

³⁶ Géewê, â rà pâra naa na jè ére [na câmi goro upwâra] na ina goo wê pâ Gethsémané. Â é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Guwà tâaboo naani, ba go bwaa pâ nau pwapwicîri wâgéebà.»

³⁷ Â é popa wiâê wà Pétéru ma wà tupédu naî Zébédée. Â é tapoo pikîri ma pidumapiê wà Iésu. ³⁸ Â é ina tàra pâ: «Po dau tòina ma pikîri ê pwâranümo. Â guwà tàpo tâa ni, â jè cau tà tàcî naima. Guwà cibwaa puu!»

³⁹ Â é tàpo paé jiiirà, â é tùu jùrué ma cigòboo. Â é pwapwicîri tà Pwiduée, ma ina pâ: «Caa, wiàna pâri, â gà patâjii jiio ê pâ aré ma tòina bèeni! Êco na gà cibwaa pwa ê pwina nümüoo goo, â gà nye pwa câbawâdé'gà.»

⁴⁰ Â é wâjué me còwâ dari tèpa âracié a câmu kêe, â é còo pâ rà tà puu. Â é ina tà Pétéru pâ: «Gona càcaa pâri ma guwà tàpo tàcî naima ma wâgo, wâna ji caapwi ineretòotù?»

⁴¹ «Guwà tà tàcî, â guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kàwà, wiàna tacaiwà. Ba nümüwà na guwà pwa na wâdé, êco na ticè nii kàwà.»

⁴² É jèu pâra còwâ wà Iésu jiiirà, â é jèu pwapwicîri ma ina pâ: «Caa wée, wiàna càcaa pâri ma o popa jiio ê aré ma tòina bèeni, â go ilari jiigà pâ, gà pitu tóo, ma go pitère dàra câbawâdé'gà.»

⁴³ Ūna é wâjué me còwâ dari tèpa âracié a câmu kêe, â é pâmarirà mwara na rà gére puu. Ba nye po dau oratàra, â rà nye tà puucinga.

⁴⁴ Â é jèu pâra còwâ jiiirà, â é jèu pwapwicîri, â é ina còwâ ê pwina é jèe ina.

⁴⁵ Ūna é wâjué me còwâ darirà, â é pâmarirà còwâ na rà tàgére puu. Â é ina tàra pâ: «Wànanu? Guwà bwaa nye gére nao ma puu mwara? Wâdé ba kàwà! Êco na wâgo, Pwina naîri âboro, âna o jèe panuôo ni tà tèpa pwa na èpà. [Ba rà tàgére mee ni, ba na rà tâjùruo.]⁴⁶ Guwà cimadò! Ma jè pâra! Ba wà pwina é ipa popai goodò, âna jèe tà wàépwiri!»

Rà tâjùru Iésu

Maréko 14.43–50; Luka 22.47–53; Ioane 18.3–12

⁴⁷ Ūna é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jè ârapàara tèpa 12 apostolo kêe. Â rà tèepaa me

wiâê pâ âboro na wâru, na rà pa é pâ tàuwa ma gò upwâra. Ba rà panuâra me wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa pitûâ kâra ê Ba kà tèpa Juif.

⁴⁸ Â wà Judas, wà pwina é icuri Iésu, âna é jèe inapàpari tàra é câmu na ée mwa pwa tée: «Wà pwi âboro na go bwénüüê, âna nye wàè kaa. Â guwà tâjùrué.»

⁴⁹ Â rà tèepaa me, â é nye pâra dà Iésu kaa wà Judas, â é ina tée pâ: «Bwàcu'gà co pwi a pwa pupûra!» Â é bwénüüê.

⁵⁰ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Îgà, gà pwa é wakè'gà.»

Â rà nye pò ma tâjùru kaa wà Iésu wà tèpa âboro. ⁵¹ Êco na wà pwi jè a câmu na é tâa jaa Iésu, âna é pò ma càù é tàuwa kêe, â é nye tüboo kaa naa gòro pûru pwi âboro kîri kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaailò. [Êco na] é tépàgà co é jè doronyürué.

⁵² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà tùu boo còwâ i tàuwa'gà naa na é wêe! Ba wà tàpé na rà paa goro tàuwa, âna rà o nye bà goro tàuwa.

⁵³ «Guwà tère, wiàna nümoo, â go todà caa kôo, ba na é panuâ me tôo, jè wâra coda goro tèpa *angela ma rà pwamuruô, na rà dau wâru awé! ⁵⁴ Êco na, wiàna wàrapwiri, â o càcaa pâri ma coo i pwi ia jèe wii naa na Tii Pwicîri. Bwa. Wâdé na wàra, ba na o nye pacoo i Tii Pwicîri.»

⁵⁵ Â é ina tà tàpé na rà tâjùrué, pâ: «Wànau, guwà me nau popao, goro é pâ tàuwa, ma é gò upwâra, pwacèwii na go pwi a pòtàmwara âboro! Êdiri na pâ tòotù, âna go tâa nabibiu kàwà. Â go pacâmuri tèpa âboro, naa na *Wâra pwapwicîri. Êco na càguwà caa tâjùruo!

⁵⁶ «Êco na, diri é pwi bèepwiri, âna tèepaa, ba na pacoo é popai kà tèpa *péroféta wâna Tii Pwicîri.»

Â napwa naa goo diri tèpa câmu kêe, âna rà cau panuâê, â rà uru.

Wâra pitèimuru kà tèpa Juif

Maréko 14.53–65; Luka 22.54–71; Ioane 18.13–24

⁵⁷ Wà tàpé na rà tâjùru Iésu, âna rà popaé pàdari Caiphe, wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò. Ba rà ipitiri naa jaaé wà tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif. ⁵⁸ Â napwa wà Péteru, âna é picâwiâê géé iti. Â é tèepaa pâ naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò. Â é tâaboo naa na pé gòroigé, naa jaa tèpa âboro kîri, tèpa wéaa. Ba nümee na é còo cè pwina o tèepaa tà Iésu.

⁵⁹ Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma diri é pé wâra pitèimuru kà tèpa Juif, âna rà mudàra cè tèpa âboro, na rà tèpa

pwâ, ma rà pitòti wà Iésu. Ba nùmarà na rà pwa wârimuru têe ma é bà. ⁶⁰ Â wâru tèpa pwâ, na rà me nau pitòti Iésu, êco na càra caa pâmari é âji majoroé ma rà pòtâmwereê.

Â pâ nau pwâadàra pitèimuru kàra, â ru tèepaa me tupédu ârailu âboro. ⁶¹ Â ru ina pâ: «Ê ji pwi âboro bèepwiri, âna é pi-ina kêe pâ, ée mwa tédidiri é Wâra pwapwicîri kà Pwiduée, â ée mwa pacima còwâ naa na âracié tòotù.»

⁶² Â é nye cimadò kaa i pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò, â é tawèeri Iésu pâ: «Gona ticè bétòpigà? Cànga caa tère é pwina rà gère pitòtigà goo?» ⁶³ Êco na câe caa tòpi wà Iésu. Â é nye tawèerié còwâ i pwi ukai, pâ: «Naa goro nee Pwiduée na é wâro, â go ilagà pâ gà tòpi. Gona nye wâgà kaa pwi *Mesia, *Pwina naí Pwiduée?»

⁶⁴ Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgéere ina. Â go ina tàwà pâ: Tapoo nabàni, âna guwà mwa còo wà Pwina naíri âboro, na é tâa gòro ètò kà Pwiduée na dau pwa pàtâmee, [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru]. Â guwà mwa còoê, wiàna é me naa gòro é pâ nee, gée napwéretòotù.»

Wâdé na é bà!

⁶⁵ [Â po dau dàpàgà tà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò, â é nye dau putâmu kaa.] Â é nye tidàpa kaa é ârabwée kêe, â é ina tà tèpa pitèimuru bée pâ: «É tùra ba èpà naa goo Pwiduée [ba é nama ipaiwâilu ma wàé]! Jèe pâri! Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é nye pitòtié còwâ]! Ba guwà jèe tère é pwina é ina. ⁶⁶ Â dà cèna guwà niimiri naa gooé?»

Â rà cau tòpi diri pâ: «Wâdé na é bà.»

⁶⁷ Â rà èduri é naporomee, â rà tòbitié goro îrà. Â wà pàra tàpé, âna rà tamagérié, ⁶⁸ â rà ina têe pâ: «Wàilàapà na èigà? Gà pinadàra cai, co pwi dòro 'Mesia', [wiàna gà pwi péroféta na gà tâmogòori diri]!»

É pitütôowâri Iésu wà Pétèru

Maréko 14.66–72; Luka 22.56–62; Ioane 18.16–27

⁶⁹ Napwa wà Pétèru, âna é nye tà tâaboo gòroigé. Â é medarié tòjè ênawéna, â é ina têe pâ: «Ée, wâgà kaa, âna gà pwi bée Iésu, gée Galilée!»

⁷⁰ Â é tòpi têe na ara diri tèpa âboro, ma ina pâ: «Bwa! Càngo caa tâmogòori é pwina gà ina!»

⁷¹ Â é nye pâra dâra kaa ê goropwârawâ na aucòobé. Â é côôê tò jè ilàri awakè wê, â é ina tà tèpa tàgére tâa wê, pâ: «Wà pwini, âna pwi bée wà Iésu gée Nazareth!»

⁷² Â é ina mwara wà Pétéru pâ: «Bwa! Go ipwataâboro ba câgo caa tâmogòorié!»

⁷³ Gée na càué, â wà tèpa tâa wê, âna rà medari wà Pétéru, â rà ina tée pâ: «Akaé! Gà pwi jè a câmu kée! Ba bà tere naa na wéégére pwâratùrà'gà.»

⁷⁴ Â é nye pigòo kaa wà Pétéru ma ina pâ: «Guwà tere! Câgo caa tâmogòori wà pwiibà. Wâdé na é pwa wârimuru tóo wà Pwiduée, wiàna go pwâ! Guwà côo, go *ipwataâboro tàwà pâ: Câgo caa tâmogòori wà pwiibà!»

Ûna é bwaa gére ina pwiri, â é nye to kaa i ja. ⁷⁵ Â é mwa niimiri i pwi ia é ina tée wà Iésu pâ: «Béaari ê pai to kâra i ja, âna gà o wacié pitütôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

Â é còobé naa gòroigé wà Pétéru, â é dau i pijinünü.

27

Rà popa Iésu pâ naa jaa Pilato

Maréko 15.1; Luka 22.66–71

¹ Ûna po dàuru moo, â rà pitapitirirà naima wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà tèpa pitûâ kâra ê Ba kà tèpa *Juif. Â rà pitèrerà goro ê pai o pòtâmwara Iésu. ² Â rà pwa ma piié, â rà popaé pâdari wà *Pilato, pwi kupénoo kà tèpa Roma.

Pai bà kà Judas

Apostolo 1.18–19

³ Napwa wà Judas, wà i pwi ia icuri wà Iésu, âna é côo pâ rà o jèe pòtâmwereê. Â é mwa tà pinünüma naa goo ê pwina é pwa tà Iésu, â é dau pikîri goo. Â é wâjué còwâ naa jaa tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa pitûâ. Â é naa tàra còwâ i 30 mwani atü na ia rà naa tée.

⁴ Â é ina tàra pâ: «Au, go pwa ê pwina èpà. Ba go icuri pwi jè âboro na ticè èpà kée, ma é bà.»

Â rà tòpi tée pâ: «Ticè cèna bà côo naa goo!»

⁵ Â é tüboo i mwani naa na Wâra pwapwicîri. Â é pâ nau pidâpuna.

⁶ Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, âna rà tòri i mwani, â rà ina pâ: «Dà cèna jè pwa goro i mwani bèeni? Jè cibwaa tòpò naa jaa i âraimeai târa Wâra pwapwicîri, ba mwani wâri domii.»

⁷ Â rà pitêrerà pâ, na rà wâri napuu na ina goo pâ ‘Napuu kà pwi a pwa ilò puu’ ba na nacârû ba kà tèpa pârame. ⁸ Êkaa pwiri, wà tèpa âboro, âna rà ina goo ê pwi ére-bà pâ ‘Napuu wâri domii’. Â rà bwaa nye ina pwiri tiagoro ni. ⁹ Diri ê pâ pwiibà, âna tèepaa, ba na pacoo ê pâ ucina na ia é pwa wà *péroféta Iéremia*, naa na pâ auwii kêe. Rà popa i 30 mwani atü. Êkaa jêûê na rà niimiri ê Ba *Isaraéla na rà wâri ba kêe. ¹⁰ Â rà wâri i napuu kà pwi a pwa ilò puu. Ba wàépwiiri ê câbawâdé kà Pwi Ukai†.

É pitèi Iésu wà Pilato

Maréko 15.2–20; Luka 23.1–25; Ioane 18.28–19.16

¹¹ Rà popa pâ Iésu na ara Pilato, wà pwi kupénoo kà tèpa *Roma. Â é tawèerié wà Pilato pâ: «Gona nye wâgà kaa, na gâ pwi ukai kà tèpa Juif?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgére ina.»

¹² Â nabwé, â rà pitòti Iésu wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa pitûâ kâra ê Ba. Â câé caa tòpirâ.

¹³ Â é pwa ma ina tée wà Pilato pâ: «Câgà caa tère diri pâ pwina èpà na rà ina naa googà?»

¹⁴ Êco na câé caa tòpi goo cè jè ji caapwi neeremuru wà Iésu. Â é po dau po gooé wà i pwi kupénoo.

Nümarà goo Barabbas

¹⁵ Napwa i pwi kupénoo, âna câmaajé tée, na diri pâ naja, na tòotù *Paséka, na é pacòobé géé na karapuu, cè pwi jè âboro, na nüma ê Ba gooé. ¹⁶ Â, na naja bèepwiri, â pwa pwi jè a pwa karapuu na ina gooé pâ Barabbas†, na rà dau tâmogòorié wà tèpa âboro. ¹⁷ Â wâru tèpa âboro na rà tèepaa me naa jaa Pilato, â é ina tàra pâ: «Gona nümwà na go panuâ còwâ wà pwini Barabbas, é, wà Iésu, na ina gooé pâ ‘pwi *Mesia’, [pwi ukai kàwà]?» ¹⁸ Ba é nye tâmogòori pâ, wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, âna rà panuâ tée wà Iésu, goro pai piboo kâra.

¹⁹ Â nabwé, â é tâa gò i aupitèimuru wà Pilato, ba na é pitèi Iésu. Â, na ji pàara-bà, âna é nye tèepaa me kaa, wà pwi jè âboro, na é pame tà Pilato ê popai kà tô wâdèe. Â é ina pâ: «Èruune, âna go pwa naurune naa goo pwi Iésu bèeni. Â go po dau càcaa

27:9 Jérémie 32.6–15, 18.2, 19.1; Zakarie 11.12–13 * **27:9** Wà péroféta Iéremia—Ê pâ popai naa na nee tii 9 ma 10, âna me géé goo tii kà du péroféta Iéremia ma Zakaria (côo Zakarie 11.12–13), êco na wà Mataio, âna é ina nee Iéremia, ba wàé pwi péroféta na dau maina nee. † **27:10** 2e phrase—é, Ba wàépwiiri ê pwina é jèe nye ina tô wà Pwi Ukai pâ, na go mwa ina. **27:12** Ésaïe 53.7 † **27:16** Barabbas—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Iésu Barabbas. Naa jaa tèpa Juif, âna Iésu, âna neere tèpa âboro na wâru, pwacèwii Dui, Bwàé naa jaajè nabà. **27:18** Ioane 11.47–48, 12.19

wâdé goo. Gà panuâê, â gà cibwaa tu naa gooé, ba é pwi âboro pwicîri!»

20-21 Â é jèu ina tà tèpa âboro wà i pwi kupénoo pâ: «Go o mwa panuâ còwâ tàwà pwi jè a pwa karapuu. Wailàapà géé goo tupéeni na nùmawà gooé?»

Â rà tòpi tée pâ: «Barabbas!» Ba rà cètùurà wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò ma wà tèpa pitûâ ba na rà ina pwiri, ba na é bà wà Iésu.

Tanamiriê naa goro kurucé!

22 Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Â dà cèna go o pwa tà Iésu, na ia ina gooé pâ ‘Mesia’?»

Â rà tòpi tée pâ: «Nama tanamiriê naa goro *kurucé!»

23 Â é jèu tawèerirà mwara pâ: «Gona dà cèna é pwa cèna èpà?»

Èco na rà tomara too pâ: «Nama tanamiriê naa goro kurucé!»

24 Â é còo wà Pilato pâ, càra caa tèreê, â jèe pâ nau dau maina é pai gù kàra. Â é popa é wàra jawé, â é nuwa îê, na ararà diri, â é ina tàra pâ: «Câgo caa pwi majoro pai bà kà pwi âboro bèeni. Â nye wâguwà co!»

25 Â rà cau tòpi tée diri, pâ: «Ûu, nye wàibà kaa tèpa majoroé, wàibà ma wà tèpa èpo kâbà! Â wâdé kaa na é bà. Wiàna bà pwa na èpà, â o wâdé na bà o tòpi urà pai bà kêe.» 26 Â wà Pilato, âna é panuâ còwâ tàra wà Barabbas. Â é pwa ma pâdi Iésu goro ubati. Â é panuâê tà tèpa coda, ba na rà tanamiriê naa goro kurucé.

Rà pitaurée gooé tèpa coda

27 Wà tèpa coda, âna rà popa còobé wà Iésu, naa na gòroigé, kâra é wâ maina kà kupénoo. Â rà todàra diri é wàra coda. 28 Â rà tòpwùtù ârabwée kêe, â rà naagée naa gooé jè ârabwée mii [pwacèwii ârabwée kà pwi âboro imaina] ba na rà piècaarié. 29 Â rà pàti é pé bwe korona§ kêe, goro îri upwàra na pwa daaé, â rà tòpò boo naa gòro pûruê. Â rà naa naa na îê étò é jè bàra watü [pwacèwii é tâjò kà pwi ukai]. Â rà tùu jùrurà araé, â rà ina tée pâ: «Cidòri nyuâgà, co ‘Pwi Ukai kà tèpa Juif’!»

30 Â rà nye tà èdurié, â rà popa i bàra watü, â rà nye tà pâdi é pûruê goo. 31 Ûna nabwé é pai piècaarié kàra, â rà tòpwùtù géé gooé i ârabwée mii, â rà nye naagée còwâ naa gooé é ârabwée kêe. Géewê, â rà popaé còobé naa gòroigé, ba na rà tanamiriê naa goro kurucé.

27:24 Deutéronome 21.6–9 27:25 Apostolo 5.28 27:28 Luka 23.11 § 27:29 Bwe korona—Couronne. Bwe kà pwi ukai. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bwe câma. 27:30 Ésaie 50.6

Rà tanamiriê naa goro kurucé

Maréko 15.21–32; Luka 23.26–43; Ioane 19.17–27

³² Ũna rà gére còbé géé na ville, â ipitirà ma pwi âboro géé na ville Cyrène, na nee Simona. Â rà tacoo gooé, ba na é kâa i kurucé kà Iésu. ³³ Â rà tèepaa naa na jè ti kâra jaa na ina goo wê pâ Golgota, âna pai ina wèe pâ ‘Goro pwiripûru* âboro’. ³⁴ Â [wà pàra tàpé, âna] rà pinaanaimari ê dipâa bau ê jawé na maga†. Â rà naa tà Iésu, â é tàpo nari, êco na nye tàutêe goo.

³⁵ Nabwé, â rà tanamiriê naa goro i kurucé wà tèpa coda. Â rà pwa ma ipâdi naa goorà ê pâ ârabwée kêe. Â rà picàù noo kâra tii, ma rà o tâmogòori pâ o wàilàapà na o popa {i ârabwée gòri kêe}‡. ³⁶ Â rà tâaboo, ba na rà wéaarié.

³⁷ Rà wii naa goro jè ére upwâra, ê auwii na wàéni: IÉSU, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.

Wàé kaa pwiri ê majoro ê pai bà kêe. Â rà ténamiri dòiti kâra pûruê. ³⁸ Â rà tanamiri mwara tupédu a pwa na èpà naa goro jènere wà Iésu—wà pwi jèpwi naa gòro étò kêe; â wà pwi jèpwi naa gòro aèmwü kêe.

³⁹ Wà tàpé na rà paé ma me na ére bèepwiri, âna rà côo Iésu, â rà ura ê pûrurà. ⁴⁰ Â rà tànyiriê, â rà ina pâ: «Gona càcaa wâgà kaa, na gà o tédidiri i Wâra pwapwicîri, ma pagòtù còwâ naa na âracié tòotù? Â wâdé, ba wiàna gà *Pwina naî Pwiduée, â gà pa-udògà còwâ, ma gà boome géé goro i kurucé bèepwiri!»

⁴¹ Â wà mwara, tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèà, ma wà tèpa pitûâ, âna rà pitaurée goo Iésu mwara. Â rà ina pâ: ⁴² «É [pi-ina gooé pâ é pwi Mesia] Pwi Ukai kâjè tèpa Isaraéla. Â é tâmogòori ma é pa-udò pàra tàpé, êco na câe caa tâmogòori ma é ipa-udòé còwâ! Wiàna é boo géé goro kurucé bèepwiri, â pwiri jè o mwa cèikî naa gooé!

⁴³ «É cèikî naa goo Pwiduée, â é ina pâ é Pwina naîê. Â wiàna nüma wà Pwiduée, â wâdé na é pa-udòé ni!» ⁴⁴ Â nye ipaiwà mwara naa goo tupédu a pwa na èpà na tanamiriru naa goro jènere Iésu. Ba ru nye pitaurée gooé mwara.

Maagé bà kà Iésu

Maréko 15.33–41; Luka 23.44–49; Ioane 19.28–30

⁴⁵ Ũna po gopaé bwàti, â nye po bàutê pitiri ê napô§, tiagoro

* **27:33** Pwiripûru (é, pwùrupûru)—Crâne. **27:34** Psaume 69.22 † **27:34** Jawé na maga—Pwiri pé wâi târa ma câjè caa tère é maagé. **27:35** Psaume 22.19 ‡ **27:35** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bëeni: Rà wàrapwiri ba na o pacoo é popai kà pwi péroféta, na ia é ina pâ: “Rà ipâdi naa goorà é pâ ârabwée kôo. Â rà picàù noo kâra tii, naa goro i ârabwée gòri kôo.” (Psaume 22.19) **27:38** Ésaïe 53.12 **27:39** Psaume 22.8, 109.25 **27:40** Mataio 26.61; Ioane 2.19 **27:43** Psaume 22.9 § **27:45** Pitiri ê napô—é, Pitiri ê gòropuu.

na âracié ineretootù na càuru ija. ⁴⁶ Ûna po âracié ineretootù, â é tomara ba maina wà Iésu pâ: *Éli, Éli, lama sabakthani?* Pai ina wèe pâ: Pwiduée kôo, Pwiduée kôo, cina gà panuâô?

⁴⁷ [Â càra caa tèreê bwàti] wà pàra tàpé, â rà ina pâ: «Gà côo, é todà péroféta *Élia!»

⁴⁸ Â é nye itàtà kaa pwi jè ârapàararà, â é popa jè imwaano, â é nuwa naa na ê dipâa na maga*. Â é tòpò naa goro bàra upwâra, â é naa tà Iésu, ba na é wâdo.

⁴⁹ Â rà ina tée wà pàra tàpé pâ: «Tàpo tâa, co pwini, ba pwiri jè o côo wà *Élia, na é me, nau pa-uddòe!»

⁵⁰ Êco na é uu mwara wà Iésu, â nye êgò kaa ômaa kêe.

Wâru pâ câmu kêra pai bà kêe

⁵¹ Â é pé ciità maina, [na é târiwâri ê ére na dau pwicîri] naa na i Wâra pwapwicîri, âna nye tidàpa kaa, tapoo géenidò, tia niboo pwâadèrèè. Â é gù ê napuu, â mabiti pâ atü. ⁵² Â nye cikòmaa kaa pâ auipwàni, â rà wâro còwâ géé na aubà, jè auwâru goo tèpa âboro kà Pwiduée. ⁵³ (Â, na pàara na é wâro còwâ Iésu géé na aubà, âna rà còobé géé na auipwàni. Â rà tò naa *Iérusaléma, pwi ville pwicîri, â rà ipaarirà târa pâ âboro. Â wâru tàpé na rà còora.)

⁵⁴ Wà tèpa coda roma na rà wéaari Iésu, bau pwi caa kàra, âna rà pò goro ê pai gù wàra i napuu, ma êdiri pâ pwina tèepaa. Â nye dau maina kaa ê pai wâgotàra, â rà ina pâ: «Âjupâra, wà pwi âboro bèeni, âna é Pwina naí Pwiduée!»

⁵⁵⁻⁵⁶ Pwa pàra ilàri, na rà tà coo iti, â rà côo diri pwiri—wà Maria géé Magdala ma wà Maria, nyaa kà Jacques ma Josét, ma wà nyaa kà tupédu naí Zébédée. Â wâru mwara pa ilàri, na rà jèe pâra wiâê, géé napô Galilée, ba na rà o piâboro kîri kêe, âna rà tâa wê mwara.

Tòpòé naa na auipwàni

Maréko 15.42–47; Luka 23.50–56; Ioane 19.38–42

⁵⁷ Na bàrane, âna é tèepaa me pwi jè âboro na nee Ioséfa, wà pwi âboro géé na village Arimathée, na dau pwa neemuruê. Wàé mwara, âna é pwi âboro na é mu pâra wiâ Iésu. ⁵⁸ Â é pâra naa jaa ukai Pilato, â é ilari i naii Iésu. Â wà Pilato, âna é ina tà tèpa coda pâ, na rà naa tée.

27:46 Psaume 22.2 **27:48** Psaume 69.22 * **27:48** Dipâa na maga—Vinaigre naa na Tii Pwicîri na Popwaalé: Dipâa na càcaa maina wâri wèe, na pinaanaimari bau ê jawé. **27:51** Exode 26.31–33; Hébéru 10.19–20 **27:55-56** Luka 8.2–3

† **27:55-56** José—Grec: Joseph. **27:58** Deutéronome 21.22–23

⁵⁹ Â wà Ioséfa, âna é popa i naii Iésu. Â é cajipié goro jè ciità, na bwaa bwùu. ⁶⁰ Â é popaé pâ, â é tòpòè naa na é auipwàni na bwaa âmuê, pé pwêe na îri naa na pé atü, ba nye kêe, wàè Ioséfa. Â é pwùru ê jè pé atü maina, nau târiwâri i auipwàni. Â nabwé, â é pâra.

⁶¹ Napwa naa goo wà Maria géé Magdala ma wà tô jè Maria, âna ru tàgére tâaboo naawê, na ara i auipwàni.

Rà wéaari i auipwàni

⁶² [Diri é pâ pwi bèepwiri, âna pwa na papwicî, tòotù béaari é *tòotù pwicîri kà tèpa Juif. Na papwicî, â rà mu pwabwàti é pi-ija kâra tòotù pwicîri.]†

Â, na dàuru kêe, na capàto, tòotù pwicîri, âna wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaailò ma wà tèpa *Farasaio, âna rà ipitiri naa jaa Pilato. ⁶³ Â rà ina tée pâ: «Gà còo, co pwi ukai, wà i pwi a pa-imwùru tèpa âboro bèepwiri, wà Iésu, âna é ina béaari é pai bà kêe, pâ: “Naa na béâracié kâra tòotù géé na càùru pai bà kòo, âna go o mwa wâro còwâ géé na aubà.”

⁶⁴ «Â wâdé na gà ina tà tèpa coda pâ, na rà wéaari bwàti i auipwàni naa na âracié tòotù. Ba rà péa mura i naiié wà tèpa *câmu kêe, ma inapàpari pâ, é jèe wâro còwâ géé na aubà! Â wiàna wàrapwiri, â é pwi jèkutâ pwâ bèepwiri, âna o dau maina, jii é pwina pâbéaa!»

⁶⁵ Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Wâdé. Wàilà-ni pàra tèpa coda. Wiàna nùmawà, â guwà nama rà wéaari i auipwàni!»

⁶⁶ Â rà pâra, â rà pwabwàti é pai wéaari é auipwàni. Â rà pugabia§ bwàti i atü opumoori i auipwàni. Â rà tòpò tèpa coda, ba na rà tà wéaari.

28

É wâro còwâ géé na aubà

Maréko 16.1–10; Luka 24.1–12; Ioane 20.1–10

¹ Jèe nabwé é *tòotù pwicîri kà tèpa *Juif. Â, na pwapwicîri, na bwaa po dàuru*, béaari é pai ègòdò kâra i tòotù, â wà Maria géé Magdala, ma wà tô jè Maria, âna ru pâra naa na auipwàni. ² Ûna gére wàrapwiri, â é nye gù kaa i napuu. Ba é tàbàtù géé napwèretòotù jè *angela kà Pwi Ukai, â é pwùru i atü opumoori wàra i pwêe, â é tâaboo naa gò. ³ Âna é pwâra pwacèwii âra, â napwa ârabwée kêe, âna po jajau. ⁴ Â uru nyuâa

27:60 Ésaïe 53.9 † **27:62** Pwicîri na rà pwaailò na tòotù pwicîri. **27:63** Mataio 12.40, 16.21; Maréko 9.31, 10.33–34; Luka 9.22, 18.31–33; Ioane 2.19–21 § **27:66**

Pugabia—Coincer par un objet dans le sol. * **28:1** Na pwapwicîri, na bwaa po dàuru—é, Na ne. Munaa capàto na ne.

wà tèpa coda na rà wéaari auipwàni, â rà nye tûuboo kaa naa napuu, pwacèwii tèpa bà. Â rà céca goro pai wâgotàra.

⁵ Â wà i pwi angela, âna é ina târa i du ilàri pâ: «Du èpo, gàu cibwaa nama wâgotàu. Ba go tâmogòori pâ gàu mudà Iésu, wà pwi ia tanamiriê naa goro *kurucé. ⁶ Gàu tère, jèè tiàué ni! Ba é jèè wâro còwâ gée na aubà, wàra na ia é jèè nye ina. Gàu me nau còo é ére, na ia tòpòé naawê. ⁷ Â gàu nama wàcî nau ina tà tèpa *câmu kêe pâ: “É jèè wâro còwâ gée na aubà wà Iésu, â é tà tapacîwà wâ Galilée. Â guwà mwa còoé naawê.” Â wàépwiri na go ina tàu.»

⁸ Â ru nye nama wâjué wài gée na auipwàni. Tàpo wâgotàru, éco na ru dau ipwadée mwara. Â ru itàa nau ina jèkutâ na bwaa âmuê tà tèpa câmu kà Iésu. ⁹ Â wii naigé, â ru pò goo Iésu na ipitirà ma wàé.

Â é ina tàru pâ: «Bwàcu kàu!»

Â ru gée paé, â ru tâaboo naa goro âê, ma ipwamainaê.

¹⁰ Â é ina tàru pâ: «Gàu cibwaa nama wâgotàu. Â gàu pâ nau ina tà tèpa béeò pâ rà pâra naa Galilée, ba rà o mwa còoé naawê.»

Jèkutâ na rà piwiâ tèpa coda

¹¹ Na pàara na ru gére pâra wii naigé i du ilàri, â rà itàa naa na ville wà pàra tèpa coda na ia rà piwéaari i auipwàni. Â rà pàdari tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, â rà piwiâ tàra diri pâ pwina tèepaa.

¹² Â wà tàpéebà, âna rà todà diri tèpa béerà, ma wà tèpa pitûâ. Â rà ipitiri, ba na rà pitûra goro é jèkutâ bèepwiri. Â rà niimiri naima pâ, na rà naa jè mwani na dau maina, tà tèpa coda, [ma ina tàra pâ rà pwâ, goro é pwina tèepaa]. ¹³ Â rà ina tàra pâ: «Guwà o ina pâ, wà tèpa câmu kà Iésu, âna rà mura i naiié†, na pàara na guwà tà puu. ¹⁴ Â wiàna é tère pwiri wà kupénoo, pwi ukai kàwà, â wàibà na bà mwa patûraé bwàti, ba na o câé caa putàmu naa goowà.» ¹⁵ Â rà popa i mwani wà tèpa coda, â rà pwa pwina rà ina tàra. Â wàépwiri na é pâpitiri é jèkutâ-bà. Â rà bwaa piwiâ wà tèpa Juif, tiagoo nabàni.

É ipaarié Iésu tà tèpa câmu kêe

Maréko 16.14–18; Luka 24.36–49; Ioane 20.19–23; Apostolo 1.6–8

¹⁶ Rà pâra naa napô Galilée wà tèpa 11 a câmu kà Iésu. Â rà pâra naa gòro é jaa na ia é ina tàra Iésu pâ, na rà mwa pâra

28:6 Mataio 12.40, 16.21 **28:10** Mataio 26.32 † **28:13** Naiié (é, tàpupèe, tàpupèe)—Cadavre. **28:16** Mataio 26.32

naawê. ¹⁷ Â é tèepaa marirà Iésu, â rà ipwamainâ. Êco na, napwa pàra tàpé[†], âna rà piwâ na rà cèikí pâ wàé.

¹⁸ Â é gée paé dâra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Wà Pwiduée, âna é naa tôo diri ê pàtâmee, wânidò napwéretòotù ma wâni gòropuu. ¹⁹ Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà pâra pitiri ê gòropuu. Â guwà pwa ma rà cèikí naa goò ma pâra wiâô. Â guwà *upwaarà naa goro nee Caa, ma Pwina naiê, ma ê Nyuââê Pwicîri. ²⁰ Â guwà pacâmurirà ma rà pitêre dâra diri pâ pitûa na go jèe naa tàwà. Â go tà wâjaawà, diri na pâ tòotù, tiagoro pwâadâra gòropuu.»

[†] **28:17** Napwa pàra tàpé—é, Wàilà diri.
28:19 Maréko 16.15–16; Apostolo 1.8

28:18 Ioane 13.3; Éfésò 1.20–22

Picémara Wâdé na é wii wà Maréko Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Maréko, na jè nee mwara pà Ioane, é, Ioane-Maréko. (Còo *Apostolo* 13.5; 15.37–41.) Ru piwakè naima ma Pétèru, pwi jè *apostolo, na é piwiâ tée diri pà namuru na é ina ma pwa wà Iésu. Â géé na càùé, â é mwa wii wà Maréko.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 55 ma 65 (wâmwünyabweri 25–30 naja géé na càùru é pai bà kà Iésu). *Tii kà Maréko*, âna pwi tii na tapoo wii naa na tèpa ârapàpé tii (*Mataio*, ma *Maréko*, ma *Luka*, ma *Ioane*), na rà piwiâ é wâro kà Iésu Kériso. Wâru popai na *Tii kà Maréko*, âna tâa mwara na *Tii kà Mataio*, ma *Tii kà Luka*.

É wii tâi?

Tà tèpa cèikî naa goo Iésu na càra caa tèpa *Juif, na rà wâro wâgòroigé jii Palestine (napô kà tèpa Juif). Wà Maréko, âna é napéaati pà neere ére, ma pà popai ma nyamanya kà tèpa Juif.

Cina é wii?

É inapàpari popai kà Iésu na é todajè, ba na jè tèpa âboro kêe. Jè wàrapwiri wiàna jè tâa gooé na diri pà tòotù, â càcaa géé goo wâro wiâra pà naèà, é, nyamanya. Wiàna jè tèpa âji âboro kà Iésu, â jè o mwa picâri pwacèwiié.

Dà ère é tii bèeni?

É paari wà Maréko pà wà Iésu Kériso, âna é *Pwina naî Pwiduée na dau pwa pàtamee, â jèpwi mwara, âna é pwi âboro pwacèwiijè. É medarijè naa na ipakîri, ba na é piâboro kîri kâjè. É tu pà naa goro î tèpa âboro (1.31); é tàma nyi nari èpo â é *pwényunyuâarirà (9.36). É tère pai picâri kâra pà âboro, â é meaarirà (1.41). Â wàé, âna é picâri ba kâjè, â é bà naa goro *kurucé ba kâjè diri âboro gòropuu.

É pwina é pwa wà Iésu, âna é pwina âjimuru tà Maréko. Wâru pà wakè kà Iésu na é pwa goro pàtamee (*miracles*) na wii naa na tii bèeni. É nama tiâu maagé kà tèpa âboro. É tü târa pà duée. É nama rà wâro còwâ tàpé na rà bà. Maina pàtàmara pwâratùra kêe pwacèwii Caa kêe. Diri é pwina é pwa wà Iésu, âna *paâjupâra é auina kêe pà: «É *Mwaciri kà Pwiduée, âna ée jèe wâmwünyabweriwà.»

Rà pò goocé wà tèpa âboro, â rà pitawèerirà pâ: «Wàilàapà pwi âboro bèeni?»

Pai tòpi kà Pétéru tà Iésu naa na Maréko 8.29 «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, pwi ukai na gà me gée goo Pwiduée», âna ère *Tii kà Maréko*. Ba wà Iésu, âna é pwi ukai na é me gée goo Pwiduée, ba na é naa tâjè ê *âji wâro jaa Pwiduée tapoo nabà, â dàra gòiri.

Pai pitàgoo tii kà Maréko

Ipwabwàti Iésu târa wakè kêe (1.1–13)

Wakè kà Iésu naa Galilée (1.14–8.26)

É todà tèpa câmu kêe

É nama tiâu maagé kêra pâ âboro

É tü târa pâ duée; é pacoo pòu

É pwa ucina tà tèpa âboro

É pacâmuri tèpa câmu kêe (8.27–10.52)

Rà côo pâ é pwi Mesia

Paari pai maina ma muugère kêe

É ina pai bà ma wâro còwâ kêe

É tò naa Iérusaléma (11.1–13.7)

É pacâmuri tàpé na rà pâra wiâê

É ina pwina o tèepaa na pwâadèrèè

Pai bà ma wâro còwâ kêe (14.1–16.20)

Popai kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 3.1–12; Luka 3.1–18; Ioane 1.19–28

¹Tapoo naani ê *Picémara Wâdé goo Iésu *Kériso, *Pwina naí Pwiduée. ²Ba jèè wii naa na tii kà *péroféta Isaia [é popai bèeni kà Pwiduée]:

Go mwa panuâ paé

pwi a pa popai kôo.

Ée mwa pâbéaa'gà

ma pwabwàti naigé'gà.

Malachie 3.1

³*Pwa pwi âboro naa namaré*

na é tomara too:

“Ée me Pwi Ukai!

Pwabwàti é naigé!

Pwa ma bàracaari

pwi ére na ée pâ wê!”

Ésaïe 40.3

⁴Ékaa na wàrapwiri, na é tèepaa me wà *Ioane Pwi a piupwaa, naa namaré. Â é tomara too pâ: «Guwà pinünüma ma guwà

biiwà. Â guwà pwa ma *upwaawà, ba na paari pâ pitòotéri ê wâro kàwà. Â, na wàrapwiri, â ée mwa pwanauri tàwà ê pâ èpà kàwà wà Pwiduée.»

⁵ Â rà nye tà medari Ioane diri pâ âboro géee napô *Judée ma *Iérusaléma. Â rà inapàpari ê pâ èpà kàra, naa naporomara ê pâ âboro diri. Â é upwaarà, naa nairiwâ Ioridano.

⁶ É coona é ârabwée, na pwa goro wàra kaamela*. Â é piié goo karapuu parawére macii. Â é uti ê pâ kòrée, â é wâdo é narapuutâ. ⁷ Â é inapàpari pâ: «Wà pwi âboro na ée mwa me pwicò kôo, âna dau pwa pàtamee jiiò. Càcaa pâriô ma go cùuo boo, ma go tipi ê otàpwe goro ê du wàraâê† [ba é Pwi Ukai]. ⁸ Â wâgo, âna go upwaawà goro jawé, êco na wàé, âna ée mwa upwaawà goro é *Nyuâê Pwicîri.»

Upwaa Iésu ma tacaié

Mataio 3.13–4.11; Luka 3.21–22, 4.1–13

É upwaa Iésu wà Ioane

⁹ Na pàara bèepwiri, â é tèepaa me wà Iésu, géee Nazareth wâ Galilée. Â é upwaaé wà Ioane, naa nairiwâ Ioridano. ¹⁰ Â, na é còobé géee najawé wà Iésu, â wà Ioane, âna é còo é napwéretòtù na tidàpa. Â é nye còo kaa é Nyuâê Pwicîri, na é géere boome naa gò Iésu pwacèwii ê déamu. ¹¹ Â é tère é pwàratùra na me géee napwéretòtù, na ina tà Iésu pâ: «Gà Pwina naiô [na caapwi co] na go dau meearigà. Wâgà kaa âna go jèe nye pitòrigarigà, ba dau wânümoo googà.»

É tacai Iésu wà Caatana

¹² Géee na càué, â é pâra wà Iésu naa namaré, ba é popaé pâ naawé é Nyuâê Pwicîri. ¹³ Â é tâa wê naa na é 40 tòotù. Â é tacaié wà *Caatana. Â é tâa jaa é pâ macii a piugà wà Iésu. Â, na pwi pàara-bà, âna rà ipwa âboro kîri kêe wà tèpa *angela.

É todà tèpa tapoo câmu kêe Iésu

Mataio 4.12–22; Luka 5.1–11

¹⁴ Na jè tòotù, â rà tâjùru wà Ioane, â rà tòpòe naa na karapuu. Â é pâra wà Iésu naa napô Galilée. Â é inapàpari ê Picémara Wâdé goo Pwiduée. ¹⁵ Â é ina tàra pâ: «Jèe tèepaa é pàara, na é jèe pitòrigari wà Pwiduée. Ba é Mwcîri kêe, âna ée

1:6 2 Rois 1.8; Mataio 11.8 * **1:6** Kaamela—Chameau. Na é coona é ârabwée bèepwiri wà Ioane, â é pwaduwa kà Élia, pwi péroféta biu, ma pwi âboro imaina kà tèpa Juif. **1:7** Apostolo 13.25 † **1:7** Tipi é otàpwe goro ê du wàraâê—Ê waké kà tèpa ênawéna na dau kîri. **1:11** Psaume 2.7; Ésaie 42.1; Mataio 12.18; Maréko 9.7 **1:13** Psaume 91.11–13 **1:14** Maréko 6.17 **1:15** Mataio 3.2

jèe wâmwünyabweriwà! Guwà tòotéri ê wâro kàwà, â guwà cèikí naa goo ê Picémara Wâdé kêe!»

¹⁶ Â é pâra wii bàrawià Galilée wà Iésu. Â é côo wà Simona Pétèru ma André, tupédu aéjii, na ru tàgère tòpò ê puà naa najawé. Ba tupédu a taa ârawéà.

¹⁷ Â é ina tàru wà Iésu pâ: «Gàu me wiâô! Â go o mwa pwa ma gàu tupédu a pwapuàri âboro.»

¹⁸ Â nye géewê kaa, â ru naaco ê puà kàru, â ru pâra wiâê. ¹⁹ Â rà tàpo dau paé, â wà Iésu, âna é côo Jacques ma wà pwi aéjii kêe, Ioane, tupédu naî Zébédée, na ru tàgère pwani ê puà gòro wànga kàru. ²⁰ Â é nye nama todàru kaa wà Iésu. Â ru panuâ caa kàru, naa gòro i wànga ma wà tèpa wakè kàra. Â ru pâra wiâ Iésu.

*É nama wâdé côwâ pâ âboro na wâru
Mataio 8.1–4, 14–17; Luka 4.31–5.16*

²¹ Rà tèepaa pâ wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe, naa na village Capernaüm. Â é tò naa na *wâra pitapitiri, na tapoo *tòotù pwicîri. Â é pacâmuri tèpa âboro [goro ê popai kà Pwiduée]. ²² Â rà pò goo ê pai tûra kêe. Ba câe caa pwaduwà kà tèpa *dotée goro ê Naèà, [na rà ina ê pwina rà ina wà pâra tàpé]. Ba é nye tûra gée gooé.

Pwi âboro na pwa duée gooé

²³ Nye po napwiri kaa, na é tò naa na wâra pitapitiri ê pwi âboro na pwa duée gooé. Â é wiikau burà ina pâ:

²⁴ «Ée! Iésu gée Nazareth, nye ticè cèna gà pwa jaabà! Gà me na tubaèpà tâbà? Go tàgère côoinagà, ba wâgà pwi âboro, na é pitòrigarigà wà Pwiduée, â é panuâgà me!»

²⁵ Â é nye kànari kaa i pé duée, wà Iésu, ma ina têe pâ: «Gà târi pwâgà, â gà còobé gée goo pwi âboro bèepwiri!»

²⁶ Â é nye ngarü pwini kaa i duée, â é còobé burà uu gée gooé.

²⁷ Â nye po dàpàgà târa diri ê pâ âboro, â rà pitawèerirà jècaa, ma ina pâ: «Dà cèna é gére pwa? Wà pwi âboro bèeni, âna é pacâmurijè goo jè pai pwa na bwaa âmuê. Ba napwa ê pwina é ina, âna pwa pàtamee. Â é pitûâ kâra mwara pâ duée, â rà pitère dèe!»

²⁸ Â nye pâra kaa ê jèkutâ goo Iésu, pitiri ê napô Galilée.

Tô nyaa kà wâdà Simona Pétèru

²⁹ Wà Iésu, âna é còobé gée na wâra pitapitiri. Â é nye nama pâra kaa naa jaa Simona ma wà André. Â ru pâra wiâê wà Jacques ma Ioane. ³⁰ Ūna rà tèepaa naawê, â rà nama ina tà

Iésu wà tàpé na rà gére tâa wê, pâ, wà tô nyaa kà wâdà Simona, âna é gére puu, ba é pitòoka. ³¹ Â é medarié wà Iésu, â é tu pâ naa goro îê, â é dàgòtùé ma é tâa. Â nye tiâu kaa é pitòoka kêe! Â é [cimadò â é] naa èrà.

Wâru mwara tèpa maagé

³² Na bàrane†, â rà popa medari Iésu diri tèpa maagé, â wà mwara tàpé na pwa duée goorà. ³³ Â rà pitanaimarirà naa goropwârawâ wà diri tèpa âboro na pwi village-bà. ³⁴ Â é nye pwa ma tiâu diri kaa é pâ na jèpapara maagé wà Iésu. Â é tü târa mwara é pâ duée na wâru. Êco na câé caa panuârà ma rà tùra, ba rà jèe tâmogòorié§.

Wakè kà Iésu naa Galilée

³⁵ Na dàuru kêe, na bwaa ne, â é còobé wà Iésu. Â é pâra naa na jè ére na ticia wê. Â é pwapwicîri. ³⁶ Â rà pâra nau mudèe wà Simona ma wà tèpa bée. ³⁷ Â rà ina tée pâ: «Rà po mudàgà diri é pâ âboro.»

³⁸ Â é tòpi târa wà Iésu pâ: «Guwà me, ma jè pâra géeni, naa na pâra village na tàpo wâmwünyabwerijè. Ba wâdé na go inapâpari mwara naawê é Picémara Wâdé. Ba wàépwiri majoroé ma go boome*.»

³⁹ Â é pâra pitiri wâ Galilée, â é picémara é Picémara Wâdé, naa na pâ wâra pitapitiri. Â é tü târa é pâ duée.

Pwi jè a pwa maga

⁴⁰ É me burà Iésu wà pwi jè a pwa maga†. Â é tùu jùrué araé, â é ilari jiié pâ: «Au! Wiàna nye nûmagà, â gà o nama tiâu maagé kôo.»

⁴¹ Â é dau mearié wà Iésu†. Â é tùu pâ îê, â é tu naa gooé, â é ina tée pâ: «Nûmoo! Wâdé na tiâu é maagé'gà!»

⁴² Â nye tiâu jiié kaa é maagé kêe, â é jèe wâdé.

⁴³ Â é ina ba gòo tée wà Iésu pâ: «Gà pâra, ⁴⁴ â gà pwacôoco, â gà cibwaa pwa jèkutâri! Êco na gà pâra nau ipaarigà tà pwi a pwa ârapwailò, â gà naa tà Pwiduée i pwi *ârapwailò na ia é ina wà *Moosé naa na *Naèà kêe. Ba na wârapwiri, â rà o côo diri wà tèpa âboro pâ gà jèe wâdé.»

† **1:32** Na bàrane—Grec: Na bàrane, géé na càuru é pai duu kâra é tòotù. Jèe nabwé tòotù pwicîri kâra na capàto na bàrane. **1:34** Maréko 3.10–12 § **1:34** Câé caa panuârà ma rà tùra... Ba càcaa pâji pâara kêe, ma é pipaarié tà diri tèpa âboro. **1:35** Mataio 14.23; Maréko 6.46 * **1:38** Ma go boome—é, Ma go pâra géé Capernaüm—Grec: Ma go tèepaa me. **1:39** Mataio 4.23, 9.35 † **1:40** Maga—Lèpre. Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga. † **1:41** Â é dau mearié wà Iésu—é, É dau putâmu goo pwiri wà Iésu. Pwiri càcaa wâdé tée, na nama inapâpari pâ, é pwi Mesia. **1:44** Lévitique 14.1–32

⁴⁵ Â é pâra i pwi âboro, êco na [câé caa pwa i pwi ia é ina têe wà Iésu. Ba] é piwiâ târa diri ê pâ âboro ê pwina têepaa mariê. Â wàépwiiri ê pwi majoroé ma câé caa pipaarié wà Iésu, naa na pâ village. Â é tâa na pâ ére na aupiticia. Â rà nye tà me mariê naawê ê pâ âboro géé na diri ê pâ ére.

2

É nama wâdé cōwâ pwi a pitâbwamwa

Mataio 9.1–8; Luka 5.17–26

¹ Géé na càuru ê pâra tōotù, â é wâjué me cōwâ naa na village Capernaüm wà Iésu. Â rà têre pâ é wâ pwârawâ. ² Â wâru pâ âboro na ipitirà naawê, â jèe ticè autâa kâra, tia goropwârawâ. Â é inapàpari târa ê popai kà Pwiduée. ³ Â rà têepaa me ê pâra âboro, na rà popa me ê pwi âboro na é pitâbwamwa. Ârapàpé tàpé géé goorà, na rà pitûriê me. ⁴ Êco na ticè pai pwa wêe ma rà tōpòé na ara Iésu, majoroé ê pai wâru wâra ê âboro. Â rà [tâmee too naa gòrowâ*, â] rà dàgòtù ê jè ére gòrowâ, wâcicima wâna na é tâa wê wà Iésu. Â rà panuâ boo wà i pwi a pitâbwamwa, na é puu gòro ê aupuu kêe.

⁵ Â é pò goo ê cèikî kà tèpa âboro bèepwiri, wà Iésu, â é ina tà pwi a pitâbwamwa pâ: «Pwina naîô, jèe pwanauri ê pâ èpà'gà.»

⁶ Rà tâa wê mwara ê pâra tèpa *dotée goro ê Naèa, â rà niimiri pâ, ⁷ Kaa! É tûra ba èpà naa goo Pwiduée wà pwi âboro bèeni [ba é nama ipaiwâilu ma wàé!] Wâilàapà na tâmogòori ma é pwanauri ê pâ èpà? Na nye wàco Pwiduée!

⁸ Êco na é nye tâmogòori kaa ê pwina rà niimiri wà Iésu, â é ina târa pâ: «Gorodà na wàrapwiri ê pâ pwâranümawà? ⁹ Piticècoé na go ina têe pâ: “Jèe pwanauri ê pâ èpà'gà” jii na go ina têe pâ: “Cimadò, â gà pa ê aupuu'gà, â gà pâra†.” ¹⁰ [Â wiàna pâri ma go nama é pâra na arawà diri] â guwà mwa tâmogòori pâ, pwa tàrù kà *Pwina naîri âboro, ma é pwanauri ê pâ èpà kà tèpa âboro naani gòropuu.»

Â é ina tà pwi a pitâbwamwa pâ: ¹¹ «Go ina tâgà ni pâ: Gà cimadò, â gà popa ê aupuu'gà, â gà pâra naa jaagà.»

¹² Â é nye cimadò kaa naa nabibiu kâra i pâ âboro, â é nye popa kaa ê aupuu kêe, â é còobé.

Â rà pò wà tèpa âboro, â rà ina pâ: «Ée! Câjè caa mu caa còo cè muru cèna wàrani!» Â rà pwamaina Pwiduée.

É todà Lévi

Mataio 9.9–13; Luka 5.27–32

* **2:4** Gòrowâ—Pwa goro puu, â po bàracaari bwàti, â pâri ma jèe pâra gò. Còo Mataio 24.17. † **2:9** Còo note goo Mataio 9.5.

13 É wâjué côwâ naa bàrawià Galilée wà Iésu. Â wâru ê pâ âboro na rà picàù wiârà medarié. Â é pacâmurirà goro ê Popai.

14 Ũna é pâra wii naigé, â é côo wà Lévi, pwina naî Alphée, na é gére tâa na é wâra *tò mwani wâripû‡. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiâô!»

Â é pò ma cimadò wà Lévi, â é pâra wiâê.

15 Gée na càùé, â rà pi-ija wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe naa jaa Lévi. Â wâru pâ âboro na rà pi-ija naima ma wàilà—wà tèpa tò mwani, ma wà pâra tàpé na èpà wâro kàra. Ba jèe pâ nau wâru âboro, na rà pâra wiâê. 16 Rà tâa wê mwara wà pâra tèpa dotée goro ê Naèà, gée goo tèpa *Farasaio. Â rà côo pâ rà pi-ija naima wà Iésu, ma wà diri tèpa âboro bèepwiri. Â rà ina tà tèpa câmu kêe pâ: «Gorodà na wà pwi caa kàwà, âna rà picaija ma pibéerà ma tàpé na èpà é wâro kàra, ma wà tèpa tò mwani?»

17 Â é tère wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Càra caa bu dotée wà tàpé na rà wâdé. Â nye wàco tàpé na rà maagé. Câgo caa me, nau todà tàpé na rà tà niimiri pâ wâdé é wâro kàra. Bwa! Go me nau todà tàpé na rà tà tâmogòori pâ èpà é wâro kàra.»

Ucina goro pipwanya

Mataio 9.14–17; Luka 5.33–39

18 Na jè tòotù, â wà tèpa câmu kà *Ioane Pwi a piupwaa ma wà tèpa Farasaio, âna rà gére pipwanya. [Rà panuâ é ija na jè ji pâara, ba na rà pwapwicîri tà Pwiduée.]

Â rà medari Iésu wà tèpa âboro, â rà ina tée pâ: «Rà tàgére pipwanya wà tèpa câmu kà Ioane, ma wà tèpa câmu kà tèpa Farasaio. Â gorodà na càra caa pipwanya wà tèpa câmu'gà?»

19 Â é tòpi tàra pâ: «Gona rà o pipwanya, wà tàpé na jè todàra naa goro é piéa, na é bwaa tâa jaarà wà pwi a piéa? Bwa! Rà pi-ija ma wâdo. 20 Êco na o mwa me é tòotù na ée mwa pâra jîirà wà pwi a piéa. Â géewê, â rà o mwa bàra pipwanya.

21 «Â nye ticè jè âboro, cèna é popa é jè noo kâra imwaano na bwaa bwùu, ma é taiti naa goro é pwina jèe dòroé. Ba [wiàna é nuwa i imwaano, â] o dàdàpa é gòobàra é imwaano na jèe dòroé. Â o mwa dau maina kaa é aumadàpa goo.

22 «Guwà côo é *wâra jawé na pwa goro parawére macii\$: Câjè caa popa é dipâa na bwaa âmuê, ma jè upwâwii é wâra jawé na jèe dòroé. Ba o taaò i wâra jawé [ba pwacoé ma é tèe]*.

‡ 2:14 Wâra tò mwani wâripû—Bureau des impôts. 2:16 Mataio 11.19 § 2:22

Wâra jawé... Côo é ânuuru i wâra jawé na Mataio naporomee 9. * 2:22 Pwacoé ma é tèe—É biie i dipâa na bwaa âmuê, â é pitoo é pwéretòotù. Â wiàna jèe dòroé i wâra jawé, â o taaò, ba pwacoé ma é tèe i parawére macii, ba é jèe îgé.

Â o tubatiàu i dipâa bau i wâra jawé. Bwa! Wâdé na jè tòpò ê dipâa na bwaa âmué, naa na ê wâra jawé na bwaa bwùu!»

Pwi apooro tòotù pwicîri

Mataio 12.1–8; Luka 6.1–5

²³ Na jè *tòotù pwicîri, â rà pâra wii ê naigé na tapàgà na aupwanapô wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â wii naigé, â rà tâpo pétâ pâ pwâra blé wà tèpa câmu.

²⁴ Â rà ina tà Iésu wà pâra tèpa Farasaio pâ: «Pwiini, gona cina rà pwa na wàrapwiri wà tèpa câmu'gà? Âna muru na papwicîri, na ê tòotù pwicîri!»

²⁵⁻²⁶ Â é tòpi tàra pâ: «Gona bwaa câguwà caa pûra naa na tii ê pwina é pwa wà pwi ukai *Davita, na pâara kà Abiatar, pwi caa kà tèpa pwa *ârapwailò? Ba, na jè tòotù, â rà copwa, wailà ma wà tèpa bée, â nye ticè cèna rà uti. Â é tò naa na i wâra pwapwicîri pwa goro imwaano†. Â é pa ê poloa, na naa tà Pwiduée, â é ija. Â é pa, â é nama rà ija mwara wà tèpa bée. Êco na ê poloa-bà, âna wàco wà tèpa pwa ârapwailò, na pwa tàrù kàra ma rà ija.»

²⁷ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «É tòpò ê tòotù pwicîri wà Pwiduée, ba wàrapwiri goo wà pwi âboro. Â câé caa tòpò wà pwi âboro, ba na kàra ê tòotù pwicîri!

²⁸ «Â wàépwiri é majoroé ma wà Pwina naîri âboro, âna é pwi apooro ê tòotù pwicîri mwara.»

3

É nama tiàu maagé kà pwi âboro na tòotù pwicîri

Mataio 12.9–14; Luka 6.6–11

¹ Géé na càué, â é wâjué còwâ naa na *wâra pitapitiri wà Iésu. É tâa wê mwara wà pwi âboro na bà é îê. ² Â wà tàpé na rà tâa wê, âna rà còo bwàti wà Iésu pâ, pwiri é pwa ma é wâdé còwâ wà pwi âboro bèepwiri, na *tòotù pwicîri? Ba rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà o mwa pitòtié.

³ Â é ina wà Iésu tà pwina bà i îê pâ: «Gà me naani.»

⁴ Â é ina tà tàpé na rà tâa wê pâ: «Wànanu? Pwa tàrù kâjê na tòotù pwicîri, ma jè pwa na wâdé, é, ma jè pwa pwina èpà? Wâdé na jè pawâro pwi âboro, é, wâdé na jè panuâé ma é bà*?»

2:24 Deutéronome 23.26 **2:25-26** 1 Samuel 21.1–6 **2:25-26** Lévitique 24.5–9 † **2:25-26** Wâra pwapwicîri pwa goro imwaano—Grec: Wà kà Pwiduée. Còo Neeremuru (Vocabulaire). **2:27** Deutéronome 5.14 **3:4** Luka 14.3 * **3:4** Panuâé ma é bà—Grec: Tanoorié.

Êco na càra caa tòpi tée. ⁵ Â é po niârirà burà putàmu wà Iésu. É pikîri, ba bwaa dau gòo pûrurà. Â é ina tà pwi âboro bèeni pâ: «Gà patàrù ê îgà.»

Â é patàrù i îê, â é nye wâdé kaa.

⁶ Â rà còbé géé na wâra pitapitiri wà tèpa *Farasaio. Â rà nye pitùra kaa ma tèpa âboro géé na ére kà *Héroda Antipas. [Càra caa mu pitêrerà béaa, êco na] rà pimudàra naima cè pai pwa wèe ba na rà pòtâmwarà Iésu.

Wâru âboro na rà medari Iésu

⁷ Rà pâra jiiirà wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe, dàra bàrawià Galilée. Â wâru ê pâ âboro na rà pâra wiârà—âboro me géé pâ napô Galilée, ma *Judée, ⁸ ma Idumée. Â rà me mwara géé *Iéruçaléma, ma géé na ére géé còwâ kâra nairiwâ Ioridano, ma géé na ére wâgoro jènere du ville Tyr ma Sidon. Ba rà pitêre ê jêkutâ goro ê pâ muru na é pwa wà Iésu, â nûmarà na rà còôê.

⁹ Â é ina tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Guwà pwabwàti ê jè nari wànga, ba na o càra caa igabiao[†] ê pâ âboro bèeni.»

¹⁰ Ba rà gére itàa me dèe wà diri tèpa maagé, ba na rà tu naa gooé, ma rà o wâdé. Ba [rà tère pâ] é jèe pawâro ê pâ âboro na wâru. ¹¹ Â, na rà còôê ê pâ duée [na tâa goo tèpa âboro] â rà tûuboo, â rà tùu jùrurà béaa kêe, â rà tomara too pâ: «Gà *Pwina naî Pwiduée!»

¹² Â é tûâri tàra wà Iésu pâ: «Guwà cibwaa inapàpario!»

É pitòrigari tèpa 12 apostolo kêe

Mataio 10.1–4; Luka 6.12–16

¹³ Géé na càué, â wà Iésu, âna é too naa gòrojaa. Â é todà tèpa âboro na nûmee goorà, â rà medarié. ¹⁴ Â é mwa pitòrigari géé jaarà tèpa 12 âboro, ba na o tèpa bée {â é nama neerà pâ *apostolo}. Â é panuârà, ba na rà picémara ê *Mwaciri kà Pwiduée. ¹⁵ Â é naa tàra ê tàrù ma pàtàmee, ba na rà tû târa ê pâ duée. ¹⁶ Wàilà-ni tèpa 12 apostolo:

Simona (é pitunee tée wà Iésu pâ Pétéru);

¹⁷ Jacques, pwina naî Zébédée;

Ioane, pwi aéjii kà Jacques (é pitunee tà tupédu aéjii-bà pâ

Boanergès, na pai ina wèe pâ ‘Tupédu a tòoka’)[‡];

¹⁸ André;

Filipo;

Barthélemy;

3:6 Mataio 22.15–16 † **3:9** Igabia—Être serré, pressé. Piti géé goo. **3:10** Mataio 14.36 **3:11** Luka 4.41 **3:12** Mataio 12.16; Maréko 1.34 **3:16** Ioane 1.42 **3:17** Luka 9.54 ‡ **3:17** ‘Tupédu atòoka’—Grec: Tupédu naîri tikakara. Nee bëepwiri, âna pai ina wèe pâ, ru tupédu aputàmu wài. Càcaa teeru ê tikakara.

Mataio;
 Toma;
 Jacques, pwina naî Alphée;
 Thaddée[§];
 Simona, pwi Zélote*;
¹⁹ Judas Iscariote, wà pwina ée mwa ipwa tûâ tà Iésu.

²⁰ É wâjué cōwâ naa pwârawâ wà Iésu. Â wâru ê pâ âboro na rà pitànaima mwara naawê. Â ticè pai pwa wèe ma rà ija wà Iésu ma wà tèpa apostolo kêe. ²¹ Â wà tèpa âboro gée na tâa kà Iésu, âna rà me nau popaé jiirâ, ba rà niimiri pâ é jèe piwârau.

É tòpi tà tèpa âboro Iésu
Mataio 12.22–50; Luka 11.14–23, 8.19–21

²² Pwa tèpa *dotée goro ê Naèà, na rà boo gée Iérusaléma. Â rà ina pâ: «É wâgoo wà Iésu wà Caatana[†], pwi caa kà tèpa duée. Ba wàé kaa, na é naa tée ê pàtamee, ba na é tü târa ê pâ duée.»

²³ Â é todàra wà Iésu, â é tawèerirà pâ: «Gona é wànau târa cè pai pitü tée cōwâ wà Caatana?»

Â é ina tàra ê pâ ucina bèeni: ²⁴ «Wiàna é pipaa dèe cōwâ ê jèe mwaciri, â o pwacoé ma é cimwü. ²⁵ Â wiàna é picicaraé cōwâ ê caapwi tâa, â o càcaa cimwü. ²⁶ Â wiàna é pipaa dèe cōwâ wà Caatana, é, wiàna câe caa pitère dèe cōwâ, â o jèe nye càcaa gòiri pâ ê pàtamee. Â jèe nye êkaa ê pai pitubatiâué. ²⁷ Â wiàna nümajè na jèe too gòro gòori naa na ê wâ kà pwi jèe âboro na é gò, ma jèe popa é pâ neemuruê, â wâdé na jèe mara piié. Â géewê, â jèe mwa bàra pa é pâ neemuruê na tâa na wâ kêe.

Popai na èpà na o càcaa pwanauri

²⁸ «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: O pâri ma pwanauri pwi âboro na é pwa na èpà, â wâpà, wiàna é piècaari Pwiduée. ²⁹ Êco na wà pwina é tûra ba èpà naa goo é Nyuâaê Pwicîri, âna o càcaa pwanauri. Ba o jèe nye tà tâa dâra gòiri awé.»

³⁰ É ina pwiri wà Iésu, ba kà tèpa dotée goro ê Naèà. Ba rà ina pâ pwa duée gooé.

Âji tâa kà Iésu

§ 3:18 Thaddée—Nee mwara Jude. Pwina naî Jacques. (Còo Ioane 14.22, Apostolo 1.13.) * 3:18 Zélote—Grec: Cananite. Pwi âji âboro Judée na nümee na é paègò tèpa Roma gée napò kêe. 3:22 Mataio 9.34, 10.25 † 3:22 Caatana—Grec: Bèelzébul. Còo mwara Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. 3:28 Luka 12.10

³¹ Gée na càùé, â rà tèepaa me wà nyaa kà Iésu, ma wà tèpa jiié. Â rà tâa boo naa pé gòroigé. Â rà panuâ dò pwi jè âboro naa na i wâ, ba na é todèe.

³² Wâru ê pâ âboro na rà tâbèepi Iésu, [naa na i wâ] â rà ina pâ: «Gà côo, rà wâboo gòroigé wà nyaa'gà ma wà tèpa aéjii'gà. Â rà mudàgà.»

³³ Â é tòpi tàra pâ: «Wàilàapà nyaa kôo? Ma wàilàapà cè tèpa aéjii kôo?»

³⁴ Â é po niâri tèpa âboro na rà gére tâbèepié, â é ina tàra pâ: «Guwà côo, wàilà-ni wà nyaa kôo, ma wà tèpa aéjii kôo. ³⁵ Ba wà pwina é pwa ê câbawâdé kà Pwiduée, âna wàè kaa pwiri, ê pwi aéjii kôo, ma tô naigé kôo, ma nyaa kôo.»

4

Ucina goo pwi a picâmi

Mataio 13.1–23; Luka 8.4–15

¹ É jèu pacâmurirà mwara [goro ê Popai] wà Iésu, na bàrawiâ Galilée. Â dau wâru ê pâ âboro na rà medarié. Â gée goo pwiri, â é tò naa gòro ê jè wànga na tâa niboo najawé, â é tâaboo, ba na é patùrarà. Â rà tâa nidò gòmwarì ê pâ âboro. ² Â é pwa ucina ma é pacâmurirà goro ê pâ muru na wâru. Â é ina tàra pâ:

³ «Guwà tère! É mwa tâa wà pwi jè âboro. É mwa pâra naa na aupwanapô kée, â é uri ê arapwüru. [Â é uri, â é uri, â é uri...]

⁴ Â napwa ê pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòro nyi nari naigé [na aupwanapô]. Â rà me pâ marü, â rà uti diri.

⁵ «Â napwa ê pàra pwi, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Â rà pò ma cipu, ba càcaa wâru puu wê. ⁶ Éco na, na é té ê tòotù, â tòò ê pâ nari arapwüru, â rà marü, ba ticè wàawà kàra.

⁷ «Â napwa ê pàra pwi, âna rà tûu naa nabibiu kâra pâ nari upwâra na pwa daarà. Â, na rà cipu i pâ nari upwâra bèepwiri, â rà câtâmwara i arapwüru, â nye ticè pwêe.

⁸ «Â napwa ê pàra pwi, âna rà tûu naa na napuu na wâdé. Â rà cipu, â rà imaina too, â rà tòpò pwâra—pàra pwi, âna rà tòpò 30 pwêe; pàra tàpé, na 60; â pàra tàpé mwara, âna rà too tiagoro 100.»

⁹ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère!»

Gorodà na é ina ucina?

¹⁰ Ûna rà jèe tà tâa acari wà Iésu, ma wà tèpa ¹² *apostolo kêe, ma wà tèpa béera, â rà tawèerié pâ: «Gorodà na gà ina ê pâ ucina bèepwiri?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Wà Pwiduee, âna é paari tàwà ê âji pai pwa goo ê Mwaciri kêe. Â napwa diri ê pàra âboro, âna rà nye po tère co ê pâ ucina. ¹² Ba:

*Rà côo taaci,
â càra caa côoina.
Rà tère taaci,
â càra caa tèreina.
Ba péa rà biirà;
péa tà pwanauri
pâ èpà na rà pwa.»*

Ésaïe 6.9–10

Êre i ucina goo pwi a picâmi

¹³ Géee na càué, â é ina tà tàpé na rà tâa wê, wà Iésu, pâ: «Gona câguwà caa tâmogòori ê ucina goo pwi a picâmi? Â guwà o mwa wànau târa cè pai tâmogòori wàra êdiri pàra ucina goro ê Mwaciri? ¹⁴ Wà pwi a picâmi, âna é câmi ê Popai kà Pwiduee. ¹⁵ Â é pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòro naigé. Ê naigé, âna wà tèpa âboro, na rà tère ê popai, êco na é nye nama tèepaa me còwâ wà *Caatana. Â é pò ma dàgòtù còwâ ê popai, na jèe câmi naa na ê pwâranümarà.

¹⁶ «Â é pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Ê gòrotàrarà, âna wà tèpa âboro na rà tère ê popai, â rà nye nama tòpi naa na ipwadée. ¹⁷ Êco na rà tèpa còmàcò, â càcaa wàawà naa goorà ê popai na rà tère. Ûna tèepaa me marirà ê tacai, é ûna pwa na èpà tàra, majoroé [ê pai pitère dàra kàra] ê popai kà Pwiduee, â rà nama panuâ cèikî.

¹⁸ «Â é pàra arapwüru, âna rà tûu naa na ê pâ na nari upwâra na pwa daarà. Ê napuu bèepwiri, âna wà tèpa âboro, na rà tère ê popai, ¹⁹ êco na rà pidumapié goro ê pâ muru na tèepaa naa na gòropuu bèeni. Â rà itàa burà ê pâ neemuru gòropuu—muru na càcaa âji êkêe. Â wâru mwara ê pâ muru na rà wâdéari. Â câamwara ê popai naa goorà, â o cáe caa tòpò cè pwêe.

²⁰ «Êco na, napwa naa goo pàra arapwüru, âna rà tûu naa na ê napuu na wâdé. Ê pwi napuu bèepwiri, âna wà tèpa âboro na rà tère ê popai, â rà tòpi naa na pwâranümarà, â pwa pwâra ê popai naa goorà—pàra pwi, âna rà tòpò 30 pwêe; pàra tàpé na 60; â pàra tàpé mwara, âna rà too tiagoro 100.»

Pàra ucina kà Iésu
Mataio 13.31–32; Luka 8.16–18, 13.18–19

Wâra ânye

21 É ina târa mwara wà Iésu pâ: «Câjè caa nuri é wâra ânye, ma jè cajipi goro é jè cio, é wâpà wiàna jè tòpò na aranara aupuu! Bwa! Jè nye tòpò dòiti. 22 Êdiri pâ muru na jèe naapwàniri, âna o mwa paari naa na pwéelaa. [Â o pâri ma jè côo bwàti.] 23 Wà pwina pwa é pwâranyüruê, âna wâdé na é têre!»

24 Â é ina târa mwara pâ: «Guwà pwacôoco bwàti é pwina guwà têre, [ba na pwa tàwà é autâmogòori goo]! Ba ée mwa pwa tàwà wà Pwiduée, é pwina guwà pwa tà pàra tàpé. Â ée mwa pwa cèna piwéna jii é pwina guwà pwa. 25 Ba wà pwina jèe pwa têe [é autâmogòorimuru] âna o jèu âjagò têe côwâ. Â wà pwina kîri é pwina tà têe, â o dàgòtù jiié côwâ é ji dàramuru na tà têe.»

Arapwüru na picipu acari

26 É ina mwara wà Iésu pâ: «Napwa é *Mwaciri kà Pwiduée, âna é pwacèwii ni:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro. Na jè tòtòtù, âna é câmi é pâ arapwüru naa na aupwanapô kêe. 27 Â géewê, â é tàpo nao. Â rà cipu i pâ arapwüru, â rà pimaina too. Êco na wà pwini, âna câé caa tâmogòori cè pai cipu kàra. Ba ticè na wakè goo*, 28 ba nye wakè kàra é napuu na é pacipu é pâ arapwüru. Â é nama rà pimaina too, tiagoro na rà pâra tòpò pwêe, ma pudòé†. 29 Ûna jèe gòo i aupwanapô, â wà pwi âboro bèepwiri, âna é mwa bàra pipwabwàtié târa piûnya.»

Pudòro upwâra

30 É ina mwara wà Iésu pâ: «Napwa é Mwaciri kà Pwiduée, âna é pwacèwii dà? Wàèni é pwi ucina, târa ma guwà tâmogòori:

31-32 «É pwacèwii é jè pudòro upwâra na dau kîri awé na jè câmi. Â, na é cipu, â é jèe pâ nau upwâra na dau maina awé‡. Â maina pâ ditèe, â pâri ma rà pwa wânârà naa gò é pâ marü.»

4:21 Mataio 5.15; Luka 11.33 **4:22** Mataio 10.26; Luka 12.2 **4:24** Mataio

7.2 **4:25** Mataio 13.12, 25.29; Luka 19.26 * **4:27** Ba ticè na wakè goo—Grec:

Wiàna é puu, é, wiàna é tàci, â rà nye cipu naa ne ma pwaa. † **4:28** Pudòé

(é, pudòé)—Graine. **4:29** Joël 4.13; Auinapàpàri 14.15 ‡ **4:31-32** Grec: É

pwacèwii é pudòro moutarde. Na jè câmi, âna ji pwi naramuru na dau kîri, jii diri é pâ naramuru ni gòropuu. 32Â géé na càùé, â é cipu, â é jèe pâ nau dau maina jii diri é pâ muru na jè câmi. *Moutarde*(sénevé), âna càcaa upwâra na dau maina, êco na é maina jii pàra muru na câmi naa na aupwanapô. Ucina na wâdé ba kâjè naani na Kalédoni, âna upwâra bwe, ba é dau maina, â é pudòé, âna dau kîri.

³³ Wâru pâ ucina na wàrapwiri na é ina wà Iésu, ba na é inapàpari târa é pâ âboro é popai kà Pwiduée. É pwa é pai wià wèe, ma rà pa cê jèpa kàra gée goo.

³⁴ É ciburà pwa ucina târa. Êco na, naa mwa nye tà wàilà acari ma tèpa *câmu kêe, â é mwa napéaati târa diri.

É pacoo pòu Iésu

Mataio 8.23–27; Luka 8.22–25

³⁵ Na pwi bàrane kâra tòotù-bà, â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Jè gée naanigée, na ére gée còwâ.»

³⁶ Â rà popaé wà tèpa câmu kêe, naa gòro i wànga na rà tâa gò. Â rà còpò jii tèpa âboro. Êco na rà tàpo pâra wiàrà wà pàra tàpé, na pâ pàra wànga.

³⁷ Gée na càùé, â é tapoo uu i pwéretòotù, â jèe pimaina too é pai uu kêe. Â jèe pimaina too wià, â jèe pwii naa na i wànga.

³⁸ Êco na wà Iésu, âna é tâa boobà pwâràgòro i wànga, âna é jèe puu, â é pwa pàrapû.

Â rà patàcîe wà tèpa câmu kêe, â rà ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, jè o jèe mwü! Wànau, càcaa âjimuru tâgâ?»

³⁹ Â é tàcî, â é kànari i pwéretòotù. Â é ina târa i nawià pâ: «Gà coo!»

Â é nye po tânana kaa i napô. Â é coo i pòu.

⁴⁰ Â é ina târa pâ: «Gorodà na wâgotàwà? Gona bwaa câguwà caa pâji cèikî kaa?»

⁴¹ Êco na po dau wâgotàra. Â rà pi-ina târa pâ: «Ée! Gona wàilàapà pwi âboro bèeni, na pitère dèe é pwéretòotù ma é nawià?»

5

É tü târa pâ duée gée goo 'Wâràduée'

Mataio 8.28–34; Luka 8.26–39

¹ Rà tèepaa wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe, naa Gadara*, wâna ére gée còwâ kâra i *nawià Galilée. ² Â é boo gée gò i wànga wà Iésu. Â é nye còobé me kaa gée nacârü wà pwi jè âboro na pwa duée gooé, â é me cara Iésu. ³⁻⁴ Wà pwiibà âna é pwi a pitâa nacârü. Â nye ticè pai pwa wèe ma rà tâjürüé, ma rà pwa ma pii é du îe ma du âê; ipaiwà mwara na tòoe goro itùpaò. Ba rà nye ciburà piié goo, â é nye taaci pòpàgà kêe. Â nye ticè pwi âboro na pwa nii kêe târa cipaé ma é tàpo tâa. ⁵ Na diri é pàara, ûna ne ma pwaa, â é mu tàmadó é pâ pwâra wiikau, wâna i nacârü, ma gòro pâ pûru jaa. Â é mu piéié còwâ goro é pâ atü.

§ 4:38 É pwa pàrapû—Grec: É pwa pàrapû naa gò jè pàrapû.
Gadara—Nee mwara Gérasène.

* 5:1

6-8 Ûna é cõo wà Iésu géé iti, â é itàtà caraé. Â wà Iésu, âna pwa na é tũ târa ê duée géé gooé. Â wà pwi âboro, âna é tũ jũrué na araé, â é tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naí Pwidueé nidò *napwéretòotù, dà na nũmagà dâra pwa tôo? Go ilagà naa na nee Pwidueé pâ, gà cibwaa pwa tôo cèna èpâ.»

9 Â é tawèrié wà Iésu pâ: «Gona dà neegà?»

Â é tòpi tõe pâ: «Wâraduée†.»

[Â rà ina pâ duée wâgooé pâ: «Ûu kaa] ba dau wâru wàibà!»

10 Â é‡ tacoo goo wà Iésu, â é ina tõe pâ: «[Na gà pacòobé pâ duée bèeni géé gooò, â] gà cibwaa tũ târa géeni napô!»

11-12 Â wà tèpa duée mwara, âna rà tacoo gooé, â rà ina tõe pâ: «Naabà pâ ma bà too naa na é pâ puàkà bèepwiri!»

Ba pwa é pé pubu puàkà na dau maina, na rà tàgère ija géeni gopaére jaa. 13 Â é naa târa ê pwina rà ilari wà Iésu. Â rà còobé, géé goo i pwi âboro, â rà géé naa goo i pâ puàkà. Â rà nye itàtà kaa i pâ puàkà, géenidò gòro i jaa, boo naaniboo nawià, â rà mwü naawê. Â rà po wâmwünyabweri 2 000.

Pipâra i jèkutâ

14 Wà tèpa wéaari wàra i pâ puàkà, âna rà itàa pâ, nau wiâ é jèkutâ bèepwiri, naaniboo na village, ma pitiri é napô. Â rà me é pâ âboro, nau cõo é pwina gére tèepaa. 15 Ûna rà tèepaa mwünyabweri Iésu, â rà cõo i pwi âboro na ia pwa duée gooé, na é tàgère tâaboo. Â é jèe coona é pâ ârabwée, âna é jèe po wâdé é pai tâa kée. Â nye po dàpàgà târa, â dau maina é pai wâgotàra. 16 Â wà tàpé na rà po cõo diri é pwina tèepaa, âna rà piwiâ tà pàra tàpé é jèkutâ goro i pwi âboro bèepwiri, ma i pâ puàkà. 17 Â wà tèpa âboro [géé na napô-bà] âna rà tacoo goo wà Iésu, â rà ina tõe pâ: «Bà ilagà pâ, na gà pâra géé na napô kâbâ.»

18 Â é tò naa gò i wànga wà Iésu. Â wà i pwi a tâa gooé i pâ duée, âna é ilaé pâ: «Nũmoo na go pâra wiâgà.»

19 Êco na é tòpi tõe pâ: «Gà wâjué naa pwârawâ'gà naa jaa tèpa jèneregà. Â gà wiâ é pai mearigà kà Pwi Ukai, ma èdiri é pâ muru na é pwa ba kâgà.»

20 Â é wâjué cõwâ wà pwini. Â é wiâ naa na pwi ére, na ina goo wê pâ Dix Villes§, é pâ muru na é pwa ba kée wà Iésu. Â rà po dau pò wà diri tèpa âboro.

Pai wâdé cõwâ kà du ilàri

Mataio 9.18–26; Luka 8.40–56

5:6-8 Maréko 1.24 † 5:9 É tòpi tõe pâ: «Wâraduée»—é, Rà tòpi tõe tèpa duée pâ: «Aupò goro duée». ‡ 5:10 É—é, Rà (tèpa duée). § 5:20 Dix Villes—Nee mwara Décapole. 10 villes na rà caajurirà.

²¹ É tò naa gò i wànga wà Iésu, â é gée naa na ére gée còwâ. Â wâru ê pâ âboro, na rà tâbèpié na bàrawià. ²² Â é tèepaa me wà pwi jè âboro na nee Jaïrus, pwi jè caa kâra *wâra pitapitiri. Â é còo Iésu, â é pâra nau tùu jùrué béaa kêe. ²³ Â é tacoo gooé, â é ina tée pâ: «[Gà me wài!] Ba wà tô nari èpo kòo, âna ée jèe pwa na é bà. Gà me nau tòpò ê du îgà naa gòé, ba na tiàu é maagé kêe, ba na é wâdé còwâ.»

²⁴ Â é pâra wiâe wà Iésu. Â gée goo na wâru ê pâ âboro na rà pâra mwara, â rà nye po cibèpié ma igabiarà naa gooé.

Tô ilàri na 12 naja kêe goro maagé

²⁵ É tâa nabibiu kà tèpa âboro bèepwiri, tô jè ilàri, na jèe po 12 naja kêe goro maagé, ba, mu tèepaa me é pàara na mu itàa domii gooé. ²⁶ Jèe po dau wâru ê pâ dotée na é pâ nau còorà, â rà mwa nye dau tubamaagée kaa. Â é jèe po tubatiàu ê mwani kêe, êco na caé caa wâdé; â é mwa nye dau epà kaa.

²⁷ É tère ê jèkutâ goo Iésu wà tòoni. Â é mee ni, càù Iésu. Â é tu naa goo ê ârabwée kêe, ²⁸ ba é piniimiri pâ, 'Wiàna go tu naa goo co i ârabwée kêe, â o jèe tiàu acari i maagé kòo.' ²⁹ Ûna é pwa, â nye nama coo kaa é pai joro wàra é domii gooé. Â é tère naa gooé pâ jèe tiàu é maagé kêe.

³⁰ Â wà Iésu, âna é tère pâ, pâra gée gooé ê jè jènere nii kêe. Â é tawèri ê pâ âboro pâ: «Wàilàpà na tu naa goo i ârabwée kòo?»

³¹ Â rà tòpi tée wà tèpa câmu kêe pâ: «Gorodà na gà ina pwiri? Ba gà còo, po dau wâru pâ âboro ni, â rà cibèpijè, â rà cau igabiarà naa googà!»

³² Êco na é tà niâ bèepié wà Iésu, ba na é nye mudàra pâ wàilàpà na pwa pwiri. ³³ Â napwa i tô ilàri, âna é céca, ba wâgotêe. Ba é tâmogòori ê pwina tàgère tèepaa tée. Â é me, â é tùu jùrué na ara Iésu, â é ina tée diri ê âjupàra.

³⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâgà, co tòoni! Gà jèe wâdé còwâ goo ê cèik'gà! Â gà pâra, â ée mwa tâa jaagà é pinaanapò. Gà jèe piétò!»

Tô èpo kà Jaïrus

³⁵ Na é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â wà pàra tèpa âboro, âna rà tèepaa me, gée jaa Jaïrus—i pwi apooro i wâra pitapitiri. Â rà ina tà pwini pâ: «Au! É jèe bà i èpo'gà. Â gà cibwaa cèpo tà pi-iluuri wà pwi a pwa pupûra.»

³⁶ Êco na caé caa ipacè naa goo é pâ pwâratùra bèepwiri wà Iésu, â é ina tà Jaïrus pâ: «Gà cibwaa pwa ma wâgotâgà! Â gà cèik'!»

³⁷ Nabwé, â é popa co wà Pétéru, ma wà tupédu aéjii—wà Jacques, ma wà Ioane. Ba càcaa nümee na rà pâra wiâê cè pâra âboro. ³⁸ Rà tèepaa pâ naa pwârawâ kà Jâirus. Â nye dau wâru kaa é pâ pwâratùra wê. Â é côo wà Iésu, na rà gére i ma pijinünü. ³⁹ Â é tò naa na i wâ, â é ina tàra pâ: «Cina guwà po dau wàrapwiri, é pai pikòdi kàwà? Â cina guwà i? Napwa tô nari èpo bèepwiri, âna câé caa bà, â é nye po puu.» ⁴⁰ Â rà pitaurèe gooé.

Â é cau pacòobérà diri wà Iésu, â é popa i du nyaa ma caa kâra i èpo, ma wà tèpa âracié a câmu kêe. Â rà tò naa na é naditàrawâ, na jèe tòpò i ji nari èpo naawê. ⁴¹ Â é tu pâ naa goro iê, â é ina tée pâ: «*Talitha, koumi*» (na pai ina wèe pâ: Èpo, cimadò, ba go ina tâgà).

⁴² Â é nye cimadò kaa i ji nari èpo, â é pâra! Â rà nye dau pò kaa wà tàpé na rà tâa wê. (Napwa naa goo wà tôoni, âna jèe 12 naja kêe.)

⁴³ Â é ina tàra wà Iésu pâ, na rà naa cè uti kêe. Â é pitûâri tàra pâ: «Guwà cibwaa ina târa cè âboro é pwina guwà côo.»

6

Càra caa cèikî tàpé Nazareth

Mataio 13.53–58; Luka 4.16–30

¹ É còpòo géee na ére-bà wà Iésu, â é pâra naa Nazareth, wâna na é maina naawê. Â rà pâra wiâê wà tèpa *câmu kêe. ² Â, na *tòotù pwicîri, â é tò naa na *wâra pitapitiri. Â é pacâmuri tèpa âboro na wâru [goro é popai kà Pwидуée].

Â rà dau pò gooé, â rà [picocoorié, ma] pi-ina tàra pâ: «Gona wàilàapà na pacâmuriê goo é pâ pwina é ina? Muru me géepà é autâmogòori kêe? Wàilàapà na naa tée ma é pwa é pâ wakè goro pàtâmee? ³ Ba wàé co pwi a wakè goro upwâra*, pé pwina naî Maria, pwi cià wà Jacques, ma José, ma Jude, ma Simona! Â wà pa naigé kêe âna wàilà-ni gére wâro jaajè!»

Ba [rà piboo gooé] wà tàpé Nazareth, â tàutàra na rà cèikî naa gooé. ⁴ Â é ina tàra pâ: «Wà pwi *péroféta, âna càcaa pitòpié bwàti naa na napô kêe†.»

⁵ Â nye ticè pai pwa wèe ma é pwa cè wakè goro pàtâmee na Nazareth. (Èco na é tòpò ê iê naa gò pâra tèpa maagé, â rà wâde côwâ.) ⁶ Â é dau pò, ba nye dau càra caa cèikî é pâ âboro.

5:41 Luka 7.14 6:2 Ioane 7.15 * 6:3 Pwi awakè goro upwâra—é, Pwi aba wâ. É wakè goro atù mwara, ba wâru pâ upwâra naa jaa tèpa Juif, âna bari goro atù. 6:4 Ioane 4.44 † 6:4 Naa na napô kêe—Grec: Naa napô kêe, ma naa jaa tèpa jènereê, ma naa pwârawâ kêe.

É cùru pâ tèpa 12 apostolo kêe

Mataio 10.5–15; Luka 9.1–6

Gée na càùé, â é pâra wà Iésu nau picémara ê Popai, naa na diri ê pâ village, na tâbèpi wâ Nazareth. ⁷ Â é todà tèpa 12 *apostolo kêe, â é pipanuârà ba ârailu jècaa. Â é naa tàra ê tàrù ba na rà tü târa ê pâ duée. ⁸⁻⁹ Â é ina tàra pâ: «Guwà cibwaa pa cè muru wiàna guwà pâra—guwà cibwaa pa cè poloa ma cèna atà, ma cè mwani naa na wâra mwani kàwà. Guwà pa co cè tâjò kàwà, ma wâraâwà, ma caapwi ârabwée kàwà.»

¹⁰ Â é ina tàra mwara pâ: «Wiàna tòpiwà naa na cè jè pwârawâ, â wâdé na guwà tâa wê, tiagoro cè tòotù na guwà mwa pâra gée na napô-bà. ¹¹ Êco na, wiàna càcaa nùma wà tèpa âboro na rà tòpiwà naa na cè jè ére, â wiàna tàutàra na rà tètewâ, â guwà pâra géewê. Â guwà tauri ê dàuru puu goro du âwà, ba na guwà paari pâ càcaa wâdé ê pwina rà pwa.»

¹² Â rà pâra wà tèpa câmu, â rà inapàpari târa pâ âboro pâ: «Guwà pitòotéri ê wâro kàwà!»

¹³ Â rà tü târa ê pâ duée. Â rà tòpò l'huile naa gò é pâ âboro na maagé, [â rà pwapwicîri kàra] â rà wâdé.

Pai bà kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 14.1–12; Luka 9.7–9

¹⁴ Wà pwi ukai *Héroda Antipas âna é tère ê jèkutâ goo Iésu, ba jèe dau pipâra ê jèkutâ gooé. Ba rà ina gooé wà pàra tàpé pâ: «Wàé, âna wàé *Ioane Pwi a piupwaa na é wâro còwâ gée na aubà. Â êkaa é majoroé ma é pwa é pâ câmu bèepwiri kàra pàtamee.»

¹⁵ Â wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wà péroféta Élia[†]. Â wà pàra tàpé mwara, âna rà ina pâ: «Pé pwi jè péroféta pwacèwii pàra tèpa péroféta na jè pàara napô.»

¹⁶ Ûna é tère pwiri wà Héroda, â é ina pâ: «Ée! É wâro còwâ gée na aubà wà Ioane Pwi a piupwaa, na ia go pwa ma tètèpàgà nyee!»

¹⁷⁻¹⁸ Ba wàéni é jèkutâ goo é pai bà kêe: Wà Héroda Antipas, âna ru piéa ma Hérodiade, tô wâdà Filipo, pwi aéjii kêe.

Â é ina tà Héroda wà Ioane pâ: «Nye ticé tàrù'gà ma gà popa tô wâdà pwina aéjii'gà!»

Â é nama tâjùru wà Ioane, ma piié, ma tòpòé naa na karapuu. ¹⁹⁻²⁰ Êco na é nye tà tâmogòori pâ é pwi âboro na é *tàrù ma pwicîri, â é papwicîriê[§]. Â wâdé tée na é tàmaarié,

6:8-9 Luka 10.4–11 **6:11** Apostolo 13.51 **6:13** Jacques 5.14 **6:14**

Mataio 16.14; Maréko 8.28; Luka 3.19–20 † **6:15** Élia—Pwi péroféta kà Pwiduee

na é wâro 800 naja béaa kà Iésu Kériso. **6:17-18** Lévitique 18.16 § **6:19-20**

Papwicîri—Respecter. Tòimiri.

éco na, ûna é tère popai kêe, â jèe câe caa tâmogòori cè pwina ée pwa.

Napwa naa goo wà tîoni Hérodiane, âna é èpàri wà Ioane. Â nûmee na é pwa ma é bà, éco na ticè naigé mee, ma é pwa, ba wà Héroda, âna é pwamuruê.

Pacoo pai nûma Hérodiane

²¹ Na pwi tòotù na rà pwamaina é pai pitèpa wà ukai Héroda, âna nye pacoo pai nûma Hérodiane. Ba é pwa é jè pé pi-ija na maina wà Héroda. Â é todà diri tèpa kupénoo, ma wà tèpa caa kêra coda, ma wà tèpa âboro imaina wâ napô Galilée. ²² Â wà tô èpo kà Hérodiane, âna é tò naa na é wâ bèepwiri, â é câbu.

Â rà nye dau ipwàdée kaa wà pwini Héroda, ma wà tàpé na rà ija ma wàé. Â é ina tà i tô èpo wà ukai Héroda pâ: «Gà ilari jiio cè pwina nûmagà goo, â go o naa tâgà.»

²³ Â é *ipwataâboro tée, â é ina tée pâ: «Go o nye naa tâgà cè pwina gà ilari jiio, wiàna jè pàara gée goro mwaciri kôo.»

Naa tô pûru Ioane

²⁴ É còobé i tô èpo bèeni, â é ina tà nyaa kêe pâ: «Dà cèna go ilari jii pwi ukai?»

Â é tòpi tée pâ: «Gà ilari jiié é pûru wà Ioane Pwi a piupwaa.»

²⁵ Â é nye piûri kaa goro itàtà wà tô èpo bèeni, â é pâmari ukai Héroda, â é ina tée pâ: «Nûmoo na gà naa tô ni i pûru wà Ioane, naa na cè jè ngapò.»

²⁶ Â é dau pikîri wà Héroda. Êco na pwacoé tée ma é tajii é pwina é ina, ba é jèe ipwataâboro, na ara pâ âboro diri. ²⁷ Â é nye nama ina tà pwi jè coda pâ: «Gà pâra, â gà pame tô é pûru wà Ioane.»

Â é pâra wà pwi coda naa na karapuu, â é tépàgà i nya Ioane. ²⁸ Â é pame i pûruê naa na é jè ngapò, â é naa tà i tô èpo ilàri. Â wà tîoni, âna é naa tà nyaa kêe. ²⁹ Ûna rà tère pwiri wà tèpa câmu kà Ioane, â rà pâra nau popa i naiié. Â rà tòpòé naa na auipwàni.

É pa-ija 5 000 âboro Iésu

Mataio 14.13–21; Luka 9.10–17; Ioane 6.1–15

³⁰ Rà wâjué còwâ wà tèpa apostolo [na ia é cùrurà pâ wà Iésu] â rà pitapitirirà naa gooé. Â rà piwiâ tée diri é pâ namuru na rà pwa, bau é pwina rà picémara târa diri é pâ âboro.

³¹ Nabwé, â é ina târa pâ: «Jè pâ naa na jè ére na ticia wê, ma guwà tàpo nao.» Ba jèe nye ticè pàara na rà ija na, ba wâru âboro na rà medarirà. ³² Â rà pâra acari gò jè wànga, naa na jè ére na ticia wê.

³³ Êco na wâru ê pâ âboro, na rà côorà na rà pâra, â rà côoinarà. Â rà itàa me gée na diri ê pâ village, â rà tèepaa béaa kà Iésu ma tèpa câmu kêe naanigée.

³⁴ Ūna é boo gée gòro i wànga wà Iésu, â é côo i pâ âboro-bà, na dau wâru wàilà, â é po dau meaarirà. Ba rà pwacèwii ê pâ mutô na ticè pwi a wéaarirà. Â wàrapwiri, â é tapoo pacâmurirà goo ê pâ muru na wâru.

³⁵ Nabwé, jèe pwa na é duu i tòotù, â rà medarié wà tèpa câmu kêe, â rà ina tée pâ: «Êe jèe duu i tòotù, â na, aupiticia ni. ³⁶ Gà panuâ pâ ê pâ âboro bèeni naa na pâ village na tàmwünyabwe, ba na rà o pa cè uti kàra.»

³⁷ Êco na é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Bwa, guwà naa cè uti kàra!»

Â rà tawèerié pâ: «Gona [gà pwa na gà cùrubà, ba na] bà wâri cè utimuru kàra? Auwa! Pwacoé! [Ba rà po dau wâru awé, â] o po dau maina awé ê wâri wèe*!»

³⁸ Â é ina tàra pâ: «Gona âradipi poloa na wâjaawà? Pâra ma guwà côo cai.»

Â rà pitawèerirà, â rà ina tée pâ: «5 poloa, ma ârailu ârawéa.»

³⁹ Â é ina tàra pâ: «Guwà ina târa ê pâ âboro bèeni, pâ rà pwa nari pubu, â rà tâaboo naawê.»

⁴⁰ Â rà tâaboo, â rà pwa pubu† goro 100 ma 50. ⁴¹ Â é popa i 5 poloa ma i du ârawéa wà Iésu. Â é tagotùé too napwéretòotù, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti ê poloa, â é naa tà tèpa câmu kêe, â rà pipâdi târa ê pâ âboro. Â é wàrapwiri târa mwara i du ârawéa. ⁴² Â rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. ⁴³ Â rà panaimari còwâ é dàra noo kàra poloa ma ârawéa. Â rà pwaai 12 nakébò goo. ⁴⁴ Ê jéu tèpa pao maina na rà ija, âna po 5 000 kaamwara!

É pâra gòro parawére jawé

Mataio 14.22–33; Ioane 6.16–21

⁴⁵ Gée na càuè, â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà tò naa gò i wànga. Â guwà tàmara gée naa Bethsaïda.»

Ba é bwaa tà tâa, ba na é pawâjuéri còwâ ê pâ âboro. ⁴⁶ Ūna é picijiirà diri, â é too naa gòrojaa, ba na é pwapwicîri.

⁴⁷ Ūna jèe ne, â rà jèe wânabibi wâra i nawia wà tèpa câmu, naa gò i wànga. Â é tà tâa acari wânidò gòromwari wà Iésu. ⁴⁸ Â, na jèe gòropwaa, â é côo pâ pwacoé ê pai tapwauru kàra. Ba é po

6:34 Nombres 27.17; Mataio 9.36 **6:35** Maréko 8.1–9 * **6:37** O po dau maina awé ê wâri wèe—Grec: Gona wâdé na bà wâri cè poloa goo 200 mwani pwaa? 200 mwani pwaa, âna pwacèwii wâri pwi caapwi âboro naa na 8 parui. † **6:40** Pubu—Groupe. **6:46** Luka 5.16

me cararà i pwéretòotù. Â é pâra darirà wà Iésu gòro parawére jawé. Â pwa na é paé jirà.

49-50 Ûna rà côoê, â rà kêa too goro pai dau wâgotàra, â rà ina pâ: «Ée! Uu! Pé duée!»

Êco na é nye nama patùrarà wà Iésu, â é ina pâ: «Tàpéeni, guwà cibwaa nama wâgotàwà, ba wâgo! Guwà gòo!»

51 Â é tò darirà naa gòro i wànga. Â é coo i pwéretòotù. Â nye po dàpàgà tà tàpéeni. 52 Ba càra caa tâmogòori mwara i pwi ia tèepaa, naa goo i pâ poloa [ma du ârawéa]. Ba nye târiwâri ê pwâranümarà.

*É nama wâdé côwâ tèpa maagé wâ Génésareth
Mataio 14.34–36*

53 Rà jèe tapàgà diri i nawià wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â rà tèepaa géee naa na ére na tàmwünyabweri ê village Génésareth.

54 Ûna rà ègò boo, â [rà tòo i wànga. Â] wà tèpa âboro wê, âna rà nama côoina Iésu. 55 Â rà itàa pitiri i napô kàra, â rà pame tèpa maagé, naa gò ê pâ aupuu kàra.

56 Â wâna diri ê pâ ére na é pâra naawê wà Iésu—wâna ê pâ ville, ma village, ma napô, ma aupwanapô—âna rà popa me tèpa maagé naa na pâ aupitâa kâra âboro diri. Â rà tacoo gooé, â rà ina tée pâ: «Pâri ma rà tu naa goo ârabwée'gà—wiàna êco ê gòobèrèè?» Â wà diri tàpé na rà tu naa goo, âna rà nye wâdé kaa.

7

*Pitùra goo nyamanya kà tèpa Juif
Mataio 15.1–9*

1 Rà me géee *Iéruusaléma wà pâra tèpa *Farasaio, ma pâra tèpa *dotée goro ê Naèa. Â rà pitanaimarirà naa goo Iésu. 2 Â rà côo pâ wà pâra tèpa *câmu kêe, âna rà pâra nau ija, âna càra caa nuwa* ê îrà pwacèwii ê pai pwa na ê nyamanya kàra.

3 Ba wà tèpa *Juif, âna rà nye pâra naa goo ê tûâ kà tèpa nyimurà ma upàra. Â wà tèpa Farasaio, âna rà bwaa dau déi goo. Rà mara nuwa bwàti ê du îrà, béaa kâra ê pai ija kàra. 4 Â, na rà wâjué me côwâ géee na pâ aupitâa kâra âboro diri, â rà nye ciburà nuwa bwàti ê du îrà, wiâra ê nyamanya kàra béaa kâra cè pai ija kàra. Â wâru ê pâ pâra nyamanya na rà pâra wiâra bwàti mwara—nyamanya na rà pame géee goo tèpa nyimurà

6:49-50 Luka 24.37 6:51 Maréko 4.39 7:2 Luka 11.38 * 7:2 Nuwa—Rà wàrapwiri, ba na rà wâdé na ara Pwiduée, wiâra ê pwapwicîri kàra. Còo mwara Pinuwa naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. 7:4 Mataio 23.25

ma upàra—wàra ê pai nuwa wàra ê wârado, ma ê wàra jawé, ma ilò.

⁵ Êkaa na wà tèpa Farasaio, ma wà tèpa dotée goro ê Naèè, âna rà ina tà Iésu pâ: «Wà tèpa câmu'gà, âna càra caa wâro wiâra ê nyamanya kà tèpa nyimujè ma upàjè. Ba rà ija pa ê îrà na tòri. Âna gorodà, co pwini?»

⁶ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà tèpa âboro na câguwà caa *târù! É nye âjupâra wà *péroféta Isaia, na é naigé mara é popai kà Pwidueé naa goowà. Ba é wii pâ:

*Tèpa âboro bèepwiri,
âna rà po ipwamainao co
goro pwâra ma pwâratûra.*

Â wâiti jiio pwâranûmarà.

⁷ Rà pwapwicîri tôo
ma pwa *ârapwailò tôo,

â piticèmururu naa goo.

Rà pacâmuri pàra tàpé

ba na rà wârori é naèè.

Â câcaa naèè kôo.

Ba naèè kàra co.»

Ésaïe 29.13

⁸ Â é ina tàra mwara wà Iésu pâ: «Guwà jèe panuâ ê aupitûari kà Pwidueé. Â guwà jèe pâra naa goo ê aupitûari kàwà, tèpa âboro. ⁹ Üu, guwà nye dau wâdé târa tûtâjii ê autûari kêe, â guwà mwa caa wéaari ê pwina nye tûâ ma càrawà. ¹⁰ Ba é jèe ina wà *Moosé pâ: *Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.* Exode

20.12 É jèe ina mwara pâ: Wà pwi âboro na é ina ba èpà du nyaa ma caa kêe, âna guwà nama é bà. Exode 21.17

¹¹ «Éco na wâguwà, âna guwà nye ina tà tèpa âboro pâ, nye wâdé na rà ina tà du nyaa ma caa kàra pâ: “Nùmoo na go naa tàu cè jè muru târa pitu tàu, èco na câcaa pâri. Ba é pwina nùmoo na go naa tàu, âna é âraimeai pwicîri tà Pwidueé.”

¹² «Êkaa na, guwà pacâmurirà, ma rà iau tà du nyaa ma caa kàra! ¹³ Guwà còogai naa napuu† é popai kà Pwidueé, goo é pâ nyamanya kàwà! Â wâru mwara é pâ muru na wàrapwiri, na guwà pwa mwara.»

É pwina é nama miiri goo, pwi âboro

Mataio 15.10–20

¹⁴ Géé na càué, â é todàra mwara é pâ âboro wà Iésu. Â é ina tàra pâ: «Tàpéebà! Guwà tàmaariô, â guwà tâmogòori

cai ê pwina go ina tàwà: ¹⁵ Càcaa pwina tò pwâ pwi âboro, na o nama é *miiri na ara Pwiduée. Ba êco pwina é còobé géé na pwâranümee, na é miiri goo. { ¹⁶ Wà pwina pwa é pwâranüürê, âna wâdé na é tère! }»

¹⁷ Géewê, â é pâra jii tèpa âboro wà Iésu, â é pâra naa jaaé. Â rà tawèerié wà tèpa câmu kêe, goro é ucina na é gére wiâ diri. ¹⁸ Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwà mwara, âna càcaa pâri ma guwà tâmogòori pwiri? Guwà còo, nye ticè jè muru na tòme géé gòroigé, na o nama é miiri na ara Pwiduée cè pwi jè âboro. ¹⁹ Ba pâ muru bèepwiri, na me géé gòroigé, âna càra caa tò naa na pwâranümee. Ba rà tò naa nanaaé co, â géé na càùé, â rà còobé géé na naiié.»

É paari naawê wà Iésu pâ, é jèe nama pâri ma jè uti géé goo diri ê pâ utimuru.

²⁰⁻²² Â é ina tàra mwara pâ: «Ê pwina còobé géé na pwâranümara pâ âboro, âna wàé kaa pwiri, ê pwina rà miiri goo —ê pâ auniimirimuru, ma câbawâdé na èpà. Â géé goo pwiri, na rà pwa pâ muru na èpà:

Rà wâro imudi;
 Rà toomura (rà câa jii wâdàra);
 Rà ipuu ma tèpa âboro imudi;
 Rà ciburà iari pâ muru na nùmarà goo;
 Rà iboo;
 Rà mura;
 Rà ipwamainarà;
 Rà tûra ba èpà naa goo pàra tàpé;
 Rà pwâgàri pàra tàpé;
 Rà pwa na èpà tàra;
 Rà tètâmwara âboro.

«Wà tàpé na rà wàrapwiri, âna ticè cèna rà tâmogòori naa goo é pwina wâdé. ²³ Diri ê pâ èpà bèepwiri, âna còobé géé na pwâranüma pwi âboro. Â wàé kaa pwiri é pwina nama é miiri goo.»

É cèikî tô ilàri na câé caa tô Juive

Mataio 15.21–28

²⁴ Géé na càùé, â é pâra géé na ére bèepwiri wà Iésu. Â é pâra naa na ére na tàmwünyabweri ê ville Tyr. Â é tâa na ê jè pwârawâ, â càcaa nümee na rà tâmogòori ê pâ âboro pâ é wée. Êco na pipâra ê jèkutâ. ²⁵⁻²⁶ Â êkaa, na é pitère ê popai gooe wà tô jè ilàri. Wà tòoni âna câé caa tô Juive, ba tô gòobàra tèpa Phénicie wâ province Syrie. Â napwa wà tô èpo kêe âna pwa

duée gooé. Â é medari Iésu i tô ilàri, â é tùu jùrué araé. Â é ina tée pâ: «Go ilagà pâ gà pacòobé ê duée gée goo tô èpo kôo.»

²⁷ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Jè nama rà ija béaa, tèpa nari èpo. Ba càcaa wâdé na jè pa è uti kàra, ma jè tütâjii târa è pâ 'nari akàna'†.»

²⁸ Â é tòpi tée wà tôoni pâ: «Bwa, gà nye âjupâra. Êco na wà tèpa nari akàna mwara, âna rà ija è muupàra è utimuru, na rà tubatûu è pâ nari èpo, gée goro taapà.»

²⁹ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gée goo è pai tòpi'gà, â pâri ma gà wâjué còwâ naa jaagà. Ba é jèe còobé i duée, gée goo i èpo'gà.»

³⁰ Â é wâjué còwâ naa pwârawâ kêe wà tôoni. Â é còo i èpo kêe, na é tàgére puu gò i aupuu. Ba é jèe wâdé!

É nama tiàu maagé kà pwi a kûukû ma kee

³¹ Géewê, â é pâra gée na ére Tyr wà Iésu, ba na é wâjué còwâ naa bàrawià Galilée. Êco na é bwaa tabiié naa pâ ére wâ Sidon ma Dix Villes§.

³² Â rà popa medarié è pwi âboro na é kûukû ma kee. Â rà tacoo goo wà Iésu, ma ilari jiié pâ: «Gà tòpò du îgà naa gòé, ba na é wâdé!»

³³ Â é popaé wà Iésu, â ru pâra iti jii è pâ âboro. Â é tùu gée è mangadaîê, naa na è pwâranyüru wà pwini. Â é nama tii è mangadaîê, goro è oropwêe. Â é tu naa goo è ûmeme. ³⁴ Â é tagòtúé too naa napwéretòotù wà Iésu, â é ôomaa ba maina. Â é ina tà i pwi âboro pâ: «*Effata!*» (Pai ina wèe pâ: Gà tàpirigà!)

³⁵ Â é nye tàpirié kaa è du nanyürué; â é nye wâdé kaa i ûmeme, â jèe pâri ma é tùra bwàti.

³⁶ Â é ina wà Iésu tà tàpé [na rà còo pwiri] pâ: «Guwà cibwaa pwa jèkutâ goo!»

Êco na, ûna é gére ina pwiri târa, â rà mwa nye dau pwa jèkutâ kaa goo, târa è pâ âboro diri è pwina é pwa. ³⁷ Ba rà po dau pò, â rà cau ina pâ: «Guwà còo! Nye po dau wâdé kaa è pâ muru na é pwa! Ba é nama rà têrejè wà tàpé na rà kee; â é nama rà tùra wà tàpé na rà kûukû!»

8

É pa-ija 4 000 âboro Iésu

Mataio 15.32–39

¹ Na pwi pâara bèepwiri, âna rà pitapitirirà naa jaa wà Iésu è pâ âboro na wâru. Â jèe ticè uti kàra. Â é todà tèpa *câmu kêe wà Iésu, â é ina târa pâ: ² «Au, meaari tèpa âboro bèeni! Ba

† 7:27 'Nari akàna'—Ê pwina rà ina wà tèpa Juif goo pâra tàpé. (Còo note goo Mataio 15.26.) § 7:31 Dix Villes—é, Décapole. 7:36 Maréko 1.43–45 7:37 Ésaïe 35.5 8:2 Maréko 6.34–44

jèe âracié tòotù kâjè ma wàilà, â jèe ticè utimuru. ³ Â wiàna go pawâjuépirirà, â o ticè nii kàra wii naigé. Ba wâru tàpé na rà me géé iti.»

⁴ Â rà tòpi tée wà tèpa câmu kêe pâ: «A?! Jè o wànau cè pai naa uti kàra diri, naani na pé ére na auticia?»

⁵ Êco na é ina co pâ: «Gona âradipi poloa na wâjaawà?»

Â rà ina tée pâ: «7 poloa.»

⁶ Nabwé, â é ina târa pâ âboro pâ na rà tâaboo. Â é popa i pâ 7 poloa, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa tà tèpa câmu kêe. Â rà ipâdi naa goo tèpa âboro. ⁷ Nye pwa mwara é nyi pàra ârawéà kàra. Â é pwaolé tà Pwiduée. Â é ina tà tèpa câmu kêe pâ na rà ipâdi mwara. ⁸ Â rà ija tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â géé na càué, â wà tèpa câmu, âna rà tòri é dèrèè, â po 7 nakébò maina na wâbé. ⁹ Po 4 000 âboro na rà ija!

Nabwé, â é ina tàra wà Iésu pâ, na rà wâjué còwâ naa jaarà. ¹⁰ Â wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, âna rà tò naa gò i wànga. Â rà pâra naa na ére Dalmanoutha.

É ina tèpa Farasaio wà Iésu

Mataio 16.1–12

¹¹ Rà tèepaa medari Iésu wà pàra tèpa *Farasaio, â rà tapoo pitòocia ma wàé. Ba nùmarà na rà pitù tûâ tée. Â rà ina tée pâ: «Paari tâbà cè *câmu kàra pàtâmee na wâgoogà. Â géewê, âna bà o tâmogòori pâ, wà Pwiduée na é panuâgà medaribà.»

¹² Â é watàu wà Iésu, â é ina pâ: «Gona gorodà na rà ciburà ilari cè câmu kêe wà tèpa âboro nabà? Â go ina tàwà é âjupâra pâ: O càra caa cò cè câmu kàra pàtâmee wà tèpa âboro nabà!»

¹³ Â [é picijajai, â] é pâra jiirà. Â é tò naa gò i wànga, â é géé naanigée na ére géé còwâ.

'Nyaa kàra poloa' na èpà

¹⁴ [Rà tèepaa pâ naa na ére géé còwâ. Â] wà tèpa câmu kêe, âna rà [còu pâ rà] tà ipwanauri na rà pa cè poloa. Â tà dâra caapwi co ji poloa kàra. ¹⁵ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà ipwacòoco é nyaa kàra poloa kà tèpa Farasaio, ma é nyaa kàra poloa kà *Héroda.»

¹⁶ Â rà pi-ina tàra wà tèpa câmu pâ: «A! [Pwiri géé goro na] câjè caa pa poloa?»

¹⁷ Â é tère, â é ina tàra pâ: «Cina guwà pi-ina tàwà pâ, guwà imwüru cè poloa? Gona bwaa câguwà caa còu ma tâmogòori? Wànau, bwaa gére picânauri tàwà? ¹⁸ Pwa é âraporomeewà, â câguwà caa còu? Â pwa é pwâranyüruwà, â câguwà caa tère?»

¹⁹ Gona câguwà caa niimiri i pwi tòotù na go ipâdi i pâ 5 poloa tà i pâ 5 000 âboro? Â âradipi nakébò na guwà pawâjué còwâ?»

Â rà ina têe pâ: «12 nakébò.»

²⁰ «Ûna go ipâdi i pâ 7 poloa tà tèpa 4 000 âboro, â âradipi jéûru nakébò na ia guwà popa wâjuéri?»

Â rà tòpi têe pâ: «7 nakébò.»

²¹ Â é ina tàra pâ: «Â bwaa câguwà caa pâ tâmogòori kaa?»

É nama é niâ còwâ pwi a bwi

²² Rà tèepaa pâ naa na village Bethsaïda. Â wà tèpa âboro wê, âna rà pame pwi jè a bwi. Â rà ila Iésu pâ na é tu naa gooé.

²³ Â é tu naa goro îê wà Iésu, â é popaé còobé jii i village. Â é tòpò è oropwêe naa gò du âraporomara pwi âboro bèepwiri. Â é tòpò è du îê naa goé, â é tawèerié pâ: «Dà cè pwina gà còo?»

²⁴ Â é tàpìri du âraporomee wà pwi a bwi, â é ina pâ: «Go còo pâ âboro, êco na rà pwacèwii è pâ upwâra na rà pâra.»

²⁵ Â é jèu tòpò mwara è du îê wà Iésu naa gòro âraporomee. Â é mwa bàra niâ bwàti wà pwini. Â é jèe wâdé, â é nye dau niâ tia-iti.

²⁶ Â é ina têe wà Iésu pâ: «Gà wâjué naa jaagà, â gà cibwaa tò naa na village.»

É pwi Mesia wà Iésu

Mataio 16.13–28; Luka 9.18–27

²⁷ Rà pâra wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa na pâ village na tâmwünyabweri wâ ville Césarée-Filipo. Ûna rà gére pâra wii naigé, â é tawèeri tèpa câmu kêe pâ: «Gona dà cèna rà ina good wà tèpa âboro? Rà ina pâ wâgo wâa?»

²⁸ Â rà tòpi têe pâ: «Rà ina wà pâra pwi pâ wâgà *Ioane Pwi a piupwaa. Â rà ina wà pâra tàpé pâ wâgà *péroféta Élia. Â rà ina wà pâra tàpé mwara pâ gà pwi jè ârapàara tèpa péroféta biu.»

²⁹ Â é tawèerirà wà Iésu pâ: «Â, na wâguwà na?»

Â é tòpi têe wà Pétèru pâ: «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, [pwi ukai na gà me géee goo Pwiduée]!»

³⁰ Â é nye âji papwicîri jiirà kaa na rà inapàpari pwiri.

Ée mwa bà ma wâro còwâ

³¹ Géee na càùé, â é tapoo pacâmuri tèpa câmu kêe wà Iésu. Â é ina pâ: «O tèepaa è pàara, na go mwa dau pwa è maagé còo na, wâgo *Pwina naîri âboro. Ba wà tèpa pitûâ, ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, ma wà tèpa *dotée goro è Naèà, âna o nye

tàutàra goodò. Â rà mwa pwa ma go bà. Êco na, naa na béâracié kâra tòotù géé na càùé, âna go o mwa wâro còwâ.»

³² Ê ina ba pwéelaa tàra ê popai bèepwiri. Êco na é todèe naa na jè ére wà Pétèru, â é pwaé.

³³ Â é niâri wà tèpa câmu kêe wà Iésu. Â é pwa Pétèru, â é ina tée pâ: «*Caatana, gà tùugà géeni arao! Ba câgà caa niimiri pwacèwii Pwiduée; â gà niimiri pwacèwii tèpa âboro!»

Pai pâra wiâê

³⁴ Géewê, â é todàra ê pâ âboro ma wà tèpa câmu kêe wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Wiàna nüma cè pwi jè âboro na é me wiâô, â é cibwaa mwa tà piniimiriê còwâ. Â wâdé na é kâa ê *kurucé kêe, â é me wiâô. ³⁵ Ba wà pwina nümee na é ipwamuru ê wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é panuâ ê wâro kêe ba kôo, ma é *Picémara Wâdé, âna wà pwiibâ, âna ée udò [ma tâa tée ê *âji wâro]. ³⁶ Â târa dà kà pwi âboro na é tòpi diri ê pâ wâdé gòropuu, â wiàna é tubatiâu ê nyuâaê*? ³⁷ Gona o dà cèna pâri ma é icuri ma é pâmari còwâ ê nyuâaê?

³⁸ «Napwa wà tèpa âboro nabà, âna rà jèe tèpa pwa na èpà, â càra caa pitère dà Pwiduée. Wà pâra tàpé, âna rà kamu goodò ma é popai kôo na ara pâ âboro. Â, na wàrapwiri, â wâgo Pwina naîri âboro, âna go o mwa kamu goorà, wiàna bà mwa me, ma tèpa *angela kêe†, [naa na pwi tòotù kôo. Na pwi tòotù-bà] â o paari ê pai maina ma muugère ma pai pwicîri kà Pwi Caa kôo.»

9

¹ «Go ina tàwà ê âjupâra pâ: Wà Pwiduée, âna é gére tòpò naani ê Mvaciri kêe, naa na diri ê pàtamee. Â wà pâra tèpa gére wâni nabà, âna rà bwaa còo ê pai tèepaa kâra i Mvaciri, béaa kâra cè pai bà kàra.»

Paari pai maina ma muugère kà Iésu naa gòrojaa

Mataio 17.1–13; Luka 9.28–36

² Géé na càùuru 6 tòotù, â wà Iésu, âna é popa wà Pétèru, ma Jacques ma Ioane. Â rà too, naa gò é pé jaa na maina. Â pitòotéri pai còo Iésu, na ararà. ³ Â pâra ma po dau pwaa ê pâ ârabwée kêe, â é pwâra. Â nye ticè cè jè âboro wâni gòropuu na pâri ma é pwa cè ârabwée, cèna pwaa pwacèwii pwiri. ⁴ Â rà nye còo kaa wà Élia ma wà *Moosé, [tupédu *péroféta béaa] na rà tàgère pitùra ma wàè.

8:34 Mataio 10.38–39; Luka 14.27 * **8:36** Nyuâaê—Âji wâro na wâgoóé. **8:38**

Mataio 10.33 † **8:38** Tèpa angela kêe—Grec: Tèpa angela pwicîri. **9:1** Maréko 13.30 **9:2** Apostolo 3.22; 2 Pétèru 1.17–18

5-6 **Â** po dau wâgo tà wà Pétéru ma wà tupédu bée. **Â** é ina wà Pétéru tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, nye po dau wâdé tâbà, na bà gére tâa ni jaagà. **Â** wâdé na bà pacima cè tèpa âracié nacapè —ba kâgà jèpwi, â kà Élia jèpwi, â kà Moosé jèpwi.»

É ina pwiri, ba câé caa tâmogòori cèna é ina, goo pai wâgotêe.

7 **Â** é tèepaa me ê jè nee, â é cajipirà. **Â** rà tère ê pwâratùra géé na nee, na ina pâ: «Wà pwini, âna wâé co kaa pwiri, é Pwina naîô [na caapwi co] na dau wânümoo gooé. **Â** guwà pitère dèe.»

8 **Â** rà piniâ bèepirà wà tèpa *câmu, êco na jèe nye tà wàilà acari ma Iésu.

9 **Û**na rà tàbàtù géé gòrojaa, â é ina ba gòo tàra wà Iésu pâ: «Guwà cibwaa ina târa âboro é pwina guwà côo, tiagoro é tòotù, na go mwa wâro còwâ géé na aubà, wâgo *Pwina naîri âboro.»

10 **Â** rà pitère dàra é pwâratùra bèepwiri. Êco na rà pitawèerirà pâ: «Gona dà é pai ina wèe bèepwiri pâ, ée mwa wâro còwâ géé na aubà?»

Rà tawèerié goo Élia

11 Géé na câué, â rà tawèeri Iésu pâ: «Wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna rà ina pâ: “Wà péroféta Élia, âna wâé pwi a mara pâbéaa [kà pwi *Mesia, *pwi a pa-udò].” **Â**na gorodà?»

12-13 **Â** é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Ûu kaa. É mara pâbéaa me wà Élia, ba na é tòpò bwàti diri pâ muru, naa na pai tâa wê. **Â** go ina tàwà pâ, é jèe nye me wà Élia*. Êco na rà jèe pwa tée é pwina èpà na rà niimiri wà pàra tèpa âboro, pwacèwii na jèe wii naa na *Tii Pwicîri. **Â** jèe wii mwara goodò, wâgo Pwina naîri âboro pâ, na go o mwa maagé côo, â rà o mwa èpàrio wà tèpa âboro.»

É nama wâdé còwâ pwi jè èpo na pwa duée gooé

Mataio 17.14–21; Luka 9.37–43

14 [Na rà boome còwâ géé gòrojaa] wà Iésu ma wà tèpa âracié a câmu kêe, â rà pàdari wà pàra tèpa câmu béerà. **Â** rà côo é pâ âboro na rà dau wâru na rà tâbèepirà. Ba rà tàgére pitùra ma tèpa dotée goro é Naèà. 15 **Û**na rà côo Iésu wà tèpa âboro, â po dàpàgà tàra. **Â** rà itàa pàdarié, ba na rà pwabwàcu tée. 16 **Â** é tawèeri tèpa câmu kêe pâ: «Gona dà cèna guwà pi-ina ma wàilà?»

17 **Â** é tòpi tée wà pwi jèpwi géé goo tèpa âboro bèepwiri, â é ina pâ: «Pwi a pwa pupûra, pwa na go popa me pwina naîô darigà. Ba pwa pé duée na wâgooé, na é pwa ma câé caa tura.

9:12-13 Psaume 22.2–19; Ésaïe 53.3; Malachie 3.23 9:12-13 Mataio 11.14

* 9:12-13 É jèe nye me wà Élia—Wà Iésu, âna é ina Ioane Pwi apiupwaa, ba wakè kêe, âna pwacèwii wakè kà péroféta Élia. (Còo Luka 1.17.)

18 Â é mu popaé, ma tüê boo naa napuu. Â wà pwina naiô, âna mu còobé ê pâ oropwêe, â é mu tòngüru ê poropwêe. Â mu po gòo ê naiié. Â go ila tèpa câmu'gà pâ, na rà tü tée, êco na càcaa pâri naa goorà.»

Nye cau pâri diri tà pwi a cèikî!

19 É ina tàra wà Iésu pâ: «Au, [go nyi meariwà] wâguwà tèpa âboro nabà, ba bwaa câguwà caa cèikî! Tiagoro wiidà na go o bwaa nye tà tâa jaawà, ma pidàpwicâariô naa goowà? Popa me i pwi nari âboro èpo!»

20 Â rà popaé me. Ûna é còo Iésu i duée, â é nye nama é po céca diri kaa. Â é tûu, â é biyé naa napuu. Â còobé gée pwêe ê pâ oropwêe.

21 Â wà Iésu, âna é tawèeri pwi caa kêe pâ: «Gona âradipi pàara, na pwa tée ê pwini?»

Â é tòpi tée pâ: «Nye tapoo gée na aukîri kêe. 22 Ê pwi duée bèepwiri, âna é mu tüê naa na ânye, ma naa najawé, ba na é bà. Â gà mearibà, ma pitu tâbà, wiàna pâri ma gà pwa.»

23 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gorodà na gà ina tôo pâ: “Wiàna pâri ma gà pwa?” Nye cau pâri diri tà pwi a cèikî!»

24 Â é nye tomara kaa wà pwiibà pâ: «Go cèikî! Êco na gà pitu tôo, ba càcaa po maina é pai cèikî kôo!»

25 Â é còo wà Iésu pâ, wâru ê pâ âboro, na rà jèe tapoo me naa gooru. Â é nye pwa kaa i duée, â é ina tée pâ: «Wâgà pwini, na gà pwa ma câe caa tùra ma terejè, âna go ina tâgà pâ: Gà còobé gée goo pwi âboro èpo bèeni! Â gà cibwaa mwa caa tò còwâ naa gooé!»

26 Â é pé wiikau i pé duée bèepwiri, â é nye nama é po céca diri i pwi âboro èpo, â é nye còobé kaa. Êco na, napwa i pwi âboro èpo, âna é pwacèwii na é jèe bà. Â wâru ê pâ âboro na rà ina pâ, é jèe maagé. 27 Êco na é tuboo dèe wà Iésu, â é dàgòtùè [ba é jèe wâdé].

28 Gée na càué, â é wâjué naa pwârawâ wà Iésu. Ûna rà pitâa acari ma tèpa câmu kêe, â rà tawèerié pâ: «Cina càcaa pâri ma bà pwa ma é còobé i duée?»

29 Â é tòpi tàra pâ: «Nye gée goro co é pwapwicîri tà Pwидуée, na o pâri ma jèe pacòobé é pwi pwâra duée bèepwiri.»

É pacâmuri tèpa câmu kêe

Mataio 17.22–18.9; Luka 9.44–50

30 Rà còobé gée na ére bèepwiri wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â rà pitapàgà wài napô Galilée. Â càcaa nüma wà Iésu na rà

tâmogòori wà tèpa âboro, pâ é tâa wê. ³¹ Ba é gére pacâmuri tèpa câmu kêe [goro pai o bà kêe].

Go o mwa bà ma wâro còwâ

É ina tàra pâ: «O mwa icurio tà tèpa âboro, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà o tâjùruo, â rà o pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracîé kêra tòotù géee na càùé, âna go mwa wâro còwâ géee na aubâ.»

³² Êco na càra caa tâmogòori ê pwina é ina tàra. Â wâgotàra na rà tawèerié.

Wàilàapà wà pwina é imaina?

³³ Rà tèepaa pâ naa Capernaüm. Ûna rà tò naa na wâ, â é tawèeri tèpa câmu kêe wà Iésu pâ: «Gona dà cèna guwà pi-ina na ia jè gére me?»

³⁴ Êco na càra caa tòpi tée. Ba ûna rà gére me wii naigé, â rà pitawèerirà pâ: «Gona wàilàapà cè pwina pwamuru naa gooe naa nabibiu kêjè?»

³⁵ Â é tâaboo wà Iésu, â é ina tàra pâ, na rà cibèepié, â é ina tàra pâ: «Wiàna nùmee na é imaina wà pwi jè âboro, â wâdé na é pwi a pwicò ma pwi a piâboro kêri kêra diri pâ âboro.»

³⁶ Â é popa ji nari èpo, â é tòpòé boo, naa nabibiu kêra. Â é bwénüüé, â é ina tàra pâ: ³⁷ «Wà pwina é tòpi naa na neeò pwi jè nari èpo pwacèwii ni, âna é tòpio. Â wà pwina é tòpio, âna é tòpi mwara wà Pwina é cùruo me.»

Naaco pwina câé caa cicarajè

³⁸ É ina wà Ioane tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà còo pwi jè âboro, na é tû târa ê pâ duée, naa na neegà. Â pwa na bà ina tée pâ, na é cibwaa pwa, ba câé caa pwi béejè.»

³⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà cibwaa pacooé! Ba wà pwina é wakè goro pàtàmoo, âna o pwacoé ma é ina cè pwina èpà naa gooò. ⁴⁰ Ba wà pwina câé caa cicarajè, âna é pwi béejè. ⁴¹ Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà pwina é naa tàwà cè jè wârado jawé moo, ba guwà tèpa bée Kériso, âna wà pwi bèepwiri, âna ée mwa tòpi pumee.»

Guwà pwacôoco!

⁴² [É ina mwara wà Iésu pâ]: «Gà cibwaa pwa ma gùmagù è cèikî† kà [pwi âboro kòo, na é pwacèwii] ji pwi nari èpo. Ba wiàna wàrapwiri, â o è wârimumu'gà, âna o dau maina jii na jè

9:31 Maréko 8.31, 10.32–34 **9:32** Luka 9.45 **9:35** Mataio 20.25–27; Maréko 10.43–44; Luka 22.24 **9:37** Mataio 10.40 **9:40** Mataio 12.30; Luka 11.23

9:41 Mataio 10.42 † **9:42** Pwa ma gùmagù è cèikî—é, Nama é pwa na èpà—Grec: Nama é tûu.

tòo naa goro nyagà cè pé atü cèna maina, ma jè tügà naaniboo najawé.

43 «Wiàna majoroé é îgà, na gà pwa na èpà; â gà tapàgàé†. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na *âji wâro, pa caapwi îgà. Dau pwaée'gà na gà wéaari é du îgà, â gà pâiti jii Pwiduée§! Ba naa na ére bèepwiri, âna o nye tà ciburà tòogà é maagé còo, pwacèwii é na ânye na càcaa bà. { 44 Â pwa pâ ûne na uti naiiri âboro, âna càra caa bà naa na pwi ére-bà. }

45 «Â wiàna majoroé é âgà, na gà pwa na èpà; â gà tapàgàé. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na âji wâro, pa caapwi âgà. Dau pwaée'gà na gà wéaari é du âgà, â tügà naa na ére na gà pwamaagé còo naawê! { 46 Ba é ânye na ére-bà, âna càcaa bà. Â pwa pâ ûne na rà uti é naiiri âboro, â càra caa bà naa na pwi ére-bà. }

47 «Â wiàna majoroé é âraporomeegà, na gà pwa na èpà; â gà èrù tâjii. Ba o wâdé ba kâgà, na gà tò naa na *Mwaciri kà Pwiduée, pa caapwi âraporomeegà. Dau pwaée'gà na gà wéaari é du âraporomeegà, â tügà naa na ére na gà pwamaagé còo naawê! 48 Â wê, âna càra caa bà é pâ ûne, na rà iri é naparawére âboro. Â jè maagé, pwacèwii na tòjè é ânye.

49 «Diri é pâ âboro, âna o naa tàra é ânye ma còo*, [târa ma cèitiri èpà kâra]. 50 Napwa é còo, âna jè muru na wâdé [târa ma pwa nûmara é utimuru]. Êco na, wiàna tubatiâu é nûmee, â jè o wânau târa ma jè o pwa ma tèepaa còwâ é nûmee? Bwa, pwacoé! Wâdé na é tâa goowà é còo, â guwà wâro na tàbwàti ma pàra tèpa béewà.»

10

*Popai goro piéa ma tapàgà piéa
Mataio 19.1–12; Luka 16.18*

1 Géewê, â é pâra gée na ére bèepwiri wà Iésu. Â é tapàgà é napô *Judée. Â é pâra naa na ére gée còwâ kâra nairiwâ Ioridano. Â, na diri pâ ére na é tâa wê, âna rà me mwara tèpa âboro, â rà tâbèepié. Â é pacâmurirà goro é Popai, wàra na nye câmaajé tée na é pwa.

9:43 Mataio 5.30 † 9:43 Còo note goo Mataio 5.29–30. § 9:43 Gà pâiti jii Pwiduée... Grec: Gà pâ naa géhenne (l'enfer). Ipaiwà naa na pâ nee tii 45 ma 47.

9:47 Mataio 5.29 9:48 Ésaïe 66.24 * 9:49 Ânye ma còo—Naa na pwapwicíri kà tèpa Juif, âna rà tòpò còo naa gò pâ ârapwaaillò na tòo naa goro ânye. (Còo Lévitique 2.13.) Ê ânye, âna ucina goro pai cèitiri èpà kâjè, pwacèwii na jè cîri é mwani mii, ba na é dau pwéelaa. Ê còo, âna ucina goro napârajè na jè wârori é wâro na pwicíri, â na jè tèpa pinaanapô. (Còo nee tii 50.) Pwacèwii pai wéaari é noo kâra macii goro còo, ba na o càcaa wâbu. (Còo note goo Mataio 5.13.) 9:50 Mataio 5.13; Luka 14.34

² Â rà me burèe wà pàra tèpa *Farasaio, â pwa na rà pwa tûâ tée. Ba rà tawèerié pâ: «Gona pwa tàrù kà pwi jè âboro, [naa na é *Naèa kà Moosé] ma é tû tà tô wâdèe?»

³ Â é tawèerirà wà Iésu pâ: «Gona dà é popai, na é tûâri tàwà wà *Moosé?»

⁴ Â rà tòpi tée pâ: «Bwa, câé caa papwicîri wà Moosé tà pwi âboro na é pitapàgà piéa, wiàna é wii é tii, ba na é panuâ còwâ tô wâdèe.»

⁵ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà còo, é wii ba kàwà é naèa bèepwiri wà Moosé, ba po dau gòo é pûruwà! ⁶ Êco na, naa na autapoo goo, ûna é tòpò é gòropuu wà Pwiduée, âna: *É tòpò wà pwi paa ma wà tô ilàri.*

Genèse 1.27 ⁷ Â géé goo kaa pwiri, âna é panuâ du nyaa ma caa kêe wà pwi paa, ba na ru pitâa ma wà tô wâdèe. ⁸ Â, na wàrapwiri, â wàilu âna ru pâra nau caapwi. *Genèse 2.24*

«Â êkaa, [na go ina tàwà pâ] na jèe càcaa ârailu âboro, â ru jèe pwacèwii caapwi âboro. ⁹ Â guwà cibwaa tipi còwâ é pwina é jèe piinaimari wà Pwiduée!»

¹⁰ Â [rà pâra jiià] wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe. Ûna rà wâjué còwâ naa pwârawâ, â rà bwaa nye jèu tawèerié mwara, goro tapàgà piéa. ¹¹ Â é ina tàra pâ: «Wiàna é tû tà wâdèe wà pwi jè âboro, ma é jèu éa còwâ, â é jèe pâ nau toomura (é ciâa jii tô wâdèe béaa). ¹² Â wiàna é pâra jii pwi éaé wà tô ilàri, ma é jèu éa còwâ, â é jèe pâra nau toomura.»

*É pwényunyuâari nyi nari èpo
Mataio 19.13–15; Luka 18.15–17*

¹³ [Na jè tòtòtù, âna] rà medari Iésu wà tèpa âboro. Â rà pame tée é nyi nari èpo kàra, ba na é tu naa goorà, [ma é *pwényunyuâarirà]. Êco na wà tèpa câmu kêe, âna rà pwa tèpa âboro, ma pacoorà.

¹⁴ Ûna é còo pwiri wà Iésu, â càcaa wâdé tée, â é ina ba gòo tàra pâ: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoorà! Ba é *Mwaciri kà Pwiduée, âna o kâra é pâ âboro, na rà wàra é nyi nari èpo. ¹⁵ Ûu, âjupâra é pwina go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na câé caa tòpi é Mwaciri kà Pwiduée wàra ji nari èpo, âna o pwacoé tée ma é tò naa na.»

¹⁶ Â é nye popa kaa nyi nari èpo, â é tàmarà. Â é tòpò îê naa gòrà, ba na é pwényunyuâarirà.

*Pwi âboro na po dau pwa neemurué
Mataio 19.16–30; Luka 18.18–30*

17 Ûna é bwaa pwa na é pâra wà Iésu, â é itàa tèepaa me wà pwi jè âboro. Â é pâ nau tùu jùrué araé. Â é tawèerié pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà nye dau pwi âboro wâdé kaa. O dà cèna go pwa, ma o tâa tôte é *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée?»

18 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gona cina gà ina goodè pâ, go pwi âboro wâdé? [Âjupâra pai ina'gà.] Ba nye ticè pwi âboro na wâdé; â nye caapwi co—wà Pwiduée. 19 [Â napwa naa goo é pai tawèeri'gà, âna] gà tâmogòori bwàti é pâ Naèa:

Gà cibwaa tètâmwara âboro;

Gà cibwaa toomura (gà cibwaa cîâa jii tô wâdàgà, é, wà pwi éagà);

Gà cibwaa mura;

Gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè pâra âboro;*

Gà cibwaa pwa cè tûa cèna èpà tà pâra tàpé;

Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.» Exode 20.12–16

20 Â é ina tée wà pwi âboro pâ: «Pwi a pwa pupûra, go jèe pitère dâra kaa pâ pwiibà, géé na aukîri kôo.»

21 Â é niârié wà Iésu, â é po dau meaarié, â é ina tée pâ: «Gà tère, nye caapwi co jè muru, na bwaa tiâu jiigà. Wàèni: Gà pâra, â gà nye icuri kaa diri é pâ neemurugà, â gà naa é mwani wâri wée tà tàpé na ticè kâra. Ba na wârapwiri, âna o pwa cè wâdé'gà naa jaa Pwiduée. Â gà me wiâô!»

22 Êco na é po dau pikîri wà pwini, ba po dau pwa neemuruê. Â é pâra.

Pai tò naa na Mwachiri

23 Wà Iésu, âna é niâri tèpa câmu kêe na rà tâbèepié, â é ina tàra pâ: «Guwà còo, wà tàpé na dau pwa neemururà, âna dau pwacoé tàra, ma rà tò naa na Mwachiri kà Pwiduée!»

24 Â rà po dau pò goro é pwâra-tùra bèepwiri. Êco na é bwaa ina tàra còwâ pâ: «Tèpa béeò, akaé! Po dau pwacoé tà pwi jè âboro na é tò naa na Mwachiri kà Pwiduée. 25 Gona é kaamela†, âna pâri ma é tò na é pwêe goro kaju? Bwa, pwacoé! Â go ina tàwâ pâ: Wà pwi âboro na pwa neemuruê, âna mwa nye dau pwacoé tée awé, ma é tò naa na Mwachiri kà Pwiduée.»

26 Â rà mwa nye dau pò kaa, tèpa câmu kêe, â rà nye pi-ina tàra còwâ pâ: «A? Â gona wailàapà cè pwina o pârié ma é udò [ma tâa tée é *âji wâro]?»

10:19 Exode 20.12–17; Deutéronome 5.16–20 * 10:19 Gà cibwaa ina cè popai na pwâ—Pai ina wèe pâ, gà cibwaa wârapwiri naa na aupitèimuru. † 10:25 Kaamela—Chameau. Pai ina wèe ni pâ, é macii na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.)

27 Â é niârirà wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Naa goo wà tèpa âboro, âna càcaa pâri. Êco na, diri kaa ê pâ muru, âna nye pâri wà Pwidueé.»

28 Â é ina tée wà Pétéru pâ: «Gà còo, wàibà, âna bà jèe nye po panuâ diri ê pâ muru, ba na bà pâra wiâgà!»

29 Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wàépwiri. Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: Â o mwa wâru pâra tàpé na rà o panuâ pwârawâ ma aupwanapô kàra, ba na rà pâra wiâo ma ê *Picémara Wâdé. Â rà o cau panuâ tèpa aéjii kàra, ma pa èpo naigé kàra, ma du nyaa ma caa kàra, ma pâ èpo kàra.

«[Â go ina tàwà pâ]: ³⁰ Tapoo nabà, âna rà mwa tòpi cè muru cèna piwéna, na dau maina ma dau wâru. Ba o tâa tàra cè pwârawâ, ma cè aupwanapô kàra. Â o tâa tàra cè aéjii kàra, ma cè èpo naigé kàra, ma cè nyaa ma caa kàra, ma cè èpo kàra! Âjupâra pâ rà o maagé còo, [gée goo na rà tèpa âboro kòo]. Êco na, gée na càùé, â rà mwa tòpi ê wâro dâra gòiri jaa Pwidueé. ³¹ Wâru tàpé na rà pâbéaa nabà, na rà o mwa pwicò widàuru. Â wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pâbéaa widàuru.»

*É jèu ina pai bà ma wâro còwâ kèe
Mataio 20.17–19; Luka 18.31–34*

32 É gére too naa *Iéruusaléma wà Iésu. Â rà pwicò kèe wà tèpa 12 a câmu kèe, ma pâra âboro. Â rà pâ nau dumapiê, â wâgotàra.

Â é popa itiri tèpa câmu kèe ba na rà pitùra. Â é inapàpari tàra mwara ê muru na o jèe tèepaa tée: ³³ «Guwà còo, nabàni, âna jèe too naa Iéruusaléma. Â naawê, âna o jèe panuâo, wâgo *Pwina naîri âboro, tà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma tèpa *dotée goro ê Naèà. Â rà o tèio tiagoro na o tètâmwaraô. Â rà o panuâo tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. ³⁴ Â wà tàpéebà, âna rà o pitaurée goodè, ma èdurio, ma pâdio goro ubati. Â rà o nama go bà. Êco na, naa na béaracé kàra tòotù gée na càùé, âna go o mwa wâro còwâ gée na aubà.»

*Wâdé na jè tèpa âboro kîri
Mataio 20.20–28*

³⁵ Gée na càùé, âna ru medari Iésu wà Jacques ma wà Ioane, tupédu naî Zébédée, â ru ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, pwa jèe muru na bu ilari jiiigà.»

³⁶ Â é ina tàru pâ: «Îgàù!»

³⁷ Â ru ina tée pâ: «[Bu tâmogòori pâ] gà mwa tâa gòro autâa'gà, na Mwaciri'gà, naa na muugère'gà, â o tâa tâgà ê

pitûâ maina awé. Â bu ilari jiigà pâ, na bu tâa goro du jèneregà —pwi jèpwi naa gòro âji îgà, â pwi jèpwi naa gòro aèmwü'gà.»

³⁸ Â é tòpi tàru pâ: «Câgàu caa tâmogòori é pwina gàu ilari! Gona nūmau na gàu wâdo é na wârado na go o wâdo? Pâri ma gàu tòpi mwara é pâ aré ma tòina kôo†?»

³⁹ Â ru tòpi tée pâ: «Akaé, o pâribu!»

Â é ina tàru pâ: «Ûu kaa, gàu o wâdo é na wârado na go o wâdo, â gàu maagé ma tòina, pwacèwii. ⁴⁰ Êco na càcaa wâgo, na go pitûâ pâ, wailàpà na o tâa gòro âji îo ma tâa gòro aèmwü kôo. Ba nye wâco Pwidueé [Caa] na é jèe nye pwabwàti é autâa bèepwiri ba kà tàpé na é nye pitòrigarirâ.»

⁴¹ Ûna rà tère é pwâratùra bèepwiri wà tèpa 10 a câmu béeru, â rà putàmu naa goo Ioane ma Jacques.

⁴² Â é todàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà còo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kà Pwidueé^S, âna wà tèpa ukai, âna rà pitûâ ba na rà còogai tèpa âboro. Â wà tàpé na rà imaina, âna rà pwa kûu tàra. [Â rà niimiri pâ dau pwamuru naa goorà.]

⁴³ Êco na, napwa naa goowà, âna càcaa wàrapwiri. Ba wà pwi jè ârapàarawà, na nūmee na é pwi âboro imaina, âna wâdé na é ipakîriê jii tèpa ênawéna. ⁴⁴ Â wà pwina nūmee na é pâbéaa, âna wâdé na é pwi ênawéna kâra âboro diri. ⁴⁵ Ba wâgo, Pwina naîri âboro, âna câgo caa me, ba na guwà pipwa âboro kîri tîo. Go me, nau pipwa âboro kîri kâra pâ âboro. Â go me, ba na go panuâ é wâro kôo, ba na go wâri ma tipi wà tèpa âboro na wâru [gée na èpà kàra].»

Pai wâdé còwâ kà pwi a bwi

Mataio 20.29–34; Luka 18.35–43

⁴⁶ [Rà bwaa nye gère pâra naa Iérusaléma] wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â rà tèepaa pâ naa na village Iériko. Ûna rà còobé géewé, â po dau wâru pâ âboro na rà pâra wiârà.

Â é nye tà tâa bàra naigé wà pwi a bwi, na nee Bartimée, pwi naî Timée. Wà pwiibà, âna pwi a-ila, ba pwi a ticè kêe. ⁴⁷ Ûna é tère pâ, é tèepaa wà Iésu, pwi âboro gée Nazareth, â é nye tà tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naî Davita, gà meaario, â gà pitu tîo!»

⁴⁸ Wâru é pâ âboro, na rà kànariê, ba na rà pacoocé.

Êco na é mwa nye dau to too kaa burà ina pâ: «Pwina naî Davita, gà meaario, â gà pitu tîo!»

10:38 Maréko 14.36; Luka 12.50 † **10:38** Dernière phrase—Grec: Pâri ma upwaau pwacèwii? Ucina goro é pai maagé ma tòina kà Iésu. Ipaiwà naa na nee tii 39. **10:39** Apostolo 12.2; Auinapàpari 1.9 **10:42** Luka 22.25–26 **S 10:42** Naa jaa wà tàpé... Grec: Naa na pé gòropuu bèeni. **10:43** Mataio 23.11; Maréko 9.35

49 Â é tàpo coo wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà todèe!»

Â rà todèe, â rà ina tée pâ: «Bwa, gà gòo! Â gà cimadò, ba é todàgà!»

50 Â é pò ma tètâjii é palito kêe, â é nye pwairi cimadò kaa, â é pâra dari Iésu.

51 Â é tawèerié wà Iésu pâ: «Dà cè pwina nümagà goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kâgà?»

Â é tòpi tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà pwa ma go niâ ma wàra béaa.»

52 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà pâra, ba gà jèe wâdé còwâ, goo é cèikî'gà!»

Â é jèe nye niâ kaa, wàra béaa. Â é pâra wiâ Iésu.

11

É tò naa Iérusaléma wà Iésu

Mataio 21.1–19; Luka 19.28–48; Ioane 12.12–19

1 Rà bwaa gére too dàra *Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe. Â rà tèepaa mwünyabweri Bétani, ma wâ Bethfagé, du village na ru tâa goro jènere é gòrojaa Élaio*.

Â é panuâ pâ é tupédu a câmu kêe wà Iésu, 2 â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na village bèepwiri, tâa béaa kâjè. Â gàu o pâmari naawê, é ji nari buriko, na tòóé goro otâpwe, na bwaa nye ticé âboro cèna mu caa tâa gòé. Â gàu tipié, â gàu popaé me naani.

3 Â wiâna rà tawèeriu pâ: “Gorodà na gàu pwa pwiri?” â gàu tòpi tàra pâ, “Bu popaé pâdari Pwi Ukai, â é mwa panuâé me còwâ wài.”»

4 Â ru pâra, â ru còo pwi nari buriko, naani bàra naigé, na tòóé mwünyabweri goropwârâwâ goo jè wâ. Â ru tipié.

5 Â wà pâra tèpa tà tâa wê, âna rà tawèeriru pâ: «Dà na gàu pwa? Gorodà na gàu tipí é pwi nari buriko bèepwiri?»

6 Â ru tòpi tàra, goro i pwi ia é ina tàru wà Iésu, â rà panuâru.

7 Â ru popa me i nari buriko dari Iésu. Â ru tòpò pâ ârabwée, naa gòro càué, â é tâa gòé wà Iésu.

Rà pwamainâé tèpa âboro

8 Wâru é pâ âboro, na rà pòpwara béaa kêe naa gòro naigé, é pâ ârabwée kàra, [ba na rà pwamainâé]. Â wà pâra tàpé, âna rà tòpò é pâ îri upwâra na bwùu, na rà tépàgà pâ ni, na é pâ na aupwanapô.

9 Â wà tàpé na rà pâbéaa kà Iésu, ma wà tàpé na rà pwicò kêe, âna rà cau tomara too pâ:

«Hosana ma cidòri!
Ipwamaina Pwiduée!
Cidòri nyuâa pwi âboro
na é me na nee!

Psaume 118.26

10 *Pwényunyuâari ê mwaciri,
na é bwaa âmu tèepaa—
pwâra ukai kà *Davita,
pwi jojoorojè!
Hosana ma cidòri!
Pwamaina Pwiduée
na é wâdòiti awé!»

11 Ūna é tèepaa wà Iésu naa Iérusaléma, â é tò naa na é *Wâra
pwapwicîri, â é côo bwàti [ê pwina rà gére pwa wà tàpé na rà
tâa wê]. Â nabwé, â rà pâra naa Bétani ma wà tèpa 12 *apostolo
kêe, ba jèe bàrane.

É pinajajai upwâra wâi

12 Na dàuru kêe, â ûna rà còobé géee Bétani, â é copwa wà Iésu.
13 Â é côo géee iti ê jè *upwâra wâi, na po pwédo. Na pwi pàara-
bà, âna càcaa [wâru] pwâra wâi. Êco na é pâra nau mudàra cè
pwêe. Â ûna é tèepaa pâ, â nye po dooé co. 14 Â é pinajajai i
upwâra, ma ina pâ: «O nye ticè cè pwi jè âboro, cèna ée mwa
caa uti cè pwâra wâi'gà, [ba gà o jèe bà]!»

Â rà tère pwiri wà tèpa câmu kêe.

É pacòobé tèpa pi-icu

15 Rà tèepaa pâ naa Iérusaléma, â é tò wà Iésu naa na Wâra
pwapwicîri. Â é pacòobé tèpa gére pwa jèna†, géee na [gòroigé‡
kâra] Wâra pwapwicîri. Â é pugòboori ê pâ taapà kà tàpé na rà
gére pitòotéri mwani, ma ê pâ autâa kà tàpé na rà pi-icu marü.

16 Â é ina pâ: «Guwà cibwaa pa dôme naani ê pâ muru imudi!
17 Guwà jèe nye tâmogòori bwàti ê pwina é ina wà Pwiduée
naa na *Tii Pwicîri, pâ: *O mwa ina goo é wâ kôo pâ, wâ târa*
pwapwicîri, kâra diri ê pâ Ba. Ésaïe 56.7 Êco na wâguwà, âna
guwà gére pwa ma aucârü kà tèpa mura!»

18 Â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò, ma wà tèpa *dotée
goro ê Naèà, âna rà tère ê jèkutà goro i pwi ia é pwa wà Iésu. Â
rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà tètâmwereê. Ba wâgotàra
gooé, ba jèe dau wâru pâ âboro na rà pâra naa gooé. Ba rà câdiri
ê pâ popai na é pacâmurirà goo.

11:13 Luka 13.6 † 11:15 Còo note goo Mataio 21.12. ‡ 11:15 Géee na
gòroigé—De la cour extérieure. Wà tèpa pi-icu, âna rà tâa na gòroigé kâra Wâra
pwapwicîri. Còo mwara Wâra pwapwicîri naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa
pwâadàra tii. 11:17 Ésaïe 56.7; Jérémie 7.11 11:18 Maréko 14.1

19 Ûna bàrane, â rà còobé, géé na pwi ville-bà wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe.

Guwà cèikî naa goo Pwiduée

Mataio 21.21–22

20 Na dàuru kêe, na rà pâra wii naigé, â rà côo i iri wâi, na ia é pinajajaié§ wà Iésu, âna é jèe mwari awé, tia niboo goro wàé.

21 Â wà Pétéru, âna é niimiri, i pwi ia é ina wà Iésu. Â é ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà côo, i upwâra na ia gà pinajajaié géecaa, âna é jèe mwari.»

22 Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Wâdé na guwà cèikî naa goo Pwiduée! 23 Ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: O pâri ma gà ina târa ê jaa bèeni pâ: “Gà êgò naaniboo nawia!” Â wà Pwiduée âna é pwa! Êco na wâdé na gà cèikî pâ o tèepaa ê pwina gà ina. Â gà cibwaa pidumapiê, naa na pwâranümagà! 24 Êkaa pwiri ê majoroé ma go ina tàwà pâ: Wiàna guwà pwapwicîri târa ilari ê jèe muru, â wâdé na guwà cèikî pâ guwà jèe tòpi. Â ée mwa pacoò wà Pwiduée.

25 «Â wiàna guwà cimadò, ma guwà pwapwicîri, â wâdé na guwà pwanauri, tà tàpé na rà pwa tàwà na èpà. Â, na wàrapwiri, â wà Caa kàwà, na é wânidò *napwéretòotù, âna é pwanauri tàwà ê pâ tojii kàwà. { 26 Êco na, wiàna câguwà caa pwanauri tà pâra tàpé, â wà pwi Caa kàwà, na é wânidò napwéretòotù, âna o câé caa pwanauri tàwà mwara ê pâ tojii kàwà. }»

Dà tàrù na é wakè goo wà Iésu?

Mataio 21.23–27; Luka 20.1–8

27 Wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, âna rà tò côwâ naa Iérusaléma.

Ûna é gére pâra naa i Wâra pwapwicîri, â rà me burèe wà pâra tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò, ma wà tèpa dotée goro ê Naèè, ma wà tèpa pitûâ.

28 Â rà tawèerié pâ: «Pwiini, wàilàapà na naa tàrù tâgà, ma gà pwa é pâ muru bèepwiri? Wàilàapà na cùrugà? Â?»

29 Â é tòpi tàra pâ: «Go bwaa nama tawèeriwà, goro ji caapwi muru co. Â wiàna guwà tòpi tõe bwàti, â go mwa ina tàwà pwi a naa tõe tàrù ma go pwa. Wàéni: 30 Wàilàapà na naa tàrù tà Ioane ma é *piupwaa? Wà Pwiduée, é, wà tèpa âboro?»

31 Â rà dau pitûra goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Wiàna jèe tòpi tée pâ: “Tàrù géé jaa wà Pwiduée” â ée mwa ina tâjè pâ: “Â gorodà na câguwà caa cèikî naa goo ê pwina é ina tàwà wà Ioane?” 32 Â

§ 11:20 Pinajajai (é, pinanyajai)—Maudir. 11:23 Mataio 17.20 11:24 Mataio 7.7 11:25 Mataio 6.14–15

wiàna jè tòpi tée pà: “Tàrù gée jaa tèpa âboro co” â dà [géewê cèna o tèepaa]?”

Ba wâgotàra goo tèpa âboro, na rà cau cèikí ba gòo pà wà Ioane, âna é pwi *péroféta, [na é pame é popai gée jaa wà Pwidueé]. ³³ Â êkaa, na rà tòpi tà Iésu pà: «Îi, câbà caa tâmogòori.»

Â é ina tàra pà: «Â wâgo mwara, âna o câgo caa ina tàwà, wàilàapà na naa tàrù tóo ma go pwa é pwina go pwa.»

12

Ucina naa goo tèpa wéaari nadipâa
Mataio 21.33–46; Luka 20.9–18

¹ Wà Iésu, âna é piwiâ tà tèpa âboro é pà ucina. Â é ina tàra pà:

«É mwa tâa pwi apooro nadipâa. Â é mwa câmi aupwanapô kêe. Â é mwa bariwâri goro é auba, â é mwa îri pwêe, ba na aucòogai é pwâra dipâa. Â é mwa bari é wâ na dau gòri too, ba na aucibèri* wàra é nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pà na é pâra nau ipokâa naa jè napô. Â] é wâri pàra tèpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapô kêe. Â é pâra, â é tâa na jè napô.

² «[Paé pà parui, paé, paé, paé...] tèepaa naa na pàara na o pétâ pwâra dipâa na. Â é panuâ pà pwi jè âboro kîri kêe, ba na é tòpi jii tèpa wéaari nadipâa cè kêe gée goro é piûnya. ³ Êco na rà pâdié, â rà panuâ pà còwâ, â nye ticè cèna rà naa tée. ⁴ Â géewê, â é panuâ me còwâ pwi jè âboro kîri kêe. Â rà pièié, â rà tanoori é pûrué, â rà pé pidurié.

⁵ «Â nabwé, â é panuâ pà mwara é pwi béaracié kâra âboro kîri kêe, â rà catàmwereé... Wâru é pàra tèpa âboro kîri kêe na é panuârà mwara. Â rà pâdi pàra pwi, ma tètâmwara pàra tàpé.

⁶ «Nabwé, â jèe nye ticè âboro târa ma é panuârà—jè dàra wàco pwi âji naîê, na dau wânümee gooé. Â é panuâ pà tà tèpa piwéaari wàra i nadipâa. Ba é nye tà niimiri pà rà o tòimirié, ba wà pwina naîê.

⁷ «Êco na wà tèpa âboro èpà bèepwiri, âna rà pitêrerà, â rà ina pà: “Guwà còo, wàé kaa ni wà pwi ia ée mwa pwi apooro i na aupwanapô, na cè jè tòotù. Wâdé na jè tètâmwereé cawi, ba na o mwa tà kâjè i na aupwanapô!”

⁸ «Â rà tâjùrué, â rà tètâmwereé. Â rà popa i naiié, â rà tètâjii naaiti jii i na aupwanapô.»

^{12:1} Ésaïe 5.1–2 * ^{12:1} Aucibèri—Tour de guet. (Cibèri—Surveiller d'en haut.)
^{12:8} Héberu 13.12

⁹ Â wà Iésu, âna é tawèeri tàpé na rà gére tèreê, pâ: «Â o dà cèna ée pwa wà pwi apooro i nadipâa? Ée mwa po me wàé, â ée mwa nama tètâmwarà i tèpa wéaari wàra i na aupwanapô. Â ée mwa caa naa é nadipâa bèepwiri tà pàra tàpé, ba na rà wéaari. ¹⁰ Guwà jèe nye gére pûra é popai bèepwiri, naa na *Tii Pwicîri, pâ:

*I pwi atü na rà tètâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wàé kaa pwiri,
i âji êkêe!*

*[Tàutàra goo
pwi ò kâra wâao!]*

¹¹ Ba nye autûâri kà Pwi Ukai.

Jè pò goo pwényuâa kêe.»

Psaume 118.22–23

¹² Napwa naa goo wà tèpa caa kà tèpa *Juif, âna rà tâmogòori pâ é tàgére pwa ucina naa goorà. Â dau nûmarà na rà tâjûrué. Êco na wâgotàra, géé goo na wâru tèpa âboro na rà wâdéarié, â rà naaê, â rà pâra.

Wâripû kà tèpa Roma

Mataio 22.15–22; Luka 20.19–26

¹³ Wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif, âna rà panuâ pâdari Iésu wà pàra tèpa *Farasaio, ma wà pàra tèpa tâa na ére kà *Héroda, ba na rà tû tâa tée. Ba rà bu naigé ma rà pitòtié, géé goro cè pai mwa tòpi kêe tàra.

¹⁴ Â rà ina tée pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà nye tâmogòori pâ, gà ina é âjupâra. Â nye ticè âboro cèna wâgotâgà gooé, â câgà caa ipwaké goro âboro. Ba gà nye picémara ba *tàrù diri é pâ muru na nûma Pwiduee na bà pwa. Â êkaa, na nûmabà na bà tawèerigà pâ: Pwiri wâdé† na jè wâripû‡ tà pwi ukai kà tèpa *Roma? É, o càcaa wâdé?»

¹⁵ Êco na é tâmogòori wà Iésu pâ, tèpa pwâ. Â é ina tàra pâ: «Gorodà na guwà ipawâmiô? Paari tóo é jè mwani atü.»

¹⁶ Â rà pame tée. Â é ina tàra pâ: «Naporomee î ma nee î, na wâgòro é mwani bèeni?»

Â rà tòpi tée pâ: «Kà pwi ukai kà tèpa Roma.»

¹⁷ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Â jèe wâdé, guwà pitôowâri tà pwi ukai é pwina kêe; â guwà pitôowâri tà Pwiduee é pwina kà Pwiduee.»

12:10 Psaume 118.22–23 **12:13** Maréko 3.6 † **12:14** Pwiri wâdé... é, Pwiri pwa tàrù kâjè. Pwiri rà ina é Naèà kâra Wàra pwapwicîri kà tèpa Juif. ‡ **12:14** Wâripû—Impôt. **12:17** Roma 13.7

Â rà po dau pò goo ê pai tòpi kêe.

Pai o wâro cowa kà tèpa bà

Mataio 22.23–33; Luka 20.27–38

¹⁸ Napwa naa goo wà tèpa *Sadukaio, âna [jè ditàra pwapwicîri kà tèpa Juif, na] càra caa cèikî pâ, rà o wâro cowa wà tèpa bà. Â wà pàra tàpé gée goorà, âna rà medari Iésu [ba nûmarà na rà paari pâ rà âjupâra]. Â rà tawèerié pâ: ¹⁹ «Ico pwi a pwa pupûra, é jèe wii tâjè wà *Moosé naa na é *Naèà pâ: *Wiàna é bà wà pwi âboro, na ticè èpo kêe, â wâdé na é popa tô dâpwà kêe wà pwi jiié, ma ru piéa.* Deutéronome 25.5 Â, na wàrapwiri, â é naa cè gòobàra pwi a bà.»

²⁰ «Â wâdé. Êco na gà jèe niimiri cai ni: Po 7 tèpa aéjii. Â é piéa wà pwina ciàra, êco na é bà, â nye ticè èpo kêe. ²¹ Â pwi a pâ wê, âna ru piéa ma tô dâpwà, êco na é bà mwara wà pwini, â nye ticè èpo kàru. Â wà pwi béâracié, âna ipaiwà. ²² Â wàrapwiri naa goo wà tèpa 7 aéjii bèepwiri. Ba rà cau bà, â nye ticè èpo kàra. Â gée na càùrà diri, â é mwa bàra bà wà i tô ilàri. ²³ [Gà ina pâ] rà o mwa wâro cowa wà tèpa bà, na jè tòotù. Â wiàna wàrapwiri, â wailàapà narà, na o pwi éa tô ilàri-bà, na tòotù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Â?! [Gà tòpi cai!]

²⁴ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà pitanami, làpé! [Cina câguwà caa cèikî pâ, rà o mwa wâro cowa wà tèpa bà?] Ba câguwà caa tâmogòori é Tii Pwicîri, â câguwà caa tâmogòori é pàtâma Pwiduée! ²⁵⁻²⁶ Ba na pàara na rà wâro cowa wà tèpa bà, âna o càra mwa caa piéa cowa. Ba rà wâro pwacèwii tèpa *angela, naa jaa Pwiduée.

«Â gona câguwà caa tâmogòori é pwina é ina wà Moosé? Ba é pwa jèkutâ naa na é tii kêe, goro i ji na nari upwâra, na ia tòò gò i ânye. Naawê, âna é ina tée wà Pwiduée pâ: *Wâgo Pwiduée kà *Abérama, ma Isaaka, ma Iakobo.* Exode 3.6

²⁷ [Pai ina wée pâ rà nye cau tàgère wâro jaa Pwiduée!] Ba wà Pwiduée, âna câé caa Pwiduée kà tèpa bà, â é Pwiduée kà tàpé na rà wâro. Â jè côo naawê pâ, guwà po dau pitanami awé!»

Naèà na piwéna

Mataio 22.34–40; Luka 10.25–28

²⁸ Ūna rà gére pitùra, â é tàmaarirà wà pwi jè *dotée goro é Naèà. Â é côo pâ é po dau tòpi bwàti tà tèpa Sadukaio wà Iésu. Â é me burè, â é tawèerié pâ: «Gona dà é pwi naèà na é piwéna, naa na diri é pâ naèà?»

²⁹ Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Wàéni: *Guwà têe, co tèpa *Isaraéla! Wà Pwi Ukai Pwiduée, âna wàé kaa pwiri ê pwi âji Ukai kâjè, na é caapwi co!* ³⁰ Â wâdé na gà meaarié gée na diri ê pwâranümagà, ma é wâro'gà, ma é aunünüma'gà, ma é nii'gà. *Deutéronome 6.4–5*

³¹ «Â wàéni ê béârailu kâra naèà: *Gà meaari tèpa âboro Spwacèwii ê pai pimeaarigà còwâ. Lévitique 19.18* Â nye ticè cè jè naèà, cèna piwéna jii é du naèà-bà.»

³² Â wà pwi dotée goro ê Naèà âna é ina têe pâ: «Ûu kaa! Po dau âjupâra co pwi a pwa pupûra, ê pwina gà ina! Wà Pwi Ukai, âna nye wàé kaa ê pwi âji Pwiduée kâjè! Â nye ticè pwi jèpwi!

³³ Â wâdé na jè meaarié mwara, gée na diri ê pwâranümajè, ma é tàmanga, ma é nii kâjè. Â wâdé mwara, na jè meaari tèpa âboro, pwacèwii ê pai meaarijè còwâ. Nye dau piâjimuru pwiri jii é pâ *ârapwailò tà Pwiduée, ma é pâ pàra âraimeai.»

³⁴ Â é còo wà Iésu pâ, dau wâdé pai tòpi kêe. Â é ina têe pâ: «Câgà caa wâiti jii é *Mwaciri kà Pwiduée.»

Â gée na càué, â nye ticè âboro na tawèri Iésu goo cè pàra muru.

Dau pwamuru naa goo pwi Mesia

Mataio 22.41–46; Luka 20.41–44

³⁵ Ûna é gére pacâmurirà goo ê Popai naa na *Wâra pwap-wicîri, wà Iésu, â é ina tà tàpé na rà tàmaarié, pâ: «Wà tèpa dotée goro ê Naèà, âna rà pacâmuriwà pâ, wà pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapacîê] âna é pwi âboro kîri jii wà *Davita, ba é pwi gòbèrèe co. Êco na rà pitanami*. ³⁶ Ba nye wà Davita kaa, ûna ia dipitirié ê Nyuââ Pwicîri, na é ina pâ:

Popai kà Pwi Ukai,

Pwi Ukai Pwiduée

na é patùra Pwi Ukai kôo:

“Gà me ma gà tâa ni.

Tâa ni gòro îô étò.

[Go naa tâgà ê pitûâ.

O pwamainagà awé.]

Go nama gà còogai

tèpa ipaa dàgà.”

Psaume 110.1

12:29 Deutéronome 6.4–5 **12:31** Lévitique 19.18

Pwi âboro na é tàmwünyaberigà, é, pwi jènerègà.

Deutéronome 4.35, 6.4–5; 1 Samuel 15.22; Osée 6.6

rà ina pâ, wà pwi Mesia, âna é pwina naî Davita?»

§ **12:31** Tèpa âboro—Grec:

12:32 Lévitique 19.18;

* **12:35** Grec: «Gorodà na

12:36 Psaume 110.1

37 «Ûna é ina wà Davita pà *Pwi Ukai kôo*, âna é tàgére ina wà pwi Mesia. Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na rà ina pà, é pwi âboro kîri jii wà Davita†?! [Bwa, é paari wà Davita pà wà pwi Mesia, âna é pwi âboro na é piwéna jii diri pàrà tàpé!]

*Tèpa dotée goro Naèà ma pa dâpwà
Mataio 23.1–12; Luka 20.45–21.4*

Rà tàmaari Iésu é pà âboro na wâru, â rà dau ipwàdé. 38 Â é pacâmurirà mwara, â é ina tàra pà: «Guwà pwacôoco! Guwà cibwaa pwaduwa kà pàrà tèpa dotée goro é Naèà! Ba dau wâdé tàra, na rà pâra na é pà ârabwée gòri‡. Â wâdé tàra, na rà nye pwabwàcu tàra [ma pwamainarà] pà âboro, naa na diri é pà ére aupitapitiri. 39 Rà nye mudàra taaci é pà autâa na tâa béaa, na *wâra pitapitiri, ma naa na pà na aupi-ija maina. 40 Â rà pwa é pà nyakâra pwapwicîri [ba na jè o niimiri pà rà tèpa âboro na rà wâdé]. Êco na, ûna rà gére wàrapwiri, â rà popa diri jii é pa dâpwà é pà muru na tà tàra. Â géé goro kaa pwiri, âna o mwa pwa tàra é wârimuru na dau maina jii é wârimuru kà pàrà tàpé.»

Tô dâpwà na ticè neemurué

41 [Géewê, â é tò naa na wâra pwapwicîri wà Iésu.] Â é tâa béaa naa na pwi ére na jè tòpò mwani târa Wâra pwapwicîri naawê. Â é côo é pwina rà gére tòpò wà tèpa âboro. Â napwa wà tàpé na dau wâru neemururà, âna rà tòpò é mwani na dau wâru. 42 Â é tèepaa me tô jè dâpwà, na piticè neemurué. Â é naa ji du ârailu nari mwani atü.

43 Â é todà tèpa *câmu kée wà Iésu, â é ina tàra pà: «Go ina tàwà é âjupâra pà: Wà tô dâpwà bèeni na piticè neemurué, âna po dau wéna awé é pwina é tòpò, jii pàrà tàpé. 44 Ba rà tòpò upûuê§ (ba ji ére mwani géé goro aumaina goo wârirà). Âna wàé, âna jèe nye piticè neemurué kaa. Êco na é nye naa kaa diri é mwani na o pâri ma é wâro goo.»

13

*O mwa tédidiri Wâra pwapwicîri
Mataio 24.1–2; Luka 21.5–6*

1 Géé na càùè, â é còobé géé na *Wâra pwapwicîri wà Iésu. Â é ina tée wà pwi jè a *câmu kée pà: «Pwi a pwa pupûra, côo é pà atü goro é auba, goo é pé wà bèeni! Nye dau wâdé kaa! Â po dau pwa kaamwa* kée!»

† 12:37 Grec: Nye wà Davita kaa, na é ina goové pà 'Ukai', â gorodà na é pwina naîé? ‡ 12:38 Ârabwée gòri—Naa jaa tèpa Juif biu, âna câmu kà tèpa tàmana ma tèpa pipapwicîrirà. § 12:43 2 Korénito 8.12 * 12:44 Upûuê—Surplus. * 13:1 Kaamwa—Magnificence.

² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà côo ê pâ auba bèeni? Âna go ina tâgâ pâ: O mwa téura diri. Â o mwa ticé atù na o mwa pitâagòrà too wê.»

*Ê pwina o tèepaa na pwâadèrèè
Mataio 24.3–44; Luka 21.7–33*

³ Rà tâa gòrojaa Élaio wà Iésu, ma wà Pétéru, ma Jacques, ma Ioane, ma wà André, wâcicima i Wâra pwapwicîri. Â rà tawèrié pâ: ⁴ «Gà ina tâbà pâ o wiidà cèna o tèepaa ê pwina gà gére ina. Â o dà cè câmu kée ma bà o tâmogòori pâ, o jèe tèepaa me ê pwi pâara-bà?»

⁵ Â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacôowà, â guwà cibwaa pwa ma ipa-imwüruwà. ⁶ Ba o wâru tàpé na rà o tèepaa me, â rà o pa ê neeô. Â rà o ina tàwà pâ: “Wâgo pwi Mesia [na go me géee jaa Pwiduée, na guwà tapacîê]!” Â rà o ipa-imwüru ê pâ âboro na wâru. ⁷ Guwà o tère cè airi paa, cèna wâmwünyabwe, ma jèkutâ goro paa na wâiti. Â guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba o nye mara tèepaa ê pâ pwiibà, êco na o càcaa pâji pwâadàra gòropuu.

⁸ «[Â o wâru pâ ipaa pitiri gòropuu]: Ba ê pwi jè Ba, âna ru pipaa ma pwi jè Ba. Â wà pwi jè ukai, âna ru pipaa ma cè pwi jè ukai. Â o gù napuu, na pâ pâra ére gòropuu, â o pâ nau tèepaa ê pâ copwa na maina. Ê pâ na pai pwa wèe bèepwiri, âna o pwacèwii ê pâbéaari maagé kâra pitèpa èpo.»

O tubaèpà tà tèpa cèikî

⁹ «Guwà tère bwâti ê pwina o mwa tèepaa dariwà: Rà o mwa popawà pâ, naa na pâ wâra pitèimuru. Â rà o pâ nau èiwà, naa na pâ *wâra pitapitiri. Â o dàtiwà pâ, na ara tèpa kupénoo, ma wà tèpa ukai, géee goro na guwà tèpa âboro kôo. Â, na wàrapwiri, â guwà o tèpa *paâjupâraô, na ararà. ¹⁰ Ba wâdé na jèe mara inapàpari ê Picémara Wâdé târa diri pâ Ba.

¹¹ «Â, na diri ê pâ pâara na rà o mwa tâjùruwà ma pitèiwà, â guwà cibwaa pidumapié goro cè pai tòpi kàwà târa. Ba guwà mwa ina co ê popai na é naa tàwà wà Pwiduée, na pwi pâara-bà. Ba o ê Nyuâaê Pwicîri na ée tùra, â o càcaa wâguwà.

¹² «[Na pwi pâara bèepwiri, âna] wà pwi jè âboro, âna é panuâ pwi aèjii kée, ba na tètâmwereê. Â é wàrapwiri mwara wà pwi caa kâra èpo, tà pwina naîê. Â wà tèpa èpo, âna rà o mwa pipaa ma tèpa nyaa ma caa kâra. Â rà o pwa ma rà pwa wârimuru, tiagoro pai pòtâmwara.

¹³ «Êdiri pâ âboro, âna rà o pièpàriwà† gooò. Êco na wà pwina

é cimwü tia pwâadèrèè, âna ée mwa pa-udòè wà Pwiduée [ma naa tée ê *wâro dâra gòiri jaaé].»

O maina pai maagé kà tèpa âboro

14 «Guwà o pâ nau còo ê capwi na é tèepaa me naa na ére na càcaa autâa kêe—muru na jè miiri, ma jè pwùkùru goo.»

(Â wà pwina é pûra ni, âna wâdé na é tâmogòori bwàti é pwini!) «Â, na pàara bèepwiri, âna wâdé na rà uru naa gò pâ jaa, wà tàpé na rà tâa *Judée! 15 Â wà pwina é nao gòroigé jii wâ†, âna é cibwaa wâjué còwâ, nau mudàra cè jè muru, wâna é wâ kêe. 16 Â wà pwina é tâa na é na aupwanapô, âna é cibwaa wâjué còwâ naa jaaé, ma é popa é ârabwée kêe. 17 Au! Wârico! Ba, na é pâ tòotù bèepwiri, âna o po dau pwaée kâra pa ilâri na rà nyarana, ma pa ilâri na rà pa-di é èpo kâra.

18 «Â guwà pwapwicîri tà Pwiduée pâ, na càcaa tèepaa mariwà, é pâ muru bèepwiri, na pàara na pièpà napô na! 19 Ba, na pàara bèepwiri, âna rà o dau maagé còo wà tèpa âboro. Ba bwaa nye ticè cè pwi jè âboro, cèna ée jèe maagé còo wàrapwiri—tapoo géé na autapoo goo é gòropuu, ûna é nye tòpò diri é pâ muru wà Pwiduée—tiagoro nabà. Â o jèe nye ticè cè pwi jè âboro, cèna ée mwa wàrapwiri còwâ é pai maagé kêe.

20 «Wiàna wà Pwiduée Pwi Ukai, âna càcaa nümee na é nama piboo é pâ jéûru tòotù bèepwiri, â pwiri nye ticè cè pwi jè âboro cèna é piupa é wâro kêe. Êco na é niimiri pâ, na é nama piboo, wàrapwiri goo wà tàpé na é jèe pitòrigarirâ.»

Tèpa ‘mesia’ na rà tèpa pwâ

21 «Â wiàna é ina tàwà é pwi jè âboro pâ: “Guwà còo! É wâni wà pwi *Mesia, [*pwi a pa-udòjè]!” é wâpà wiàna é ina pâ: “É wâna é ére bèeni!” â guwà cibwaa cèikî naa gooé. 22 Ba rà o mwa tèepaa me cè tèpa ‘mesia’ ma tèpa ‘péroféta’ na rà tèpa pwâ. Â rà o pwa é pâ wakè goro pàtamarà na rà mwa pò goo wà tèpa âboro, târa ma rà ipa-imwürurà. Â rà ipwadârapwa mwara ma rà ipa-imwüru tàpé na é jèe pitòrigarirâ wà Pwiduée. 23 Â, na wàrapwiri, â wâguwà, âna guwà o ipwacòoco! Ba go jèe tàmara ina tàwà é pâ muru na o mwa tèepaa!»

Pai wâjué me còwâ kà Iésu

24 «Na pâ tòotù-bà, â rà o dau maagé còo é pâ âboro. Â géé na càuru pwiri:

13:14 Daniel 9.27, 11.31, 12.11 13:15 Luka 17.31 † 13:15 Nao gòroigé jii wâ—Grec: Tâa gòrowâ. Còo Mataio 24.17. 13:17 Luka 23.29 13:19 Daniel 12.1; Auinapàpari 7.14 13:22 Auinapàpari 13.13 13:24 Ésaïe 13.10; Joël 2.10, 3.4, 4.15; Auinapàpari 6.12–13

*O câé té i tòotù,
O bàutê i parui.
25 Rà o tûu pâ îricò.
Gùmagù pâ pàaéS.*

Ésaïe 13.10; 34.4

26 «Â, na pàara bèepwiri, âna o côoô, wâgo *Pwina naîri âboro, wiàna go tèepaa me na nee, naa na é pàtâmoò, ma é pai maina ma muugère kôo. 27 Â go o panuâ me tèpa *angela, ba na rà popa tàpé na go jèe pitòrigarirà. Â rà panaimarirà, pitiri é gòropuu.»

Câmu goro iri wâi

28 «Wâdé na guwà picòo bwàti é câmu kâra é *iri wâi. Ba, na é bwaa tapoo ti, â guwà tâmogòori pâ, ée jèe tèepaa me é pàara na ucuu i napô. 29 Wàrapwiri na guwà côo pâ, gére tèepaa é pàra câmu na go gére ina, â guwà o tâmogòori pâ, o jèe pacoò diri*. 30 Â go ina tàwà é âjupâra pâ: [O càcaa gòiri.] Wà pàra tèpa âboro nabà, âna rà o bwaa nye côo pwiri, béaa kâra pai o bà kâra. 31 Ba o tiàu é napwéretòotù ma é gòropuu; â napwa é popai kôo, âna o càcaa tiàu.»

Guwà tà tàcî

32 «Nye ticé pwi âboro, cèna tâmogòori cè tòotù ma cè ineretòotù, cèna o tèepaa é pâ muru bèepwiri. Ba câbà caa tâmogòori mwara wâgo Pwina naî Pwiduée, ma wà tèpa angela kêe. Â nye wàco Caa, na é tâmogòori. 33 Guwà pwacôoco, â guwà cibwaa tà puu! Ba câguwà caa tâmogòori cè pàara cèna o tèepaa na.

34 «Ba ipwacèwii naa goo pwi âboro na é pâ nau ipokâa jii napô kêe. Â é naa tà tèpa wakè kêe é tàrù, naa goro diri é pâ neemuruê, tiagoro é pwârawâ kêe. Â é ipâdi naa goorà é jèpa wakè kâra. Â é pitûâri tà pwi a wéaari goropwârawâ pâ, na é tà tâa ma tàcî.

35 «Â [ipaiwà naa goowà]—wâdé na guwà tà tàcî! Ba o câguwà caa tâmogòori, cè pàara cèna ée tèepaa me còwâ na, wà pwi apooro pwârawâ. Ba pwiri o bàrane, é pwiri o nabibiu kâra ne, pwiri naa gòropwaa†, pwiri gòro dàuru. 36 Â wiàna é pwairi

§ 13:25 Gùmagù pâ pàaé—Pai ina wèe pâ, o piaraégò pâ îricò; é, o gùmagù pâ mwaciri ma tèpa ukai kâra; é, o gùmagù tèpa duée. 13:26 Daniel 7.13 13:27

Mataio 13.41; Maréko 13.32 * 13:29 O jèe pacoò diri—é, Go o jèe tèepaa. (Pai wâjué còwâ kâ Iésu.) Naa naporomee bèeni, âna wà Iésu, âna é mara ina du ârailu pàara na o mwa tèepaa: Jèpwi, âna, pai tubatiàu é ville Iérusaléma, géé na càuru pai bà kêe, na naja 70. Jèpwi, âna, pâ muru na o mwa tèepaa naa pwâadàra gòropuu, béaa kâra pai o wâjué me còwâ kêe. 13:35 Luka 12.38 † 13:35 Naa gòropwaa—Grec: Na é to i ja.

tèepaa me, â càcaa wâdé na é pâmariwà na guwà gére puu! ³⁷ Ê pwina go ina tàwà, âna popai tà diri tèpa âboro: Wâdé na guwà tà tàcî!»

14

Rà mudàra ba na rà tètàmwereê
Mataio 26.1–5; Luka 22.1–2; Ioane 11.45–53

¹ Dàra ârailu tòotù, â o coo [ê du *tòotù maina kà tèpa Juif]—tòotù *Paséka jèpwi, bau tòotù maina kâra ‘pi-ija poloa na ticè nyaa kêe’.

Â nūma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà tèpa *dotée goro ê Naèa, na rà tètàmwara wà Iésu. Â rà imudàra cè pai pwa wèe, ma rà tū tūâ tēe ma tâjùrué pwàniri. ² Ba rà pi-ina tàra pâ: «O po càcaa wâdé na jè tâjùrué pàpari, na pàara na pwa i pi-ija maina wâna. Ba péa rà tà putàmu naa goojè ê pâ âboro, ma gūmagù napô.»

Wicèpwiri jawé ûrea naa gò Iésu
Mataio 26.6–13; Ioane 12.1–8

³ [Na pwi pàara bèepwiri, âna] é tâa Bétani wà Iésu, wâna pwârawâ kà Simona, pwi a pwa maga. Â, na rà gére ija, â é tèepaa me ê tô jè ilàri, bau ê wâra jawé atü, na wâbé goro é jawé ûrea*—pwi jawé na dau maina ê wâri wèe. Â é tébiti i wâra jawé, â é wicèpwiri i jawé ûrea naa gòro pûru Iésu.

⁴ Úna rà côoê wà pàra tàpé na rà gére tâa wê, â po dau càcaa wâdé tàra. Â rà pi-ina tàra pâ: «Kaa! Cina é po dau pwatari i jawé ûrea bèepwiri? ⁵ Ba ê wâri wèe, âna pâ miliô†! Gorodà na càcaa icuri, ma o naa ê wâri wèe, tà tàpé na ticè kàra?» Â rà gére dau putàmu naa gooé.

⁶ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà naaê! Gona cina guwà nama é tòina? Ê pwina é pwa wà tōoni, âna muru na po dau wâdé. ⁷ Ba rà o nye tà ciburà wâjaawà wà tàpé na ticè kàra, â o nye pâri ma guwà pwa tàra cè pwina wâdé wiàna âji nūmawà. Â napwa wâgo, âna o câgo caa tà ciburà tâa jaawà. ⁸ Â wà tōoni, âna é jèe pwa kaa ê muru na pâri ma é pwa. Ba ûna é wicèpwiri naa gò-o i jawé ûrea, âna é jèe pwabwàti cawi béaa ê pai o boo kōo naa napwêe. ⁹ Pwa na go ina tàwà é âjupâra pâ: Na diri pâ ére, na o mwa inapàpari é *Picémara Wâdé naawê—naa na gòropuu diri—â o piwiâ mwara é jèkutâ goo é pwina é pwa wà tò ilàri bèeni. Â o nye tà ciburà niimiriê.»

14:3 Luka 7.37–38 * **14:3** Jawé ûrea—Nee nard. † **14:5** Pâ miliô—Grec: 300 mwani pwa (deniers). Wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi naja. **14:7** Deutéronome 15.11 **14:8** Ioane 19.40

*É icuri Iésu wà Judas**Mataio 26.14–16; Luka 22.3–6*

¹⁰ Wà Judas Iscariote—wà pwi ârapàara tèpa 12 *apostolo—âna é pâ nau còu tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò. Â é ina tàra pâ, na ée mwa panuâ Iésu tàra. ¹¹ Â rà nye dau ipwàdéé kaa, â rà ina pâ na rà o mwa naa cè mwani tée. Â tapoo na pàara bèepwiri, â é imudàra cè naigé, ma é icuri wà Iésu tàra.

*Pi-ija kà Pwi Ukai**Mataio 26.17–35; Luka 22.7–34; Ioane 13.21–38*

¹² É jèe tèepaa é bétapoo tòotù kàra ‘pi-ija poloa na ticé nyaa kée’—tòotù na rà mu taa é nari mutò târa Paséka. Â rà ina tà Iésu wà tèpa *câmu kée pâ: «Bà o pâ nau pwabwàti é utimuru târa Paséka. Â wâpà na nümagà na jè pi-ija wê?»

¹³ Â é panuâ tupédu ârailu géé goorà, â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na ville, â o ipitiwà ma pwi âboro, na é popa é wâra jawé. Â gàu pâra wiâê. ¹⁴ Â, na é tò naa na jè pwârawâ, â gàu ina tà pwi apooro wê pâ: “É tawèeri me wà pwi a pwa pupûra kâbà, pâ, o wâpà é naditârawâ, na bà[†] o ija naima é utimuru târa Paséka?”

¹⁵ «Â ée paari tau é jè naditâra-wâ na wâdòiti—pwi naditârawâ maina na jèe ipwabwàti. Â gàu pwabwàti i uti kâjè naawê.»

¹⁶ Â ru pâra naa na ville, â ru pâmari, wàra na é ina tàru wà Iésu. Â ru pwabwàti é utimuru târa Paséka.

O ipwa tûâ tóu

¹⁷ Na bàrane, âna rà tèepaa naawê wà Iésu ma i tèpa 12 apostolo kée. ¹⁸ Â rà tâaboo, â rà ija.

Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà pwi jè ârapàarawâ, âna ée mwa ipwa tûâ tóu—pwina jè gére ija naima ma wàé.»

¹⁹ Â rà pikîri wà tèpa câmu kée, â rà jèpa pitawèerié pâ: «Gona pwiri càcaa wâgo?»

²⁰ Â é ina tàra pâ: «Akaé, o wà pwi jè ârapàarawâ, wâguwà tèpa 12 apostolo—wà pwina bu capai tuboo naa na i na ngapò ma wàé[§]. ²¹ Wâgo *Pwina naîri âboro, âna go o pâra nau bà, wàra na é jèe inapàpâri é *Tii Pwicîri. Â napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaéé kée. Au! Wârico! Ba wà pwiibà, âna pwiri nye gére wâdé ba kée wiàna càcaa gére pitèpaé!»

14:12 Exode 12.6 † **14:14** Bà—Grec: Wâgo (Iésu) ma wà tèpa câmu kôo. **14:18**

Psaume 41.10 § **14:20** Wâjaa tèpa Juif, âna wà tèpa âji bée, âna rà nye po tuboo goro îrà naa na i na ngapò na caapwi.

I poloa ma i dipâa

²² Ũna rà pi-ija naima, â é popa é poloa wà Iésu. Â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa jècaari tà tèpa câmu kêe, â é ina tàra pâ: «Guwà ija, ba êni, âna naiio.»

²³ Â gée na càué, â é popa é wârado dipâa. Â é pwaolé tà Pwiduée, â é naa tàra. Â rà cau wâdo diri. ²⁴ Â é ina tàra pâ: «Êni, âna domii kôo, na o jèe joro ba kà tèpa âboro; domii na é pacoo é *aupwataâboro na é pwa wà Pwiduée, [bétòpò pinaanapô naa nabibiu kàwà ma wàé]. ²⁵ Â go ina tàwà é âjupâra pâ: O câgo mwa caa wâdo cè dipâa [naani gòropuu]. Go o mwa wâdo é dipâa na bwaa âmuê, naa na é *Mwaciri kà Pwiduée.»

Gà mwa pitütôowâriô, co Pétéru

²⁶ Rà nyabiri é pâ *salamo târa é pwi tòotù maina-bà, â géewê, â rà too naa gòrojaa Élaio.

²⁷ Â é ina wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà o mwa po capai panuôo diri. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*O mwa pòtâmwara
pwi a wéaari mutô.
O tadidiri pâ mutô.*

Zakarie 13.7

²⁸ «Êco na, wiàna go o mwa wâro còwâ gée na aubà, â go o mwa pâbéaa kàwà naa Galilée.»

²⁹ Â é ina tée wà Pétéru pâ: «Wà tàpéeni âna rà o panuâgà, â o càcaa wâgo!»

³⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Go ina tâgà é âjupâra pâ: Naa na ne nabà, béaa kêra é pai wailu to kêra é ja, âna wâgà, âna gà o wacié pitütôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

³¹ Â é nye ciburà gòo wà Pétéru nau ina pâ: «Èkâ! Wiàna ina pâ tètâmwara naima ma wâgà, â câgo caa pitütôowârigà!»

Â wailà diri, âna nye caapwi é pwina rà ina tée.

*É pwapwicîri na Gethsémané**Mataio 26.36–40; Luka 22.39–46*

³² Géewê, â rà pâra wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe naa na jè ére [na câmi goro upwâra] na ina goo wê pâ Gethsémané. Â é ina tàra pâ: «Guwà tâaboo naani, ba go bwaa pâra nau pwapwicîri.»

³³ Â é popa wiâê wà Pétéru, ma Jacques, ma Ioane. Â é tapoo po dau pidumapiê ma wâgotêe. ³⁴ Â é ina tàra pâ: «Po dau tòina

ma pikîri ê pwâranümo. Â guwà tàpo tâa ni, â guwà tà tàcî! Guwà cibwaa puu!»

³⁵ Â é tàpo paé jiiirà, â é tùu jùrué. Â é ilari jii Pwiduee pâ na é patâjii jiié ê tòina kêra pwi pàara bèepwiri, wiàna pâri. ³⁶ Â é ina pâ: «*Abba*^{*}, Caa, pârigà diri ê muru. Gà patâjii jiio ê pâ aré ma tòina bëeni! Êco na gà cibwaa pwa é pwina nümo goo, â gà nye pwa câbawâdé'gà.»

Rà puu tèpa câmu kêe

³⁷ É wâjué me cowa dari tèpa âracié a câmu kêe, â é cõo pâ rà tà puu. Â é ina tà Simona Pétèru pâ: «Simona, wà nau, gà tà puu? Càcaa pâri ma gà tàpo tàcî, naa na ji caapwi ineretòtù? ³⁸ Guwà tà tàcî, â guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kàwà, wiàna tacaiwà. Ba nümawà na guwà pwa na wâdé, êco na ticè nii kàwà.»

³⁹ É jèu pâra cowa wà Iésu jiiirà, â é jèu pwapwicîri, â é jèu ina mwara é pwina é jèe ina. ⁴⁰ Úna é wâjué me cowa darirà, â é pâmarirà mwara na rà gére puu. Ba nye po dau pwacoé tàra, ma rà tà tàcî. Â càra caa tâmogòori, cè otòpi kàra tée.

⁴¹ Â jèe béwacié mwara é pai pâra kêe jiiirà, â é wâjué cowa. Â é ina tàra pâ: «Gona guwà bwaa gére nao ma puu? Pâri! Ba o jèe panuâo ni tà tèpa pwa na èpà, wâgo Pwina naîri âboro. [Ba rà tàgére mee ni, ba na rà tâjùruo.] ⁴² Guwà cimadò! Ma jè pâra! Ba wà pwina é ipa popai good†, âna jèe tà wàéni!»

Rà tâjùru Iésu

Mataio 26.47–56; Luka 22.47–53; Ioane 18.3–12

⁴³ Úna é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jè ârapàara tèpa 12 apostolo kêe. Â rà tèepaa me wiâé pâ âboro na wâru, na rà pa é pâ tauwa, ma gò upwâra. Ba rà panuârà me wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaailò, ma wà tèpa dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitûâ. ⁴⁴ Â wà Judas, wà pwina é pi-icuri Iésu, âna é jèe inapàpari tàra é pwina ée pwa: «Wà pwi âboro na go bwénüüé, âna nye wàé kaa. Guwà tâjùrué, â guwà popaé pâ, â guwà wéaarié bwàti.»

⁴⁵ Â rà tèepaa me, â é nye pâra dà Iésu kaa wà Judas, â é ina tée pâ: «Bwàcu'gà co Pwi a pwa pupûra!» Â é bwénüüé. ⁴⁶ Â rà pò ma tâjùru Iésu. ⁴⁷ Â wà pwi âboro na é tâa jaa Iésu, âna é pò ma càù é tauwa kêe, â é nye tüboo kaa naa gòro pûru pwi âboro kîri kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò. [Êco na] é tépàgà co i doronyüru.

14:36 Maréko 10.38; Ioane 6.38 * **14:36** Abba—Pai ina wèe pâ, caa kôo naa na araméen, pwâratùra kà Iésu. † **14:42** Ipa popai good—Me trahir. Icurio.

Gona go pwi a tètãmwara âboro?

⁴⁸ É ina wà Iésu tà tàpéeni pâ: «Wà nau? Guwà me nau popao, goro é pâ tàuwa, ma é bàra upwàra, pwacèwii na go pwi a pòtãmwara âboro! ⁴⁹ Diri pâ tòotù, âna go tâa nabibiu kàwà. Â go pacâmuri tèpa âboro, naa na *Wàra pwapwicîri. Êco na câguwà caa tâjùruo! Bwa, wâdé na wàrapwiri. Ba nabàni, âna gére pacoo é pâ muru na jèe inapàpari, naa na Tii Pwicîri.»

⁵⁰ Â wà diri tèpa câmu kêe, âna rà panuâê, â rà uru.

É uru na é cicàpé pwi âboro èpo

⁵¹ Êco na pwa pwi jè âboro èpo[†], âna é pâra wiâê. Â é pòpiié goo é jè ciità. Ûna rà pwa na rà tâjùrué wà pàra tàpé, ⁵² â rà tà cipa awé i ciità kêe, â é uru na é cicàpé.

Wàra pitèimuru kà tèpa Juif

Mataio 26.57–68; Luka 22.54–71; Ioane 18.19–24

⁵³ Rà popa pâ Iésu naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwailò. Ba rà ipitiri naa jaaé wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, ma wà tèpa pitûâ, ma wà tèpa dotée goro é Naèa. ⁵⁴ Napwa wà Pétèru, âna é picâwiâê géé iti, â é tò naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwailò. Â é tâaboo naa na pé gòroigé, naa jaa tèpa âboro kîri, tèpa wéaa, â é pwacàrau.

⁵⁵ Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, ma diri é pé wàra pitèimuru kà tèpa Juif, âna rà mudàra cè âboro, târa na rà pitòti Iésu. Ba nùmarà na rà o pwa wàrimuru tée ma é bà. Êco na càra caa pâmari. ⁵⁶ Ba wàru tèpa pitòtié na rà pwâ, êco na càra caa pitèrerà.

⁵⁷ Â nabwé, â rà cimadò pàra tàpé géé goorà, â rà ina pâ: ⁵⁸ «Bà jèe nye tèreê na é ina pâ: “Go o tédidiri é Wàra pwapwicîri bèeni na ia rà bari wà tèpa âboro. Â naa na âracié tòotù, âna go bari còwâ é jè Wàra pwapwicîri na càcaa bari goro na-araraîri âboro.”»

⁵⁹ Êco na wà tèpa pitòtié bèepwiri, âna càra caa pitèrerà mwara.

Pai tòpi kà Iésu

⁶⁰ É cimadò na ara diri tèpa pitûâ wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwailò, â é tawèeri Iésu pâ: «Gona nye ticè bétòpi'gà? Wà nau? Câgà caa tère é pâ pwina rà gére pitòtigà goo?»

⁶¹ Êco na é nye tàpo tâa wà Iésu, â câé caa tòpi. Â é jèu tawèerié mwara wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwailò, pâ: «Gona nye âjupàra pâ wâgà, âna gà pwi *Mesia, *Pwina naî Pwiduée—wà Pwiduée na jè papwicîrié?»

^{14:49} Luka 19.47, 21.37; Ioane 18.20 † ^{14:51} Pwi jè âboro èpo—Munaa wà Maréko na é wii tii bèeni. ^{14:58} Ioane 2.19–21

⁶² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ûu, âjupâra ê pwina gà ina. Â guwà mwa côo wà Pwina naîri âboro, wiàna é tâa gòro ètò kà Pwiduée na dau pwa pàtamee, [â ée mwa pitûâ]. Â guwà mwa côoê, wiàna é me na pâ nee, gée napwéretòotù.»

⁶³ [Â po dau dàpàgà tà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaìlò, â é po dau putàmu.] Â é nye tidàpa kaa ê ârabwée kêe§, â é ina tà tèpa pitèimuru bée pâ: «Jèe pâri! Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é jèe ipitòtié còwâ]! ⁶⁴ Ba guwà jèe tèreê, na é ina ba èpà Pwiduée [ba é nama ipaiwàilu ma wàé]. Â dà cèna guwà niimiri naa gooé?»

Â rà cau tòpi diri pâ: «Wâdé na é bà!»

⁶⁵ Â wà pàra tàpé, âna rà èdurié, â rà târamiri ê naporomee, â rà tòbitié goro îrà. Â rà ina tée pâ: «Wàilàapà na èigà? Gà pinadàra cai, [wiàna gà pwi *péroféta na gà tâmogòori diri ê muru]!»

Â rà popaé wà tèpa wéaa, â rà pitagégéri pûruê.

É pitütôowâri Iésu wà Pétéru

Mataio 26.69–75; Luka 22.56–65; Ioane 18.16–27

⁶⁶ Napwa wà Pétéru, âna é nye tà tâa niboo gòroigé.

Â é tèepaa me tô jè âboro kîri kà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaìlò. ⁶⁷ Â é côo Pétéru na é gére pwacârau. Â é ucâriê, â é ina tée pâ: «Èe, wâgà kaa, âna gà pwi bée Iésu gée Nazareth!»

⁶⁸ Â é tòpi tée pâ: «Bwa! Câgo caa tâmogòorié, â câgo caa tâmogòori ê pwina nûmagà na gà ina.»

Â géewê, â é pâra dàra ê goropwârawâ goro i gòroigé. {Â, na wàrapwiri, â é to i ja.} ⁶⁹ Â wà tîoni, âna é ucâri mwara wà Pétéru, â é jèu ina mwara târa pâ âboro na rà tâa wê, pâ: «Akaé! Wà pwini, âna pwi jè ârapàara tèpa câmu kà Iésu!»

⁷⁰ Â é ina mwara wà Pétéru pâ: «Bwa, bwa! Câgo caa tâmogòorié!»

Â gée na càué, â wà tèpa tâa wê, âna rà ina mwara tée pâ: «Akaé! Âjupâra pâ gà pwi jè a câmu kêe! Ba wâgà mwara, âna gà pwi a me gée Galilée*!»

⁷¹ Â é nye pigòo kaa wà Pétéru ma ina pâ: «Kaa! Guwà tère, go *ipwataâboro tàwà pâ câgo caa tâmogòori wà pwiibà! Wâdé na é pwa wârimuru tôo wà Pwiduée, wiàna go pwâ!»

14:62 Psaume 110.1; Daniel 7.13 § **14:63** Tidàpa...ârabwée kêe—Câmu kâra pai po dau dàpàgà tée, é, pwâra putàmu kêe. **14:64** Lévitique 24.16; Ioane 19.7

* **14:70** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Ba bà tère naa na wéégere pwâratùra'gà.

⁷² Ûna é bwaa gére ina pwiri, â é wailu to i ja. Â é mwa niimiri i pwi ia é ina têe wà Iésu pâ: «Béaa kâra é pai wailu to kâra i ja, âna gà o wacié pitütôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

Â é i wà Pétéru.

15

Rà popa Iésu pâ naa jaa Pilato

Mataio 27.1–31; Luka 22.66–23.25; Ioane 18.28–19.16

¹ Ûna po dàuru moo, â rà pitapitirirà naima diri é wâra pitûâ kà tèpa *Juif—wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaailò, ma wà tèpa pitûâ, ma tèpa *dotée goro é Naèa. Ba nûmarà na rà tâmogòori é pwina rà pwa tà Iésu. Â rà piié, â rà popaé pâdari *Pilato, [pwi kupénoo kà tèpa Roma]. ² Â é tawèerié wà Pilato pâ: «Gona nye wâgà kaa, na gà Pwi Ukai kà tèpa Juif?»

Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgére ina.»

³ Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaailò, âna wâru é pâ muru na rà pinatòti Iésu goo. ⁴ Â é tawèerié mwara wà Pilato pâ: «Gona nye ticè cèna gà tòpi goo? Gà nye gére têe é pâ muru na èpà na rà ina naa googà?»

⁵ Êco na câé mwa caa tòpi wà Iésu, â é po dau pò gooé wà Pilato.

Nûmarà goo Barabbas

⁶ Napwa Pilato, âna câmaajé têe, na diri pâ naja, na tòotù *Paséka, na é pacòobé géé na karapuu cè pwi jè âboro, na nûma é Ba gooé. ⁷ Â, [na naja bèepwiri, â] pwa pwi jè âboro, na nee Barabbas, na rà pitànaima na karapuu, ma tèpa bée. Ba rà tètâmwara âboro, na pàara na rà cicara tèpa Roma.

⁸ Â rà tèepaa me naa jaa Pilato pâ âboro na wâru, â rà ilari jiié pâ: «Gà pwa ba kâbà, é muru na jèe nye câmaajé tâgà na gà pwa.»

⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Gona nûmawà na go panuâ còwâ Iésu, 'pwi ukai kà tèpa Juif'?»

¹⁰ Ba é nye tâmogòori bwàti pâ, wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaailò, âna rà panuâ têe Iésu, goro pai piboo kâra.

¹¹ Êco na wà tàpéebà, âna rà cètùu é pâ âboro, ba na rà ina pâ: «Panuâ tâbà wà Barabbas!»

Tanamiri Iésu naa goro kurucé!

¹² Ê tawèerirà mwara wà Pilato pâ: «Â gona dà cèna go o pwa tà pwina guwà ina gooé pâ 'pwi ukai kà tèpa Juif'?»

¹³ Â rà uu ma tomara too pâ: «Tanamiriê naa goro *kurucé!»

14 Â é jèu tawèerirà mwara pâ: «Gona dà cèna é pwa cèna èpà?»

Èco na rà ina wiikauri pâ: «Tanamiriê naa goro kurucé!»

15 Â é panuâ tàra wà Barabbas wà Pilato, ba nūmee na rà wâdéarié é pâ âboro. Â é pwa ma pâdi Iésu goro ubati. Â é panuâ tà tèpa coda, ba na rà tanamiriê naa goro kurucé.

Rà pitaurèe gooé tèpa coda

16 Wà tèpa coda, âna rà popa còobé Iésu, naa na gòroigé, kâra é wâ maina kà kupénoo. Â rà todàra diri é pé wâra coda. 17 Â rà piècaarié, â rà pwa ma é coona é pé ârabwée na dau mii— [pwacèwii ârabwée kà pwi âboro imaina]. Â rà pàti é pé bwe korona* kèe, goro îri upwâra na pwa daaé, â rà tòpò boo naa gòro pûruê.

18 Â rà [cibèepié, â rà tànyiriê, ma] ina tée pâ: «Wée! Cidòri nyuâgà, co ‘Pwi ukai kà tèpa Juif’!»

19 Â rà nye tà pâdi é pûruê goro é bàra watü. Â rà nye tà èdurié, â rà nye tà tùu jùrurà araé. 20 Ûna nabwé é pai piècaarié kàra, â rà tòpwütù géé gooé i ârabwée mii, â rà naagéé còwâ naa gooé é ârabwée kèe. Â géewê, â rà popaé còobé naa gòroigé, ba na rà tanamiriê naa goro i kurucé.

Rà tanamiriê naa goro kurucé

Mataio 27.32–44; Luka 23.26–43; Ioane 19.17–27

21 Pwa pwi jè âboro géé na ville Cyrène na nee Simona, pwi caa kà Alexandre ma wà Rufus†, âna é me wê, ba é wâjué còwâ géé na aupwanapô. Â rà tacoo gooé wà tèpa coda, ba na é kâa é kurucé kà Iésu. 22 Â rà popa Iésu, pâ naa gòro jè ti kâra jaa na ina goo wê pâ Golgota, na pai ina wèè pâ ‘Goro pwiripûru âboro’. 23 Â [wà pàra tàpé, âna] rà pinaanaimari é dipâa bau é jawé na maga‡. Â rà naa tà Iésu, èco na nye tàutêe na é wâdo.

24-25 Na po 9 ineretòotù na dàuru, âna rà tanamiriê naa goro i *kurucé wà tèpa coda. Â rà càù noo kâra tii, ba na rà tâmogòori pâ, wàilàapà na o popa é pâ ârabwée kèe, ba na rà o pipâdi naa goorà. 26 Â rà popa é ére upwâra, â rà wii naa goo, é majoro é pai bà kèe, pâ: IÉSU, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.

27 Â rà tanamiri mwara tupédu a pwa na èpà naa goro jènere wà Iésu—wà pwi jèpwi naa gòro étò kèe; â wà pwi jèpwi naa gòro aèmwü kèe. { 28 Êkaa na pacoo i pwi ia mara wii naa na

* 15:17 Bwe korona—Couronne. Bwe kà pwi ukai. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bwe câma. 15:21 Roma 16.13 † 15:21 Alexandre ma wà Rufus—Pwiri tupédu âboro imaina naa na wâra pwapwicîri na ville Roma. ‡ 15:23 Jawé na maga—Nee myrrhe. Pé wâi tàra ma câjè caa tère é maagé. 15:24-25 Psaume 22.19 15:28 Ésaïe 53.12

*Tii Pwicîri gooé, pâ: *Rà naa wârimuru têe; ba rà ina pâ, é pwi a pwa na èpà.* *Ésaïe 53.12}*

²⁹ Wà tàpé na rà paé ma me na ére bèepwiri, âna rà ura é pûrurà, â rà tanyiri Iésu, â rà ina pâ: «Pwiini, gona càcaa wâgà kaa, na gà o tédidiri i *Wâra pwapwicîri, â gà o pagòtù còwâ naa na âracié tòotù? ³⁰ Â gà pa-udògà còwâ, ma gà boome géé goro i kurucé bèepwiri!»

³¹⁻³² Â wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa dotée goro é Naèà, âna rà pitaurée goo Iésu mwara. Â rà pi-ina tàra jècaa pâ: «É pi-ina gooé pâ é Pwi Ukai kâjê tèpa *Isaraéla. Â é tâmogòori ma é pa-udò pàra tàpé, êco na cáé caa tâmogòori ma é ipa-udòé còwâ! Wiàna é boo géé goro kurucé bèepwiri, â pwiri jè o mwa cèikî naa gooé!»

Â nye ipaiwà mwara naa goo tupé na tanamiriru naa goro kurucé, naa goro jènereê. Ba ru nye pitaurée gooé mwara.

Maagé bà kà Iésu

Mataio 27.45–56; Luka 23.44–49; Ioane 19.28–30

³³ Ūna po gopaé bwàti, â nye po bàutê pitiri é napò^S tiagoro na âracié ineretòotù na càuru ija. ³⁴ Ūna po âracié ineretòotù, â é tomara ba maina wà Iésu pâ: *Éloi, Éloi, lama sabakthani?* Pai ina wèe pâ: Pwiduée kôo, Pwiduée kôo, cina gà panuâô?

³⁵ [Â càra caa tereê bwàti] wà pàra tàpé na rà tâa wê, â rà ina pâ: «Guwà còo, é todà *péroféta Élia!»

³⁶ Â pwa pwi jè ârapàrarà, âna é itàtà, â é popa jè imwaano, â é nuwa naa na é dipâa na maga*. Â é tòpò naa goro bàra upwâra, â é naa tà Iésu, ba na é wâdo. Â é ina [tà tèpa bée] pâ: «Tàpo tâa, ba pwiri jè o còo wà Élia, na é me, nau naaê boo géénidò goro kurucé!»

³⁷ Êco na é dau uu too wà Iésu, â nye êgò kaa ôomaa kêe.

³⁸ Â é pé ciità maina, [na é târiwâri é ére na dau pwicîri] naa na i Wâra pwapwicîri, âna nye tidàpa kaa, tapoo géénidò, tia niboo pwâadèrèe.

³⁹ Â wà pwi caa kâra coda roma na é coo ara Iésu, âna é còo é pai bà kêe, â é ina pâ: «Âjupâra, wà pwi âboro bèeni, âna é *Pwina naî Pwiduée!»

Rà còoê wà pa ilàri

⁴⁰ Pwa pàra ilàri, na rà tâa wê mwara, âna rà tà coo iti, â rà còo pwiri—wàilà ma wà Maria géé Magdala, ma wà Salomé,

15:29 Psaume 22.8, 109.25; Maréko 14.58 **S 15:33** Pitiri é napò—é, Pitiri é gòropuu. **15:34** Psaume 22.2 **15:36** Psaume 69.22 * **15:36** Dipâa na maga—Dipâa na càcaa maina wâri wèe, na pinaanamarié bau é jawé. **15:40** Luka 8.2–3

ma wà Maria, nyaa kà tupédu aėjii José ma Jacques (wà pwina ina gooe pâ 'Pwi dopwa'). ⁴¹ Wàilà kaa, na rà pâra wiâ Iésu, â na rà pitu tée, ûna é bwaa tâa napô Galilée. Â wâru é pa pâra ilâri, na rà tâa wê mwara, na rà too wiâê mwara, naa *Iéruşaléma.

Tòpòé naa na auipwàni

Mataio 27.57–61; Luka 23.50–56; Ioane 19.38–42

⁴²⁻⁴³ Diri é pâ namuru bèepwiri, âna paco na [papwicî] tòotù béaa kâra é *tòotù pwicîri kà tèpa Juif. Na papwicî, âna rà pwabwàti é pi-ija târa tòotù pwicîri.

Na bàrane, âna é tèepaa me wà Ioséfa, pwi âboro gée Ari-mathée. Wà pwiibà, âna pwi jè âboro imaina, naa na wâra pitèimuru kà tèpa Juif. Â é pwi a nye tà gòo goro tapacîri é pai tèepaa me kâra é *Mwaciri kà Pwiduée. Â é ipagòorié, ba na é pâra naa jaa ukai Pilato, ma ilari jiié i naii Iésu. Ba nùmee na é popa é naiié béaa kâra é pai tapoo kâra tòotù pwicîri.

⁴⁴ Ûna é tère wà Pilato pâ, é jèe bà wà Iésu, â é pò. Â é todà pwi caa kâra coda, â é tawèerié pâ: «Gona jèe gòiri cè pai bà kèe?»

⁴⁵ Â é piwiâ tée. Â wà Pilato, âna é naa tàrù tà Ioséfa, ba na é popa i naii Iésu. ⁴⁶ Â wà pwiibà, âna é tapwùtù i naii Iésu gée gòro i kurucé. Â é cajipié goro é ciità na é wâri. Â é popaé, â é tòpòé naa na é auipwàni—pé pwêe na îri naa na pé atü. Â nabwé, â é pwùru é jè pé atü maina, â é târiwâri i auipwàni.

⁴⁷ Â wà Maria gée Magdala, ma wà Maria nyaa kà José [ma Jacques] âna ru côo é ére na tòpò Iésu naawê.

16

É wâro còwâ gée na aubà

Mataio 28.1–8; Luka 24.1–12; Ioane 20.1–10

¹ [Na capàto na bàrane] ûna jèe nabwé é *tòotù pwicîri [kà tèpa *Juif] â wà Maria gée Magdala, ma Salomé, ma wà Maria nyaa kà [José ma] Jacques, âna rà pâ nau wâri é jawé ûrea, ba na rà wicèpwiri naa gòro é naii Iésu. ² Na pwapwicîri, na bwaa dàuru, na é gére êgòdò tòotù, â rà pâra naa na auipwàni. ³⁻⁴ Â wii naigé, âna rà gére pi-ina tàra pâ: «Gona wàilàpà na o mwa pwùru i atü goro i pwêe? Ba po dau maina!»

Èco na, ûna rà tèepaa pâ, â rà côo pâ jèe pwùru. ⁵ Â rà tò naa na i pwêe auipwàni. Â rà côo pwi âboro èpo na é tâa gòro âji îjè, na é coona é ârabwée gòri na pwaa*. Â rà po dau pò, ma wâgotàra.

* **16:5** Pwi âboro èpo na é... Pai ina wèe pâ, pwi angela. Côo mwara Angela naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

⁶ Êco na é ina tàra pâ: «Guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba [go tâmogòori pâ] guwà me nau mudà Iésu géé Nazareth, wà pwi ia tanamiriê naa goro *kurucé. Guwà têre, jèe tiàué ni, ba é jèe tàcî géé na aubà, â é jèe wâro còwâ! Ba wàéni é ére, na ia tòpòé naawê. ⁷ Â guwà wâjué còwâ wài, â guwà ina tà Pétèru ma tèpa *câmu kà Iésu pâ, é tapacîwà wâ Galilée wà Iésu. Â guwà o mwa còôê naawê, wàra na ia é jèe ina tàwà.»

⁸ Â rà còobé géé na i auipwàni i pa ilàri, â rà itàa pâ. Â po dau dàpàgà tàra, â rà céca. Â càra caa ina târa âboro imudi, ba po dau wâgotàra.

Nee tii 9–20, âna nye tiâu na pâ Tii Pwicîri naa na grec na muru béaa.

É pipaarié tà tèpa âboro kêe

Mataio 28.9–20; Luka 24.13–53; Ioane 20.11–23; Apostolo 1.6–11

—Tà Maria géé Magdala

⁹ Na pwapwicîri na bwaa dàuru, âna é wâro còwâ géé na aubà wà Iésu. Â é pipaarié béaa tà Maria géé Magdala, wà i tô ilàri, na ia é nama é wâdé na é tù târa ê pâ 7 duée géé gooé. ¹⁰ Â wà tòoni, âna é me, nau piwiâ tà tèpa bée Iésu, é pwina é còo.

Napwa wàilà, âna rà tàgére pijinünü imuru Iésu. ¹¹ Â é ina tàra wà Maria pâ: «É jèe wâro còwâ wà Iésu! Ba go còôê!»

Êco na càra caa cèikî naa gooé.

—Tà tupédu a câmu kêe

¹² Pwa tupédu a câmu kà Iésu, âna ru pâra wii naigé, â ru còobé géé na ville. Â é cipàpariru wà Iésu, na jèe ité pai còôê.

¹³ Â ru wâjué còwâ, ba na ru piwiâ tà pâra tèpa câmu, êco na wàilà mwara, âna càra caa cèikî naa gooru!

—Tà tèpa 11 apostolo kêe

¹⁴ Â Bénabwé wèe, âna é pipaarié tà tèpa 11 *apostolo kêe, wà Iésu, na rà bwaa gére ija. Â é pwarà, â é ina tàra pâ: «Po dau gòo é pûruwà! Tautàwà na guwà cèikî, na rà ina tàwà pâ, go jèe wâro còwâ!»

¹⁵ Â é ina tàra mwara pâ: «Guwà pâra pitiri é gòropuu, â guwà inapàpari é *Picémara Wâdé, târa diri é pâ âboro. ¹⁶ Â wà pwina é cèikî naa goo, ma *upwaaé, âna ée mwa udò, [â o tâa têe é *âji wâro]. Â wà pwina cáe caa cèikî, âna ée mwa pitèié wà Pwiduée, ma naa wârimuru têe. ¹⁷ Wàéni pâ câmu kêe naa goo tàpé na rà cèikî:

16:7 Mataio 26.32; Maréko 14.28 **16:14** 1 Korénito 15.5 **16:15** Apostolo 1.8

16:16 Apostolo 2.38 **16:17** Apostolo 2.4, 8.7

Rà o tü târa ê pâ duée, naa na neeô;
 Rà o pwa ê pâ pwâratùra na pâ ité;
¹⁸ Rà o cipa ê pâ dòèa naa na îrà;
 Rà o wâdo cè jawére bà†, â o càra caa bà goo;
 Rà o tòpò ê du îrà naa gò tèpa maagé, â rà o wâdé còwâ.»

¹⁹ Gée na càuru ê pai ina kêe tàra pwiri, â dàgòtù too naa napwéretòtù, wà Pwi Ukai Iésu, â é tâa gòro étò kà Pwiduée [ba na é pitûâ wê]. ²⁰ Â wà tèpa câmu kêe, âna rà pâpitiri pâ napô, ba na rà inapàpari ê Picémara Wâdé. Â é pitu tàra wà Pwi Ukai. Â é *paâjupâra ê Popai na rà inapàpari, ba é naa tàra ê pàtamee, ba na rà pwa ê pâ câmu, na rà pò goo wà tèpa âboro.

16:18 Luka 10.19; Apostolo 28.3–6 † **16:18** Rà o cipa ê pâ dòèa...Rà o wâdo cè jawére bà—Pai ina wèe pâ, wiâna rà wâdo... ba càcaa popai goro ê pwina wâdé na jè pwa. Popai goro ê pwina pâri ma tèepaa tà pàra tèpa câmu kà Iésu. Jawére bà—Poison. **16:19** Apostolo 1.9–11, 2.33–34 **16:20** Apostolo 14.3; Hébéru 2.3–4

Picémara Wâdé na é wii wâ Luka Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?

Wà Luka, pwi dotée (côo *Kolosé* 4.14), na é pâra wiâ Paulo (côo *Apostolo* 16.10 ma 2 *Timotéo* 4.11). É pwi *Grec. Munaa wàé co pwi âboro na wii naa na *Tii Pwicîri, na câé caa pwi *Juif. É mudàra diri é pwina rà ina ma wii goo Iésu wà tèpa *paâjupâraê, â é wii târa tòmiri. (Côo Luka 1.1–3.) Pai wii tii kêe, âna paari pâ, é pwi âboro na é pwi a *câmu.

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 60 ma 65, béaa kêra pai tanoori wàra é ville Iérusaléma na é naja 70.

É wii tâi?

Tà pwi jè âboro na nee Théophile, pwi âboro imaina naa jaa tèpa *Roma, na rà pitûâ naa napô naawê. É jèe pwi a cèikî naa goo wà Iésu *Kériso, â é jèe picòo é pâ muru goro é cèikî (1.4). É nee *Théophile* âna pai ina wèe pâ ‘Wà pwina é meari Pwiduée’. Pwiri ucina mwara goo diri tèpa cèikî na rà wâru, na càra caa tèpa Juif, â na rà wâro wâgòroigé jii napô *Judée.

Cina é wii?

É paari wà Luka pâ, é pàara cèikî kêjè naa goo Iésu, âna muru na cimwü ma âjupâra.

Dà ère é tii bèeni?

Tii kà Luka, âna tii na tâbawêe goro wâro kà Iésu, jii pàra tii. Wâru pâ nee tii naa naporomee 10–18, na nye tiàu na *Tii kà Mataio*, ma *Maréko*.

Wà Luka, âna é paari pâ, wà Iésu Kériso, âna é pwi âboro na é tâbawêe. É piwiâ é pai tâa kà Iésu ma wà tèpa âboro, ma pimeaari kêe târa (4.18–19; 19.41).

Wà Iésu, âna é dau meari tàpé na ticè nii kàra ma tàpé na pipwaée kàra:

- tèpa pwa maga (17.12–19);
- tàpé na ticè kàra (16.19–31);
- pa ilàri (7.43–48);
- pa ilàri dâpwà (7.11–17);
- tèpa tò mwani—tèpa âboro na rà èpàrirà tèpa jènererà (18.9–14);
- tàpé na èpà wâro kàra (7.36–50).

Na pàara kà Iésu, âna piticèmururu naa goo pa ilàri jii tèpa paa. Êco na jè còo naa na *Tii kà Luka* pâ, câe caa niimiri wàrapwiri wà Iésu. Â wà Luka, âna é wii nee pa ilàri na rà pâra wiâ Iésu (8.2–3; 24.10).

É piwiâ mwara wà Luka naa na tii bèeni é pâ pwi bèepwiri:

- é pwapwicîri, âna muru na dau maina naa na wâro kà Iésu (5.16);
- wakè kêra Nyuââê Pwicîri naa na wâro kà Iésu (còo 1.80) ma tèpa âboro kà Pwiduée;
- wakè kà tèpa angela (naporomee 1, 2).

Pai pitàgoo tii kà Luka

Pitèpa Iésu ma pai maina too kêe (1.1–2.52)

Ipwabwàtié târa wakè (3.1–4.13)

Wakè kà Iésu naa Galilée (4.14–9.50)

Autapoo goo (4.16–5.16)

Rà tapoo cicaraé wà tèpa pitûâ (5.17–6.11)

É pacâmuri tèpa câmu kêe (6.12–49)

Wailàapà pwi Iésu bèepwiri? (7.1–50)

É pwa ucina na é pacâmuri tèpa âboro (8.1–21)

Dau pwa pàtâma Iésu (8.22–56)

Pai tâa kêra ma tèpa 12 a câmu kêe (9.1–50)

É tapoo pâra dâra Iérusaléma (9.51–19.27)

É pacâmuri tèpa âboro kêe

É patère tèpa pitûâ na rà cicaraé

É wacié inapàpari pai o bà kêe

Wakè kêe naa Iérusaléma (19.28–21.38)

Pai bà ma wâro còwâ kêe (22.1–24.53)

É inapàpari tii kêe wà Luka

¹⁻³ Bwâcu'gâ, co pwi ukai Théophile. Go wii é tii bèeni, ba na go piwiâ tâgâ diri pâ muru na é jèe pwa wà Pwiduée naa jaabâ, gée na càuru pai pitèpa wà Iésu*. Wâru tèpa *paâjupâra na rà còo pâ muru bèepwiri, â rà inapàpari, â rà picémara é *Picémara Wâdé. Â wà pâra tâpé, âna pwa na rà piwiâ naa na tii. Â wâgo mwara, âna go mudâra bwâti, ba na go wii tòimiri é jèkutâ ba kâgâ, goro diri pâ muru bèepwiri. ⁴ Ba na wàrapwiri, âna gà o mwa bàra còoina pâ âjupâra é popai na ia gà tòpi.

Zakaria ma Élisabeth

⁵ Na pàara na é ukai naa *Judée wà Héroda†, âna pwa pwi jè âboro wê, na ina gooé pâ Zakaria. É pwi a pwa ârapwailò, gée

1:1-3 Apostolo 1.1 * **1:1-3** Gée na càuru pai pitèpa wà Iésu—Grec: Gée na autapoo goo. † **1:5** Héroda—Héroda na nee 'Héroda Maina'. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii.

na pubu kà Abia. Â napwa tô wâdèe, Élisabeth, âna tô gòobàra *Arona. ⁶ Â cau wàilu, âna ru *târù na ara Pwi Ukai Pwiduee. Ba ru pitère dàra diri pâ naèa, ma ê pâ pitûâ kèe, â nye ticè cèna pâri ma pitèiru goo. ⁷ Êco na nye ticè èpo kàru, ba càcaa pâri ma é pièrù† wà Élisabeth. Â jèe cau pwanümaru.

É cai Zakaria pwi jè angela

⁸ Na jè tòotù, â wà Zakaria, âna é pwa wakè kèe na *Wâra pwapwicîri kà Pwiduee. Ba nye tòotù na rà wakè na i pubu kèe. ⁹ Wiâra é pai pwa kà tèpa pwa *ârapwailò, â rà picàù noo kâra tii, ba na rà pitòrigari pwi âboro géee goorà, na ée tò naa na ére na dau pwicîri, naa na Wâra pwapwicîri. Â naawê, âna é cîri *encens* [pâ dà na ûrea na jè cîri] ba na âraimeai tà Pwiduee.

Â, na tòotù bèepwiri, âna wâru noo kâra tii kà wà Zakaria. Â é too nau pwa é wakè kèe. ¹⁰ Â, na é géere cîri i *encens* [naa gò béreca] â dau wâru tèpa âboro§ na rà géere pwapwicîri boo gòroigé. ¹¹ [Ûna é géere wàrapwiri wà Zakaria] â é nye cipàparié kaa, wà pwi jè *angela kà Pwi Ukai, na é coo gòro étò kâra i béreca. ¹² Â é pò wà Zakaria, â dau wâgotêe, [â é pwùkùru].

O pwa pwi èpo'gà

¹³ Êco na é ina tée wà pwi angela pâ: «Gà cibwaa nama wâgotâgà, co Zakaria! Ba é jèe tère é pwâra pwapwicîri kàu wà Pwiduee. Â wà tô wâdàgà, âna [ée mwa nyarana, â] ée mwa pitâmari pwi èpo'gà, â gà mwa pitunee tée pâ Ioane. ¹⁴ Â gàu mwa puràra, ma ipwàdée. Â o mwa wâru mwara tàpé na rà o ipwàdée goo. ¹⁵ Ba wà pwina naîgà, âna ée mwa pâ nau pwi âboro na dau imaina na ara Pwi Ukai. Â o pwicîri na é wâdo dipâa ma cè jawé gòo. Ba ée jèe nye dipitirié kaa é *Nyuââé Pwicîri na é bwaa tâa nanaa nyaa kèe.

¹⁶ «Dau wâru tàpé géee na é Ba *Isaraéla, na ée mwa tòimirirà, ba na rà wâjué còwâ dari Pwi Ukai, Pwiduee kàra. ¹⁷ O tâa gooé é pâtâmara é Nyuââé Pwicîri, pwacèwii *péroféta Élia biu. Â ée mwa tòimiri ma pwabwâti é Ba kèe, béaa kâra pai tèepaa kà Pwi Ukai. [Ba o càcaa gòiri, â ée jèe tèepaa.] Â géee goo pwina naîgà, âna wà tèpa caa, âna rà o naa nûmarà naa goo tèpa naîrà*. Â wà tàpé na càra caa pitère dà Pwiduee, âna rà o mwa pinünüma, pwacèwii tèpa âboro na rà *târù na ara Pwiduee.»

Go wà nau târa pai cèikî kôo?

† **1:7** Càcaa pâri ma é pièrù—Stérile. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ilàri mwari.

1:9 Exode 30.7 § **1:10** Wâru tèpa âboro—Grec: Diri é Ba {kà Pwiduee}. **1:15**

Nombres 6.3 **1:17** Malachie 3.1,24, 4.5–6; Mataio 17.11–13 * **1:17** 4e phrase—é, O pwa pinaanapò naa nabibiu kà pa nyaa ma caa, ma tèpa naîrà.

18 É ina wà Zakaria tà pwi angela pâ: «Go wànau târa pai cèikî kôo, naa goo é pwina gà ina? Ba go jèe po dau ijiao, â wà mwara wâdòo, âna é jèe jìitamu.»

19 Â é tòpi tée pâ: «Ico pwini! Wâgo, âna wâgo angela Gabriel, â go pwi a coo ara Pwiduee, ba na go piâboro kîri kêe. Â wàè na é cùruo me, ba na go inapàpari tâgà é popai wâdé bèeni. 20 Wâdé na gà tâmogòori pâ, diri é pâ muru na go ina tâgà, âna o mwa tèepaa, na pàara na é jèe tòpò wà Pwiduee. Êco na wâgà, âna câgà caa cèikî naa goo! Â gà còo, gà o cîô, tiagoro é tòotù na o mwa coo diri é pwina go ina tâgà!»

21 Na pàara na ru gére pitùra na, wà Zakaria ma wà pwi angela, âna rà gére tapacîè wà tèpa âboro. Â rà pò [ma pitawèerirà] pâ, cina gòrié dò wâ. 22 Úna é mwa bàra còobé [gée na ére na dau pwicîri] âna é jèe cîô. Â é po pwa ineremuru târa, goro îê. Â rà pâra na tâmogòori pâ pwa cè pwina é còo, cèna me gée goo Pwiduee. 23 Nabwé, â é tubanabwé é wakè kêe wà Zakaria, naa na i Wâra pwapwicîri, â é pâra naa pwârawâ kêe.

É nyarana Élisabeth

24 Gée na càùé, â wà tô wâdèe Élisabeth, âna é nyarana. Â é nye tà tâa pwârawâ naa na 5 parui. Â é nye tà niimiri pâ, 25 'É dau wâdé ba kôo wà Pwi Ukai. Ba ia go po dau kamu, ba nye tô a ticè èpo kôo. Â é meaario, â é jèe dàgòtù é pwâra kamu kôo.'

Inapàpari pai pitèpa Iésu

26 É jèe nyarana wà Élisabeth naa na 6 parui. Â, na pàara bèepwiri, â wà Pwiduee, âna é panuâ wà pwi angela kêe, wà Gabriel, naa Nazareth wâ Galilée, 27 naa jaa tô jè èpo ilàri, na nee Maria. Wà tôobà, âna ru ipwa câbawâdé† ma wà pwi âboro, na ina gooé pâ Ioséfa, pwi gòobàra pwi ukai *Davita.

28 Â é piâpàpari‡ pwi angela, â é ina tée pâ: «Cidòri nyuâgà, co Maria! Ba wà Pwi Ukai Pwiduee, âna é jèe *pwényunyuâarigà goro é pimeari kêe, â é wâjaagà.»

29 Â é pò wà Maria, ba câé caa tâmogòori é pwina é ina tée. Â é pinünüma ma pitèi pâ: 'Cina é pacidòri nyuâaô wà Pwiduee?'

30 Â é ina tée wà pwi angela pâ: «Gà cibwaa nama wâgotâgà, co tònoni! Ba é ipwâdée googà wà Pwiduee, â é pitòrigarigà. 31 Â gà o nyarana, â gà o pitàmari pwi nari èpo pao, â gà mwa pitunee tée pâ Iésu§. 32 Wàé, âna wàé pwi âboro na dau imaina

1:19 Daniel 8.16, 9.21 1:27 Mataio 1.16,18 † 1:27 Ipwa câbawâdé—Wâjaa tèpa Juif, âna càcaa pai ina wèe pâ, ru ipuu naima. ‡ 1:28 Piâpàpari—é, Pièpàparié. 1:31 Ésaïe 7.14; Mataio 1.21–23 § 1:31 Iésu—Pai ina wèe naa na hébéru pâ, wà Pwi Ukai, âna é pa-udòjè. 1:32 2 Samuel 7.12,13,16; Ésaïe 9.6

na ara Pwiduée. Â o pitunee têe pâ “*Pwina naî Pwiduée na é dau wâdòiti’. Â wà Pwiduée, Pwi Ukai kêe, âna ée mwa naa têe ê pwâra ukai kà Davita, pwi jojooroé. ³³ Â ée pwi ukai kâra Ba Isaraéla dàra gòiri awé. Â é pitûa kêe, âna o nye ticé pwâadèrèè.»

³⁴ Â é ina wà Maria tà pwi angela pâ: «Gona êpwiri, âna o wànau târa cè pai tèepaa wêe?! Ba câbu caa pé ipuu ma pwi éao, ma cè pwi jè paao!»

O mwa wàrapwiri géé goro Nyuâaê Pwicîri

³⁵ É tòpi têe wà pwi angela pâ: «Ê Nyuâaê Pwicîri, âna ée mwa boome naa gògà, â é pàtâma Pwiduée na é dau wâdòiti, âna ée mwa wâjaagà*. Â é pwi nari èpo na gà o mwa pitâmariê, âna wâé kaa na é pitòrigarié wà Pwiduée, â o mwa ina gooé pâ Pwina naî Pwiduée.

³⁶ «Gà côo, wà tô jèneregà, Élisabeth, na ia jèe mu ina naa gooé pâ: “O jèe càcaa pitâmari!” Êco na ée mwa pitâmari pwi jè nari èpo. Ba é gére nyarana ni—jèe 6 parui kêe. ³⁷ Ba nye ticé cèna pwacoé tà Pwiduée!»

³⁸ Â é tòpi têe wà Maria pâ: «Go tô ênawéna kà Pwi Ukai. Â go nye pwa co é câbawâdé kêe!»

Â, na wàrapwiri, â é còpòo jiié i pwi angela.

É cai Élisabeth wà Maria

³⁹⁻⁴⁰ Pàra tootù géé na càué, â é piwâcî pâ wà Maria, nau cai wà Élisabeth. (Ê village kêe, âna é tâa gòrojaa na jè ére géé goo Judée.)

⁴¹ Ûna é tère pwâra pwabwàcu kà Maria wà Élisabeth, â é nye gù kaa i pwi èpo naa nanaaê. Â wà Élisabeth, âna nye dipitirié kaa é Nyuâaê Pwicîri, ⁴² â é tomara too pâ: «Wà Pwiduée, âna é dau pwényunyuâarigà jii diri pa èpo ilàri, â é pwényunyuâari mwara é èpo bèepwiri gére wâgoogà! ⁴³ Po dau muru na maina ba kôo! Ba gà me naa jaao, wâgà tô nyaa kà Pwi Ukai kôo!

⁴⁴ «Gà côo co tô béèò, ûna go tère pwâratùra'gà, â é ipwàdéé i pwi èpo kôo, â é gù ni nanaaô! ⁴⁵ Cidòri nyuâagà! Ba gà jèe cèikî pâ, ée mwa pacoó é pwina é ina tâgà, wà Pwi Ukai.»

Nyabi kà Maria

⁴⁶ É ina wà Maria pâ:

«Ipwàdéé pwâranümoo!

Go pwamaina Pwi Ukai!

⁴⁷ Puràra pwâranümoo!

Ba é upao géé na èpà

* **1:35** Ée mwa boome naa gògà... Grec: Ée mwa cajipigà pwacèwii é ânauê. **1:37**
Genèse 18.14 **1:46** 1 Samuel 2.1–10

wà Pwiduée Caa.
 48 É câbapwamuru naa goodò,
 tô ênawéna kêe,
 na go po dau kîri.
 Rà o cau ina pâ:
 “Pwényunyuâari wà tôoni!”
 49 É paari nii kêe
 wà Pwina é dau maina.
 É pitu tôo goro îê étò,
 wà Pwina é pwicîri.
 50 Maina pai wâdé kêe,
 dàra gòiri awé,
 ba kà tèpa âboro;
 tà tàpé na rà papwicîriê.
 51 É wakè goro pàtamee.
 Tadidiri tèpa cuâcâda.
 52 Téura pwâra ukai,
 kà tàpé na rà maina.
 Caa pagòtù too
 tàpé na rà kîri.
 53 É naa neemuru
 tàpé na ticè kàra.
 É pawâjuépiri
 tàpé na pwa kàra,
 ma ticè ère îrà.
 54 É pitu târa Ba kêe,
 pwi Ba Isaraéla,
 pwi ênawéna kêe.
 É ciburà mearié.
 55 É ipwataâboro
 tà tèpa jojoorjè,
 tà *Abéraama,
 ma tèpa gòobèrèè diri.
 É pacoo auina kêe,
 dàra gòiri awé. Nabwé!»

56 Wà Maria, âna é tàpo tâa jaa Élisabeth, naa na âracié parui. Â géewê, â é wâjué naa jaaé.

Pai pitèpa Ioane Pwi a piupwaa

57 Tèepaa naa na pàara na ée pitàmari† èpo na, wà Élisabeth, â é pitàmari pwi âboro èpo paao. 58 Â wà tèpa tàmwünyabwerié

1:50 Psaume 103.13,17 1:51 2 Samuel 22.28 1:52 Job 12.19, 5.11; Psaume 147.6 1:53 Psaume 34.11 1:54 Psaume 98.3 1:55 Genèse 17.7; Michée

7.20 † 1:57 Pitàmari—Accoucher, donner naissance à (enfant).

ma wà tèpa jènereê, âna rà tère pâ é pwényunyuâariê wà Pwi Ukai. Â rà capai ipwàdéé diri, naima ma wàé. ⁵⁹ Â géé na càùru caapwi nadàpara pwapwicîri, â rà me, ba na rà pwa *kamaî tà i pwi nari èpo [wiâra ê *Naèà kà Moosé]. Â nûmarà na rà naa tée i nee caa kée, wà Zakaria, ⁶⁰ êco na é ina tàra wà tô nyaa kée, pâ: «Bwa, o pitunee tée pâ Ioane.»

⁶¹ Â rà ina tée pâ: «Gorodà? Nye ticé jèneregà, cèna é popa é neere âboro bèepwiri.»

⁶² Â rà po pwa ineremuru tà pwi caa kée, Zakaria, ba na rà tawèrié pâ, o nûmee na é picipa nee.

Nee âna o Ioane

⁶³⁻⁶⁵ É pwa ineremuru tàra wà Zakaria, ba na rà naa tée é noo kêra tii, ba na é pwa tii naa na. Â é wii pâ 'Ioane'. Â géewê, âna é nye tùra còwâ kaa, â é pwamaina Pwiduée.

Â rà pò diri [tàpé na rà tèreê] â wâgotàra. Â rà piwiâ ê jèkutâ goo, na diri pâ ére wâ gòrojaa, wâ napô Judée. ⁶⁶ Â wà diri tàpé na rà tère é popai bèepwiri, âna rà dau pinünüma, â rà ina pâ: «Éé! O po dau maina awé ê pwina ée mwa pwa, wà pwi nari èpo bèepwiri!» Ba wà Pwi Ukai, âna é wâjaaé.

É pwamaina Pwiduée wà Zakaria

⁶⁷ Wà Zakaria, pwi caa kà i pwi nari èpo, âna dipitirié é Nyuâaê Pwicîri, â é inapàpari é popai na é naa tée wà Pwiduée. Â é ina pâ:

⁶⁸ «Pwamaina Pwi Ukai,
Pwiduée kêra ê Ba,
ê Ba Isaraéla.
Ba é pa-udòjè,
tipijè jii èpà kâjè.

⁶⁹ Dau pwa pàtâma
wà pwi a-upajè,
pwi gòobàra Davita,
pwi ênawéna kée.

⁷⁰ Jèe nye gòiri
é pai ina kée pwiri.

Ba rà inapàpari
tèpa péroféta
na é pitòrigarirà.

⁷¹ Ba é jèe ina pâ:
“Go o mwa pa-udòwà
jii tèpa pièpàriwà.”

72 Maina pimeaari kêe
 tà tèpa jojoorojè.
 É nye pacoo diri kaa
 auipwataâboro kêe,
 73 na é naa tà Abéraama,
 wà pwi jojoorojè,
 naa na pimeaari kêe.
 É gére ina naa goojè, pâ:
 74 “Go upa tèpa naígà,
 jii tèpa pièpàrirà.
 Rà o piênawéna kôo;
 o càcaa wâgotàra.
 75 Rà o wâdé na arao,
 â o tàrù pwâranümarà,
 na diri pai wâro kâra
 wâni gòropuu.” Nabwé.»

76 Â wà Zakaria, âna é pame ê popai bèeni [goo wà pwina naîê,
 Ioanel]: «Wâgà pwi nari âboro èpo bèeni, âna:

Gà o pwi Péroféta:
 Gà o ipa popai
 kà Pwiduée Caa,
 na é tâdòiti.
 Gà o pâbéaa
 kà wà Pwi Ukai;
 pwabwàti naigé kêe.
 77 Gà o ina târa Ba kêe:
 Ée mwa pa-udòwà,
 [ba na guwà wâro].
 Ée mwa pwanauri
 ê pâ èpà kàwà.
 78 Maina pai wâdé kêe!
 É tèepaa marijè;
 é pame ê pwéelaa,
 pwacèwii pai tèepaa
 kâra dapàra tòotù.
 79 É èù mari tàpé
 na rà tâa na bàutê,
 bàutê kâra pwâra bà.
 É tòcia târa naigé
 naa na pinaanapô.
 Nabwé.»

1:72 Genèse 17.7; Psaume 105.8–9

1:73 Genèse 22.16–17

1:75 Tito 2.12–14

1:76 Ésaïe 40.3

1:77 Jérémie 31.34

1:78 Ésaïe 60.1–2

É pimaina too Ioane

⁸⁰ Wà i pwi âboro èpo, Ioane, âna é pimaina too, â pimaina pâ ê pàtàmara Nyuââê Pwicîri naa gooé. Â é wâro namaré†, tèepaa naa goro i pwi tòotù, na ée mwa ipaarié târa pwi Ba Isaraéla.

2

Pai pitèpa Iésu

Mataio 1.18–25

¹⁻² Na pàara napô bèepwiri, âna é pwi kupénoo na Syrie wà Quirinius, â wà Auguste, âna é pwi ukai kà tèpa *Roma. Â é tûari wà Auguste pâ, na pûra diri ê jéuru âboro wâna diri pâ napô [na tâa na ê pwâra ukai kêe]. (Â mwa nye piêcè kaa na rà pwa pwi bèepwiri.) ³ Â diri ê pâ âboro, âna rà jèpa ipiina naa na jèpa village ma ville kà tèpa jooororà, ba na rà wii ê neerà.

⁴⁻⁵ Napwa naa goo wà Ioséfa, âna é còpòo géee Nazareth wà Galilée, ba na é pàra naa Bétéléma wà napô *Judée, nau wii ê nee. Ba ia é pitèpa naawê wà ukai *Davita, wà pwi joooroé. Â é popa wiâê wà Maria, tò wâdèe, na é gére nyarana, ba é tapací [pwi ciiri] èpo * kêe.

⁶ Na ru tâa Bétéléma, â tèepaa me pàara, na ée jèe pitàmari èpo wà Maria. ⁷ Â é pitàmari pwi ciiri èpo kêe. Â é cajipié naa na pé kupétuu, â é papuué naa na aunaa uti kêra macii, ba ticè autâa kàru† [ba po dau wâru âboro].

Tèpa wéaari mutô

⁸ Na pwi bàrane-bà, na pwi jè ére gòrojaa géewê, âna pwa tèpa âboro na rà wéaari pâ mutô kêra naawê.

⁹ Â é nye tèepaa me kaa, pwi jè *angela kà Pwi Ukai, â é coo ararà. Â nye pwéelaa bèepirà kaa ê muugère kà Pwi Ukai. Â nye dau wâgotàra kaa.

¹⁰ Â é ina târa wà pwi angela pâ: «Guwà cibwaa nama wâgotàwà. Ba go pame tàwà ê popai na wâdé; popai na rà o dau ipwàdée goo, wà diri tèpa âboro! ¹¹ Ba na pwi ne bèeni, âna pitèpa *pwi a pa-udòwà, naa na village kà Davita. Âna wà pwi *Mesia†, Pwi Ukai [na ia guwà tapacîê géee na biu]. ¹² Wàéni câmu, ba na guwà o còoinaê: Guwà o pâmari ê ji nari èpo na cajipié goro pé kupétuu, â papuué naa na aunaa uti kêra macii.»

† **1:80** Namaré—Désert. Ére na aupiticia. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Naa gòromweedà. * **2:4-5** Ciiri èpo (é, ciàra èpo)—Premier-né. † **2:7** Ticè autâa kàru—Grec: Ticè autâa kàru wâna ê wâ, na rà mu tâa wê wà tèpa pàrame. † **2:11** Mesia—Kériso naa na pâ Tii Pwicîri naa na popwaalé. (Còo Ioane 1.41.)

13 Na nye wàrapwiri kaa, â rà nye tèepaa boome kaa géé *napwéretòotù, pàra tèpa angela na rà dau wàru. Â rà cibèepi i pwi angela. Â rà nyabi ma ipwamaina Pwiduée:

14 «Ipwamaina Pwiduée,
nidò naa napwéretòotù!
Bèe ma dàrèbòo
naani gòropuu!
Moo ma awé
ba kà diri tàpé
na wâdé tée wàilà!»

Rà pâra nau cai i èpo

15 Géé na càùé, â wà i tèpa angela, âna rà còpòo jii tèpa wéaari mutô, â rà wâjué too còwâ naa napwéretòotù. Â wà tèpa wéaari mutô, âna rà pi-ina tàra pâ: «Jè pâra naa Bétéléma, ma jè jèe còo cai é pwina tèepaa, na é gére ina tâjè wà Pwi Ukai.»

16 Â rà nye piwàcî kaa, â rà pâmari wà Maria, ma wà Ioséfa, ma i ji pwi nari èpo na é gére puu na é aunaa uti kâra macii. 17 Ûna rà còoê, â rà pâra nau piwiâ târa diri é pâ âboro, i pwi ia é ina tàra wà i pwi angela. 18 Â wà diri tàpé na rà tère, âna rà dau pò goo.

19 Â wà Maria, âna é nye po tàmaari diri é pâ namuru bèepwiri, â é dau pinünüma naa goo.

20 Nabwé, â wà i tèpa wéaari mutô, âna rà wâjué còwâ [dari é pubu macii kâra]. Â rà dau nyabi ma pwamaina Pwiduée, goro diri é pâ muru na rà còo ma tère. Ba nye po cau coo diri, i pwi ia é ina tàra wà i pwi angela.

Paari Iésu naa na Wâra pwapwicîri

21 Géé na càùuru caapwi nadàpàra pwapwicîri, â wà Ioséfa ma Maria, âna ru popa pâ i pwi èpo kàru, ba na pwa *kamaî tée, [wiâra é *Naèà kà Moosé]. Â ru nama nee pâ Iésu, i pwi neere âboro na ia é jèe mara ina i pwi angela, béaa kâra é pai nyarana kà Maria.

Ru panuâê tà Pwiduée

22-24 Tèepaa me é pàara, na wà Maria, âna é pwa i *ârapwaaailò târa pai pinuwa[§] [géé na càùuru pai pitàmari èpo kêe]. Ba jèe wii naa na Naèà kà Moosé pâ: *Wâdé na é naa du ârailu déamu, é, du ârailu déajée.*

Lévitique 12.8 Êkaa na ru pâ naa na *Wâra pwapwicîri na *Iérusaléma wà Maria ma wà Ioséfa, ba

2:14 Luka 19.38 **2:19** Luka 2.51 **2:21** Luka 1.31 **2:22-24** Lévitique 12.1-8;

Exode 13.2,12 § **2:22-24** Ârapwaaailò târa pai pinuwa—Wiâra é pwapwicîri kà tèpa Juif, âna wâdé na é pwa ârapwaaailò bèepwiri wà tô ilàri, 40 tòotù géé na càùuru é pai pitàmari èpo kêe. Còo mwara Pinuwa naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

na ru wàrapwiri. Â ru popa pâ wiâru mwara i èpo kàru, ba na ru naaê tà Pwi Ukai. Ba jèe wii mwara naa na ê Naèà kà Pwi Ukai, pâ: *Wà pwi ciàra èpo paao, âna kà Pwi Ukai. Exode 13.2*

É pwamaina Pwiduée wà Siméon

²⁵ [Na pwi pàara bèepwiri] na Iérusaléma, âna pwa pwi jè âboro na nee Siméon, pwi âboro na é târù, ma pitòimiriê na ara Pwiduée, â tâa gòé ê Nyuâaê Pwicîri. Â é nye tà tapacîri ê pai tèepaa kà [pwi Mesia] pwi a pa-udò ê Ba *Isaraéla.

²⁶ Â é ina tée ê Nyuâaê Pwicîri pâ: «Gà tère co Siméon, gà o bwaa nye côo pai tèepaa kà pwi Mesia kà Pwi Ukai Pwiduée, béaa kêra pai bà'gà!» ²⁷ Â é cùrué pâ naa na i Wâra pwapwicîri. Â nye na ji pwi pàara bèepwiri kaa, na wà du nyaa ma caa kà Iésu, âna ru gére popa me i èpo kàru, [ba na ru paarié tà Pwi Ukai] wiâra ê Naèà. ²⁸ Â wà Siméon, âna é tàma i pwi nari èpo, â é pwamaina Pwiduée, ma ina pâ:

²⁹ «Nabàni, co Pwi Ukai,

âna [go ipwàdéé]

wâgo pwi ênawéna'gà!

Gà popao naa jaagà

naa na pinaanapô'gà.

Ba gà jèe pacoo

auinabéaa'gà.

³⁰⁻³¹ Gà cùrué me naa jaabà

pwi a pa-udò diri ê pâ Ba;

Â go jèe côoê, wàé.

³² Pwi pwéelaa kêra ê gòropuu diri.

Pwényuâa kêra ê Ba,

ê Ba'gà, Isaraéla.»

³³ Wà du nyaa ma caa kêra i èpo, âna ru pò goo ê pwina é ina naa gooé wà Siméon.

³⁴ Â nabwé, â é *pwényu-nyuâariru, â é ina tà Maria, pâ: «Ê pwi èpo'gà, âna ée mwa pwi câmu kêra ê Ba Isaraéla. Â o wâru tàpé na rà o cicaraé, â rà o pâiti jii Pwiduée. Â o wâru mwara tàpé na rà o cimadò géé gooé ma rà o pâmari Pwiduée* . ³⁵ Â o mwa pwéelaa goo ê pâ aunünüma na wâbinyiri kà tèpa âboro. Â napwa naa googà, co tôoni, âna gà o nye dau maagé côo gooé, pwacèwii na tótée pwâranümagà goro tauwa.»

É pwaolé tà Pwiduée wà Anne

2:30-31 Ésaïe 52.10; Luka 3.6; Tito 2.11 **2:32** Ésaïe 42.6, 49.6, 52.10 **2:34** Ésaïe

8.14; Mataio 21.42; 1 Péteru 2.8 * **2:34** Â o wâru tàpé na rà o cicaraé... Grec: Ê wâni târa ê pai tûu, ma pai dàgòtù tàpé na wâru na Isaraéla.

36-37 [Na pwi pàara bèepwiri, âna] é tâa na Wâra pwapwicîri wà tô jè ilàri *péroféta, na nee Anne, tô èpo kà Phanuel, gée na wâao kà Asser. (Wà ttoni, âna ru pitâa ma wà pwi éaé naa na 7 naja, â é bà jiié. Â é jèe jiiitamu naa na é pai dàpwà kêe. Â jèe po 84 naja kêe nabà.) Â é mu nye tà tâa na Wâra pwapwicîri, naa ne ma pwaa. Â é piênawéna tà Pwiduée naa na *ipwanya —é panuâ ija, ba na é pwapwicîri bwàti. 38 Â é tèepaa me, na pwi pàara na rà tâa wê wà Siméon, [ma wà ji pwi nari èpo, ma wà du nyaa ma caa kêe]. Â é pwapwicîri wà Anne, ma pwaolé tà Pwiduée. Â é pwa jèkutâ goo Iésu tà diri tàpé na rà tapacîri é pai tèepaa me kà pwi [Mesia, ba] na é upa Iérusaléma.

Rà wâjué cówâ naa Nazareth

39 Wà du nyaa ma caa kà Iésu, âna ru pacoo é pwina ina naa na Naèà kà Pwiduée—[muru na mu pwa naa tèepaa é nari èpo]. Ūna ru gére pacoo diri, â ru wâjué cówâ naa jaaru, naa Nazareth wâ napô Galilée.

É pimaina too Iésu

40 É pimaina too Iésu, i pwi nari èpo, naa na pai tâmogòrimuru, ma tâmanga. Â é *aupwényunyuâari kà Pwiduée, âna nye tà wâjaaé.

Iésu na 12 naja kêe

41-42 Nye câmaajé tà du nyaa ma caa kà Iésu, na ru pâra naa Iérusaléma, na diri é pâ naja, naa goro pwapwicîri, na tòotù *Paséka. Ūna 12 naja kà Iésu, â é pâra wiâru. 43 Gée na càuru é pwapwicîri, â ru jèe wâjué cówâ, êco na, napwa naa goo Iésu, âna é tà tâa Iérusaléma. Â tà càru caa côo pâ tiàué, 44 ba ru tà niimiri pâ, é wâjaa pàra tèpa béerà goro pâra wii naigé.

Êco na, gée na càuru caapwi tòotù, â [ru côo pâ tiàué. Â] ru tapoo mudèe, nabibiu kà tèpa jènereru ma tèpa béeru. 45 Ūna càru caa pâmarié â ru wâjué cówâ naa Iérusaléma nau mudèe. 46 Na béaracié kâra tòotù, â ru mwa pâmarié naa na Wâra pwapwicîri, na é gére tâaboo naa nabibiu kà tèpa pacâmu tèpa *Juif. Ba é gére térerà ma pitawiârà [goro é *Tii Pwicîri]. 47 Â wà diri tàpé na rà tèreê, âna rà po dau pò goo pai tâmanga kêe ma pai tòpi kêe.

Go wakèri neemuru Caa kôo

48 Ūna ru côoé wà du nyaa ma caa kêe, â ru nye dau pò kaa gooé, â é ina tée nyaa kêe pâ: «Pwiini, gorodà na gà pwa tâbu na wàrapwiri? Gà côo, wàibu ma caa'gà, âna dau wâgotâbu. Â [bu wâjué cówâ, ba na] bu mudàgà!»

49 Â é tòpi tàru pâ: «Gorodà na gàu mudòo? Gona gàu ipwanauri pâ, wâdé na go wakèri ê pâ neemuru Caa kôo? Êkaa na go wâni na wâ kêe.»

50 Êco na càru caa tâmogòori ê pwina é pwa na é ina tàru.

51 Géé na càùé, â rà wâjué còwâ ma wàé naa Nazareth. Â é nye dau pitère dà du nyaa ma caa kêe. Â wà nyaa kêe, âna é nye tà naa nùmee naa goo diri ê pâ muru bèepwiri. 52 Â é pimaina too wà Iésu, â imaina mwara ê autâmogòorimuru kêe. Â rà dau wâdéarié wà Pwiduée, ma wà mwara tèpa âboro.

3

Wakè kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 3.1–17; Maréko 1.1–11; Ioane 1.19–28

1 Jèe 15 naja, na é pwi ukai kà tèpa *Roma wà Tibère. Â, na pwi pàara bèepwiri, âna wà Ioane, âna é tapoo inapàpari ê popai kà Pwiduée. Wàilà-ni tèpa kupénoo kà ukai Tibère napwiri:

Wà Ponce Pilato, kupénoo naa napô Judée;

Wà *Héroda Antipas, naa Galilée;

Wà Filipo (pwi aéjii kà Héroda Antipas) naa Iturée ma tia Traconite;

Wà Lysanias, naa Abilène.

2 Â wà Hanne ma wà Caiphe, âna ru du *ukai kà tèpa pwa ârapwaaílò. Â naa na pàara bèepwiri, âna wà Ioane, pwina naí Zakaria, âna é tâa namaré. Â é patùraé wà Pwiduée, [ba na é inapàpari ê popai kêe].

É picémara pai pinünüma

3 Wà Ioane, âna é pâ naa na diri ê pâ ére géé goo nairiwà Ioridano. Â é inapàpari tà tèpa âboro pâ: «Guwà pinünüma ma guwà biiwà. Â guwà pwa ma *upwaawà, ba na paari pâ pitòotéri ê wâro kàwà. Â, na wàrapwiri, â ée mwa pwanauri ê pâ èpà kàwà wà Pwiduée.» 4 Ba jèe wii naa na tii kà *péroféta Isaia pâ:

Pwa pwi âboro naa namaré

na é tomara too:

“Ée me Pwi Ukai!

Pwabwàti ê naigé!

Pwa ma bàracaari

pwi ére na ée pâ wé!

5 *O pwaai pâ autâgòro;*

*téba puu nyi autoo;
tébatàrù aucùu naigé;
tébabàracaari aupâra kêe.*

⁶ *Rà o côo pâ âboro
pâtâma Pwi Ukai.*

*É me nau pa-udòjè,
wà Pwiduée Caa.”*

Ésaïe 40.3–5

O pitèi tèpa âboro!

⁷ Wâru pâ âboro na rà medari Ioane, ba na é upwaarà [naa nairiwâ]. Â é ina [tà pàra tàpé géee goorà] pâ: «Guwà tèpa nari dòèa, ma tèpa pwâ! Wàilàapà na ina tàwà pâ, guwà o udò jii é pitèimuru ma wârimuru, na ée mwa naa tàwà wà Pwiduée?

⁸ Bwa! Guwà mara pwa cè tûâ cèna wâdé, târa ma o paari pâ guwà jèe pitòotéri é wâro kàwà! Â gona guwà tà niimiri pâ, guwà udò, géee goo na wà *Abéraama, âna é pwi jooorowà? Bwa! [Piticèimuru naa goo.] Ba [wiàna nùmee, â] o pâri wà Pwiduée ma é bii é pâ atù bèeni, ma rà o tèpa gòbàra Abéraama!

⁹ «É jèe tà pwabwàti é gi kêe [wà Pwiduée]. Â ée mwa tépàgà naa na wàé diri é pâ upwàra na càcaa wâdé é pâ pwêe, â ée mwa cîri naa na ânye!»

Guwà pwa cè tûâ cèna wâdé!

¹⁰ Ê auwâru géee goo tàpé na rà tère Ioane, âna rà tawèerié, pâ: «Dà cèna o pâri ma bà pwa, ma bà o pitòotéri é wâro kâbà?»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Wiàna ârailu ârabwée'gà, â gà naa jèpwi tà pwina ticè tée. Â wiàna pwa utimuru'gà, â gà naa tà pwina ticè tée.»

¹² Â pwa pàra tèpa *tò mwani wâripû, na rà me mwara, ba na é upwaarà wà Ioane. Â rà tawèerié pâ: «Pwi a pwa pupûra, dà cèna o pâri ma bà pwa?»

¹³ Â é tòpi tàra pâ: «Na guwà tò mwani wâripû [ba kà tèpa Roma] â guwà cibwaa popa [ba kàwà] cè mwani cèna piwéna jii é âji wâripû.»

¹⁴ Â wà mwara pàra tèpa coda, âna rà tawèeri Ioane pâ: «Â wàibà, âna o dà cèna bà o pwa?»

Â é tòpi tàra pâ: «[Guwà naaco pai pwa kàwà na èpà tà tèpa âboro.] Guwà cibwaa pwa kûu tàra, â guwà cibwaa tacoo goorà, ba na rà naa mwani tàwà. Wâdé na guwà ipwàdéee co goro é wâriwà.»

É inapàpàri pai tèepaa kà Iésu

¹⁵ Êdiri tèpa âboro, âna rà tapacîri naa na ipwàdéé cè pwina o tèepaa, â rà pitawèerirà jècaa pâ: «Gona wà Ioane, âna pwiri nye wàé kaa pwi *Mesia [—wà *pwi a pa-udò na jè tapacîé gée na biu]?»

¹⁶ Â wà Ioane, âna é inapàpari tàra diri pâ: «Wâgo, âna go upwaawà goro jawé. Êco na wà pwina ée mwa me pwicò kôo, âna dau pwa pàtamee jiio. Â càcaa pâriô, ma go tipi é otàpwe goro é du wâraâê [ba é Pwi Ukai]. Â wàé, âna ée mwa upwaawà goro é Nyuââê Pwicîri ma ânye*. ¹⁷ Â é jèe nye tà pwabwàtié, ba na é [pitèi tèpa âboro. Â ée mwa naaitiri tàpé na rà wàdé jii tàpé na rà èpà, pwacèwii pai] pinaaitiri é pudòro upwâra jii é parawée. Â é tòimiri é pudòé, â é cîri parawée naa na ânye na ticè pwâadèrè.»

¹⁸ Wâru pai pwa kà Ioane na wàrapwiri, târa ma é patùra é Ba [kà tèpa *Juif] ma inapàpari tàra é *Picémara Wâdé.

Càcaa wâdé tà Héroda

¹⁹ Wà Ioane, âna é jèe ciburà ina tà kupénoo Héroda pâ, càcaa wâdé é tûâ kêe. Ba ru ipâra ma Hérodiade, tô wâdà pwi aèjii kêe, â wâru mwara pàra muru na èpà na é pwa. ²⁰ Â [gée goo é pwina é ina wà Ioane, â] é tòpòé naa na karapuu wà Héroda. Â, na wàrapwiri, â wà Héroda, âna é âjagò mwara goro é pâ tûâ kêe na dau èpà.

É upwaa Iésu wà Ioane

²¹ Na pàara na é upwaa wà tèpa âboro na wà Ioane, â wà mwara Iésu, âna upwaaé. Ûna é gére pwapwicîri, â nye tàpiri kaa é napwéretòotù, ²² â é nye boome kaa naa gòé é Nyuââê Pwicîri, pwacèwii é déamu. Â é tère é pwâratùra me gée napwéretòotù, na ina tée pâ: «Gà Pwina naîô [na caapwi co] na go dau meaarigà. Wâgà kaa âna go jèe nye pitòrigarigà, ba dau wânümoò googà.»

Tèpa jojooro Iésu Kériso

Mataio 1.1–17

²³ Na é gére wâna 30 naja wà Iésu, â é tapoo inapàpari é Picémara Wâdé. Naa na auniimiri kà tèpa âboro, âna nye pwina naî Ioséfa. [Wàilà-ni tèpa jojooroé]:

Wà Ioséfa,
âna é pwina naî Héli,
²⁴ na é pwina naî Matat,
na é pwina naî Lévi,

3:16 Apostolo 13.25 * **3:16** Upwaawà goro...ânye—Pitèimuru kà Pwiduée, é, picètiri é èpà jijjè. (Còo note goo Mataio 3.11.) **3:19** Mataio 14.3–4; Maréko 6.17–18 **3:22** Ioane 1.32 **3:23** Luka 4.22; Ioane 6.42

na é pwina naî Melki,
na é pwina naî Jannaï,
na é pwina naî Ioséfa,
²⁵ na é pwina naî Matatias,
na é pwina naî Amos,
na é pwina naî Nahoum,
na é pwina naî Esli,
na é pwina naî Nagaï,
²⁶ na é pwina naî Mahath,
na é pwina naî Matatias,
na é pwina naî Sémeïn,
na é pwina naî Yosec,
na é pwina naî Yoda,
²⁷ na é pwina naî Yoanan,
na é pwina naî Résa,
na é pwina naî Zorobabel,
na é pwina naî Chéaltiel,
na é pwina naî Néri,
²⁸ na é pwina naî Melki,
na é pwina naî Adi,
na é pwina naî Kosam,
na é pwina naî Elmadam,
na é pwina naî Er,
²⁹ na é pwina naî Yéchoua,
na é pwina naî Éliézer,
na é pwina naî Yorim,
na é pwina naî Matat,
na é pwina naî Lévi,
³⁰ na é pwina naî Siméon,
na é pwina naî *Juda,
na é pwina naî Ioséfa,
na é pwina naî Yonam,
na é pwina naî Éliakim,
³¹ na é pwina naî Méléa,
na é pwina naî Menna,
na é pwina naî Matata,
na é pwina naî Natan,
na é pwina naî *Davita,
³² na é pwina naî Jessé,
na é pwina naî Obed,
na é pwina naî Booz,
na é pwina naî Sala,
na é pwina naî Nachon,
³³ na é pwina naî Aminadab,

na é pwina naî Admine,
 na é pwina naî Arni,
 na é pwina naî Hesron,
 na é pwina naî Pérès,
 na é pwina naî Juda,
³⁴ na é pwina naî Iakobo,
 na é pwina naî Isaaka,
 na é pwina naî Abéraama,
 na é pwina naî Téra,
 na é pwina naî Nahor,
³⁵ na é pwina naî Seroug,
 na é pwina naî Réou,
 na é pwina naî Péleg,
 na é pwina naî Éber,
 na é pwina naî Chéla,
³⁶ na é pwina naî Quénan,
 na é pwina naî Arpaxad,
 na é pwina naî Sem,
 na é pwina naî Noa,
 na é pwina naî Lémek,
³⁷ na é pwina naî Matusalem,
 na é pwina naî Hénok,
 na é pwina naî Yéred,
 na é pwina naî Malaléel,
 na é pwina naî Quénan,
³⁸ na é pwina naî Énos,
 na é pwina naî Seth,
 na é pwina naî *Adamu,
 na é pwi jojooro âboro, na é tòpò wà Pwiduée naani
 gòropuu†.

4

É tacai Iésu wà Caatana
Mataio 4.1–11; Maréko 1.12–13

¹ É wâjué còwâ wà Iésu géé nairiwâ Ioridano. Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é tâa gòè, â é popaé pâ naa namaré. ² Â é tâa wê wà Iésu naa na é 40 tòotù. Â é pwa ma tacaié naawê wà *Caatana, pwi a cicarajè. Â, na pwi pàara-bà, âna cáé caa ija wà Iésu, â é dau copwa. ³ Â é pàdarié wà Caatana, â é ina têe pâ: «Wiàna gà *Pwina naî Pwiduée, â gà bii é pwi atü bèeni, ma poloa!»

⁴ Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri, pâ:
Câé caa wâro co goro poloa wà pwi âboro.» Deutéronome 8.3

3:36 Genèse 11.10–26 **3:38** Genèse 4.25–26 † **3:38** Adamu... Grec: Adamu,
 na é pwina naî Pwiduée. **4:4** Deutéronome 8.3

⁵ Â é popaé too kaamwara naanidò [gòrojaa] wà Caatana. Â é nye paari tée kaa, na ji pàara bèepwiri, diri ê pâ napô ma mwaciri gòropuu. ⁶ Â é ina tée pâ: «Go o mwa naa tâgà é muugère kâra diri pâ mwaciri bèeni, bau aupitûâri* naa goorà, ba jèe naa tõe. Â pâri ma go naa, wiâra câbawâdé kõe. ⁷ Â go mwa cau naa tâgà diri, wiâna gà tùu jùrugà arao ma gà ipwamainao.»

⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Jèe nye wii naa na Tii Pwicîri, pâ: *Gà ipwamaina Pwi Ukai Pwiduée'gà, â nye wàé co, na gà ipwa âboro kîri kêe.*» *Deutéronome 6.13*

⁹ Â é nye popa Iésu, pâ naa *Iérusaléma. Â é popaé too naa gòro pûru *Wâra pwapwicîri. Â é ina tée pâ: «Wiâna gà Pwina naî Pwiduée, â gà êgò géeni! ¹⁰ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Ée mwa tûâri
tà tèpa *angela kêe,
wà Pwi Ukai Pwiduée,
ba na rà wéaarigà.*

¹¹ *Rà mwa tapigà.
O càcaa tanoori âgà
naa gòro atü.»*

Psaume 91.11–12

¹² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Bwa. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Gà cibwaa pigàdâ†Pwi Ukai Pwiduée'gà.*» *Deutéronome 6.16*

¹³ Ūna é jèe tacaié diri wà Caatana, â é pâra jiié. Â é tapacîri mwara cè jè tòotù.

É tapoo wakè kêe Iésu

Mataio 4.12–17; Maréko 1.14–15

¹⁴ Wà Iésu, âna dipitirié é Nyuâaê Pwicîri, â é wâjué cõwâ naa napô Galilée. Â rà jèe tapoo pwa jèkutâ gooé naa na diri ê pâ ére. ¹⁵ É pacâmuri tèpa âboro naa na pâ *wâra pitapitiri, â rà dau inaê ba wâdé‡.

É wâjué me cõwâ naa na village kêe

¹⁶ É wâjué me cõwâ wà Iésu naa Nazareth, wâna ia é maina naawê. Â naa [na tapoo] *tòotù pwicîri, âna é tò naa na wâra pitapitiri, wâra na mu nye câmaajé tée. Â é cimadò, ba na é pûra ê Tii Pwicîri. ¹⁷ Â é ilari jii pwi jè ênawéna§ é tii kà

* **4:6** Aupitûâri—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Auipâdipopai. **4:8** Deutéronome 6.13–14 **4:10** Psaume 91.11–12 **4:12** Deutéronome 6.16; 1 Korénito 10.9

† **4:12** Pigàdâ—Provoquer. **4:13** Hébéru 2.18, 4.15 ‡ **4:15** Pi-inaê ba wâdé—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pinabawâdé. **4:17** Ésaie 61.1–2 § **4:17** Â é ilari jii pwi jè ênawéna—Grec: Â naa tée.

*péroféta Isaia. Â é pwara, â é pitòrigari ê pâ popai, [na é pûra târa]:

¹⁸ É wâgò-o Nyuâa Pwi Ukai.

É pitòrigario*;

é panuâo pâ†,

ma go pame Popai Wâdé

tà tâpé na ticè kàra.

Go inapàpari é tàrù‡

tà tèpa pwa karapuu;

pai niâ kà tèpa bwi;

pai tipi tâpé na piirà.

¹⁹ Wàéni é pàara kêe

na o inapàpari é pimeaari;

pai wâdé kà Pwi Ukai.

Ésaïe 61.1–2

²⁰ É pipîri i tii wà Iésu, â é naa còwâ tà i pwi ênawéna, â é tâaboo. Â rà gére po niâriê diri ê pâ âboro naa na i wâra pitapitiri. ²¹ Â é ina târa pâ: «Guwà jèe nye tère é auinapàpari kâra ê Tii Pwicîri. Â nabàni, âna jèe pacoò [na arawà diri].»

Tàutàra gooé

²² Rà picagòtù Iésu ma pi-inaê ba wâdé, ba rà po dau pò goro é pâ pwâratùra kêe na pwényuâa. [Êco na, gée na càué] â rà tapoo pi-ina târa pâ: «[Gorodà na wàrapwiri ê pai tùra kêe? Na nye pwi âboro pwacèwiijè.] Ba nye pwina naî Ioséfa!»

²³ Â é tòpi târa pâ: «Guwà jèe nye tère é pâ namuru na go pwa na Capernaüm. Â nümawà na go pwa mwara cèna ipaiwà, naani napô kôo.

«Pwiri guwà o ina tôo é ucina bèeni: “Ico pwi dotée, gà pinama tiàu é maagé'gà còwâ.”

²⁴ «Êco na go ina tàwà pâ: “Wà pwi péroféta, âna càcaa pitòpié bwàti naa na napô kêe.”

²⁵ «Âjupâra, [ba ipaiwà] na pàara kà péroféta *Élia. Ba ia càcaa coo boo cè popaa, â pwa copwa na maina, naa na diri ê napô, naa na âracié naja â gòobèrèè. Â po dau wâru é pa dàpwà na napô *Isaraéla, [na rà copwa]. ²⁶ Êco na wà Pwiduée, âna câe

* **4:18** Pitòrigari—Grec: Oint. (Oindre, âna wicèpwiri.) Rà wicèpwiri é l'huile naa gò é pûru pwi ukai, târa tòpò pwâra ukai kêe, ba na é tòpi é aupwényunyuâari ma nii kà Pwiduée târa wakè kêe. † **4:18** É panuâo pâ—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Ma go nama wâdé còwâ tâpé na tòina pwâranümarà.

‡ **4:18** Tàrù—Pai ina wèe naani pâ: Liberté (pai tipi). **4:22** Mataio 13.54–57; Maréko 6.2–6 **4:22** Luka 3.23; Ioane 6.42 **4:24** Ioane 4.44 **4:25** 1 Rois 17.1,7 **4:26** 1 Rois 17.8–16

caa panuâ Élia, ba na é pitu târa cè caapwi dàpwà, wâ Isaraéla, [napô kêe]. Â é nye panuâê pâ naa jaa tô jè dàpwà na village Sarepta, naa na jè ére goro Sidon.

²⁷ «Â guwà jèe niimiri cai mwara wà péroféta Élisée. Ba é pwa ma tiàu maga kà Naaman co, pwi âboro gée Syrie. Êco na dau wâru wà tèpa pwa maga na Isaraéla.»

²⁸ Ūna rà tère pwiri, wà tèpa âboro naa na i wâra pitapitiri, â rà po dau putàmu naa goo Iésu. ²⁹ Â rà nye cimadò kaa, â rà dàtié too, naanidò gòro i jaa, na tâa wê i village kàra§. Â rà pwa na rà tüê tàbàtù niboo. ³⁰ Êco na é nye pâ nabibiu kàra, â [câe caa ipacè naa goorà. Â] é pâra jiià.

É pacâmuri tèpa âboro â é nama rà wâdé còwâ

Mataio 8.14–17; Maréko 1.21–39

³¹ É tèepaa wà Iésu naa Capernaüm, village wâ Galilée. Â é tò naa na wâra pitapitiri, na jè tòotù pwicîri. Â é pacâmuri tèpa âboro. ³² Â rà pò goo é pai tùra kêe wà tàpé na rà gére tèreê. Ba pwa pàtàmara é popai kêe na é pacâmurirà goo.

É tü târa duée

³³ [Na é gére tùra wà Iésu] â é tò naa na wâra pitapitiri é pwi âboro na pwa duée gooé. Â é wiikau burà ina pâ: ³⁴ «Ée! Iésu gée Nazareth, nye ticè cèna gà pwa jaabà! Gà me na tubaèpà tâbà? Go tàgére còoinagà, ba wâgà pwi âboro, na é pitòrigarigà wà Pwiduée, â é panuàgà me!»

³⁵ Â é nye kànari kaa i pé duée, wà Iésu, ma ina tée pâ: «Gà târi pwâgà, â gà còobé gée goo pwi âboro bèeni!»

Â i pwi duée, âna é tüboo i pwi âboro, na ara diri tàpé na rà tâa wê. Â é còobé gée gooé, â câe caa tubaèpà tée.

³⁶ Â nye po dàpàgà târa diri é pâ âboro, â rà pitawèerirà jècaa, ma ina pâ: «Gà còo, wà pwi âboro bèeni, âna pwa pàtàmara é pwina é ina. Â é pitûâ târa mwara pâ duée, â rà pitère dèe, â rà còobé!»

³⁷ Â nye pâra kaa é jèkutâ goo Iésu, pitiri é napô bèepwiri.

É nama tiàu maagé kà tèpa âboro

³⁸ É còobé gée na wâra pitapitiri wà Iésu, â é pâra naa jaa Simona Pétèru. Â rà ina tée wà tàpé na rà gére tâa wê, pâ, wà tô nyaa kà wâdà Simona, âna é dau maagé, ba é pitòoka, â rà ilari jiié pâ, na é pitu tée. ³⁹ Â é medarié wà Iésu, â é cùué boo. Â é pacoo é maagé kêe. Â nye tiàu jiié kaa é pitòoka! Â é cimadò â é naa èrà.

4:27 2 Rois 5.1–14 § **4:29** Naanidò gòro i jaa... Village na bari naa gòrojaa, goro jènerè pé atù na dau catòpàgà. **4:32** Mataio 7.28–29

40 Na capàto na bàrane*, âna rà popa medari Iésu diri tèpa maagé. Â é tòpò îê naa gòrà diri, â nye tiâu kaa ê pâ na jèpapara maagé kàra. 41 Â rà còobé mwara pâ duée gée goo tàpé na wâru. Â rà tomara too i pâ duée, ma ina pâ: «Wâgà Pwina naî Pwiduée.» Êco na é papwicîri jjiirà ba gòo na rà tùra. Ba rà jèe tâmogòori pâ wàé, âna é pwi *Mesia, [wà *pwi a pa-udò na é cùru me wà Pwiduée].

É inapàpari Picémara Wâdé

42 Na dàuru kêe, â é còobé gée na village wà Iésu, â é pâra naa na jè ére na ticia wê. Êco na rà pâra nau mudèe wà tèpa âboro, ba na rà ilari jjié pâ, na é bwaa tàpo tâa jaarà.

43 Êco na é tòpi tàra pâ: «Bwa. Ba wâdé na go inapàpari ê *Picémara Wâdé goro ê Mwaciri kà Pwiduée, naa na pâra village. Ba wàépwiri majoroé ma go boome.»

44 Â é pâpitiri wâ *Judée†, â é picémara ê Picémara Wâdé, naa na pâ wâra pitapitiri.

5

É todà tèpa tapoo câmu kêe

Mataio 4.18–22; Maréko 1.16–20

1 Na jè tòotù, âna é tâa niboo bàrawià Galilée* wà Iésu. Â é picémara ê popai kà Pwiduée. Â wâru pâ âboro na rà cibèepié, ba na rà tèreê. 2 Â é côo ê du wànga, na ru gère tâa niboo najawé mwünyabweri bàrawià. Ba rà gère boo gée gò i tèpa pwa puà, â rà gère nuwa i puà kàra.

3 Â é too naa gò i jè wànga, wànga kà Simona Pétèru. Â é ina tà Simona [ma wà tèpa bée] pâ: «Guwà tàpo cètùu boopaé i wànga.»

Â é tâaboo, â é tapoo pacâmuri mwara tèpa âboro.

4 Ūna é gère tùra diri, â é ina tà Simona [ma wà tèpa bée] pâ: «Guwà toome, ba na jè tàpo dau boo naa na numwiri. Â guwà mwa bàra panuâ i pâ puà kàwà.»

5 Â é tòpi tée wà Simona pâ: «Ico pwi a pwa pupûra, gà côo: Bà jèe nye wakè kaa, diri na pé ne bëeni, â nye ticè cèna bà taa. Êco na, gée goro pai ina'gà tâbà, â go o pwa.»

6 Â [rà too naa gòro i wànga, â rà tàpo boopaé] â rà panuâ i pâ puà. Â nye dau wâru kâa ê pâ ârawéà na rà coo na. Â pwa

* 4:40 Na bàrane—Grec: Gée na càuru ê pai duu kâra ê tòotù. Jèe nabwé tòotù pwicîri kàra na capàto na bàrane. 4:41 Mataio 8.29; Maréko 3.11–12 4:44

Mataio 4.23 † 4:44 Judée—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Galilée.

5:1 Mataio 13.1–2; Maréko 3.9–10 * 5:1 Galilée—Grec: Génésareth. Côo mwara Nawià Galilée naa na Neeremuru (Vocabulaire). 5:5 Ioane 21.3–8

na tidàpa i pâ puà. ⁷ Â rà piara dà tèpa béerà na rà tâa gòro i jè wànga, ba na rà pitu tàra. Â pwa na wâbé i du wànga goro ârawéà, â ru pwa na ru mwü.

⁸⁻¹⁰ Â po dau wâgo tà wà Simona ma wà diri tèpa bée—wà Jacques ma wà Ioane, tupédu nai wà Zébédée, ma wà pàra tàpé. Â é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu wà Simona, â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, gà cibwaa coo jaa! [Ba gà pwi âboro pwicîri] â wâgo, âna go pwi âboro na go èpà!»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà cibwaa nama wâgotâgà. Ba tapoo nabàni, âna gà o pwi a pwapuàri âboro.»

¹¹ Â rà [wâjué còwâ naa bàrawià, â] rà dâti too naa gòromwari i du wànga. Â géé na càué, â rà naaco diri, â rà pâra wiâ Iésu.

*É nama tiàu maagé kà du 2 âboro
Mataio 8.1–4, 9.1–8; Maréko 1.40–2.12*

Pwi a pwa maga

¹² Ūna é tâa na jè village wà Iésu, â é tèepaa me wà pwi jè a pwa maga†. Ūna é còo Iésu, â é tùu jùrué ma cigòboo na araé, â é ilari jiié pâ: «Wiàna nye nümagà, â gà o nama tiàu maagé kòo.»

¹³ Â é tùu pâ iê, â é tu naa gooé, â é ina tée pâ: «Nümoo! Wâdé na tiàu é maagé'gà!»

Â nye po tiàu jiié kaa ê maagé kêe, â é jèe wâdé.

¹⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà cibwaa pwa jèkutâri. Â gà pâra nau ipaarigà tà pwi a pwa ârapwaaailò, â gà naa [tà Pwiduée] i pwi *ârapwaaailò na ia é ina wà *Moosé naa na i *Naèà kêe. Ba naa wàrapwiri, â rà o còo diri wà tèpa âboro pâ gà jèe wâdé.»

¹⁵ Êco na dau ipâra pâ é jèkutâ goo Iésu. Â mu dau wâru tàpé na rà mu me marié, nau tèreê, ma ilari jiié pâ, na é nama tiàu é pâ maagé kàra. ¹⁶ Â é mu pâra acari, naa na pâ ére aupiticia, ba na é pwapwicîri.

Pwi a pitàbwamwa

¹⁷ Na jè tòotù, âna é pacâmuri pâ âboro wà Iésu. Â wà pàra tèpa *Farasaio ma *dotée goro é Naèà, âna rà gére tèreê. Ba rà medarié, géé na pâ village géé Galilée ma *Judée, ma géé *Iérusaléma. Â é pàtama Pwi Ukai Pwiduée, âna é tâa gò Iésu, ba na é nama tiàu maagé kà tèpa âboro.

¹⁸ Â rà tèepaa me é pàra âboro, na rà pitûri me goro aupuu é pwi âboro na é pitàbwamwa. Ba nùmarà na rà popaé too naa na i wâ, ma tòpòé na ara Iésu. ¹⁹ Êco na ticè pai pwa wèe, majoroé é

5:11 Mataio 19.27 † 5:12 Maga—Lèpre. Wà tèpa Juif, âna rà miiri tèpa pwa maga. 5:14 Lévitique 14.1–32

pai wâru wâra ê âboro. Â rà tàmee too naa gòrowâ[†], â rà dàgòtù ê jè ére gòrowâ. Â rà panuâê boo gòro ê aupuu kêe, na ara Iésu, ma wà tèpa âboro na rà cibèepié.

²⁰ Â é pò goo ê cèikî kà tèpa âboro bèepwiri, wà Iésu, â é ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: «Pwiini, jèe pwanauri ê pâ èpà'gà.»

²¹ Wà tèpa Farasaio ma tèpa dotée goro ê Naèà, âna rà pi-ina tàra pâ: «Kaa! Wàilàapà pwi âboro bèeni, na é [nama ipaiwàilu ma wà Pwiduée ma] pinabaèpà[§] é nee! Wàilàapà na tâmogòori ma é pwanauri ê pâ èpà? Na nye wàco Pwiduée!»

²² Êco na é nye tâmogòori wà Iésu ê pwina rà niimiri, â é ina tàra pâ: «Gorodà na wàrapwiri ê pâ pwâranümawà? ²³ Piticècoé na go ina tée pâ: “Jèe pwanauri ê pâ èpà'gà” jii na go ina tée pâ: “Gà cimadò, â gà pâra*!” ²⁴ [Â wiàna pâri ma go nama é pâra, na arawà diri] â guwà mwa tâmogòori pâ, pwa tàrù kà *Pwina naîri âboro, ma é pwanauri ê pâ èpà naani gòropuu.»

Â é ina tà pwi a pitàbwamwa pâ: «Go ina tâgà ni pâ: Gà cimadò, â gà popa ê aupuu'gà, â gà pâra naa jaagà.»

²⁵ Â é nye cimadò kaa, naa nabibi kâra i pâ âboro. Â é popa ê aupuu kêe, â é pâra naa pwârawâ kêe, â é pwamaina Pwiduée.

²⁶ Â rà dau pò goo wà diri tàpé na rà côo pwiri. Â nye po dàpàgà tàra, â rà nye pi-ina cùuru pâ: «É! Nye dau ité kaa ê pâ pwina jè côo nabà!»

Â rà pwamaina Pwiduée.

É todà Lévi (Mataio) wà Iésu

Mataio 9.9–13; Maréko 2.13–17

²⁷ Géé na càué, ûna é pâra wii naigé wà Iésu, â é côo wà Lévi, pwi a *tò mwani wâripû, na é tâa na wâra wakè kêe. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiâô!»

²⁸ Â é pò ma cimadò wà Lévi, â é panuâ diri, â é pâra wiâê.

²⁹ Géé na càué, â é pwa ê pi-ija na maina wà Lévi, naa jaaé, ba na é pwamaina wà Iésu. [Â é todà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe.] Â wâru pâ âboro na rà pi-ija naima ma wàilà—wà tèpa tò mwani, ma wà pâra tàpé mwara.

³⁰ Â rà tâa wê mwara wà pâra tèpa Farasaio. Â wà pâra tàpé géé goorà, âna rà tèpa dotée goro ê Naèà. Â rà cau pikûuri tèpa câmu kêe, â rà ina tàra pâ: «Kaa! Gorodà na guwà picaaija ma pibéewà ma tàpé na èpà ê wâro kâra, ma wà tèpa tò mwani?»

³¹ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Càra caa bu dotée wà tàpé na rà wâdé. Â nye wàco tàpé na rà maagé. ³² Câgo caa me, nau

[†] 5:19 Gòrowâ—Pwa goro puu, â po bàracaari bwàti, â pâri ma jè pâra gò. Côo Mataio 24.17. 5:20 Ésaïe 43.25; Luka 7.48 § 5:21 Pinabaèpà (é, pi-ina ba èpà)—Dire du mal de. * 5:23 Côo note goo Mataio 9.5. 5:24 Ioane 5.8 5:30 Luka 15.1–2

todà tàpé na rà niimiri pâ wâdé ê wâro kàra. Bwa! Go me nau todà tàpé na rà tâmogòori pâ èpà ê wâro kàra, ba na rà biirà, ma pitòotéri ê wâro kàra.»

Popai goro ipwanya

Mataio 9.14–17; Maréko 2.18–22

³³ Rà tapoo patùra Iésu wà tèpa Farasaio, [goro ê *ipwanya —pai panuâ ija na jè ji pàara, ba na jè pwapwicîri]. Â rà ina tée pâ: «Wà tèpa câmu kâ *Ioane Pwi a piupwaa, âna rà tàgére ipwanya, ma pwapwicîri. Â ipaiwà naa goo tèpa câmu kâbà. Â wà tèpa câmu'gà, âna rà nye ija ma wâdo. [Gorodà na càra caa ipwanya?]

³⁴ Â é tòpi tàra pâ: «Gona rà o ipwanya, wà tàpé na jè todàra naa goro ê piéa, na é bwaa tâa jaarà wà pwi a piéa? Bwa! Na pàara na é bwaa tâa jaarà, â rà pi-ija ma wâdo. ³⁵ Êco na o mwa me é tòotù na ée mwa pâra jiiirà wà pwi a piéa. Â géewê, na rà o mwa bàra ipwanya.»

³⁶ Â é ina tàra mwara ê ucina bèeni wà Iésu, pâ: «Nye ticè jè âboro, cèna é dàdâpa é gòobàra é ârabwée na bwaa bwùu, ma é taiti naa goro é ârabwée na jèe dòroé. Ba o jèe dânoori i ârabwée na bwùu, â o càcaa ipaiwà i du noo kâra imwaano, naa goro i ârabwée na jèe dòroé.

³⁷ «Guwà còo ê *wâra jawé na pwa goro parawére macii†: Câjè caa popa é dipâa na bwaa âmuê, ma jè upwâwii é wâra jawé na jèe dòroé. Ba o taaò i wâra jawé, [ba pwacoé ma é tèe]‡. Â o tubatiâu i dipâa bau i wâra jawé. ³⁸ Bwa! Wâdé na jè tòpò é dipâa na bwaa âmuê, naa na é wâra jawé na bwaa bwùu. ³⁹ Êco na wà tàpé na rà mu wâdo é dipâa na jèe gòiri, âna tàutàra goro é dipâa na bwaa âmuê. Ba rà ina pâ: “Dau wâdé nùmara é dipâa na jèe gòiri§.”»

6

Pwi apooro tòotù pwicîri

Mataio 12.1–14; Maréko 2.23–3.6

¹ Na jè *tòotù pwicîri, âna rà pâra wii é naigé na tapàgà na aupwanapô wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe. Â wii naigé, â rà tàpo pétâ pâ pwâra blé wà tèpa câmu. Â rà iitiri naa na irà, â rà uti é pudòé.

5:34 Ioane 3.29 † **5:37** Wâra jawé... Còo é ânuuru i wâra jawé na Mataio naporomee 9. ‡ **5:37** Pwacoé ma é tèe—Còo note goo Maréko 2.22. § **5:39** Munaa ucina goo wà tèpa pitùâ kâ tèpa Juif na tàutàra goo é ârapupûra kâ Iésu. **6:1** Deutéronome 23.26

² Wà pàra tèpa *Farasaio, âna rà [côorà, â rà] ina tàra pâ: «Tàpéebà, gona cina guwà pwa na wàrapwiri? Âna muru na papwicîri, na é tòotù pwicîri*!»

³ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Gona câguwà caa pûra naa na Tii Pwicîri é pwina é pwa wà pwi ukai *Davita? Ba, na jè tòotù, â rà copwa, wàilà ma wà tèpa bée, â nye ticè cèna rà uti. ⁴ Â é tò naa na wâra pwapwicîri pwa goro imwaano†. Â é pa é poloa, na naa tà Pwiduée, â é ija. Â é pa, â é nama rà ija mwara wà tèpa bée. Êco na é poloa-bà, âna nye wàco wà tèpa pwa *ârapwailò, na pwa tàrù kàra ma rà ija.»

⁵ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «Wà *Pwina naîri âboro, âna é pwi apooro é tòotù pwicîri.»

É nama tiâu maagé na pwi tòotù-bà

⁶ Na jè tòotù pwicîri, â é tò naa na *wâra pitapitiri wà Iésu. Â é pacâmuri tèpa âboro. É tâa wê mwara wà pwi âboro na bà é îê.

⁷ Â wà tèpa *dotée goro é Naèa ma wà tèpa Farasaio, âna rà còo bwàti wà Iésu, pâ, pwiri é pwa ma é wâdé còwâ wà pwi âboro bèepwiri, na tòotù pwicîri? Ba rà mudàra cè pai pwa wée, ba na rà o mwa pitótié.

⁸ É tâmogòori é auniimiri kàra, wà Iésu â é ina tà pwina bà i îê pâ: «Gà cimadò, â gà me naani, na ara diri pâ âboro.»

Â é cimadò wà pwiibà, [â é me naa jaa Iésu, na ara pâ âboro].

⁹ Â é ina wà Iésu tà tàpé na rà tâa wê pâ: «Wà nau? É *tàrù na tòotù pwicîri, na jè pwa pwina wâdé, é na jè pwa pwina èpà? Wâdé na jè pawâro pwi âboro, é, wâdé na jè panuâê ma é bà‡?»

¹⁰ Â é po niàrirà diri wà Iésu. Â é ina tà i pwi âboro pâ: «Gà patàrù é îgà.»

Â é patàrù i îê, â é nye wâdé kaa.

¹¹ Â rà nye dau putàmu kaa wà tèpa Farasaio ma wà tèpa dotée goro é Naèa. Â rà pitùra goro cè pwina rà o pwa tà Iésu.

É pitòrigari tèpa 12 apostolo kèe

Mataio 10.1–4; Maréko 3.13–19

¹² Na jè tòotù, âna é too wà Iésu, naa gòrojaa. Â é pwapwicîri tà Pwiduée, tiagoro pwaa. ¹³ Ūna pwaa, â é todà diri tàpé na rà mu pàra wiâê. Â é mwa pitòrigari géé jaarà tèpa 12 âboro, na é nama neerà pâ *apostolo. ¹⁴ Wàilà-ni:

6:2 Ioane 5.10 * **6:2** Muru na papwicîri... Dau pwicîri tà tèpa Juif na rà wakè na tòotù pwicîri, â rà niimiri pâ iitiri pwiri blé naa na îrà, âna 'wakè'. **6:3** 1 Samuel

21.1–6 **6:4** Lévitique 24.5–9 † **6:4** Wâra pwapwicîri pwa goro imwaano—Grec:

Wà kà Pwiduée. Còo Neeremuru (Voculaire). ‡ **6:9** Panuâê ma é bà—Grec:

Tanoorié.

Simona—é pitunee têe wà Iésu pâ Pétéru;
 André, wà pwi jiié;
 Jacques;
 Ioane;
 Filipo;
 Barthélemy;
¹⁵ Mataio;
 Toma;
 Jacques, pwina naî Alphée;
 Simona, pwi Zélote[§];
¹⁶ Jude, pwina naî pwi jè âboro na nee Jacques*;
 Judas Iscariote, wà pwina ée mwa icuri[†] Iésu.

Wâru âboro na rà medari Iésu

Mataio 4.23–25

¹⁷ Rà wâjué boo còwâ géee gòrojaa, wà Iésu ma tèpa 12 apostolo kêe. Â rà coo na ére na tàbwàti. Â dau wâru pâ âboro na rà medarirà—wà tàpé na rà mu pâra wiâ Iésu, ma pâra tèpa âboro géee Iérusaléma ma géee na diri napô *Judée; ma géee na ére bàrawiâ wâgoro jènere du ville Tyr ma Sidon. ¹⁸ Ba rà cau me, ba na rà tère Iésu, â ba na é pwa ma tiâu maagé kàra. Â é tú târa mwara pâ duée na wâru. ¹⁹ Â wâru tàpé na pwa na rà tu naa gooé. Ba pwa é pàtâmee na tâa gooé, â nye cau tiâu maagé kàra.

Ipupûra kà Iésu

Mataio 5.1–12, 43–48, 7.1–29

Cidòri nyuâa

- ²⁰ É tabiié wà Iésu dà tèpa câmu kêe. Â é ina tàra pâ:
 «Cidòri nyuâawà, wâguwà na ticé kàwà, ba o mwa kàwà é
 *Mwaciri kà Pwiduée!
²¹ Cidòri nyuâawà, wâguwà na guwà copwa ni, ba guwà o
 mwa pwàro!
 Cidòri nyuâawà, wâguwà na guwà i ni, ba guwà o mwa
 ipwàdéee.
²² Cidòri nyuâawà wiàna rà pièpàriwà, ma tàutàra goowà, ma
 piècaariwà, ma tobapwâwà, géee goo [na guwà tèpa âboro
 kôo, wâgo] Pwina naîri âboro. ²³ Ba wà tèpa jooororà, âna
 rà nye wàrapwiri tà tèpa *péroféta. Â go ina tàwà pâ: Guwà
 ipwàdéee ma piégòtùru, ba o maina pumara wakè[‡] kàwà
 naanidò *napwéretòtù!»

[§] 6:15 Zélote—Pwi âji âboro Judée na nùmee na é paégò tèpa Roma géee napô kêe.

* 6:16 Jude... Nee mwara Thaddée. (Còo Mataio 10.3; Maréko 3.16–19.) [†] 6:16 Icuri—Trahir. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ipwa tûa tée. 6:21 Psaume 126.5–6; Ésaie 61.3; Auinapàpari 7.16–17 6:22 Ioane 15.19, 16.2; 1 Pétéru 4.14

[‡] 6:23 Pumara wakè—Récompense. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Câmaê.

O pwa aré ma tòina kà pàrà tàpé

24 «[Wàèni popai kôo naa goowà] wâguwà na pwa kàwà:

O pwa aré ma tòina kàwà. Ba jèe nye êkaa ê ipwàdéé kàwà ê neemuruwà ni, â o jèe nye êkaa ê jara ipwàdéé kàwà.

25 O pwa aré ma tòina kàwà, wâguwà na guwà pwàro. Ba guwà o mwa copwa.

O pwa aré ma tòina kàwà, wâguwà na guwà ipwàdéé ni. Ba guwà o mwa i ma pijinünü.

26 O pwa aré ma tòina kàwà, wâguwà na rà pi-inawà ba wâdé wà tèpa âboro. Ba [o dau maina ê wârimuru kàwà jii] wà tèpa péroféta a pwâ, na ia rà nye dau pi-inarà ba maina wà tèpa âboro.»

Gà meaari tèpa èpàrigà!

27 «Guwà tàpo tàmaariô, [wiàna nümawà] na guwà tère: Gà meaari tàpé na rà èpàrigà, â gà pwa na wâdé tà tàpé na rà miirigà. 28 Â gà *pwényunyuâari tàpé na rà pinajajaigà. Â gà pwapwicîri ba kà tàpé na rà pi-inabaèpàgà. 29 Â wiàna é tamagéri jè upwaégà wà pwi jè âboro, â gà panuâ tée mwara jèpwi. Â wiàna é popa cimiici'gà, â gà naa tée mwara ê palito'gà. 30 Wiàna é ilari jiigà cè jè muru, wà pwi jè âboro, â gà naa tée. Â wiàna é popa ê jè neemurugà, â gà cibwaa ilari pâ, na é pitôowâri. 31 Üü, go ina tàwà pâ: Gà pwa tà pàrà tàpé ê pâ muru na nümagà na rà pwa tâgà.»

32 Ba wiàna gà wâdéari co tàpé na rà wâdéarigà, â cina gà tapacîri cè câmagà [jii Pwiduée]? Ba wà tèpa âboro èpà, âna rà nye pwa mwara ê pwiibà. 33 Â wiàna gà pwa na wâdé tà tèpa béégà, â cina guwà tapacîri cè câmagà? Ba wà tèpa âboro èpà, âna rà nye pwa mwara ê pwiibà! 34 Â wiàna gà naa mwani co tà tàpé, na rà o mwa pitôowâri, â cina gà tapacîri cè câmagà? Ba wà tèpa âboro èpà, âna rà nye pwa mwara ê pwiibà!

35 «Guwà tère! Gà meaari tàpé na rà èpàrigà, â gà pwa na wâdé tàra, â gà naa tà tèpa âboro, naa goro piticèmuru naa goo§. Ba wiàna gà wàrapwiri, â o dau maina é câmagà na ée mwa naa tâgà wà Pwiduée, na é wâ napwéretootù. Ba [gà paari goro é càragà bèepwiri pâ] gà pwi âji naîé. Ba wàé, âna é meaari tàpé na càra caa pwaolé tée, ma tàpé na rà pwa na èpà. 36 Êkaa na wâdé na gà pimeaari, pwacèwii pwi Caa'gà na é pwi a pimeaari.»

Gà cibwaa pitèi pàrà tàpé!

6:31 Mataio 7.12 § 6:35 Naa...naa goro piticèmuru naa goo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Naa imudi.

37 «Gà cibwaa pitèi [ma pitòti] pàra tàpé, â o câé caa pitèigà wà Pwidiúé. Â gà pwanaurirà, â wàé, âna ée mwa pwanaurigà. 38 Â gà naa, [naa goro piticèmuru naa goo] ba gà o tòpi. Ba o nye piâjagò tâgà còwâ. Â guwà o mwa tòpi pâ muru na pièdò ma piwéna. Ba o naa tâgà, pwacèwii é pai naa kâgà tà pàra tàpé*.»

39 É ina tàra é ucina bèeni wà Iésu, pâ: «Gona wà pwi a bwi, âna pâri ma é popa pwi jè a bwi? Bwa! Ba ru o cau tûu naa na pwêe! 40 Â go ina tàwà pâ: Wà pwi a câmu, âna câé caa piwéna jii pwi a pacâmuriê. Êco na, wiàna é dau câmu bwàti, â ée pâ nau pwacèwii pwi a pacâmuriê.

41-42 «Gà dau còo bwàti é mapûpûru na wâna âraporomee pwi aéjii'gà. Â gà niâ jai é diopwaa kâra pàara upwâra na âraporomeegà! Â gà wânau pai ina tà pwi aéjii'gà pâ: “Nama go jèe patâjii i mapûpûru bèepwiri na âraporomeegà?”

«Gà pwi a-ipwacôwârimuru! Gà mara patâjii béaa é diopwaa kâra pàara upwâra bèepwiri na âraporomeegà! Â géewê, mwa bàra pwéelaa tâgà cè pai patâjii wàra é mapûpûru na âraporomee pwi aéjii'gà!»

Ê upwâra bau é pwêe

43 «Ê upwâra na wâdé, âna [é nye tòpò pwêe na wâdé târa uti, â] pwacoé ma é tòpò pwêe na èpà. Â é upwâra na èpà, âna [é nye tòpò pwêe na èpà, â] pwacoé ma é tòpò pwêe na wâdé. 44 Ba jè còoina i upwâra géé goro é pwêe. Ba câjè caa pétâ pwâra î géé goro cè upwâra aru! Â câjè caa pétâ pwâra dipâa géé goro é upwâra na pwa daaé! 45 Ê pâ muru na wâdé, âna me géé goo pwi âboro na é wâdé, ba wâdé pwâranümee. Â é pâ muru na èpà, âna me géé goo wà pwi âboro na é èpà, ba èpà pwâranümee. Ba jè tûra, géé goo é pwina é tâa na pwâranümajé.»

Ucina goo du wâ

46 «Gorodà na guwà po ciburà ina tòo pâ: “Pwi Ukai, Pwi Ukai!” â câguwà caa pitère dòo? 47 [Guwà tère cai é ucina bèeni]:

«Wà pwi âboro na é tère diri pâ popai kôo, â é pitère dâra, 48 âna é pwacèwii pwi âboro na é bari é wâ kêe. Â é îri boo tiagòro atü, ba na é tòpò naawê é pàara wâ. Ûna ca é jèpé, â

6:37 Mataio 6.14 6:38 Maréko 4.24 * 6:38 Naa na grec, âna ucina goo é mai (maís) na jè wâri géé na aupwa jèna. Pwacèwii é mai na wicèpwiri piticèmuru naa goo, naa na pé cio, â géé na câuè, âna jèe ngarü é cio, ba naa pwaaié bwàti, tiagoro na jèe ni pwêe i cio. 6:39 Mataio 15.14 6:40 Mataio 10.24–25 6:41-42 Mataio 7.3 6:41-42 Mataio 7.4–5 6:43 Mataio 12.33–35 6:46 Mataio 7.21

é ti goro i wâ, â câé caa taura, ba bari naa gòro atü. ⁴⁹ Â wà pwina é tère popai kôo, â câé caa pitère dâra, âna é pwacèwii pwi âboro, na é pacima é wâ kêe, âna ticé pàaé. Â ca i jèpé, â é ti goro i wâ, â é nye tûu kaa i wâ, â nye tanoori diri kaa.»

7

Pai cèikî kà pwi coda roma

Mataio 8.5–13

¹ Ūna é gére ina diri pwiri tà tèpa âboro wà Iésu, â é wâjué me còwâ naa Capernaüm. ²⁻³ Â wà pwi jè caa kêra coda roma, na é tâa wê, âna é tère jèkutâ goo Iésu. Â é panuâ pâdari Iésu pàra tèpa âboro imaina kà tèpa *Juif, ba na rà ilari jiié pâ, na é pwa ma tiâu maagé kà pwi ênawéna kêe. Ba é po dau maagé wà pwiibâ, â é pwa na é bà. Â dau wânüma wà pwi caa kêra coda gooé.

⁴ Â rà pâdari Iésu wà tàpéebâ, â rà tacoo gooé pâ, na é pitu tà i pwi caa kêra coda. Â rà ina tée pâ: «Gà còo, co pwi ukai, wà pwiibâ, âna é pwi âboro na é dau wâdé. Â wâdé ma gà pitu tée. ⁵ Ba é meari é Ba kêjè [wàijè tèpa Juif] tiagoro na é bari é *wâra pitapitiri kêjè.»

⁶ Â é pâra wiârâ wà Iésu. Â ûna rà tèepaa mwünyabweri é pwârâwâ kà i pwi caa kêra coda, â wà pwiibâ, âna é panuâ pâdari Iésu pàra tèpa bée, ba na rà pame tée é popai bèeni: «Ico pwi ukai, càcaa pâri naa good ma gà tèepaa naa pwârâwâ kôo. ⁷ Â càcaa pâri naa good mwara na go pâdarigâ. Wâdé na gà nye po tûra cò, â o tiâu maagé kà pwi ênawéna kôo. ⁸ Ba wâgo, âna go pitère dâra pwi a pitûâ kôo, â go pitûâ kà tèpa coda. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gà pâra!” â é pâra. Â, na go ina tà pwi jèpwi pâ: “Gà me!” â é me. Â, na go ina tà tèpa ênawéna kôo pâ: “Guwâ pwa ni!” â rà nye pwa.»

⁹ Â wà Iésu, âna é [dau pò ma] picâdiri i pwi caa kêra coda. Â é tabèrèè, â é patûra tèpa âboro na wâru, na rà gére pâra wiâê. Â é ina tàra pâ: «Guwâ tère bwàti: Câgo caa pâmari cè pwi âboro cèna maina cèikî kêe, pwacèwii pwini, tia na [mwara é âji Ba kà Pwiduée] *Isaraéla.»

¹⁰ Ūna rà wâjué còwâ naa jaa i pwi coda wà tèpa bée, â rà pâmari i pwi ênawéna kêe, âna é jèe nye wâdé còwâ.

É nama é wâro còwâ pwi âboro

¹¹ Géé na càùé, â é pâra wà Iésu naa na village na ina goo wê pâ Naïn. Â rà pâra wiâê wà tèpa *câmu kêe, ma pàra tèpa âboro na wâru. ¹² Ūna rà gére tèepaa pâ naa na goropwârâwâ naa na i village, â rà pâmari tèpa âboro, na rà po cia pâ pwi jè a bà naa

na auipwàni. Nye wàé co tà nyaa kêe, â wâru âboro na pâra wiâ wà tîobà.

¹³ Ūna é côoê wà Pwi Ukai, â po dau maina ê pai mearié kêe, â é ina tée pâ: «Tôoni, gà cibwaa i.» ¹⁴ Â é gée paé, â é tu naa goo i bòkòci*. Â wà i tèpa kâa wèe, âna rà coo. Â é ina tà i pwi a bà pâ: «Pwiibà, gà tàcî. Ba go ina tâgà.»

¹⁵ Â é nye cimadò nau tâa kaa†, â é tûra! Â é naaê boo wà Iésu, ma naaê tà nyaa kêe.

¹⁶ Â dau wâgo tà diri tàpé na rà tâa wê, â rà picâdiri Pwiduée. Â rà pi-ina tàra pâ: «É boome na wakè jaajè wà Pwiduée! Ba é cùru me marijè wà pwi jè *péroféta kêe na dau imaina.»

¹⁷ Â rà pijèkutâri é pwina é pwa wà Iésu, naa na diri é pâ ére wâ *Judée ma wâbèepi.

É pwi Mesia na rà tapacîê

Mataio 11.1–6

¹⁸ Wà tèpa câmu kà *Ioane [Pwi a piupwaa] âna rà piwiâ tée diri é pâ pwina é pwa wà Iésu. Â é todà tupédu ârailu wà Ioane, ¹⁹ â é panuâru pâdari Pwi Ukai, ba na ru tawèerié pâ: «Pwiri nye wâgà kaa pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na ée mwa tèepaa? É, na bà bwaa nye tapacîri cè pwi jèpwi?»

²⁰⁻²¹ Â ru pâra, â na pwi pàara na ru pâdari Iésu na, â ru côo pâ é pwa ma tiâu maagé kà tèpa âboro na wâru. Â é tû târa pâ duée, â é pwa ma rà niâ còwâ, wà pàra tàpé na rà bwi. Â ru ina tée pâ: «É panuâbu medarigà wà Ioane, ba na bu tawèerigà pâ: Pwiri nye wâgà kaa pwi Mesia? É, na bà bwaa nye tapacîri cè pwi jèpwi?»

²² Â é tòpi tàru pâ: «Gàu wâjué còwâ nau piwiâ tà Ioane é pwina gàu còo, ma é pwina gàu tère. Ba wà tèpa bwi, âna rà jèe niâ; wà tàpé na rà bee, âna rà jèe pâra bwàti; wà tàpé na rà pwa maga, âna rà jèe wâdé; wà tèpa kee, âna rà jèe tèrejè; â wà tèpa bà, âna rà jèe wâro còwâ; â wà tàpé na ticè kàra, âna rà jèe tòpi é *Picémara Wâdé. ²³ Cidòri nyuâa pwina é côoinaô, ma cèikî naa good†!»

É ina Ioane wà Iésu

Mataio 11.7–19

²⁴ Ūna ru jèe wâjué còwâ wà tupédu a câmu kà Ioane, â é ina wà Iésu târa pâ âboro na rà gére tâa wê, pâ: «Na ia guwà pâra naa namaré [nau tère Ioane] â dà cèna guwà pâra nau ucâri?»

* **7:14** Bòkòci (é, bòoci)—Cercueil. **7:15** 1 Rois 17.23; 2 Rois 4.36 † **7:15** Ticè târa bòkòci. **7:16** Luka 1.68 **7:19** Psaume 40.8; Malachie 3.1; Auinapàpàri 1.8 **7:22** Ésaïe 35.5–6, 61.1; Luka 4.18 † **7:23** Grec: Cidòri nyuâa pwina càca tanooriè good, é, ...na câe caa tètâjiiio.

[Pwi âboro na ipwaée kêe na é pwacèwii] ê bàra watü na pòbagù pwéretòtù? ²⁵ Bwa! Â gona dà na guwà pâra nau côo? Pwi jè âboro na é coona pâ ârabwée na po wâdé? Bwa! Wà tèpa âboro na wàrapwiri, âna rà tâa na é wâra ukai, â dau wâru neemururà! ²⁶ Nye dà cèna guwà pâra nau côo? Pwi jè péroféta? Üu kaa, â go ina tàwà pâ: Wà pwiibà, âna é pwi péroféta maina! ²⁷ Ba nye wà kaa Ioane, na é inaê wà Pwiduée, naa na *Tii Pwicîri, pâ:

*Go mwa panuâ paé
pwi a pa popai kôo.
Ée mwa pâbéaa'gà
ma pwabwàti naigé'gà.*

Malachie 3.1

²⁸ «Guwà tête bwàti: Nye ticè pwi jè âboro gòropuu, cèna é piwéna jii Ioane Pwi a piupwaa. Êco na go ina tàwà pâ: Wà pwina ée dau kiriwi naa na *Mwaciri kà Pwiduée, âna o [tâa tée é pwina] mwa piwéna jii wà Ioane.»

²⁹ Wà tèpa âboro na rà tête pwiri, ma tèpa *tò mwani wâripû\$, âna rà jèe cau côo pâ, é wâdé ma *tàrù wà Pwiduée. Â rà pâra dari Ioane, ba na é *upwaarà*. ³⁰ Êco na, napwa naa goo wà tèpa *Farasaio ma wà tèpa *dotée goro é Naèa, âna càra caa pitère dàra é câbawâdé kà Pwiduée, ba tàutàra na rà pâra dari wà Ioane ma é upwaarà.

Rà picocooribu ma Ioane

³¹ É ina mwara wà Iésu pâ: «Go ipwacèwii naa goro dà é pâ âboro nabà? ³² Rà pwacèwii pâ nari èpo na rà gére ipuburirà naa na aupitapitiri, â [tàutàra dàra kòcò ma wà tèpa béera na rà pitakàna] ma ina tàra pâ:

“Bà tòjò† tàwà,
â tàutàwà dàra câbu.
Bà nyabiri tàwà
nyabi târa ipwàni,
â tàutàwà dàra i!”

³³ «Ba é tèepaa me wà Ioane Pwi a piupwaa, â câé caa ija poloa, â câé caa wâdo dipâa, â guwà ina pâ: “Pwa duée gooé!”

³⁴ «Ûna é jèe tèepaa me, wà *Pwina naîri âboro, â é ija ma wâdo [pwacèwii pâra tàpé]. Â guwà ina pâ: “Wà pwini, âna é

7:26 Luka 1.76 **7:27** Malachie 3.1 **7:29** Luka 3.12 **§ 7:29** Tò mwani wâripû—Pai ina wèe pâ, tàpé na èpà é wâro kàra. Côo Neeremuru (Vocabulaire).

* **7:29** Nee tii 29 ma 30, âna munaa popai kà Luka, wà pwi awii tii bèeni. Êco na, pwiri gòobàra popai kà Iésu. **7:30** Mataio 21.32 † **7:32** Tòjò—Grec: Upi kuruò.

7:34 Luka 15.2

dau pwi a wâdo ma pwi a-ija! Â é pabée tèpa tò mwani, ma wà pàra tèpa âboro èpà.”

35 «Êco na [âjupâra ê pwina jè mu ina pâ]: “Ê tàmanga†, âna jè còo taaci naa na pwâra wakè kèe.”»

Tô ilàri na é wicèpwiri jawé ûrea naa gò Iésu

36 Na jè tòotù, âna é todà Iésu wà pwi jè Farasaio, ba na rà picaaija. Â rà tâaboo naa goro i taapà§, â rà tapoo ija. 37 Â é tèepaa me wà tô jè ilàri gòronaigé*, ba é jèe tère pâ é wêe wà Iésu. Â é pame ê wâra jawé atü na dau wâdé, na wâbé goro ê jawé ûrea. 38 Â é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu, â é i. Â é pâ nùru i kèe, âna rà túbboo naa gò du â Iésu. Â é câtùra goro wàrapûrué, ma bwénüu ê du âê, â é wicèpwiri i jawé ûrea naa gò du âê.

39 Wà i pwi apooro pwârawâ, wà i pwi Farasaio, âna é còo pwiri, â dau èpà tée, â é niimiri pâ, ‘Wiàna wà pwini, âna é pwi jè péroféta [na é cùrué me wà Pwiduée] â pwiri é tâmogòori pâ wà tô ilàri bèeni, âna é tô ilàri gòronaigé. Êco na é nama é tu naa gooé wà tòoni.’

40 [Êco na é nye tâmogòori kaa ê auniimiri kèe] wà Iésu, â é ina tée pâ: «Pwini Simona, gà tère, ba pwa pwina nümoo na go ina tâgà.»

Â é tòpi tée wà pwini pâ: «Îgà.»

41 Â é ina tée wà Iésu [ê ucina bèeni]:

«É mwa tâa pwi jè âboro. Â ârailu tupédu âboro na ru pwa kéredi tée—pwi jèpwi, âna 500 000, â wà pwi jèpwi 50 000†.

42 «Êco na càcaa pâri ma ru wâri wà tupéeni. Â é ina tàru pâ: “Jèe wâdé! Guwà naaco i kéredi kàu.” Â é cau pwanauriru goo diri i mwani bèepwiri.»

[É tubanabwé i ucina kèe wà Iésu, â é tawèeri wà Simona, wà i pwi Farasaio, pâ]: «Wàilàapà gée goo tupéebà, na dau còoina ê pai wâdé kà i pwi apooro i mwani‡? Gà niimiri pâ wàilàapà?»

43 Â é tòpi tée wà Simona pâ: «Munaa wà i pwi a maina kéredi kèe.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà âjupâra.»

44-46 Â é tabiié wà Iésu dà i tô ilàri, â é ina tà Simona pâ: «Pwiini, na go tòme naani pwârawâ'gà, â câgà caa pwabwàti tòo, [wiâra ê nyamanya kâjè]. Ba câgà caa naa tòo cè jawé, ba na

† 7:35 Ê tàmanga kà pwi âboro—É, Ê tàmanga kà Pwiduée. § 7:36 Tâaboo naa goro i taapà—Còo note goo Luka 14.15. 7:37 Mataio 26.7; Maréko 14.3; Ioane 12.3

* 7:37 Tô jè ilàri gòronaigé—Grec: Tô jè ilàri na èpà è wâro kèe. † 7:41 500 000...50 000—Grec: 500 deniers...50 deniers. Caapwi *denier*, âna wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi tòotù. ‡ 7:42 Còoina ê pai wâdé kà i pwi apooro... Grec: Meaari i pwi apooro i mwani.

go nuwa du âô. Â câgà caa naa tôo ê l'huile târa ê pûruô. Â gà côo i tô ilàri bèeni, âna câé caa nao goro [pwa ê pwina wâdé. Ba é] nuwa ê du âô goro ê nûru i kêe, â é câtura goro wàrapûruê. Â é wicèpwiri ê jawé úrea na dau maina wâri wèe, naa gòro ê du âô. ⁴⁷ Ba dau maina ê pimeaari kêe, ba dau wâru ê pâ èpà kêe na jèe pwanauri. Â gà têre, wà pwi âboro na càcaa pwanauri têe pâ èpà kêe na wâru, âna o càcaa maina ê pimeaari kêe.»

⁴⁸ Â é ina tà i tô ilàri pâ: «Tôoni, jèe pwanauri ê pâ èpà'gà.»

⁴⁹ Â wà tàpé na rà gére picaatâa ma wàé goro taapà, âna rà pi-ina tàra pâ: «Wàilàpà pwi âboro bèeni, na pâri ma é pwanauri ê pâ èpà?»

⁵⁰ Â é ina tà i tô ilàri wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâagà co tôoni! Gà udò [ma tâa tâgà ê *âji wâro] géé goo ê cèikî'gà! Â gà pâra, â ée mwa tâa jaagà ê pinaanapô.»

8

É pacâmuri pa âboro na rà pâra wiâé

Mataio 12.46–13.23; Maréko 3.31–4.25

¹⁻² Géé na càué, â rà pâra wà Iésu ma wà tèpa 12 a *câmu kêe, naa na pâ village. Â é picémara naawê ê *Picémara Wâdé goo ê *Mwaciri kà Pwiduée.

Pa ilàri na rà pâra wiâé

Pwa mwara pa ilàri na rà pâra wiârà—wà pa ilàri na ia é nama tiâu maagé kàra, ma tû târa pâ duée géé goorà:

Wà Maria géé Magdala na ia é tû târa pâ 7 duée géé gooé;

³ Wà Jeanne, tô wâdà Chuza, pwi caa kà tèpa ênawéna kà ukai *Héroda;

Wà Suzanne;

Wâru mwara pâra ilàri na rà mu naa mwani ma neemururà, ba na rà pitu tà Iésu ma tèpa câmu kêe.

Ucina goo pwi a picâmi

⁴ Dau wâru ê pâ âboro na rà medari Iésu, géé na pâ village. Â é ina tàra ê ucina bèeni:

⁵ «É mwa tâa wà pwi jè âboro. Â é mwa còobé, na jè tòotù, ba na é uri ê arapwûru. [Â é uri, â é uri, â é uri...] Â napwa ê pâra arapwûru, âna rà tûu naa gòro nyi nari naigé [na aupwanapô] â rà còogai tèpa âboro. Â rà me pâ marü, â rà uti diri. ⁶ Â napwa ê pâra pwi, âna rà tûu naa gòrotàrarà. Â rà pò ma cipu, êco na rà marü, ba ticè jawé wê. ⁷ Â napwa ê pâra pwi, âna rà tûu naa nabibiu kâra pâ nari upwâra na pwa daarà. Â, na rà cipu i pâ nari upwâra bèèpwiri, â rà câtâmwara i arapwûru. ⁸ Â napwa

ê pàra pwi, âna rà tûu naa na napuu na wâdé. Â rà cipu, â rà imaina too, â rà tòpò pwârà na po dau wâru awé—tiagoro 100.»

[Â é tubanabwé ê ucina bèepwiri wà Iésu] â é tomara too pâ: «Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é têre!»

Tàpé na rà têre â càra caa pitêre dâra

9 Wà tèpa câmu kêe, âna rà tawèeri Iésu goo ê pai ina wàra ê ucina bèepwiri.

10 Â é tòpi tàra pâ: «Wà Pwiduée, âna é paari tàwà ê âji pai pwa goo ê Mwachiri kêe. Êco na, napwa naa goo diri ê pàra âboro, âna rà o nye po têre co ê pâ ucina {ba na: *Rà côo taaci, â càra caa côoina; rà têre taaci, â càra caa têreina* *Ésaïe 6.9*}.»

Êre i ucina goo pwi a picâmi

11 É ina tàra mwara wà Iésu, pâ: «Wàèni ê pai ina wàra ê ucina bèepwiri: Ê arapwüru, âna ê Popai kà Pwiduée.

12 «[Â ê pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòro naigé.] Ê naigé, âna é ipwacèwii naa goo wà tèpa âboro, na rà têre é popai, êco na é tèepaa me còwâ wà *Caatana. Â é dàgòtù còwâ ê popai, géé na é pwâranümarà. Ba péa rà tà cèikî naa goo, â rà udò [ma tâa tàra ê *âji wâro].

13 «[Â ê pàra arapwüru, âna rà tûu naa gòrotàrarà.] Ê gòrotàrarà, âna wà tèpa âboro na rà tòpi ê popai naa na ipwàdé, â rà tàpo cèikî na jè pàara. Êco na càcaa wàawà naa goorà é popai na rà têre. Â ûna tèepaa me marirà ê tacai, â rà nama panuâ cèikî.

14 «Â ê pàra arapwüru, âna rà tûu naa na é pâ na nari upwâra na pwa daarà. [Ê napuu bèepwiri] âna wà tèpa âboro na rà têre ê popai, êco na, ûna rà pâra, â rà tapoo pidumapiê goro ê pâ namuru na tèepaa naa na gòropuu bèeni. Â rà itàa burà ê pâ neemuru gòropuu, bau ê pâ muru na rà wâdéari. Â câamwara é popai naa goorà, â o càra caa tòpò cè pwêe na târa.

15 «Êco na, napwa naa goo pàra arapwüru, âna rà tûu naa na é napuu na wâdé. [Â ê pwi napuu bèepwiri] âna wà tèpa âboro na rà *tàrù ma âjupâra, ma wâdé é pwâranümarà. Â ûna rà têre é popai, â rà tòpi, â rà pitêre dâra. Â rà pidâpwicâarirà, â pwa pwâra é popai naa goorà.»

Ucina goro wâra ânye

16 [É ina tàra mwara wà Iésu pâ]: «Câjè caa nuri ê wâra ânye *, ma jè cajipi goro é jè cio, é wâpà wiàna jè tòpò na aranara

aupuu! Bwa! Jè nye tòpò dòiti, ba na rà o còo bwàti wà tàpé na rà tò naawê. ¹⁷ Êdiri pâ muru na jèe naapwàniri, âna o mwa paari naa na pwéelaa. [Â o pâri ma jè còo bwàti.] ¹⁸ Guwà pwacôoco bwàti é popai na guwà têre, [târa ma pimaina too é pwina guwà tâmogòori]! Ba wà pwina jèe pwa têe, âna o jèu âjagò têe còwâ. Â wà pwina kîri é pwina tà têe, âna o dàgòtù jiié còwâ é ji dàramuru na tà têe.»

Âji tâa kà Iésu

¹⁹ Gée na càùé, â rà tèepaa me wà nyaa kà Iésu, ma wà tèpa jiié, ba na rà còoé. Êco na càcaa pâri ma rà medarié, gée goro é pai wâru wâra pâ âboro na rà tâbèepié.

²⁰ Â é ina tà Iésu wà pwi jè âboro, pâ: «Gà còo, rà wâboo gòroigé wà nyaa'gà ma wà tèpa aéjii'gà. Â rà mudàgà.»

²¹ Â é tòpi târa pâ: «Guwà têre, wà tàpé na rà têre é popai kà Pwiduée, â rà wârori, âna wàilà kaa pwiri tô nyaa kôo, ma wà tèpa aéjii kôo.»

É pacoo pòu Iésu

Mataio 8.23–27; Maréko 4.35–41

²² Na jè tòotù, â rà tò naa gòro é jè wànga wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â é ina târa pâ: «Jè gée naanigée, na ére gée còwâ kâra nawià.» Â rà còpòo.

²³ Â, na rà pâra, â é puu wà Iésu. Â é tapoo uu ba maina i pwéretòotù naa nawià. Â jèe pimaina too wià, â jèe pwii naa na i wànga.

²⁴ Â rà patacî Iésu, â rà ina têe pâ: «Pwi a pwa pupûra, jè o jèe mwù!»

Â é pwa i pwéretòotù bau i nawià. Â é nye coo kaa i pòu, â é nye po tânana kaa i napô. ²⁵ Â é ina târa pâ: «Gona câguwà caa cèikî?»

Êco na dau wâgotâra. Â rà pò gooé, â rà pi-ina târa pâ: «É! Gona wàilàpà pwi âboro bèeni, na é pitûâ kâra é pwéretòotù ma é nawià, â ru pitêre dèe?»

É tû târa pâ duée gée goo 'Wâraduée'

Mataio 8.28–34; Maréko 5.1–20

²⁶ Rà tèepaa wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, naa Gadara†, wâna ére gée còwâ kâra napô Galilée. ²⁷⁻²⁹ Na napô bèepwiri, âna pwa pwi jè âboro na pwa pâ duée gooé. Jèe gòiri na é pitâa nacârû, â é cicàpé. Â wâru pâ pàara, na rà ipa-imwüruê é pâ duée, ma é pwa-imudirimuru. Â wà tèpa âboro wê, âna rà pwa ma pii é

8:17 Mataio 10.26; Luka 12.2
Gadara—Nee mwara Gérasène.

8:18 Mataio 25.29; Luka 19.26

† **8:26**

du îê ma du âê ma tòoé goro itùpaò. Êco na é nye taaci pòpàgà kêe. Â rà cètùué pâ naa namaré i pâ duée.

Ûna é boo géé gò i wànga wà Iésu [naa napô kà pwi âboro-bà] â wà pwiibà, âna é nye tèepaa me caraé kaa. Â wà Iésu, âna pwa na é tü târa pâ duée géé gooé.

Êco na é tùu jùrué ma cigòboo na araé wà pwiibà, â é tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naî Pwidueé nidò *napwéretòotù! Dà na nümagà dàra pwa tòo? Go ilari jiigà pâ, gà cibwaa pwa tòo cè pwina èpà.»

³⁰ Â é tawèerié wà Iésu pâ: «Gona dà neegà?»

Â é tòpi têe pâ: «Wâraduée†.»

Ba rà dau wâru tèpa duée na wâgooé.

³¹ Â rà tacoo goo wà Iésu, ma ina têe pâ: «Gà cibwaa túbà naa na i Oolaa§! ³² Êco na gà naabà pâ ma bà too naa na é pâ puàkà bèepwiri.» Ba pwa é pé pubu puàkà na dau maina, na rà tàgére ija géeni gopaére jaa.

³³ Â é naa tàra é pwina rà ilari wà Iésu. Â rà còobé géé goo i pwi âboro, â rà géé naa goo i pâ puàkà. Â rà nye itàa kaa i pâ puàkà, géenidò gòro i jaa, boo naaniboo najawé, â rà mwü naawê.

Pipâra i jèkutâ

³⁴ Wà tèpa wéaari wàra i pâ puàkà, âna rà itàa pâ, nau wiâ é jèkutâ bèepwiri, naaniboo na village, ma pitiri é napô. ³⁵ Â rà me é pâ âboro, nau côo é pwina gére tèepaa. Ûna rà tèepaa mwünyabweri Iésu, â rà côo i pwi âboro na ia pwa duée gooé, na é tàgére tâaboo na ara Iésu. Â é jèe coona é pâ ârabwée, âna jèe po wâdé é pai tâa kêe. Â nye po dàpàgà tàra, â dau maina é pai wâgotàra. ³⁶ Â wà tàpé na rà po côo diri é pwina tèepaa, âna rà piwiâ tà pàra tàpé, é jèkutâ goro i pai wâdé còwâ kêe. ³⁷ Â wâgo tà tèpa âboro naa napô bèepwiri wâ Gadara. Â rà ina tà Iésu pâ, na é pâra jiiirà. Â é tò naa gò i wànga, ba na é wâjué còwâ naa na ére géé còwâ kâra nawiâ.

³⁸ [Pwa na é pâra] â i pwi âboro, âna é me nau ilari jiié pâ, na é pâra wiâê. Êco na é tòpi têe pâ: ³⁹ «Bwa. Gà wâjué naa pwârawâ'gà, â gà wiâ tàra diri é pâ muru, na é pwa ba kâgà wà Pwidueé.»

Â é wâjué còwâ wà pwini. Â é wiâ pitiri naa na i village, é muru [na dau pwényuâa] na é pwa ba kêe wà Iésu.

† 8:30 É tòpi têe pâ: «Wâraduée»—é, Rà tòpi têe tèpa duée pâ: «Aupò goro duée.»

§ 8:31 Oolaa—Pwêe na dau wâgòro ('Abîme'). Karapuu kâra pâ duée. (Còo Auinapàpari naporomee 9.)

Pai wâdé cōwâ kà du ilàri
Mataio 9.18–26; Maréko 5.21–43

⁴⁰ É tèepaa me wà Iésu naa na ére géé cōwâ kâra nawia. Â rà tòpié [naa na ipwâdéé] wà tèpa âboro wê, ba rà tàgére tapacîé.
⁴¹ Â é tèepaa medarié pwi jè âboro na nee Jaïrus, pwi jè caa kâra *wâra pitapitiri. Â é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu. Â é tacoo gooé pâ, na é nama pâra wiâê, naa na pwârawâ kêe. ⁴² Ba wà tô nari èpo kêe, âna ée jèe pwa na é bà. Jèe 12 naja kêe, â nye wâé co tà du nyaa ma caa kêe. Â é pâra wiâê wà Iésu.

Tô ilàri na 12 naja kêe goro maagé

[Na é gére pâra wà Iésu, â] wâru é pâ âboro na rà po cibèepié, â rà dau pi-igabiarà. ⁴³ Â é tâa nabibiu kà tèpa âboro bèepwiri, tô jè ilàri, na jèe po 12 naja kêe goro maagé, ba mu tèepaa me é pàara na mu itaa domii gooé. Â é jèe po tubatiâu é mwani kêe* naa goro pâ dotée, êco na càcaa pâri ma rà nama tiâu maagé kêe. ⁴⁴ Â é mee ni càù Iésu, â é tu naa goro é gòbàra ârabwée kêe. Â nye nama coo kaa é pai joro wàra é domii gooé.

⁴⁵ É ina wà Iésu pâ: «Wàilàapà na tu naa goo i ârabwée kô?»

Â rà cau tòpi tée pâ: «Càcaa wàibà!» Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Pwi a pwa pupûra, gorodà na gà ina pwiri? Ba gà còo, po dau wâru pâ âboro ni, â rà cibèepijè, â rà cau igabiarà naa googà!»

⁴⁶ Êco na é ina mwara wà Iésu pâ: «Bwa. Pwa pwi jè âboro na é tu naa goo i ârabwée kô. Ba go tère pâ é pâra géé gooò é jè jènere nii kô.»

⁴⁷ Napwa naa goo wà tô ilàri, âna é céca, goro pai wâgotêe. Ba é còo pâ é tâmogòori é pwina tàgére tèepaa wà Iésu. Â é tùu jùrué ma cigòboo na araé. Â é ina tée, na ara diri tèpa âboro, é majoroé ma é tu naa gooé, ma é pai nama tiâu é maagé kêe.

⁴⁸ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâgà, co tòoni! Gà jèe wâdé cōwâ goo é cèik'gà! Â gà pâra, â ée mwa tâa jaagà é pinaanapô.»

Tô èpo kà Jaïrus

⁴⁹ Na é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é tèepaa me wà pwi jè âboro, géé jaa Jaïrus, i pwi apooro i wâra pitapitiri. Â é ina tà Jaïrus, pâ: «Au! É jèe bà i èpo'gà. Â gà cibwaa cèpo tà pi-iluuri wà pwi a pwa pupûra.»

⁵⁰ Â é tère é pâ pwâratùra bèepwiri wà Iésu, â é ina tà Jaïrus, pâ: «Gà cibwaa pwa ma wâgotâgà! Â gà cèikî, ba ée mwa wâro!»

* **8:43** Â é jèe po tubatiâu é mwani kêe—Pâ popai bèepwiri, âna nye tiâu na pàra Tii Pwicîri naa na grec. **8:48** Luka 7.50

⁵¹ Ūna rà tèepaa pâ naa pwârawâ kà Jâirus, â [pwa na é tò wà Iésu, nau côo i tô nari èpo. Â] é papwicîri jii tèpa âboro na rà tò naa na i wâ; wàco Pétéru, ma wà Ioane, ma Jacques, bau du nyaa ma caa kâra i èpo. ⁵² Ba rà cau gére i ma pijinünü goo wà tô èpo.

Â é ina tàra pâ: «Guwà cibwaa i, ba câé caa bà; â é nye po puu.»

⁵³ Â rà pitaurée gooé, ba rà tâmogòori bwàti pâ é jèe bà.

⁵⁴ [Â é tò naa na i wâ.] Â é tu pâ naa goro î tô èpo, â é ina too pâ: «Tòoni, gà cimadò!»

⁵⁵ Â é nye wâro côwâ kaa, â é cimadò! Â é ina wà Iésu tà tèpa âboro pâ: «Guwà naa cè uti kêe.»

⁵⁶ Â ru nye dau pò kaa wà du nyaa ma caa kêe. Êco na é ina tàru wà Iésu pâ, na ru cibwaa pwa jèkutâ goo é pwina tèepaa marirà.

9

É cùru pâ tèpa 12 apostolo kêe

Mataio 10.5–15; Maréko 6.7–13

¹⁻² Wà Iésu, âna é todà tèpa 12 *apostolo kêe me naa jaaé. Â é panuârà pâ, ba na rà picémara târa pâ âboro é *Mwaciri kà Pwiduée. Â é naa tàra é tàrù ma pàtamee, ba na rà tũ târa é pâ duée, ma nama tiâu maagé kà tèpa âboro. ³ Â é ina tàra pâ: «Guwà cibwaa pa cè muru wiàna guwà pâra—wiàna cè tâjò, ma cè atà, ma cè poloa, ma cè mwani. Â guwà nye coona co caapwi ârabwée.

⁴ «Â wiàna tòpiwà naa na cè jè pwârawâ, â wâdé na guwà tâa wê, tiagoro cè tòotù cèna guwà mwa pâra [gée na napô-bà]. ⁵ Â wiàna càcaa nûma tèpa âboro na rà tòpiwà naa na cè jè ére, â guwà pâra géewê. Â guwà tauri é dàuru puu goro âwà, ba na guwà paari pâ, càcaa wâdé é pwina rà pwa.»

⁶ Â rà pâra wà tèpa *câmu naa na pâ village, â rà picémara é *Picémara Wâdé, â rà nama tiâu maagé kà tèpa âboro.

É tère jèkutâ gooé wà Héroda

Mataio 14.1–12; Maréko 6.14–29

⁷⁻⁹ Wà pwi ukai *Héroda Antipas âna é tère é jèkutâ [goro pâ *câmu kâra pàtamee na é pwa wà Iésu].

Â é ina pâ: «Go pwa ma tépàgà nya* Ioane Pwi a piupwaa. Â wàilàapà pwi âboro bèeni, na go tère pâ jèkutâ gooé?»

Â é tapoo dumapiê, ba rà ina gooé wà pàra tàpé pâ: «Wàé, âna wàé *Ioane Pwi a piupwaa na é wâro còwâ géé na aubà.» Â wà pàra tàpé, âna rà ina pâ wà *péroféta Élia†, é, pwi jè péroféta na jè pàara napô, na é wâro còwâ.

Â wà Héroda, âna pwa na é còo mwara wà Iésu.

É pa-ija 5 000 âboro Iésu

Mataio 14.13–21; Maréko 6.30–44; Ioane 6.1–15

¹⁰ Rà wâjué còwâ wà tèpa apostolo [géé na pâ village, â rà pitapitirirâ] naa jaa Iésu. Â rà piwiâ tée diri é pâ namuru na rà pwa. Â é poparâ pâ naa na jè ére na wâmwünyabweri é village Bethsaïda, ba na rà tâa acari wê. ¹¹ Êco na wâru é pâ âboro, na rà tère pâ rà pâra naawê, â rà pâra wiârâ. Â é tòpirâ wà Iésu, â é pacâmurirâ goro é Mwaciri kâ Pwiduée, â é nama tiâu maagé kàra.

¹² Jèe pwa na é duu i tòotù, â rà medarié wà tèpa câmu kêe, â rà ina tée pâ: «Gà panuâ pâ é pâ âboro bèeni naa na pâ village ma pâ pwârawâ na tàmwünyabwe, ba na rà o pa cè uti kàra, ma puu wê. Ba aupiticia ni.»

¹³ Â é tòpi târa pâ: «Bwa, guwà naa cè uti kàra!»

Â rà ina tée pâ: «Auwa! Nye 5 poloa co, ma ârailu ârawèà na wâjaabà! Gona nümagà na bà pâra nau wâri cè utimuru ba kàra diri? Ba o nye êco kaa pwiri cè pai naa cè uti kàra!»

¹⁴ (Ba é jéu tèpa paa maina na rà tâa wê, âna po 5 000 kaamwara.)

Â é ina târa wà Iésu pâ: «Bwa. Guwà ina târa é pâ âboro bèeni pâ, rà pwa nari pubu goro 50 jècaa, â rà tâaboo.»

¹⁵ Â rà cau tâaboo tèpa âboro. ¹⁶ Â é popa i pâ 5 poloa ma i du ârawèà wà Iésu. Â é tagòtùé too *napwéretòotù, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti i poloa, â é naa tà tèpa câmu kêe, â rà ipâdi târa é pâ âboro. Â é wàrapwiri târa mwara i du ârawèà. ¹⁷ Â rà cau ija diri, tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri. Â rà panaimari còwâ é dàra noo kàra poloa. Â é dèrèè, âna rà pwaai 12 nakébo goo.

É pwi Mesia wà Iésu

Mataio 16.13–28; Maréko 8.27–9.1

¹⁸ Na jè tòotù, â é pwapwicîri acari wà Iésu. [Ûna é nabwé] â é medari tèpa câmu kêe, â é tawèerirâ pâ: «Gona dà na rà ina good wà tèpa âboro? Rà ina pâ gona wâgo wàa?»

¹⁹ Â rà tòpi tée pâ: «Rà ina wà pàra pwi pâ wâgà Ioane Pwi a piupwaa. Â rà ina wà pàra tàpé pâ wâgà péroféta *Élia. Â rà ina

† 9:7-9 Élia—Pwi péroféta kâ Pwiduée na é wâro 800 naja béaa kâ Iésu Kériso.
9:19 Luka 9.7-8

wà pàra tàpé mwara pâ gà pwi jè ârapàara tèpa péroféta biu, na é wâro còwâ géé na aubâ.»

²⁰ Â é tawèerirà wà Iésu pâ: «Â, na wâguwà na?»

Â é tòpi tée wà Pétéru pâ: «Wâgà, âna gà pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò] na gà me géé jaa Pwiduée!»

²¹ Êco na é nye âji papwicîri jiiirà kaa na rà inapàpari pwiri.

Êe mwa bà ma wâro còwâ

²² É ina tàra pâ: «O tèepaa é pàara, na go mwa dau pwa é maagé cò na wâgo *Pwina naîri âboro. Ba wà tèpa pitûâ; ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò; ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna o nye tàutàra goodò. Â rà mwa pwa ma go bà. Êco na, naa na béaracîé kâra tòotù géé na càùé, âna go mwa wâro còwâ.»

Pai pâra wiâé

²³ É ina tà diri tèpa âboro wà Iésu pâ: «Wiàna nûma cè pwi jè âboro na é me wiâô, â é cibwaa mwa tà piniimirié còwâ. Â, diri na pâ tòotù, âna wâdé na é kâa é *kurucé kêe, â é me wiâô. ²⁴ Ba wà pwina nûmee na é ipwamuru é wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é panuâ é wâro kêe ba kôo, âna wà pwiibâ, âna ée udò [â o tâa tée é *âji wâro]. ²⁵ Â târa dà kà pwi âboro na é tòpi diri é pâ neemuru gòropuu, wiàna é tubatiâu é nyuâaé?

²⁶ «Wà pàra tàpé, âna rà kamu goodò ma é popai kôo na ara pâ âboro. Â, na wàrapwiri, â wâgo, Pwina naîri âboro, âna go o mwa kamu goorà, wiàna go o mwa me, [naa na pwi tòotù kôo. Na pwi tòotù-bà] â o paari é pai maina ma muugère ma pai pwicîri kâbà, ma Caa kôo ma wà tèpa *angela kêe†. ²⁷ Â go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà pàra tèpa gére wâni nabà, âna rà bwaa còo é pai tèepaa kâra i Mwachiri kà Pwiduée, béaa kâra cè pai bà kâra.»

Paari pai maina ma muugère kà Iésu naa gòrojaa

Mataio 17.1–8; Maréko 9.2–8

²⁸ Wâpâ na 8 tòotù géé na càuru é pai ina kà Iésu pwiri, â é popa wà Pétéru, ma Ioane, ma Jacques. Â rà too, naa gòrojaa, ba na rà pwapwicîri wê. ²⁹ Ûna é gére pwapwicîri wà Iésu, â pitòotéri pai còo é naporomee. Â pâra ma po dau pwaa é pâ ârabwée kêe, â é pwâra. ^{30–31} Â ru nye tèepaa kaa wà *Moosé ma wà Élia, [tupédu péroféta béaa]. Â po dau maina awé é muugère kà Pwiduée naa goorà. Â rà pitùra ma wà Iésu goro é pai o bà

9:20 Ioane 6.68–69 **9:22** Luka 9.44, 18.32–33 **9:23** Mataio 10.38; Luka 14.27 **9:24** Mataio 10.39; Luka 17.33; Ioane 12.25 **9:26** Mataio 10.33; Luka

12.9 † **9:26** Angela kêe—Grec: Tèpa angela pwicîri.

9:30–31 Luka 9.22

kêe na *Iéruusaléma. Ba o wàrapwiri ê pai o pacoo [ê auniimiri kà Pwiduée gée na biu].

³² Ūna rà gére wàrapwiri, âna rà tàgére puu wà Pétéru ma wà tupédu a câmu bée, goro pai oratàra. Ūna rà tàcî, â rà côo ê pai muugère kà Iésu, â rà côo wà tupédu péroféta, ³³ na pwa na ru pâra jjiirà.

Â é nye ina kaa wà Pétéru pâ: «Pwi a pwa pupûra, nye po dau wâdé tâbà, na bà gére tâa ni jaagà. Â wâdé na bà pacima cè tèpa âracié nacapè—ba kâgà jèpwi, â kà Moosé jèpwi, â kà Élia jèpwi.»

É ina pwiri, ba câé caa tâmogòori cèna é ina, [goo pai dàpàgà tée].

³⁴ Na é bwaa gére tûra, â é nye tèepaa me kaa ê jè nee, â é cajipirà. Â po dau wâgotàra ma wà tupédu a câmu bée. ³⁵ Â rà tère ê pwàratûra gée na nee, na ina pâ: «Wà pwini, âna wàè co kaa pwiri, wà Pwina naîô [na caapwi co] na go pitòrigarié. Â guwà pitère dèe.»

³⁶ Ūna é nabwé i pwàratûra, â jèe nye tà wàilà acari ma wà Iésu. Â càra caa pwa jèkutâ goo, naa na pâ parui na wârû§.

É nama wâdé còwâ pwi jè èpo na pwa duée gooé

Mataio 17.14–18; Maréko 9.14–27

³⁷ Na dàuru kêe, â rà boome còwâ gée gòrojaa wà Iésu ma wà tèpa âracié a câmu kêe. Â rà medarirà pâ âboro na dau wârû.

³⁸ Â pwi jè ârapàarà, âna é tomara too, ma ina tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, go ilari jjiigà pâ, gà pitu tà pwina naîô, na é caapwi co. ³⁹ Ba é mu popaé ê duée, â é mu nama é uu, ma tûu ma pòtata pâ napuu, â é nama còobé ê pâ oropwêe. Â é mu po dau pwatarié, ma tubaèpà tée, béaa kâra pai còobé kêe gée gooé. ⁴⁰ Â go ilari jii tèpa câmu'gà pâ, na rà tû târa i duée, êco na càcaa pâri naa goorà.»

⁴¹ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Au, [go nyi meariwà] wâguwà tèpa âboro nabà! Ba bwaa câguwà caa cèikî, â guwà tèpa imwûru! Tiagoro wiidà na go o bwaa nye tà tâa jaawà, ma pidàpwicâariô naa goowà? Popa me cai naani i pwi nari âboro èpo!»

⁴² Ūna rà gére popaé me, â i duée, âna é tüê boo naa napuu, â é nama é céca. Â é nye pwa kaa i duée wà Iésu. Â é nye nama tiàu maagé kà pwini, â é naaè tà caa kêe. ⁴³ Â rà po dau pò wà diri tèpa âboro, na rà côo ê câmu bèepwiri kâra ê pàtâma Pwiduée na dau maina.

*Pàra popai kà Iésu tà tèpa câmu kêe
Mataio 17.22–18.6; Maréko 9.30–41*

Rà o pwa ma go bà

Wà tèpa âboro, âna rà picâdiri diri ê pwina é pwa wà Iésu. Â é ina tà tèpa câmu kêe pâ: ⁴⁴ «Guwà tère bwàti, ma tà niimiri é pwina go ina tàwà: O mwa icurio tà tèpa âboro, wâgo Pwina naîri âboro. Â rà o tâjùruo, â rà o pwa ma go bà.»

⁴⁵ Êco na càra caa tâmogòori é pwina é ina. Ba cârù tàra ê pai ina wèe. Â wâgotàra na rà tawèerié goo.

Wà pwina é imaina naa na Mwachiri

⁴⁶ Gée na càué, â rà tapoo pitòocia wà tèpa câmu. Rà pitawèerirà pâ, o wàilàpà gée goorà cè pwina pwamuru naa gooé.

⁴⁷ Êco na é tâmogòori é pwâra-nümarà wà Iésu. Â é popa ji nari èpo, â é tòpòé boo naa goro jènereê. ⁴⁸ Â é ina tàra pâ: «Wà pwina é tòpi naa na neeô pwi jè nari èpo pwacèwii pwini, âna é tòpio. Â wà pwina é tòpio, âna é tòpi mwara Pwina é cùruo me. Ba wà pwina é dau ipakîrié, naa nabibiu kàwà, âna wàé kaa pwiri, wà pwi âboro na é imaina.»

Naaco pwina câé caa cicarajè

⁴⁹ É ina wà Ioane tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, bà còo pwi jè âboro, na é tü târa ê pâ duée, naa na neegà. Â pwa na bà ina tée pâ, na é cibwaa pwa, ba câé caa pwi béejè.»

⁵⁰ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà cibwaa pacooé! Ba wà pwina câé caa cicarajè, âna é pwi béejè.»

Tàutàra gooé naa Samaria

⁵¹ O jèe tèepaa ê pàara na o mwa dàgòtù còwâ wà Iésu naa napwéretòtù. Â é nye ipagòorié, ba na é pâra naa Iérusaléma.

⁵² Â é cùru béaa tèpa ipa popai kêe pâ, na rà pâra naa na jè village na napô *Samaria, ba na rà o pwabwàti ê pai o tèepaa pâ kêe. ⁵³ Êco na wà tèpa âboro wê, âna tàutàra gooé*. Ba [rà tère pâ] ée mwa caa pâra géewê naa Iérusaléma, [ville wâ napô *Judée].

⁵⁴ Ũna ru tère ê pwiibà wà tupédu a câmu kêe, wà Jacques, ma wà Ioane, â ru ina tée pâ: «Kaa! Pwi Ukai, jè mwa ilari é ânye napwéretòtù, ba na cîri tàpèeni!»

⁵⁵ Â é tabiié Iésu, â é nye pwaru kaa: {«Câgàu caa tâmogòori pâ po dau èpà pwâranümau! ⁵⁶ Ba wâgo Pwina naîri âboro, âna

9:44 Luka 9.22 **9:45** Luka 18.34 **9:46** Luka 22.24 **9:48** Mataio 10.40

9:50 Mataio 12.30; Luka 11.23 * **9:53** Dau càra caa pitèrerà wà tèpa Samaria ma wà tèpa Judée. **9:54** 2 Rois 1.9–16

câgo caa me, ba na rà bà wà tèpa âboro. Â go me, ba na rà udò.}»

Â rà pâra naa na jè village.

Tàpé na nümarà na rà pâra wiâ Iésu

Mataio 8.19–22

⁵⁷ Na rà pâra wii naigé, â é medari Iésu wà pwi jè âboro, â é ina tée pâ: «[Nümo na go pwi a câmu'gà] â go o pâra wiâgà, naa na diri cè ére cèna gà o pâ wê.»

⁵⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ê pâ macii a piugà, âna pwa aucârü kàra, â pâ marü, âna pwa na wânaîrà. Â napwa naa gooò, Pwina naîri âboro, âna nye ticè aunao kôo.»

⁵⁹ Â ipaiwà naa goo pwi jè âboro. Ba é ina tée wà Iésu pâ: «Gà me wiâô.» Êco na é ina tée wà pwini pâ: «Tàpo coo. Ma go jèe mara pâra nau ipwàniri caa kôo.»

⁶⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Bwa, gà naaco tèpa bà, ma rà nye ipwànirirà còwâ! Â wâgà, âna gà pâra, â gà inapàpari é Mwaciri kà Pwiduée.»

⁶¹ Napwa naa goo pwi jè âboro, âna é ina tà Iésu pâ: «Ûu, co Pwi Ukai, go o mwa pâra wiâgà. Êco na gà naaô ma go mara picijii é tâa kôo.»

⁶² Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wà pwina é tòpò îê naa goro é béû, â é ciburà niâ wâjué còwâ, âna wà pwiibà, âna o càcaa pâri ma é tò naa na Mwaciri kà Pwiduée.»

10

É cùru pâ tèpa 70 âboro Iésu

Mataio 11.20–24, 13.16–17

¹ Wà Pwi Ukai, âna é pitòrigari 70* âboro, â é ipanuârà ba ârailu, béaa kêe, naa na pâ village ma pâ ére na é niimiri pâ é pâra naawê. ² Â é ina tàra pâ: «Dau maina é ârapiûnya na o pwa†. Êco na càcaa wâru a wakè. Guwà pwapwicîri ma ilari cai jii pwi apooro aupwanapô, ma é panuâ me mwara cè pâra tèpa wakè, ba na rà o pitu. ³ Guwà pâra, [â guwà ipwacôoco]! Ba go cùruwà pwacèwii é pâ nari mutô naa nabibiu kâra macii a piuti. ⁴ Â, na guwà pâra, â guwà cibwaa pa cè mwani, ma cè atà. Â guwà popa co du wâraâwà. Â guwà cibwaa tà pwa jèkutâ‡ ma cè jè âboro wii naigé.»

9:61 1 Rois 19.20 **10:1** Maréko 6.7 * **10:1** 70—é, 72 na pâra Tii Pwicîri naa na grec. **10:2** Mataio 9.37–38; Ioane 4.35 † **10:2** Dau maina é ârapiûnya na o pwa—Pai ina wèe pâ, dau wâru tàpé na càra caa tère é Picémara Wâdé. **10:3** Mataio 10.16 **10:4** Mataio 10.7–14; Maréko 6.8–11; Luka 9.3–5 ‡ **10:4** Tà pwa jèkutâ—Grec: Ipwabwâcu. Ba péa o gòrirà, â càra caa pwa é wakè na é cùruwà goo.

⁵ «Â, na guwà tò naa na jè pwârawâ, â guwà ilari jii Pwiduée ê [aupwényunyuâari ma] pinaanapô kêe, naa gò tàpé na rà tâa wê. ⁶ Â wiàna rà tèpa âboro na rà jèe tâa na ê pinaanapô, â o mwa tâa târa ê aupwényunyuâari. Â wiàna càcaa wàrapwiri, â o nye wâjué còwâ naa gòwâ ê aupwényunyuâari kàwâ. ⁷ Na guwà tâa na cè jè village, â wâdé na guwà tâa na caapwi pwârawâ. Â guwà cibwaa piwâ na guwà tòpi jjià è utimuru, ba wà pwi a wakè, âna wâdé na é tòpi è uti kêe.

⁸ «Wiàna rà tòpiwâ wà tèpa âboro naa na village, â guwà tòpi è utimuru na rà naa tàwâ. ⁹ Â guwà nama tiâu è maagé kà tèpa âboro wê. Â guwà ina târa jècaa pâ: “É tàgère tòpò è Mwaciri kêe wà Pwiduée, â gà jèe tàmwünyabwerié!”»

Tàpé na tàutàra goro popai

¹⁰ «Wiàna càra caa tòpiwâ naa na jè village, â guwà pâra naa na aupitapitiri kà tèpa âboro, â guwà inapàpari târa pâ: ¹¹ “Bà càtura è dàuru puu kâra è napô kàwâ, gée goo âbà, [ba naa câmu kâra è pitèimuru kà Pwiduée]! Â guwà ipwacôoco, ba jèe tàmwünyabweri è Mwaciri kêe!”

¹² «Â go ina tàwâ è âjupâra pâ: Ée mwa pwa wârimuru târa wà Pwiduée, na Tòotù na ée mwa pitèi pâ âboro. Â o dau maina è wârimuru kàra, jii tàpé gée *Sodoma.

¹³ «Guwà ipwacôoco, wâguwà tèpa âboro wâ Korazine ma Bethsaïda[§]! Ba o naa wârimuru tàwâ! Ba go jèe pwa pâ muru na dau maina naa jaawâ, â câguwâ caa cèikî! Niimiri cai du ville Tyr ma Sidon biu, [âna dau èpà è tûâ kà tèpa âboro wê]. Êco na, wiàna rà còo è pwina go pwa naa jaawâ, â pwiri jèe gòiri cè pai pitòotéri è wâro kàra. Â pwiri rà paari naa goro cè pai coona dodà kàra, ma pitâmirà goro dà*! ¹⁴ Â o dau maina è wârimuru kàwâ, jii tàpé Tyr ma Sidon.

¹⁵ «Â ipaiwâ naa goowâ, wâguwà tèpa âboro naa na village Capernaüm. Ba guwà niimiri pâ pwamuru naa goowâ, â guwà pwacèwii Pwiduée[†]. Bwa! [Nye piticèmuru naa goowâ, â ée] mwa naawâ boo dari tèpa bà!»

¹⁶ Â é ina mwara wà Iésu tà tèpa âboro kêe pâ: «Wiàna é pitère dàwâ cè pwi jè âboro, âna wâgo na é pitère dòo. Â wiàna câé caa tòpiwâ cè pwi jè âboro, âna wâgo na câé caa tòpio. Â wiàna câé caa tòpio, âna câé caa tòpi Pwina é cùruo me.»

10:7 Lévitique 19.13; 1 Korénito 9.6–14; 1 Timotéo 5.18 **10:8** 1 Korénito 10.27 **10:11** Apostolo 13.51, 18.6 **10:12** Genèse 19.24–25; Mataio 10.15,

11.24 **§ 10:13** Korazine ma Bethsaïda—Du ville na wâmwünyabweri è nawia Galilée.

* **10:13** Coona dodà...pitâmirà—Pai pwa kà tèpa Juif na rà pinünüma, é, na rà pijinünü. [†] **10:15** 2e phrase—Grec: Gona guwà too naa napwéretòotù?

10:16 Mataio 10.40; Luka 9.48; Ioane 5.23

[Â rà pâra pâ wà tèpa 70[†].]

Rà wâjué me cowa

¹⁷ Ūna rà wâjué me cowa, âna po dau maina pai ipwadée kàra, â rà ina pâ: «Pwi Ukai, gà còo, wà mwara tèpa duée, âna rà pitère dàbà, na bà tũ tàra[§] naa na neegà!»

¹⁸ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère! Go còo wà *Caatana, na é tũboo gée napwéretòtù pwacèwii é âra! ¹⁹ Â go jèe naa tàwà é tàrù ma pàtamee, naa gò Caatana. Â guwà o pâra gòro cè dòa, ma cè keecii*, â o nye ticè cèna còwâriwà. ²⁰ Êco na guwà cibwaa ipwadée co, gée goro na rà pitère dàwà é pâ duée! Â wâdé na guwà dau ipwadée, gée goro na é jèe wii é neewà wà Pwiduée, naa na Tii kèe, naa *napwéretòtù.»

É pwaolé tà Pwiduée wà Iésu

²¹ Ūna é ina pwiri wà Iésu, â é nye dau ipwadée kaa goro é Nyuâê Pwicîri. Â é ina tà Pwiduée pâ: «Go ipwaolé tâgà, co Caa, wâgà na gà Pwi Ukai kàra napwéretòtù ma gòropuu! Ba gà naapwàniri pâ muru bèepwiri, jii tèpa tâmogòrimuru ma wà tèpa tâmanga, â gà paari tà tàpé na càra caa câmu[†]. Ba nye wiâra é câbawâdé'gà.»

²² [Â é ina tà tàpé na rà tèreê pâ]: «Êdiri é pwina tâa tà Caa kòo, âna é jèe naa tòo. Nye wàé co na é tâmogòorio, wâgo Pwina naîê. Â nye wâgo co na go tâmogòorié. Â go paarié tà pàra tàpé, ba na rà tâmogòorié mwara.»

²³ Ūna rà tâa acari ma wà tèpa *câmu kèe, â é ina tàra wà Iésu pâ: «Dau wâdé ba kàwà, ma cidòri nyuâwà, ba wâguwà na guwà còo pâ muru [na dau pwényuâa]! ²⁴ Ba go ina tàwà pâ: Wâru tèpa *péroféta ma tèpa ukai na dau nũmarà na rà còo é pwina guwà còo, êco na càra caa còo. Â nũmarà na rà tère é pâ popai na guwà tère, êco na càra caa tère.»

É pimeaari âna é Naèa na piwéna

²⁵ [Na jè tòotù, âna] é tèepaa medari Iésu wà pwi jè *dotée goro é Naèa. Ba nũmee na é tacaié. Â é tawèerié pâ: «Pwi a pwa pupûra, dà cèna go pwa, ma o tâa tòo é *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée?»

²⁶ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Dà cèna wii naa na é *Naèa? Dà cè pai tâmogòori'gà?»

† **10:16** 70—é, 72 na pàra Tii Pwicîri naa na grec. § **10:17** Tũ tàra—Grec: Patùrarà. **10:18** Ioane 12.31; Auinapàpàri 12.8–9 **10:19** Psaume 91.13; Maréko 16.18 * **10:19** Keecii—Scorpion. Gòowaa. **10:20** Filipi 4.3; Auinapàpàri 3.5

† **10:21** Tàpé na càra caa câmu—Grec: Tèpa nari èpo. **10:22** Ioane 3.35, 10.15 **10:25** Mataio 22.35–40; Luka 18.18

27 Â é ina têe i pwi âboro pâ: «Wâdé na gà meaari Pwi Ukai Pwidue'e'gà, géé na diri ê pwâranümagà, ma é wâro'gà, ma é nii'gà, ma é pai tâmogòori'gà. Deutéronome 6.5 Â gà meaari tèpa âboro†pwacèwii é pai pimeaarigà còwâ.» Lévitique 19.18

28 Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Ûu kaa. Gà po tòpi bwàti. Â gà wàrapwiri cè pai pwa'gà, ba na o tâa tâgà é *âji wâro.»

29 Êco na wà i pwi âboro, âna nümee na é paari pâ é *târù. Â é tawèrié mwara pâ: «Â gona wàilàapà pwi âboro, na wâdé na go meaarié?»

30 [Â é pwa ucina wà Iésu, ba na bétòpi têe.]

Ucina goo pwi Samaria

É ina pâ: «É mwa tâa wà pwi jè âboro, [pwi jè jènerejè, tèpa *Juif. Â, na jè tòotù] â é mwa boo géé *Iérusaléma naa Iériko. Â, na é pâra wii naigé, â rà èié ma pwatarié wà tèpa mura. Â rà popa diri pâ mwani kêe ma pâ ârabwée kêe. Â rà panuê na pwa na é jèe bà.

31 «Â nabwé, â é me wii naigé [wà pwi jè jènerejè] wà pwi jè a pwa *ârapwaailò. Ûna é pâmari i pwi âboro, â é nye pàgà kaa gooé, â é nye pâra wii naigé kêe. 32 Â é tèepaa me wà pwi jè ênawéna kâra *Wâra pwapwicîriŠ. Â é nye pwacèwii pwi a pâbéaa, â é nye wiâ naigé kêe.

33 «Â nabwé, â é tèepaa me pwi jè ârapàara tàpé *Samaria— [wàilà na guwà pièpà ma wàilà]. Â é còo i pwi âboro, â nye dau maina kaa pai meaarié kêe. 34 Â é tuboo naa gooé, â é wicèpwiri ê wâi*, naa gòro pâ aurumuru kêe, â é târamiri. Â é tàmee too naa gòro i buriko kêe. Â é popaé pâ naa na wâ kà tèpa pârame, â é wéaarié naawê.

35 «Na dàuru kêe, âna [é ipwa-bwàtié, ba na é wiâ còwâ é naigé kêe. Â] é naa mwani† târa i pwi apooro i pwârawâ ma ina têe pâ: “Gà wéaari bwàti wà pwini. Â wiàna càcaa pâri é mwani bèeni, â go mwa wâri cè dèrèè, wiàna go wâjué me còwâ.”

«Â nabwé, â é pâra wii naigé kêe.»

36 [Â é tubanabwé é ucina bèepwiri wà Iésu, â é tawèrié pwi dotée goro é Naèà pâ]: «Wàilàapà, géé goo tèpa âracié âboro bèepwiri, [na é âji meaari wà i pwi âboro na pwatarié? Wàilàapà] na é pwi âji jènereé? Dà cè auniimiri'gà?»

10:27 Lévitique 19.18; Deutéronome 6.5 † 10:27 Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tâmwünyabwerigà, é, pwi jèneregà. 10:28 Lévitique 18.5 Š 10:32 Ênawéna kâra Wâra pwapwicîri—Grec: Lévitite. Wakè kâra é wâao kà Lévi. * 10:34 Wâi—L'huile ma dipâa. † 10:35 Mwani—Grec: Ârailu mwani pwa (deniers), pwacèwii wâri pwi caapwi âboro naa na ârailu tòotù.

³⁷ Â é tòpi i pwi dotée goro ê Naèà pâ: «Wà pwi na ia é pwa na wâdé tée ma pitu tée.»

Â é ina tée Iésu pâ: «Gà pâra, â gà ipwacèwiié!»

Ru tòpi Iésu wà Marthe ma Maria

³⁸ Rà pâra wii naigé [dàra Iérusaléma] wà Iésu ma tèpa câmu kêe. Â rà tèepaa naa na jè village, na é tâa wê tô ilàri na nee Marthe. Â é tòpirà na pwârawâ kêe. ³⁹ Â pwa tô jiié, na nee Maria, na é tâaboo naa jaa Iésu, ba na é tâmaari diri ê popai kêe.

⁴⁰ Â wà Marthe, âna é nye gére pâracùu goro pwaailò, â é putàmu naa goo tô jiié, â é ina tà Iésu pâ: «Pwi Ukai, wà tô jiio, âna é nye tà panuô ma go wakè acari! Â pwiri nye wâdé ba kâgà? Gà ina tée pâ é me, ma é pitu tô!»

⁴¹ Â é ina tée wà Pwi Ukai pâ: «Au, tâoni, gà po dau géaa nabà, goro pâ muru [na piticèmururu naa goo]. ⁴² Â gà còo, nye caapwi co ji muru na pwamuru naa goo. Â wà Maria, âna é jèe pâmari. Â o câ mwa caa pa jiié.»

11

Popai goro pai pwapwicîri

Mataio 6.9-13, 7.7-11

¹ Na jè tòotù, â é pwapwicîri na jè ére wà Iésu. Â gée na càùé, â wà pwi jè ârapàara tèpa *câmu kêe, âna é ina tée pâ: «Pwi Ukai, gà pacâmuribà goro pwapwicîri, ba é wàrapwiri wà *Ioane Pwi a piupwaa tà tèpa câmu kêe.»

Pwi Caa kâbà...

² É tòpi tée pâ: «Wàéni cè pai pwapwicîri kàwà:

“Pwi Caa kâbà,
Wâdé naa papwicîri é neegà.
Wâdé naa coo é Mwaciri'gà.

³ Gà naa tâbà cè utimuru cèna pâribà diri na pâ tòotù.

⁴ Gà pwanauri pâ èpà kâbà, pwacèwii na bà pwanauri tàra é pâ èpà na rà pwa tâbà.

Gà cibwaa panuâbà naa na tacai.”»

Ucina goro pai pwapwicîri

⁵⁻⁶ Wà Iésu, âna [é pacâmuri mwara tèpa câmu kêe goro ê pai pwapwicîri] â é ina tàra é ucina bèeni: «Guwà jèe niimiri cai ni: É tèepaa me wà pwi jè âboro naa jaagà, na po nabibiu kâra ne. Â ticè utimuru wà pwârawâ'gà. Â gà itàa naa jaa pwi jè béegà, â gà ilari jiié é âracié poloa.

⁷ «Êco na é jèe puu wà pwini, â câé caa còbé naa googà, â é po ina boo co pâ: “Naaô! Bà jèe cau puu ma tèpa nari èpo kôo. Â jèe kiiri i goropwârawâ, â tàutôo dàra còbé!”»

⁸ [Â é ina wà Iésu pâ]: «Pwiri o câé caa pitu tâgà gée goo na é pwi béégà. Êco na ée mwa pitu tâgà, [wiàna gà tà cùu taaci. Â] gée goo pai pidàpwicâarigà ma wàrakee'gà*, â ée mwa naa tâgà ê pwina nūmagà goo.

Guwà ilari jii Caa â o naa tàwà

⁹ «Êkaa na go ina tàwà pâ: Wâdé na guwà nye tà ilari taaci [jii wà Pwiduee] ba ée mwa naa tàwà. Â guwà nye tà mudàra taaci, ba guwà o mwa pâmari. Â guwà nye tà cùu taaci ê goropwârawâ, ba o mwa tàpiri tàwà. ¹⁰ Ûu, ba wà pwina é ilari, âna o naa tée. Â wà pwina é mudàra, âna é pâmari. Â wà pwina é cùu ê goropwârawâ, âna o tàpiri tée.

¹¹ «{Â o wàilàapà nawà, na o naa cè atù târa cè èpo kêe, wiàna é ilari jiié cè poloa?} O wàilàapà na o naa cè dòèa, târa cè èpo kêe, wiàna é ilari cè ârawéa? ¹² Â o wàilàapà na o naa tée cè wàramiida† wiàna é ilari cè narija? ¹³ Ba wâguwà, tèpa âboro èpà, âna guwà tâmogòori naa é pwina wâdé tà tèpa nari èpo kàwà. Â wà Pwiduee Caa kàwà nidò napwéretòotù, na é wâdé, âna ée mwa naa, [naa goro piticèmuru naa goo] ê Nyuâaê Pwicîri, tà tàpé na rà ilari jiié.»

É cicara Caatana ma tèpa duée

Mataio 12.22–30, 43–45; Maréko 3.22–27

¹⁴ Na jè tòotù, â wà Iésu, âna é tū târa ê duée gée goo pwi âboro na é kûukû. Ûna é còbé i duée, â é nye tûra kaa i pwi a kûukû. Â rà pò gooé diri pâ âboro na rà tâa wê.

¹⁵ Êco na wà pàra tàpé gée goorà, âna rà ina pâ: «É tū târa ê pâ duée goro ê pàtâma *Caatana‡, pwi ukai kà tèpa duée!»

¹⁶ Wà pàra tàpé, âna nūmarà na rà pitù tûa tée. Â rà ina tée pâ: «Paari tâbà ê *câmu kâra pàtâma Pwiduee na wâgoogà.» [Ba nūmarà na rà paari pâ câé caa waké goro pàtâma Pwiduee.]

Go waké goro pàtâma Pwiduee

¹⁷ Â é tâmogòori auniimiri kàra wà Iésu. Â é ina tàra pâ: «Wiàna é ipaa dèe còwâ é jè mwaciri, â o tédidiri§. ¹⁸ Wiàna é ipaa dèe còwâ wà Caatana, â o wànau târa cè pai cimwù wàra

* **11:8** Wàrakee (é, wàrakee)—Insistance, obstination. † **11:12** Wàramiida—Grec: Keecii (scorpion). **11:15** Mataio 9.34, 10.25 ‡ **11:15** Caatana—Grec: Béelzébul. Còo mwara Caatana naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. **11:16** Mataio 12.38 § **11:17** Tédidiri—Casser en morceaux. Grec: Â o mwa tûu naa gòrà ê pâ wâ kêe.

ê mwaciri kêe?! Guwà ina pâ, go tũ târa pâ duée goro ê pàtâma Caatana. ¹⁹ Êco na, wiàna wàrapwiri, â wàilàpà, na naa tà tèpa béewà ê pàtâmee, ma rà tũ târa pâ duée? Bwa! Ê pwina rà pwa, âna paari tàwà pâ guwà tàgére pitanami naa gooò. ²⁰ Ba wâgo, âna go tũ târa pâ duée, goro ê pàtâma Pwiduée. Â wiàna wàrapwiri, â [jè cau cõo bwàti pâ] é jèe mara tòpò ê Mwaciri kêe naa jaawà!

²¹ «Â guwà jèe niimiri cai ni: Wà pwi âboro na pwa nii kêe, âna pwa gò ma da kêe, â o pâri ma é wéaari é wâ kêe ma neemuruê. ²² Â càcaa wâgotêe, ba é pûra naa goo pâ neemuru paa kêe. Êco na, wiàna é me nau ipaa dèe pwi jè âboro na dau pwa nii kêe, â ée piétò jiié. Â ée mwa popa jiié diri pâ neemuru paa kêe, bau diri pâ muru na tâa na wá kêe.

²³ «Guwà tère, wà pwina câé caa wâjaao, âna é cicarao. Â wà pwina câé caa pitu tõe ma bu panaimari, âna é tédidiri.»

Pai pâra ma wâjué kà tèpa duée

²⁴ «[Guwà tère cai ni]: Wiàna pwa duée, goo pwi jè âboro; â wiàna é còobé géé gooé, â gona é pâ naapà? É paé ma me, na pâ ére na aupiticia. Ba é mudàra cè ére cèna é tâa wê. Êco na câé caa pâmari. Â é niimiri pâ, ‘Go wâjué pâ cõwâ, naa na i pwârawâ kõe.’

²⁵ «Â é wâjué, â é pâmari i wâ, âna nye po baléri bwàti, ma pitòimiri bwàti. ²⁶ Â é wâjué nau mudàra tèpa 7 duée bée, na rà dau èpà jiié. Â rà tò nau pitâa na i wâ. Â wà pwi âboro-bà, âna é mwa dau èpà kaa jii béaa!»

Pàra pai tòpi kà Iésu târa pâ âboro

Mataio 12.38–42

²⁷ Ūna é gère tũra wà Iésu, â é nye tomara too kaa tõe jè ilàri— tõe jè ârapàara tèpa âboro na rà tàmaari Iésu. Â é ina pâ: «Cidòri nyuâa tõe ilàri na é pitâmarigà, ma pa-digà!»

²⁸ Â é tòpi wà Iésu pâ: «Cidòri nyuâa tàpé na rà tère é popai kà Pwiduée, ma pitère dâra!»

Cibwaa mudàra cè jè câmu kêe

²⁹ Wâru tèpa âboro na rà pâmari wà Iésu, [ba na rà tàmaariê] â rà tapoo igabiarà naa gooé.

Â é ina tàra mwara pâ: «Wà tèpa âboro nabà, âna rà dau èpà, ba [càra caa pitère dà wà Pwiduée. Â] rà ciburà ilari jiié cè câmu kêe. O nye ticè câmu na rà mwa caa cõo mwara,

jii i pwi ia é tèepaa tà *péroféta Iona*. ³⁰ Ba wàépwiri ê câmu kêe tà tèpa âboro wâ Ninive [pâ, nye wâ Pwiduée na ia é cùrué pâdarirà]. Â wàrapwiri [ê pwina o tèepaa tôo] *Pwina naîri âboro, na o câmu tà tèpa âboro nabà.»

³¹⁻³² «Wâ tèpa âboro wâ Ninive, âna rà tère ê pupûra kâ péroféta Iona, â rà nye pinünüma ma pitòotéri ê càrarà. Â guwà côo, é wâni, pwi jè âboro na é dau piwéna jii Iona. Â o tèepaa ê Tòotù na ée mwa pitèi tèpa âboro na wâ Pwiduée. Â, na tòotù-bà, âna wâ tàpé Ninive, âna rà o cimadò na arawà, wâguwà tèpa âboro nabàni, â rà o piciapwâ goowà. [Ba tàutàwà na guwà tère.]

«Â guwà jèe niimiri cai wâ tô ilàri ukai naa napô Saba† na pàara biu, âna ia é me gée napô kêe na dau wâiti, ba na é tère pwâratùra kâ ukai *Solomona na tâbawêe goro autâmogòori kêe. Â guwà côo, é tà wâni jaawà pwi jè âboro na é dau piwéna jii Solomona. Â, na Tòotù na ée mwa pitèi ê pâ âboro na, wâ Pwiduée, â wâ tô ilàri ukai-bà, âna ée mwa cimadò na arawà, wâguwà tèpa âboro nabà, â ée mwa piciapwâ goowà. [Ba tàutàwà na guwà pinünüma ma guwà biiwà!]

Guwà wâro na pwéelaa

Mataio 5.15, 6.22–23

³³ «Câjè caa nuri é wâra ânye, ma jè cajipi goro ê jè cio, é wâpâ wiàna jè naapwàniri naa na jè ére! Bwa! Jè nye tòpò dòiti, ba na rà o côo bwàti wâ tàpé na rà tò naa wâ. ³⁴ Guwà tère, é âraporomeejè, âna é pwéelaa kâra naiijè. Â wiàna nye wâdé é âraporomeejè, â diri é naiijè, âna é tâa na pwéelaa. Â wiàna èpâ é âraporomeejè, â diri é naiijè, âna é tâa na bàutê. ³⁵ Guwà ipwacôoco, ba péa é pwéelaa naa wâgoowà, âna é péa pâra nau bàutê. ³⁶ Wiàna é tâa googà é pwéelaa, â o tice jè ére gée googà cèna o tâa na bàutê. Ba é pwacèwii é ânye na é èurugà goro é pwéelaa kêe.»

É patêre tèpa Farasaio wâ Iésu

Mataio 23.1–36; Maréko 12.38–40

³⁷ É tubanabwé é pupûra bèepwiri wâ Iésu. Â é me wâ pwi jè *Farasaio, â é todâ Iésu, ba na rà pi-ija na pwârawâ kêe [ma wâ tèpa Farasaio bée]. Â rà tèepaa naa pwârawâ, â rà tâaboo naa goro taapà. ³⁸ Â wâ Iésu, âna câé caa nuwa é du îê béaa kâra é pai ija [wâra naa na nyamanya kâ tèpa *Juif]. Â é pò wâ pwi Farasaio [â càcaa wâdé tée].

* **11:29** Iona—Péroféta na pàara biu, âna ia âracié tòotù ma âracié ne kêe, nanaara i ârawéa (Mataio 12.40). Ucina goo pai tâa na aubà kâ Iésu, béaa kâra pai wâro còwâ kêe. **11:31-32** 1 Rois 10.1–10 **11:31-32** Jonas 3.5–10 † **11:31-32** Naa napô Saba—Grec: Du sud. **11:33** Maréko 4.21; Luka 8.16

39 Â é ina tée wà Pwi Ukai Iésu pâ: «Wâguwà tèpa Farasaio, âna guwà nuwa bwàti gòroigé kâra wârado ma ngapò. Êco na é pwâranümawà, âna nye po wâbé kaa goro é pwina èpà, â guwà tèpa iau ma pwa kûu! 40 Guwà tèpa imwüru! Ba gona câguwà caa tâmogòori pâ, wà Pwidueé na é pwa é gòrocàuru ngapò, âna nye wàé kaa mwara, na é pwa é nanaara ngapò? 41 Wâdé na guwà naa tà tàpé na ticè kâra é pwina tâa na pâ ngapò ma wârado kàwà. Ba na wàrapwiri, â o po pwéelaa bwàti é du îwà bau é pwâranümawà!»

42 «Guwà naa tà Pwidueé ji caapwi géé goro 10, géé goro pâ jèpa arapwüru†. [Â nye wâdé.] Guwà ipwacôoco, làpé! Ba câguwà caa pâra wiâra [é pwina piâjimuru naa na é *Naèà]—é pai tòimiri tèpa âboro, ma pai meaarirà wiâra é câbawâdé kà Pwidueé§. Wâdé na guwà pacoo diri pâ pwiibà, na maina, bau diri é nyi nari naèà na kîri.

43 «O dau maina wârimuru kàwà, wâguwà tèpa Farasaio! Ba guwà nye mudàra é pâ autâa na tâa béaa, na pâ *wâra pitapitiri. Â dau wâdé tàwà, na rà nye pwabwàcu tàwà, ma pwamainawà, na ara diri tèpa âboro.

44 «Guwà pwacèwii é pâ bwàmu na càcaa tòimiri*. Ba, na jè pâra naa gò, â câjè caa tâmogòori pâ jè gére pâra gò cè bwàmu.»

45 Wà pwi jè *dotée goro é Naèà, âna [é tée é popai kà Iésu bèepwiri, goo wà tèpa Farasaio. Â] é ina tée pâ: «Pwi Ukai, na gà ina pwiri, â gà pi-inabà ba èpà mwara, wàibà tèpa dotée goro é Naèà!»

46 Â é tòpi tée pâ: «Ipaiwà naa goowà mwara! Guwà ipwacôowà, co tèpa dotée goro é Naèà! Ba o dau maina mwara é wârimuru kàwà. Ba pâ pitûâ kàwà, âna pwacèwii pâ nakake na dau tòina, na guwà nama rà kakeri wà tèpa âboro. Â tàutàwà na guwà tu naa goo, goro ji caapwi mangadaîwà!

47-48 «Üu! O dau maina wârimuru kàwà. Ba wà tèpa jooorowà, âna rà pòtàmwara tèpa péroféta [kà Pwidueé]. Â nabàni, âna guwà bari é bwàmu kà tàpé na rà pòtàmwararà! Â, na wàrapwiri, â guwà paari pâ, guwà wâgoo é pwina rà pwa wà tèpa nyimuwà ma upàwà! 49 Ba wàeni é pwina é ina goowà wà Pwidueé, wà Pwina é tâmogòori diri: “Go o mwa panuâ pâ tàwà tèpa péroféta kôo, ma tèpa *apostolo kôo. Â guwà o tubaèpà tàra, tiagoo na guwà o tètàmwara pàra tàpé.”

† 11:42 Géé goro pâ jèpa arapwüru—Napéaati naa na grec pâ: Menthe ma rue ma diri pàra doromuru. § 11:42 Ê pai tòimiri...wiâra é câbawâdé kà Pwidueé—Grec: Ê tàrù ma pimeeari kà Pwidueé. Ê tàrù (justice), âna, na jè pitòimirijè ma pacoo é napàrajè tà pàra tàpé, ma naa tàra é pwina wâdé. * 11:44 Bwàmu na càcaa tòimiri—é, Bwàmu na câjè caa còoé.

⁵⁰ «Â ée mwa pitèiwà wà Pwiduée, goro ê pai pòtàmwara diri tèpa péroféta kêe, gée na autapoo goro gòropuu— ⁵¹ tapoo naa goo Abéla, tiagoo Zakaria†, pwina naî Barakie. Ba wàé na ia rà pòtàmwereê, naa nabibiu kêra i aupwa *ârapwaailò, ma i ére na dau pwicîri! Â go ina tàwà pâ: O wâguwà, tèpa âboro nabà, na o pitèiwà goo‡!

⁵² «Wâguwà tèpa dotée goro ê Naèà, âna napârawà ma guwà tàpiri tà tèpa âboro ê autâmogòorimuru naa na *Tii Pwicîri. Êco na guwà naapwàniri jiiirà§! Tàutàwà na guwà tò naa na *Mwaciri kà Pwiduée. Â guwà pacoò pàrà tàpé, na nùmarà na rà tò naa na. Êkaa na go ina tàwà pâ: O dau maina wârimuru kàwà!»

⁵³ [É tubanabwé ê pwina é ina wà Iésu, â] é còobé gée na wâ [kà i pwi Farasaio]. Â rà nye dau putàmu kaa, wà tèpa Farasaio ma wà tèpa dotée goro ê Naèà. Â tapoo gée goo ê pwi pàara-bà, âna rà ciburà tacaié, ba na rà tère cè pwina é ina. ⁵⁴ Ba rà bu naigé ma rà pitòtié gée goro cè pai mwa tòpi kêe.

12

*Ê pagòo tèpa câmu kêe wà Iésu
Mataio 10.19–33*

¹ Na pàara na é gére patùra tèpa *Farasaio wà Iésu, âna jèe pàra na dau piwâru too ê pâ âboro, na rà me [nau tèreê]. Â rà tapoo pi-igabiarà.

Â béaa kêra ê pai patùrarà kêe, âna é pacâmuri tèpa *câmu kêe.

Ê pwina cârû âna o inapàpari

É ina tàra pâ: «Guwà ipwacôoco ê ‘nyaa kêra poloa’ kà tèpa Farasaio—ba rà paari ê pwina wâdé, â rà pwàniri ê èpà kêra. ² Ba diri ê pwina jèe naapwàniri nabà, âna o mwa paari naa na pwéelaa widàuru. Â o pâri ma jèe còo bwàti! ³ Â ê muru na guwà ina pwàniri naa na bàutê, âna o inapàpari naa na pwéelaa. Â ê muru na guwà pitànunuuri, naa na naditàrawâ, âna o mwa tomara too, naa na gomu kêra âboro.»

Dau pwamuru naa goowà

⁴ «Â guwà cibwaa nama wâgotàwà goro pâ âboro, co tèpa béèò. Ba wiàna rà pòtàmwara naiiwà, â o nye ticè jèe muru, cèna o piwéna mwara jii pwiri. ⁵ Êco na guwà ipwacôowà. Wâdé na guwà nama wâgotàwà goo Pwiduée! Ba wàé na pâri ma é

† 11:51 Zakaria—Pwi Bénabwé âboro gée goo tàpé na pòtàmwararà naa na Aamwari Béaa (l’Ancien Testament). ‡ 11:51 É ina wà Iésu pâ, ipaiwà naa goorà, ba rà o jèe pòtàmwereê, âna é pwi péroféta mwara. § 11:52 Napârawà ma guwà tàpiri... Grec: Guwà patâjii ê kii târa autâmogòorimuru. 12:2 Luka 8.17

pòtàmwara ê nàiwà, ma tüwà naa na ére, na o maagé ma tòina naawê ê nyuâawà.

⁶ «Guwà jèe còo cai pâ marü na kîri: Jè icuri 5 marü naa goro ârailu mwani. Êco na nye ticé géee goorà cèna é imwüru jiié wà Pwiduee. ⁷ Â wâguwà, âna é nye cau tâmogòoriwà bamwara, tiagoro mwara jéuru wàrapûruwà. Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa nama wâgotâwà! Ba dau pwamuru naa goowà na ara Pwiduee, jii é pâ marü na dau wâru!»

Guwà gòo â guwà inapàpario

⁸ «Go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na é ina pâ, é pwi âboro kôo, na ara pâ âboro, â wâgo mwara, âna go o ina pâ, é pwi âboro kôo, na ara tèpa angela kà Pwiduee. ⁹ Â wà pwi âboro na é pitütôowâriô, na ara pâ âboro, â wâgo mwara, âna go o pitütôowâriê, na ara tèpa angela kà Pwiduee. ¹⁰ Â o pwanauri diri tàpé na rà tùra ba èpà naa goo *Pwina naîri âboro. Êco na wà pwi âboro na é tùra ba èpà naa goro é Nyuâaê Pwicîri, âna o càcaa pâri ma pwanaurié.

Ée pitu tàwà Nyuâaê Pwicîri

¹¹ «Guwà tère, rà o mwa tâjûruwà, ba na rà pitèiwà naa na *wâra pitapitiri, ma na ara tèpa ukai, ma tèpa kupénoo. Â, na diri pâ pâara bèepwiri, â guwà cibwaa pidumapié goro cè pai tîpi kàwà tàra. ¹² Ba é Nyuâaê Pwicîri, âna ée mwa paari tàwà, cè pwinna guwà mwa ina na guwà coo ararà.»

Popai goro mwani ma neemurujè

Mataio 6.19–34

¹³ É ina tà Iésu wà pwi jèe ârapàara tàpé na rà tà bèepié, pâ: «Pwi a pwa pupûra, é jèe bà wà pwi caa kôo jii é neemuruê. Â câe caa ipâdi naa goobu wà pwi ciòo. Gà ina tée pâ é naa tôo pwinna kôo!»

¹⁴ Â é tîpi tée wà Iésu pâ: «Pwiini, wàilàapà na nama go pwi a pitèi ma ipâdi é neemuru-u?»

¹⁵ Â é ina târa pâ âboro pâ: «Guwà ipwacôowà, ma guwà cibwaa ciburà mudàra ma wâru tàwà é pâ muru! Ba é *âji wâro kà pwi âboro, âna càcaa géee goro é pâ muru na tâa tée.»

Ucina goo neemurujè

¹⁶ É piwiâ tàra é ucina bèeni:

«É mwa tâa wà pwi jèe âboro na dau pwa neemuruê. Dau wâru tée é arapwüru na é piûnyari géee na napuu kée. ¹⁷ Â é

mwa pitawèeri pâ: “O dà cèna go o pwa? Ba o càcaa pâri i napié kôo, ma go tòpò i ârawakè kôo.”

18 «Â é pi-ina tée pâ: “Wâdé na go tédàpa i na autòpò arapwüru na wâdòiti, â go o tapoo còwâ cè jèpwi cèna maina. Â go o tòpò naawê diri ê pâ ârawakè kôo, ma êdiri pâ neemuruô. 19 Â géé na càùé, â o mwa tâa tòo pâ utimuru ma neemuruô na wâru, târa pâ naja na wâru. Â go o mwa tàpo nao, ma ija, ma wâdo, ma ipwâdéé.”

20 «Êco na é ina tée wà Pwiduée pâ: “Gà piwârau*! Naa ne nabà, âna go o pacòwâri jiià è wâro'gà. Â diri ê pâ neemurugà na gà iauri, âna o mwa kâi?”»

21 Â é ina tà tèpa âboro wà Iésu pâ: «Guwà ipwacôoco! Ba wâépwiri ê pwina o tèepaa mari diri tàpé na rà iauri pâ wâdé kàra naani gòropuu. Ba nye ticè âji wâdé kàra naa jaa Pwiduée!»

Ê pwina âjimuru jii neemuruje

22 É tabiié wà Iésu naa goo tèpa câmu kèe, â é ina tàra pâ: «Wâépwiri ê majoroé ma go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa géaa goro è wâro kàwà, ma è naiiwà. Guwà cibwaa pitawèeri pâ: “Jè o mwa ija dà?” ma “Jè o mwa coona dà?” 23 Ba è wâro kàwà, âna é âjimuru jii è utimuru; â è naiiwà, âna é âjimuru jii ârabwée! 24 Guwà jèe còo cai è pâ marü. Ba càra caa picâmi ma piûnya, ma càra caa tòpò cè bwà târa pâ tòotù. Êco na wà Pwiduée, âna é nye pa-ijarà. Â gona câguwà caa dau piwéna jii è pâ marü? Akaé! 25 Càcaa géé goro pai géaa goro ija ma wâdo, ma picoona ârabwée, na guwà tàpo nama gòri è wâro kàwà! 26 Ê pidumapié kàwà, âna o pwacoé ma é tòotéri è ji caapwi muru. Êkaa na guwà cibwaa pidumapié!

27 «Guwà jèe còo cai pâ murubuké na-araé. Ba rà cipu, â càra caa pàti, ma càra caa ta ârabwée. Â go ina tàwà pâ: Wà pwi ukai *Solomona, naa na diri ê muugère kèe, âna è pâ ârabwée kèe, âna càcaa dau wâdé jii è pwi caapwi murubuké. 28 Â guwà jèe còo cai è aramwatò: É cipu nabà, â o cîri widàuru naa gòro ânye. Â wà Pwiduée, âna é naa ârabwée kàra. Â gona o câé caa naa ârabwée kàwà na piwéna jii? Nye dau kîri kaa è cèikî kàwà!

29 «Ûu kaa, go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa dumapié ma géaa, goro cè pwina guwà o ija ma wâdo! 30 Ba wà tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée, âna càra caa nao goro mudàra è pâ pwiibà. Êco na wâguwà, âna wà Pwiduée Caa kàwà, âna é nye tâmogòori è pwina nümawà goo. 31 Guwà mudàra béaa è Mwaciri kèe Â ée mwa âjagò tàwà mwara goro diri pâ pàra muru bèepwiri.»

* 12:20 Piwârau—Fou. 12:21 Mataio 6.19–20

Âji wâdé naa napwéretòotù

³² «Guwà cibwaa nama wâgotàwà, co tèpa âji béeò, wâguwà na guwà pubu âboro kôo. Ba é jèe pacoo wà Caa kàwà pâ, na ée naa tàwà é Mwaciri kêe! ³³ Guwà icuri pâ wâdé kàwà, â guwà naa tà tàpé na ticè kàra. Â, na wàrapwiri, â guwà o wéaari é pâ âji wâdé na rà wâ *napwéretòotù, na o tà tâa awé. Ba ticè a mura wê, na ée popa. Â ticè madé na uti, ma ticè waaca† na iri. Â o càcaa wai ma botére. ³⁴ Ba é pwâranümagà, âna é wâna é wêe é wâdé'gà.»

Popai goro pai tà tàcî ma pitêre dâra

Mataio 24.45–51; Maréko 13.33–37

³⁵⁻³⁶ [É ina mwara tà tèpa câmu kêe wà Iésu pâ]: «Guwà tà tàcî, pwacèwii tèpa ênawéna, na rà tapacîri é pai wâjué còwâ kà pwi ukai kàra. Ba rà o ipwabwàtirà, â rà coona bwàti pâ ârabwée na wâdé, â rà popa é wâra ânye kàra. Â wiàna ée wâjué còwâ géé goro pwa-ija goro piéa, â ée mwa cùu goropwârawâ. Â rà o pò ma tàpîri tée. ³⁷ Â o dau wâdé ba kà tàpé na é pâmarirà, wiàna rà tà tàcî ma tapacîe.

«Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà i pwi ukai, âna ée mwa coona é ârabwée kâra ênawéna. Â ée mwa patâaboorirà naa goro taapà, â ée mwa naa èrà. ³⁸ Üu, [na pàara na rà tapacîe, âna càra caa tâmogòori wiidà na ée mwa tèepaa me]—wiàna naa nabibiu kâra ne, é, wiàna too i tòotù. [Éco na] o cidòri nyuâarà, wiàna é tèepaa me, âna é pâmarirà na rà tà tàcî ma ipwabwàtirà!

³⁹ «Guwà jèe niimiri cai é pwini: Wà pwi apooro pwârawâ, âna câe caa tâmogòori cè ineretòotù na ée mwa tò naa na wâ kêe, wà pwi a mura na é me naa ne. Ba wiàna é tâmogòori, â pwiri é pacooé. ⁴⁰ Wàé kaa pwiri na go ina tàwà pâ: Guwà tà tàcî. Ba go o mwa tèepaa me còwâ, wâgo Pwina naîri âboro. Êco na o câguwà caa tâmogòori cè pàara cèna go o mwa tèepaa na.»

Pwi ênawéna pwi a pitêre dâra

⁴¹ É tawèeri Iésu wà Pétèru pâ: «Pwi Ukai, gona é ucina bèepwiri na gà ina, âna ba kâbà co [wàibà tèpa câmu'gà] é, kâra diri pâ âboro?»

⁴² Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «[Kâra diri] tèpa ênawéna na rà pitêre dâra ma pitòimirà. Â wàilàapà pwi ênawéna bèepwiri? Wàéni: I pwi ia é ina tée wà pwi ukai kêe pâ: “Go panuâ tâgà é waké bèeni: Gà pa-ija pàra tèpa ênawéna, naa na pàara na o pâri.”

43 «Â o dau wâdé ba kà pwi ênawéna bèepwiri, wiàna é tèepaa me wà pwi ukai, âna é nye tàgére wakè bwàti! 44 Guwà còo, wà pwi ukai, âna ée naa tée é pitûâ naa goo é pâ wâdé kêe. 45 Êco na, wiàna wà i pwi ênawéna, âna [é pwi âboro èpà, â] é piniimiri pâ, ‘O câé caa nama tèepaa me wà wà pwi ukai.’ Â é tapoo èi tèpa bée goro wakè. Â é dau ija ma wâdo ma ipwirié. 46 Â, na jè tòotù na é tàpilée†, â é nye wâjué me còwâ kaa wà pwi ukai. Â ée mwa naa é wârimuru na dau gòo tà i pwi ênawéna bèepwiri, wàilà diri ma pàra tèpa ênawéna, na càra caa pitère dàra.

47 «Ûu, o dau maina é wârimuru kêe, gée goo na é tâmogòori é câbawâdé kà pwi ukai kêe, â câé caa pacoo, â ticè na é pwabwàti ba kêe. 48 Êco na o càcaa dau maina é wârimuru kà tàpé na càra caa tâmogòori pâ èpà é pwina rà pwa. Ba wà pwina naa tée ba wâru, âna o ilari jiié na wâru. Â wà pwina jèu âjagò tée còwâ, âna o jèu ilari jiié mwara.»

Rà pitadàrùrà pâ âboro good

49 «Guwà tère, go tèepaa me, ba na go pame é ânye naa gòropuu. Â po dau nùmoo na jèe tubanabwé é wakè bèepwiri! 50 Ba o upwaaoo goro pwi *piupwaa [goro maagé còo na dau maina]. Â go bwaa nye tàgére tapacîri naa na picâri. 51 Guwà cibwaa niimiri pâ go tèepaa me naani gòropuu, ba na go pame pinaanapô. Èkâ! Ba rà mwa pitadàrùrà é pâ âboro good. 52 Tapoo nabà, âna rà o pitadàrùrà pâ pwârawâ. Ba pwiri o ârailu âboro gée goorà na ru wâgood, â âracié na rà o cicarao*, é, pwiri o âracié na rà wâgood, â o ârailu na ru cicarao. 53 Â o pitadàrùrà wà tupédu aènaî, ma du duanaî, ma du duatâa.»

Côoinari pwina tàrù, â guwà pwa!

54 É ina mwara wà Iésu târa pâ âboro na wâru, pâ: «Wiàna guwà còo pâ nee na dau duu, na rà me gée nawia†, â guwà nye nama ina pâ, “O popaa” â nye popaa kaa. 55 Â wiàna é cima é dàré†, â guwà ina pâ, “O wâdé napô” â nye wàra. 56-57 Ûu, guwà po dau tâmogòori ina naa wâdé napô, é, naa èpà napô. Â gorodà na câguwà caa côoinari é âjupâra, naa na pâ muru na gére tèepaa nabà? Guwà tèpa gòmapwa! [Ba wiàna guwà gére

12:44 Mataio 25.21,23 † 12:46 Na jè tòotù na é tàpilée—Grec: Na tòotù na câé caa tapacîe na, ma na ineretòotù na câé caa tâmogòori. 12:47 Jacques

4.17 § 12:49 Jèe tubanabwé é wakè bèepwiri—Grec: Jèe udàrù i ânye. 12:50 Maréko 10.38–39 12:51 Mataio 10.34–36 * 12:52 Na ru wâgood, â âracié na rà o cicarao—Grec: Na ru cicara âracié gée goorà. 12:53 Michée 7.6 12:54 Mataio 16.2–3 † 12:54 Gée nawia—Grec: Gée na auduu kâra tòotù. † 12:55 Dàré—Grec: Vent du sud.

côoinari, â pwiri guwà tâmogòori ê pwina tàrù ma guwà pwa. Êco na tàutàwà.

⁵⁸ «Wàéni ê pwina tàrù]: Wiàna é piciapwâ googà wà pwi jèpwi, â gàu mara pinaanapô ma wàé, wiàna gàu bwaa gére wâ naigé pâ naa na aupitéimuru. Ba é péa panuâgà tà pwi a pitèimuru, na ée mwa panuâgà târa pwàliici ma tòpògà naa na karapuu. ⁵⁹ Â go ina tâgà è âjupâra pâ: O câgà caa còobé géé na karapuu, wiàna ina pâ, bwaa câgà caa pé wâri diri ê wârimuru'gà!»

13

Guwà tòotéri wâro kàwà!

¹ Na pàara bèepwiri, âna rà medari Iésu wà pàra tèpa âboro, â rà ina tée pâ: «Wà ukai *Pilato, âna é nama tètâmwara pàra tèpa âboro géé Galilée, na pàara na rà pwa *ârapwaaìlò tà Pwiduée, naa na *Wâra pwapwicîri wâ *Iérusaléma.»

² Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Gona guwà niimiri pâ, rà bà, ba rà dau tèpa pwa na èpà, jii pàra tàpé? ³ Bwa! Â go ina tàwà pâ: Guwà ipwacôowà, â guwà biiwà ma pitòotéri è wâro kàwà. Ba câguwà caa tâmogòori cè pwi pàara na guwà o bà na*! ⁴ Â guwà jèe niimiri cai wà tèpa 18 âboro, na ia tûu naa gòrà i auba na Siloé, â caagairà. Gona rà dau tèpa âboro èpà jii pàra tèpa âboro Iérusaléma? ⁵ Bwa! Â go ina tàwà mwara pâ: Wâdé na guwà pinûnûma ma guwà biiwà. Ba guwà péa tà cau bà wài, pwacèwiirà!»

Upwâra wâi na ticè pwêe

⁶ É ina tàra è ucina bèeni wà Iésu:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro. Â é mwa [pwa wâru] pàra naa na aupwanapô kêe, ba na é côo è *upwâra wâi kêe, ma pwa ma mudàra cè pwêe. Êco na mu nye ticè.

⁷ «Â é pwa ma ina tà pwi a wakè kêe pâ: “Gà côo! Po âraciè naja na go me nau mudàra cè pwêe, â nye ticè. Tépàgàè tâjii! Ba càcaa wâdé na é cèpo tà pi cipu naa goro piticèmururu naa goo, naa ticè pwêe!”

⁸ «Â é tòpi tée i pwi a wakè kêe pâ: “Pwi ukai, tàpo naaê, ba na go bwaa pwabwàti goo. Go o mwa îri tabéaa gooé, ma naa wai kâra upwâra ma pwa puu naa goo. Â ju mwa côo na naja noowê†. ⁹ Â wiàna pwa pwêe, â nye wâdé. Â wiàna ticè, â gà o mwa bàra tégàgè.”»

É nama tiâu maagé kà tô ilàri na tòotù pwicîri

12:58 Mataio 5.25–26 **13:2** Ioane 9.2 * **13:3** Dernière phrase—Grec: Ba guwà péa tà cau bà pwacèwiirà. **13:7** Luka 3.9 **13:8** 2 Pétéru 3.9,15 † **13:8** Noowê—Na wâwê.

¹⁰ Na jè *tòotù pwicîri, âna é tâa na *wâra pitapitiri wà Iésu. Â é gére pacâmuri tèpa âboro. ¹¹ Â é tâa wê mwara tô jè ilàri, na é maagé naa na 18 naja. Ba tâa gooé ê duée, â too é càué, â càcaa pâri ma é citàrù.

¹² Â é todèe wà Iésu, â é ina têe pâ: «Tôoni, é jèe tiâu ni i maagé'gà!»

¹³ Â é tòpò îê naa gòé. Â é nye citàrù kaa, â é dau ipwamaina Pwiduée!

¹⁴ Êco na é po dau putàmu wà pwi a pitûâ kâra na wâra pitapitiri, géé goo na tòotù pwicîri. Â é pwa tèpa âboro, ma ina târa pâ: «Kaa! Tàpéeni, 6 tòotù na jè wakè na. Wiàna nûmawà na tiâu maagé kàwà, â guwà me naa nadàpara pwapwicîri! Â guwà naaco é tòotù pwicîri!»

¹⁵ Â é tòpi têe wà Pwi Ukai pâ: «Wàéco! Gà ina, â gà tère còwâ! Gona câguwà caa tipi é macii kàwà ma pawâdoorà, na tòotù pwicîri? Â? ¹⁶ Â wà tô ilàri bèeni, âna é tô gòobàra *Abéraama, pwi jojoorojè. Â é piié wà *Caatana naa na 18 naja. Â wànau, o nye ticè tàrù kôo ma go tipi é maagé kêe na tòotù pwicîri?»

¹⁷ Â rà kamu diri tàpé na rà cicara Iésu. Êco na é auwâru géé goo tèpa âboro, âna rà dau ipwadée goro pâ muru na muugère na é pwa.

Du nari ucina goro Mwachiri

Mataio 13.31–33; Maréko 4.30–32

¹⁸ É ina mwara wà Iésu pâ: «Napwa é *Mwachiri kà Pwiduée, âna é pwacèwii dà? Wàèni é pwi ucina, târa ma guwà tâmogðori:

Pudòro moutarde

¹⁹ «Ê Mwachiri kà Pwiduée, âna é pwacèwii é jè pudòro moutarde [na dau kîri]. Wà pwi jè âboro, âna é câmi, â é cipu. Â é jèe pâ nau dau maina. Â pâri ma rà pwa wânaîrà, naa gò pâ dîtèe, é pâ marü.»

Nyaa kâra poloa

²⁰ «Ê Mwachiri, âna o pwacèwii mwara ni: ²¹ Wà tô jè ilàri, âna é popa é nyaa kâra poloa, â é biinaimari bau 25 kilo goro dàuru poloa. Â é tü tiagoro na é tùu too† i poloa!»

Goropwârawâ na picu

Mataio 7.13–14, 21–23

²² É gére pâra dàra Iérusaléma wà Iésu. Â é pwa ma pacâmuri tèpa âboro naa na pâ village ma napô, wii naigé.

13:14 Exode 20.9–10; Deutéronome 5.13–14

13:15 Luka 14.5

† **13:21** Tùu

too—Gonfler. Pâ nau maina.

23 Â é tawèerié wà pwi jè âboro pâ: «Pwi Ukai, gona o dau pwâco wà tàpé na rà o udò [ba na tâa târa ê *âji wâro]?»

Â é ina tà tèpa âboro wà Iésu pâ: 24 «Guwà côo, nye dau picu kaa ê goropwârawâ, [pâ naa na ê âji wâro]. Â guwà ipwadârapwa cai ma guwà tò naa na. Ba wâru tàpé na nûmarà na rà tò, êco na o pwacoé târa. 25 Ba, na ée târi ma kiiri ê goropwârawâ, wà pwi apooro pwârawâ, â o càcaa pâri ma guwà tò. Guwà o tà coo boo gòroigé, ma cùu taaci i goropwârawâ, ma ina tée pâ: “Pwi ukai, gà tàpîri tâbà!”

«Â ée mwa tòpi tàwà pâ: “Bwa. Guwà pâra, ba câgo caa tâmogòoriwà.”

26 «Â guwà o mwa ina tée pâ: “Bwa. Nye wàibà kaa, na ia jè mu pi-ija ma wâdo ma wâgà. Â wàibà na ia gà mu pacâmuri pâ ni jaabà!”

27 «Â ée mwa po ina tàwà géee pâ: “Bwa! Câgo caa tâmogòoriwà! [Guwà tèpa còobé géepà?] Guwà pâra jiio, ba guwà tèpa pwa ê pâ tûa na èpà! [Ba câguwà mu caa pwa ê câbawâdé kôo.]”

28 «Â o mwa tûwà naa gòroigé. Â guwà o mwa i ma tòngüru poropwâwà, [goro pai tòina kàwà]. Ba guwà mwa côo [tèpa jooorowà]—wà *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo—ma wà diri tèpa *péroféta, na rà cau tâa diri na ê Mwaciri kà Pwiduée. 29 Â o mwa wâru diri cè tàpé cèna rà o mwa me, géee na diri ê gòropuuŒ. Â o pwa autâa kàra, na ê pi-ija maina, naanidò na Mwaciri kà Pwiduée. 30 Â guwà côo, wâru tàpé na rà pwicò nabà, na rà o mwa caa pâbéaa na pwi pâara-bà. Â wâru tàpé na rà pâbéaa nabà, na rà o mwa caa pwicò.»

Pimeari kà Iésu goo tàpé Iérusaléma

Mataio 23.37–39

31 Ũna é géee ina pwiri wà Iésu, â rà nye tèepaa me kaa wà pâra tèpa *Farasaio, â rà ina tée pâ: «Pwiini, bà tère pâ, ée pwa na é tètâmwaragà wà ukai *Héroda Antipas! Â wâdé na gà uru géeni!»

32 Â é tòpi târa pâ: «Guwà ina tà pwi macii a piugà bèepwiri pâ, nabà ma widâuru, âna [go o bwaa mara pwa ê wakè kôo ni —ba] go o bwaa tû târa pâ duée, â go o bwaa nama tiàu maagé kà tèpa âboro. Â naa na béaracié kàra tòotù géee na càùé, âna go mwa tubanabwé diri. 33 Êco na go o mwa coo gòobàra ê naigé kôo [pâ naa Iérusaléma]. Ba o càcaa wâdé wiàna o tètâmwara pwi

13:25 Mataio 25.10–12 13:27 Psaume 6.9 13:28 Mataio 8.11–12 13:29

Psaume 107.3 Œ 13:29 Géee na diri ê gòropuu—Grec: De l'est, de l'ouest, du nord et du sud. 13:30 Mataio 19.30

jè péroféta [kà Pwiduée] wâgòroigé jii Iérusaléma [ê ville pwicîri kêe]!

³⁴ «Au! Nyi wâriwà co tàpé Iérusaléma! Guwà catàmwara tèpa péroféta na é cùrurà medariwà wà Pwiduée, ba guwà èi pàra tàpé goro atù, â guwà pòtàmwara pàra tàpé goro cè jè pai pwa wée. Nye ciburà nùmoo na go panaimariwà, pwacèwii jè nyaa kâra ja, na é panaimari nyi naîê, na aranara itooé. Êco na tàutàwà. ³⁵ Â guwà còo, [go o mwa pâra jiiwà, â] o jèe ticia na é Wâra pwapwicîri kàwà! Â go ina tàwà pâ: O jèe câguwà caa còoô, tiagoro é tòotù na guwà o ina pâ: *Cidòri nyuûa pwi âboro na é me naa na nee Pwi Ukai!*»
Psaume 118.26

14

É patêre tèpa Farasaio wà Iésu

Mataio 22.1–14

¹⁻² Na jè *tòotù pwicîri, âna rà pi-ija wà Iésu, na pwârawà kà pwi jè *Farasaio. Â é tâa wê mwara wà pwi jè âboro, na é maagé, ba tèe naparawée. Â wà diri tèpa âboro, âna rà tà wéaa goo Iésu, [ba na rà còo pâ pwiri é nama tiàu maagé kêe].

³ Â é tawèeri tèpa *dotée goro é Naèa ma wà tèpa Farasaio pâ: «Gona muru pwicîri, é, nye pwa tàrù ma jè nama tiàu maagé kà pwi jè âboro, na tòotù pwicîri?»

⁴ Â càra caa tòpi tée. Â é tabiié pâ dàra i pwi a maagé, â é nama tiàu i maagé kêe, â é ina tée pâ, na é wâjué còwâ naa jaaé.

⁵ Â é tawèeri diri pàra âboro pâ: «Wiàna é tûu naa na pwârajawé wà pwi naîgà, é wiàna macii'gà, na tòotù pwicîri, â gà o pwa dà? Gona o câgà caa pò ma datié dò wài géé na pwée?»

⁶ Â càcaa pâri ma rà tòpi tée.

Gà cibwaa ipwamainagà

⁷ Wà pàra tàpé na todàra naa na pi-ija, âna rà pwa na rà pitòri é autâa na tâa béaa. Ûna é còo pwiri wà Iésu, â é ina tàra pâ: ⁸ «Guwà ipwacôoco! Ba wiàna todàgà naa goro cè jè pi-ija goro piéa, â gà cibwaa pâra nau tâa gòro autâa kà tèpa âboro imaina. Ba é péa tà todà cè pwi âboro cèna é piwéna jiiigà ⁹ wà i pwi apooro pi-ija! Â é péa tà ina tâgà pâ: “[Gà cimadò, â] gà pâra géé na autâa bèepwiri.” Â o maina kamu'gà na gà pâra na mudàra cè autâa'gà.

¹⁰ «Bwa! Wâdé na gà tâa boobà càuru tâa. Â ée mwa ina tâgà wà pwina é todàgà, pâ: “Pwi béèò, gà me, â gà tâa gò autâa kà tèpa âboro imaina.” Â rà o còo naawê é pai ipwamainagà

kà pwi apooro pi-ija, na ara diri tèpa âboro! ¹¹ Ba wà pwina é ipwamainaê, âna o naaê boo. Â wà pwina é ipakîriê, âna o naaê too.»

Gà todà tàpé na ticè kàra

¹² Géewê, â é ina wà Iésu tà pwina é todèe pâ: «Wiàna gà ipwabwàti cè jè pi-ija [na wàrani] â gà cibwaa todà co tàpé na rà o pitôowâri tâgà—wiàna wà tèpa béegà, ma tèpa jènerégà, ma wà tàpé na dau pwa neemururà.

¹³ «Bwa! Wâdé na gà todà tàpé na ticè neemururà, ma wà tèpa maagé, ma wà tèpa bee, ma wà tèpa bwi. ¹⁴ Â o cidòri nyuâgà, ba wàilà diri, âna càcaa pâri ma rà pitôowâri tâgà. Â wà Pwidueé, âna ée mwa naa tâgà é pumara wakè'gà, naa na é tòotù na ée mwa pawâro còwâ géee na aubà, wà tàpé na rà pwa na wâdé. Â o dau maina é aupwényunyuâari na ée mwa naa tâgà.»

Tàutàra goro pi-ija kà Pwi Ukai

¹⁵ Pwa pwi jè âboro na ru tâa goro taapà* ma wà Iésu, â ûna é tère é pai pwa pupûra kèe, â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, o po dau cidòri nyuâa tàpé na rà tâa na pwi pi-ija maina naa na *Mwaciri kà Pwidueé!»

¹⁶ Â é pwa ucina wà Iésu, târa ma é tòpi tée. Â é ina pâ:

«É mwa tâa pwi jè âboro. Â é mwa pwabwàti é jè pi-ija na dau maina. Â é mwa todà tàpé na dau wâru, ma rà ija. ¹⁷ Â nabwé, â po coo i tòotù kàra pi-ija. Â é cùru pâ pwi ênawéna kèe, ma é todà me tàpé na rà o pi-ija ma wàé.

¹⁸ «Â é tèepaa naa goo pwi jè ârapàrarà. Êco na é tòpi tée wà pwini pâ: “Au, gà ina tà pwi ukai pâ, na é pwanaurio, ba càcaa pâri ma go me nau pi-ija. Ba go me géee auwâri é aupwanapô, â wâdé na go bwaa pâra nau cai.”

¹⁹ «Â nabwé, â é pâmari pwi béârailu kà tàpé na todàra. Â é tòpi tée wà pwini pâ: “Au! Gà ina tà pwi ukai pâ, na é pwanaurio, ba càcaa pâriô ma go me. Ba go me géee auwâri é 10 paaci târa û, â wâdé na go nama tacairà jècaa.”

²⁰ «Â nabwé, â é pâmari é pwi béâracité kà tèpa âboro. Â é tòpi tée pâ: “Go pwi a bwaa tàgéree piéa, â càcaa pâri ma go me. [Au! Gà ina tà pwi ukai pâ é pwanaurio.]”

«Cau tàutàra diri na rà me, ba rà cau ina pâ, pwa wakè kàra†.»

É todà pâra tàpé

14:11 Mataio 23.12; Luka 18.14 **14:14** Ioane 5.29 **14:15** Luka 13.29

* **14:15** Tâa goro taapà—Càra caa tâaboo naa goro taapà pwacèwijiè. Rà tàpo puu gòro jènererà. **14:20** 1 Korénito 7.33 † **14:20** Dernière phrase—Popai géee na nee tii 18.

²¹ «Â é wâjué cōwâ wà pwi ênawéna, â é wiâ tà pwi ukai kêe ê pai tòpi kà tèpa âboro bèepwiri.

«Â é nye dau putamu kaa wà pwi ukai, â é ina tée pâ: “Gà pâra wài, pitiri pâ napô, â gà todà me tàpé na ticè kàra, ma wà tèpa bee, ma wà tèpa pitàbwamwa, ma wà tèpa bwi.”

²² «[Â é pâra i pwi ênawéna.] Ûna é wâjué me cōwâ, â é ina tà pwi ukai kêe pâ: “Go jèe todàra diri, pwacèwii pai ina'gà tōo, êco na bwaa nye pwa dàra autâa.”

²³ «Â é tòpi tée pâ: “Gà pâra naa na pâ ére na tàpo wâiti jii ni, â gà todà tèpa âboro na gà pâmarirà, ba na o wâbé i wâra pi-ija! ²⁴ Â napwa naa goo wà tàpé na ia go mara todàra, âna o càra mwa caa ija cè ji noo kàra utimuru, géé gòro taapà kōo.” [Nabwé naawê!]

Pai pâra wiâ Iésu

Mataio 10.37–38

²⁵ Na pwi pàara bèepwiri, â wâru pâ âboro na rà gére pâra wiâ Iésu.

Â é tabiié naa goorà, â ina tàra pâ: ²⁶ «Wà pwina nümee na é me wiâô, âna wâdé na é meario, jii du nyaa ma caa kêe, ma wà wâdèe, ma pâ èpo kêe, ma tèpa aéjii kêe, ma wà pa naigé kêe, tiagoro é wâro kêe, wàè cōwâ. Ba, na càcaa wàrapwiri, â càcaa pâri ma é pwi a *câmu kōo. ²⁷ Wà pwina câé caa kâa é *kurucé kêe, ma é me wiâô, âna wà pwiibà, âna càcaa pârié ma é pwi a câmu kōo.»

Guwà mara nünümari bwàti

²⁸ «[Â wâdé na é mara nünümari bwàti naa goo ê pwina ée mwa pwa.] Ba wà pwi jè âboro na é niimiri na é pacima é wâ na maina, â é mara pwa kilo naa goo cè wâri wèe, wiâra é mwani na wâjaaé, pâ, pwiri o pâri.

²⁹ «Ba é péa tòpò é pàara wâ, â càcaa pâri [é mwani kêe] ma é tubanabwé.

«Â rà picocoorié, ³⁰ ma ina pâ: “Gà cōo wà pwiibà—nye wàè kaa, na é tapoo bari i wâ, â câé caa tubamwara!”

³¹ «Â jèpwi mwara, âna guwà jèe niimiri cai pwi jè ukai, na po 10 000 coda kêe, na ée pwa paa ma pwi jè ukai, na po 20 000 coda kêe. Ba wâdé na é mara nünümari bwàti béaa kàra cè pai paa kêe!

³² «Ba wiàna càcaa pârié, â wâdé na é cùru pâ cè pwi a-ipa popai kêe, dari pwi jè ukai, na é bwaa wâiti, ba na é ilari jiié é pinaanapô.»

³³ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «Èkaa na go ina pâ: Wiàna nūmagà na gà pwi a câmu kōo, â wâdé na gà mara panuâ diri pâ muru ba kōo.

Còo na ticè nümee

³⁴ «Guwà jèe niimiri cai ê còo[†], âna muru na wâdé, [târa ma pwa nümara ê utimuru]. Êco na, wiàna tubatiàu ê nümee, â jè o wànau târa ma jè o pwa ma tèepaa còwâ ê nümee? Bwa, pwacoé!
³⁵ Â càcaa mwa caa wâdé târa utimuru, â càcaa wâdé târa tòpò naa na aupwanapô mwara. Â jè o tâjii naa gòroigé. Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère!»

15*É meaari tèpa âboro na èpà**Mataio 18.12–14*

¹ Wâru tèpa âboro na èpà ê wâro kàra—wà tèpa *tò mwani wâripû, ma wà pàra tàpé—na rà medari Iésu, ba na rà tère ê pai pwa pupûra kêe.

² Â dau càcaa wâdé tà tèpa *Farasaio ma wà tèpa *dotée goro ê Naèa. Â rà picocoorié, ma pi-ina târa pâ: «Kaa! Wà pwini, âna rà picaatâa ma tàpé na èpà ê wâro kàra, tiagoro na rà picaaija ma wàè!»

Ucina goro mutô na tiàué

³ É ina târa wà Iésu ê ucina bèeni:

⁴ «Guwà jèe tère cai ê pwini: Wà pwi jè ârapàarawà, âna pwa 100 mutô kêe. Â wiàna tiàu naa namwatò ê pwi caapwi géee goorà, â ée pwa dà? Ée naaco i 99 mutô, â é pâ nau mudàra i mutô kêe na ia tiàué. ⁵ Â wiàna é pâmariê, â ée dau ipwàdéee, â ée mwa kâaê [ma popaé me còwâ, mari i pubu mutô].

⁶ «Â wiàna é tèepaa me naa pwârawâ, â ée todà tèpa bée, â é ina târa pâ: “Tàpéebà, guwà me, ba na jè ipwàdéee naima! Ba go jèe pâmari i mutô na ia tiàué!”»

⁷ Â é tubanabwé ê ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ: «Â guwà còo, o ipaiwà naanidò *napwéretòotù. Ba [wà Pwiduée ma wà tèpa âboro kêe, âna rà] o dau ipwàdéee, goo ji pwi caapwi âboro èpà, na é pitòotéri ê wâro kêe, jii ê pâ 99 na [rà niimiri pâ] wâdé ê wâro kàra.»

Ucina goro mwani na pâmari còwâ

⁸ [É pwa jèe ucina wà Iésu, â é ina târa pâ]:

«É mwa tâa wà tô ilàri, na pwa 10 mwani atü* kêe. Â, na jè tòotù, â é tubatiàu caapwi géee goo. Â é mwa nuri wâra ânye, â é dau baléri ê wâ, â é mudàra bwàti i mwani kêe. [Â é mudàra, mudàra, mudàra...] tiagoro na é pâmari!

14:34 Mataio 5.13; Maréko 9.50 † **14:34** Còo—Còo note goo Mataio 5.13. **15:2** Luka 5.30 **15:4** Ézékiel 34.11,16; Luka 19.10 * **15:8** 10 mwani atü—Caapwi mwani atü (denier), âna wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi tòotù.

⁹ «Â é todà tèpa bée, â é ina tàra pâ: “Guwà me, ma jè ipwadée ma wâgo! Ba go jèe pâmari còwâ i mwani atü kôo!”

¹⁰ «Â go ina tàwà pâ: O po dau maina é ipwadée kà tèpa *angela kà Pwiduée, goo é pwi caapwi âboro na é èpà, na é pitòtèri é wâro kêe.»

Ucina goo pwi âboro èpo dopwa na é wâjué còwâ naa jaa caa kêe

¹¹ É wiâ tàra mwara é jè ucina wà Iésu:

«Rà mwa tâa wà paénaî. ¹² Â wà pwi pwèedi, âna é ina tà caa kàru pâ: “Gà naa tôo é wâdé kôo, gée goro é neemurugà†.”

«Â wà pwi caa kàru, âna é nye naa tée.

¹³ «Nabwé, â wà pwini, âna é popa diri é wâdé kêe, â é icuri. Â é popa i mwani goo, â é pâra naa na jè napô na wâiti. Â é mudàra é wâro na wâdé tée, â é ipwa-imudiri i mwani kêe. ¹⁴ [Paé pâ parui, paé, paé, paé...] Â é pâra na po tubatiâu diri i mwani kêe. Â tèepaa é copwa na dau maina naa na i napô bèepwiri. Â é dau copwa. ¹⁵ Â é mudàra cè wakè kêe, ba na é ija. Â é pâ nau wéaari pâ puàkà‡ kà pwi jè âboro naa napô bèepwiri. ¹⁶ Êco na é jèe dau copwa tiagoro na dau nümee na é ija gée goro i uti kêra i pâ puàkà. Ba nye ticè âboro wê, cèna é naa cè uti kêe.

É niimiri pâ ée mwa wâjué còwâ

¹⁷ «Â tèepaa naa na jè pàara, â é pinünüma, ma niimiri pâ, ‘Wâjaa caa, âna dau pwa utimuru, ba kà diri tèpa âboro, tiagoo tèpa ênawéna kêe na rà dau kîri. Â pwa ma nye wâru mwara jîirà! Â wâgo, naani, âna go bàtiri copwa! ¹⁸ Jèe pâri! Go wâjué còwâ dari caa, â go ina tée pâ: Caa, gà pwanaurio, ba go pitanami, na ara Pwiduée ma na aragà. ¹⁹ Jèe càcaa pâri ma go pwi naîgà. Â gà pwa ma go pwacèwii pwi jè ênawéna'gà.’ ²⁰ Â é cimadò, â é pâra.»

É dau meaarié caa kêe

«Ûna é gére me wii naigé, â é côoinaé wà caa kêe, â é dau meaarié. Â é itàa caraé, â é ta-imwüé ma bwénüüé. ²¹ Â é ina tà caa kêe pâ: “Caa, gà pwanaurio, ba go pitanami, na ara Pwiduée ma na aragà. Jèe càcaa pâri ma gà ina goodò pâ go pwina naîgà...”

† 15:12 Ilari é neemuru caa kêe, béaa kêra pai bà kêe, âna càcaa muru apwa, naa na nyamanya kà tèpa Juif. Paari pâ, é pwi acuâcâda ma iau wà pwi pwèedi.

‡ 15:15 Wéaari pâ puàkà—Wiàra é auniimiri kà tèpa Juif, âna é pa-ija puàkà, âna pwi wakè na dau miiri, ba rà niimiri pâ é puàkà, âna macii na dau miiri, â càra caa uti. 15:18 Psaume 51.6

²² «Êco na [câe caa pâji tûra diri] â é jèe ina caa kêe tà tèpa ênawéna kêe pâ: “Guwà wàcî! Guwà pame jè ârabwée na dau wâdé, ma é coona wà pwina naîô. Â guwà naagée naa goro îê jè pwiâ, â é du wâraâ naa goro âê. ²³ Â guwà taa i nari paaci na ia jè gére pa-ijaé bwàti târa jè tòotù. Ba nabà, âna jè o pi-ija naima ma ipwàdée! ²⁴ Ba guwà côo, wà pwi naîô bèeni, âna pwacèwii na é jèe pwi a bà, â é jèe wâro còwâ. Â jèe pwi a tiàué, â jè pâmariê còwâ!”

«Â rà tapoo ê pi-ija kàra.»

É putàmu pwi cièe

²⁵ «Na rà gére wàrapwiri, â wà pwi cièe, âna é tà wakè na aupwanapô. Ûna é wâjué me còwâ naa pwârawâ, â é tère é pwâra nyabi ma airi câbu. ²⁶ Â é todà pwi jè ênawéna, â é ina tée pâ: “Wà nau? [Cina guwà po dau ipwàdée?]”

²⁷ «Â é tòpi tée pâ: “Gà côo, é jèe wâjué còwâ i pwi jiigà. Â é nye dau ipwàdée kaa wà caa kàu na é piêgòturu. Â é nama bà taa i paaci, [ba na jè pi-ija ma ipwàdée]!”

²⁸ «Êco na é putàmu wà pwi cièe, â tàutée na é tò naa pwârawâ. Â é còobé wà caa kêe, â é tacoo gooé pâ, na é tò darirà.

²⁹ «Êco na é tòpi tée pâ: “Gà tère, co caa, jèe wâru ê pâ naja na go po dau wakè'gà. Â câgo caa pâji pwa ciritàu, ma tàutôo na go pitère dàgà. Â câgà caa pâji naa tôo cè ji nari nani ma bà ipwa-ija ma tèpa béeò! ³⁰ Â wà pwi bèepwiri, âna é jèe tubatiàu é mwani'gà naa goro pa ilàri gòronaigé. Ûna é wâjué me còwâ, â gà nye nama taa é paaci na dau tée, ba kêe!”»

Jè ipwàdée ba jè pâmariê còwâ

³¹ «Â é tòpi tée wà caa kêe pâ: “Gà tère, co pwina naîô, [nye dau wânümoo mwara googà! Go ipwàdée na] gà nye tà ciburà tâa jaao, ba diri ê pwina kôo, âna kâgà. ³² Êco na wâdé na jè pwa pi-ija nabà, ma ipwàdée. Ba wà pwi naîô bèeni, âna pwacèwii na é jèe pwi a bà, â é jèe wâro còwâ. Â jèe pwi a tiàué, â jè pâmariê còwâ.” [Nabwé naawê!]

16

Ucina goo pwi ênawéna na é pwi a-ipwacôoé

¹ É pacâmuri tèpa *câmu kêe wà Iésu, â é ina târa ê ucina bèeni: «É mwa tâa wà pwi ênawéna kà pwi jè âboro na pwa neemu-ruê. Ba é pwi a piwéaari ê mwani kêe ma neemu-ruê.

«Â na jè tòotù, âna wà pàra tèpa âboro, âna rà me na piciapwâ tà pwi ukai kêe, â rà ina têe pâ: “Wà pwi ênawéna'gà, âna é po pwa-imudiri ê mwani'gà.”

² «Â é todèe wà pwi ukai, â é ina têe pâ: “Pwiini! Rà piciapwâ tôo googà! Nabàni, âna o câgà mwa caa pwi a wakè kôo. Êco na gà inapàpàri tôo cai cè pwina gà pwa goro i mwani ma neemuruô. Ba o câgà mwa caa tà wéaari!”

³ «Â é pi-ina têe còwâ wà i pwi ênawéna pâ: “[Go po nabwé diri!] Â go o pwa dà? Jèe ticè nii kôo ma go wakè napuu. Â go kamu na go ìla.”

⁴ «Â é nye niimiri kaa ê pwina ée pwa, ba na o wâru cè tèpa bée na rà o pitu têe*, wiàna ticè wakè kêe.

⁵ «Â é pitodà jècaa tàpé na pwa kéredi kàra, jaa pwi ukai kêe. Â é tawèeri pwi a pâbéaa pâ: “Âradipi kéredi'gà?”

⁶ «Â é tòpi têe pâ: “100 pwirijawé goro l'huile.”

«Â é ina têe i pwi ênawéna pâ: “Bwa. Gà pitôowâri co 50, co pwi béeò. Wàéni noo kàra tii bépaâjupâra wèe. Â jèe nabwé awé é kéredi'gà.”

⁷ «Â nabwé, â é todà pwi jèpwi, â é tawèerié pâ: “Â wâgà, co pwini, âna âradipi kéredi'gà?”

«Â é tòpi têe pâ: “Auwa! Po 100 baikè blé.”

«Â é ina têe i pwi ênawéna pâ: “Bwa. Wâdé. Wàéni noo kàra tii'gà, â gà tàpo wii co 80, [â jèe nabwé awé é kéredi'gà].”

⁸ «Â nabwé, â [ûna é tère pwiri] wà pwi ukai, â é pò, â é picâdiri i pwi âboro bèeni goo é pai ipwacôoê, wiàna nye âjupâra pâ, é pwi a pwa tûâ.»

[Â é tubanabwé é ucina bèepwiri wà Iésu, â é ina pâ]: «Guwà còo, wà tèpa âboro ni gòropuu, âna rà dau tâmogòori ipwacôorà, jii tèpa âboro kà Pwiduée na *târù ma âjupâra é pâ tûâ kàrà†.

⁹ Â go ina tàwà pâ: Ê mwani, âna pwi a-ipa-imwürujè! Â wâdé na gà popa mwani'gà‡, ba na gà pitu tà pàra tàpé goo, naani gòropuu, ba na o pwa béegà. Ba géé na càùé, na gà jèe pâra jii é mwani, â wà Pwiduée, âna é nye tòpigà bwàti naa na pwârawâ kêe, [naa *napwéretòotù] dàra gòiri awé!»

Pàra popai kà Iésu naa goro mwani

¹⁰ [É patùrarà mwara wà Iésu goro mwani, â é ina pâ]: «Wiàna gà tâmogòori tòimiri ji muru na kîri, â gà o nye tâmogòori tòimiri é pâ muru na maina mwara. Â wiàna câgà caa tâmogòori tòimiri ji muru na kîri, â o câgà caa tâmogòori tòimiri

* 16:4 Pitu têe—Grec: Tòpi têe naa na pwârawâ kàra. † 16:8 Tèpa âboro kà Pwiduée... Grec: Tèpa nari pwéelaa. ‡ 16:9 Mwani'gà—é, Mwani na gà tòpi goro ipwa tûâ. 16:10 Luka 19.17–26

ê pâ muru na maina. ¹¹⁻¹² Üu, wiàna câgà caa tâmogòori tòimiri ê pâ muru imudi naani gòropuu, â gorodà na gà niimiri pâ [wà Pwiduée, âna ée] mwa naa tâgà, ba na gà wakèri ê pâ wâdé na dau âjimuru [wâ napwéretòotù]? Â gorodà na gà niimiri pâ, ée mwa naa tâgà ê pwina é wéaari ba kâgà?

¹³ «Nye ticé âboro cèna pâri ma é piênawéna bwàti kâra ârailu ukai. Ba ée mwa tà piênawéna bwàti kà pwi jèpwi, â ée pwa-imudiri tà pwi jèpwi. Üu, o càcaa pâri ma guwà cau piênawéna kà Pwiduée ma é mwani!»

¹⁴ Wà pàra tèpa Farasaio, âna rà tère ê popai bèepwiri. Â rà ipwaêrea gooé, ba rà wâdéari mwani.

¹⁵ Â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacòoco, làpé! Guwà tèpa ipaariwà na ara tèpa âboro, êco na é tâmogòori pwâranümawà wà Pwiduée. Ê pwina rà pwamaina wà tèpa âboro, âna muru na miiri na ara Pwiduée.»

Pàra popai goro Naèa ma Mwaciri

¹⁶ [É pacâmuri tèpa âboro wà Iésu goro pàra popai. Â é ina tàra pâ]: «Ê *Naèa kà Moosé, ma é pâ popai kà tèpa *péroféta, âna [rà pitûa kâjè] tiagoo [na é tapoo pwa pupûra] wà *Ioane Pwi a piupwaa. Êco na nabàni, âna [go tàgére] picémara é *Picémara Wâdé goro é *Mwaciri kà Pwiduée. Â dau wâru tèpa âboro na rà dau ipwadàra[§], ma rà tò naa na, [ba na rà tèpa âboro kà Pwiduée]. ¹⁷ Êco na, ûna bwaa tâa é napwéretòotù ma gòropuu, â o nye ticé cè ji caapwi âmu na o câtùra géee goro é Naèa.

¹⁸ «Êkaa na go ina pâ: Wiàna gà tû tà tô wâdàgà, ma gà jèu éa còwâ, â gà jèe pâ nau toomura*, ba gà cîaa jii tô wâdàgà béaa. Â ipaiwà wiàna gàu piéa ma wà tô jè ilàri na ia é jèe tapàgà piéa béaa.»

Pwi a pwa neemuruê ma Lacaro

¹⁹ É ina wà Iésu ê ucina bèeni: «[Ru mwa tâa wà tupédu ârailu âboro.] Wà pwi jèpwi, âna pwi âboro na dau pwa neemuruê. Â é mwa coona pâ ârabwée na dau wâdé ma dau too wâri wèe. Diri tòotù, âna é pwa é pwina wâdé tée, â é pwa pâ pi-ija na dau maina.»

²⁰⁻²¹ «Â wà Lacaro, âna ticé neemuruê, â é pwi diibére[†], ma pwi a-ila. Â dau wâru aurumuru kêe, ba é pwa tonga, â rà dipi aurumuru kêe é pâ akàna. É nye tà puu goropwârawâ goro i babé goro wâ kà pwi a pwa neemuruê. Â dau nümee na é

16:13 Mataio 6.24 **16:15** Mataio 23.28; Luka 18.9–14 **16:16** Mataio 11.12–13

[§] **16:16** Rà dau ipwadàra—é, Rà mudàra ma rà tòpò é Mwaciri goro nii kàra. Grec: Rà tò goro nii. **16:17** Mataio 5.18 * **16:18** Toomura—Adultère. † **16:20-21** Diibére—Indigent, mendiant. Pwi âboro na pwi a-ila, ba ticé neemuruê, â ticé tâa kêe.

ija ê dâra utimuru, na é tâjii géé gòro taapà kêe wà pwi a pwa neemuruê.

²² «Â nabwé, â ru jèe bà wà i tupédu âboro bèepwiri. Â rà me wà tèpa *angela, â rà popa wà Lacaro pâdari *Abérama, [naa napwéretòtù]. Â napwa naa goo i pwi a pwa neemuruê, ²³ âna popaé boo naa jaa tèpa bà. Â é dau maagé ma picâri naawê.

«Â é tagòtùe too, â é côo wà Lacaro ma wà Abérama na ru dau wâiti jiié. ²⁴ Â é tomara too tà Abérama, pâ: “Au, caa wée, gà meario! Gà panuâ boome Lacaro, ba na é pitu tôo. Wâdé na é tùu boo naa na jawé ji gòobàra mangadaîe co, ma é tòpò naa gòro ûmemeeô. Ba go po dau tòoka goro ânye.”

²⁵ «Â é tòpi tée wà Abérama pâ: “Pwina naîô, gà nye niimiri na pàara na gà bwaa wâro [wâ gòropuu]. Âna nye ticè cèna tiâu tâgâ, â gà wâro na ipwâdé. Â wà Lacaro, âna ia é tâa na aré ma tòina. Â gà côo, nabà, âna é ipwâdé, â wâgâ, âna gà tâa na aré ma tòina. ²⁶ Jèpwi mwara, âna pwa pé pwêe na dau maina awé, na é wânabibiu kêjè. Â pwacoé ma bu boopaé géeni dariwà, â pwacoé ma gà toome géé pwiri, daribà.”

²⁷ «Â wà i pwi a pwa neemuruê, âna é tòpi tée pâ: “Na wàrapwiri, co caa. Â go ilagà pâ, gà cùru pâ wà Lacaro naa pwârawâ kà caa kôo. ²⁸ Ba rà wêe tèpa 5 aéjii kôo, â wâdé na é patùrarà goro ê pwi ére bèeni, na go tâa na. Ba rà péa boome naani, naa na aré ma tòina.”

²⁹ «Â é tòpi tée wà Abérama pâ: “Bwa! Ba jèe nye wâjaarà ê popai kà Moosé ma tèpa péroféta. Â wâdé co na rà nye pitère dâra!”

³⁰ «Â é ina tée wà pwiibà pâ: “Caa, bwa. Ba o dau wâdé na é wâjué còwâ géé na aubà wà pwi jè âboro, ma é patùrarà, ba na rà o pinünüma ma rà biirà.”

³¹ «Êco na é tòpi tée wà Abérama pâ: “Na càra caa pitère dà Moosé ma wà tèpa péroféta, â o càra caa pitère dà pwi âboro na é wâjué còwâ géé na aubà!” [Nabwé naawê!]

17

*Pàra popai kà Iésu tà tèpa câmu kêe
Mataio 18.6–7, 21–22; Maréko 9.42*

¹ [Na jè tòotù, â] é ina tà tèpa *câmu kêe wà Iésu pâ: «O nye ciburà wâru pâ naigé mara èpà na o paari tâjè [naa na gòropuu bèeni]. Êco na é tojii, âna é tatée pwi âboro na é popa pwi jè bée, naa na naigé bèepwiri!»

Gà cibwaa ténoori cèikî kêe!

² «Gà ipwacôoco. Gà cibwaa pwa ma gùmagù ê cèikî* kà [pwi jè âboro kôo, na é pwacèwii] ji pwi nari èpo. Ba ê wârimuru'gà, âna o dau maina jii na jè tòo naa goro nyagà cè pé atù cèna maina, ma jè tûgà naa najawé! ³ Â gà tère, wiàna é pwa cèna èpà [tâgà] wà pwi a cèikî béegà, â gàu mara pitùra bwàti, â gà paari tée ê èpà kée. Â wiàna é pinünüma ma é biié, â gà pwanaurié. ⁴ Â wiàna é tà ciburà pwa na èpà tâgà, na diri pâ tòotù†, â wiàna é biié ma picigòboo tâgà taaci, â gà pwanaurié taaci.»

Pâri naa goo ji cèikî na dau kîri

⁵ [Na jè tòotù, â] rà ina tà Iésu wà tèpa câmu kée, pâ: «Gà naa tâbà cèikî na dau maina.»

⁶ Â é tòpi tàra pâ: «Wiàna ê cèikî kàwà, âna dau kîri pwacèwii ji nari murunyabu‡, â o pâri ma guwà ina târa ê upwâra bèeni pâ: “Càügà ma câmigà naa nawià!” â o nye wâra!»

Guwà wakè naa na ipakîri

⁷ [É pacâmurirà mwara wà Iésu, â é ina tàra pâ]: «Guwà jècôo cai pwi ênawéna na é ûmwari aupwanapô, é, é wéaari macii. Wiàna é wâjué cówâ géé na aupwanapô, âna câé caa tâaboo wài naa goro taapà, ba na é mara ija, béaa kà pwi ukai kée! ⁸ Bwa! É pitòotéri wài ârabwée kée, ba na é mara piênawéna kà pwi ukai. Â é pwabwàti é utimuru kée, â é tòpò tée naa goro taapà. ⁹ Â càcaa pâri ma é pwaolé tée wà pwi ukai, ba é pwina é pwa, âna nye wakè kée.

¹⁰ «Ipaiwà naa goowà. Ba wiàna guwà pwa diri wakè na é naa tàwà wà Pwiduée, â wâdé na guwà ina tée pâ: “Bà tèpa ênawéna'gà na piticèmuru naa goobà. Â bà nye pwa co é wakè na gà naa tâbà.”»

É nama tiàu maagé kà tèpa 10 a pwa maga

¹¹ É gére pâra géé napô Galilée dàra *Iérusaléma wà Iésu, â é tèepaa naa na ére na wâmwünyabweri é napô *Samaria. ¹² Â é pàgà naa na jè village.

Ûna é tèepaa pâ, â pwa na rà pime marié tèpa 10 âboro na rà pwa maga. ¹³ Ûna rà bwaa wâiti jiié§, â rà uu too ma ina pâ: «Pwi Ukai Iésu, gà meaaribà [ma pwa ma tiàu maagé kâbà]!»

* **17:2** Gùmagù é cèikî—é, Nama é pwa na èpà. Grec: Nama é tûu. **17:3** Mataio 18.15 † **17:4** Wiàna é tà ciburà pwa na èpà tâgà... Grec: Wiàna é pwa 7 pwa na èpà tâgà naa na caapwi tòotù. **17:6** Mataio 17.20, 21.21 ‡ **17:6** Murunyabu—Grec: Pudôro moutarde (é, sénevé). Muru na dau kîri awé, êco na, na é cipu, â é pâ nau maina. (Côo Luka 13.19.) **17:13** Lévitique 13.45–46 § **17:13** Ûna rà bwaa wâiti jiié—Wà tèpa pwa maga, âna pwiçiri ma rà dau me burà pàra tèpa âboro.

14 Â é ucârirà wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Guwà pâra nau ipaariwà tà tèpa pwa *ârapwailò.»

Ûna rà bwaa gére pâra, â nye tiàu kaa i pai maga kàra. 15 Â é côo wà pwi jè ârapàararà pâ, jèe tiàu i maga kêe. Â é nye itàa wâjué me còwâ kaa, â é tomara naa na pai ipwàdéê kêe, pâ: «Pwamaina Pwiduée!»

16 Â é tùu jùrué ma cigòboo na ara Iésu, ba na é pwaolé tée. Napwa naa goo wà pwi âboro bèepwiri, âna pwi âboro géee Samaria*.

17 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Ico pwini, wâpà tèpa 9 béegà? 18 Gorodà na câguwà caa capai wâjué còwâ ma guwà pwa-maina Pwiduée? Â wàco wâgà, na gà pwi a pârame! 19 Gà cimadò, â gà pâra, ba gà jèe wâdé còwâ goo ê cèikî'gà.»

*Pai tèepaa kà Pwina naîri âboro ma Mwachiri kêe
Mataio 24.23–28, 37–41*

20 [Na jè tòotù] â wà pàra tèpa *Farasaio, âna rà tawèeri Iésu pâ: «Wiidà cèna ée mwa tòpò ê Mwachiri kêe wà Pwiduée?»

Mwachiri âna é jèe wâni

Â é tòpi tàra pâ: «Càcaa muru na guwà o côo goro âraporomeewà! Â o càcaa pâri ma [guwà tà tapacîri ê câmu kêe, 21 ba na] guwà o pi-ina tàwà pâ: “É wâni” é, “É wâpwiri”. Ba é *Mwachiri kà Pwiduée, âna é jèe wânanabibiu kàwà†!»

Rà mwa cau côo pai wâjué kôo

22 Géee na càué, â [ûna rà tâa acari] wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â é ina tàra mwara pâ: «O mwa tèepaa ê pàara na o dau nûmawà na guwà côo ê pai wâjué còwâ kôo, ma jè o piwâro naima, wiàna na ji caapwi tòotù†. Êco na o càcaa pâri. 23 Â [guwà ipwacôowà, ba pwiri] rà o ina tàwà pâ, go tâa ni, é, go tâa na jè ére. Â guwà cibwaa cèikî naa goorà, â guwà cibwaa pâra nau mudò wê. 24 Ba wiàna go tèepaa boome còwâ, wâgo *Pwina naîri âboro, â [o ticè âboro cèna é cîdaée! Ba] o pwacèwii ê âra na ée pwéelaa, na jè o côo pitiri gòropuu. 25 Êco na, béaa kâra ê pwiibà, âna wâdé na go dau pwamaagé côo, â wâdé na rà tûtâjiiio wà tèpa âboro nabà.

O tabapò tèpa âboro

17:14 Lévitique 14.2–3; Ioane 3.3, 18.36 * 17:16 Samaria—Wà tèpa Juif, âna rà mûiri tèpa Samaria, ba càra caa niimiri pâ, rà tèpa âji âboro kà Pwiduée pwacèwiirà. Côo mwara Samaria naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwàadàra tii. † 17:21 É jèe wânanabibiu kàwà—é, É jèe wâgoowà jècaa. Ba é tâa jaarà wà Iésu, â wàé na é pame ê Mwachiri kà Pwiduée. † 17:22 Guwà côo ê pai wâjué còwâ kôo... Grec: Guwà côo Pwina naîri âboro. 17:23 Maréko 13.21; Luka 21.8

26-27 «Â go ina tàwà pà: Rà o pò goro pai wâjué còwâ kòo wà tèpa âboro, pwacèwii tàpé na ia rà pò goro i jawé, na ia tûpwùtùru gòropuu, na pàara kà Noa[§]. Ba rà nye tà pi-ija ma wâdo; â rà piéa, ma paéari ê pa èpo kàra. Â ticè cèna rà tâmogòori, tèepaa naa goro i tòotù, na é tò naa na i wànga kêe wà Noa. Â é nye tèepaa me kaa i jawé, â cau tubatiàurà diri [wàco Noa ma é tâa kêe na rà wâro].

28 «Â ipaiwà mwara bau i pwi ia tèepaa [naa *Sodoma] na pàara kà Lota*. Ba rà tà pi-ija ma wâdo, â rà pi-icu ma wâri, â rà pwa napô, ma ba wâ. 29 [Â ticè cèna rà tâmogòori, tèepaa naa goro] i tòotù, na é uru jii ê ville kàra wà Lota. Â é nye tèepaa me kaa ê ânye ma dà na tòò†, na é tûu naa gòrà gée napwéretòotù, [pwacèwii ê popaa]. Â cau tubatiàurà diri‡. 30 Â o nye ipaiwà mwara, naa goo ê pai tèepaa me còwâ kòo, wâgo Pwina naîri âboro. [Ba o tabapò wà tèpa âboro.]»

O popa pwi jèpwi

31 «Na pwi tòotù-bà, â wà pwina é nao gòroigé jii wâ[§], âna o càcaa pâri ma é tò naa na wâ, nau popa cè jè muru. Â wà pwina é wakè na ê na aupwanapô, âna o càcaa pâri ma é bwaa wâjué còwâ naa jaaé. 32 Â guwà niimiri ê pwina é tèepaa naa goo wâdà Lota, [na ia é niâ wâjué còwâ. Ba ia tiàué ma wà tàpé Sodoma].

33 «Ba wà pwina nùmee na é wéaari ê wâro kêe, âna ée mwa tubatiâu. Â wà pwina é panuâ ê wâro kêe, âna wà pwiibà, âna ée udò [â o tâa tée ê *âji wâro]. 34 Na go o mwa wâjué còwâ, [â go mwa popa tèpa âboro kòo]. Ba gée goo wà tupédu âboro cèna ru puu na caapwi naditàrawâ, âna o popa pwi jèpwi, â o naaco pwi jèpwi. 35 Â gée goo du ilàri cèna ru tòbiti blé naima, âna o popa tô jèpwi, â é tà tâa tô jèpwi.

{ 36 «Â gée goo wà tupédu âboro cèna ru wakè na aupwanapô, âna o popa pwi jèpwi, â é tà tâa pwi jèpwi. }»

37 [Ûna rà tère ê popai bèepwiri] wà tèpa câmu kêe, â rà tawèrié pà: «Gona wiidà na o mwa tèepaa pwiri, co Pwi Ukai?»

17:26-27 Hébéru 11.7 § 17:26-27 Rà o pò goro pai wâjué còwâ kòo... Grec: Ê pwina ia tèepaa na pàara kà Noa, âna o tèepaa na tòotù kà Pwina naîri âboro. 17:28

Genèse 18.20, 19.25 * 17:28 Lota—Pwi niaa goo wà Abérama na ia é pâra wiâé naa napô na ia é naa tà Abérama wà Pwiduée. (Còo Genèse naporomee 18 ma 19.)

† 17:29 Dà na tòo—Soufre. ‡ 17:29 Cau tubatiàurà diri—Wàco Lota ma du èpo ilàri kêe, na rà wâro. 17:31 Mataio 24.17–18 § 17:31 Nao gòroigé jii wâ—Grec: Tâa gòrowâ. Còo Mataio 24.17. 17:33 Luka 9.24

Â é tòpi tàra pâ: «[Guwà tàcî, â guwà côo pâ câmu kêe. Ba pwacèwii na jè mu ina pâ]: “Wâna é tâ tabéaa wê bwaooré*, âna é wêe é macii bà.”»

18

Tô dâpwà na é tà ıla taaci

¹ É ina é ucina bèeni wà Iésu tà tèpa *câmu kêe, ba na é paari tàra pâ, wâdé na jè ciburà pwapwicîri, â jè cibwaa nama oratâjè. ²⁻³ Â é ina tàra pâ:

«É mwa tâa wà tô jè dâpwà* [na ticè kêe]. Â, na jè tòotù, â é pâra dari pwi jè a pitèimuru, [pwi âboro na dau imaina] nau ilari jiié pâ, na é tèi pwi jè âboro na ia é pwa na èpà tée. Â é ina tée wà tōoni pâ: “Pwi ukai, gà pitu tōo!”

«Êco na wà pwi a pitèimuru, âna câé caa pwi a papwicîri wà Pwiduée, â câé caa papwicîri tèpa âboro mwara. ⁴⁻⁵ Â tàutée, â é pawâjuépiri wà tô dâpwà†. Êco na é ciburà medarié diri pâ tòotù wà tōoni, tiagoro na ée mwa tēreê.

«Â nabwé, â é pi-ina tée wà pwi a pitèimuru pâ: “Auwa! Po dau oratōo goo wà tōoni! Ticè cèna go côo naa goo Pwiduée. Â ticè cèna go côo naa goo tèpa nari âboro na pwacèwii tōoni. Êco na go o jèe naa tée tarù, ba na o câé mwa caa me nau ciburà iluurio.”»

⁶ Â é ina mwara wà Pwi Ukai Iésu pâ: «Guwà jèe côo cai é pwina tèepaa! ⁷ É pitu tée wà pwi a pitèimuru bèepwiri na é èpà. Â gona wà Pwiduée, âna o câé caa tēre tèpa âboro kêe, ma pitu tàra, wiàna rà todèe ûna ne ma pwaa? ⁸ Akaé! É nye nama tēre dâra wài. Êco na, ûna go o mwa wâjué cōwâ [naani gòropuu] wâgo *Pwina naîri âboro, â gona go bwaa pâmari tèpa âboro na rà cèikî?»

Pwi Farasaio ma pwi a tò mwani wâripû

⁹ Pwa pâra tèpa âboro na rà niimiri pâ rà *tarù na ara Pwiduée, â rà pitaurée goo wà pâra tàpé. É ina jè ucina wà Iésu, ba kàra:

¹⁰ «Ru mwa tâa wà tupédu ârailu âboro. É pwi *Farasaio pwi jèpwi—[pwi a ciburà pwapwicîri tà Pwiduée]. Â é pwi a *tò mwani wâripû pwi jèpwi—[pwi a pwa tûa goro é mwani wâripû]. Â, na jè tòotù, â ru pâra nau pwapwicîri na *Wâra pwapwicîri.

* **17:37** Bwaooré (é, bwaawàrè)—Aigle pêcheur (ici pour aigle). **18:1** Kolosé 4.2; 1 Tésalonika 5.17 * **18:2-3** É mwa tâa wà tô jè dâpwà... Grec: Pwa pwi jè apitèimuru...Pwa mwara tò jè dâpwà. † **18:4-5** 1re phrase—Grec: Jèe gòiri na tàutée.

11 «Â é cimadò wà pwi Farasaio, â é ina naa na pwâranümee pâ: “Pwiduée kôo, go ipwaolé tâgà, ba câgo caa wàra pàra tàpé, na èpà è wâro kàra. Ba càra caa *târù, â rà tèpa mura, â rà tèpa piwâmi pa wâdàra. Â câgo caa wàrapwiri! Â go ipwaolé tâgà, ba câgo caa wàra pwi a tò mwani wâripû bèeni. 12 Â [go pâra wiâra bwàti è naèà kâra pwapwicîri. Ba] go mu naaco è utimuru na jè ji pàara, ba na go pwapwicîri tâgà†, naa na ârailu tòotù, naa na nadàpàra pwapwicîri. Â go tòpò tâgà caapwi ére gée goro 10, gée goro è ârawakè kôo.”

13 «Â napwa naa goo wà i pwi a tò mwani wâripû, âna càcaa pâri ma é tagòtùè dò naa napwéretòotù, na é pwapwicîri. Â é cùu è nawâaè ba é ipakîriè, â é ina tà Pwiduée pâ: “Pwiduée wée, gà meario! Ba go pwi âboro èpà.”»

14 Â é ina wà Iésu pâ: «Gona wàilàapà gée goo tupédu âboro bèepwiri, na é nama wâdé pwâranümee wà Pwiduée? Wàilàapà na é târù na araé? Nye wàco pwi a tò mwani wâripû, â càcaa wà pwi Farasaio. Ba wà pwina é ipwamainâè, âna o naaè boo. Â wà pwina é ipakîriè, âna o naaè too.»

É pwényunyuâari nyi nari èpo

Mataio 19.13–15; Maréko 10.13–16

15 [Na jè tòotù, âna] rà medari Iésu wà pàra tèpa âboro. Â rà pame tée è nyi nari èpo kàra, ba na é tu naa goorà, [ma é *pwényunyuâarirà]. Êco na wà tèpa câmu kée, âna rà pwa tèpa âboro, ma pacoorà.

16 Êco na é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà naaco nyi tèpa nari èpo, ma rà medario! Guwà cibwaa pacoorà! Ba é *Mwaciri kà Pwiduée, âna o kâra è pâ âboro na rà wàra è nyi nari èpo. 17 Ûu, âjupâra è pwina go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na câé caa tòpi é Mwaciri kà Pwiduée pwacèwii è nari èpo, âna wà pwiibà, âna o pwacoé tée ma é tò naa na.»

Pwi âboro na po dau pwa neemurué

Mataio 19.16–30; Maréko 10.17–31

18 Wà pwi jè a pitûâ [kâra è pwapwicîri] kà tèpa *Juif, âna é tawèri Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, gà nye dau pwi âboro wâdé kaa. O dà cèna go pwa, ma o tâa tóo è *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée?»

19 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gona cina gà ina good pâ, go pwi âboro wâdé? [Âjupâra pai ina'gà.] Ba nye ticé pwi âboro na

18:12 Ésaïe 58.2–3; Mataio 23.23 † 18:12 Go mu naaco è utimuru... Go ipwanya (jeûner). 18:13 Psaume 51.3 18:14 Mataio 23.12 18:17 Mataio 18.3 18:18 Luka 10.25

wâdé; â nye caapwi co—wà Pwiduée. ²⁰ [Â napwa naa goo ê pai tawèeri'gà, âna] gà tâmogòori bwàti ê pâ *Naèè:

Gà cibwaa toomura (gà cibwaa ciâa jii tô wâdàgà, é, wà pwi éagà);

Gà cibwaa tètâmwara âboro;

Gà cibwaa mura;

Gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè pàra âboro§;

Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.» Exode 20.12–16

²¹ Â é tòpi tée wà pwi âboro-bà pâ: «Üu kaa, go jèe pitère dàra kaa pâ pwiibà géé na aukîri kôo.»

²² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà tée, nye caapwi co jèe muru, na bwaa tiâu jiigà. Wàéni: Gà pâra, â gà nye icuri kaa diri ê pâ neemurugà, â gà naa ê mwani wâri wèe tà tàpé na ticé kàra. Ba na wàrapwiri, âna o pwa cè wâdé'gà naa jaa Pwiduée. Â gà me wiâô!»

²³ Êco na é po dau pikîri wà pwini, ba po dau pwa neemuruê.

²⁴ Â é niâ wiâê wà Iésu, [na é gére pâra]. Â é ina tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà còo, wà tàpé na dau pwa neemururà, âna dau pwacoé tàra, na rà tò naa na Mwaciri kà Pwiduée!»

²⁵ «Gona ê kaamela*, âna pâri ma é tò na é pwêe goro kaju? Bwa, pwacoé! Â go ina tàwà pâ: Wà pwi âboro na pwa neemuruê, âna mwa nye dau pwacoé tée awé, ma é tò naa na Mwaciri kà Pwiduée.»

²⁶ Â rà mwa nye dau pò kaa, tàpé na rà tèreê, â rà nye ina pâ: «A? Â gona wàilàapà cè pwina o pâriê ma é udò [ma tâa tée ê *âji wâro]?»

²⁷ Â é tòpi tàra pâ: «Ê pwina pwacoé tà pwi âboro na é pwa, âna pâri wà Pwiduée.»

²⁸ Â é ina tée wà Pétéru pâ: «Gà còo, wàibà, âna bà jèe nye po panuâ diri, ba na bà pâra wiâgà!»

²⁹ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Wàépwiri. Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: Wâru tàpé na rà o mwa panuâ ê pwârawâ kàra†, ba na rà piênawéna kàra ê Mwaciri kà Pwiduée. Â rà o panuâ pâ wâdàra ma pâ èpo kàra, ma du nyaa ma caa kàra ma wà tèpa aéjii kàra, [ba na rà pâra wiâô. Êco na go ina pâ: Wà tàpé na rà wàrapwiri] ³⁰ âna rà mwa tòpi tapoo nabà, cè muru na piwéna, na dau

18:20 Exode 20.12–16; Deutéronome 5.17–20 § **18:20** Gà cibwaa ina cè popai na pwâ... Pai ina wèe pâ, gà cibwaa wàrapwiri naa na aupitèimuru. * **18:25** Kaamela—Chameau. Pai ina wèe ni pâ, é macii na po dau maina. (Còo Mataio 19.24.) † **18:29** Wâru tàpé na rà o mwa panuâ ê pwârawâ kàra... Grec: Wiàna pwi jèe âboro...

maina ma dau wâru. Â géé na càùé, â rà mwa tòpi é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée.»

É jèu ina pai bà ma wâro còwâ kêe

Mataio 20.17–19; Maréko 10.32–34

³¹ Càcaa gòiri é pai tèepaa dò naa *Iérusaléma kà Iésu ma wà tèpa câmu kêe. Â é poparà iti, ba na é patùrarà goro pâ muru na o jèe tèepaa tée. Â é ina tàra pâ: «Wà tèpa *péroféta biu, âna wâru pâ popai na rà wii naa goodò, wâgo Pwina naîri âboro. Â guwà còo, naa Iérusaléma, âna o jèe cau coo diri.

³² «Ba o jèe panuâô tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â rà o pitaurée goodò, ma tubaèpà tôo, ma èdurio, ³³ ma pâdio goro ubati. Â rà o nama go bà. Â, naa na béâracié kâra tootù géé na càùé, âna go o mwa wâro còwâ géé na aubà.»

³⁴ Êco na càra caa tâmogòori é pwina é ina wà tèpa câmu kêe—wiàna ji caapwi popai. Ba naapwàniri jiiirâ é pai ina wèe ma autâmogòori goo.

É nama wâdé còwâ pwi a bwi

Mataio 20.29–34; Maréko 10.46–52

³⁵ [Rà bwaa nye gére pâra naa Iérusaléma wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe.] Â rà tèepaa pâ naa Iériko. Â [wâru mwara tèpa âboro na rà gére pâra wiâê. Â naa na autò goro é pwi village-bà, âna] pwa pwi jè a bwi, na é tà tâa bàra naigé, âna é gére îla, ba pwi a ticè kêe.

³⁶ Ûna é tère é pwâratùra kâra diri pâ âboro na rà pâra wiâ Iésu, â é ina tàra pâ: «Wànau, co tàpéebà?»

³⁷ Â rà tòpi tée pâ é gére paé wà Iésu, pwi âboro géé Nazareth.

³⁸ Â é nye tà tomara too pâ: «Iésu, *Pwina naî Davita, gà meاريو, â gà pitu tôo!»

³⁹ Wà tàpé na rà pâbéaa kà Iésu, âna rà kànariê, ba na rà pacooé.

Êco na é mwa nye dau to too kaa burà ina pâ: «Pwina naî Davita, gà meاريو, â gà pitu tôo!»

⁴⁰ Â é tàpo coo wà Iésu, â é ina tàra pâ, na rà popaé medarié. Â é ina tée pâ: ⁴¹ «Dà cè pwina nûmagà goo? Dà cèna pâri ma go pwa ba kâgà?»

Â é tòpi tée pâ: «Gà pwa ma go niâ ma wàra béaa, co Pwi Ukai.»

⁴² Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà niâ còwâ! Gà jèe wâdé còwâ, goo é cèikî'gà!»

⁴³ Â é jèe nye niâ kaa, wàra béaa. Â é pâra wiâ Iésu, âna é gére pwamaina Pwiduée. Â wà mwara diri tàpé na rà còo pwiri, âna rà cau pwamaina Pwiduée goo!

19

Iésu ma Zakaio

¹ É tèepaa pâ naa Iériko wà Iésu, â é gére tapàgà i village-bà. ² É tâa wê wà pwi âboro na nee Zakaio, na é pwi caa kà tèpa *tò mwani wâripû. É pwi âboro imaina, â dau pwa mwani kêe. ³ Â é imudàra cè pai còo kêe wà Iésu, êco na càcaa pâri, ba ji pwi âboro úgé. Â po dau wâru pâ âboro na rà cibéaa kêe, [ba na rà me nau còo wà Iésu]. ⁴ Â é itàa béaa kâra ê pâ âboro, â é too wii jè upwâra, ba na é còo Iésu wiàna é me niboo aranaê.

Nabà âna ju pi-ija naima jaagà

⁵ Úna é tèepaa pâ naa jaaé wà Iésu, â é tagòtùé too, â é ina tée pâ: «Pwi ukai Zakaio, gà boo wài géé gò é upwâra bèepwiri. Â gà wàcì! Ba nabà, âna pâri ma ju pi-ija naima jaagà.»

⁶ Â é dau ipwàdée wà pwini Zakaio, â é nye tàbàtù boo kaa, â é popa Iésu pâ naa jaaé.

⁷ Â wà tèpa âboro, âna rà putàmu, â rà ina pâ: «Kaa! Po èpà na é pâra naa jaa pwi âboro èpà* bèepwiri!»

⁸ Êco na é coo ara Iésu wà Zakaio, â é ina tée pâ: «Têre co Pwi Ukai, go o mwa naa tà tèpa ticé kàra jè ére mwani kôo. Â wiàna go popa ba kôo cè mwani cèna piwéna [jii é âji wâripû] â go pitôowâri tà pwi âboro cè pwina go mura jiié. Â go o mwa naa tée cèna dau piwéna†.»

⁹ Â é tòpi tée, na ara tèpa âboro, wà Iésu pâ: «Wà Pwiduée, âna é pa-udògà‡, bau é pwârawâ'gà! Ba [gà paari pâ] gà pwi âji gòobàra *Abérama! ¹⁰ Ba é cùruo me wà Pwiduée, wâgo *Pwina naîri âboro, ba na go mudà tàpé na rà imwüru pwacèwiigà. Â go mwa pa-udòrà, [ma naa tàra é *âji wâro].»

Ucina goo tèpa âracié ênawéna

Mataio 25.14–30

¹¹ Wâru pâ âboro na rà gére tàmaari é pwâratùra kà Iésu. Â é ina tàra é ucina, [ba na rà tâmogòori é âji pai pwa goo é pai tèepaa kâra *Mwaciri kà Pwiduée]. Ba é tàmwünyabweri

19:7 Luka 15.2 * **19:7** Pwi âboro èpà—Wà tèpa tò mwani, âna wâru pâ mwani na rà mura jii tèpa jènererà. Còo mwara Tò mwani naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **19:8** Exode 21.37; Nombres 5.6–7 † **19:8** Cèna dau piwéna—Grec: 4 fois. **19:9** Luka 13.16; Apostolo 16.31 ‡ **19:9** Pa-udògà—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pa-udòwà géé goo na rà wâru (wàé ma pwârawâ kêe). **19:10** Luka 15.4; Ioane 3.17; 1 Timotéo 1.15

*Iérusaléma, â rà niimiri pâ pwiri ée jèe tòpò ê Mwachiri, ûna é tò naa na ville. ¹² Â é ina tàra pâ:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro géee na jè wâao na imaina. [Â rà mwa todèe, ba na ée pwi ukai naa napô kèe.] Â é mwa pwabwàti pai pâra kèe, naa na jè napô na wâiti, ba na é [côo pwi ukai maina naawê, ma] tòpi pwâra ukai kèe. ¹³ Â é todà tèpa 10 ênawéna kèe. Â é jèpa ipâdi tàra jèpa mwani na wâru§, â é ina tàra pâ: “Guwà wakèri i mwani kàwà ba na o piwâru too—guwà wakèri tiagoro cè tòotù na go mwa wâjué me còwâ!” ¹⁴ [Â nabwé, â é pâra, ba na é tòpi pwâra ukai kèe.]

«Éco na wâru tàpé naa napô kèe na rà èpàrié, â rà cùru tèpa âboro wiâê, naa na napô na é pâra naawê, ba na rà ina [tà pwi ukai maina] pâ: “Tàutâbà goo pwi âboro bèeni! Tàutâbà na é pwi ukai kâbà.”

Wâdé ba gà pwi a wakè bwàti!

¹⁵ «É jèe nye nama é pwi ukai. Â nabwé, â é jèe nye wâjué còwâ. Â é todà me tèpa ênawéna kèe, na ia é pâdi tàra i mwani kèe, ba na é côo cè pwina piwéna géee goo. ¹⁶ Â wà pwi jèpwi géee goorà, âna é tòpi tée pâ: “Pwi ukai, wàèni i caapwi miliô mwani* na gà naa tôo. Â wàèni mwara 10 miliô na go naa dòmè!”

¹⁷ «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Po dau wâdé, ba gà pwi a wakè bwàti. Ba gà pitère dàra, naa na nyi muru na kîri, â [go mwa naa tâgà ê pumara wakè'gà. Wàèni]: Gà mwa pwi kupénoo kôo, naa na pâ 10 ville!”

¹⁸ «Â é me wà pwi jè ênawéna, â é ina tà pwi ukai kèe pâ: “Pwi ukai, wàèni i caapwi miliô na gà naa tôo. Â wàèni mwara 5 miliô na go naa dòmè!”

¹⁹ «Â é ina tée i pwi ukai pâ: “Wâdé! [Wàèni ê pumara wakè'gà]: Gà mwa pwi kupénoo kôo naa na pâ 5 ville!”»

Gà pwi ênawéna na èpà!

²⁰ «Â nabwé, â é me wà pwi jèpwi, â é ina tée pâ: “Au, pwi ukai, gà popa còwâ i mwani'gà. Â [nye ticè mwani na go naa dòmè, ba] go nye tà naapwàniri, ²¹ ba wâgotôo [na go tubatiàu]. Ba [go nye tâmogòori pâ] gà pwi a putàmù [naa goo tàpé na càra caa wakè bwàti]. Ba gà pwi a piûnyari é ârawakè na cágà caa câmi, â gà panaimari é pwina cágà caa wakèri.”

§ 19:13 Mwani na wâru—Grec: 10 mines. Pai ina wèe pâ, caapwi *mine* jècaa. Caapwi *mine*, âna wâri pwi caapwi âboro naa na 3–4 parui. * 19:16 Caapwi miliô mwani—Grec: Caapwi *mine*. Ipaiwà naa na nee tii 18. (Còo note goo nee tii 13.) 19:17 Luka 16.10

22 «Â é tòpi têe wà i pwi ukai kêe pâ: “Ò! Pwiini! Gà pwi ênawéna èpà! Gà pitòtigà còwâ goro ê pwina gà ina! Wà nau, [gà ina pâ] gà tâmogòori pâ, go pwi a putàmu naa goo tàpé na càra caa wakè bwàti? Â gà tâmogòori pâ, go piûnyari ê pwina câgo caa câmi, â go panaimari ê pwina câgo caa wakèri? 23 Â gorodà na câgà caa tòpò naa na cè wâra mwani i mwani kôo?! Ba wiàna gà gére wàrapwiri, â pwiri go o mwa gére pa còwâ géé na wâra mwani, bau cè naîê†!”

24 «Â é ina tà tèpa pwàliici kêe‡, wà i pwi ukai pâ: “Popa jiié i mwani bèepwiri, â guwà naa tà pwi ênawéna na ia wâru mwani kêel!”

O jèu âjagò còwâ tà pwi a wakè bwàti

25 «Êco na rà tòpi têe pâ: “Jèe po dau pâra na wâru mwani kà pwiibà!”

26 «Â é ina tàra wà pwi ukai pâ: “Guwà còo, [é wakèri bwàti i pwi ia naa têe, ba na pwa cè naîê.] Â wà pwina jèe pwa têe, âna o jèu âjagò têe còwâ. Â wà pwina kîri ê pwina tà têe, âna o nye dàgòtù jiié còwâ ê ji dàramuru na tà têe. 27 Â ni, na wâpà tèpa âboro na rà cicarao, â tàutàra na go pwi ukai kàra? Guwà tâjûrurà, â guwà poparà me naani. Â guwà tètàmwararà na arao!” [Nabwé naawê!]

É tò naa Iérusaléma wà Iésu

Mataio 21.1–17; Maréko 11.1–19; Ioane 12.12–19

28 Ūna é ina diri é ucina bèepwiri wà Iésu, â é tabiié, â é coo gòobàra é naigé kêe pâ naa Iérusaléma. Â rà pwicò kêe wà tèpa *câmu kêe. 29 Â rà tèepaa mwünyabweri Bétani, ma wâ Bethfagé, du village na ru tâa goro jènere é gòrojaa Élaio§.

Â é panuâ pâ ê tupédu a câmu kêe wà Iésu, 30 â é ina tàru pâ: «Gàu pâra naa na village bèepwiri, tâa béaa kâjè. Â gàu o pâmari naawê, ê ji nari buriko, na tòoé goro otàpwe, na bwaa nye ticè âboro cèna mu caa tâa gòé. Â gàu tipié, â gàu popaé me naani. 31 Â wiàna rà tawèeriu pâ: “Gorodà na gàu tipié?” â gàu tòpi tàra pâ, “Bu popaé pàdari Pwi Ukai.”»

32 Â ru pâra, â ru pâmari i nari buriko, pwacèwii na ia é ina tàru.

33 Ūna ru gére tipié, â wà tèpa apooé, âna rà ina tàru pâ: «Gorodà na gàu tipí ê pwi nari buriko bèepwiri?»

34 Â ru tòpi tàra pâ: «É ina tâbu pwi ukai pâ, na bu popaé pàdarié, ba pwa wakè kêe.»

† 19:23 Mwani; Naîê—L'argent; Son intérêt. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Mwani bèrèe. ‡ 19:24 Tèpa pwàliici kêe—Grec: Tàpé na rà tâa wê. 19:26

Mataio 13.12; Luka 8.18 § 19:29 Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers.

³⁵ Â ru popa me i nari buriko dari Iésu. Â ru tòpò pâ ârabwée, naa gòro càùé, â rà nama é tâa gòé wà Iésu.

Rà pwamainaê tèpa âboro

³⁶ É tâa gò pâ i buriko, [naa Iérusaléma] wà Iésu. Â wâru ê pâ âboro, na rà pòpwara béaa kêe naa gòro naigé ê pâ ârabwée kâra, [ba na rà pwamainaê]. ³⁷ Â rà tèepaa naa na pwi ére, na i naigé, âna é tapoo boo géé gò i gòrojaa Élaio, â é boo dàra Iérusaléma. Â wà diri tèpa âboro na rà gére pâra wiâ Iésu, âna rà tapoo uu too ma pwamaina Pwiduée. Â rà picâdirié géé goro diri ê pâ câmu kâra pàtâmee, na dau muugère, na ia rà jèe còo na é pwa. ³⁸ Â rà cau tomara too pâ:

«Cidòri nyuâa Pwi Ukai bèeni!

É me na nee Pwiduée,

nee Pwi Ukai maina!

Pinaanapô ma ipwamaina

wânidò napwéretòtù;

Cidòri ma tòbuari

naa na autâa kêe!»

³⁹ Êco na wà pâra tèpa *Farasaio na rà tâa wê, âna rà pwa Iésu, â rà ina tée pâ: «Pwiini, [dau càcaa wâdê é pwina rà ina wà tèpa béégà bèeni. Â] gà ina tàra pâ rà târi pwârà!»

⁴⁰ Â é tòpi tàra pâ: «Wiâna pâri ma târi pwârà, â rà o pwamaina Pwiduée ê pâ atü bèeni!»

É imuru Iérusaléma

⁴¹ É pâmwünyabweri Iérusaléma wà Iésu, â ûna é còo i ville na coo béaa kêe, â é imuruê. ⁴² Â é ina pâ: «Au! Wârico! Ico Iérusaléma, dau nümoo na wâgà mwara, âna gà pâmari é pinaanapô nabà. Êco na tàutâgà, â o càcaa mwa caa pâri ma tèepaa nabàni! ⁴³ Ba o càcaa gòiri, â rà o mwa tèepaa medarigà tèpa pièpàrigà. Â rà o cibèepigà ma cuwârìgà, naa na diri ê pâ ére. Rà o pwa bèepigà pâ auba wârâgu*, â rà o ipaa dàgà. ⁴⁴ Â [rà o tédidiri ê auba babé wâri'gà, â] o mwa ticè atü na o mwa pitâagòrà too wê. Â rà o còogaiwà, ma êdiri tèpa âboro'gà. Wàrapwiri ba câgà caa còoinari ê pwi pàara na é medarigà na, wà Pwiduée, ba na é pa-udògà.»

É pacòobé tèpa pi-icu

45 [Rà tèepaa pâ naa Iérusaléma, â] é tò wà Iésu naa na *Wâra pwapwicîri. Â é pacòobé tèpa gére pwa jèna†, gée na [gòroigé kâra] Wâra pwapwicîri.

46 Â é ina tàra pâ: «É ina wà Pwiduée naa na *Tii Pwicîri, pâ: *O mwa ina goo é wâ kôo pâ, wâ târa pwapwicîri. Ésaïe 56.7* Êco na wâguwâ, âna guwâ gére pwa ma aucârû kà tèpa mura!»

47 Gée na càùé, â wà Iésu, âna é pacâmuri tèpa âboro, naa na Wâra pwapwicîri, na diri pâ tòotù. Napwa naa goo wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitûâ [kà tèpa Juif] âna rà tapoo mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà tètâmwereê. 48 Êco na càra caa pâmari, ba po dau wâru tèpa âboro, na rà câdiri é pâ popai na é pacâmurirà goo.

20

Dà tàrù na é wakè goo wà Iésu?

Mataio 21.23–27; Maréko 11.27–33

1 Wà Iésu, âna é pacâmuri tèpa âboro naa na *Wâra pwapwicîri, â é picémara tàra é *Picémara Wádé.

Na jè tòotù, ûna é gére wàrapwiri, â rà me burèe wà pàra tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, ma wà tèpa pitûâ.

2 Â rà tawèerié pâ: «Pwiini, wàilàapà na naa tàrù tâgà, ma gà pwa é pâ muru bèepwiri? Wàilàapà na cùrugà?»

3 Â é ina tàra pâ: «Go bwaa nama tawèeriwà, goro ji caapwi muru. Wàéni: 4 Wàilàapà na naa tàrù tà Ioane ma é *piupwaa? Wà Pwiduée, é, wà tèpa âboro?»

5 Â rà dau pitùra goo, â rà pi-ina tàra pâ: «Wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù gée jaa wà Pwiduée” â ée mwa ina tâjè pâ: “Â gorodà na câguwà caa cèikî naa goo é pwina é ina tàwà wà Ioane?” 6 Â wiàna jè tòpi tée pâ: “Tàrù gée jaa tèpa âboro” â rà o péa èjè goro atù wà tèpa âboro. Ba rà cau cèikî ba gòo pâ wà Ioane âna é pwi *péroféta, [na é pame é popai gée jaa wà Pwiduée].»

7 Â êkaa, na rà tòpi tà Iésu pâ: «Îi, câbà caa tâmogòori.»

8 Â é ina tàra pâ: «Â wâgo mwara, âna o câgo caa ina tàwà, wàilàapà na naa tàrù tôo ma go pwa é pwina go pwa.»

Ucina naa goo tèpa wéaari nadipâa

Mataio 21.33–46; Maréko 12.1–12

9 Wà Iésu, âna é piwiâ tà tèpa âboro é ucina bèeni:

«É mwa tâa wà pwi jè âboro. É mwa câmi jè nadipâa. Â nabwé, â [é niimiri pâ é pâra nau ipokâa naa jè napô. Â] é wâri pàra tèpa âboro, ba na rà wéaari i na aupwanapô kèe. Â

é pâra, â tàpo gòiri pai tâa kêe naa napô bèepwiri. ¹⁰ [Paé pâ parui, paé, paé, paé...] tèepaa naa na pàara na jè pétâ pwâra dipâa na. Â é panuâ pâ pwi jè âboro kîri kêe, ba na é tòpi jii tèpa wéaari nadipâa cè kêe géé goro é piûnya. Êco na rà pâdié, â rà panuâê pâ còwâ, â nye ticè cèna rà naa tée.

¹¹ «Â géewê, â é panuâ me còwâ pwi jè âboro kîri kêe. Â rà èié mwara, â rà pé pidurié. Â rà panuâê pâ còwâ, â nye ticè cèna rà naa tée. ¹² Â nabwé, â é panuâ pâ mwara é pwi béaracié kà tèpa âboro kîri kêe, â rà tanoorié, â rà tü tée.

¹³ «Â nabwé, â é pi-ina tée wà pwi apooro nadipâa pâ: “Dà cèna go o mwa pwa? Go o mwa panuâ pâ pwi âji naiô, na dau wânümoogoé. Ba pwiri rà o mwa tòimirié.”

¹⁴ «Êco na, ûna rà còôé wà tèpa âboro èpà bèepwiri, â rà pitêrerà, â rà ina pâ: “Guwà còo, wàé kaa ni wà pwi ia ée mwa pwi apooro i na aupwanapô, na cè jè tòotù. Wâdé na jè tètâmwereé cawi, ba na o mwa tà kâjè i na aupwanapô!”

¹⁵ «Â rà dàtié còobé jii i na aupwanapô. Â rà tètâmwereé.»

Â wà Iésu, âna é tawèeri tàpé na rà gére tèreé, pâ: «Â o dà cèna ée pwa wà pwi apooro i nadipâa? ¹⁶ Ée mwa po me wàé, â ée mwa nama tètâmwara i tèpa wéaari wàra i na aupwanapô. Â ée mwa caa naa é nadipâa bèepwiri tà pàra tàpé, ba na rà wéaari. Nabwé!»

Êco na wà tàpé na rà gére tère é ucina bèepwiri, âna rà pò, â rà ina pâ: «Bwa! Pwacoé! O càcaa wàrapwiri!»

¹⁷ Â é niàrirà wà Iésu, â é tòpi tàra pâ: «Guwà jèe niimiri cai i pwi ia wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*I pwi atü na rà tètâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wàé kaa pwiri,
i âji êkêel!
[Tàutâra goo
pwi ò kâra wâao!]*»

Psaume 118.22

¹⁸ «Wiàna é tûu cè pwi jè âboro naa gòro pwi atü-bà, â o tadidiri é naiié. Â wiàna é tûu i pwi atü-bà naa gòro pwi jè âboro, â é câgagaié.»

Wâripû kà tèpa Roma

Mataio 22.15–22; Maréko 12.13–17

¹⁹⁻²⁰ Wà tèpa dotée goro é Naèa, ma wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, âna rà tâmogòori pâ é tàgére pwa ucina wà Iésu naa

goorà. Â dau nūmarà na rà tâjūrué wài, ba na rà icurié tà pwi kupénoo kà tèpa *Roma. Êco na wâgotàra, gée goo na wâru tèpa âboro na rà wâdéarié, â rà naaé. Â rà gère piwéaa gooé.

Na jè tòotù, â rà panuâ pādarié tèpa âboro, ba na rà tawèerié goo pàra muru. Â wàilà, âna rà ina tée pâ, nūmarà na rà tâmogòori ê âjupâra. Êco na rà mudàra cè pai pitòtié, naa na pai tòpi kée târa.

²¹ Wàéni pwâra pitùra kàra ma wàé: «Pwi a pwa pupûra, bà nye tâmogòori pâ, gà ina ê âjupâra, â câgà caa ipwaké goro âboro. Ba gà nye picémara ba tàrù diri ê pâ muru na nūma Pwiduée na bà pwa. ²² Â êkaa, na nūmabà na bà tawèerigà pâ: Pwiri wâdé* na jè wâripû† tà pwi ukai kà tèpa Roma? É, o càcaa wâdé?»

²³ Êco na é tâmogòori ji ipwa tûâ kàra wà Iésu. Â é ina tàra pâ: ²⁴ «Paari tōo ê jè mwani atù. Naporomee î ma nee î, na wâgòro ê mwani bèeni?»

Â rà tòpi tée pâ: «Kà pwi ukai kà tèpa Roma.»

²⁵ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Â jèe wâdé, guwà pitôowâri tà pwi ukai ê pwina kée; â guwà pitôowâri tà Pwiduée ê pwina kà Pwiduée.»

²⁶ Â rà po dau pò goo ê pai tòpi kée, ba càcaa pâri ma rà pwa tûâ tée na ara tèpa âboro. Â nye ticè cèna rà tòpi tée goo.

Pai o wâro cōwâ kà tèpa bà

Mataio 22.23–33; Maréko 12.18–27

²⁷ Napwa naa goo wà tèpa *Sadukaio, [jè ditàra pwapwicîri kà tèpa *Juif] âna càra caa cèikî pâ, rà o wâro cōwâ wà tèpa bà. Â wà pàra tàpé gée goorà, âna rà medari Iésu. [Â târa ma rà paari pâ rà âjupâra] â rà tawèerié pâ: ²⁸ «Ico pwi a pwa pupûra, é jèe wii tâjè wà *Moosé naa na ê *Naèà pâ: *Wiàna é bà wà pwi âboro, na ticè èpo kée, â wâdé na é popa tō dâpwâ kée wà pwi jiié, ma ru piéa.* Deutéronome 25.5 Â, na wârapwiri, â é naa cè gòobàra pwi a bà.

²⁹ «Â wâdé. Êco na gà jèe niimiri cai ni: Pwa tèpa 7 aéjii. Â é piéa wà pwina ciàra, êco na é bà, â nye ticè èpo kée. ³⁰ Â pwi a pâ wê, âna ru piéa ma tō dâpwâ, êco na é bà mwara wà pwini, â nye ticè èpo kàru. ³¹ Â wà pwi béaracié, âna ipaiwà. Â wârapwiri naa goo wà tèpa 7 aéjii bèepwiri. Ba rà cau bà, â nye ticè èpo kàra. ³² Â gée na càurà diri, â é mwa bàra bà wà i tō ilàri. ³³ [Gà ina pâ] rà o mwa wâro cōwâ wà tèpa bà, na jè tòotù.

* **20:22** Pwiri wâdé... é, Pwiri pwa tàrù kâjè. Pwiri rà ina é Naèà kàra Wàra pwapwicîri kà tèpa Juif. † **20:22** Wâripû—Impôt.

Â wiàna wàrapwiri, â wàilàapà narà, na o pwi éa tô ilàri-bà, na tootù bèepwiri? Ba rà nye cau tèpa éaé diri! Â?! Gà tòpi cai!»

Pai tòpi kà Iésu

³⁴ É tòpi tàra wà Iésu pâ: «[Guwà pitanami.] Ba jè piéa co naa na pàara bèeni na jè bwaa wâro naa gòropuu. ³⁵⁻³⁶ Â o càcaa wàrapwiri naa na pàara noowê. Ba wà Pwiduée, âna ée mwa pitòrigari tèpa naîê—tàpé na é niimiri pâ pâri ma rà picaatâa ma wàé. Â nye wàilà kaa na ée mwa pawârorà còwâ géé na aubà, â rà o pwacèwii tèpa *angela kêe. Ba o càra mwa caa bà còwâ. Â o càra mwa caa piéa còwâ.

³⁷ «[Guwà tawèerio] naa goo ê pai wâro còwâ géé na aubà. Â gona câguwà caa tâmogòori ê pwina é ina wà Moosé? Ba é pwa jèkutâ [naa na ê tii kêe] goro i ji na nari upwâra, na ia tòo gò i ânye. Ba é ina goo Pwi Ukai Pwiduée pâ, é *Pwiduée kà *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo. Exode 3.6* ³⁸ [Pai ina wèe pâ] rà nye cau tàgére *wâro jaa Pwiduée! Ba wà Pwiduée, âna câé caa Pwiduée kà tèpa bà, â é Pwiduée kà tàpé na rà wâro.»

Pai tòpi kêe tà tèpa dotée goro Naèà

Mataio 22.41–23.12; Maréko 12.35–40

³⁹ Wà pàra tèpa dotée goro ê Naèà, âna rà tère ê pwina é ina wà Iésu tà tèpa Sadukaio, â rà ina tée pâ: «Aipaa! Nye dau wádé kaa é pai tòpi'gà, co pwi a pwa pupûra!» ⁴⁰ Ba ipwacoé tàra, na rà tawèeri wà Iésu goo cè pàra muru.

⁴¹ Â é ina tàra pâ: «Gorodà na rà ina wà tèpa âboro pâ, wà pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapacîê] âna é pwi âboro kîri jii *Davita, géé goo na é pwi gòobèrèè co†?»

Dau pwamuru naa goo pwi Mesia

⁴²⁻⁴³ «Bwa, càcaa wàrapwiri, ba nye wà Davita kaa, na é ina naa na tii Salamo, pâ:

*Popai kà Pwi Ukai,
Pwi Ukai Pwiduée
na é patùra Pwi Ukai kôo:
“Gà me ma gà tâa ni.
Tâa ni gòro îò étò.
[Go naa tâgà é pitûâ.
O pwamainagà awé.]
Go nama gà còogai
tèpa ipaa dàgà.”*

Psaume 110.1

† 20:41 Grec: «Gorodà na rà ina pâ, wà pwi Mesia, âna é pwina naî Davita?»
20:42-43 Psaume 110.1

44 «Ba ûna é ina pâ, *Pwi Ukai kôo*, âna é tàgére ina wà pwi Mesia. Â é paari pâ, wà pwi Mesia, âna pwi âboro na é piwéna jii diri pàra tàpé§!»

Cibwaa ipwacèwii tèpa dotée-bà!

45 Wâru pâ âboro na rà gére tàmaari ê pwina é ina wà Iésu. Â, na ararà diri, â é ina tà tèpa *câmu kêe pâ: 46 «Guwà pwacôoco! Guwà cibwaa pwaduwa kà pàra tèpa dotée goro ê Naèè! Ba dau wâdé tàra, na rà pâra na ê pâ ârabwée gòri*. Â wâdé tàra, na rà nye pwabwàcu tàra, ma pwamainarà pâ âboro, naa na diri ê pâ ére aupitapitiri. Â rà nye mudàra taaci ê pâ autâa na tâa béaa, na *wâra pitapitiri, ma naa na pâ na aupi-ija maina. 47 Â rà pwa ê pâ nyakâra pwapwicîri [ba na jè o niimiri pâ rà tèpa âboro na rà wâdé]. Êco na, ûna rà gére wàrapwiri, â rà popa diri jii é pa dàpwà ê pâ muru na tà tàra. Â gée goro kaa pwiri, âna o mwa pwa tàra ê wârimuru na dau maina jii é wârimuru kà pàra tàpé.»

21

Iésu naa na Wâra pwapwicîri

Mataio 24.1–2; Maréko 12.41–13.2

Tô dàpwà na ticè neemurué

1 É tâa na *Wâra pwapwicîri wà Iésu. Â é gére côo tèpa âboro na dau pwa neemururà na rà tòpò mwani târa Wâra pwapwicîri. 2 Â é tèepaa me tô jè dàpwà, na piticè neemurué. Â é naa ji du ârailu nari mwani atü. 3 Â é ina wà Iésu tà tèpa *câmu kêe pâ: «Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà tô dàpwà bèeni na piticè neemurué, âna po dau wéna awé é pwina é tòpò, jii pàra tàpé. 4 Ba rà tòpò upûuê (ba ji ére mwani gée goro aumaina goo wârirà). Â, na wàé, âna jèe nye piticè neemurué kaa. Êco na é nye naa kaa diri é mwani na o pâri ma é wâro goo.»

O mwa tédidiri Wâra pwapwicîri

5 Gée na càué, â rà picâdiri i Wâra pwapwicîri wà pàra tèpa âboro, pâ: «Nye dau wâdé kaa ê pâ atü goro ê auba, goo é pé wâ bèeni! Po dau pwa kaamwa kêe. Â dau muugère pâ cûuê* na rà naa tèpa âboro, ba na urâpâra tà Pwiduée!»

6 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà côo diri pâ pwiibà? Âna go ina tàwà pâ: O mwa tèepaa é tòtòtu na o téura diri. Â o mwa ticè atü na o mwa pitâagòrà too wê.»

§ 20:44 Grec: Wà Davita kaa, na é ina gooé pâ 'Ukai', â gorodà na é pwina naîé?

* 20:46 Ârabwée gòri—Naa jaa tèpa Juif biu, âna câmu kà tèpa tà manga ma tèpa pipapwicîrirà. 21:3 2 Korénito 8.12 * 21:5 Cûuê—Décoration. 21:6 Luka 19.44

Ê pwina o tèepaa na pwâadèrè

Mataio 24.3–35; Maréko 13.3–31

⁷ Rà tawèeri Iésu wà tèpa câmu kêe pâ: «Ico pwi a pwa pupûra, gà ina tâbà pâ o wiidà cèna o tèepaa ê pwina gà gére ina. Â o dà cè câmu kêe ma bà o tâmogòori pâ, o jèe tèepaa me ê pwi pàara-bà?»

⁸ Â é ina tàra pâ: «Guwà ipwacôowà, â guwà cibwaa pwa ma ipa-imwüruwà. Ba o wâru tàpé na rà o tèepaa me, â rà o pa é need. Â rà o ina tàwà pâ: “Wâgo pwi Mesia [na go me géee jaa Pwiduée, na guwà tapacîê]!” â “Jèe wâni ê pàara kôo.” Êco na guwà cibwaa pâra wiârà! ⁹ Wiàna guwà tère jèkutá goro pâ paa, ma pâ pai èpà wèe ê gòropuu, â guwà cibwaa nama wâgotàwà! Ba o nye mara tèepaa ê pâ pwiibà, êco na o càcaa pâji pwâadàra gòropuu.»

¹⁰ Â é ina mwara wà Iésu pâ: «[Na pwi pàara-bà, â o wâru pâ ipaa pitiri gòropuu: Ba] ê pwi jè Ba, âna ru ipaa ma pwi jè Ba. Â wà pwi jè ukai, âna ru pipaa ma cè pwi jè ukai. ¹¹ Â o gu napuu, na pâ pàra ére gòropuu, â o pâ nau tèepaa ê pâ copwa na maina, ma pâ pwécapa†. Â o wâru pâ muru na jè pwükùru goo, â o wâru pâ câmu kêe, naanidò napwéretòotü.»

O tubaèpà tà tèpa cèiki

¹² «Béaa kâra diri pâ pwiibà, âna o dau tubaèpà tàwà, wâguwà tèpa câmu kôo. Ba rà o tâjüruwà, â rà o mwa popawà pâ, naa na pâ *wâra pitapitiri, ma naa na pâ wâra karapuu. Â rà o dàtiwà na ara tèpa kupénoo, ma wà tèpa ukai, géee goro na guwà tèpa âboro kôo. ¹³ Â, na pwi pàara-bà, âna o naa tàwà, ba na guwà o tèpa *paâjupâraô, na ararà. ¹⁴ Â guwà cibwaa dau nünüma ma pidumapié goro pai tòpi kàwà tàra. ¹⁵ Ba go o mwa naa tàwà ê pâ popai na guwà o ina, bau é autâmogòorimuru. Â o càcaa pâri ma rà tòpi tàwà wà tèpa pièpàriwà!

¹⁶ «Rà o icuriwà wà du nyaa ma caa kàwà, ma wà tèpa aéjii kàwà, ma wà tèpa jènerewà, ma wà tèpa béewà, tiagoro na o tètâmwara pàra tàpé géee goowà. ¹⁷ Â rà o pièpàriwà goodò diri ê pâ âboro. ¹⁸⁻¹⁹ Êco na wà pwina é cimwü, âna ée mwa udò, â o tà tée é *âji wâro. Â o nye ticè na rà pwa, na o tigéee goro ê wâro bèepwiri na wâgoowà‡.»

O dau pwaée kà tàpé Iérusaléma

²⁰ «Na guwà còo pâ pwâra paa§ na rà cibèepi *Iérusaléma, â wàe kaa pwiri na guwà o tâmogòori pâ o jèe tédidiri i auba.

† 21:11 Pwécapa—Épidémie. Pâ maagé na pâpitiri napô. 21:14 Luka 12.11–12

21:15 Apostolo 6.10 21:16 Mataio 10.21–22 ‡ 21:18-19 Â o nye ticè... Grec:

Â o nye ticè ji caapwi wàrapûruè na o tiâu. § 21:20 Pwâra paa—Armée.

21 Wà tàpé na rà wâgòroigé jii i ville, âna rà cibwaa tò naa na! Â wà tàpé na rà tâa na i ville, âna rà uru wài! Üu, wâdé na rà cau uru wài naa gò pâ jaa, wà diri tàpé na rà tâa napô *Judée! 22-23 Au! Wâricol! Ba, naa na pâ tòotù bèepwiri, âna po dau pwaée kâra pa ilàri na rà nyarana, ma pa ilàri na rà pa-di é èpo kâra. Ba wàépwiri é pàara na wà Pwiduée, âna ée mwa naa wârimuru târa é Ba kêe, [wà tèpa *Juif]. Êkaa na wàrapwiri cè pai pacoo diri pâ popai kà tèpa *péroféta wâna *Tii Pwicîri.

«Â o po dau maina é pwâra putâmu kêe, â rà o dau pwa-maagé côo tèpa âboro wê, na pwi pàara-bà. 24 Â o dau wâru tàpé na o tètâmwararâ goro é tâuwa. Â o wâru mwara tàpé na o piirà ma poparâ pâ, naa na pâ napô na wâru, ba na rà tèpa *ênawéna kîri kà tèpa âboro wê. Ba é pwi pàara bèepwiri, âna o pàara kà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â rà o pwatari diri Iérusaléma. Â rà o mwa còogai é napuu kêe bau é Ba kêe, tiagoro é tòotù na ée mwa pacoo pwiri [wà Pwiduée].»

Pai wâjué me còwâ kà Iésu

25-26 «[Gée na càuru pwiri] â o pwa pâ câmu na ité naa na i tòotù, ma é parui, ma é pâ íricò. Ba o gùmagù é pàara napwéretòotù. Â [o nye ité mwara i nawià, â] o pwa pâ diopwaa kâra pàri wià*, â o dau maina airà. Â wà tèpa âboro gòropuu, âna rà o pò goo diri pwiri, â o dau wâgotàra, â rà o pwùkùru. Ba rà o côo pâ, o jèe tèepaa é pàara na po dau èpà awé naa gòropuu. 27 Â nabwé, â rà o mwa bàra còoò, wâgo *Pwina naîri âboro, wiàna go tèepaa me na nee, naa na é pàtamoo, ma é pai maina ma muugère kôo. 28 Êkaa na go ina tàwà pâ: Wiàna guwà côo pâ, jèe tapoo coo é pâ muru bèepwiri, â guwà gòo ma ipwàdé! Ba o jèe càcaa gòiri é tòotù, â ée mwa pa-udòwà wà Pwiduée!»

Câmu goro iri wâi

29 Wà Iésu, âna [é patùrarâ mwara goro é pwina o tèepaa. Â] é ina tàra é ucina bèeni pâ: «Guwà côo é *iri wâi, é, pwi jè upwâra. 30 Ba, na é tapoo ti, â guwà tâmogòori pâ, ée jèe tèepaa me é pàara na ucuu i napô. 31 Wàrapwiri na guwà côo pâ, gére tèepaa é pâ pwi bèepwiri, na ia go ina, â guwà o tâmogòori pâ, ée jèe tapoo tòpò é Mwaciri kêe wà Pwiduée. 32 Â go ina tàwà é âjupâra pâ: [O càcaa gòiri.] Ba wà pàra tèpa âboro nabà, âna rà o bwaa nye côo pwiri, béaa kâra pai o bà kâra. 33 Ba o tiâu é

21:22-23 Jérémie 5.29, 46.10; Osée 9.7 21:24 Psaume 79.1; Auinapàpàri 11.2

21:25-26 Ésaïe 13.10; Ézékiel 32.7; Joël 3.4; Auinapàpàri 6.12-13 * 21:25-26 Pàri wià—Les grands brisants. 21:27 Daniel 7.13; Mataio 26.64; Auinapàpàri 1.7

napwéretòtù ma ê gòropuu; â napwa ê popai kôo, âna o càcaa tiâu.»

Guwà tà tàcì!

³⁴ «Guwà ipwacôoco! Guwà cibwaa wârori ê wâro imudi; guwà cibwaa dau wâdo ma ija! Â guwà cibwaa géaa goo ê pâ muru [na o tubatiâuwa naa goo] naani gòropuu. Ba wiàna guwà tà èrà goo pâ muru bèepwiri, â péa guwà mwa tà pò, ma piticè càrawà, na go tèepaa me còwâ, ³⁵ pwacèwii diri pàra âboro gòropuu. Ba go o mwa cau papòrà diri, pwacèwii [pwi a pwa puà, na é tü] puà kêe naa gòro é pu ârawèa. ³⁶ Êkaa na guwà tà tàcì! Â wâdé na guwà pwapwicîri tà Pwидуée, ma ilari jiié pâ, na é wéaariwà jii diri pâ muru na èpà na o mwa tèepaa. Â [go o mwa ipwàdéé goowà] wâgo Pwina naîri âboro, na guwà cima arao. Nabwé!»

³⁷⁻³⁸ [Na pàara na é tâa Iérusaléma na wà Iésu] â é tò naa na Wâra pwapwicîri na diri pâ tòotù, ba na é pacâmuri tèpa âboro. Ba mu ipitirirà naawê, naa diri pâ dàuru, ba na rà tèteê. Â, na bàrane, â é mu wâjué còwâ naa gòrojaa Élaio, â é tâa wê naa ne.

22

É icuri Iésu wà Judas

Mataio 26.1–16; Maréko 14.1–2; Ioane 11.45–53

¹ Jèe pâmwünyabweri ê *tòotù maina kà tèpa *Juif, na ina goo pâ tòotù Paséka—pwi tòotù na rà ija poloa na ticè nyaa kêe. ² Â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna rà imudàra cè pai pwa wèe, ba na rà tètâmwara wà Iésu. Êco na wâgotàra goo wà tèpa âboro. [Ba dau wâru tàpé na rà wâgoo Iésu.]

³ Â, na pwi pàara bèepwiri, âna wà *Caatana, âna é nye too kaa naa goo wà Judas Iscariote, wà pwi jè ârapàara tèpa 12 *apostolo kà Iésu. ⁴ Â é pâra wà Judas, nau còo tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò, ma wà tèpa caa kà tèpa wéaari ê *Wâra pwapwicîri. Â é ina tàra pâ, na ée mwa panuâ Iésu tàra. ⁵ Â rà nye dau ipwàdéé kaa, â rà ina tée pâ, na rà o mwa naa cè mwani tée. ⁶ Â géé na càùé, âna é imudàra cè naigé, ba na é icuri pwàniri tàra wà Iésu.

Pi-ija kà Pwi Ukai

Mataio 26.17–30; Maréko 14.12–26; 1 Korénito 11.23–25

⁷ É jèe tèepaa ê bétapoo tòotù kâra ‘pi-ija poloa na ticè nyaa kêe’—tòotù na rà mu taa é nari mutô târa Paséka.

⁸ Â wà Iésu, âna é panuâ pâ naa *Iérusaléma wà Pétéru ma Ioane, â é ina tàru pâ: «Gâu pâra béaa naa na ville, â gâu pwabwàti é utimuru kâjè, târa é tòotù Paséka.»

⁹ Â ru tawèerié pâ: «Wâpà na nûmagà na jè pi-ija wê?»

¹⁰ Â é tòpi tàru pâ: «Na gâu tò naa na ville, â o ipitiwà ma pwi âboro, na é popa é wâra jawé. Â gâu pâra wiâê. Â, na é tò naa na jè pwârawâ, ¹¹ â gâu ina tà pwi apooro wê pâ: “É tawèeri me wà pwi a pwa pupûra kâbà pâ, o wâpà é naditârawâ, na bà o ija naima é utimuru târa Paséka?”

¹² «Â ée paari tàu é jè naditârawâ na wâdòiti—pwi naditârawâ maina na jèe ipwabwàti. Â gâu pwabwàti i uti kâjè naawê.»

¹³ Â nabwé, â ru pâra wà Ioane ma Pétéru, â ru pâmari wâra na é ina tàru wà Iésu. Â ru pwabwàti é utimuru târa Paséka.

I poloa ma i dipâa

¹⁴ Na bàrane, ûna jèe tèepaa é pàara na rà pi-ija na, â rà tâa goro taapà wà Iésu ma i tèpa 12 apostolo kêe. ¹⁵ Â é ina tàra pâ: «Jèe gòiri na go tapacîri é jì pwi pàara bèeni, na jè pi-ija naima é utimuru târa Paséka, béaa kâra pai picâri kôo. ¹⁶ Ba go ina tàwà pâ: O câgo mwa caa ija é utimuru bèeni ma wâguwà, [naani gòropuu]. Go o mwa ija còwâ na go o mwa bàra tubanabwé é wakè [kâra âji Paséka] na pàara na é tòpò Mwachiri kêe wà Pwiduée*.»

¹⁷ Â é popa é wârado dipâa. Â é pwaolé tà Pwiduée, â é ina tàra pâ: «Guwà popa, â guwà cau wâdo jècaa. ¹⁸ Ba go ina tàwà é âjupâra pâ: O câgo mwa caa wâdo cè dipâa [naani gòropuu]. Go o mwa wâdo é dipâa na bwaa âmuê, naa na pàara na é tòpò Mwachiri kêe wà Pwiduée.»

¹⁹ Â é popa é poloa, â é pwaolé tà Pwiduée. Â é tubiti, â é naa tàra, â é ina tàra pâ: «Êni, âna naiio, na go panuâ ba kàwà. Â, na wàrapwiri, â guwà o mwa nye tà pitaniimiri é pwina go pwa tàwà.»

²⁰ Géé na càuru é pi-ija, â é pa i wârado dipâa†, â é ina tàra mwara pâ: «Êni, âna *câmu kâra *auipwataâboro na bwaa âmuê, na é pwa wà Pwiduée goro é domiî kôo na o jèe joro. [Ba o wàrapwiri pai tòpò pinaanapô naa nabibiu kàwà ma wàé.]»

É patûrarà mwara na rà pi-ija

Mataio 26.20–35; Maréko 14.17–31; Ioane 13.21–38

* 22:16 Dernière phrase—Grec: Tiagoro na o pacoo, naa na Mwachiri kà Pwiduée.

† 22:20 É pa i wârado dipâa—Munaa é wàrapwiri na é naa tàra é wârado na caapwi (nee tii 17), é, munaa é wàrapwiri géé na càué, ba wiâra é nyamanya kà tèpa Juif, âna rà wacié wâdo i wârado dipâa, na tòotù Paséka.

21-22 [É ina tàra mwara pâ]: «Wâdé na go bà, wâgo *Pwina naîri âboro, ba na pacoo é auniimiri kà Pwidueé géé na biu. Êco na, napwa naa goo wà pwi âboro na é pi-icurio, âna po dau pwaée kêe. Â guwà côo, co tèpa béeò, é tâa jaajè ni, wà i pwi âboro bèepwiri, ba jè gére ija ma wàè.»

23 Â wà tèpa câmu kêe, âna [rà pò goo pâ popai bèepwiri, â] rà pitànunuu, â rà pitawèerirà pâ: «Wàilàapà na o pwa pwiri?»

Guwà ipakîriwà pwacèwiio

24 Rà tapoo pitòocia wà tèpa câmu. Ba rà imudàra cè pwi âboro na é imaina naa jaarà.

25 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà côo, naa jaa wà tàpé na càra caa tèpa âboro kà Pwidueé[†], âna wà tèpa ukai ma wà tèpa pitûâ, âna rà còogai tèpa âboro. Â nùmarà na jè tà pwamainarà ma pwaolé tàra taaci[§]. 26 Â wâguwà, âna guwà cibwaa pwacèwiirà! Ba wà pwi âboro imaina nabibiu kàwà, âna wâdé na é pwacèwii pwi nari èpo. Â wà pwi a pitûâ, âna wâdé na é pwacèwii pwi ênawéna.

27 «Ba [naa jaa tèpa âboro gòropuu, âna] wà pwi ukai, âna é tâa goro taapà; â wà tèpa ênawéna kêe, âna rà naa èe. Â guwà côo, nye càcaa wàrapwiri naa nabibiu kâjè. Ba go jèe pâ nau pwi ênawéna kàwà.

28 «Â wâguwà, na guwà tâa jaa na go tâa na aré ma tòina, 29 âna go mwa naa tàwà [é autâa na] é Mwaciri, na é jèe naa tîo wà Caa kôo. 30 Â jè o mwa pi-ija naima ma wâgo. Â guwà o mwa tâaboo naa gòro autâa kà tèpa ukai, ba guwà o pitûâ kà tèpa 12 wâao *Isaraéla.»

Gà mwa pitütôowâriô, co Pétéru

31 Wà Iésu, âna é tabiié naa goo Simona Pétéru, â é ina pâ: «Tère! Wà Caatana, âna é ilari pâ, na é jèpa tacaiwà. Â ée mwa nama gùmagù é pwâranümawà, naa na jè ji pàara*. 32 [Â ée mwa dau tacaigà co Simona, pwi âji béeò! Au, mearigà! Ba gà o mwa tûu.] Êco na go jèe pwapwicîri ba kâgà, ba na gà mwa cimadò còwâ. Â wiàna gà o mwa wâjué me còwâ dario, â [pâragà, na] gà pagòo tèpa aéjii'gà bèeni.»

33 Â é tòpi tée wà Pétéru pâ: «Bwa! Bwa, co Pwi Ukai! Nye pâriô mwara ma go picâri pwacèwiigà, wiàna naa na karapuu, é ju capai bà!»

22:21-22 Psaume 41.10; Ioane 13.21-22 22:24 Luka 9.46 22:25 Mataiao 20.25-27; Maréko 10.42-45 † 22:25 Naa jaa wà tàpé... Grec: Naa jaa pâ Ba.

§ 22:25 Dernière phrase—Grec: Â rà nama jè ina goorà pâ 'Tèpa pwa na wâdé'.

22:26 Mataiao 23.11; Maréko 9.35 22:27 Ioane 13.12-15 22:30 Mataiao 19.28

* 22:31 Pwa ucina naa na grec goo é pai ura pwâra blé târa ma pinaaitiri é pudòro blé ma é parawée. 22:32 Ioane 17.15

³⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Bwa, go ina tâgà ê âjupâra, co pwini, pâ: Naa na ne nabà, âna béaa kêra cè pai to kêra i ja, âna gà o wacié pitûtôowâri pâ, câgà caa tâmogôorio.»

Guwà ipwabwàtiwà târa ipaa!

³⁵ É ina mwara wà Iésu tà tèpa câmu kêe pâ: «Na ia, âna go cùruwà [ba na guwà Picémara ê *Picémara Wâdé] âna ticè mwani, ma atà, ma wâraâwà na guwà popa wiâwà. Â wà nau, gona nye tiàu jiiwà cè muru?»

Â rà tòpi tée pâ: «Bwa.»

³⁶ Â é ina târa pâ: «Êco na nabàni, âna go ina tàwà pâ, wâdé na guwà popa cè mwani ma atà kàwà! Â wiàna ticè tàuwa kàwà, â wâdé na guwà icuri ârabwée kàwà, ba na o wâri wèe. ³⁷ [Ba rà o jèe tubaèpà tóo pwacèwii na go pwi âboro èpà.] Ba pwa jèe popai goò, na wii naa na *Tii Pwicîri, pâ: *Rà naa wârimuru tée; ba rà ina pâ, é pwi a pwa na èpà. Ésaïe 53.12* Â o jèe nye coo ê popai bèepwiri.»

³⁸ Â rà ina tée wà tèpa câmu kêe pâ: «Wàéni ê du ârailu tàuwa, co Pwi Ukai!»

Â é tòpi târa pâ: «Jèe pâri†!»

É pwapwicîri wâ gòrojaa Élaio

Mataio 26.36–46; Maréko 14.32–42

³⁹ Rà còobé gée na wâ wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â rà pâra naa gòrojaa Élaio. Ba mu nye câmaajé târa [na rà puu wê].

⁴⁰ Ũna rà tèepaa naawê, â é ina târa pâ: «Guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kàwà, wiàna tacaiwà.»

⁴¹ Â é tàpo paé jiiirà, â é tùu jùrué, â é pwapwicîri tà Pwiduée.

⁴² Â é ina pâ: «Caa, wiàna nûmagà, â gà patâjii jiio ê pâ aré ma tòina bèeni. Êco na gà cibwaa pwa ê pwina nûmoo goo, â gà nye pwa câbawâdé'gà.»

⁴³ Â é nye tèepaa kaa pwi jèe *angela, me gée *napwéretòotù, â é pagòoé. ⁴⁴ Â é nye pwapwicîri mwara wà Iésu, â jèe po dau maina ê aré ma tòina kêe. Â ê wétàu kêe, âna jèe pâra nau domii, â joro naa napuu pwacèwii ê pwâra jawé.

⁴⁵ Â nabwé, â é cimadó, â é wâjué me còwâ dari tèpa câmu kêe. Êco na é còo pâ rà puu. Ba dau oratàra gée goo pai pikîri kàra. ⁴⁶ Â é ina târa pâ: «Cina guwà puu? Guwà tà tàcî, â guwà pwapwicîri ba na o pwa cè nii ma gòo kàwà, wiàna tacaiwà.»

Rà tâjùru Iésu

Mataio 26.47–56; Maréko 14.43–52; Ioane 18.3–12

22:35 Luka 9.3, 10.4 **22:37** Ésaïe 53.12 † **22:38** Jèe pâri—Munaa pai ina wèe pâ: Jèe nabwé na jèe tùra.

47 Ûna é bwaa gére ina pwiri wà Iésu, â é po tèepaa me wà Judas, wà i pwi jè ârapàara tèpa 12 apostolo kêe. Â rà tèepaa me wiâê pâ âboro na wâru, [ba na rà tâjùru Iésu]. Â é nye pâra dà Iésu kaa wà Judas, â é pwabwàcu tée, ma bwénüüê.

48 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Wà nau, co Judas? Gà wàrapwiri târa pai pi-icurio, wâgo Pwina naîri âboro, goro é pai bwénüüô'gà?»

49 Wà tèpa câmu kà Iésu, âna rà côo pâ rà o jèe tâjùrué wà tèpa âboro. Â rà pò ma ina tée pâ: «Wâdé co Pwi Ukai, na jè piokée! Wàéni tàuwa!»

50 Â wà pwi jè ârapàararà, âna é nye tüboo kaa é tàuwa kêe naa gòro pûru pwi âboro kîri kà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwailò. [Êco na] é tépàgà co i doronyüruê.

51 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Bwa! Jèe pâri! Guwà cibwaa cicararà!»

Â é tu naa goo i doronyüruê, â nye wâdé côwâ kaa.

52 Â é patùra tèpa pitûâ kà tàpé na rà me nau tâjùrué—tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, ma wà tèpa caa kà tèpa wéaari é Wâra pwapwicîri. Â é ina tàra pâ: «Wà nau? Guwà me nau popao, goro é pâ tàuwa, ma é bàra upwâra, pwacèwii na go pwi a pòtàmwara âboro! 53 Diri é pâ tòotù, âna go tâa nabibiu kàwà, naa na Wâra pwapwicîri, êco na câguwà caa tâjùruo! Bwa, wâdé na wàrapwiri. Ba ni, âna jèe pâara kàwà—pàara na é pitûâ é pàtàmara é bàutê.»

54 Â rà tâjùru Iésu.

É pitütôowâri Iésu wà Pétéru

Mataio 26.69–75; Maréko 14.66–72; Ioane 18.16–27

Rà popa pâ Iésu naa pwârawâ kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwailò. Napwa wà Pétéru, âna é picâwiâê géé iti. 55 Â é pâmari pâra tèpa wéaa, naa na gòroigé kâra pwârawâ. Ba rà pwa é pé na ânye, â rà pwacârau. Â é coo burà pwacârau jaarà wà Pétéru.

56 Â wà tô jè ênawéna, âna é côoê naa na pwéelaa kâra ânye. Â é ciburà ucâriê, â é côoinaê, â é ina [tà tèpa âboro na rà tâa wê] pâ: «É! Wà pwini, âna é pwi jè bée Iésu géé Nazareth!»

57 Êco na é pitütôowâri wà Pétéru, â é ina tée pâ: «Bwa! Câgo caa tâmogòorié, co tóni.»

58 Â géé na càùru é ji pâara bèepwiri, â wà pwi jè âboro, âna é côoinaê mwara, â é ina tée pâ: «Pwiini, gona câgà caa pwi jè bée Iésu?»

Â é tòpi tée wà Pétéru, pâ: «Bwa!»

59 Â wâna caapwi ineretootù, â wà pwi jè âboro, âna é nye gòro goro ina tà tèpa bée pâ: «Akaé! Âjupâra pâ é pwi jè bée! Ba wàè mwara, âna é pwi a me géé Galilée!»

60 Â é tòpi tée wà Pétéru pâ: «Kaa! Gà tère, co pwini! Câgo caa tâmogòori é pwina nûmagà na gà ina!»

Ûna é bwaa gére ina pwiri, â é to i ja. 61 Â wà Pwi Ukai Iésu [na rà tàgére pitèié naa na jè ére gòroigé] âna é nye tabiié kaa, â é ucâri wà Pétéru. Â é nye niimiri kaa wà Pétéru i pwi ia é ina tée wà Iésu pâ: «Béaa kêra é pai to kêra i ja, âna gà o wacié pitûtôowâri pâ, câgà caa tâmogòorio.»

62 Â é còobé naa gòroigé wà Pétéru, â é dau i pijinüü.

Rà tubaèpà tà Iésu ma pitèié

Mataio 26.63–27.2; Maréko 14.53–15.1; Ioane 18.13–14,19–24

63 Wà tèpa âboro na rà wéaari Iésu, âna rà pitaurèe gooé, â rà èié. 64 Â rà târamiri é naporomee, â ûna rà tòbitié, â rà ina tée pâ: «Wàilàapà na èigà? Gà pinadàra cai, [wiàna gà pwi *péroféta na gà tâmogòori diri é muru]!»

65 Â rà dau tànyirié, ma ina tée pâ muru na po dau èpà.

Wâra pitèimuru kà tèpa Juif

66 Ûna po dàuru moo, â rà pitapitirirà naima diri é wâra pitûâ kà tèpa Juif—wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò, ma wà tèpa pitûâ, ma tèpa dotée goro é Naèà. Â rà ina [tà tèpa wéaa] pâ, na rà popa me Iésu na ararà.

67 Â rà ina tée pâ: «Wiàna wâgà wà pwi *Mesia, â gà ina tâbà!»

Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wiàna go ina tàwà é âjupâra, â o câguwà caa cèikí naa good.

68 «Â wiàna go tawèeriwà goro cè jè muru, â o câguwà caa tòpi tóo. 69 Êco na o jèe tèepaa é pàara, na wà Pwina naîri âboro, âna ée mwa tâa gòro étò kà Pwiduee na dau pwa pàtamee, [â ée mwa pitûâ].»

70 [Ûna rà tère pwiri, â rà nye dau putàmu kaa] â rà ina pâ: «Ico pwini! Gona gà ina pâ wâgà, âna gà *Pwina naî Pwiduee?»

Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà jèe nye tàgére ina!»

71 Â rà pi-ina pâ: «Jèe pâri! Guwà nye tère é pwina é ina. Naaco cè tèpa pitòtié, [ba é jèe ipitòtié còwâ]!»

23

Iésu na ara Pilato ma Héroda

Mataio 27.11–26; Maréko 15.2–15; Ioane 18.28–19.16

¹ Rà cau cimadò diri tèpa *wâratûâ kà tèpa Juif, â rà cia Iésu dari wà *Pilato, [pwi kupénoo kà tèpa Roma]. ² Â rà pitòti Iésu, ma ina pâ: «Wà pwi âboro bèeni, âna é pitoo naa na pûru ê Ba kâbâ [tèpa Juif] ba na rà cicara César, pwi ukai. Ba é ticia jjiirà, na rà wâri mwani wâripû tée, â é ina pâ wàé pwi *Mesia, pwi jè ukai maina.»

³ Â é tawèeri Iésu wà Pilato pâ: «Gona nye wâgà kaa, na gà Pwi Ukai kà tèpa Juif?»

É tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà jèe nye tàgére ina.»

Ticè pwina é pwa na èpà!

⁴ É tabiié wà Pilato naa goo tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, ma wà pàra tèpa âboro na rà tâa wê. Â é ina tàra pâ: «Câgo caa pâmari cè majoro wârimuru kêe.»

⁵ Êco na rà ina ba gòo tée pâ: «Bwa! Gà còo, é nama gùmagù napô pitiri, goro é pai pwa pupûra kêe—tapoo na Galilée, tia ni *Iérusaléma!»

⁶ Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Wà nau? Guwà ina pâ, é pwi âboro géé Galilée?»

⁷ Ūna rà tòpi tée pâ «Ūu», â é panuâ pâ Iésu naa jaa *Héroda Antipas. Ba wàé na é pwi kupénoo na Galilée. Â, na pwi pàara-bà, âna é tàgére tâa Iérusaléma.

É coo ara Héroda Antipas

⁸ É nye dau ipwadée kaa wà Héroda na é còo Iésu, ba jèe nye dau gòiri pai tère kêe ê jèkutâ gooé. Â nye dau nùmee na é còo cè jè *câmu kâra pàtamee cèna é pwa. ⁹ Â é tawèerié mwara goro pâ muru na wâru. Êco na câé caa tòpi tée wà Iésu. ¹⁰ Â [naa na diri ê pàara na ru gére wàrapwiri, â] wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò ma wà tèpa *dotée goro é Naèà, âna rà tàgére tâa wê, â rà dau tùra too ma pitòtié. ¹¹ [Jèe pâ nau ora tà Héroda gooé] â rà tànyirié ma piècaarié, wàé ma wà tèpa coda kêe. Â rà pwa ma é coona é pé ârabwée kâra ukai. Â rà panuâê còwâ pàdari Pilato.

¹² Tapoo na pwi tòotù-bà, âna ru pitèreru wà Héroda ma Pilato. Ba béaa, âna nye tupédu a pièpà.

É coo còwâ ara Pilato

¹³ Wà Pilato, âna é panaimari ê napô, bau tèpa pitûâ kàra, ma tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò. ¹⁴ Â é ina tàra pâ: «Guwà pame pwi âboro bèeni, na guwà gére ina pâ: “É pitoo naa na pûru tèpa âboro, ba naa gùmagù ê napô.” Â go tawèerié goo, na arawà. Êco na câgo caa pâmari cèna èpà na pâri ma pwa wârimuru tée goo.

15 «Â wà ukai Héroda Antipas mwara, âna câé caa pâmari cè èpà cèna é pwa, â é panuâê còwâ me naani. Â nye ticè majoroé ma naa wârimuru tée, ma é bà. 16 Na wàrapwiri, â go o nye pwa ma pâdié co, â go o nye panuâê còwâ.» { 17 Ba pâra Pilato na é pacòobé ê pwi jè âboro géé na karapuu, na diri pâ naja, na tòotù *Paséka. }

Nūmarà goo Barabbas

18 [Ūna é ina pwiri wà Pilato] â rà nye cau wiikau too kaa ê pâ âboro, ma ina pâ: «Nama é bà wà pwi âboro bèepwiri! Gà panuâ wà Barabbas!»

19 (Wà pwini Barabbas, âna é tâa na karapuu, ba é pwi a tètâmwara âboro. Â é pwi jè ârapàara mwara tàpé na pwa na rà cicara tèpa *Roma, naa Iérusaléma.)

Tanamiriê naa goro kurucé!

20 Wà Pilato, âna nūmee na é panuâ Iésu, â pwa na é patùra tèpa âboro, [ba na é pacoorà]. 21 Êco na rà mwa nye dau uu ma tomara too kaa pâ: «Tanamiriê! Tanamiriê naa goro *kurucé!»

22 É bwaa wacié tawèerirà wà Pilato pâ: «Dà cè èpà cèna é pwa pwi âboro bèeni? Na nye ticè majoroé ma é bà. Go o nye nama pâdié co, ma panuâê còwâ.»

23 Êco na rà mwa nye dau pwatàngürurà* ma uu too ma ina pâ: «Tanamiriê!»

24 Â é nye niimiri bamwara wà Pilato pâ, na é pwa ê pwina nūmarà goo. 25 Â é panuâ wà Barabbas, wà i pwi pòroca†, â é panuâ wà Iésu tà tèpa coda kêe, ba na rà tètâmwereê‡.

Rà popa pâ Iésu ma rà nama é bà

Mataio 27.32–34; Maréko 15.21–24; Ioane 19.17

26 Wà tèpa coda roma, âna rà popa pâ Iésu, [âna é kâa i kurucé kêe]. Â ipitirà ma pwi jè âboro géé na ville Cyrène, na nee Simona, na é wâjué me géé na aupwanapô. Â rà tacoo gooé, ba na é kâa pwicò i kurucé kà Iésu.

27 Â dau wâru pâ âboro na rà pâra wiâ Iésu. Â wà pa ilàri, âna rà imurué ma pijinünü.

28 Â é tabiié Iésu naa goorà, â é ina tàra pâ: «Pa èpo géé Iérusaléma, guwà cibwaa imuruô! Guwà imuruwà còwâ, ma pâ èpo kàwà. 29 Ba o jèe tèepaa ê pàara na [o dau gòo. Ba] o mwa ina pâ: “Rà ipwàdée pa ilàri na càcaa pâri ma rà ipièrù, ma wàilà na càra caa pâji pitàmari èpo, ma wàilà na càra caa pâji pa-di èpo!”

* 23:23 Pwatàngürurà—Se révolter, se débattre. † 23:25 Pwi pòroca—Meurtrier.

‡ 23:25 Ba na rà tètâmwereê—Grec: Ba na rà pwa tée ê pwina nūma tèpa âboro goo. 23:29 Luka 21.23

30 «Â [o dau maina ê pai picâri kâ tèpa âboro, tiagoro na] o nûmarà na tûu naa gòrà ê pâ jaa[§], ba na naapwàwirà [jii ê pé tòina bèepwiri]!

31 «Ba “Wiàna rà cîri i upwâra na bwaa bwùu*, â rà o mwa wànau târa ê upwâra na jèe mwari?” [Ba rà tubaèpà tôo nabà, â rà o mwa tubaèpà tàwà géé na càué.]]»

32 Â wà tèpa coda, âna rà capai popa Iésu ma wà tupédu a pwa na èpà, ma capai tanamirà.

Rà tanamiriê naa goro kurucé

Mataio 27.35–44; Maréko 15.25–32; Ioane 19.18–27

33 Rà popa Iésu pâ, tèepaa naa na ére na ina goo pâ ‘Nap-wiripûru âboro’. Â rà tanamiriê naa goro *kurucé. Â rà tanamiri mwara i tupédu a pwa na èpà; pwi jèpwi naa gòro étò kèe, â pwi jèpwi naa gòro aèmwü.

34 Â wà Iésu, âna é ina tà Pwiduee pâ: «Caa, gà pwanaurirà, ba càra caa tâmogòori ê pwina rà pwa.»

Â wà tèpa coda, âna rà picàù noo kâra tii, naa goro ê ârabwée kèe.

35 Wâru pâ âboro na rà coo wê, â rà gére ucâri diri ê pwina tèepaa. Â wà tèpa pitûâ kâ tèpa Juif, âna rà pitaurée goo Iésu, â rà ina pâ: «É pi-ina gooé pâ é pwi Mesia, [*pwi a pa-udò na é cùrué me wà Pwiduee]! Â é tâmogòori ma é pa-udò para tàpé, éco na câe caa tâmogòori ma é ipa-uddé còwâ!]]»

36-37 Wà tèpa coda, âna rà pitaurée mwara gooé. Ba rà nye tà pame darié dipâa na maga, â rà nye tà ina tée pâ: «É! Pwiini, wiàna gà pwi ukai kâ tèpa Juif, â gà nye ipa-udògà còwâ!]]»

38 Â rà ténamiri dòiti kâra pûruê jè ére upwâra na wii naa goo ê aupwa tii na ina pâ: IÉSU, PWI UKAI KÂ TÈPA JUIF.

39 Â wà i pwi jè bâadi na ia tanamiriê naa goro jè jènere Iésu, âna é dau tànyiriê, â é ina tée pâ: «A! Wànau co pwini? Gà ina pâ, wâgà pé pwi Mesia. Â gà upagà ni, â gà cau upajè naima!]]»

40 Êco na é tòpi tée wà pwi bée, na ia é tâa goro jè jènere Iésu, ma ina tée pâ: «Pwiibà, gorodà na càcaa wâgotâgà goo Pwiduee, wâgà na gà o jèe tàpo bà†, [â gà o mwa coo araé]? 41 Gà còo, nye *târù ê pai pwa wârimuru kâju, ba ju dau tupédu a pwa na èpà. Â napwa wàé, âna nye ticé èpà na é pwa!]]»

23:30 Osée 10.8; Auinapàpari 6.16 § 23:30 O nûmarà na tûu naa gòrà ê pâ jaa—Grec: Rà o ina tà tèpa jaa: Guwà câjipibà! Rà mwa ina târa nari jaa: Guwà tûu naa gòbà. (Còo Osée 10.8.) * 23:31 Wiàna rà cîri i upwâra... Pai ina wèe pâ, wiàna é picâri wà Iésu, wàé, na câe mu caa pwa na èpà, â rà o mwa dau picâri kaa wà tèpa jènereê, tèpa Juif, na rà pwa na èpà. 23:34 Psaume 22.19; Ésaïe 53.12

23:35 Psaume 22.8–9 23:36-37 Psaume 69.22 † 23:40 Wâgà na gà o jèe tàpo bà—Grec: Wâgà na ipaiwà é wârimuru kâu.

42 Â é ina tà Iésu pâ: «Au, Iésu, gà nyi niimiriô, wiàna gà mwa tâa na ê Mwaciri'gâ.»

43 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Go ina tâgà ê âjupâra pâ: Nabàni, âna gà o tâa jaao, naa napô kôo na tâa wê pinaanapô†.»

Maagé bà kà Iésu

Mataio 27.45–56; Maréko 15.33–41; Ioane 19.28–30

44-45 Ūna po gopaé bwàti, â câé mwa caa té i tòotù, â nye po bàutê pitiri ê napô§ tiagoro na âracié ineretòotù na càuru ija. Â é pé ciità maina, [na é târiwâri ê ére na dau pwicîri] naa na i *Wâra pwapwicîri, âna nye tidàpa kaa. 46 Â é tomara ba maina wà Iésu pâ: *Caa, go panuâ tâgà còwâ ê nyuââô! Psaume 31.6* Â nye êgò kaa ôomaa kêe.

47 Ūna é còo pai bà kêe, wà pwi caa kêra coda roma, â é pwamaina Pwiduée, â é ina pâ: «Nye âjupâra pâ, wà pwi âboro bèeni, âna nye ticé èpà na é pwa!»

48 Â wà diri tèpa âboro na ia rà tâa wê, âna rà wâjué còwâ naa jaarà, â dau tòina pwâranümarà. 49 Napwa naa goo wà tèpa bée Iésu, ma wà mwara pa ilàri na ia rà pâra wiâê géé Galilée, âna rà tà coo iti ma còo pwiri.

Tòpòé naa na auipwàni

Mataio 27.57–61; Maréko 15.42–47; Ioane 19.38–42

50-51 Pwa pwi jè âboro na nee Ioséfa, pwi âboro géé Arimathée wà napô *Judée. É pwi âboro na é pitòimiriê, ma é pwi âboro na é *târù na ara Pwiduée. Â é pwi a nye tà gòo goro tapacîri ê pai tèepaa me kêra ê *Mwaciri kà Pwiduée. Â é pwi jè a tâa na wâratûâ kà tèpa Juif, êco na dau càcaa wâdé tée é pwina rà pwa tà Iésu wà tèpa wâratûâ bée.

52 Â wà pwiibà, âna é pâra naa jaa ukai Pilato, â é ilari jiié i naii Iésu, [â é naa târù tée wà Pilato]. 53 Â é tapwùtù i naii Iésu géé gòro i *kurucé. Â é târamiri goro imwaano na gòri. Â é popaé, â é tòpòé naa na é auipwàni na bwaa âmuê, pé pwêe na îri naa na pé atù, na bwaa nye ticé âboro bà na tòpòé naa na. 54 Diri ê pâ namuru bèepwiri, âna pacoo na papwicî, tòotù béaa kêra ê *tòotù pwicîri kà tèpa Juif. (Na papwicî, âna rà pwabwàti ê pi-ija târa tòotù pwicîri.)

55 [Ūna é gére popa i naii Iésu géé goro kurucé wà Ioséfa, â] wà i pa ilàri géé Galilée, âna rà còoê, â rà pâra wiâê. Â rà còo i auipwàni, na tòpò Iésu naawê. 56 Â nabwé, â rà wâjué còwâ naa pwârawâ, â rà pwabwàti ê pâ wâi ma jawé úrea, ba na rà

† 23:43 Napô kôo na tâa wê pinaanapô—Grec: Paradis. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Paradaiso. 23:44-45 Luka 8.2–3 § 23:44-45 Pitiri ê napô—é, Pitiri ê gòropuu. 23:56 Exode 20.10; Deutéronome 5.14

wicèpwiri naa gòro ê naini Iésu. Êco na, [ûna bàrane, â] rà tàpo coo, ba jèe tapoo i tòotù pwicîri. Â pwicîri na rà wakè na pwi tòotù-bà.

24

É wâro còwâ géé na aubà

Mataio 28.1–10; Maréko 16.1–8; Ioane 20.1–10

¹ Na pwapwicîri, [na dàuru kâra *tòotù pwicîri kâra] na bwaa gòropwaa, â rà pâra naa na auipwàni wà i pa ilàri. Â rà popa pâ i jawé ûrea na ia rà pwabwàti. ² Â rà còo i atù, bécamoori i pwêe, âna jèe pwùru tâjii. ³⁻⁴ Â rà tò, â rà dau pò, ba càra caa pâmari i naini Iésu. Na rà gére pitawèerirà goro ê pwina gére tèepaa, â ru nye piâpâparirà kaa tupédu âboro, na ru coona ê ârabwée na dau pwaa, ma pwâra*. ⁵ Â rà cigòboo i pa ilàri, ba po dau wâgotàra.

Êco na ru ina tàra pâ: «Gorodà na guwà mudàra nacârü, pwi âboro na é jèe wâro [còwâ]? ⁶ Jèe tiàu Iésu ni! Ba é jèe wâro còwâ géé na aubà†! Gona câguwà caa niimiri i pwi ia é ina tàwà, na guwà bwaa tâa ma wàé na Galilée? ⁷ Ba ia é ina pâ, o mwa panuê tã tèpa âboro èpà, wàé *Pwina naîri âboro. Â rà o mwa tanamiriê naa goro *kurucé. Â, naa na béâracié kâra tòotù géé na càué, âna ée mwa wâro còwâ géé na aubà.»

⁸ Â wà i pa ilàri, âna rà nye niimiri kaa pâ, ia é jèe nye ina pwiri tàra wà Iésu. ⁹ Â rà nye itàa kaa géé na auipwàni, ba na rà piwiâ tã tèpa *câmu kêe, ma êdiri pâra tèpa âboro ê pwina tèepaa marirà. ¹⁰ Napwa naa goo wà pa ilàri bèepwiri, âna wà Maria géé Magdala, ma Jeanne, ma Maria tô nyaa kà Jacques, ma wà pâra ilàri mwara.

Â rà pwa jèkutã tã tèpa *apostolo. ¹¹ Êco na càra caa cèikî naa goorà, ba rà niimiri pâ rà piwâmirà. ¹² Êco na wà Pétèru, âna é cimadò, â é itàa naa na auipwàni, [ba na é còo. Â câé caa tò] â é nye po cùué boo co, â é niã dò naadò wâ, â é pò na é còo ê pâ imwaano co na gére tâaboo naani napuu. Â é wâjué còwâ naa pwârawâ, â é dau pinünüma naa goro ê pwina gére tèepaa.

É ipaarié naa gòro naigé Emmaüs

Maréko 16.12–13

¹³ Na tòotù bèepwiri, âna ru pâra wà tupédu ârailu bée Iésu, naa Emmaüs, pwi village, wâpâ na 11 kilomètres géé *Iérusaléma.

* **24:3-4** Tupédu âboro... Pai ina wèe pâ, tupédu angela. Còo mwara Angela naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **24:6** Luka 9.22 † **24:6** Jèe tiàu Iésu... Pã popai bèepwiri, âna nye tiàu na pâra Tii Pwicîri naa na grec.

14-15 **Â** wii naigé, âna ru gére pwa jèkutâ goro ê pâ pwina gére tèepaa. **Â** é pâmwünyabweriruru wà pwi jè âboro, â rà picaapâra. Nye wà Iésu kaa, ¹⁶ êco na càru caa còoinaê.

¹⁷ **Â** é tawèeriruru pâ: «Dà ê pwina gàu gére pwa jèkutâ goo, co tupéeni?»

Â ru coo, na ru nye dau pikîri. ¹⁸ **Â** wà pwi jèpwi (na nee Cléopas), âna é tòpi tée pâ: «Wà nau, co pwini? Gona câgà caa tâmogòori ê pwina gére tèepaa na pâ tòtù bèeni? Diri ê pâ âboro wà Iéru saléma, âna rà nye tâmogòori, â nye wâgà co?»

¹⁹ **Â** é tòpi tàru pâ: «Gona dà?»

Â ru ina tée pâ: «È pwina tèepaa dari Iésu géé Nazareth, pwi *péroféta na é piwéna! Ba dau pwa pátâmara ê pwâratùra kée, ma ê pwina é pwa. **Â** é dau wâdé na ara Pwiduée, â wâru tèpa âboro mwara na rà picâdirié. ²⁰ **Â** wà tèpa pitûâ kâjè, ma tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, âna rà tâjùrué, ma panuâê [tà tèpa *Roma] ba na rà pwa wârimuru tée, ma é bà. **Â** rà nama tanamiriê naa goro *kurucé. ²¹ **Â** [wàibà-ni, âna bà nye po dau pikîri kaa] ba bà nye tà wâari pâ, wàé kaa [pwi *Mesia, na é] *pwi a pa-udò ê Ba kâjè *Isaraéla. **Â** ni, âna jèe âracié tòtù géé na càuru pai bà kée.

²² «**Â** èri, âna wà pàra ilàri géé jaabà, âna rà dau papòbà kaa [goro jèkutâ kàra]. Ba, na bwaa po dàuru, âna rà pàra naa na auipwàni. ²³ **Â** càra caa pâmari i naiié, â rà ina pâ rà cò du *angela, na ru ina tàra pâ, é jèe wâro còwâ wà Iésu! ²⁴ **Â** wà pàra tèpa paa géé goobà, âna rà itaa pâ naa na auipwàni, ba na rà cò, â nye âjupâra pâ, tiâu naii Iésu! [Nye dau ité kaa!]

É tòpi tàru

²⁵ **É** ina tàru wà pwini pâ: «Au, meariwà! Ba nye ticè cèna guwà tâmogòori! Po dau ipwâ ma guwà cèikí naa goro ê pâ pwi ia rà wii wà tèpa péroféta biu! ²⁶ Ba rà ina pâ: Wâdé na é pwamaagé cò wà pwi Mesia naa na pai pwa wèe bèepwiri, béaa kâra pai o paari ê pai maina ma muugère kée.»

²⁷ **Â**, [na rà gére pàra wii naigé, â] é napéaati tàru wà pwini, êdiri pâ jèkutâ gooé na wii naa na *Tii Pwicîri—tapoo naa goro pâ tii kà *Moosé, tèepaa naa goro pâ tii kà tèpa péroféta.

²⁸ **Â** nabwé, â rà tèepaa pâ naa na village na ru pàra naawé wà tupédu âboro. **Â** wà pwiibà, âna pwa na é pàra jiiru. ²⁹ **Ê**co na ru tacoo gooé, â ru ina tée pâ: «Bwa, gà tàpo tâa jaabu†, ba jèe bàrane.»

24:21 Luka 19.11; Apostolo 1.6

24:24 Ioane 20.3–10

24:26 Luka 9.22

24:27 Psaume 22.2–22; Ésaïe 53

†

24:29 Gà tàpo tâa jaabu—Rà ina mwara wà

tèpa ijiao pâ: Jè jèe tâa ma wàibu.

Â rà pàgà naa pwârawâ, â rà tâa wê.

Ru côiinaê na é tubiti poloa

³⁰ Nabwé, ûna rà tâa goro taapà, â é popa é poloa wà pwini, â é pwaolé tà Pwидуée, â é tubiti i poloa, â é ipâdi tàru.

³¹ Ûna wàrapwiri, â ru nye côiina kaa pâ wà Iésu, êco na, na ji pàara bèepwiri, âna é nye pò ma tiàué jiiru kaa. ³² Â ru pi-ina naa gooru pâ: «Nye dau ité kaa é pé ipwàdéé, na tâa na pwâranûmaju, na ia é tàgére patùraju me wii naigé, goro é Tii Pwicîri!»

³³ Ru cimadò, â ru wâjué côiinâ wài naa Iérusaléma, ba na ru ina tà tèpa 11 a câmu na rà gére caatâa wê, ma pàra tèpa bée Iésu. ³⁴ Êco na rà mara ina tàru pâ: «Nye âjupâra kaa pâ, é jèe wâro géé na aubà wà Pwi Ukai! Ba é côiinâ wà Simona Pétèru!»

³⁵ Â wà i tupédu âboro, âna ru piwiâ é pwina tèepaa mariru wii naigé. Â ru ina mwara pâ: «Bu nye côiinaê kaa, na é tubiti é poloa.»

É ipaarié tà tèpa câmu kêe

Mataio 28.16–20; Maréko 16.14–18; Apostolo 1.6–8

³⁶ Wà tèpa câmu kà Iésu ma wà tèpa béera, âna rà pwa jèkutâ [goro pai wâro côiinâ kêe géé na aubà]. Na rà bwaa gére pi-ina pwiri, â é nye coo kaa nabibiu kàra wà Iésu, â é ina tàra pâ: «Bwàcu kàwà! Cidòri nyuâawà!»

³⁷ Â rà cau pò ma po dau wâgotàra, ba rà niimiri pâ pé duée. ³⁸ Êco na é ina tàra wà Iésu pâ: «Cina wâgotàwà ma gûmagû pwâranûmawà? Gorodà na câguwà caa cèikî pâ wâgo?»

³⁹⁻⁴⁰ Â é paari tàra é du îê ma i du âê, â é ina tàra pâ: «Guwà côiinâ é du îô, ma é du âô. Nye wâgo kaa! Guwà côiinâ nâiio, â guwà tu naa goo! Ba é duée, âna nye ticè nâiîé!»

⁴¹ Â rà po dau pò wà tèpa câmu kêe. Â rà ipwàdéé, [ba nûmarà na rà cèikî] êco na rà piwâ, ba càra caa pâji cèikî bwàti. Â é pwa ma tawèerirà Iésu pâ: «Nye pwa cè uti kâjè?»

⁴² Â rà naa têe jè noo kâra ârawèa na cîri, ⁴³ â é uti na ararà.

É tàpiri pai côiina kàra é Tii Pwicîri

⁴⁴ É pwa ma ina tàra pâ: «Guwà niimiri, na jè bwaa tâa ma wâgo, â ia go ina tàwà pâ: O mwa coo diri é pâ pwina rà wii naa good, wà Moosé, ma wà tèpa péroféta, ma naa na tii *Salamo.»

⁴⁵ Â é tàpiri pai côiina kàra ma pai tâmogòori kàra é Tii Pwicîri. ⁴⁶ Ba é ina pâ: «Jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ, wà pwi Mesia,

âna wâdé na é pwamaagé côo, ma bà. Â naa na béâracié kâra tòotù§, â ée mwa wâro còwâ géé na aubà.

⁴⁷ «Â [go panuâwà, ba na guwà] picémara târa diri ê Ba, tapoo na Iéruusaléma, ê popai goro pai pinünüma. [Â guwà ina târa] naa na neeô pâ: “Guwà biiwà ma pitòotéri é wâro kàwà, â ée mwa pwanauri tàwà é pâ èpà kàwà wà Pwiduée!”

⁴⁸ «Ba nye wâguwà, na guwà tèpa *paâjupâra é pwiibà! ⁴⁹ Êco na guwà bwaa tâpo tâa ni, na ville, tapacîri cè pai tòpi kàwà é pàtâma Pwiduée. Ba go o mwa panuâ me tàwà é [Nyuââê Pwicîri] âraimeai na ia é ina béaa wà Caa.»

É too jiià naa napwéretòtù

Maréko 16.19–20; Apostolo 1.9–11

⁵⁰ Wà Iésu, âna é popa tèpa câmu kêe, naa na jè ére na wâmwünyabweri Bétani. Â é tòpò naa gòrà é du îê, â é *pwényunyuâarirà. ⁵¹ Ûna é gére wàrapwiri, â dàgòtùé too jiià naa napwéretòtù. ⁵² Â rà dau pwamainaê. Â nabwé, â rà wâjué còwâ naa Iéruusaléma, â nye dau maina kaa é ipwàdéé kàra. ⁵³ Â rà gòo goro picâdiri Pwiduée taaci naa na *Wâra pwapwicîri.

§ 24:46 Naa na béâracié kâra tòotù—É bà wà Iésu na papwicî, â é wâro còwâ na pwapwicîri. Nabà, âna jè ina pâ, ârailu tòotù géé na càùé. Êco na wiâra é pai pûra tòotù kà tèpa Juif, âna papwicî, âna pwi pâbéaa kâra tòotù; â capàto, âna pwi béârailu kêe; â pwapwicîri, âna pwi béâracié kêe. 24:48 Ioane 15.27; Apostolo 1.8 24:49 Ioane 14.16, 15.26; Apostolo 1.4

Picémara Wâdé na é wii wâ Ioane Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Ioane, pwi *apostolo. Êco na câé caa ina é nee naa na é tii bèeni. Â nye po ina co pâ ‘pwi jè a *câmu’, ma ‘wâ pwi na ia dau wânüma Iésu gooé’. (Còo 13.23; 19.26; 21.24.)

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 70 ma 100 (munaa 80–85), na pàara na wâ Ioane, âna é tâa na province Asia (naa napô Turquie nabà). É wii géé na càù wâ Mataio, ma Maréko ma Luka.

É wii tâi?

Tâ diri tàpé na rà mudàra é naigé, ma é âjupâra, ma é wâro (14.6).

Cina é wii?

Nüma wâ Ioane na é popa me tèpa âboro na rà tère é popai, ba na rà tâmogòori pâ wâ Iésu, âna é pwi *Mesia, wâ *Pwina naí Pwiduée, na ia rà jèe inapàpari biu wâ tèpa *péroféta.

Dà ère é tii bèeni?

Câé caa ipaiwâ pai wiâ kâ Ioane bau é pai wiâ kâ Mataio, ma Maréko, ma Luka. Ba câé caa wiâ diri é pâ popai ma wakè kâ Iésu. Â é inapàpari co é pâ muru, na tâa na wâbinyiri, wâna é pâ popai ma wakè kâ Iésu. Wàéni ère é tii: Wâ Iésu Kériso, âna é pwi Popai na é wâjaa Pwiduée, béaa kêra pai tapoo diri pâ muru. Â é biié ma é âboro, â é wâro nabibiu kêjè naani gòropuu. Wàé, âna wàè é âji pwéelaa; wàè na é pwi naigé, ma é goropwârawâ târa é *âji wâro jaa Pwiduée. Â wàè mwara ‘pwi a wéaari mutò’, na é popajè tèpa âboro pàdari wâ Caa.

7 câmu ma 7 pai ina wèe naa na Tii kâ Ioane

Wâ Ioane, âna é popa é nimaro 7 (na câmu kêe goo é pwina tâbawêe) ba na é paari pâ wâ Iésu, âna é Pwina naí Pwiduée:

7 câmu kêra pàtàma Iésu

É bii jawé ba na dipâa (2.1–12)

É nama tiâu maagé kâ pwi âboro (4.43–54)

É pwa ma é wâdé pwi a pitâbwamwa na tòotù pwicîri (5.1–18)

É pa-ija pâ âboro na wâru (6.1–15)

É pâra gòro parawére jawé (6.16–21)

É nama é niâ pwi a bwi (9.1–7)

É nama é wâro cowa Lacaro (11.1–44)

7 ucina cowa naa gooé na é ina wà Iésu

É ina wà Iésu pâ: *WÂGO, âna go:

Poloa târa wâro (6.35,51)

Pwéelaa kâra gòropuu (8.12)

Goropwârawâ kâra ê pâ mutô (10.7,9)

A piwéaari ê pâ mutô (10.11,14)

Pwina é naa é wâro, ma pawâro cowa tèpa âboro géé na aubà (11.25)

Naigé, ma *ÂJUPÂRA, ma Wâro (14.6)

Âji majoro vigne (15.1,5)

Jè wârani târa pai wii wèe «WÂGO» ba târa paari pâ, wà Iésu, âna é popa é nee Pwiduée, «WÂGO pwi a tâa napwiri, nabà, â dâra gòiri awé.» (Còo *Ioane* naporomee 8 ma 13, ma *Exode* 3.14.) É wârapwiri ba na é paari tâjè pâ, câé caa pwi âboro co, ba é me géé goo Pwiduée Caa.

Pai pitàgoo tii kà Ioane

Iésu, âna é pwi Popai na me géé goo Pwiduée (1.1–18)

Opaâjupâra ma ipwabwâti (1.19–51)

Wakè kêe naa jaa tèpa âboro (2.1–12.50)

Wakè kêe naa Judée ma Samaria (2.13–4.54)

Rà tapoo cicaraé wà tèpa pitûâ (5.1–6.71)

Wakè kêe naa Iérusaléma (7.1–12.50)

Ipicijii ma ipagòo kêe tèpa câmu (13.1–17.26)

Bénabwé pi-ija (13.1–30)

Bénabwé ipagòo (13.31–16.33)

Bénabwé pwâra pwapwicîri (17.1–26)

Pai bà ma wâro cowa kêe (18.1–21.25)

Rà tâjûrué ma nama é bà (18.1–19.42)

É wâro cowa géé na aubà (20.1–21.25)

Pwi Popai na é tâa jaa Pwiduée

¹ É jèe nye tâa ê Popai

naa na autapoo goo

[ê gòropuu].

É tâa jaa Pwiduée.

Ba nye tàgére wàè

Pwiduée.

² É nye wâjaa Pwiduée

naa na autapoo goo.

³ É nama é pwa diri

pâ namuru wà Pwiduée.

Diri ê pâ muru,
âna wàé na pwa.

4 É wâjaaé *âji wâro,
na nama rà wâro
na pwéelaa pâ âboro.

5 Ê pwéelaa, âna é èù
naa nanaara ê bàutê.

Â ê bàutê, âna câé caa
câtâmwereê*.

Pai paâjupâra pwéelaa

6 Wà Pwiduée, âna é cùru me pwi jè âboro na nee Ioane. 7 É pwi a *paâjupâra ê pwéelaa, ba na é pwi naigé mara ê cèikî kà tèpa âboro diri. 8 Càcaa wàé ê pwéelaa, â é tèepaa, ba na é *paâjupâra ê pwéelaa. 9 Wàépwiri ê âji pwéelaa, na é tèepaa naa gòropuu, ba na é nama pwéelaa goo tèpa âboro diri.

10 É jèe nye tâa gòropuu ê Popai, â é tòpò ê gòropuu wà Pwiduée goo ê Popai. Êco na càra caa câmogòorié wà tèpa âboro gòropuu†. 11 É jèe tèepaa [naa napò kêe] naa jaa tèpa bée; â càra caa tòpié wà tèpa jènereê. 12 Êco na wà tàpé na rà tòpié ma cèikî naa gooé, âna é nama rà tèpa naî Pwiduée. 13 Wà tèpa naîê, âna càra caa tèepaa géé goro ê câbawâdé kêra âboro. Ba rà nye tèepaa géé goro ê câbawâdé kà Pwiduée.

É pa naiiri âboro ê Popai

14 É pa naiiri âboro ê Popai, â é wâro nabibiu kêjè. Po tâbawêe naa gooé ê *pimeaari imudi, ma é *ÂJUPÂRA. Â bà jèe côo ê pai maina ma muugère kà Pwina naîê, na é caapwi co, na é tòpi jii Caa.

15 É tomara too wà Ioane, ba na é pamogòorié tà tèpa âboro, â é ina pâ: «Wàé kaa pwiri i pwi âboro na ia go jèe picémaraé tàwà, na ia go ina pâ, é bwaa pwicò kôo wà pwi âboro na dau pwamuru naa gooé jiio, ba é jèe nye wâro béaario†.»

16 Jè pitòpi naa gò é pâ wâdé ma *aupwényunyuâari, géé goo pimeaari imudi kêe. 17 Béaa, âna é pinaigé mara é *Naèà wà *Moosé. Â nabàni, âna é pinaigé mara é pimeaari imudi ma *ÂJUPÂRA, wà Iésu *Kériso. 18 Nye ticé pwi jè âboro cèna é mu jèe côo Pwiduée. Êco na wà Pwina naîê na caapwi co, âna wàé kaa

1:4 Ioane 5.26 1:5 Ioane 3.19 * 1:5 Câé caa câtâmwereê—é, Câé caa tâmogòorié, é, câé caa tòpié. 1:6 Mataio 3.1; Luka 1.13–17,76 1:9 Ioane 8.12

† 1:10 Tèpa âboro gòropuu—Grec: Gòropuu. Wà Ioane (pwi awii tii bëeni), âna é ina diri tèpa âboro na tàutàra goo wà Pwiduée, â na rà cicara Iésu ma wà tàpé na rà pâra wiâê. 1:13 Ioane 2.11, 3.3–6; Filipi 2.7; 1 Péteru 1.23 † 1:15 Béaario—Béaa kôo. 1:17 Exode 34.28; Roma 6.14 1:18 Exode 33.20; Ioane 6.46; 1 Timotéo 6.16

na pamogòorié tâjè. Ba é nye tà tâa jaa Pwiduée, â nye tàgére wàè còwâ mwara Pwiduée.

Opaâjupâra kà Ioane Pwi a piupwaa

Mataio 3.1–12; Maréko 1.1–8; Luka 3.1–18

19-20 Wà tèpa caa kà tèpa *Juif[§] géé *Iéruusaléma, âna rà panuâ pâ pàra tèpa ênawéna kâra Wâra pwapwicîri*, ma pàra tèpa pwa *ârapwailò dari Ioane. Â rà tawèerié pâ: «Wâgà wàa?»

Â nye ticè na é naapwàniri goorà, ba é ina ba pwéelaa tàra pâ: «Càcaa wâgo pwi *Mesia, [na ée mwa pa-udò é Ba].»

21 Â rà tawèerié pâ: «Â gona wâgà wàa? Gona càcaa wâgà Élia, pwi *péroféta [na ée mwa pâbéaa kêe]?»

«Bwa†.»

«Â gona câgà caa i pwi Péroféta [na é inaê wà Moosé]‡?»

«Bwa.»

22 «Â gona wâgà wàa? Gà ina tâbà, ba na bà ina tà tàpé na rà panuâbà me.»

23 Â é tòpi tàra pâ: «Wâgo wà pwi âboro na ia é inaô wà Isaia, pwi péroféta, na ia é wii pâ:

Pwi âboro naa namaré

na é tomara too:

“Ée me Pwi Ukai!

Patàrù naigé kêe!”»

Ésaïe 40.3

24 Rà tâa nabibiu kà tèpa âboro bèepwiri cùrurà, pàra tèpa *Farasaio. 25 Â rà tawèerié mwara pâ: «Wiàna càcaa wâgà pwi Mesia, é, Élia, é, pwi Péroféta, â gorodà na gà *piupwaa?»

26 Â é tòpi tàra wà Ioane pâ: «Wâgo, âna go piupwaa goro jawé. Êco na é wânabibiu kàwà, é pwi âboro na câguwà caa

§ 1:19-20 Tèpa caa kà tèpa Juif—Wà Ioane, âna é pwa wâru wii pâ, tèpa Juif, naa na tii bëeni, âna pai ina wèe pâ, tèpa pitùâ kà tèpa Juif. É, na pàra pwi, âna pai ina wèe pâ, diri tèpa âboro na rà gére tâmaari Iésu (par ex. naa na pâ nee tii 6.41, ma 8.22, ma 12.9). Â bà wii pâ, tèpa âboro naawê. * **1:19-20** Ênawéna kâra Wâra pwapwicîri—Lévite. Pwi âboro géé na wâao kà Lévi na é pitu tà tèpa pwa ârapwailò.

1:21 Deutéronome 18.15,18; Malachie 3.23; Mataio 11.14 † **1:21** Câe caa pâji tâmogòori wà Ioane é pai maina kâra é wakè kêe. Ba é ina wà Iésu naa na Mataio 11.14 pâ, nye wà Ioane kaa, na é pwa é wakè kà Élia. Còo mwara Mesia ma Élia naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. ‡ **1:21** Pwi Péroféta na é inaê wà Moosé—Pwi Péroféta na dau imaina, na ée mwa pwi apa popai nabibiu kà Pwiduée ma tèpa âboro. Càra caa tâmogòori wà tèpa Juif pâ, wà pwi âboro bèepwiri, âna wàè kaa pwi Mesia na rà tapaciê. Â càra caa tâmogòori pâ, tàgére wà Iésu Kériso. Còo Péroféta naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **1:23** Ésaïe 40.3

câmogòorié. ²⁷ Wàé, âna ée mwa pwicò kôo. Êco na po dau càcaa pâriô, ma go tipi ê otàpwe goro du wâraâê§, [ba é Pwi Ukai].»

²⁸ Ê pwâra pitûra kàra bèepwiri, âna rà pwa na Bétani, pwi vil-lage na wâdò còwâ kâra nairiwâ Ioridano, wâna na é piupwaa naawê wà Ioane.

É Pwina naî Pwiduée wà Iésu

²⁹ Na dàuru kêe, â é còo Iésu wà Ioane, na é me burèe, â é ina pâ: «Wàéni i *Pwi nari mutô kà Pwiduée! Wàé na é patâjii ê èpà kâra pâ âboro gòropuu! ³⁰ Wà i pwi âboro, na ia go inaê tàwà napwiri pâ: Ê bwaa pwicò kôo wà pwi âboro, na dau pwamuru naa gooe jiio, ba é jèe nye wâro béaario.

³¹ «Béaa, âna câgo caa câmogòori* pâ wàilàpà pwi âboro na ia go picémaraê tàwà. Â go me nau piupwaa goro jawé, ba na rà o câmogòorié wà tàpé *Isaraéla.»

³² Â é paâjupâra mwara wà Ioane pâ: «Go còo ê *Nyuâaê Pwicîri, na é boo géee napwéretòotù, wâra déamu, â é boo naa goé. ³³ Béaa, âna bwaa câgo caa pâji câmogòori pâ pwiri wàilàpà. Êco na wà Pwiduée, na é cùruo me, nau piupwaa goro jawé, âna é jèe ina tòo béaa pâ: “Gà mwa còo ê Nyuâaê Pwicîri, na boo naa gò pwi jè âboro, â é mwa tâa gooe. Âna wàe kaa, pwi âboro na ée mwa piupwaa goro Nyuâaê Pwicîri.”

³⁴ «Â wàé kaa pwiri ê pwina go còo, â go nye paâjupâra pâ, wà pwi âboro bèepwiri, âna Pwina naî Pwiduée.»

É tapoo todà tèpa câmu

³⁵ Na dàuru kêe, âna rà tâa wê còwâ wà Ioane ma tupédu âboro ârailu a *câmu kêe. ³⁶ Â é còo Iésu na é paé, â é ina pâ: «Wàéni i Pwi nari mutô kà Pwiduée!»

³⁷ Â ru tèreê, â ru pâra wiâ Iésu. ³⁸ Â é tabèrèe wà Iésu, â é còoru, na ru géee pâra wiâê, â é ina tàru pâ: «Gàu mudà î?»

Â ru tòpi tée pâ: «Gà pitâa pâ, co pwi Rabbi?» (Ê popai *Rabbi*, âna pai ina wèe pâ ‘Pwi a pwa pupûra’.)

³⁹ Â é ina tàru pâ: «Gàu me, ba na gàu o còo.»

Jèe ârapápé ineretòotù na càuru ija. Â rà pâra naima, nau còo na é pitâa wê, â rà jèe tà burà tâa wê.

⁴⁰ Wà pwi jèpwi géee gooru, âna wà André, pwi aéjii kà Simona Pétéru. ⁴¹ Â é pò ma pâmari pwi aéjii kêe, â é ina tée pâ: «Bu jèe pâmari pwi Mesia!» (Ê popai ‘Mesia’, âna pai ina wèe pâ ‘Kériso’.)

1:27 Ioane 1.15 **§ 1:27** Tipi ê otàpwe goro du wâraâê—Ê wakè kà tèpa ênawéna na dau kîri. **1:29** Ésaie 53.6–7; 1 Pétéru 1.18–19 **1:30** Ioane 1.15 * **1:31** Câmogòori—Reconnaitre (cf tâmogòori, còoina). **1:32** Mataio 3.16 **1:34** Mataio 3.17 **1:36** Ioane 1.29 **1:40** Mataio 4.18–20

42 Â é popaé pàdari Iésu. Â é côo wà Simona wà Iésu, â é ina tée pâ: «Wàgà Simona, pwina naí Iona†. O mwa pituneegà pà Céphas‡, é, Pétéru.» (Ê pwi neere âboro bèeni, âna pai ina wèè pà 'Atü'.)

É todà Filipino ma Natanaël

43-44 Na dàuru kêe, â nūma Iésu na é wājué côwâ naa napò Galilée. Ūna é pâra, â ipitiru ma Filipino, pwi âboro gée Bethsaïda, village kà André ma Pétéru. Â é ina tée wà Iésu pâ: «Me wiâô!»

45 Â wà Filipino, âna ipitiru ma Natanaël§, â é ina tée pâ: «Gà côo, bà jèè côo pwi âboro, na ia é inaê wà Moosé naa na i Naèà kêe—wà pwi âboro na ia rà picémaraê mwara wà pàra tèpa péroféta. Wà pwiibà, âna wà Iésu, pwi âboro gée Nazareth, pwina naí Ioséfa.»

46 Â é ina tée wà Natanaël pâ: «Gona nye pâri ma me gée Nazareth, cè jè muru cèna wâdé? Auwa!»

Â é tòpi tée wà Filipino pâ: «Me, ma gà côo!»

47 Ūna é gère medari Iésu wà Natanaël, â é côoê wà Iésu, â é ina pâ: «Wàèni é pwi âji Isaraéla, ba é pwi âboro na é *târù ma âjupâra!»

48 Â [é pò wà pwiibà, â] é ina tée pâ: «Gà tâmogòorio géepà?»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Béaari é pai todàgà kà Filipino, âna go jèè tà côogà na aranara i *upwâra wâi.»

49 Â é ina tée wà Natanaël pâ: «Pwi a pwa pupûra, wâgà Pwina naí Pwидуée, â gà Pwi Ukai naa Isaraéla!»

50 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gona gà cèikî, gée goo na go ina tâgà pâ, go côogà na aranara i upwâra wâi? Tàpo coo, ba gà o mwa côo é pâ namuru na dau maina jii pwiri!»

51 Â é ina [târa diri] pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Guwà o mwa côo é napwéretòotù, wiàna tàpirié. Â guwà o mwa côo wà tèpa *angela kà Pwидуée, na rà too ma tàbàtù, wâgò-o *Pwina naíri âboro.»

2

É tâa goro piéa na Kana wà Iésu

1 Gée na càuru ârailu tòotù, âna pwa jè piéa na Kana, jè village gée Galilée. Â é tâa goo wà nyaa kà Iésu. 2 Â rà todà mwara Iésu ma tèpa *câmu kêe, naa goro piéa.

1:42 Mataio 16.18 † 1:42 Iona—é, Ioane. ‡ 1:42 Céphas—Nee naa na araméen, Pétéru naa na grec. 1:45 Deutéronome 18.18; Ésaïe 7.14, 9.5; Jérémie 23.5; Ézékiel 34.23 § 1:45 Natanaël—Nee *Barthélemy* naa na pâ tii kà Mataio, Maréko ma Luka. 1:49 Mataio 14.33, 16.16; Maréko 3.11 1:51 Genèse 28.12

³ [Bwaa càcaa pâji pwâadàra i tòotù, â] jèe pâ nau ticè dipâa *. Â é todà Iésu wà nyaa kêe, â é ina tée pâ: «Au, meaarirà, ba jèe ticè dipâa kàra.»

⁴ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Naa càcaa wâgà, na pitûâri tôo, cè pwina go o pwa†. Ba bwaa càcaa pâji tèepaa me é pàara kôo‡.»

⁵ Â é ina wà nyaa kêe tà tèpa ênawéna pâ: «Guwà pwa diri é pwina ée mwa ina tàwà.»

⁶ Â tâa wê é tèpa wâra jawé atü na po 6, na piwâpâ na 100 litres. Wà tèpa *Juif, âna rà mu pa é jawé géé na, târa é 'pwapwicîri târa pai *pinuwa', wiâra é nyamanya kàra. ⁷ Â é ina tà tèpa ênawéna wà Iésu pâ: «Pwaa ma wâbé tèpa wâra jawé bèepwiri, goro jawé.»

Â rà pwaai ma wâbé diri.

⁸ Â é pwa ma ina târa cõwâ pâ: «Guwà cia cõwâ, â guwà popa pàdari wà pwi apooro pi-ija.»

Â rà cia pàdarié. ⁹ Nabwé, â é nacai i jawé wà pwini [â é pò, ba] jèe pâra nau dipâa. Â câé caa tâmogòori wâna na me géewê, i dipâa bèepwiri. (Êco na wà tèpa ênawéna, âna rà nye tâmogòori.) Â é todà pwi a piéa, ¹⁰ â é ina tée pâ: «Naa na é pai pwa kâjè, âna jè ipâdi béaa é dipâa na dau wâdé. Ûna rà jèe dau wâdo, â jè mwa pâdi é dipâa na câé caa po dau wâdé. Êco na wâgà, âna gà nye tàgére wéaari dipâa na wâdé, tiagoo ni!»

¹¹ Wàé kaa pwiri tapoo pàtàmara wakè, na é tapoo wà Iésu na Kana wâ Galilée. Ba é câmu bèepwiri, âna é paari é pai maina ma muugère kêe. Â rà cèikî naa gooé wà tèpa câmu kêe.

¹² Géé na càùé, â é boo naa Capernaüm wà Iésu, wailà ma wà nyaa kêe, ma tèpa aéjii kêe, ma wà tèpa câmu kêe. Â càcaa wâru pâ tòotù na rà tâa wê na.

*É tü tà tèpa pi-icu géé na Wâra pwapwicîri
Mataio 21.12; Maréko 11.15; Luka 19.45*

¹³ Jèe tàpo wâmwünyabwe é tòotù *Paséka, tòotù maina kà tèpa Juif. Â é too naa *Iéruusaléma wà Iésu§. ¹⁴ Â ûna é tò naa na [gòroigé kâra] é *Wâra pwapwicîri, â é pàdari é pâ âboro, na rà gére pi-icu paaci ma mutô ma déa, â é cõo mwara tèpa pitòotéri mwani*, na rà tâaboo naa goro taapà kàra. ¹⁵ Â é bàpi

* 2:3 Ticè dipâa—Dau maina kamu kà tèpa apooro é tòotù. 2:4 Ioane 7.30, 8.20

† 2:4 Naa càcaa wâgà, na pitûâri tôo... é, Dà cèna pwina nümagà goo? Grec: Târa dà'gà é pwina kôo? ‡ 2:4 Pàara kôo—Ê pàara na o mwa paari é pai muugère ma

maina kà Iésu. 2:12 Mataio 4.13 2:13 Exode 12.1–27 § 2:13 Munaa wà Iésu, âna é wailu pacòobé tèpa pi-icu géé na Wâra pwapwicîri—naa na pai tapoo tâa kêe na Iéruusaléma, na wii ni na Ioane 2.13–22; ma naa na béarácié kâra pai tâa kêe wê, na wii na Mataio 21, ma Maréko 11, ma Luka 19. * 2:14 Pitòotéri mwani—Cõo note goo Mataio 21.12.

ê otàpwe, ba na ubati, â é cau tütürà† géé na Wâra pwapwicîri—cau wailà mara pâ mutô ma paaci kàra. Â é tawicèpwiri tâjii ê pâ mwani atü kà tèpa pitòotéri mwani, ma pugòboori ê pâ taapà kàra. ¹⁶ Â é tûâri tà tèpa pi-icu marü, pâ: «Guwà patâjii géeni ê pâ muru bèeni! Â guwà nabwé na guwà pwa ma wâra pi-icu é wâ kà Caa kôo!»

¹⁷ Â wà tèpa câmu kêe, âna rà mwa niimiri ê jè auwii naa na *Tii Pwicîri, pâ: *Dau maina é pwâranümoo goo é Wâra pwapwicîri'gà.* *Psaume 69.10*

Ucina goo pai wâro còwâ kêe

¹⁸ Rà ina tée wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif pâ: «Dà cè câmu kêe, na gà pwa, târa paari tâbà pâ é pwina gà pwa, âna muru me géé jaa Pwiduée?»

¹⁹ Â é ina tàra pâ: «Téura tâjii ê wâra pwapwicîri bèeni, â go mwa pacima còwâ naa na âracié tòotù!»

²⁰ Â rà ina tée pâ: «A?! Po 46 naja goro pai bari wâra é Wâra pwapwicîri bèeni! Â wànau? Wâgà, âna gà ina pâ gà o pacima còwâ naa na âracié tòotù?!»

²¹ Êco na é 'wâra pwapwicîri' na é ina wà Iésu, âna é ina é naiié. ²² Ûna ée mwa wâro còwâ géé na aubà, â rà mwa niimiri wà tèpa câmu kêe, pâ, é mu jèe nye [pwa wâru] ina tàra ê pwi bèepwiri. Â rà cèikî naa goo é Tii Pwicîri, ma pâ pwina é jèe nabwé ina wà Iésu.

É tâmogòori pwâranümara âboro

²³ Ûna é bwaa tâa Iérusaléma wà Iésu, na tòotù Paséka, â dau wâru âboro na rà cèikî naa gooé. Ba rà jèe còo pâ câmu kâra pàtâma Pwiduée na é pwa. ²⁴ Êco na câé caa po cèikî naa goorà, ba é jèe nye cau câmogòorirà diri. ²⁵ Ba càcaa âjimuru tée, wiàna ina tée é pai pwa kâra âboro, ba é nye tâmogòori pwâranümarà.

3

Pitùra kà Iésu ma Nicodème

¹ Pwa pwi jè âboro na nee Nicodème, pwi jè ârapàara [tèpa pwapwicîri géé jaa] tèpa *Farasaio. Â é pwi âboro imaina kà tèpa *Juif. ² Â é pâra dari Iésu na jè ne, â é ina tée pâ: «Pwi ukai, bà jèe tâmogòori pâ, gà pwi a pwa pupûra na gà me géé goo Pwiduée. Ba nye ticè pwi âboro, na pâri ma é pwa é pâ *câmu kâra pàtâma Pwiduée na gà pwa, wiàna câé caa wâjaaé wà Pwiduée.»

Wâdé na jèu pitèpawà còwâ

† 2:15 Tütürà—Tü tàra. 2:17 Psaume 69.10 2:19 Mataio 26.61, 27.40 2:21 1 Korénito 6.19 2:22 Luka 24.6–8; Ioane 12.16 2:23 Ioane 7.31 3:1 Ioane 7.50, 19.39

³ É tòpi tée pâ: «Gà tère bwàti, ba go ina tâgà ê âjupâra pâ: Wiàna càcaa jèu pitèpa còwâ* wà pwi âboro, â o càcaa pâri ma é còo ê *Mwaciri kà Pwiduée.»

⁴ Â é ina tée wà Nicodème pâ: «A? É wànau târa cè pai pitèpaé còwâ, wà pwi jè âboro na é jèe maina? Gona nye pâri ma é tò còwâ naa nanaa nyaa kèe, ma o mwa jèu pitèpaé còwâ?»

⁵ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Go ina tâgà ê âjupâra pâ: Wiàna càcaa jèu pitèpa còwâ wà pwi âboro, goro jawé ma é Nyuâaé Pwicîri, â o càcaa pâri ma é tò naa na Mwaciri kà Pwiduée. ⁶ Wà pwina pitèpaé gée goro âboro, âna nye pwi âboro. Â wà pwina pitèpaé gée goo ê Nyuâaé Pwicîri, âna nye pwi âboro kà Pwiduée. ⁷ Gà cibwaa pò, na go gére ina tâgà pâ, wâdé na jèu pitèpawà còwâ. ⁸ Gà còo, ê pwéretòotù, âna é nye pâ naa, na nye nùmee na é pâ wê. Â gà tère aié, â câgà caa tâmogòori na é me géewê, ma wâna é pâ naawê. É wàrapwiri mwara naa goo pwi âboro na pitèpaé naa na é Nyuâaé Pwicîri.»

O cipa too wà Pwina naîri âboro

⁹ É ina tée wà Nicodème pâ: «[Ê 'pitèpa bèeni naa na é Nyuâaé Pwicîri' na gà ina, âna] o wànau târa cè pai pwa wèe?»

¹⁰ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gà pwi *dotée goro ê Naèa, â gà pwi âboro imaina na *Isaraéla. Â gona câgà caa tâmogòori é pâ pwi bèepwiri? ¹¹ Go ina tâgà ê âjupâra pâ: Bà† ina pâ pwina bà tâmogòori, â bà *paâjupâra é pwina bà còo. Â câguwà caa tòpi é pwina bà paâjupâra. ¹² Na go ina tàwà pwina tèepaa naa na gòropuu, â câguwà caa cèikî naa goo. Â guwà mwa wànau târa cè pai cèikî kàwà, wiàna go ina tàwà é pâ muru na wânidò *napwéretòotù? ¹³ Nye ticé pwi jè âboro cèna é too naa napwéretòotù; â wâdé co wâgo *Pwina naîri âboro‡, na go boome gée napwéretòotù.

¹⁴ «[Gà pitaniimiri é pai pwa kà] *Moosé, naa namaré. Ba é cipa too naa goro é bàra upwâra, é dòea na pwa goro paò. Â o wàrapwiri é pai cipa too wà *Pwina naîri âboro§, ¹⁵ ba na wà pwina é cèikî naa gooé, âna o tà tée é *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée.

Dau wânüma Pwiduée gooje

3:3 Mataio 18.3; 1 Pétérù 1.23 * **3:3** Pitèpa còwâ—é, Pitèpa gée goo Pwiduée na é wânidò. **3:5** Ézékiel 36.25–27 **3:6** Ioane 1.13 † **3:11** Bà—Munaa wà Ioane, âna é popa é popai kà Iésu, ba na popai kâra diri é wâra pwapwicîri. ‡ **3:13** Pwina naîri âboro—Pwina naîri âboro na é wânidò napwéretòotù na pâra Tii Pwicîri naa na grec. **3:14** Nombres 21.9; Ioane 8.28, 12.32 § **3:14** Pwiri popai kà Iésu, é, pwiri popai kà Ioane. **3:15** Ioane 20.31

16 «Ba po dau wânüma Pwiduee goo ê pâ âboro gòropuu, êkaa na é panuâ me wà Pwina naiê na é caapwi co, ba na wà pwina é cèikî naa gooé, âna câé caa bà, êco na o tà têe ê wâro dâra gòiri. 17 Ba câé caa cùru me Pwina naiê, wà Pwiduee, ba na é pitèi tèpa âboro gòropuu. Â é cùrué me, ba na rà udò ê pâ âboro gée gooé, [ma tâa târa ê *âji wâro jaaé]. 18 Wà pwina é cèikî naa goo wà Pwina naiê, âna càcaa pitèié; â wà pwina câé caa cèikî naa gooé, âna jèe pitèié. Wàrapwiri, ba câé caa cèikî naa goro *Pwina nai Pwiduee, na é caapwi co.

19 «Â é aupitèi bèepwiri, âna êni: É jèe tèepaa me é pwéelaa naa gòropuu, êco na wà tèpa âboro, âna wâdé târa ê bàutê jii é pwéelaa. Ba é pâ càrarà ma tûâ kâra, âna nye taaci èpà. 20 Ba wà pwina é pwa taaci na èpà, âna é èpàri é pwéelaa. Â câé caa me naa na pwéelaa. Ba péa o côo ê pâ tûâ kêe na èpà. 21 Â wà pwi âboro na é wakè na *ÂJUPÂRA, âna é me naa na é pwéelaa, ba na inapàpari diri pâ wakè kêe, na me gée goo Pwiduee.»

É inapàpari Iésu wà Ioane

22 Gée na càué, â rà pâra wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe, naa napô *Judée. Â rà tàpo tâa wê, â é *upwaa tèpa âboro. 23 Â wà Ioane mwara, âna é *piupwaa naa na ére wâ Énon, wâmwünyabweri Salim, gée goro na wâru najawé wê. Â rà pâra wiâé ê pâ âboro, ba na é upwaarà naawê. 24 (Ba bwaa câé caa pâ pwa karapuu, na pàara bèepwiri.)

25 Na jè tòotù, âna wà pwi jè Juif, âna é tapoo pitùra ma wà tèpa câmu kà Ioane. Â rà pâ nau pitòcia goro é 'pwapwicîri târa *pinuwa' wiâra é nyamanya kâra. 26 Â rà pàdari Ioane, â rà ina têe pâ: «Pwi ukai, gà niimiri i pwi âboro na ia gà paâjupâraé, na ia gàu caatâa na ére gée còwâ kâra Ioridano? Â gà côo, nabàni, âna é jèe gére piupwaa! Â jèe po dau wâru ê pâ âboro na rà gére pâra darié!»

27 Â é tòpi târa wà Ioane pâ: «Nye ticè jè muru cèna é tòpi wà pwi âboro, wiàna câé caa naa têe wà Pwiduee. 28 Ba wâguwâ kaa, âna guwà jèe nye tèreô, na go ina pâ, càcaa wâgo *Mesia [na ée mwa pa-udò ê Ba]. Ba wâgo, âna cùruo me, ba na go pàbéaa kêe.

29 «Guwâ côo, wà pwina é tâa jaa wà tô a piéa, âna wà pwi a piéa. Â napwa naa goo wà pwi bée pwi a piéa; âna é tà coo goro jènereê, â é tàmaarié. Â é dau ipwàdéé goro é pwâratùra kêe. Â ipaiwà naa gooò, ba nye tâbawêe nabà é ipwàdéé kôo. 30 Â wâdé na é pimaina too; â go pikîri boo.»

Wà Pwina é me géenidò napwéretòotù

31 Wà pwi âboro géé gòropuu, âna é nye géé gòropuu. Â é nye tura pwacèwii pwi âboro géé gòropuu. Êco na wà pwina é me géenidò napwéretòotù, âna é nye wâjajè diri. Üu, é wâjajè diri kaa*. 32 Â é nye paâjupâra ê pâ muru na é jèe còo ma têre. Â nye ticè âboro cèna é tòpi é pâ muru na é ina. 33 Â wà pwi âboro na é tòpi é pipaâjupâra kèe, âna é inapàpari pâ, wà Pwiduée, âna é ina é âjupâra. 34 Ba wà pwi âboro na é cùrué wà Pwiduée, âna é ina é popai kà Pwiduée. Â wà Pwiduée, âna é naa bamwara têe é Nyuâaê Pwicîri.

35 Wà Pwiduée Caa, âna wânümee goo Pwina naîê, â é naa têe pitûâ naa gòro diri pâ muru. 36 Wà pwi âboro na é cèikî naa goo Pwina naîê, âna tà têe é wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. Â wà pwi âboro na tàutêe na é cèikî, âna o cáe caa wâro. Â é pwâra putàmu kà Pwiduée, âna o nye tà tâa gooé.

4

Pwâra pwa jèkutâ kà Iésu ma tô jè ilàri géé Samaria

1-3 Rà têre wà tèpa *Farasaio pâ, wâru é pâ âboro na é todàra wà Iésu, ma *upwaaà, jii wà Ioane. (Êco na cáe caa *piupwaa wà Iésu; â wà tèpa *câmu kèe co na piupwaa.) Ûna é têre pwiri wà Iésu, â é pâra géé napô *Judée, naa Galilée. 4 Â é pitapàgà pâ napô *Samaria.

5 Â é tèepaa naawê, â é pâra naa na pwi jè village, na nee Sikar, na é wâmwünyabweri é napuu, na ia é jèe naa wà Iakobo* tà pwina naîê Ioséfa, [na pàara biu]. 6 É tâa wê é pwârajawé kà Iakobo†. Â é tàpo tâaboo naawê wà Iésu, ba dau oratêe, goro é pai pâra kèe, â jèe gopaé.

Pwârajawé târa wâro

7-8 Wà tèpa câmu kèe, âna rà pâra naa na village nau wâri cè èrà. É tèepaa naa goro pwârajawé wà tô jè ilàri géé Samaria, nau cia jawé. Â é ina têe wà Iésu pâ: «Tôoni, go ilagà na gà naa cè wâdooò.»

3:31 Ioane 8.23 * 3:31 Pwiri popai kà Ioane Pwi apiupwaa, é pwiri Iésu, é pwiri Ioane pwi awii é tii bèeni. 3:32 Ioane 3.11 3:35 Mataio 11.27; Ioane 5.20 3:36 Ioane 3.16-18; 1 Ioane 5.12 4:1-3 Ioane 3.22 4:5 Genèse 33.19; Josué 24.32 * 4:5 Iakobo—Pwi jojooro diri tèpa Juif. Còo mwara Abéaama, ma Isaaka, ma Iakobo naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. † 4:6 Pwârajawé kà Iakobo—É dau tâgòro, â jèe panuâ boo é cio na tòo goro otâpwe, târa cia jawé.

⁹ Â é tòpi tée i tô ilàri pâ: «Ée! Cina gà ila jawé jiio, wâgà pwi *Juif? Ba wâgo, âna go tô Samaria.» (Ba càra caa piwâdé wà tèpa Juif ma tèpa Samaria‡.)

¹⁰ Â é tòpi tée pâ: «Câgà caa câmogòorio, wâgo pwi a gére ila jawé jiigà. Â câgà caa câmogòori mwara é uràpâra kà Pwiduée. Ba wiàna gà còoinari, â pwiri gére wâgà na ila jawé jiio; â pwiri go gére naa tâgà cè jawé târa wâro!»

¹¹ Â é ina tée wà tòobà pâ: «Gà o wà nau târa cè pai pa wàra i jawé târa wâro, na gà gére ina? Ba nye ticè wâra cia, â é po dau tâgòro i pwârajawé. ¹² Wà nau? Gà piwéna jii Iakobo, pwi caa kâbà§? Ba wàé na naa tâbà i pwârajawé bèeni. Â rà wâdo ni, ma tèpa naîê, ma é pâ macii kée diri.»

¹³ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Ê pâ âboro na rà wâdo na pwârajawé bèeni, âna o bwaa nye tà nùmarà dâra wâdo còwâ. ¹⁴ Êco na wà pwi âboro na é wâdo é jawé na go naa tée, âna o càcaa mwa caa nùmee dâra wâdo. Ba é jawé na go o mwa naa tée, âna ée mwa pâra nau pwârapò gooé—pwi pwârapò na ée mwa tà ciburà pò, tia naa na é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée!»

¹⁵ Â é ina tée wà tòoni pâ: «Naa tóo é jawé bèepwiri! Naa tóo, ba na o câ mwa caa nùmoo dâra wâdo còwâ! Â o câgo mwa caa me còwâ nau cia jawé wâni!»

Wâgo pwi Mesia na patùragà

¹⁶ É tòpi tée pâ: «Pâra nau todà pwi éagà; â gàu me naani.»

¹⁷ «Nye ticè éao.»

«Nye âjupâra é pai ina'gà pâ nye ticè éagà. ¹⁸ Ba jèe po 5 éagà. Â wà pwina gàu gére pitâa ma wàéni, âna càcaa pwi éagà mwara. Üu, nye âjupâra kaa é pai tòpi'gà!»

¹⁹ Â é ina tée wà tô ilàri pâ: «Go còo pâ gà pwi *péroféta, [na gà pame é popai me gée jaa wà Pwiduée]! ²⁰ Wà tèpa ijiao kâbà, âna rà pwamaina Pwiduée gòro é jaa bèeni. Â napwa naa goowà tèpa Juif, âna guwà ina pâ é ére na jè pwamainâe naawê, âna wà *Iérusaléma.»

²¹ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Tòoni, gà cèikî naa goodò, na go ina pâ: O mwa tèepaa me é pwi pàara, na o jèe nabwé na pwamaina Caa, naa gò pwi jaa bèeni, ma wà Iérusaléma mwara. ²² Ba wâguwà tèpa Samaria, âna câguwà caa tâmogòori

4:9 Esdras 4.1–5 ‡ **4:9** Ba càra caa piwâdé... é, Wà tèpa Juif, âna càra caa ija ma wâdo na é ngapò ma wârado na rà jèe ija na, tèpa Samaria. **4:10** Ioane 7.37–38;

Auinapàpari 21.6 **4:12** Ioane 8.53 § **4:12** Kâbà—é, Kâjê. Ba wà Iakobo, âna é pwi jojooro Iésu ma diri tèpa Juif. Êco na wà i tô ilàri, âna nùmee na é pinadàrù é nyamanya kà tèpa Samaria, jii é nyamanya kà tèpa Juif. **4:14** Ioane 6.35 **4:20** Deutéronome 12.5–14; Psaume 122.1–5 **4:22** 2 Rois 17.29–41; Ésaïe 2.3; Roma 9.4–5

wà Pwina guwà pwamainaê. Wâdé wàibà tèpa Juif, ba bà nye tâmogòorié. Ba é pai udò kà tèpa âboro, âna me gée goo tèpa Juif. ²³ Êco na o mwa tèepaa é pwi pàara, â jèe wàé kaa ni, na rà o mwa pwamaina wà Caa wà tèpa âboro, naa na nyuâa* ma na *ÂJUPÂRA. Ba wàé kaa pwiri é pai pwamaina, na é ilari wà Caa. ²⁴ Ba wà Pwiduée, âna é nyuâa. Â wâdé na wà tèpa âboro na rà pwamainaê, âna rà pwamainaê naa na nyuâa ma na *ÂJUPÂRA.»

²⁵ Â é ina tée wà tô ilàri pâ: «Go tâmogòori pâ ée mwa tèepaa wà pwi *Mesia, jè nee mwara Kériso. Â wiàna ée mwa tèepaa, â ée mwa inapàpari tâjè diri é pâ muru.»

²⁶ Â é ina tée wà Iésu pâ: «*WÂGO pwini na tàgére patùragà!»

É inaé tà pàra tàpé wà tô ilàri

²⁷ Ûna ru bwaa gére pitùra, â rà tèepaa me còwâ wà tèpa câmu kêe. Â rà dau pò, na rà côoê na ru ipwa jèkutâ ma tô jè ilàri. Êco na nye ticé gée goorà cèna tawèeri tô ilàri pâ: «Dà cè pwina na gà ina tà pwini?» Â ticé na tawèeri Iésu pâ: «Cina gà pwa jèkutâ ma wà tònî?»

²⁸ Â é panuâ naawê i wâra cia jawé kêe wà tô ilàri. Â é pâra còwâ naa na village, â é ina târa é pâ âboro pâ: ²⁹ «Ée! Guwà me nau còo pwi âboro na é cau inapàpari tô diri é pâ muru na go pwa! [Pwiri wàilàapà?] Pwiri wà Mesia?»

³⁰ Â rà cau pâra diri nau còo Iésu.

Âji utimuru âna pai pitêre dà Caa

³¹ Na pwi pàara-bà, â rà tàgére tacoo goo wà Iésu wà tèpa câmu kêe pâ, na é pa cè uti kêe: «Pwi Ukai, gà jèe tàpo ija!»

³² Êco na é ina tàra pâ: «Wâgo, na pwa é uti kòo, na câguwà caa tâmogòori.»

³³ Â rà pitawèerirà pâ: «Pwiri jèe pwa cè âboro cèna pame cè uti kêe?»

³⁴ Â é tòpi tàra pâ: «Ê uti kòo, âna, na go pwa é câbawâdé kà Pwina é cùruo me, â go tubanabwé diri é pâ wakè† na é naa tòo.

³⁵ «Guwà [tâmogòori é auina na] ina pâ: “Bwaa dàra ârapapé parui târa piûnya.” Êco na go ina tàwà pâ: Còo bwàti é pâ aupwanapô, ba jèe pàara târa piûnya†!

* **4:23** Nyuâa—Pai ina wèe pâ, é Nyuâaê Pwicîri. **4:24** Roma 12.1; 2 Korénito 3.17; Filipi 3.3 **4:26** Maréko 14.61–62 **4:34** Ioane 6.38 † **4:34** Wakè—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pwâranyere. **4:35** Luka 10.2 † **4:35** Aupwanapô; Piûnya—Pai ina wèe pâ, édiri pâ âboro na jè naarà too naa na Mwaciri kà Pwiduée.

36 «É tàgére tòpi ê wâriê wà pwina é piûnya, ba é piûnya dâra ê *wâro dâra gòiri jaa Pwiduee. Êkaa na ru cau ipwadée, wà pwina é câmi, ma wà pwina é piûnya. 37 Â êna âjupâra é pai ina wèe pâ: «Jè âboro, âna é câmi, â jèpwi, âna é piûnya.»

38 «Wâgo na go cùruwà nau piûnya é pwina câguwà caa câmi. Ba wà pâra tàpé, âna rà wakèri, â wâguwà, âna guwà mwa caa piûnya.»

Wâru tàpé na rà cèikî naa gooé

39 Wâru tèpa Samaria gée na village Sikar, na rà cèikî naa goo Iésu, gée goo jèkutâ kà tô ilàri, na ia é ina tàra pâ: «É po cau ina tóo diri é pâ muru na go pwa.»

40 Â rà pâmari Iésu, â rà tacoo gooé pâ, na é bwaa tàpo tâa jaarà. Â é tâa jaarà naa na ârailu tóotù.

41 Mwa dau wâru âboro còwâ, na rà cèikî naa goo Iésu, gée goro é pai tùra kêe. 42 Â rà ina tà tô ilàri pâ: «Câbà caa cèikî gée goro é jèkutâ'gà co. Ba nabàni, âna bà jèe tèreê. Â bà tâmogòori pâ wàé kaa, âna é *pwi a pa-udò pâ âboro gòropuu!»

É nama tiàù maagé kà pwi naî pwi jè âboro imaina

43 Gée na càuru du tóotù bèepwiri [na napò Samaria] â é wâjué còwâ wà Iésu naa Galilée. 44 É nye tàmara ina béaa pâ: «Wà pwi péroféta, âna càra caa papwicîriê, naa na é âji napò kêe.»

45 Êco na, ûna é tèepaa naa Galilée, â rà tòpié bwàti. Ba rà jèe côo é pâ muru na é pwa na Iérusaléma, na rà tâa wê ma wàé naa goro i *Paséka.

46 Â é wâjué còwâ naa Kana, i pwi village gée Galilée, wà na ia é bii i jawé ma dipâa. É tâa wê é pwi jè âboro imaina kà ukai *Héroda, na é maagé é pwi naîê, naa na village Capernaüm.

47 Â é tère pâ é jèe tèepaa wà Iésu naa Galilée, me gée Judée. Â é pâdarié, â é tacoo gooé, ma é boo naa Capernaüm, nau pwa ma é wâdé pwina naîê. Ba jèe tòina maagé kêe. 48 Â é ina wà Iésu [tà tàpé na rà tâa wê] pâ: «Wiàna câguwà caa côo é pâ *câmu kâra pàtâma Pwiduee naa gooò na guwà pò goo, â o câguwà caa cèikî!»

49 Â é ina tée wà pwi âboro pâ: «Gà wàcî, co Pwi Ukai, â gà me naa jaaò, ba ée jèe pwa na é bà wà pwi naîô!»

50 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà wâjué còwâ, ba é jèe wâdé i pwi naîgà.»

Â é cèikî wà pwiibà naa goro i popai kà Iésu, â é pâra.

É jèè wâdé cōwâ pwina naîê

⁵¹ Ūna é bwaa gére pâra, â ipitirà ma tèpa ênawéna kêe, â rà ina tée pâ, é jèè wâdé i pwi naîê.

⁵² Â é tawèerirà goro é ineretòotù na tiàu i maagé kêe na. Â rà ina tée pâ: «Tiàu ê pai pitòoka kêe, géecaa na caapwi ineretòotù na càuru ija.»

⁵³ Â é cōo pâ, wàè kaa pwiri i pwi ineretòotù na ia é ina tée wà Iésu pâ: «É jèè wâdé ni i pwi naîgà.» Â rà cèikí naa goo Iésu, wàilà ma êdiri pwârawâ kêe.

⁵⁴ Wàépwiri é béarailu kêra câmu kêra pàtama Pwiduée, na é pwa wà Iésu naa napô Galilée, na é me gée Judée.

5

É nama é wâdé pwi a pitâbwamwa na tòotù pwicîri

¹ Gée na càùè, â rà pwa é pi-ija na *Iéusaléma wà tèpa *Juif. Â é too naawê wà Iésu.

² Â, naa Iéusaléma, âna pwa é jè na auipitoo, na nee Béthesda* naa na *héberu. Â é wâmwünyabweri é pwi jè goropwârawâ goro é ville, na rà ina goo pâ Goropwârawâ kêra mutô. Â naa goo é pwi auipitoo-bà, âna pwa 5 goropwârawâ. Â naa na jèpa goropwârawâ, âna jè pâra nabibiu kêra du nee âra wâ. ³ Â po dau wâru tèpa maagé na rà tà puu wê na curuu—wà tèpa bwi, ma wà tèpa bee, ma tèpa pitâbwamwa. {Ba rà tà tapacîri é pai gù kêra i jawé. ⁴ Ba é boome na pâra pàara é jè *angela kà Pwi Ukai, nau gù na i jawé. Â wà pwi âboro maagé na é êgò boo béaa naa na auipitoo, gée na càuru pai gù kêra jawé, âna jèè tiàu é maagé kêe.}

⁵ É tâa wê wà pwi jè âboro, na jèè po 38 naja kêe goro maagé. ⁶ Â é cōoè wà Iésu, na é gére puu. Â é jèè tâmogòori pâ jèè po dau gòiri é pai maagé kêe. Â é ina tée pâ: «Nümagà na tiàu é maagé'gà?»

⁷ Â é tòpi tée pâ: «Ûu kaa! Êco na ticè âboro cèna tüô boo naa najawé, na é bwaa gére gù! Ba ûna go pwa ma go êgò boo, â é jèè êgò béaario wà pwi jèpwi.»

⁸ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà cimadò, â gà pa aupuu'gà, â gà pâra!»

⁹ É nye wâdé kaa. Â é pa é aupuu kêe, â é pâra.

Càcaa wâdé tà tèpa pitûâ

Napwa tòotù bèepwiri, âna *tòotù pwicîri [kà tèpa Juif]. ¹⁰ Â rà ina tée wà tèpa caa kà tèpa Juif pâ: «Ée! Tòotù pwicîri nabà, â [wiàra é *Naèà] âna pwicîri na gà pa aupuu'gà!»

¹¹ Â é tòpi tàra pâ: «Bwa, wà pwina é pwa ma go wâdé, âna é ina tôo pâ, na go popa aupuu kôo, ma go pâra.»

¹² Â rà ina pâ: «Kaa! Wàilàapà cè pwi a gére ina tâgà pwiri?»

¹³ Êco na cáe caa tâmogòori pâ pwiri wàilàapà. Â càcaa pâri ma é paari tàra Iésu, naa nabibiu kâra pâ âboro, ba rà po dau wâru†.

¹⁴ Mwa géé na càùé, â wà Iésu, âna é côo wà pwi âboro-bà naa na *Wâra pwapwicîri, â é ina tée pâ: «Gà côo, jèe tiâu é maagé'gà. Gà cibwaa pwa còwâ é pwina èpà. Ba o péa tèepaa darigà cè pwina o po dau èpà na dau maina.»

¹⁵ Â é wâjué còwâ wà pwiibà dari tèpa caa kà tèpa Juif, â é ina tàra pâ wà Iésu na é pwa ma é wâdé. ¹⁶ Â géewê, â rà mudàra ma rà tubaèpà tà Iésu, géé goro é pai pwa ma tiâu é maagé, na tòotù pwicîri.

¹⁷ Êco na é ina tàra pâ: «Wà Caa kôo, âna é nye tà ciburà wakè. Tèepaa naa goro tòotù nabà, â o cáe caa coo. Â go nye wàrapwiri mwara wâgo.»

¹⁸ Â géé goo é pai ina kêe pwiri, âna rà nye dau pibu naigé kaa ma rà pòtàmwereê. Càcaa géé goro co pai êgòjai é tòotù pwicîri, â géé goo mwara é pai ina kêe pâ, wà Pwiduée, âna é pwi âji Caa kêe. Ba ûna é wàrapwiri pai ina kêe, â é nama ipaiwàilu ma Pwiduée.

É tòpi tà tèpa pitòtié wà Iésu

Pwiduée na é naa tée tàrù

¹⁹ É ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Go côo é pwina é pwa wà Caa kôo, â go pwa, ba càcaa pâri ma go pwa jèe muru géé good. Üu, é pâ muru na é pwa wà Caa, âna go pwa mwara wâgo, Pwina naiê. ²⁰ Ba wânüma Caa good, â é paari tôo diri pâ muru na é pwa‡. Â ée mwa paari tôo mwara é pâ pàra muru na dau maina, na go o mwa pwa. Â o dau dâpàgà tàwà wiàna guwà mwa côo. ²¹ Ba wà Caa, âna é pacimadò còwâ wà tàpé na rà jèe bà, ma pawârorà còwâ. Â go wàrapwiri mwara, wâgo Pwina naiê, ba go naa é *âji wâro tà tàpé na nümoo na go pawârorà.

5:10 Néhémie 13.19; Jérémie 17.21 † **5:13** Rà po dau wâru—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Rà dau wâru wàilà. **5:18** Mataio 26.4; Ioane 7.1, 10.30 **5:19**

Ioane 5.30 ‡ **5:20** Muru na é pwa—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pwàrantere.

22 «Napwa wà Caa, âna câé caa pitèi tèpa âboro. Â é nye naa tîo, Pwina naîê, diri ê târù ma go pitèirâ. 23 Â, na wàrapwiri, â rà o cau pwamainâo diri ê pâ âboro wàra ê pai pwamainâ kâra wà Caa. Ba wà pwina câé caa ipwamainâo, Pwina naîê, âna câé caa ipwamainâ mwara wà Caa na é cùruo me.

24 «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: Wà pwi âboro na é pitère dâra ê popai kôo, â é cèikî naa goo wà Pwina é cùruo me, âna é jèè tòpi ê *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. Â o jèè càcaa pwa wârimuru tée, ba é jèè pâra gée na bà, naa na wâro.

Rà o pitère dòo wà tèpa bà

25 «Go ina tàwà ê âjupâra pâ: O mwa tèepaa ê jèè tòotù, â jèè wàèni kaa, na rà tère ê pwâratùra kôo, wâgo *Pwina naî Pwiduée, wà tàpé na rà bwaa bà. Â wà tàpé na rà pitère dòo, âna o tâa târa ê âji wâro. 26 Ba wà Caa, âna tà tée ê pàtâma târa ma é naa wâro, â é naa tîo mwara, wâgo Pwina naîê. 27 Â é naa tîo mwara ê târù, ba na go pwi a pitèimuru, gée goo na go Pwina naîri âboro. 28 Guwà cibwaa pò na go ina tàwà pâ: O mwa me ê tòotù, na rà o tère ê pwâratùra kôo wà diri tàpé na rà jèè bà. 29 Â rà o cau wâro còwâ gée na aubâ. Â wà tàpé na rà pwa na wâdé, âna rà o cimadò còwâ naa na âji wâro. Â wà tàpé na rà pwa na èpà, âna rà o cimadò còwâ nau pwa wârimuru.»

Tèpa paâjupâra Pwina naîri âboro

30 [É ina târa mwara wà Iésu pâ]: «Càcaa pâri ma go pwa cè jèè muru gée good. Â go pitèi wiâra na é ina tîo wà Caa. Â napwa pitèimuru kôo, âna *târù. Ba câgo caa mudâra ma go pwa ê câbawâdé kôo. Â go pwa ê câbawâdé kà Pwina é cùruo me.

31 «Wiàna wâgo na go pipa-âjupâraô còwâ, â o ticèmururu naa goo ê pwina go ina. 32 Êco na nye pwa mwara Pwi jèpwi na é *paâjupâraôS. Â go tâmogòori pâ nye âjupâra ê pwina é ina naa good.

Ioane

33 «Guwà cùru pâ tèpa âboro dari *Ioane Pwi a piupwaa, â é jèkutâ good na é wiâ tàwà, âna âjupâra.

34 «Wâgo, âna càcaa âjimuru tîo ê pai paâjupâra kà pwi âboro. Êco na go ina tàwà ê pâ muru bèepwiri, ba na guwà udò, [ma tâa tàwà ê âji wâro]. 35 Ba wà Ioane, âna é wàra ê ânye na udârù, â pwa pwéelaa kêe. Â guwà ipwâdé naa na pwéelaa kâra ê pâ popai kêe, naa na jèè jì pàara na càcaa gòiri.»

5:22 Ioane 5.27; Apostolo 10.42 5:23 Filipi 2.10–11; 1 Ioane 2.23 5:24 Ioane 3.15–18 5:29 Daniel 12.2; Mataio 16.27; Apostolo 24.15 5:30 Ioane 5.19, 6.38 S 5:32 Paâjupâra—Témoigner, attester. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii.

Wakè kà Iésu

³⁶ «Éco na pwa ê bépaâjupâraô, na piwéna jii Ioane. Ba ê pâ namuru na é nama go pwa wà Caa, âna rà paâjupâraô, â rà paari pâ é cùruo me.»

Pwiduée Caa

³⁷ «Wà Caa, na é cùruo me, âna é jèe paâjupâraô diri. Â câguwà caa pâji tère é pwâratùra kêe, ma còo mwara é naporomee. ³⁸ Â câguwà caa tòpi é popai kêe naa na pwâranümawà. Ba câguwà caa cèikî naa goodò, wâgo na é cùruo me.

Tii Pwicîri

³⁹ «Guwà mudàra na é *Tii Pwicîri, ba guwà niimiri pâ, guwà o pâmari ê wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. Â êkaa pâ popai bèepwiri, na rà paâjupâraô! ⁴⁰ Éco na tàutàwà na guwà me mariô, ma guwà tòpi é âji wâro!

⁴¹ «Câgo caa mudàra ma rà pwamainà wà tèpa âboro. ⁴² Â go nye tâmogòori pâ, nye càcaa wânümawà goo Pwiduée. ⁴³ Go jèe me na nee Caa kôo, â câguwà caa tòpio. Éco na, wiàna é tèepaa cè pwi jèe âboro na é nye me na nee, wàé pwi âboro, â guwà nye tòpié! ⁴⁴ Guwà ipwamainawà gée goowà còwâ, wâguwà tèpa âboro. Â câguwà caa mudàra ê âji ipwamainà, na me gée goo Pwiduée na é caapwi co. Guwà mwa wànau târa cè pai cèikî kàwà? ⁴⁵ Éco na guwà cibwaa niimiri pâ go o mwa pitòtiwà*, na ara wà Caa. Bwa, càcaa wâgo, â nye wà *Moosé, wà pwina guwà wâari pâ ée mwa pitu tàwà!

⁴⁶ «Wiàna âjupâra pâ, guwà cèikî naa gooé, â pwiri guwà gére cèikî naa goodò mwara! Ba é wii ê popai goodò naa na é pâ tii kêe. ⁴⁷ Â wàra na jèe câguwà caa cèikî naa goo é auwii kêe, â guwà o mwa wànau târa pai cèikî kàwà, naa goo é pâ popai kôo?»

6*É pa-ija pâ âboro na wâru*

Mataio 14.13–21; Maréko 6.30–44; Luka 9.10–17

¹ Tàpo pwa ji pâara, â gée na càué, â rà tapàgà é *nawià Galilée, wà Iésu [ma wà tèpa *câmu kêe]. (Ê nawià bèepwiri, âna jèe nee mwara Tibériade.) ² Â rà nye tà pâra wiâe é pâ âboro na wâru, ba rà còo *câmu kâra pàtâma Pwiduée naa gooé na é nama tiàu maagé kà tèpa âboro. ³ Â rà too naa gòrojaa wà Iésu ma wà tèpa câmu kêe, â rà tâaboo. ⁴⁻⁵ Â ûna é tagòtùe wà Iésu, â é còo diri tèpa âboro bèepwiri na rà gére me burèe. [É tâmogòori pâ] jèe tàpo wâmwünyabwe é *Paséka, tòotù kâra pi-ija kà tèpa

5:36 Ioane 3.2, 14.11 **5:37** Mataio 3.17; Ioane 5.32, 8.18 **5:39** Luka 24.27

* **5:45** Pitòti (é, pitòtiri, tòti)—Accuser. **5:46** Apostolo 3.22

*Juif. Â é ina tà Filipino pâ: «Jè o mwa wâri géepà cè poloa, târa ma jè pa-ijarà diri?»

⁶ (É ina pwiri, ba na é tère cè pwina é ina wà Filipino. Ba wà Iésu, âna é jèe nye tà tâmogòori é pwina ée pwa.)

⁷ Â é tòpi tée wà Filipino pâ: «Wiàna pwa tâjè pâ miliô*, ma jè wâri poloa goo, â o càcaa pâri ma jè naa târa diri cè nyi nari noo kêra poloa!»

⁸ Êco na é medari Iésu wà pwi jè a câmu kêe, wà André, pwi aèjii kà Simona Pétèru. Â é ina tée pâ: ⁹ «É wâni pwi nari âboro èpo, na wâjaaé 5 poloa†, ma ârailu ârawéà. Êco na o târa dà, naa goro pé jéuru âboro bèeni?»

É patâaboorirà â é pa-ijarà

¹⁰ É ina wà Iésu pâ: «Guwà patâaboorirà.»

Â rà tâaboo wà tèpa âboro naa gòro nuruga. Â é jéu tèpa paoo maina na rà ija, âna wâmwünyabweri 5 000. ¹¹ Â é popa i pâ poloa wà Iésu, â é pwaolé tà Pwiduée goo. Â é pwa ma rà ipâdi, târa diri é pâ âboro na rà tâaboo. Â é wàrapwiri naa goo i du ârawéà mwara. [Â é pâdi naa goorà diri, â rà nye ija] tiagoro na rà jèe po cau pwàro diri.

¹² Â nabwé, â é ina tà tèpa câmu kêe pâ: «Guwà panaimari é dàra utimuru, ba na o nye ticè cèna tà pwatéteri târa.»

¹³ Â rà panaimari é pâ dàra uti kàra. Â rà pwaai é 12 nakébo goro é dàra noo kêra i tèpa 5 poloa!

¹⁴ Ūna rà còo é pàtâma Pwiduée naa goo Iésu, â rà ina pâ: «Âjupâra pâ wàé kaa i pwi Péroféta, na ia [ina pâ] ée mwa tèepaa me naani gòropuu!»

¹⁵ Â é jèe tà tâmogòori wà Iésu pâ, rà o me nau popaé, ba na rà pacimaé ma é pwi ukai kàra. Êkaa na é pâra còwâ acari naa gòrojaa.

É pâra gòro parawére jawé

Mataio 14.22–33; Maréko 6.45–52

¹⁶ Na bàrane, â rà boo naa bàrawià wà tèpa câmu kà Iésu. ¹⁷ Â rà pa wànga, â rà tapàgà i nawià, â rà pâra cima Capernaüm, na ére géé còwâ. Ūna ne, â bwaa câé caa tèepaa darirà wà Iésu. ¹⁸ Â é uu ba maina é pwéretòotù, â maina wià. ¹⁹ Ūna rà tapwauru naa na 5 é 6 kilomètrés, â rà còo Iésu, na é câwiàrà na é po pâra gòro parawére jawé. Â é pâmwünyabweri i wànga. Â po dau wâgotàra.

* 6:7 Pâ miliô—Grec: 200 mwani pwaa (deniers). Wâri pwi caapwi âboro naa na 8 parui. † 6:9 Poloa—Poloa na pwa goro orge. (Orge, âna pwacèwii é pwàra mai.) 6:15 Ioane 18.36

²⁰ Êco na é ina tàra pâ: «Guwà cibwaa pwa ma wâgotàwà, ba *WÂGO!»

²¹ Â pwa na rà nama é too darirà naa gòro wànga. Êco na rà jèe pò ma tèepaa géé, wâna na rà géé naawê.

Iésu âna poloa târa wâro

²²⁻²⁴ Napwa naa goo wà tèpa âboro na ia é pa-ijarà wà Iésu, âna rà nye tà tâa bàrawià, na ére géé còwâ kêra nawià. Na dàuru kêe, âna rà pò na tiâu Iésu jaarà[†]. Ba rà tâmogòri pâ, câé caa pâra wiâ tèpa câmu kêe gòro i pwi wànga. Â, [na rà gére mudèe, â] rà tèepaa me pâra wànga na rà me géé na ville Tibériade, â rà tâdòo[§] naawê. Â wà tèpa âboro, âna rà tò naa gò, ba na rà pâ naa Capernaüm, nau mudà Iésu naawê.

Mudàra poloa na tâa cawi

²⁵ Rà pâmari Iésu wà tèpa âboro, na ére nawià géé còwâ. Â rà ina tée pâ: «Pwi ukai, gà tèepaa naani wiidà?»

²⁶ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà è âjupâra pâ: Câguwà caa mudòo, géé goo i pwina go pwa [goro è pàtâma Pwiduée]. Bwa. Guwà medario ba ia go naa èwà na ia guwà copwa! ²⁷ Êco na go ina tàwà pâ, guwà cibwaa wakè târa utimuru na o wai tiâu. Wâdé na guwà wakè dàra è utimuru na tâa cawi—utimuru na é naa è *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. Â nye wâgo, *Pwina naîri âboro, na go naa tàwà è utimuru bèepwiri. Ba é naa tô è tàrù kêe ma pàtâmee wà Pwiduée Caa.»

²⁸ Â rà ina tée pâ: «Dà cè pâ wakè na bà pwa, ba na bà pacoo è câbawâdé kà Pwiduée?»

²⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Wâéni co è wakè na nùmee na guwà pwa: Na guwà cèikí naa goo pwina é cùrué me.»

Poloa târa wâro géé goo Caa

³⁰ Rà tawèerié mwara pâ: «Dà cè câmu kêe, cèna gà o pwa, ma bà còo è pàtâma Pwiduée naa googà, â na bà o cèikí naa googà? ³¹ Napwa wà tèpa jojooorjè, âna rà ija *manne** naa namaré. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ: *É naa tàra poloa me géé napwéretòotù, ba na rà ija.*» *Psaume 78.24*

³² Â é tòpi tàra pâ: «Go ina tàwà è âjupâra pâ: Càcaa wà *Moosé na é naa tàwà è poloa na me géé napwéretòotù. Â wà Caa kôo. ³³ Ba è âji poloa kà Pwiduée, âna wà Pwina é boome géé *napwéretòotù. Â é naa è *âji wâro tà diri tèpa âboro gòropuu.»

[†] 6:22-24 Na dàuru kêe... Ina mwara naa na grec pâ: Rà còo pâ, nye caapwi co wànga. [§] 6:22-24 Tâdòo—Accoster (bateau). 6:27 Ioane 6.48–58 6:29 1 Ioane 3.23 6:30 Mataio 16.1; Ioane 2.18 6:31 Exode 16.14–15; Nombres 11.7–9; Psaume 78.24 * 6:31 Manne—Utimuru na pwacèwii nyi nara mwünyatè, na é naa wà Pwiduée tà tèpa Juif naa namaré.

³⁴ Â rà ina têe pâ: «Pwi Ukai, gà ciburà naa tâbà ê poloa bèepwiri!»

Wâgo âna go pwi poloa

³⁵ É tòpi tàrà wà Iésu pâ: «*WÂGO âna go pwi poloa târà wâro! Wà pwi âboro na é medario ma cèikî naa good, âna o câ mwa caa nûmee dàra ija ma wâdo. ³⁶ Êco na, ia go jèe nabwé ina tàwà pâ: Guwà jèe còoô, êco na câguwà caa cèikî naa good. ³⁷ Â rà o medario diri é pâ âboro na é naa tòo wà Caa, â câgo caa naa còobé wà pwina é medario.

³⁸ «Ba go boome géee napwéretòotù, nau pwa é câbawâdé kà Pwina é cùruo me, â càcaa é câbawâdé kôo. ³⁹ Â wàeni é câbawâdé kêe: Na go cibwaa caa tubatiàu cè pwi jèpwi, géee goo tàpé na é jèe naarà tòo; â na go mwa pawâroé còwâ géee na aubà na Tòotù pwicò†. ⁴⁰ Â wàeni é câbawâdé kà Caa kôo: Wà pwi âboro na é còoô, wâgo *Pwina naî Pwiduée, ma cèikî naa good, âna éee mwa tòpi é wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. Â go mwa pawâroé géee na aubà na Tòotù pwicò.»

Càcaa wâdé tà tèpa pitûâ

⁴¹ Wà tèpa âboro, âna rà jèe tapoo picocoori Iésu, géee goro é pai ina kêe pâ: «Wâgo é pwi poloa na é boome géee napwéretòotù.» ⁴² Â rà bwaa nye tà pi-ina tàrà pâ: «Kaa! Gona câé caa wà Iésu, pwina naî Ioséfa? Ba jèe tàgére tâmogòori du nyaa ma caa kêe! Â gorodà na é ina pâ é boome géee napwéretòotù?»

⁴³ Â é ina tàrà wà Iésu pâ: «Tàpéeni, guwà cibwaa ipicocoo. ⁴⁴ Nye ticè pwi jèe âboro cèna é medario, wiàna câé caa todèe me wà Caa, wà pwi a cùruo me. Â go mwa pawâroé còwâ géee na aubà na Tòotù pwicò. ⁴⁵ Â jèe wii naa na tii kà pwi jèe *péroféta pâ: *Rà o cau picòo jii Pwiduée. Ésaïe 54.13* Â édiri pâ âboro na rà tòpi é pwina é ina tàrà wà Caa, âna rà cau medario. ⁴⁶ Nye ticè pwi âboro cèna é mu còo wà Caa; wàco wà Pwina é me géee jaa Pwiduée.»

Wà pwina é cèikî âna tà têe wâro

⁴⁷ «Go ina tàwà è âjupâra pâ: Wà pwi âboro na é cèikî naa good, âna o mwa tà têe é wâro dàra gòiri jaa Pwiduée. ⁴⁸ WÂGO é poloa târà wâro. ⁴⁹ Rà ija *manne* wà tèpa jooorowà, naa namaré. Êco na rà jèe bà. ⁵⁰ Â napwa é poloa na é boome géee napwéretòotù, âna wiàna é ija pwi jèe âboro, â o câé caa bà. ⁵¹ WÂGO é pwi poloa

6:35 Ioane 4.14 **6:39** Ioane 10.28–29, 17.12 † **6:39** Tòotù pwicò—Tòotù na éee mwa wâjué còwâ wà Iésu Kériso. (Còo note goo 1 Pétéru 1.5.) **6:42** Mataio 13.55 **6:44** Ioane 6.65 **6:45** Ésaïe 54.13 **6:46** Ioane 1.18 **6:47** Ioane 3.15–16 **6:48** Ioane 6.32,58

târa wâro, na go boome gée napwéretòotù. Wiàna é ija poloa bèepwiri wà pwi jè âboro, â é wâro dâra gòiri awé. Â é poloa na go mwa naa, âna é naiio, na go naa tà tèpa âboro gòropuu, ba na rà wâro.»

Naiio âna âji utimuru

⁵² Géewê, âna rà pitòocia wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif, â rà pi-ina tàra pâ: «Wà pwini, âna é wânau târa cè pai naa tâjè é naiié, ma jè ija?»

⁵³ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti: Wiàna câguwà caa ija é naii Pwina naîri âboro, ma wâdo é domii kêe, â o nye ticè âji wâro wâgoowà. ⁵⁴ Â wà pwina é ija é naiio, ma wâdo é domii kôo, âna o mwa tà tée é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. Â go mwa pawâroé cówâ gée na aubà na Tòotù pwicò. ⁵⁵ Ba é naiio, âna é âji utimuru; â é domii kôo, âna é âji jawé. ⁵⁶ Â wà pwi âboro na é ija é naiio, ma wâdo é domii kôo, âna é wâro gooò, â go wâro gooé.

⁵⁷ «Wà Caa na é cùruo me, âna é wâro, [â wàé, âna é Pwina é naa é wâro]. Â wâgo, âna go wâro gée gooé. Â wâra mwara pwina é ija naiio, âna é wâro gée gooò. ⁵⁸ Wàéni é pwi poloa na é boome gée napwéretòotù. Càcaa wâra é poloa na ia rà ija wà tèpa jooorowà—ba rà cau bà. Â wà pwi âboro na é ija é pwi poloa bèeni, âna é wâro dâra gòiri awé.»

⁵⁹ É ina é pâ popai bèepwiri wà Iésu, na é pwa pupûra naa na *wâra pitapitiri wà Capernaüm.

Pàra tàpé âna rà pâra jii Iésu

⁶⁰ Ûna rà tère é pwina é ina wà Iésu, â é auwâru gée goo tàpé na rà mu ciburà pâra wiâé, âna rà pi-ina pâ: «Auwa! Po dau gòò é popai bèepwiri! O wàilàpà cèna pârié ma é tòpi?»

⁶¹ Â é tère naa gooé pâ, rà tàgère picocoorié goo, â é ina tàra pâ: «Wânau? Po dau tanooriwà é popai bèepwiri? ⁶² Â wiàna guwà còoò, wâgo Pwina naîri âboro, na go too cówâ naa na autâa kôo béaa, â o dà cè pwina guwà niimiri? ⁶³ Ba nye êkaa gée goo pâ popai kôo, na é me é Nyuâaé Pwicîri, wàé na é naa wâro. Ba napwa [pâ wakè kà] tèpa âboro, âna càcaa pâri [ma rà naa wâro]. ⁶⁴ Êco na rà wânabibiu kàwà pàra tèpa âboro na càra caa cèikî naa goo é pâ popai kôo.»

Ba é nye tâmogòori wà Iésu, gée na autapoo tàpé na càra caa cèikî, ma wà pwina é ipwa tûâ tée.

⁶⁵ Â é ina tàra mwara pâ: «Wàépwiri é majoroé ma go jèe ina tàwà pâ: Nye ticè pwi jè âboro cèna é me wiâò, wiàna cáé caa todèe medario wà Caa.»

⁶⁶ Â tapoo napwiri, âna wâru pàra tèpa âboro kêe âna rà coo jiié, â jèe càra caa pàra còwâ wiâê.

Rà tà cimwü wà tèpa apostolo

⁶⁷ É ina wà Iésu tà tèpa 12 a câmu kêe, pâ: «Â wâguwà, âna nümawà mwara na guwà wâjué còwâ?»

⁶⁸ Â é tòpi tée wà Simona Pétéru pâ: «Pwi Ukai, na bà pàra wiâ î? Ba nye wâjaagà é pâ popai târa wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. ⁶⁹ Ba bà nye còoina pâ, wâgà Kériso, wà Pwina é jèe pitòrigarigà ma cùrugà me wà Pwiduée. Â bà jèe cèikî naa googà.»

⁷⁰ Â é ina tàra pâ: «Wâgo na ia pitòrigariwà, wâguwà tèpa 12 a câmu kôo. Êco na pwi jèe ârapàarawà, âna pé pwi naî *Caatana†!»

⁷¹ É ina pwiri naa goo wà Judas, pwina naî Simona Iscariote. Ba wàé, géé goo tèpa 12 *apostolo, âna ée mwa ipwa tûâ tà Iésu.

7

É too naa goro tòotù maina naa Iérusaléma

¹ Géé na càué, â é pâpitiri napô Galilée wà Iésu. Ba nye càcaa nümee dâra pâpitiri wâ *Judée. Ba rà pibu naigé wà tèpa caa kà tèpa *Juif, ba na rà pòtàmwereê.

² Jèe pâmwünyabwe é *tòotù maina kà tèpa Juif. Â, na pâ tòotù bèepwiri, âna rà tâa nacapè*. ³ Â wà tèpa aéjii kà Iésu, âna rà ina tée pâ: «Gà pàra géeni naa Judée, [ba na gà too naa goro i tòotù maina]. Ba wâdé na rà còo mwara é pâ muru na gà pwa wà tèpa âboro'gà [na tâa Judée]. ⁴ Ba nye ticè pwi âboro cèna é naapwàniri é pwina é pwa, wiàna nümee na picagòtùé. Â wiàna gà pwa é pâ muru bèepwiri [goro é pàtâma Pwiduée] â gà ipaarigà, ba na rà còogà wà tèpa âboro.»

⁵ Ba wà tèpa aéjii kêe, wàilà mwara, âna bwaa càra caa pâji cèikî naa gooé.

Càcaa pâji pàara kôo

⁶ É tòpi tàra pâ: «Wâdé naa goowà, ba nye pâri ma guwà nye tà pàra imudi. Â napwa naa gooò, âna càcaa pâji pàara kôo. ⁷ Ba tèpa âboro gòropuu, âna ticè pai pwa wèe ma rà èpàriwà. Â napwa naa gooò, âna rà nye èpàrio, ba go inapàpari é pâ tûâ kàra na èpà. ⁸ Bwa, guwà too naa goro pi-ija, wâguwà. Â wâgo, âna cãgo caa too, ba càcaa pâji tèepaa é pàara kôo.»

⁹ Ûna é jèe ina pwiri tàra, â é bwaa tàpo tâa Galilée.

¹⁰ Êco na, ûna rà jèe too naa goro tòotù maina, â ée mwa tà pwicò kàra, â cãé caa pipaarié.

6:68 Mataio 16.16 † **6:70** Pwi naî Caatana—Grec: Pé duée. **7:1** Ioane 5.18

7:2 Lévitique 23.34 * **7:2** Rà tâa nacapè—Fête des huttes. Còo mwara Tòotù maina naa na Neeremuru (Vocabulaire). **7:5** Apostolo 1.14

Rà mudèe tèpa caa kà tèpa Juif

11 Napwa wà tèpa caa kà tèpa Juif, âna rà imudà Iésu na aupwa-ija. Â rà pitawèri pâ: «Wâpèe?» 12 Â rà dau pwa jèkutâ gooé wà tèpa âboro. Ba rà ina pàra pwi pâ: «É pwi âboro wâdé.»

Â rà ina pàra tàpé pâ: «Bwa, é pwi a pwa ma rà imwüru tèpa âboro.» 13 Êco na nye ticè âboro cèna inapàparié, ba wâgotàra goo tèpa pitûâ kàra.

É ipaarié â é pwa pupûra

14 Na po nabibiu kâra pwa-ija, â é too naa na *Wâra pwapwicîri wà Iésu, â é tapoo ipupûra tà tèpa âboro wê.

15 Â rà dau pò gooé wà tèpa Juif, â rà pi-ina tàra pâ: «É tâmogòori géepà é pâ *Naèa wà pwini, na nye ticè caa kâra câmu kêe?»

É cùruo wà Pwiduée

16 É ina tàra pâ: «É pwina go ina tàwà, âna càcaa muru me gée good, â gée go Pwiduée na é cùruo me. 17 Ba wiàna nümawà na guwà pwa é câbawâdé kà Pwiduée, â guwà mwa tâmogòori pâ, wiàna é pwina go ina, âna me gée jaa Pwiduée, é, me gée good. 18 Wà pwina é ina é pwina é nye niimiri wàé, âna é mudàra pai pwa wèe ma picâdirié. Â wà pwina é imudàra ma é ipwamaina pwina é cùrué me, âna é *tàrù, ba é nye ina co pwina âjupâra.

Wâdé na guwà tèi wiâra tàrù!

19 «Gona câe caa naa tàwà é Naèa wà *Moosé? Â nye ticè pwi jè âboro cèna é pàra wiâra! Cina nümawà na guwà pòtâmwarâ?»

20 Â rà ina tée pâ: «Kaa! Pwa duée wâgoogà! Wàilàapà na mudàra ma pòtâmwaragà?»

21 Â é tòpi tàra pâ: «Nye caapwi co ji muru na go pwa [goro pàtâma Pwiduée na *tòotù pwicîri] â guwà dau pò goo. 22 Êco na wâguwà mwara, âna [guwà wakè] na tòotù pwicîri, na guwà pwa *kamaî tà pwi nari èpo. Ba [guwà ina pâ] é pwa kamaî, âna me gée goo wà Moosé. (Êco na càcaa me gée gooé, â wà tèpa jooorojé béaa kêe, na rà pwa.) 23 Üu, guwà pwa kamaî na tòotù pwicîri, ba na câguwà caa êgòjai é Naèa kà Moosé. Â wâgo, âna go pwa ma tiâu awé maagé kà pwi jè âboro, na tòotù pwicîri. Â cina guwà putàmu naa good? 24 Guwà cibwaa tèi wiâra é pai còo kàwà. Wâdé na guwà tèi wiâra tàrù!»

Pwiri é pwi Mesia wà Iésu?

25 Rà ina pàra âboro géé *Iéruusaléma pâ: «Gona càcaa wà i pwi ia rà mudàra ma rà pòtàmwereê? 26 Guwà côo! Cêé caa picârü, â rà nye tàgére pitùra ma pàra tàpé, â nye gére ticè na rà ina tée wà tèpa pitûâ! Gona pwiri rà côoinaê pâ wàé pwi *Mesia, [pwi ukai na jè tapaciê]? 27 Êco na, wà pwi Iésu bèeni, âna jè tâmogòori wâna na é me géewê. Â napwa wà pwi Mesia, âna nye ticè jè âboro cèna o tâmogòori wâna na ée me géewê†.»

28 Ûna é bwaa gére pwa pupûra wà Iésu, naa na Wâra pwapwicîri, â é tomara too pâ: «Gona guwà nye niimiri kaa pâ guwà jèe tâmogòorio? Â guwà tâmogòori wâna na go me géewê? Bwa! Ba câgo caa me géé gooò. Â wà Pwi a cùruo me, âna pwina pâriê ma guwà tòpò naa gooé é cèikl kàwà. Êco na guwà nye âji càcaa tâmogòorie. 29 Â wâgo, âna go nye tâmogòorie, ba go me jiié, â wàé na é cùruo me.»

30 Â wà tèpa âboro, âna rà imudàra cè naigé ma rà tâjùrué, êco na nye ticè pai pwa wèe. Ba bwaa càcaa pâji tèepaa é pàara.

31 Êco na rà jèe dau wâru géé goo tàpé na rà tèreê, na rà cèikl naa gooé. Â rà ina pâ: «[Munaa wàé pwi Mesia. Ba] nye dau wâru kaa pâ câmu kâra pàtâma Pwiduée na é pwa. Â wiàna càcaa wàé pwi Mesia, â pwiri càcaa wàrapwiri†.»

Rà bu naigé ba na rà tâjùrué

32 Wà pàra tèpa *Farasaio, âna rà tère é pai picocoo naa goo Iésu. Â rà pitèrerà ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò, ba na rà cùru wà tèpa wéaari Wâra pwapwicîri nau tâjùrué.

33 Â é ina tàra wà Iésu pâ: «O càcaa gòrio jaawà, â go o mwa pâra còwâ naa jaa Pwina é cùruo me. 34 Â guwà o mwa pimudòo, â o câguwà caa pàdario, ba càcaa pâri ma guwà pâra naa na, na go pâ naawê.»

35 Â rà pi-ina tàra pâ: «Gona wâpà na, na é pâra naawê, ma o càcaa pâri ma jè o pâmariê? Wànau? Gona é còobé jii é napò kâjè, târa ma é pacâmuri tèpa jènerèjè, na rà wâro naa nabibiù kà tàpé na càra caa tèpa Juif? 36 Dà é pwina é pwa na é ina tâjè, na é gére ina pâ: “Guwà o mwa pimudòo, â o câguwà caa pàdario, ba càcaa pâri ma guwà pâra naa, na go pâ naawê”?»

Go naa tàwà jawé târa wâro

7:27 Ioane 7.41, 9.29 † 7:27 Rà pitanami wà tèpa âboro-bà, ba ia é inapàpàri wà Michée, pwi péroféta, pâ, wà pwi Mesia, âna ée mwa me géé na village Bétéléma. (Còo nee tii 42 ma Michée 5.1 ma Mataio 2.6.) 7:28 Mataio 11.27; Ioane 8.55

7:30 Ioane 7.44 † 7:31 Dernière phrase—Grec: «Wiàna ée mwa tèepaa cè pwi Mesia, â pwiri ée mwa pwa cè pâ câmu kâra pàtâmee na wâru, jii é pâ pwina é pwa wà pwini?» 7:34 Ioane 8.21, 13.36

³⁷ Jèe pwi Bénabwé tòotù kâra pi-ija kâ tèpa Juif, pwi tòotù na dau pwamuru naa goo. Â é cimadò wà Iésu, na ara diri é pâ âboro. Â é tomara too pâ: «Wiàna pwa cè pwi âboro na nùmee dàra wâdo, â wâdé na é medario ma é wâdo! ³⁸ Ba wà pwina é cèikî naa goodè, âna o mwa pò gée gooé é pwârajawé târa wâro, wâra é pai ina naa na *Tii Pwicîri.»

³⁹ É ina pwiri goo é Nyuââ Pwicîri, na rà o mwa tòpi é pâ âboro na rà o mwa cèikî naa gooé. Êco na, na pwi pàara-bà, âna càcaa pâji naa é Nyuââ Pwicîri, ba bwaa câé caa pâ too naa na muugèrè kèe wà Iésu.

Càra caa pitêrèrè gooé

⁴⁰ Ũna rà tère é pâ popai bèepwiri, â wâru é pâ âboro na rà ina pâ: «Âjupâra pâ wà pwini, âna nye wàè kaa i Pwi Péroféta na jè tapacîé!»

⁴¹ Â rà ina wà pàra tàpé pâ: «Wàè kaa wà pwi Mesia!»

Êco na rà ina wà pàra tàpé pâ: «Gona ée mwa me gée Galilée wà pwi Mesia? Bwa! ⁴² Ba jèe wii naa na é Tii Pwicîri pâ, ée mwa tèepaa wà pwi Mesia gée na wâao kâ pwi ukai *Davita. Â ée mwa me gée Bétéléma, villagè kâ Davita^S.»

⁴³ Êkaa na rà pitadârùrà goo Iésu. ⁴⁴ Â nùma pàra tàpé na rà tâjùrué, êco na nye ticè pai pwa wèe.

Càra caa cèikî tèpa pitûâ

⁴⁵ Napwa wà tèpa wéaari Wâra pwapwicîri [na ia cùrurà pâ, ba na rà tâjùrué] âna rà wâjué còwâ. Â rà tèepaa dari tèpa caa kâ tèpa pwa ârapwailò ma tèpa Farasaio. Â wà tàpéebà, âna rà tawèerirà pâ: «Gorodà na câguwà caa popa me Iésu?»

⁴⁶ Â rà tòpi tàra pâ: «Nye ticè âboro cèna mu tûra bwàti pwacèwiié!»

⁴⁷ Â rà ina tàra wà tèpa Farasaio pâ: «Wànau, é ipa-imwûruwà mwara? ⁴⁸ Nye ticè pwi jè ârapàarajè, wàjè tèpa pitûâ ma tèpa Farasaio, na cèikî naa gooé. ⁴⁹ Â napwa diri é nyi tèpa âboro bèeni na rà cèikî naa gooé, âna càra caa tâmogòori é Naèà kâ Moosé. Â jèe tojiirà!»

⁵⁰ Êco na wà Nicodème, pwi jè béerà—wà i pwi a pâmari Iésu [na ne]—âna é ina tàra pâ: ⁵¹ «Pwicîri naa na é Naèà kâjè, na jè pwa wârimuru tà wà pwi âboro, béaari é pai [pitèié. Wâdé na jè mara] tâmaari é pwina é ina târa ipwamurué.»

7:37 Lévitique 23.36; Ésaïe 55.1; Ioane 4.14 **7:38** Ésaïe 58.11 **7:39** Ioane 16.7, 20.22; Apostolo 2.4 **7:40** Ioane 6.14 **7:41** Ioane 1.46 **7:42** 2 Samuel 7.12;

Psaume 89.4–5; Michée 5.1–2 **S 7:42** Càra caa tâmogòori pâ, wà Iésu, âna pitèpaé naa Bétéléma. **7:46** Maréko 1.22 **7:48** Ioane 12.42 **7:50** Ioane 3.1–2

⁵² Â [rà tapàgà tée, â] rà ina pâ: «Kaa! Gà pwi âboro me gée Galilée, wàgà mwara? Mudàra cai na ê Tii Pwicîri, â gà o pâ nau côo pâ, nye ticè *péroféta cèna me gée Galilée!»
 { ⁵³ Â nabwé, â rà jèpa ipiina naa na jèpa pwârawâ kàra. }

Naporomee 8.1–11, âna nye tiâu na pâ Tii Pwicîri naa na grec na muru béaa.

8

Tô a mura paao

¹ Â é pâra wà Iésu, naa gòrojaa Élaio*. ² Â, na dàuru kée, na bwaa dau dàuru, â é wâjué côwâ naa na *Wâra pwapwicîri. Â rà medarié, ê pâ âboro na wâru. Â é tâaboo†, â é tapoo pacâmurirà. ³ Â wà pâra tèpa *dotée goro ê Naèa, ma wà pâra tèpa *Farasaio, âna rà dàti medarié ê tô jè ilàri. Ba rà pâmarié, na ru gére ipuu ma pwina càcaa pwi éaé. Â rà popaé me, na ara diri ê pâ âboro. ⁴ Â rà ina tà Iésu pâ: «Pwi a pwa pupûra, wà tôoni, âna tâjûrué na é bwaa gére mura paao. ⁵ Jèè wii naa na é *Naèa kà Moosé, pâ, o caamwara goro atû ê tô ilàri na é wàrapwiri. Â wâgà, âna dà cèna gà ina naa goo?»

⁶ Rà ina pwiri tée, ba na rà tacaié. Ba nûmarà na rà pa é pai tòpi kée, ma bépiciapwâ gooé. Êco na é cùué boo wà Iésu, â é pwa tii goro ê mangadaîé, naa napuu.

Wàilàpà pwina ticè èpà kée?

⁷ Ūna rà nye tà ciburà tawèerié, â é cimadò, â é ina tàra pâ: «Wadé na wà pwi âboro, na mu nye ticè èpà na é pwa, âna é tapoo èié goro atû.»

⁸ Â é jèu cùué boo côwâ, ma pwa tii na napuu. ⁹ Â rà jèpa ipiina, tapoo gée goo tèpa ijiao, tèepaa naa goo tèpa âboro kîri. Â ru mwa tà tâa acari, wà Iésu ma wà i tô ilàri.

¹⁰ Â é tagòtùé wà Iésu, â é ina tée pâ: «Tôoni, rà wâpà, tàpè na ia rà pitòtigà? Gona nye ticè âboro cèna é tâa, ma é naa cè wârimuru tâgà?»

¹¹ Â é tòpi tée pâ: «Nye ticè.» Â é ina tée wà Iésu pâ: «Â wâgo mwara, âna câgo caa naa cè wârimuru tâgà. Gà pâra, â gà cibwaa pwa côwâ cè tûa cèna èpà!»

Iésu âna é pwi pwéelaa kâra gòropuu

¹² É ina mwara tà tèpa âboro wà Iésu pâ: «*WÂGO kaa é pwéelaa kâra gòropuu. Â wà pwi âboro na é me wiâô, âna o mwa

7:52 Ioane 7.41–42 * 8:1 Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers. † 8:2 Â é tâaboo—Naa jaa wà tèpa Juif, âna rà tâaboo wà tèpa pwa pupûra na rà pacâmuri âboro. 8:5 Lévitique 20.10; Deutéronome 22.22–24 8:7 Deutéronome 17.7 8:11 Ioane 5.14 8:12 Ésaïe 49.6; Ioane 1.4–9, 9.5, 12.46

pwa ê pwéelaa na wâgoôé na naa tée ê âji wâro. Â o câé mwa caa pâ naa ê bàutê.»

13 Â rà ina tée wà tèpa Farasaio pâ: «Nye piticèmururu naa goo ê pwina gà ina, ba gà nye pipaâjupâragà còwâ†!»

14 Â é tòpi tàra pâ: «Bwa. Wiàna go nye pipaâjupâraô còwâ, â nye âjupâra ê pai pipaâjupâraô kôo. Ba go tâmogòori wâna na go me géewê, ma wâna na go pâra naawê. Â napwa wâguwà, âna câguwà caa tâmogòori wâna na go me géewê, ma wâna na go pâra naawê. 15 Ba guwà pitèi wiàra ê tûâ kà tèpa âboro. Â wâgo, âna nye ticè pwina go tèié. 16 Êco na, wiàna go nye tèi, â o nye âjupâra ê pai tèi kôo. Ba càcaa wâgo co, â nye wàibu naima ma Pwiduée Caa, na é cùruo me. 17 Ba ia wii naa na ê Naèà kàwà pâ, ê aupaâjupâra kâra ârailu âboro, âna nye âjupâra kaa. 18 Â *WÂGO, âna go nye *paâjupâraô, â é nye paâjupâraô mwara wà Caa, Pwina é cùruo me.»

19 Â rà tawèerié pâ: «Gona wâpà Caa'gà?»

Â é tòpi tàra pâ: «Câguwà caa tâmogòoribu ma Caa kôo. Ba wiàna guwà gére tâmogòorio, â pwiri guwà gére tâmogòori mwara wà Caa kôo.»

20 É ina ê pâ popai bèepwiri wà Iésu, ûna é bwaa gére pwa pupûra wâna Wâra pwapwicîri, wâna autòpò âraimeai tà Pwiduée. Â nye ticè jè âboro cèna é tâjùrué, ba bwaa càcaa tèepaa ê pâara kêe.

É inapàpari pai còpòo kêe dari Caa

21 É ina mwara wà Iésu pâ: «Go o jèe pâra, â guwà o mwa mudòo. Â guwà o bà naa na èpà kàwà. Ba wâna na go pâra naawê, âna o càcaa pâri ma guwà pâra naawê.»

22 Â rà pi-ina tàra wà tèpa âboro pâ: «[Dà pai ina wèe ni?] Pwiri ée mwa pipòtàmwereé còwâ? Ba é ina pâ càcaa pâri ma jè pâra naa na é pâra naawê.»

23 Â é tòpi tàra pâ: «Wâguwà âna guwà tèpa âboro géeniboo, â wâgo, âna go me géenidò. Ba guwà tèpa âboro gòropuu, â câgo caa pwi âboro géeni gòropuu. 24 Géé goro pwiri, na ia go ina tàwà pâ, guwà o bà naa na èpà kàwà, wiàna câguwà caa cèikî pâ, [*WÂGO [na go napwiri, nabà, â dàra gòiri awé].»

25 Â rà ina tée pâ: «Gona wâgà wàa?»

† 8:13 Pipaâjupâragà còwâ—Rendre témoignage de toi-même. Còo mwara Paâjupâra naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. 8:14 Ioane 5.31–32, 7.28 8:15 Ioane 12.47 8:16 Ioane 5.30, 8.29 8:17 Deutéronome 19.15 8:18 1 Ioane 5.9 8:20 Ioane 7.30 8:21 Ioane 7.34, 13.33 8:23 Ioane 3.31

Â é tòpi pâ: «I pwi ia go jèe ina tàwà, gée na autapoo goo⁸.
²⁶ Â wâru pâ muru na pâri ma go ina naa goowà, ma pitèiwà
 goo. Êco na go inapàpari [tàwà co] é pwina go tère jii wà Pwina
 é cùruo me naa jaawà. Ba wàé na é ina é âjupâra.»

²⁷ Êco na càra caa tèreina pâ é pwa jèkutâ goo [wà Pwidueé]
 Caa. ²⁸ Â é ina tàra pâ: «Wiàna guwà mwa naaô too naanidò*,
 wâgo *Pwina naîri âboro, â guwà o mwa côoinari pâ, ‘WÂGO [na
 go napwiri, nabà, â dàra gòiri awé]’. Â guwà o mwa côoina
 mwara pâ, câgo caa po pwa cè jè muru gée good. Ba go ina
 co é pwina é ina tóo wà Caa. ²⁹ Â wà Pwina é panuô me, âna é
 nye tà wâjaao, â càcaa mu nama tà wâgo acari. Ba go pwa taaci
 é pâ muru na wâdé tée.»

³⁰ Ûna é wàrapwiri pai tùra kée tàra, â wâru tàpé na rà cèikî
 naa gooé.

ÂJUPÂRA âna ée mwa tipiwà!

³¹ É ina wà Iésu tà tèpa Juif na rà cèikî naa gooé, pâ: «Guwà
 tèpa âji a *câmu kôo, wiàna guwà tà cimwü goo é popai kôo. ³² Â
 géewé, na guwà mwa tâmogòori é *ÂJUPÂRA, â é ÂJUPÂRA âna ée
 mwa tipiwà.»

³³ Â rà ina tée [wà pàra tàpé] pâ: «Cina gà ina pâ, o mwa
 tipibà? Ba wàibà, âna bà tèpa gòobàra *Abéraama, â nye ticé pwi
 âboro cèna é mu caa nama bà tèpa *ênawéna kîri kée!»

³⁴ Â é tòpi tàra pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra
 pâ: Wà pwi âboro na é pipanuâe tàra èpà, âna é pwi ênawéna
 kîri kâra èpà. ³⁵ Â wà pwi ênawéna kîri, âna càcaa pwâraê naa
 na tâa kà pwi a pitûâ kée. Â wâdé co naa goo é pwi èpo naa
 pwârawâ. ³⁶ Â wiàna go tipiwà, wâgo Pwina naîri âboro, â o
 nye ticé kaa cèna câguwà mwa caa èrà goo. ³⁷ Go tâmogòori
 pâ guwà tèpa gòobàra Abéraama. Êco na guwà pimudàra ma
 guwà pòtâmwaraô, ba câguwà caa tòpi é popai kôo. ³⁸ Go ina é
 pâ muru na go côo naa jaa wà Caa kôo. Â wâguwà, âna guwà
 nye pwa é pwina guwà tère jii pwi caa kàwà.»

³⁹ Â rà tòpi tée pâ: «Nye pwi âji caa kâbà, âna wà Abéraama!»

Â é ina pâ: «Wiàna guwà tèpa âji naîê, â pwiri guwà gère
 pwa pâ wakè na ia é pwa. ⁴⁰ Â nabà, âna guwà pimudàra ba
 na guwà pòtâmwaraô, wâgo na go ina tàwà é âjupâra na go tère
 jii Pwidueé! Wà Abéraama âna câé caa mu pwa na wàrapwiri!
⁴¹ Bwa, guwà nye pwa é pâ wakè kà pwi caa kàwà.»

§ 8:25 I pwi ia go jèe ina tàwà, gée na autapoo goo—é, Gorodà na go tòpi
 tàwà? 8:28 Ioane 3.14 * 8:28 Naaô too naanidò—É ina wà Iésu goro é pai
 ténamiriê naa goro satauro, â goro é pai wâjué còwâ kée naa jaa wà Pwidueé naa
 napwéretòtù. 8:33 Mataio 3.9 8:34 Roma 6.16,20 8:39 Mataio 3.9 8:41
 Ésaïe 63.16

Â rà ina tée pâ: «Câbà caa tèpa èbwi! Ba nye caapwi co pwi caa kâbà, âna wà Pwiduée!»

Câguwà caa tèpa naî Pwiduée

⁴² É tòpi tàra pâ: «Wiàna é pwi caa kàwà wà Pwiduée, â pwiri gére wânümawà gooò. Ba go me gée jaa Pwiduée, â go wâni gée gooé. Ba câgo caa me imudi, â é cùruo me. ⁴³ Gorodà na câguwà caa tâmogòori é pwina go ina tàwà? Ba nye tàutàwà na guwà tòpi é popai kôo.

⁴⁴ «Bwa, wà pwi caa kàwà, âna wà *Caatana, wà Pwi âboro èpà! Êkaa na nye nümawà na guwà pwa é câbawâdé kêe. Wà pwiibà, âna é pwi a pòtàmwara âboro, gée na autapoo goo. Â câe caa tâa na ÂJUPÂRA, ba nye ticè ÂJUPÂRA gooé. Ba é nye tà pwâ, ba é nye pwi a wàrapwiri, ba é pwi caa kà tèpa pwâ.

⁴⁵ «Â wâgo, âna go ina é âjupâra, êkaa na câguwà caa cèikî naa goo. ⁴⁶ Wàilàapà gée goowà cèna ée paari pâ pwa cè èpà na go pwa? Â wiàna go ina tàwà é âjupâra, â cina câguwà caa cèikî naa gooò? ⁴⁷ Wà tèpa âboro na rà me gée goo Pwiduée, âna rà tère é popai kà Pwiduée. Êco na câguwà caa tère é popai kêe, ba câguwà caa me gée goo Pwiduée.»

Iésu ma Abéraama

⁴⁸ Rà ina tà Iésu wà pàra tèpa Juif pâ: «Bà nye âjupâra pâ gà pé pwi *Samaria, â pé pwi a pwa duée googà!»

⁴⁹ Â é tòpi tàra pâ: «Bwa, càcaa pwa duée gooò! Êco na go pitòimiri Caa kôo, â wâguwà, âna câguwà caa pitòimiriô. ⁵⁰ Câgo caa pimudàra cè pai pwamainàô. Êco na pwa Pwi a pitèimuru, na é pwi a-imudàra ba kôo. ⁵¹ Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà pwi âboro na é pitère dàra é popai kôo, âna o càcaa pâri ma é bà [dàra gòiri].»

⁵² Â rà ina tée pâ: «Bà jèe tâmogòori ni, pâ, gà pé wàra duée! Ba é jèe bà wà Abéraama, â rà jèe bà mwara wà tèpa *péroféta. Â wâgà âna gà ina pâ: “Wà pwi âboro na é pitère dàra bwàti é popai kôo, âna o câe caa bà.”

⁵³ «Pwiini, wâgà ilàapà?! Gona gà maina jii Abéraama, pwi caa kâbà? Wàè na é jèe bà, â rà jèe bà mwara wà tèpa péroféta!»

Go mara tâa béaa kà Abéraama

⁵⁴ É tòpi tàra wà Iésu pâ: «Wiàna go ipwamainàô, â napwa é pâ popai kôo, âna piticèmururu naa goo. Êco na wà Caa kôo, âna é nye ipwamainàô ma paari é pai muugère kôo. Wàè na guwà ina gooé pâ é Pwiduée kàwà! ⁵⁵ Êco na câguwà caa tâmogòorié, â wâgo, âna go tâmogòorié. Ba wiàna go ina tàwà

pâ câgo caa tâmogòorié, â go pwi a pwâ, pwacèwiiwà. Êco na go nye tâmogòorié, êkaa na go pâra wiâra ê popai kêe. ⁵⁶ Wà Abéraama, pwi caa kàwà, âna é jèe tàmara côo ê pwi pàara kôo, â é dau ipwàdé, goo pai mwa tèepaa me kôo.»

⁵⁷ Â rà ina pâ: «A? Bwaa càcaa pâ 50 naja'gà, â gà jèe côo Abéraama?!»

⁵⁸ Â é tòpi tàra wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Na bwaa nye tiâu Abéraama, âna go jèe tâa, ba 'WÂGO [na go napwiri, nabà, â dàra gòiri awé]'.»

⁵⁹ Â ûna rà tère [pâ, é nama ipaiwàilu ma wà Pwiduée] â rà nye tòri kaa pâ atü, ba na rà èié goo. Êco na é picârü goorà, â é còobé géé na Wâra pwapwicîri.

9

É nama é niâ pwi a bwi

¹ Ûna é pâra wii naigé wà Iésu, â é côo pwi jè âboro, na é pwi a bwi géé na aukîri kêe*.

² Â rà tawèerié wà tèpa *câmu kêe pâ: «Pwi ukai, cina é bwi wà pwini? Pwiri géé goro cè èpà kêe, é, géé goro cè èpà kà du nyaa ma caa kêe?»

³ Â é tòpi tàra pâ: «Bwa, càcaa géé goro èpà kêe, â càcaa géé goro cè èpà kà du nyaa ma caa kêe. Ê pai bwi kêe, âna pwa, ba na paari é pàtâma Pwiduée naa gooé. ⁴ Ba, na pàara naa bwaa pwaa, âna wâdé na jè pacoo ê pâ wakè kà Pwina é cùruo me. Ba é wâmwünyabwe ê bàutê, â o jèe nye ticé âboro na pâri ma é wakè na bàutê. ⁵ Ba, na go bwaa wâni gòropuu, âna go pwéelaa kâra é gòropuu.»

⁶ Â é èdu boo naa napuu, â é biinaimari é nûru èdu kêe ma puu. Â é tâmi é du parawére âraporomee i pwi a bwi. ⁷ Â é ina tée pâ: «Gà pâra nau nuwagà naa najawé Siloé.» (Siloé, âna pai ina wée pâ 'Cùrué'.)

Â é pwa wà pwini, â ûna é wâjué me còwâ [naa pwârawâ] â é jèe nye niâ!

Rà pò gooé tèpa âboro

⁸ Wà tèpa âboro na rà wâro goro jènereê, ma wà tàpé na rà mu côoê na é mu ila, âna rà pò ma pi-ina tàra pâ: «Gona càcaa wà i pwi âboro na ia é mu nye tà tâaboo burà ila?»

⁹ Â rà ina wà pàra tàpé pâ: «Akaé.» Êco na rà ina wà pàra tàpé mwara pâ: «Bwa! Pwacèwii naa wàè.»

Â wà pwiibà, âna é tòpi tàra pâ: «Bwa, nye wâgo kaa.»

8:58 Ioane 1.1 * **9:1** Aukîri kêe—Sa naissance. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pai pitèpaé. **9:2** Ézékiel 18.20; Luka 13.2,4 **9:3** Ioane 11.4 **9:5** Mataio 5.14; Ioane 8.12 **9:6** Maréko 8.23

10 Â rà tawèerié pâ: «Ico pwini, gà wànau târa ê pai pwa wèe ma gà còjè?!»

11 Â é tòpi târa pâ: «Wà pwi jè âboro na nee Iésu, âna é pwa ma go còjè. Ba é bii ê puu, â é tâmi ê du parawére âraporomeeô goo. Â é ina tôo pâ, na go nuwao naa najawé Siloé. Ûna go wàrapwiri, â go nye niâ kaa!»

12 Â rà ina tée pâ: «Â é wâpà wà pwi âboro-bà?»

Â é tòpi pâ: «Îi, câgo caa tâmogòori.»

Rà tawèerié tèpa Farasaio

13 Rà popa wà i pwi a bwi, pàdari tèpa *Farasaio. 14 Ba napwa é tòotù bèepwiri ia é bii i puu na† wà Iésu, ma é pwa ma é niâ, âna tòotù pwicîri. 15 Â rà tawèerié mwara wà tèpa Farasaio, goro é pai niâ kèe.

Â é tòpi târa pâ: «É tâmi i du parawére âraporomeeô goro dùuru, â go nuwa, êkaa na go niâ.»

16 Â jèe pâra nau pitadàrù é pai tâa kàra. Ba rà ina wà pàra tàpé pâ: «Wà pwi âboro na é pwa pwiri, âna câé caa me gée goo Pwidueé! Ba câé caa papwicîri é *tòotù pwicîri!»

Â rà ina wà pàra tàpé pâ: «Bwa, wiàna é pwi âboro èpà, â pwiri càcaa pâri ma é pwa é pâ *câmu kàra pàtâma Pwidueé.»

17 Â rà tawèerié mwara i pwi âboro a bwi pâ: «Dà cè pai niimiri'gà naa gooé, na é nama gà niâ?»

Â é tòpi târa pâ: «É pwi *péroféta [na é me gée goo wà Pwidueé].»

Rà todà du nyaa ma caa kèe

18 Wà tèpa pitûâ kà tèpa *Juif, âna càcaa nûmarà na rà cèikí pâ, wà pwiibà, âna pwi a bwi béaa. Â rà bwaa nye pwa mwara ma ru me, wà du nyaa ma caa kèe. 19 Â rà tawèeriru pâ: «Pwi naîu wà pwini? Â âjupâra pâ é bwi gée na aupitèpaé? Â gorodà na é niâ nabà?»

20 Â ru tòpi târa pâ: «Ûu kaa, é pwi naîbu. Â é pwi a bwi gée na aupitèpaé. 21 Â é jèe niâ nabà, êco na câbu caa tâmogòori cè majoroé. Â câbu caa tâmogòori mwara cè pwi âboro, cèna é nama wâdé ê du âraporomee. Wâdé na guwà nye tawèerié cai, ba jèe nye pwi âboro maina, â jèe nye pâri ma é ina tàwà!»

22 Ru ina pwiri, ba wâgotàru goo tèpa pitûâ kà tèpa Juif. Ba rà jèe pitèrerà pâ na rà o pacoo gée na *wâra pitapitiri kàra, êdiri pâ âboro na rà ina pâ wà Iésu, âna é pwi *Mesia [na é me nau pa-udò ê Ba]. 23 Wàèpwiri é majoroé ma ru ina wà du nyaa ma

† 9:14 Ê tòotù...ia é bii i puu na—Rà ina pâ, pai bii ê puu, âna 'wakè', â pwicîri na tòotù pwicîri. 9:17 Ioane 4.19

caa kêe pâ: «Guwà jèe nye tawèrié cai, ba jèe nye pwi âboro maina.»

Rà jèu tawèri pwi a bwi

24 Rà jèu todà còwâ wà i pwi a bwi wà tèpa Farasaio. Â rà ina têe pâ: «Gà ina é âjupâra na ara Pwiduée! Ba bà tâmogòori pâ wà pwi âboro na é nama gà wâdé, âna é pwi âboro èpà.»

25 Â é tòpi tàra pâ: «Câgo caa tâmogòori pâ, pwiri pwi âboro èpà. Â caapwi co é pwina go tâmogòori, âna, béaa, âna go pwi a bwi, â nabàni, âna go jèe niâ.»

26 Â rà ina têe mwara pâ: «Gona dà na é pwa tâgà? É wànau târa é pai pwa wèe, ma gà niâ?»

27 Â é tòpi tàra pâ: «Ia go jèe ina tàwà, â tàutàwà na guwà tère! Â gorodà na guwà bwaa jèu tawèri mwara? Pwiri nùmawà na guwà tèpa âboro kêe mwara?»

28 Â rà pwaé, ma ina têe pâ: «É! Pwiini! Nye wâgà na gà pwi âboro kêe! Ba wàibà, âna bà tèpa pâra naa goo wà *Moosé! 29 Bà nye tâmogòori pâ é patùra Moosé wà Pwiduée. Â wà pwiibà, âna ji pwi a me géepà?!»

É paâjupâra tàra pàtâma Iésu

30 É ina tàra wà pwiibà pâ: «Nye ité, ba é nama go niâ, êco na wâguwà, âna câguwà caa tâmogòori na é me géewê! 31 Â jè jèe cau tâmogòori pâ, câé caa tère tèpa âboro èpà wà Pwiduée. Â é tère tàpé na rà papwicîriê, â na rà pwa é câbawâdé kêe. 32 Mu nye ticè âboro na é nama é niâ cè pwi jè âboro, na é bwi géé na aupitèpaé! 33 Â wiàna câé caa me jii Pwiduée wà pwi âboro bèepwiri, â pwiri càcaa pâriê ma é pwa cèna wàrapwiri.»

34 Â rà putàmuriê wà tèpa Farasaio ma ina têe pâ: «Pwiini! Gà pwa na gà pacâmuribà, wâgà na gà pé pwi a pwa na èpà, géé na aupitèpagà?»

Â rà tû têe[†] géé na wâra pitapitiri.

É cèikî naa goo Iésu

35 É tère wà Iésu pâ rà tû tà i pwi ia é bwi, â é pâmariê. Â é ina têe pâ: «Gà nye cèikî naa goo wà *Pwina naîri âboro?»

36 «Pwi ukai, wàilàapà pwiri, ba na go cèikî naa gooé?»

37 «Gà jèe tàgére còoê, ba wàé na é tàgére patùragà!»

38 «Ûu, co Pwi Ukai, go cèikî naa googà!»

Â é cigòboo ma tûu jùrué na ara Iésu.

Tàpé na tàutàra na rà còo

39 É ina wà Iésu pâ: «Go tèepaa me naani gòropuu, na pinaaitiri tèpa âboro—ba na rà niâ tèpa âboro na rà bwi; â na rà bwi tèpa âboro na rà niâ.»

40 Na rà tère pwiri wà pàra tèpa Farasaio, na rà gére tâa wê, â rà ina tée pâ: «Wà nau? Wàibà mwara âna bà tèpa bwi?»

41 Â é tòpi tàra pâ: «Wiàna guwà gére tèpa bwi, â pwiri nye gére ticè èpà kàwà. Êco na guwà ina pâ guwà niâ. Êkaa na guwà tà tâa na é èpà kàwà.»

10

Iésu âna é pwi âji a wéaari mutô

¹ É ina tàra mwara wà Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra: Wà pwi âboro na é too wii iti jii é goropwiinawâ goo nababé kâra mutô, âna é pé pwi a mura, ma pé pwi bâadi. Ba câé caa tò naa é goropwârawâ. ² Â napwa wà pwina é tò naa é goropwârawâ, âna wàé na é pwi âji a piwéaari mutô. ³ [Â, naa dàuru, âna] wà pwi âboro na é wéaari goropwârawâ [naa ne] âna é tàpiri tée. Â wà diri tèpa mutô kêe, âna rà nye tèreina é pwâratùra kà pwi âji a piwéaari mutô*. ⁴ Â é ina jèpa neerà, â é pacòobérà naa gòroigé. ⁵ Âna é cau pacòobérà diri, â é pâbéaa kâra. Â rà nye cau pwicò kêe, ba rà tèreina é pwâratùra kêe. ⁶ Pwacoé ma rà pàra wiâra cè pwi jèpwi. Ba càra caa tèreina pwâratùra kêe. Â rà o upié.»

⁷ Êco na wà tàpé na rà tère é ucina bèepwiri kà Iésu, âna càra caa tâmogòori é pai ina wèe.

Go pwi goropwârawâ

⁸ É ina tàra mwara pâ: «Go ina tàwà é âjupâra pâ: *WÂGO pwi goropwârawâ kâra é pâ mutô. ⁹ Wâru tàpé na rà tèepaa me béaario, na rà tèpa mura, ma tèpa bâadi. Â wà tèpa mutô âna càra caa pitère dàra. ¹⁰ *WÂGO pwi goropwârawâ. Wà pwi âboro na é tòme good, âna ée udò, [â o tâa tée é *âji wâro]. Â o pâri ma é pâra naa na nùmee goo wê†, â ée mwa tà pàdari uti kêe.

¹¹ «Napwa wà pwi a mura, âna é nye tèepaa co, ba na é mura, ma pòtàmwara, ma ténoori. Â wâgo, âna go me, ba na rà wâro wà tèpa âboro, wàilà tèpa mutô kôo. Â o tà tàra é âji wâro na tâbawêe.»

Go pwi âji a wéaari mutô

9:40 Mataio 15.14 * 10:3 Tèpa mutô kêe, âna rà nye tèreina... Naa jaa tèpa Juif, âna pâ mutô kà tèpa âboro na wâru, âna rà pitànaima naa na caapwi nababé naa ne.

10:8 Jérémie 23.1–2; Ézékiel 34.2–3 † 10:9 É pâra naa na nùmee goo wê—Grec: É tà tò ma còobé.

¹¹ «WÂGO, âna go pwi âji a piwéaari ê pâ mutô. Â wà pwi âji a piwéaari ê mutô, âna é panuâ ê wâro kêe ba kàra. ¹² Â wà pwi âboro na é nye po wakè co târa mwani, âna câé caa pwi âji a piwéaari mutô. Ba wiâna é côo ê *loup* na é tèepaa me, â é panuâ i pâ mutô, â é uru, ba càcaa mutô kêe. Â o utirà ma tadidirirà. ¹³ Â é uru wà pwi âboro bèepwiri, ba é pwi a wakè târa mwani co, â càcaa wânümee goo ê pâ mutô.»

Go panuâ wâro kôo ba kàra

¹⁴ «Ûu, WÂGO, âna go pwi âji a piwéaari mutô. Â go nye tâmogòori ê pâ mutô kôo, â rà nye tâmogòorio mwara. ¹⁵ Ipaiwà naa goobu ma Caa. Ba wà Caa, âna é tâmogòorio, â wâgo, âna go tâmogòori wà Caa. Â go panuâ ê wâro kôo, ba kâra ê pâ mutô kôo. ¹⁶ Â bwaa pwa mwara ê pàra mutô kôo†, na càra caa pâ toome naa na é nababé bèeni. Â wâdé na go mudàra mwara. Â rà o mwa tère é pwàratùra kôo. Â o mwa caapwi pubu goorà diri, ma caapwi cè pwi a piwéaarirà.

¹⁷ «Dau wânüma Caa good, ba go panuâ ê wâro kôo. Go panuâ, ba go o mwa nye tòpi còwâ. ¹⁸ Nye ticè pwi jè âboro cèna é popa jiio, â go nye naa, gée good. Ba pwa tàrù kôo ma go naa ê wâro kôo, â nye pwa tàrù kôo ma go nye popa còwâ. Ba wàépwiri é aupitûari kà Caa kôo.»

Rà pitadàrùrà mwara gooé

¹⁹ Rà pitadàrùrà mwara wà tèpa *Juif, gée goro é pâ popai bèepwiri. ²⁰ Ba wâru gée goorà na rà ina pâ: «Pwa duée gooé, â é pigù! Cina guwà gére pitère dèe?!»

²¹ Êco na rà ina wà pàra tàpé pâ: «Bwa, ba càcaa wàrapwiri é pai tùra kà pwi âboro na pwa duée gooé! Ê duée, âna càcaa pâri ma é pwa ma rà niâ§ ê pâ âboro na rà bwi!»

Tàutàra na rà cèikí naa goo Iésu

²² Pwa é pwi *tòotù maina na *Iérusaléma—pwi tòotù na pitaniimiri é pai tàpìri còwâ ê *Wâra pwapwicîri, na pàara aumoo. ²³ Â é tâa goo wà Iésu, â é nye tàgére ipokâa na i Wâra pwapwicîri, naa na ‘Wâ kà *Solomona’*, wâ cikòmaa.

²⁴ Â rà tapitirirà naa gooé wà pàra tèpa Juif, â rà ina tée pâ: «Gà tà ciburà nama bà pibu âboro naa googà, tiagoro wiidà? Wiâna wâgà wà pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò na bà tapacîé] â wâdé na gà inapàpari tâbà!»

10:11 Psaume 23.1; Auinapàpari 7.17 **10:12** Apostolo 20.29 **10:15** Mataio 11.27; 1 Ioane 3.16 **10:16** Ésaïe 56.8; Ézékiel 34.23 † **10:16** Â bwaa pwa mwara ê pàra mutô kôo—Tèpa cèikí na càra caa tèpa Juif. **10:17** Filipi 2.8–9
 § **10:21** Pwa ma rà niâ—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Paniâ. * **10:23** ‘Wâ kà Solomona’—Pé wà cikòmaa na dau maina ê pâ âé. (Còo note goo Apostolo 3.11.)

²⁵ Â é tòpi tàra pâ: «Ia go jèe nye ina tàwà, â câguwà caa tòpi. Rà *paâjupâraô é pâ muru, na ia go pwa naa na nee Caa kôo. ²⁶ Êco na tàutàwà na guwà cèikî naa goodò, ba câguwà caa tèpa mutô kôo.

Rà côoinaô tèpa mutô kôo

²⁷ «Ba rà nye tère é pwâratura kôo wà tèpa mutô kôo, â go nye côoinarà, â rà nye pâra wiâô. ²⁸ Â go naa tàra é *wâro dâra gòiri jaa Pwidueé. Â o càra caa tâmogòori ma rà o bà. Â o nye tice pwi jè âboro cèna o pâriê ma é poparà gée na-araraîô†. ²⁹ Ba wà Caa kôo na é panuârà tôo, âna é dau maina awé jii diri é pâ muru. Â nye tice pwi jè âboro cèna o pâriê ma é popa cè jè muru, gée na-araraî Caa. ³⁰ Â napwa wàibu ma Caa, âna bu nye caapwi.»

Pwa na rà èié

³¹ [Ûna rà tère pwiri] wà tèpa âboro, â rà jèu tòri còwâ é pâ atü, ba na rà catâmwereê goo. ³² Â é ina tàra wà Iésu pâ: «Dau wâru é pâ muru na wâdé, na go pwa na arawà—muru na me gée goo wà Caa. Â gona dà cè pwina gére nümawà dâra catâmwaraô goo?»

³³ Â rà tòpi tée pâ: «Pwiini, càcaa goo cè wakè na wâdé na gà pwa. Nye gée goo co na gà inabaèpà wà Pwidueé. Ba gà nye pwi âboro, â nümagà naa wâgà Pwidueé!»

Go wâgoo Caa â é wâgoodò

³⁴ É ina tàra pâ: «Jèe wii naa na *Naèà kà Pwidueé pâ: *Guwà tèpa 'pwidueé'†.* *Psaume*

82.6 ³⁵ Â é ina pwiri [tà tèpa jooorowà] na rà tòpi é Naèà! Â jè tâmogòori diri pâ càcaa pâri ma catura é pwina jèe wii naa na é Naèà. ³⁶ Napwa wâgo, âna é pitòrigario wà Pwidueé Caa, â é cùruo me naa gòropuu, â go ina pâ, go Pwina naîê. [Â wiàna é ina wà Pwidueé Caa tà tèpa âboro pâ, rà tèpa 'pwidueé'] â cina guwà putâmu naa goodò§, wiàna go ina pâ wâgo Pwina naîê?

³⁷ «Wiàna câgo caa pwa é pâ wakè kà Caa kôo, â guwà cibwaa cèikî naa goodò! ³⁸ Êco na go nye tàgère pwa; â wâdé na guwà cèikî. Ba wiàna pwacoé tàwà ma guwà cèikî naa goodò; â guwà cèikî naa goodò gée goo é pâ muru na go pwa. Â, na wàrapwiri, â guwà tâmogòori bwâti pâ go wâgoo Caa, â é wâgoodò.»

10:28 Ioane 3.16, 6.39 † **10:28** Na-araraî (é, na-araî)—Paume. **10:33**

Lévitique 24.16 **10:34** Psaume 82.6 ‡ **10:34** Tèpa 'pwidueé'—Élohim naa na hébéru. Du ârailu pai ina wâra pwi popai bèepwiri: Pwidueé, é, pwi apitèimuru. Naa na tii Salamo, âna popai goo wà tèpa pitèimuru kà tèpa Juif. § **10:36** Cina guwà putâmu naa goodò—Grec: Cina guwà ina pâ, go inaê ba èpà? **10:38** Ioane 14.10–11

³⁹ Gée goo pwiri, â rà pimudàra mwara cè naigé ba na rà tâjùrué. Êco na é nye uru taaci.

⁴⁰ Géewê, â é jèu pâra còwâ wà Iésu, naa na ére gée còwâ kâra nairiwâ Ioridano, wâna na ia é *piupwaa béaa naawê wà Ioane. Â é tàpo tâa wê.

⁴¹ Â rà medarié pâ âboro na wâru, â rà pi-ina tàra pâ: «Wà Ioane, âna câé caa pwa cè jè *câmu kâra pàtâma Pwiduée, êco na po coo diri é pâ popai, na ia é ina naa goo pwi âboro bèeni!»

⁴² Â dau wâru é pâ âboro wê, na rà cèikî naa goo Iésu.

11

Pai bà kà Lacaro

¹⁻² Pwa pwi jè âboro, na nee Lacaro. Â rà tâa Bétani ma du naigé kêe, wà Maria ma Marthe. (Wà Maria, âna wà i tô ilàri na ia é wicèpwiri é jawé ûrea naa gòro â wà Pwi Ukai Iésu, â catura *goro wàrapûruê.)

É dau maagé wà Lacaro, ³ â wà du duajii ilàri, âna ru panuâ pâ pwi jè âboro dà Iésu, nau ina tée pâ: «Pwi Ukai, [gà me wài, ba] wà i pwi âji béegà, âna é maagé!»

Câé caa pò ma pâra

⁴⁻⁵ Wà Iésu, âna é dau wânümee goo wà Marthe ma Maria, ma Lacaro. Êco na, ûna é tère é popai, [â câé caa pò ma pâra]. Â é ina pâ: «Ê maagé kà Lacaro, âna o câé caa bà goo. Gée goo pwiri, â o pwamaina Pwiduée, ma paari é pai muugère kêe. Â o paari é pai muugère kôo mwara, Pwina naîé.» ⁶ Â é bwaa nye tâa wê, naa na ârailu tòotù mwara.

⁷ Gée na càùé, â é ina tà tèpa *câmu kêe pâ: «Wâdé na jè pâra còwâ naa *Judée.»

⁸ Â rà tòpi tée pâ: «Pwi Ukai, bwaa càcaa pé gòiri, na rà pibu naigé wà pâra tèpa *Juif naa Judée, ba na rà catàmwara. Â nümagà dàra wâjué còwâ naawê?»

⁹ Â é ina tàra pâ: «Wànau, càcaa 12 ineretòotù na é té na tòotù? Wà pwi âboro na é pâra na bwaa pwaa, âna o câé caa cigòtù âê, ba bwaa pwéelaa. ¹⁰ Êco na, wiàna é pâra na ne, â o cigòtù âê, ba bàutê.»

É maagé bà Lacaro

¹¹ Gée na càùé, â é ina tàra pâ: «É jèe puu wà Lacaro, pwi bééjè, â go o pâra nau patàcîé.»

¹² Â rà ina tée pâ: «Wâdé, co Pwi Ukai, ba wiàna é gére puu co, â ée nye wâdé!»

13 Ba càra caa tâmogòori pâ, é ina tàra pâ é bà wà Lacaro. Rà niimiri pâ é nye âji puu. 14 Â é inapàpari tàra pâ: «Bwa, é jèe maagé. 15 Êco na go ipwàdée goowà, na câgo caa tâa jaaé napwiri. Ba na wàrapwiri â guwà o mwa [côo ê pwina go pwa, â guwà mwa] cèikî naa goodò. Guwà me! Ma jè pâra darié!»

16 Â é ina wà Toma (jè nee 'Bérepidu') tà tèpa câmu bée pâ: «Jè pâra mwara, ba na jè cau bà naima ma wà Pwi Ukai†.»

Ru dau tòina du naigé kêe

17 Ûna é pâmwünyabweri Bétani wà Iésu, â é tère pâ jèe ârapàpé tòotù kà Lacaro na auipwàni. 18-19 Â ru imuru pwi bàraru wà Marthe ma Maria, â dau wâru tèpa âboro gée *Iéruusaléma, na rà medariru ba na rà patamarù-ru. (Ba Bétani, village kàru, âna wâmwünyabweri Iéruusaléma, wâpâ na âracié kilomètres.)

20 É tère wà Marthe pâ é jèe tèepaa wà Iésu, â é cimadó, â é pâra caraé [naa gòro naigé]. Â wà Maria, âna é nye tà tâa wâ. 21 Â é ina tà Iésu wà Marthe pâ: «Au! Pwi Ukai, wiàna gà nye gére tâa ni, â pwiri câé caa gére bà wà pwi bàrao! 22 Êco na go tâmogòori pâ é nye naa tâgà wà Pwiduée êdiri pâ muru na gà o mwa ilari jiié ni.»

Wâgo pwina é naa wâro

23 É tòpi tée pâ: «Ée jèe wâro còwâ gée na aubà wà pwi bàragà.»

24 Â é ina tée wà Marthe pâ: «Ûu, go cèikî pâ ée mwa wâro còwâ gée na aubà, na rà wâro còwâ wà tèpa bà, na pwi Tòotù pwicò.»

25 Â é ina tée wà Iésu pâ: «*WÂGO [pwina é naa] ê wâro, ma pawâro còwâ tèpa âboro. Wà pwi âboro na é cèikî naa goodò, âna wiàna é bà, â ée mwa nye wâro còwâ. 26 Â wà pwi âboro na é wâro ma cèikî naa goodò, âna o câé mwa caa bà [dàra gòiri]. Gona gà nye cèikî naa goro é popai bèepwiri?»

27 Â é tòpi tée pâ: «Ûu kaa, co Pwi Ukai, go nye cèikî pâ, wâgà pwi *Mesia, wà *Pwina naí Pwiduée, na ée mwa tèepaa naani gòropuu.»

Ru pitùra ma Maria

28 Nabwé, â wà Marthe, âna é pâra nau pitodà pwàniri Maria, tò jiié. Â é ina tée pâ: «É jèe tèepaa wà pwi a pwa pupùra, â é todàgà.»

29 Â é nye cimadó kaa wà Maria, â é pâdari Iésu. 30 Ba bwaa câé caa pâ tèepaa me naa na village, â é bwaa tâa, wâna na

11:16 Maréko 14.31 † 11:16 É tâmogòori wà Toma pâ, wiàna rà pâ naa Iéruusaléma, â péa rà catàmwara Iésu wà tèpa Juif. 11:24 Ioane 6.40 11:27 Ioane 6.69

ipitiru naawê ma Marthe. ³¹ Wà tèpa Juif na rà tâa wâ, na rà patamarù Maria, âna rà côoê na é piwàcî còobé. Â rà pâra wiâê. Ba rà niimiri pâ é pâra nau i, nacârù.

³² Ûna é tèepaa medari Iésu wà Maria, â é cigòboo ma tùu jùrué na araé, â é ina tée pâ: «Au! Pwi Ukai, wiàna gà nye gére tâa ni, â pwiri câé caa gére bà wà pwi bàrao!»

É imuru pwi bée

³³ É côoê wà Iésu, na rà gére i ma tèpa Juif na rà pâra wiâê. Â dau gùmagù pwâranümee, â é wataù†. ³⁴ Â é tawèerirà pâ: «Guwà pwàniriê naapà?»

Â rà ina tée pâ: «Pwi Ukai, me ma gà côo.»

³⁵ Â é i wà Iésu. ³⁶ Â rà ina wà tèpa Juif pâ: «Au! Guwà côo, é po dau niimiri wà Lacaro!»

³⁷ Êco na rà picocoorié wà pâra tàpé ma pi-ina tàra pâ: «Wà pwiibà, âna é pwi a nama é niâ wà pwi a bwî. Â gona càcaa pâriê ma é pwa ma câé caa bà wà Lacaro, pwi bée?»

É pawâroé côwâ géé na aubà

³⁸⁻³⁹ Dau gùmagù pwâra-nüma Iésu. Â é pâra naa goo pé pwâramara-atü, wâna na ia ipwàniri wà Lacaro naawê. Â é ina tàra pâ: «Pwùru tâjii é atü.» Ba i pwâramara-atü, âna târi goro atü.

Êco na é ina wà Marthe, wà tô naigé kà pwi a bà, pâ: «Ai! É jèe gére wâbu, co pwi ukai, ba jèe ârapápé tóotù kèe wê!»

⁴⁰ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gona câgo caa ina tâgà pâ, wiàna gà cèikî, â gà o côo ê pai maina ma muugèrè kà Pwiduée?»

⁴¹ Â rà pwùru tâjii i atü. Â é niâ too naa napwéretòotù wà Iésu, â é ina pâ: «Caa wée, go ipwaolè tâgà, ba gà tèreô! ⁴² Wâgo, âna go nye tâmogòori pâ gà nye tèreô taaci. Â go ina pwiri, goo tàpé na rà cibèepio, ba na rà o cèikî pâ, wâgà pwi a cùruo me.»

⁴³ Â é tomara too pâ: «Lacaro, còobé boome!»

⁴⁴ Â é còobé wà i pwi a bà! Â napwa é du îê ma du âê, âna pii târamiri goro noo kâra imwaano na gòri. Â é naporomee, âna târamiri goro pwi jè imwaano. Â wà Iésu, âna é ina tà tèpa âboro wê pâ: «Guwà tipié ma panuê, ma é pâra.»

Rà pitêrerà ma rà pòtâmwereê

⁴⁵ Wà tèpa Juif na rà tèepaa dari Maria, âna rà côo é pwina é pwa wà Iésu. Â wâru géé goorà na rà cèikî naa gooé.

⁴⁶ Êco na wà pâra tàpé, âna rà pâdari tèpa *Farasaio, â rà

† **11:33** Dau gùmagù pwâranümee, â é wataù—Grec: É putâmu. Pwiri é putâmu goo wà tèpa Juif na tàutàra na rà cèikî (nee tii 37), é, pwiri é putâmu goo é pwâra bà na tatée tèpa âboro. **11:37** Ioane 9.6 **11:45** Ioane 7.31 **11:46** Luka 16.31

piwiâ tàra é pwina é pwa. ⁴⁷ Â wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò ma wà tèpa Farasaio, âna rà panaimari é *wâratûâ maina, â rà pi-ina tàra pâ: «Jè o pwa dà? Gà còo, jèe po dau wâru é pâ *câmu kêra pàtâmee na é pwa wà pwini.

⁴⁸ «Â wiàna jè nye tà panuâê, â rà jèe nye po cèikî diri naa gooé é pâ âboro. Â rà o tèepaa wà tèpa coda *roma, â rà o ténoori é *Wâra pwapwicîri kâjè, ma é Ba kâjè!»

Wâdé na é bà pwi caapwi âboro

⁴⁹ Â é tapoo tùra wà pwi jè âboro gée goorà, na nee Caïphe. Wàé na é pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaailò na naja bèepwiri. Â é ina tàra pâ: «Tàpéeni! Po dau ticè na guwà tâmogòori! ⁵⁰ Wâna? Câguwà caa còoina é pwina é âjimuru ba kâjè? Wâdé na é bà pwi caapwi âboro, ba kêra é Ba, ba na o cibwaa ténoori diri é Ba kâjè!»

⁵¹ (Ûna é ina pwiri, âna [câé caa tâmogòori pâ] é nye tâmara ina béaa pâ, ée mwa bà wà Iésu ba kêra é Ba. Ba [nye wà Pwiduée kaa na é tùra gooé] gée goo na é pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò na naja bèepwiri. ⁵² Â jèpwi mwara, âna é pai bà kà Iésu, âna càcaa ba kêra é Ba kà tèpa Juif co. É bà, ba na é dânaimari ma rà caapwi, êdiri wà tèpa naí Pwiduée, na rà jèpa tâa pâ.)

⁵³ Gée na càuru é ipitiri kàra bèepwiri, âna rà tapoo pibu naigé wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif, ba na rà pòtâmwara Iésu. ⁵⁴ Â géewé, â é tàpo coo, goro pâra naa nabibiu kà tèpa âboro. Â é pâra naa Éfraïm, wâmwünyabweri namaré. Â rà caatâa wê ma tèpa câmu kêe.

Rà tapaciê naa Iérusaléma

⁵⁵ Ûna jèe wâmwünyabwe é *Paséka, tòotù maina kà tèpa Juif, â dau wâru é pâ âboro na rà me gée na pâ jèpa ére, naa Iérusaléma. Ba nûmarà na rà pwa é pâ 'pwapwicîri târa pai *pinuwa', béaari i tòotù maina. ⁵⁶ Ûna rà tâa na Wâra pwapwicîri, â rà mudà Iésu, [éco na càra caa pâmariê] â rà pi-ina tàra pâ: «Dà cèna guwà niimiri? Gona ée mwa me naa goro i *tòotù maina, é...?»

⁵⁷ Ba wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaailò ma wà tèpa Farasaio, âna rà ina ba gòo tà diri tèpa âboro pâ: «Wiàna guwà còo na é wêe wà Iésu, â guwà nama inapàpari tâbà, ba na bà tâjùrué.»

§ 11:48 Wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif, âna wâgotàra pâ wà tèpa cèikî naa goo wà Iésu, âna rà cicara tèpa Roma, wàilà na rà pitûâ naa napò kàra. 11:52 Ioane 10.16

11:53 Ioane 5.18

12

*É nuwa du â Iésu wà Maria
Mataio 26.6–13; Maréko 14.3–9*

¹ Bwaa 6 tòotù béaari ê *Paséka, tòotù maina kà tèpa *Juif. Â é pâra wà Iésu naa Bétani. Bétani, âna village kà Lacaro, wà pwi ia é pawâroé còwâ géé na aubà wà Iésu. ² Â rà ija wê ma wà Lacaro, na é pwi bée tèpa tâa goro taapà. Â wà Marthe, âna é tò a picia èrà ma wâdoorà. ³ Â napwa naa goo wà Maria, âna é popa jè wâra jawé, na pwaai goro jawé ûrea*—pwi jawé na dau maina ê wâri wèe. Â é wicèpwiri naa gòro ê du â Iésu, â é câtùra goro wàrapûruê. Â po dipitiri i wâ i ûraaê.

⁴ Â càcaa wâdé tà Judas Iscariote, pwi jè ârapàara tèpa *câmu kà Iésu—wà pwina ée mwa ipwa tûâ tà Iésu. Â é ina pâ: ⁵ «Gorodà na càcaa icuri i jawé ûrea bèeni, ma o naa ê wâri wèe tà tàpé na ticè kàra? Ba wâri wèe, âna pâ miliô†!»

⁶ Câé caa ina pwiri géé goro cè pai meaari kêe tàpé na ticè kàra. Â é ina ba pé pwi a mura. Ba é pwi a tà pa wàra i wâra mwani kàra, â é mu nye tàpo pa géé goro ê mwani na tòpò naa na.

⁷ Â é ina wà Iésu pâ: «Naaê! Ba é jèe tàmara pwa ê pwi bèepwiri, târa ê pwi tòotù na o ipwàniriô na. ⁸ Guwà o nye tà ciburà tâa ma tàpé na ticè kàra, éco na wâgo, âna o câgo caa tà ciburà tâa jaawà.»

Nümarà na rà pòtâmwara Lacaro

⁹ Dau wâru tèpa âboro na rà tère pâ é tâa Bétani wà Iésu, â rà pâra naawê, ba nümarà na rà còoê. Â rà pâra mwara ba na rà còo Lacaro, wà pwi ia é pawâroé còwâ géé na aubà. ¹⁰ Â rà pitùra wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaailò, ba na rà pwa ma pòtâmwara mwara wà Lacaro. ¹¹ Ba wàrapwiri gooé, â jèe dau wâru wà tèpa Juif, na rà pâra jirà, â rà cèikî naa goo Iésu.

Rà pwamaina Iésu na é tò naa Iérusaléma

Mataio 21.4–9; Maréko 11.7–10; Luka 19.38–38

¹² Na dàuru kêe, âna wà tèpa âboro na rà me naa *Iérusaléma naa goro ê pwapwicîri kâra Paséka, âna rà tère pâ wà Iésu âna é gére toome mwara. ¹³ Â rà còobé jii ê ville, â rà dàciò ê pâ îri upwâra‡ [ba na rà pwamainaê] â rà pâra caraé. Â rà uu ma ina pâ:

12:1 Ioane 11.1,43 **12:2** Luka 10.40 **12:3** Luka 7.37–38 * **12:3** Jawé ûrea—Nee nard. † **12:5** Pâ miliô—Grec: 300 mwani pwa (deniers). Wâri pwi caapwi âboro naa na caapwi naja. **12:8** Deutéronome 15.11 **12:11** Ioane 11.45 **12:13** Psaume 118.25–26; Ioane 1.49 ‡ **12:13** Îri upwâra—Îri upwâra na pwacèwii nu. Rà tòpò naa gòro naigé na ara Iésu wiâra pai pwa kàra na rà pwamaina é jè ukai kàra. (Còo Mataio 21.9.)

«Hosana[§] ma cidòri!
Pwamaina Pwiduée!
Cidòri nyuâa pwi âboro,
na é me na nee

Psaume 118.26

—wà Pwi Ukai naa *Isaraéla!»

14 Â é popa é nari buriko wà Iésu, â é tâa gòé. Wàra na jèe wii naa na é *Tii Pwicîri pâ:

15 *Cibwaa nama wâgotâgà,
co tô èpo *Siona,
[ville Iérusaléma]!
É tèepaa me wà Pwi Ukai'gà.
É tâa gò ji nari buriko.*

Zakarie 9.9

16 Ba diri é pâ muru-bà, na rà pacoo [wà tèpa âboro] ba kà Iésu, âna jèe tàmara ina béaa naa na Tii Pwicîri. Êco na, na pwi tòotù-bà, âna càra caa tâmogòori wà tèpa câmu kêe. Â rà mwa nye tà tâmogòori géé na càuè—na pàara na é wâro còwâ wà Iésu géé na aubà, ma paari é pai maina ma muugère kêe.

17-18 Dau wâru tèpa âboro na rà pâra marié [na pwi tòotù-bà]. Ba wà tàpé na rà còoé na ia é pawâro còwâ wà Lacaro, âna rà nye dau pwa jèkutâ goo.

19 Napwa naa goo wà tèpa *Farasaio, âna rà pi-ina tàra pâ: «Gà còo, o jèe nye ticé cè pwina pâri ma jè pwa. Ba rà jèe nye pâra wiâé diri é pâ âboro!»

Pwi âji ênawéna kà Iésu

20 Na Iérusaléma, âna pwa pàra tàpé na càra caa tèpa Juif, na rà jèe tòpi é pwapwicîri kà tèpa Juif. Â rà me nau pwamaina wà Pwiduée na pwi tòotù Paséka. 21 Â rà me burà wà Filipino, pwi âboro géé Bethsaïda, wâ Galilée. Â rà ina tée pâ: «Pwi ukai, nūmabà na bà còo Iésu.»

22 Â é pâra wà Filipino, â é ina tà André, â ru pâra nau ina tà Iésu. 23 Â é ina tàra diri wà Iésu pâ: «O jèe tèepaa é tòotù na ipwamaina *Pwina naîri âboro. 24 Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é âjupâra pâ: Ê pwi pwâra blé na é tūboo naa napuu, âna wâdé na é wai, ba na é naa cè pwâra blé na wâru. Ba wiàna càcaa wai, â o nye tà wàè co.

§ 12:13 Hosana—Popai naa na héberu, na rà ina wà tèpa Juif na rà pwapwicîri. Wâni, âna pai ina wèe pâ: Jè pwamaina Pwiduée! 12:14 Zakarie 9.9 12:16 Ioane 2.22 12:23 Ioane 13.31–32, 17.1 12:24 1 Korénito 15.36

²⁵ «Wà pwi âboro na wânümeê târa é wâro kêe, âna é tubatiâu. Â wà pwi âboro na dau wânümeê goo Pwiduée, jii é wâro kêe naani gòropuu, âna wà pwiibà, âna câé caa tubatiâu é wâro kêe. Â o mwa tâa tée é *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée.

²⁶ «Wà pwi âboro na nûmeê na é piênawéna kôo, âna wâdé na é me wiâô. Â wâna na go tâa wê, âna bu caatâa wê ma wâé. Â ée mwa nye tòpi é pumara wakè kêe jii Caa.»

É ina pai bà kêe wà Iésu

²⁷ [É ina mwara wà Iésu pâ]: «É pikîri nabà é pwâranümo. Gona go mwa ina pâ: “Caa, upao jii é picâri kâra é tòotù bèeni?” Bwa, ba go jèe tèepaa naani gòropuu, ba na go pacoo é pwi tòotù bèeni. ²⁸⁻²⁹ Caa, paari pâ wâgà Pwiduée na gà maina!»

Wà tàpé na rà tâa wê, âna rà tère é pwâratùra géé napwéretòotù na ina pâ: «Go jèe paari pâ, wâgo Pwiduée naa na pai maina ma muugère kôo. Â go bwaa nye tà wàrapwiri mwara.» Â rà niimiri wà pàra pwi pâ, é kûu i tikakara. Êco na rà ina pàra tàpé pâ: «Bwa! É patùraé é jè *angela!»

³⁰ Â é ina tàra wà Iésu pâ: «I pwâratùra bèepwiri, âna càcaa me ba kôo, â wàrapwiri goowà. ³¹ O jèe nabàni, na é pitèi pâ âboro gòropuu bèeni wà Pwiduée. Â é tû còobé naaboo gòroigé wà *Caatana, pwi ukai kâra gòropuu bèeni. ³² Â wiàna naaô too géeni gòropuu, â go mwa dâti medario é pâ âboro diri.»

³³ Ûna é ina pwiri, â é jèe gére inapàpari tàra é pai pwa kâra tée, ma rà o nama é bà.

Tòpi pwéelaa

³⁴ Rà ina tée é pâ âboro pâ: «Ina naa na pâ tii goro *Naèa pâ wà pwi *Mesia, âna é nye tà wâro dâra gòiri awé. Â cina gà ina pâ, o wâdé naa naatoo géeni gòropuu wà Pwina naîri âboro? Â gére wailàapà é Pwina naîri âboro bèepwiri?»

³⁵ Â é tòpi tàra pâ: «O jèe càcaa tà gòiri, na bwaa tà tâa jaawà i pwéelaa. Â wâdé na guwà pàra, ûna é bwaa tâa jaawà, ba na o câé caa papòwà* é bàutê. Ba wà pwi âboro na é pàra na é bàutê, âna câé caa tâmogòori wâna na é pâ naawê. ³⁶ Tòpi é pwéelaa, ûna é bwaa tâa jaawà, ba na guwà tèpa âboro kâra pwéelaa.»

Ûna é ina pwiri wà Iésu, â é pàra jiiirà, â é picârù goorà.

Càra caa cèikî naa gooé tèpa Juif

12:25 Mataio 16.25 **12:27** Psaume 6.4, 42.6; Mataio 26.38 **12:32** Ioane 3.14

12:33 Ioane 19.6 **12:34** Psaume 110.4; Ésaïe 9.6; Daniel 7.14 **12:35** Ioane

8.12 * **12:35** Papò (é, papòri)—Surprendre. **12:36** Éféso 5.8

³⁷ Wâru pâ *câmu kêra pàtâma Pwiduée na é pwa wà Iésu, na ara tèpa Juif. Êco na càcaa wâru tàpé na rà cèikî naa gooé. ³⁸ Â jèe coo é popai na é ina biu wà Isaia, pwi *péroféta, pâ:

*Pwi Ukai, Pwiduée,
wàilàpà na cèikî
naa goo popai kâbà?
Gà paari tâi
pàtâma'gà ma nii'gà?*

Ésaïe 53.1

³⁹ Â o pwacoé mwara ma rà cèikî, ba é jèe nabwé ina wà Isaia, pâ:

*⁴⁰ Âraporomeerà na bwi;
pwâranümarà na gòo.
Ba wakè kà Pwi Ukai
—Pwi Ukai Pwiduée
na nama rà wârapwiri.
Ba péa rà biirà,
ma medarié còwâ.
Péa nama tiâu
pâ maagé kêra Ba.*

Ésaïe 6.10

⁴¹ É ina pwiri wà Isaia goo Iésu, ba é jèe tàmara còo é pai maina ma muugère kêe.

⁴² Êco na pwa pàra tàpé na rà cèikî naa gooé, tiagoo pàra tèpa pitûa kà tèpa Juif mwara. Caapwi co na càra caa inapàparirà, ba wâgotàra goo tèpa Farasaio. Ba rà péa pacòobèrà géé na *wâra pitapitiri. ⁴³ Ba wâdé tàra, é pai pwamainarà kà tèpa âboro, jii é pai pwamainarà kà Pwiduée.

O pitèi tèpa âboro goro pâ popai kà Iésu

⁴⁴ É tomara too wà Iésu pâ: «Wà pwina é cèikî naa goodò, âna câé caa cèikî naa goodò co, â é cèikî mwara naa goo Pwina é cùruo me. ⁴⁵ Â wà pwi âboro na é còoô, âna é còo mwara Pwina é cùruo me. ⁴⁶ Wâgo, âna go pwi pwéelaa, na go me naa na gòropuu, ba na câé caa tâa na bàutè cè pwi jèpwi cèna é cèikî naa goodò.

⁴⁷ «O càcaa wâgo na go pwa wârimuru tà tàpé na rà tère é popai kòo, â càra caa pâra wiâra. Ba câgo caa me nau pwa wârimuru târa pâ âboro gòropuu. Â go me nau pa-udòrà [ma naa tàra é *âji wâro].

48 «Wà pwi âboro na tàutêe good, ma câe caa tòpi ê pâ popai kôo, âna o pitèié na Bénabwé tòotù†, gée goro ê pâ popai na go ina. 49 Ba câgo caa po ina gée good ê pâ popai-bà. Â wà Caa na é cùruo me, âna é nye dàbacoo‡ tóo pâ namuru, na go me nau ina ma picémara. 50 Â go nye tâmogòori pâ ê aupitûâri kêe, âna naa ê wâro dàra gòiri jaaé. Üu, ê pâ popai na go ina, âna é pwina é ina tóo wà Caa.»

13

É nuwa â tèpa câmu kêe

1-2 Jèe pwi bénabwé tòotù béaari ê tòotù *Paséka. Â rà ija na bàrane wà Iésu ma wà tèpa *câmu kêe.

É jèe tâmogòori wà Iésu pâ, é jèe tèepaa ê pàara na na é pâra na, géeni gòropuu naa jaa [wà Pwiduée] Caa. Â mu nye dau wânümee goo pâ âboro kêe na rà tâa ni gòropuu. Ba nye tà wânümee goorà tia pwâadèrèè.

Napwa naa goo wà Judas Iscariote, pwina naî Simona, âna wà *Caatana, âna é jèe nabwé tòpò naa na pwâranümee jè aunimiri târa ma é pwa tûâ tà Iésu.

3 Wà Iésu, âna é jèe nye tâmogòori pâ é nye me gée jaa Caa, â ée mwa wâjué cówâ naa jaaé. Â é tâmogòori mwara pâ é jèe tòpi jii Pwiduée é pitûâ naa goro diri é pâ muru. 4 Na rà bwaa gére ija, â é cimadò, â é tòpwütù é ârabwée kêe [na tâa géeme cówâ] â é pa é jè imwaano, â é piié goo. 5 Â é wicèpwiri é jawé naa na wâra jawé, â é pwa ma nuwa é â* tèpa câmu kêe. Â é câbaigé goro i imwaano na ia é piié goo.

Go nuwa â pwina pwa kêe jaa

6 Úna é tèepaa pâ naa jaa Simona Pétèru, â é ina tée wà Pétèru pâ: «Bwa, Pwi Ukai, càcaa pâri naa good na gà nuwa é du âô.»

7 Â é tòpi tée pâ: «Câgà caa tâmogòori nabà é pwina go pwa tâgà, êco na gà o mwa nye tà tâmogòori.»

8 «Bwa! O câgà mwa caa nuwa é du âô!»

«Wiàna câgo caa nuwa é du âgà, â o nye ticé kâgà jaa.»

9 «Wiàna wàrapwiri, co Pwi Ukai, â càcaa êco é du âô na gà nuwa, â wâdé mwara na é du îô, ma pûruô mwara!»

10 Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wà pwi âboro na é jèe ipitoo, âna é jèe pwéelaa diri, â càcaa pâri ma jè nuwaé diri. Jè po nuwa co é du

† 12:48 Bénabwé tòotù—Còo note goo 1 Pétèru 1.5. ‡ 12:49 Dàbacoo—Décider, définir. 13:1-2 Luka 22.3; Ioane 13.27 13:3 Ioane 3.35, 16.28 * 13:5 Nuwa é â—Wakè kâra ênawéna na dau kîri naa jaa wà tèpa Juif. 13:10 Ioane 6.64, 70-71, 15.3

âê†. Â wâguwà âna guwà jèe pwéelaa diri. Êco na càcaa wâguwà diri.»

¹¹ Ba é jèe tâmogòori wà pwina ée mwa ipwa tûâ têe. Êkaa na é ina pâ: «Câguwà caa cau pwéelaa diri.»

Guwà piênawéna kàwà

¹² Ūna é jèe cau nuwa diri é pâ ârà, â é coona còwâ é ârabwée kêe, â é tâaboo còwâ naa goro taapà, â é ina tàra pâ: «Gona guwà nye câmogòori é pwina go pwa tàwà? ¹³ Ba guwà ina tóo pâ 'pwi a pwa pupûra' ma 'Pwi Ukai', â guwà nye âjupâra, ba nye wâgo kaa. ¹⁴ Â wiàna go nuwa é âwà, wâgo Pwi Ukai ma pwi a pwa pupûra, â wâdé mwara na guwà mwa tà pinuwa é âwà jècaa. ¹⁵ Ba go naa tàwà nabà é câmu, ba na guwà ipwacèwii é pwina go paari tàwà. ¹⁶ Guwà tère bwàti: Wà pwi ênawéna âna câe caa piwéna jii pwi ukai kêe. Â càcaa pwamuru naa goo wà pwi âboro na cùrué, jii wà pwi a cùrué.

¹⁷ «Â nabà, âna guwà jèe tâmogòori é pâ pwi bèepwiri. Â wâdé na guwà wârori, â guwà o ipwàdée.»

Càcaa cau wâguwà diri

¹⁸ «Câgo caa ina pwiri naa goowà diri, ba go nye câmogòori tàpé na go nye càwairà†. Êco na wâdé na é coo é auwii naa na é Tii Pwicîri, pâ: *Wà pwina bu pi-ija naima ma wàè i poloa, âna wàé na é jèe cicarao*§. *Psaume 41.10*

¹⁹ «Nabàni, âna go ina pwiri tàwà, na bwaa càcaa pâji tèepaa. Ba wiàna coo, âna guwà o cèikî pâ, «*WÂGO [na go napwiri, nabà, â dàra gòiri awé]». ²⁰ Go ina tàwà é âjupâra pâ: Wà pwina é tòpi pwi âboro na go cùrué, âna é tòpio mwara. Â wà pwina é tòpio, âna é tòpio mwara Pwina é cùruo me.»

É inapàpari pai icurié kà Judas

Mataio 26.20–25; Maréko 14.17–21; Luka 22.14–23

²¹ Ūna é ina diri pwiri wà Iésu, â dau gùmagù é pwâranümee. Â é ina tàra pâ: «Guwà tère bwàti: Wà pwi jèe ârapàarawà âna ée mwa pwa tûâ tóo.»

²² Â rà piucârirà wà tèpa câmu kêe, â rà pitawèerirà pâ wàilàapà na é inaê. ²³⁻²⁴ Â wà Simona Pétèru, âna é pwa ineremuru tà pwi a câmu na wânüma Iésu gooé*, ba na é tawèeri Iésu pâ, wàilàapà na é inaê. Ba wà pwiibà âna é tâa

† **13:10** Jè po nuwa co é du âê—Pâ popai bèepwiri, âna nye tiâu na pàra Tii Pwicîri naa na grec. **13:14** Mataio 20.28; Luka 22.27 **13:15** Filipi 2.5; Kolosé 3.13; 1 Pétèru 2.21 **13:16** Mataio 10.24 **13:18** Psaume 41.10 ‡ **13:18**

Càwai—Choisir. Pitòrigari. § **13:18** Cicarao—Naa na hébéru ma grec, âna ina pâ: É pagòtù é waraaé târa cicarao. **13:19** Ioane 14.29, 16.4 **13:20** Mataio 10.40

* **13:23-24** Tà pwi acâmu na wânüma Iésu gooé—Munaa wà Ioane, pwi awii tii bëeni. (Còo mwara Ioane 19.26; 20.2; 21.7,20.)

goro jènere Iésu, naa goro taapà. ²⁵ Â é tabiié pâ dà Iésu, wà pwi a câmu bèepwiri, â é ina tée pâ: «Pwi Ukai, wàilàapà?»

²⁶ Â é tòpi tée pâ: «Wà pwi âboro na go o naa tée é noo kâra poloa na go nuwa.»

Â é pa i noo kâra poloa, â é nuwa, â é naa tà Judas, pwi naî Simona Iscariote. ²⁷ Ûna é pa i noo kâra poloa wà Judas, â é nye tò kaa naa gooé wà Caatana.

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Ê pwina gà pwa, âna gà pwa wài!»

²⁸ Â nye ticé ârapàararà, cèna é tâmogòori pâ cina é ina wàrapwiri tà Judas. ²⁹ Ba rà niimiri wà pàra tàpé pâ é ina tée wà Iésu pâ: «Gà wâri cè muru cèna pârijè târa i *tòtù maina» é, «Gà pa é mwani, â gà naa tà tàpé na ticé kâra.» Ba wà Judas, âna pwi a tà pa wàra é wàra mwani kâra. ³⁰ Ûna é ija diri i noo kâra poloa na ia é naa tée wà Iésu, â é nye còobé kaa wà Judas, na jèe bàutè.

bénabwé ipagòo tèpa câmu kêe

(Naporomee 14–16)

³¹⁻³² Ûna é còobé wà Judas, â é ina tàra wà Iésu pâ: «Nabàni, âna o jèe paari é pai maina ma muugère kôo, wâgo, *Pwina naîri âboro, â o còo naa goodè é pwényuâ† kà Pwiduée. Â wiàna wàrapwiri, â nye wà Pwiduée kaa, na ée mwa paari é pwényuâ kôo. Â ée jèe nye tapoo paari.»

Guwà pimeaariwà

³³ «Tèpa âji naîô, jèe càcaa gòiri ji pàara na go bwaa tâa jaawà. Â guwà o mudòo, êco na càcaa pâri ma guwà tèepaa pâ naa na go pâra naawê. Êkaa pwiri i pwi ia go jèe ina mwara tà tèpa *Juif. ³⁴ Go naa tàwà é naèa na bwaa âmué, pâ, guwà pimeaariwà, pwacèwii é pai mu meariwà kôo. ³⁵ Ba wiàna guwà pimeaariwà, â rà mwa tâmogòori diri é pâ âboro pâ, guwà tèpa câmu kôo.»

Gà mwa pitütôowâriô, co Pétèru

³⁶ É ina tée wà Simona Pétèru pâ: «Pwi Ukai, gona gà pâ naapà?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Wâna go pâra naawê, âna càcaa pâ pâri nabà, ma ju capai pâra naawê. Êco na gà mwa nye tà me wiâô na cè jè pàara.»

³⁷ Â é ina mwara wà Pétèru pâ: «Pwi Ukai, gorodà na càcaa pâri ma go pâra wiâgà nabàni? Ba o câgo caa piwâ na go panuâ wâro kôo ba kâgà.»

³⁸ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Gona gà o panuâ wâro'gà ba kôo? Go ina tâgà ê âjupâra pâ: Wiàna bwaa câé caa to ê ja, âna gà o jèe wacié pigòo pâ, câgà caa tâmogòorio.»

14

Go pwabwàti cè autâa kàwà

¹ É ina mwara wà Iésu tà tèpa *câmu kêe pâ: «Guwà cibwaa nama gùmagù ê pwâranümawà. Wâdé na guwà cèikî naa goo Pwidueé, â guwà cèikî naa good mwara. ² Ba dau wâru pâ wâ wânidò na pwârawâ kà Caa kôo. Â go pâ nau pwabwàti cè autâa kàwà. Ba wiàna càcaa gére âjupâra, â pwiri câgo caa gére ina tàwà.

³ «Wiàna go jèe pwabwàti cè autâa kàwà, â go mwa me còwâ. Â go mwa popawà, ba na guwà caatâa ma wâgo, wâna na go tâa wê. ⁴ Â guwà jèe tâmogòori ê naigé pâ naawê.»

Wâgo naigé, ÂJUPÂRA ma wâro

⁵ É ina wà Toma pâ: «Bwa, Pwi Ukai, câbà caa tâmogòori wâna, na gà pâra naawê. Â bà o wânuu târa cè pai tâmogòori ê naigé pâ naawê?»

⁶ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «*WÂGO ê naigé, ma *ÂJUPÂRA, ma wâro. Â nye ticè pai pwa kà pwi âboro ma é pâdari wà Caa, wiàna câé caa me jaa. ⁷ Â wiàna guwà jèe câmogòorio, â guwà jèe câmogòori mwara wà Caa kôo. Â tapoo nabàni, âna guwà jèe tâmogòorié, â guwà jèe còoê.»

Wà pwina é còoô âna é còo Caa

⁸ É ina tée wà Filippo pâ: «Pwi Ukai, gà paari tâbà wà Caa, â bà o ipwàdée*!»

⁹ Â é tòpi tée pâ: «Jèe nye gòrio kaa jaawà, â câgà caa pâji câmogòorio kaa, co Filippo? Â cina gà bwaa ina pâ: “Nama bà còo wà Pwidueé Caa”? Ba wà pwi âboro na é còoô, âna é còo mwara wà Caa. ¹⁰ Gona bwaa câgà caa cèikî pâ, go wâro goo Caa, â é wâro good? Napwa ê pâ popai kôo, âna câgo caa ina gée good. Ba wà Caa na é wâgood, â wàé na é gére wakè. ¹¹ Cèikî naa goo ê pwina go ina tàwà pâ go wâro wâni goo wà Caa, â é wâro wâni good wà Caa. Wiàna câguwà caa cèikî goo ê pâ popai bèepwiri, â wâdé na guwà cèikî goo ê pâ muru na go pwa.»

O dau maina pâ wakè kàwà

¹² «Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà ê âjupâra pâ: Wà pwi âboro na é cèikî naa good, âna ée mwa pwa ê pâ wakè [goro ê pàtâma

14:3 Ioane 12.26 **14:6** Ioane 11.25; Roma 5.1–2 **14:7** Ioane 8.19 * **14:8**
 Bà o ipwàdée—é, O pâri. **14:9** Ioane 12.45; Kolosé 1.15; Hébéru 1.3 **14:10**
 Ioane 12.49 **14:11** Ioane 10.38 **14:12** Maréko 16.19–20

Pwiduée] na go pwa. Â jèpwi mwara, âna o mwa wârû† è pwina ée pwa, jii è pwina go pwa. Ba wâgo, âna go pâra dari wà Caa. ¹³ Â diri è pâ muru cèna guwà ilari naa na neeô, âna go mwa pwa, ba na go paari è pai maina ma muugère kà Caa, wâgo Pwina naîê. ¹⁴ Üu, wiàna guwà ilari cè muru naa na neeô, â go o pwa.»

O naa tàwà Nyuââê Pwicîri

¹⁵ «Wiàna wânümawà gooò, â guwà o pâra wiâra è pâ aupitûâri na go ina tàwà. ¹⁶ Â go o mwa ilari jii Caa cè pwi Bépitu tàwà, ba na é tà tâa jaawà, diri na pâ tootù, dàra gòiri kaamwara. ¹⁷ Ê pwi bépitu-bà, âna è Nyuââê Pwicîri; wà pwi Nyuââê na é paari è ÂJUPÂRA. Càra caa tâmogòori tòpié pâ âboro gòropuu, ba càra caa còoinaê ma tâmogòorié. Êco na wâguwà, âna guwà câmogòorié, ba é tâa jaawà, â é nye tà wâro awé wâgoowà.

É pitêre dòo pwi âboro kôo

¹⁸ «Â o câgo caa nama tà wâguwà acari. Ba go o mwa me mariwà còwâ. ¹⁹ Càcaa gòiri, â o jèe càra mwa caa còoò wà tèpa âboro gòropuu. Êco na wâguwà, âna guwà mwa còoò na go mwa wâro [còwâ]. Â guwà o wâro mwara. ²⁰ Wiàna mwa tèepaa è pwi tootù-bà, â guwà o mwa tâmogòori pâ go wâro goo wà Caa kôo. Â wâguwà âna guwà wâro gooò, â go wâro goowà mwara. ²¹ Wà pwi âboro na é tòpi è pâ aupitûâri kôo, ma pâra wiâra, âna wàè kaa pwiri pwina wânümee gooò. Â wà pwina é wânümee gooò, âna o mwa wânüma Caa kôo gooé. Â o mwa wânümoò gooé, â go o mwa ipaario tée.»

²² Â é tawèerié wà Jude‡ (càcaa wà Judas Iscariote, â nye pwi jèpwi), â é ina pâ: «Pwi Ukai, wiàna gà o ipaarigà tâbà, â gorodà na càra caa cògà mwara, wà pâra tèpa âboro§?»

²³ Â é tòpi tée pâ: «Wà pwi âboro na wânümee gooò, âna é pâra wiâra è pâ popai kôo. Â wânüma wà Caa gooé. Â bu mwa me marié wàibu ma Caa. Â bu mwa pitâa jaaé. ²⁴ Â wà pwi âboro na càcaa wânümee gooò, âna câé caa pâra wiâra pâ popai kôo. Napwa è pwina na go ina tàwà, âna càcaa popai kôo; â popai me géé jaa Caa na é cùruo me.

Go naa tàwà pinaanapô

† **14:12** O mwa wârû—é, O mwa maina. **14:13** Mataio 7.7; Ioane 15.16 **14:15** Ioane 15.10; 1 Ioane 5.3 **14:16** Ioane 14.26, 15.26, 16.7 **14:17** Ioane 16.13

14:20 Ioane 17.21–23 ‡ **14:22** Jude—Du nee Judas ma Jude, âna ipaiwà naa na grec. Pwi Jude bèeni, âna munaa nee mwara Thaddée. (Còo Luka 6.16.) § **14:22** O càra caa cògà mwara, wà pâra tèpa âboro—Grec: Càcaa {ipaarigà} târa è gòropuu. **14:24** Ioane 7.16

²⁵ «Go jèe nye tàmarà ina tàwà pwiri, na go bwaa tâa jaawà. ²⁶ Â ée mwa cùru me ê Nyuâaê Pwicîri wà Caa, ba na é pwa é wakè kôo*. Â ée mwa pitu tàwà ê Nyuâaê Pwicîri, â ée mwa pacâmuriwà goo diri pâ namuru. Â ée mwa taniimiri tàwà diri é pâ popai na ia go jèe ina tàwà.

²⁷ «Go tòpò naa jaawà ê pinaa-napô; üu, go naa tàwà ê pinaanapô kôo. Cãgo caa naa pwacèwii é pai naa kà tèpa âboro gòropuu. Êkaa na guwà cibwaa pidumapiê ma wâgotàwà [goo cè pwina o tèepaa]. ²⁸ Ba guwà jèe tère é pai ina kôo tàwà pâ: Go o jèe pâra, â go o mwa me mariwà còwâ.

«Wiàna âji wânümawà goodò, â guwà o dau ipwadée na go pãdari Caa. Ba [wàé, na ia é cùruo medariwà, ba] é dau maina jiio. ²⁹ Nabàni, âna go ina pwiri tàwà, na bwaa càcaa pâji tèepaa, ba, wiàna coo, âna guwà o cèikî naa goo. ³⁰ O jèe càcaa wâru é pwina go ina tàwà. Ba ée jèe tèepaa me wà *Caatana, pwi ukai kâra gòropuu bèeni. Napwa wâgo, âna nye ticè pwina pâri ma é pwa tóo. ³¹ Êco na [é pwina tèepaa mariô, âna, naa] kâra pâ âboro gòropuu, ba na rà tâmogòori pâ, wânümoo goo Caa. Â é pwina go pwa, âna go pwa é pwina é tûari tóo. Nabwé.

«Â ni, cimadó, ma jèe pâra géeni!»

15

Wâgo âji majoro vigne

¹ [Gée na càué, âna é ina tàra wà Iésu pâ]: «*WÂGO é pwi âji majoro vigne, â wà pwina é pwabwàti é vigne, âna wà Caa kôo. ² Êdiri pâ ditàra upwâra âna rà wâgoodò. Â wiàna câe caa pwâ é ditèe, â é tapàgà tâjii wà Caa kôo. Â wiàna é pwâ, â é tédità pàra ditèe wà Caa kôo, â é tòimiri pàra pwi, ba na o dau wâru é pwêe.

³ «Wâguwà, âna guwà pwacèwii pâ ditàra vigne na tòimiri, [ba jèe patâjii èpà gée na pwâranümawà] goro é pâ popai na go jèe ina tàwà. ⁴ Wâdé na guwà tà tâa goodò, pwacèwii na go tà tâa goowà. Ba pwacoé ma é pwâ é ditàra upwâra, wiàna câe caa tâa goo é majoroé. Â wàrapwiri mwara naa goowà, âna o nye ticè pwâra wakè kàwà*, wiàna câguwà caa tà tâa goodò.

⁵ «*WÂGO, âji majoro vigne, â guwà pâ ditèe. Â wà pwi âboro na é tà tâa goodò, â go tà tâa gooé, âna o dau wâru pwêe. Ba càcaa pâri ma guwà pwa cè jèe muru, wiàna tiàuo jiiwà. ⁶ Wà pwina câe caa tâa goodò, âna o tûe còobé, pwacèwii pwi ditàra upwâra na tapàgà. Â é mwari, â jèe tòri, â jèe tûe naa na ânye, â tóo.»

* **14:26** Ba na é pwa wakè kôo—é, Gée goo na guwà tèpa âboro kôo, é, Gée goo na go ilari jii Caa. Grec: Naa na neeô. **14:28** Ioane 20.17 **14:29** Ioane 13.19

15:2 Mataio 3.10 * **15:4** Pwâra wakè kàwà—Résultat de votre travail, fruit de votre travail. **15:6** Mataio 7.19, 13.42

Wâdé na guwà tâa goodò

⁷ «Wiàna guwà tâa goodò, â wiàna ê pâ popai kôo âna tâa goowà, â guwà ilari diri cè pwina nümawà goo, â o naa tàwà.

⁸ Wâdé na dau pwa pwâra wakè kàwà. Â wiàna wàrapwiri, â guwà paari pâ guwà tèpa *câmu kôo. Â guwà paari mwara ê pai maina ma muugère kà Caa.

⁹ «Wânümoò goowà pwacèwii pai wânüma Caa goodò. Wâdé na guwà tà mwü naa na pimeaari kôo. ¹⁰ Â wiàna guwà pitêre dâra ê pâ aupitûâri kôo, âna guwà tà mwü na pimeaari kôo. Guwà pwacèwii, ba go pitêre dâra ê pâ popai kà Caa kôo. Â go tà mwü naa na pimeaari kêe.

¹¹ «Go ina tàwà ê pâ namuru bèepwiri, ba naa tâa goowà ê ipwadée kôo, â na o tâbawêe ê ipwadée kàwà.»

Guwà mwa tà pimeaariwà

¹² «Wàèni ê aupitûâri kôo: Guwà mwa tà pimeaariwà, pwacèwii ê pai jèe meariwà kôo. ¹³ Â wàèni ê pimeaari na dau imaina: Na é panuâ ê wâro kêe wà pwi jè âboro ba kà tèpa bée. ¹⁴ Guwà tèpa béeò, wiàna guwà pitêre dâra pâ muru na go ina tàwà. ¹⁵ Â o câgo mwa caa ina goowà còwâ pâ guwà tèpa ênawéna kôo. Ba pwi ênawéna, âna câe caa tâmogòori ê pwina é pwa wà pwi ukai kêe. Â go ina goowà nabà pâ, guwà tèpa béeò.

«Ba go jèe pwa ma guwà tâmogòori diri pâ muru na é ina tôo wà Caa kôo. ¹⁶ Ba càcaa wâguwà na pitòrigario. Â wâgo na pitòrigariwà. Â go cùruwà, ba na o pwa pwâra wakè kàwà— ê pwâra wakè na o tà tâa. Êkaa na ée mwa naa tàwà wà Caa êdiri pâ namuru na guwà ilari jiié, naa na neeò. ¹⁷ Wàèni ê aupitûâri kôo tàwà: Na guwà pimeaariwà.»

Rà o mwa èpàriwà géé goodò

¹⁸ «Wiàna rà èpàriwà tèpa âboro gòropuu, â wâdé na guwà mwa tà niimiri pâ, rà jèe mara èpàrio. ¹⁹ Ba wiàna guwà bwaa tâa jaarà, â rà nye wâdéariwà. Êco na câguwà caa tâa jaarà, ba go jèe pitòrigariwà jii ê gòropuu. Êkaa na rà èpàriwà. ²⁰ Guwà pitaniimiri ê popai na ia go jèe ina tàwà pâ: Wà pwi ênawéna âna càcaa piwéna jii pwi ukai kêe.

«Â wiàna rà tubaèpà tôo, â rà o nye tubaèpà tàwà mwara. Ba càra caa tòpi ê popai kôo, â o càra caa tòpi mwara ê popai kàwà.

²¹ «Rà o pwa tàwà ê pâ muru [na èpà] ba wàrapwiri goodò, â wàrapwiri mwara ba càra caa tâmogòori wà Pwina é cùruo me. ²² Wiàna câgo caa gére ina tàra ê pâ namuru bèepwiri, â pwiri

nye gére ticè èpà kàra. Êco na go jèe me kaa, â go jèe ina tàra. Â gée goo kaa pwiri, â o ticè pai tòpi kàra, [na tòotù na o pitèirà] goro ê muru na èpà na rà pwa.

²³ «Wà tèpa âboro na rà èpàrio, âna rà nye èpàri mwara wà Caa kôo. ²⁴ Go pwa naa naporomeerà ê pâ muru, na câe caa pâji pwa cè pwi jèpwi. Ba wiàna câgo caa pwa ê pâ muru bèepwiri, â pwiri nye gére ticè èpà kàra. Êco na rà jèe còo, â rà èpàribu ma wà Caa kôo. ²⁵ Â rà wàrapwiri, ba na o coo ê auwii naa na tii goro *Naèà kàra, pâ: *Rà èpàrio, âna nye ticè majoroé. Psaume 35.19*

Go panuâ me pwi a pitu tàwà

²⁶ «Napwa naa goowà, âna go o mwa panuâ me pwi a pitu tàwà na é me gée jaa wà Caa—âna ê Nyuââ Pwicîri, na é [paari ê] Âjupâra. Ba, ûna é tèepaa medariwà, â ée mwa paâjupâraô. ²⁷ Â wâguwà mwara âna guwà o mwa paâjupâraô, ba guwà mu tèpa tâa jaaoo gée na autapoo.»

16

Go ina tàwà ba na guwà cimwü

¹ «Go jèe ina tàwà ê pâ muru bèepwiri, târa ma guwà cibwaa pwa ma tiâu cèikî kàwà. ² Ba o pacoowà gée na pâ *wâra pitapitiri. Â o me cè pàara na rà o pòtàmwarawà tèpa âboro. Ba rà niimiri pâ rà piênawéna tà Pwiduée. ³ Rà o wàrapwiri tàwà, ba càra caa câmogòoribu ma Caa. ⁴ Â go ina tàwà ê pâ muru bèepwiri, ba wiàna o mwa tèepaa ê pwiibà, â guwà mwa tà niimiri, ba go jèe tàmara ina tàwà.»

Wâdé na go pâra jiiwà

«Câgo caa inapàpari tàwà ê popai bèepwiri, na ia go tapoo todawà, ba go bwaa tâa jaawà. ⁵ Â nabà, âna go o jèe pâra dari Pwina é cùruo me, â nye ticè pwi jè ârapàarawà cèna é [niimiriô na é] tawèerio pâ: “Gona gà pâ naapà?”

⁶ «Â po dau pikîri ê pwâranümawà, gée goro ê pwina go gére ina tàwà. ⁷ Êco na go ina tàwà ê âjupâra pâ: Wâdé ba kàwà na go pâra. Ba wiàna câgo caa pâra, â o câe caa tèepaa medariwà wà pwi a pitu tàwà. Ba go pâra, â go o mwa cùrué medariwà.

Wakè kâra Nyuââ Pwicîri

⁸ «Wiàna ée mwa tèepaa me, â ée mwa paari târa pâ âboro gòropuu pâ, rà pitanami [naa na pai tâmogòori kàra. Ba càra caa tâmogòori ê pai pwa] goo ê èpà ma ê *târù*, bau ê pitèimuru kà

Pwiduée [na o mwa tèepaa]. ⁹ Rà pitanami naa goo ê èpà; ba ê èpà kàra na dau maina, âna pai càcaa cèikî kàra naa gooò†. ¹⁰ Â rà pitanami naa goo ê tàrù; ba go o jèe pàra mari wà Caa, [wâgo ê Tàrù]. Â o jèe câguwà mwa caa côô côwâ. ¹¹ Â rà pitanami mwara, naa goo ê pitèimuru kà Pwiduée. Ba wà Pwiduée, âna ée jèe pitèi diri [wà *Caatana] pwi ukai kàra gòropuu bèeni.

¹² «Bwaa nye dau wâru ê pâ muru na nümoo na go ina tàwà mwara. Êco na o bwaa dau tòina tàwà‡ wiàna guwà tère ni. ¹³ Wiàna ée mwa tèepaa wà Nyuâaê Pwicîri§ na é [paari ê] *ÂJUPÂRA, â ée mwa pwa ma guwà tâmogòori diri ê ÂJUPÂRA. Ba o câé caa po ina cè pâ muru cèna me géé gooé, êco na ée mwa ina tàwà diri ê pâ pwina é tère [jiibu ma wà Caa]. Â ée mwa inapàpari tàwà ê pâ muru na o mwa tèepaa. ¹⁴ Â ée mwa paari ê pai maina bau ê muugère kôo. Ba ée mwa inapàpari tàwà ê pâ pwina go ina tée. ¹⁵ Ba diri ê pâ pwina kà Caa âna kôo. Â wàé kaa pwiri na go ina pâ: Ê Nyuâaê Pwicîri âna ée mwa inapàpari tàwà diri ê pâ pwina go ina tée*.»

Ê pikîri âna o pàra nau ipwàdéé

¹⁶ «Càcaa tà gòiri, â o jèe câguwà caa côô. Â càcaa gòiri mwara géé na càué, â guwà o mwa côô côwâ†.»

¹⁷⁻¹⁸ Â rà pi-ina tàra wà pàra tèpa *câmu kêe pâ: «Gona cina é ina pwiri? Â cina é ina mwara pâ càcaa tà gòiri â o câjè caa côôê, â o càcaa gòiri côwâ géé na càué, â é pàra dari wà Caa kêe? Gona dà é pwina nümee na é ina tâjè, na é gére ina tâjè pâ: “Càcaa gòiri”?»

¹⁹⁻²⁰ É jèe tâmogòori wà Iésu pâ nùmarà na rà tawèerié, â é ina tàra pâ: «Tàpéebà, guwà gére pitawèeriwà goro é pwina go ina tàwà. [Guwà tère bwàti, ba] nye âjupàra pâ: Càcaa tà gòiri, â o jèe câguwà caa côô. Â càcaa gòiri mwara géé na càué, â guwà o mwa côô côwâ. Â guwà o i ma pijinünü, êco na pâ âboro gòropuu, âna rà mwa ipwàdéé. Â guwà o pikîri, êco na é pikîri kàwà âna o mwa pàra nau ipwàdéé.

²¹ «Wàra ê jè ilàri na ée jèe picôo èpo. Ba ûna é tapacîri ê tòotù kêe, â é dau maagé. Â wiàna é jèe picôo èpo, â jèe câé caa niimiri

† **16:9** Ê èpà kàra na dau maina, âna pai càcaa cèikî kàra naa gooò—Grec: Càra caa cèikî naa gooò. **16:11** Ioane 12.31 **16:12** 1 Korénito 3.1–2 ‡ **16:12**

O bwaa dau tòina tàwà—é, Ticè nii kàwà. § **16:13** Wà Nyuâaê Pwicîri—Wiàra é naèà goro é pai ina wèe naa na grec (la grammairre), âna wâdé na jè wii pâ é Nyuâaê Pwicîri. Êco na wà Ioane, âna é wii ni pâ, wà Nyuâaê Pwicîri, ba na é paari tâjè pâ é Nyuâaê Pwicîri, âna é pwacèwii Pwiduée, ma Iésu, â pwa pwàranümee. * **16:15** Ê pâ pwina go ina tée—é, Ê pâ pwina tâa tóo. **16:16** Ioane 14.19 † **16:16** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagéé pâ popai bèeni: Ba go wâjué côwâ naa jaa Caa.

côwâ ê pai maagé kêe. Ba é jèe ipwàdée goro ê pai tèepaa kâra pwi nari èpo, naa gòropuu. ²² Â wàrapwiri, na guwà o bwaa pikîri nabà. Êco na go o mwa tèepaa me mariwà côwâ, â o mwa ipwàdée ê pwâranümawà. Â o nye ticè pwi jè âboro cèna é popa jiiwà ê ipwàdée kàwà.

Guwà ilari, ba guwà o tòpi

²³ «Na pwi tòotù bèepwiri, âna o jèe câguwà caa me nau tawèerio goo cè jè muru. [Ba é Nyuââê Pwicîri, âna ée mwa pacâmuriwà]. Â go ina tàwà ê âjupâra pâ: Diri ê pâ muru na guwà o ilari naa na neeô, âna é naa tàwà wà Caa. ²⁴ Tiagoo ni, âna bwaa nye ticè jè muru cèna guwà ilari naa na neeô. Wâdè na guwà ilari, ba guwà o tòpi, â o tâbawêe ê ipwàdée kàwà.»

Go o jèe pâra côwâ dari Caa

²⁵ «Go mu pwa ucina tàwà na ia go patùrawà. Êco na o mwa tèepaa me ê tòotù, na o câgo caa pwa ucina côwâ tàwà. Ba go o nye inapàpari tàwà ê popai goo Caa. ²⁶ Na tòotù bèepwiri, âna guwà o pwapwicîri tà Caa naa na neeô.

«Câgo caa ina tàwà pâ go o pwapwicîri tà Caa ba kàwà. ²⁷ Ba wà Caa âna dau wânümee goowà, gée goro ê pai wânümawà good ma pai cèikî kàwà pâ go me jiié. ²⁸ Go nye me jii Caa, â go tèepaa me naani gòropuu. Â nabàni, âna go o jèe pâra côwâ géeni gòropuu, dari wà Caa.»

Go jèe piétò jii gòropuu!

²⁹ Rà ina tée wà tèpa câmu kêe pâ: «Gà côo, gà jèe po inapàpari nabà, â jèe câgà caa pwa ucina. ³⁰ Nabà, âna bà jèe côoinari pâ, gà tâmogòori diri pâ muru. Â câgà caa tapacîri ma bà tawèerigà goo cè jè muru, [ba gà mara tâmogòori é auniimiri kâbà]. Êkaa na bà nye cèikî kaa pâ gà me jii wà Pwiduée.»

³¹ Â é tòpi tàra pâ: «Gona guwà cèikî ni? ³² Guwà côo, o mwa tèepaa ê pàara, â é jèe tàgèrè tèepaa, na o mwa nama guwà jèpa ipiina jiio, â o mwa tà wâgo acari. Êco na càcaa wâgo acari, ba wàibu ma Caa. ³³ Go ina tàwà pwiri, ba na tâa goowà ê pinaanapô, wiàna guwà tà tâa good. Ba guwà mwa dau picâri naani gòropuu. Êco na guwà gòo, ba go jèe piétò jii ê gòropuu.»

17

Pwâra pwapwicîri kà Iésu

¹ Ūna é nabwé ina pwiri wà Iésu, â é niâ too naa napwéretòotù, â é ina pâ: «Caa wée, jèe wàéni i pwi pàara kôo. Paari ê pai maina ma muugère kôo, Pwina naîgà, ba na go

paari mwara ê pai maina ma muugèrè'gà. ² Ba gà jèe naa tôo ê pitûâ naa gò diri tèpa âboro. Êkaa na go naa ê *wâro dâra gòiri, tà diri tàpé na gà panuârà tôo. ³ Â wàeni ê wâro: Na rà câmogòorigà, wâgà Pwiduée, na gà nye caapwi co; â na rà câmogòorio, wâgo Iésu Kériso, na gà cùruo me.

⁴ «Go jèe paari ê pai maina ma muugèrè'gà naani gòropuu. Ba go jèe tubamwara diri pâ wakè, na gà panuâ tôo ba na go pwa. ⁵ Êni, co Caa, âna gà naa tôo còwâ ê pai maina ma muugèrè kôo, pwacèwii na nye tà tôo béaa na go bwaa wâjaagà béaari ê pai tòpò ê gòropuu* .»

É pwapwicîri ba kà tèpa câmu kêe

⁶ «Go jèe inapâparigà tà tèpa âboro—tà tàpé na ia gà pitòrigarirà géee na ê gòropuu, â gà naarà tôo. Ba rà nye tèpa âboro'gà, â gà jèe panuârà tôo. Â rà jèe pâra wiâra ê pâ popai'gà. ⁷ Â rà jèe tâmogòori nabà pâ, êdiri pâ muru na tâa tôo, âna nye muru me géee jaagà. ⁸ Ba go naa târa ê pâ popai na gà naa tôo, â rà jèe cau tòpi. Â rà jèe nye câmogòorio bwàti pâ go nye me jùgà, ba rà cèikî pâ wâgà na gà cùruo me.

⁹ «Go pwapwicîri ni ba kàra, â càcaa ba kà tèpa âboro gòropuu. Ûu, go nye pwapwicîri ba kà tàpé na gà naarà tôo, ba rà nye tèpa âboro'gà. ¹⁰ Ba diri ê pwina kâgà, âna kôo mwara. Â ipaiwà mwara naa goo ê pwina kôo, âna kâgà. Â naa goorà, âna géere paari ê pai maina ma muugèrè kôo.

¹¹ «Nabà, âna jèe câgo caa tâa na ê gòropuu bèeni, ba go o jèe tòpaé darigà. Êco na wàilà, âna rà o tà tâa ni. Caa, wâgà na gà dau maina awé†, go ilari pâ gà wéaarirà, naa na ê pàtâmara neegà, i pwi neegà na gà naa tôo. Ûu, gà wéaarirà, ba na rà o caapwi pwacèwiiju na ju caapwi. ¹² Na go bwaa tâa jaarà, â go wéaarirà, naa na i neegà na gà naa tôo. Â go jèe nye wéaarirà, â càcaa pwa cè pwi jèpwi cèna tiàué jiià, êco, wà pwi âboro caapwi. Ba wàé, âna pitòrigarié‡, ba na o tiàué [dâra gòiri awé] ba na o coo ê auwii naa na *Tii Pwicîri.»

Gà wéaarirà na rà tâa gòropuu

¹³ «Caa wée, go o jèe paé darigà. Â go ina ê pâ popai bèeni, na go bwaa tâa ni gòropuu. Go ina pwiri, ba na tâa goorà ê ipwàdéee kôo, pwi ipwàdéee na tâbawée. ¹⁴ Go jèe naa târa ê popai'gà.

«Wà tèpa âboro gòropuu, âna rà èpàrirà [ba càra caa pwacèwiirà]. Ba ê gòropuu bèeni, âna càcaa âji napò kàra.

17:3 1 Ioane 5.20 **17:4** Ioane 4.34 **17:5** Ioane 1.1 * **17:5** Pai tòpò

ê gòropuu—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pai tòpò wàra ê gòropuu. † **17:11**

Caa, wâgà na gà dau maina awé—é, Caa na gà pwicîri. **17:12** Ioane 6.39, 13.18

‡ **17:12** Pitòrigarié—é, É pitòrigari naigé kêe.

Ba rà pwacèwii, ba câgo caa pwi âboro ni gòropuu. ¹⁵ Êco na câgo caa ilari jüügà pâ, na gà poparà géeni gòropuu. Go ilari jüügà pâ, na gà piwéaarirà jüü wà Pwi âboro èpà, wà *Caatana. ¹⁶ Ūu, ba càcaa tèpa âboro ni gòropuu, ba rà pwacèwii, na câgo caa pwi âboro ni.

¹⁷ «Pacâmurirà goro ê popai'gà, ba na rà wâgoogà bwàti. Ba ê popai'gà, âna é ÂJUPÂRA §.

¹⁸ «Go cùrurà pâ naa na gòropuu, pwacèwii na gà jèe cùruo me naa na gòropuu. ¹⁹ Â go nye ipanuâô tâgà bwàti, ba na rà tèpa âji âboro'gà mwara goro ê popai'gà na âjupâra.»

É ila ba kà diri tàpé na rà o cèikí

²⁰ «Câgo caa pwapwicîri ba kàra co, â ba kàra mwara ê pâ âboro na rà o mwa tà cèikí naa good, géé goro ê popai kàra. ²¹ Wâdé na rà caapwi. Ba ju caapwi, co Caa, ba gà wâro good, â go wâro googà. Â go pi-ila ba kàra diri, pâ, wâdé na rà caapwi naa goojü. Êkaa na rà mwa cèikí pâ âboro gòropuu pâ, gà cùruo me naa jaarà.

²² «Go jèe naa tà tèpa âboro'gà ê pai maina ma muugère na gà naa tôo. Êkaa na rà o caapwi, wàra pai caapwi kâju— ²³ wâgo naa goorà, ma wâgà naa good—ba na rà o caapwi bwàti. Â wà tèpa âboro gòropuu, âna rà mwa tâmogòori pâ gà cùruo me, â wânümagà goo tèpa âboro kôo, pwacèwii ê pai wânümagà good.

²⁴ «Caa, gà jèe naarà tôo. Â nümoo na rà tâa na ê pwi ére na go o tâa wê, ba na rà o côo ê pai maina ma muugère na gà naa tôo. Ba wânümagà good na bwaa càcaa tòpò ê gòropuu. ²⁵ Caa, wâgà na gà *târù, âna càra caa câmogòorigà ê pâ âboro gòropuu. Êco na wâgo âna go câmogòorigà. Â wà tèpa *câmu kôo, âna rà tâmogòori pâ gà cùruo me. ²⁶ Â go jèe inapàparigà tàra, â go bwaa inapàparigà tàra mwara. Wâépwiri, ba na o wâgoorà ê pwi pimeari na gà meario goo, â go wâgoorà mwara.»

18

É popa tèpa coda wà Judas ba na rà tâjùru Iésu

Mataio 26.47–56; Maréko 14.43–52; Luka 22.47–53

¹ Ūna é pwapwicîri diri wà Iésu, â rà tapàgà napwé Cédron, wàilà ma tèpa *câmu kêe. Â rà pâ naa na jè ére na câmi goro upwâra, â rà tò naawê. ² Â wà Judas, wà pwina ée mwa pwa tûa tà Iésu, âna é nye tâmogòori bwàti ê pwi ére-bà. Ba rà mu nye ciburà pâra naawê ma wà Iésu. ³ Â é popa me naawê ê pâ coda na wâru, wàilà bau pàra tèpa wéaari *Wâra pwapwicîri.

17:15 Mataio 6.13; 2 Tésalonika 3.3 § **17:17** Grec: Papwicîrirà goro ê ÂJUPÂRA; ê popai'gà, âna é ÂJUPÂRA. **17:18** Ioane 20.21 **17:22** Apostolo 4.32

Ba rà cùrurà wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò, ma tèpa *Farasaio. Â rà popa pâ é pâ wâra ânye, bau pâ uèù, bau pâ neemuru paa.

Wâgo Iésu géé Nazareth

⁴ Wà Iésu, âna é jèe nye tâmogòori diri é pâ muru, na o tèpeaa mariê. Â é pâra cararà, â é ina tàra pâ: «Wàilàapà na guwà mudèe?»

⁵⁻⁶ «Wà Iésu, pwi âboro géé Nazareth.»

«*WÂGO kaa.»

Â rà ti còwâ*, ma tûuboo naa napuu. Napwa naa goo wà Judas, âna é bwaa tâa jaarà. ⁷ Â é tawèerirà mwara wà Iésu pâ:

«Wàilàapà na guwà mudèe?»

«Wà Iésu géé Nazareth.»

⁸ Â é tòpi tàra pâ: «Go jèe ina tàwà èri pâ wâgo kaa. Â wiàna nye wâgo kaa na guwà mudòo, â wâdé na guwà panuâ tàpéeni, ma rà pâra.»

⁹ É ina pwiri, ba na pâ nau coo é popai, na ia é jèe tàmara ina pâ: «O càcaa tiàù cè pwi jè âboro géé goo tàpé na gà naarà tóo.»

¹⁰ Â wà Simona Pétèru, âna pwa é tauwa kêe, â é càù dò géé na wêe. Â é pwa na é tûboo kaa naa gòro pûru Malkus, pwi ênawéna kà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwailò. [Êco na] é tépàgà co i doronyüruê ètò.

¹¹ Â é ina tà Pétèru wà Iésu pâ: «Gà tùu boo còwâ i tauwa'gà naa na i wêe! Gona gà niimiri pâ, o tàutòo na go wâdo é na wârado kêra maagè còo, na é pwabwàti ba kôo wà Caa?»

Naa jaa pwi ukai kà tèpa pwa ârapwailò

Mataio 26.57–75; Maréko 14.55–72; Luka 22.54–71

¹² Rà tâjùru Iésu wà tèpa coda—wà tèpa coda kà tèpa *Roma, ma wà pwi caa kàra; wàilà ma wà tèpa coda kà tèpa *Juif. Â rà pwié goro é pâ utàpwe†. ¹³ Â rà popaé béaa pàdari Hanne, pwi caa kà wâdà Caiṗhe. (Wà Caiṗhe âna é pwi ukai kà tèpa pwa ârapwailò, na pwi naja-bà. ¹⁴ Â wàé kaa, na ia é ina tà tèpa Juif pâ: «Wâdé na é bà wà pwi caapwi âboro ba kêra é Ba.»)

Ru picâwiâé tupédu a câmu kêe

¹⁵ Ru picâwiâ Iésu wà Simona Pétèru, ma pwi jè a câmu mwara. Wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwailò, âna é tâmogòori bwàti wà pwi a câmu bèepwiri. Êkaa na, ûna é tò wà Iésu, â é jèe nye tò mwara wà pwini naanidò gòroigè kà pwi ukai.

É pitütôowârié Pétèru

* **18:5-6** Ti còwâ—Reculer. **18:9** Ioane 17.12 **18:11** Mataio 26.39 † **18:12** Utàpwe—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Otàpwe. **18:14** Ioane 11.49–51

16 Wà Pétéru âna é jèe tà coo boo gòroigé, goro goropwârawâ. Â é còobé còwâ i pwi jèpwi. Â é patùra i tò ilàri na é piwéaari goropwârawâ, ba na é nama é tò mwara wà Pétéru.

17 Â é ina tà Pétéru wà tòoni pâ: «É! Pwiini, gà pwi jè bée Iésu?»

Â é ina pâ: «Bwa, bwa.»

18 Rà tà tâa wê wà pàra tèpa ênawéna, ma wà tèpa wéaari Wâra pwapwicîri. Â rà pwa é pé na ânye, â rà pwacârau, ba dau maina kaa é moo. Â é tà coo burà pwacârau jaarà wà Pétéru.

É pitawiâ Iésu wà Hanne

19 Wà [Iésu, âna é coo ara Hanne] pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò [béaa. Â wà Hanne] âna é pitawiâê naa goo tèpa câmu kêe ma pai pwa pupûra kêe.

20 Â é ina tée wà Iésu pâ: «Go mu nye tûra na ara diri é pâ âboro. Â go mu ipupûra na é Wâra pwapwicîri, ma wâna é pâ *wâra pitapitiri. Â nye ticè jè popai cèna go pinaapwàniri. 21 Â gorodà na gà bwaa pitawiâô? Wâdé na gà tawèeri é pâ âboro na rà tère é popai kôo. Ba rà tâmogòori é pâ muru na go ina.»

22 Â é tamagérié wà pwi jè a wéaari Wâra pwapwicîri, na é cimwünyabwerié, â é ina tée pâ: «Kaa! Gà wàrapwiri târa pai tòpi'gà tà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò?!»

23 Â é ina tà Hanne wà Iésu pâ: «Wiàna èpà cè pai tòpi kôo, â gà paari tóo cai cè popai èpà na go ina. Â wiàna *târù, â cina gà nama tamagériô?»

24 Â é panuâê pâ wà Hanne, dari wà Caïphe, gée goo na é pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò, na pwi pàara-bà. Â bwaa nye tàgére pii wà Iésu.

É jèu pitütôowâriê Pétéru

25 Na bwaa gére wàrapwiri, â rà tàgére pwacârau wà Simona Pétéru ma wà pàra tàpé. Â rà jèu ina tée pâ: «Pwiini, gà pwi jè a câmu kà Iésu mwara?»

Â é pitütôowâri wà Pétéru, â é ina pâ: «Bwa, [câgo caa tâmogòori pwiibà].»

26 Â é tâa jaarà mwara wà pwi jè ârapàara tèpa ênawéna kà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaailò. Wà pwi ênawéna-bà, âna pijènereru ma wà i pwi ia é tépàgà i doronyürué wà Pétéru. Â é ina tée pâ: «Pwiini, akaé! Wâgà kaa na go còogà naa jaa wà Iésu, na i ère na câmi goro upwâra.»

27 Â é pitütôowâri mwara wà Pétéru. Â é nye to kaa i ja.

*Iésu naa jaa Pilato**Mataio 27.11–31; Maréko 15.2–20; Luka 23.1–25*

²⁸ Bwaa nye dau dàuru kaa, â rà popa Iésu wà tèpa coda, jii wà Caïphe. Â rà dàtié pâ naa na pwârawâ kà *Pilato, pwi kupénoo roma. Â wà tèpa caa kà tèpa Juif, âna càra caa too naa na i pwârawâ; [wàrapwiri ba câé caa pwi Juif wà Pilato]. Ba péa rà tà piwâtàmurirà[†], [wiâra ê naèà kâra pwapwicîri kâra] â o càcaa pâri ma rà ija é utimuru pwicîri na tòotù *Paséka.

²⁹ Êkaa na é còobé cararà wà pwi kupénoo Pilato. Â é ina tàra pâ: «Gona dà cè pwina èpà cèna é pwa wà pwi âboro bèeni, na guwà me nau piciapwâ gooé?»

³⁰ Â rà ina tée pâ: «Wiâna ticè cè pwina é pwa na èpà, â gona gà niimiri kaa pâ bà o popaé medarigà?»

³¹ Â é tòpi tàra wà Pilato pâ: «Guwà popaé còwâ, â guwà pitèiè wiâra ê naèà kàwâ.»

Â rà ina tée pâ: «Nye ticè tàrù kâbâ [wiâra ê naèà kàwâ] ma bà pòtàmwara cè pwi jè âboro.»

³² Tèepaa me ê pâ bèepwiri, tàra ma coo é popai na é jèe ina wà Iésu, na é inapàpari é pai o bà kêe[§].

Càcaa wâni Mwachiri kôo

³³ Ê tò còwâ wà Pilato naa na i wâ. Â é todà Iésu, â é tawèerié pâ: «Gona gà pwi ukai kà tèpa Juif?»

³⁴ Â é tòpi tée pâ: «Gà ina géé googà ê popai bèepwiri, é, pwa cè jè âboro cèna é inaô tâgà?»

³⁵ Â é ina tée wà Pilato pâ: «Gona go pwi Juif mwara, wâgo? Rà panuâgà tóo wà tèpa jènerègà, ma wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò. Ba dà cèna gà pwa?»

³⁶ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Càcaa wâni gòropuu ê Mwachiri kôo. Ba wiâna wâni gòropuu, â pwiri rà gére ipwamuruô wà tèpa ênawéna kôo, ma càcaa panuô tà tèpa pitúâ kà tèpa Juif. Bwa, càcaa wâni gòropuu ê Mwachiri kôo.»

³⁷ Â é tawèerié mwara wà Pilato pâ: «Gona gà pwi jè ukai?»

Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «Âjupâra é pai ina'gà! Ba go Pwi Ukai. Â go tèepaa naani gòropuu, ba na go picémara é *ÂJUPÂRA. Â wà diri tàpé na rà tâa na é ÂJUPÂRA, âna rà tàmaari é pâ popai kôo.»

³⁸ Â é ina wà Pilato pâ: «Â gona dà 'âjupâra'?»

Nümarà goo Barabbas

É còobé còwâ wà Pilato, â é ina tà tèpa Juif pâ: «Câgo caa pâinari cè pwina pâri ma é pwa wârimuru goo, é pwi âboro

[†] **18:28** Piwâtàmuri—Devenir impur. **18:31** Ioane 19.6–7 **18:32** Ioane

3.14, 12.33 **§ 18:32** Pai o bà kêe—Ténamiriè naa goro satauro (kurucé), wiâra pai pòtàmwara âboro kà tèpa Roma. **18:35** Ioane 1.11

bèeni. ³⁹ Nye câmaajé tâjè, na go panuâ còwâ tàwà é pwi jè a pwa wârimuru, na tòotù Paséka. Â wànau, nùmawà na go panuâ còwâ Iésu, ‘pwi ukai kà tèpa Juif?’»

⁴⁰ Â rà nye cau ina too kaa pâ: «Bwa! Càcaa wàé! Gà panuâ Barabbas!» (Napwa wà pwini Barabbas, âna pwi a mura*.)

19

Rà tubaèpà tée

¹ Wà *Pilato âna é panuâ Iésu ma pâdié goro ubati.

² Â wà tèpa coda, âna [rà piècaarié]. Rà pàti é bwe goro é îri upwâra na dau pwa daaé. Â rà tòpò naa gòro pûru Iésu, wàra pé bwe korona [kà pwi jè ukai]. Â rà pwa ma é coona é pé ârabwée na dau mii*. ³ Â rà pime burèe, â rà pitaurèe gooé ma ina tée pâ: «Wée! Cidòri nyuâgà, co pwi ukai kà tàpé Juif!» Â rà dau tamagérié.

Ténamirié naa goro satauro!

⁴ É còobé còwâ wà Pilato, â é ina tà tèpa âboro pâ: «Guwà còo, go jèe panuâe tàwà, ba na guwà tâmogòori pâ, nye ticé pwina é pwa na pâri ma é pwa wârimuru goo.»

⁵ Â é pacòobé wà Iésu, âna é bwèri i bwe kêe na pwa daaé, â jèe wâgoóe i ârabwée mii. Â wà Pilato, âna é ina tàra pâ: «Wàépwiri i ji pwi âboro.»

⁶ Ūna rà còoé wà tèpa pitûâ kà tèpa Juif, â rà uu ma tomara too pâ: «Ténamirié naa goro *satauro! Ténamirié naa goro satauro!»

Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Tàpéebà, [wiàna nùmawà na] guwà ténamirié, â guwà nye popaé còwâ. Ba wâgo, âna nye ticé èpà kêe cèna go còo.»

⁷ Êco na rà tòpi tée pâ: «É ina pâ é *Pwina naí Pwiduée, muru na dau pwicîri wiâra é naèà kâbà. Â wâdé na é bà!»

É tawèerié mwara Pilato

⁸ Na é tère bèepwiri wà Pilato, â dau wâgotée. ⁹ Â é too còwâ naa na i wâ, â é tawèeri Iésu pâ: «Gà pwi a me géepà, co pwini?»

Êco na câe mwa caa tòpi tée wà Iésu. ¹⁰ Â é ina tée mwara wà Pilato pâ: «Pwini, câgà caa tòpi tôo? Gona câgà caa tâmogòori pâ, tà tôo pitûâ ma go panuâgà, é, ma go pwa ma ténamirigà naa goro satauro?»

¹¹ Â é tòpi tée wà Iésu pâ: «O nye ticé tàrù'gà naa good, wiàna

* **18:40** Pwi amura—Pwiri wà Barabbas, âna é pwi apaa dà tèpa Roma (tèpa pârame na rà pwa kûu tà tèpa apooro napô). Êkaa na wâdé tà tèpa âboro-bà wàé.

19:2 Luka 23.11 * **19:2** Ârabwée na dau mii—Na pàara bèepwiri, âna rà coona ârabwée mii wà tèpa ukai. **19:9** Mataio 27.12 **19:11** Ioane 10.18; Apostolo 2.23; Roma 13.1

câe caa panuâ tâgà wà Pwiduee géenidò. Napwa naa goo wà pwi âboro na ia é icurio tâgà, âna é dau pwa na èpà jiiigà.»

Nümee na é panuâê cõwâ

12 Wà Pilato, âna é tàgére bu naigé ba na é panuâ Iésu cõwâ. Êco na wà [tèpa pitûâ kà] tèpa Juif, âna rà ina tõe pâ: «Wiàna gà panuâ pwi âboro bëeni, â câgà caa pwi bée wà César, ukai'gà. Ba wà pwi âboro na é ina pâ é pwi ukai, âna é pwi a cicara César.»

13 Â wà Pilato, âna é pacòobé wà Iésu naa gòroigé. Â é tâaboo naa gòro é autâa kà pwi a pitèimuru, naa na jì ére na ina goo pâ Gabbatha naa na *hébèru (pai ina wèe pâ 'Naigé na pwa goro atù').

14 Napwa é tòotù bèepwiri, âna tòotù na pibwéka târa tòotù *Paséka, â po gopaé. Â é ina wà Pilato tà tèpa âboro pâ: «Wàéni i pwi ukai kàwà!»

15 Â rà tomara too pâ: «Caamwereê! Caamwereê! Ténamirié naa goro satauro!»

Â é ina tàra wà Pilato pâ: «Gona nümawà na go pwa ma ténamiri wà pwi ukai kàwà?»

Â rà tòpi tõe wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò pâ: «Nye caapwi co, wà César, pwi ukai kâbà! Nye ticè pwi jèpwi mwara!»

16 Â é panuâê tàra ma ténamirié naa goro satauro. Â rà popa Iésu wà tèpa coda.

Rà ténamirié naa goro satauro

Mataio 27.33–50; Maréko 15.22–37; Luka 23.33–46

17 Wà Iésu, âna é nye kâa i satauro kêe, â é còobé jii i ville. Â é pâra dâra é pwi ti kâra jaa, na ina goo wê pâ Golgota naa na hébèru, âna pai ina wèe pâ 'Goro pwiripûru âboro'. 18 Â rà ténamirié† naa goro satauro naawê. Â rà ténamiri mwara é tupédu ârailu âboro, naa goro du jènereê.

19 É nama rà wii é jè aupwa tii wà Pilato, â rà tòpò naa goro i satauro kà Iésu. Â wàéni é pwina wii naa gò: IÉSU, PWI ÂBORO GÉE NAZARETH, PWI UKAI KÀ TÈPA JUIF.

20 Âna wii goro pwa hébèru, ma roma, ma grec. Wâru tèpa âboro na rà pûra, ba é ére na rà ténamiri Iésu naawê, âna é tàmwünyabweri é ville.

21 Wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò, âna rà pwa ma ina tà Pilato pâ: «Gà cibwaa wii pâ: “Pwi ukai kà tèpa Juif”. Â gà wii pâ: “É INA PÂ é pwi ukai kà tèpa Juif.”»

22 Êco na é tòpi tàra wà Pilato pâ: «Ê pwina go wii, âna o jèe càcaa tòotéri.»

Rà ipâdi ârabwée kêe

²³ Wà tèpa ârapàpé coda, na ia rà ténamiri Iésu, âna rà popa é pâ ârabwée kêe. Â rà ipâdi naa goorà ma ipârirà. Â rà popa mwara i ârabwée kêe na gòri, na nye ticé autaa† na. ²⁴ Â rà pi-ina tàra pâ: «Jè cibwaa pidàdàrù. Wâdé na jè picàù noo kâra tii naa goo, ba na jè tâmogòori cè pwina kêe.»

Êkaa na jèe pâra nau coo é auina naa na *Tii Pwicîri, na ina pâ:

*Rà ipâdi ârabwée kôo.
Rà picàù noo kâra tii
naa goro ârabwée gòri.*

Psaume 22.19

Ba wàépwiri é tûâ kà tèpa coda.

Rà côoê pa âboro kêe

²⁵ Pwa ârapàpé ilàri na rà cimwünyabweri i satauro—wà nyaa kà Iésu, ma tô ilàri aéjii kà nyaa kêe, ma wà Maria, tô wâdà Cléopas, ma wà Maria géé Magdala. ²⁶ Â é tâa wê mwara wà pwi jè a *câmu na dau wânüma Iésu gooé§. Âna é coo goro jèneré nyaa kà Iésu.

Ûna é côoru wà Iésu, â é ina tà nyaa kêe pâ: «Nyaa, wàépwiri é pwina naîgà.»

²⁷ Â é ina mwara tà pwi a câmu kêe pâ: «Wàéni wà nyaa'gà.»

Â tapoo napwiri, â é popaé pâ naa na pwârawâ kêe wà pwi a câmu kêe bèeni.

É maagé bà Iésu

²⁸ É tâmogòori wà Iésu pâ é jèe tubamwara diri é wakè kêe, â é ina pâ: «Nümoo dàra wâdo.» Êkaa na pacoo é auina naa na Tii Pwicîri.

²⁹ Â tâa wê jè wâra jawé, na pwa dipâa na maga na. Â wà tèpa coda, âna rà popa jè imwaano, â rà tòo naa goro pé bàra upwâra *hysope*. Â rà tùu boo naa na i dipâa, â rà cipa too na pwâ Iésu. ³⁰ Â é nacai.

Â nabwé, â é ina pâ: «Go jèe po cau pacoo diri.»

Â é cigòboo, â êgò ôomaa kêe.

É tòtéé jèneréê pwi jè coda

† 19:23 Ticé autaa na—Sans couture. 19:24 Psaume 22.19 19:25 Mataiao 27.55–56 19:26 Ioane 13.23 § 19:26 Pwi jè acâmu na dau wânüma Iésu gooé—Munaa wà Ioane. (Còo note goo Ioane 13.23.) 19:28 Psaume 22.16 19:29 Psaume 69.22

³¹ Bwaa papwicî, tòotù béaa kâra ê *tòotù pwicîri kà tèpa Juif. Â rà ilari jii wà Pilato wà tèpa pitûâ kàra pâ na rà teciò é pâ duuru â tâpé na rà tâa goro i satauro [ba na o wâcî pai bà kàra]. Ba nûmarâ na tapwûtùrà, ba na o càra caa tà utòtòro goro satauro*, na tòotù pwicîri. Ba wà pwi tòotù pwicîri-bà, âna pwi tòotù na dau ipwamuru naa goo.

³² Â [é cùru pâ pàra tèpa] coda, â rà teciò du duuru â wà tupédu ârailu âboro na ru tâa goro jènere Iésu. ³³ Êco na, ûna rà tèepaa pâ naa goo wà Iésu, â rà còo pâ é jèe bà, â càra caa burâ teciò âê. ³⁴ Êco na wà pwi jèe coda, âna é tòtée i jènereê†, goro da, â nye joro kaa domii ma jawé. ³⁵ (Wâgo, [pwi a wii é tii bèeni] âna go wiâ é pwina go còo, â jèkutâ na âjupâra. Â go wiâ, ba na guwà cèikî naa goo, wâguwà mwara.) ³⁶⁻³⁷ Jèe pâra nau tèepaa é pâ muru bèepwiri, ba na coo é du auina naa na Tii Pwicîri, pâ: *O nye ticè duué na o teciò. Exode 12.46 Â: Rà mwa còo wà pwina rà tòtée goro da. Zakarie 12.10*

Tòpòé naa na auipwàni

Mataio 27.57–61; Maréko 15.42–47; Luka 23.50–56

³⁸ Pwa pwi jèe âboro na nee Ioséfa, pwi âboro géee Arimathée. Wà pwiibà âna é wâgoo wà Iésu, êco na câe caa pâra wiâe pàpari, ba wâgotêe goo tèpa pitûâ kà tèpa Juif. Â é ilari jii wà Pilato i nài wà Iésu, â é naa tàrù tée wà Pilato. Â é pâra wà Ioséfa, ba na é popaé. ³⁹ Â é pâra wiâe wà Nicodème, wà i pwi âboro na ia é pâra dari Iésu na ne. Â é pwa ma pame é jawé ûrea, na pwa goro aloès ma myrrhe, na wâna 30 kilo.

⁴⁰ Ru popa é nài Iésu, â ru târamiri goro imwaano na gòri. Â ru *upwaaé goro i jawé ûrea, wiâra é nyamanya kà tèpa Juif, na rà ipwàni. ⁴¹⁻⁴² Â ru popaé pâ naa na jè ére na câmi goro upwâra, na wâmwünyabweri i ére na ténamiri Iésu naawê. Â ru tòpòé naa na pé pwi diopwaa kâra pwâramara-atù, na bwaa nye ticè âboro bà na tòpòé naa na. Ru pwàniriê naawê, géee goo na, o jèe tapoo tòotù pwicîri [naa bàrane, â pwicîri na rà pwàniri âboro bà, na pwi tòotù-bà].

20

Jèe tiâu Iésu na auipwàni

Mataio 28.1–7; Maréko 16.1–8; Luka 24.1–12

19:31 Deutéronome 21.22–23 * **19:31** Utòtòro goro satauro—Muru na miiri wiâra é naèa kà tèpa Juif. (Còo Deutéronome 21.22–23.) Utòtòro—Accrocher.

† **19:34** Jènereê—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Gòrowâê. **19:35** Ioane 21.24

19:36-37 Exode 12.46; Nombres 9.12; Psaume 34.21 **19:36-37** Zakarie 12.10;

Auinapàpari 1.7 **19:39** Ioane 3.1–2

¹ Na pwapwicîri, [na dàuru kêra *tòotù pwicîri* kêra] na bwaa gòropwaa, âna é pâra naa na auipwàni wà Maria géé Magdala. Â é côo i diopwaa kêra atü, bécamoori i pwêe, âna jèe pwùru tâjii. ² Â é itàa† wâjué còwâ, nau pâmari Simona Pétèru, ma wà pwi jèe a *câmu na dau wânüma Iésu gooé. Â é ina tàru pâ: «Rà jèe popa wà Pwi Ukai géé na auipwàni, â câbà caa tâmogòori cèna rà tòpòé naawê.»

³⁻⁴ Â ru pò ma pâra wà Pétèru ma pwi bée, â ru itàa naa na auipwàni. Â é dau awài wà pwini jii wà Pétèru, â é mara tèepaa pâ. ⁵ Â câe caa tò, â é nye po cùué boo, â é niâ dò naadò wâ, â é côo ê pâ imwaano co na gére tâaboo naani napuu. ⁶ Ûna é tèepaa pâ wà Simona Pétèru, â é nye tò kaa naadò wâ na auipwàni. Â é côo pâ imwaano na tàgére tâaboo naani napuu. ⁷ Napwa naa goo é imwaano bépii pûruê, âna càcaa pitànaima bau é pâ imwaano-bà. É nye pwa-ité tâa naa na jèe ére, na nye cùu bwàti.

⁸ Â ée mwa caa pwicò kà Pétèru wà pwi bée. Â é côo, â é cèikî [pâ wà Iésu, âna é jèe wâro còwâ géé na aubà]. ⁹ (Êco na càru caa pâji po tâmogòori bwàti é pâ auina naa na *Tii Pwicîri, naa goro pai wâro còwâ kà Iésu.) ¹⁰ Nabwé, â ru pâra còwâ wà tupéeni naa pwârawâ na ru pitâa na.

É ipaarié wà Iésu tà tèpa âboro kêe

Mataio 28.9–10; Maréko 16.9–11; Luka 24.35–49

—Tà Maria géé Magdala

¹¹ Napwa naa goo wà Maria, âna é tà coo boo goo i pwâramara-atü, âna é nye tà i wê. Â é cùué boo, ba na é niâ dò naadò wâ. ¹² Â é nye côo kaa du *angela, na ru coona ârabwée pwaa. Wà pwi jèpwi, âna é tâa na na ia tâa wê i pûru wà Iésu; â wà pwi jèpwi, âna é tâa na na ia tâa wê i du âê. ¹³ Â ru tawèerié pâ: «Tôoni, cina gà i?»

Â é ina tàru pâ: «Go imuru Pwi Ukai kôo, ba rà jèe popaé, â câgo caa tâmogòori cèna rà tòpòé naawê.»

¹⁴ É ina pwiri, â é tabiié, â é côo wà Iésu na é tàgére coo wê, êco na câe caa còoinaê. ¹⁵ Â é ina tée pâ: «Tôobà, cina gà i? Gà mudà î?»

Êco na é tà niimiri wà Maria pâ, wà pwiibà âna wà pwi âboro na é tòimiri i na upwâra. Â é ina tée pâ: «Wiàna wâgà pwi a popa [nâii Pwi Ukai Iésu] â gà paari tôo na gà tòpòé naawê, ba na go pâ nau popaé.»

¹⁶ Â é ina tée wà Iésu pâ: «Maria!»

* **20:1** Tòotù pwicîri—Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

† **20:2** Itàa—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Itàtà. **20:9** Apostolo 2.24–32; 1 Korénito 15.4 **20:14** Luka 24.16; Ioane 21.4

Â é tabèrèè wà Maria, â é nye côoinaê kaa, â é ina têe naa na pwârâtùrà *Héberu, pâ: «Au, *Rabbouni!*» (Pai ina wèè pâ 'Pwi a pwa pupûra'.)¹⁷ Â é ina têe wà Iésu pâ: «Gà cibwaa tu naa good, ba bwaa câgo caa too dari Caa. Â gà pâra naa jaa tèpa béèò. Â gà ina tàra pâ, go o jèe too dari Caa kôo, wà pwi Caa kàwà mwara; wà Pwiduée kôo, ma wà pwi Pwiduée kàwà mwara.»

¹⁸ Â é pâra wà Maria, â é pâdari tèpa câmu. Â é ina tàra pâ: «Tàpéebà! Go jèe côo wà Pwi Ukai!» Â é piwiâ tàra ê pwâra pitùra kàru.

—*Tà tèpa câmu kêe*

¹⁹ Na bàrane kêra pwi pwapwicîri-bà, âna rà pitànaima na jè pwârâwâ wà tèpa câmu. Â rà kiiri ê pâ goropwârâwâ, ba wâgotàra goo tèpa pitûâ kà tèpa *Juif. Â é nye tèepaa kaa naa nabibiu kêra wà Iésu. Â é ina tàra pâ: «Cidòri nyuâawà!»²⁰ Â é paari tàra du na-araraîê ma ê jènerèê. Â rà nye dau ipwàdée kaa na rà côo wà Pwi Ukai.

²¹ Â é jèu ina tàra pâ: «Cidòri nyuâawà! É cùruo me wà Caa naa na gòropuu; â nabani, âna go cùruwà pwacèwii pai pwa kêe tôo.»

²² Â é upirà, ma ina tàra pâ: «Guwà tòpi ê Nyuâaê Pwicîri!
²³ Wiàna guwà pwanauri ê pâ èpà kêra ê pâ âboro, â é pwanaurirà wà Pwiduée. Â wiàna câguwà caa pwanaurirà, â è pâ èpà kêra âna o nye tà tâa.»

—*Tà Toma*

²⁴ Napwa naa goo wà Toma (pwi ârapàara tèpa 12 a câmu, jè nee mwara 'Bérepidu'), âna tà tiâué jaarà na ê pwi tòotù na é tèepaa marirà wà Iésu.²⁵ Â rà mwa tà ina têe wà pâra tèpa câmu pâ: «É cipàparibà wà Pwi Ukai.»

Éco na é tòpi tàra pâ: «Auwa! Pwacoé na go cèikî [pâ é wâro còwâ]! Wâdé co wiàna go côo ê auru paò goro du na-araraîê. Â wiàna go tùu géé goo ê mangadaîô naa na é auru paò, ma tòpò mwara ê na-araraîô naa goo i jènerèê!»

²⁶ Géé na càuru caapwi nadàpàra pwapwicîri, â rà pitànaima mwara wà tèpa câmu naa na i wâ, â jèe wàilà ma Toma. Â rà kiiri ê pâ goropwârâwâ, êco na é tèepaa marirà wà Iésu. Â é coo nabibiu kêra, â é ina tàra pâ: «Cidòri nyuâawà!»

²⁷ Â é ina tà Toma pâ: «Gà côo i du na-araraîô. Â gà tòpò i mangadaîgà naa na. Â gà pame i na-araraîgà, â gà tòpò naa goo i jènerèê. Â gà cibwaa pidumapiê, â gà cèikî!»

²⁸ Â é tòpi têe wà Toma pâ: «Pwi Ukai kôo ma Pwiduée kôo!»

29 Â é ina têe wà Iésu pâ: «Gà mwa cèikî ba gà côôô. Cidòri nyuûa tèpa âboro na rà cèikî, na càra caa côôô.»

Gorodà na wii pwi tii bèeni?

30 Dau wâru ê pâ *câmu kêra pàtâma Pwiduée na é pwa wà Iésu, na ara tèpa câmu kêe. Càcaa wii diri naa na é tii bèeni.

31 Êco na é pâ popai bèeni gére wii, âna wii, ba na guwà cèikî pâ, wà Iésu âna é pwi *Mesia, *Pwina naî Pwiduée. Â wiàna guwà cèikî naa gooe, â o tà tàwà ê *âji wâro na wâgooe.

21

Na bàrawià Galilée

1 Géee na càuru pàra tòotù, â é ipaarié mwara wà Iésu, tà tèpa *câmu kêe, na bàrawià Galilée*. Â wàeni é pai ipaarié tàra:

2 Rà picaatâa [wà pàra tèpa câmu kêe]—wà Simona Pétèru, ma Toma (jè nee mwara 'Bérepidu'), ma Natanaël† (pwi âboro géee Kana wâ Galilée), ma wà tupèdu naî Zébédée, ma tupèdu ârailu mwara.

3 Â é ina tàra wà Simona Pétèru pâ: «Go bwaa pâra nau pwa puà.»

Â rà ina têe pâ: «O wàijè.»

Â rà pâra, â rà too naa na i wànga, â rà pâra nau pwa puà. Êco na, na pwi ne-bà, âna nye ticè ârapokâa kàra.

4 Na pâra nau pwaa dème, âna wà Iésu, âna é nye tà tâa nidò bàrawià. Êco na bwaa càra caa côoinaê. 5 Â é ina tàra pâ: «Ico tàpèeni, nye pwa cè ârawèa kàwà?»

Â rà tòpi têe pâ: «Auwa, nye âji ticè.»

Rà côoina Iésu

6 É ina tàra pâ: «Guwà tòpò i puà naa gòro étò kàwà, ma o pwa cè ârawèa kàwà!»

Â rà tòpò, â jèe càcaa pâri ma rà dàgòtù, ba dau tòina goro ê pai wâru wàra pâ ârawèa. 7 Â wà i pwi a câmu na ia dau wânüma Iésu gooe, âna é ina tà Pétèru, pâ: «Ée! Wà Pwi Ukai pwiri!»

Â wà Pétèru, âna é nye nama pòpii i ârabwée kêe goro opiie, â é nye ègò kaa naa nawia, [â é éoo too dari Iésu]. 8 Â rà gére me mariru wà pàra tèpa câmu bée gòro i wànga. Â rà jèe po tadati i puà, goro ê pai wâru wàra ê ârawèa na. Ba rà jèe tà wâmwünyabweri ê bàrawià‡. 9 Â rà tâdò, â rà boo géee na i

20:29 1 Pétèru 1.8 **20:31** Ioane 3.15; Roma 1.17; 1 Ioane 5.13

* **21:1** Galilée—Grec: Tibériade. Còo mwara Nawia Galilée naa na Neeremuru (Vocabulaire). † **21:2** Natanaël—Nee *Barthélemy* naa na pâ tii kà Mataio, Maréko ma Luka. **21:3** Luka 5.4–7 **21:7** Mataio 14.29; Ioane 13.23 ‡ **21:8** Wâmwünyabweri... Napéaati naa na grec pâ: Wâpâ na 100 mètres.

wànga, [â rà tòpaé]. Â rà pâmari ê poloa bau ê pâ ârawéa na tâa na dàuru ânye.

10 Â é ina târa wà Iésu pâ: «Pame cè pàra ârawéa géé goro ê pwina guwà bwaa taa.»

11 Â wà Simona Pétéru, âna é wâjué còwâ naa na i wànga ba na é dàti dò naa gòromwari i puà. Â po 153 ârawéa maina na tâa na i puà, êco na càcaa madàpa i puà.

12-13 Â é ina târa wà Iésu pâ: «Jè ija.» Â é popa i poloa ma i ârawéa, â é jèpa naa târa jècaa.

Â nye ticè pwi jèpwi géé goorà, cèna é tawèerié pâ «Gona wâgà wàa?» Ba rà jèe nye tâmogòori pâ wà Pwi Ukai.

14 Wàépwiiri béâracié kâra pai ipaarié kèe tà tèpa câmu kèe, géé na càuru ê pai wâro còwâ kèe géé na aubà.

Ru pitùra Iésu ma Pétéru

15 Géé na càuru ê pai pi-ija kâra, â wà Iésu, âna é tawèeri Simona Pétéru pâ: «Simona, pwina naî Iona[§], gona dau pimaina ê pwâranümagà goodò, jii é pwâranüma wà tàpéeni goodò?»

Â é tòpi tée wà Pétéru pâ: «Ûu kaa, co Pwi Ukai, gà jèe nye tâmogòori pâ go pwi gòrobéegà.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa tà pa-ija i pâ nari mutô kô.»

16 Â é wailu tawèerié pâ: «Simona, pwina naî Iona, gona dau wânümagà goodò?»

Â é tòpi tée mwara pâ: «Ûu kaa, co Pwi Ukai, ba gà nye tâmogòori pâ go pwi gòrobéegà.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa tà wéaari i pâ mutô kô.»

17 Â é wacié tawèerié pâ: «Gona gà nye pwi gòrobéè?»

Â é nye dau pikiri kaa wà Pétéru, géé goro na é jèe po wacié tawèerié.

Â é tòpi tée pâ: «Pwi Ukai, gà nye tâmogòori diri ê pâ muru, â gà nye tâmogòori pâ go pwi gòrobéegà.»

Â é ina tée wà Iésu pâ: «Gà mwa tà pa-ija i pâ mutô kô.»

18 Gà tère bwàti, ba go ina tâgà é âjupâra pâ: Na pàara na gà bwaa dopwa na, âna gà nye ipii acari ê karapuu'gà. Â gà nye pâra naa na ére na gà câbawâdé. Êco na, wiàna gà mwa ijiao, â gà o mwa patàrù é du îgà, â ée mwa pii é karapuu'gà cè pwi jèpwi. Â ée mwa popagà pâ naa na ére na càcaa nümaga na gà pâ naawê.»

19 (É ina pwiri, ba na é inapàpari ê pai o bà kà Pétéru*, târa ma o pwamaina wà Pwiduée.)

21:11 Luka 5.6 21:14 Ioane 20.19,26 § 21:15 Iona—é, Ioane. 21:16

Apostolo 20.28 21:19 Mataio 16.24–25; 2 Pétéru 1.14 * 21:19 Pai o bà kà Pétéru—Pai ina wèe pâ, rà o tètâmwara Pétéru wà tèpa cicaraé.

Ûna é jèe ina pwiri, â é ina têe wà Iésu mwara pâ: «Gà me wiâô!»

Wà pwina wânüma Iésu gooé

²⁰ [Na gére wàrapwiri, â] wà pwi a câmu na ia dau wânüma Iésu gooé, âna é gére me wiâru. (Wà pwiibà, âna i pwi ia é tâa goro jènerè wà Iésu, na i pwi Bénabwé pi-ija kàra, na ia é ina têe pâ: «Pwi Ukai, wàilàapà na o ipwa tûâ tâgà?»)

Â é tabiié wà Pétèru ²¹ â é côôe, â é ina tà Iésu pâ: «Pwi Ukai, âna wà pwini na?»

²² Â é tòpi têe wà Iésu pâ: «Wiàna nümoo na câé caa bà, tiagoro cè pai wâjué kôo côwâ; â ê pwiibà âna târa dà'gà? Wàéni ê pwina go ina tâgà: Gà me wiâô!»

²³ Gée goo pwiri, na ipâra ê jèkutâ wânabibiu kà tèpa pâra wiâ Iésu, pâ, pwiri o câé caa bà wà pwi a câmu-bà. Caapwi co, na câé caa ina wà Iésu pâ, o câé caa bà. Â é nye po ina co pâ: «Wiàna nümoo na câé caa bà, tiagoro cè pai wâjué kôo côwâ, â târa dà'gà?»

²⁴ Napwa naa goo wà pwi a câmu-bà, âna wàé na é *paâjupâra ê pâ muru bèepwiri, ma wii naa na tii. Â bà jèe nye tâmogòori pâ âjupâra ê pai ina kêe.

²⁵ Nye dau wâru awé ê pâra muru na é pwa wà Iésu. Êco na, wiàna jè cau wii diri, â go niimiri pâ, ê gòropuu âna é po dau kîri târa ma tâa na! Nabwé!

Wakè kà tèpa Apostolo Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Nye wà Luka, wà pwina é wii ê *Tii kà Luka*. É tapoo pâra wiâ *apostolo Paulo naa nabibiu kêra béârailu kêra pai pâra kà Paulo. Tapoo géé goro nee tii 16.10, âna é wii pâ «*Bà pâra...*»

É wii wiidà?

Nabibiu kêra *naja 61 ma 65, géé na càuru pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma. (Còo naporomee 27–28.)

É wii tâi?

Tà pwi jè âboro na nee Théophile, pwi jè âboro imaina naa jaa tèpa Roma. Còo naa na autapoo goo ê *Tii kà Luka*.

Cina é wii?

É tòobàra bétapoo tii kêe. Naa na *Tii kà Luka*, âna é piwiâ wâro kà Iésu, ma pai bà ma wâro còwâ kêe. Â naa na tii bèeni, tii *Apostolo*, âna é piwiâ pâ, é pibwiari pâ, ê *Picémara Wâdé géé *Iérusaléma, tia diri napô Judée, ma Samaria, ma tia Roma, pwi ville na dau maina naa gòropuu na pwi pàara bèepwiri. Ba é tâa gò tèpa apostolo ê pàtàmara Nyuâaê Pwicîri, ba na rà pwa i pwi ia é pwa wà Iésu.

Munaa nûma Luka na é paari mwara tà tèpa Roma (na rà tèpa pitûa na pâ napô na wâru) pâ, wà tèpa cèikî naa goo Iésu, âna rà tèpa âboro na pitòdimiri wâro kàra, â càcaa nûmarà na rà pagù é napô.

Dà ère é tii bèeni?

É tapoo goro pai boome kêra Nyuâaê Pwicîri, naa gò tèpa apostolo (naporomee 2). Naa naporomee 3–12, âna é piwiâ wakè kà Pétèru ma pàra tèpa bée naa na ville Iérusaléma, ma napô *Judée, tiagoro napô na tàmwünyabwerié, wâ *Samaria.

Naa na autapoo goo, âna wà tèpa cèikî naa goo Iésu, âna rà cau tèpa *Juif. Â càcaa nûmarà na rà piwiâ popai tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Êco na wà Pwiduée, âna é paari tà Pétèru pâ, é Popai Wâdé, âna kêra diri pâ Ba wâ gòropuu (naporomee 10–11, ma 15).

Jè pûra naa naporomee 9 é pai todà Paulo, pwi âboro na ia dau tubaèpà tà tèpa cèikî béaa. Â é biié, â é pâra wiâ Iésu. Naa naporomee 13–28, âna wà Luka, âna é piwiâ wakè kà Paulo, naa na âracié pai pâra kêe na pâ napô na wâru. É picémara é Picémara Wâdé, ma tapoo pâ wâra pwapwicîri, ma pagòo tèpa

cèikî wê, tèepaa naa na ville Roma, naa naporomee 28, na ê naja 62.

Ê pâ tii kà Paulo (*Roma—Philémon*), âna é wii tà tèpa cèikî na pâ ére-bà na ia é mara tâa wê. Êkaa na, ê tii bèeni, *Apostolo*, âna târa pitòobàra diri pâ tii bèepwiri. Na ê naja 51, é, 52, âna é tâa Korénito naa napô Grèce (*Apostolo 18.1–18*). Â gée na càùé, na naja 53–55, âna é wii tii *1 Korénito* tà tèpa cèikî wê, na pàara na é tâa na ville Éféso. (Còo *Apostolo 19.8–10*.) Â gée na càùé mwara, na é tâa Roma (piwiâ na *Apostolo* naporomee 28), â é wii tà tàpé Éféso.

Ê piwiâ mwara wà Luka naa na tii bèeni é pâ pwi bèepwiri:

- Ê wâro na wâdé, ma é picaatâa ma pai pwapwicîri kà tèpa tapoo a cèikî;
- Ê pai tubaèpà tà tèpa cèikî naa Iérusaléma. Gée goo pwiri na rà ipiina ma picémara pitiri é popai;
- Ê pâ ipwa pupûra kà Pétéru, ma Paulo, ma Étienne.

Pai pitàgoo tii Apostolo

É cùru tèpa cèikî wà Iésu ba na rà paâjupâraê pitiri (*1.1–2.13*)

Ipwabwàtirà (*1.1–26*)

Rà tòpi Nyuâaê Pwicîri (*2.1–13*)

Paâjupâra Iésu naa Iérusaléma (*2.14–7.59*)

Pétéru (*2.14–5.42*)

Étienne (*6.1–7.59*)

Paâjupâra Iésu naa Judée ma Samaria (*8.1–9.43*)

Todà Paulo (*8.1–9.31*)

Paâjupâra Iésu tà tàpé na càra caa tèpa Juif (*10.1–12.25*)

Pétéru (*10.1–11.18*)

Tubaèpà tàra (*12.1–25*)

Pai pâra kà Paulo (*13.1–21.26*)

Paâjupâra Iésu tiagoo tèpa Roma (*21.27–28.31*)

Tâjùru Paulo (*21.27–23.35*)

Paulo naa Césarée ma Roma (*24.1–28.31*)

Gée na càuru pai wâro còwâ kà Iésu

¹ Théophile*, naa na ê tapoo tii kôo, âna go piwiâ tâgà diri ê pwina é pwa wà Iésu, ma é pacâmuri gée na autapoo goo, ²tiagoro é tòotù na dàgòtùé too naa *napwéretòotù. Béaa kêra ê pai too kêe, âna é naa tà tèpa âboro é pâ naèà kêe, goro é pàtàmara ê Nyuâaê Pwicîri. Wà tèpa âboro bèepwiri, âna é jèè pitòrigarirà, ba naa tèpa *apostolo kêe.

É ina pai me kêra Nyuâaê Pwicîri

1:1 Luka 1.3 * **1:1** Théophile—É wii é tii bèeni wà Luka tà pwi jèè âboro imaina na nee Théophile. **1:2** Maréko 16.19; Luka 24.49–51

³ Gée na càuru ê pai bà kêe, â é piâpâparié tàra. Â wâru ê pâ muru na é pwa, ba na é paari tàra pâ é jèe wâro cowa. Â é pipaarié tàra na pâra pâara naa na 40 tòotù, â é picémara ê *Mwaciri kà Pwiduee. ⁴ Ūna é bwaa tâa jaarà, â é ina tàra pâ: «Guwà cibwaa pâra gée *Iéruusaléma, ba na guwà tapacîri i pwi, na ia é jèe ina béaa wà Caa, â ia go jèe ina tàwà mwara. ⁵ Ba wà Ioane, âna é *piupwaa goro jawé. Â napwa naa goowà, âna càcaa dâra wâru cè pâ tòotù, â o *upwaawà goro ê Nyuââé Pwicîri.»

É too naa napwéretòotù

⁶ Ūna rà caatâa wà tèpa apostolo ma wà Iésu, â rà tawèerié pâ: «Pwi Ukai, o napwiri na gà o tòpò cowa ê mwaciri wà *Isaraéla?»

⁷ Â é tòpi tàra pâ: «Càcaa wâguwà na, na guwà tâmogòori é pâ pâara ma tòotù na é tòpò wà Caa wiâra é câbawâdé kêe. ⁸ Êco na guwà o tòpi é pâtâmara é *Nyuââé Pwicîri, na ée mwa me naa gowà, ba na guwà o mwa tèpa *paâjupâraô na Iéruusaléma, ma naa na diri é pâ ére wâ napô *Judée ma Samaria, ma tia pwâadâra é gòropuu.»

⁹ Gée na càuru na é ina tàra pwiri, â càué too jiiirà naa napwéretòotù. Â tiâué naa na pé nee.

¹⁰ Ūna rà bwaa nye tàgére niâ too wiâê, â rà pò goo tupédu âboro na ru coona ârabwée pwaa†, ¹¹ â ru ina tàra pâ: «I tàpé Galilée, cina guwà tàgére coo awé? Cina guwà tàgére còo é napwéretòotù? Guwà nye còo é pai too kà Iésu bèeni naa napwéretòotù, â na o mwa wârapwiri cè pai wâjué cowa kêe‡.»

Pai tòotéri Judas

¹² Wà tèpa apostolo, âna rà wâjué cowa gée gòrojaa Élaio§, pâ naa Iéruusaléma, tàpo wâna caapwi kilomètre. ¹³ Ūna rà tèepaa pâ, â rà too naa na é pwi naditârawâ na tâdòiti wâna é pwârawâ na rà mu ciburà tâa wê. Wà tàpéebâ, âna wà Pétéru, Ioane, Jacques ma André, Filipo ma Toma, Barthélemy ma Mataio, Jacques pwina naî Alphée, Simona pwi Zélotte*, ma wà Jude pwina naî wà Jacques. ¹⁴ Â rà caajurirà, â rà nye tà pwapwicîri

1:3 Luka 24.36–49; Apostolo 10.41 **1:4** Luka 24.49; Ioane 14.16–17; Apostolo 2.33 **1:5** Mataio 3.11 **1:6** Luka 24.21 **1:7** Maréko 13.32 **1:8** Mataio 28.19; Luka 24.48 † **1:10** Tupédu âboro... Pai ina wèe pâ, tupédu angela. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire). **1:11** Mataio 26.64; Luka 21.27 ‡ **1:11** Pai wâjué cowa kêe—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pai wâjué kêe cowa. **1:12** Luka 24.50–53 § **1:12** Gòrojaa Élaio—Mont des Oliviers. **1:13** Mataio 10.2–4
* **1:13** Zélotte—Pwi âji âboro Judée na nùmee na é paègò tèpa Roma gée napô kêe. Còo mwara Judée, Roma naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii.

taaci, wàilà ma pa ilàri, ma wà Maria nyaa kà Iésu, ma wà tèpa jii Iésu.

É patùra tèpa cèikî wà Pétéru

¹⁵ Na pwi jè tòotù, âna po 120 wàilà tèpa cèikî na rà picaatâa, â é cimadò géé nabibiu kàra wà Pétéru, â é ina tàra pâ: ¹⁶⁻¹⁷ «Tèpa aéjii kôo, wâdé na coo é auinapopai naa na Tii Pwicîri, na é pinaigé mee é Nyuââ Pwicîri na ia é tura goo wà *Davita. Ba é jèe ina béaa pâ wà Judas—pwi jè apostolo béebà—âna ée mwa pwi naigé mee, ma rà tâjùru wà Iésu.»

¹⁸ (Napwa naa goo wà Judas, âna é pa é napuu goo wâri wàra pai icuri kée wà Iésu, â é tûu, â tabôaa é naaé, â tabaégò é pâ wâgooé. ¹⁹ Ê pwi jèkutâ bèepwiri, âna rà capai tâmogòori diri wà tèpa âboro na ville Iérusaléma, â rà pwa ma neere é pwi érebà pâ Hakeldama, na pai ina wèe naa na pairà pâ ‘napuu na pwa domii na’.)

²⁰ [Â é tòobàra pâ wà Pétéru, â é ina pâ]: «Ba jèe wii naa na tii Salamo pâ:

O ticia pwârawâ kée.

O ticè cèna ée mwa tâa wê.

Psaume 69.26

«Â jèe wii mwara pâ:

É tòotérié pwi jèpwi.

É popa wakè kée.

Â wâdé na wàra.

Psaume 109.8

²¹⁻²² «Êkaa na wâdé na pwa cè pwi jè béebà, ba na pwi jè a *paâjupâra é pai wâro còwâ kà Iésu. Wâdé na wà pwi âboro-bà, âna pwi jè ârapàara tàpé na rà mu nye ciburà pâra wiâjè, naa na pàara na é bwaa tâa jaajè wà Pwi Ukai kâjè—tapoo na é piupwaa wà Ioane; tiagoro é pai too kà Iésu naa napwéretòotù.»

Rà pitòrigari Matthias

²³ Rà pitòrigari tupédu ârailu—wà Ioséfa na nee Barsabbas, jè nee mwara Justus, ma wà Matthias. ²⁴ Â rà capai pwapwicîri, â rà ina pâ: «Pwi Ukai, wâgà na gà tâmogòori é pwâranümara diri é pâ âboro; gà paari tâbà cè pwi âboro na gà jèe pitòrigarié naa na tupédu âboro bèeni, ²⁵ ma é pa wakè kà Judas ma pwi apostolo. Ba é jèe panuâ é wakè kée wà Judas, â é jèe pâra naa na é pwi ére kée. [Ba é jèe tòpi é pumara wakè kée na èpà.]»

²⁶ Â rà càù noo kâra tii† naa gooru, â wâru noo kâra tii kà wà Matthias, â rà naaê géé, ma pwi bée wà tèpa 11 apostolo.

2

É me Nyuâaê Pwicîri naa gò tèpa cèikî

¹ Na tòotù kâra Pentecôte, [^{*}tòotù maina kâra piûnya] âna rà pitànaima na jè ére wà tèpa cèikî. ² Â rà nye tère kaa é pwina é boome géé napwéretòotù na pwa aié na pwacèwii é airi pwéretòotù na dau maina. Â é nye pwaai kaa é wâ na rà tâa na. ³ Â rà côo na tèepaa me é pâ pwina pwacèwii é doromara ânye, â jèpa ti gòrà jècaa. ⁴ Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é nye tûu kaa naa gòrà diri, â rà tùra na é na jèpapara pwâratùra, wiâra na é naa tàra é Nyuâaê Pwicîri.

Wâru tàpé na tère na jèpa pairà

⁵ Na pwi pàara bèepwiri, âna rà wâro wâ *Iérusaléma wà tèpa *Juif na dau wânûmarà tàra é pwapwicîri, âna rà me géé na diri é gòropuu pitiri. ⁶ Â wà tàpéebà, âna rà cau itâa, ma caatâa naa, na rà tère pâ naawê i pwi airimuru. Â po tabaticè nûmarà, ba rà tère tèpa cèikî na rà tùra naa na jèpapara pwâratùra.

⁷ Po dàpàgà tàra, â rà pitawèerirà pâ: «Gona wà tèpa âboro bèeni na rà gére tùra, âna càcaa tèpa âboro diri géé Galilée? ⁸ Â gorodà na jè térerà, na rà gére tùra na jèpa paijè jècaa*?»

⁹ Ba géé nabibiu kàra, âna pwa tèpa âboro na rà me géé napô *Judée. Â pwa pàra tàpé na rà me géé na pâ napô—géé Parthes, ma Médie, ma Élam ma Mésopotamie. Â pwa pàra tàpé na rà me géé na jè province kà tèpa *Roma—Cappadoce, ma Pont, ma Asia, ¹⁰ â géé na ére mwara wâ Phrygie ma Pamphylie†. Â wà pàra tàpé, âna rà me géé napô *Aigupito, â géé na nyi nari napô géé goo na ville Cyrène wâ Libye. Â wà pàra tàpé mwara, âna rà me géé Roma, ¹¹ â géé gòropô wâ Crète; â géé napô Arabie. Â pwa pàra tàpé géé jaarà, âna rà nye tèpa âji Juif; ma wà tàpé na rà cèikî naa goro é pwapwicîri kà tèpa Juif.

Â rà pitawèerirà pâ: «Gona dà majoroé ma jè tère wà tèpa âboro Galilée bèepwiri na rà gére ina naa na é jèpa paijè é pâ muru na maina na é pwa wà Pwiduée?»

¹² Â rà dau pò diri, â càra caa tâmogòori cèna rà niimiri, â rà pi-ina tàra pâ: «Dà pai ina wèe ni?»

† **1:26** Noo kâra tii—Tirage au sort. Wâni Kalédoni, âna jè pwa goro noo kâra tii, éco na wà tèpa ijiao kà tèpa Juif, âna rà pwa goro atù. **2:1** Lévitique 23.15–21; Deutéronome 16.9–11 **2:3** Mataio 3.11 **2:4** Maréko 16.17; Apostolo 4.31, 10.44–46, 19.6 * **2:8** Nee tii 9–11 naa na grec, âna gòobàra popai na rà ina wà tèpa âboro naa na nee tii 7 ma 8. † **2:10** Cappadoce, Pont, Asia...Phrygie ma Pamphylie—Rà tâa napô na ina goo pâ Turquie nabà.

¹³ Êco na pwa pàra tàpé na rà piècaari tèpa cèikî, â rà ina pâ: «Bwa! Rà nye dau ipwirié kaa goro dipâ!»

É patùra é Ba wà Pétéru

¹⁴ É cimadó wà Pétéru ma wà tèpa 11 *apostolo bée, â é mwa patùrarà, ba na rà tâmogòori bwàti. «Bwa; guwà tère, co tèpa jènereô†, ma wâguwà diri na guwà wâni Iérusaléma. Guwà tàpo tâmaa ma go ina bwàti tàwà é pwina gére tèepaa. ¹⁵ Wà tèpa âboro bèeni, âna càra caa ipwirié pwacèwii é pai niimiri kàwà, ba mwa nye gére 9h§ dàuru kaa. ¹⁶ Bwa! Wàéni kaa i popai kà [Pwiduée, na é naigé mee wà] *péroféta Joël:

¹⁷ *Go o mwa naa boopaé*

é Nyuâaê kôo

naa gò tèpa Ba,

na tòotù pwicò.

Go o mwa naa popai kôo

tà pa èpo paa

ma èpo kàwà.

Rà mwa tomara too

târa inapâpari.

Go o mwa paari

pâ muru na nyuâa

tà pa èpo dopwa kàwà.

Go o mwa patùra

tèpa ijiao kàwà

naa na naurune.

¹⁸ *Go o naaboo Nyuâaô,*

na pwi pàara-bà,

naa goo pâ ênawéna kôo,

pa ilâri ma paa.

Rà mwa picémara popai kôo.

¹⁹⁻²⁰ *Go o nama tèepaa*

pâ muru na ité

na càcaa mu còo

naa gopaérenao

ma naa gòropuu.

Too ânye ma mu.

O câé caa té tòotù.

Ba é bié ma bàuté

O mü parui

pwacèwii domii.

O cau coo diri

† **2:14** Tèpa jènereô—Tèpa Juif. § **2:15** 9h—Wà tèpa Juif, âna rà mwa ija ma wâdo na 10h dàuru géé na càuru pwapwicîri. **2:17** Joël 3.1-5

béaa kâra pwi tòotù
 —tòotù kà Pwi Ukai.
Nyamu ma pwényuâa
pwi tòotù kôo-bà.

²¹ *Ée mwa udò awé*
wà pwina ée mwa todòo
na pwi tòotù-bà!»

Joël 3.1–5

É jèe wâro còwâ Iésu

²² [É ina mwara wà Pétèru pâ]: «Tèpa âboro *Isaraéla, tàpo tàmaari é popai na go ina tàwà: Wà Iésu pwi âboro Nazareth, âna wà pwi âboro na é jèe tàmara pitòrigarié wà Pwiduée. Â wà Pwiduée, âna é jèe paarié tàwà, ba é nama é pwa é pâ *câmu kâra pàtamee naa nabibiu kàwà, na guwà pò goo. ²³ Wà pwiibà, âna pinaaé tàwà, â guwà pwa ma é bà, ma guwà nama rà tanamirié naa goro *kurucé wà tèpa âboro èpà. Êco na é mara tâmogòori diri pwiibà wà Pwiduée, â nye câbawâdé kêe na wàrapwiri. ²⁴ [Â gée na càuru é maagé còo kà Iésu] â é upaé jii é pwâra bà, â é pawâroé còwâ. Ba nye ticé pàtàmara é pwâra bà naa gooé. ²⁵ Ba é jèe tàmara picémaraé wà *Davita na é ina pâ:

Go nye tà còo taaci
wà Pwi Ukai béaa kôo.

É tâa gòro âji îô,
â câgo caa gùmagù.

²⁶ *Go ipwàdéé ma picagòtùé!*

Ba wiàna go bà,
â o nye tà wâdé naa gooò.

²⁷ [Go ina tée pâ]:

Gà jèe pitòrigario
ma go pwi ênawéna'gà.
O câgà caa panuâ nyuâaô

ma é tâa na aubà.*
O câgà caa panuâ naiio

ma o wai ma botére.

²⁸ *Gà jèe paari tòo*
é naigé mara wâro.

Go o mwa ipwàdéé,
ba gà tà wâjaaol!»

Psaume 16.8–11

²⁹ [É tòobàra pâ wà Pétéru, â é ina tàra pâ]: «Tèpa jènereô, câgo caa piwâ† na go ina ba pwéelaa tàwà pâ: Wà pwi jooorojè Davita, âna é bà, â pwànirié, ba jè bwaa tà côo nabàni é bwâmu kêe, naa jaajè. ³⁰ Êco na é nye pwi péroféta, [ba é pame é popai géee jaa Pwiduée] â é nye tâmogòori é *auipwataâboro kà Pwiduée na é ina tée pâ:

*Go o mwa pitòrigari
cè pwi âboro caapwi
géee goo wà tèpa gòobàragà.
Ée mwa tâa na autâa'gà.
Ba wâgo na go o mwa pwa.*

Psaume 132.11

³¹ «Ûna é ina pwiri wà Davita, â é mara ina wà pwi *Mesia na ée mwa me. Ûna é ina pâ, o câe caa panuâe naa na aubà, â o càcaa wai ma botére é nàié, â é inapàpari é pai wâro còwâ kà pwi Mesia. ³² Â wà pwi Iésu na go géere ina tàwà, âna wàe kaa pwiri, ba wà Pwiduée, âna é jèe pawâroé còwâ géee na aubà. Â nye wàibà kaa tèpa *paâjupâraé diri.

³³ «Â é naaé too wà Pwiduée Caa naa gòro âji îê [ba na é pitûâ kêra diri pâ muru] â é naa tée é Nyuâaé Pwicîri, na é jèe nabwé ina béaa. Êkaa na naa boome naa gòbà é Nyuâaé Pwicîri, wàra na guwà géere côo ma tère nabà. ³⁴⁻³⁵ Ba wà Davita, âna câe caa too naa napwéretòtù, êco na é ina pâ:

*Popai kà Pwi Ukai,
Pwi Ukai Pwiduée
na é patûra Pwi Ukai kôo:
“Gà me ma gà tâa ni.
Tâa ni gòro îô étò.
[Go naa tâgà é pitûâ.
O pwamainagà awé.]
Go nama gà còogai
tèpa ipaa dàgà.”*

Psaume 110.1

³⁶ «Wâdé na wâguwà é Ba Isaraéla, âna guwà câbaâjupâra† pâ, wà i pwi Iésu na ia guwà tanamirié naa goro kurucé, âna é nama é pwi Mesia ma Pwi Ukai wà Pwiduée.»

Dau wâru tàpé na rà cèikî

2:29 1 Rois 2.10 † **2:29** Piwâ—Hésiter. **2:30** 2 Samuel 7.12; Psaume 89.4–5, 132.11 **2:31** Psaume 16.10 **2:33** Apostolo 5.32, 7.55–56 **2:34-35** Psaume 110.1 **2:36** Apostolo 5.30–31 † **2:36** Câbaâjupâra—Reconnaître la vérité, être convaincu (cèikî, tòpi, tâmogòori).

³⁷ Na rà tère ê popai bèepwiri, â cau tatée ma tabagéaa diri ê pwâranümarà, â rà ina tà Pétéru ma tèpa apostolo bée pâ: «Tèpa jènerèbà, na bà pwa dà?»

³⁸ Â é ina tàra wà Pétéru pâ: «Guwà pinünüma ma guwà biiwà. Â guwà nama *upwaawà jècaa, naa na nee wà Iésu *Kériso, ba na o pwanauri ê pâ èpà kàwà, â na guwà o tòpi ê âraimeai, i Nyuâaê Pwicîri. ³⁹ Ba ê auinabéaa bèepwiri, âna kàwà ma tèpa naîwà ma diri ê pâ âboro na rà wâiti awé^S na ée mwa todàra wà Pwiduée, Pwi Ukai kâjè.»

⁴⁰ Dau wâru mwara ê pâ popai na é paâjupâra tàra ma pagòròrò goo wà Pétéru. Â é ina tàra mwara pâ: «Guwà upiri ê pâ naneeâboro na èpà tûâ kàra, [ba na o tâa tàwà è *âji wâro].»

⁴¹ Nye wâpâ na 3 000 âboro kaa, na rà tòpi ê popai kà Pétéru na pwi tòotù bèepwiri. Â rà cèikî naa goo wà Iésu, â *upwaarà. Â mwa tèpa bée tàpé na rà cèikî béaa.

Pai wâro kà tèpa cèikî

⁴² Wà tèpa cèikî, âna rà nye tà ciburà pitànaima ma tèpa apostolo, ba na rà tère bwàti ê pupûra kàra. Â rà pitubiti naima ê poloa*, ma pwapwicîri naima.

⁴³ Wâru pâ câmu kâra pàtâma Pwiduée na rà pwa wà tèpa apostolo. Â wà tèpa âboro, âna rà pò goo, â rà pitòimirà ma piaabòrirà.

⁴⁴ Wà diri tèpa cèikî âna caapwi pwâranümarà, â rà pwa ma ê jèpa neemururà, âna capai kàra. ⁴⁵ Rà icuri ê pâ napuu kàra ma ê pâ wâdé kàra, â rà ipâdi naa goorà ê wâri wèe, wiâra ê pwina tiâu jiirà. ⁴⁶ Na diri ê pâ tòotù, âna rà capai pwapwicîri naima wâna *Wâra pwapwicîri. Â rà pi-ija naima naa na ê pâ pwârawâ kàra, naa na ipwàdé ma ipakîri. ⁴⁷ Â rà pwamaina wà Pwiduée, â rà ipwàdé goorà wà tèpa âboro. Â wà Pwi Ukai, na diri ê pâ tòotù, âna é nama piwâru too tàpé na rà udò.

3

Pai wâdé kà pwi a pitâbwamwa

¹ Na pàara kâra pwapwicîri na, na âracié ineretòotù na càuru ija, â ru too naa na *Wâra pwapwicîri wà Pétéru ma wà Ioane.

² Wâgoro ê Wâra pwapwicîri bèepwiri, âna pwa pwina é pitâbwamwa géee na ê pai pitèpaé. Â popaé me, na diri ê

2:39 Ésaïe 57.19 **§ 2:39** Ê pâ âboro na rà wâiti awé—Wâijè diri tèpa âboro na câjè caa tèpa Juif. **2:41** Apostolo 2.47, 4.4 **2:42** Apostolo 20.7 * **2:42** Pitubiti naima ê poloa—Pi-ija kà Pwi Ukai. Jè ina mwara nabà pâ Caanilo, é, Pa-utimuru (Sainte-Cène, eucharistie). Pi-ija bépitanimiri i bénabwé pi-ija kà Iésu ma wà tèpa 12 apostolo kèe, béaa kâra ê pai bà kèe. (Còo Mataio 26.26–29.) **2:44** Apostolo 4.32–35 **2:47** Apostolo 6.7, 11.21

pâ tòotù, â tòpòé naa goro ê goropwârawâ, na ina goo pâ Goropwârawâ Wâdé. Â é ila mwani jii tèpa âboro na rà tò naadó wâ. ³ Ûna é côo wâ Pétéru ma Ioane na pwa na ru tò naa na Wâra pwapwicîri, â é ilaru.

⁴ Â ru nye po ucârié kaa, â é ina tée wâ Pétéru pâ: «Niâribu!»

⁵ Â é nye po niâriru kaa, tapacîri cè pwina ru naa tée.

Gà cimadó naa na nee Iésu!

⁶ Êco na é ina tée còwâ wâ Pétéru pâ: «Ticè mwani mii ma mwani pwaa* kôo, êco na é pwina tà tóo, âna go o naa tâgâ. Naa na nee wâ Iésu Kériso géé Nazareth, gà cimadó, â gà pâra!»

⁷ Â é tuboo naa goro îê étò wâ Pétéru, â é dàgòtúé. Â nye wâdé kaa é du âê. ⁸ Â é too na coo, â é jèe pâra. Â rà tò ma wâé naa na Wâra pwapwicîri. Â é ipwâdéé, â é êgò ma pwamaina Pwiduée. ⁹ Diri é pâ âboro na rà còoé na é pâra, âna rà ipwamaina Pwiduée. ¹⁰ Ba rà còoina pâ, wâ i pwi ia é mu nye tà tâboo goro Goropwârawâ Wâdé, ba na é ila mwani. Â cau dàpàgà tàra goo é pwina tèepaa marié.

Popai kà Pétéru tà tèpa Isaraéla

¹¹ Wâ pwi âboro bèeni, âna é tàgère tâa goo wâ Pétéru ma wâ Ioane, â wâ tèpa âboro na rà pò gooé, âna rà itâa medarirà naa na pwi wâ cikòmaa na ina goo pâ ‘Wâ kà *Solomona’†. ¹² Ûna é côo pwiri wâ Pétéru, â é ina tàra pâ:

«I tàpé *Isaraéla, gorodâ na guwâ pò goo é pai wâdé kà pwini? Cina guwâ gére còobu, pwacèwii na wàibu na pwa? Caa caa pâra wâ pwi âboro bèeni, géé goo cè pàtâmabu, ma cè aupitòimiri kâbu!

¹³ «Wâ Pwiduée kà *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo, wâ Pwiduée kà tèpa jooorojé, âna é paari pâ é dau maina, â é dau muugère wâ pwi ênawéna‡ kée, wâ Iésu. Â wâguwâ na guwâ icurié tà tèpa ukai kâwâ, â guwâ pitütôowârié na ara wâ pwi kupénoo *Pilato. Wâ Pilato, âna é jèe nye niimiri pâ, na é panuâé còwâ, ¹⁴ êco na tàutâwâ na panuâ pwi âboro *târù na ia é pitòrigarié wâ Pwiduée, â guwâ mwa nye nama panuâ pwi a catâmwara âboro!

¹⁵ «Êkaa na guwâ pwa ma é bà wâ Pwi Ukai kâra wâro. Êco na wâ Pwiduée, âna é pawâroé còwâ jii tàpé na rà jèe bà. Â wàibâ kaa na *paâjupâra.

3:4 Apostolo 14.9 **3:6** Apostolo 4.10, 16.18 * **3:6** Mwani mii ma mwani pwaa—Or ma argent. † **3:11** ‘Wâ kà Solomona’—Pé wâ cikòmaa na dau maina é pâ âê, â pwa naigé na, târa ipokâa. Pwiri wâ ukai Solomona na é nama bari é wâ bèepwiri. **3:13** Exode 3.6,15; Luka 23.13–25; Apostolo 2.23 ‡ **3:13** Ênawéna (kà Pwiduée)—Wâ pwi Mesia. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

16 «Â nabàni, âna guwà cau còu ê pwina tèepaa tà pwi a pitàbwamwa bèeni, pwi âboro na guwà tâmogòorié. Ba é jèe wâdé na arawà diri, goro ê nee wà Iésu, ba bu cèikî naa gooé. [Ûu, go ina tàwà pâ]: Ê cèikî naa goo wà Iésu na é nama é wâdé.

Guwà biiwà medari Pwiduée!

17 «Êco, co tèpa jènereô, na go tâmogòori pâ i pwi ia guwà pwa tà Iésu, wâguwà ma tèpa ukai kàwà, âna guwà pwa na câguwà caa tâmogòori. 18 Êco na wà Pwiduée, âna é pacoo wàrapwiri é auinabéaa kà tèpa *péroféta kêe pâ, wà Pwi *Mesia, âna ée mwa wâro na é picâri.

19 «Guwà pinünüma ma guwà biiwà medari Pwiduée, ba na o cåtùra ê pâ èpà kàwà. 20 Ba ée mwa naa tàwà ê pinaanapô kêe, â ée mwa panuâ medariwà wà Iésu, pwi Mesia kêe, na é jèe pitòrigarié béaa, ba kàwà.

21 «Êco na, ni, âna é bwaa wâ *napwéretòotù tiagoro é pàara na o tòpò còwâ diri ê pâ namuru. Wà Pwiduée, âna é jèe cùru biu wà tèpa péroféta, ba na rà picémara pwiri. 22 Ba é ina wà *Moosé pâ: *Wà Pwiduée ma Pwi Ukai kàwà, âna ée mwa pacima géé nabibiu kàwà cè pwi péroféta na é pwacèwiiio. Wâdé na guwà mwa tà pitère dèe naa na diri ê pâ pwina é ina tàwà§. Deutéronome 18.15* 23 *Wà pwina cæe caa pitère dâra pwi péroféta bèepwiri, âna o naaé còobé jii é Ba, â o catàmwereé. Deutéronome 18.19*

24 «Wà diri tèpa péroféta na tapoo géé goo wà Samuêla, âna rà pitòoté goro inapàpari é pwina tèepaa nabàni.

25 «Guwà tèpa naî tèpa péroféta, â é pwi auina bèeni, âna kàwà mwara. Ba wà Pwiduée, âna é jèe pwa é *aupwataâboro kêe tà tèpa caa kâjè, na é ina tà Abéraama pâ: *Gée goo tèpa gòobàragà, âna go mwa *pwényunyuâari diri é pâ wâao ma tâa, na wâna é gòropuu. Genèse 22.18*

26 «Ba nye mara kàwà béaa, na é panuâ me pwi ênawéna kêe wà Pwiduée. Ba nümee na é naa tàwà é *aupwényunyuâari, ma dàbiiwà jècaa géé na é pâ èpà kàwà.»

4

Pétèru ma Ioane na ara wâratûâ kà tèpa Juif

1 Na ru gére patùra ê pâ âboro bèepwiri wà Pétèru ma Ioane, â rà nye tèepaa me kaa wà pàra tèpa pwa *ârapwaaillò, ma wà pwi caa kà tèpa wéaari *Wâra pwapwicîri, ma pàra tèpa *Sadukaio.

2 Â rà po dau putâmu, ba ru gére pacâmuri é pâ âboro pâ, é wâro còwâ wà Iésu. [Ba càra caa cèikî naa] goo é pai wâro còwâ.

³ Â rà nye tâjùruru kaa, â rà tòpòru naa na karapuu, tiagoro dàuru, ba jèe bàrane. ⁴ Êco na dau wâru gée goo tèpa tère ê popai na rà cèikí, â ê jéú tèpa cèikí, âna é pitoo wâmwünyabweri 5 000 âboro.

⁵ Na dàuru kêe, âna wà tèpa *wâratûâ kà tèpa *Juif—wà tèpa ukai, ma tèpa ijiao, ma tèpa *dotée goro ê *Naèà—âna rà pitapitirirà na *Iérusaléma, ⁶ wàilà ma Hanne*, pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaílò, ma diri tèpa âboro naa ê tâa kêe—wà Caïphe, Jean, ma Alexandre, ma pàra tàpé mwara. ⁷ Â rà tòpò Pétèru ma Ioane naa nabibiu kàra, â rà tawèeriru pâ: «Gée goro pàtâma î, ma naa na nee î, na gàu pwa ma é wâdé còwâ wà pwi ia maagé?»

⁸ Â wà Pétèru, âna nye dipitirié kaa ê Nyuâaê Pwicîri, â é ina tàra pâ: «Tèpa ukai ma tèpa ijiao kâra Ba *Isaraéla, ⁹ bu pwa na wâdé tà pwi âboro na é pitâbwamwa, â nabàni, âna guwà gère tawèeribu goro ê majoro ê pai tiâu wàra ê maagé kêe.

¹⁰ «Wâdé na guwà cau tâmogòori, wâguwà ê Ba Isaraéla, pâ: Wà pwi âboro bëeni na é jèe wâdé, âna é gère coo arawà gée goro ê nee Iésu Kériso gée Nazareth, i pwi na ia guwà tanamirié naa goro *kurucé, êco na é mwa pawâroé còwâ wà Pwiduée. ¹¹ É ina naa na Tii Pwicîri pâ:

*I pwi atü na rà tètâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wàé kaa pwiri
i âji êkêe!
[Tàutàra goo
pwi ò kâra wâao!]*

Psaume 118.22

«Wà pwi atü bèepwiri, âna wà Iésu. Â wâguwà tèpa ba wâ na tètâjiié. ¹² Êco na nye ticè cè pwi neere âboro wâni gòropuu, ma wânidò *napwéretòotù, cèna naa tâjè tèpa âboro, ba na jè udò goo. Nye gée goo Iésu co, [na naa tâjè ê *âji wâro].»

Ticè pai tòpi kàra

¹³ Ûna rà còo wà tèpa wâratûâ ê pai cimwü kà Pétèru ma Ioane, â rà dau pò, ba rà tâmogòori pâ wàilu, âna tupédu âboro gée na ê Ba, â càru caa dau câmu. Â rà còoinari pâ mu tupédu bée wà Iésu. ¹⁴ Êco na, ûna rà còo naa jaaru i pwi âboro na ia é jèe wâdé, â jèe ticè pai tùra kàra.

4:4 Apostolo 2.41 * 4:6 Hanne; Caïphe—Wà Caïphe, âna pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaílò na pàara bèepwiri. Wà Hanne, âna pwi caa kà wâdà Caïphe. Wà Hanne, âna é pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaílò béaa kêe. 4:10 Apostolo 3.6,13–16 4:11 Psaume 118.22 4:12 Mataio 1.21

15 Â rà nye ina tàru kaa pâ, na ru còobé jii ê wâra pitùra, ba na rà bwaa pitùra. 16 Â rà pi-ina tàra pâ: «Dà cèna jè pwa tà tupédu âboro bèeni? Ba jèe po dau tàpàpaa na ara tèpa âboro wâ Iéruusaléma ê pàtàmara i pwi ia ru pwa. Â nye ticè pai pwa wèe ma jè ina pâ pwâ. 17 Êco na càcaa wâdé na é dau ipâra pâ i jèkutâ gooru. Wâdé na jè papwicîri jiiru na ru pwa jèkutâ còwâ goo wâ Iésu Kériso.»

18 Â rà todàru còwâ, â rà ina ba gòo tàru pâ, na ru cibwaa mwa caa tura goo ê nee Iésu, ma pacâmuri tèpa âboro gooé.

19 Êco na ru tòpi tàra pâ: «Guwà jèe pwadàra pitèi cai na ara Pwiduée pâ, pwiri *tàrù na bu pitère dâwà, é, na bu pitère dèe? 20 Ba wàibu, âna càcaa pâri ma câbu caa ina ê muru na bu còo, ma ê muru na bu tère.»

21 Â rà jèu pwaru còwâ, êco na rà panuâru, ba càra caa tâmogòori cè pai pwa ma ru pwa wârimuru, wàrapwiri goo ê Ba, ba rà capai pwamaina Pwiduée goo ê pwina tèepaa. 22 Ba wâ pwi âboro bèepwiri ia é wâdé, âna é jèe wâdò còwâ kâra 40 naja.

Pwapwicîri kà tèpa cèikî

23 Panuâ Pétèru ma Ioane, â ru nama pâra dari tèpa béeru, â ru piwiâ tàra diri é pâ pwina rà ina tàru wâ tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaìlò ma wâ tèpa ijiao.

24 Â wâ tèpa cèikî, âna rà capai pwamaina Pwiduée naa na é caapwi pwâranüma. Â rà ina pâ: «Pwi Ukai, wâgà na tòpò é napwéretòotù ma gòropuu, ma nawià, ma diri é pâ pwina wâna. 25 Wâgà na cùru me é Nyuâaê Pwicîri, ma é tura goo pwi caa kâbà, pwi ênawéna'gà *Davita pâ:

Cina rà putàmu pâ Ba?

*Gorodà na rà bu tûâ
na piticèmuru naa goo?*

26 *Rà paa dà Pwiduée*

tèpa ukai maina;

rà caajurirà

tèpa ukai kîri—

cicara Pwi Ukai

*ma pwi *Mesia†kêe.*

Psaume 2.1–2

27 «Âjupâra, ba wâ ukai *Héroda Antipas ma wâ kupénoo Ponce *Pilato, âna rà picinaima ma tèpa âboro, ma é pâ wâao Isaraéla, na napô bèeni. Â rà cicara pwi ênawéna, wâ Iésu, na gà

4:18 Apostolo 5.28 **4:19** Apostolo 5.29 **4:24** Exode 20.11; Néhémie 9.6;

Psaume 146.6 **4:25** Psaume 2.1–2 † **4:26** Mesia—Grec: Oint. Pwina é pitòrigarié wâ Pwiduée. (Còo note goo Luka 4.18.) **4:27** Mataio 27.1–2; Luka 23.7–11; Apostolo 3.13

pitòrigarié, ba na é pwi Mesia. ²⁸ Êco na, na wàrapwiri, â rà pacoo diri é pwina gà jèe tòpò béaa, wiâra ê câbawâdé'gà ma pàtamagà.

²⁹ «Â êni co Pwi Ukai, âna gà côo é pai pwa kûu kàra, â bà ilari jiiigà pâ, na gà nama bà gòo, wàibà tèpa ênawéna'gà, ba na o câbà caa piwâ na bà ina é popai'gà. ³⁰ Wâdé na gà naame é pàtamagà, ba na rà wâdé tèpa maagé. Â gà pwa cè pâ *câmu kêe na rà o pò goo wà tèpa âboro; naa na nee Iésu, pwi ênawéna na gà pitòrigarié.»

³¹ Na rà pwapwicîri diri, â nye céca kaa é ére na rà tâa wê. Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é nye tûu kaa naa gòrà, â jèe càra caa piwâ na rà picémara é popai kà Pwiduée.

Pimeaari kà tèpa cèikî

³² Nye êdiri kaa tèpa cèikî na caapwi pwâranümarà ma caapwi auniimiri kàra. Nye ticè pwi jèe ârapàararà na é ina pâ, napwa é pâ wâdé kêe, âna nye kêe acari; â capai kàra diri. ³³ Rà picémara ba gòo wà tèpa *apostolo ma *paâjupâra é pai wâro còwâ kà Ukai Iésu. Â é panuâ boo naa gòrà diri é *aupwényunyuâari kêe wà Pwiduée. ³⁴ Nye ticè pwi jèepwi géee nabibiu kàra, na pwa cè pwina tiàu jiié. Ba wà diri tàpé na pwa na aupwanapô kàra, â pwa wâ kàra, âna rà icuri. Â rà pame mwani goo, ³⁵ â rà naa tà tèpa apostolo, â rà mwa jèpa pâdi tàra, wiâra pwina tiàu jiià.

³⁶ Pwacèwii naa goo wà Ioséfa pwi Lévitè[†] na pitèpaé naa gòropô Chypre. Wà pwi âboro-bà, âna rà pitunee tée wà tèpa apostolo pâ, Barnabas, na pai ina wèe pâ 'Pwi a pagòojè'. ³⁷ Wà pwiibà, âna é icuri na aupwanapô kêe, â é pame é mwani goo, â é naa tà tèpa apostolo.

5

Ru pwâ Ananias ma Saphira

¹ Pwa du duadà na ru icuri é napuu kàru—wà pwi pao âna nee Ananias, â wà wâdèe âna nee Saphira. ² Â ru niimiri pâ, na ru naa é mwani tà tèpa *apostolo. Êco na ru pitêreru pâ, na ru cégòtù é jè jènere mwani géee goo, [â càru caa tà inapàpari tàra].

³ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Ananias, cina gà pitère dà wà *Caatana ma gà pwâgàri é Nyuâaê Pwicîri? Cina gà cipa é jè ére géee goo é wâri wàra i napuu? ⁴ Béaa kàra é pai icuri'gà i napuu, âna, nye kâgà! Â géee na càuru é pai icuri'gà, âna bwaa nye kâgà mwara é mwani goo! Cina gà wàrapwiri é

4:28 Apostolo 2.23 4:29 Éfésò 6.19 4:32 Apostolo 2.44 4:34 Apostolo 2.45

† 4:36 Lévitè—Pwi âboro géee na wâao kà Lévi, na é pitu tà tèpa pwa ârapwaailò.

5:2 Apostolo 4.34–35 5:3 Ioane 13.2

pai niimiri'gà? Ba càcaa wà tèpa âboro na gà pwâgàrìrà, â gà pwâgàrì wà Pwìduée.»

⁵ Ûna é tère pà na popai bèepwiri wà Ananias, â êgò é ôomaa kêe, â é tûuboo. Â nye dau maina kaa é pai wâgo tà tèpa tère wàrà é pwi jèkutâ-bà. ⁶ Â rà me wà tèpa âboro èpo â rà târamiriê, â rà pwa ma popaé còobé nau pwàniriê.

Ipaiwà naa goo tô wâdèe

⁷ Wâpâ na âracié ineretòotù gée na càùé, â é tèepaa me wà wâdà Ananias, â na nye ticé na é tâmogòori gée goo i pwi ia tàgère tèepaa.

⁸ Â é tawèerié wà Pétèru pà: «Nye êkaa ni wâri wèe i napuu na gàu icuri?»

Â é tòpi tée pà: «Ûu, nye êkaa.»

⁹ Â é ina tée wà Pétèru pà: «Gàu wànau târa é pai pitèreu, ma gàu bumuru goo é Nyuâaê Pwicîri kà Pwi Ukai? Gà còo, wà tàpé na rà me gée aupwàniri pwi éagà, âna wàilà-ni goropwârawâ, â rà o popagà mwara.»

¹⁰ Â nye êgò kaa é ôomaa kêe, â é nye tûuboo kaa naa goro â Pétèru. Rà toome i tèpa âboro èpo, â rà pâmariê na é jèe bà. Â rà popaé pà nau pwàniriê naa jaa wà pwi éaé. ¹¹ Nye dau maina kaa é pai wâgo tà tèpa cèikî, ma wà diri pàrà tàpé na rà tère é jèkutâ bèepwiri.

Maina pàtàma Pwìduée naa goo tèpa apostolo

¹² Wâru é pà *câmu kâra pàtàma Pwìduée na rà pwa wà tèpa apostolo naa nabibiu kà tèpa âboro. Â rà pò goo é pwina rà còo. Napwa naa goo wà tèpa cèikî, âna rà pitànaima na wâ cikòmaa 'Wâ kà Solomona'. ¹³ Nye ticé gée jaa tàpé na càra caa cèikî, na nùmee na é pàdarìrà. Êco na rà dau pwamainarà wà pàrà tèpa âboro. ¹⁴ Â é nye tà pitoo pà é jéù tèpa paaò ma ilàri na rà cèikî naa goo Pwi Ukai, â rà pàdari wà tàpé na rà jèe cèikî.

¹⁵ Wà tèpa âboro [na Iérusaléma] âna rà popa me tèpa maagé naa gòro naigé, â tòpòrà naa gòro aupuu tâdòiti ma aupuu pipîri, ba wiàna é me wà Pétèru, â, na o tii goo cè pàararà é ànuué. ¹⁶ Dau wâru mwara é pà âboro na rà me gée pàrà village, naa *Iérusaléma. Â rà popa me tàpé na rà maagé, ma pwa duée goorà. Â rà po capai wâdé diri.

Wà tèpa apostolo âna tâjùrurà

¹⁷ Na gére wàrapwiri, â wà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwailò ma wà tèpa bée (é gére pàrà kà tèpa *Sadukaio), âna rà nye dau

piboo goo tèpa apostolo, â rà cau cimadò. ¹⁸ Â rà nye tâjùrurà kaa, â rà türà dò naa na karapuu na ara diri ê pâ âboro*.

¹⁹ Êco na, na ne, âna wà pwi *angela kà Pwi Ukai, âna é tàpiri diri ê pâ goropwârawâ kêra i na karapuu, â é pacòbèrà. Â é ina tàra pâ: ²⁰ «Guwà pâra nau tâa na *Wâra pwapwicîri, â guwà picémara êdiri pâ na popai goo ê pwi *âji wâro bèeni.»

²¹⁻²² Â rà pò ma too naa na Wâra pwapwicîri na bwaa po dàuru, â rà pacâmuri tèpa âboro.

Tiàurà naa na karapuu!

Na gére wàrapwiri, â wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaìlò ma tèpa béé, âna rà todà diri tèpa *wâratûâ, wà tèpa ijiao kêra Ba *Isaraéla, ba na rà ipitiri. Â rà panuâ pâ tèpa wéaa, ba na rà popa me tèpa apostolo, géé na karapuu.

Êco na, na rà tèepaa pâ naa na karapuu, â càra caa pâmarirà. Â rà wâjué còwâ, â rà ina târa wâratûâ pâ: ²³ «Bà pâmari i na karapuu, âna nye po târi bwàti ê pâ goropwârawâ goo, â wà tèpa wéaari wèè, âna rà nye jèpa coo na é auwéaa kàra. Êco na, na bà tàpiri pâ goropwârawâ, âna jèè ticè âboro na!»

²⁴ Ûna rà tère pwiri wà pwi caa kà tèpa wéaari Wâra pwapwicîri ma wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò, â càra caa tâmogòori cèna rà niimiri naa goo ê pai tiàù tèpa apostolo, ma cè pwi cèna o tèepaa.

²⁵ Na bwaa gére wàrapwiri, â é tèepaa me pwi jè âboro na ina tàra pâ: «Tàpéeni! Wà i tèpa âboro na ia guwà tòpòrà naa na karapuu, âna rà wâna Wâra pwapwicîri ni, â rà gére pacâmuri ê pâ âboro!»

²⁶ Â rà nye pâra kaa naa na Wâra pwapwicîri wà tèpa wéaa ma wà pwi caa kàra, ba na rà tâjùru tèpa apostolo. Êco na rà nye poparà me bwàti, ba wâgotàra goo i Ba, ba é péa tà èirà goro atù.

Na ara wâratûâ kà tèpa Juif

²⁷ Rà popa me tèpa apostolo, â rà poparà pâdari ê wâratûâ maina. Â é tawèerirà wà pwi ukai kà tèpa pwa ârapwaaìlò pâ: ²⁸ «Tàpéeni! Gona ia câbà caa dau papwicîri jiiwà na guwà pacâmuri naa na pwi neere âboro bèepwiri? Â còo, nabàni, âna guwà nama pâra pitiri Iérusaléma ê câmu kàwà! Â guwà inapàpari pâ nye wàibà kaa na bà tèpa majoro ê pai bà kêé†.»

Bà pitère dà Pwiduée cò!

* **5:18** Türà dò naa na karapuu na ara diri ê pâ âboro—é, Türà dò naa na karapuu kêra napò. **5:19** Apostolo 12.7–10 **5:28** Mataio 27.25 † **5:28** Dernière phrase—Grec: «Nùmawà na guwà nama tûu naa gòbà ê domii kà pwi âboro-bà?»

²⁹ É tòpi tàra wà Pétéru, na wàilà ma wà tèpa apostolo bée, pâ: «Bà pitère dà wà Pwiduée, â càcaa tèpa âboro! ³⁰ Wâguwà kaa na tètâmwara wà Iésu, ba guwà nama é utòòro goro *kurucé. Êco na é pawâroé† còwâ wà Pwiduée kà tèpa caa kâjè. ³¹ Â é naatoo Iésu naa gòro âji îê [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru]. Â é tòpòé ma é Pwi Ukai, ma é *pwi a pa-udò. É wàrapwiri, ba na é tâmogòori é Ba Isaraéla pâ, pâri ma é pinûnûma ma o pwanauri é èpà kêe. ³² Â wàibà kaa tèpa *paâjupâra wàra diri é pâ namuru bèepwiri, wàibà ma é Nyuââ Pwicîri, na é naa wà Pwiduée tà tàpé na rà pitère dèe.»

³³ Ūna rà tère pwiri wà tèpa wâratûâ, â rà dau putâmu, â rà pwa na rà tètâmwara wà tèpa apostolo.

É patère tèpa bée wà Gamaliel

³⁴ Êco na é cimadò géé nabibiu kàra é pwi *Farasaio na nee Gamaliel (na é pwi jè *dotée goro é Naèà mwara), na rà dau picâdirié diri é Ba. Â é ilari pâ, na rà tàpo pacòobé tèpa apostolo. ³⁵ Â é ina tà tèpa wâratûâ bée pâ: «Ico tèpa béeò Isaraéla, guwà ipwacòowà bwàti goo cè pwina guwà niimiri pâ na guwà pwa tà tèpa âboro bèepwiri. ³⁶ Càcaa pâ gòiri é pàara na é tèepaa na wà Theudas, pwi âboro na é nye niimiri pâ dau pwamuru naa gooé. Â wâpâ goro 400 âboro na rà pâra wiâê. Êco na, ûna caamwereê, â rà jèe ipiina diri, â jèe ticè airà. ³⁷ Géé na càué, na pàara na pûra jéuru âboro na, â é cimadò wà Judas§, wà pwi âboro me géé Galilée. Â wâru tèpa âboro na rà pâra wiâê. Êco na, na é bà, wàé mwara, â wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà jèpa ipiina mwara. ³⁸ Â nabàni, âna go ina tàwà pâ, na guwà cibwaa kairi tàpé bèepwiri. Bwa, guwà nama rà pâra, ba wiàna é pwina rà pwa, âna me co géé jaa tèpa âboro, â o tiâu. ³⁹ Êco na, naa muru me géé jaa wà Pwiduée, â o càcaa pâri ma guwà pacoò. Guwà cibwaa ipwaji ma guwà cicara Pwiduée!»

Â wà tèpa pitûâ, âna rà pâra naa goo é pai ina kà wà Gamaliel. ⁴⁰ Â rà todà còwâ tèpa apostolo, â rà nama pâdirà. Â rà panuàrà, â rà tûari tàra pâ, na rà cibwaa mwa caa tûra na nee Iésu.

⁴¹ Wà tèpa apostolo, âna rà còobé jii é wâratûâ, â rà dau ipwàdée, ba wà Pwiduée, âna é tèi pâ, pâri ma pâdirà goo é nee Iésu. ⁴² Â êdiri na tòotù, naa na Wâra pwapwicîri, ma é pâ

5:29 Apostolo 4.19 † **5:30** Pawâro—Faire vivre. **5:31** Apostolo 2.33–34; Éfeso 1.20; Héberu 2.10, 12.2 **5:36** Apostolo 21.38 § **5:37** Judas—Càcaa wà Judas, pwi acâmu kà Iésu, na ia é icurié (1.16–18). **5:40** Apostolo 4.18 **5:41** Mataio 5.10–12; 1 Pétéru 4.13

pwârawâ, âna rà nye taaci pacâmuri tèpa âboro. Â rà picémara ê *Picémara Wâdé goo Iésu, pwi *Mesia, [pwi a pa-udòjè].

6

Tèpa pitu tà tèpa apostolo

¹ Na pwi pàara-bà, âna jèe pitoo ê jéu tèpa cèikî. Â wà tàpé na rà pwa grec*, âna rà pikûuri wà tèpa âboro *Juif na rà pwa *héberu. Ba wà pa dâpwà kàra, âna po dau càcaa wâdé pai pwa tàra, naa na ipâdimuru na rà pwa na diri ê pâ tòotù.

² Wà tèpa 12 *apostolo, âna rà todà diri tèpa cèikî, â rà ina tàra pâ: «Càcaa wâdé na bà coo jii ê picémara popai kà Pwiduée, ma bà pâdi ê utimuru. ³ Êni co tèpa cèikî béeò, âna guwà pitòrigari cè tèpa 7 âboro gée jaawà, tèpa âboro na guwà còo pâ, nye wâdé kaa ê càrarà ma tûâ kàra, na dipitirirà ê Nyuâaê Pwicîri ma autâmogòrimuru kà Pwiduée. Â bà o nama wakè kàra pwiri. ⁴ Ba wàibà, âna bà o jèe nye po tâa co kaa naa goo ê pwapwicîri, ma picémara ê popai.»

⁵ Â wâdé târa diri tèpa cèikî, â rà pitòrigari tèpa âboro bèeni:

Étienne (na dau maina ê cèikî kée, â dau tâa gòé ê Nyuâaê Pwicîri);
 Filipo;
 Procure;
 Nicanor;
 Timon;
 Parménas;
 Nicolas gée na ville Antioche. (Ia é biié naa goro pwapwicîri kà tèpa Juif.)

⁶ Â rà poparà medari tèpa apostolo, â rà pwapwicîri kàra wà tèpa apostolo ma tòpò îrà naa gòrà.

⁷ Â napwa ê popai kà Pwiduée, âna nye pâra ba maina kaa, â é jèe dau pitoo ê jéu tèpa cèikî na *Iérusaléma. Â wâru tèpa pwa *ârapwaailò na rà cèikî.

Rà tâjùru Étienne

⁸ Wà Étienne, âna pwi âboro na dau maina naa gòé ê *aupwényunyuâari kà Pwiduée. Â é pwa ê pâ *câmu kàra pàtâma Pwiduée naa nabibiu kàra pâ âboro—muru na maina, na rà pò goo. ⁹ Êco na pwa pâra tèpa âboro na rà cicaraé—pàra tèpa Juif gée na du ville Cyrène ma Alexandrie na rà me gée na *wâra pitapitiri kà tèpa *ênawéna kîri na jèe tipirà còwâ. Â

6:1 Apostolo 4.35 * **6:1** Tàpé na rà pwa grec—Tèpa cèikî na rà tèpa Juif, â na rà pitâa gòroigé jii napò Judée. **6:7** Apostolo 2.41, 16.5

pwa mwara tèpa Juif gée na du province Cilicie ma Asia na rà cicara Étienne. Â rà pitùra ma wàè [ma pwaé]. ¹⁰ Êco na ticè na rà wà tée†, ba é tùra na autâmogòrimuru na é naa tée ê Nyuââê Pwicîri.

¹¹ Wà tàpéebà, âna rà wâri tèpa âboro, ba na rà piciapwâ gooé ma ina pâ: «Bà tère na é ina pâ popai na èpà naa goo wà *Moosé ma wà Pwiduée.» ¹² Â rà tubagùra nùma tèpa âboro ma wà tèpa pitûâ kàra. Â rà ègò gée paé, â rà tâjùru wà Étienne, â rà popaé pâ naa na *wâratûâ maina.

¹³ Rà tòpò mwara tèpa âboro na rà pwâ, na rà ina pâ: «Wà pwi âboro bèeni, âna câé caa nao goro dàbaèpà ê *Wâra pwapwicîri ma ê *Naèà. ¹⁴ Â bà tère na é gére ina pâ, wà Iésu, ê pé pwi Nazareth bèepwiri, âna ée mwa ténoori ê Wâra pwapwicîri bèeni, â ée mwa tòotéri ê pâ nyamanya na é naa tâjè wà Moosé!»

¹⁵ Wà diri tèpa wâratûâ, âna rà niâri pâ wà Étienne. Ba pé pwâra ê naporomee, pwacèwii naporomara *angela.

7

Pai pupûra kà Étienne

¹ É tawèeri wà Étienne wà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaillò pâ: «Nye âjupâra kaa ê pwina rà gére ina naa googà?»

É piwiâ jèkutâ goo tèpa Isaraéla —Abérama

² Â é tòpi tée pâ: «Tèpa jènereô ma tèpa caa, guwà tère, wà Pwiduée na é maina ma muugère, âna é pièpàparié tà pwi caa kâjè *Abérama, na é bwaa tâa napô Mésopotamie, béaa kâra é pai pâra kêe nau tâa na ville Haran.

³ «Â é ina tée wà Pwiduée pâ: *Gà pâra jii é tâa'gà ma é napô'gà, â gà pâra naa na é pwi napô na go mwa tòcia tâgà. Genèse 12.1*

⁴ «Â é còobé wà Abérama gée napô kà tèpa Kaldé, â é tâa Haran. Gée na càùé, â é bà wà caa kêe. Â wà Pwiduée, âna é popaé me, naa na é pwi napô bèeni, na jè gére tâa na nabà.

⁵ «É tàmara ina tée wà Pwiduée pâ: *Go o mwa naa tâgà, ma wà tèpa gòobàragà, é pwi napô bèeni. Genèse 17.8* Na

pwi pâara bèepwiri, âna é bwaa càcaa pâ pipièrù wà Abérama! Â ticè caapwi ére na pwacèwii auduu goro pwùrujè, na é naa tà Abérama wà Pwiduée.

⁶ «Â é ina tée mwara wà Pwiduée pâ: *Wà tèpa gòobàragà, âna rà o mwa pwa pârame naa na pwi jè napô, â rà o mwa piâboro kîri, â o mwa tubaèpà tàra naa na 400 naja. ⁷ Êco na go o mwa*

6:10 Luka 21.15 † **6:10** Ticè na rà wà tée—Ils ne pouvaient rien faire contre lui. **7:2** Genèse 11.31, 12.1 **7:4** Genèse 11.31–12.5 **7:5** Genèse 12.7, 15.18, 17.8 **7:6** Genèse 15.13–14; Exode 12.40 **7:7** Exode 3.12

pwa wârimuru târa é pwi Ba, na é pwa ma rà tèpa piâboro kîri kêe. Â géé na càué, â rà mwa còobé wà tèpa gòòbàragà, â rà o mwa pwamainao, naa na pwi ére bèeni.» Genèse 15.13–14

Isaaka ma Iakobo

⁸ «Gée na càué, â wà Pwidueé, âna é pacoo é *ipwataâboro kàru ma Abéraama. Â é nama câmu kêe—é pwa *kamaî. Â wà Abéraama, âna é pwa kamaî tà pwi naîê Isaaka, na caapwi nadàpara pwapwicîri kêe. Â wà Isaaka, âna é pwa kamaî tà pwi naîê Iakobo, â wà Iakobo, âna é pwa tà tèpa 12 naîê, wà tàpé na rà mwa pâra nau tèpa jojooro 12 wâao *Isaraéla.»

Ioséfa

⁹ «Wà tèpa aéjii-bà, âna rà piboo goo wà Ioséfa, pwi jè aéjii kàra. Â rà icurié, â é pâra nau piâboro kîri wà napô *Aigupito. Êco na é nye tà wâjaaé wà Pwidueé, ¹⁰ â é nye popaé jii é pâ aré ma tòina. Â é naa tée é autâmogòrimuru, â é nama é wâdéari wà Ioséfa wà Faraô, pwi ukai naa Aigupito. Wà Faraô, âna é pwa ma é pwi a pitûâ naa napô Aigupito, tèepaa naa goro é pwârawâ kêe.

¹¹ «Tèepaa me é copwa na maina, naa na diri é napô Aigupito ma *Kanana*. Â dau pwaée kà tèpa âboro. Â wà tèpa caa kâjè, âna jèe ticè uti kàra. ¹² Ûna é tâmogòori pâ, pwa utimuru wà Aigupito wà Iakobo, â é tapoo panuâ boo [tèpa naîê] wà tèpa caa kâjè.

¹³ «Naa na béwailu boo kàra, â wà Ioséfa, âna é nama rà còoinaé wà tèpa cièe. Géewê, â wà Faraô, âna é mwa bàra tâmogòori é tâa kà Ioséfa. ¹⁴ Â wà Ioséfa, âna é nama popa me wà caa kêe Iakobo, ma diri é tâa kêe, na rà po 75 diri. ¹⁵ Â é boo naa Aigupito wà Iakobo, â é mwa bà naawê, wàilà ma tèpa caa kâjè. ¹⁶ Â nye popa dò còwâ é napwùrudòrà naa na ville Sikem. Â tòpòrà naa na nacârû na é wâri goro mwani wà Abéraama târa é wâao kà Hamor.

¹⁷ «Â jèe pâmwünyabweri pwi pàara na o jèe coo i auinabéaa na é ina wà Pwidueé tà Abéraama. Ba wà tèpa Isaraéla, âna rà pimaina ma ipwénaî na Aigupito. ¹⁸ Êco na é pâra nau cimadó é pwi jè ukai naa Aigupito, na é câbapiticémuru naa goo é waké kà Ioséfa. ¹⁹ Wà pwi ukai-bà, âna é ipwa tûâ târa i Ba kâjè, â é

7:8 Genèse 17.9–14, 21.4 **7:9** Genèse 37.11,28, 39.2,21–23 **7:10** Genèse 41.37–44 **7:11** Genèse 41.54, 42.1–2 * **7:11** Kanana—Napô na ia é naa tà Abéraama ma tèpa gòobèrèè wà Pwidueé. (Còo nee tii 4.) Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **7:13** Genèse 45.1–4,16 **7:14** Genèse 45.9–11, 46.27 **7:15** Genèse 46.1–7, 49.33 **7:16** Genèse 23.2–20, 33.19; Josué 24.32
7:17 Exode 1.7 **7:18** Exode 1.8–22

pwa ma tubaèpà tàra. Â é tacoo goorà ma rà pâra jii ê tèpa nari èpo kàra, ma panuâra, ba na rà bà.»

Moosé

²⁰ «Na pwi pàara-bà, âna pitèpa wà *Moosé, pwi nari èpo na dau wâdé pai côoê, â wâdé tà Pwидуée wâé. Â ipièrù gooé naa na âracié parui naa jaa du nyaa ma caa kêe. ²¹ Â ûna ru panuâê [wiâra ê autûâri] â é pâmariê wà tô na naî wà ukai Faraô. Â é popaé ma pwi naîê. ²² Â rà pacâmuriê naa na diri ê tàmanga kà tèpa Aigupito, â pwi a tûra bwàti, ma pwi a wakè bwàti.

²³ «Ûna 40 naja kêe, â me naa na pwâranümee pâ, na é cai wà tèpa aéjii kêe, ê Ba Isaraéla. ²⁴ Â é pâmari pwi jè Aigupito na é gére èi pwi jè âboro Isaraéla. Â é pwamuruê jii pwi a èié, â é tètâmwarà wà pwi Aigupito. ²⁵ É tà niimiri pâ wà tèpa aéjii kêe, âna rà o tâmogòori pâ, wà kaa Pwидуée na é cùrué pâ, ba na pwi a pa-udòrà, êco na càra caa tâmogòori.

²⁶ «Â, na pwi tòotù géé paé côwâ, âna é côo wà tupédu âboro Isaraéla na ru gére piokée. Â é picoo nadàpàru, â é ina tàru pâ: “Du âboro èpo, gàu tàgére tupédu aéjii, cina gàu pipwa tàu na èpà?” ²⁷ Êco na wà pwi âboro na é pwa na èpà tà pwi bée âna é cètùu wà Moosé. Â é ina tée pâ: *Wàilàpà na pacimagà ma gà pwi ukai ma gà pwi a pitèimuru?* ²⁸ *Wànau? Pwa na gà tètâmwaràô pwacèwii pai tètâmwaragà, géecaa, wà pwi Aigupito? Exode 2.14* ²⁹ Ûna é tère pwiri wà Moosé, â é nye uru kaa. Â é pâra na pwa pârame naa na napô Madian. Â pitèpa naawê wà tupédu naîê.

³⁰ «Gée na càuru 40 naja, â é tâa wà Moosé naa namaré, wâmwünyabweri gòrojaa Sinai. Â é côo ê nari upwâra na tòo. Â wà pwi jè *angela, âna é nye cipàparié kaa na doromara ânye. ³¹ É nye dau pò kaa wà Moosé, â é me mwünyabweri, ba na é côo bwàti. Â é tère ê pwâratùra kà Pwi Ukai, na é ina tée pâ: ³² *Wâgo Pwидуée kà tèpa caa'gà, wà Pwiduée kà *Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo. Exode 3.6* Â é nye pwùkùru† kaa wà Moosé goo ê pai wâgotêe, â pwacoé tée ma é niâri.

³³ «Â é ina tée wà Pwi Ukai pâ: *Gà tòpwùtù du wâraâgà, ba napwa é pwi ére bèepwiri na gà gére coo wê, âna ére na pwicîri.*

³⁴ *Go jèe côo i aré ma tòina kâra i Ba kôo Isaraéla, na Aigupito, â go tère ê pwâra càwé kêe. Â go boome, ba na go pacòobée. Êni, âna gà pâra, ba go o mwa nama gà pâ naa Aigupito. Exode 3.5–10*

7:20 Exode 2.2 **7:21** Exode 2.3–10 **7:24** Exode 2.11–15 **7:29** Exode 2.21–22, 18.3–4 **7:30** Exode 3.1–10 † **7:32** Pwùkùru—Avoir la chair de poule, trembler de peur.

³⁵ «[É naa tà Moosé ê tàrù bèepwiri wà Pwiduée] êco na càra caa còoinaê wà tèpa jènereê, â rà ina pâ: *Wàilàapà na pacimagà ma gà pwi ukai ma gà pwi a pitèimuru?* Exode 2.14 Wàé kaa na é panuâê wà Pwiduée ma pwi a pitûâ, ma pwi a pipoparà[†]. Ba wàé na ia é pitòrigarié wà pwi angela kà Pwiduée na é cipàparié naa na i na nari upwâra.

³⁶ «Â wà Moosé na é nama còobé ê Ba kêe gée Aigupito. Naa na 40 naja, âna é pwa ê pâ *câmu kêra pàtâma Pwiduée naa napô Aigupito, naa nawià Mii, ma naa namaré. Â rà pò goo wà tèpa âboro. ³⁷ Wà kaa pwi Moosé bèepwiri na é ina târa ê Ba Isaraéla pâ: *Wà Pwiduée, âna ée mwa pacimadò gée nabibiu kàwà cè pwi *péroféta na é pwacèwii.* Deutéronome 18.15 ³⁸ Nye wà mwara wà Moosé na é tâa jaa tèpa caa kêjè, na rà caatâa namaré. Â nye wàé mwara na ia é patûraé i pwi angela, naa gòrojaa Sinaï, â na ia é naa tée ê pâ popai târa wâro, ba na ée mwa naa tâjè.»

Tàutàra goo Moosé

³⁹ «Êco napwa wà tèpa caa kêjè, âna tàutàra na rà pitère dèe, â tàutàra gooé, â nùmarà dâra wâjué còwâ naa Aigupito. ⁴⁰ Â rà ina tà wà *Arona [pwi cièe] pâ: *Gà pwa cè pâ ânuuru duée kêjè cèna rà pâbéaa kêjè. Ba pé pwi Moosé bèepwiri, wà pwi a pacòobéjè gée napô Aigupito, âna câjè caa tâmogòori cèna gère tèepaa marié.* Exode 32.1 ⁴¹ Na tòotù-bà, âna rà pwa ê pé nari paaci, ba na pé ânuuru duée kêra, â rà pwa ma pwa *ârapwaailò tée. Â rà dau ipwàdée kaa goo pwina rà pwa. ⁴² Napwa naa goo Pwiduée, âna é panuârà ma rà pwapwicîri târa [ê tòotù ma parui ma] é pâ ìricò. Ba jèe wii naa na é tii kà tèpa péroféta, pâ:

*Tòpi tòo co, Isaraéla!
Guwà pwapwicîri tâi
na guwà tâa namaré?
Guwà pwa ârapwaailò tâi
naa na 40 naja?
⁴³ Nye càcaa wâgo!
Guwà popa wâ imwaano
kâra duée Molok\$!
Guwà popa é ìricò
kâra duée Réphan*!
Guwà ipwamainaru
goro *ânuurumuru*

[†] 7:35 Apipoparà—Leur dirigeant (a-pi-popa-rà). 7:36 Exode 7.3, 14.21; Nombres 14.33 7:38 Exode 19.3 7:40 Exode 32.1 7:41 Exode 32.2–6

7:42 Amos 5.25–27 \$ 7:43 Molok—Pwi jè duée kà tèpa Kanana. * 7:43 Réphan—Pwi jè duée kà tèpa Babulona.

*na ia guwà pwa goro îwà.
Êkaa na guwà tère:
Go nama guwà còobé awé
jii napô kàwà.
Guwà o pwa karapuu
naa napô *Babulona.»*

Amos 5.25–27

Wâra pwapwicîri goro imwaano

⁴⁴ «Wà tèpa caa kâjè, âna rà pwa ê wâra pwapwicîri goro imwaano, ba na é wâjaarà wà Pwidueé. Rà pagòtù i wâ-bà wiâra ê pai câmuri kà Pwidueé, na ia é paari tà Moosé. ⁴⁵ Géé na càurà, â wà tèpa naîrà, âna rà tòpi ê pwi wâra pwapwicîri-bà. Â rà popa wiârà na rà pâra wiâ wà Iosua. Â rà pa goro paa ê napô [Kanana] â rà tâaboo naawê. Ba wà Pwidueé, âna é pwâri tèpa Ba na rà tâa wê béaa kàra. Â i wâra pwapwicîri-bà, âna é tâa wê tiagoro ê pàara kà ukai *Davita. ⁴⁶ Â napwa wà Davita, âna wâdé tà Pwidueé wàé. Â é ilari jiié pâ, na é pacima cè Wâra pwapwicîri kâra ê Ba Isaraéla†. ⁴⁷ Â wà *Solomona na é mwa bari ê wâ kà Pwidueé.

⁴⁸ «Êco na wà Pwidueé na é tâjajè, âna câé caa tâa na ê wâ na pwa goro na-araraîri âboro. Ba wâéni é pwina é ina, na é naigé mee wà pwi péroféta kèe:

⁴⁹ *Ê napwéretòtù,
âna autâa kôo;
Ê gòropuu diri,
aucò kîri kôo.
Wâpà cè wâ
na guwà bari,
na pâri ma go tâa na?
Wâpà cè wâao
cèna go tâa wê?
⁵⁰ Ba nye wâgo kaa,
na go tòpò diri,
goo du na-araîô.»*

Ésaïe 66.1–2

Guwà tèpa cicara Pwidueé!

⁵¹ É ina mwara wà Étienne tà tèpa pitûâ pâ: «Po dau gòo é pâ pûruwà! Ba tàutàwà na guwà tère ê popai kà Pwidueé! Guwà nye ciburà cicara ê Nyuâaê Pwicîri, pwacèwii wà tèpa

caa kàwà. ⁵² Ba rà tubaèpà ma pòtàmwara tèpa péroféta diri, wàilà na rà tàmaraf inapàpari ê pai tèepaa kà Pwina é *târù.

«[Wà pwiibà, âna é pitòrigarié wà Pwidueé] êco na guwà icurié, â guwà tèpa pòtàmwereê. ⁵³ Wâguwà tàpé na guwà tòpi é Naèà kà Pwidueé na rà pinaigé mee tàwà é pâ angela§, â câguwà caa pâra wiâra.»

Rà tètàmwara Étienne

⁵⁴ Na rà tère é popai-bà wà tèpa pitûâ, â rà nye dau putàmua kaa, â rà pitòngüru poropwârà, naa goo wà Étienne.

⁵⁵ Êco na é boo naa gòé é Nyuââ Pwicîri, â é niâ too naanidò *napwéretòotù wà Étienne, â é côo é muugère kà Pwidueé, â é côo wà Iésu na é coo gòro étò kà Pwidueé*. ⁵⁶ Â é ina pâ: «Guwà tère! Go côo é napwéretòotù na é tàpirié, â wà *Pwina naîri âboro na é coo gòro étò kà Pwidueé!»

⁵⁷ Â rà nye uu too kaa wà tèpa pitûâ, burà cémoori é pwâranyürurà, â rà nye itàa me kaa naa gòé. ⁵⁸ Â rà bèerié boo naa gòroigé jii é ville, â rà tòpwütù ârabwée kàra, ma tòpò naa goro majoro â é pwi âboro èpo, na nee Saulo. Â rà èi Étienne goro atü, ba na rà catàmwereê.

⁵⁹ Â é pwapwicîri burà ina pâ: «Pwi Ukai Iésu, gà tòpi é nyuââo.»

⁶⁰ Â é tùu jùrué, â é tomara too pâ: «Pwi Ukai, gà cibwaa pitòwâri tàra é pwi èpà bèeni rà pwa tóo!» Â é bà.

8

¹ Wà Saulo, âna é wâgoo é pai tètàmwara wà Étienne.

É tubaèpà tà tèpa cèikî wà Saulo

Nye na kaa pwi tòotù-bà, na nye maina pâ kaa é pai tubaèpà tà tèpa cèikî wà *Iéusaléma. Â rà jèpa ipiina pâ naa pâ ére gée goo *Judée ma Samaria. Â wàco tèpa *apostolo na rà nye tà tâa Iéusaléma. ² Wà tèpa âboro na rà dau pitòimirà naa goro é pwapwicîri, âna rà pwàniri wà Étienne, â rà dau imurué ba maina.

³ Êco napwa naa goo wà Saulo, âna é nye dau tubaèpà kaa tà tèpa cèikî, â é tédidirirà. Â é ipâra wii pâ pwârâwâ kàra, â é pwa ma dàti còobé é paa ma ilàri, â naarà dò naa na karapuu.

Wakè kà Filipino na Samaria

7:52 Mataio 23.31 † **7:52** Tàmara—En avance. Tà-mara. § **7:53** Ê pâ angela—Rà ina wà pâra tèpa Juif pâ, é Naèà, âna rà pinaigé mee wà tèpa angela.

7:55 Psaume 110.1 * **7:55** Gòro étò kà Pwidueé—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Gòro âji i wà Pwidueé. **7:56** Kolosé 3.1 **7:60** Luka 23.34 **8:3** Apostolo 9.1,13, 22.4, 26.9–11

⁴ Wà tèpa cèikî na ia rà ipiina, âna rà jèpa pâra naa é pâ napô, â rà picémara é *Picémara Wâdé. ⁵ É pâra wà Filippo* naa na pwi ville gée goo Samaria, â é picémara tà tèpa âboro naawê [pâ, wà Iésu, âna é] pwi *Mesia, [pwi a pa-udòjè]. ⁶ Â rà nye po cau tàmaari bwàti é pwina é ina tàra, [na pâ tòotù] ba rà tère ma côo é pâ câmu na é pwa, goro é pàtâma Pwiduee. ⁷ Ba é pâ duée, âna rà uu too, na rà còobé gée goo tàpé na rà wâru. Â wâru mwara tèpa pitâbwamwa ma tàpé na rà bee na rà capai wâdé diri. ⁸ Â dau maina é ipwàdé na é pwi ville-bà.

Simona pwi a pwa tutê

⁹ É nye mara tâa na é pwi ville-bà é pwi âboro na ina gooé pâ Simona. É pwi a pwa tutê, â é nama dau pwamuru naa gooé. Â wà tèpa âboro na napô Samaria, âna rà dau pò goo é pwina é pwa.

¹⁰ Wàilà diri, tapoo gée goo tèpa nari èpo tiagoo tèpa ijiao, âna rà mu nye po tàmaarié bwàti, â rà nye cau ina diri kaa pâ: «Wà pwini, âna nye tâa gooé kaa é pàtâma wà Pwiduee, na dau maina awé!» ¹¹ Rà nye dau tàmaarié bwàti kaa, ba jèe dau gòiri é pàara, na é pwa ma rà pò goro é pai pwa tutê kêe.

¹² Êco na, [ûna é tèepaa me] wà Filippo, â rà cau tèreê, na é picémara tàra é Picémara Wâdé goo wà Iésu Kériso, ma é *Mwaciri kà Pwiduee. Â rà cèikî naa goo, â rà nama *upwaarà —wà tèpa paa ma pa ilàri mwara.

¹³ Napwa naa goo wà Simona, âna é cèikî mwara, â *upwaaé. Gée na càué, â jèe câé caa pâra jii wà Filippo. Â é côo é pâ *câmu na maina kêra pàtâma Pwiduee na gére coo, â po dâpàgà tée, wàé mwara.

¹⁴ Wà tèpa apostolo, na rà tâa Iérusaléma, âna rà tère pâ rà jèe tòpi é popai kà Pwiduee wà tèpa âboro Samaria. Â rà panuâ pâ wà Pétéru ma Ioane. ¹⁵ Ûna ru tèepaa pâ naa jaarà, â ru pwapwicîri kàra, ma rà tòpi é Nyuâaê Pwicîri. ¹⁶ Ba câé caa pâji boo naa gò cè pwi jè ârapàarà, ba bwaa nye po upwaarà co naa na nee Pwi Ukai Iésu. ¹⁷⁻¹⁸ Â ru tòpò îru naa gòrà, â rà tòpi é Nyuâaê Pwicîri.

Ûna é côo pwiri wà Simona, [â é pò] ¹⁹ â é ina tà tupédu apostolo pâ: «Gàu naa tîo mwara é pwi pàtâma bèepwiri, ba na go tòpò é îo naa gò pâ âboro, ba na rà tòpi é Nyuâaê Pwicîri.»

Â pwa na é naa mwani tàru.

²⁰ Êco na é ina tée wà Pétéru pâ: «Pwiini! Wâdé na tiàugà bau é mwani'gà! Wànau? Gà tà niimiri pâ, é âraimeai kà Pwiduee, âna muru wâri goro mwani? ²¹ O nye ticé kâgà gée goo é

* **8:5** Filippo—Pwi jè ârapàara tèpa 7 apitu tà tèpa apostolo. (Còo Apostolo 6.5.)
8:17-18 Apostolo 19.6

wakè kâbu! Ba po dau èpà ê pwâranümagà! ²² Biigà jii ê pâ auniimiri'gà na èpà, â gà pwapwicîri tà Pwi Ukai, ba na é pwanauri tâgà ê auniimiri'gà. ²³ Ba go còo pâ jèe dipitirigà ê èpà, â gà dau pwi a piboo. Ba é èpà, âna é pii ê pwâranümagà ma auniimirigà.»

²⁴ Â é tòpi tàru wà Simona pâ: «Tupéeni, gàu pwapwicîri ba kôo, ba na o càcaa tèepaa mariô ê pâ namuru na gàu gére ina!»

²⁵ Ru picémara ê popai kà Pwi Ukai wà Pétéru ma Ioane. Â géé na càué, â ru wâjué còwâ naa Iérusaléma. Â wii naigé, âna ru picémara ê Picémara Wâdé naa na ê pâ village na wâru, géé goo Samaria.

É cèikî pwi âboro géé Éthiopie

²⁶ Napwa naa goo wà Filipo, âna é patùraé ê pwi *angela kà Pwi Ukai, â é ina tée pâ: «Gà cimadò, â gà pâra wii naigé na é boo géé Iérusaléma naa Gaza, pwi naigé na càra caa ciburà wédò na.»

²⁷ Â é nye cimadò kaa wà Filipo, â é pâra. Úna é pâra wii ê naigé, â ipitiru ma pwi jè âboro géé napô Éthiopie†. Wà pwiibà, âna pwi âboro imaina‡ naa na pitûa goo ê pâ mwani kà tô ilàri ukai naa Éthiopie. Ba é wâjué còwâ géé goro aupwamaina Pwiduée na Iérusaléma. ²⁸ Â é gére pûra ê tii na é wii wà *péroféta Isaia, na é na wàtio kée.

²⁹ É ina tà Filipo ê Nyuâaê Pwicîri pâ: «Gà paé, ba na gà cimwünyabweri ê pwi na wàtio bèepwiri gére me.»

É patùraé goo Iésu

³⁰ É itàa pâ wà Filipo, â é tère wà pwi Éthiopie na é gére pûra ê tii kà péroféta Isaia. Â é tawèerié wà Filipo pâ: «Gà nye tâmogòori ê pwina gà gére pûra?»

³¹ Â é tòpi tée pâ: «Na o wânau târa cè pai tâmogòori kôo, wiàna nye ticè na paari tôo?» Â é ila wà Filipo pâ, na é too ma é tâa jaaé. ³²⁻³³ Napwa pwi ére na tii na é gére pûra, âna wàeni:

*Rà popaé pâ,
pwacèwii pwi mutô
na tapàgà na wàé.
É tà tâa, é tà ciô
na rà pwa tée na èpà.
Nye dau ticè *tàrù
kâra é pwina rà pwa.
Rà dàtié pâ*

† 8:27 Éthiopie—Napô wà Afrique, wâboo iti kâra Aigupito (Égypte). ‡ 8:27 Pwi âboro imaina—Grec: Pwi eunuque, pwi âboro imaina. (Còo Mataio 19.12.)
8:32-33 Ésaïe 53.7-8

*dàra pwâra bà kêe,
pwacèwii pwi mutô
naa na wâra taa macii.
Rà wâpà pâ naiê?
Â dà cè jèkutâ
na piwiâ goorà?
Au, bwa, ba nye ticè!
Ba jèe patâjii
ê wâro kêe ni
na é tâa gòropuu.*

Ésaïe 53.7–8

³⁴ Â é tawèeri Filippo wà pwi a pitûâ, pâ: «Pâri ma gà ina tîo, pâ, wàilàapà na é inaê naani wà pwi péroféta? É nye pi-inaê cîwâ, é, é ina cè pwi jèpwi?»

³⁵ Â, tapoo géee goo pwi auinapopai-bà, â é inapàpari tée wà Filippo é Picémara Wâdé goo wà Iésu.

É cèikî ma upwaaé

³⁶ Na ru pâra wii naigé, â ru pâmari ê najawé, â é ina tà Filippo pâ: «Dà cè pwina o pacoo wiàna upwaaoo na jèe wàéni i najawé.»

{ ³⁷ Â é tòpi tée wà Filippo pâ: «Wiàna gà cèikî géee na âji pwâranûmagà, â pâri ma upwaaagà.»

Â é tòpi tée pâ: «Go cèikî pâ, wà Iésu Kériso âna *Pwina naî Pwiduée.» }

³⁸ Â é nama pacoo i na wàtio, â ru boo ma wà Filippo naa najawé, â é upwaaé. ³⁹ Na ru tò cîwâ géee najawé, â é nye dàgòtù wà Filippo kaa ê Nyuâaê kà Pwi Ukai, â câe mwa caa cîoê cîwâ wà pwi a pitûâ. Êco na é dau ipwàdéee kaa, â é nye pâra wii naigé kêe.

⁴⁰ É mwa tòpò wà Filippo naa na ville Azot ê Nyuâaê kà Pwi Ukai. Â géewê, â é pâra naa Césarée wà Filippo. Â wii naigé, â é picémara é Picémara Wâdé naa na diri é pâ ére.

9

É todà Saulo Pwi Ukai Iésu

¹ Na pwi pàara-bà, âna é dau putàmu wà Saulo naa goo wà tèpa cèikî naa goo wà Iésu. Dau nùmee na é pòtàmwararà, â é mudàra cè pai pwa wèe. Â é pâra nau cîo wà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaìlò. ² Â é ilari jiié pâ, na é wii cè tii, tà tèpa pitûâ kâra pâ *wâra pitapitiri na ville Damas. Ê tii-bà, âna é naa é tarù kêe ma é tâjùru diri tèpa cèikî na é pâdarirà—wà tèpa paaoo

ma ilàri na rà wâgoo ê pai *pâra wiâ Pwi Ukai—ba na é poparà me naa *Iérusaléma.

³ Â, na é gére pâra wii naigé pâ naa Damas, â ûna é pâmwünyabweri wê, â nye me kaa géenidò *napwéretòotù ê pwi pwéelaa, â é pwéelaa bèepié. ⁴ É nye tûuboo kaa naa napuu, â é tère pwi pwâratùra na ina tée pâ: «Saulo, Saulo, cina gà tubaèpà tóo?»

⁵ [Nye dau wâgo tà Saulo kaa] â é tawèeri pâ: «É?! Wâgà wàa, co Pwi Ukai?»

Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «Wâgo Iésu, na gà gére tubaèpà tóo*. ⁶ Gà cimadò, â gà tò naa Damas, ba o mwa ina tâgà naawê, cè pwina gà pwa.»

⁷ Wà tèpa âboro na rà pâra wiâê, âna nye po dàpàgà tàra, â càra caa tâmogòori cèna rà ina. Ba rà nye tère ê pwâratùra, êco na nye ticè âboro cèna rà còo.

⁸ Ûna é cimadò gée napuu wà Saulo, â é niâ, êco na jèe câe caa còojè. Â rà mwa po tu naa goro îê, â rà popaé pâ naa Damas.

⁹ Â âracié tòotù na é tâa, â câe caa còojè, â câe caa ija ma wâdo.

É cùru Ananias pàdari Saulo

¹⁰ É tâa Damas pwi jè a cèikî na nee Ananias. Â é pièpàparié tée wà Pwi Ukai, â é ina tée pâ: «Ananias!»

Â é tòpi tée pâ: «Wànau?»

¹¹ Â é ina tée wà Pwi Ukai pâ: «Gà cimadò, â gà pâra naa na pwi naigé na nee 'Tàrù' â gà mudàra na pwârawâ kà Judas, wà pwi âboro gée na ville Tarse, na nee Saulo. Ba é gére pwapwicîri, â go nama é còo naa na nyuâa ¹² ê pwi âboro na nee Ananias na é gére tòme. Â é tòpò du îê naa gòé, ba na é còojè còwâ.»

¹³ Â é tòpi tée wà Ananias pâ: «Au, Pwi Ukai, wà pwi âboro-bà, âna wâru tèpa âboro na rà inaê ba èpà tóo. Ba rà ina pâ: “Po dau wâru pâ muru na èpà, na é pwa tà tèpa âboro kà Pwiduée—tèpa cèikî naa goo wà Iésu—na Iérusaléma.” ¹⁴ Â é gére wâni pa ê tàrù, na rà naa tée wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaillò, ba na é tâjùru diri wà tèpa âboro na rà ipwamainagà.»

¹⁵ Êco na é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ: «Gà pâra, ba go jèe pitòrigari wà pwi âboro bèepwiri, ba na é pwi neemuru wakè kòo. Ba ée mwa pamogòori ê neeò na ara ê pâ Ba ma tèpa ukai kàra, ma na ara mwara ê Ba *Isaraéla. ¹⁶ Â go o mwa paari tée diri ê pwina, na ée pwa naa na aré ma tòina, ba kòo.»

* **9:5** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: «O dau gòo naa googà, na gà cicara Pwiduée.» Po dau dàpàgà tà Saulo, â é dau céca. Â é ina pâ: «Pwi ukai, dà na nùmagà na go pwa?» Â é tòpi tée wà Pwi Ukai pâ... **9:15** Apostolo 25.13, 27.24; Roma 1.5 **9:16** 2 Korénito 11.23–28

17 Â é nye còobé kaa wà Ananias, â é pâra.

É pwapwicîri kêe Ananias

É tò wà Ananias naa na pwârawâ na é tâa wê wà Saulo. Â é tòpò du îê naa gòé, â é ina tée pâ: «Saulo, pwi a cèikî béeò, é cùruo wà Pwi Ukai Iésu—wà Pwi Ukai na ia é piâpàparié tâgà na naigé Damas. Â é panuâò me, ba na gà còjè còwâ, â, ba na dipitirigà ê Nyuâaê Pwicîri.»

18 Â nye tûu kaa géeni na âraporomee Saulo ê pâ pwina pwacèwii ê upàra ârawéà, â é còjè còwâ. Â é cimadò, â pwa ma *upwaaé. 19 Â é ija, â me còwâ ê nii kêe.

É tapoo inapàpari Iésu wà Saulo

Bwaa tàpo pwa tòotù kà Saulo na Damas jaa tèpa cèikî. 20 Â géewê, âna é nye picémara kaa ê popai, pâ naa ê pâ wâra pitapitiri. Â é inapàpari tàra pâ wà Iésu, âna nye wàé kaa *Pwina naî wà Pwiduée.

21 Wà diri tàpé na rà gère tàmaariê, âna rà dau pò. Â rà ina pâ: «É! Gona càcaa wàé kaa, na ia é dau gòò goro tubaèpà tà tèpa cèikî naa goo Iésu, na Iérusaléma? Â é me mwara naani nau tâjùrurà ma poparà pàdari tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaillò!»

22 Êco na pimaina too ê pàtama Pwiduée naa goo ê pai tura kà Saulo. Â é pamogòori tà wà tèpa *Juif gée Damas pâ, wà Iésu, âna é Pwi *Mesia, [pwi a pa-udò na rà tapacîê gée na biu]. Â càra caa tâmogòori cè pwina rà tòpi tée.

É uru jii tèpa pièpàrié

23 Jèe tàpo pwa pàara kà Saulo wâjaara, â rà ipitiri wà tèpa Juif, â rà pitèrerà, ba na rà tètâmwereê. 24 Â, na diri ê pâ ne ma pwaa, âna rà wéaa dèe goo ê pâ goropwârawâ goro napô, ba na rà catâmwereê. Êco na é pâra nau tâmogòori pwiri Saulo. 25 Â, na jè ne, âna rà nama é uru wà tèpa bée. Ba rà tòpòé naa na pé na ai, â rà panuâê boo wii é pé goropwiinawâ babé wâri napô.

É pitu tée Barnabas

26 É pâra naa Iérusaléma wà Saulo, â é mudàra cè pai pwa wèe, ba na é pâra mari tèpa cèikî. Êco na wâgotàra diri gooé, ba càra caa wâari pâ é jèe pwi jè a cèikî.

27 Êco na é pitu tée wà Barnabas†. Ba é popaé pàdari wà tèpa *apostolo, â é piwiâ tàra pâ: «Wà Pwi Ukai, âna é piâpàparié tà pwiibà naa gòò naigé, â é patùraé. Â ni, âna câe caa piwâ na é picémara naa na nee Iésu na Damas.»

²⁸ Tapoo géewê, âna é jèe tâa jaarà wà Saulo, â é pâra ma me naa Iérusaléma, â é picémara ba gòo naawê, naa na nee Pwi Ukai. ²⁹ Â é patùra mwara wà tèpa Juif na rà pwa grec. Êco na rà pwaé goro pwina é ina tàra, â wàilà mwara, âna rà mudàra cè pai pwa wèe, ba na rà catàmwereê. ³⁰ Ûna rà tâmogòori pwiri wà tèpa cèikî, â rà popaé pâ naa na ville Césarée. Â géewê, âna rà pwa ma é pâra naa Tarse.

³¹ Na pwi pàara-bà, âna rà wâro na é tàbwàti wà tèpa cèikî wâna diri é pâ napô *Judée, Galilée ma *Samaria. Rà pi-pagòora, â rà papwicîri wà Pwiduée. Â dau pitoo é jéùrà ba é pitu tàra é Nyuââ Pwicîri.

Wakè kà Pétèru na Lydda ma Joppé

É pâra còwâ wà Énéé

³² Wà Pétèru, âna é cai pâ mwara tèpa âboro kà Pwiduée na diri é pâ napô, â é pwa ma boo tia jaa wà tàpé na rà tâa na village Lydda. ³³ Â é pâmari naawê pwi jè âboro na nee Énéé, na jèe 8 naja kêe goro puu gòo aupuu kêe, ba é pitàbwamwa.

³⁴ Â é ina tée wà Pétèru pâ: «Énéé, é pwa ma gà wâdé ni wà Iésu Kériso! Cimadò, â gà pipîri é aupuugà!» Â é nye cimadò kaa.

³⁵ Ûna rà còoê [na é pâra] â rà cèikî naa goo wà Pwi Ukai wà diri tèpa âboro Lydda, ma Saron[‡].

É pawâro còwâ Tabitha

³⁶ Wâjaa tèpa cèikî na ville Joppé, âna pwa é tô ilàri, na nee Tabitha [naa na *hébèru] ma Dorcas naa na grec. É tô a nye po wakè kêe pwa pwina wâdé. Ba é pitu tà tàpé na piticè neemururà. ³⁷ Êco na, na pàara-bà, âna é maagé, â é bà. Géé na càuru na rà papitooé, â rà popaé too naa na pwi narawâ na tâdòiti. ³⁸ Ûna rà tâmogòori wà tèpa cèikî wê pâ, wà Pétèru âna é tâa Lydda, â rà cùru pâ tupédu ârailu béerà nau ina tée pâ, na é wàcî medarirà. (Ba càcaa wâiti Lydda pâ naa Joppé.) ³⁹ Â é nye pâra kaa wiâru wà Pétèru. Ûna é tèepaa pâ, â rà popaé too naa na pwi narawâ na tâdòiti. Â wà diri é pa ilàri dàpwà, âna rà cibèepié burà i, â rà paari tée na jèpapara ârabwée na é pwa wà Tabitha, na é bwaa wâro.

⁴⁰ Â é pacòobérà diri wà Pétèru, â é tùu jùrué, â é pwapwicîri; â é tabiié dàra i naiiri âboro bà, â é ina tée pâ: «Tabitha, cimadò!»

Â é nye niâ kaa wà tòobà, â ûna é còo wà Pétèru, â é nye too kaa nau tâa! ⁴¹ Â é tu pâ dèe wà Pétèru, â é pacimadòé. Â

[‡] 9:35 Saron—Nacé na maina, 80 km pai gòri wèe, ma 15 km pai maina wèe.

nabwé, â é todà pa ilàri dâpwà ma diri pàra âboro kà Pwiduée, â é paari tàra wà Tabitha, na é jèe wâro còwâ!

⁴² Diri tèpa âboro wâ Joppé, âna rà tère é pwi jèkutâ-bà, â dau wâru tàpé na rà cèikî naa goo wà Pwi Ukai. ⁴³ Tàpo gòiri wà Pétèru wê, â é pitâa jaa pwi âboro na nee Simona, pwi a wakè goro parawére macii.

10

Pétèru ma Corneille

¹ Pwa pwi âboro na é tâa Césarée na nee Corneille, pwi *Roma. Wà pwiibà âna é pwi jè caa kâra 100 coda, gée nabibiu kâra wâra coda kà tèpa Italie. ² Wà pwi âboro-bà, âna wâdé tée é pwapwicîri kà tèpa *Juif, wàé mara é pwârawâ kêe. É dau pwi a pimeai tèpa Juif na ticè kâra, â é pwi a nye tà pwapwicîri tà Pwiduée.

É patùra Corneille pwi angela

³ Na jè tòotù, na âracié inere-tòotù na càuru ija, â é pwapwicîri, â é nye po còo bwàti kaa pwi *angela kà Pwiduée na é tò marié naa wâ, â é ina tée pâ: «Corneille!»

⁴ Â é nye po còo kaa wà Corneille, â dau wâgotêe, â é ina pâ: «Dà, co Pwi Ukai?»

Â é ina pwi angela pâ: «Napwa é pâ pwâra pwapwicîri'gà, âna é tère wà Pwiduée, â é còo é pai imeigà, â câe caa imwüru jii. ⁵ Gà naa pâ ni naa Joppé cè tèpa âboro, ba na rà pâ nau todà me wà Simona, na ina gooé mwara pâ Pétèru. ⁶ É pitâa jaa wà Simona, pwi a wakè goro parawére macii. Ê pwârawâ kà pwiibà, âna tâa bàrawià.»

⁷ Na é pâra còwâ i pwi angela, â wà Corneille, âna é todà tupédu ârailu âboro gée jaa tèpa ênawéna kêe. Â é todà mwara pwi jè coda kêe, gée nabibiu kà tèpa coda na é pitûa kâra—pwi coda na jèe dau gòrié jaaé, â pwi a pitòimirié naa goro pwapwicîri. ⁸ Gée na càuru na é wiâ tàra diri é pâ pwina tèepaa marié, â é cùrurà pâ naa Joppé.

É patùra Pétèru é Nyuâaé Pwicîri

⁹ Na tòotù gée paé còwâ, na po gopaé bwàti, âna rà pâmwünyabweri Joppé. Na pwi pàara-bà, âna é too wà Pétèru naanidò gòrowâ*, nau pwapwicîri, ¹⁰ na rà pwabwàti é uti kêe [wà tèpa âboro wâ pwârawâ]. Na é gére pwapwicîri, â me marié pwâra copwa, â nùmee dàra ija. Â wà Pwiduée, âna é paari tée naa na nyuâa é pâ muru. ¹¹ É nye còo kaa é napwéretòotù na é tàpirié, â é boome géewê é pwina pwacèwii é pwérela na

* **10:9** Gòrowâ—Pwa goro puu, â po bàracaari bwàti, â pâri ma jè pâra gò.

dau maina na cipa pâ ârapàpé naûruê. Â é tàbàtù boome naa gòropuu. ¹² Â tâa na, diri é pâ na pwâra macii na ârapàpé ârà, ma êdiri pâ âgòri ma âûtòo ma dòèa, ma êdiri pâ marù mwara.

¹³ Â é ina tée pwi pwâratùra pâ: «Gà cimadò co Pétèru, â gà taa, â gà uti.»

¹⁴ Êco na é ina wà Pétèru pâ: «Bwa! Tàutòo co Pwi Ukai, ba câgo caa mu uti é pwina papwicîri [ê *Naèà kâbà].»

¹⁵ É jèu tée mwara i pwâratùra, na é ina tée pâ: «Gà cibwaa câbaèpà é pwina é ina wà Pwiduée pâ muru na wâdé.»

¹⁶ É wacié tèepaa é pâ namuru bèepwiri, â gée na càùé, â càù too còwâ naa napwéretòotù.

¹⁷ Â, na gére wàrapwiri, â wà i tèpa âboro na ia é cùrurà wà Corneille, âna rà jèe pitawèeri cèna é wêe i pwârawâ kà Simona, â tòcia tàra i pwârawâ. Â rà tèepaa pâ naa goropwârawâ, na pàara na wà Pétèru na é bwaa gére pimudàra cè pai ina wàra i pwi na ia é paari tée wà Pwiduée. ¹⁸ Â rà to, â rà tawèeri pâ: «Gona nye wâni kaa na é pitâa wê wà Simona, pwina nee Pétèru?»

Rà pâmarié wà tèpa âboro kà Corneille

¹⁹ Na é bwaa gére pinünüma wà Pétèru naa goo i pwi na ia é còo, â é ina tée ê Nyuâaê Pwicîri pâ: «Pwiini, rà wâni wà tèpa âracié âboro na rà mudàgà. ²⁰ Cimadò ma gà boo, â gà cibwaa piwâ na gà pâra wiârà, ba wâgo na naarà me.»

²¹ Â é boo wà Pétèru, â é ina tà tèpa âboro bèeni pâ: «Wà pwi âboro na guwà gére mudèe, âna wâgo kaa. Dà cè majoroé ma guwà me?»

²² Â rà tòpi tée pâ: «É cùrubà me wà Corneille, pwi caa kâra coda, pwi âboro na é *târù, â wâdé tée é pwapwicîri kà tèpa Juif. Wà diri mwara tèpa Juif, âna rà pi-inaê ba wâdé. É piâpâparié wà pwi angela kà Pwiduée, â é ina tée pâ, na é pwa ma gà me naa pwârawâ kêe, ba na é tée cè pwina gà ina tée.»

²³ Nabwé, â é ticiarà wà Pétèru ma rà bwaa puu.

É pâra wiârà naa jaa Corneille

Na dàuru kêe, âna é jèe pâra wiâ tèpa âracié âboro bèeni wà Pétèru. Â rà pâra wiâê mwara wà pâra tèpa cèikî na tâa Joppé. ²⁴ Na pwi tòotù gée paé còwâ, â rà tèepaa pâ naa Césarée. Â é tà tapacîrà wê wà Corneille, ma wà tèpa âboro gée na tâa kêe ma tèpa âji bée, na é nye todàra me. ²⁵ Na é tò wà Pétèru, â é pâra caraé wà Corneille, â é tùu jùrué burà cùué boo naa goro â wà Pétèru.

²⁶ Êco na é dàgòtùé wà Pétèru, â é ina tée pâ: «Gà cimadò, ba

go nye pwi âboro pwacèwiigà!»

27 É nye gére tùra burà too naa na wâ wà Pétéru, â é pâmari pâ âboro na wâru, na rà jèe tàgére tâa wê. 28 Â é ina tàra pâ: «Guwà jèe nye tâmogòori pâ muru pwicîri tà tèpa Juif, na rà pabée tàpé na càra caa tèpa Juif. Â papwicîri jìrà mwara na rà tò naa jaarà. Êco na é jèe paari tóo wà Pwiduee pâ, na go cibwaa câbaèpà pwi âboro ma go cibwaa miirié. 29 Êkaa na, na guwà todòo me, â nye ticè pwina na go bwaa èrà goo.»

«Â go tawèeriwà pâ: Dà cè majoroé ma guwà nama go me?»

30 Â é ina tée wà Corneille pâ: «Jèe âracié tootù nabà, géé na càuru pwi tootù na go pwapwicîri ni, na âracié ineretòotù. Â pwi tootù-bà, âna é piâpàpario pwi âboro na pwâra é ârabwée kêe†, â é ina tóo pâ: 31 «Corneille, wà Pwiduee, âna é jèe tòpi é pwâra pwapwicîri'gà. Â câé caa imwüru é pai imeigà. 32 Â ni, âna gà cùru pâ naa Joppé cè tèpa âboro nau todà me wà Simona, pwina nee mwara Pétéru, na é pitâa na pwârawâ kà Simona, pwi a wakè goro parawére macii. Napwa pwârawâ kêe, âna tâa bàrawià.» 33 Êkaa na go panuâ wài paé tèpa âboro, ba na rà todàgà, â nye dau wâdé kaa na gà me. Êni, âna bà jèe wâdiri ara Pwiduee, ba na bà tère diri é pâ namuru na é jèe naa tâgà wà Pwi Ukai, ba na gà ina tâbà.»

É patùra tàpé na càra caa tèpa Juif

34 É inapàpari tàra wà Pétéru pâ: «Go mwa nye tàgére tâmogòori kaa pâ napwa wà Pwiduee, âna câé caa pwaké goro âboro. 35 Ba, naa na diri é pâ napô, âna wà pwi âboro na é papwicîri wà Pwiduee ma pwa é pwina wâdé, ma imeai, âna é wâdéarié wà Pwiduee. 36 É jèe panuâ é popai târa é Ba *Isaraéla—é Picémara Wâdé târa é pinaanapô na é naigé mee wà Iésu Kériso, Pwi Ukai kâra diri é pâ âboro.

37 «Guwà jèe tâmogòori é pwina tèepaa béaa na Galilée, géewê, tia na diri é napô *Judée, géé na càuru é pai picémara é *piupwaa kà Ioane. 38 Ba wà Pwiduee, âna é naaboo‡ é pàtàmara é Nyuâaé Pwicîri naa gò wà Iésu, pwi âboro géé Nazareth. É pâra diri naa pâ ére, â é pwa na wâdé tà tèpa âboro, ba é wâjaaé wà Pwiduee. Â é nama rà wâdé còwâ wà [tàpé na rà maagé, ma] êdiri wà tàpé na wâgoorà é pàtâma wà *Caatana.

† 10:30 Pwi âboro na pwâra é ârabwée kêe—Pai ina wèe pâ, pwi jèe angela. (Còo Apostolo 1.10.) 10:34 Deutéronome 10.17; Roma 2.11 10:37 Mataio 4.12–17

10:38 Mataio 3.16; Luka 4.17–20 ‡ 10:38 Naaboo... Grec: Oint. Còo note goo Luka 4.18.

39 «Wàibà kaa tèpa *paâjupâra wàra diri ê pâ pwina é pwa, na *Iérusaléma, tia na pàra ére napô gée goro Judée^S. Êco na rà tanamiriê naa goro *kurucé, â é bà.

40 «Êco na wà Pwidueé, âna é nama é wâro còwâ, na pwi bêaracié kâra tòotù gée na càùé. Â é pwa ma é piâpâparié tâbà co. 41 Wàibà tàpé na pitòrigaribà béaa, ba na bà mwa tèpa paâjupâraê. Wàibà tàpé na bà picaaija ma wâdo ma wàé, gée na càuru na é wâro còwâ jii tèpa bà. Ba câé caa pwa ma piâpâparié târa diri ê pâ âboro. 42 Â nye wà Iésu kaa na é jèe cùrubà pâ, ba na bà pâra nau picémara ê *Picémara Wâdé târa ê Ba, ma inapâpari pâ, jèe wàé kaa pwina é jèe tòpòé wà Pwidueé, ba na ée mwa pwi a pitèi tàpé na rà wâro ma tàpé na rà bà.

43 «Â wà diri tèpa *péroféta, âna rà jèe tàmara ina pâ, cè pwina é cèikî naa goo Iésu, âna o pwanauri é èpà kêe, naa na nee.»

É boo Nyuâaê Pwicîri naa gòrà

44 Ūna é bwaa gére tûra wà Pétéru, â é nye boome kaa é Nyuâaê Pwicîri naa gò diri tàpé na rà tàmaari é popai kà Pwidueé.

45 Wà tèpa Juif na rà cèikî, na ia rà me wiâ wà Pétéru*, âna rà pò, na naa boome mwara é Nyuâaê Pwicîri naa gò tàpé na càra caa tèpa Juif. 46 Ba rà tètèrà na rà tûra naa é pâ pwâratûra na ité, ma pwamaina Pwidueé. Â é ina wà Pétéru pâ: 47 «Wànau, o nye pâri ma câjè caa *upwaa tàpé na rà jèe tòpi é Nyuâaê Pwicîri, pwacèwiijè?»

48 Â é naa tàrù wà Pétéru, ba na upwaarà naa na nee Pwi Ukai Iésu.

Gée na càùé, â rà ilaé pâ, na é bwaa tàpo pwa cè pàra tòotù wâjaarà.

11

É piwiâ tà tèpa apostolo wà Pétéru

1 Wà tèpa *apostolo ma tèpa cèikî, na rà tâa napô *Judée, âna rà tète pâ wà pàra tàpé na càra caa tèpa *Juif, âna rà jèe cèikî mwara naa goro é popai kà Pwidueé.

2 Ūna é too naa *Iérusaléma wà Pétéru, â wà tèpa cèikî na rà tèpa Juif*, âna rà cagòtù tée é pwina é pwa, â rà ina tée pâ: 3 «Cina gà too naa jaa tàpé na càra caa tèpa Juif, ma guwà pi-ija naima ma wàilà?»

^S 10:39 Pàra ére napô gée goro Judée—Grec: Napô kà tèpa Juif. 10:41 Luka 24.42–43; Apostolo 1.8 10:42 Apostolo 17.31; 1 Pétéru 4.5 10:43 Ésaie 53.5–6;

Jérémie 31.34 10:44 Apostolo 11.15, 15.8 * 10:45 Wà tèpa...cèikî na ia rà me wiâ wà Pétéru—Còo nee tii 23. 10:46 Apostolo 2.4, 19.6 10:48 Apostolo 2.38

* 11:2 Tèpa Juif—Grec: Tàpé na pwa kamaî târa. Ipaiwà naa na nee tii 3. 11:3 Apostolo 10.28; Galatia 2.12

É patúrao Pwiduée

⁴ Â wà Pétéru, âna é piwiâ tàra bwàti é pâ namuru na tèepaa mariê, géé na autapoo goo é pwi jèkutâ-bà. Â é ina pâ: ⁵ «Go tâa Joppé, â na pàara na go bwaa gére pwapwicîri na, âna go côo jè muru, na é paari tôo naa na nyuâa wà Pwiduée—pé pwina pwacèwii é pwérela na dau maina, na cipa é pâ ârapàpé naûruê. Â é boome géé napwéretòotù tia jaa. ⁶ Ûna go ucâri é pé pwérela bèepwiri, â go côo naa na, pâ macii âraèrù, ma macii a piugà, ma pâ âgòri, ma pâ âûtòo, ma pâ dòèa, ma pâ marù mwara. ⁷ Â go tère é pwâratúra, na ina tôo pâ: “Gà cimadò co Pétéru, â gà taa, â gà uti.”

⁸ «Êco na go ina pâ: “Bwa! Tàutòo co Pwi Ukai, ba muru pwicîri [naa na é *Naèà kâbà]. Â câgo caa mu uti géé goo!”

⁹ «Â go jèu tère mwara i pwâra-túra na me géé napwéretòotù, na ina pâ: “Gà cibwaa câbaèpà é pwina é ina wà Pwiduée pâ muru na wâdé.” ¹⁰ É wacié tèepaa é pâ namuru bèepwiri, â géé na càùé, â càùrà too côwâ naa napwéretòotù.

Go pâra wiârà naa Césarée

¹¹ «Â rà nye tèepaa medario kaa wà tèpa âracié âboro me géé Césarée naa na pwârawâ na bà tâa na. ¹² Â é ina tôo é Nyuâaê Pwicîri pâ: “Gà cibwaa piwâ na gà pâra wiârà†.” Â wà tèpa 6 bééjè na wàilà-ni‡, âna rà me wiâô naa Césarée, â bà capai too naa na é pwârawâ kà Corneille.

¹³ «Â é piwiâ tâbà wà Corneille é pai côo kêe pwi *angela naa pwârawâ na é ipaarié tée, ma ina tée pâ: “Panuâ pâ cè âboro naa Joppé nau mudà Simona, pwina ina gooé mwara pâ Pétéru, ¹⁴ ba ée mwa ina tâgà pâ, na popai na gà o udò goo, wâgà ma diri é pwârawâ'gà, [ba na o tâa tàwà é *âji wâro.]”

É boome Nyuâaê Pwicîri

¹⁵ «Ûna go tapoo túra, â é boome naa gòrà é Nyuâaê Pwicîri, pwacèwii naa gòjè naa na autapoo goo. ¹⁶ Â go nye tà niimiri é pwi popai kà Pwi Ukai, na é ina pâ: “Wà Ioane, âna é *piupwaa goro jawé, êco na wâguwà, âna o mwa *upwaaawà goro é Nyuâaê Pwicîri.”

¹⁷ «Wà Pwiduée, âna é nye naa tàra mwara é âraimeai, i Nyuâaê Pwicîri, ma pwacèwiijè, na jè cèikî naa goo Pwi Ukai Iésu Kériso. Â go pwi wàa, ma go cicara wà Pwiduée?»

11:5 Apostolo 10.9–48 † **11:12** Gà cibwaa piwâ na gà pâra wiârà—é, Pâra wiârà, â gà cibwaa pwaké goro âboro. ‡ **11:12** Tèpa 6 bééjè na wàilà-ni—Tâpé na rà me wiâ Pétéru géé Joppé. (Còo Apostolo 10.23,45.) **11:14** Apostolo 16.31 **11:15** Apostolo 2.4 **11:16** Apostolo 1.5

18 Gée na càuru ê pai tère kàra pwiri, â rà jèe nabwé na rà putàmu, â rà pwamaina Pwidueé, â rà ina pâ: «Ûu kaa! Âjupâra pâ wà Pwidueé, âna é naa mwara ê âji wâro tà tàpé na càra caa tèpa Juif, na rà pinünüma ma biirà dèe.»

Tèpa cèikî wâ Antioche na Syrie

19 Gée na càuru ê pai bà kà Étienne, â tapoo pwa-imudiri tà tèpa cèikî, â rà jèpa ipiina pâ naa ê pâ napô, naa Phénicie, ma naa na ville Antioche ma gòropô Chypre. Â rà picémara ê popai naawê; êco na rà nye picémara co tà tèpa Juif. 20 Êco na wà pàra tàpé gée jaarà, tèpa âboro gée Chypre ma na ville Cyrène, âna rà me naa Antioche. Â rà picémara ê *Picémara Wâdé kà Pwi Ukai Iésu tà tàpé na càra caa tèpa Juif. 21 Nye tâa gòrà é nii kà Pwidueé, â wâru tèpa âboro, na rà biirà naa goo wà Pwi Ukai, â rà cèikî.

22 Ûna rà tère pwiri wà tèpa cèikî na wâra pwapwicîri§ Iéruusaléma, â rà panuâ pâ wà Barnabas naa Antioche. 23 Ûna é tèepaa pâ, â é côo ê *aupwényunyuâari kà Pwidueé naa gò tèpa âboro, â é dau ipwâdée. Â é pagòorà diri ma rà cimwü bwàti naa goo Pwi Ukai.

24 Ba wà Barnabas, âna pwi âboro na é dau wâdé, â maina é cèikî kée. Â dau tâa gòé é Nyuûaê Pwicîri. Â wâru mwara tàpé na rà cèikî naa goo Pwi Ukai.

25 Géewê, â é pâra naa na ville Tarse, ba na é mudà wà Saulo. 26 Ûna é pâmariê, â é popaé me naa Antioche. Ru tâa wê naa na caapwi naja. Ru pâra taaci naa na pâ ipitiri kâra wâra pwapwicîri, â rà pacâmuri pâ âboro na wâru. Nye tapoo kaa na Antioche, na tapoo ina goo tèpa cèikî pâ *chrétiens*, [pai ina wèè pâ 'tèpa cèikî naa goo wà Kériso'].

Rà pitu tà tèpa cèikî naa Judée

27 Na pàara bèepwiri, âna rà boome gée Iéruusaléma naa Antioche pâ tèpa *péroféta [na rà pame é popai gée jaa wà Pwidueé]. 28 Pwi jè ârapàararà, âna nee Agabus. Â wâgooé é pàtàmara Nyuûaê Pwicîri. Â é cimadò, â é ina tàra pâ: «O mwa pwa cè copwa na dau maina pitiri gòropuu.» (Â nye coo pwi auina-bà na pàara kà Claude, pwi ukai kà tèpa *Roma.)

29 Napwa naa goo wà tèpa cèikî, âna rà pitèrerà, ba na rà panuâ pâ cè bépitu kàra tà tèpa cèikî na rà tâa Judée. Rà nye

11:18 Apostolo 13.48, 14.27

11:19 Apostolo 8.1–4

11:22 Apostolo 4.36

§ 11:22 Tapoo gée na nee tii bèeni, â tiagoro tii Auinapàpári, âna é popai wâra pwapwicîri, âna pai ina wèè pâ, é picaatâa kà tàpé na rà cèikî naa goo Iésu, â càcaa é auba maina na Iéruusaléma na é pwi Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif. Côo mwara Wâra pwapwicîri naa na Neeremuru (Vocabulaire).

11:25 Apostolo 9.30

11:28

Apostolo 21.10

jèpa naa ê pwina pâri ma rà naa [wiâra ê pumara wakè kàra].
³⁰ Â wà Barnabas ma Saulo, âna ru pa pâ i âraimeai dari tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri.

12

Rà tètâmwarâ Jacques ma tâjûru Pétêru

¹ Na pàara-bà, âna é tubaèpà tà pàra tèpa cèikî wà ukai *Héroda Agrippa I. ² Â é naa tàrù, ba na tètâmwarâ goro tàuwa wà Jacques, pwi aéjii kà Ioane. ³ Ûna é côo pâ wâdé tà tèpa *Juif, â é nama tâjûru mwara wà Pétêru, na pwi jè *tòotù maina kàra, pwi tòotù na pi-ija poloa na ticè nyaa kêe. ⁴ Â é pwa ma tüê naa na karapuu, â é nama wéaarié ê ârapàpé gomû na piârapàpé coda naa na. Ba nùmee na pitèi Pétêru na ara diri ê pâ âboro, géé na càuru tòotù *Paséka. ⁵ Â rà wéaari wà Pétêru naa na karapuu. Â napwa wà tèpa cèikî, âna rà gòo goro pwapwicîri taaci ba kêe.

É pacòbé Pétêru pwi angela

⁶ Na pwi bârane béaa kâra é pai pitèié, âna wà Pétêru, âna é puu nabibiu kâra ârailu coda. Â tòoé goro itùpaò, naa goo tupédu coda. Â pwa mwara tèpa coda, na rà wéaari é goropwârawâ goro karapuu.

⁷ Êco na é nye pwairi tèepaa kaa pwi jè *angela kà Pwi Ukai, â nye po pwéelaa kaa na karapuu. Â wà pwi angela, âna é pitaci* gòro jènere wà Pétêru. Â é ina tée pâ: «Gà cimadò wài!» Â nye tûu kaa géé goro é du î wà Pétêru î pâ itùpaò.

⁸ Â é jèu ina tée còwâ wà pwi angela pâ: «Gà piigà goro î karapuu'gà, â gà coona î du wâraâgà.» Â é nye pitère dèe wà Pétêru.

Â é ina tée mwara wà pwi angela pâ: «Wâdé. Â gà coona î palito'gà, â gà me wiâô.»

⁹ Â é pâra wiâê géé na karapuu wà Pétêru. Êco na câé caa tâmogòori pâ é pâ pwina é pwa tée wà pwi angela, âna nye tàgére âjupâra. Ba é niimiri pâ é pwa âcòwâ. ¹⁰ Â ru wénari é tèpa coda na rà wéaa béaa, â ru wénari mwara wà tàpé na rà coo wê. Â ru tèepaa pâ naa goo é goropwârawâ paò na babé wâri é ville. Â é nye pitâpirié acari béaa kàru, â ru còobé, â ru pâ naa jè naigé. Géé pwiri, â nye tàpo tiâu kaa î pwi angela.

¹¹ Â pitâmogòo nùma wà Pétêru, â é ina pâ: «Nye âjupâra kaa! Wà Pwi Ukai, âna é nye panuâ me pwi angela kêe, ba na é upao

gée na-araraî wà Héroda! Â é upao jii ê pâ pwina èpà na rà pwa na rà pwa tôo tèpa Juif [na rà cicarabà].»

É pâra naa jaa tèpa cèikî béé

¹² É pâra wà Pétéru naa na pwârawâ kà Maria, nyaa kà Ioane (na jè nee mwara Maréko). Rà tàgére tâa wê é jè auwâru goro tèpa cèikî, â rà nye tàgére pwapwicîri. ¹³ Â é cùu é goropwârawâ na autò wà Pétéru, â é me wà Rhode nau tàpiri. (Wà tâoni, âna tô ênawéna na pwi pwârawâ-bà.) ¹⁴ Â é tèreina é pwâratùra kà Pétéru, â naa na pai wâdé têe, â é itàa pâ, na ina pâ: «É! Wà Pétéru na é wâboo gòroigé!» Â é imwüru na é tàpiri i goropwârawâ!

¹⁵ Â rà ina têe pâ: «Gà ipwirié co tâoni!» Êco na é nye gòo goro ina pâ: «Akaé! Go nye âjupâra.» Â rà ina mwara têe pâ: «Bwa! O gére nyuââê†.»

¹⁶ Na rà gére wàrapwiri pai tùra kàra, âna wà Pétéru, âna é nye tàgére gòo goro cùu taaci i goropwârawâ! Â rà mwa tàpiri, â rà nye dau pò kaa.

¹⁷ Â é pwa ineremuru tàra pâ, na rà cibwaa tùra. Â é piwiâ tàra é pai pacòbéé gée na karapuu. Â é ina tàra pâ: «Guwà mwa ina tà Jacques‡ ma pàra tèpa cèikî bééjè.» Â é còobé jiiirà, â é pâra naa na jè ére.

¹⁸ Ûna pwaa dòme, â rà paé ma me wà tèpa coda. Â rà dau géaa, ba càra caa tâmogòori cèna é wêe wà Pétéru, â dau wâgotàra. ¹⁹ Â é nama rà mudèe bwàti wà Héroda, êco na càra caa pâmarié. Â é pitawiâ wà tèpa wéaa, â é nama catàmwararà.

Gée na càué, â é boo wà Héroda gée napô *Judée naa Césarée, ba na é pitâa wê.

É bà ukai Héroda Agrippa I

²⁰ É dau putàmu wà ukai Héroda naa goo wà tèpa âboro gée Tyr ma Sidon. Êco na rà me nau côoê, ba na rà ilari jiié é pinaanapô. (Ba é du ville kàra, âna ru wâro goo é napô kà Héroda.) Â rà nama é pwi naigé mee wà Blastus, pwi ênawéna kà pwi ukai, pwi a wéaari é pwârawâ maina kêe.

²¹ Na pwi tòotù na é jèe dàbacoò na wà Héroda, â é coona é ârabwée kàra ukai kêe. Â é too naa gòro é autâa kêe, â é patùra tèpa âboro.

²² Â rà nye dau picâdirié, ma ina pâ: «É! Càcaa pwi âboro na gére tùra! Â pwi jè pwiduée!»

† 12:15 Nyuââê—é, Pwi angela kêe. Rà cèikî wà tèpa Juif pâ, rà wéaarijè jècaa é pâ angela. ‡ 12:17 Jacques—Pwi jii wà Iésu. (Còo note goo Apostolo 15.13.) 12:18 Apostolo 5.22–24

²³ Â wâdé têe na rà pwamainaê jii wà Pwiduée. Êkaa na é nye èié kaa é pwi angela kà Pwi Ukai, â rà iri é naparawée é pâ âgù, â é bà.

²⁴ Napwa naa goo é popai kà Pwi Ukai, âna jèe dau picémara ba maina pâ, â é pitoo é jéú tèpa cèikî. ²⁵ Gée na càuru é pai wakè kà Barnabas ma Saulo, â rà wâjué còwâ gée[§] *Iéruusaléma, wàilà ma Ioane-Maréko.

bétapoo pai pâra kà paulo

13

(Naporomee 13.1–14.28)

Rà pitòrigari Barnabas ma Saulo

¹ Naa na wâra pwapwicîri naa Antioche wâna province Syrie, âna pwa pâra tèpa *péroféta, ma tèpa ipacâmu—wà Barnabas, wà Siméon pwina ina gooé pâ ‘Pwi âboro duu’; Lucius gée na ville Cyrène; Manaën na ia ru pimaina naima ma pwi kupénoo *Héroda Antipas; ma wà Saulo.

² Pwa pwi pâara na rà gére ipwanya—ba rà panuâ é ija, ba na rà gére pwapwicîri tà Pwi Ukai.

Â é ina tàra é Nyuâaê Pwicîri pâ: «Guwà pitòpò naaiti wà Barnabas ma wà Saulo, târa é wakè na go todàru naa goo.»

³ Gée na càuru é ipwanya ma pwapwicîri kàra, â rà tòpò îrà naa gòru [ba na pwényunyuâariru] â rà panuâru pâ.

Ru pâra naa gòropô Chypre

⁴⁻⁵ É cùru pâ Barnabas ma Saulo é Nyuâaê Pwicîri. Â é pâra wiâru wà Ioane-Maréko, ba na é pitu tàru. Rà boo naa na ville Séleucie, â géewê, â rà pâ gòro wànga naa gòropô Chypre. Ūna rà tèepaa pâ naa na ville Salamine, â ru picémara é popai kà Pwiduée wà Barnabas ma Saulo, naa na pâ *wâra pitapitiri kà tèpa *Juif.

É cicararu Élymas

⁶ Ūna ru jèe pâra pitiri é pô, tia na ville Paphos, â ru pâmari pwi jè Juif na nee Bar-Jésus (Élymas naa na grec)*. Wà pwi âboro-bà, âna pwi a pwa tutê, â é ina pâ wàé pwi péroféta kà Pwiduée [na é pame popai kêe]. ⁷ Wà pwiibà, âna pwi bée Sergius Paulus, pwi kupénoo kâra pô-bà, na pwi a tà manga. Wà pwi kupénoo-bà, âna é todà wà Barnabas ma Saulo, ba dau nùmee na é tère é popai kà Pwiduée. ⁸ Êco na wà Élymas, âna é mudàra, ba na é dàbii é aucèikî kà pwi kupénoo.

12:23 Daniel 5.20 **12:24** Ésaïe 55.11 **12:25** Apostolo 11.29–30, 15.37

§ 12:25 Gée Iéruusaléma—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Naa Iéruusaléma.

13:2 Apostolo 9.15 **13:3** Apostolo 6.6 **13:4-5** Apostolo 12.12, 15.39 * **13:6** Élymas naa na grec—Popai gée na nee tii 8.

⁹ Wà Saulo (na ina gooé mwara pâ Paulo)†, âna dipitirié ê Nyuâaê Pwicîri, â é ucâri Élymas burà ina tée pâ: ¹⁰ «Pwina naî *Caatana! Gà pwi a cicara é pwina *târù! Dau pwi a maina kaa é pwa tûâ naa googà! Wânau? Bwaa caa pâ nabwé kaa é pai cicaragà é pâ naigé na târù kà Pwi Ukai? ¹¹ Êe tatéegà wà Pwi Ukai, â gà o bwi ni, â o tàpo pwa pàara na o câgà caa còjè.»

Â nye me kaa é bàutê naa gò wà Élymas, â jèe cáé caa còjè. Â é mudàra ma cèi dàra pâ âboro, ba na rà pipopaé.

¹² Napwa naa goo wà pwi kupénoo, âna é pò goro é pwina gére tèepaa, ma é pàtàmara é popai kà Pwiduée, â é nye cèikí kaa.

Na Antioche goro jènere Pisidie

¹³ Gée na càùé, â wà Paulo ma tèpa bée, âna rà pa wànga gée Paphos, pâ naa na ville Perge gée goo province Pamphylie. Â é pâra jiiru naawê wà Ioane-Maréko, â é wâjué còwâ naa *Iérusaléma. ¹⁴ Â gée Perge, âna ru pâra wà Paulo ma Barnabas, â ru pâra wii é naigé pâ naa Antioche goro jènere pwi ére napô Pisidie.

Ûna ru tèepaa pâ naawê, â ru tò naa na wâra pitapitiri kà tèpa Juif, na *tòotù pwicîri. ¹⁵ Wà tèpa âboro na rà pwapwicîri wê, âna rà gére pûra i tii goro *Naèà kà Moosé, ma i tii kà tèpa péroféta. Â rà ina tàru wà tèpa pitûâ pâ: «Tupédu jènerebà, wiàna pwa cè popai kàu, târa pagòjè, â gàu cimadò ma gàu tùra.»

É patùra tèpa jènereé Paulo

¹⁶ É cimadò wà Paulo, â é pwa ineremuru, ba na rà cibwaa tùra, â é ina pâ: «Bwa; guwà tère diri, i tàpé *Isaraéla, ma wâguwà mwara na guwà gére pwapwicîri naima. ¹⁷ Wà Pwiduée kâra é pwi Ba kâjè Isaraéla, âna é pitòrigari wà tèpa caa kâjè. Â é pwa ma é pimaina too é Ba, na pwi pàara na rà bwaa pwa pârame naa napô *Aigupito. Â é pwa ma rà còobé, goro é nii ma pàtàmee. ¹⁸ Â é pa-ijarà‡ na wâpâ na 40 naja, naa namaré.

¹⁹ «É pwa ma rà pwâri ma catàmwara é 7 mwaciri naa napô *Kanana, â é panuâ tàra é napô, ba na tèpa âji apooé. ²⁰ Ê pwi pàara-bà, âna wâmwünyabweri 450 naja [gée na càuru pai pitòrigarirà kée na Aigupito]. Â é naa tàra wà tèpa ukai *juges*, târa pipoparà tiagoro é pàara kà péroféta Samuéla.

† 13:9 Saulo; Paulo—Nee naa na hébéru pâ: Saulo, nee naa na grec pâ: Paulo.

13:11 Apostolo 9.8 13:13 Apostolo 15.38 13:17 Exode 1.7, 6.6, 12.51 13:18

Nombres 14.34; Deutéronome 1.31 ‡ 13:18 É pa-ijarà—é, É pidàpwicâarié naa goorà. 13:19 Deutéronome 7.1; Josué 14.1 13:20 Juges 2.16; 1 Samuel 3.20

²¹ «Nye, na pwi pàara-bà, na wà tèpa ijiao kâjê, âna rà ilari jii Pwiduee cè pwi ukai kàra. Â é naa tàra wà Saül, pwina naî Kis gee na wâao kà *Benjamin. Â wà Saül âna é pwi ukai kàra naa na 40 naja.

É pwi a pa-udòjè Iésu

²² «Gée na càùé, â é tapwùtù Saül wà Pwiduee, â é naa tàra ê Ba wà pwi ukai *Davita. É ina wà Pwiduee gooé pâ: *Go jèè pâmari wà Davita pwina naî Jessé, pwi âboro na wânümoò gooé, na ée mwa pacoo diri câbawâdé kôo.* 1 Samuel 13.14

²³ «Â é autûâri kà Pwiduee, âna na ée mwa còobé gee na ê tâa kà Davita, wà Iésu pwi a-upa Isaraéla.

²⁴ «Béaa kâra é pai tèepaa kà wà Iésu, âna é me wà *Ioane Pwi a piupwaa, â é picémara tà tèpa Isaraéla. Â é ina tàra pâ: “Guwà pinünüma ma guwà biiwà ma *upwaawà.” ²⁵ Ûna é pwa na é tubanabwé é wakè kêe, â é mu nye tà ciburà ina tàra wà Ioane pâ: “Gona guwà gére niimiri pâ wâgo wâa? Ba càcaa wâgo pwi *Mesia, [pwi ukai na guwà tapacîé gee na biu]. Guwà còo, ée mwa pwicò kôo wà pwiibà, na po dau càcaa pâri ma go tipi é otâpwe goro du wâraâê.”»

Càra caa còoinaê tèpa pitûâ

²⁶ [É ina mwara wà Paulo pâ]: «Tàpo tàmaariô, co tèpa jènerèô, tèpa gòobàra *Abérama, ma wâguwà mwara na papwicîri wà Pwiduee. Jèe panuâ medarijè diri é pwi popai bëeni, ba na jè udò, [ma tâa tâjè é *âji wâro]. ²⁷ Êco na wà tèpa âboro Iérusaléma ma tèpa ukai kàra, âna càra caa câmogòori pâ, wà Iésu, âna é me, ba na jè udò. Càra caa tâmogòori é popai na rà ina béaa wà tèpa péroféta; é popai na rà mu pûra diri na é pâ tòotù pwicîri! Êco na rà pacoo é popai-bà, na rà pwa ma é bà wà Iésu.

²⁸ «Â rà nye tâmogòori pâ, nye ticè na é pwa wà Iésu na pâri ma tètâmwereê goo. Êco na rà nye ilari jii wà *Pilato pâ, wâdé na é bà [naa goro *kurucé]. ²⁹ Ba rà pacoo diri é pâ namuru na ina naa gooé. Â gee na càùé, â rà naaê boo gee goro kurucé, â rà tòpòé naa na auipwàni.»

É pawâroé còwâ Pwiduee

³⁰ «Êco na wà Pwiduee, âna é pawâroé còwâ, gee nabibiu kà tèpa bà. ³¹ Â naa na pâ tòotù na dau wâru, â é ipaarié taaci wà Iésu tà tèpa âboro na ia rà too ma wàé gee Galilée naa

13:21 1 Samuel 8.5,19, 10.20–24 **13:22** 1 Samuel 13.14, 16.12; Psaume 89.21

13:23 2 Samuel 7.12–16 **13:24** Mataio 3.1–2 **13:25** Ioane 1.20,27 **13:28** Mataio 27.22–23 **13:29** Mataio 27.59–60 **13:31** Apostolo 1.3,8

Iérusaléma. Â nabàni, âna rà jèe tèpa *paâjupâraê naa nabibiu kâra ê Ba Isaraéla.

³² «Â wàibà, âna bà picémara tàwà ê pwi *Picémara Wâdé bèepwiri. Ba é jèe mara ina béaa wà Pwiduée tà tèpa jojoorojè pâ ée mwa pwa jè muru. ³³ Â nabàni, âna é pwa ba kâjè tèpa naîrà§ [ma pàra tàpé mwara]. Ba é pwa ma é wâro còwâ wà Iésu.

«Jèe wii gooé, naa na béârailu kâra salamo kà Davita pâ:

*[Wàéni popai kôo,
na go ina] nabà:
Gà pwina naîô,
â go pwi caa'gà*.*

Psaume 2.7

³⁴ «Â wà Pwiduée, âna é pawâroé còwâ, géé nabibiu kà tèpa bà, ba na é cibwaa wâjué còwâ naa na auipwàni, â é cibwaa wai ma botére. Ba ée jèe mara ina wà Pwiduée pâ: *Go mwa naa tàwà ê *aupwényunyuâari na go jèe mara ina tà Davita.Ésaïe 55.3*

³⁵ «Â âjupâra, ba é wii mwara wà Davita, naa na jèe ére pâ:

*Gà jèe pitòrigario
ma go pwi ênawéna'gà.
O câgà caa panuâ nyuâaô
ma é tâa na aubà.
O câgà caa panuâ naiio
ma o wai ma botére.*

Psaume 16.10

³⁶ «Wà ukai Davita, âna é nye tà piênawéna kà Pwiduée, tiagoro ê pai bà kêe, â é pacoo ê câbawâdé kà Pwiduée. Êco na é bà, â pwànirié pwacèwii diri tèpa caa kêe, â é jèe wai ma botére naa na auipwàni. ³⁷ Êco na wà pwina é jèe pawâroé wà Pwiduée, âna câé caa wai ma botére.»

É pame pai pwanauri èpà kâjè

³⁸⁻³⁹ «Wâdé na guwà tâmogòori bwàti, co tèpa jènereô, pâ, bà picémara tàwà nabà ê pai pwanauri èpà naa na nee Iésu. Â nye géé gooé kaa, na tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wà Pwiduée†, ba na jèe tèpa âboro na jèe tàrù na araé. Ba càcaa pâri,

13:33 Psaume 2.7 § **13:33** Kâjè tèpa naîrà—é, Kà tèpa naîrà. * **13:33** Wàéni popai kôo na go ina nabà... Grec: Nabà, âna gà jèe pwi naîô, â go jèe pwi caa'gà. Naa na tii Salamo (Psaumes), âna é ina wà Pwiduée é popai bèepwiri tà pwi Mesia kêe, ûna é pwa ma é Pwi Ukai kâra diri ê pâ muru. (Wà Paulo, âna é paari pâ wà Iésu Kériso, âna pwi Mesia.) **13:34** Ésaïe 55.3 **13:35** Psaume 16.10 **13:38-39**

Roma 10.4 † **13:38-39** Tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wà Pwiduée—Còo note goo Roma 1.17.

ê Naèà kà Moosé ma pwanauri ê èpà, ma nama jè tàrù. ⁴⁰ Â guwà pwacôoco, ba péa tà tèepaa mariwà ê pwina rà jèe ina tèpa péroféta:

⁴¹ *Guwà pwacôowà,
wâguwà tèpa ipwamainawà!
Go mwa papòwà,
â guwà jèpa ipiina!
Go o mwa pwa wakè kôo
na guwà bwaa wâro;
wakè na muugère
ma dau maina awé.
Â wiàna wiâ tàwà,
â câguwà caa wâari.»*

Habakuk 1.5

⁴²⁻⁴³ [Â ûna é ina diri pwiri wà Paulo, â] jèe nabwé ê ipitiri, â ru còobé ma Barnabas géé na i wâra pitapitiri. Â rà ilari jiiru wà tèpa âboro pâ, na ru mwa tòpò cè gòobàra ê popai kàru, na ê tòotù pwicîri noowé. Â wâru tàpé na rà pâra wiâru—wà tèpa Juif, ma tàpé na rà biirà naa goro ê pwapwicîri kà tèpa Juif. Â rà ipwa jèkutâ naima, â ru pagòorà ba na rà cimwü naa na *pimeaari imudi kà Pwiduée.

Ru pâdari tàpé na càra caa tèpa Juif

⁴⁴ Na pwi tòotù pwicîri pâ còwâ, âna ipiti êdiri tèpa âboro na ville Antioche wâ Pisidie, ba na rà tère é popai kà Pwi Ukai. ⁴⁵ Ûna rà còo pwiri wà [tèpa pitûâ kà] tèpa Juif, â rà iboo goo wà Paulo, â rà tobpawâé ma inaé ba èpà. ⁴⁶ Êco na ru ina ba gòo tàra wà Paulo ma Barnabas pâ: «Bu mara me mariwà ba wâguwà tàpé na, na guwà mara tère é popai kà Pwiduée. Ûna guwà tüma, êkaa na, bu o biibu dà tàpé na càra caa tèpa Juif. Ba munaa càcaa kàwà é *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée?! ⁴⁷ Ba wàéni é pwina é jèe ina tâbà wà Pwi Ukai pâ:

*Go tòpògà ma cùrugà.
Gà mwa pwéelaa kâra pâ Ba.
Ina târa gòropuu:
“É jèe me wà Pwi Ukai;
me nau pa-udòwà!”»*

Ésaïe 49.6

Dau wâru tàpé na rà cèikî

48 Ûna rà tère pwiri wà tàpé na càra caa tèpa Juif, â rà dau ipwàdée. Â rà ina pâ: «Nye dau wâdé kaa ê popai kà Pwi Ukai!» Â rà cèikî wà tàpé na é jèe pitòrigarirà wà Pwiduée, ba na tà tàra é wâro dâra gòiri jaaé.

49 Â napwa naa goo ê popai kà Pwi Ukai, âna é pâpitiri napô.

50 Êco na wà tèpa cicara Paulo ma Barnabas, âna rà pinaa ârapûru wà tèpa âboro, ba na rà tubaèpà tàru ma pacòobéru. Wàilà âna tèpa ijiao kâra napô, ma pàra ilàri na wâdé tàra é pwapwicîri kà tèpa Juif, â na pi-inarà ba wâdé na pwi napô-bà. Â rà pacòobéru gée napô kàra. 51 Â ru tauri é dàuru puu goro âru†, â ru pàra naa na ville Iconium.

52 Â wà tèpa cèikî na rà tâa Antioche, âna dipitirirà é Nyuâaé Pwicîri, â é nama rà dau ipwàdée.

14

Paulo ma Barnabas na Iconium

1 Ipaivà é pwina tèepaa na Iconium ma wâ Antioche. Ba ru too wà Paulo ma Barnabas naa na *wâra pitapitiri kà tèpa *Juif; â ru picémara é popai kà Pwiduée; â wâru tèpa âboro na rà cèikî—wà tèpa Juif, ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif mwara.

2 Napwa naa goo wà pàra tèpa Juif, âna tàutàra dâra cèikî naa goo é popai na ru ina; â rà pitoo naa na pûru wà pàra tèpa tâa wê, ba na rà putàmumu naa goo wà Paulo ma Barnabas.

3 Êco na càru caa pò ma pàra, â ru bwaa nye tàpo tâa wê. Â càru caa piwâ na ru picémara é *pimeaari imudi kà Pwi Ukai, ba tupédu a cèikî naa gooé. Â é *paâjupâra é pâ popai na ru ina wà Pwiduée, na é nama ru pwa é pâ *câmu kâra pàtamee na rà pò goo wà tèpa âboro. 4 Â rà pitadârùrà wà tèpa âboro na napô bèepwiri. Ba é jè ére gée goorà, âna é pàra wiâ [tèpa caa kà] tèpa Juif; â jè ére, âna é pàra wiâ wà tupédu *apostolo.

5 Pwa mwara pàra tàpé na càra caa tèpa Juif [na rà cicara Paulo ma Barnabas]. Â rà pitêrerà ma wà tèpa Juif, ma wà tèpa caa kàra*, ba na rà catàmwararu goro atü. 6 Êco na, ûna ru tâmogòori pwiri, â ru uru pâ naa napô Lycaonie—naa na du ville Lystre, ma Derbe, ma é pâ na ére goro jènereru. 7 Â ru picémara naawê é *Picémara Wâdé.

Na Lystre ma Derbe

8 Na pàra bèepwiri, âna é tâa Lystre é pwi a pitàbwamwa. Gée na aukîri kée, âna càcaa pâri ma é cimadò ma é pàra. 9 Â, na jè

13:51 Mataio 10.14; Apostolo 18.6 † 13:51 Tauri é dàuru puu goro âru—Pai ina wèe pâ, o càcaa pûra naa gooru cè pwina o tèepaa marirà. 14:3 Maréko 16.20;

Héberu 2.4 14:5 Apostolo 14.19 * 14:5 Tèpa caa kàra—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Tèpa naporomeerà.

tòotù, âna é tàmaari wà Paulo na é gère picémara ê popai. Â é nye po ucâriê kaa wà Paulo, ba é côo pâ é cèikî wà pwiibà pâ o mwa wâdé du âê.

¹⁰ Â é dau tûra too wà Paulo, â é ina têe pâ: «Gà cimadò, â gà citàrù!»

Â é nye ègò kaa, â é too na citàrù, â é pâra!

¹¹ Wâru é pâ âboro gée Lycaonie na rà côo pwiri, â rà uu burà ina naa na pwâratûra kàra pâ: «É! Wà tèpa duée kâjè, âna rà jèe pipwârùrà† naa goo tèpa âboro, â rà boome darijè!»

¹² Â rà naa tàru é nee tèpa duée kàra. Ba rà ina goo Barnabas pâ Zeus, nee pwi ukai kà tèpa duée; â wà Paulo pâ Hermès‡ ba nye wàé na é pwi a pame é popai.

¹³ Pwa é wâra pwapwicîri kà Zeus, âna é wâni na jè tapoo tò naa na ville§. Â wà pwi a pwa ârapwaailò kêe, âna é pame é pâ paaci bau pâ buké, â é tòpò boo naa goro é pâ goropwârawâ. Ba nûmarà ma wà tèpa âboro na rà pwa *ârapwaailò tà tupédu apostolo.

Caapwi co pwi âji Pwiduée!

¹⁴ Êco na, ûna ru tère pwiri, â dau càcaa wâdé tàru, â ru tidàpa é ârabwée kàru*. Â ru itàa pâ naa nabibiu kàra pâ âboro, â ru tomara too pâ: ¹⁵ «Bwa! Tèpa béebu, dà na guwà pwa? Wàibu, âna bu nye tupédu âboro pwacèwiiwà! Â bu me nau picémara tàwà é Picémara Wâdé. Wâdé na guwà panuâ é pâ duée kàwà na ticémuru naa goorà. Guwà biiwà naa goo wà Pwiduée na é wâro. Ba wàé na é pwa é napwéretòotù ma gòropuu ma nawià, ma diri é pâ namuru na wâna.

¹⁶ «Â wà pwi Pwiduée-bà, naa na pâ pàara biu, âna é panuâ é pâ Ba, ma rà pwa é pâ câbawâdé kàra. ¹⁷ Êco na é mu nye tà paari tâjè é pimeaari kêe, na é pwa é pâ muru na wâdé ba kâjè. Ba é naa tâjè é popaa me gée napwéretòotù, ma é pàara na piûnya na. Â wàé na é naa tâjè é pâ utimuru na dau wâru, â é naa mwara ma jè dau ipwâdé.»

¹⁸ Â ru jèe nye ina tàra é pâ popai bèepwiri wà Paulo ma Barnabas, êco na ru bwaa nye tàpo paa goro ticia jiirà pâ, na rà cibwaa pwa ârapwaailò tàru.

Rà èi Paulo goro atù

14:11 Apostolo 28.6 † **14:11** Pipwârùrà—Se transformer. ‡ **14:12** Zeus; Hermès—Biu, âna wà tèpa Grec bèeni, âna dau wâru tèpa duée kàra. § **14:13** Wâni na jè tapoo tò naa na ville—À l'entrée. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Wâna autò na ville. * **14:14** Tidàpa é ârabwée kàru—Rà tidàpa é ârabwée kàra wà tèpa Juif na rà po dau pikîri. É, na po dau dàpàgà tàra goo cè jè muru, pwacèwii na rà pwa cèna èpà tà Pwiduée. **14:15** Psaume 146.6; Apostolo 10.26 **14:16** Apostolo 17.30 **14:17** Jérémie 5.24

19 Êco na rà tèepaa me naawê wà tèpa Juif na ia rà cicara Paulo ma Barnabas naa Antioche ma Iconium. Â rà too naa na pûru wà pàra tèpa âboro, ba na rà catàmwara Paulo. Â rà dau èié goro atü, â rà bëerié còobé géé na napô, ba rà tà niimiri pâ é jèe bà. 20 Êco na rà cibèepié wà tèpa cèikî, â é cimadò â é tò naa na ville.

Na pwi tóotù géé paé còwâ, â ru pàra ma Barnabas naa na ville Derbe.

Ru wâjué còwâ naa Antioche wâ Syrie

21 Géewê, âna ru picémara ê Picémara Wâdé na Derbe, wà Paulo ma Barnabas. Â wâru tèpa âboro na rà cèikî. Â ru wâjué me còwâ naa Lystre, ma Iconium, ma Antioche wâ Pisidie.

22 Ru pagòo tèpa cèikî, ba na rà cimwü naa na cèikî kàra naa goo wà Pwi Ukai. Â ru ina tàra pâ: «Jè wâro na ê pâ picâri, na jè pâra wii ê naigé pâ naa na ê *Mwaciri kà Pwiduée.»

23 Ru pitòrigari wà pàra tèpa âboro, ba na rà tèpa pitûâ naa na jèpa wâra pwapwicîri. Â ru ipwanya—ru panuâ ê ija na jè pàara, ba na ru pwapwicîri kàra bwàti. 24 Â nabwé, [â ru picijiirâ] â ru tapàgà boo Pisidie, â ru tèepaa naa na province Pamphylie. 25 Â ru picémara ê popai kà Pwiduée naa na du ville wê—naa Perge, ma Attalie.

26 Géewê, â ru pa wànga ba na ru wâjué còwâ naa Antioche wâ Syrie. Ba nye wà tèpa cèikî na pwi ére-bà, na ia rà panuâru na aranara ê pimeaari imudi kà Pwiduée, târa pwi wakè na ru gére tubamwara.

27 Ûna ru tèepaa pâ, â ru panaimari tèpa cèikî. Â ru piwiâ tàra diri ê pâ namuru na é nama ru pwa wà Pwiduée. Â ru piwiâ mwara ê pai tàpîri ê goropwârawâ tà tàpé na càra caa tèpa Juif, ma rà cèikî. 28 Â bwaa tàpo gòiruru goro tâa wê.

15

Pwâra pitûra goro Naèà kà Moosé

1 Pwa pàra tèpa âboro, na rà me géé napô *Judée, na rà pacâmuri tèpa cèikî pâ: «Wiàna câguwà caa pipwa *kamaî tàwà wiàra ê *Naèà kà Moosé, â o câguwà caa udò.»

2 Êco na wà Paulo ma Barnabas, âna ru dau pitakàna ma wàilà goro ê pwi auniimiri-bà. Â rà pâ nau pitêrerà pâ, wâdé na rà too naa *Iérusaléma, wàilu ma wà pàra tàpé géé goorà, ba na rà o pitûra wà tèpa *apostolo ma wà tèpa pitûâ kàra wâra pwapwicîri, goo ê pwi auinapopai bèepwiri.

³ Â êkaa, na é panuârà pâ ê wâra pwapwicîri. Â rà pâra wà tàpéeni, â rà tapàgà du ére napô Phénicie ma *Samaria. Â rà piwiâ tà tèpa cèikî wê ê pai cèikî kà tàpé na càra caa tèpa *Juif. Â rà dau ipwàdée goo, wà tàpé na rà tère ê pwi jèkutâ-bà.

Ipitiri na Iérusaléma

⁴ Ūna rà tèepaa pâ naa Iérusaléma wà Paulo ma Barnabas ma wà tèpa béeru, â é tòpirà ê wâra pwapwicîri—êdiri wà tèpa cèikî ma tèpa apostolo ma tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri. Â rà piwiâ tàra diri ê pâ muru na é nama rà pwa wà Pwiduée.

⁵ Êco na rà wâjaarà wà pàra tèpa *Farasaio na rà jèe cèikî naa goo wà Iésu. Â rà cimadò, â rà ina tàra pâ: «Wâdé na rà pwa kamaî tà tèpa cèikî na càra caa tèpa Juif, â wâdé na rà pâra wiâ bwàti ê Naèà kà Moosé.»

⁶ Rà ipitiri wà tèpa apostolo ma tèpa pitûâ, ba na rà pitùra goo ê popai bèepwiri.

É patùrarà Pétéru

⁷ Rà dau pièi popai goo, â jè pàara, â é cimadò wà Pétéru â é ina tàra pâ: «Bwa; tèpa cèikî béeò, guwà tâmogòori pâ, jèe gòiri na é pitòrigario wà Pwiduée gée nabibiu kàwà, ba na go picémara é popai tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Ba nùmee na rà tère ê popai goro wâro, â na rà o cèikî naa goo. ⁸ Wà Pwiduée, âna é tâmogòori ê pwâranüma tèpa âboro. Â é naa tàra mwara ê Nyuâaê Pwicîri pwacèwii naa goojè. É nye tàgére paari tâjè pâ, é nye tòpirà mwara. ⁹ Câé caa ipwaké goojè ma wàilà. É cèitiri* é epà kàra, â é nama wâdé ê pwâranümarà na araé, ba rà cèikî naa gooeé.

¹⁰ «Â nabàni, âna guwà bwaa gére bumuru goo Pwiduée? Gorodà na guwà tòpò naa gò tèpa cèikî ê jè nakake, na càcaa pâri ma rà kakeri wà tèpa jojooorjè, ma wàijè mwara? ¹¹ Bwa! Jè cèikî pâ, jè udò gée goo é *pimeaari imudi kà Pwi Ukai Iésu, ipaiwàijè ma wàilà.»

¹² Â po tèepaa me ê tànana naa na i ipitiri. Â rà tàmaari wà Barnabas ma wà Paulo, na ru piwiâ tàra ê pâ *câmu kâra pàtama Pwiduée, na é nama ru pwa, naa nabibiu kà tàpé na càra caa tèpa Juif.

Aupitèi kà Jacques

15:4 Apostolo 14.27 **15:7** Apostolo 10.1–43 **15:8** Apostolo 10.44, 11.15

* **15:9** Cèitiri—Patâjii, purifier de, éliminer. **15:10** Mataio 11.30; Galatia 3.10

15:11 Galatia 2.16; Éféso 2.5–8

¹³ Ūna ru jèe tūra diri, â é tūra wà Jacques†, â é ina pâ: «Bwa; tèpa cèikî béeò, guwà tàmaariô. ¹⁴ É piwiâ wà Simona Pétèru é pai tapoo pitòrigari kà Pwiduée cè Ba kêe, gée nabibiu kà tàpé na càra caa tèpa Juif, ba na é pwi Ba kêe. ¹⁵ Ba jèe pwacèwii é pwina é ina wà Pwiduée, na rà naigé mee wà tèpa *péroféta kêe. Ba jèe wii pâ:

¹⁶ *Gée na càuru pwiri,
â go o mwa me còwâ.
Go o mwa bari còwâ
pwârawâ kà *Davita†,
pwâra ukai na jèe tûu.
Go mwa pacimadò còwâ.*

¹⁷ *Rà o mwa mudòo
tèpa âboro diri;
pâmariô pâ Ba,
tàpé na go todàra,
ba na o pwi Ba kôo.*

¹⁸ *Wàépwiri popai kôo,
wâgo Pwi Ukai.
Go jèe tàmara ina;
pacoò gée na biu.»*

Amos 9.11–12

¹⁹ É ina mwara wà Jacques pâ: «Go niimiri pâ, na cibwaa naa mwara cè jè nakake kà tàpé na càra caa tèpa Juif na rà jèe cèikî naa goo wà Pwiduée. ²⁰ Wâdé na jè pwa tii pâdarirà ma jè ina târa pâ, na rà cibwaa uti é pâ macii na pwa *ârapwaaillò goo târa pâ ânuuru duée. Â rà cibwaa ipuu imudi§. Â rà cibwaa uti é domii, ma uti é pâ macii na dàuru nyarà* (ba jèe càcaa còobé é domii kàra). ²¹ [Diri é pâ pwiibà, âna rà tâmogòori] ba jèe gòiri na picémara é Naèa kà Moosé, naa na pâ napô. Â wà tèpa Juif, âna rà pûra i Naèa naa na é pâ *wâra pitapitiri, diri é pâ *tòotù pwicîri.»

Rà wii tii tà tèpa cèikî na Antioche

²² Wà tèpa apostolo, ma wà tèpa pitûâ, ma diri é wâra pwapwicîri, âna rà pitêrerà ma rà wii tà tèpa cèikî naa Antioche. Â rà pitòrigari wà Silas, ma wà Jude, na ina gooé pâ Barsabbas

15:13 Galatia 2.9 † **15:13** Jacques—Pwi jii wà Iésu. (Còo Maréko 6.3.) Cáe caa pwi jè ârapàara tèpa 12 apostolo, êco na é pâ nau pwi apostolo ma pwi âboro imaina naa jaa tèpa cèikî wà Iérusaléma. (Còo Galatia 1.19; 2.9.) **15:16** Amos 9.11–12 † **15:16** Pwârawâ kà Davita—Ê Ba Isaraéla, wà tèpa Juif. **15:20** Exode 34.15–17; Lévitique 17.10–16 § **15:20** Rà cibwaa ipuu imudi—é, Rà cibwaa pwa é wârogòronaigé (prostitution). * **15:20** Dàuru nya (é, dàuru nye)—Étrangler.

—tupédu âboro na rà cèikî naa gooru—ba na ru pâra wiâ Paulo ma Barnabas ma popa pâ i tii. ²³ Wàéni é pwina rà wii:

Bwàcu kàwà co tèpa cèikî wâ Antioche, ma Syrie, ma Cilicie! Wàibà—wà tèpa apostolo ma tèpa pitûâ—na wii é tii bèeni. Câguwà caa tèpa Juif, éco na [guwà cèikî naa goo wà Kériso, ékaa na] guwà tèpa aéjii kâbà naa na nee.

²⁴ Bà tère pâ, pwa pâra tâpé na rà pâra géé jaabà, â rà paé nau tuba-imwûruwà goro é pâ popai kàra, â rà jèe nama gu é pwâranümawà. Éco na càcaa wàibà na naa tàrù tàra. ²⁵ Ékaa na bà pitapitiri, â bà niimiri pâ, wâdé na bà pitòrigari cè tupédu âboro géé jaabà, ma bà panuâru paé dariwà. Â ru paé wiâ tupédu a cèikî béebà, tupé na dau wânümabà gooru, wà Paulo ma Barnabas. ²⁶ Ba ru panuâ wâro kàru, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso. ²⁷ Bà naa paé wà Jude ma Silas, ba na ru mwa po ina tàwà goro pwâru ma napéaati é pwina wii naa na tii bèeni. ²⁸ Ba bà pitèrebà, wàibà ma é Nyuââé Pwicîri, pâ, càcaa wâdé na bà tòpò còwâ naa gòwà cè nakake. Éco na wàéni é pwina âjimuru:

²⁹ Guwà cibwaa uti é pâ macii na pwa *ârapwaa ilò goo târa é pâ ânuuru duée;

Guwà cibwaa uti é domii, ma é pâ macii na dàûru nyarà (ba jèe càcaa còobé é domii kàra);

Guwà cibwaa ipuu imudi.

É pâ namuru bèepwiri, âna wâdé na guwà nabwé jii.

Topai tàwà.

Dau pagòo tèpa cèikî

³⁰ Ékaa na rà pâra naa Antioche wà Paulo, Barnabas, Jude ma Silas. Â rà papitiri diri tèpa cèikî, ba na rà naa tàra i tii.

³¹ Úna rà pûra i tii wà tèpa cèikî, â nye dau piwâdé nûmarà kaa.

³² Napwa naa goo wà Jude ma Silas, âna ru tupédu péroféta, â tàpo gòriru jaarà. Â ru pame é popai kà Pwiduée tà tèpa cèikî, â ru dau pagòrà.

³³ Géé na càuru é jè pàara, â rà picijiiru wà tèpa cèikî wâ Antioche, ba na ru wâjué còwâ dari tâpé na rà naaru me. {

³⁴ Éco na é niimiri wà Silas pâ wâdé na é bwaa tà tâa.}

³⁵ Wà Paulo ma Barnabas, âna ru nye tà tâa Antioche. Â rà pacâmuri tèpa âboro ma inapàpari é popai kà Pwi Ukai, wàilu ma pâ âboro na wâru.

béârailu kâra pai pâra kà paulo

(*Naporomee 15.36–18.22*)

Ru ipiina Paulo ma Barnabas

³⁶ Gée na càuru ê jè pàara, â é ina wà Paulo tà Barnabas, pâ: «Ju wâjué còwâ naa na ê pâ napô na ia ju picémara pâ wê ê popai kà Pwi Ukai. Wâdé na ju cai tèpa cèikî na rà jèpa wâna, ba na ju còo pâ, pwiri rà gère wànau.»

³⁷ Nüma wà Barnabas na é popa mwara wà Ioane-Maréko. ³⁸ Êco na tàu tà wà Paulo, ba é nye pwa-itépâra jjiuru wà pwiibâ, tapoo gée na province Pamphylie. Â câé caa pitu tàru tiagoro ê pwâadàra wakè kàru. ³⁹ Ru dau pitùra, â ru iputàmu, tiagoro na ru ipiina. Â é popa Ioane-Maréko wà Barnabas, â ru pâra gòro wànga naa gòropô Chypre.

⁴⁰ Napwa naa goo wà Paulo, âna é popa Silas. Â wà tèpa cèikî, âna rà panuâru, na aranara ê pimeaari imudi kà Pwi Ukai, â ru pâra. ⁴¹ Â ru tapàgà ê du province Syrie ma Cilicie, â ru pagòo pâ ê pâ wâra pwapwicîri.

16

É pâra wiâ Paulo wà Timotéo

¹ É pâra wà Paulo géewê naa Derbe, ma naa Lystre (du ârailu ville). Naa Lystre, âna é pâmari pwi a cèikî na nee Timotéo, pwi naîri tô ilàri Juive, na tô a cèikî naa goo wà Iésu. Â napwa naa goo wà caa kêe, âna câé caa pwi *Juif. ² Wà tèpa cèikî gée na du ville Lystre ma Iconium, âna rà ina pâ, é dau pwi âboro wâdé wà Timotéo.

³ Â é todèe wà Paulo, ba na é pâra wiâê. É mara pwa *kamaî tée, ba naa wâdé tà tèpa Juif na rà tâa na ére bèepwiri. Ba rà nye tâmogòori diri pâ, wà caa kêe, âna câé caa pwi Juif*.

⁴ Na pâ napô na rà pâ naa, âna ru ina tà tèpa cèikî, wà Paulo ma Silas, na rà pâra wiâra bwàti é pâ aupitûari kà tèpa *apostolo ma tèpa pitûa gée *Iéruçaléma.

⁵ Wà tèpa âboro kà Pwiduée, âna rà pimaina too naa na cèikî, â é pitoo mwara é jèurà diri na pâ tòotù.

Todà Paulo naa Macédoine

⁶ Ê Nyuâaê Pwicîri, âna é còwâri wà Paulo ma Silas, na ru pwa na ru picémara é popai kà Pwiduée naa na province Asia. Â rà tapàgà pwi ére naa nadàpara Phrygie ma Galatia [ma wà tèpa béeru]. ⁷ Úna rà tèepaa pâ naa gòobàra napô Mysie, â rà pwa na rà too naa na province Bithynie, êco na câé caa tàpiri

15:37 Apostolo 12.12,25 **15:38** Apostolo 13.13; Kolosé 4.10 **16:1** Apostolo 14.6; 2 Timotéo 1.5 **16:2** Filipi 2.19–22 * **16:3** Nüma Paulo na é pa pâ ê Picémara Wâdé dari tèpa Juif. Êco na o càra caa tòpié bwàti goo wà Timotéo, ba bwaa càcaa pâ pwa kamaî tée. Ba wà caa kà Timotéo, âna câé caa pwi Juif. **16:4** Apostolo 15.23–29 **16:6** Apostolo 18.23

tàra ê Nyuââê Pwicîri kà Iésu. ⁸ Êkaa na rà tapàgà Mysie, â rà tèepaa boo naa Troas, pwi aucoo kâra wànga†.

⁹ Ūna ne, â wà Paulo, âna é côo naa na nyuâa, pwi âboro gée na province Macédoine, na é coo, â é gére tacoo gooé burà ina tée pâ: «Gà me naa Macédoine nau pitu tâbà.»

¹⁰ Gée na càuru pwina paari tée, â bà‡ mudàra ma bà piwàcì pâ naa Macédoine, ba bà jèe tâmogòori pâ, wà Pwi Ukai na é todàbà ba na bà picémara ê *Picémara Wâdé naawê.

Na Filipi

¹¹ Bà tò naa gòro wànga na Troas, â bà itàa dàra é pò Samothrace. Â, na dàuru kêe, â bà ègò boo naa Néapolis, pwi aucoo kâra wànga. ¹² Géewê, â bà pâra naa Filipi, pwi ville gée na province Macédoine[§] (pwi colonie kà tèpa *Roma). Bwaa tàpo pwa tòotù kâbà naa na pwi napô bèepwiri.

É cèikî Lydie

¹³ Na *tòotù pwicîri, â bà còobé jii ê napô, â bà pâra naa bàra nairiwâ, ba bà niimiri pâ tâa wê, cè ére cèna rà mu pwapwicîri wê wà tèpa Juif. Bà tâaboo, â bà patùra pa ilàri na rà gére pitapitirirà naawê. ¹⁴ Wà tô jèpwi, na nee Lydie, tô âboro gée na ville Thyatire, âna tô a pi-icu imwaano mii, na dau maina é wâri wèe. Cêe caa tô Juive, êco na wâdé tée ê pwapwicîri kà tèpa Juif. Â é tâmaari bwàti ê popai kâbà. Â é tàpiri ê pwârànùmee wà Pwi Ukai. ¹⁵ Â *upwaaé bau ê tèpa âboro na rà tâa pwârâwâ kêe.

Â gée na càué, â é ina tâbà pâ: «Wiàna guwà câbaâjupâra pâ, go âji cèikî naa goo Pwi Ukai, â guwà me wiâô naa pwârâwâ kôo.» Â é tacoo goobà, ba na bà pâra wiâê.

É pacòobé duée gée goo tô ilàri

¹⁶ Na jè tòotù, na bà gére pâra naa na aupwapwicîri, â é me carabà tô jè ilàri na pwa duée gooé. Wà pwi duée-bà, âna é cètùué nau ina tà tèpa âboro ê pâ namuru na o mwa tèepaa. Â dau wâru mwani na rà tòpi gée goo ê pâ pwina é ina wà tàpé na é piwakè kâra.

¹⁷ Â é me wiâbà, na wàibà ma Paulo, â é tomara pâ: «Wà tèpa âboro bèeni, âna tèpa ênawéna kà Pwiduée na é tâjaijè, â rà picémara tàwà ê pai udò kâjè [naa na *âji wâro].»

† 16:8 Aucoo kâra wànga—Port. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Aucoo wànga.

‡ 16:10 Bà—Wà Luka, pwi awii ê tii bèeni, âna é tapoo pâra wiâ wà Paulo géeni.

§ 16:12 Province Macédoine—É, Ê bécaapwi ére gée goo wâ Macédoine. 16:17 Maréko 1.24

18 É nye tà wàrapwiri diri na pâ tòotù, â jèe tubagùra nùma wà Paulo. Â é nye tabiié kaa, â é ina târa i duée pâ: «Gà còobé gée goo tô ilàri bèeni naa na nee Iésu Kériso!»

Â é nye còobé kaa gée gooé.

Tâjùru Paulo ma Silas

19 Ûna rà còo wà tèpa pitûâ kêe pâ, jèe tiàù ê opamwani kàra, â rà nye tâjùru kaa wà Paulo ma wà Silas, â rà dàtiru boo naa na aupitèimuru, na ara tèpa pitûâ kâra napô. 20 Rà paariru tà tèpa pitèimuru kà tèpa Roma, â rà ina târa pâ: «Wà tupédu âboro bèeni, âna ru tubagù ê napô. 21 Ba tupédu Juif, â ru gére picémara ê pâ tûâ na càcaa pâri ma jè tòpi ma wârori, wàijè tèpa Roma.»

22 Â rà nye putàmu kaa naa gooru wà tèpa âboro. Â wà tèpa pitèimuru, âna rà nama dàdâpa ê ârabwée kàru, â rà pwa ma pâdiru goro bàra upwâra. 23 Â rà tòpòru naa na wâra pwa karapuu, â rà ina tà pwi a wéaa pâ, na é wéaariru bwàti. 24 Êkaa na é tòpòru naa na pwi Bénabwé naditàrawâ na wâra pwa karapuu, â é pwa ma dàgàbia ê du âru naa na é pâ upwâra.

Gù napuu

25 Naa nabibiu kâra ne, âna wà Paulo ma Silas, âna ru nye tà pwapwicîri ma nyabi, â ru tòbuari Pwiduée. Â rà tàgére tâmaariru wà pâra tèpa pwa karapuu béeru. 26 Â nye tèepaa kaa é pé gù napuu na dau maina, â é tébagù ê pâ pâara wâ wâna wâra pwa karapuu. Â rà cau tàpirirà diri ê pâ goropwârawâ, â tûu mwara ê pâ itùpaò na tòo diri tèpa pwa karapuu goo. 27 Ûna é pò tàcî wà pwi a wéaa, â nye dau dàpàgà tée kaa. Â é còo ê pâ goropwârawâ maina kâra na karapuu na tàpirirà, â é nye càù kaa ê tàuwa kêe, ba na é pitaé còwâ, ba é niimiri pâ rà jèe uru wà tèpa pwa karapuu*.

28 Êco na é kànarié wà Paulo, â é ina tée pâ: «Pwiini, gà cibwaa pipwa tâgà cèna èpà, ba bà cau wâni diri!»

29 Â é nye ilari kaa cè ânye wà pwi a wéaa, ma wàcî dò naa na wâra pwa karapuu, â é tûu jùrué burà céca naa goro â wà Paulo ma Silas, goo ê pai wâgotêe.

É cèikî pwi a wéaa

30 É pacòobéru, â é ina târu pâ: «Tupédu ukai, dà cè pwina na go pwa ba na go o udò [ba na o tâa tôo ê âji wâro].»

16:20 Maréko 13.9 16:22 2 Korénito 11.25; 1 Tésalonika 2.2 16:27 Apostolo

12.18-19 * 16:27 Naa na é naèà kà tèpa Roma, âna wà pwi awéaari na karapuu, âna é nye tòpi ê wârimuru kà pwi âboro na é pwa karapuu, wiàna é uru wà pwini. Nye ciburà pwâra bà ê wârimuru. 16:30 Apostolo 2.37

³¹ Â ru tòpi tée pâ: «Gà cèikî naa goo Pwi Ukai Iésu, â gà o udò, wâgà ma ê pwârawâ'gà.»

³²⁻³⁴ Â é poparu wiâê, naa na pwârawâ kêe, na bwaa ne, â é nuwa aurumuru kàru, â é naa uti kàru. Â ru picémara tàra ma tèpa âboro na ê pwârawâ kêe, ê popai kà Pwi Ukai. Â rà cèikî naa goo, â ru *upwaarà. Â rà dau ipwàdé.

Rà panuâ Paulo ma Silas

³⁵ Ūna pwaa, â rà cùru tèpa pipa popai wà tèpa pitûâ kàra, ba na rà ina tà pwi a wéaa pâ, na é panuâru.

³⁶ Â é ina tà Paulo pwiibà pâ: «Wà tèpa pitûâ, âna rà panuâ popai me, pâ, o jèe panuâ, â gàu pâra na é pitâbwâti.»

³⁷ Â é ina wà Paulo tà tèpa pipa popai pâ: «Tâpéeni, wàibu, âna bu tupédu Roma†. Êco na rà pitèibu wà tèpa pitûâ kàwà, â rà nama pâdibu, na ara ê pâ âboro diri, â rà tûbu naa na karapuu! Â gona pwa na rà pacòobébu ni pwàniri? Bwa! O càcaa wàrapwiri! Wâdé na rà nye me wàilà ma rà panuâbu.»

³⁸ Rà pawâjué ê pai ina kà Paulo wà tèpa pipa popai, â dau wâgo tà tèpa pitèimuru na rà tère pâ ru tupédu Roma. ³⁹ Â rà me nau picigòboo tàru. Â rà pacòobéru, â rà tacoo gooru pâ, na ru pâra gée na napô.

⁴⁰ Ru pâra wà Paulo ma Silas, â ru too dari Lydie. Gée na càuru ê pai còo tèpa cèikî, â ru pagòrà, â ru pâra.

17

Wà Paulo ma Silas na Tésalonika

¹ Ru pâ naa du ville Amphipolis ma Apollonie wà Paulo ma Silas, â ru tèepaa naa Tésalonika, wâna tâa wê pwi jè *wâra pitapitiri kà tèpa *Juif. ² Â é tò naa na wâra pitapitiri wà Paulo, wiâra ê nye pai pwa kêe. Â âracié tòotù pwicîri na é pwa pupûra goo ê popai na é pa gée na *Tii Pwicîri. ³ É paari tàra diri pâ auinapopai goo pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò na rà tapacîê]. Ba wii pâ, ée mwa maagé còo, â [ée mwa bà. Êco na] ée mwa wâro còwâ gée na aubà. Â é ina tàra wà Paulo pâ: «Guwà còo, wà pwi Iésu na go picémaraê tàwà, âna wàé kaa pwi Mesia.»

⁴ Wà pâra tàpé gée goorà, âna rà cèikî, â rà pâra wiâ Paulo ma Silas. Dau wâru tàpé gée goo tèpa *Grec na rà pâra wiâru—tàpé na wâdé tàra ê pwapwicîri kà tèpa Juif—wàrapwiri mwara gée jaa ê pa ilàri imaina.

⁵ Êco na rà dau iboo wà pâra tèpa Juif, â rà todà tèpa âboro na nye ticé na wâdé naa goorà, ma rà pinaa ârapûru tèpa âboro

† 16:37 Tupédu Roma—Wà Paulo ma Silas, âna ru me gée na pâ napô na rà popa wà tèpa Roma. Naa na naèà kà tèpa Roma, âna pwicîri na rà pâdi pwi âboro na tâa na tii kàra.

na ville, ba na rà putàmu naa gooru. Â rà itàa pâ nau mudàru naa na pwârawâ kà pwi âboro na nee Jason, ba na rà poparu pâ naaniboo gòro naigé, na ara diri ê pâ âboro, [ba na pitèiru].

6-7 Êco na càra caa pâmariru, â rà dâti pâ wà Jason ma pàra tèpa cèikî naa jaa tèpa pitûâ kâra napô, â rà tomara pâ: «Wà pwini, âna é tòpi tupédu âboro èpà, wà Paulo ma Silas, na ru tubagù é gòropuu diri, â nabàni, âna ru tèepaa naani! Wà tàpéeni ma wà tèpa béerà, âna rà cicara é naèà kà César, pwi ukai kà tèpa *Roma. Ba rà ina pâ, nye caapwi co é pwi ukai, â wà pwiibà, âna wà Iésu.»

8 Ûna rà tère pwiri wà tèpa âboro ma wà tèpa pitûâ, â nye dau céepwâa* tàra kaa. 9 Â rà mwa panuâ cawi wà Jason ma wà pàra tèpa bée, na rà wâri i wârimuru kâra.

Na Bérée

10 Ûna ne, â wà tèpa cèikî, âna rà pitu tà Paulo ma Silas, ba na ru pâra pwàniri [gée Tésalonika. Â ru pâra] naa na ville Bérée.

Ûna ru tèepaa pâ, â ru too naa na wâra pitapitiri kà tèpa Juif. 11 Wà tèpa Juif na tâa Bérée, âna rà dau wâdé jii tèpa Juif na rà tâa Tésalonika. Ba rà tòpi é popai naa na ipwâdé. Â diri na pâ tòotù, âna rà côo bwâti é Tii Pwicîri kâra, ba na rà côo pâ pwiri nye âjupâra kaa é pâ popai na é ina tàra wà Paulo. 12 Wâru gée goorà na rà cèikî, â wâru mwara gée jaa tèpa Grec—pa ilàri imaina, ma tèpa paao.

13 Êco na rà tère wà tèpa Juif gée Tésalonika pâ, wà Paulo, âna é picémara é popai kà Pwiduée mwara na Bérée. Â rà me nau naa ârapûru tèpa âboro wê, ba na rà putàmu naa gooé. 14 Êco na rà nye ègò kaa mwara wà tèpa cèikî, â rà popa Paulo naa na aucoo kâra wânga. Â napwa naa goo wà Silas ma Timotéo, âna ru bwaa nye tà tâa Bérée.

15 Wà tàpé na rà picia wà Paulo, âna rà ciaé tia na ville Athènes. Â é cùrurà còwâ naa Bérée, ba na rà ina tà wà Silas ma wà Timotéo pâ, na ru piawài goro medarié.

Paulo na Athènes

16 Wà Paulo, âna é bwaa tàpo cipacî Silas ma Timotéo wà Athènes. Â é côo pâ wà tèpa âboro na pwi napô-bà, âna nye itémuru kaa é pâ ânuuru duée na rà pwamaina. Â nye dau tòina kaa é pwâranümee. 17 Â é pâra naa na wâra pitapitiri kà tèpa Juif, â é patùrarà, wàilà ma wà tàpé na wâdé tàra é pwapwicîri kâra. Â diri na pâ tòotù, âna é patùra mwara wà tàpé na é pâdarirà naa na aupwa jèna.

17:6-7 Luka 23:2; Ioane 19:12

* 17:8 Céepwâa—Inquiet, être dans l'affliction.

17:17 Apostolo 18:19

18 Rà pitùra mwara ma wàé wà pàra tèpa pacâmuri âboro gée goo wà tàpé na ina goorà pà, tèpa *épicurien* ma tèpa *stoïcien*†. Wà pàra tàpé gée goorà, âna rà ina pà: «Gona dà na é gére tòri ma uti tâjè wà pwi bèepwiri?»

À wà pàra tàpé mwara, âna rà ina pà: «Wàra munaa é picémara cè pà duée na nye ité‡.» Ba rà tère wà Paulo na é picémara wà Iésu ma é pai wâro còwâ.

19 À rà ciaé naa jaa é wâratûâ kâra napô, na nee Aréopage, â rà ina tée pà: «Nùmabà na bà tâmogòori bwàti é pà namuru bèepwiri bwaa âmuê, na gà gére ina tâbà. 20 Ba gà pwa ma bà tère é pà muru na ité, â nùmabà na bà tâmogòori é pai ina wèe.» 21 (Ba wà diri tèpa âboro géeni Athènes, ma wà tàpé na tèpa pârâme na rà wâro wâni, âna rà nye tà tâa goo é pà jèkutâ na bwaa âmuê.)

22 À é cimadò wà Paulo, â é ina pà: «Bwa; tàpé Athènes, go còo pà guwà tèpa dau tòimiri é pà duée. 23 Ba, na go gére tabéaa na é ville kàwà, â go còo é pà auba na guwà pwamaina ma pwapwicîri naa goo. À go pwa ma pâmari mwara é pwi aupwa *ârapwaaïlò na wii naa goo pà: *Tà pwi jè duée na câjè caa tâmogòorié.*

«Guwà còo, wà Pwina guwà pwamainâé na câguwà caa tâmogòorié, âna wàé kaa, na go me nau picémaraé tàwà. 24 Wà Pwiduée na é pwa é gòropuu, ma diri é pà namuru na tâa na, âna wàé Pwi Ukai kâra napwéretòotù ma é gòropuu. À câé caa tâa na é pà wâra pwapwicîri na rà bari wà tèpa âboro. 25 À càcaa pâri ma jè pitu tée, wàijè tèpa âboro, pwacèwii na nùmee goo cè jè muru jiijè!

«Ba wàé na é naa tâjè diri é wâro ma ôomaa, ma diri é pà namuru. 26 À é pwa ma wà tèpa âboro diri, âna rà còobé gée goo é pwi caapwi âboro, ba na rà wâro pitiri wâna é gòropuu. À é jèe nabwé tòpò tàra é jèpa pàara na naja, ma é pwâadàra é jèpa napô.

27 «É wàrapwiri é pai tòpò kèe wà Pwiduée, ba na rà o mudèe wà tèpa âboro. Ba câé caa wâiti jiijè. À wiàna rà mudèe imudi wà tèpa âboro, â péa rà nye tà pâmarié. 28 Ba jèe nabwé ina pà:

† 17:18 Tèpa *épicurien* ma tèpa *stoïcien*—Wà tàpé na rà câwiâ wà *Épicure*, é Zénon, tupédu philosophe kà tèpa Grec biu. É ina wà *Épicure* pà, é muru na dau piwéna tà tèpa âboro, âna é 'wâdé na maina'. É ina wà Zénon (pwi caa kà tèpa *stoïcien*) pà, jè wâro wâna é 'wâdé na maina' wiàna jèe câjè caa tâmogòori é maagé, ma é ipwâdéé, â wiàna jè jèe nye dàpàgàjè jii wà tèpa âboro.

‡ 17:18 Cè pà duée na nye ité—Wâru tèpa duée kà tàpé Athènes. À rà niimiri pà wà Paulo, âna é tura goo tupédu duée na bwaa âmuê. Jèpwi, âna wà pwi duée paa na nee Iésu; â jèpwi, âna tò duée ilàri na nee Wâro Còwâ. 17:24 1 Rois 8.27; Apostolo 7.48 17:25 Psaume 50.12

17:27 Psaume 145.18; Jérémie 23.23

“Jè wâro géé gooé, â jè gù géé gooé, â jè tèpa âboro géé gooé.” Wâra na rà ina mwara pàra tèpa pwa tii kàwà pâ: “Jè tèpa naîê mwara§.”

²⁹ «Gée goro na jè tèpa naîê, â jè cibwaa niimiri pâ wà Pwidueé, âna é pwacèwii é duée na pwa goro atü, é, na pwa goro mwani miî ma mwani pwaa, wiâra é auniimiri kà tèpa âboro! ³⁰ Rà wârapwiri wà tèpa âboro na jè pàara, éco na wà Pwidueé, âna é dau pidâpwicâarié goorà, ba ticè na rà tâmogòori.

«Éco na nabàni, âna é tacoo goorà, ba na rà pinünüma, ba na o tòotéri é wâro kàra. ³¹ Ba é jèe nabwé tòpò é Tòotù na ée mwa pitèi diri é pâ âboro naa gòropuu, â é aupitèi kèe, âna o *târù. Ée mwa pinaigé mee é pwi âboro, na é jèe nabwé pitòrigarié târa pwi tòotù-bà. Â é pawâroé còwâ géé na aubà, ba na é paari tâjè diri pâ wàé kaa pwiri, é pwi a pitèimuru na ia é jèe pitòrigarié.»

Rà pitadàrùrà goo é popai

³² Ûna rà tèreê na é gére tûra goro é wâro còwâ géé na aubà, â [rà pitadàrùrà wà tèpa âboro-bà]. Wà pàra tàpé, âna rà pitaurèe gooé; â wà pàra pwi, âna rà ina pâ: «Bà o mwa tèregà còwâ goo pwiri, na cè jè tòotù.» ³³ Â é còobé jiiàrà wà Paulo. ³⁴ Éco na, pwa pàra tàpé mwara, na rà tâa gooé, â rà cèikí naa goo é popai kèe. Wârapwiri naa goo wà Denys, pwi jè a tâa na wâratûâ kà tàpé Athènes, ma tô jè ilàri na nee Damaris, ma pâ pàra âboro mwara.

18

Na Korénito

¹ É pâra wà Paulo géé Athènes, naa na ville Korénito. ² Â é pâmari naawê pwi jè *Juif na nee Aquilas, pwi âboro géé na province Pont, na ru bwaa tàgére tèepaa me géé Italie, ma wà Priscille, tô wâdèe. Ba wà Claude, pwi ukai kà tèpa *Roma, âna é jèe nabwé ina tà diri tèpa Juif pâ, na rà còobé géé Roma.

Wà Paulo, âna é pâra nau cairu. ³ Â é pâra nau pitâa jaaru ma rà piwakè naima. Ba po caapwi bwàti é wakè kàra—rà tèpa pwa wâ imwaano*. ⁴ Â, diri pâ tòotù pwicîri, â é picémara é popai wà Paulo, naa na é pâ *wâra pitapitiri. Â é patûra tèpa Juif ma tèpa *Grec, â é mudàra ma rà cèikí naa goo é popai na é ina.

É biie dà tàpé na càra caa tèpa Juif

⁵ Na ru mwa tèepaa me géé na province Macédoine wà Silas

§ 17:28 Jè tèpa naîê mwara—Wà Paulo, âna é ina é popai na ru wii tupédu poète grec. 17:29 Ésaïe 40.18–20, 44.10–17; Apostolo 19.26 17:31 Psaume 96.13

18:2 Roma 16.3 18:3 Apostolo 20.34 * 18:3 Tèpa pwa wâ imwaano—É, Tèpa wakè goro parawére macii. 18:5 Apostolo 17.14–15

ma Timotéo, â wà Paulo, âna é nye po tâa goo kaa ê picémara ê popai. Â é ina tà tèpa Juif pâ: «Wà Iésu, âna nye wàé kaa pwi *Mesia, [*pwi a pa-udò na guwà tapacié géé na biu].»

⁶ Êco na rà cicaraé, â rà pi-inaê ba èpà. Â é tauri tétâjii ê dàuru puu† géé goro ârabwée kêe wà Paulo, â é ina tàra pâ: «Wiàna tiàuwà jii é wâro kà Pwидуée, âna mwa nye géé goowà, â câgo caa pwi majoroé. Nabàni, âna go pâra dari tàpé na càra caa tèpa Juif.»

⁷ Â é còpòdo jii, â é pâra naa jaa pwi jèpwi na nee Titius Justus, pwi âboro na wâdé tée ê pwapwicîri kà tèpa Juif. Ê pwârawâ kêe, âna é tàpo wâmwünyabweri é wâra pitapitiri. ⁸ Â wà Crispus, pwi ukai kâra wâra pitapitiri, âna é cèikî naa goo wà Pwi Ukai, cau wailà diri mara é pwârawâ kêe. Â wâru mwara tèpa Korénito na rà tère Paulo, â rà cèikî, â *upwaarà.

⁹ Naa jè ne, â é pipaarié naa na nyuâa wà Pwi Ukai tà Paulo, â é ina tée pâ: «Gà cibwaa pwa ma wâgotâgà, â gà cibwaa pwacimarù‡, â gà nye tà coo goo ê picémara ê popai kôo. ¹⁰ Ba go nye tà wâjaagà, â o nye ticè pwi jè âboro cèna é tâjùrugà, ma o pwa tâgà cèna èpà. Gà nye tà ina é popai, ba wâru é pâ âboro kôo na rà wâna é ville bèepwiri.»

¹¹ Â é tâa wê wà Paulo naa na caapwi naja, â 6 parui. Â é pacâmuri tàpé Korénito goro é popai kà Pwидуée.

Dàtié na ara pwi kupénoo roma

¹² Na pâara na wà Gallion, âna pwi kupénoo naa na province Akaïe§, â rà cau cinaima wà tèpa Juif, â rà tâjùru wà Paulo, â rà popaé pâ naa na aupitèimuru [na ara pwi kupénoo]. ¹³ Â rà ina tée pâ: «Wà pwi âboro bèeni, âna é tacoo goo tèpa âboro, ba na rà pwamaina wà Pwидуée, naa na pai pwa na pi-itè jii é *Naèà [kâra pwapwicîri kâbà].»

¹⁴ Bwaa câé caa pâji tùra wà Paulo, â é tòpi tàra wà Gallion pâ: «Tàpèeni, wiàna wà pwi âboro bèeni, âna [é pòtâmwara âboro, é wiàna] é gére pwa cè pwina dau èpà, â pwiri go gére tâmaariwà. ¹⁵ Êco na guwà pitòocia goro é pâ popai, ma é pâ neere âboro, ma é naèà kàwà. Â èpwiri, âna nye pikàwà. Càcaa nùmoo na go pwi a pitèi é pâ namuru bèepwiri.»

¹⁶ Â é pwa ma tũ tàra géé na é aupitèimuru. ¹⁷ Â rà ègò, cau wailà diri, â rà tâjùru wà Sostène, pwi ukai kâra wâra pitapitiri, â rà pièié na ara é wâra pitèimuru. Êco na nye ticè na é còo naa goo wà Gallion.

18:6 Apostolo 13.46,51, 20.26 † **18:6** Tauri tétâjii ê dàuru puu—Pai ina wèe pâ, o càcaa pûra naa gooé cè pwina o tèepaa marirà. ‡ **18:9** Pwacimarù—Être silencieux. **18:10** Josué 1.9; Ésaïe 41.10 § **18:12** Akaïe—Napò Grèce nabà.

Pai wâjué cōwâ naa Antioche

¹⁸ Bwaa nye tàpo gòiri ê pai tâa kà Paulo wâ Korénito. Â géewê, â é picijii tèpa cèikî. Â é popa wiâê wà Priscille ma Aquilas, â rà pâra naa Cenchrées. Rà tò naa gò jè wànga, pâ naa na province Syrie. Na é bwaa tâa Cenchrées wà Paulo, â é pwa ê jè *ipwataâboro. Â é pwa ma pwârû diri ê pûruê, wiâra ê naèà kà tèpa Juif.

¹⁹ Nabwé, â rà pâra géewê gòro wànga. Â rà tèepaa naa na ville Éféso. Â é tò wà Paulo naa na wâra pitapitiri, â rà pitùra ma wà tèpa Juif. ²⁰ Â rà ilari jiié pâ, na é bwaa tàpo tâa jaarà.

²¹ Â é ina tàra pâ: «Bwa*, êco na, wiàna câbawâdé kà Pwidueé, â go o mwa wâjué cōwâ medariwà.» Â é pâra jiià.

Â é còpòo gòro wànga géé Éféso, [â ru jèè tà tâa wê wà Priscille ma Aquilas].

²² Ūna é ti wâ Césarée wà Paulo, â é too [naa Iérusaléma] nau pwabwâcu tà tèpa cèikî. Â nabwé, â é wâjué cōwâ naa Antioche wâ Syrie [na ia é tapoo i pâra kêe géewê].

béâracié kêra pai pâra kà paulo

(Naporomee 18.23–21.16)

²³ Bwaa nye tàpo gòiri ê pai tâa kà Paulo wâ Antioche. Géé na càué, â é pâra cōwâ mwara. Â é pâra pitiri Galatia ma Phrygie, nau pagòo tèpa cèikî.

Wakè kà Apollos na Éféso

²⁴ Na pàara bèepwiri, âna é me naa Éféso wà pwi jè Juif na nee Apollos, pwi âboro géé na ville Alexandrie. Wà pwiibà, âna pwi âboro na é tûra bwàti ma tâmogòori bwàti ê *Tii Pwicîri.

²⁵ Â jèè pacâmuriê naa goo ê pai *pâra wiâ Pwi Ukai, â é pwi a tàcî. Â é picémara tà tèpa âboro ê *Picémara Wâdé kà Kériso. Â é pacâmurirà ma napéaati bwàti ê popai gooé. Êco na é nye tâmogòori co ê *piupwaa kà Ioane.

²⁶ Â é tapoo tûra na ê wâra pitapitiri, â nye ticè na wâgotêe goo. Â ru tèreê wà Aquilas ma Priscille, â ru popaé naa jaaru, â ru ina tée bwàti ê naigé kà Pwidueé.

²⁷ Ūna nūmee na é pâra naa Akaïe, â rà pagòoé wà tèpa cèikî, â rà pwa tii pâdari tèpa cèikî wê, ba na rà tòpié bwàti.

Ūna é tèepaa pâ naawê, â é pwi jè bépitu na maina, ba kà tàpé na rà jèè cèikî géé goro ê *pimeaari imudi kà Pwidueé. ²⁸ Â rà pitùra ma wà tèpa Juif na ara diri âboro, â po ticè na rà wà tée,

18:18 Nombres 6.18; Apostolo 21.24 * **18:21** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Ba nūmoo na go tâa goo ê tòtù maina na Iérusaléma. **18:28** Apostolo 9.22

ba é *paâjupâra târa goro ê Tii Pwicîri pâ, wà Iésu âna wàé kaa pwi Mesia.

19

Paulo na Éféso

¹ Na é bwaa tàgére tâa Korénito wà Apollos, â wà Paulo, âna é tapàgà pâ é pâ ére na tâa gòrojaa*, â é tèepaa naa Éféso.

Â é pâmari naawê pàra tèpa cèikî, â é tawèerirà pâ: ² «Ûna na ia guwà cèikî, â é nye boome naa gòwà ê Nyuâaê Pwicîri?»

«Câbà caa tâmogòori pâ pwa cè nyuâaê pwicîri!»

³ «Âna dà *piupwaa cèna *upwawà goo?»

«Goo é piupwaa kà Ioane.»

⁴ Â é ina târa wà Paulo pâ: «Wà Ioane, âna é upwaa tàpé na rà pinünüma ma rà biirà naa goo wà Pwiduée. Â é ina tà tèpa *Juif pâ, na rà cèikî naa goo wà pwi âboro na ée mwa pwicò kêe—wà Iésu.»

Rà tòpi Nyuâaê Pwicîri

⁵ Wà tèpa cèikî, âna rà nama upwaarà naa na nee Pwi Ukai Iésu. ⁶ Ûna é tòpò du iê naa gòrà wà Paulo, â é boome naa gòrà ê Nyuâaê Pwicîri, â rà tùra na pâ pwâratùra na ité, â rà inapàpári é pâ popai na é naa târa wà Pwiduée. ⁷ Wà tèpa âboro-bà, âna rà jèe wâpâ na 12 ma.

É picémara popai naawê

⁸ Géewê, â é ciburà too naa na *wâra pitapitiri wà Paulo naa na âracié parui. Â câe caa piwâ na é picémara ê popai goo ê *Mwaciri kà Pwiduée, â é dau mudàra ma rà cèikî wà tèpa âboro naa goo ê pwina é ina târa.

⁹ Êco na wâru tàpé na rà pagòò pûrurà ma tàutàra na rà cèikî. Â rà pitaurée goo ê pai *pâra wiâ Pwi Ukai, na ara diri é pâ âboro. Â é pâra jirà wà Paulo, â é popa tèpa cèikî, â é pacâmurirà diri na pâ tòotù, naa na é jè wâra ipitiri kà Tyrannus†. ¹⁰ É piwàrapwiri é pai pwa kêe wà Paulo naa na ârailu naja, êkaa na rà tère é popai kà Pwi Ukai diri wà tàpé na rà tâa na province Asia—wà tèpa Juif ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif mwara.

Tèpa naî Scéva

¹¹ Wà Pwiduée, âna é pwa ma é pinaigé mee wà Paulo é pâ câmu kêra pàtamee na nye dau wâdé kaa, na rà pò goo wà tèpa âboro. ¹² Â wà tèpa âboro, âna rà popa é pâ ârabwée ma pâ noo

19:1 1 Korénito 3.6 * **19:1** Ê pâ ére na tâa gòrojaa—Na Phrygie ma na province Asia. **19:2** Apostolo 8.16 **19:4** Mataio 3.11 **19:6** Apostolo 8.17; 10.44,46

† **19:9** Wâra ipitiri kà Tyrannus—Pwiri é mu pacâmuri tèpa âboro naawê wà pwina nee Tyrannus. **19:11** Apostolo 14.3 **19:12** Apostolo 5.15

kâra imwaano, ba na é tigée goo wà Paulo. Â rà popa pàdari tèpa maagé, â rà jèe nye wâdé kaa! Â wà tèpa duée, âna rà còobé, â rà pâra.

¹³ Pwa mwara pàra tèpa Juif, na rà nye tà pipàra wii napô, ba na rà tü còobé ê pâ duée gée goo ê pâ âboro. Â rà pimudàra ma rà pwa naa na nee Pwi Ukai Iésu. Â rà ina tàra pâ: «Naa na nee wà Pwi Ukai Iésu na é picémaraê wà Paulo, â guwà còobé!»

¹⁴ Wà tàpéebà, âna wà tèpa 7 naî Scéva, pwi jè caa kà tèpa pwa *ârapwaailò.

Go tâmogòori Iésu. Wâguwà wàa?

¹⁵ Êco na é tòpi tàra i pé duée pâ: «Go tâmogòori wà Iésu, â go tâmogòori mwara wà Paulo. Â gona wâguwà, âna guwà tèpa wàa?»

¹⁶ Â wà pwi âboro bèepwiri na tâa gooé i duée, âna é ègò gée paé, â é tâjùrurà†, â é dau èirà. Â rà mwa uru pa é aurumuru kàra gée pwàrawâ kêe, âna rà jèe cicapé!

¹⁷ Ūna rà tâmogòori ê jèkutâ bèepwiri wà tàpé Éféso—wà tèpa Juif ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif mwara—â nye dau maina kaa ê pai wâgotàra, â rà cau papwicîri ê nee Pwi Ukai Iésu. ¹⁸ Wâru gée goo tàpé na rà jèe cèikî, na rà me nau inapàpari na ara diri ê âboro ê pâ muru na rà pwa pwàniri. ¹⁹ Ê jèe auwâru goo tàpé na rà tèpa patùra pâ duée, âna rà pame ê pâ tii kàra, â rà cîri na ara ê pâ âboro. Â é jéuru wâri wàra diri ê pâ tii bèepwiri, âna dau maina awé. Ba é tèepaa naa goro 50 000 mwani atù kàra§. ²⁰ Êkaa na é jèe pipàra pâ ê popai kà Pwi Ukai, â é pwa ma pimaina mwara ê pàtâmee.

Rà cicara Paulo tèpa wakè wà Éféso

²¹ Gée na càuru ê pâ muru bèepwiri, â é niimiri wà Paulo pâ, na é tapàgà pâ ê du province Macédoine ma Akaïe, ba na é pâra naa *Iérusaléma. Â é ina mwara pâ: «Wiàna go tèepaa pâ, â wâdé mwara na go pâ naa *Roma.»

²² Â é panuâ pâ béaa kêe naa Macédoine wà Timotéo ma Éraste, tupédu ârailu âboro gée goo tèpa pitu tée. Â wàé, âna é bwaa tà tâa na province Asia na jèe pàara.

É ina ba èpà Paulo wà Démétrius

²³ Na pàara bèepwiri, âna gùmagù ba maina ê napô [gée goro ê popai kà Paulo] goo ê pai pâra wiâ Pwi Ukai. ²⁴ Ba pwa pwi jèe âboro na nee Démétrius na pwi a wakè goo ê pâ paò pwaa.

† **19:16** Tâjùrurà—Pàra Tii Pwicîri naa na latin, âna rà ina pâ: Tâjùru tupédu ârailu gée goorà. **19:17** Apostolo 5.11 § **19:19** 50 000 mwani atù kàra—Po dau maina awé wâri wèe. Wâri pwi caapwi âboro naa na wâro kêe. **19:21** Apostolo 23.11; Roma 1.13 **19:23** 2 Korénito 1.8

Â é pwa ê pâ nari wâra pwapwicîri kà Artémis*, tô jè duée. Â dau maina ê mwani na rà tòpi ma wà tèpa bée.

²⁵ Â é cau panaimarirà diri, â é ina tàra pâ: «I tàpé wée, guwà tâmogòori pâ é wádé kâjè, âna é me gée goro é pwâra wakè kâjè bèeni. ²⁶⁻²⁷ Ba po dau wâru tèpa âboro ni na province Asia, ma pitiri gòropuu, na rà pwamaina Artémis. Êco na guwà jèe tàgére còo ma tère é pwina é pwa é ji pwi Paulo bèepwiri. Ba é gére inapàpari pâ, ticèmuru naa goo ânuuru duée, ba muru na pwa goro na-araraîri âboro. Â rà pâ nau wâru wà tàpé na rà cèikî é pwiibà, càcaa wâco wâni Éféso, â jèe wâpitiri Asia.

«Po dau èpà, ba o péa o ina ba èpà é wakè kâjè, bau imara† i wâra pwapwicîri kà Artémis, â péa o nabwé na jèe pwamainaê!»

Gùmagù napô

²⁸ Rà nye dau putàmu kaa tèpa wakè goro paò, â rà tomara too pâ: «Wà Artémis kâjè tàpé Éféso, âna é tâjaijè diri!»

²⁹ Â pâ nau gùmagù é pé napô diri, ba cau tèpa âboro diri, âna rà piwàcî pâ naa na aupitapitiri. Â rà dàti wiârà wà Gâius ma Aristarque, tupédu âboro gée na province Macédoine, tupédu bée wà Paulo goro picémara é popai. ³⁰ Nüma wà Paulo na é pâra mari é pâ âboro, ba na rà pitùra, êco na rà pacooé wà tèpa cèikî. ³¹ Â wà pàra tèpa bée mwara, tèpa âboro imaina me gée Asia, âna rà panuâ popai tée pâ, na é cibwaa cipàpari é pâ âboro naa na wâra ipitiri.

³² Napwa naa goo wà tèpa âboro, âna jèe càra caa pitàmarirà, ba wà pàra tàpé, âna rà tomara pâ, wàrani. Â wà pàra pwi, âna rà tomara é jèe pai ina wèe. Â wâru tàpé na càra caa gére tâmogòori pâ gée goro dà na rà gére ipitirà.

³³ Wà pàra tèpa Juif, âna rà popa pwi jèe âboro na nee Alexandre, â rà piwiâ tée é majoro é pitapitiri kà tèpa âboro bèepwiri. Â rà cètùué, ba na é pwi a pitùra kàra na ara pâ âboro. Â é cimadò, â é pagotù é îê, ba na é ilari jii tèpa âboro pâ, na é tura.

³⁴ Êco na, na rà tâmogòori pâ é pwi Juif [na é cèikî naa goo wà Pwiduée] â rà cau tomara too diri pâ: «Wà Artémis kâjè tàpé Éféso, âna é tâjaijè diri!» Â po ârailu ineretòtù kàra goro tomara pwiri.

É pacoora pwi jèe a pitûa

³⁵ É mwa bàra pâra nau pacoora wà pwi a pwa tii kâra wâratûa kâra napô. Â é ina tàra pâ: «Bwa; i tàpé gée Éféso! Jèe

* **19:24** Artémis—Tô duée kà tèpa Grec, tàra pwaapà ma ipwénaî. Nee naa na latin pâ Diana. † **19:26-27** Imara (imee)—Sentiment de respect, de crainte, qui se dégage de splendeur. **19:29** Apostolo 20.4, 27.2; Kolosé 4.10; Philémon 1.24

tâmogòori diri pâ ê napô bèeni, âna é pwi a piwéaari ê wâra pwapwicîri kà Artémis, ma é ânuuê pwicîri—ê ânuuê na pwa goro atù, â na tûu boome géé napwéretòotù! Wàilàapà pwina câé caa tâmogòori pwiri? ³⁶ Nye ticè pwi jèpwi cèna é tobpwâ. Wâdé na guwà moo, â guwà cibwaa ûri imudi. ³⁷ Ba guwà pame naani wà tèpa âboro bèeni. Êco na nye ticè na rà mura géé na é wâra pwapwicîri, ma ticè na èpà na rà ina naa goo Artémis, tô duée ilàri kâjè.

³⁸ «Wà Démétrius ma tèpa bére wakè kêe, âna munaa nûmarà na rà bu èpà, naa goo cè pwi jèpwi. Wâdé, êco na nye pwa tèpa pitèimuru, â nye pwa mwara é pâ tòotù kâra pitèimuru. Wàépwiri wâna na, na rà pâra nau piciapwâ naawê. ³⁹ Wiàna bwaa pwa cè muru cèna nûmawà na guwà tawèeri, â jè mwa pitùra goo naima, na pai pwa wèe na wâdé, na cè tòotù kâra wâratûâ. ⁴⁰ Ba péa rà niimiri wà tèpa Roma pâ, jè nama gûmagù napô, géé goo ê pwina tèepaa nabà. Â wiàna rà tawèerijè goro majoro é pitapitirijè, â o ticè na jè tòpi tàra goo.»

Â géé na càuru é pai tùra kêe, â é ina tàra pâ, na rà ipiina.

20

Paulo na Macédoine ma na Grèce

¹ Ûna jèe nabwé é pai pipwa kàra, â é papitiri tèpa cèikí wà Paulo, â é pagòrà.

Géé na càuru é jè pàara, â é picijiirà, â é pâra naa na province Macédoine. ² Â é tapàgà é pâ napô Macédoine, â é dau pagòò tèpa cèikí na rà tâa wê goro é pâ popai na wâru. Â géewê, â é pâra naa Grèce. ³ Â é bwaa tà tâa wê, naa na âracié parui. Â géé na càùé, â é pwa na é tò naa gòro wànga pâ naa na province Syrie. Êco na é tère pâ, pwa na rà pwa tûâ tée wà tèpa *Juif. Â é niimiri pâ, na é wâjué, ma é pâ naa Macédoine.

⁴ Wâru tèpa âboro na rà pâra wiâé géé na pâ jèpa ville—wà Sopater géé Bérée, pwina naî wà Pyrus; wà Aristarque ma Secundus géé Tésalonika; wà Gaïus géé Derbe; â âracié âboro mwara géé na province Asia—wà Timotéo, ma Tychique, ma Trophime. ⁵ Rà pâra béaa kâbâ*, â rà mwa tà tapacîbà wâna ville Troas. ⁶ Â napwa naa goobà, âna bà pa wànga géé na ville Filipi, géé na càuru é pâ *tòotù maina kâra 'pi-ija poloa na ticè nyaa kêe'. Â géé na càuru é 5 tòotù, â bà mwa pàdarirà naa Troas. Â bà bwaa tà tâa wê naa na caapwi nadàpara pwapwicîri.

Paulo na Troas

* 20:5 Kâbà—Wà Luka, pwi awii i tii bèeni, âna é bwaa tà tâa jaa wà Paulo.

⁷ Na bàrane kâra *tòotù pwicîri, â bà caatâa naima târa pa utimuru, ma tubiti ê poloa†. Â é patûra tèpa cèikî wà Paulo, tiagoro nabibiu kâra ne, ba ée jèe pâra jiiirà, na dàuru. ⁸ Bà picaatâa na é pwi naditârawâ na tâdòiti. Â dau wâru é pâ ânye na tâa wê.

É pawâro còwâ Eutyque

⁹ Pwa pwi âboro èpo, na nee Eutyque, âna é tâa na goropwârawâ kîri‡. Â, na é gére pwa nyakâra tûra wà Paulo, â é puuia wà pwini, â é tûu géé na âracié narawâ tâdòiti. Â, na rà pipagòtùé, âna é jèe bà.

¹⁰ Â é boo wà Paulo, â é cùué boo, â é tòtòopié, â é ina pâ: «Guwà cibwaa nama wâgotàwà, ba é bwaa nye wâro.»

¹¹ Ûna é too còwâ wà Paulo, â é tubiti ê poloa, â rà ija. Â é bwaa tûra ba gòiri mwara tiagoro pwârapwaa. Â géé na càuru pwiri, â é pâra jiiirà. ¹² Â wà tèpa cèikî, âna rà pâra wiâ i pwi âboro èpo [naa jaaé]. Â rà nye dau ipwàdéé diri kaa.

É tapoo pai wâjué còwâ kêe

¹³ Bà pâra béaa kà Paulo gòro wànga, ba nùmee na é pâ napòtia na ville Assos, â na bà mwa popaé géewê. ¹⁴ Â é tòme daribà naa gòro wànga naa Assos, â bà pâra naa na ville Mytilène. ¹⁵ Géewê, na tòotù géé paé còwâ, âna bà pâ goro jènere gòropô Kio. Â, na dàuru kêe, â bà coo na gòropô Samos. Â, na tòotù géé paé còwâ, â bà tèepaa naa na ville Milet. ¹⁶ Ba é jèe nye tûari wà Paulo pâ, o câé caa coo na Éféso, târa na o câé caa tà èrà wâna province Asia. Ba é wàcî, târa na é tèepaa naa *Iéruusaléma, wiàna pâri, na tòotù kâra Pentecôte, [*tòotù maina kâra piûnya].

É picijii tèpa cèikî na Éféso

¹⁷ Ûna bà tèepaa naa Milet, â é panuâ popai wà Paulo pâ naa Éféso, jaa tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri, ba na rà me marié naa Milet.

¹⁸ Ûna rà pitànaima, â é ina târa pâ: «Guwà jèe nye còo é pai wâro kòo naa nabibiu kàwà, tapoo na tòotù na go tèepaa medariwà naa na province Asia. ¹⁹ Â go piênawéna kà Pwiduée, na é ipakîri. Â, na pàra tòotù, âna go mu i, â go mu dau pidâpwicâariô goo é pâ tûa na èpà, na rà pwa tóo wà tèpa Juif. ²⁰ Guwà tâmogòori pâ go jèe ina tàwà diri é pâ pwina wâdé ba kàwà, â nye ticé na go naapwàniri goowà. Ba go picémara ma

† 20:7 Tubiti ê poloa—Sainte-Cène, eucharistie. Còo note goo Apostolo 2.42.

‡ 20:9 Tâa na goropwârawâ kîri—Càcaa muru pwicîri naa na pai pwa kàra. 20:17 Apostolo 18.21 20:18 Apostolo 18.19

pacâmuriwà, béaa kâra diri ê pâ âboro, ma naa na mwara ê pâ pwârawâ kàwà. ²¹ Go ina ba gòo tà tèpa Juif, ma tàpé na càra caa tèpa Juif mwara pâ, na rà pinünüma ma rà biirà naa goo Pwiduée, â na rà cèikí naa goo Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso.»

O câjè mwa caa picôjè cówâ

²² «Â êni, âna é tacoo goodê ê Nyuââê Pwicîri, ba na go pâra naa Iérusaléma, â câgo caa tâmogòori cè pwina o tèepaa mariô. ²³ É mu nye tà patêrêo naa na ê pâ napô ê Nyuââê Pwicîri pâ, ê karapuu, ma ê maagé còo, âna rà nye tàgére tapacîô. ²⁴ Êco na pé píticèmururu naa goo, na go bà, é, na go wâro. Ba wàeni é pwina dau pwamuru naa goo: Na go tubamwara^S é wakè na é naa tôo wà Pwi Ukai Iésu, na go picémara ê *Picémara Wâdê, goo ê *pimeaari imudi kà Pwiduée.

²⁵ «Ia go picémara pâ jaawà ê *Mwaciri kà Pwiduée. Â nabàni, âna go tâmogòori pâ o câjè mwa caa picôjè cówâ. ²⁶ Êkaa pwiri, na go ina ba gòo tàwà nabàni, pâ: Wiàna cè pwi jè ârapàarawà, âna o tiàué jaa Pwiduée, â câgo caa pwi majoroé. ²⁷ Ba go jèe picémara tàwà, diri ê pâ pwina, na guwà tâmogòori, naa goo ê auniimiri kà Pwiduée. Â nye ticè cèna go pwàniri goowà.»

Tòimiri bwàti tèpa cèikí

²⁸ «Guwà ipwacòowà, â guwà tòimiri bwàti mwara é wâra pwapwicîri kêe, ba tèpa âboro kà Pwiduée. Ba é Nyuââê Pwicîri, âna é naarà tàwà, ba na guwà wéaarirà, wàilà na é jèe wârirà wà Pwiduée, goro é pai bà kà Pwina naîê Iésu*. ²⁹ Ba go nye tâmogòori pâ géé na càuru é pai pâra kôo, â rà o tèepaa me wà tèpa âboro na tèpa pwâ. Â rà pwacèwii tèpa macii a piuti na rà o tòdidiri é na gomu goowà. ³⁰ Â nye géé nabibiu kàwà mwara, na rà o cimadò géewê wà tàpé na rà pwâ, ba na rà dàti tèpa cèikí wiàrà.»

Guwà ipwacèwii

³¹ «Guwà tà tàcî, â guwà tà niimiri pâ po âracié naja na go tâa jaawà. Â pwa é pâra pàara na, mu tûu é pwâra jawé kôo na go mu pagòowà jècaa, naa ne ma pwaa. ³² Â nabàni, âna go naawà tà Pwiduée, ma é popai goro é pimeaari imudi kêe. Ba wàé na tà tée é pàtamee, târa ma é pagòowà, ma naa tàwà é pâ

20:23 Apostolo 9.16, 21.11 **20:24** Apostolo 21.13; 2 Timotéo 4.7 **S 20:24** Na go tubamwara—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagéé pâ popai bèeni: Naa na ipwàdée. **20:28** 1 Timotéo 4.16; 1 Pétèru 5.2–4 * **20:28** Goro é pai bà kà Pwina naîê Iésu—é, Goro é pai bà kêe {Pwiduée}. Grec: Goro é pai joro domii kêe. **20:29** Mataio 7.15; Ioane 10.12 **20:31** 1 Tésalonika 2.11

*aupwényunyuâari na é jèe nabwé ipwabwàti, ba kà tèpa âboro kèe.

³³ «Ûna go bwaa tâa jaawà, â càcaa nümoo goo cè mwani pwaa, ma cè mwani mii, ma cè ârabwée kâra cè pwi jèpwi. ³⁴ Ba guwà nye tâmogòori pâ go nye wakè goro é du na-araraîô bèeni, ba târa é pwina nümabà goo, ma wà tèpa béeò. ³⁵ Â go jèe paari tàwà mwara pâ, na jè wakè, târa ma jè pitu tà tàpé na rà maagé ma piticè kâra. Na jè wàrapwiri, â jè niimiri é popai kà Pwi Ukai Iésu na é ina pâ: “Dau maina ipwadée kà pwina é naa, jii pwina é tòpi.”»

³⁶ Â géee na càuru é pai tùra kèe bèepwiri, â é tùu jùrué wà Paulo, â rà capai pwapwicîri naima. ³⁷ Â rà ibwénüu, ba na rà picijiié, â rà nye po cau i diri. ³⁸ Ba po dau pikîri é pwâranümarà, géee goro na é ina tàra pâ, o càra mwa caa picôora còwâ. Â géewê, â rà ciaé boo tiagoro é wànga.

21

Gòobàra pâra kà Paulo naa Iérusaléma

¹ Bà ipicijii ma tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri na Éféso, â bà tò naa gòro wànga. Â bà itàa ba tàrù naa gòropô Cos*. Ûna dàuru, â bà too naa gòropô Rhodes, â géewê, â bà pâra naa na ville Patara. ² Naawê, âna bà pâmari pwi wànga pâ naa na ére napô Phénicie, â bà tò naa gò, â bà pâra. ³ Â bà pâra, â ùna bà niâ pâ, â bà côo é pô Chypre, â bà tòpòé naa gòro aèmwü. Â bà itàa dàra province Syrie, â bà ti wâna pwi jè ville wê, na nee Tyr, wâna na na kai naawê é wànga.

⁴ Ûna bà pâmari tèpa cèikî wê, â bà tà tâa jaarà naa na caapwi nadàpara pwapwicîri. Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é naa tàra é popai goo Paulo. Â rà ina tée pâ, na é cibwaa too naa *Iérusaléma†. ⁵ Êco na, géee na càuru caapwi nadàpara pwapwicîri, â bà coo gòobàra pâra kâbà. Â rà piciabà wà tèpa tâa wê, wàilà mara wâdàra, ma èpo kâra. Rà ciabà tia bàrawià, â na bà tèepaa boo, â bà tùu jùrubà, â bà pwapwicîri. ⁶ Nabwé, â bà tò naa gòro wànga, â rà wâjué còwâ naa jaarà wà tèpa cèikî.

Patêre Paulo pâ o tâjùrué

⁷ Bà còpòo géee Tyr, â bà pâra naa Ptolémaïs, pwi aucoo kâra wànga. Â bà tubanabwé naawê é pâra kâbà gòro wànga. Géewê,

20:33 1 Korénito 9.11–12 **20:34** Apostolo 18.3; 1 Tésalonika 2.9 * **21:1** Cos; Rhodes—Ârailu pô na nawià Méditerranée naa goro jènere napô Turquie. (Wâ Turquie, âna é province Asia naa na pâara kà Paulo.) **21:4** Apostolo 20.23

† **21:4** Munaa é ina é Nyuâaê Pwicîri pâ, o tubaèpà tà Paulo, wiàna é pâra naa Iérusaléma. Pwiri wàilà tèpa âboro na rà pame popai-bà, âna rà niimiri pâ, pai ina wèe pâ, na é cibwaa pâra naawê.

â bà pâra nau pwabwàcu tà tèpa cèikî, â bà bwaa tàpo tâa caapwi tòotù wâjaara.

⁸ Bà còpòo pâ naa Césarée na dàuru. Ûna bà tèepaa naawê, â bà pitâa jaa wà Filipino, pwi a picémara ê *Picémara Wâdé, wà pwi jè ârapàara tèpa 7 dikona na ia pitòrigarirâ na Iérusaléma.

⁹ Wà pwiibâ, âna ârapàpé ê pa èpo dopwa kêe, na rà pa *péroféta. [Ba rà inapàpari ê pâ popai na cùrurâ goo Pwiduée.]

¹⁰ Â jèe dau wâru ê tòotù kâbâ naa na pwi ére-bâ.

Â, na pàara-bâ, âna é tèepaa boome gée napô *Judée wà pwi jè péroféta, na nee Agabus. ¹¹ Â ûna é pâmaribâ, â é pa karapuu kâ Paulo, â é ipii còwâ é du âê ma du iê goo, â é ina pâ: «Wâeni é pwina é ina é Nyuâaê Pwicîri: “Wà pwi âboro na kêe é karapuu bèeni, âna rà wârani târa cè pai piié wà tèpa *Juif na Iérusaléma. Â rà o mwa naaê tà tàpé na càra caa tèpa Juif†.”»

¹² Ûna bà tère pwiri, wàibâ ma tèpa tâa wê, â bà tacoo goo wà Paulo pâ, na é cibwaa too naa Iérusaléma.

¹³ Êco na é tòpi tâbâ pâ: «Cina guwà gére i, ma pwa ma pikîri é pwâranümo? Wiàna tòo-o ma pôtâmwarâo naa goo nee Iésu na Iérusaléma, âna go jèe pipwabwàtio.»

¹⁴ Ûna càcaa pâri ma bà tubatûu ê pwâranümee, â bà nabwé na bà tacoo gooé, â bà ina pâ: «Wâdé na coo é câbawâdé kâ Pwi Ukai.»

¹⁵ Géee na càuru ê pâ tòotù-bâ, â bà too naa Iérusaléma. ¹⁶ Â rà me wiâbâ wà pâra tèpa cèikî géee Césarée, â rà popabâ pàdari pwi âboro na nee Mnason, ba na bà pitâa jaaé. Wà pwiibâ, âna pwi âboro géee gòropô Chypre, â pwina jèe gòrié na ê cèikî.

Paulo ma tèpa pitûa géee Iérusaléma

¹⁷ Ûna bà tèepaa naa Iérusaléma, â rà tòpibâ naa na ipwâdéee wà tèpa cèikî. ¹⁸ Na tòotù géee paé còwâ, âna bà pâra wiâ Paulo naa jaa wà Jacques§. Â rà cau ipitiri naawê wà tèpa pitûa kâra wâra pwapwicîri. ¹⁹ Ûna é pwabwàcu tàra diri wà Paulo, â é piwiâ tàra diri ê pâ namuru na é pwa wà Pwiduée, naa nabibiu kâ tàpé na càra caa tèpa Juif, na pàara na é picémara tàra é popai. ²⁰ Ûna rà tère pwiri, â rà dau pwamaina Pwiduée.

Tèpa cèikî na rà tèpa Juif

Â rà ina tée pâ: «Gà còo, co pwi béebâ, jèe po dau wâru tèpa Juif na rà cèikî [naa goo Iésu] âna rà bwaa dau déi goo ê *Naèa

21:8 Apostolo 6.5, 8.40 **21:10** Apostolo 11.28 **21:11** Apostolo 20.23, 21.33

† **21:11** Tàpé na càra caa tèpa Juif—Wà tèpa coda roma na rà tanamiri Iésu naa goro kurucé. **21:13** Apostolo 20.24 § **21:18** Jacques—Còo note goo Apostolo 15.13. **21:19** Apostolo 15.12 **21:20** Apostolo 15.1,5

kà Moosé. ²¹ Â rà tère pâ wâgà, na picòo tà pàra tèpa Juif—wàilà na rà piwâro naima ma pàra tèpa âboro ité—pâ, na rà biirà jii ê Naèà kà Moosé. Â rà tère mwara pâ gà ina tàra pâ, na rà cibwaa pwa *kamaî tà tèpa nari èpo kàra, â na rà cibwaa pàra wiàra ê nyamanya kà tèpa Juif. ²² O mwa wànau? Ba rà mwa tère pâ gà wâni.

²³ «Gée goro pwiri, â wâdé na gà pwa pwina bà ina tâgà. Ba rà wâni nabibiù kâbà ârapàpé âboro na rà pwa ê *ipwataâboro tà Pwiduée. ²⁴ Wâdé na gà poparà wiâgà, ba na guwà pwa ma wàilà ê 'pwapwicîri târa pai pinuwa*'. Â gà wâri ê pwina tiâu jiià goro ê wakè bèepwiri, ba na rà o pwârü ê pûrurà. Â rà o tâmogòori wà tèpa âboro pâ, ê pwina rà tère naa googà, âna pwâ. Â nye wâgà mwara, âna gà o paari pâ gà pwi a pitòimirigà mwara, naa goro ê Naèà.

Tii tà tàpé na càra caa tèpa Juif

²⁵ «Â napwa naa goo wà tàpé na càra caa tèpa Juif, na rà jèe cèikî, âna bà jèe pwa tii darirà. Â bà ina tàra ê aupitûâri kâbà: “Guwà cibwaa uti ê pâ macii na pwa *ârapwaaìlò goo târa pâ ânuuru duée. Guwà cibwaa uti ê domii, ma ê pâ macii na dàúru nyarà (ba jèe càcaa còobé ê domii kàra). Â guwà cibwaa ipuu imudi.”»

²⁶ Â é wâgoo ê auniimiri kàra wà Paulo, â é popa tèpa ârapàpé âboro bèepwiri. Â, na tòotù géeme còwâ, â rà tapoo ma wàè ê 'pwapwicîri târa pai pinuwa' wiàra ê naèà kà tèpa Juif. Â gée na càué, â é too naa na *Wàra pwapwicîri wà Paulo, â é inapàpari ê tòotù na rà o mwa jèpa pwa ârapwaaìlò na; ba na rà paari pâ, rà jèe tubanabwé ê *aupwataâboro kàra.

Rà tâjùru Paulo pàra tèpa Juif

²⁷ Naa pwâadàra ê caapwi nadàpàra pwapwicîri, âna wà tèpa Juif gée na province Asia, âna rà còo wà Paulo naa na Wàra pwapwicîri, â rà pinaa ârapûru wà tèpa âboro, ba na rà tâjùrué.

²⁸ Â rà ina pâ: «Tèpa *Isaraéla, guwà me nau pitu tâbà! Wàéni ê pwi âboro na é picémara pitiri pâ, naa cicara ê Ba kâjè, ma ê Naèà kà Moosé, ma ê Wàra pwapwicîri bèeni! Â nabà, âna é jèe còbèedari† mwara ê pwi ére pwicîri bèeni, ba é jèe pwa ma naadò naawê wà tàpé na càra caa tèpa Juif!» ²⁹ (Rà ina

21:23 Nombres 6.1–20; Apostolo 18.18 * **21:24** Pai pinuwa; Pwârü ê pûrurà—Còo mwara Ipwataâboro naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. Pwiri wà tàpé na rà pwa ê aupwataâboro bèepwiri, âna rà tà pitanami, â wâdé na rà pwa ê 'pwapwicîri târa pai pinuwa' ba na rà wâdé mwara na ara Pwiduée.

21:25 Apostolo 15.29 **21:26** 1 Korénito 9.20 † **21:28** Còbèedari—Profaner. Pwicîri na popa too ê pwi âboro na cáe caa pwi Juif naa na Wàra pwapwicîri kà tèpa Juif. Ê wârimuru kêe, âna pwâra bà. **21:29** Apostolo 20.4

pwiri, ba rà còoru naima ma Trophime, pwi âboro gée Éféso, naawê na Iérusaléma, â rà niimiri pâ é popaé dò naa na Wâra pwapwicîri wà Paulo.)

³⁰ Â diri é ville, âna é pikòì, â rà itàa me diri é pâ âboro, â rà tâjùru wà Paulo. Â rà dàtié còobé gée na Wâra pwapwicîri, â rà nye pò ma târi kaa é pâ goropwârawâ†. ³¹ Â rà jèe pimudàra, ba na rà tètàmwereê.

Rà pacoora tèpa coda roma

Éco na é pâ nau tère wà pwi caa kâra coda *roma pâ, rà gùmagù diri tàpé Iérusaléma. ³² Â é nye pò ma popa kaa tèpa coda ma tèpa caa kâra, â rà itàa pâ dàra. Ûna rà còora wà tèpa âboro, â rà nye nabwé kaa na rà èi wà Paulo.

³³ É nye pâra kaa wà pwi caa kâra coda, â é tâjùru Paulo, â é pwa ma piie goro ârailu itùpaò. Â é tawèeri tèpa âboro pâ: «Wàilàapà pwini, â dà cè pwina é pwa?»

³⁴ Â rà ina wà pàra tàpé pâ wàrani, â rà ina pàra tàpé pâ wàrana. Â câé caa tâmogòori wà pwiibà pâ, wàilàapà cèna âjupâra ba rà po dau pikòì. Â é ina pâ, na popa Paulo too naa na wâra coda. ³⁵ Â rà popaé wà tèpa coda. Ûna rà tèepaa naa gòro aucò too, â rà jèe po tàmee, ba rà po dau putàmu wà tèpa âboro, â nye nùmarà na rà èié. ³⁶ Ba rà cau pâra diri wiâê burà tomara pâ: «Naaê, ba na bà pòtàmwereê!»

É patùra tèpa Juif Paulo

³⁷ Wà tèpa coda, âna pwa na rà naadò wà Paulo naa na wâra coda, â é ina tà pwi caa kâra [naa na pwâratùra grec] pâ: «Pwiri o nye pâri ma go ina tâgà cè jè muru?»

Â é pò wà pwini, â é tòpi tée pâ: «Gona gà pwa grec? ³⁸ Gona càcaa wâgà pwi *Aigupito§, pwi a pwa ma gùmagù é napô?— wà pwi a pa pâ naanigée namaré é 4 000 âboro târa tû paa dàra é pwâra ukai kâbà?»

³⁹ Â é tòpi tée wà Paulo pâ: «Bwa! Wâgo, âna go pwi Juif, â go pwi a tèpa naa Tarse, napô gée na province Cilicie, pwi napô na dau maina. Â go ilari jiigà pâ, càcaa pâri ma go patùra é pâ âboro bèeni?»

⁴⁰ Â é ina wà pwiibà pâ: «Îgà!»

† **21:30** Rà...târi kaa é pâ goropwârawâ—Rà pwa pwiri, ba pwicîri na jè pwa é pwina èpà naa na, â pwi ére na pâri ma jè cârù wâwê. Â càcaa nùmarà na wà Paulo, âna é uru too naawê. **21:36** Luka 23.18 **21:38** Apostolo 5.36–37 § **21:38** Pwi Aigupito na é pwi Juif, na nùmee na rà paègò tèpa Roma gée napô Judée. (Còo é popai goro Zélote na 1.13.)

Â é coo gò i aucò wà Paulo, â é pwa ineremuru târa ê pâ âboro goro îê. Ûna nye po ticè pwâratùra kaa, â é patùrarà, goro *hébèru, pwâratùra kà tèpa Juif.

22

¹ Â é ina pâ: «Bwa; tèpa jènereô ma tèpa caa, guwà tère pwina go ina tàwà ni, ba târa béipwamuruô.»

² Ûna rà tère na é patùrarà naa na é pwâratùra kàra, â mwa dau ticè airà kaa.

Go pwi âji Juif

Ê ina tàra wà Paulo pâ: ³ «Go pwi *Juif, pitèpao naa Tarse wâna province Cilicie, êco na èrùo naani *Iérusaléma. Â wà Gamaliel* na é pacâmuriô, pwi âboro imaina naa jaa wà tèpa caa kâra câmu. Â é còo tîo bwàti ê *Naèa kà tèpa jooorojè. Go pwi a tàcî ba kà Pwiduée pwacèwiiwà diri nabà. ⁴ Go tubaèpà tà tàpé na rà *pâra wiâ Pwi Ukai Iésu. Ba go pwa ma tâjùrurà ma piirà—tèpa pao ma ilàri mwara—â go tûrà naa na karapuu. Â go pwa ma tètâmwara pàra tàpé géè goorà.

⁵ «Wà pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaailò ma é *wâratûâ kà tèpa ijiao, âna rà o *paâjupâraô. Ba go tòpi jiià è pâ tii, ba na go naa tà tèpa jènerejè, tèpa Juif na rà tâa Damas. Ê pâ tii-bà, âna rà naa è tàrù kôo, ma go pâra naawê, nau tâjùru tèpa cèikî naa goo Iésu, ma poparà me naa Iérusaléma, ba na pwa wârimuru tàra. Â go pwa diri ê pâ muru bèepwiri.»

É piwiâ pwâra to kà Pwi Ukai

⁶ «Êco na, ûna go gére pâra wii naigé, ûna po gopaé bwàti, na go pâra mwûnyabweri Damas, â é nye me kaa géenidò napwéretòtù è pwi pwéelaa na dau maina, â é èùruo. ⁷ Go nye tûuboo kaa naa napuu, â go tère è pwâratùra na ina pâ: “Saulo, Saulo, cina gà tubaèpà tîo?”

⁸ «Â go tòpi tée pâ: “Wâgà wàa, co pwi ukai?”

«Â è tòpi tîo pâ: “Wâgo Iésu géè Nazareth, na gà gére tubaèpà tîo.”

⁹ «Wà tàpé na rà pâra wiâô, âna rà còo è pwéelaa, êco na càra caa tère è pwâratùra kà pwina é patùrao.

¹⁰ «Â go ina pâ: “O dà cèna go pwa, co Pwi Ukai?”

«Â é tòpi tîo wà Pwi Ukai pâ: “Gà cimadò, â gà pâra naa Damas, ba o mwa ina tâgà naawê, cè pwina gà o pwa.”

¹¹ «Ûna go niâ, â jèè câgo caa còojè. Â rà mwa po tu naa goro îô wà tèpa béèò, â rà popao pâ naa Damas.

¹² «Pwa pwi jè âboro wê, na nee Ananias. Wà pwiibà, âna pwi âboro na é dau pwi a pitòimirîé, ma pâra wiâra é Naèà kà *Moosé. Â rà dau inaê ba wâdé wà diri tèpa Juif na rà tâa Damas. ¹³ Â é me mariô wà pwiibà, â é ina tôo pâ: “Saulo, pwi a cèikî béèò, gà niâ còwâ!”

«Â go nye niâ còwâ kaa, â go còoê. ¹⁴ Â é ina tôo pâ: “É jèè pitòrigarigà wà Pwiduée kà tèpa jojoorojè, ba na gà tâmogòori é câbawâdé kèe, ba na gà còo wà pwina é *târù, wà Iésu; ba na gà tère é pâ popai na é ina tâgà. ¹⁵ Ba gà mwa pwi a paâjupâraê, naa jaa tèpa âboro diri, goo é pâ namuru na gà còo ma tère. ¹⁶ Â êni, âna dà na gà cipacîri? Gà cimadò ma *upwaagà. Â gà pwapwicîri tà Pwi Ukai†, ba na o pwanauri é pâ èpà'gà.”

Pâdari tàpé na càra caa tèpa Juif

¹⁷ «Gée na càué, â go jèè wâjué còwâ naa Iérusaléma. Â, na jè tootù, na go bwaa gére pwapwicîri wâna *Wâra pwapwicîri, â é pipaarié tôo naa na nyuâa wà Pwi Ukai. ¹⁸ Â é ina tôo pâ: “Gà piwàcî, â gà còobé wài gée Iérusaléma, ba wà tèpa âboro wâni, âna o càra caa tòpi é pai paâjupâraô kâgà.”

¹⁹ «Â go tòpi tée pâ: “Pwi Ukai, rà nye tâmogòori pâ béaa, âna go pâra naa na *wâra pitapitiri, â go pwa ma tâjùru wà tàpé na rà cèikî naa googà. Â go nama pâdirà, ma naarà dò naa na karapuu. ²⁰ Ûna nama catâmwara wà Étienne, pwi ênawéna'gà, âna go tâa wê mwara. Ba go pwi jè a wâgoo é auniimiri kà tàpé na rà catâmwereê, â go wéaari mwara é ârabwée kàra.”

²¹ «Êco na é ina tôo wà Pwi Ukai pâ: “Gà còobé [gée Iérusaléma] ba go mwa nama gà pâ naa na, na wâiti wê, dari tàpé na càra caa tèpa Juif.”»

Pwa na rà pâdié tèpa coda

²² Rà tâmaari wà Paulo tia wê wà tèpa Juif. Êco na, ûna é ina pâ, na é pâra dari tàpé na càra caa tèpa Juif, [â rà nye putâmu kaa] â rà tomara too pâ: «Kaa! Jè gére wéaari târa dà, é pwâra âboro na wârani?! Catâmwereê! Ba càcaa pâri ma é wâro!» ²³ Â rà nye wiikau kaa, â rà tòpwùtù ma tâjii é pâ ârabwée kàra, â rà tû too é dàuru puu‡.

²⁴ Wà pwi a pitûâ kâra coda *roma, âna é ina tà tèpa coda kèe pâ, na rà popa dò wà Paulo naa na wâra coda. Â pwa na rà pâdié goro ubati§, ba na é ina târa é majoroé ma rà uu [ma

† **22:16** Â gà pwapwicîri tà Pwi Ukai—Grec: Naa na nee. **22:18** Apostolo 9.29–30 **22:19** Apostolo 8.3, 26.9–11 **22:20** Apostolo 8.1 **22:21** Apostolo

9.15 ‡ **22:23** Tòpwùtù ma tâjii é pâ ârabwée... Rà wârapwiri na rà miiri é jè muru, é, na rà putâmu. Rà niimiri pâ, é ina wà Paulo pâ: «É tûtâjii tèpa Juif wà Pwiduée, â é pitòrigari tèpa Ba.» § **22:24** Ubatî—Dau èpà, ba pwa noo kâra duuru macii, târa ma dàpàgà é naparawére âboro.

putàmu naa gooé] wà tèpa Juif.

Neeô âna tâa na tii kàwà

²⁵ Êco na, ûna rà tòoé, ba na rà pâdié, â é ina wà Paulo tà pwi jè caa kâra coda na é tâa wê, pâ: «Gona nye pwa tàrù kàwà ma guwà pâdi pwina é tâa na tii kàwà, tèpa Roma, na bwaa càcaa pâji pitèié?»

²⁶ Â [é pò] wà pwi caa kâra coda, na é tère pwiri, â é pâra nau patère pwi a pitûâ maina kâra pâ: «O dà cèna gà pwa tà pwi âboro bèeni? Ba é pwi Roma!»

²⁷ Â é me wà pwi a pitûâ dari wà Paulo, â é tawèerié pâ: «Ico pwini, gà pwi a tâa na tii kâjè tèpa Roma?»

«Ûu.»

²⁸ «Gà còo, wâgo, âna po dau wâru mwani na go tòpò târa ma go pwi Roma!»

«Wâgo âna na pitèpao, âna go jèpwi Roma.»

²⁹ Ûna é tère pwiri wà pwi a pitûâ, â nye dau wâgotêe kaa. [Ba pwicîri] na rà pii wà pwi a tâa na tii kâra. Â napwa naa goo wà tèpa coda na ia rà pwa na rà pâdié, âna rà panuê kaa!

Paulo na ara wâratûâ maina

³⁰ Wà pwi a pitûâ kà tèpa coda, âna nùmee na é tâmogòori bwàti cè majoroé ma rà pitòti* Paulo wà tèpa Juif. Â, na dàuru, âna é tûâri tà tèpa pwa *ârapwailò, ma diri é wâratûâ maina kà tèpa Juif pâ, na rà ipitiri. Â é nama tapwùtù ê pâ itùpaò gée goo Paulo, â popaé me, ma tòpòé naa nabibiu kàra.

23

¹ É nye po niâri tèpa wâratûâ wà Paulo, â é ina tàra pâ: «Tèpa jènereô, càcaa gùmagù ê pwâranümoò na ara Pwiduée, goo ê wâro kôo tiagoro nabàni.»

² Â ûna é tère pwiri wà Ananias, pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwailò, â [é putàmu. Â] é cùru tàpé na rà cimwünyabwèri wà Paulo pâ, na rà tamoori pwêe.

³ Â é ina tée wà Paulo pâ: «Ée mwa wâri tâgà wà Pwiduée! Ba nùmagà na gà tèio goro é *Naèà, êco na gà gère còbèedari é Naèà, ba gà pwa ma rà èio! Wâgà na po dau wâdé pwâgà, êco na, napwa naa goo ê pwâranümagà, âna po dau bàutê na!»

⁴ Â wà tàpé na rà tâa goro jènere wà Paulo, âna rà ina tée pâ: «É! Gà tàgère ina ba èpà wà pwi ukai kà tèpa pwa *ârapwailò kà Pwiduée!»

⁵ Â é tòpi tàra wà Paulo pâ: «[Pwanaurio] co tèpa jènereô, ba câgo caa tâmogòori, pâ, é pwi ukai kà tèpa pwa ârapwailò!

22:25 Apostolo 16.37

22:29 Apostolo 16.38

* 22:30 Pitòti (é, pitòtiri,

tòti)—Accuser.

23:2 Ioane 18.22–23

23:3 Mataio 23.27

23:5 Exode

22.27

Âjupâra pâ é ina é *Tii Pwicîri pâ: *Gà cibwaa tùra ba èpà naa goo pwi a pitûâ kêra é Ba'gà.*»
Exode 22.27»

Rà pitadàrùrà tèpa wâratûâ

⁶ É nye tà tâmogòori wà Paulo pâ wà tèpa tâa na é wâratûâ, âna [tèpa tâa na, du ârailu ére goro pwapwicîri]—wà tèpa *Farasaio ma wà tèpa *Sadukaio. Â é ina tàra pâ: «Tèpa jènereò! Go pwi Farasaio, â wà caa kôo, âna pwi Farasaio, â go cèikî naa goo é pai o wâro còwâ kà tèpa bà. Êkaa na rà tèio!»

⁷ Ûna é ina pwiri, â wà tèpa Farasaio ma tèpa Sadukaio, âna [rà nye iputàmu kaa] â rà pitadàrùrà. ⁸ (Ba rà ina wà tèpa Sadukaio pâ, nye ticè wâro còwâ kà tèpa bà, â nye ticè *angela, â nye ticè duée. Â napwa naa goo wà tèpa Farasaio, âna rà cèikî naa goo diri é pâ pwi bèepwiri.)

⁹ Ûna rà jèe gére dau pitùra too, â rà nye cimadò kaa wà pàra tèpa *dotée goro é *Naèà, gée nabibiu kà tèpa Farasaio. Â rà ina pâ: «Nye ticè cèna bà còo cèna èpà cèna é pwa wà pwi âboro bèeni. Pwiri é patùraé cè angela?»

¹⁰ Ûna jèe pâra nau pimaina too é pai iputàmu kàra, â é niimiri wà pwi a pitûâ kà tèpa coda pâ, péa rà tà ténoori wà Paulo, â é ina tà tèpa coda kêe pâ, na rà popaé dò còwâ, naa na wâra coda.

¹¹ Na ne, âna é pièpàparié tà Paulo wà Pwi Ukai, â é ina tée pâ: «Gà gòo, ba gà jèe *paâjupâraô naani *Iérusaléma, â o wâdé mwara na gà paâjupâraô na *Roma.»

Rà ipwa tûâ ba na rà catàmwereé

¹² Na dàuru kêe, âna rà pitòpò tûâ wà pàra tèpa *Juif, â rà *ipwataâboro pâ o càra caa ija ma wâdo béaa kêra cè pai caamwara wà Paulo. ¹³ Wà tàpéebà, âna rà wâdò còwâ kêra 40 âboro.

¹⁴ Â rà pàdari tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaìlò ma tèpa ijiao, â rà ina tàra pâ: «Bà jèe ipwataâboro pâ o câbà caa ija, tiagoro na bà mwa tètàmwara wà Paulo. ¹⁵ Êkaa na, wâdé na guwà nama ilari jii wà pwi a pitûâ kêra coda pâ, na é popa me wà Paulo dariwà, wâguwà ma diri é *wâratûâ maina. Â guwà ina tée pâ nùmawà na guwà jèu còo bwàti còwâ é pai gére pwa wârimuru kêe. Â wàibà, âna bà o caamwereé béaa kêra cè pai tèepaa me kêe naani.»

É patêre Paulo pwi niaa gooé

¹⁶ Êco na wà pwina niaa goo Paulo, âna é tère pâ pwa na rà ipwa tûâ tà Paulo. Â é too nau patêreé naa na wâra coda.

17 Â wà Paulo, âna é todà pwi jè caa kâra coda, â é ina têe pâ: «Gà popa pâ pwi âboro èpo bèeni dari pwi a pitûâ kàwà, ba pwa jè muru na nùmee na é ina têe.»

18 Â é popa wà pwini, â é ciaé pâdari pwi a pitûâ kêe, â é ina têe pâ: «É todò wà Paulo, pwi a pwa karapuu, â é cùruo pâ, na go cia medarigà wà pwi âboro èpo bèeni, ba pwa jè muru na nùmee na é ina tâgà.»

19 Â é dàti i pwi nari âboro èpo wà pwi a pitûâ, â ru tàpo géé paé nau coo, â é tawèerié pâ: «Dà cèna nùmagà na gà ina tôo?»

20 Â é tòpi têe pâ: «Rà pitêrerà wà tèpa Juif, ba na rà ilari jiigà pâ, na gà nama é me widàuru wà Paulo, naa na wâratûâ maina kàra. Ba rà o ina pâ nùmarà na rà tâmogòori bwàti cè pwina é pwa. 21 Êco na gà cibwaa pitêre dâra! Ba rà o ipwa tûâ têe. Ba rà wâdò còwâ kâra 40 wà tàpé na rà jèe ipwataâboro pâ o càra caa ija ma wâdo, tiagoro cèna rà o pòtàmwereê. Â êni, na rà jèe nabwé ipwabwàtirà, â rà tapacîri co cèna gà ina.»

22 Â é tòpi têe wà pwi a pitûâ pâ: «Gà cibwaa wiâ é pwâra pitùra kâju!» Â é panuê.

Rà popa Paulo pâdari pwi kupénoo

23 Wà pwi a pitûâ, âna é todà tupédu caa kâra coda kêe, â é ina tàru pâ: «Gàu ipwabwàti 200 coda [na rà pa tàuwa] ma 70 coda na tâa gòro òoci, â 200 coda na rà tèpa tò da, ba na rà pâ naa Césarée na 9h bàrane. 24 Guwà pwabwàti mwara cè tèpa òoci, ba na cia pâ wà Paulo naa jaa wà pwi kupénoo Félix. Â guwà wéaarié bwàti, ba na càcaa tèepaa têe cè pwina èpà.»

25 Â nabwé, â é wii ê tii bèeni:

26 Tii kà Claude Lysias tà kupénoo Félix. Bwàcu'gà.

27 Go panuâ paé darigà wà pwi âboro bèepwiri. Ba wà tèpa Juif, âna rà popaé, ba na rà tètàmwereê. Êco na, ûna go tere pâ pwi ârati kâjè tèpa Roma, â bà pâra ma tèpa coda kôo nau upaé jirà. 28 Â nùmoo na go tâmogòori cè majoroé ma rà pitòtié goo, â go popaé pâ, naa na wâratûâ kàra. 29 Â go pâdari pâ nye ticè èpà cèna é pwa na pâri ma pòtàmwereê goo, é, ma é pwa karapuu goo. Ba é pâ pwina rà pitòtié goo, âna nye êco, pâ popai goro naèà kàra.

30 Ûna patêrêo pâ rà pitù tûâ têe wà pàra tèpa Juif, â go nye pò ma panuê paé darigà. Â go ina mwara tà tàpé na rà pitòtié pâ, na rà mwa nye ina tâgà, cèna rà ina naa gooé.

Topai tâgà.

³¹ Â wà tèpa coda, âna rà pwa ê pwina é ina tàra wà pwi a pitûâ kàra. Ba, na ne, âna rà popa pâ wà Paulo, naa na ville Antipatris. ³² Na dàuru kêe, âna rà wâjué còwâ [wà tèpa po pâra] naa na wâra coda. Â wà tàpé na rà tâa gòro òoci, âna rà tà pâra co ma wà Paulo. ³³ Â rà tèepaa pâ naa Césarée, â rà naa i tii tà pwi kupénoo, â rà panuâ Paulo tée.

³⁴ Géé na càuru é pai pûra kêe i tii, â é tawèeri wà Paulo pâ: «Gona gà pwi âboro géé na dà province?»

Â é tòpi tée pâ: «Gée Cilicie.»

³⁵ Â é ina tée wà pwi kupénoo pâ: «Go mwa tawiâgà, wiàna rà tèepaa me wà tèpa pitòtigà.» Â é tûâri tàra pâ, na wéaari wà Paulo naa na pwârawâ maina na é nama bari wà ukai *Héroda Maina.

24

Paulo na ara pwi kupénoo Félix

¹ Po 5 tòotù géé na càué, âna rà tèepaa boo naa Césarée wà Ananias, pwi *ukai kà tèpa pwa ârapwaaìlò, ma wà pàra tèpa ijiao kà tèpa *Juif, ma wà pwi apoka* na nee Tertullus. Â rà pàdari wà pwi kupénoo Félix, ba na rà piciapwâ tée goo wà Paulo. ² Â é todà me wà Paulo i pwi kupénoo [ba na é coo araé].

É pitòti Paulo wà Tertullus

É pitòti Paulo wà Tertullus [na ara pwi kupénoo] â é ina pâ: «Bwa; Kupénoo Félix, wiàna bà wâro na é tàbwàti ma é pinaanapò, â na wàrapwiri géé googà, â géé goro é pai tûârigà, ma é pai pa'gà bwàti é napò kâbà. ³ Bà pwaolé tâgà, géé na âji pwâranümabà, goo é pâ namuru bèepwiri. ⁴ Càcaa nümoo dâra popa jiigà cè pàara cèna gòri, êkaa na go ilari jiigà pâ, gà pidàpwicâarigà na ji pàara, ba na gà tère cè pwina go o ina tâgà.

⁵ «Bà còo pâ wà pwi âboro bèeni, âna é nye dau pwi âboro èpà kaa, ba é tò dii ma bara, naa nabibiu kà tèpa Juif, wà gòropuu pitiri, â é pwi caa kà tèpa *Nazaréen* (neere pé pwi jè pwapwicîri). ⁶ Wàé mwara na é mudàra ba na é còbèedari é *Wâra pwapwicîri, êkaa na bà tâjùrué {ba nümabà na bà tèié wiàra é *Naèà kâbà.

⁷ «Èco na wà pwi a pitûâ kâra wâra coda, Lysias, âna é me, â é nye pò ma popaé imudi jiiibà. ⁸ Â é ina tà tèpa pitòti Paulo pâ, na rà medarigà, ma rà ina tâgà é pâ namuru na bà pitòtié goo.} Â wiàna nümagà, â gà tawèeri Paulo, ba wâdé na é nye ina tâgà é pwina bà pitòtié goo. Nabwé.»

* 24:1 Pwi apoka—Avocat. Pwi a-ipamurujè naa na wâra pitèimuru.

⁹ Â wà tèpa Juif, âna rà ina pâ é pwina é ina wà pwini apoka Tertullus, âna âjupâra.

É ipwamuruê Paulo

¹⁰ Wà pwi kupénoo, âna é pwa ineremuru tà Paulo pâ, na é tûra.

É cimadò wà Paulo, â é ina pâ: «Bwa; go tâmogòori pâ gà pwi a [pitûâ ma] tèi é napô kâbà tèpa Juif, naa na pâ naja na jèe wâru, â câgo caa dumapiê na go ipwamuruô naa naporomeegâ.

¹¹ «Gà pitawèeri paé, ba càcaa pâji wénari 12 tòotù na go tèepaa me naa *Iérusaléma, nau pwamaina Pwiduee. ¹² Â câgo caa pitaekâa ma cètùu tèpa âboro, naa na Wâra pwapwicîri, ma na wâra ipitiri, ma na ville. Nye ticè âboro cèna é ina pâ é côoô na go pwa é pâ pwiibâ. ¹³ Â wà tèpa âboro bèeni, âna càcaa pâri ma rà *paâjupâra tâgâ, é pwina rà pitòtio goo.

¹⁴ «Âjupâra pâ go pwi a *pâra wiâ Pwi Ukai, [wiâra é naigé na bwaa âmuê] ba na go piênawéna kà Pwiduee kà tèpa jojoorojè. Â âjupâra pâ, wà tèpa pitòtio bèeni, âna rà ina pâ, i naigé-bà, âna pwâ. Êco na go cèikî naa goo diri é Naèà kà *Moosé, ma diri é pâ tii kà wà tèpa *péroféta. ¹⁵ Ba bà capai cèikî ma tèpa âboro bèeni pâ, wà tèpa bà, naa na wâdé ma èpà, âna rà o mwa wâro còwâ. ¹⁶ Êkaa na go nye pimudâra taaci, ba na é nye tânana é pwâranümoo, na ara Pwiduee, ma tèpa âboro, â nye ticè cèna pâri ma pitòtio goo.

Ticè èpà na rà côo naa good!

¹⁷ «Gée na càuru é pâ naja na wâru, na tiâuo gée Iérusaléma, â go wâjué pâ còwâ naawê, ba na go pa pâ é mwani, bépitu târa é Ba kôo, â târa mwara ma go ipwa *ârapwaailò tà Pwiduee. ¹⁸ Êkaa pwiri na go tà tâa goo, naa na Wâra pwapwicîri, ûna rà pâmarîô, ba go gére tubanabwé é 'pwapwicîri târa pai *pinuwa'. Nye ticè cè jè âboro na go pame naawê, â nye ticè pwâra pikòti wê.

¹⁹ «Êco na rà tâa wê wà pâra tèpa Juif gée na province Asia. Â wiàna go pwa cèna èpà na tòotù-bà, â gorodà na càra caa tâa ni nabà wà tàpéebà, ba na rà pitòtio? ²⁰ Â wà mwara tèpa âboro bèeni, âna nye ticè èpà na ia rà côo naa good, na ia rà popao na ara é wâratûâ maina. ²¹ É, pwiri nûmarà na tèio, goo i ji popai na ia go ina, naa nabibiu kâra pâ: “Go cèikî pâ, rà o wâro còwâ wà tèpa bà”? Êkaa na go gére tâa ni, nabà na arawà. Nabwé.»

Picàù too còwâ pai pitèi Paulo

²² Napwa naa goo wà kupénoo Félix, âna é dau têre ê pâ popai goro é pai pâra wiâ Pwi Ukai. É picàù too còwâ é pai tèi wà Paulo, â é ina tà tèpa Juif pâ: «O mwa tèi cawi wà Paulo, wiàna é tèepaa me wà Lysias, wà pwi a pitûâ kâra wâra coda.»

²³ Â é ina tà pwi jè caa kâra coda pâ, na é wéaari Paulo naa na karapuu, â na é cibwaa tòoé ma pwa-imudiri têe, â na nye panuâ tà tèpa bée mwara, ma rà me nau caié. [Â é pâra wà Félix.]

²⁴ Pàra tòotù gée na càùé, â ru tèepaa me còwâ wà Félix, ma Drusille† tô wâdèe, tô ilàri Juive. Â ru pwa ma é me wà Paulo, â ru têreê, na é tûra goo é cèikî naa goo Iésu Kériso.

²⁵ Êco na, ûna é tûra goro é wâro na *târù na ara Pwi Ukai, ma é pai pidàpwicâarijè naa na diri é muru, ma é pitèimuru kà Pwiduée na o mwa me, â wâgo tà wà Félix. Â é ina tà Paulo pâ: «Êni, jè o bwaa tàpo pacoo i ipitiri kâjè. Wâdé na gà pâra jiiò ni, êco na, wiàna mwa pwa cè pàara kôo, â go mwa todàgà còwâ.»

²⁶ Ba é nye tà wâari mwara pâ, é péa tà naa cè mwani kêe wà Paulo. Â é pwa ma rà nye tà ciburà popa me wà Paulo darié, ba na ru pitûra.

Paulo na ara kupénoo Festus

²⁷ Paé ârailu naja, â é tòotéri wà pwi kupénoo Félix wà Porcius Festus. Êco na wà Félix, âna câé caa panuâ Paulo, â é pwa ma é nye tà tâa na karapuu, ba na o wâdé tà tèpa Juif wàé.

25

¹ Wà Festus, âna é tèepaa naa na province *Judée, â âracié tòotù gée na càùé, â é too gée Césarée naa *Iéusaléma.

Rà jèu pitòti Paulo

² Wà tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwaaailò, ma tèpa âboro imaina gée jaa tèpa *Juif, âna rà piciapwâ têe goo wà Paulo. ³ Rà tacoo gooé, ma ilari jiié pâ, na é pwa ma é me naa Iéusaléma wà Paulo. Ba wà tàpéeni, âna rà tà pwa é jè tûâ, ba na rà o mwa caamwereê naa naigé.

⁴ Â é tòpi wà Festus pâ: «Bwa, ba wà Paulo, âna wéaarié na Césarée, â wâgo, âna câcaa gòirio wâ Iéusaléma, ba go o pâra còwâ. ⁵ Â wà tèpa pitûâ kàwà, âna wâdé na rà boome wiâô naa Césarée. Â wiàna pwa cè muru cèna èpà cèna é pwa pwi âboro-bà, â rà mwa ina naawê.»

Paulo naa na wâra pitèimuru

^{24:22} Apostolo 23.26 † ^{24:24} Drusille—Tô naigé kà ukai Agrippa II, â tô cià Bérenice. (Còo Apostolo 25.13.) ^{25:2} Apostolo 24.1 ^{25:3} Apostolo 23.15

⁶ Wà Festus, âna é tâa jaarà co naa na 8, é, na 10 tòotù, â é boo còwâ naa Césarée. Â, na dàuru kêe, âna é pwi a pitèimuru, â é tûâri tàra pâ, na rà popa me wà Paulo. ⁷ Ûna é tèepaa me wà Paulo, â rà cibèepié wà tèpa Juif na rà boome gée Iérusaléma. Â wâru é pâ pwina dau èpà na rà ina naa gooé, ma rà pitòtié goo. Êco na càcaa pâri ma rà *paâjupâra.

⁸ Â é tòpi wà Paulo ma é ipwamuruê, â é ina pâ: «Nye ticè èpà na go pwa naa goo é *Naèà kâbà tèpa Juif, ma naa goo é *Wâra pwapwicîri, ma naa goo wà César, [pwi ukai kà tèpa *Roma].»

⁹ Wà Festus, âna nùmee na rà wâdéarié wà tèpa Juif, â é tòpi tà Paulo pâ: «Nümagà na gà too naa Iérusaléma, ba na go pitèigà goo pwiri, naawê?»

Go to pâdari César!

¹⁰ É ina tée wà Paulo pâ: «Bwa. Go coo ara é wâra pitèimuru kà César, â o mwa nye pitèio naawê. Ba gà nye tàgére tâmogòori bwàti pâ, nye ticè èpà na go pwa tà tèpa Juif. ¹¹ Â wiàna go pwa cèna càcaa tàrù, cèna pâri ma caamwaraô goo, â wâdé na caamwaraô. Êco na, wiàna é pwina rà ina naa good, âna pwâ, â nye ticè pwi âboro cèna pwa *tàrù kêe, ma é popao darirà. Bwa! Go to pâdari wà César*!»

¹² Â rà tàpo pitùra wà Festus ma tèpa pwa ipitiri, â nabwé, â é ina tà Paulo pâ: «Wâdé. Ûna gà to pâdari wà César, â gà o nye pâdari!»

Piwiâ jèkutâ goo Paulo tà Agrippa

¹³ Gée na càuru é pâ tòotù na wâru, âna wà pwi ukai *Agrippa ma wà Bérenice, tô naigé kêe, âna ru tèepaa naa Césarée nau pwabwâcu tà Festus.

¹⁴ Bwaa wâru tòotù na rà bwaa tâa wê na, â wà Festus, âna é piwiâ tà Agrippa, é pai pwa goo wà Paulo, â é ina tée pâ: «Wà Félix na é nama é pwa karapuu wà Paulo. ¹⁵ Na pàara na go tâa Iérusaléma, âna wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwaaailò, ma tèpa ijiao kà tèpa Juif, âna rà piciapwâ, ma ilari pâ, na é pwa wârimuru.

¹⁶ «Â go tòpi tàra pâ: “Wâjaabà tèpa Roma, âna càcaa wàrapwiri é pai pwa kâbà. Ba câbà caa pwa wârimuru tà pwi âboro, béaa kâra é pai pitèié. Ba wâdé na bà nye pitùra ma wà tèpa pitòtié, ba na é nye ina cè popai târa pipwamuruê.” ¹⁷ Êkaa na rà capai tèepaa me naani dario. Â câgo caa bwaa tapacîri, â na dàuru, â go tâa na aupitèimuru, â go ina pâ, na popa me wà pwi âboro bèepwiri.»

25:7 Apostolo 24.5–6 * **25:11** Go to pâdari wà César—Wà pwi atâa na tii kà tèpa Roma, âna pâri ma é to pâdari wà César, pwi ukai kà tèpa Roma, ba na é pitèié, wàra Cour d'Appel. **25:14** Apostolo 24.27

Pitaèkâa goo pwapwicîri kàra

18 «Go gére niimiri pâ, pwiri o dau maina ê èpà na é pwa. Êco na é pwina rà pitòtié goo, âna ticèmuru naa goo. 19 Ba rà nye pitaèkâa goo é pwina wâna é pwapwicîri kàra, naa goo cè pwi Iésu cèna é bà, â na wà Paulo, âna é ina pâ é wâro còwâ.

20 «Â câgo caa tâmogòori cè pwina go pwa, naa na pai pitùra kàra. Â go tawèeri wà Paulo pâ, pwiri nùmee dàra pâ naa Iérusaléma, ma o pitèié naawê goo é pâ namuru bèepwiri. 21 Êco na é to pâdari wà César, ba na é pitèié. Â go naa tàrù ma wéaarié tiagoro é pai panuâê kôo dari wà César.»

22 Â é ina wà Agrippa tà Festus pâ: «Wâgo mwara, âna nùmoo na go tère pwi âboro-bà.»

Â é tòpi tée wà Festus pâ: «Widàuru, âna gà o mwa tèrèê.»

Rà too naa na wâra pitèimuru

23 Na dàuru kée, â wà Agrippa ma Bérenice, âna ru tèepaa naa na wâra pitèimuru, wàilà ma tèpa pitùâ kàra coda, ma tèpa âboro imaina na napô. [Â rà dau pwamainaru wà tèpa âboro wiâra é pai pwa kàra.] Â é naa tàrù wà Festus ma popa me wà Paulo.

24 Â é coo wà Festus, â é ina pâ: «Bwa; Ukai Agrippa ma cau wâguwà diri na guwà wâni jaabà, guwà còo pwi âboro bèeni. É pwi majoro tura kà diri tèpa Juif, na Iérusaléma ma wâni, â rà jèe me nau còoô gooé. Â rà capai ina too diri pâ, wâdé na caamwereê.

25 «Naa goodò, âna câgo caa pâmari cè èpà cèna o pâri ma caamwereê goo, êco na nye wâé còwâ na é ilari pâ, na é pâra dari wà pwi ukai César. Â go niimiri pâ, na go panuâê pâ.

26 «Êco na câgo caa tâmogòori cèna go wii pâdari wà ukai naa gooé. Â êkaa majoroé ma go pwa ma é coo aragà, co Ukai Agrippa, ma arawà diri. Guwà pitawiâê diri, ma ina tòo, cèna go o wii tà pwi ukai. 27 Ba càcaa tàrù tòo na go panuâ pâ tée cè pwi a pwa wârimuru, wiàna càcaa po pwéelaa bwàti cè majoroé.»

26

É ipwamuruê Paulo na ara Agrippa

1 É mwa ina wà ukai *Agrippa tà Paulo pâ: «Pwiibà, go panuâ tâgà ma gà tura, ma gà ipwamurugà.»

Â é naatoo é îê wà Paulo, â é ina pâ: 2 «Bwa; go nye dau ipwàdée kaa, co Ukai Agrippa, na go tura na aragà nabà, ma go tobpwâ é pwina rà pitòtio goo wà tèpa *Juif. 3 Ba gà dau

tâmogòori bwàti ê nyamanya kâjè tèpa Juif*, ma ê pâ namuru na jè mu pitùra goo, â go ilagà pâ gà jèe tàpo pidâpwicâarigà, ma gà tèreô.»

Rà cau tâmogòori pai wâro kôo

⁴ «Wà diri tèpa Juif, âna rà tâmogòori ê wâro kôo, gée na autapoo goo, na go bwaa pwi âboro èpo, naa nabibiu kâra ê Ba kôo [na province Cilicie] tia *Iérusaléma. ⁵ Jèe gòiri ê pai tâmogòori kâra pâ go pwi a wâro wâna *Farasaio, pwi jè ére kâra pwapwicîri na nye dau tâa goo diri pâ naèa. O pâri ma rà *paâjupâra wiâna nûmarà.

⁶ «Â nabàni, âna jèe pitèio, ba go cèikî pâ o coo ê auinabéaa kà Pwiduée tà tèpa caa kâjè. ⁷ Êco na, nye muru na rà cau cèikî naa goo, wà diri tèpa 12 wâao kâjè, na rà piênawéna kà Pwiduée, naa ne ma pwaa.

«Êkaa na rà tèio, co Ukai Agrippa, wà tèpa Juif bèepwiri. ⁸ Â wâguwà tèpa Juif nabàni, âna gona dau pwacoé tà Pwiduée, ma é pawâro cowa tèpa bà? Â gorodà na câguwà caa cèikî naa goo?»

Béaa âna go cicara Iésu

⁹ «Béaa, âna go niimiri pâ, napâraô âna na go cicara ba gòo ê nee Iésu gée Nazareth. ¹⁰ Â go tòpi jii tèpa caa kà tèpa pwa *ârapwailò ê tàrù, ba na go naa wârimuru tà tèpa âboro kêe. Dau wâru tàpé na go nama tòpòrà naa na karapuu naa Iérusaléma. Â go pwi a wâgoo mwara ê pai catâmwara. ¹¹ Go nye taaci kaa èirà naa na ê pâ *wâra pitapitiri, â pwa na go nama rà ina ba èpà ê nee Iésu. Üu kaa, ba ia go dau pwi a putâmu naa goorà, â go dau pwa tàra na èpà, tia na ê pâ napò na wâiti.»

É jèu piwiâ pai todèe kà Pwi Ukai

¹² «Êkaa pwiri ê majoroé ma go pâ naa Damas, wiâra ê tàrù, na rà naa tôo wà tèpa caa kà tèpa pwa ârapwailò. ¹³ Bà pâra wii naigé, co pwi Ukai Agrippa, â, na po gopaé bwàti, â go nye côo kaa ê pwi pwéelaa na é me gée napwéretòotù, naa gòbà ma wà tèpa béèò. Â é dau pwéelaa jii ê tòotù. ¹⁴ Bà capai tûu diri naa napuu, â go tère ê pwâratùra na é ina tôo naa na *hébèru pâ: “Saulo, Saulo, gorodà na gà pwa tôo na èpà? O dau gòo naa googà, na gà cicara Pwiduée†.”

¹⁵ «Â go tawèeri pâ: “Wâgà wâa, co Pwi Ukai?”

* **26:3** Nyamanya kâjè tèpa Juif—Ê wâao kà tèpa Héroda, âna càra caa tèpa âji Juif. Jèe gòiri na rà biirà dàra pwapwicîri kà tèpa Juif. Êco na càra caa dau tâa goo ê pai pwa kâra pwapwicîri. **26:5** Filipi 3.5–6 **26:6** Apostolo 23.6, 28.20 **26:9** Apostolo 8.3 † **26:14** Na gà cicara Pwiduée—Ucina naa na grec goo ê òoci na tàutèe na é pitère dà pwi atâa gòe.

«Â é tòpi tîo pâ: “Wâgo Iésu na gà gére pwa tîo na èpà. 16 Cimadò, ba go âpàparigà, ba na gà pwi ênawéna kôo. Â gà o pwi a paâjupâraô, â gà mwa piwiâ è pwina gà còo nabà, bau è pâ pwina go o mwa paari tâgà. 17 Go panuâgà pâdari è Ba'gà, tèpa Juif, bau è pàra Ba mwara, â go o mwa pwi a wéaarigà. 18 Go cùrugà, ba na gà tàpîri è du âraporomeerà, ba na rà o còobé géé na è bàutê, pâ naa na è pwéelaa—géé na pàtâma *Caatana, naa jaa Pwiduée. Ba wiàna rà cèikî naa gooò, â o pwanauri è pâ èpà kàra, â o pwa autâa kàra ma wà diri tàpé na rà cèikî naa goo Pwiduée.”»

Ni, âna go inapàpari Iésu pitiri

19 «Wàrapwiri co Ukai Agrippa, â po dau pwacoé tîo ma câgo caa pitère dàra è pwina go còo, ba è muru na me géé jaa wà Pwiduée. 20 Â go picémara è popai—tapoo na Damas, ma wâ Iérusaléma, ma wâdiri na è pâ napô kà tèpa Juif, ma wâjaa mwara tàpé na càra caa tèpa Juif. Â go ina tàra diri pâ: “Guwà pinünüma ma guwà biiwà naa goo wà Pwiduée. Â guwà paari naa na è càrawà pâ guwà jèe pinünüma.”

21 «Wàépwiri kaa è majoroé ma rà tâjùruo wà tèpa Juif naa na *Wâra pwapwicîri, â rà pwa na rà pôtâmwaraô. 22 Êco na wà Pwiduée, âna é wéaarîo tiagoo ni. Êkaa na go nye tà paâjupâraè na ara tèpa âboro kîri ma maina.

«Â napwa è pwina go ina, âna càcaa pi-ité jii i pwi ia rà mara ina wà tèpa *péroféta ma wà *Moosé, pâ: 23 [Wà Pwiduée, âna é cùru medarijè] wà Pwi *Mesia. Â wâdé na é pwamaagé còo, â na é pâbéaa nau wâro còwâ géé nabibiu kà tèpa bà, ba na o picémara è pwéelaa târa è Ba kôo, wà tèpa Juif, ma wà tàpé mwara na càra caa tèpa Juif.»

Wâdé na gà cèikî, co pwi ukai!

24 Na é wàrapwiri pai ipwamuruê kêe wà Paulo, â é ina too wà Festus pâ: «Pigù è pûrugà co pwini! Gà po dau câmu, â gà jèe pimwüru goro è tàmanga'gà!»

25 Â é tòpi tîe wà Paulo, pâ: «Bwa, càcaa wàrapwiri, co Kupénoo, ba nye êkaa popai na âjupâra ma pitâmogòo na go ina. 26 Wà ukai Agrippa, âna é jèe nye tâmogòori è pâ namuru bèepwiri, ba càcaa è cè muru cèna ipwa pwànîri, â câgo caa piwà na go piwiâ tîe.»

27 [Â é tabiié wà Paulo dà ukai Agrippa, â é tawèerié pâ]: «Ico pwi ukai, gona gà nye cèikî naa goo tèpa péroféta? Go tâmogòori pâ gà nye cèikî naa goorà...»

28 Â é tapàgà têe wà Agrippa: «Ico pwini, gà nye niimiri kaa pâ, na go pò ma cèikî naa goo Iésu Kériso ni?!»

29 Â é tòpi têe wà Paulo pâ: «Naa pò ma ni, é, naa mwa tâpo pwiri, wiâra ê câbawâdé kà Pwiduée! Ba nūmoo na guwà pwacèwiiio, co Ukai Agrippa, ma wâguwà diri tàpé na guwà gére tâmaariô ni. Êco na, na càcaa piiwà goro itùpaò pwacèwiiio.»

Ticè èpà na é pwa wà Paulo

30 Nabwé, â rà cau cimadò diri wà pwi ukai, ma wà pwi kupénoo, ma wà Bérenice, ma wà diri tàpé na rà gére tâa wê.

31 Â rà còobé, â rà pi-ina tàra pâ: «Wà pwi âboro bëeni, âna nye ticè cèna èpà cèna é pwa, na pâri ma é pwa karapuu goo, ma o mwa pòtàmwereê goo.»

32 Â é ina wà ukai Agrippa tà wà Festus pâ: «Ûu kaa. Â wiàna câe caa gére to pàdari César, â jèe tà pâri ma panuê còwâ.»

27

Panuâ Paulo naa Roma

¹ Pidàbacoò tòotù na é pâra naa Roma* [wà Paulo]. Â bà pâra wiâê. [Wà tèpa coda, âna] rà naa Paulo ma wà pâra tèpa pwa wârimuru, tà Julius, wà pwi jèe caa kêra coda géee na ê pâ coda na rà wéaari wà pwi ukai César. ² Â [wà Julius, âna é nama] bà tò naa gòro ê wànga géee na ville Adramytte, na é pâra dâra pâ aucoo kêra wànga wâ province Asia. Â bà picaapâra ma wà Aristarque, pwi âboro géee na ville Tésalonika, wâna province Macédoine.

³ Na dàuru kêe, âna bà tèepaa pâ naa na ville Sidon. Â wà Julius, âna é wâdé naa goo wà Paulo, â é nye panuê ma é pâra dari wà tèpa bée naawê, nau pa jiirâ ê pwina tiâu jiié.

⁴ Bà pâra géewê, â bà itâa mwünyabweri ê pô Chypre, â bà po pi-itâa na ânuuê, ba é uu carabà ê pwéretòotù. ⁵ Géee na càuru ê pai tapàgà kâbà ê nawià Cilicie ma Pamphylie, â bà tèepaa naa na ville Myra wâna province Lycie. ⁶ Â naawê, âna wà pwi caa kêra coda, âna é pâmari ê pwi wànga géee na ville Alexandrie, na é pâra naa Italie, â é nama bà tò naa gò.

⁷ Jèe nye tâpo wâru tòotù kâbà goro nye tà pi-itâa ba ciâa, â nye dau gòo târa kaa ma bà tèepaa mwünyabweri Cnide, pwi aucoo kêra wànga. Â càcaa pâri ma bà ti wê goro ê pwéretòotù, â bà itâa na ânuuru i pô Crète, pâ goro i goromee Salmoné. ⁸ Bà tâpo itâa wii i pô, â po dau gòo ê pai tapàgà kâbà wê, â bà tèepaa

* 27:1 Roma—Grec: Italie. Roma, âna ville na maina naawê. Còo naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii. 27:2 Apostolo 19.29

naa Bons Ports, pwi aucoo kâra wànga, na wâmwünyabweri ê ville Lasée.

Jèe pàara kâra èpà napô

⁹ Jèe dau wâru ê pàara na bà tubatiàu, â càcaa wâdé târa tòobàra i pâra kâbà, ba jèe pàara kâra èpà napô, ba jèe paé ê *tòotù maina kâra parui septembre†. ¹⁰ Êkaa na é patêrèrè wà Paulo, â é ina tàra pâ: «Guwà còo, co tèpa béeò, go tâmogòori pâ wiàna jè pâra, â jèe pâmari cèna èpà. O tanoori i wànga bau é èreê, â péa jè tà mwü mwara.»

¹¹⁻¹² Êco na wà tèpa tâa gòro i wànga, âna càcaa wâdé tàra na rà tòpò wànga naawê, na pwi pàara kâra èpà napô. Â nùmarà na rà tàpo paé naa na aucoo kâra wànga Phénix wâ Crète, ba cîimiri wê‡. Â wà pwi caa kâra coda, âna nye dau piâjimuru tée é pwina ru ina tée wà pwi a pa wànga, ma wà pwi apooé, jii é popai kà Paulo. ¹³ É tàpo uu ba kîri é pwéretòotù, na toome nìboo nawià, â rà niimiri pâ wâdé, â rà càù jinu, â bà itàa wii é gòropô Crète [pâ naa Phénix].

Pòu na nawià

¹⁴ Bwaa càcaa gòiri é pai pâra kâbà, â nye uu kaa ba maina é pé dàré gòro jaa, pé dàré na ina goo pâ Euraquilon. Â pâ nau pòu, ¹⁵ â jèe càcaa pâri ma bà itàa caraé, ba é jèe pòtò i wànga, â bà po ipanuâbà ma é popabà. ¹⁶ Bà pâ naa ânuuru Cauda, ji pwi nari pô. Â dau gòo târa ma bà naatoo medaribà i nari wànga na bà tadàti. ¹⁷ Êco na bà mwa bàra càùè dòmè.

Wà tèpa wakè gòro wànga, âna rà pa é pâ otàpwe, â rà dàgabiaé bwàti naa goo i wànga maina. Ba dau wâgotàra na citàwé naa pâ namarawâ wâ Libye. Â rà naaboo i noo, â rà panuâ ma é pòtòbà i pwéretòotù.

¹⁸ Na dàuru kée, ûna jèe dau maina é pai uu kâra i pwéretòotù, â rà tütâjii é pâ ère i wànga naa nawià. ¹⁹ Â, na béaracié kâra tòotù, â rà tâjii mwara é pâ neemuru wànga.

²⁰ Jèe wâru tòotù na é nye uu taaci i pwéretòotù, â câbà caa còo é tòotù ma íricò§. Â bà jèe pâra nau càcaa wâari pâ bà o udò. ²¹ Â jèe wâru tòotù mwara na câbà caa ija na.

É pagòo tèpa bée wà Paulo

É cimadò wà Paulo naa nabibiu kâbà, â é ina pâ: «Tèpa béeò, wiàna guwà gére pitère dàra i pwi ia go ina pâ na jè cibwaa pâra géé Crète, â pwiri câé caa gére tèepaa marijè cè pwina èpà

† 27:9 Tòotù maina kâra parui septembre—Grec: Tòotù kâra ipwanya. Còo mwara Tòotù maina naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. ‡ 27:11-12 Ba cîimiri wê—Ba é ti co wâna sud-ouest ma nord-ouest i pwéretòotù. § 27:20 Câbà caa còo é tòotù ma íricò—Ticé pai pwa wèe ma rà pa cè câmu kâra naa goro íricò.

wàrani. ²² Êco na go ina tàwà pà: Guwà gòo! Ba o nye ticè cè pwi jè ârapàarajè cèna é bà, êco i wànga na o tiàu.

²³ «Go pwi ênawéna kà Pwíduée, â èruune, âna é cùru me pwi jè *angela kêe, ²⁴ na é ina tóo pà: “Gà cibwaa pwa ma wâgotâgà co Paulo, ba gà o nye tèepaa pàdari wà César, [pwi ukai kà tèpa *Roma]. Ba wà Pwíduée na pwi a pimeaari, âna é nama rà wâro diri wà tàpé na rà pâra wiâgà. É wàrapwiri googà.”

²⁵ «Gée goro pwiri co tèpa béèò, â guwà gòo, ba go nye cèikí naa goo Pwíduée pà, o wàra é pwina é ina tóo. ²⁶ Êco na jè o citàwé gò cè jè pò.»

Rà pâmwünyabweri napô

²⁷ Gée na càuru é pà tòotù na wâru, na bé 14 kâra ne, â é nye popabà taaci i pòu naa nawià Méditerranée*. Â nabibiu kâra ne, â wà tèpa wakè gòro wànga, âna rà pitère naa goorà pà, bà pâra mwünyabweri cè napô. ²⁸ Â rà tòcai é najawé goro otàpwe, ba na rà còo é pai numwiri wèe, â rà timari pà 37 mètres. Nabwé, â bà tàpo paé, â rà jèu tòcai mwara, â rà timari co 28 mètres. ²⁹ Wâgotàra pà bà o tatée cè gòorawé, â rà tũboo é ârapàpé pàiri jinu gée pwâragòro wànga. Â géewê, âna bà tâa, â jèe dau nùmarà na awài gòropwaa.

³⁰ Nabwé, â wà tèpa wakè gòro wànga, âna rà pwa na rà uru. Ba rà naaboo é nari wànga naa najawé, â rà gòma-ina pà na rà pâra nau tũboo cè pàra pàiri jinu naadòbà naporomara wànga.

³¹ Êco na é ina wà Paulo tà tèpa coda ma pwi caa kàra pà: «Wiàna rà pâra gée gòro wànga wà tèpa âboro bèepwiri, â o capai tiàuwà diri.»

³² Â rà nye êgò kaa wà tèpa coda, â rà tapàgà é pà otàpwe na cipa i nari wànga, â rà panuâe naa nawià ma é wâri.

É pagòorà mwara Paulo

³³ Na bwaa pwa dâra ne, â é ina tâbà† diri wà Paulo pà: «Wâdé na jè pa cè uti kâjè. Ba jèe ârailu nadàpara pwapwicîri na jè po tâa, â câjè caa ija. ³⁴ Â êni, âna go âji ilawà pà, na guwà pa cè ewà, ba na o pwa nii kàwà târa ma guwà udò. Ba o nye ticè jè ârapàarawà cèna o tiàu cè ji caapwi wàrapûruê.»

³⁵ Â é pa é poloa, â é pwaolé tà Pwíduée béaa kàra, â é tubiti, â é ija. ³⁶ Â bà po capai piégòtùru diri, â bà ija. ³⁷ (Po 276 kaamwara wàibà naa gòro i wànga.) ³⁸ Ūna bà jèe pwàro, â rà tètâjii pà baikè blé naa nawià, ba na puràra i wànga.

Rà citàwé naa na namarawâ

27:24 Apostolo 23.11 **27:26** Apostolo 28.1 * **27:27** Méditerranée—Grec: Adriatique. † **27:33** Tâbâ—Grec: Tàra. Ipaìwà naa na pà nee tii 36 ma 38. É wâjaara wà Luka, pwi awii tii bèeni.

³⁹ Na pwaa, â wà tèpa wakè gòro wànga, âna càra caa còoina ê napô, êco na rà còo too ê namarawâ naa bàrawià, wâna pwi jè nanarawé. Â rà niimiri pâ na rà naadò wê i wànga, wiàna pâri. ⁴⁰ Â rà tipi tâjii ê pâ pâiri jinu naa nawia, â rà tipi mwara ê pâ otàpwe na cipa pâ ârawànga† goo. Â rà càù too ê pwi noo na tâa naporomara wànga, â pipòtòbà too dâra bàrawià. ⁴¹ Êco na, na bà too, â bà citawé naa na namarawâ, ba é kârù i naporomara wànga, â câé mwa caa gù. Â napwa naa goo ê pwâragòro wànga, âna tabòaa goro ê pai maina wàra ê wià.

Rà cau udò diri

⁴² Rà niimiri wà tèpa coda pâ, na catàmwara diri tèpa pwa wârimuru, ba wâgotàra pâ rà péa tà uru gée gòro wànga. ⁴³ Êco na wà pwi caa kàra, âna nùmee na é wâro wà Paulo, â é pacoora, â é ina tà tèpa tâmogòori éoo pâ, na rà ègò béaa ma rà mara éoo too naa gòropô. ⁴⁴ Â é ina tà pàra tàpé pâ, na rà pa cè ére upwâra, é cè noo kàra wànga, ma rà éoo gò. Â [bà éoo diri, â] nabwé, â bà capai tâdòo diri napô, â bà capai udò diri.

28

Paulo naa gòropô Malte

¹ Bà pâra na tâmogòori pâ ê pwi pô bèepwiri, âna nee Malte. ² Â wà tèpa âboro wê, âna rà dau tòpibà ma pitu tâbà bwàti. Ûna dau maina ê popaa ma moo, â rà pwa ê na ânye na dau maina, â rà nama bà pwacârau. ³ É pa na údòro upwâra wà Paulo ma é tũ dò naa gòro ânye, â pwa é dòèa na é còobé gée na, goro tòoka, â é uti î wà Paulo.

⁴ Ûna rà còo pwiri wà tèpa âboro naa napô bèepwiri, â rà pi-ina tàra pâ: «É! Guwà còo, é pwi a pòtàmwara âboro wà pwini, ba é udò jii nawia, êco na é pwa wârimuru têe i pwiduée kâjè, â é nama é bà.»

⁵ Êco na é ura i îê wà Paulo, â é tũu naa na ânye i dòèa, â câé caa tà pimaagé goo wà Paulo.

⁶ Â rà ucâriê wà tèpa âboro, ba rà niimiri pâ é tée, é, pwiri é tàpo tũuboo ma é bà. Â jèe gòiri ê pai ucâriê kàra, â ûna rà còo pâ câé caa maagé, â pitòotéri i auniimiri kàra, â rà ina pâ: «Bwa! Pé duée!»

É nama tiàu maagé kà tèpa âboro

⁷ Wâna pwi ére-bà, âna pwa é napuu kà Publius, pwi âboro pimaina naa gò pô-bà. Wà pwini, âna é tòpibà bwàti, â bà pitâa jaaé naa na âracié tòotù. ⁸ Napwa wà caa kêe, âna é dau maagé,

† 27:40 Ârawànga—Gouvernail. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Poé, é, pòè. 28:2 2 Korénito 11.27 28:5 Maréko 16.18 28:6 Apostolo 14.11

ba é pitòoka ma coori domii. Â é tàgére puu gòro aupuu. Â é pâra wà Paulo nau côoê, â é tòpò ê iê naa gòé, â é pwapwicîri kêe, â tiâu i maagé kêe.

⁹ Géé na càùé, â rà mwa tà me mwara wà pâra tèpa maagé géé na napô bèepwiri, â é pwa ma tiâu ê maagé kàra. ¹⁰ Â rà dau pwabwàti tâbà, â rà naa tâbà ê pwina tiâu jibà târa pâra.

É coo gòobàra pâra kêe naa Roma

¹¹ Po âracié parui ê pai tâa kâbà [na gòropô wâ Malte]. Â nabwé, â bà tò naa gò ê pwi wànga géé na ville Alexandrie, na nee Castor ma Pollux*, pwi wànga na é tà tâa wê na pâara na èpà napô. ¹² Â [bà pâra, â] bà tâdòo wâna ville Syracuse, â bà tà tâa wê naa na âracié tòotù.

¹³ Géewê, â bà itàa wii i napô, tèepaa naa na ville Reggio. Na dàuru kêe, âna é uu i pwéretòotù, â ârailu tòotù kâbà pâ naa Pouzzoles, pwi aucoo kâra wànga. ¹⁴ Â bà pâmari tèpa cèikî naawê, â rà ilari jibà pâ, na bà tàpo tâa jaarà, naa na caapwi nadàpàra pwapwicîri, â bà bwaa tàpo tâa jaarà. Â bà mwa bàra pâra naa *Roma.

¹⁵ Na rà tère é jèkutâ goobà wà tèpa cèikî na rà tâa Roma, â rà me carabà naa na Aupwa jèna kà Appius ma naa na èpâ Âracié Wâra ija. Â, na é côorà wà Paulo, â nye dau piwâdé nùmee kaa, â é ipwaolé tà Pwiduée.

Paulo âna é patùra tèpa Juif na Roma

¹⁶ Na bà tèepaa pâ naa Roma, â rà naa tàrù tà Paulo ma é tâa na jè pwârawâ, â caapwi pwi coda na é wéaarié.

¹⁷ Géé na càùru é âracié tòotù, â wà Paulo, âna é papitiri wà tèpa pitûa kà tèpa *Juif na tâa Roma. Â é ina tàra pâ: «Bwa; tèpa jènereô, nye ticè na go pwa na èpâ târa é Ba kâjè, ma é pâ nyamanya kà tèpa ijiao kâjè. Êco na rà tâjùruo ma tòpò-o naa na karapuu, na *Iérusaléma. Â rà popao, â rà naaô tà tèpa Roma. ¹⁸ Â rà pitawiâô wà tèpa Roma, â nùmarà na rà panuâô còwâ, ba nye ticè na rà pâmari naa gooò cèna pâri ma rà catàmwaraô goo.

¹⁹ «Êco na wà tèpa Juif, âna tàutàra. Êkaa na go jèe po ilari pâ, na go to pâ naa jaa wà César, pwi ukai. Êco na càcaa nùmoo na go pinatòti é Ba kôo. ²⁰ Êkaa na go todàwà ba na jè pitùra. Ba wàijè tèpa Juif, âna jè cèikî naa goo pwi [*Mesia, *pwi a pa-udòjè] na é me [géé goo Pwiduée]. Êkaa na gére pwa jinu gooò nabà.»

* **28:11** Castor ma Pollux—Neere tupédu duée najawé bérepidu kà tèpa Grec. Nee mwara pâ les Dioscures. **28:18** Apostolo 26.31 **28:19** Apostolo 25.11 **28:20** Apostolo 26.6–7

²¹ Â rà tòpi tée pâ: «Bwa. Câbà caa tòpi cè tii googà gée napô *Judée, â nye ticè cè pwi jènerejè mwara cèna é me nau pipwa jèkutâ googà tâbà, é wâpà na é inagà ba èpà. ²² Êco na wâdé na gà napéaati tâbà bwàti é pwi ditàra pwawwicîri bèepwiri, ba bà tère pâ, dau pi-inawà ba èpà pitiri.»

É picémara Iésu tàra

²³ Rà càù tée ê jè tòtòtù, â wâru tàpé na rà medarié, naa na i wâ na é pitâa na. Â é pinapéaati tàra bwàti [ê pwina é cèikî naa goo] â é picémara tàra é *Mwaciri kà Pwидуée. É *paâjupâra Iésu tàra goro é *Naèà kà Moosé, ma é pâ auina kà tèpa *péroféta. Â rà pitùra, tapoo na dàuru tiagoro bàrane. Ba é imudàra na é tàpìri é pwâranümarà naa goo Iésu.

²⁴ Wà pàra tàpé, âna rà tèreina é pwina é ina, â wà pàra pwi, âna tàutàra dàra cèikî naa goo. ²⁵ Jèe pwa na rà ipiina, â càra caa pitèrerà, â é ina tàra wà Paulo pâ: «É nye âjupâra é Nyuââé Pwicîri na ia é ina tà tèpa jooorowà na é naigé mee wà péroféta Isaia, na é ina pâ:

²⁶ *Gà pâra co pwini*

ma ina tà pwi Ba:

“Guwà tère taaci,

â câguwà caa tèreina.

Ucâri taaci,

â câguwà caa côo.”

²⁷ *[Go ina naa goorà—*

goo pwi Ba kôo bèeni]:

Pwâranümarà na gòo,

pwâranüürurà na kee,

[âraporomeerà na bwi].

Ba péa rà côo

ma côoina bwàti

Â péa rà tère

ma tèreina diri.

Â péa rà biirà

ma medario côwâ.

Péa nama tiâu

pâ maagé kêra Ba.»

Ésaïe 6.9–10

²⁸ Â é tubanabwé wà Paulo, â é ina tàra pâ: «Wâdé na guwà tâmogòori pâ, wà Pwидуée âna é jèe panuâ é *Picémara Wâdé kêe pâdari tàpé na càra caa tèpa Juif, â rà o tère, â rà o udò, [â o tâa tàra é *âji wâro].»

{ ²⁹ Â nabwé, â rà pâra wà tèpa Juif, â rà dau pitaèkâa goo ê pwina é ina tàra. }

É pacâmuri diri tàpé na rà medarié

³⁰ Napwa wà Paulo, âna é tâa na ê wâ na é pa, naa na du ârailu naja†. Â é tòpi diri ê pâ âboro na rà me nau côôê.

³¹ Â câé caa piwâ na é picémara tàra ê Mwaciri kà Pwiduée, ma pipacâmurirà goo diri ê pâ namuru goo wà Pwi Ukai Iésu Kériso. Â nye ticè jè muru, cèna pipaèràé naa na ê pai tùra kèe.

† **28:30** Munaa rà panuâ Paulo wà tèpa Roma, gée na càuru ârailu naja. Â é mwa pwa béarapapé kâra pai pâra kèe, na càcaa piwiâ naa na Tii Pwicíri. Munaa é cai tèpa cèikí wâ Akaïe (Grèce). Â pwiri é pâra tia Espagne mwara. (Còo Roma 15.24 ma 28.) É wii bétapoo kâra tii kèe tà Timotéo ma tii tà Tito na pàara bèepwiri. Â gée na càùé, â wà Néron, pwi ukai kà tèpa Roma, âna é nama jèu tâjùrué mwara. Â rà tètâmwereê wâpâ na naja 67 naa Roma.

Tii kà Paulo tà tàpé Roma Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Wâru tèpa cèikî na rà tâa jaaé, na rà panuâ pâ bwàcu kàra tà tèpa béerà naa *Roma (naporomee 16).

É wii wiidà?

Na é *naja 57. Wà Paulo, âna é wii géé na ville Korénito, naa na béaracié kàra pai pâra kêe, béaa kàra pai wâjué kêe còwâ naa *Iéruusaléma. (Còo *Apostolo* 15.25–31.)

É wii tâi?

Tà tèpa âboro naa na ville wâ Roma, na ia rà tère é *Picémara Wâdé, â ia rà cèikî naa goo. (Càcaa wà Paulo na é picémara târa.) Wâru géé goorà, âna càra caa tèpa *Juif. (Còo 1.13; 11.13,30,31.) Êco na pwa pâra tàpé na rà tèpa Juif. (Còo 2.17; 7.1.) Rà ipitiri wà tèpa cèikî, naa na pâ pwârawâ. (Còo naporomee 16.)

Cina é wii?

Wà Paulo, âna é napéaati é ère cèikî kâjè, naa goo Iésu Kériso, ma pai pwa goo, na é pa-udòjè wà Pwiduée, ma naa tâjè é *wâro dàra gòiri jaaé.

Pwiri pwa pitaèkâa nabibiu kà tèpa cèikî na rà tèpa Juif, ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif. É paari wà Paulo pâ, tâa tà tèpa Juif é *aamwari na pwicîri géé goo Pwiduée, êco na nabà, âna é tòpi diri tèpa âboro na medarié, â câe caa pwaké goro âboro.

É pwa pupûra tà tèpa cèikî, ba na rà wârori é wâro na *târù ma âjupâra.

Jèpwi mwara, âna é patère tèpa cèikî naa Roma pâ, ée mwa tâa jaarà wiàna é pâra naa Espagne (1.10–13; 15.22–28).

Dà ère é tii bèeni?

É tii bèeni, âna tii na é napéaati bwàti é pai pa-udòjè kà Pwiduée:

Béaa, âna jè cau tèpa pwa na èpà, â jè tapacîri é wârimuru na dau gòo jii Pwiduée (naporomee 2–3). Êco na dau maina *pimeaari imudi kêe ba kâjè, â é pa-udòjè tèpa âboro jii pâ èpà kâjè, wiàna jè cèikî naa gooé. Wàèpwiri auniimiri kêe géé na biu. É pacoo nabà pwi auniimiri kêe-bà. Â é nama é pinaigé mee wà Iésu Kériso, na é pipanuâé, ba na é wâri é wârimuru kâjè, na é bà naa goro *satauro (3.23). Géé goo kaa pwiri, â wà Pwiduée, âna é nama jè tèpa âboro na jè *târù na araé, â é

nama pwacèwii na câjè mu caa pwa na èpà. Wàrapwiri co gée goo ê pwina é pwa wà Kériso, â jè tòpi wiàna jè cèikî naa gooé. Càcaa gée goo cè pwina wâdé na jè pwa, é, pai pitère dàra kâjè cè jè naèà.

Wà *Abéraama, pwi âboro imaina kà tèpa Juif, âna é câmu tâjè. Ê wâro kêe, âna *paâjupâra ê pwina é ina wà Paulo. Ba wà Abéraama, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée, â wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na tàrù na araé (naporomee 4).

Gée goo ê pwina é pwa wà Kériso, â wà Pwiduée, âna é tapàgà ê pàtàmara èpà naa na wâro kâjè, â é jèe tipijè, ba na jè wârori ê wâro na tàrù. O càcaa mwa caa pitèijè. Ba wà Pwiduée, âna é jèe inapàpari pâ, jè tèpa âboro kêe na jè wâdé na araé (8.1). Â ticè muru na pâri ma pinaaitirijè jii ê pimeaari kêe (8.38).

Gée goo kaa pwiri, â wâdé na jè pipanuâjè bamwara tée, ba na jè pwacèwii ê *ârapwaailò na wâro, na dau wâdé tée. Ba wàè kaa pwiri ê âji pwapwicîri, na pâri ma jè naa tée (12.1).

Jè wârori pâ wâro na pitòimiri—jè pitère dà tàpé na tâa gòrà ê pitûâ naa na napô (13.1); jè cibwaa pitèi ma pi-ina tèpa cèikî béèjè (14.4). Jè pidâpwicâarijè goo pàra tàpé na càcaa mwü é cèikî kàra. Â jè ipwadàra ma jè pwa cè muru na wâdé tàra, â jè pitu tàra, ma pagòo cèikî kàra (15.1).

Pai pitàgoo tii tà tàpé Roma

Ipwabwàcu ma pwâranüma Paulo (1.1–17)

Jè cau tèpa pwa na èpà (1.18–3.20)

Pai nama jè tàrù na ara Pwiduée goro cèikî kâjè (3.21–5.21)

Pai wâro kâjè na bwaa âmuê (6.1–8.39)

Ba Isaraéla ma pàra Ba (9.1–11.36)

Câmu goro pai wâro kâjè (12.1–15.13)

Bénabwé popai ma ipwabwàcu (15.14–16.27)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo Paulo, pwi ênawéna kà *Kériso Iésu, âna go pwa tii [tàwà, tèpa cèikî naa *Roma]. É todòo wà Pwiduée, ba na go pwi *apostolo. Â é pitòrigario, ba na go inapàpari ê *Picémara Wâdé kêe, ² na é jèe mara inapàpari béaa—ba é nama rà pinaigé mara é pwiibà wà tèpa *péroféta kêe, na rà wii naa na Tii Pwicîri—³ Picémara Wâdé goo Pwina naîê, wà Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè. Wàè, âna pwi gòobàra pwi ukai *Davita*. ⁴ Â wà Pwiduée, âna é paari pâ, é Pwina naîê, na é nama é wâro còwâ

1:1 Apostolo 9.15 1:2 Roma 16.25–26 * 1:3 É, ...Pwi gòobàra pwi ukai Davita naa na naiiri âboro... 4Â napwa naa goo âji èrèe na pwicîri, âna wà Pwiduée, âna é paari goro pàtàmee pâ, é Pwina naîê, na é nama é wâro còwâ gée na aubà. É, ...âna é paari pâ, é Pwina naîê na dau pwa pàtàmee...

gée na aubà, goro pàtàmara ê *Nyuâaê Pwicîri. ⁵ É pacimaô wà Pwiduée, ba na go† pwi apostolo kà Kériso. Â ê wakè kôo, âna, na go inapàparié târa diri ê pâ Ba, ba na rà cèikî naa gooé, ma pitère dèe.

⁶⁻⁷ Wâguwà mwara tàpé Roma, âna guwà tèpa bée tàpéebà. Ba dau wânüma wà Pwiduée tàwà. Â é todàwà, ba na guwà tèpa âboro kà Iésu Kériso, ma guwà tèpa âji Ba kà Pwiduée. Wâdé na tà tàwà ê pimeaari imudi ma pinaanapô na me gée goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidori nyuâawà!

Nüma Paulo na é cairà

⁸ Go tapoo goro pwaolé tà Pwiduée kôo goowà diri, naa na nee Iésu Kériso, ba jèe po jèkutâri pitiri gòropuu ê cèikî kàwà. ⁹ Â go nye tà niimiriwà naa na pwâra pwapwicîri kôo—üu, pâri ma é *paâjupâra ê pwiibà wà Pwiduée. Wâé na go piênawéna kêe gée na diri ê pwâranümo, na go inapàpari ê Picémara Wâdé goo Pwina naîé.

¹⁰ Go nye ciburà ilari jiié pâ, na go caiwà, wiàna câbawâdé kêe. ¹¹ Ba nye dau nümo na go pagòowà, ma jè ipâdi ma wâguwà ê *aupwényunyuâari me gée goo ê Nyuâaê Pwicîri. ¹² Â jè mwa pipagòojè goro cèikî kâjè naa goo Kériso.

¹³ Tèepaa naa goro nabà, âna càcaa pâri ma go paé dariwà. Êco na wâdé na guwà tâmogòori, co tèpa béeò naa na nee Kériso, pâ, jèe dau wâru pai niimiri kôo pâ, na go pwa. Ba wâdé tîo na go côo ê pwâra wakè kôo naa jaawà, pwacèwii ê pai côo kôo, naa [jaa tàpé na càra caa tèpa *Juif] na pàra napô.

¹⁴ Ba go dau niimiri [diri tèpa âboro]—tàpé na rà pwacèwii, ma wà pàra tàpé na pi-ité ê nyamanya kâjè ma wàilà†; â wà tèpa âboro na rà câmu, ma wà tàpé na bwaa càra caa câmu.

¹⁵ Êkaa na dau nümo na go caiwà na Roma, ba na go picémara ê Picémara Wâdé naa jaawà.

Êre Picémara Wâdé

¹⁶ Go cèikî ba mwü§ naa goro ê Picémara Wâdé. Ba wàépwiri pwi neemuru wakè kà Pwiduée na dau pwa nii kêe* târa ma é pa-udò tàpé na rà cèikî naa goo Kériso [ma naa târa ê *âji wâro jaaé]—tapoo gée goo wà tèpa Juif béaa, ma tubanabwé naa goo pàra tàpé.

1:5 Apostolo 26.16–18; Galatia 2.7–9 † **1:5** Go—Grec: Bà. Cîo note goo 2 Korénito 1.6. **1:6-7** Nombres 6.25–26 **1:10** Apostolo 19.21; Roma 15.23 **1:13** Apostolo 19.21 † **1:14** Tâpé na rà pwacèwii, ma wà pàra tàpé... Grec: Tèpa Grec ma tèpa Barbare. **1:16** Maréko 8.38; Apostolo 13.46; 1 Korénito 1.18–24 § **1:16** Go cèikî ba mwü—Grec: Câgo caa kamu. * **1:16** Neemuru wakè kà Pwiduée, na dau pwa nii kêe—Grec: Ê jè pàtâma Pwiduée.

17 Ba é Picémara Wâdé, âna é paari tâjè tèpa âboro pâ, wà Pwiduée âna é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé†, â é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé‡. É wàrapwiri tâjè goro é cèikî kâjè. Ba é ina [wà Pwiduée] naa na Tii Pwicîri, pâ, Wà pwina é cèikî, âna é tàrù na arao. *Â o tâa tée é wâro. Habakuk 2.4*

jè cau tèpa pwa na èpà

(Naporomee 1.18–3.20)

18 Wà Pwiduée, âna é paari, géenidò *napwéretòotù, é pwâra putàmu kée tà tèpa âboro na èpà. [Â ée mwa tèirà ma naa wârimuru tàra] wiâra pwâranümarà ma é pâ tûâ kàra na èpà. Ba rà pâiti jii é âjupâra, â rà pwa ma càra caa còo Pwiduée wà pàrà tàpé.

19 Êco na nye pâri ma rà tâmogòori Pwiduée, wiàna nùmarà. Ba é jèe nye tòpò [naa na pwâranümajè, wàijè tèpa âboro] é pai pwa wèe ma jè tâmogòorié. 20 Ba wiàna câjè caa còoé goro du âraporomeejè, â é pipaarié bwàti naa na é pâ pwina é pwa géé na autapoo goo. Ba é tòpò é gòropuu, ma napwéretòotù, ma diri é pâ namuru na tâa na. Â pâri ma jè còo pâ, é tâjajjè awé, â pwa pàtamee dàra gòiri. 21 Êkaa na, rà o mwa wànau târa pai ipwamururà wà tàpé na rà naa càurà naa gooé?

Wà tàpéebà, âna rà nye tâmogòori pâ, nye pwa cè Pwiduée, éco na càra caa pwamainâe ma pwaolé tée, wàra na nùmee goo. Ba rà imwüru naa na é bàutê, â piticèmuru naa goo é auniimiri kàra. 22 Rà niimiri pâ rà tàmana, éco na rà piwârau. 23 Ba rà naa càurà naa goo Pwiduée na é tâa dàra gòiri na muugère kée, ba na rà ipwamainâ é pâ *ânuurumuru na o tiàurà—ânuuru âboro, ma marü, ma macii, ma dòèa.

É panuârà wà Pwiduée

24 Géé goo kaa pwiri, na é panuâ tèpa âboro wà Pwiduée, ma rà pwa pâ tûâ na èpà na nùmarà goo. Â rà tubaèpà é naiirà, â rà pitubakamurà còwâ. 25 Rà pâ na naaco Pwiduée na é âjupâra, â rà itàari é nyi duée imudi§. Â rà ipwamainâ é pwina é tòpò jii na rà ipwamainâ wà Pwina é tòpò diri! (Êco na [wàijè, âna] wâdé na jè ipwamainâ Pwiduée na é âjupâra dàra gòiri! Wâdé na wàra!)

1:17 Habakuk 2.4; Roma 3.21–22 † 1:17 Tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé—Il nous a réconciliés. É popai bèepwiri, âna pâra wiâra é auina pâ: É nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé (justifiés), êkaa na napéaati naa na tii bèeni. Còo mwara Tàrù naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. ‡ 1:17 1re phrase—Grec: Ba é tàrù kà Pwiduée, âna naa {tà pwi âboro} goro é cèikî kée, ba kà {tàpé na} rà cèikî. 1:19 Apostolo 14.15–17, 17.24–28 1:20 Job 12.7–9; Psaume 19.2 1:21 Éfésò 4.17–18 1:22 Jérémie 10.14; 1 Korénito 1.20 1:23 Deutéronome 4.15–19; Psaume 106.20 § 1:25 Duée imudi—Grec: É pwina pwâ.

²⁶ Wàé kaa pwiri, na wà Pwidueé, âna é panuâ tèpa âboro, ba na rà pwa é tûâ na jè kamu goo. Ba wà pa ilàri kàra, âna jè càra caa puu ma tèpa paaò, â rà puu ma pàra ilàri. Â jèè càcaa wàra é pai pwa goo! ²⁷ Ipaiwà naa goo tèpa paaò, ba jèè càra caa ipuu ma wà pa ilàri; ba rà nama dâtirà é pâ câbawâdé kàra na miiri, â rà ipuu ma pàra paaò! Â êkaa pwiri, na rà tòpi naa na naiirà é wârimuru kàra jèpa èpà na rà pwa.

²⁸ Ûna rà naa càurà naa goo wà Pwidueé, â é panuârà wiàra é pâ auniimiri kàra na èpà, â rà pwa é pâ namuru na càcaa muru a pwa na jè miiri goo. ²⁹⁻³¹ Rà pâ nau po dau èpà naa na diri pai pwa wèè, â jèè piaraégò é tûâ kàra:

Rà tèpa iau;
 Rà tèpa iputàmu;
 Rà tèpa ipwamainarà;
 Rà tèpa ipwa tûâ;
 Rà tèpa ipwagoo;
 Rà tèpa ipawâmi;
 Rà tèpa pi-ina kàra;
 Rà tèpa picocoo;
 Rà tèpa pièpà;
 Rà tèpa pitànyiri;
 Rà tèpa piokée, tiagoo na;
 Rà pâ nau tèpa pipòtàmwara âboro.
 Càra caa pinünüma naa goo é èpà na rà pwa, ba gòò pûrurà.
 Càra caa pitu tà pàra tàpé, ba ticè imeaari goorà.
 Càra caa pacoo ipwataâboro kàra, ba rà tèpa pwâ.
 Càra caa pitère dàra pa nyaa ma caa kàra.
 Càra caa papwicîri Pwidueé, â rà pâ nau tèpa cicaraé.
 Rà ciburà pâmari é pâ na jèpapara tûâ târa pwa pwina èpà.

³² Wàépwiri kaa! Rà dau tâmogòori bwàti é pitûâ kà Pwidueé, â càra caa ipacè naa goo. Jèpwi mwara, âna rà pagòò mwara tàpé na rà pwaduwa kàra. Wâdé na rà bà wà tèpa âboro na wàrapwiri càrarà!

2

Pitèimuru kà Pwidueé

¹ [Pwiri gà gére pi-ina tâgà pâ: «Rà nye dau èpà kaa wà tèpa âboro bèeni!»] Wàéco, na gà nye tàgére pwa mwara é càrarà! Â o po dau pwacoé tâgà na gà ipwamurugà còwâ. Ba wiàna gà pitèira, â gà pipwa wârimuru còwâ tâgà. ² Ba jè nye tâmogòori bwàti pâ, é *târù wà Pwidueé na é pitèi wà tàpé na rà wàrapwiri.

³ Â wâgà, pwi a gére pwacèwiirà, âna gà gére tèirà. Â wà nau? Gà gére niimiri pâ, gà uru jii ê pitèimuru kà Pwiduée? ⁴ Cägà caa gére côo pâ, é dau pidàpwicâariê naa googà wà Pwiduée, â é nye dau wâdé naa googà? Gà nye gére pa ma piticèmururu naa goo pwiri? É wàrapwiri wà Pwiduée, ba nùmee na gà pitòotéri ê wâro'gà.

⁵ Êco na tàutâgà goo, ba po dau gòo pûrugà! Â gà nye tà piâjagò ê wârimuru'gà. Ba o tèepaa pwi Tòotù na ée mwa paari ê pwâra putâmu kêe wà Pwiduée tà tàpé na rà pwa na èpà. Â ée mwa paari ê pai tàrù kâra ê pitèimuru kêe. ⁶ «Ba wà tèpa âboro, âna rà jèpa tòpi ê jèpa câmarà*, wiâra jèpa wakè kâra.»

⁷ Wà pàra tàpé, âna rà ipwadàra ma rà pwa ê pwina wâdé, ba na é wâdéarirà wà Pwiduée†. Â rà mudàra ê aupwényunyuâari kêe, ma é wâro na ticè pwâadèrèè na wâjaaé. Â wà Pwiduée, âna ée mwa nama rà wâro awé jaaé.

⁸ Êco na wà pàra tàpé, âna rà cicaraé, â càra caa pitère dàra ê âjupâra, â rà nye tà ciburà pwa ê tûâ na èpà. Â wà Pwiduée, âna ée mwa putâmurirà, â ée mwa naa wârimuru tàra.

⁹ Wà diri tàpé na rà pwa na èpà—wà tèpa *Juif ma pàra tàpé na càra caa tèpa Juif—âna o pwaée kâra, â rà o mwa tâa na aré ma tòina. ¹⁰ Â wà diri tàpé na rà pwa pwina wâdé—wà tèpa Juif ma wà mwara pàra tàpé na càra caa tèpa Juif—âna rà mwa tòpi jii wà Pwiduée ê pwényuâa ma muugère, ma ipwamaina ma pinaanapô. ¹¹ Ba câe caa ipwaké goro âboro.

Ipaiwà wiàna pwa Naèà, é ticè Naèà

¹² Wà tèpa Juif, âna tâa tàra é *Naèà kà Moosé, â wà pàra tàpé, âna tiàu jaarà é Naèà. [Êco na ipaiwà wàilà. Ba] na rà pwa na èpà, â ée mwa tèirà ma pwa wârimuru tàra wà Pwiduée. Â é pitèimuru kêe tà tèpa Juif, âna o pàra wiâra é Naèà.

¹³ Wiàna tâa tâjè é Naèà, â wiàna câjè caa pitère dàra, â o [coo ê wârimuru kâjè]. Êco na, wiàna jè pitère dàra, â wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé, â] é nama jè tèpa âboro na jè *tàrù na araé.

¹⁴ Wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna càra caa tâmogòori é Naèà. Êco na, ûna rà wâro wiâra *pwâratûra-nigée-goorà, âna, pwacèwii na rà wâro wiâra é Naèà†. ¹⁵ Â rà nye tà paari pâ, é nye tâa na pwâranümarà é Naèà. Â é pwâratûra-nigée-goorà,

2:4 Éféso 1.7; 2 Péturu 3.15 **2:6** Psaume 62.13; Proverbes 24.12; Mataio 16.27; 2 Korénito 5.10 * **2:6** Câma—Récompense. Pumara wakè. † **2:7** Ba na é wâdéarirà wà Pwiduée—Grec: Rà mudàra é muugère. **2:8** 2 Tésalonika 1.8 **2:14** Apostolo 10.35 ‡ **2:14** 2e phrase—Grec: Úna rà pwa, gée goorà, é pwina é ina é Naèà, â rà pâ nau {tèpa} naèà kâra, wàilà còwâ.

âna é *paâjupâra pwiri. Ba, na pâra pâara, âna rà pitòtirà còwâ, â na pâra pâara, âna rà ipwamururà còwâ.

¹⁶ Jè o mwa còo bwàti na Tòotù kâra Pitèimuru. Ba wà Pwiduée, âna é nama é pitèi é pwina cârû na pwâranüma diri tèpa âboro wà Kériso Iésu. Â wàépwiri pwi *Picémara Wâdé na go inapâpari.

Ba Isaraéla ma Naèà

¹⁷ Wâgà, pwina gà pwi Juif, gà nama pàagà é Naèà, â gà pi-ina kâgà, ba gà pwi âboro kà Pwiduée. ¹⁸ Â gà ina pâ gà tâmogòori é câbawâdé kêe; â é pitu tâgà é Naèà, ma gà tâmogòori cè pai pâra'gà na wâdé. ¹⁹ Â gà niimiri pâ gà pwi a pipopa tèpa bwi, â gà pwi pwéelaa kà tàpé na rà tâa na bàutê. ²⁰⁻²¹ Â gà pwi a picòo tàpé na càra caa tâmogòori pwa pwina wâdé. Â gà pwi a pacâmuri tàpé na bwaa càra caa gòò. Ba gà niimiri pâ, tâa tâgà é autâmogòorimuru ma é âjupâra, me gée goro é Naèà.

Pwiini! Gorodà na câgà caa picòogà còwâ? Ba gà ina tà pâra tàpé pâ, na rà cibwaa mura, â wâgà, âna gà pwi a mura! ²² Â gà papwicîri é toomura, â wâgà, na gà pwi a toomura! Â gà èpàri é pâ duée imudi, èco na gà mura [pâ ânuurà] gée na pâ wâra pwapwicîri kàra*! ²³ Gà pi-ina kâgà, ba tâa jaagà i Naèà, èco na câgà caa pitère dâra! Â gà gère tubaèpà tà Pwiduée goro é tûâ'gà.

²⁴ Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Â gà pwi majoroé ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà pi-ina ba èpà é nee Pwiduée. Ésaïe 52.5*

Âji kamaî

²⁵ [Wâgà na gà pwi Juif, âna pwa *kamaî tâgà.] Â wiàna gà pacoo é Naèà, â é pai pwa kamaî'gà, âna piâjimuru. Êco na, wiàna câgà caa pitère dâra é Naèà, â o piticèmuru naa goo é pai pwa kamaî'gà.

²⁶ Wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna càcaa pwa kamaî tàra. Êco na, wiàna rà pitère dâra é Naèà kà Pwiduée, â wà Pwiduée, âna é còorà ma rà pwacèwii tàpé na pwa kamaî tàra. ²⁷ O wàilà na rà pitèigà, wâgà, pwi Juif, na pwa kamaî tâgà. Â gà o tòpi é wârimuru na dau maina. Ba gà tàgère tâmogòori é Naèà, èco na tàutâgà na gà pitère dâra.

2:20-21 2 Timotéo 3.5 **2:20-21** Mataio 23.3-4 § **2:20-21** Tàpé na bwaa

càra caa gòò—Grec: Tèpa nari èpo. * **2:22** Gà mura...gée na pâ wâra pwapwicîri kàra—é, Câgà caa tòimiri é neemuru na pwicîri. Pwiri wà pâra tèpa Juif, âna rà icuri pâ ânuuru duée, na me gée na pâ wâra pwapwicîri kà tàpé na càra caa cèikî naa goo Pwiduée. Muru na pwicîri naa na Naèà. (Còo Deutéronome 7.25.) **2:24** Ésaïe 52.5

2:26 Galatia 5.6

28 Gona wàilàapà tèpa âji Juif? Câjè caa tèpa Juif, gée goro ê pâ muru na jè còo goro âraporomeejè. Â ê âji kamaî, âna càcaa ê câmu kèe na pwa naa na naijè tèpa âboro. 29 Jè tèpa âji naî Pwiduée†, gée goro ê wakè kâra Nyuâaê Pwicîri naa na pwâranümajè. Â càcaa ê naèa na pwa pwiri. Â wiàna wàrapwiri, â dau pwacoé naa goojè tèpa âboro ma jè ipwamainajè mwara. Â nye wàco wà Pwiduée na pâri ma é ipwamainajè.

3

Dau tàrù pwina é pwa wà Pwiduée

1 Wiàna wà pwi jè âboro, âna é pwi *Juif, â gona muru na wâdé, é, muru na càcaa wâdé? Â é pwa *kamaî, âna pwamuru naa goo pwiri? 2 Üu, nye dau wâdé ba kèe naa na pâ muru na wâru. Ba wà Pwiduée, âna é naa tà tèpa Juif é popai kèe, ba na rà wéaari.

3 Wiàna wà pàra tàpé gée goorà, âna càra caa wéaari é pâ auinabéaa kâra tée, â gona wà Pwiduée, âna o câé caa wéaari é pâ auinabéaa kèe tàra? 4 Akaé! Ba wiàna rà pwâ wà tèpa âboro, â wà Pwiduée, âna wàé Pwiduée na é *tàrù, â é nye wakè na âjupâra. Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Na gà tùra, co Pwiduée,
â gà tàrù ma âjupâra.
Tèpa âboro diri,
âna rà còoina popai'gà.
Â gà nye ciburà piétò,
jii tàpé na rà pitòtigà.*

Psaume 51.6

5 Napwa naa goo pâ tûâ kâjè na èpà, âna rà paari pâ, nye ticè èpà goo Pwiduée. Â gée goo kaa pwiri, â rà ina pàra tàpé* pâ: «Càcaa wâdé wiàna é pwa wârimuru tâjè wà Pwiduée, [ba pâ tûâ kâjè na èpà, âna paari pai wâdé kèe]!» 6 Akaé! Ba wiàna wàrapwiri, â pwiri càcaa tàrù é pai pwa kà Pwiduée, â pwiri o wànau târa cè pai tèi kèe tèpa âboro ni gòropuu?

7 [Â wâgà, pwiri gà pwacèwii tàpéebà, â gà gére niimiri pâ] ‘Ê pâ tûâ kòo na èpà, âna paari pâ, piwéna jiijè é pwina é pwa wà Pwiduée. Â jè còoinari pai muugèrè kèe goo. Êkaa na càcaa tàrù na é pwa wârimuru tóo goo wà Pwiduée.’

8 [Bwa. Gà cibwaa ina pwiri. Ba nye ipaiwà] na jè ina pâ: «Wâdé na jè pwa na èpà, ba na o tèepaa é pwina wâdé!» (Â pwa

2:29 Deutéronome 30.6; Kolosé 2.11 † 2:29 Tèpa âji naî Pwiduée—Grec: Tèpa Juif, tàpé na pwa kamaî tàra. 3:4 Psaume 51.6 * 3:5 Rà ina pàra tàpé—Grec: Go tùra pwacèwii tèpa âboro.

pàra tèpa pwâ na rà ina pâ, go ina pwiri. Â wà tàpéebà, âna pâri ma pwa wârimuru tàra.)

Ticè âboro na é tàrù na ara Pwiduée

⁹ Jè ina pâ wânau naa goobà, wàibà tèpa Juif? Gona bà piwéna jii wà pàra tàpé na ara Pwiduée? Bwa! Càcaa wàrapwiri! Ba go jèe nye ina pâ: Êdiri pâ âboro, âna rà jèe cau piênawéna kâra é [auniimiri kàra na] èpà—wà tèpa Juif ma wà mwara tàpé na càra caa tèpa Juif. ¹⁰ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

Nye ticè pwi jè âboro

cèna é tàrù na ara Pwiduée.

Nye ticè ji pwina caapwi wàé!

¹¹ *Nye ticè jè âboro*

cèna é wâro naa âjupâra.

Nye ticè pwina é mudâ Pwiduée!

¹² *Rà nye cau naa càùrà*

naa goo Pwiduée.

Rà cau tèpa âboro na rà èpà.

Nye ticè na pwa na wâdé.

Nye ticè ji pwina caapwi wàé!

Psaume 14.1–3

¹³ *Na rà tùra, âna pimo;*

piârailu ûmemeerà.

Ba rà pigòé ma tubé.

Psaume 5.10

Popai kàra, âna pwacèwii aru.

Rà utijè pwacèwii dòèa.

Psaume 140.4

¹⁴ *Maina tojii na pwârà.*

Jè maagé goo pwâratùra kàra.

Psaume 10.7

¹⁵ *Rà nye itàa co, nau ipòtàmwara.*

¹⁶ *Wâna rà pâ wê, na rà tòdidiri.*

Rà câmi é aré ma tojii.

¹⁷ *Càra caa tâmogòori*

é naigé mara pinaanapô.

Ésaïe 59.7–8

¹⁸ *Ba càra caa papwicîri Pwiduée.*

Psaume 36.2

¹⁹ Napwa naa goro é *Naèà, ma é pâ popai na wâna, âna mara tatée wà tàpé na é naa ba kàra é Naèà [wà tèpa Juif]. É paari diri pâ tûâ kà tèpa âboro na càcaa *tàrù na ara Pwiduée, â na ée mwa pitèrà goo. Â nye ticè jè âboro naa gòropuu diri cèna

pâri ma é ipwamuruê. ²⁰ Ba nye ticè jè âboro cèna é ina pâ é pwi âboro na é tàrù na ara Pwidueé goro cè pai pitère dàra kêe ê Naèà. Ba é wakè kêra ê Naèà, âna, na rà tâmogòori tèpa âboro pâ, rà tèpa âboro na rà èpà.

pai nama jè tàrù na ara pwidueé goro cèikî kâjè

(Naporomee 3.21–5.21)

²¹ Nabàni, âna é jèe paari wà Pwidueé ê pai pwa goo, ma jè o tèpa âboro na jè tàrù na araé. Â, na é nye pwa, âna nye ticè Naèà. Ba é Naèà kà *Moosé ma é pâ popai kà tèpa *péroféta, âna rà nye po *paâjupâra co é pwina é pwa wà Pwidueé. ²² Ba wà Pwidueé, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé, â] é nama jè tàrù na araé, wiâra é cèikî kâjè. Â é pwa tà diri tèpa âboro na rà cèikî naa goo Kériso, â nye ticè ipwaké goo.

²³ Ba jè cau pwa na èpà diri, â jè wâiti jii é pwényuâa ma muugère kà Pwidueé. ²⁴ Â wà Pwidueé, gée goro é *pimeaari imudi kêe, âna é naa tâjè ê âraimeai na wàrapwiri— [é pinaanapô, na é tòpò naa nabibiu kâjè ma wàé. Â é nama pwacèwii na câjè mu caa pwa na èpà] ba na jè tèpa âboro na jè tàrù na araé. Ê pwiibà, âna âraimeai kêe tâjè, na é naigé mee wà Kériso Iésu, na é tipijè jii é pâ na èpà.

²⁵⁻²⁶ Wà Pwidueé, âna é naa wà Kériso, ba na é pwi *ârapwailò ba kâjè. Gée goo é domii kêe, â wà Pwidueé, âna é pwanauri é pâ èpà kâjè tèpa cèikî naa gooé. Â wàépwiri na é paari pâ, tàrù é pai pwa kêe. Ba béaa, âna é pidàpwicâarié naa gooje, â câé caa pwa wârimuru tâjè goro èpà kâjè. Â nabà, âna é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé, na jè cèikî naa goo Iésu.

É paâjupâra Naèà é cèikî kâjè

²⁷ Géewê, âna o ticè majoroé ma jè pi-ina kâjè. Â piticèmuru naa goro é pai pitère dàra ê Naèà. Ba é pwina é âjimuru, âna cèikî. ²⁸ Ba go ina tàwà pâ: Wà Pwidueé, âna [é jèe tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé, â] é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé, wiâra cèikî kâjè. Â càcaa gée goo é pai pacoo kâjè ê Naèà.

²⁹ Wà nau, gà niimiri pâ, wà Pwidueé, âna é nye Pwidueé kà tèpa Juif co? Â gona câé caa Pwidueé kà para tàpé mwara? Akaé, ba é Pwidueé kêra gòropuu diri†! ³⁰ Ba é nye caapwi co wà Pwidueé. Ba wàé na ée mwa nama rà tèpa âboro na rà tàrù

3:20 Psaume 143.2; Roma 7.7; Galatia 2.16 **3:22** Galatia 2.16 **3:24** Roma

5.1 **3:29** Roma 10.12 † **3:29** Gòropuu diri—Grec: Para tèpa Ba (les païens).

3:30 Deutéronome 6.4; Galatia 3.20

na araé wà tèpa Juif, wiâra cèikî kàra. Â wàé mwara na ée mwa nama rà tàrù na araé pàra Ba, wiâra cèikî kàra.

³¹ Êco na jè cibwaa niimiri pâ, piticèmuru naa goo ê Naèà, wàrapwiri goro ê cèikî kâjè. Bwa! Càcaa wàrapwiri! Ba ê cèikî kâjè, âna é paâjupâra ê Naèà.

4

É pwi a cèikî wà Abéraama

¹ Jè o ina pâ wànau naa goo wà *Abéraama, pwi jojorojè*? Dà cè câmaê gée goro ê wakè na é pwa? ² [Nye ticè.] Càcaa gée goo ê pwina é pwa, na é jèe pwi âboro na é *tàrù na ara Pwiduée. Â càcaa pâri ma é pi-ina kêe. ³ Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Wà Abéraama, âna é cèikî naa goo Pwiduée, â gée goro é cèikî kêe, âna wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é tàrù na araé.* Genèse 15.6

⁴ Napwa naa goo wà pwi jè âboro na é pwi a wakè, âna é mwani na é tòpi, âna wâriê goro wakè kêe, â càcaa po mwani naa wàrapwiri. ⁵⁻⁶ Êco na càcaa ipaiwà naa goo wà pwi âboro na nùmee na é wâdé na ara Pwiduée, ba ticè wakè na pâri ma é pwa. Â wâdé co é cèikî kêe naa goo Pwiduée. Gée goo é cèikî kêe, âna wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàru ma wàé, â] é nama é pwi âboro na é tàrù na araé.

Wà ukai *Davita, âna é nyabiri é ipwàdé kà pwi âboro na wàrapwiri, na é ina pâ:

⁷⁻⁸ *Rà nye ipwàdéé kaa wà tàpé na nuwarà.*

*É pa jiirà toji
wà Pwiduée Caa.
Rà puràra wàilà,
ba pwanauri awé
diri pâ èpà.
Câé mwa caa côo
é pwina rà pwa!*

Psaume 32.1–2

Càcaa kamaî na nama jè wâdé

⁹ Ê ipwàdéé [na é ina wà Davita] âna gona nye kà tèpa *Juif co? Bwa. Nye kâra diri é pâ Ba. Ba ia go jèe nye mara ina pâ: *Wà Abéraama, âna é cèikî naa goo Pwiduée, â gée goro é cèikî kêe, âna wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é tàrù na araé.* Genèse 15.6

3:31 Mataio 5.17 * **4:1** Abéraama, pwi jojorojè—Grec: Abéraama, pwi jojorojè wiâra é naiiri âboro. Wà Abéraama, âna é pwi jojoro tèpa Juif. Êco na é pâ nau pwi jojoro mwara, diri tàpé na rà cèikî naa goo Pwiduée. (Còo du nee tii 11 ma 12.)

4:3 Genèse 15.6; Galatia 3.6 **4:7-8** Psaume 32.1–2

¹⁰ Ba wiidà na wà Pwiduée, âna é nama tàrù wà Abéraama na araé? Pwiri géé na càuru ê *kamaî kêe? Bwa, càcaa géé na càué, â nye béaa. ¹¹ Ba wà Pwiduée, âna é nye nama é tàrù na araé, na bwaa càcaa pwa kamaî tée, géé goro ê cèikî kêe naa goo Pwiduée. Â géé na càué, â é tòpi ê câmu wà Abéraama goro ê kamaî kêe, na paari pâ, ée mwa bàra tàrù na ara Pwiduée géé goro ê cèikî kêe.

Â, na wàrapwiri, â wà Abéraama, âna é jèe pâ nau caa kà diri tèpa cèikî naa goo Pwiduée na càcaa pwa kamaî tàra. Â wà diri tàpéebà, âna wà Pwiduée, âna é nye nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé. ¹² Wà Abéraama, âna é nye pwi caa kà tàpé na pwa kamaî tàra, [âna wà tèpa Juif] wiàna rà pâra na cèikî, wiàra naigé na ia é pwa. Ba wàé, âna é cèikî naa goo Pwiduée, béaa kêra ê pai pwa kamaî tée.

Auinabéaa kà Pwiduée tà tèpa cèikî

¹³ Wà Pwiduée, âna é ina tà Abéraama ma wà tèpa gòobèrèè, pâ, ée mwa naa tàra ê gòropuu diri. Càcaa géé goro na é pitère dâra ê *Naèà wà Abéraama. É wàrapwiri tée wà Pwiduée, ba é jèe nama é pwi âboro na é tàrù goro cèikî kêe. ¹⁴ Ba wiàna pwi aupwényunyuâari bèepwiri, âna kà tàpé na rà pitère dâra ê Naèà kà *Moosé, â pwiri piticèmuru naa goo ê cèikî bau i pwi ia é ina wà Pwiduée.

¹⁵ Bwa! Ê Naèà, âna é pame co é wârimuru [tà tàpé na pwa na rà wârori é Naèà. Ba pwacoé na rà pâra wiàra diri]. Â wiàna nye ticè naèà, â pwiri [nye ticè napârajè na jè wârori. Â] nye ticè pai pitanami kâjè.

¹⁶ Ê aupwényunyuâari [na é ina wà Pwiduée] âna me géé goro ê *pimeaari imudi kêe, â géé goro mwara ê cèikî kà Abéraama. Â rà pâra na tâa na tèpa gòobèrèè. Â càcaa kà tàpé co na rà pâra wiàra é naèà; â kà pâra tàpé mwara na rà cèikî naa goo Pwiduée, pwacèwii Abéraama, pwi caa kâjè diri.

¹⁷ Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Go pwa ma gà pwi caa kêra ê pâ Ba na wâru.* *Genèse*

^{17.5} Êkaa na é pwi caa kâjè wà Abéraama, ba é cèikî naa goo wà Pwiduée. [Ba é tâmogòori pâ wà Pwiduée, âna pâri ma é pacoo é auinabéaa kêe.] Ba wà Pwiduée, âna wàé na é pawâro còwâ tèpa bà. Â wàé mwara na é tòpò é pwina bwaa âmuê, na câjè caa pâji pâmari naani gòropuu.

¹⁸⁻¹⁹ Üu, é nye wâari wà Abéraama naa goro i pwi ia é ina tée wà Pwiduée, â é pidàpwicâarié goro tapacîri. Ba é cèikî naa

goo Pwiduée na ia é ina tée pâ: *O dau wâru awé tēpa gòobàragà. Genèse 15.5* Â êkaa pwiri, na é pâ nau *pwi caa kâra é pâ Ba na wâru. Genèse 17.5*

Ê cèikî kà Abéraama, âna é cimwü. Êco na jè muru na pwacoé, ba jèe po 100 naja kà Abéraama, â é jèe pâmwünyabweri na é bà. Â wà Sara, tô wâdèe, âna jèe càcaa pâri ma é ipièrù. ²⁰ Êco na câe caa pidumapiê, â é nye cèikî naa goro é auinabéaa kà Pwiduée. Â é cèikî kêe, âna é pagòoé, â é nye ipwamaina Pwiduée. ²¹ Ba é tâmogòori pâ, wà Pwiduée, âna dau pwa pàtamee, ma é pacoo i pwi ia é mara ina tée. ²² Â wàe kaa pwiri, na wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é tàrù Abéraama na araé. *Genèse 15.6*

Popai ba kâjè mwara

²³ Ê pâ popai bèepwiri, âna càcaa kà wà Abéraama co, ²⁴⁻²⁵ â popai ba kâjè mwara. Ba é jèpa còo ê cèikî kâjè wà Pwiduée, â ée mwa tòpijè. Wàe na é naa Iésu, Pwi Ukai kâjè, ba na é pwa wârimuru goro é pâ èpà kâjè, [tiagoro é pai bà kêe]. Â wà Pwiduée, âna é pawâroé còwâ gée na aubà, ba na [é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâjè ma wàe, â] é nama jè tēpa âboro na jè tàrù na araé.

5

Pinaanapò naa nabibiu kâjè ma Pwiduée

¹ Wà Pwiduée, âna é nama jè tēpa âboro na jè *tàrù gée goro é cèikî kâjè. Â nabàni, âna jè tâa na é pinaanapò ma wà Pwiduée na é naigé mee wà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso. ² Gée goro é cèikî kâjè naa gooé, â jèe pâri ma jè pàdari Pwiduée, ba é naigé kâjè wà Iésu. Â jè jèe tòpi é *pimeaari imudi kêe, â jè wârori nabà. Â jè jèe ipwàdée, ba jè cimwü naa na é cèikî kâjè, pâ, jè o tòpi é câmajè—pai tâa kâjè na é pai maina ma muugère kà Pwiduée*.

³ Jèpwi mwara, âna jè ipwàdée na pâ aré kâjè, ba jè tâmogòori pâ, é aré, âna é nama jè pidàpwicâarijè. ⁴ Â, na jè pidàpwicâarijè, â jè cimwü naa na pâ tacai. Â, na jè cimwü, â o pimaina too é cèikî kâjè, na jè tapacîri [é auinabéaa kà Pwiduée].

⁵ Â é cimwü é cèikî kâjè naa gooé, ba o câe mwa caa panuâjè wà Pwiduée. Ba jèe dipitiri pwâranümajè é pimeaari kêe na dau maina awé, na é pinaigé mee é Nyuââê Pwicîri, na jèe naa tâjè.

É bà ba kâjè na jè bwaa èpà

4:22 Genèse 15.6 **4:24-25** Ésaïe 53.4–5 * **5:2** Grec: Ba gée gooé na tàpiri tâjè é pimeaari imudi bèepwiri, â jè cimwü naa na, â jè ipwàdée, naa na auwâari, goro é pai maina ma muugère kà Pwiduée. **5:3** Jacques 1.2–3; 1 Pétèru 1.5–7

⁶ Ba, na bwaa nye càcaa pâri [ma jè ipa-udòjè] â wà Kériso, âna é jèe bà ba kâjè, wàijè tèpa âboro na jè èpà, na pwi pàara, na é jèe nye dàbacoò wà Pwiduée.

⁷ [Â jè pinünüma cai naa goo ni]: Po dau pwacoé ma jè bà ba kà pwi âboro na *târù é wâro kêe. Â matâra pâ, pwa nii ma gòo kâjè ma jè bà ba kà pwi âboro na é dau meaari pàra tàpé†. ⁸ Êco na wà Kériso, âna é bà ba kâjè na jè bwaa tèpa âboro èpà. Wàé kaa pwiri, na wà Pwiduée, âna é paari é pimeaari kêe ba kâjè.

⁹ Â nabàni, âna é jèe nama jè târù na araé goro é pai pwa *ârapwailò kêe—[é pai bà kà Kériso]. Â wiàna é pwa é muru na maina na wàrapwiri, â wà Kériso, âna ée mwa pa-udòjè jii é wârimuru [na Tòotù na ée mwa pitèi tèpa âboro na wà Pwiduée].

¹⁰ Ba, na pàara na jè bwaa tèpa cicara wà Pwiduée, â é tòpò pinaanapò naa nabibiu kâjè ma wàé goro pai bà kà Pwina naîê. Â wiàna é wàrapwiri tà tèpa cicaraé, â ée mwa upajè goro pai wâro [côwâ] kà Pwina naîê, nabàni na jè jèe tèpa bée. ¹¹ Â jè ipwàdé ma ipwamainâé, géé goo Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, na é jèe tòpò é pinaanapò bèepwiri.

Adamu ma Iésu Kériso

¹² [Wàeni é pwina tèepaa]: Ê Èpà†, âna jèe tèepaa me naa gòropuu, é majoroé pwi caapwi âboro, wà *Adamu. Â é Èpà, âna é pwa ma jè bà, wàijè diri tèpa âboro. Ba jè cau pwa na èpà, â jè o cau bà.

¹³ Ba jèe wâni gòropuu é Èpà, béaa kêra é pai naa é Naèà kà Pwiduée tà *Moosé. (Êco na, na bwaa ticè naèà, â câjè caa naa nümajè naa goro é pâ èpà na jè pwa.) ¹⁴ Êkaa na, tapoo na pàara kà Adamu, tèepaa naa goo wà Moosé, â pwa nii kêra é pwâra bà naa goro tèpa âboro. [Ba rà cau bà.] Ipaiwà wiàna càra caa pwa é pwi èpà na ia é pwa wà Adamu. (Ba wàé, âna é pwa é pwina é papwicîri jiié wà Pwiduée.)

Napwa naa goo wà Adamu, âna é pwi ânuuru Pwina ée mwa tèepaa. ¹⁵⁻¹⁶ Êco na càru caa ipaiwà. Ba é èpà na é pwa wà pwi caapwi âboro, wà Adamu, âna po dau pi-ité jii é âraimeai na é naa naa goro piticèmururu naa goo§ wà Pwiduée na é naigé mee pwi caapwi âboro, Iésu Kériso. Géé goo é èpà kà Adamu, âna rà cau bà diri é pâ âboro. Â géé goro é pwina é pwa wà Kériso, âna rà cau tòpi é pâ aupwényunyuâari na é naa wà Pwiduée naa na pimeaari imudi kêe.

† 5:7 Na é dau meaari pàra tàpé—Grec: Na é wâdé. 5:8 Ioane 3.16; 1 Ioane 4.10 5:9 Roma 1.18, 2.5 5:12 Genèse 3.6; Roma 6.23 † 5:12 Ê Èpà—Le péché, le mal. Ê câbawâdé na tâa na pwâranüma diri tèpa âboro, âna cètùujè, ba na jè pwa é pâ na jèpapara muru na èpà. 5:13 Roma 4.15 § 5:15-16 Naa, naa goro piticèmururu naa goo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Naa imudi.

Ba ê èpà kà Adamu, âna é pame ê pitèimuru ma wârimuru. Â ê âraimeai na é nye naa naa goro piticèmuru naa goo wà Pwiduée, âna é pame pai tipijè, wàijè pà âboro na jè wâru. Â ipaiwà, wiàna dau wâru pà èpà kâjè. Ba dau pwa pàtàmara ê pimeaari imudi kà Pwiduée jii i èpà kà Adamu.

¹⁷ Ba géé goro ê èpà kà pwi caapwi âboro, wà Adamu, â ê pwâra bà, âna é piétò jii diri pà âboro. Êco na wà Pwiduée, âna é naa tâjè naa goro piticèmuru naa goo ê aupwényunyuâari kêe na é naigé mee pwi caapwi âboro, wà Iésu Kériso. Â é nama [pwacèwii na câjè mu caa pwa na èpà, ba na] jè tèpa âboro na jè tàrù na araé. Â é nama jè piétò naa na *âji wâro.

¹⁸ [Go ina mwara pà]: Géé goro ê tûâ na èpà kà pwi caapwi âboro, â êdiri pà âboro, âna cau tèirà ma pwa wârimuru tàra. Â géé goro ê tûâ na wâdé kà pwi caapwi âboro, â wà Pwiduée, âna é tipi diri tèpa âboro, ma rà wâro. Â é nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé.

¹⁹ Ba wà pwi âboro na é caapwi, wà Adamu, âna câé caa pitère dà Pwiduée. Â géé goo kaa pwiri, âna êdiri pà âboro, âna rà jèe pà nau tèpa pwa na èpà. Â wà pwi âboro na é caapwi, wà Iésu Kériso, âna é nye pitère dà Pwiduée. Â géé goo pwiri, na wà Pwiduée, âna [ée mwa tòpò pinaanapô naa nabibiu kâra diri pà âboro ma wàé, â] é nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé.

É piétò ê pimeaari kà Pwiduée

²⁰ Ūna é tèepaa me ê Naèà, â rà pà nau dau pimaina too ê èpà. Êco na é aupwényunyuâari kà Pwiduée, âna o nye dau pimaina too awé.

²¹ [Â go tubanabwé naawê ê auniimiri bèeni]: Na pàara béaa, âna é piétò ê Èpà. Ba é pame ê pwâra bà [naa goo diri pà âboro gòropuu]. Â nabàni, âna piétò ê pimeaari imudi kà Pwiduée. Ba é pame tâjè ê pinaanapô ma tàrù na é naigé mee Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè. Â é naa tâjè ê *wâro dàra gòiri jaa Pwiduée.

pai wâro kâjè na bwaa âmué

6

(Naporomee 6–9)

Na upwaaajè â jè bà â jè wâro còwâ ma Kériso

¹ O dà cèna jè ina? Gona jè o bwaa ciburà pwa na èpà, ba na wà Pwiduée, âna ée mwa paari tâjè ê *pimeaari imudi kêe na maina awé? ² Bwa. Jè cibwaa pwa na wàrapwiri! Ba jèe nye ticè pàtàmara pwâra bà naa goojà. Â gorodà na jè bwaa nye tà ciburà pwa na èpà?

³⁻⁴ Ba guwà tâmogòori bwàti pâ, gée goo ê pai *upwaaajè naa najawé, â jè caapwi ma wà Kériso Iésu. Pai ina wèe pâ, na ia upwaaajè, â pwacèwii na jè bà, [â pwànririjè ma wàé]. Êco na wà Pwiduée Caa na é maina ma muugère ma pwa pàtâmee, âna é pawâro wà Kériso gée na aubà, ba na o wàijè mwara, âna jè o wârori é wâro na bwaa âmuê.

Wâro kâjè ba kà Pwiduée

⁵ Ba jè jèe caapwi ma wàé, gée goro ê pai bà kâjè. Â jè o caapwi ma wàé naa na pai o wâro còwâ kâjè gée na aubà. ⁶ Wâdé na guwà tâmogòori bwàti ni, pâ: Ê wâro kâjè béaa, âna é jèe bà naa goro *satauro ma wà Kériso. Â jèe tubatiâu é pàtàmara Èpà na tâa na pwâranümajè. Â jèe câjè caa tèpa *ênawéna kîri kâra Èpà*. ⁷ Ba wà pwina é bà, âna jèe dàgòtùé jii é pàtàmara é Èpà.

⁸ Â wiàna jè bà ma wà Kériso, â jè cèikî mwara pâ, jè o wâro còwâ ma wàé. ⁹ Ba jè tâmogòori pâ, na tòotù na é wâro còwâ gée na aubà wà Kériso, â o jèe câé mwa caa bà còwâ. Ba é Maagé Bà, âna jèe ticè nii kèe naa gooé. ¹⁰ Ba ûna é bà wà Kériso, â é jèe dàgòtù é pàtàmara é Èpà dâra gòiri awé. Â nabàni, âna é wârori é wâro kèe ba kà Pwiduée.

¹¹ Â wâguwà mwara, âna wâdé na guwà tâmogòori pâ, pwacèwii na guwà jèe bà, â jèe ticè pàtàmara Èpà naa goowà. Â guwà wâro, ba guwà caapwi ma Kériso Iésu. Â é wâro kàwà, âna guwà wârori ba kà Pwiduée.

¹² Â wâdé na guwà wâro pwacèwii na ticè pàtàmara é Èpà naa na naiiwà na ée mwa bà na cè jè tòotù. Êkaa na guwà cibwaa pitère dâra é aunünüma na èpà kâra naiiwà. ¹³ Guwà cibwaa naa cè ére gée goro naiiwà, ma é piênawéna kâra Èpà, wàra pâ neemuru wakè târa pwa na èpà. Bwa. Guwà ipanuâwà tà Pwiduée, ba na guwà tèpa ênawéna kèe. Ba guwà pwacèwii tèpa âboro na wâro còwâ gée na aubà. ¹⁴ Ba jèe càcaa é *Naèà na é pitûâ kàwà, â jèe nye é pimeari imudi kà Pwiduée. Â êkaa pwiri, na guwà cibwaa pwa ma é pitûâ kàwà é Èpà.

Jè tèpa ênawéna kà Pwiduée

¹⁵ Guwà cibwaa ina pâ: «Wâdé na jè pwa na èpà, ba é pimeari imudi kà Pwiduée, na é pitûâ kâjè, â càcaa é Naèà.» ¹⁶ Bwa! Gona câguwà caa tâmogòori pâ, wiàna guwà pipanuâwà tà pwi jè âboro, ba na guwà tèpa ênawéna kîri kèe, â guwà pitère dèe. Wâpà wiàna guwà tèpa ênawéna kâra èpà,

é, wâpà wiàna guwà tèpa ênawéna kà Pwiduée. Wiàna guwà pitère dâra ê èpà, â guwà o bà. Â wiàna guwà pitère dà wà Pwiduée, [â é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàwà ma wàé] â é nama guwà tèpa âboro na guwà *târù na araé.

¹⁷ Jè capai pwaolé tà Pwiduée kâjè. Ba béaa, âna guwà tèpa ênawéna kâra èpà. Â nabàni, âna guwà pitère dâra ê pâ popai na guwà tòpi, géé na diri pwâranümawà. ¹⁸ Â nabàni, âna jèe tipiwà jii ê Èpà. Â guwà tèpa ênawéna kà [Pwiduée, ba na guwà pwa] ê pwina *târù ma wâdé.

¹⁹ Go tâmogòori pâ, po dau pwacoé tàwà, ma guwà tâmogòori bwàti†. Â go napéaati, na go pwa ucina goro é wâro kâjè na diri pâ tòotù. Béaa, âna pwacèwii na guwà tèpa ênawéna kîri kâra Èpà. Â guwà panuâ bamwara é nâiiwà, ba na guwà wârori é wâro na èpà ma miiri. Â nabàni, âna guwà tèpa ênawéna kîri [kà Pwiduée]. Â wâdé na guwà panuâ bamwara é nâiiwà, ba na guwà piênawéna tà [Pwiduée, â guwà pwa] ê pwina wâdé. Êkaa na, guwà piaabòriwà, ba na o wâdé tà Pwiduée wâguwà.

²⁰ Na pàara na guwà pwa âboro kîri kâra Èpà, â câguwà caa pitacoo goowà, ma guwà pâra wiâra é autûâri kà Pwiduée. ²¹ Â dà é pwâra wakè kàwà? Guwà kamu, na guwà niimiri nabàni! Ba é pâ muru bèepwiri, âna pame é pwâra bà.

²² Nabàni, âna tipiwà jii ê Èpà, â guwà jèe pâ nau pwa âboro kîri kà Pwiduée. Â é pwâra wakè kàwà, âna, na guwà piaabòriwà, ba na wâdé tà Pwiduée wâguwà. Â géé goo pwiri, â tâa tàwà é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. ²³ Ba é wâri wâra é èpà, âna é pwâra bà. Â wà Pwiduée, âna é nye po naa tâjè wàrapwiri é *wâro dâra gòiri, na é naigé mee Kériso Iésu, Pwi Ukai kâjè.

7

Tipijè jii é Naèà

¹ Tèpa béèò naa na nee Kériso, go niimiri pâ guwà tàpo tâmogòori pai pwa goro é pâ naèà. Ê *Naèà, âna é pitûâ kâjè tèpa âboro, na pàara na jè bwaa wâro. ² Pwacèwii wà tô ilàri na é jèe piéa, âna piié naa goo pwi éaé goo é Naèà na pàara co na é bwaa wâro na wà pwiibà. Â wiàna é bà wà pwi éaé, â jèe pâri, ma é pwa còwâ é câbawâdé kêe*.

³ Â wiàna é tâa wà tòoni ma wà pwi jè âboro, na pàara na é bwaa wâro na wà pwi éaé, â jè ina pâ é toomura (é cîaa jiié), [ba câé caa pitère dâra é Naèà]. Êco na, wiàna é tâa ma wà pwi

† 6:19 1re phrase—Grec: Géé goo é pai ticé nii kàwà. 6:23 Roma 5.12,15 * 7:2 Jèe pâri, ma é pwa còwâ é câbawâdé kêe—Grec: Jèe tipii jii é naèà na é piié naa goo pwi éaé.

jè paaò, géé na càùru pai bà kà pwi éaé, â jèè câé caa toomura, ba câé caa êgòjai ê Naèà.

⁴Ico tèpa béèò, jèè ipaiwà naa gooje, tèpa cèikî. Ba ê Naèà, âna jèè câé caa piijè còwâ†. Â jè tèpa âboro kà pwi jèpwi, wà Kériso, na é bà ba kâjè‡, â é wâro còwâ géé na aubà. Â géé goo pwiri, âna wâdé na é wâro kâjè, âna naa cè pwâra wakè na wâdé ba kà Pwiduée.

⁵Ba béaa, âna jè wâro wiâra ê pâ câbawâdé kâjè. Â ê Naèà, âna é pwa ma pimaina too ê auniimiri na èpà na naiijè. Â géé goro pwiri, âna jè o bà. ⁶Êco na nabà, âna wà Pwiduée, âna é tipijè jii ê Naèà, na pwa wârimuru tâjè§. Â jè piênawéna kà Pwiduée goro pai pwa na bwaa âmuê. Ba jè pitère dàra ê Nyuûaê Pwicîri, â càcaa ê Naèà kà *Moosé.

Jè cicara èpà na wâgoojè

⁷Gona jè ina pâ, é naèà âna é èpà? Bwa! Ba nye géé goro co ê naèà, na go còoina ê pwina èpà. Ba wiàna ticè naèà, â càcaa pâri, ma go tâmogòori pâ, é auniimiri kôo, âna èpà*. ⁸[Go o tûra goo ê Èpà, pwacèwii na é pwi jè âboro]: Ê Èpà†, âna é mudàra naa good è pai pwa wèè goro ê Naèà, ba na é pawâro diri é pâ na jèpapara auniimirimuru na èpà na wâgood. Â é tòpò naa na pwâranümoò pâ câbawâdé na èpà. Ba wiàna ticè Naèà, â pwacèwii na nye ticè pàtàmara ê Èpà.

⁹Béaa, âna câgo caa tâmogòori ê pâ naèà, na rà papwicîri jiiò na go pwa ê pàra muru. Â go nye wâro. Êco na, ûna go tâmogòori pâ pwa é autûâri, â é nye wâro good kaa, é Èpà, â é pitûâ kâra pwâranümoò‡. ¹⁰[Â pitèio ma go pwa wârimuru tiagoro pwâra bà.] Guwà còo pâ, é naa é autûâri [kêe wà Pwiduée] ba na go wâro goo. Êco na é autûâri, âna é pwa ma go bà. ¹¹Ba ê Èpà, âna é pa é autûâri, ba na é pa-imwûruò, â é nama go bà.

¹²Napwa naa goo ê Naèà, âna muru na pwicîri, ba é me géé goo Pwiduée. Â é jèpa autûâri, na tâa na é Naèà, âna muru na pwicîri, ma *târù, â wâdé ba kâjè. ¹³Gona é muru na wâdé, âna é pwa ma go bà? Bwa, càcaa wàrapwiri. Ba nye ê Èpà, na é pa é pwina wâdé, ba na é pwa ma go bà. Â, na é pwa pwiri,

7:4 Roma 6.2,11 † 7:4 Ba é Naèà, âna câé caa piijè còwâ—Grec: Jè bà naa goro ê Naèà. ‡ 7:4 Na é bà ba kâjè—é, Ba é jèè caajurijè naa na é naiié, âna é wâra pwapwicîri. 7:6 Roma 8.2, 6.4 § 7:6 Na pwa wârimuru tâjè—Grec: Ba jèè bà naa goo i pwi ia tâjûrùjè. 7:7 Exode 20.17; Deutéronome 5.21 * 7:7 Dernière phrase—Grec: Wiàna ticè naèà na ina pâ: «Gà cibwaa iari muru», â pwiri o câgo caa tâmogòori iari muru. † 7:8 Ê Èpà—Péché. Còo note goo Roma 5.12. ‡ 7:9 Grec: Béaa, na ticè naèà, âna go wâro; êco na, na é téepaa me é aupitûâri, â é nye wâro {good} kaa ê Èpà, â go jèè bà. 7:11 Genèse 3.13 7:12 1 Timotéo 1.8

â é paari pâ, é po dau èpà. [Napwa naa goo ê autûâri, âna é papwicîri jiijè na jè pwa na èpà.] Â ê Èpà, âna é pa ê autûâri, ma jè dau pwa na èpà jii béaa[§]!

Ipa na dau gòo

¹⁴ Jè nye tâmogòori bwàti pâ, ê naèà âna é me gée goo Pwiduée. Êco na wâgo, âna go pwi âboro na ticè nii kôo. Â go pâ nau pwi *ênawéna kîri kâra ê Èpà. ¹⁵⁻¹⁶ Â câgo caa tâmogòori awé cè pwina go pwa. Ba câgo caa pwa ê pwina nümoo goo, â go pwa ê pwina tàutôo goo. Â êpwiri na go mwa tâmogòori pâ, ê naèà, âna muru na wâdé. ¹⁷ Ba càcaa wâgo na pwa pwiibà, â ê Èpà, na é wâna pwâranümoo. ¹⁸ Go tâmogòori bwàti pâ, càcaa tâa good è wâdé, gée goro na go pwi âboro na ticè nii kôo. Â wiàna nümoo na go pwa ê pwina wâdé, â pwacoé.

¹⁹⁻²⁰ Ûu, câgo caa pwa ê pwina wâdé, na nümoo goo. Â go pwa pwina èpà, na càcaa nümoo goo. Â wiàna wàrapwiri, â [pwacèwii na] càcaa wâgo, na go pwa pwiri, â ê Èpà, na wâna pwâranümoo.

O wàilàapà na upao?

²¹ Êkaa na go tâmogòori pâ, pwa pé ‘naèè’ [na wâgood] âna, na nümoo na go pwa na wâdé, â càcaa pâri. Â go nye ciburà pwa co è pwina èpà. ²² Guwà côo pâ wâna âji pwâranümoo, âna wâdé tóo è naèà kà Pwiduée. ²³ Êco na pwa ê jè ‘naèè’ na é wâna naiio—naèà kâra Èpà. Â ru nye ipaa ma è naèà kà Pwiduée. Â è pwi naèà bèepwiri na é wâgood, âna pwacèwii na é popao, ma tòpò-o naa na karapuu. ²⁴ Au, wârico! O wàilàapà na upao jii, è pwâranümoo na èpà*, na é popao dâra è pwâra bà? ²⁵ Wâco Pwiduée, na é naigé mee wà Pwi Ukai Iésu Kériso[†]! Wâdé na jè picagòtùé!

[Wâéni è ère pwina go ina]: Nümoo na go pitère dâra, è naèà kà Pwiduée, êco na ticè nii kôo, â go nye pitère dâra, è naèà kâra Èpà.

8

É tipijè jii èpà è Nyuâaé Pwicîri

¹ Wà tàpé na rà tâa goo Kériso Iésu, âna nye ticè pitèimuru ma wârimuru kâra*. ² Ba, na go wâgoo wà Kériso Iésu, â è Nyuâaé

§ 7:13 Dernière phrase—Grec: Goo è aupitûâri, âna è Èpà âna é pipaarié, pâ po dau èpà awé. 7:15-16 Galatia 5.17 7:23 Galatia 5.17; 1 Pétèru 2.11

* 7:24 Pwâranümoo na èpà—Grec: Naiiri âboro. 7:25 1 Korénito 15.57 † 7:25 1re phrase—Grec: Êco na {jè} pwaolé tà Pwiduée goo Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè.

* 8:1 Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagéé pâ popai bëeni: Ba rà wâro wiâra è Nyuâaé Pwicîri, â càcaa wiâra è pâ câbawâdé kâra na èpà.

Pwicîri, âna é naa tôo ê wâro naa wâjaaé. Â é pâ nau pwi naèa kôo na bwaa âmuê. Â é tipio jii ê pwi naèa na é popao naa na Èpà† ma ê pwâra bà‡.

³ Napwa naa goo ê *Naèa kà Moosé, âna pwacoé ma é tipijè géé goro ê pai ora kâra pwâranümajè. [Ba ticè nii kêe, ma pitòotéri ê pwâranümajè na èpà.] Êco na wà Pwидуée, âna é jèe tipijè. Ba é jèe panuâ me Pwina naîê, na é pa naiiri âboro pwacèwiiè—wàijè tèpa pwa na èpà—ba na é tipijè jii ê Èpà. Â é jèe tubatiâu ê pwi Èpà bèepwiri, na pitûâ naa na naiiri âboro, ⁴ba na jè wâro wiâra ê naèa na é *târù. Ba câjè caa wâro wiâra ê auniimiri kâra naiiri âboro. Â jè wâro wiâra ê Nyuâaê Pwicîri.

⁵⁻⁶ Ba wà tàpé na rà pâra wiâra auniimiri kâra naiiri âboro, âna rà nye pitère dâra ê câbawâdé kâra. Â rà pâra dâra pwâra bà. Êco na wà tàpé na rà wâro wiâra ê Nyuâaê Pwicîri, âna rà nye pitère dâra ê câbawâdé kêe. Â, â tâa târa ê *âji wâro ma pinaanapô.

⁷ Wiâna jè pâra wiâra ê pâ câbawâdé kâra naiiri âboro, â o nye pwacoé ma jè pitère dâra, ê naèa kà Pwидуée. Â jè pâ nau tèpa cicara Pwидуée, ma tèpa pièpàrié. ⁸ Êkaa na wà tàpé na rà pâra wiâra ê pâ câbawâdé-bà, âna pwacoé ma rà wâdé na ara Pwидуée.

Jè pâra wiâra Nyuâaê Pwicîri

⁹ Êco na wâguwà, âna jèe câguwà caa pâra wiâra ê pâ câbawâdé kâwà bèepwiri. Ba guwà pitère dâra ê Nyuâaê Pwicîri kà Pwидуée, na é tâa goowà. Wà pwi âboro na câé caa tâa gooé ê Nyuâaê Pwicîri kà Kériso, âna câé caa pwi âboro kà Kériso.

¹⁰ Êco na wâguwà, âna é wâgoowà wà Kériso. Â wiâna ée mwa bà ê naiiwà majoroé ê Èpà, â âjupâra mwara pâ wà Pwидуée, âna é nama pwacèwii na câguwà mu caa pwa na èpà, ba na guwà tèpa âboro na guwà *târù na araé. Â é jèe tòpò pinaanapô naa nabibiu kâwà ma wàé. Â é Nyuâaê Pwicîri kêe, âna é nama guwà wâro^S. ¹¹ Ūu, ée mwa bà ê naiiwà, êco na, wiâna é wâgoowà ê Nyuâaê Pwicîri, â ée mwa pawârowà wà Pwидуée, pwacèwii ê pai pawâro kêe wà Kériso Iésu, géé na aubà.

É nama jè tèpa naî Pwидуée

¹² Êkaa pwiri, co tèpa béeò naa na nee Kériso, âna pwacèwii na pwa kéredi kâjè. Ba napârajè [na jè wâro na é Nyuâaê Pwicîri]

† **8:2** Èpà—Péché. Còo note goo Roma 5.12. ‡ **8:2** Grec: Ba é naèa kâra Nyuâaê {Pwicîri na é naa} wâro naa goo Iésu Kériso, âna é jèe tipio jii ê naèa kâra Èpà ma é Pwâra bà. **8:4** Galatia 5.16,25 **8:9** 1 Korénito 3.16, 12.3 **8:10** Galatia 2.20

^S **8:10** Grec: Â, wiâna é wâgoowà wà Kériso, â âjupâra pâ, é bà é naiiri âboro géé goo ê Èpà; êco na é Nyuâaê, âna {é naa} ê wâro, géé goo ê pai târù {kà Pwидуée}.

na jè cibwaa wâro wiâra ê câbawâdé kâra naiiri âboro. ¹³ Ba wiâna guwà wâro wiâra ê pâ câbawâdé bèepwiri, â guwà o bà [dàra gòiri awé]. Êco na, wiâna guwà nama bà ê pâ câbawâdé bèepwiri, gée goo ê Nyuâaê Pwicîri, â o tâa tâwà è âji wâro. ¹⁴ Ba wà tâpé na rà wâro wiâra ê câbawâdé kâra ê Nyuâaê Pwicîri kà Pwiduée, âna tèpa naî Pwiduée.

¹⁵ Â, na jè tòpi ê Nyuâaê Pwicîri, âna câé caa piijè ma nama wâgotâjè. Â é nama jè tèpa naî Pwiduée. Â é pitu tâjè ma jè tomara too tà Pwiduée, ma ina tée pâ: «Pwi Caa kôo!»

¹⁶ Â ê Nyuâaê Pwicîri, âna é *paâjupâra târa nyuâajè pâ, jè tèpa naî Pwiduée*. ¹⁷ Â wiâna jè tèpa naî Pwiduée, â jè o tòpi ê aupwényunyuâari na é jèe ina béaa, pâ, ée mwa naa târa ê Ba kêe. Â jè o mwa cau tòpi ma wà Kériso. Ba wiâna jè tâa na é aré ma tòina pwacèwiié, â jè tòpi mwara pwényuâa ma muugère pwacèwiié.

Aupwényunyuâari kâjè noowé

¹⁸ Guwà tère, ê pâ aré kâjè nabà, âna po dau kîri awé, jii é muugère na maina na ée mwa naa tâjè wà Pwiduée! ¹⁹ Ba diri ê pâ namuru na é jèe tapoo [wà Pwiduée—ê gòropuu bau diri pâ muru na wâna, ma diri ê napwéretòotù ma pâ Ìricò]—âna rà tapacîri naa pidâpwicâari, ba na rà côo ê pàara na ée mwa paari ê pai maina ma muugère kà tèpa naîê wà Pwiduée.

²⁰ Ba diri ê pwina é tapoo wà Pwiduée, âna jèe càcaa pâri ma rà tâbawêe, ba rà jèe tanami. Â wàrapwiri, wiâra ê auniimiri béaa kà Pwiduée†, ²¹ tapacîri ê tòotù na [ia é jèe pacoo gée na biu. Na tòotù bèepwiri] âna ée mwa cau tipi tèpa naîê, gée na wai ma botére. Â o muru na dau wâdé ma pwényuâa awé‡.

²² Â jè cau tâmogòori pâ, diri ê pâ muru bèepwiri na é tapoo wà Pwiduée, âna rà càwé goro pai maagé côo kàra, pwacèwii tò ilàri na ée pitàmari èpo. ²³ Â wàijè mwara, tèpa naî Pwiduée, âna jè gère càwé wâna pwâranümajè, na jè pitapacîri i pàara na ée mwa tipijè wà Pwiduée, â na jè mwa bàra picaatâa ma wàè dàra gòiri awé§. Êco na é jèe naa tâjè ê Nyuâaê Pwicîri kêe, na é pâbéaa kâra âraimeai, na é jèe ina béaa wà Pwiduée pâ, na ée mwa naa tâjè.

8:13 Galatia 6.8; Kolosé 3.5 **8:15** Maréko 14.36; 2 Timotéo 1.7 **8:15** Galatia 4.5–7; Auinapàpari 21.7 **8:16** 2 Korénito 1.22 * **8:16** Ê, Ê Nyuâaê Pwicîri, âna ru paâjupâra, naima ma nyuâajè pâ, jè tèpa naî Pwiduée. **8:20** Genèse 3.17–19

† **8:20** Grec: Ba ê pwina é tòpò {naa gòropuu, wà Pwiduée}, âna tâa aranara ê pitùâ kâra pàra muru na piticèmuru naa goo. ‡ **8:21** O muru na dau wâdé... é, O pwa câmarà—pai tâa kâra na é pai maina ma muugère kêe. **8:23** 2 Korénito 5.2–4

§ **8:23** Na jè mwa bàra picaatâa ma wàè, dàra gòiri awé—Grec: Na jè o tèpa naîê (l'adoption).

²⁴ Ba é jèe pa-udòjè, gée goro pai cèikî kâjè naa gooé, [â é naa tâjè é âji wâro jaaé]. Â jè tapacîri [ma jè mwa bàra tòpi diri é wâro kâjè ma wàé]. Â guwà còo, wiàna jè jèe còo é pwina jè wâari naa goo, â é cèikî kâjè, âna càcaa âji cèikî. Ba câjè caa tapacîri é muru na jèe tâa tâjè. ²⁵ Â wiàna jè cèikî naa goo é pwina câjè caa còo, â jè o mwa dau pidàpwicâarijè goro tapacîri.

É pitu tâjè Nyuâaê Pwicîri

²⁶ Jèpwi mwara, âna é Nyuâaê Pwicîri, âna é me nau pitu tâjè, wàijè na piticè nii kâjè, [ma kîri cèikî kâjè]. Ba câjè caa tâmogòori pai pwapwicîri bwàti. Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é càwé ma pwapwicîri tà Pwiduée ba kâjè. Â é pwâra pwapwicîri kêe, âna piwéna jii é pâ pwâratùra. ²⁷ Â wà Pwiduée, âna é còo é pwina wâna pwâranüma pwi âboro, â é tâmogòori é pwina nüma é Nyuâaê Pwicîri goo. Ba é Nyuâaê Pwicîri, âna é pwapwicîri wiâra é câbawâdé kà Pwiduée, ba kà tèpa âboro kêe.

²⁸ Ba jè tâmogòori mwara é pwini, pâ: Êdiri pâ muru, âna tèepaa, ba na béwâdé kâjè*, wàijè na wânümajè goo wà Pwiduée. Ba é todàjè wiâra câbawâdé kêe, nau pacoo é pwina wâdé ba kâjè. ²⁹ Ba é jèe mara pitòrigarijè béaa. Â é jèe nye mara tûâri béaa, pâ, na jè o pwacèwii Pwina naîê, na ée pwi ciàra tèpa aéjii kêe na dau wâru.

³⁰ Â wàilà na é tàmara pitòrigarirà béaa wà Pwiduée, â na é jèe nye todàra mwara. Â wàilà na é jèe todàra [â é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàra ma wàé] â é nama rà tèpa âboro na rà tàrù na araé. Â ée mwa nye naa tàra mwara é câmarà—pai tâa kàra na é pai maina ma muugère kêe.

Nye ticè na ipapiinarijè jii pimeaari kà Pwiduée

³¹ O dà cèna jè ina cèna piwéna? Wiàna wàijè naima ma Pwiduée, â wàilàapà na cicarajè [ma piwéna jiijè]? Nye ticè!
³² Ba é nye panuâ pwi âji Naîê [ma é pwi *ârapwaaailò] ba kâjè diri, â câé caa upaé jii é maagé còo. Ûna wàrapwiri, â gona wàilu ma wà Pwina naîê, âna gona càru caa naa tâjè imudi diri é pâ muru? Akaé!

³³ Â o wàilàapà na o pitòti tàpé na é pitòrigarirà wà Pwiduée? Nye ticè! Ba wà Pwiduée, âna é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàra ma wàé. ³⁴ Â o wàilàapà na pitèirà ma pwa wârimuru tàra? Nye ticè! Ba wà Kériso Iésu, âna é jèe bà ba kàra.

8:27 Psaume 139.1 **8:28** Éféso 1.11 * **8:28** Êdiri pâ muru... é, Na diri pâ namuru, âna wà Pwiduée, âna jè picaawakè ma wàé. **8:29** Kolosé 1.18; Hébéru 1.6 **8:31** Psaume 118.6 **8:33** Ésaïe 50.8–9

Â jèpwi mwara, âna é nye wâro cômâ gée na aubà. Â é jèe wâgòro étò kà Pwiduée [â jèe tâa tée diri é pitûâ]. Â é pwapwicîri ba kâjè.

³⁵ Â o dà mwara cèna ipapiinarijè jii é pimeaari kà Kériso? Nye ticè! Càcaa pâ aré ma tòina, ma pai pidumapié kâjè, ma pâ maagé, ma pai tubaèpà tâjè, ma copwa, ma pai ticè neemurujè, ma pâ pwécapa, ma diri na jèpapara muru na èpà na papòjè. Â càcaa mwara é pwâra bà na pâri ma é ipapiinarijè jii é pimeaari kà Kériso. ³⁶ Âna jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Wàrapwiri googà,
â rà pwa kûu tâbà,
rà tètàmwarabà,
na diri pâ tòotù.
Â rà pwa-imudi tâbà,
pwacèwii pâ mutô,
na gére poparà pâ,
naa na autaa macii.*

Psaume 44.23

³⁷ Êco na, na diri é pâ pwina tèepaa maribà, âna bà dau piétò awé, majoroé wà Pwina é jèe mearibà. ³⁸⁻³⁹ Ba go nye cèikî ba mwü, pâ:

*Tâbawêe é pimeaari
kà Pwiduée ba kâjè!
Ticè cèna pâri
ma ipapiinarijè jii.
Càcaa é pwâra bà.
Càcaa é wâro.
Càcaa pâ *angela.
Càcaa pâ duée.
Càcaa pâ pàtâma na èpà.
Ticè cè muru—
muru na gére nabà,
muru na o widàuru,
muru nidò,
muru niboo,
muru naa gòropuu diri.
Ticè muru na pâri
ma pinaaitirijè
jii pimeaari kêe
naa goo Kériso Iésu,
Pwi Ukai kâjè!*

ba isaraéla ma pàra ba

9

(Naporomee 9–12)

É imuru tèpa jènereê Paulo

¹ Go patùrawà ni géé na âji pwâranümoo, â ê pwina go ina, âna nye âjupâra, â câgo caa pwâ. Ba bu nye caapwi ma wà Kériso. Â ê Nyuâaê Pwicîri, âna é pitûâ kêra é pwâranümoo. Â wàè na é *paâjupâra é pwina go ina tàwà. ²⁻³ Êni: Go po dau pikîri, â tòina é pwâranümoo, goo tèpa jènereô, é Ba *Isaraéla. Ba wiàna pâri ma go pitu tàra [ma rà udò] â pwiri go panuâô, ma é tojiio wà Pwiduée, ma ipapiinariô jii Kériso.

⁴ Ba é nye pitòrigari é Ba kôo wà Pwiduée, ba na Ba kêe, ma tèpa naîê. Â é jèe nye paari tàra é pai maina ma muugère kêe. Â é pwa *ipwataâboro tàra, â é naa tàra é *Naèà. Â é naa tàra mwara é tàrù, ba na rà pwapwicîri tée, [na pai pwa wèe na âjupâra]. Â wàilà, na rà jèe nye tòpi é pâ aupwényunyuâari kêe, na é jèe mara ina tàra béaa.

⁵ Ba wà tèpa jooororà, âna rà tèpa âboro, na tèpa pwamuru naa goorà, na araé. Â é té géé goorà wà Kériso, naa na naiiri âboro. Wádé na jè cau ipwamaina dàra gòiri wà Pwiduée, na é wâjai diri pâ muru*!

Tèpa âji naî Pwiduée

⁶ Wiàna wàrapwiri, â gona jè o niimiri pâ, câé caa pacoo é auinabéaa kêe wà Pwiduée? Akaé! É jèe nye pacoo, ba, é âji Ba kà Pwiduée, âna é dau maina jii é Ba Isaraéla†. ⁷ Jèpwi mwara, âna câé caa [niimiri wà Pwiduée pâ] wà tèpa cau té géé goo *Abéraama, âna rà jèe tèpa âji naîê. Ba é ina tà Abéraama, pâ: *Wà tèpa gòobàragà na ia go inarà, âna o mwa pitèparà géé goo Isaaka, pwina naîgà.* *Genèse 21.12*

⁸ [Wà Abéraama, âna nye pwa mwara pàra tèpa naîê.] Pai ina wèe pâ, càcaa tàpé na rà tèepaa, géé goro é câbawâdé kêra âboro, na rà o tèpa naî Pwiduée. Ba wà tèpa âji naîê, âna wà tàpé na tèepaa, géé goro é auinabéaa kà Pwiduée. ⁹ Â wàéni é pwina é ina wà Pwiduée, tà Abéraama, [na é ipwataâboro tée]: *Na go o mwa wâjué còwâ, naa na caapwi naja, â wà Sara, tô wâdàgà, âna ée mwa pitàmari pwi nari èpo paao.* *Genèse 18.10*

9:2-3 Exode 32.32 **9:4** Exode 9.4 * **9:5** Wádé na jè cau ipwamaina dàra gòiri, wà Pwiduée, na é wâjai diri pâ muru—é, {Wà Kériso}, na é wâjai diri pâ muru, ba é Pwiduée na, naa pwamainaê dàra gòiri awé. † **9:6** Grec: Êco na câé caa pítanami é popai kà Pwiduée. Ba {é Ba} Isaraéla, âna càcaa wà diri tàpé na rà té géé goo Isaraéla. **9:7** Genèse 21.12 **9:8** Galatia 4.23 **9:9** Genèse 18.14

¹⁰ Â nye coo pwacèwii pai ina kêe. Â napwa naa goo wà pwi âboro èpo bèepwiri, âna wà kaa, Isaaka, pwi jojooro tèpa *Juif. Â gée na càùé, â ru piéa ma Rébéka. Â Rébéka, âna é pitàmari du bérepidu†.

¹¹⁻¹³ Â é ina tée wà Pwiduée pâ, wà pwi ciàra èpo, wà Ésaü, âna ée mwa piâboro kîri kà pwi jiié, Iakobo. Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Go wâdéari wà Iakobo, jii wà Ésaü. Malachie 1.2-3* Â é tàmara ina pwiri, na bwaa càru caa tèepaa, wà tupédu bérepidu. Â bwaa nye ticè èpà ma wâdé, na ru pwa. Â é wàrapwiri pai pitòrigari kêe wà Pwiduée, ba naa coo ma wàra é auniimiri kêe. Ba é nye pitòrigari wà tèpa âboro, wiàra é câbawâdé kêe, â càcaa goro é pâ wakè kàra.

Pwiduée co na é pitòrigari

¹⁴ Gona jè ina pâ, câe caa *tàrù wà Pwiduée? Bwa! ¹⁵ Ba é jèe ina tà *Moosé, pâ: *Wiàna wâdé tóo, â go meaari pwi jèpwi. Â wiàna wâdé tóo, â go pwa na wâdé, ba kà pwi jèpwi. Exode 33.19*

¹⁶ Ba nye wà Pwiduée na é niimiri pâ, é pwa na wâdé ba kâjè. Â càcaa gée goro cè câbawâdé kâjè, ma wakè kâjè. ¹⁷ Jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ, é ina wà Pwiduée, tà Faraô, pwi ukai naa *Aigupito, pâ: *Wâgo na go pwa ma gà pwi ukai, ba na paari é pàtàmoò naa googà, ma rà o tâmogòori é neeô, diri é gòropuu. Exode 9.16*

¹⁸ Ba wiàna nüma wà Pwiduée, â é meaari wà pàra tàpé. Â wiàna nümee, â é nama gòo pûru pàra tàpé.

É pwa pwina nümee goo

¹⁹ Pwiri gà o ina tóo, pâ: «Wiàna wà Pwiduée, na é nama jè pwa diri é pâ tûâ kâjè, â cina é pa-icòojè? Ba càcaa pârijè, ma jè pagòo pûrujè tée!»

[Â go tòpi tâgà, pâ]: Gona wâgà wàa, na gà cicaraé? ²⁰ Ba gona é muru na pwa§, âna é ina tà pwina é tòpòé, pâ: «Gorodà na gà tòpò-o, ma go wàrani?»

Bwa! ²¹ Ba wà pwi a pwa é ilò puu, âna é pwa é pwina nümee goro i puu kêe. Â wiàna nümee, â é nye pwa goro i puu bèepwiri, é ngapò târa diri pâ tòotù, bau jè ngapò na dau wâdé.

²² Wàrapwiri mwara naa goo Pwiduée. Ba wiàna nümee, â pâri, ma é paari é pwàra putàmu kêe, ma é pàtàmee, ma é ténoori tèpa âboro èpà*. Êco na é dau dàpwicâarié ba kàra, [ba wàé na é pitûâ]. ²³ Â wàé na é pitòrigari, na é meaari pàra tàpé,

† 9:10 Grec: Jèpwi mwara, wà Rébéka, ba é pitàmari {du} naí Isaaka, pwi caa kâjè. 9:11-13 Genèse 25.23 9:11-13 Malachie 1.2-3 9:15 Exode 33.19

9:16 Éfésò 2.8 9:17 Exode 9.16 9:20 Ésaïe 29.16, 45.9 § 9:20 Muru na

pwa—Grec: Pala na pwa {goro puu}. 9:21 Jérémie 18.6 * 9:22 Tèpa âboro

èpà—Grec: Tàpé na wâdé na ténoorirà.

ba wâdé têe na rà tòpi ê câmarà—pai tâa kàra na ê pai maina ma muugère kêe.

Câé caa todà tèpa Juif co

²⁴ Wà tèpa âboro-bà, âna wàijè. Câé caa todàjè co, gée nabibiu kà tèpa Juif, ba nye gée nabibiu kà mwara tàpé na càra caa tèpa Juif. ²⁵ Ba wà Pwidueé, âna é ina naa goorà, naa na tii kà *péroféta Osée, pâ: *Ê Ba, na càcaa pwi Ba kôo, âna go jèe ina goorà nabàni pâ “Ba kôo”. Â ê Ba, na câgo caa meaarié, âna go o jèe meaarié. Osée 2.25* ²⁶ Béaa, âna go ina tàra pâ: *“Câguwà caa pwi Ba kôo.” Â go ina goorà nabàni pâ: “Guwà tèpa naî Pwidueé na é wâro.”* Osée 2.1

²⁷ Napwa naa goo wà tèpa Juif, âna é tomara too wà péroféta Isaia, â é ina pâ: *Wà tèpa Isaraéla, âna rà o mwa wâru, pwacèwii é marawâ niboo bàrawià. Êco na o pwâco gée goorà, cèna rà o udò, [ma rà wâro awé].* ²⁸ Ba wà Pwi Ukai, âna ée awài, goro tèi é gòropuu diri. Ésaïe 10.22–23

²⁹ Â é nye tàmara ina béaa mwara, wà Isaia, pâ: *Wà Pwidueé, na dau pwa pàtàmee awé naa goro diri pâ muru, âna é nye panuâ pàra tèpa gòbàrajè, ba na rà wâro. Ba wiàna càcaa wàrapwiri, â o cau tiàujè, pwacèwii du ville *Sodoma ma Gomora.* Ésaïe 1.9

Càra caa cèikî tèpa Juif

³⁰ Dà pai ina wèe diri ê pâ pwi bèepwiri? Ba jèe côo pâ, wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna càra caa mudà wà Pwidueé. Êco na, na rà jèe pâ nau cèikî naa gooé [â é tòpò pinaanapò naa nabibiu kàra ma wâé] â é nama rà tèpa âboro na rà *tàrù na araé.

³¹ Napwa naa goo tèpa âboro kàra é Ba Isaraéla, âna rà mudàra é naèa, ba na é nama rà tàrù na ara Pwidueé. Êco na càra caa pâmari. ³² Â gorodà? Ba rà imudàra ma rà tàrù, gée goro é pâ na wakè kàra, â càcaa gée goo é cèikî kàra [naa goo Pwidueé]. Â cigòtù ârà, naa goro i atü, pwi a nama jèe tûu. ³³ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri é pòpai bèeni kà Pwidueé:

*Gà côo ma gà têe!
Go tòpò naa *Siona,
[naa napò pwicîri]
pwi Atü na wâdé,
pwi Atü na mwü.
O cigòtù â
tèpa cicarao.
Rà tûuboo awé
gée goo Atü kôo-bà!*

Rà piétò awé†
tápé na cèikî;
na pûra naa goo
pwi Atü kôo-bà.

Ésaïe 8.14; 28.16

10

¹ Tèpa béeò naa goo Kériso, dau nümoo na rà udò wà tèpa *Juif, ê Ba kôo, [ma tâa tàra ê *âji wâro]. Â wàé kaa pwiri ê pwâra pwapwicîri kôo tà Pwiduée. ²⁻³ Ba go tâmogòori bwàti pâ, nûmarà na rà pâra wiâ Pwiduée. Êco na càra caa tâmogòori ê naigé kà Pwiduée, târa ma é tòpò pinaanapô naa nabibiu kà tèpa âboro ma wàé. Â tàutàra goro ê naigé kée, â rà nye pâra wiâra, ê naigé kàra. Â rà ipwadàra [ba na rà pitère dàra ê *Naèà kà Moosé.]

⁴ Êco na nabàni, âna jèe piticèmuru naa goo ê Naèà. Wàrapwiri, gée goo wà Kériso. Ba wà tàpé na rà cèikî naa gooé, âna [é tòpò pinaanapô wà Pwiduée, naa nabibiu kàra ma wàé, â] é cau nama rà tèpa âboro na rà *tàrù na araé.

Rà udò diri tàpé na rà todà Pwi Ukai

⁵ Béaa, âna ê naigé ma jèe tàrù na ara Pwiduée, âna, na jèe pâra wiâra ê Naèà. Â é ina wà Moosé, pâ: *Ê Naèà, âna é naa wâro, tà pwina é pitère dàra diri é pâ na autûari, na wâna. Lévitique 18.5*

⁶ Êco na nabàni, âna jèe *tàrù na ara Pwiduée gée goro ê cèikî kâjè [naa goo wà Kériso]. Â o càcaa mwa caa pâri ma jèe pitawèerijè pâ: «Wàilàapà, na o too naa *napwéretòotù?» ba na é naa boome darijè [*pwi a pa-udòjè. Ba é jèe nye boome] wà Kériso. ⁷ Â o câjè caa pitawèerijè mwara pâ, «O wàilàapà, na boo naa na aubà*?» ba na pawâro còwâ wà Kériso. Ba é jèe nye too. ⁸ [Â é pame darijè ê pai udò kâjè.] Â wâdé co na jèe cèikî naa gooé.

Wàé kaa ê popai na bà picémara. Ba é jèe nye ina Moosé mwara, naa na *Tii Pwicîri pâ: *Napwa é popai, âna é tàmwünyabwerigà. É tâa pwâgà, â é wâna pwâranümagà. Deutéronome 30.14*

⁹ Ba wiàna gà inapàpari goro pwâgà, pâ, wà Iésu Kériso, âna é Pwi Ukai, â wiàna gà cèikî, gée na âji pwâranümagà, pâ, é pawâroé còwâ wà Pwiduée gée na aubà, â gà o udò. [Â o tâa tâgà ê *wâro dàra gòiri jaaé.] ¹⁰ Ba wiàna gà âji cèikî naa gooé, ma inapàparié, â wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapô naa

† 9:33 Rà piétò awé—é, O câgo caa panuàrà. Grec: O càra caa kamu. 10:5

Lévitique 18.5 10:6 Deutéronome 30.12–14 * 10:7 Aubà—Grec: Oolaa ('Abîme'). Còo Auinapàpari naporomee 9.

nabibiu kàu ma wàé, â] é nama gà pwi âboro na gà tàrù na araé, â é pa-udògà.

¹¹ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Rà mwa piétò† wà tèpa âboro na rà cèikî naa gooé.* Ésaïe 28.16

¹² Â [wâna ê popai bèepwiri, âna] nye ticè nadàpà wà tèpa Juif, ma tàpé na càra caa tèpa Juif. Ba nye caapwi co Pwi Ukai kâjè diri, â é naa, naa goro piticèmuru naa goo, ê aupwényunyuâari kêe, ba kâ diri tàpé na rà todèe. ¹³ Ba wàra na jèe wii mwara naa na Tii Pwicîri pâ: *Wà diri tàpé na rà todà Pwi Ukai, âna rà o udò.* Joël 3.5

Picémara ê Picémara Wâdé

¹⁴ O wànau târa cè pai todà wà Pwi Ukai, wiàna câjè caa cèikî naa gooé? Â o wànau târa cè pai cèikî naa gooé, wiàna câjè caa tère cè popai gooé? Â o wànau târa cè pai tère, wiàna ticè na inapàparié? ¹⁵ Â o wànau târa cè pai inapàparié, wiàna ticè cèna cùrué ma é ina? Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Pwényuâa ê pai tèpaa kà tàpé na rà inapàpari ê pinaanapô, wàilà na rà picémara ê picémara na wâdé.* Ésaïe 52.7

¹⁶ Â càcaa po wàilà diri [tèpa Juif] na rà pitère dàra ê *Picémara Wâdé. Ba é ina wà *péroféta Isaia, pâ: *Pwi Ukai, Pwiduée, wàilàpà na cèikî naa goo popai kâbà?* Ésaïe 53.1

¹⁷ Üu, jè cèikî, naa goo pai tère kâjè ê Picémara Wâdé goo wà Kériso. Â jè cèikî naa goo, ûna rà picémara.

¹⁸ Â napwa mwara naa goo tèpa Juif, âna gona càra caa tère ê popai bèepwiri? Akaé. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ:

Jèe nye picémara pitiri

ê popai bèepwiri.

Rà tère pitiri gòropuu diri.

Psaume 19.5

¹⁹ É, gona càra caa tâmogòori i popai? Akaé! Ba wà Pwiduée, âna jèe tàmara ina béaa, na é naigé mee wà Moosé, pâ:

Go nama guwà piboo,

goo pàra tàpé.

[Go paari wâdé kôo

tà pàra tèpa Ba.]

Càra caa Ba kôo.

Â càra tâmogòorio.

Guwà o putàmu

10:11 Ésaïe 28.16 † **10:11** Rà mwa piétò—é, O câgo caa panuàrà. Grec: O càra caa kamu. **10:12** Apostolo 15.9 **10:13** Joël 3.5 **10:15** Ésaïe 52.7 **10:16** Ésaïe 53.1 **10:18** Psaume 19.5 **10:19** Deutéronome 32.21

naa goo tàpéebà.

Deutéronome 32.21

²⁰ *Â wà Isaia, âna câé caa piwâ, na é ina ê popai bèeni, me géé jaa Pwiduée, pâ:*

*Càra caa mudòo,
â rà jèe pâmariô.
Càra caa todòo,
â go jèe ipaario tàra.*

Ésaïe 65.1

²¹ *Â wà Pwiduée, âna é ina mwara goo tèpa *Isaraéla, pâ:*

*Go tu pâ goro du îô,
dàra é Ba bèepwiri,
diri pâ tòotù.
[Go paari pwâranümo.
Â càra caa medario.]
Ba dau gòo pûrurà.
Càra caa pitêre dòo.*

Ésaïe 65.2

11

Câé caa naa càuè tà tèpa Juif

¹ *Pwiri na jè ina pâ wànau? Gona wà Pwiduée, âna é nye naa càuè tàra é Ba kêe, wà tèpa *Juif? Bwa! Ba wâgo, âna go pwi Juif, pwi gòobàra *Abérama, géé na wâao kâ *Benjamin. ² Bwa, câé caa naa càuè tàra é Ba kêe, wà Pwiduée, na é jèe nye mara pitòrigari béaa.*

*Ba guwà nye tâmogòori bwàti, é pwina é ina wà *péroféta Élia, naa goo pwiibà. Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri pâ, é piciapwâ tà Pwiduée, goro é Ba *Isaraéla. ³ Â é ina pâ: Au, Pwi Ukai! Rà jèe tètâmwara tèpa péroféta'gà. Â rà ténoori é pâ aupwa *ârapwaailò tâgà. Â wâgo co, [na go pwi dàra péroféta] na go tà tâa. Â nûmarà mwara, na rà pòtâmwaraô.* 1 Rois 19.10

⁴ *Â dà na é tòpi têe goo, wà Pwiduée? É ina têe pâ: Akaé, rà bwaa nye tà tâa 7 000 tèpa âboro kôo, na càra caa tûu jûrurà, na ara pwi nari duée, Baal*.* 1 Rois 19.18

⁵ *Â nye tà ipaiwà nabàni. Ba pwa jè dàra é Ba Isaraéla, na é pitòrigarié wà Pwiduée, ba na kêe, wiâra é *pimeaari imudi*

10:20 Ésaïe 65.1 **10:21** Ésaïe 65.2 **11:1** 1 Samuel 12.22; Psaume 94.14; Filipi 3.5 **11:3** 2 Rois 19.10,14 **11:4** 1 Rois 19.18 * **11:4** Baal—Pwi jè duée kâ tèpa âboro na rà tâa napô Kanana, napô na rà popa wà tèpa Isaraéla. Â wà pàra tèpa Isaraéla, âna rà naa càurà naa goo wà Pwiduée, â rà pwapwicîri tà Baal.

kêe. ⁶ Â câé caa pitòrigarirà, gée goro ê pâ tûâ kàra. Ba wiàna wàrapwiri, â ê pimeaari kà Pwiduée, âna o càcaa ê pimeaari, na é naa naa goro piticèmururu naa goo[†].

⁷ Pai ina wèe pâ wànau, ê pwi bèepwiri? Wà tèpa Juif, âna rà mudàra [ê pinaanapô kàra ma wà Pwiduée] êco na [ê aumaina goorà] âna càra caa pâmariê, ba gòo pûrurà; â êco tàpé na é pitòrigarirà wà Pwiduée. ⁸ Ba jèe nye wii naa na ê Tii Pwicîri pâ:

*É papuurà wà Pwiduée,
ba na ticè na rà tâmogòori.
Â é nama rà bwi, ma rà kee.
Â rà nye tà ciburà wàrapwiri.*

Deutéronome 29.3; Ésaïe 29.10

⁹ É ina mwara wà ukai *Davita, tà Pwiduée, pâ:

*Gà naa wârimuru
tà tàpé na rà èpà.
Rà pi-ija ma wâdo.
[Rà iauri pâ wâdé.]
O wâdé naa bìi
diri pâ pwiibà,
ba na o pwêe
naa na naigé,
ba na rà tûu naa na.
¹⁰ Gà nama rà bwi
ba na ticè na rà còo!
[Gà naa tàra diri
pâ aré ma tòina.]
O càcaa pa jiirà.
Rà o tòcùurà[†]goo
pai kakeri wèe!*

Psaume 69.23–24

Tàpiri tà pàra Ba

¹¹ Úna jè tère pwiri[§], â jè péa niimiri pâ, pwiri wà tèpa Juif, âna rà tûu dàra gòiri awé? Bwa; nye tàpo wàrapwiri naa na jè ji pàara co, ba na rà udò ê pàra Ba, [ma tâa tàra ê *âji wâro jaa Pwiduée]. Â é pâ nau piboo ê Ba Isaraéla. ¹² Ba, na càra caa pitère dà wà Pwiduée, â [càra caa tòpi diri ê pâ aupwényunyuâari kêe. Â] gée goo pwiri, â é dau

11:6 Galatia 3.18 † **11:6** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Â wiàna gée goo pâ wakè, â càcaa muru na naa wàrapwiri. Ba du ârailu muru na nye pi-ité. **11:8** Deutéronome 29.3; Ésaïe 29.10 **11:9** Psaume 69.23–24 † **11:10** Tòcùu—Dos courbé. **11:11** Apostolo 13.46 § **11:11** Úna jè tère pwiri... Grec: Go tawèeri pâ...

*pwényunyuâari tàpé na càra caa tèpa Juif. Êco na, na rà mwa cau cimadò còwâ wà tèpa Juif. Â, na pwi tòotù-bà, âna o dau maina awé é aupwényunyuâari [ba kâjè diri].

¹³ Napwa naa goowâ, wâguwâ na câguwâ caa tèpa Juif, âna [wà Pwiduée, âna é cùruo me, ba na] go pwi *apostolo ba kàwâ. Â é wakè bèepwiri, âna dau wâdé tîo. ¹⁴ Â, na go gére wàrapwiri, â o wâdé, ba rà o piboo tèpa jènereô, tèpa Juif, ba na rà o udò wà pàra tàpé gée goorà. ¹⁵ Ba ûna é naa càué tàra wà Pwiduée, â é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâra pàra Ba, naani gòropuu, ma wàé. Â wiàna ée mwa tòpi còwâ tèpa Juif, â rà o pwacèwii tèpa bà, na rà wâro còwâ.

Naagà gée naa goro Ba kèe

¹⁶ [Wiàna wà tèpa jojooro tèpa Juif, âna rà tèpa âboro kà Pwiduée, â nye ipaiwâ mwara naa goo tèpa gòobàrarà. Ba pwacèwii é poloa.] Ba wiàna pwi jè ére na pâbéaa gée goo i poloa, âna naa tà Pwiduée, â diri é poloa, âna nye kèe. Â nye pwacèwii mwara é upwâra. Ba wiàna é wàé, âna kà Pwiduée, â é ditèe, âna kèe mwara.

¹⁷ Ba é Ba Isaraéla, âna pwacèwii jè upwâra, na tòmiri goo, naa na aupwanapô kà Pwiduée. Â é jèe tépàgà pàra ditèe. Â wâgà, na câgà caa pwi Juif, âna gà pwacèwii ditàra upwâra còpaaci. Â é naagà gée, naa goro upwâra na tòmiri goo. Úna wàrapwiri, â wâgà mwara, âna gà wâdo, é nûru é pwi upwâra bèepwiri. Â pwa câmagà, gée na aupwényunyuâari kà Pwiduée, na é ina béaa, na é *ipwataâboro tà Abéraama*.

¹⁸ Êkaa na gà cibwaa pi-ina kâgà! Gà cibwaa niimiri pâ, gà wâdé jii é ditèe na tapàgà. Ba càcaa wâgà, na pa i pâ wàé, â é pâ wàé na rà popagà!

¹⁹⁻²¹ Âjupâra pâ, é tépàgà pàra tàpé, ba càra caa cèikî. Â wâgà, âna, é naagà gée, naa goro i upwâra, gée goro na gà cèikî. Â pwiri gà mwa ina pâ: «É jèe tépàgà i ditèe, ba na wâgo, âna naaô gée, naa goro i upwâra.» Êco na gà ipwacôoco! Ba wiàna é tépàgà é âji ditèe, â é péa pwacèwii mwara, naa googà. Êkaa na go ina pâ, gà cibwaa pi-ina kâgà!

²² Gà côo, wà Pwiduée, âna é nye wâdé ba kâjè. Êco na é pitèi ba gòo tàpé na càra caa pitère dèe. Â é wâdé naa googà, wiàna gà nye ciburà pàra wiàra é pai wâdé kèe. Â wiàna càcaa wàrapwiri, â é péa tépàgàgà, gée goo i upwâra.

²³ Pwiri wà tèpa Juif, âna rà o mwa wâjué còwâ, â rà cèikî naa goo Pwiduée. Â wiàna wàrapwiri, â pwa pàtamee, ma é naarà

11:17 Éféso 2.11-19 * **11:17** Dernière phrase—Grec: Pwa kâgà gée goo é wàé.

11:22 Ioane 15.2,4

gée cōwâ naa goro i upwâra. ²⁴ Ba ûna é naagà gée, naa goro i upwâra na tòimiri goo, âna càcaa muru a pwa. Ba wâgà, âna gâ pwi ditàra upwâra còpaaci. Â napwa naa goo wà tèpa Juif, âna rà tèpa âji ditàra, é upwâra, na nye tòimiri goo. Â dau ticècoé tà Pwiduée, ma é naarà gée cōwâ naa goro i upwâra.

Ée mwa udò ê Ba Isaraéla

²⁵ Ûu, co tèpa béeò naa na nee Kériso, guwà cibwaa pi-ina kàwà! Ba dau wâru pâ namuru, na câguwà caa tâmogòori. Â nümoo na guwà tâmogòori, é âji pai pwa goo wà tèpa Juif, é muru na ia tàbinyiri† béaa.

Wàéni: Wiàna pàra tàpé, âna tàutàra na rà cèikî, êco na o càra caa ciburà wàrapwiri. Ba wiàra é câbawâdé kà Pwiduée, â wà pàra tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà o medarié. Â, na rà cau me cōwâ wà tàpéebà, â wà mwara tèpa âji Juif, âna rà o tapoo cèikî cōwâ‡. ²⁶ Â, na pàara-bà, âna é Ba Isaraéla, âna ée mwa udò. Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri é popai bèeni kà Pwiduée, pâ:

*Ée mwa me gée *Siona
wà pwi a pa-udòjè.*

Ée me ba na é tipi

tèpa gòobàra Iakobo§.

²⁷ *Go pacoo ma wàilà*

auipwataâboro.

Go pwanauri pâ èpà,

pâ tûa na rà pwa.

Ésaie 59.20; 27.9

²⁸ Âjupàra pâ, wâru tèpa Juif na tàutàra goo é *Picémara Wâdé. Â rà jèe pâ nau tèpa cicara wà Pwiduée. Â é pwiibà, âna pâ nau wâdé ba kàwà, wâguwà na câguwà caa tèpa Juif. Êco na wà Pwiduée, âna é jèe pitòrigari tèpa Juif, ba na rà pwi Ba kêe. Â é ipwataâboro tà tèpa jooororà. Â dau wânümee tàra. ²⁹ Ba câe caa pa cōwâ é pwina é naa. Â câe caa naa càué tà tàpé na é jèe todàra.

³⁰⁻³¹ Béaa, âna wâguwà, [na câguwà caa tèpa Juif] âna càcaa nümawà goo Pwiduée. Ûna tàu tà tèpa Juif, na rà tòpi é pâ wâdé

† **11:25** Tàbinyiri—Secret. ‡ **11:25** Grec: Càcaa nümoo na guwà niimiri pâ guwà tèpa tâmogòorimuru. Wâdé na guwà tâmogòori é auniimiri na tàbinyiri bèeni: O gòo pûru é auwâru gée goo tèpa Isaraéla, tiagoo na rà tòme diri tàpé na càra caa tèpa Juif.

11:26 Ésaie 59.20–21 § **11:26** Iakobo—Pwi joooro diri tèpa Juif. Còo mwara Abéraama, ma Isaaka, ma Iakobo naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **11:27** Jérémie 31.33–34

kêe*, â é naa tàwà. Êco na, [na jè tòotù, âna] ée mwa nye naa tàra còwâ, ê pâ wâdé kêe. ³² Â é jèe nama wàrapwiri, ba na é paari tâjè diri é pimeari kêe.

Dau maina pimeari kà Pwiduée

³³ Wà Pwiduée, âna é dau maina ma pwényuâa awé! Â po dau maina é pimeari kêe, ma é pâ wâdé na é pwa! Dau wâgòro ma wâdòiti jiijè, ê autâmogòorimuru, ma auniimiri kêe! Wàilàapà, na tâmogòori é pâ autûâri kêe? Â wàilàapà, na tâmogòori é pai pwa goro pai wakè kêe? ³⁴ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Wàilàapà na tâmogòori
auniimiri kà Pwi Ukai?
Wàilàapà na ina tée
cè pwina é pwa?*

Ésaïe 40.13

³⁵ *Wàilàapà na naa tée cè muru,
ba na é pitôowâri tée
wà Pwiduée Caa?*

Job 41.3

³⁶ Ba diri é pâ namuru, âna nye me gée gooé. Â nye wàé, na é pwa diri é pâ muru, ba kêe. Wâjaaé é pai maina ma muugère, dàra gòiri awé! Amen!

câmu goro pai wâro kâjè

12

(Naporomee 12.1–15.13)

Ârapwaaïlò na wâro

¹ Tèpa béeò naa na nee Kériso, é dau mearijè wà Pwiduée, â é pwa pâ pwina wâdé ba kâjè. Gée goo pwiri, â go ilari jiiwà, gée na âji pwâranümoo, pâ, guwà pipanuâwà bamwara tée, ba na guwà pwacèwii é *ârapwaaïlò na wâro, na dau wâdé tée. Â wàé kaa pwiri é âji pwapwicîri, na pâri ma guwà naa tée.

² Guwà cibwaa ipwacèwii tèpa âboro gòropuu. Â guwà panuâwà tà Pwiduée, ba na é tòotéri é pwâranümawà, [ma é auniimiri kàwà, ma é càrawà]. Êpwiri, âna guwà o tâmogòori é câbawâdé kêe, na pâri ma guwà pwa—na âjupâra, ma wâdé, ma tâbawêe.

Jèpa naa tâjè jèpa âraimeai

* **11:30-31** Tàù tà tèpa Juif, na rà tòpi é pâ wâdé kêe—Grec: Càra caa pitère dèe. **11:33** Ésaïe 55.8–9 **11:34** Ésaïe 40.13; 1 Korénito 2.16 **11:35** Job 41.3 **11:36** 1 Korénito 8.6 **12:1** Roma 6.11,13; 1 Pétèru 2.5

³ Napwa naa goodò, âna é naa tîo, naa goro piticèmuru naa goo, ê pâ wâdé kêe, wà Pwiduee, [ûna é pitòrigario, ba na go pwi *apostolo kêe. Êkaa na, o pâri ma] go jèpa ina tàwà jècaa, pâ: Gà cibwaa niimiri pâ pwamuru naa googà. Bwa, gà ipakîrigà, â gà pinünüma bwàti. Â gà pitèigà bwàti, wiâra é pai cèikî, na é naa tâgà wà Pwiduee.

⁴ Gà cîo, wâna naiijè, âna wâru é pâ na ére. Â é jèpa ére bèepwiri, âna nye jèpa pi-itè wakè kàra. ⁵ Â wàrapwiri naa gooje, wàijè na jè wâru. Ba caapwi naiijè, na jèe caapwi ma wà Kériso. Â jèpa pwa é jèpa wakè kâjè. ⁶ Ba wà Pwiduee, âna é jèpa naa tâjè é jèpa âraimeai, [ba na jè piênawéna kêe].

Êkaa na wiàna é naa tâgà é wakè goro *péroféta, â wâdé na gà pwi a pa popai kêe, wiâra é câmu goo cèikî'gà. ⁷ Â wiàna é naa tâgà, ma gà pwi a pitu tà pàra tàpé*, â wâdé na gà pitu tàra. Â wiàna é naa tâgà, ma gà pwi a pacâmuri, â gà pacâmuri.

⁸ Â wiàna gà pwi a pagòo pàra tàpé, â gà pagòora. Â wiàna gà pwi a-imeai, â gà naa, â gà cibwaa câmuri. Â wiàna gà pwi a-ipopa ba, â gà pwa, gée na âji pwâranümagà. Â wiàna gà pwi a pwa na wâdé ba kà pàra tàpé ma pitu tàra, â gà pwa naa na ipwàdé.

Câmu kâra wâro kà pwi a cèikî

⁹ Napwa é pimeaari kàwà, âna wâdé na âji pimeaari. Guwà cibwaa gòmawà. Â wâdé na guwà èpàri ma miiri diri é pwina èpà, â guwà ciburà tâa goo é pwina wâdé. ¹⁰ Â guwà pimeariwà, goro é âji pwâranümagà, ba guwà tèpa aéjii, naa na nee Kériso. Â guwà pipapwicîriwà. ¹¹ Guwà cibwaa pwaora, na guwà piênawéna kà Pwi Ukai. Â guwà tà tàcî, â guwà wakè ba kêe, gée na diri é nii kàwà ma pwâranümagà.

¹² Guwà ipwàdé, gée goo cèikî kàwà, naa goo é pwina é pwa, ba kàwà, wà Pwiduee. Â wiàna é tèepaa mariwà é aré, â guwà pidàpwicâriwà, â guwà ciburà pwapwicîri. ¹³ Â wiàna wà tèpa cèikî béewà, âna ticè tàra cè jè muru, â guwà naa tàra. Â guwà tòpi bwàti, tàpé na rà me mariwà.

¹⁴ Napwa naa goo wà tàpé na rà pwa tàwà na èpà, â guwà ilari jii Pwiduee pâ, na é *pwényunyuâarirà. Üu, guwà ilari é aupwényunyuâari kêe, â guwà cibwaa tojiirà.

¹⁵ Guwà ipwàdé, ma wà tàpé na rà ipwàdé, â guwà i, ma tàpé na rà i. ¹⁶ Guwà cibwaa pinadàrù tèpa âboro. Â guwà pwa

12:3 1 Korénito 12.11; Éféso 4.7 **12:4** 1 Korénito 12.12,27 **12:6** 1 Korénito 12.4–11; 1 Pétèru 4.10–11 * **12:7** Gà pwi apitu tà pàra tàpé—Wàépwiri pai ina wàra Dikona. **12:10** 1 Pétèru 1.22 **12:12** 1 Tésalonika 5.16–18 **12:13** Hébéru 13.2 **12:14** Mataio 5.44; 1 Korénito 4.12 **12:16** Proverbes 3.7

ma caapwi, ê pai meaarirà kàwà, pwacèwii na, cau tèpa âboro na pwamuru naa goorà. Â guwà cibwaa ipwamainawà. Â guwà cibwaa niimiri pâ, guwà tèpa dau tâmogòorimuru†.

Tûâ kêjè naa jaa pâ âboro diri

17-19 Wiàna pâri, â guwà mudàra, ma guwà wâro na pinaanapô, ma wailà diri. Â guwà mudàra, ma guwà pwa ê pwina wâdé, na ara diri pâ âboro. Tèpa âji béèò, guwà cibwaa pitôowâri tà pàra tàpé. Wiàna rà pwa tàwà na èpà, â guwà cibwaa pawâjuépiri tàra còwâ ê èpà na rà pwa tàwà. Â guwà panuâ tà Pwiduée ê pwiibà, ba wàé, na ée mwa tèi, ma pwa wârimuru tàra. Ba é ina wà Pwi Ukai, naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Nye wâgo co,
na go o mwa pitôowâri,
[tà tàpé na rà pwa na èpà].*

*Â wâgo co,
na go nye jèpa naa tàra
pumara ê tûâ kàra.*

Deutéronome 32.35

20 Â jèe wii mwara naa na ê jè ére na Tii Pwicîri pâ:

*Wiàna é copwa
wà pwi a pièpàrigà,
â gà naa cè ée.
Na nümee na é wâdo,
â gà naa cè wâdooé.
[Â ê pai kamu kêe]
âna o dàuru ânye tòò,
na tâa gòro pûrué.*

Proverbes 25.21–22

[Â wâguwà, âna wâdé na guwà pwa ê pwiibà.] 21 Â guwà cibwaa nama pièdò ê èpà. Â wâdé na guwà pièdò jii ê èpà, goro ê pwina wâdé.

13

Pitêre dà tèpa pitûâ kàra napô

1 Guwà pitêre dà tàpé na tâa gòrà ê pitûâ naa na napô. Ba wiàna rà pitûâ, âna wà Pwiduée, na é tòpòrà. Ba nye ticè na

† 12:16 É, Â wâdé na guwà caapwi. Guwà ipakîriwà. Guwà pwa ê pâ wakè, na càcaa nüma wà pàra tàpé, na rà pwa. Guwà cibwaa ipwamainawà, â guwà cibwaa niimiri pâ guwà tèpa dau tâmogòorimuru. 12:17-19 1 Tésalonika 5.15 12:17-19 Deutéronome 32.35; Mataio 5.39 12:20 Proverbes 25.21–22; Mataio 5.44 13:1 Proverbes 8.15; Tito 3.1

é pitûâ, wiàna câé caa naa tàrù têe, wà Pwiduée. ² Wà pwina tautêe dàra pitêre dàra ê pâ naèa, âna é cicara ê pwina é tòpò wà Pwiduée. Â wà pwiibà, âna ée mwa tòpi é wârimuru kêe.

³ Wiàna jè pwa é pwina wâdé, â o càcaa wâgotâjè, goo tàpè na rà pitûâ kâjè. Êco na, wiàna jè pwa na èpà, â o nye wâgotâjè goorà. Êkaa na, gà pwa na wâdé, ba na o wâdé tàra wâgà.

⁴ Ba wà tèpa pitûâ, âna rà pwacèwii tèpa ênawéna kà Pwiduée. Â ê wakè kàra, âna, na rà pitu tâgà ma gà pwa na wâdé. Â pwa tàrù kàra, ma rà pwa wârimuru tâgà. Ba wàèpwiri mwara pwi wakè na é naa tàra wà Pwiduée. ⁵ Êkaa na, wâdé na gà pitêre dàra, ba na o câé caa putàmu naa googà, wà Pwiduée. Â jèpwi mwara: Gà tâmogòori, naa na *pwâratùra-nigée-googà, pâ, é pitêre dàra, âna wâdé ma *tàrù.

⁶ Wâdé mwara, na gà naa é mwani wâripû. Ba wà tàpè na rà tòri é mwani, âna wà Pwiduée, na é naa tàra é wakè bèepwiri. ⁷ Â gà naa tà pàra tàpè é pwina gà nye pitôowâri tàra. Wiàna é wâripû, â gà wâri. Â wiàna é pitêre dàra, â gà pitêre dàra. Â wiàna é ipakîri, â gà ipakîrigà.

Pimeaari âna Naèa kâjè

⁸ Wiàna pwa kéredi'gà, â wâdé na gà wâri wâi. Êco na nye pwa jè caapwi muru na càcaa pâri ma gà wâri diri—âna é pimeaari! Ba wâdé na gà ciburà meaari pàra tàpè. Â wiàna gà wàrapwiri, â gà nye pitêre dàra bwàti, é *Naèa. ⁹ Wâru é pâ autûâri, wâna é Naèa. [Wàilà-ni pàra pwi]:

Gà cibwaa toomura (gà cibwaa cîâa jii tô wâdàgà, é, wà pwi éagà);

Gà cibwaa tètâmwara âboro;

Gà cibwaa mura;*

Gà cibwaa iari é neemuru pàra tàpè.

Exode 20.13–17

Ê ère diri é pâ autûâri bèeni, bau diri é pàra pwi, âna caatâa, naa na é caapwi popai bèeni, pâ:

Gà meaari tèpa âboro†, pwacèwii é pai pimeaarigà còwâ.
Lévitique 19.18

13:3 1 Péteru 2.13–14 **13:6** Mataio 22.21 **13:8** Mataio 22.39–40; Jacques 2.8 **13:9** Exode 20.13–15,17; Deutéronome 5.17–19,21 * **13:9** Gà cibwaa mura—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà naagée pâ popai bèeni: Â gà cibwaa ina cè popai na pwâ, naa goo cè pàra âboro. † **13:9** Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tàmwünyaberigà, é, pwi jèneregà.

¹⁰ Ba wiàna jè meari cè pwi jèpwi, â jèe nye po dau pwacoé ma jè pwa tée è pwina èpà! Êkaa na, wiàna jè mearirà, â jè pitère dàra bwàti è Naèa.

Wârori wâro na é pwéelaa

¹¹ Guwà tàcî, [â guwà wârori bwàti è pwina go tàgére ina tàwà]. Guwà tâmogòori bwàti è pàara na jè gére wâro na. Ba ée jèe pâmwünyaberijè è tòotù, na ée mwa bàra pa-udòjè na wà Pwiduée, [â é naa tâjè è *âji wâro jaaé].

Béaa, na jè mara cèikî naa goo Kériso, â è tòotù bèepwiri, âna é bwaa wâiti. Â nabàni, diri na pâ tòotù, âna ée jèe dau pime mwünyaberijè. ¹² Ba è ne, âna ée jèe nabwé, â ée jèe êgòdò i tòotù.

Êkaa na, wâdé na jè patâjii è pâ tûâ na èpà, na jè pwa naa ne. Â jè popa è neemuru paa, târa wakè na pwaa. ¹³ Wâdé na guwà wârori è wâro na târù ma wâdé, naa na pwéelaa. Guwà cibwaa dau wâdo ma ija; â guwà cibwaa ipuu imudi ma pàra tàpé; â guwà cibwaa piébà, ma iputàmù.

¹⁴ Â wâdé na guwà caapwi ma wà Pwi Ukai Iésu Kériso, ma é pwacèwii è ârabwée na é wâgoowà. [Guwà ciburà pitère dèe] â guwà cibwaa nama popawà è pâ câbawâdé kàwà, ba na guwà pwa pâ tûâ na èpà.

14

Jè meari tèpa bééjè na càcaa mwü cèikî kàra

Cibwaa pitèirà

¹ Gà tòpi diri tàpé na rà *pâra wiâ Pwi Ukai. Ipaiwà mwara naa goo wà tàpé na càcaa mwü bwàti è cèikî kàra. Â gà cibwaa pitèirà ma pi-inarà. ² Pwiri wâgà, âna péa wâdé tâgà diri è pâ utimuru. Êco na wà pwina càcaa mwü è cèikî kêe, âna pwiri câe caa uti è noo kêra macii*. ³ Â gà cibwaa pi-inaè ba èpà. Â wà pwiibà, âna é cibwaa pitèigà mwara. Ba wà Pwiduée, âna é nye cau tòpiwà diri. ⁴ Wâgà wàa, ma gà pitèi è pwi ênawéna kà pwi jèpwi? Ba nye wàco pwi ukai kêe, na ée mwa pitèié, wiàna é wâdé, é, wiàna é èpà†. Â ée mwa nye pitu tée, ba na é pwa pwina wâdé.

⁵ Wârapwiri naa goo tàpé na rà niimiri pâ, nye pwa jè tòotù na pwicîri. Â wà pàra tàpé mwara, na rà niimiri pâ, êdiri pâ

13:10 1 Korénito 13.4–7 **13:11** Éféso 5.14; 1 Tésalonika 5.6–7 **13:12** 1 Ioane 2.8 **13:13** Luka 21.34; Éféso 5.18 **13:14** Éféso 5.11 **14:1** Roma 15.7 **14:2**

Genèse 9.3–4 * **14:2** Câe caa uti noo kêra macii—Grec: É ija doromuru co. (Còo nee tii 21.) Wâru pâ naèa kà tèpa Juif naa goro è utimuru. Êco na é tipijè wà Kériso géee goo diri è pâ pwiibà. **14:3** Kolosé 2.16 **14:4** Mataio 7.1; Jacques 4.11–12

† **14:4** Wiàna é wâdé, é, wiàna é èpà—Grec: Wiàna é coo, é wiàna é tûu. **14:5** Galatia 4.10–11

tòotù, âna ipaiwà. Ba wâdé na rà nye jèpa piwéaari, ê jèpa auniimiri kâra; â na rà jèpa cimwü naa goo.

⁶ Wà tàpé na rà picâdârù[†] ê tòotù, âna rà wàrapwiri, ba na rà papwicîri Pwi Ukai Pwiduée. Â wà tàpé na rà ija diri ê pâ utimuru, âna rà nye wàrapwiri mwara, ba na rà papwicîriê. Â rà ipwaolé tée diri goo. Â wà tàpé na càra caa uti ê noo kâra macii, âna rà pwa mwara bèepwiri, ba na rà papwicîri wà Pwiduée. Â wàilà mwara, âna rà pwaolé tée.

Jè wâro ba kà Pwi Ukai

⁷ Câjè caa piwâro ba kâjè co, â câjè caa bà ba kâjè co. ⁸ Ba wiàna jè wâro, â wâdé na jè wâro ba kà Pwi Ukai: Â wiàna jè bà, â jè bà ba kêe. Ba naa na wâro, ma naa na é bà, âna jè tèpa ênawéna kà Pwi Ukai. ⁹ Ba wà Kériso, âna é bà, â é wâro còwà gée na aubà, ba na é pwi ukai kà tèpa bà, ma tèpa wâro.

¹⁰ Êkaa na, wà tàpé gée goowà, na rà pitèi tèpa cèikî béera, â wâdé na rà coo! Â ipaiwà naa goo tàpé na rà niimiri pâ mwü ê cèikî kâra—na rà cibwaa ipwatétéri tà pàra tàpé. Úu, guwà nabwé! Ba jè mwa cau cima diri, ara Pwiduée, naa na é aupitèimuru kêe[§]. ¹¹ Ba jèè wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Wàéni popai kôo,
wâgo Pwi Ukai
na go naa wâro.
Go ina ba gòo:
Rà o cau me dòo
tùu jùrurà arao,
pwamaina neeô,
wâgo Pwiduée.*

Ésaïe 45.23

¹² Ba [o mwa pwa é tòotù, na] ée mwa todajè wà Pwiduée, ba na jè jèpa ina tée jècaa é âjupâra kâra é pâ tûâ kâjè jècaa.

Cibwaa nama rà pwa na èpà

¹³ Jè cibwaa tà ciburà pitèi ma pi-ina pwi jèpwi. Wâdé na gà tâa goo pai niimiri bèepwiri, pâ, ticè jè muru cèna gà pwa, cèna ténoori é cèikî kà pwi béegà, ma nama é pwa na èpà.

¹⁴ Napwa naa goodò, âna é jèè nye inapàpari tóo wà Pwi Ukai Iésu, pâ, nye ticè utimuru na pwicîri tâjè. Êco na wà pwi jèpwi, âna wiàna é niimiri pâ, pwicîri é jè utimuru, â nye pwicîri ba

[†] **14:6** Picâdârù—Faire une distinction. **14:8** Galatia 2.20 **14:10** 2 Korénito

5.10 **§ 14:10** Grec: Â wâgà, âna gorodà na gà pitèi tèpa aéjii'gà? É, wâgà, âna gorodà na gà ipwatétéri tà tèpa aéjii'gà? Ba jè mwa cau coo naa na aupitèimuru kà Pwiduée. **14:11** Ésaïe 45.23; Filipi 2.10–11 **14:14** Apostolo 10.15; Tito 1.15

kêe. ¹⁵ Â wiàna gà tubaèpà tà pwi a cèikî béegà, goro ê utimuru na gà ija, â jèe câgà caa wâro wiàra ê pimeaari; â ê pai ija'gà, âna càcaa wâdé. Ba wà Kériso, âna é bà ba kêe mwara. ¹⁶ Pwiri gà tâmogòori pâ, ê pwina gà pwa, âna muru na càcaa pwicîri. Êco, na càcaa wâdé na pinabaèpà [ê nee Kériso]*, géee goo ê pâ tûâ'gà.

¹⁷ Ê ija ma wâdo, âna càcaa âjimuru, [ba kâjè tèpa ênawéna] naa na *Mwaciri kà Pwiduée. Ê pwina âjimuru, âna é wâro na *târù [na ara Pwiduée] bau ê pinaanapô ma ipwâdé, na é naa tâjè é Nyuâaê Pwicîri. ¹⁸ Wiàna gà wàrapwiri, pai piênawéna'gà, ba kà Kériso, â o wâdé tà Pwiduée wâgà. Â o wâdé tà tèpa âboro mwara wâgà.

É pame pinaanapô

¹⁹ Gà pwa ê pâ muru na o pame ê pinaanapô, bau ê pâ muru na o pagòo ê cèikî kà tèpa béegà. ²⁰ Â gà cibwaa tubaèpà ê wakè kà Pwiduée, goro ê utimuru'gà! Âjupâra pâ, go tàgéree ina pâ, diri ê pâ utimuru, âna wâdé ba kâjè. Êco na càcaa wâdé, wiàna diri ê pâ utimuru na gà ija, âna ténoori ê cèikî kà pàra tàpé, ma nama rà pwa na èpà.

²¹ Êkaa na, wâdé na gà câmuri, cè pai ija ma wâdo'gà. Gà cibwaa ténoori ê cèikî kà pwi béegà goo cè pwina gà ija ma wâdo—wiàna noo kâra macii, é wiàna dipâa. ²² Â gà cibwaa inapàpari imudi, ê auniimiri'gà naa goo pwiri. Gà pwàniri pwiri, ba na o nye wàco Pwiduée na còo.

Napwa naa googà, â o cidòri nyuâagà, wiàna ticè na piigà†, naa na pâ tûâ'gà ma auniimiri'gà. ²³ Êco na, wiàna gà piwâ naa goo pai ija'gà ê jè muru, â [wâdé na câgà caa ija. Ba] wiàna gà ija, â gà jèe còobé jii é aucèikî'gà. Â gà pwa na èpà, â ée mwa tèigà wà Pwiduée.

15

Jè ipwacèwii Kériso

¹⁻² Jè cibwaa wâro ba kâjè co. Wàijè na mwü é cèikî kâjè, âna wâdé na jè pidàpwicâarijè goo pàra tàpé na càcaa mwü é cèikî kàra. Â jè ipwadàra ma jè pwa cè muru na wâdé tàra, â jè pitu tàra, ma pagòo cèikî kàra. ³ Ba [jè pâra wiâ] Kériso, na câe caa wâro ba kêe co. Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Na rà tànyirigà, âna rà tànyiriô.* *Psaume 69.10*

⁴ Êdiri pâ popai naa na Tii Pwicîri, âna jèe tàmara wii, ba na

14:15 1 Korénito 8.11–13 * **14:16** Pinabaèpà é nee Kériso—é, Pinabaèpàgà.

14:19 Roma 12.18, 15.2 **14:20** 1 Korénito 8.13 † **14:22** Ticè na piigà—é, Ticè na pitòtigà goo, é pwàratùra-nigèe-googà. **15:1-2** 1 Korénito 10.24,33 **15:3** Psaume 69.10 **15:4** 2 Timotéo 3.16

pacâmurijè. Ba rà pagòojè, ba na maina cèikî kâjè, na pàara na jè bwaa pitapacîri, naa na pidàpwicâarjè, i pâ auinabéaa kà Pwiduée. ⁵ Ba ê pidàpwicâari bau ê ipagòo, âna me gée goo Pwiduée. Â wâdé na é nama guwà caapwi, naa na pwâranüma ma auniimiri kàwà, pwacèwii ê tûâ kà Kériso Iésu. ⁶ Â gée goo kaa pwiri, â guwà o capai pwamaina Pwiduée, wà pwi caa kà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso.

⁷ Guwà pitòpiwà bwàti, wàra pai tòpiwà kà Kériso. Â wàrapwiri, â [wà tèpa âboro, âna rà] o pwamaina wà Pwiduée.

É me wà Kériso ba kà diri tèpa Ba

⁸ Go ina tàwà pâ: Wà Kériso, âna é me naani gòropuu, ba na é pwi ênawéna kà tèpa *Juif. Â é paari pâ, wà Pwiduée, âna é pacoo ê pâ auinabéaa kêe tà tèpa jojoorojè. ⁹ Â wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà pwamaina Pwiduée mwara, gée goro ê pai wâdé kêe ba kàra. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Go o nyabiri dò;
pwamaina neegà
naa nabibiu kâra pâ Ba.*

Psaume 18.50

¹⁰ Â jèe wii mwara naa na jè ére, pâ:

*Guwà cau ipwàdé,
wâguwà pâ Ba.
Guwà cau nyabiri
mara Ba kêe,
pwi Ba kà Pwiduée.*

Deutéronome 32.43

¹¹ Â jèpwi mwara, âna:

*Pwamaina Pwi Ukai,
tèpa âboro diri.
Guwà nyabiri dò
ê pwényuâa kêe,
wâguwà pâ Ba!*

Psaume 117.1

¹² Â é ina mwara wà *péroféta Isaia, pâ:

*Ée mwa cimadò
pwi gòobàra Jessé*.
É mwa pitûâ wàé
kâra diri pâ Ba.*

15:7 Roma 14.1 **15:8** Mataio 15.24 **15:9** Psaume 18.50; Apostolo 3.25 **15:10** Deutéronome 32.43 **15:11** Psaume 117.1 **15:12** Ésaïe 11.10; Auinapàpari 5.5 * **15:12** Jessé—Caa kà ukai Davita, pwi jojooro Iésu Kériso. (Cò Mataio 1.1–6 ma Apostolo 13.22.)

*[Nye gée gooé kaa,
pâ aupwényunyuâari,
na me gée goo Pwi Ukai.]
Nye majoroé wâé
na rà cèikî naa goo.*

Ésaïe 11.10

¹³ Ba wâ Pwiduée na é naa tâjè ê cèikî, na jè bwaa tapacîri diri pâ wâdé na ée mwa naa tâjè. Wâdé na é nama guwâ tâbawêe, naa na pinaanapô ma ipwâdé, gée goro ê cèikî kâwâ naa gooé. Â, na wârapwiri, â o maina too ê cèikî kâwâ, naa na pai tapacîri kâwâ, gée goro ê pâtâmara ê Nyuâaê Pwicîri.

É piênawéna kà Kériso wâ Paulo

¹⁴ Ico tèpa béeò naa goo Kériso, âna go tâmogòori pâ, guwâ tèpa âboro na guwâ wâdé. Â guwâ tâmogòori bwâti [ê pai wârori ê wâro na *târù]. Â pâriwâ ma guwâ pipacâmuriwâ naa na. ¹⁵ Êco na, naa na ê tii bèeni, âna câgo caa piwâ, na go taniimiri tâwâ ê pâ pwina guwâ jèe picòo. Ba wâ Pwiduée, gée goro ê *pimeaari imudi kêe, ¹⁶ âna é pwa ma go pwi ênawéna kà Kériso Iésu, ba kâwâ, wâguwâ na câguwâ caa tèpa Juif. Go jèe pame tâwâ ê *Picémara Wâdé, ba na guwâ tèpa urâpâra tà Pwiduée, na wâdé ba kêe. Â é pitòrigariwâ, ba na guwâ tèpa âboro kêe, goro ê Nyuâaê Pwicîri†.

¹⁷⁻¹⁸ Â go nye dau ipwâdé kaa, gée goo ê wakè kô ba kà Pwiduée. Â câgo caa pi-ina kô goro cè pâra muru, â go nye ina co é pwina é nama go pwa wâ Kériso, ba bu caapwi ma wâé. Â é nama rà pitère dà Pwiduée, wâ tàpé na càra caa tèpa Juif, gée goro ê pwâratùra ma tûâ kô. ¹⁹ [É pwa ma tèepaa good] é pâ câmu kêe, naa na ê pâtâmara ê Nyuâaê Pwicîri—ê pâ muru na rà pò goo wâ tèpa âboro. Â tapoo gée *Iérusaléma, tèepaa naa na ére Illyrie, âna go jèe picémara pitiri ê Picémara Wâdé goo Kériso.

²⁰ Êpwiri é wakè kô na dau wâdé tô—ê pai picémara kô é Picémara Wâdé, naa na pâ ére napô, na càra caa mu tère é popai goo Kériso. Ba câgo caa bari naa gòro é paaé na é jèe tòpò pwi jèpwi‡. ²¹ Ba go pâra wiâra é pwina wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Jèe càra caa tère
cè popai gooé;
Jèe càcaa piwiâ tàra*

15:16 Roma 1.5, 11.13 † **15:16** Dernière phrase—é, Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é nama é pwicîri ma wâdé tà Pwiduée, é pwi ârapwailò-bâ. **15:20** 2 Korénito 10.15-16 ‡ **15:20** 2e phrase—Ba càcaa nûma Paulo, na é pa ba kêe, é wakè kà pwi jèpwi. **15:21** Ésaïe 52.15

*[Picémara Wâdé].
Rà mwa cau côôé,
ma tâmogòori [Pwi Ukai].*

Ésaïe 52.15

Gére pâra kà Paulo

22-23 Wâru pâ pâara na nūmoo na go pâ na caiwà, êco na é ciburà paèràò é wakè bèepwiri. Â nabàni, âna go jèe tubanabwé é wakè kôo naa na napô bèeni. ²⁴ Â go jèe niimiri pâ, wiàna go o jèe pâra naa Espagne, â go bwaa tâpo coo jaawà [na *Roma]. Ba o wâdé tôo na wàrapwiri. Â géé na càùé, â guwà o mwa pitu tôo, naa na gére pâra kôo.

25-26 Nabàni, âna go pâra naa Iérusaléma, ba go pame é âraimeai, na rà naa wà tèpa cèikî wâ Macédoine ma Akaïe, na càra caa tèpa Juif. Ba [rà ilari jiio pâ, na go pame é] âraimeai kàra tà tèpa Juif na rà cèikî naa goo Iésu, na rà wâ Iérusaléma. Ba wâjaa tâpéebà, âna bwaa wâru na ticè neemururà. ²⁷ Rà nye dau ipwàdéé kaa wà tèpa Macédoine ma Akaïe, na rà pitu tàra goro pâ neemururà. Ba rà jèe dau tòpi é pâ aupwényunyuâari, naa na pwâranümarà, géé goorà.

²⁸ Wiàna go naa diri tàra [i mwani] â go mwa pâ jaawà, na go pâra naa Espagne. ²⁹ Â go jèe tâmogòori pâ, go o papaé tàwà, é aupwényunyuâari na tâbawêe, géé goo Kériso.

Guwà pwapwicîri kôo

³⁰ Tèpa béeò naa goo Kériso, go pi-ilawà, pâ, na guwà ciburà gòo goro pwapwicîri tà Pwiduée ba kôo. Ba jè pitànaima naa na cèikî, naa goo Pwi Ukai Iésu Kériso, â naa na é pimeaari, na é naa tâjè é Nyuâaê Pwicîri.

³¹ Guwà pwapwicîri, ba na rà o cibwaa tubaèpà tôo wà tàpé *Judée na tàutàra dàra cèikî naa goo Kériso. Â guwà pwapwicîri mwara ba kà tèpa cèikî naa Iérusaléma, ba na rà o tòpi bwàti é bépitu na go pa pâdarirà. ³² Â géé na càùé, â wiàna nūma Pwiduée, â go o medariwà naa na ipwàdéé. Â o pâri ma go tàpo nao jaawà.

³³ Wâdé na wà Pwiduée, wàé na é naa pinaanapô, âna é tâa jaawà diri! Amen!

16

Ipwabwàcu kà Paulo

¹ [Guwà tòpi bwàti] wà Fébéé *, tô aéjii kâjè naa na nee Kériso. É tô dikona kâra wâra pwapwicîri wâ Cenchrées†, â é tô ilàri na wâdé. ² Â, guwà tòpié bwàti, naa na nee Pwi Ukai, wâra pai pwa kâjè, wàijè tèpa cèikî. Â guwà pitu têe, naa na diri pâ muru, ba, wâé, âna po dau wâru tàpé na é pitu tàra, tiagooò mwara.

³ [Wâru tàpé naa jaawà, na nümoo na] guwà ina tàra mwara ê bwàcu kôo:

Tà [du duadà] Priscille ma Aquilas, na bà wakè naima ma wâgo ba kà Kériso Iésu. ⁴ Wà du ê-bà, âna càru caa piwâ, na ru naa diri, tiagoro na ru naa é wâro kàru, ma ru pitu tîo, â dau wânümoo tàru. Â rà nye còinaru mwara diri pâ wâra pwapwicîri, kà tàpé na càra caa tèpa *Juif;

⁵ Tàra diri tèpa cèikî na rà gére ipitiri naa na pwârawâ kàru; Tà pwi béèò, Épénète, na é pwi a mara cèikî naa goo Kériso, na province Asia;

⁶ Tà Maria, na é po dau wakè ba maina, ba kàwà;

⁷ Tà Andronicus ma Junias, tupédu jènereô, na bà tâa na karapuu naima. Ru tupédu *apostolo na dau pwamuru naa gooru, â ru tupédu a mara cèikî jiio;

⁸ Tà Ampliatus, pwi âji béèò, naa na nee Pwi Ukai;

⁹ Tà Urbain, na bu piwakè naima ba kà Kériso;

Tà pwi âji béèò Stakis;

¹⁰ Tà Apellès, na é paari bwàti pâ, pwi âboro *tàrù, kà Kériso;

Tà tàpé na pwârawâ kà Aristobule;

¹¹ Tà pwi jènereô, wà Hérodione;

Tà tàpé na pwârawâ kà Narcisse, na rà cèikî naa goo Pwi Ukai;

¹² Tà du ilàri Trifène ma Trifose, na ru dau wakè ba maina ba kà Pwi Ukai;

Tà tô âji béèò Perside, ba wà tîobà mwara, âna é po dau wakè ba maina, ba kà Pwi Ukai;

¹³ Tà Rufus, pwi ênawéna kà Pwiduée na pwamuru naa gooé, ma tà tô nyaa kêe, na é pwacèwii na é tîo nyaa kôo;

¹⁴ Tà Asincrite, ma Flégon, ma Hermès, ma Patrobas, ma Hermas, ma wà pàra tèpa béèjè naa goo Kériso, na rà wâjaara;

¹⁵ Tà Filologue ma Julius;

Tà Néré ma tô naigé kêe, Olimpás, ma wàilà diri tèpa cèikî, na wâjaaru.

* **16:1** Fébéé—Pwiri wâé na é popa pâ ê tii bèeni kà Paulo tà tèpa cèikî wâ Roma.

† **16:1** Cenchrées—É ville na é pwi aucoo wànga kâra ville Korénito. **16:3** Apostolo 18.2 **16:13** Maréko 15.21

¹⁶ Wâguwà diri, âna wâdé na guwà pipwabwàcu tàwà, wàra pai pwa kà tèpa aèjii naa na nee Kériso. Â wàilà diri tèpa wàra pwapwicîri kà Kériso, âna rà panuâ paé mwara é bwàcu kàrà tàwà.

Bénabwé popai

¹⁷ Tèpa béeò naa na nee Kériso, [pwa jè muru na nümoo na go bwaa ina tàwà]: Guwà ipwacôoco wà tàpé na rà tadàrù é picaatâa kàwà, â na rà cicara é popai na guwà jèe tòpi. Â rà pwa ma ténoori é cèikî kà pàrà tàpé. Guwà cibwaa picaatâa ma wàilà. ¹⁸ Ba wà tàpéebà, âna càra caa piênawéna kà Kériso, Pwi Ukai kâjè. Ba rà pàra wiâra é câbawâdé kàrà[†], ma pâ naèà kàrà. Â rà pwa cuka tà tèpa âboro, ba na rà ipa-imwüru tàpé na càra caa gòo naa na cèikî, tàpé na rà bwaa càcaa pâri ma rà côoina bwàti é pai pwa goro é èpà.

¹⁹ Napwa naa goowà, âna go ipwàdé, ba rà côo diri pâ âboro, pâ, guwà pitère dà wà Pwi Ukai. Â wâdé na guwà picôoina bwàti, ba na guwà pwa é pwina wâdé, â guwà upiri é èpà. ²⁰ Â wà Pwiduée, pwi a naa pinaanapô, âna ée nama guwà còogai *Caatana.

Wâdé na wà Pwi Ukai Iésu Kériso, âna é *pwényunyuâariwà goro é *pimeaari imudi kêe. Cidòri nyuâawà!

Ipwabwàcu kà pàrà tàpé

²¹ Rà ina bwàcu kàwà mwara wà Timotéo, pwi béeò goro wakè, wàilà ma tèpa jènereô, Lucius, ma Jason ma Sosipater.

²² (Â wâgo mwara, wà Tertius, na go wii é tii bèeni, naa na nee wà Paulo, âna go pwabwàcu tàwà naa na nee Pwi Ukai, na é caajurijè.)

²³ Â wà Gaius mwara, na go pitâa jaaé, âna é pwabwàcu tàwà. Â wâjaaé kaa, na rà pitapitirirà na diri é wàra pwapwicîri ni. Wàilu mwara, âna ru pwabwàcu tàwà, wà Éraste, pwi a wéaari mwani kàra ville, ma wà Quartus, pwi béejè naa na nee Kériso. { ²⁴ Wâdé na é pwényunyuâariwà diri wà Pwi Ukai Iésu Kériso, goro é pimeaari imudi kêe na dau maina. Amen. }

Ipwamaina Pwiduée

²⁵⁻²⁶ Jè pwamaina Pwiduée, na é tâa napwiri, nabàni, ma dàra gòiri awé. Wàé na mwa nama cimwü é cèikî kàwà, naa goro é *Picémara Wâdé goo Iésu Kériso. Ba êkaa pwiri, é câbawâdé kêe, na tàbinyiri géé na autapoo goo. Â nabàni, âna é

16:16 1 Korénito 16.20; 1 Péteru 5.14 **16:17** Mataio 7.15; Tito 3.10 **16:18** Filipi 3.19; 2 Péteru 2.3 † **16:18** Câbawâdé kàrà—Grec: Nanaarà. **16:19** Roma 1.8; 1 Korénito 14.20 **16:20** Genèse 3.15 **16:21** Apostolo 16.1-2, 19.22, 20.4 **16:23** Apostolo 19.9; 1 Korénito 1.14 **16:25-26** Roma 1.5; Éfeso 1.9, 3.5,9; Kolosé 1.26

tûâri pâ, ê pwi popai bèepwiri, âna inapàpari, târa diri ê pâ Ba, na càra caa tèpa Juif. Êkaa na rà o cèikî naa gooé, ma pitêre dèe. Â wàépwiri na o coo, ê pwina rà jèe tâmara ina béaa wà tèpa *péroféta.

²⁷Üu, jè pwamaina Pwiduee na é caapwi co, wàé na tâbawêe ê autâmogòorimuru kêe. Wâdé na jè pwamaina ê muugère kêe, na jè côo géee goo Iésu Kériso, dàra gòiri awé!

Wâdé na wàra! Amen!

Pâbéaa kâra tii kà Paulo tà tàpé Korénito Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Sostène.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 53 ma 55, na pàara na é tâa Éféso wà Paulo. (Còo *Apostolo* 19.8–10.)

É wii tâi?

Târa é wâra pwapwicîri wâ Korénito, ville wâ napô Grèce. Wà Paulo, âna é tapoo ê wâra pwapwicîri wê, na ia é picémara târa ê *Picémara Wâdé goo Iésu, na naja 51, é, 52. (Còo *Apostolo* 1.1–18.) É wii ârapápé tii tà tàpé Korénito wà Paulo, êco na ârailu co na tâa na *Tii Pwicîri. Pwi tii bèeni, *1 Korénito*, âna bêarailu kâra tii kêe târa. (Còo *1 Korénito* 5.9.)

Cina é wii?

Korénito, âna ville na maina na é wâmwünyabweri ê bàrawià, â wâru pâ âboro na rà mu tèepaa naawê, géé na pâ napô na wâiti. Â rà popa me wiàrà pâ nyamanya kâra, géé na pâ pwapwicîri kâra béaa, na ité jii é âji cèikí naa goo Iésu Kériso. Ba wà pàra tàpé, âna rà ina pâ, nye êco é nyuâajè na piâjimuru, â càcaa naiijè; êkaa na wâdé na jè wâro imudi goro naiijè.

Wâru tèpa cèikí na rà tapoo pâra wiâra pâ nyamanya bèepwiri. Â rà niimiri pâ, tâa târa é autâmogòorimuru na wâgòro, jii pàra tàpé, â rà ipwamainarà goo. Â càra caa pitèrerà, â pitadàrù é wâra pwapwicîri. Â wà Paulo, âna é wii, ba na é ina târa pâ, na rà cibwaa wàrapwiri pai pwa kâra. É wii mwara, ba na é ina târa pâ muru na rà tawèerié goo (7.1,25; 8.1; 12.1; 16.1,12).

Dà êre é tii bèeni?

É ina wà Paulo pâ, wâdé na caapwi pwâranüma tèpa cèikí (1.10–17). Càcaa wâdé na jè piputâmu, ma popa tèpa cèikí bééjè naa na aupitèimuru (naporomee 6). Jè cibwaa ipuu imudi, ma wârori é wâro imudi (naporomee 5).

Jè cibwaa ipwamainajè goro é autâmogòorimuru kâjè. Ba âji autâmogòorimuru, âna me géé goo Pwiduée, â càra caa còoina wà tèpa âboro gòropuu. Ê pai bà kà Iésu, ma pai wâro còwâ kêe géé na aubà, âna muru na dau pwamuru naa goo, naa na cèikí kâjè (1.18–2.14; ma naporomee 5).

É pacâmurijè wà Paulo goro ê pai wâro na pwicîri kà pwi âji a cèikî naa goo wà Iésu, naa nabibiu kà tèpa âboro na ité ê pwapwicîri ma nyamanya kàra. É jèe tipijè wà Kériso, â ticè na papwicîri jiiijè. Êco na jè ipwacôoco, ba càcaa diri pâ muru na wâdé ba kâjè, â wà Paulo, âna é tacoo goo, ba na jè cibwaa pwa cè muru na tanoori é cèikî kà pwi jè béejè (naporomee 8–10).

É ina pai pwa wàra picaatâa. É napéaati pâ âraimeai na é naa tâjè wà Pwiduée, ba na jè ipagòjè naa na wàra pwapwicîri. Jè cibwaa pwa-imudirimuru goro pâ âraimeai. Wâdé naa pitòimiri é pai pwa kâjè na jè pwapwicîri (naporomee 11–12).

Pwi muru na âjimuru jii diri pàra muru, âna é pimeaari. Wâdé na êdiri é pwina jè pwa, âna me gée goo pimeaari (naporomee 13).

É ina wà Paulo pai pwa goo ê pai wâro còwâ kâjè gée na aubà (naporomee 15). É pai wâro còwâ kà Iésu, âna é pwacèwii pwi autapoo kàra piûnya. Â ée mwa cau pawârojè wà Pwiduée.

Pai pitàgoo tii 1 Korénito

Ipwabwàcu ma ipwaolé (1.1–9)

Càra caa pitèrerà tèpa cèikî wâ Korénito (1.10–4.21)

Autâmogòrimuru kà Pwiduée, âna ité jii auniimiri kà tèpa âboro (1.18–2.16)

Jè pâra wiâ Kériso, càcaa pwi jè âboro (3.1–23)

Tèpa apostolo âna rà tèpa ênawéna kà Kériso (4.1–21)

Tûâ na èpà naa na wàra pwapwicîri (5.1–6.20)

Pai tòpi kà Paulo tà tàpé Korénito (7.1–11.1)

Popai goro piéa (7.1–24)

Pa âboro dopwa (7.25–40)

Noo kàra macii na pwa ârapwaaailò goo, târa ânuurumuru (8.1–11.1)

Tûâ kâjè na jè pwapwicîri naima (11.2–14.40)

Pai târamiri pûrujè (11.2–16)

Caanilo—Pa-utimuru (11.17–34)

Âraimeai gée goo Nyuâaê Pwicîri ma pimeaari (12.1–14.40)

Pai wâro còwâ gée na aubà (15.1–58)

Pàra aupitûâri kà Paulo ma ipicijii (16.1–24)

Ipwabwàcu

¹⁻² Wâgo* Paulo na pwa tii tàwà, wâguwà ê wàra pwapwicîri kà Pwiduée, wâna ville Korénito. Tàgère wàibu ma wà Sostène, pwi béejè, pwi jè a cèikî naa goo wà *Kériso Iésu. [Â é naa bwàcu kàwà mwara.] É todòo wà Pwiduée, ba na go pwi

* **1:1-2** Wâgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranūmaru ma wà Sostène na é tâa jaaé.

*apostolo kà Kériso Iésu, [â é cùruo pâ, ba na go picémara é popai kêe]. Â wâguwà, âna é pitòrigariwà wà Pwiduée, ba na guwà tèpa âboro kêe, ba guwà tâa goo wà Kériso. Â é todàwà, ba na guwà wâro ba kêe. Ba é wàrapwiri tà diri tèpa âboro, na diri pâ ére, na rà cèikî naa goo Iésu Kériso, ma ipwamainaê†. Ba wàé na é Pwi Ukai kâjè.

³ Wâdé naa tà tàwà é *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

É pwényunyuâarijè Pwiduée na é naigé mee Iésu Kériso

⁴ Go ciburà pipwaolé tà Pwiduée, goro pâ *aupwényunyuâari na dau wâru, na é jèe naa tàwà, na é naigé mee wà Kériso Iésu.

⁵ Ba gée goo pai tâa kàwà gooé, âna tâa tàwà diri pâ na jèpapara wâdé. Ba wà Pwiduée, âna é nama guwà tèpa tâmogòori ina popai, ma naa tàwà é autâmogòorimuru na dau maina. ⁶ Ba go‡ jèe *paâjupâra tàwà é popai goo Kériso, â guwà jèe cèikî naa goo. Â é popai bèepwiri, âna é jèe wàawà goowà.

⁷ Â gée goo kaa pwiri, âna tâa tàwà diri é pâ âraimeai kà Pwiduée, na pàara bèeni, na guwà tà tapacîri, é pai wâjué me còwâ kà Pwi Ukai Iésu Kériso. ⁸ Ba nye wàé kaa, na é nama cimwü é cèikî kàwà tia pwâadèrèè. Â, na wàrapwiri, â nye ticè na o pitèiwà goo, na Tòotù na ée wâjué còwâ.

⁹ Â jè tâmogòori ba mwü pâ, ée mwa pacoo diri é pâ pwiibà wà Pwiduée, pwacèwii auinabéaa kêe§. Ba nye wàé na é todàwà, ba na guwà piwâro naima ma wà Pwi Naiê, wà Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè.

càra caa pitêrerà tèpa cèikî

(Naporomee 1–4)

¹⁰ Tèpa cèikî béèò, go ilari ba gòò jiiwà, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso, pâ, guwà pitêrewà, naa na caapwi pwâranüma, ma caapwi aunünüma. Wâdé naa ticè muru nabibiu kàwà, na guwà pitadàrùwà goo!

¹¹ Ba rà ina tòo wà pàra tèpa béèjè na rà tâa pwârawâ kà Cloé, pâ, guwà pitòocia. ¹² Ba pwa pàra tàpé gée jaawà, âna rà ina pâ: «Wàibà, âna bà pàra wiâ Paulo.» Â napwa pàra tàpé, âna rà ina pâ, rà pàra wiâ Apollos. Â wà pàra tàpé, âna rà ina pâ, rà pàra wiâ Pétèru. Â napwa pàra tàpé, âna rà [pi-ina kàra ma] ina pâ: «Wàibà, âna bà pàra wiâ Kériso.»

† **1:1-2** Na rà cèikî naa goo Iésu Kériso, ma ipwamainaê—Grec: Na rà todà nee Iésu Kériso. ‡ **1:6** Go—Grec: Bà. É pi-inaê còwâ wà Paulo. (Còo note goo 2 Korénito

1.6.) **1:8** 1 Tésalonika 3.13, 5.23 **1:9** 1 Tésalonika 5.24; 1 Ioane 1.3 § **1:9** 1re phrase—Grec: É tàrù wà Pwiduée. **1:10** Filipi 2.2 **1:12** Apostolo 18.24–28; 1 Korénito 3.4

13 Wà nau? Wà Kériso, âna pitadàrùé? Gona wâgo Paulo, âna tanamiriô naa goro *satauro ba kàwà? Â gona guwà *piupwaa naa na neeô? Bwa!

14 Go pwaolé tà Pwiduée, ba câgo caa upwaa pwi jèpwi géé goowà, wàco Crispus ma wà Gaius. 15 Â, na wàrapwiri, â nye ticè pwi jè âboro, cèna é ina pâ é piupwaa naa na neeô. 16 (Akaé, ba go mwa tà niimiri pâ, go piupwaa mwara wà Stéphanas ma diri é pwârawâ kêe. Êco na go niimiri pâ, nye ticè pàrà tàpé na go *upwaarà.)

17 Ba wà Kériso, âna câé caa cùruo, ba na go piupwaa. Â é nye cùruo pâ co, ba na go inapàpari é *Picémara Wâdé. Â câgo caa wàrapwiri, goro pâ popai na me géé goro é tà manga kà tèpa âboro. Bwa, go paari bwàti é pàtàmara é pai bà kà Kériso naa goro satauro.

Autâmogòrimuru kà Pwiduée

18 Ê popai goro [ê pai bà kà Iésu naa goro] é satauro, âna piwârau* tà tàpé na rà o tubatiâu é wâro kàrà dàrà gòiri awé. Êco napwa naa goo jè, âna popai na jèe pa-udò jè, ba é wâna é pàtàmara Pwiduée. 19 Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ:

*Go o mwa nama tiâu
autâmogòrimuru
kà tèpa tâmogòrimuru.
Go o mwa patâjii
tà manga ma nii
kà tèpa tà manga.*

Ésaie 29.14

20 Â rà mwa ina pâ wà nau, wà tàpé na rà tà manga, ma wà tàpé na rà câmu, ma wà tàpé na rà tura bwàti? Ba wà Pwiduée, âna é jèe paari pâ, é autâmogòrimuru kàrà é gòropuu bèeni, âna piwârau.

Kériso âna autâmogòrimuru kêe

21 Càra caa tâmogòri Pwiduée wà tèpa âboro gòropuu, goro é pwi autâmogòrimuru kàrà bèepwiri. Êco na é popa é pwâratùra kâbà—popai na rà ina goo pâ ‘piwârau’—ba na é pa-udò diri tàpé na rà cèikî naa gooé, [ma naa tàrà é *âji wâro jaaé]. Â wàépwiri na é paari é âji autâmogòrimuru kêe†!

1:14 Apostolo 18.8; Roma 16.23 1:16 1 Korénito 16.15 1:18 Roma 1.16
* 1:18 Piwârau—Folie. 1:19 Ésaie 29.14 1:20 Job 12.17; Ésaie 19.12, 33.18, 44.25 1:21 Mataio 11.25 † 1:21 Grec: Ê gòropuu, âna câé caa tâmogòri Pwiduée, naa na autâmogòrimuru kêe. Â wâdé tée, na é pa-udò tàpé na rà cèikî, géé goo é popai na piwârau.

22 [Ê popai kâbà, âna piwârau tà] tèpa *Juif, ba rà ciburà mudàra cè pâ *câmu kâra pàtâma Pwiduée, na rà o pò goo. Â [piwârau tà] tàpé na càra caa tèpa Juif, ba rà ciburà mudàra é 'tàmanga' ma 'autâmogòrimuru' [na me gée goo é auniimiri kà tèpa âboro].

23 Êco na wâgo, âna go inapàpâri pâ, wà Kériso, [wà pwi *Mesia na ia é cùrué me wà Pwiduée] âna é bà naa goro satauro. Ê popai-bà, âna tanoori tèpa Juif; â popai na pimwüru, ma ticè êreê, tà pàra tàpé.

24 Êco na wà Kériso, âna wàè kaa na é paari é pàtâma, ma autâmogòrimuru kà Pwiduée, tà tàpé na é todàra—wiàna rà tèpa Juif, ma wiàna càra caa tèpa Juif.

25 [Wà pàra tèpa âboro, âna rà niimiri pâ, pimwüru] é pwina é pwa wà Pwiduée. Êco na muru na dau piêdò jii é tàmanga kà tèpa âboro. [Â rà niimiri mwara pâ, ticè nii kâra é pwina é pwa.] Êco na muru na dau piêdò jii é nii kà tèpa âboro.

É pitòrigari pwina ticè nii kêe

26 Tèpa béeò, guwà jèe còo cai pâ, wâguwà wàa, béaa kâra pai todawà kà Pwiduée. Ba càcaa wâru gée goowà, cè tèpa tàmanga, naa na pai còo kà tèpa âboro. Â càcaa wâru tàpé cèna pwa pàtamarà. Â càcaa wâru tàpé cèna pwamuru naa goorà.

27 Êco na wà Pwiduée, âna é pitòrigari é pwina rà niimiri wà tèpa âboro pâ piwârau, târa ma é tubakamu tèpa 'tàmanga'. Â é pitòrigari é pwina ticè nii kêe naani gòropuu, târa ma é tubakamu tàpé na pwa nii kàra. 28 Â é pitòrigari é pwina kîri târa, bau é pwina rà niimiri pâ piticèmururu naa goo, bau é pwina rà miiri, târa ma é tanoori é pwina pwamuru naa goo târa. 29 É wàrapwiri wà Pwiduée, ba na o nye ticè âboro cèna é pi-ina kêe, na araé.

30 Â napwa naa goowà, âna nye wà Pwiduée, na é dànaimariwà naa goo wà Kériso Iésu. Gée goo wà Kériso, âna é nama jè tèpa tâmogòrimuru; â é nama jè *târù na araé; â é nama jè pwi Ba kêe; â é dàgòtùjè jii é pàtàmara èpà.

31 Êkaa na, wà *pwina nümee na é pi-ina kêe, âna wâdé na é ina co nee Pwi Ukai* Jérémie 9.23 pwacèwii auwii naa na Tii Pwicîri.

2

Popai kôo âna pai bà kà Iésu

¹ Na ia go tèepaa medariwà, co tèpa bééò, â go inapàpari tàwà ê auniimiri kà Pwiduée, na pwàniri béaa*. Â câgo caa ina ê pâ popai na maina ma wâgòro, ba na go paari ê tàmanga ma autâmogòorimuru kôo. ² Ba câgo caa pame tàwà cè jè pai tâmogòori wèe, â êco ê popai goo Iésu Kériso, na é bà naa goro *satauro.

³ Â, na go medariwà, âna ticè nii kôo, â wâgotôo, â go pwùkùru. ⁴ Â câgo caa picémara tàwà goro ê ‘autâmogòorimuru’ kâra âboro. Ba ê *Nyuâaê Pwicîri, âna é *paâjupâra tàwà ê popai kôo goro pàtamee. ⁵ Â êkaa pwiri, na é cèikî kàwà [naa goo Kériso] âna é pâra goro ê pàtama Pwiduée, â càcaa goo cè autâmogòorimuru kâra âboro.

Càra caa tâmogòori tèpa âboro

⁶ Na go† tâa jaa tàpé na jèe mwü ê cèikî kàra naa goo wà Kériso, â go tûra na autâmogòorimuru [kà Pwiduée, ba na go napéaati tàra ê popai gooé]. Â càcaa ê pé autâmogòorimuru kâra ê gòropuu bèeni, ma wà tèpa pitûâ‡, ba o cau tubatiàurà. ⁷ Ba ê pwina go napéaati, âna é auniimiri kà Pwiduée, ma autâmogòori kèe.

Ba béaa kâra ê pai tapoo wàra ê gòropuu, âna é niimiri pâ, ée mwa nama jè tâa jaaé, naa na é pai maina ma muugère kèe. Êco na tàbinyiri ê auniimiri kèe bèepwiri tiagoro nabàni, â bwaa nye tàbinyiri tà pàra tàpé§.

⁸ Ba càra caa tâmogòori ê autâmogòorimuru kèe, wà tèpa pitûâ kâra gòropuu. Ba wiàna ina pâ, rà tâmogòori, â pwiri càra caa gére tanamiri naa goro satauro, wà Pwi Ukai na é po dau maina ma muugère. ⁹ Êkaa pwiri ê ère ê auwii naa na *Tii Pwicîri, na ina pâ:

*Câ mu caa côo
muru na wàrani.
Câ mu caa tère
[pwényuâa bèepwiri];
Câ mu caa niimiri
pai wâdé na maina
jü pwina é pwa
wà Pwiduée Pwi Ukai;
pâ wâdé na é pwabwàti
ba kâjè diri,*

* **2:1** Auniimiri kà Pwiduée na pwàniri béaa—é, Ê popai goo wà Pwiduée. **2:3** Apostolo 18.9; 2 Korénito 10.1 **2:4** 1 Tésalonika 1.5 † **2:6** Go—Grec: Bà. É pi-inaé còwâ wà Paulo naa na pâ nee tii 6 ma 7 ma 13. ‡ **2:6** Pitûâ—Pwiri tèpa âboro, é, pwiri pâ duée na rà poparà. § **2:7** Grec: Bà ina é autâmogòorimuru kà Pwiduée, na tàbinyiri na naapwàniri, êna é pwabwàti béaa kâra autapoo wàra ê gòropuu, ba na jè o maina ma muugère. **2:9** Ésaïe 64.3

wàijè na jè meaarié.

Ésaïe 64.3

Pwéelaa tâjè aunünüma kà Kériso

¹⁰ Wàijè, âna jè tâmogòori ê pwi bèepwiri nabà. Ba é jèe paari tâjè wà Pwiduée, goo ê Nyuââ Pwicîri. Ba ê Nyuââ Pwicîri, âna é nye côo diri ê pâ muru, tiagoo pwina tâa na aubinyiri na pwâranüma Pwiduée.

¹¹ Càcaa pâri ma jè tâmogòori ê auniimiri kà pwi jè âboro. Ba jè tâmogòori co ê pwina wâgoojè. Â nye wàrapwiri mwara naa goo wà Pwiduée. Ba nye ticè na tâmogòori auniimiri kêe, êco é Nyuââ Pwicîri kêe*.

¹² Â é jèe naa tâjè ê Nyuââ Pwicîri wà Pwiduée, â o câjè mwa caa niimiri pwacèwii tèpa âboro gòropuu†.

Pâri ma jè tâmogòori ê pâ âraimeai [na dau wâdé] na ia é jèe naa tâjè, goro ê *pimeari imudi kêe. ¹³ Â, na go patùrawà goro pâ âraimeai bèepwiri, â câgo caa wàrapwiri, gée na é autâmogòori kâra âboro. Bwa, go ina é pwina é picòo tóo é Nyuââ Pwicîri. Ba nye wàrapwiri ê pai pacâmuri tàpé na é tâa goorà ê Nyuââ Pwicîri‡.

¹⁴ Wà pàra tàpé§, âna càra caa tâmogòori ê pwina me gée goo é Nyuââ kà Pwiduée. Â rà niimiri pâ muru na imwüru. Ba nye êco é Nyuââ Pwicîri, na é pwa ma jè côoinari ê pâ namuru bèepwiri. ¹⁵ Â wà pwina é tâa gooé é Nyuââ Pwicîri, âna pâriê, ma é tèi ê ère diri pâ muru. Napwa naa goo wà pàra tàpé, âna càcaa pâri ma rà côoina é pwina tâa na pwâranümee*. ¹⁶ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri, pâ:

*Wàilàpà na tâmogòori
auniimiri kà Pwi Ukai?
Wàilàpà na ina tée
cè pwina é pwa?*

Ésaïe 40.13

Â wàijè, âna jèe pwéelaa tâjè ê aunünüma kà Kériso.

* **2:11** Grec: Napwa naa goo pwi jè âboro, â pwiri é tâmogòori ê aunünüma kà pwi jèpwi, gée goo na ru cau tupédu âboro, â tâa târu é nyuâa kâra âboro. Êco na nye ticè na tâmogòori é aunünüma kà Pwiduée, êco é Nyuââ Pwicîri kêe. † **2:12** Câjè...âboro gòropuu—Grec: Â càcaa é nyuâara gòropuu. ‡ **2:13** Wàrapwiri é pai pacâmuri... é, Ba wiâna jè pacâmuri tèpa âboro goro pâ muru goo é Nyuââ Pwicîri, â jè wàrapwiri goro pâ popai na é naa tâjè é Nyuââ Pwicîri. § **2:14** Pàra tàpé—Grec: Tàpé na rà nünüma goro é pai nünüma kâra âboro co ('l'homme naturel'). * **2:15** 2e phrase—Grec: Â ticè âboro na pâri ma é pitèié. **2:16** Ésaïe 40.13

3

Jè pâra wiâ Kériso, càcaa pwi jè âboro

¹ Tèpa béeò naa na nee Kériso, guwà gére pwaduwa kà tèpa âboro gòropuu [na càra caa tâmogòori Kériso]! Êkaa na, na ia go tâa jaawà, â go patùrawà, pwacèwii pâ nari èpo. Ba càcaa cimwü è cèikî kàwà naa goocé.

² [Na ia go pacâmuriwà, â] câgo caa naa tàwà è utimuru cèna gòo, ba pwacoé na guwà ija. Go naa tàwà dilé, ba na guwà wâdo. Â bwaa nye ipaiwà tiagoro nabàni, ³ ba guwà nama dàtiwà è pâ auniimiri kàwà na èpà. Â guwà piboo goowà, â guwà iputàmuriwà. Êkaa na go ina pâ, guwà ipwacèwii tèpa âboro gòropuu, [na càra caa tâmogòori Kériso]. ⁴ Ba wiàna guwà ina pâ: «Wâgo, âna go pâra wiâ Paulo» é, «Wâgo, âna go pâra wiâ Apollos», â guwà paari pâ, ipaiwàguwà ma tèpa âboro gòropuu.

Bu tupédu ênawéna co

⁵ Wàilàapà Apollos? Â wàilàapà Paulo? Bu nye po tupédu ênawéna co kà Pwiduée. Â é wakè goobu, ba na guwà cèikî [naa goo wà Pwi Ukai Iésu Kériso]. Â wàibu jècaa, âna bu jèpa pwa è wakè, na é naa tâbu. ⁶ Wâgo, âna go câmi [é popai] â wà Apollos, âna é *upwaa. Êco na nye wà Pwiduée na é pwa ma cipu.

⁷ Wà pwina é picâmi, ma wà pwina é upwaa, âna càcaa pwamuru naa gooru. Wà pwina é dau piâjimuru, âna wà Pwiduée, ba é pwa ma cipu. ⁸ Â câé caa pwaké goo wà pwina é câmi, ma wà pwina é upwaa. Ba é tòpò târu jècaa è pumara wakè kàru, wiâra è jèpa wakè kàru. ⁹ Ba wàibu ma Apollos, âna bu piwakè naima ba kà Pwiduée*. Â wâguwà, âna guwà pwacèwii è aupwanapô kêe.

Guwà wâ kà Pwiduée

Guwà pwacèwii mwara è wâ kêe [na gére bari]. ¹⁰ Â go pwacèwii pwi a ba wâ na é pwabwàti è pàaé, wiâra è âraimeai†, na é naa tóo wà Pwiduée. Â mwa wà pàra tàpé na rà mwa bari naa gò. Â wàilà jècaa, âna wâdé na rà pwacôoco bwàti, cè pai bari kàra naa gò. ¹¹ Ba è pàaé na jèe tòpò, âna wà Iésu Kériso. Â o nye ticè pwi jè âboro cèna ée mwa caa tòpò cè jè pàaé.

¹² [O wâru na rà bari, naa gòro è pàaé bèepwiri.] Wà pàra tàpé, âna rà o tòpò mwani mii, ma mwani pwaa, ma atü na

3:2 Hébéru 5.12–13; 1 Pétéru 2.2

3:3 1 Korénito 1.10–11

3:4 1 Korénito

1.12 3:5 Apostolo 18.4,11

3:8 Mataio 13.3–9; Éfésó 2.20–22

* 3:9 Bu

piwakè naima ba kà Pwiduée—é, Bà piwakè naima ma wà Pwiduée. † 3:10

Âraimeai—Nii bau è autâmogòorimuru târa wakè kà Pwiduée. (Còo note goo 1 Korénito 12.4.) 3:11 Ésaïe 28.16; 1 Pétéru 2.4–6

dau maina wâri wèè†. Â wà pàra pwi, âna rà o tòpò pâ upwâra ma jò, ma murumwatò§.

13 Êco na, na cè jè tòotù, âna o nye paari bwàti wiàna wâdé, é, wiàna èpà é jèpa wakè kàra jècaa. Ba jè tapacîri é Tòotù na ée mwa [tèepaa me na wà Kériso, ba na é] tèi tèpa âboro. [Â é pitèimuru kèe, âna o] pwacèwii é ânye. 14 Â wiàna é wakè kà pwi jè âboro, âna càcaa tòo é ânye, â wà pwi bèepwiri, âna ée mwa tòpi é pumara wakè kèe. 15 Â wiàna é wakè kèe, âna tòo, â é tubatiâu diri*. Â wà pwiibà, âna pwacèwii pwi âboro, na càué gée gòro ânye, ba na é udò.

É tâa goowà é Nyuâaé Pwicîri

16 Wâguwà, co tèpa béeò, âna guwà pwi wâ kà Pwiduée, â é Nyuâaé Pwicîri kèe, âna é tâa goowà. Â gona câguwà caa tâmogòori pwiri? 17 Â wiàna é nama tòri† é wâ kà Pwiduée wà pwi jè âboro, â ée mwa nama tiâué wà Pwiduée. Ba é wâra pwapwicîri kà Pwiduée, âna é pwicîri, â é wâ bèepwiri, âna wâguwà [tèpa cèikî].

Guwà wâgoo Kériso

18 Guwà ipwacôoco, ba guwà péa ipa-imwüruwà! Ba gona guwà niimiri pâ, tâa tàwà é autâmogòorimuru na wâgòro wiâra é autâmogòori kàra pâ âboro gòropuu? Guwà naaco pâ autâmogòorimuru bèepwiri†, ba na o tâa tàwà é âji autâmogòorimuru! 19 Ba napwa é autâmogòori kàra pâ âboro gòropuu, âna pâra ma imwüru na ara Pwiduée. Â jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Wà Pwiduée, âna ée mwa nama rà coo goropwiinawâ§, tèpa tà manga, goro é tà manga kàra.* Job 5.13

20 Â jèe wii mwara pâ: *Napwa wà Pwi Ukai, âna é tâmogòori, é pâ aunünüma kà tèpa tà manga.* Ba nye ticèmuru naa goo. *Psaume 94.11* 21-22 Êkaa na guwà cibwaa pi-ina kàwà pâ, guwà tèpa âboro kà Paulo, é, wà Apollos, é, wà Pétèru. Ba guwà còo, wà diri tàpéebà, âna rà [me na wakè ba] kàwà—wâgo Paulo, ma Apollos, ma wà Pétèru. Â cau kàwà diri pâ muru [na é tòpò wà Pwiduée]—é gòropuu, ma é wâro, ma é pwâra bà, ma é tòotù nabà, ma é pâ tòotù na o bwaa wâ naigé! 23 Â wâguwà, âna guwà wâgoo wà Kériso, â wà Kériso, âna é wâgoo wà Pwiduée.

† 3:12 Mwani mii... Ucina goo pâ muru na pâri târa é wakè kà Pwiduée, ba muru na o tâa awé. § 3:12 Pâ upwâra...ma murumwatò—Popai na càcaa pwéelaa naa na grec. Ucina goo muru na càcaa pâri, ba o tòo naa na ânye. 3:13 1 Korénito 4.5

* 3:15 Tubatiâu diri—é, Tubatiâu é pumara wakè kèe. 3:16 1 Korénito 6.19;

2 Korénito 6.16 † 3:17 Nama tòri—Grec: Nama tiâu (détruire). † 3:18 Naaco pâ autâmogòorimuru bèepwiri—Grec: Wâdé na guwà pâ nau pimwüruwà. 3:19

Job 5.13 § 3:19 Ée mwa nama rà coo goropwiinawâ—Grec: É tâjùru. 3:20 Psaume 94.11

4

Tèpa apostolo âna rà tèpa ênawéna kà Kériso

1 Wâdé na guwà côoinari pâ, wàibu [ma wà Apollos]*, âna bu tupédu ênawéna kà Kériso. Â cùrubu, ba na bu inapàpari ê auniimiri na dau pwényuâa kà Pwiduée, na é gére pacoo—muru na ia tàbinyiri jii tèpa âboro. 2 Â napâra pwi jè ênawéna kêe, âna, na é wakè bwàti ba kêe, ma pitêre dèe.

3-4 Â câgo caa ipacè naa goo é pai pitèio kà tèpa âboro co—wiàna wâguwà, é, wiàna é jè wâra pitèimuru. Â piticèmururu mwara, naa goo é pai pitèio còwâ. Go niimiri pâ, nye ticè èpà na go pwa, êco na o càcaa wâgo na go ina pâ, go *tàrù na ara Pwi Ukai. Nye wàé co na ée mwa tèio.

5 Êkaa na guwà tère co tèpa béeò! Guwà cibwaa mara pitèi pwi jè âboro, béaa kâra cè pai mwa wâjué còwâ kà Pwi Ukai! Ba wàé co, na ée mwa papwéelaari é pâ muru na tà cârù na bàutê. Â ée mwa paari pâ aunünüma na rà pwàniri wà tèpa âboro. Â, na wàrapwiri, â wà Pwiduée, âna ée mwa naa tà tèpa âboro, é pumara wakè kàra†.

Cina guwà pi-ina kàwà?

6 Tèpa béeò, [go wâjué còwâ] naa goobu ma wà Apollos. Diri é pâ pwina go gére ina naa goobu, âna wâdé na câmu ba kàwà, ba na guwà còo. [Ba jè mu ina é auina bèeni pâ]: «Jè cibwaa pâiti jii é pwina wii.» Â wiàna guwà pitère dàra co é pwina wii [naa na *Tii Pwicíri] pwacèwiibu, â o câguwà mwa caa pi-ina kàwà pâ, guwà pâra wiâ pwi jè a pitûâ. Â o câguwà mwa caa pinabaèpà pàra tèpa pitûâ.

7 Ba gona wàilàapà cèna é pwa ma guwà piétò jii cè pàra tàpé? Ba diri é pwina tâa tàwà, âna nye wà Pwiduée na é naa tàwà. Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na guwà pi-ina kàwà, pwacèwii na muru na me gée goowà?

8 Ba pwiri guwà niimiri pâ guwà jèe tòpi diri é aupwényunyuâari kà Pwiduée, â guwà ina pâ guwà jèe wâbé goo! Â guwà pâ nau tèpa ukai naa na cèikí! Auwa! Ba wàibà, tèpa *apostolo kà Kériso, âna câbà caa tèpa wàrapwiri! Ba wiàna gére âjupâra, â wàibà, âna pwiri bà tèpa ukai mwara‡!

9 [Êco na, na guwà còo é wâro kâbà, â càcaa wàrapwiri.] Ba pwacèwii na wà Pwiduée, âna é nama bà dau kîri jii diri tèpa

* 4:1 Wàibu ma wà Apollos—é, Wàibà. Pwiri é niimiri wà Apollos ma Pétèru ma wà pàra tàpé. (Còo 1 Korénito 3.22.) 4:2 Luka 12.42 4:5 1 Korénito 3.8 † 4:5 Pumara wakè kàra—Grec: É pai picâdirirà. 4:6 Roma 12.3 4:7 Roma 12.6 ‡ 4:8 Grec: Guwà jèe pwàro; jèe tà tàwà diri pâ muru; â guwà jèe tèpa ukai, {â càcaa wàibà}. Wâdé tóo wiàna wàrapwiri, ba na o wàjèe diri, âna jè o capai tèpa ukai ma wâguwà.

âboro. Â bà pwacèwii [tèpa tubatiàu i paa] na poparà na ara diri tèpa âboro, béaa kâra pai o tètàmwararà. Â ê gòropuu diri, âna é còo [pwâra kamu kâbà]—wà tèpa âboro, ma wà mwara tèpa *angela.

¹⁰ [Naa na auniimiri kà tèpa âboro, âna] bà piwârau, majoroé ê cèikî kâbà naa goo Kériso. Êco na wâguwà, [âna guwà pi-ina kàwà pâ] tâa tàwà ê autâmogòorimuru, majoroé ê cèikî kàwà! Wàibà, âna ticè nii kâbà; â wâguwà, âna pwa nii kàwà. Â wàibà, âna càra caa papwicîribà; â wâguwà, âna ipwamainawà.

¹¹⁻¹² Ûu, tiagoro nabàni mwara, âna bà bwaa ciburà copwa, â bwaa ciburà nùmabà dâra wâdo. Â ticè ârabwée kâbà. Â bà piwâro itâa. Â jêe oratâbà goro wakè goro du îbà. Â wà tèpa âboro, âna rà tànyiribà ma tamagéribà. Êco na, ûna rà wàrapwiri tâbà, â bà *pwényunyuâarirà. Ûna rà tubaèpà tâbà, â bà pidàpwicâaribà.

¹³ Â, na rà pi-inabà ba èpà, â bà tòpi naa na pidàpwicâari, â bà pimudâra, ba na bà pinaanapô ma wàilà. Tiagoro ni, âna rà bwaa nye tàgére pwa tâbà, pwacèwii na bà tèpa teepâ na rà tètâjii, ma è pâ muru na tòri, na rà miiri goo.

Tèpa naîô naa na cèikî

¹⁴ Câgo caa ina pwiri tàwà, ba na guwà kamu. Ba guwà pwacèwii tèpa èpo kôo [naa na cèikî] â po dau wânümoò tàwà. Â nümüo na go pwa pupûra tàwà bwàti. ¹⁵ Ba wiàna pwa cè 10 000 âboro cèna pacâmuriwà goro ê cèikî nabà, â nye caapwi co pwi caa kàwà. Ba nye wâgo kaa, na ia go mara picémara tàwà ê *Picémara Wâdé, ma pame tàwà ê *âji wâro naa goo wà Kériso. ¹⁶ Gée goo kaa pwiri, â go ilari jiiwà ba gòo, pâ, guwà ipwacèwii.

¹⁷ Wàèpwiri ê majoroé ma go panuâ paé tàwà wà Timotéo, na é pwacèwii wà pwi âji naîô. É wakè kôo bwàti§ naa na nee Pwi Ukai, â dau wânümoò tée. Â ée mwa taniimiri tàwà ê pwina go pacâmuri na diri tèpa wâra pwapwicîri, goro ê pai wâro kâjè naa goo wà Kériso.

Ipwacôocol

¹⁸⁻¹⁹ [Go tère pâ] wà pàra tàpé gée goowà, âna rà pâ nau tèpa pwamainarà. Â rà pi-ina kàra [goro diri pâ muru na wâdé na rà pwa]. Â rà tà niimiri pâ, o câgo mwa caa tà wâjué medariwà. [Wâdé na rà ipwacôocol] Ba go mwa tèepaa paé, wiàna ê câbawâdé kà Pwi Ukai. Â go o mwa còo wiàna pwa cè

4:11-12 2 Korénito 11.23–27 **4:11-12** Mataio 5.44; Apostolo 18.3; 2 Tésalonika 3.8 **4:15** Galatia 4.19 **4:16** Filipi 3.17 **4:17** Apostolo 19.22 § **4:17** É wakè kôo bwàti—É pitère dâra.

âji pàtàmara diri pâ pwâratùra kàra, é, wiàna nye po popai co. ²⁰ Ba é *Mwaciri kà Pwiduée, âna càcaa muru goro pwâratùra co, â goro nii kêe ma pàtamee. ²¹ Dà cèna nùmawà goo? Na go tèepaa medariwà pa pimeaari, é, pa cè ubati?

tûâ na èpà naa na wâra pwapwicîri

5

(Naporomee 5–6)

Rà puu imudi pàra tèpa cèikî

¹ Tàpéeni, go tère é jè jèkutâ na dau èpà naa goowà. Ba go tère pâ, pwi jè ârapaarawà, âna ru ipuu mara tô béarailu wâdà wà caa kêe. Guwà còo, dau pwicîri naa jaa tàpé na càra caa papwicîri Pwiduée! Â naa jaa jè tèpa cèikî, âna mwa nye dau pwicîri awé.

² Â gorodà na guwà gére pi-ina kàwà [na gére wàrapwiri na wâjaawà]? Bwa, wâdé na guwà kamu ma pikîri goo. Â guwà tù tà pwi âboro-bà, géé na picaatâa kàwà!

³ Wâgo na go jèe nye mara tèié, naa na nee Pwi Ukai Iésu. Â wiàna go nye wâiti jiiwà, â go nye tà wâjaawà naa na nyuââo. ⁴⁻⁵ Wâdé na guwà pitànaima naa na nee Pwi Ukai Iésu—â o wàijè naima naa na aunünüma—â guwà panuâ pwi âboro bèepwiri tà *Caatana*, [na jè ju pàara]. Â o tubatiâu é pâ câbawâdé na èpà kâra âboro, â ée mwa udò, na Tòotù na ée mwa wâjué me còwâ wà Pwi Ukai. [Â o tâa tée é *âji wâro jaaé].

⁶ Üu, càcaa wâdé é pai pi-ina kàwà! Ba gona câguwà caa tâmogòori pâ, [ji caapwi âboro na é pwa na èpà, âna é nama tòdidiri é picaatâa? Ba pwacèwii é ucina kâjè, na ina pâ]: «Ê ji nari nyaa kâra poloa, âna é pwa ma é tùu too é poloa.»

⁷ Guwà cèitiri wài é pwina tòri géé goowà. Â guwà o pwacèwii é poloa na bwaa âmué, na ticè nyaa kêe, târa tòotù *Paséka. Ba nye é pai bà kà Kériso, na é nama guwà wàrapwiri. Ba nye wàé kaa, é *ârapwaaìlò, na é nama dàgòtù é èpà kâjè, pwacèwii é nari mutò na tètàmwereê târa tòotù Paséka†.

⁸ Ba [na bà] pwamaina é tòotù Paséka, [wàibà tèpa *Juif†, â bà] pa é poloa na bwaa âmué na ticè nyaa kêe, â bà naaco é

4:20 1 Korénito 2.4 **5:1** Lévitique 18.7–8; Deutéronome 23.1 **5:3** Kolosé

2.5 **5:4-5** 1 Timotéo 1.20 * **5:4-5** Guwà panuâ pwi âboro bèepwiri tà Caatana—Munaa rà pacòbée géé na é wâra pwapwicîri, tapacîri é pàara na é pitòtèri é wâro kêe. (Còo 1 Timotéo 1.20.) **5:6** Galatia 5.9 **5:7** Ésaie 53.7;

1 Péteru 1.19 † **5:7** Grec: Guwà cèitiri géé goowà é nyaa kâra poloa béaa; ba na guwà pwi jè poloa na bwaa âmué. Ba wà Kériso, pwi Paséka kâjè, âna panuâé, ba na é pwi ârapwaaìlò. É nyaa kâra poloa (*levain*), âna ucina goro é èpà na pwàniri naa goojè. (Còo Luka 12.1.) **5:8** Deutéronome 16.3 † **5:8** Wàibà tèpa Juif—Wà Paulo, âna é pwi Juif na é pàra wiâ Iésu. Êco na wâru tàpé Korénito na càra caa tèpa Juif.

poloa béaa na èpà. [Wàépwiri ê câmu ba kêjè diri]: Jè naaco é pâ tûa na èpà, â jè pâra na ê âjupâra.

Cibwaa pabéerà!

⁹ Go jèe inapàpari tàwà naa na jè tii, ba na guwà cibwaa pitànaima ma tàpé na rà ipuu imudi. ¹⁰⁻¹¹ [Wiàna go ina pwiri, â] câgo caa ina diri tèpa âboro, na càra caa papwicîri Pwiduée. [Ba rà wânabibiu kêjè] wà tèpa âboro na rà ipuu imudi. Â ipaiwà mwara naa goo wà tèpa mura, ma tèpa iau, ma tèpa pwamaina pâ duée imudi, ma tèpa pitànyiri, ma wà tèpa ipwirié. Â o nye pwacoé ma guwà pâiti jiià, na guwà nye tàgére piwâro naima ma wàilà! Bwa. Go ina ni pwi âboro, na é ina pâ é pwi jè a cèikî bééjè. Ba wiàna é pwaduwà kà tèpa âboro gòropuu, goro pwa pâ tûa bèepwiri na èpà, â guwà cibwaa pabée, ma pi-ija naima ma wàé.

¹²⁻¹³ Napwa naa goo wà tàpé na càra caa tèpa cèikî, âna càcaa wâgo na go pitèirà, â nye wà Pwiduée. Â wâguwà, âna pârawà na guwà pitèi é picaatâa kàwà. Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri, pâ: *Guwà pacòobée géé jaawà wà pwi âboro na é èpà. Deutéronome 17.7*

6

Rà pitòocia pâra tèpa cèikî naa na wâra pitèimuru

¹ [Go tère pâ] câguwà caa pitèrewà, â guwà pâra naa na wâra pitèimuru kà tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée. Càcaa pâri ma guwà wàrapwiri! Wâdé na guwà nama pitùra goo, na ara [tèpa cèikî béewà, ba wàépwiri] é Ba kà Pwiduée. ² Gona câguwà caa tâmogòori pâ, jè o mwa pitèi é gòropuu diri, wàijè tèpa naí Pwiduée? Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na càcaa pâriwà ma guwà pitèi é nyi nari muru, na càcaa pwamuru naa goo?

³ Â gona câguwà caa tâmogòori pâ wàijè kaa, âna jè mwa tèi tèpa *angela*? Â wiàna wàrapwiri, â o nye pârijè mwara ma jè tèi é pâ nari muru na wâro kêjè ni gòropuu.

⁴ [Êkaa na guwà nabwé na] guwà pa pâ é pâ pitòocia kàwà bèepwiri, naa na wâra pitèimuru. Ba wà tàpé na rà pitèiwà, âna piticèmuru naa goorà naa na é wâra pwapwicîri. ⁵ Gona nye ticè jè ârapàarawà cèna é tàpo tàmanga, ma é pinapéaati bwàti tà tèpa cèikî béewà? Â po dau kamu ba kàwà! ⁶ Ba [wiàna càcaa wâdé na] ru pitòocia tupédu a cèikî, â [nye dau èpà kaa, na] rà wàrapwiri, na ara tàpé na càra caa cèikî!

5:10-11 2 Tésalonika 3.6; Tito 3.10 § **5:10-11** 4e phrase—Grec: Ba wiàna wàrapwiri, â pwiri guwà gére pâra, géé na gòropuu bèeni. **5:12-13** Deutéronome

13.6, 17.7 **6:2** Auinapàpari 3.21 * **6:3** Jè mwa tèi tèpa angela—é, Jè mwa pitùâ naa goo wà tèpa angela, é, Jè mwa pitùâ naa goo pâ duée, ma pitèirà. Ê popai angela naa na grec, âna pwiri tèpa angela kà Pwiduée, é, tèpa duée.

Guwà cibwaa wàrapwiri!

⁷ Jèpwi mwara, wiàna guwà pitòocia naa na wâra pitèimuru, â paari pâ guwà tàgére pitanami [naa goo ê pai wârori kàwà ê wâro na wâdé tà Kériso. Â go ina tàwà pâ]: Wiàna rà pwa tàwà cèna èpà, â wâdé na guwà pidàpwicâariwà! Â wiàna rà mura jiiwà ê jè muru, â guwà cibwaa putàmu! ⁸ Ê pwina dau èpà, âna nye piwâguwà còwâ, na pwa na èpà tà tèpa cèikî béewà, ba guwà murarà! ⁹⁻¹⁰ Guwà ipwacòoco! Wà tàpé na èpà ê wâro kàra, âna o ticè kàra naa na *Mwaciri kà Pwiduée:

Wà tèpa ipwirié;

Wà tèpa pitànyiri;

Wà tèpa iau;

Wà tèpa mura;

Wà tàpé na rà pwamaina pâ duée imudi;

Wà tàpé na rà pwa-imudiri muru goro pâ nairà (tèpa ipuu imudi ma wà pàra tàpé, ma wà tèpa toomura, ma wà tèpa pao na rà ipuu ma tèpa pao, naa na pai pwa na càcaa wâdé).

Diri tàpé na wàrapwiri ê wâro kàra, âna o ticè autâa kàra na Mwaciri kà Pwiduée. ¹¹ Béaa, âna rà wàrapwiri wà pàra tàpé géé goowà. Êco na wà Pwiduée kâjè, âna é jèè pitòrigariwà, ba na guwà tèpa âboro pwicîri kêe. Â é jèè nuwa tâjii ê èpà kàwà, [â é jèè tòpò pinaanapô naa nabibiu kàwà ma wàé] â é jèè nama guwà *târù na araé. Â é cau wàrapwiri diri, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso, â na é naigé mee ê Nyuâaê Pwicîri.

Jè papwicîri naiijè

¹² Pwiri guwà mwa tòpi pâ: «Nye ticè na papwicîri jiiio.» Â nye âjupâra. Êco na càcaa êdiri pâ muru na wâdé ba kâjè. Â jè cibwaa nama jè tèpa *ênawéna kîri kàra muru [na jè pwa]. ¹³ Guwà ina mwara pâ: «Ê utimuru, âna târa nanaajè, â é nanaajè, âna târa ê utimuru. Â é du pwiibà, âna wà Pwiduée, âna ée mwa nama tiâu†.» Êco na [go ina tàwà pâ]: Jè cibwaa pwa-imudiri ê naiijè. Ba é naiijè, âna kà Pwi Ukai, â wà Pwi Ukai, âna [é pitûâ] kâra ê naiijè. ¹⁴ Â wà Pwiduée, âna ée mwa nama é wâro còwâ ê naiijè géé na aubà, goro ê pàtamee, pwacèwii na ia é pwa tà Pwi Ukai kâjè.

6:9-10 Galatia 5.19–21; Éféso 5.5; Auinapàpari 22.15 **6:11** Tito 3.3–7 **6:12** 1

Korénito 10.23 **6:13** 1 Tésalonika 4.3–5 † **6:13** Ê utimuru, âna târa nanaajè... Pai ina wèè pâ, rà niimiri pâ, ticèmuru naa goo ê pwina rà pwa goro ê nairà. Êco na, pwiri ê popai bèepwiri, âna popai kà Paulo. **6:14** Roma 8.11; 1 Korénito 15.20; 2 Korénito 4.14

¹⁵ Gona câguwà caa tâmogòori pâ, ê naiijè, âna ére gée goo ê naini Kériso? Â câjè caa tòpò ê naini Kériso naima ma ê naini è ilàri gòronaigé. Bwa! Nye po dau pwacoé na wàrapwiri. ¹⁶ Wâdé na guwà tâmogòori pâ, wà pwi âboro na ru pitâa ma tô jè ilàri gòronaigé, âna jèe pâ nau caapwi è naini. Ba jèe wii [naa goro è du duadà] naa na è *Tii Pwicîri pâ: *Wâilu, âna ru pâra nau caapwi.* *Genèse 2.24* ¹⁷ Â wà pwi âboro na é wâgoo wà Pwi Ukai, âna ru pâ nau caapwi ma wâé.

¹⁸ Wiâna gà pwa-imudiri naiigà, ma pipuu ma cè âboro imudi, â gà tubamiiri è naiigà còwâ. Â nye ticè cè jè èpà, cèna wàrapwiri†. Â wâdé na gà upiri! ¹⁹ Gona gà jèe ipwanauri pâ, wà Pwiduée, âna é jèe naa tâgà è Nyuâaè Pwicîri, na é wâro googà§? Â câgà caa pwi âboro'gà còwâ, ba è naiigà, âna wà kâra è Nyuâaè Pwicîri. ²⁰ Ba [é jèe pipanuâè wà Kériso, ba na gà pwi âboro kêe—ba] dau maina wârigà. Êkaa na gà papwicîri è naiigà, ba na gà pwamaina wà Kériso*!

pai tòpi kà paulo tà tàpé korénito

7

(Naporomee 7–14)

Popai goro piéa

¹ Go tòpi tàwà ni, goro pâ muru na ia guwà pwa tii tôo. [Ia, guwà mara tawèerio pâ] pwiri wâdé na wà pwi paa, âna ticè wâdèè*? [Â go ina pâ]: Ûu, nye wâdé. ² Êco na, târa ma câé caa ipuu imudi, â wâdé na é pa cè wâdèe. Â ipaiwà naa goo wà tô ilàri†.

³ Wà pwi paa, âna wâdé na cibwaa tàutêe, na ru ipuu ma wâdèe. Â wàrapwiri mwara naa goo tô ilàri. ⁴ Â wâilu jècaa, âna nye ticè tàrù kàru, naa goro naini. Ba è naini pwi paa, âna kà tô wâdèe; â è naini tô ilàri, âna kà pwi éaé.

⁵⁻⁶ Gàu cibwaa piwâ na gàu ipuu du duadà. Êco na, pâri ma gàu tàpo naaco naa na jè ji pàara, wiâna gàu pitèreu, ba na gàu pwapwicîri. Nye wâgàu naawê†. Â gée na càué, â wâdé na gàu

6:15 Éfeso 5.30 **6:16** Mataio 19.5 **6:17** Ioane 17.21–23; Roma 8.9–11

† **6:18** 2e phrase—Grec: Pàra èpà na jè pwa, âna wâgòroigé jii è naiijè. § **6:19** 1e phrase—Grec: Gona câguwà caa tâmogòori pâ, è naini, âna é wàra pwapwicîri kâra Nyuâaè Pwicîri? **6:20** 1 Korénito 7.23; 1 Pétèru 1.18–19 * **6:20** 2e phrase—é, Gà pwamainae goro è naiigà. Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Gà pwamainae goro è naiigà bau è pwâranūmagà, ba du muru na kà Pwiduée.

* **7:1** Ticè wâdèe—é, Càru caa ipuu ma wà tô jè ilàri. † **7:2** Na pàra nee tii naa naporomee 7, âna bà naanaimari popai kà Paulo tà pwi paa, ma popai na ipaiwà tà tô ilàri, ba naa wâdé pai ina wèe naa na cí. † **7:5-6** Nye wâgàu naawê—Grec: Go ina pwiri, ba na go naa tàrù tà; â càcaa autūâri kôu tà.

wâjué cōwâ, ba péa câgàu caa piaabòriu, â péa é tà tacaiu wà *Caatana.

⁷ Napwa naa goodò, âna nye ticè wâdòo. Â wâdé tōo wiàna pâri ma guwà cau wàrapwiri diri. Êco na [càcaa ipaiwàijè. Â] wà Pwiduée, âna é jèpa naa tâjè jècaa é bépitu kêe.

Jèpa aupitûâri tà jèpa âboro

⁸ Wiàna câgà caa piéa§, é wiàna gà tô dâpwà, â wâdé na gà pwacèwiio, â câgà mwa caa piéa cōwâ. ⁹ Êco na, wiàna pwacoé ma gà pitòimirigà, â wâdé na gà piéa, ba na o càcaa dau maina naa googà, é pâ câbawâdé kâra naiiri âboro.

¹⁰⁻¹¹ Tà tâpé na guwà jèe piéa—wiàna gà pwi pao, é, tô ilàri—â go ina tàwà pâ: Guwà cibwaa tapàgà piéa. Â càcaa wâgo, âna wà Pwi Ukai na é pitûâ. Â wiàna gà tô ilàri, na gà jèe pâra jii pwi éagà, â wâdé na gà tâa acari. É, wâdé na gà wâjué cōwâ, ba na gàu pinaanapô ma wâé.

¹² Wiàna câé caa tô a cèikî wà tô wâdàgà, â wàéni é popai kôo tâgà (â càcaa Pwi Ukai na é ina pwiri, â nye wâgo): Wiàna nūmee na gàu pitànaima wà tōoni, â gà cibwaa tapàgà piéa kàu.

¹³ Â ipaiwà wiàna gà tô ilàri, â câé caa pwi a cèikî wà pwi éagà. Ba wiàna nūmee na gàu piéa, â gà cibwaa tapàgà piéa kàu.

¹⁴ Ba nye géé googà kaa, na é pwi âboro kà Pwiduée*. Â ipaiwà naa goo tô wâdà pwi a cèikî. Ba wiàna càcaa wàrapwiri, â pwiri wà tèpa èpo kàu, âna rà gére wâgòroigé jii é tâa kà Pwiduée†, êco na jè tâmogòori pâ, é jèe tòpirà naa na tâa kêe.

¹⁵ Wiàna nūmee na é pâra jii gàu wà pwi éagà, na câé caa pwi a cèikî, â gà naaé ma é pâra. Â o jèe ticè na piigà naa gooé. Â wàrapwiri naa goo tô wâdàgà na câé caa tô a cèikî. Ba wâdé tà Pwiduée na ru pitêreru wà du duadà‡. ¹⁶ Â gona gà tâmogòori pâ, pâri ma é udò, [ma tâa tēe é *âji wâro, wiàna câgàu caa pitâiti]§?

Jè tâa na pai tâa kâjè na é naa tâjè Pwi Ukai

¹⁷ Wàéni é jè autûâri kôo, târa diri pâ wâra pwapwicîri: Wâdé na gà tà tâa na é pai tâa'gà, na ia é naa tâgà wà Pwi Ukai Iésu, béaa kâra é pai todàgà kà Pwiduée. ¹⁸ Wiàna [gà pwi *Juif, na]

§ 7:8 Wiàna câgà caa piéa—é, Wiàna gà pwi dâpwà. 7:9 1 Timotéo 5.14

7:10-11 Mataio 5.32, 19.9 * 7:14 É pwi âboro kà Pwiduée; É jèe tòpirà naa na tâa kêe—Grec: Papwicîrié; Papwicîrirà. † 7:14 Wâgòroigé jii é tâa kà Pwiduée—Grec:

Tòri. 7:15 Roma 14.19 ‡ 7:15 Ba wâdé tà Pwiduée na ru pitêreru... é, Êco na, wiàna pâriu, âna gàu pitànaima. Ba wà Pwiduée, âna é todà, ba na gàu pitêru.

7:16 1 Pétèru 3.1 § 7:16 Pwiri pai ina wèe pâ, wâdé na gàu pitànaima, ba na ée mwa udò géé googà, pwi béegà. É, pwiri wâdé na gàu pitâiti, ba o câé mwa caa udò, wiàna gàu ciburà iputâmu.

pwa *kamaî tâgà béaa, â gà nye tâa na ê pai pwa-bà. Â wiàna câgà caa pwi Juif, â gà cibwaa nama gà pwa kamaî tâgà.

¹⁹ Ba ê pai pwa kamaî, ma ê pai câ pwa kamaî, âna piticèmururu naa goo. Ê pwina âjimuru âna, na gà pitère dâra pâ aupitûâri kâ Pwiduee. ²⁰ Ũu, [go ina mwara pâ]: Gà tâa na ê pai tâa'gà, béaa kêra pai todàgà kâ Pwiduee.

²¹ Wiàna gà pwi *ênawéna kêri kâ pwi jè âboro, â gà cibwaa géaa goo ê pwiibà. Ba nye piticèmururu naa goo. (Êco na, wiàna ina pâ, tèepaa marigà cè pai tòpi ê târù'gà, â gà popa.) ²² Ba ûna é todàgà wâ Pwi Ukai, âna é jèe tipigà, ba na gà pwi âboro kêe.

Â wiàna câgà caa pwi ênawéna kêri kâ pwi jè âboro béaa, â gà jèe pâ nau pwi ênawéna kêri kâ Kériso. ²³ Ba [é jèe pipanuâe, ba na] é wârîgà, goro é wâri wèe na dau maina. Â gà cibwaa nama gà pwi ênawéna kêri kêra pâ âboro.

²⁴ [Go tubanabwé é auniimiri kôo bèepwiri, â go ina mwara pâ: Guwâ wârori é wâro kâwâ na ara Pwiduee. Â] guwâ jèpa tâa na ê pai tâa kâwâ jècaa, béaa kêra é pai todâwâ kâ Pwiduee.

Pa âboro dopwa

²⁵ Jèpwi mwara [na ia guwâ tawèerio goo] âna wâ pa âboro dopwa. [Â wâeni é pai tòpi kôo tâwâ.] Nye auniimiri kôo co, ba nye ticè popai cèna é ina tôo wâ Pwi Ukai naa goo pwiri. Êco na, pâri ma guwâ cèikî naa goo, ba é nama go pwi a pitûâ*, géee goo é pai wâdé kêe.

²⁶⁻²⁷ Wiàna gà pwi dopwa, â go niimiri pâ, wâdé na o câgà caa piéa, géee goo pâ maagé còo, na géere tèepaa marijè na pwi pâara bèeni. Êco na, wiàna pwa cè wâdàgà, â câgo caa ina pâ, na gà mudâra ba na gà tapàgà piéa. ²⁸ Êco na, wiàna nûmagà na gà piéa, â càcaa muru na èpâ. Â ipaiwâ naa goo wâ tô èpo dopwa na nûmee na é piéa. Go ina co pâ, o wâru pâ géaa ma tacai† na wâro kâ du duadâ‡, â wâdé tôo na guwâ udò jii.

²⁹ Ê pwina go ina tâwâ, co tèpa gòrobéè, âna: Càcaa gòiri é pâara na tâa tâjè [ma jè wakè ba kâ Pwi Ukai]. Â tapoo nabani, âna wâdé na jè cau wâro [ba kêe] pwacèwii tàpé na càra caa piéa.

³⁰ Ipaiwâ wiàna jè ipwâdéee, é, wiàna jè pikîri; â wiàna pwa neemurujè, é wiàna ticè. Ba, naa na diri pâ muru, âna wâdé na

7:19 Roma 2.25; Galatia 5.6, 6.15 **7:22** Philémon 1.16; 1 Pétèru 2.16 * **7:25**

Pwi apitûâ—Grec: Pwi âboro na go pitère dâra. † **7:28** Géaa ma tacai—Difficulté, problème. Râ ina mwara wâ tèpa ijiao pâ: Pipaèra. ‡ **7:28** O wâru pâ géaa ma tacai na wâro kâ du duadâ—é, O dau gòo tà du duadâ, naa na pâ aré na o jèe tèepaa.

jè wâro ma wakè, ba kà Pwi Ukai co§. ³¹ Ba wiàna jè wârori é wâro-bà naani gòropuu, ma diri pâ muru na tâa na, â jè cibwaa nama rà piâjimuru tâjè. Ba o cau tiàurà diri.

Tâa coo naa goo wakè kà Iésu

³² Nye tàutô na guwà ipacè naa goro pâ pwi bèepwiri. Wà pwi a cèikî na ticè wâdèe, âna é naa nùmee naa goro é wakè kà Pwi Ukai. Â é mudàra é pwina wâdé tà Pwi Ukai. ³³ Êco na, wiàna pwa wâdàgà, â gà o dau naa nùmagà naa goo é wâro ni gòropuu. Ba gà o pwa é pwina o wâdé tà tô wâdàgà, ³⁴ â o pitadàrù é pwâranùmagà.

Â ipaiwà naa goo wà tô a cèikî na é tô dopwa*, ba é naa nùmee co naa goro é wakè kà Pwi Ukai. É papwicîriê, â é ipanuâê bamwara tée. Êco na wà tô a cèikî na é pwa éaé, âna ée mwa naa nùmee naa goro é wâro ni gòropuu. Ba ée mudàra cè pai wâdéarié kà pwi éaé.

³⁵ Go ina tàwà diri pâ pwiibà, ba na go pitu tàwà, â càcaa na go naa tàwà cè jè naèà. Ba nùmoo na guwà wârori é wâro na wâdé, â na guwà nye po tâa goo co kaa, é wakè kà Pwi Ukai.

Tàpé na rà tapacîri na rà piéa

³⁶ Jèpwi, âna [wàèni é popai kôo] goo tèpa âboro èpo ma pa èpo ilàri, na rà tapacîri na rà piéa†: Wiàna é dau câbawâdé tô èpo ilàri wà pwi dopwa, â é niimiri pâ, péa ru ipuu ma wà tôobà‡, â wâdé na ru piéa. Êkaa na o càru caa pwa na èpà. ³⁷ Êco na, wiàna é niimiri ba gòo naa na pwâranùmee, pâ, wâdé na càru caa piéa, â [gona ée mwa pwa dà? Go ina pâ]: Nye wâdé na wârapwiri, wiàna nye ticè pitacoo goo é pwina nùmee goo, â wiàna càru caa ipuu. ³⁸ Êkaa na, wiàna ru piéa ma i tô èpo, â tàpo wâdé. Â wiàna càru caa piéa, â nye dau wâdé awé.

Pa dàpwà

³⁹ [Târa tubanabwé, âna wàèni é popai kôo naa goo pa dàpwà]: Wà tô ilàri na pwa éaé, âna wâdé na ru pitâa, na pàara na é bwaa wâro na wà pwiibà. Â wiàna é bà, â pwa tàrù kà

§ 7:30 Grec: Â wà tàpé na rà i, âna wâdé na pwacèwii tàpé na càra caa i. Â wà tàpé na rà ipwâdée, âna wâdé na rà pwacèwii tàpé na càra caa ipwâdée. Â wà tàpé na rà wâri pâ neemururà, âna wâdé na rà pwacèwii wiàna ticè neemururà. 7:31 1

Ioane 2.17 * 7:34 Tô dopwa—Grec: Tô èpo dopwa, é, tô dopwa na é jèe jiiàmù, é,

Tô dopwa, é, tô dàpwà. † 7:36 1re phrase—é, Jèpwi, napwa naa goo pwi caa kà tô ilàri dopwa, na é jèe tàpo jiiàmù. Wiàna wârapwiri, â o wârani nee tii 36–38: 36 Wiàna é niimiri pâ, càcaa wâdé na é bwaa wéaarié naa pwârawà, â wâdé na é naaé, ba na é piéa, â càcaa muru na èpà. 37 Êco na, wiàna é niimiri ba gòo naa na pwâranùmee, pâ, o câe caa nama é piéa wà tóoni, â nye wâdé, wiàna nye ticè pitacoo goo é pwina nùmee goo. 38 Êkaa na, wiàna é naa tô èpo kèe, ba na é piéa, â tàpo wâdé. Â wiàna câe caa nama é piéa, â nye dau wâdé kaa. ‡ 7:36 Péa ru ipuu ma wà tôobà—Grec: O pwa kamu kà tôobà. 7:39 Roma 7.2–3

tôoni, ma é piéa cowa, ma wà pwi jèpwi. Êco na wâdé na é pwi a cèikî naa goo Pwi Ukai. ⁴⁰ Êco na go niimiri pâ, pwiri o wâdé ba kêe, wiàna é tà tâa acari. Nye auniimiri kôo pwiri, êco na é wâgoò mwara é Nyuâaê Pwicîri.

8

Ârapwaaîlò târa ânuurumuru

¹ Wâéni popai kôo goro é pâ noo kêra macii na pwa *ârapwaaîlò goo, târa pâ ânuurumuru*. Pwiri guwà niimiri pâ, guwà cau tâmogòori bwàti pwiibà†. [Guwà ipwacôoco, ba] é autâmogòorimuru na wârapwiri, âna é péa nama maina nûmawà! Êco na é pimeaari, âna é pagòo tèpa béejè. ² Ba wà tàpé na rà ina pâ rà tâmogòori diri é muru, âna nye âji ticé na rà tâmogòori. ³ Â wà tàpé na rà meaari Pwiduée, âna é tâmogòorirà wà Pwiduée.

⁴⁻⁶ Napwa naa goo é noo kêra macii na naa târa pâ *ânuurumuru: Âjupâra pâ, naa na pai còo kà pàra tèpa âboro, âna wâru pâ muru ni gòropuu ma naa napwéretòtù, na ina goorà pâ ‘pwiduée’ ma ‘pwi ukai’. [Â rà pwamururà ma pwamainarà, â rà pwa ârapwaaîlò târa.]

Êco na jè tâmogòori pâ, nye caapwi co Pwiduée, pwi Caa. Nye géé gooé co, na tapoo diri pâ namuru. Â wiàna jè wâro, â jè wâro ba kêe. Â nye caapwi co Pwi Ukai kâjè, âna wà Iésu Kériso. Â nye géé gooé co, na cau tèepaa diri pâ muru. Â nye géé gooé co, na jè tòpi é *âji wâro.

Niimiri tàpé na càcaa gòo cèikî kàra

Âjupâra pâ, nye dau piticèmururu naa goo pàra ‘pwiduée’ Â géé goo kaa pwiri, na [guwà niimiri pâ]† pwa tàrù kâjè ma jè uti é noo kêra macii na pwa ârapwaaîlò goo târa.

[Â go tòpi tàwà pâ]: Âjupâra pâ ticèmururu naa goorà, [â càcaa pwicîri tâjè. Êco na jè ipwacôoco.] ⁷ Ba pwa pàra tèpa [cèikî béejè] na càra caa tâmogòori bwàti pwiri. Ba béaa, âna rà mu

8:1 Apostolo 15.29 * **8:1** Ânuurumuru—Idole. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. Rà icuri é noo kêra macii wà tèpa âboro naa na aupwa jèna. Â càra caa pwaké goro é noo kêra macii na pwa ârapwaaîlò goo, ma jè noo kêra macii. Pwacoé ma é tâmogòori wà pwi âboro na é wâri.

† **8:1** Guwà niimiri pâ, guwà cau tâmogòori... Grec: Âjupâra pâ, cau tà tâjè diri é autâmogòorimuru. Rà pi-ina kàra wà tàpé Korénito pâ, rà tâmogòori diri. Â rà niimiri pâ, rà mwü naa na cèikî kàra. **8:2** Galatia 6.3 **8:4-6** Deutéronome 4.39, 6.4; Galatia 4.8 **8:4-6** Êfésò 4.5,6 † **8:4-6** Guwà niimiri pâ—Nye wà tàpé Korénito na rà mara ina pâ, pwa tàrù kàra ma rà uti é noo kêra macii bèepwiri, géé goo na ticé pàra ‘pwiduée’. Â wà Paulo, âna é üuri é pwina rà ina, êco na é pa-icòora mwara goro é pwina rà pwa ma é pwina rà niimiri. (Còo 1 Korénito 10.19–20.)

pwapwicîri târa pâ ânuuru duée. Â nabàni, â wiàna rà uti ê noo kâra macii na pwa ârapwaaîlò goo, â o càra caa pitêre dâra é *pwâratûra-nigêe-goorà, â rà tubaèpà târa pwâranûmarà.

Ba rà niimiri pâ rà gère pwamaina pâ muru bèepwiri, gée goo na càcaa pâji gòò é aunünüma kâra. ⁸ Êco na càcaa gée goo é utimuru, na é tòpijè wà Pwiduée. Wiàna jè uti, é, wiàna câjè caa uti, â nye ticèmuru naa goo.

⁹ Êkaa na pwa tàrù'gà [ma gà uti, é, câgà caa uti]. Êco na gà niimiri wà pwi jè a cèikî béegà, na càcaa gòò é cèikî kêe. Ba gà péa nama tûu é cèikî kêe, ma nama é pwa na èpà. ¹⁰ Ba wiàna é còogà na gà gère ija naa na ére pwicîri kâra, na ara é ânuuru pâ 'pwiduée' â é niimiri pâ, wâdé na é pwaduwa'gà. Â wâgà, âna gà tâmogòori pâ, càcaa pwicîri tâgà. Êco na wâé, âna càcaa gòò é aunünüma kêe. Â wiàna é uti, â o câé caa pitêre dâra bwàti é pwâratûra-nigêe-gooé.

¹¹⁻¹² Â gà còo, nye gée goro é autâmogòori'gà, na gà tubaèpà§ tà pwi béegà, na kîri é cèikî kêe. Â wiàna gà wàrapwiri, â gà pwa mwara tà Kériso, na ia é jèe bà ba kà pwi béegà. ¹³ Êkaa na, wiàna é pai uti kòò é noo kâra macii, âna o nama é pwa na èpà wà pwi jè a cèikî béèò, â wâdé na câgo caa uti.

9

É ipwamurué wà Paulo

¹ Napwa wâgo, âna pwa tàrù kòò [ma go ilari jiiwà cè bépitu]. Ba go pwi *apostolo, â go jèe còo wà Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè, goo du âraporomeeò. Â go jèe wakè goro nii kêe. Â wâguwà, âna guwà tèpa pwâra wakè kòò. ² Â wiàna rà ina wà pàra tàpé pâ, càcaa wàrapwiri, êco na wâguwà, âna guwà tâmogòori pâ nye âjupâra. Ba é wâro kàwà, âna *paâjupâra pâ, go pwi apostolo kà Pwi Ukai*.

Pwa tàrù kòò ba go pwi a wakè

³ Wàéni béipwamuruò ma otòpi tà tàpé na rà inaô ba èpà: ⁴ Gona nye wàibu co [ma wà Barnabas] na ticè tàrù kâbu, ma bu tòpi é utimuru gée goro é wakè kâbu? ⁵ Gona ticè tàrù kâbu, ma bu piéa ma du ilàri a cèikî, ma poparu wiâbu, na bu wakè? Ba rà nye cau wàrapwiri wà Pétéru† ma wà tèpa jii Pwi Ukai Iésu, ma diri pàra tèpa apostolo. ⁶ Â gona nye wàibu co, na bu wakè dâra mwani, târa ma bu wâro?

8:9 Roma 14.13–15; Galatia 5.13 **8:11-12** Roma 14.15,20 § **8:11-12** Tubaèpà—Grec: Tanoori é cèikî kêe. **8:13** Roma 14.21 **9:1** Apostolo 22.17–18, 26.16; 1 Korénito 15.8–9 **9:2** 2 Korénito 3.2–3 * **9:2** Ba é wâro kàwà, âna paâjupâra pâ... é, Ba é wâro kàwà naa goo Pwi Ukai, âna paâjupâra pâ, go pwi apostolo. **9:4** Luka 10.8 † **9:5** Pétéru—Grec: Céphas.

⁷ Ba wà pwi coda, âna câé caa wâri [ê neemuru paa kêe. Bwa, wâé, âna wârié naa goro é wakè kêe.] Â wà pwina é câmi jè upwâra, âna é nye uti é pwêe. Â wà pwina é wéaari macii, âna é wâdo é dilé géé goo.

⁸⁻⁹ Â jè côo pâ wàrapwiri naa na wâro kâjè na diri pâ tòotù. Êco na câgo caa ina géé gooò co. Ba jèe nye wii naa na é *Naèà kà Moosé pâ: *Gà cibwaa pacoo é paaci, ma é uti é pwâra blé, na pàara na é còogai, ba kâgà, é u mwatò goro blé. Deutéronome 25.4*

Wiàna é ina pwiri wà Pwiduée, â gona é ina co é macii? ¹⁰ Bwa! É ina ba kâjè mwara, tèpa âboro. Ba wiàna jè û, ma pétâ, â jè tapacîri é jè ére na kâjè, géé goro ârapîunya.

¹¹ [Naa goobu ma wà Barnabas[†], na ia bu jèe picémara tàwà é popai] â bu nye câmi é arapwüru naa na pwâranümawà, târa *napwéretòotù. Â gona muru na dau maina tàwà, ma bu tòpi é pwina pâri, târa pai wâro kâbu, géé goo é pâ neemuruwà naani gòropuu[§]? ¹² Â wiàna pwa tàrù kà pàra tàpé ma rà tòpi jiiwà, â o nye dau wâdé, wiàna guwà naa tâbu mwara!

Bu jèe caa tacoo goowà

Êco na jèe nye câbu mu caa tacoo goowà pâ, na guwà wàrapwiri, â bu naaco, ba na o ticè na rà èrà goo [wà tèpa âboro, na rà tòpi] é *Picémara Wâdé goo wà Kériso.

¹³ Guwà tâmogòori bwàti pâ, wà tèpa pwa *ârapwailò, âna rà nye tòpi é ére géé goro ârapwailò naa na wâra pwapwicîri. Â wà tèpa ênawéna kàra, âna rà tòpi é ére géé goo pâ âraimeai. ¹⁴ Â nye ipaiwà naa goo wà tàpé na rà picémara é Picémara Wâdé. Ba é ina wà Pwi Ukai pâ, wâdé na rà wâro géé goo é popai kàra.

¹⁵ Êco na wâgo, âna nye câgo caa tòpi géé goo, â càcaa majoroé ma go wii tàwà tii bèeni. Bwa, o wâdé na go bà, jii na wàrapwiri! Ba go ipwàdé na càcaa pâri ma ina, wà pwi jè âboro pâ, go tòpi mwani jii tàpé na go picémara tàra é Picémara Wâdé*. ¹⁶ Câgo caa pi-ina kôo, naa goro pai picémara kôo é Picémara Wâdé. Ba nye wakè na é naa tôo [wà Pwiduée] ma go pwa. Â ée mwa pitèio ba gò[†] wiàna câgo caa pwa.

¹⁷ Wiàna wâgo na pitòrigari i wakè bèepwiri, â o wâdé na go tòpi é mwani goo. Êco na [nye wà Pwiduée, na é] pitòrigario, â

9:8-9 Deutéronome 25.4; 1 Timotéo 5.18 **9:10** 2 Timotéo 2.6 **9:11** Roma 15.27

[†] **9:11** Naa goobu ma wà Barnabas—é, Naa goobà ma wà pàra tèpa apostolo.

Popai Nous naa na grec. **§ 9:11** Naa na pwâranümawà, târa napwéretòotù; Pâ neemuruwà, naani gòropuu—Spirituel; Matériel. **9:12** Apostolo 20.34; 2 Korénito 11.9 **9:13** Deutéronome 18.1-3 **9:14** Mataio 10.10; Luka 10.7; Galatia

6.6 * **9:15** Dernière phrase—Grec: O nye ticè âboro cèna é patâjii jiio é ipwàdéé kôo bèepwiri.

9:16 Jérémie 20.9 [†] **9:16** Ée mwa pitèio ba gòo—Grec: O dau pwaée kôo.

é cùruo pâ. Â câgo caa tapacîri naa wâriô goro mwani. ¹⁸ O dà cè câmaô? Wàeni: Na go picémara ê Picémara Wâdé, wiàna nye ticè wâriô naa goo. Â go ipwàdéé, ba nye pwa tàrù kôo, ma go ilari cè wâriô, êco na câgo caa ilari.

Go piênawéna kâra âboro diri

¹⁹ Gée goo kaa pwiri, â nye ticè âboro na pitûâ kôo. Êco na go piênawéna kâra diri tèpa âboro, ba na o dau wâru gée goorà, na go poparà dari Kériso. ²⁰ Wiàna go tâa jaa tèpa *Juif, â go nye pwacèwiirà, ba na go poparà dari Kériso. Jèe tipio jii ê Naèà kà Moosé, êco na go nye pitère dàra, goorà, ba wàilà, âna rà pitère dàra.

²¹ Â wiàna go tâa jaa tàpé [na càra caa tèpa Juif] na càra caa tâmogòori ê Naèà kà Moosé, â go pwacèwiirà, â câgo caa po tâa co naa goo ê Naèà. Â go nye wàrapwiri, ba na go poparà dari Kériso. (Êco na é tâa gooè ê naèà kà Pwiduée, ba go nye ciburà wârori ê naèà kà Kériso.)

²² Â wiàna go tâa jaa tàpé na càcaa gòo ê cèikî kàra, â go wâro pwacèwiirà, ma go pagòorà, ba na rà wâro wiâ Kériso†. Üu, go nye wâro pwacèwii tàpé na go tâa jaarà, na diri pai pwa wèe, ba na o pwa tèpa âboro gée goorà, na rà o medari Kériso§. ²³ Diri é pwiibà, âna go pwa, ba na é pâra pâ* ê Picémara Wâdé. Â, naa wàrapwiri, â o tà tôo ê pâ aupwényunyuâari kêe.

Go tà itàa ba na go piétò

²⁴ Guwà tâmogòori pâ, wà pwina é piétò, naa na é pi-itàa, âna é tòpi é câmaê. Â càcaa wà diri tèpa itàa na rà tòpi. Êkaa na wâdé na guwà itàa, ba na guwà tòpi é câmawà! ²⁵ Wà tèpa itàa ma tèpa ipaa, âna rà dau ipwabwàtirà, ma piaabòrirà, ba na rà o piétò. Napwa naa goo é câmarà, âna o càcaa tâa dàra gòiri.

Êco na é câmajè, [wàijè tèpa cèikî] âna ée mwa tâa dàra gòiri awé. ²⁶ Êkaa pwiri na go itàa bwàti, ba na go tèepaa naa na é pwâadèrèè. Â, na go piokée, â go tò bwàti iô, târa ma coogée. ²⁷ Â go piaabòrio, â go wakè, ba na go ipwabwàti ê naiio, târa ma é pacoo ê câbawâdé kôo. Ba o càcaa wâdé, wiàna câé caa tòpio wà Pwiduée†, gée na càuru é pai picémara kôo é popai kêe tà pàra tàpé.

9:20 Apostolo 21.20–26 **9:22** 2 Korénito 11.29 † **9:22** Ma go pagòorà... Grec: Ma go poparà dari Kériso. § **9:22** Na rà o medari Kériso—Grec: Na go pa-udòrà.
 * **9:23** Pâra pâ—Se répendre. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Bwiari pâ. **9:25** Filipi 3.14; 2 Timotéo 2.4–5, 4.7–8 **9:27** Roma 8.13, 13.14 † **9:27** Câé caa tòpio wà Pwiduée—Grec: Tòpò-o naa goro jènereè (disqualifié). Papwicîri jiié na é itàa naa na pi-itàa.

10

Cibwaa ipwamaina duée imudi

¹ Tèpa cèikî béèò, go taniimiri tàwà, è pwina tèepaa mari tèpa jooorojè*, wà tèpa *Isaraéla biu. [Ba wà Pwiduée, âna é tòcia tàra é naigé naa namaré.] Ba é nama é pâra béaa kàra é jè nee, ba na é wéaarirà. Â rà cau jépàgà diri é nawià Mii. ² Â [pwacèwii na] cau *upwaarà, naa na i nee, ma nawià, ba na rà o caapwi ma wà *Moosé [pwi a pitûâ kàra].

³ Â rà cau ija diri é utimuru me géenidò napwéretòotù†, na é naa tàra wà Pwiduée. ⁴ Â rà cau wâdo mwara é jawé na é naa tàra. Ba nye goro kaa é pàtamee, na é nama joro i jawé, géé goro pwi atù na pâra wiàrà. Â é pwi atù bèepwiri, âna wà Kériso.

⁵ Éco na, [géé na càuru diri pâ pwi bèepwiri, âna] wâru géé goorà, na càcaa wâdé tûâ kàra tà Pwiduée, â é nama rà bà, â é tòdidirirà naa namaré.

Cibwaa ipwacèwii Ba Isaraéla biu

⁶ Diri é pâ pwi bèepwiri, âna tàra câmu tâjè, ba na jè cibwaa pwaduwà kàra. Â jè cibwaa niimiri pâ, jè pwa na èpà, pwacèwiirà:

⁷ Jè cibwaa pwamaina tèpa duée imudi, pwacèwii pai pwa kà pâra tàpé géé goorà. Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Rà tâaboo naa na pi-ija. Â rà câbu imudi. [Â rà pwamaina é pâ duée imudi.]* Exode 32.6

⁸ Jè cibwaa ipuu imudi, pwacèwii pâra tàpé. Ba géé goo kaa pwiri, â rà po 23 000 tàpé na rà bà, naa na caapwi tòotù.

⁹ Jè cibwaa gàdà Pwi Ukai‡, pwacèwii pâra tàpé, na utirà dòèa, â rà bà.

¹⁰ Jè cibwaa pikûu, pwacèwii pâra tàpé. Ba wà Pwiduée, âna é cùru pâ pwi jè *angela kêe na potàmwararà.

¹¹ Diri é pâ aré-bà, âna tèepaa mari wà tèpa Isaraéla biu, ba na câmu tâjè. Â jèe wii diri, ba na jè ipwacòoco. Ba o tàpo tèepaa

10:1 Exode 13.21–22, 14.22–29 * **10:1** Jooorojè—Wâru tèpa cèikî naa Korénito na càra caa tèpa Juif (tèpa Isaraéla). Éco na é ina wà Paulo pâ, jooorojè, ba, é ina wà Pwiduée pâ, na wâjè diri tèpa cèikî naa goo wà Kériso, âna jè pwacèwii tèpa gòobàra Abéraama, pwi joooro tèpa Isaraéla. (Còo Galatia 3.29.) **10:3** Exode

16.35 † **10:3** Me géenidò napwéretòotù—Grec: Spirituel. Ipaiwà mwara naa goo pâ popai nye géé goro kaa é pàtamee na nee tii 4. **10:4** Exode 17.6; Nombres 20.11 **10:5** Nombres 14.29–30 **10:6** Nombres 11.4,34; 1 Korénito 10.11 **10:7**

Exode 32.6 **10:8** Nombres 25.1–9 **10:9** Nombres 21.5–6 ‡ **10:9** Pwi Ukai—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Wà Kériso. **10:10** Nombres 16.41–49

ê pwâadàra ê pàara bèeni. ¹² Wàépwiri, wà pwina é niimiri pâ gòo ê cèikî kêe, âna é ipwacôoco, ba é péa tà tûu!

¹³ [Êco na wâdé na guwà tâmogòori pâ]: Diri é pâ tacai na tèepaa mariwà, âna pwacèwii pâ tacai kà pàra tàpé. Â wà Pwiduée, âna ée pwi a pacoo é auinabéaa kêe, â o câé caa nama é wénari é nii kàwà i tacai. Â ée mwa paari tàwà é pai udò jii, ba na guwà o nye tà cimwü naa na tacai.

¹⁴ Êkaa, co tèpa âji béeò, wâdé na guwà upiri é ipwamaina duée imudi.

Jè caapwi ma Kériso

¹⁵ Guwà pi-ina kàwà pâ, guwà tèpa tâmanga[§], ma guwà tâmogòori pitèi bwàti pâ muru. Wiàna wàrapwiri, â guwà pitèi cai é pwina go ina tàwà ni: ¹⁶ [Na jè ija é utimuru kà Pwi Ukai] â jè pwaolé tà Pwiduée goo é wârado goro dipâa—pai ina wèe pâ, domii kà Kériso, [na joro, na ia é bà ba kâjè]. Â é poloa na jè ipâdi, âna é naii Kériso. Ûna jè wâdo, ma ija, â jè caapwi ma wà Kériso. ¹⁷ Â cau wàijè diri na jè ija i poloa, â jè tàgére caapwi naiiri âboro. Ba jè cau ija gée goro é poloa na caapwi.

Cibwaa pitànaima ma pâ duée!

¹⁸ Guwà niimiri cai [ê pai pwapwicîri kà] tèpa Isaraéla. Wà tàpé na rà uti é *ârapwailò na naa tà Pwiduée, âna rà pâ nau caapwi ma wàé. ¹⁹ Â càcaa ipaiwà naa goo wà tàpé na rà pwa ârapwailò târa pâ ânuuru [muru na rà ina goorà pâ] ‘pwiduée’! Ba piticèmuru naa goo pâ pàra ‘pwiduée’, â piticèmuru naa goo pâ ârapwailò na naa târa.

²⁰ Êco na guwà ipwacôoco. Ba pwa pâ duée [na rà cicara wà Pwiduée]. Â nye wàilà kaa na rà tòpi é pâ ârapwailò bèepwiri. Â é utimuru na naa târa pâ duée, âna càcaa naa tà Pwiduée, na é caapwi co. Â càcaa wâdé tîo, na guwà pitànaima ma é pâ duée*.

²¹ Guwà tère, làpé! Càcaa pâri ma guwà picapai wâdo é wârado kà Pwi Ukai, bau é wârado kêra pâ duée imudi! Â càcaa pâri ma guwà picapai ija é utimuru kà Pwi Ukai, bau é utimuru kêra pâ duée imudi! ²² Wànau, nümawà na guwà nama é putàmu wà Pwiduée? É, pwiri guwà niimiri pâ dau pwa nii kàwà jiié?

Jè pwa diri ba na o ipwamaina Pwiduée

§ 10:15 Guwà pi-ina...guwà tèpa tâmanga—Grec: Go patùrawà, pwacèwii wiàna guwà tèpa tâmanga. 10:16 Mataio 26.26–28 10:17 Roma 12.5 10:18 Lévitique 7.6 10:19 1 Korénito 8.4 10:20 Deutéronome 32.17; Auinapàpári 9.20 * 10:20 Pwa tàrù kâjè ma jè uti é noo kêra macii na pwa ârapwailò goo, êco na jè ipwacôoco, na jè cibwaa pwapwicîri târa pâ duée. 10:21 2 Korénito 6.15–16 10:22 Deutéronome 32.21

²³ [Jè wâjué còwâ] naa goo auina kàwà, pâ «Nye ticè muru na papwicîri jiio.» Â go ina mwara pâ, càcaa êdiri pâ muru na wâdé. Nye âjupâra pâ, nye ticè na papwicîri jiijè, [tèpa naî Pwidueé] êco na càcaa êdiri pâ muru na pagòo tèpa béejè. ²⁴ Wâdé wiàna jè cibwaa po mudàra co é pwina wâdé ba kâjè; jè mudàra mwara pwina wâdé ba kà pàra tàpé.

²⁵ [Wàéni é pwina gà mwa pwa]: Wiàna gà wâri é noo kâra macii naa na aupwa jèna, â gà cibwaa pitawèerigà [pâ, pwiri utimuru târa pwa ârapwaaailò]. Â, na wàrapwiri, â o càcaa tubagù é *pwâratùra-nigée-googà. [Ba napwa naa goo é utimuru, âna nye ticè na pwicîri tâjè.] ²⁶ Ba: *Ê gòropuu diri, bau diri é pwina tâa na, âna kà Pwi Ukai.* *Psaume 24.1*

²⁷ Ipaiwà na rà todàgà wà tàpé na càra caa tèpa cèikí. Â gà pâra, â gà cibwaa piwâ na gà ija. Â gà cibwaa tawèerirà goro é utimuru, ba na o càcaa tubagù é pwâratùra-nigée-googà. ²⁸⁻²⁹ Êco na, wiàna é ina tâgà wà pwi âboro pâ: «Wàéni utimuru na naa târa duée», â gà cibwaa ija. Â càcaa wàrapwiri googà, â wàrapwiri gooé, ba na gà cibwaa tubagù é pwâratùra-nigée-goocé.

[Pwiri guwà o tòpi tòo pâ]: «Gorodà na go pitère dâra é aunünüma kà pwi jèpwi? ³⁰ Ba wiàna go pwaolé tà Pwidueé goro é utimuru, â gorodà na o pitèio goro pai uti kòo?»

³¹ [Â go ina pâ]: Na gà ija, â na gà wâdo, â gà cau pwa, ba na béipwamaina Pwidueé. Â ipaiwà naa goro diri pâ muru na gà pwa. ³² Â gà ipwacòoco goro pâ tûâ'gà, ba gà péa tanoori é pwâratùra-nigée-goo pwi jè âboro—wiàna ina pâ, pwi jè *Juif, é, wà pwi âboro na câé caa pwi Juif, é, wiàna pwi jè âboro géé na wâra pwapwicîri kà Pwidueé.

³³ Â napwa naa good, âna go wàrapwiri†. Ba câgo caa imudàra cè wâdé kòo acari. Â go o imudàra cèna wâdé ba kà diri tèpa âboro, ba na o wâru géé goorà, na rà o udò, [ma tâa târa é *âji wâro].

11

¹ Üu, guwà ipwacèwii, ba go ipwacèwii Kériso.

tûâ kâjè na jè pwapwicîri naima

(Naporomee 11–14)

Pai târamiri pûrujè

10:23 1 Korénito 6.12 **10:24** Roma 15.1–2 **10:26** Psaume 24.1 **10:28-29**
1 Korénito 8.7 **10:30** 1 Timotéo 4.4 **10:31** Kolosé 3.17 **10:32** Roma 14.13
10:33 1 Korénito 9.20–22 † **10:33** 1re phrase—é, Guwà ipwacèwii. (Còo 1
Korénito 11.1.) **11:1** 1 Korénito 4.16

² Go jèe naa tàwà pâ nyamanya ma pâ ârapupûra [na ia go jèe tòpì]. Â go ipwàdée goowà, â go picâdiriwà, ba guwà nye tà niimiri, â guwà wâro wiâra*. ³ Â pwa mwara jè muru na nûmoo na guwà tâmogòori. Wàéni: Wà Kériso, âna é pwi a pitûâ† kà pwi paa; â wà pwi paa, âna é pwi a pitûâ kà tô wâdèe. Â wà Pwiduée, âna é pwi a pitûâ kà Kériso, [pwacèwii na é pûrujè, âna pwi a pitûâ kâra naiiri âboro kâjè].

⁴ Wà pwi âboro na é târamiri é pûrué na é pwapwicîri, é, na é ipa popai naa na nee Pwiduée, âna câe caa papwicîri wà Kériso, na é pwi a pitûâ kêe.

⁵⁻⁶ Êco na, napwa naa goo wà tô ilàri, âna wâdé na é târamiri é pûrué, na é pwapwicîri, é, na é ipa popai naa na nee Pwiduée. Ê wàrapwiri, ba na é paari pai pitòimiri kêe wà pwi éaé, na é pwi a pitûâ kêe. Wiàna câe caa wàrapwiri, âna pwacèwii na tàpi pûrué, muru na kamu‡ ba kà tô ilàri§ [naa jaajè].

⁷ Napwa naa goo wà pwi paa, âna é cibwaa târamiri é pûrué* [na é pwapwicîri]. Ba wà pwi paa, âna é pwacèwii é ânuuru muugère kà Pwiduée†. Êco na wà tô ilàri, âna é pwényuâa ma muugère kà pwi paa. ⁸ Ba wà Pwiduée, âna câe caa tapoo é paa gée goro é naii tô ilàri. Â é tapoo é ilàri gée goro é naii pwi paa. ⁹ Â câe caa tapoo é paa ba kà tô ilàri, â é nye tapoo é ilàri ba kà pwi paa.

¹⁰ Wàépwiri é majoroé ma é târamiri é pûrué wà tô ilàri. Ba wàrapwiri goo wà tèpa *angela‡.

¹¹ Êco na, naa na pai tòpò kà Pwi Ukai§, âna, wiàna ticè ilàri, â o nye ticè paa. Â wiàna ticè paa, â o ticè ilàri. ¹² Ba wiàna é tapoo ilàri gée goro naii pwi paa wà Pwiduée, â âjupâra

* **11:2** Jèpa pi-itè pâ jèpa nyamanya, naa na pâ jèpa napô ma jèpa pàara. Na pàara kà Paulo, âna càcaa wâdé, na gòri wàrapûru pwi paa; â càcaa wâdé na pwârù pûru tô ilàri. Wâdé na tòimiri pai pwa kâjè, wiâra nyamanya kâra Ba kâjè, â na càcaa tanoori wà tèpa jènerèjè. **11:3** Genèse 3.16; Éféso 5.23 † **11:3** Pwi apitûâ—Grec: Pwi pûru.

‡ **11:5-6** Kamu—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pitubaâraakée. § **11:5-6** Muru na kamu ba kà tô ilàri—Wà tèpa Juif béaa, âna rà tàpi pûru tô ilàri na é pwa pâ tûâ na èpà. Tàpi pûru pa ilàri gòronaigé mwara. Grec: Â wiàna tàutèe na é târamiri é pûrué, â wâdé naa tàpi! **11:7** Genèse 1.26–27 * **11:7** É cibwaa târamiri é pûrué—é, Ticè pitacoo gooé na é târamiri é pûrué. † **11:7** Pwacèwii...Pwiduée—É jèe tòpò pwi âboro wà Pwiduée, ba na é pwacèwiié, wàé Pwiduée. **11:8** Genèse 2.18–23 ‡ **11:10** Ba wàrapwiri goo wà tèpa angela—Càcaa pwéelaa pai ina wèe.

Wàéni pàra auniimiri kà pàra tèpa dotée goro é Tii Pwicîri: • Wà tô ilàri, âna é paari tà tèpa angela pâ, pwa tàrù kêe, ba na é pwapwicîri ma ipa popai naa na nee Pwiduée. Â é tàrù bèepwiri, âna é me gée goo wà Pwiduée. É, • É paari tà tèpa angela pâ, é papwicîri pwi éaé. É, • É pipwamurué jii wà tèpa angela kà Caatana (tèpa duée), ûna é gére pwapwicîri. É, • O pwa pàtamee jii pâ duée, ba na é piétò jiià. § **11:11** Naa na pai tòpò kà Pwi Ukai—é, Naa na wâro kâjè naa goo Pwi Ukai.

mwara pâ, wà pwi paaò, âna pitèpaé gée goo tô ilàri. Â wàilu, âna ru cau me gée goo wà Pwiduée, ba wà Pwiduée na é tapoo diri pâ muru.

¹³ Gona guwà niimiri pâ, wâdé wiàna câé caa târamiri é pûruê wà tô ilàri, na é pwapwicîri tà Pwiduée? Wâdé na guwà pinünüma cai bwàti naa goo, ma pitèi cai. ¹⁴ Wà pwi paaò na dau gòri é wàrapûruê, âna po dau kamu ba kâjè. Ba nye càcaa wàrapwiri wiâra é càra na naa tâjè*. ¹⁵ Â wà tô ilàri, âna nye naa tée, ba na gòri wàrapûruê, bétâramiri é pûruê, ba pwényuâa ma muugère kée. ¹⁶ Â wiàna pwi càra âboro-bà, âna câé caa wâdé tà wà pwi jèpwi, â go ina co pâ nye câmaajé tâbà†. Â ipaiwà pai pwa bèepwiri naa na pàra wâra pwapwicîri.

Caanilo—Pa-utimuru

¹⁷ Go patùrawà ni, goro pâ tûâ kàwà na càcaa wâdé tôo. Ba, na guwà mu picaatâa [nau pwapwicîri] â guwà dau pitubaèpà tàwà [gée goro é pâ càrawà na èpà].

¹⁸ Ba jèpwi, âna go tère pâ, na guwà ipitiri, â guwà pitadàrùwà. Â go niimiri pâ, âjupâra é pwâratùra bèepwiri. ¹⁹ (Èco na péa wâdé wiàna pwa cè pitadàrù wânabibiu kàwà, ba na jè tâmogòori tàpé na rà âjupâra.)

²⁰ Jèpwi: Na guwà pitànaima, â guwà niimiri pâ, na guwà pi-ija é utimuru kà Pwi Ukai‡. ²¹ Èco na guwà pitòri, ba wà pàra tàpé, âna rà copwa, â wà pàra tàpé, âna rà ipwirié. ²² Wànau? Nye ticè pwârawâ kàwà ma guwà ija ma wâdo wê? Gona càcaa âjimuru tàwà é wâra pwapwicîri kà Pwiduée? Â nümawà na guwà tubakamu tàpé na ticè kàra? Go mwa inaanau§ tàwà? Pwiri guwà niimiri pâ go mwa picâdiriwà? Bwa!

Ère Caanilo—Pa-utimuru

²³ Guwà tère! Wàéni mwara é nyamanya, na ia go tòpi jii wà Pwi Ukai, âna go pacâmuriwà goo: Na bàrane, na icuri wà Pwi Ukai Iésu na, âna é popa é poloa.

²⁴ Â é pwaolé tà Pwiduée goo, â é tubiti ma ipâdi, â é ina pâ: «Èni, âna naiio, na go panuâ ba kàwà. Wiàna guwà ija, â guwà pitaniimiri é pwina go pwa tàwà.»

²⁵ Gée na càuru é pi-ija, â wà Pwi Ukai, âna é popa mwara é wârado dipâa, â é ina pâ: «Èni, âna câmu kâra *aupwataâboro na bwaa âmuê—aupwataâboro na é pwa wà Pwiduée goro é

* **11:14** È càra na naa tâjè—Grec: La nature. Munaa pai ina wèe ni pâ, tèpa nyamanya kà tèpa âboro. † **11:16** Câmaajé tâbà—é, Câmaajé tôo. **11:18** 1 Korénito 1.10–12 ‡ **11:20** Utimuru kà Pwi Ukai—Naa na bétapoo wâra pwapwicîri, âna nye ticè Caanilo, é, Pa-utimuru (Sainte-Cène, eucharistie) pwacèwiijè. Rà nye ija pwacèwii pai ija kâjè diri tòotù. § **11:22** Inaanau—Ina pâ wànau. **11:24** Mataio 26.26–28; Maréko 14.22–24; Luka 22.19–20 **11:25** Exode 24.6–8; Hébéru 8.8–13

domii kôo [na joro, ba na é tòpò pinaanapô naa nabibiu kàwà ma wàé]. Wiàna guwà wâdo, â guwà pitaniimiri ê pwina go pwa tàwà.»

[Wàépwiri ê popai kà Pwi Ukai Iésu.] ²⁶ Êkaa na, wiàna jè ija ma wâdo, â târa inapàpari ê pai bà kà Pwi Ukai ba kâjè, tèepaa naa goro cè pai wâjué me còwâ kêe.

Jè pwapwicîri Caanilo—Pa-utimuru

²⁷ Wiàna gà tòpi imudi ê poloa ma ê wârado dipâa kà Pwi Ukai, â gà còbèedari ê nàié bau ê domii kêe. ²⁸ Êkaa na, gà nye mara pinünüma bwàti, béaa kâra ê pai ija ma wâdo'gà. ²⁹ Ba wiàna gà ija ma wâdo, âna câgà caa còoina ê nài Pwi Ukai*, â ée mwa pitèigà wà Pwiduée, â ée mwa naa wârimuru'gà.

³⁰ Wàépwiri kaa, na wâru géé goowà, na rà tâa na aré ma maagé, tiagoro na rà bà. ³¹ Wiàna jè mara pitèi bwàti ê càrajè, â pwiri o câé caa pitèijè wà Pwi Ukai [ma naa wârimuru kâjè]. ³² (Êco na, wiàna é tèijè ma patàrùjè, âna târa ma o câjè caa dau pwa wârimuru, ma tèpa âboro gòropuu.)

³³ Êpwiri co tèpa cèikí béedò, wiàna guwà picaatâa goro ê pi-ija kà Pwi Ukai, â guwà pitapacîwà. ³⁴ Ba wiàna guwà po dau copwa, â wâdé na guwà mara ija béaa naa pwârawâ kàwà. Ba na wârapwiri, â wiàna guwà ipitiri, â o câé caa naa wârimuru kàwà wà Pwiduée.

[Nabwé naawê.] Napwa naa goo pàra pwina guwà ilari jiio, âna go o mwa ina tàwà, wiàna go mwa wâjué me còwâ dariwà.

12

Âraimeai géé goo Nyuâaê Pwicîri

¹ Tèpa cèikí béedò, go patùrawà ni, goro pâ âraimeai, na me géé goo é Nyuâaê Pwicîri. Ba wâdé na guwà tâmogòori bwàti ê pai pwa goo.

² Béaa, na bwaa câguwà caa pâji tâmogòori wà Pwiduée, âna guwà pwamaina pâ *ânuurumuru na guwà ina pâ 'pwiduée', na ticè wâro goorà. Â, na guwà wârapwiri, â rà pa-imwüruwà pâ duée imudi. Â càcaa pâri ma guwà cicararà*.

11:27 Hébéru 10.29 * **11:29** Câgà caa còoina ê nài Pwi Ukai—Ârailu pai ina wèe: Jèpwi âna, Câgà caa còoina pâ, guwà caapwi ma wà tèpa cèikí béegà na rà ija ma wâdo, ba guwà cau caapwi nàiiri âboro, é nài Kériso. Jèpwi âna, Câgà caa còoina pâ ê pwina gà wâdo ma ija, âna {câmu kâra} é nài Kériso ma domii kêe, na é bà ba kâgà; âna muru na dau pwicîri. **11:32** Hébéru 12.5–6 **12:2** Habakuk 2.18–19

* **12:2** Grec: Guwà tâmogòori pâ, na pàara na guwà bwaa tèpa paiens (tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée), âna ipa-imwüruwà goro pâ idoles (ânuuru pâ 'pwiduée') na càcaa pâri ma rà tûra. Êco na rà pitûâ kàwà.

³ [Êco na nabà, âna é popawà ê Nyuâaê Pwicîri kà Pwiduée]. Â nümoo na guwà câmogòori ê pwina me gée gooé. Ba wiàna é tûra gée goo ê Nyuâaê Pwicîri, wà pwi jè âboro, â o càcaa pâri ma é pinajajai Iésu. Â wiàna é inapàpari pâ, wà Iésu, âna é Pwi Ukai, â nye gée goo kaa ê Nyuâaê Pwicîri.

Caapwi co Nyuâaê Pwicîri na é naa

⁴⁻⁵ Ê Nyuâaê Pwicîri, âna é jèpa naa tâjè jècaa pâ âraimeai† na pi-ité. Â wiàna wâru pâ jèpa pai piênawéna kâjè, êco na jè piênawéna kà Pwi Ukai na é caapwi co. ⁶ Â wâru pâ jèpa wakè kâjè, êco na caapwi co Pwiduée na é wakè gooje diri. ⁷ Â ê Nyuâaê Pwicîri, âna é paari ê pai tâa gooje kée, ûna é naa tâjè jècaa ê jèpa âraimeai, ba na o pagòo diri [ê wâra pwapwicîri].

⁸⁻¹⁰ É naa tà pwi jèpwi, jè âraimeai, â é naa tà pwi jèpwi, jè âraimeai. Âna nye pwi caapwi Nyuâaê Pwicîri na é naa. [Wàéni pàra pwi]‡:

Ê pai tâmogòori tèi bwàti pâ muru;

Ê popai goro autâmogòorimuru;

Ê cèikî na maina;

Ê pai nama tiàu maagé;

Ê pai wakè goro pâtàmee;

Ê pai ipa popai naa na nee Pwiduée (*péroféta);

Ê pai nadàrù ê pwina me gée goo wà Pwiduée, ma ê pwina càcaa me gée gooé;

Ê pai tûra na pâ pwâratûra na ité§;

Ê pai bii ê pâ pwâratûra bèepwiri.

¹¹ Êdiri pâ pwiibà, âna nye ê Nyuâaê Pwicîri na é ipâdi tâjè jècaa wiâra câbawâdé kée.

Wâguwà naima âna guwà naii Kériso

¹² Guwà jèe côo cai é naiijè [wàijè tèpa âboro]: Nye caapwi naiiri âboro, êco na nye dau wâru ê nyi ére gée goo. Â ipaiwà naa goo ê naii Kériso, [pai ina wèe pâ, ê wâra pwapwicîri kée].

¹³ Ba jèe cau *upwaaajè naa goo ê Nyuâaê Pwicîri na é caapwi,

12:3 1 Ioane 4.2-3 **12:4-5** Roma 12.6 † **12:4-5** Âraimeai—Pai ina wèe ni pâ, é nii bau é autâmogòorimuru na naa tâjè, ba na jè wakè kà Pwiduée, ma ipagòo é wâra pwapwicîri kée (talent, aptitude, capacité). ‡ **12:8-10** Na pàra nee tii na é naporomee bèeni, âna wâru pâ popai na caapwi pai ina wèe, naa na paici. Â câba caa ciburà ina còwâ é pwina caapwi. § **12:8-10** Pwâratûra na ité—Ê pwâratûra na câjè caa câmu goo, na jè pwamaina Pwiduée goo. Pwiri é âji pai tèpa âboro, pwiri é pai tèpa angela (còo 1 Korénito 13.1), pwiri càcaa âji pajjè. **12:11** 1 Korénito 7.7

12:12 1 Korénito 10.17 **12:13** Galatia 3.28

ba na jè o caapwi naiiri âboro. [Âjupâra naa goojè diri tèpa cèikî] wiàna jè tèpa *Juif, é, câjè caa tèpa Juif; â wiàna jè tèpa *ênawéna kîri kâra pâ âboro, é, wiàna pwa tàrù kâjè. Ba jè cau tòpi é Nyuââ Pwicîri naa na é pwâranümajè.

¹⁴ Â napwa naa goo é naiiri âboro, âna wâru pâ ére gée goo.
¹⁵ Â câé caa ina é âjè pâ: «Gée goo na câgo caa îjè, â câgo caa tâa na naiiri âboro.»
¹⁶ Â câé caa ina é pwâranyürujè pâ: «Gée goo na câgo caa âraporomeejè, â câgo caa tâa na naiiri âboro.»
¹⁷ Ba wiàna ina pâ, nye po êco é âraporomeejè naa na naiijè, â jè o mwa wànau târa cè pai tère kâjè? Â wiàna ina pâ, nye po êco pwâranyürujè naa na naiijè, â jè o mwa wànau târa pai tère ûraara muru?

Wà Pwidueé na é jèpa tòpòjè

¹⁸ Ba wà Pwidueé, âna é jèpa tòpò jèpa ére, naa na naiiri âboro, wiàra é nye pai niimiri kée. ¹⁹ Â wiàna ina pâ, nye po êco caapwi ére, â o càcaa naiiri âboro na tâbawêe.

²⁰ Ûu, ba wâru diri é pâ jèpa ére gée goro é naiiri âboro.
²¹ Wàépwiri na, càcaa pâri ma é ina é âraporomeejè târa îjè pâ: «Càcaa pwamuru naa googà.» Â càcaa pâri ma é ina é pûrujè târa du âjè pâ: «Càcaa pwamuru naa goou.»

²² Jèpwi mwara, âna pwa pàra ére gée goro é naiijè, na jè niimiri pâ, ticè nii kàra. Êco na nye wàilà kaa na dau pwamuru naa goorà. ²³ Â é pâ ére na jè pinaapwàniri, âna jè nye dau pipapwicîrìrà. Â é pâ ére na câjè caa còo, âna jè dau piwéaarirà, ²⁴ jii é pàra ére. Ba nye wàrapwiri, pai tòpò kà Pwidueé é naiijè.

²⁵ Â êkaa, na càcaa pâri ma pitadàrù é naiijè. Â êdiri pâ ére bèepwiri, âna rà nye pitòimirà còwâ. ²⁶ Ba wiàna é tâa na aré pwi jè ére, â êdiri pàra ére, âna rà cau tâa na aré ma wàé. Â wiàna ipwamaina jè ére, â wàilà diri, âna rà cau ipwàdée ma wàé.

Pàra wakè naa na wâra pwapwicîri

²⁷ Wâguwà naima, âna guwà naii Kériso, é wâra pwapwicîri kée. Â wâguwà jècaa, âna guwà jèpa ére gée gooé. ²⁸ Â wàéni [pàra tèpa wakè] na é jèe tòpò wà Pwidueé naa na wâra pwapwicîri:

Tèpa apostolo, na rà tèpa pâbéaa;
 Tèpa ipa popai (péroféta);
 Tèpa picémara popai;

Â wàéni pàra tàpé mwara:
 Tèpa wakè goro pàtamee;

Tèpa nama tiàu maagé;
 Tèpa pitu tà pàra tàpé;
 Tèpa pitûâ;
 Tèpa pwa pâ pwâratùra na ité.

²⁹ Gona [guwà niimiri pâ] jè cau tèpa *apostolo diri? Bwa!
 Â câjè caa capai tèpa péroféta diri, ma tèpa picémara popai,
 ma tèpa wakè goro pàtamee. ³⁰ Â gona jè cau tèpa nama
 tiàu maagé, ma tèpa pwa pâ pwâratùra na ité, ma tèpa bii pâ
 pwâratùra bèepwiri? Bwa. [Ba jèè naa tâjè jècaa ê jèpa âraimeai.]
³¹ Â wâguwà, âna wâdé na guwà iari ê pâ âraimeai na pwamuru
 naa goo.

Êco na go o mwa paari tàwà ê naigé na dau piwéna ma wâdé
 awé.

13

Pimeaari

- ¹ Wiàna go pwa
 pâ pairi pâ âboro diri,
 ma pâ pai tèpa *angela,
 â wiàna ticè pimeaari goodò,
 â nye po pwa aio co,
 pwacèwii kilo,
 é, târa ilò na é tûu*.
- ² Wiàna go pame
 popai kà Pwiduée;
 wiàna go tâmogòori diri
 pâ muru ni gòropuu,
 pâ muru na tâa na wâbinyiri;
 â wiàna ticè pimeaari goodò,
 â nye piticèmururu naa goodò.
 Wiàna dau maina cèikî kôo,
 ma go pagù pâ jaa,
 â wiàna ticè pimeaari goodò,
 â nye piticèmururu naa goodò.
- ³ Wiàna go naa
 diri pâ neemuruô
 tà tàpé na ticè kàra;
 â wiàna go panuâ naiio
 ba na go pi-ina kôo†,
 â wiàna ticè pimeaari goodò,
 â nye piticèmururu naa goodò.

12:31 1 Korénito 14.1 * **13:1** Târa ilò na é tûu—Grec: Sinebalo (cymbale) na
 pwa aié. **13:2** Mataio 17.20 † **13:3** Ba na go pi-ina kôo—é, Ba na o cîri. Càcaa
 pwéelaa naa na grec.

Wàéni pai pwa wàra pimeaari

⁴ Wàéni ê pai pwa
wàra ê pimeaari:
Jè pidàpwicârijè.
Jè pitu tà pàra tàpé.
Câjè caa tèpa piboo.
Câjè caa pi-ina kâjè.
Câjè caa tèpa maina nūma.
⁵ Câjè caa pwa-imudiri muru.
Câjè caa piniimirijè co.
Câjè caa tèpa putàmu.
Câjè caa tèpa tà niimiri na èpà
naa na pwâranūmajè.

⁶ Wàéni ê pimeaari:
Na jè ipwàdéé
goro ê âjupâra;
â jè pikîri goro
ê pwina càcaa *târù.
⁷ Jè nye ciburà cèikî.
Jè nye ciburà tapacîri.
Jè nye ciburà kakeri.
Â càcaa oratâjè goo.

Ée mwa tâa dâra gòiri awé

⁸ Dâ na ée mwa tâa
dâra gòiri awé?
Nye ê pimeaari!
[O nye cau tiâu
pâ âraimeai]:
O nye tiâu
tèpa *péroféta.
O nye tiâu
pai pipa popai
naa pwâratùra na ité.
O nye tiâu
pai tâmogòorimuru.

⁹ Càcaa tâbawêe
ê autâmogòorimuru
na naa tâjè.
Càcaa tâbawêe
ê popai kâjè
naa na nee Pwiduée.
¹⁰ O tiâu diri
ê pwina càcaa tâbawêe,
ba ée mwa tèepaa me

pwina tâbawê!

11 Na go bwaa èpo,
â go tùra pwacèwii nari èpo,
â go niimiri pwacèwii nari èpo.

Ûna go jèe maina,
â go naaco diri
pai pwa kêra nari èpo.

12 Bwaa câjè pâji còo bwàti;
jè niâ naa na garaaci [na tòri].

Êco na, na jè tòotù,
âna jè o mwa bàra còoê
naa na pai tâa kêe.

Bwaa câjè caa tâmogòori diri.

Êco na, na jè tòotù,
â jè mwa bàra tâmogòori bwàti[†],
pwacèwii Pwiduée,
na é tâmogòorijè bwàti.

13 Tâa tâjè pâ muru na âracié:
Ê cèikî, ê pitapacîri,
bau ê pimeaari.

Â wà pimeaari,
na dau maina naa nadàpàra.

Nabwé!

14

Pai pwa goo du âraimeai

1 Guwà imudàra béaa é pimeaari, naa na diri é pwina guwà pwa. Â wâdé na guwà iari é pâ âraimeai gée goo é Nyuâaê Pwicîri.

Dau wâdé wà pwini ipa popai naa na nee Pwiduée. ² Ba wiàna gà tùra na é pwâratùra na ité goo é Nyuâaê Pwicîri, â gà nye patùra co wà Pwiduée. Ba wà pàra tàpé, âna càra caa tâmogòori é pwina gà ina. Ba gà ina pâ muru na tàbinyiri tàra.

³ Êco na, wiàna gà ipa popai naa na nee Pwiduée, â gà patùra pâ âboro. Â gà pagòorà, ma patàmarùrà. Â gà pitu târa diri é wâra pwapwicîri. ⁴ Ba wà pwina é tùra na pâ pwâratùra na ité, âna é nye ipagòoé còwâ. Â wà pwina é ipa popai naa na nee Pwiduée, âna é pagòo diri é wâra pwapwicîri.

[†] 13:12 Jè mwa bàra tâmogòori bwàti—Jè mwa bàra còo Pwiduée ma tâmogòorié bwàti. Grec: Jè mwa còo{ê} naa na naporomee. 13:13 1 Tésalonika 1.3 14:1 1 Korénito 12.31, 14.39

⁵ Wâdé tõe na guwà cau tūra na pâ pwâratūra na ité. Êco na nye dau wâdé tõe jii pwiri, wiàna guwà pame ê popai naa na nee Pwiduée, [naa na pwâratūra na jè cau tâmogòori diri]. Ba wàépwiri ê muru na piwéna. Êco na, wiàna gà tūra na ê pwâratūra na ité, â wiàna wà pwi jèpwi, âna é bii popai na gà ina, â nye wâdé mwara. Ba wiàna wàrapwiri, â [ê popai'gà, âna ée] pagòo diri ê wâra pwapwicîri.

Pwa na gà pagòo tèpa cèikî

⁶ Wiàna ina pâ, go tèepaa mariwà, co tèpa cèikî béed, â go patùrawà co naa na ê pwâratūra na ité, â o mwa wànau târa ma pagòowà? Bwa, wâdé na go pame ê popai na guwà tâmogòori—naa na pai pupûra kõe, é, naa na popai goro autâmogòorimuru, é, naa na popai na go pame tàwà naa na nee Pwiduée, é, naa na popai goro ê pwina é paari tõe wà Pwiduée naa na nyuâa. Ba êdiri pâ pwi bèepwiri, âna târa pitu tàwà.

⁷⁻⁸ [Guwà jèe niimiri cai pâ neemuru nyabi] pwacèwii ê kuruò, ma kitara. Wiàna càcaa pwéelaa é aié, â jè o mwa wànau târa cè pai tâmogòori ê wéegére nyabi*? Â wiàna càcaa pwéelaa cè airi é tutu, â o wàilàapà na o pitapitirirà ma pwabwàtirà târa ipaa? [Â wiàna wàrapwiri naa goo] pâ muru bèepwiri, na ticè wâro goorà, ⁹ â o nye ipaiwà naa goowà! Ba wiàna càcaa pwéelaa tâjè ê pwina gà ina, â o wànau târa ma jè tâmogòori ê èrèè? Ba gà tūra pwacèwii pâ marù.

¹⁰ Dau wâru pâ pwâratūra kà tèpa âboro gòropuu. Â rà nye jèpa tâmogòori ê jèpa pwâratūra kàra jècaa. ¹¹ Êco na wâgo, âna câgo caa tâmogòori ê pairà. [Â wàilà, âna càra caa tâmogòori ê paio.] Â go pwi pârame ba kàra, â rà tèpa pârame ba kõe. ¹² Â ipaiwà naa goowà [wiàna guwà tūra co na pwâratūra na ité]. Êkaa na wâdé na guwà mudàra pâ âraimeai, târa pagòo ê wâra pwapwicîri, [â càcaa muru na kàwà co].

Bii popai ba na rà tâmogòori

¹³ Wàépwiri, wiàna gà tūra na ê pwâratūra na ité, â wâdé na gà pwapwicîri, ma o naa tâgà é âraimeai târa bii popai. [Â, na wàrapwiri, â jè o cau tâmogòori ê popai na gà pame.] ¹⁴ Ba, na go pwapwicîri na ê pwâratūra na ité, â nye ticè na go tâmogòori naa na ê pâ pwina go gére ina. Ba nye ê Nyuâaê Pwicîri† na é gére pwapwicîri wâgoò. ¹⁵ Â dà cèna go pwa? Wâdé na go pwapwicîri ma nyabi naa na nyuâa; â wâdé mwara na go pwapwicîri ma nyabi goro autâmogòorimuru kõe.

¹⁶ Wiàna guwà picaatâa târa ma guwà pwapwicîri, â wâdé na guwà niimiri tàpé na càra caa tâmogòori é pai pwa goo é

* **14:7-8** Cè pai tâmogòori é wéegére nyabi—é, Cè pai picàdàrù-ru wèe. † **14:14** Ê Nyuâaê Pwicîri—é, Ê nyuâaô.

pâ âraimeai gée goo ê Nyuâaê Pwicîri. Ba wiàna gà pwaolé tà Pwiduée, co, naa na ê pwâratùra na ité, na é naa tâgà ê Nyuâaê Pwicîri, â rà mwa o wànau târa ma rà pâra wiâgà, naa na pwâra pwapwicîri'gà? Ba o càra caa tâmogòori ê pâ pwina gà ina†. 17 Péa po dau wâdé pai pwapwicîri'gà. Êco na càcaa pitu ma pagòo tàpé na rà gére têre.

18 Napwa naa goòò, âna go pwi a tùra na pâ pwâratùra na ité —â go dau pwa awé jiiwà. Â go pwaolé tà Pwiduée goo. 19 Êco na wâna ê ipitiri kà tèpa cèikî, âna nûmoo na go ina co 5 popai na pwéelaa, ba na go pacâmurirà, jii ê pâ 10 000 popai, na ina naa na jè pwâratùra na càra caa tâmogòori.

Pwâratùra na ité âna câmu kêe

20 Tèpa cèikî béèò, napwa naa goo ê pâ tûa na èpà, âna wâdé na guwà pwacèwii nyi nari èpo, na ticé na rà tâmogòori. Êco na, naa na diri pàra muru, âna wâdé na guwà pinünüma pwacèwii tèpa âboro maina. 21 Jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ é ina wà Pwi Ukai pâ:

*Go o mwa patùra ê Ba kôo,
naa na jè pwâratùra na ité.
Go o mwa pacâmurirà,
naa na pai tèpa pârame.
Â o càra caa pitère dòo.*

Ésaïe 28.11–12

22-23 Êkaa na, wiàna jè tùra na pwâratùra na ité, âna càcaa muru na wâdé§ ba kà tàpé na càra caa cèikî. Ba wiàna rà tèepaa naa na wâra pwapwicîri wiàna guwà gére jèpa tùra na jèpa pwâratùra na ité, â rà mwa ina pâ, gù pûruwà!

Êco na, wiàna jè ipa popai naa na nee Pwiduée, â o muru na wâdé ba kà tàpé na bwaa càra caa pâji cèikî*, [ba o tàpiri pwâranümarà]. 24 Ba wiàna rà tèepaa, na guwà gére jèpa pame é popai naa na nee Pwiduée, naa na pwâratùra na rà tâmogòori, â rà o mwa còoina pâ tûa kàra na èpà, â rà o pinünüma ma rà biirà†. 25 Ba o papwéelaari ê pâ muru na tâa na wâbinyiri na

† 14:16 Grec: Wiàna gà pwaolé goro ê nyuâa, â wà pwina é tâa wê wà pwi âboro na é tâmaari...âna ée mwa wànau târa ma é tòpi pâ «Amen» târa pwâra pipwaolé kâgà? Ba câe caa tâmogòori ê pwina gà ina. 14:20 Éféso 4.14 14:21 Ésaïe 28.11–12

14:22-23 Apostolo 2.13 § 14:22-23 Càcaa muru na wâdé—Grec: Câmu kêe; na pai ina wèe pâ, ê aupitèi kà Pwiduée—wiàna pwâra putâmu kêe naa goo tàpé na tàutàra na rà cèikî, é, ipwâdéee kêe goo tàpé na tàpiri pwâranümarà. * 14:22-23

Muru na wâdé, ba kà tàpé na bwaa càra caa pâji cèikî—Grec: Câmu ba kà tèpa cèikî.

14:24 Ioane 16.8 † 14:24 Rà o pinünüma ma rà biirà—Grec: O pitèrà, é, rà pitèrà.

pwâranümarà. Â rà o mwa tùu jürurà, ma pwamaina Pwiduée. Â rà o mwa ina pâ: «Âjupâra pâ wà Pwiduée, âna é wâjaawà!»

Càrajè na pitòimiri naa na wâra pwapwicîri

²⁶ Tèpa cèikí béèò, jè o wànau, târa pai pwa kâjè na jè ipitiri?

Wàéni:

Wà pwi jèpwi, âna é nyabi târa ma pwamaina Pwiduée.

Wà pwi jèpwi, âna é ipacâmuri†.

Wà pwi jèpwi, âna é pame é popai goro é pwina é paari tée wà Pwiduée naa na nyuâa;

Wà pwi jèpwi, âna é tùra na é pwâratùra na ité;

Wà pwi jèpwi, âna é bii é popai bèepwiri.

Â diri é pâ pwiibà, âna târa ma pagòò é wâra pwapwicîri diri.

²⁷ Wâdé na ârailu, é, âracié âboro co, na tùra na pâ pwâratùra na ité; â rà pitapacîrà. Â wâdé na pwa pwi a bii pwâratùra kàra.

²⁸ Ba wiàna ticè, â rà cibwaa tùra. Â rà nye jèpa patùra co wà Pwiduée.

²⁹ Napwa naa goo wà tàpé na rà ipa popai naa na nee Pwiduée, âna wâdé na ârailu, é âracié. Â wà pàra tàpé, âna rà o tère é popai na rà pame, ma pitèi é pwina o pwa[§]. ³⁰ Â wiàna é naa é popai kée wà Pwiduée tà pwi jèpwi, â wà pwina é gère tùra, âna wâdé na é coo.

³¹ Â, na wàrapwiri, â wà diri tàpé na rà tòpi é popai gée goo wà Pwiduée, âna o pâri ma rà jèpa pame tàwà. Â o pacâmuriwà ma pagòowà. ³² Ba wâdé na rà tâmogòori pai pitòimirirà. ³³⁻³⁴ Ba càcaa wâdé tà Pwiduée na jè pwa-imudiri muru naa na wâra pwapwicîri; â wâdé tée na jè pitòimirijè, ma wakè na tàbwàti.

Càra pa ilàri

Napwa naa goo wà pa ilàri, âna rà cibwaa tùra imudi*, naa na ipitiri kàwà. Ba ticè tàrù kàra ma rà wàrapwiri. Ipaiwà naa na diri pàra wâra pwapwicîri†. Â wâdé na rà papwicîri [tèpa pitûâ] wàra na jèè wii naa na é Naèà kà *Moosé. ³⁵ Wiàna nùmarà na rà tâmogòori bwàti, â wâdé na rà tawèeri tèpa éarà naa pwârawâ kàra. Ba càcaa wâdé na rà tùra [imudi] naa na picaatâa.

14:26 1 Korénito 12.8-10 † **14:26** Ipacâmuri—Pwiri pai ina wèè pâ, ipa popai naa na nee Pwiduée goro é pàtama Nyuââè Pwicîri (prophétiser). Ba jè wàrapwiri na jè pwa pupûra, wiàna é popajè é Nyuââè Pwicîri. **14:29** 1 Tésalonika 5.21

§ **14:29** Pitèi é pwina o pwa—Pai ina wèè pâ, pitùra goo cè pai wàrori wèè. É, Pitèiè.

14:33-34 1 Korénito 11.3; 1 Timotéo 2.12 * **14:33-34** Tùra imudi—Grec: Tùra. Naa na nee tii 11.5, âna é ina wà Paulo pâ, pwa tàrù kà pa ilàri ma rà ipa popai naa na nee Pwiduée. Càcaa wâdé tà Paulo na rà pacoo é pwapwicîri na rà tawèeri ère pai pwa pupûra, é, na rà pwa jèkutà co. (Còo mwara note goo 1 Timotéo 2.11-12.)

† **14:33-34** Ipaiwà naa na... Pwiri pâ popai bèepwiri, âna rà tâa goro pâ popai naa na nee tii 32.

36-37 Êdiri pâ pwiibà, âna autûâri kà Pwi Ukai, [â tacoo goowà pâ, na guwà pitêre dâra]. É, gona guwà tà niimiri pâ ê popai kà Pwiduée, âna é me géé jaawà? É, pwiri nye wâguwà co na guwà tòpi? Wiàna dau tâa gòwà ê Nyuââê Pwicîri, [pwacèwii na guwà ina] â wâdé na guwà côoina pâ, go patùrawà naa na nee Pwi Ukai. Ipaiwà mwara wiàna guwà ina pâ guwà tèpa pame popai kêe. ³⁸ Ba wà tàpé na tàutàra na rà côoina pwiri, âna o càcaa côoinarà[‡].

³⁹ [Go tubanabwé goro ê auniimiri bèeni] co tèpa cèikí bééo: Wâdé na guwà iari na guwà ipa popai naa na nee Pwiduée. Â guwà cibwaa pacoo tàpé na rà tûra na ê pwâratûra na ité. ⁴⁰ Êco na wâdé na guwà pwa diri naa na pitòimiri ma tàbwàti.

pai wâro còwâ géé na aubà

15

(*Naporomee 15*)

É jèe wâro còwâ wà Kériso

¹ Tèpa cèikí bééo, go taniimiri tàwà ê *Picémara Wâdé na ia go jèe inapàpari tàwà. Ba guwà jèe tòpi, â nabàni mwara, âna guwà bwaa nye tà tâa goo. ² Ê picémara bèepwiri, âna ée mwa pa-udòwà, [ma naa tàwà ê *âji wâro] wiàna guwà tà cimwü naa goo, wàra pai ina kôo tàwà. Êco na, wiàna càcaa wàrapwiri, â o piticèmuru naa goro ê cèikí kàwà!

³ Go jèe naa tàwà ê ârapupûra na ia go jèe tòpi. Wàéni é pwina dau pwamuru naa goo:

Wà Kériso, âna é bà,
ba na o tipijè

jii é pâ èpà kâjè,

wàra pai jèe ina

naa na Tii Pwicîri.

⁴ Tòpòé naa na auipwàni.

Pawâroé còwâ géé na aubà,

naa na béâracié kâra tòotù,

wàra pai jèe ina

naa na Tii Pwicîri.

⁵ Â é ipaarié [tà tèpa âboro kêe]:

tà Pétéru* pwi a pâbéaa;

tà tèpa 12 *apostolo;

⁶⁻⁷ tà tèpa cèikí na rà wâna 500;

14:36-37 1 Ioane 4.6 ‡ **14:38** O càcaa côoinarà—O cáé caa côoinarà wà Pwiduée, é, Â câguwà caa ipacé naa goorà. **15:3** Ésaïe 53.5–12 **15:4** Mataio 12.40;

Apostolo 2.24–32 **15:5** Mataio 28.16–17; Luka 24.34 * **15:5** Pétéru—Grec:

Céphas. (Âna jèe nee Pétéru. Còo Ioane 1.42.) **15:6-7** Luka 24.50

tà Jacques;
tà diri pàra tèpa apostolo.

Wà pàra tàpé gée goo tèpa 500 âboro-bà, âna rà jèe bà. Êco na dau wâru tàpé na rà bwaa tàgère wâro nabàni.

É ipaarié tà Paulo

⁸ Gée na càuru diri pâ pwi bèepwiri, â é ipaarié tôo, wâgo, pwi ‘pwèedi’†. ⁹ Ba po dau piticèmururu naa good jii diri tèpa apostolo béèò. Â càcaa pâriô ma rà ina good pâ, na go pwi apostolo, gée goo ê pai tubaèpà kôo târa ê wâra pwapwicîri kà Pwiduée béaa. ¹⁰ Êco na, gée goro ê *pimeaari imudi kà Pwiduée, â gére wâgo ni. Ba ê pimeaari imudi bèepwiri, âna é jèe tòpò ê pwâra wakè kée naa good. Ba go jèe dau wakè jii pàra tèpa apostolo. Â nye càcaa wâgo na wakè, â nye wà Pwiduée, goro ê pimeaari imudi kée.

¹¹ Â wiàna nye wâgo [na go picémara é popai tàwà] é, wiàna wà tèpa apostolo béèò, â wàé kaa pwiri é Picémara Wâdé, na ia bà picémara tàwà, â na ia guwà cèikî naa goo.

Ée mwa pawârojè Pwiduée

¹² Wà Kériso, âna é jèe wâro còwâ gée na aubà—wàèpwiri é popai na bà picémara. Â gorodà na rà ina pàra pàarawà† pâ, o càra caa wâro còwâ wà tèpa bà? ¹³ Ba wiàna wàrapwiri, â wà mwara Kériso, âna pwiri câé caa wâro còwâ gée na aubà! ¹⁴ Â pwiri piticèmururu naa goo é Picémara Wâdé kâbà, â ipaiwà mwara naa goro é cèikî kàwà. ¹⁵ Â pwiri bà tèpa pwâ, ba bà jèe picémara tàwà pâ, wà Pwiduée, âna é pawâroé còwâ.

¹⁶ [Go ina mwara pâ]: Wiàna âjupâra pâ, càra caa wâro còwâ wà tèpa bà, â wà Kériso, âna pwiri câé caa wâro còwâ. ¹⁷ Â napwa é cèikî kàwà, âna pwiri piticèmururu naa goo. Â pwiri é bwaa piiwà é pàtàmara é pwina èpà, â pwiri càcaa pwanauri é pâ tûâ kàwà na èpà§. ¹⁸ Â pwiri wà tèpa cèikî, na rà jèe bà, âna rà wâiti jii Pwiduée. ¹⁹ Ba wiàna é cèikî kâjè naa goo Kériso, âna nye târa co é pwi wâro ni gòropuu, â pwiri nye wàijè kaa tàpé na dau ipwaée kâjè naa na diri tèpa âboro!

‘Pwi autapoo kâra piûnya’

15:8 Apostolo 9.3–6 † **15:8** Wâgo, pwi ‘pwèedi’—Grec: Pwacèwii na pitèpao béaa kâra parui kôo. Pwiri rà pitunee tà Paulo, gée goo ê pai tubaèpà kée tà tèpa cèikî, béaa kâra pai cèikî naa goo wà Kériso. **15:9** Êféso 3.8; 1 Timotéo 1.15 **15:10**

2 Korénito 11.23 ‡ **15:12** Pàra pàarawà—Pwa tèpa pacâmu na rà ina pâ, wà Iésu, âna câé caa wâro còwâ gée na aubà. § **15:17** 2e phrase—Grec: Â pwiri guwà bwaa tâa na pâ èpà kàwà.

²⁰ Êco na càcaa wàrapwiri! Ba é jèe nye wâro còwâ wà Kériso, â é pwacèwii pwi autapoo kâra piûnya. Â o wâru wàijè na jè o mwa pwicò kêe. ²¹ Ba jè cau bà diri, goo pwi caapwi âboro, wà *Adamu, na ia me gooé ê pwâra bà. Â jè o mwa wâro còwâ gée na aubà, goo pwi âboro, wà Kériso. ²² Êdiri pâ âboro, âna rà cau bà, ba rà caapwi ma Adamu. Â wàijè diri*, âna jè o mwa wâro còwâ gée na aubà, gée goo na jè caapwi ma wà Kériso.

²³ Wà Pwiduee, âna é jèe mara pawâro wà Kériso, ba é pwi a pâbéaa. Â ée mwa caa pawârojè mwara, na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ naani gòropuu wà Kériso†. ²⁴ Â gée na càuru pwiri, âna o pwâadàra pâ muru. Â wà Kériso, âna ée mwa tédidiri awé é pàtàmara diri pâ duée, ma pâ u, ma pâ pitûâ na èpà. Â nabwé, â ée mwa panuâ còwâ tà Pwiduee Caa, ê pitûâ kêe ma pwâra ukai kêe.

²⁵ Ba [é jèe tàmara pacoo wà Pwiduee pâ] na ée mwa pitûâ wà Kériso, tiagoro na ée mwa còogai diri tàpé na rà ipaa dèe. ²⁶ Â wà pwi bénabwé, âna é pwâra bà. Â ée mwa pwa ma tiàué awé wà Kériso.

²⁷ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ, wà Pwiduee, âna é jèe nye nama é pitûâ naa gòro diri é pâ muru. *Psaume 8.7* ²⁸ Â, na ée piétò, wà Pwina naiê, naa goro diri pâ muru, â ée mwa ipakîriê na ara Pwiduee. Â wà Pwiduee, âna ée mwa pitûâ bamwara, kâra diri pâ muru, ma wà diri tèpa âboro.

Êkaa na guwà tàcî!

²⁹ [Go wâjué còwâ naa goo ê pai wâro còwâ gée na aubà.] Ba pwa jèpwi mwara: Gorodà na rà *piupwaa wà pàra tàpé ba kà tèpa bà kàra, wiàna o càra mwa caa wâro còwâ wà tèpa bà‡?

³⁰ Â jèpwi mwara, âna wàibà [ma wà tèpa apostolo béèò] âna cina bà nye tà ciburà pipanuâbà, [ba na bà picémara é pâ popai-bà, wiàna ticè wâro còwâ gée na aubà]? Ba dau wâru pâ muru na èpà na tèepaa maribà, na diri pâ tòotù.

³¹ [Gona câguwà caa tâmogòori] co tèpa cèikî béèò, pâ go còo é pwâra bà na arao na diri pâ tòotù? Go nye *ipwataâboro pâ, nye âjupâra pwiri, pwacèwii na nye âjupâra pâ, go dau inawà ba wâdé tà pàra tàpé, goo [é pwina é pwa tàwà] wà Pwi Ukai

15:21 Roma 5.12 * **15:22** Wàijè diri—Grec: Wà diri tèpa âboro. Pai ina wèe pâ, wàijè tèpa cèikî naa goo wà Kériso. **15:23** 1 Tésalonika 4.16; Auinapàpari 20.5

† **15:23** Napéaati naa na grec pâ: O mwa jèpa pwa tà diri tèpa âboro, naa na jèpa autâa kâra jècaa. **15:25** Mataio 22.44 **15:26** Auinapàpari 20.14 **15:27**

Psaume 8.7 ‡ **15:29** Piupwaa...ba kà tèpa bà—Pwiri rà wàrapwiri wà pàra tèpa cèikî, na pàara kà Paulo. Êco na ticè popai goro é pai pwa wèe bèepwiri naa na jè ére na Tii Pwicîri. **15:30** Roma 8.36

kâjè Kériso Iésu[§]. ³² Ba dau gòo ê ipaa kôo dà tàpé [na rà cicarao] naa na ville Éféso, ba rà pwacèwii pâ macii a piugà. Â wiàna ticè wâro còwâ géé na aubà, â pwiri piticèmuru naa goo ipaa kôo. Â pwiri wâdé na jè [pwa ê pwina rà ina wà pàrà tàpé, pâ]: *Ija ma wâdo, ba widàuru, âna jè o bà.* Ésaïe 22.13

³³ [Bwa! Càcaa wàrapwiri.] Â guwà cibwaa nama rà ipa-imwüruwà wà pàrà tàpé. Ba [âjupâra mwara ê auina bèeni, pâ]: «Wà tèpa bééjè na èpà, âna rà o mwa tubaèpà ê càrajè na wâdé.»

³⁴ Êkaa na guwà tà tàcì! Guwà niimiri bwàti. Â guwà pitòotéri ê càrawà na èpà ba na o wâdé*! Ba go ina tàwà pâ: Pwa pàrà tàpé géé goowà, na càra caa tâmogòori Pwiduée! Â wâdé na guwà kamu goo.

Naiiri âboro na bwaa âmué

³⁵ Gà péa tawèerio pâ: «O wànau cè pai pwa goo ê pai wâro còwâ kà tèpa bà? Ê pâ naiirà, âna o pwacèwii dà?» ³⁶ Gà pinünüma cai! Na jè câmi pudòro upwâra, â é mara wai naa napuu, béaa kêra cè pai cipu kêe. Â wâdé na wàrapwiri. ³⁷ Â câjè caa câmi ê upwâra na jèe maina, â jè câmi co pudòé, wiàna pwâra blé, é, wiàna jèpwi. ³⁸ Â, na é cipu, â pwa ê naiié, na é naa wà Pwiduée. Ba é nye jèpa ipâdi târa jèpa pudòro upwâra ê jèpa naiirà, wiàra câbawâdé kêe.

³⁹ Â nye pi-itè mwara ê naiiri âboro, ma ê naiiri macii, ma ê naiiri marü, ma ê naiiri ârawèa.

⁴⁰ Nye ipaiwà naa goo pâ muru gòropuu, ma ê pâ muru nidò napwéretòotù. Po dau pwényuâa ê pai còorà diri, êco na nye jèpa pi-itè ê pwényuâa kàra. ⁴¹ Jèpwi mwara, âna jèpa pi-itè ê pwéelaa kàra tòotù, ma ê pwéelaa kàra parui, ma ê pwéelaa kàra pâ îricò. Â ê pâ jèpa îricò mwara, âna nye jèpa pi-itè ê pwéelaa kàra.

Èjipi naiijè ma o pwa pwi jèpwi

⁴² Nye wàrapwiri naa goo pai wâro còwâ kâjè géé na aubà. Ba ê naiiri âboro na jè èjipi naa napuu, âna pwacèwii ê pudòro upwâra. Ba ée mwa wai ma botére naawê. Êco na ê naiijè na é wâro còwâ géé na aubà, âna câé caa mwa caa wai ma botére. Ba ée jèe *wâro dâra gòiri awé.

⁴³ Ê naiiri âboro na jè èjipi naa napuu, âna càcaa wâdé pai còo wèe. Êco na, na é wâro còwâ géé na aubà, â é nye dau pwényuâa kaa. Na jè èjipié, â piticè nii kêe. Êco na, na é wâro còwâ, âna nye dau pwa nii kêe kaa. ⁴⁴ Jè nye èjipi co ê naiiri âboro. Â

§ 15:31 Goo...Kériso Iésu—é, Naa na nee Pwi Ukai kâjè Kériso Iésu. 15:32 Ésaïe

22.13 * 15:34 Guwà pitòotéri ê càrawà na èpà, ba na o wâdé—é, Nabwé na guwà pwa na èpà. 15:36 Ioane 12.24 15:43 Filipi 3.20–21

gée na càué, âna o naiiri âboro na bwaa âmué, na é nama é wâro cowa é Nyuââ Pwicîri. Ba wiâna pwa naiiri âboro naani gòropuu, â âjupâra pâ, pwa é âji naiiri âboro na bwaa âmué, na ée mwa naa tâjè é Nyuââ Pwicîri.

Du naiiri âboro na pi-ité

⁴⁵ Ba jèe wii naa na Tii Pwicîri pâ: *Wà Pwiduée, âna é naa wâro, tà Adamu, pwi jojooro diri tèpa âboro.* *Genèse 2.7*

Â pwa pwi jèpwi na jè tuneé tée pâ ‘Wà Pwi bénabwé Adamu’, [âna wà Kériso]. Â tâa gooé é Nyuââ Pwicîri, â wàé, Kériso, na é naa é âji wâro. ⁴⁶ Ê pwina mara tèepaa, âna muru gée goro é naiiri âboro [naani gòropuu]. Â é pwina é pwicò, âna muru gée goo é Nyuââ Pwicîri.

⁴⁷ Wà Pwiduée, âna é tapoo pwi jojooro âboro, wà Adamu, gée goro puu. Â wà Kériso, ‘wà Pwi bénabwé Adamu’, âna é me gée *napwéretòotù.

⁴⁸ Ê naiijè naani gòropuu, âna pwacèwii naii wà Adamu, na ia pwa goro puu. Â é naiijè naanidò napwéretòotù, âna o pwacèwii naii wà Kériso, na é me géenidò napwéretòotù. ⁴⁹ Ûu, nabàni, âna jè pwacèwii Adamu, â na tòotù na bwaa wâ naigé, âna jè o pwacèwii Kériso†.

Piétò jii pwâra bà

⁵⁰ Tèpa cèikî bééò, go nye ina tàwà pâ: Nye ticé autâa wâna *Mwaciri kà Pwiduée, kâra naiijè nabà, na pwa goro pièe ma domii. Ba é pwina o wai ma botére, âna o càcaa tâa tée cè wâro dàra gòiri awé.

⁵¹ Guwà tère bwàti, ba go ina tàwà é pwina dau pwényuâa kaa—é pwina tàbinyiri béaa, êna é jèe paari tâjè wà Pwiduée. Â wàèni: O câjè caa capai bà, êco na o capai pitòotérijè‡. ⁵² Â o nye piawài kaa. Ba o upi é tutu, â wà diri tèpa [cèikî na rà jèe] bà, âna rà o wâro cowa dàra gòiri awé. Â wàijè, âna o nye pitòotéri kaa é naiijè [â o câ mwa caa wai ma botére]. ⁵³⁻⁵⁴ Ûu kaa, é naiijè naani gòropuu, âna é muru na câé caa gòiri, ba é pâ nau bà, ma wai§. Â o wâdé na pitòotérié, ma é naiiri âboro na é wâro dàra gòiri awé. Ûna wàrapwiri, â o coo é auwii naa na Tii Pwicîri, na ina pâ:

15:45 Genèse 2.7 † **15:49** Adamu; Kériso—Grec: Wà pwina é me gée gòropuu; Wà pwina é me gée napwéretòotù. **15:51** 1 Tésalonika 4.15–17 **15:51** Mataio 24.31 ‡ **15:51** Pwiri é niimiri wà Paulo pâ, ée mwa wâjué me cowa wài wà Kériso, na rà bwaa tà wâro wà pàra tèpa cèikî béé. (Còo 1 Tésalonika 4.15–17.) **15:53-54** 2 Korénito 5.4 **15:53-54** Ésaie 25.8 § **15:53-54** 1re e phrase—Grec: Wâdé na, é pwina é wai, âna é coona é pwina câé caa wai; â wâdé na, é pwina é bà, âna é coona é pwina câé caa bà.

*É piétò bamwara
jii ê pwâra bà.
É tubatiâué awé!*

Ésaïe 25.8

⁵⁵ *Wâpà piétò'gà, co pwâra bà?
Wâpà ê nii ma gò'o'gà?
Gà o mwa wànau
târa cè pai tubaèpà tâbà còwâ*?*

Osée 13.14

⁵⁶ (Ba ê pàtàmara ê pwâra bà naa goojà, âna é me gée goo pâ èpà [na jè pwa]. Â ê pàtàmara ê pâ èpà, âna é me gée goo [pai càcaa wârori kâjè bwàti] ê Naèà kà *Moosé.) ⁵⁷ Êco na nabà, âna jè pwaolé tà Pwiduée, ba é nama jè piétò awé, gée goo Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso!

⁵⁸ Êpwiri co tèpa âji béeò, wâdé na guwà gòo, ma cimwü! Â guwà tà tâa taaci goo ê wakè kà Pwi Ukai. Ba diri ê pwina guwà pwa, goro é nii kàwà na é naa, âna o pwamuru naa goo.

16

Pâra aupitûâri kà Paulo

Bépitu ba kà tàpé Iérusaléma

¹ [Wàéni é autûâri kôo] naa goo ê mwani na guwà o mwa tòri, ba kà tèpa cèikî wâ *Iérusaléma: Wâdé na guwà pâra wiâra ê pwina go ina tà tèpa wâra pwapwicîri wâ Galatia. ² Wàéni: Diri pâ pwapwicîri, âna guwà jèpa tòpò naa jaawà, jè ére gée goro é mwani kàwà. Ba na wàrapwiri, â guwà naanaimari diri ê mwani, béaa kâra pai tèepaa kôo dariwà. ³ Â guwà pitòrigari pâra tàpé, ba na rà pa pâ ê bépitu kàwà bèepwiri naa Iérusaléma. Â wiàna go o mwa tèepaa paé dariwà, â go* o mwa wii cè tii, cèna rà o pa pâdari tèpa wâra pwapwicîri naawê, ba na o *paâjupâra târa pâ, nye wàijè kaa, na jè panuârà. ⁴ Â wiàna go mwa còo pâ pâri ma go pâra wiârà, â go o mwa piciajà.

É pwabwàti pai pâra kêe

⁵ [Napwa é pé pâra kôo, âna] go o jèe tapàgà ê province Macédoine, â géewê, âna go o mwa me mariwà còwâ. ⁶⁻⁷ Dau nümoo na tàpo gòiri é pai tâa kôo jaawà, wiàna é câbawâdé wà Pwi Ukai. Â pwiri go o mwa tâa jaawà, naa na diri ê pàara na pièpà napô na. Â wiàna wàrapwiri, â guwà o mwa pitu tôo, ma go pâra naa na cè jè ére.

15:55 Osée 13.14 * 15:55 Gà o mwa wànau... Grec: Wâpà da'gà? 15:56 Roma

7.13 16:1 Roma 15.25–26; 2 Korénito 8.1–9 * 16:3 Go—é, Guwà. 16:5 Apostolo 19.21 16:6-7 Roma 15.24

⁸ Â ni, âna go nye tà tâa ni Éféso, tèepaa naa goro tòotù Pentecôte†. ⁹ Ba jèe pàara, na go pwa cè wakè na maina naani. [Ba nye dau wâru kaa, tàpé na rà tòpi ê Picémara Wâdé.] Êco na dau wâru mwara tàpé na rà cicarao.

¹⁰ Wiàna é medariwà wà Timotéo, â guwà ipwabwàti tée. Ba é piênawéna kà Pwi Ukai, pwacèwii. ¹¹ Â guwà cibwaa ipwatétéri tée. Â [wiàna jèe nabwé pai tâa kêe jaawà] â guwà pacidòri nyuâaê, ma pitu tée, ba na é wâjué me mariô. Ba go tà tapacirà ni, wàilà ma cè pàra tèpa bée.

¹² Napwa naa goo pwi aéjii kâjè, wà Apollos, âna go dau tacoo gooé, ma é pàra wiâ pàra tèpa cèikî béejè na rà paé dariwà. Êco na tàutée na é nama pàra‡. Â ée mwa nye tà pàdariwà wiàna pâri.

Bénabwé popai

¹³ Wâdé na guwà tà tàcî, â guwà cimwü naa na é cèikî kàwà! Â guwà gòo, â guwà piégòtùru! ¹⁴ Â guwà wârori é wâro kàwà naa na pimeaari.

¹⁵⁻¹⁶ Jèpwi, co tèpa béeò: Go tacoo goowà pâ, na guwà pitère dà tèpa pitûâ kàwà naa na cèikî, na rà wakè ba gòo, ba na rà piênawéna kàwà. Â go niimiri tàpé na rà pwacèwii Stéphanas. Ba guwà tâmogòori pâ, wàilà ma é tâa kêe, âna rà tèpa mara cèikî naa na province Akaïe. Â rà dau ipanuârà, ma rà pitu tà tèpa cèikî.

¹⁷⁻¹⁸ Go dau ipwadée na rà jèe me naani, wà Stéphanas, ma Fortunatus ma Akaïcus. Ba rà dau pagòo-o, na pwi pàara bèeni, na guwà wâiti jiio. (Â go niimiri pâ, o pagòowà mwara, na guwà tère pâ nye wàrapwiri.) Wâdé na guwà papwicîri tàpé na rà wàrapwiri, ma pwamainarà.

Ipicijii

¹⁹ Tèpa wâra pwapwicîri na province ni Asia, âna rà naa paé bwàcu kàwà. Â wà Aquilas ma Priscille, ma wà pàra tàpé na rà ipitiri jaaru, âna rà naa paé bwàcu kàwà mwara, naa na nee Pwi Ukai. ²⁰ Â wà mwara diri tèpa cèikî na rà wâni, âna rà naa bwàcu kàwà.

Â wâguwà, na guwà ipitiri, âna wâdé na guwà tà ipwabwàcu tàwà, wàra pai pwa kà tèpa naî Pwi Ukai.

²¹ Wâgo, Paulo, âna go popa i opwa tii, ba na go tubanabwé é tii bèeni.

† **16:8** Tòotù Pentecôte—Tòotù kâra piûnya. Còo mwara Tòotù maina naa na Neeremuru (Vocabulaire). **16:9** Apostolo 19.8–10; 2 Korénito 2.12 **16:10**

1 Korénito 4.17 **16:11** 1 Timotéo 4.12 **16:12** 1 Korénito 3.6 ‡ **16:12** Tàutée na é nama pàra—Pwiri pai ina wèe pâ, càcaa câbawâdé kà Pwiduée na é pò ma pàra.

16:15-16 1 Korénito 1.16 **16:19** Apostolo 18.2,18,26

²² Wiàna câé caa meaari Pwi Ukai, wà pwi jè [ârapàarawà] â guwà naaê iti jii ê picaatâa kàwà§.

Maranatha—Wâdé na gà me, co Pwi Ukai kâjè!

²³ Wâdé na é *pwényunyuâariwà wà Pwi Ukai Iésu, goro ê *pimeaari imudi kêe! Amen! Wâdé na wàra!

²⁴ Dau wânümoò tàwà naa na nee Kériso Iésu!

16:22 Galatia 1.8–9 § **16:22** Guwà naaê iti jii ê picaatâa kàwà—Grec: O tojié, o pinajajaié (maudit).

Béârailu kâra tii kà Paulo tà tàpé Korénito Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 55 ma 57, é tâa Macédoine wà Paulo. (Côo *Apostolo* 16.6–17.15.) É wii tii bèeni caapwi naja gée na càuru na é wii 1 Korénito.

É wii tâi?

Târa ê wâra pwapwicîri wâ Korénito. Côo *1 Korénito* Bétapoo popai. É wii ârapapé tii tà tàpé Korénito wà Paulo, êco na ârailu co na tâa na *Tii Pwicîri. Pwi tii bèeni, *2 Korénito*, âna béârapapé kâra tii kêe târa.

Cina é wii?

Wâna jè tii na ia é wii târa béaa (na pitubatiâu), âna é pwa tàpé Korénito wà Paulo. É patêrerà goro pai pwa kâra na èpà (2.3). Wâru tàpé gée goorà, na rà biirà (7.8–13). Êco na pwa pàra tèpa maina nûma na rà ina pâ, ticè tàrù kêe ma é patûrarà. Ba rà tòpi pàra tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. Wà tàpéebà, âna rà ina pâ wàilà co na rà tèpa âji apostolo, â rà inabaèpà wà Paulo (naporomee 10–11). É wii tii bèeni wà Paulo, ba na é ipwamuruê, ma paari ê pimeaari kêe ba kà tèpa cèikî wâ Korénito (2.4; 6.11), ma ê pimeaari kà Pwiduée ba kàra (5.14–15). Nûmee naa é naa târa cè jè pàara, ba na rà pinünûma béaa kâra pai wâjué còwâ kêe (13.10).

É wii mwara, ba na é pwa pupûra târa, ba na rà pacoo é auinabéaa kàra pâ, na rà tòri mwani ba kà tèpa cèikî wâ *Iérusaléma, na pàara na pwa copwa wê (naporomee 8).

Dà êre ê tii bèeni?

Rà ina tèpa pitòti Paulo pâ, cáe caa pwi âji apostolo, â càcaa tâa gòè é pàtâmara Nyuâaê Pwicîri, gée goo na é pwi âboro na é picâri ma ticè nii kêe.

Êco na é paari wà Paulo pâ, wiàna jè âji ênawéna kà Kériso, â jè o mwa tâa na aré ma tòina pwacèwii Kériso, â wâdé na jè tòpi naa na ipakîri ma pidâpwicâarijè. Wiàna jè tâa na aré nabà, âna târa ipwabwâtijè, ba na o tâa tâjè é muugère, na o dau maina awé, dàra gòiri awé (4.17).

Wiàna ticè nii kâjè, â pâri ê pàtâma Pwiduée ma é wakè goojè, ma biijè, ba na jè pwacèwii Iésu. Â jè o paari naa goojè tà tèpa âboro gòropuu, ê pàtâma Pwiduée ma pai maina ma muugère kèe.

É paari wà Paulo pâ, wà tàpé na rà pitòtié, âna càra caa tèpa âji ênawéna kà Kériso, ba rà tèpa maina nùma, â tàutàra na rà picâri ba kèe.

É ina mwara pâ, wiàna jè pwa na èpà, â wâdé na jè pinünüma ma jè biijè, ma tòotéri ê pwina jè pwa na càcaa wâdé. Wiàna wàrapwiri, â jè o mwa tèpa pitêre dà Pwiduée, ma tèpa meeari âboro, â o pwicîri ma *târù wâro kâjè. Êco na càcaa wàrapwiri ê wâro kà tàpé na rà pitòti Paulo.

Naa na tii bèeni, âna wà Paulo, âna é dau paari ê pwâranümee tà tàpé Korénito. É dau meearirà, â é putàmurirà mwara gée goo é èpà na rà ina naa gooé. Â é po dau putàmu goo tèpa âboro na rà ipa-imwûrurà.

Pai pitàgoo tii 2 Korénito

Ipwabwàcu ma bétapoo popai (1.1–11)

Pai tâa kà Paulo ma tàpé Korénito (1.12–7.16)

Târù pâ tûâ kèe tàra (1.12–2.17)

É pame auipwataâboro târa wâro (3.1–18)

Picémara Wâdé, âna é pagòoé na é tâa na aré goo wà Kériso (4.1–6.13)

Autûari kèe tàra (6.14–7.16)

Bépitù ba kà tèpa cèikî wâ Iérusaléma (8.1–9.15)

Ipwamuruê kà Paulo jii tèpa pitòtié (10.1–13.10)

Paulo ma tèpa apostolo a pwâ (11.1–15)

É tâa na aré goo wà Kériso (11.16–33)

É pwina é còo Paulo naa na nyuâa (12.1–10)

É pidumapiê goo tàpé Korénito (12.11–21)

Bénabwé popai (13.1–10)

Ipicijii (13.11–14)

Ipwabwàcu

1 Wâgo* Paulo, na pwa tii, wâgo pwi *apostolo kà Iésu *Kériso, wiâra ê câbawâdé kà Pwiduée. [Ba é cùruo pâ, ba na go picémara ê popai kèe.] Go wii tàwà, wâguwà ê wâra pwapwicîri kèe, na tâa na ville Korénito, â târa mwara pâ âboro kèe, na province Akaïe. Tàgére wàibu ma wà Timotéo, pwi a cèikî béejè. [Â é naa bwàcu kàwà mwara.]

* 1:1 Wâgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranümaru ma wà Timotéo na é tâa jaaé.

² Wâdé na tà tàwà è *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

É pagòojè Pwiduée na jè tâa na aré

³ Jè ipwamaina Pwiduée, wà pwi Caa kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso†. Ba é pwi caa kâjè mwara, na dau wânümee tâjè. Â é nye tà ciburà pwa na wâdé tâjè. Â wâé na é pwi Pwiduée, na é ciburà patàmarù è pwâranümajè ma pagòojè.

⁴⁻⁵ É wàrapwiri, na jè† tâa na é aré, ba jè wâro na pâ aré kà Kériso. Â wiàna dau wâru pâ aré kâjè, â o dau maina awé è pai patàmarù pwâranümajè kêe, goo Kériso. Â é wàrapwiri tâjè, ba na jè mwa caa patàmarù pwâranüma pàra tàpé na rà tâa na aré.

⁶ Êkaa na, wiàna go§ tâa na aré, wâgo, â târa ma patàmarù pwâranümawà, â târa ma guwà udò, [ma tâa tàwà è *âji wâro]. Ba é pagòo-o wà Pwiduée, ba na go pagòowà, na pàara na guwà tâa na pâ aré, pwacèwii. ⁷ Â go tâmogòori pâ, guwà o tà cimwü [naa na é cèikì kàwà]. Ba, na guwà tâa na aré pwacèwii, â ée patàmarù pwâranümawà [wà Pwiduée] pwacèwii.

Dau tubaèpà tà Paulo na Asia

⁸ Wâdé na guwà tâmogòori, co tèpa béeò, pâ, jèe dau tubaèpà tõe naa na province Asia. Â jèe pwa na câgo caa udò gée na. Ji pwiina ma é pa-urao ma é popao, â jèe pwa na go bà.

⁹ Pwacèwii na jèe pitèio, ma pwa wârimuru tõe, tiagoro bà. Â wiàna wàrapwiri, â na târa na câgo caa tà cèikì naa good cõwâ; â ba na go pipanuâò tà Pwiduée, na é pawâro cõwâ tèpa bà. ¹⁰ Â é jèe nye upao jii è pwâra bà, â é bwaa nye tà upao mwara ni. Â go cèikì ba gòò pâ, ée bwaa nye tà ciburà upao mwara, na pâ tootù na bwaa wâ naigé. ¹¹ Â wâguwà, âna guwà pitu tõe, goro è pwâra pwapwicîri kàwà. Ba é tère wà Pwiduée, â é [upao ma] *pwényunyuâariò. Â o wâru tèpa âboro, na rà o pwaolé tée goo pwiri.

pai tâa kà paulo ma tàpé korénito

(Naporomee 1–7)

Tàrù pâ tûa kêe tàra

1:3 Roma 15.5 † **1:3** Pwi Caa kà Pwi Ukai kâjè... é, Wà Pwiduée ma Caa kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. **1:4-5** Psaume 34.20 † **1:4-5** Jè—é, Go. Munaa Paulo co, é, pwiri wâé ma Timotéo. Grec: Nous. § **1:6** Go—Grec: Bà, é, Bu (nous). Na diri è tii bèeni, âna wà Paulo, âna é ina pâ, bà (nous), ba na é pi-inaê cõwâ. Na paicî, âna jè wii pâ go ba na dau pwéelaa. (Naa na pâ note, âna bà wii pâ: Grec: +Go...) Na pàra pàara, âna pwiri é inaru ma wà Timotéo mwara; â na pàra pàara, âna pwiri é inarà ma wà pàra tàpé mwara. **1:8** Apostolo 19.23; 1 Korénito 15.32 **1:10** 2 Timotéo 4.18

12 [Wâdé na guwà tâmogòori pâ] diri ê pwina go pwa naani gòropuu, âna go pwa naa na âjupâra, â gée na âji pwâranümo*. Â ipaiwà naa goo ê pâ tûâ kôo tàwà [ba nye ticè èpà na]. Â é *pwâratùra-nigée-gooò, âna é *paâjupâraô, na go ina pwiri. Ba go pâra wiâ Pwiduée, càcaa wiâra ê tà manga kà tèpa âboro.

13-14 Ba, na go mu wii tàwà, âna [nye ticè na go pinaapwàniri goowà. Ba] ê pwina guwà pûra, âna âji pai pwa goo. Êkaa na [o câguwà caa kamu gooò] na cè tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na wà Pwi Ukai kâjê Iésu. Bwa, guwà o ipwàdée gooò, wàra pai ipwàdée kôo goowà. Guwà jèe tàpo tâmogòori pwiri, co tèpa béeò. Â nümo na guwà tâmogòori bamwara.

Dau nümee na é cairà

15 Béaa, âna go niimiri pâ, guwà tâmogòori bwàti [ê pwâranümo]. Â êkaa pwiri, na ia go niimiri pâ, [na go wailu caiwà] ba na é wailu pwényunyuâariwà wà Pwiduée gooò—
16 jèpwi, na pai pâra kôo naa na province Macédoine; â jèpwi, na pai wâjué kôo còwâ naa *Judée. Â ia go niimiri pâ, pwiri guwà o pitu tóo, goro pai wâjué kôo còwâ naawé.

17 Wàèpwiri auniimiri kôo béaa. [Â gorodà na câgo caa wâjué me còwâ dariwà]†? Pwiri guwà gée niimiri pâ câgo caa nünüma bwàti? Pwiri go pwaduwà kà tàpé na rà ina pâ «üu» naa nümerà na rà ina pâ «bwa»? 18 Bwa. Câgo caa wàrapwiri. Â é nye paâjupâraô wà Pwiduée. Ba wiàna é tà mwü, â wâgo mwara, âna go tà mwü. Â wiàna go ina tàwà pâ «üu», âna pai ina wèe pâ «üu»‡!

19 Guwà tère, wà pwi Kériso Iésu, na bà picémara tàwà ma wà Silas ma wà Timotéo, âna wàé kaa *Pwina naî Pwiduée [na é âjupâra. Ba wàé, âna é popai gée jaa Pwiduée] na é ina tâjè pâ «Üu, wâdé na wàra!» Â câé caa pwi a-ina pâ «Matâra...»§. 20 Â é ina pâ «üu» ba na jè tòpi diri ê pâ aupwényunyuâari kà Pwiduée, na é jèe nye mara ina. Â nye gée goo Kériso, na jè

* **1:12** Pwiri wà pâra tàpé na Korénito, âna rà pitòti wà Paulo pâ, càcaa âjupâra na ia é ina tàra pâ ée mwa wailu cairà. Â é wii, ba na é ipwamurué. **1:13-14** 2 Korénito

5.12; Filipi 2.16 **1:16** 1 Korénito 16.5-6 † **1:17** 2e phrase—Wà tèpa èpàri Paulo, âna rà ina pâ, é pwi apwà, ba câé caa cairà wiâra auinabéaa kée. É ipwamurué ni wà Paulo, ma ina pwi majoro pwina é pwa: Dau nümee na é cairà, èco na, gée na càuru pai tère kée pâ, bwaa càcaa wâdé pâ tûâ kàra, â é pitòtèri auniimiri kée. Ba wiàna é cairà wài, â péa tà tòina pai pitâa kàra ma wàé, â o càcaa wâdé tée. Êkaa na é pwa tii tàra, ba na é pwarà ma patèrerà. (Còo 2 Korénito 2.3.) Â é niimiri pâ, ée mwa cairà, gée na càué, naa na ipwàdée. (Còo 2 Korénito 13.10.) ‡ **1:18** Grec: Wà Pwiduée, âna é tâa na pai tâa kée, ba na é popai +kôo tàwà, âna càcaa «üu» ma «bwa». **1:19** Apostolo 18.5 § **1:19** Matâra... Grec: «Üu» ma «bwa». **1:20** Auinapàpari 3.14

cau pwamaina Pwiduée ma ina diri pâ: «Ûu! Amen! Wâdé na wàra!»

²¹ Â nye wà Pwiduée, na é nama jè cimwü [wâgo ma wâguwà] naa goo Kériso. Ba wàé na é pitòrigarijè* ba kêe. ²² Â é jèe nye naa tâjè é *Nyuâaê Pwicîri, naa na pwâranümajè, ba na câmu kêe [pâ, jè tèpa âboro kêe]. Wàépwiri é bétapoo *aupwényunyuâari, na naa tâjè.

Majoroé ma câé caa me

²³ Go nye âjupâra†, â é paâjupâraô mwara wà Pwiduée, na go ina pâ: Wàéni é majoroé ma câgo caa wâjué cowa medariwà naa Korénito. Ba càcaa nümoo na guwà tòina [goro pâ popai kôo tàwà na gò]. ²⁴ Ba càcaa nümoo na go pitûâ jaiwà. Ba guwà jèe nye cimwü naa na é cèikî kàwà. Â nümoo na jè piwakè naima, ba na jè cau ipwàdé.

2

¹⁻³ Wiàna go ipwàdé, â wâguwà mwara, âna guwà ipwàdé. Â mu nye tà wâguwà, na mu dau pagò-o; â wâdé na wàrapwiri. Êco na, wiàna guwà tòina, â o wàilàpà na o mwa nama go ipwàdé? Êkaa na jèe càcaa nümoo na go patùrawà ba gòo mwara goo cè pwina go pâmari naa jaawà*. Wàé kaa pwiri é majoroé ma go pitòotéri auniimiri kôo, ⁴ â go po pwa tii paé dariwà†. Êco na po dau tòina ma pikîri é pwâranümoo, â go dau i, ba go tâmogòori pâ guwà o tòina goro é pwina go ina†. Dau wâdé tóo co, na go paari tàwà é pimeari kôo, na dau maina ba kàwà.

Pwanauri pwi âboro na é pwa na èpà tàwà

⁵ Wà pwi âboro na é wâjaawà, na ia é tubaèpà tóo§, âna dau maina é èpà na é pwa tàwà, jiio. Wàépwiri é majoroé ma jè cau tòina. Êco na câgo caa dàbamaina*, ba càcaa muru na dau maina. ⁶ Ba guwà jèe nye pitèié†, â guwà nye paari tée é èpà kêe. Â jèe nye pâri.

* **1:21** Pitòrigarijè—Grec: Oint. Còo note goo Luka 4.18. **1:22** 2 Korénito 5.5;

Éfésò 1.13–14 † **1:23** Go nye âjupâra—Grec: {Go ipwataâboro} naa goro é wâro kôo. **1:24** 1 Pétèru 5.3 **2:1-3** 1 Korénito 4.21 * **2:1-3** 4e phrase—Grec: Êkaa na go niimiri pâ, o câgo caa wâjué cowa naa jaawà, ma go nama guwà pikîri. **2:4**

Apostolo 20.31 † **2:4** Go po pwa tii paé dariwà—Ê tii bèepwiri, âna pitubatiâu. (Câé caa ina é bétapoo tii tà tàpé Korénito, na tâa na Tii Pwicîri.) † **2:4** Ba go tâmogòori pâ, guwà o tòina goro é pwina go ina—Grec: Càcaa târa ma guwà pikîri.

§ **2:5** Wà pwi âboro na é wâjaawà, na ia é tubaèpà tóo—Grec: Wiàna é nama {jè}

pikîri wà pwi jè âboro. * **2:5** Dàbamaina—Exagére. † **2:6** Guwà jèe nye pitèié—Grec: Ê auwâru géé goowà, âna rà jèe pitèié. Pwiri é pai pitèi kà tèpa cèikî na rà ipitiri.

⁷ Â nabàni, âna wâdé na guwà pwanaurié, ma pagòoé mwara. Ba é péa panuâ [ê cèikî kêe] géé goro é pai tòina kêe, na dau maina. ⁸ Â go tacoo goowà pâ, na [guwà nama caapwi pwâranümawà, ma] guwà paari tée còwâ é pimeaari kàwà[†].

⁹ Â, na ia go wii, âna târa ma còo [ê pwâranümawà] pâ, pwiri guwà pitère dòo, naa na diri pâ ére. ¹⁰ Â wiàna guwà pwanauri wà pwi âboro bèepwiri, â wâgo mwara, âna go o pwanaurié. Â nye âjupâra pâ, go jèe pwanaurié, ba kàwà, naa na nee Kériso. Â go niimiri pâ, é èpà na é pwa tòo, âna càcaa dau maina[§]. ¹¹ Wiàna jè wàrapwiri, â o ticè naigé kà *Caatana, ma é piwâmijè. Ba jè tâmogòori bwàti é pâ tûâ kêe.

Jè piétò géé goo Iésu Kériso

¹² Go jèe pâra naa Troas, ba na go picémara é *Picémara Wâdé kà Kériso. Â, na ia go tèepaa pâ, â go pâmari pâ, é jèe nye pwabwàti é naigé kòo wà Pwiduée. ¹³ Êco na go po dau pidumapiê goo pwi béèdo Tito. Ba go tapacîê, â câé caa tèepaa. Â go jèe picijii tàpé Troas, â go wâjué me còwâ naani, Macédoine, [ba na go mudèe].

¹⁴ Êco na jè ipwaolé tà Pwiduée! Ba é jèe piétò wà Kériso. Â é popajè*, na ara tèpa âboro diri, pwacèwii é pwâra paa kêe na é piétò. Â jè paarié naa na diri pâ ére, pwacèwii jè ûraara muru na wâdé, na é pâra pitiri pâ ére.

¹⁵⁻¹⁶ Üu, jè pwacèwii é jawé ûrea, é pwi âraimeai, na é naa tà Pwiduée, wà Kériso. Â wà pâra tàpé na é gére pa-udòrà mwara, âna rà tère pwi jawé ûrea-bà na dau wâdé awé, â é naa tàra é *âji wâro [dàra gòiri jaaé]. Â napwa naa goo wà tàpé na rà gére tubatiàu é wâro kàra, wâiti jiié, âna rà tère co é ûraara muru na bà, na wâbu, na pame tàra é pwâra bà.

O wàilâapà na pâri ma é pwa é wakè bèepwiri, [wakè kàra *apostolo? O nye ticè, êco pwi âboro na é pitu tée wà Pwiduée]. ¹⁷ Po dau wâru tàpé na rà pa popai kà Pwiduée, ba na rà bu mwani ma bu neemururà goo. Â câgo caa pwacèwiirà. Ba wâgo, âna go pwi ênawéna kà Kériso, na go ina é âjupâra, na ara Pwiduée. Ba wàé pwi a cùruo.

3

Go picémara auipwataâboro târa wâro

[†] **2:8** Paari tée còwâ é pimeaari kàwà—Pwiri pai ina wèe pâ, rà tòpié còwâ naa na picaatâa kàra. **§ 2:10** Dernière phrase—Grec: Wiàna go pwanaurié goo cè jè muru. **2:11** Luka 22.31 **2:12** Apostolo 14.27; 1 Korénito 16.9 **2:13** Apostolo 20.1 *** 2:14** Popajè—é, Popabà. Pwiri é inaé ma pâra tèpa apostolo. **2:15-16** Luka 2.34; 2 Korénito 3.5-6

¹ Gona [guwà niimiri pâ] go tapoo pi-ina kôo mwara? Bwa. Ba câgo caa pwaduwa kâ têpa pwa pupûra, na rà nama guwà wii ê pâ popai na wâdé naa goorà, ba na rà paari târa pàra wâra pwapwicîri. Bwa; câgo caa wàrapwiri! ² Ba ê tii kôo, âna wâguwà, na jèe nye wii naa na pwâranümo. Â pâri ma rà pûra diri têpa âboro, [na rà côoina ê wakè kôo naa jaawà].

³ Ba wà Kériso, âna wàé na é jèe nye wii ê tii bèepwiri. Â wâgo, âna go nye po pwi a-ipa popai—popai naa na tii na càcaa wii goro bépwa tii, â wii goro é Nyuââê Pwicîri kâ Pwiduée, na é wâro*. Tii na càcaa wii mwara, naa gòro atü†, â wii naa na pwâranümara âboro.

⁴ Go cimwü [na go ina pwiri] géé goo na go cèikî ba gòo naa goo Pwiduée, ba go tâa goo Kériso. ⁵ Â câgo caa niimiri pâ go ipwa acari, ê wakè na é naa tôo. Â nye wà Pwiduée, na é nama pâriô ma go pwa. ⁶ Â wàé na é nama go pwi a pame ê *auipwataâboro kêe na bwaa âmuê, [na é pwa ba kâjè, wàijè ê Ba kêe].

Ê auipwataâboro bèepwiri, âna càcaa me géé goro ê naèà na wii; ba muru me goro ê Nyuââê Pwicîri. Ê naèà na wii, âna é nama jè bà. Êco na é Nyuââê Pwicîri, âna é nama jè wâro.

Dau maina awé muugère

⁷ Wà *Moosé, âna ia é pame ê naèà, na wii naa gòro atü. Â ê naèà bèepwiri, âna é pame co ê pwâra bà. Âjupâra pâ, na ia é tèepaa, â é tèepaa naa na muugère kâ Pwiduée. Ba é naporomee wà Moosé, âna dau pwâra goo, â càcaa pâri ma rà ucâri wà têpa *Isaraéla. Êco na é muugère bèepwiri âna càcaa gòiri.

⁸ Â napwa naa goo ê auipwata-âboro‡ na é pawârojè, na é pame ê Nyuââê Pwicîri, âna dau maina awé ê muugère kêe. ⁹ Â wiàna ê naèà na é naa wârimuru tâjè, âna muugère, â o mwa wànau cè pai maina awé ê muugère kâra auipwata-âboro, na é nama jè *târù [na ara Pwiduée]? ¹⁰ Üu, ê muugère [kâra é naèà] âna muru na dau kîri, naa goro jènere ê muugère [kâra auipwataâboro na bwaa âmuê]. ¹¹ Ba wiàna jèe pwa muugère kâra é pwina càcaa gòiri, â o mwa wànau cè pai dau muugère kâra é pwina tâa dâra gòiri?

3:1 Apostolo 18.27; 2 Korénito 5.12 **3:2** 1 Korénito 9.2 **3:3** Exode 24.12; Jérémie 31.33; Ézékiel 36.26–27 * **3:3** Pwiduée, na é wâro—é, Pwiduée, na é naa é wâro. † **3:3** Wii...naa gòro atü—É ina wà Paulo é Naèà kâ Moosé. (Còo Exode 24.12.) Â é mara inapàpari béaa wà i péroféta Iéremia pâ, é naèà na bwaa âmuê, âna o wii naa na pwâranüma têpa âboro (Còo Jérémie 31.33; Ézékiel 11.19; 36.26–27.)
3:6 Jérémie 31.31; Ioane 6.63; 1 Korénito 11.25 **3:7** Exode 34.29 ‡ **3:8** Auipwataâboro—Grec: Wakè (ministère). Ipaiwà naa na pâ nee tii 9 ma 10. **3:9** Deutéronome 27.26; Roma 1.17

Jè côo muugèrè kà Pwi Ukai

¹² É nama jè gòo é auipwataâboro bèepwiri, na é pwa ba kâjè wà Pwiduée[§]. Â câjè caa piwâ, [na jè piênawéna kêe]. ¹³ Â câjè mu caa pwaduwa kà Moosé, na ia é cajipi é naporomee, na ia é coo ara é Ba kêe, tèpa Isaraéla. Ba tàutêe na rà côo é muugèrè na tâa gòe, na é gére pitiàu boo.

¹⁴ Â napwa naa goo wà tèpa Isaraéla, âna nye dau câmoori kaa é pwâranûmarà, tèepaa naa goro nabà. Ba, naa rà pûra ma tère é pâ tii goro é naèà* —tii goro é auipwataâboro béaa—[â càra caa côoina é âjupâra na tâa na. Ba pwacèwii na] târamiri é naporomeerà goro cè imwaano. Â càcaa [pâri ma rà] dàgòtù é imwaano bèepwiri, éco wiàna rà tâa goo Kériso.

¹⁵ Ūu, âjupâra pâ, tiagoo nabàni, âna pwacèwii naa târamiri aunünüma kà tèpa Isaraéla, na rà mu pûra é tii kà Moosé. ¹⁶ Éco na, wiàna é biie dà Pwi Ukai wà pwi jè âboro, â o tûu é ocajipi naporomee. ¹⁷ Ba wà Pwi Ukai, âna wàé é Nyuâaê. Â é Nyuâaê kà Pwi Ukai, âna é tipijè géé goo é pâ pwina tòojè, â jèe nye ticè na cipajè. ¹⁸ Â jèe cau dàgòtù géé naporomeejè é ocajipi wèe, ba na jè pwacèwii é garaaci na pwâra, goro é muugèrè kà Pwiduée. Ba é Nyuâaê kà Pwi Ukai, âna é gére pitòotérìjè, ba na jè pwacèwiié, â ba na jè tâa na é muugèrè, na pimaina too.

4

Picémara Wâdé âna pwéelaa naa na bàutê

¹ Wà Pwiduée, âna é panuâ tòo é wakè bèepwiri, naa na pai wâdé kêe. Wàèpwiri é majoroé ma câgo caa pidumapié, â càcaa oratóo [goo é pâ aré ma tòina na go tâa na].

² Â go jèe mara niimiri pâ, [wiàna go picémara târa pâ âboro] â o câgo caa ina cè ji caapwi popai na pwâ. Â câgo caa naapwàniri cè ji caapwi muru, [ba na go nama puràra é wakè kôo]. Bwa! Tàutôo goo é pwâra càra âboro, na jè kamu goo. Ba go wakè na âjupâra. Â câgo caa ébii é Popai kà Pwiduée; â go paari bwàti é âjupâra naa naporomee Pwiduée. Â wà tèpa âboro, âna rà o tâmogòori naa na *pwâratùra-nigée-goorà [pâ, go pwi âboro na câgo caa piwâmirà]. ³ Ba é Picémara Wâdé na go inapàpari, âna pwéelaa. Â pâri ma rà tâmogòori é èrêe.

Éco naa goo tàpé na rà tubatiàu é wâro kâra, wâiti jii Pwiduée, ba cârù tàrà*. ⁴ Ba wà *Caatana, pwi ukai kâra é

§ 3:12 É auipwataâboro bèepwiri, na é pwa ba kâjè wà Pwiduée—Grec: Espérance.

3:13 Exode 34.33 * 3:14 É pâ tii goro é naèà—Aamwari Béaa (l'Ancien Testament). 3:16 Exode 34.34 3:17 Ioane 8.36; Roma 8.2 4:2 2 Korénito 2.17; 1 Tésalonika 2.5 * 4:3 Grec: Nye târamiri é Picémara Wâdé +kôo, tà tàpé na rà gére bà. 4:4 Éféso 2.2; Kolosé 1.15; Hébéru 1.3

gòropuu bèeni, âna é nama rà bwi, ba na o càra caa tâmogòori, ma càra caa cèikî. Êkaa na càra caa còo ê pwéelaa—ba càra caa tâmogòori ê *Picémara Wâdé, goo ê pai muugère kà Kériso. Ba wà Kériso, âna wàé kaa, na é paari tâjè wà Pwiduée, ba na jè tâmogòorié bwàti†.

⁵ Ba, na go pwa pupûra, â câgo caa pi-inapàpario còwâ tàwà. Â go inapàpari co wà Kériso Iésu, Pwi Ukai. Â gée gooé, âna go pwi ênawéna kàwà.

⁶ Biu, âna é ina wà Pwiduée pâ: *Wâdé na é tèepaa ê pwéelaa naa nabibiu kâra ê bàutê. Genèse 1.3* Â wà pwi Pwiduée-bà, âna wàé kaa, na é nama tèepaa ê pwéelaa kêe, naa na pwâranümoo, ba na go o tâmogòori pâ, ê muugère kêe, âna é tâa goo Kériso‡.

Cimwü cèikî kà Paulo naa na aré

⁷ [Ê pwi pwéelaa bèepwiri na é wâgoojè, âna é pwacèwii] ê pâ wâdé, na dau maina ê wâri wèe. Êco na jè pwacèwii ê wâra jawé puu [na càcaa gò]. Â êkaa pwiri, na rà nye tâmogòori pâ âboro, pâ, càcaa me gée goojè, ê pàtamee na dau maina awé na tâa goojè; â nye me gée goo wà Pwiduée.

⁸ Üu, go§ nye dau tâa na aré ma tòina na diri pâ ére, êco na càcaa còogaio. Â nye ciburà pwa na go pidumapié, êco na go nye tà cimwü. ⁹ Rà nye ciburà pwa ê pwina èpà tòo, êco na wà Pwiduée, âna câé caa panuô. Â rà nye téurao naa napuu, êco na go nye cimadò còwâ. ¹⁰⁻¹¹ Êdiri pâ tòotù, âna go nye pipwabwàtio târa bà, ba kà Iésu. Ba pwacèwii na go tàgère pa naa na naiio pai bà kêe—ê naiio na ée mwa bà. Êco na go nye popa mwara naa good è pai wâro kêe còwâ. Â wà tèpa âboro, âna rà o còo pwiri.

¹² Â wiàna go pibwéka târa ma go bà, â târa ma tâa tàwà ê *âji wâro*. ¹³ Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri, pâ: *Go cèikî naa goo Pwiduée. Êkaa na go tùra. Psaume 116.10* Â ê cèikî bèepwiri, âna é cèikî kòo. Â êkaa pwiri na go picémara ê popai kêe.

É pawâroò còwâ ba go tâa gooé

¹⁴ Ba go tâmogòori pâ wà Pwiduée, âna é pawâro còwâ Pwi Ukai Iésu gée na aubà. Â ée mwa pawâroò còwâ, ba go tâa goo

† **4:4** Dernière phrase—Grec: Ba é pwi ânuru Pwiduée. **4:6** Genèse 1.3; Ésaïe

9.1; 2 Korénito 3.18 † **4:6** Ê muugère kêe, âna é tâa goo Kériso—Grec: Ê muugère kà Pwiduée, naa goro naporomee Kériso. **4:7** 2 Korénito 5.1 **4:8** 2 Korénito 1.8,

7.5 § **4:8** Go—Grec: Nous (pwacèwii bu, bà, é, jè naa na paicî). Êco na wà Paulo, âna é ina pâ muru na tèepaa tée, pwi apostolo. Ipaiwà naa na pâ nee tii 8–15. (Còo mwara note goo 2 Korénito 1.6.) **4:10-11** 1 Korénito 15.31 **4:10-11** Roma 8.36

* **4:12** Grec: Êkaa na é wakè pwâra bà, naa +good; â é wâro, âna é {tâa} goowà.

4:13 Psaume 116.10 **4:14** 1 Korénito 6.14

Iésu. Â ée mwa popajè naima ma wâguwà, ma jè cima arae. ¹⁵ Êkaa na *pwényunyuâariwà, na go tâa na aré. Â, na wârapwiri, â é pâ wâdé kâ Pwiduée, âna pibwiari† pâ. Â o wâru cè tèpa âboro, na rà o tâmogòori é pâ aupwényunyuâari kêe, na me gée goo é *pimeaari imudi kêe. Â rà o ipwaolé ma ipwamainae. Â o pimaina pâ é muugère kêe, ma é pai maina kêe‡.

Càcaa gòiri aré kâjè nabà

¹⁶ Gée goro diri [pâ aupwényu-nyuâari-bà] â o càcaa oratâjè. Ba wiàna jèe pitàbàtù§ boo còwâ é naiijè [ma ée pâra dâra é pwâra bà]; â napwa naa goo é âji wâro na wâgoojè, âna é pimaina too. ¹⁷ Â wiàna jè tâa na aré na pâ tòotù bëeni, âna càcaa maina, â o càcaa târa gòiri. Ba é pâ pwiibà, âna târa ipwabwâtijè, ba na o tâa tâjè é muugère. Â é muugère-bà, âna o dau maina awé, jii é pai tâa na aré kâjè nabà. Â é tà tâa jaajè dâra gòiri awé.

¹⁸ Êkaa na, jè cibwaa nama piâjimuru tâjè é pâ pwina jè còo goro du âraporomeejè. Ba o càra caa tà tâa awé. Â jè dau naa nümajè naa goro pâ muru na câjè caa còo goro du âraporomeejè. Ba pâ muru na rà o tâa dâra gòiri awé.

5

Naiiri âboro na bwaa âmué

¹ Ûna jè gère wâro ni gòropuu, â é naiijè, âna pwacèwii é wâ imwaano, na o mwa ténoori na jè tòotù. Êco na jè tâmogòori pâ, pwa é pwi wâ kâjè, na é wânidò *napwéretòotù. Ê pwi wâ-bà, âna é nye tà tâa awé, ba wâ bari kâ Pwiduée, â càcaa muru bari kâra âboro. [Ê pwi wâ bèepwiri, âna é naiijè na bwaa âmué].

² Nabàni, âna jè maagé còo, â jè càwé. Ba jèe dau gòo tâjè, ma jè tapacîri é naiijè* na o mwa naa tâjè, naanidò napwéretòotù.

³ [Ê naiiri âboro bèepwiri, âna é pwacèwii é jè ârabwée, na o mwa naa tâjè.] Â wiàna jè coona, â o câjè caa cicàpé na ara Pwiduée. Ba o naa târa é nyuâajè é naiié na bwaa âmué.

⁴ Ûu kaa. Ba ûna jè wâro ni gòropuu, â jè nye dau càwé kaa, goro pai maagé kâjè. Â wiàna càcaa nümajè naa tiâu ârabwée kâjè, êco na o mwa dau wâdé tâjè, na jè o tòpwütù é dòro

† 4:15 Pibwiari—Se répandre, s'élargir. Pipâra pâ. ‡ 4:15 Grec: Ba diri pâ pwi bèepwiri, âna tèepaa gée goowà, ba na é pipâra pâ é pimeaari imudi. Â o wâru tàpé na rà o pwamaina Pwiduée, naa na pwényuâa kêe. 4:16 Éféso 3.16 § 4:16 Pitàbàtù—Descendre, diminuer. Boo. 4:17 Roma 8.17–18 4:18 Kolosé 1.16

5:1 2 Korénito 4.7 5:2 Roma 8.23 * 5:2 Jè tapacîri é naiijè—Grec: Nümajè na jè coona é wâ bèepwiri. Naa na pâ nee tii 2–5, âna wâ Paulo, âna é naanaimari du ucina goo é naiijè—ucina goo wâ imwaano, ma ucina goo ârabwée kâjè.

ârabwée, ma jè coona jè ârabwée na bwaa jajau—[naiiri âboro] na o câ mwa caa bà!

⁵ Â nye wà Pwiduee, na é jèe pwabwàtijè, târa é wâro bèepwiri. Â é naa tâjè é Nyuâaê Pwicîri, ba na é pwi pâbéaa kêra é pâ aupwényunyuâari na é naa, â târa ma é *paâjupâra mwara pâ, jè o mwa cau tòpi diri é pâra pwi†. ⁶ Êkaa na wâdé na jè tà ciburà piêgòtùru ma ipwàdé!

Jè wâro na cèikî

Âjupâra pâ, na pâara na jè gére wâro na naiijè, naani gòropuu, â bwaa câjè caa pâji pitànaima ma Pwi Ukai. ⁷ Êco na jè wâro na é cèikî, â câjè caa wâro wiâra é pwina jè côo goro é du âraporomeejè. ⁸ Â wàépwiri é majoroé ma jè tà ciburà piêgòtùru ma ipwàdé. Ba wâdé tâjè na jè pâra gée na é pwi naiiri âboro bèeni, ba na jè pitànaima ma wà Pwi Ukai.

⁹ Â é pwina piâjimuru tâjè, âna, na jè mudàra ma wâdé tà wà Pwiduee wàijè—wiàna jè bwaa wâro [ni gòropuu] na naiiri âboro bèeni, é, wiàna jè pâra gée na. ¹⁰ Ba jè o cau coo ara Iésu Kériso, ba na é pitèijè. Â ée mwa ipâdi tâjè, wiâra é pwina jè pwa naani gòropuu, wiàna wâdé, é, wiàna èpà.

Go pame popai goro pinaanapô

¹¹ Pârajè na jè piaabòrijè na ara Pwi Ukai, ma dau papwicîriê. Napwa naa goo‡, âna go tà ciburà niimiri é pwiibà. Â wàé kaa pwiri, na go dau patùra pâ âboro, ba na rà pibiirà dèe. Â é tâmogòori é pwâranümoo wà Pwiduee. Â go wâari pâ, wâguwà mwara, âna guwà tâmogòorio bwàti. ¹² Guwà cibwaa niimiri pâ go ciburà pi-ina kôo. Nümoo co, na guwà ipwàdé gooò. Â go naa tàwà mwara, é bétòpi tà tèpa ipwamainarà—wàilà na rà pi-ina kêra, goro pâ muru na jè côo goro du âraporomeejè, â càcaa gée goo pâ muru na wâna pwâranümajè.

¹³ Pwiri [rà o ina pâ] go pigù, na go ina pwiri. Â wiàna wàrapwiri, â go pigù ba kà Pwiduee. Â wiàna go pwa goro tâmanga ma goro autâmogòorimuru, â go wàrapwiri, ba na guwà tòpi é popai kôo§!

¹⁴ [Napwa naa goo é pwina go pwa, âna] go nye pitère dàra é pimeaari kà Kériso, [naa na diri pâ ére]. Ba go tâmogòori pâ, caapwi pwi âboro, [wà Kériso] âna é bà ba kêjè diri. Êkaa na wàijè, âna jè jèe bà [naa goro é wâro kêjè béaa]. ¹⁵ Â jè cibwaa

† 5:5 2e phrase—Ê popai grec, âna pai ina wèe pâ, prémices ma garantie. 5:6 Héberu 11.13–16 5:8 Filipi 1.23 5:9 Kolosé 1.10; 1 Tésalonika 4.1 5:10

Ecclésiaste 12.14 ‡ 5:11 Gooò—Grec: Goobà. Êco na munaa é pi-inaê còwâ wà Paulo, naa na pâ nee tii 10 tiagoro nee tii 15. (Còo mwara note goo 2 Korénito 1.6.)

§ 5:13 Ba na guwà tòpi é popai kôo—Grec: Ba kàwà. 5:15 Roma 14.7–8

tà wâro ba kêjè co. Ba wiàna é bà wà Kériso ma pawâroé còwâ, â wiàna é pawârojè, â wâdé na jè wâro ba kêe.

Pinaanapô na é naigé mee Kériso

¹⁶ Êkaa na jèe câgo caa còo wà tèpa âboro, goro pai còo kà tàpè na càra caa tâmogòori wà Pwidueé* Béaa, âna go† mu wàrapwiri târa pai còo kòo wà Kériso, êco na nabàni, âna jèe câgo mwa caa wàrapwiri. ¹⁷ Ba wiàna é tâa goo Kériso wà pwi jè âboro, â [wà Pwidueé, âna é] tòpò naa gooé é wâro na bwaa âmuê. Â jèe tiàù diri pâ muru béaa. Êdiri pâ muru na wâni, âna bwaa po âmuê diri.

¹⁸⁻¹⁹ Ba wà Pwidueé, âna é jèe tòpò pinaanapô naa nabibiu kêjè ma wàé, na é naigé mee Kériso. Â é pwanauri é pâ èpà kêjè. Ba wàépwiri kaa é aunünüma kêe géé na biu, na é gére naame goo Kériso, naa jaajè tèpa âboro†. Â wàé kaa pwiri é wakè kòo, ba na go pame târa pâ âboro é popai goro é pinaanapô bèepwiri, ²⁰ naa na nee Kériso. Â wâguwà, âna guwà têre é popai, ba é todàwà wà Pwidueé, ba na o tâa tàwà é pinaanapô bèepwiri, naa nabibiu kàwà ma wàé.

Â go tacoo goowà, naa na nee Kériso, ba na guwà tòpi é popai§. ²¹ Ba wâdé tà Pwidueé na jè *târù na araé. Â é jèe pwa ma jèe târù, géé goo Kériso. Guwà têre é pwina é pwa ba kêjè wà Kériso. Ba pwi a ticè èpà kêe, êco na wà Pwidueé, âna é tòpò naa gooé, diri é pâ èpà kêjè, ba na é tòpò naa goojè diri é *târù ma pai wâdé kà Kériso*.

6

Tòpi pimeari kêe nabàni!

¹ Wâgo, âna bu wakè naima ma wà Pwidueé*. Êkaa na go tacoo goowà pâ, na guwà cibwaa ipwa-imudiri é pwina é naa tàwà wà Pwidueé, naa na *pimeari imudi kêe. ² Ba é jèe nye ina pâ:

*Na pwi pàara,
na go o pitòrigari,*

* **5:16** Goro pai còo... Grec: Wiàra é naiiri âboro. † **5:16** Go—é, Jè, é, Bà. Còo note goo 2 Korénito 1.6. **5:17** Roma 8.1; Galatia 6.15 **5:18-19** Roma 5.10 **5:18-19**

Roma 3.23-25 † **5:18-19** 3e phrase—Grec: Wà Pwidueé âna é tâa goo Kériso, ba na é wàrapwiri tà tèpa âboro. § **5:20** Grec: +Go pwi a-ipa popai naa na nee Kériso, ba pwacèwii na wà Pwidueé, na é patèrewà gooò. Êkaa na go tacoo goowà naa na nee Kériso, pâ, na guwà pinaanapô ma wà Pwidueé. **5:21** Hébéru 4.15 * **5:21**

Grec: Wà pwina câé caa tâmogòori é èpà, âna é pâ nau pwi èpà, ba na jèe pâ nau târù na ara Pwidueé. * **6:1** 1te phrase—Grec: Wàibà, âna bà wakè naima ma wà Pwidueé. Munaa é pi-inaé còwâ wà Paulo. Êco na matâra pâ, é pi-inarà ma wà pàra tèpa apostolo béé. Ipaìwà naa na pâ nee tii 1-13. (Còo mwara note goo 2 Korénito 1.6.)

6:2 Ésaïe 49.8

âna go o têregà.
 Â go o pitu tâgà,
 na tòotù na go pacoo.
 Â go o pa-udògà
 na pwi tòotù
 na go o mwa pitapwâina†.

Ésaïe 49.8

Â guwà tère, jèe tèepaa pwi tòotù-bà! Jèe nabà, na é upajè wà Pwiduée, [â é naa tâjè é *âji wâro jaaé]!

Aré kà Paulo goo wà Kériso

³ Càcaa nümoo na go nama tanoori é pâ âboro goro cè càrao, ba na rà cibwaa ina ba èpà é wakè kôo.

⁴⁻⁵ Bwa. Go nye paari, na diri pâ ére, pâ, go pwi âji ênawéna kà Pwiduée. Â wàépwiri na go dau gòo naa na pidàpwicâari, naa na pâ muru na èpà na wâru, na tèepaa mariô—é aré, ma ora, ma copwa, ma pai wâgotôo. Ba rà pâdio tèpa âboro, â rà tûo naa na karapuu. Â go mu uru géé nabibiu kâra pâ pubu âboro, na rà putâmu naa gooò. Â go nye tà ciburà wakè ba gòo, tiagoo na ticè nii kôo.

É pidàpwicâariê, â é tà wakè

⁶⁻⁷ Naa na diri é pâ pwiibà, âna go nye tà ciburà paari pâ, go pwi âji ênawéna kà Pwiduée, goro pai pitòimiriô, ma pai tâmogòorimuru kôo, ma pai pidàpwicâariô. Â go nye tà ciburà pitu târa pâ âboro, ma mearirà, géé na âji pwâranümoo. Â go nye tà wakè goro é pâtâmara é Nyuâaê Pwicîri. Â nye tàrù na go picémara pâ é Popai kêe. Üu, é càrao bèepwiri na *tàrù, âna pwacèwii é neemuru paa kôo, târa ipwamuruô, â târa nama pipâra pâ é *Picémara Wâdé.

⁸ [Na go wakè ba kà Pwi Ukai, â câgo caa ipacè naa goo é pwina rà niimiri wà tèpa âboro.] Ba wà pàra tàpé, âna rà inaô ba wâdé; â wà pàra tàpé mwara, âna rà inaô ba èpà. Â wà pàra tàpé, âna rà picagòtùo; â wà pàra tàpé, âna rà piècaario. Â wà pàra tàpé mwara, âna rà ina pâ, go pwi a pwâ; éco na go nye ina é âjupâra.

⁹ Â rà ina pàra tàpé pâ, càra caa tâmogòorio. Êco na dau wâru tàpé na rà tâmogòorio bwàti‡. Â pwa wârimuru tôo ba gòo, â pwa na go bà§. Êco na bwaa nye wâgo-ni, tàgére wâro.

† 6:2 Pitapwâina—Choisir, déterminer. 6:4-5 2 Korénito 11.23–27 6:6-7 1 Timotéo 4.12 6:9 2 Korénito 4.10 ‡ 6:9 2e phrase—é, Wà Pwiduée, âna é tâmogòorio bwàti. § 6:9 3e phrase—Grec: {Rà niimiri pâ go} gére bà.

¹⁰ Üu, go nye dau tâa na aré, êco na go nye tà ipwàdéé. Â wiàna ticé wâdé kôo ni gòropuu, â dau wâru pâ wâdé, na go tòpò naa na pâ pwâranümara âboro. Ba wiàna nye ticé kôo, â âjupâra pâ, kôo diri ê pâ muru.

¹¹ Ico tèpa béèò Korénito, go tàpiri tàwà ni ê pwâranümoo. Â nye ticé na go naapwàniri goowà, naa na diri ê pwina go ina tàwà. ¹² Ba dau wânümoo tàwà. Â [wiàna pwa cè pwina pitâa nabibiu kêjè, â munaa] câguwà caa wâdéario géé na âji pwâranümawà? ¹³ Go patùrawà ni, pwacèwii na guwà tèpa âji naîô. Â wâguwà, âna wâdé na guwà ipwacèwii, ma tòpio bwàti naa na âji pwâranüma!

Pâra jii tàpé na rà pwa na èpà

¹⁴ Guwà cibwaa ipiiwà, naa goo tàpé na càra caa cèikî naa goo Pwiduée. Ba càcaa pâri ma guwà wârori ê wâro kàra. Wànau? Pâri ma ru picaatâa ê wâdé ma èpà? Pâri ma ru picaatâa ê pwéelaa ma bàutê? ¹⁵ Pâri ma ru picaatâa wà Kériso ma wà Béliâl [*Caatana]? Pâri ma caapwi pai còo kà pwi a cèikî naa goo Pwiduée, ma wà pwina câé caa cèikî? ¹⁶ Dà cè pwina ipaiwà naa goo ê pâ ânuuru duée*, ma ê wâra pwapwicîri kà Pwiduée? Bwa! Ba wàijè, âna jè wâra pwapwicîri kà Pwiduée, na é wâro. Ba é jèè ina pâ:

Go tâa jaa pwi Ba bèeni.

Â bu picaapâra.

Go o mwa pwi Pwiduée kêe.

Â ée mwa pwi Ba kôo.

Lévitique 26.12; Ézékiel 37.27

¹⁷ Â é ina mwara wà Pwi Ukai Pwiduée pâ:

Guwà pâra jiià.

Guwà pwa-ité tâa.

Naaco pâ tûâ kàra,

tûâ na dau miiri.

Â go o mwa tòpiwà.

Ésaïe 52.11

¹⁸ *Go o mwa pwi caa kàwà,*

6:13 1 Korénito 4.14 **6:14** Éféso 5.11 **6:16** Lévitique 26.12; 1 Korénito 3.16

* **6:16** Ânuuru duée—Idole. Còo Ânuurumuru naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii. **6:17** Ésaïe 52.11; Auinapàpari 18.4 **6:18** 2 Samuel 7.14; Jérémie 31.9

â guwà o mwa tèpa naîô†,
 paa ma ilàri.
 Wâgo Pwidueé
 na dau pwa nii kôo,
 naa gòro diri pâ muru. Nabwé!

2 Samuel 7.8,14

7

¹ [Wà Pwidueé, âna é] ina pâ muru bèepwiri, co tèpa gòrobéeò, ba kâjè [wàijè tèpa naîê]. Êkaa na, wâdé na jè pitâiti jii ê pâ muru, na tubaèpâ ê naiijè ma pwâranümajè. Wâdé na jè cèitiri ê èpà géé na wâro kâjè, ma jè dau papwicîriê.

Ipwàdéé kà Paulo goo tàpé Korénito

² Guwà naa cè autâa kôo, naa na pwâranümawà. Ba câgo mu caa piwâmi cè jè ârapàarawà. Â câgo mu caa ipa-imwüru cè jè âboro jii ê cèikî kêe. Â câgo mu caa pwâgàriwà, ba na go popa cè muru jiiwà.

³ Wiàna go ina pwiri, âna càcaa târa pitòtiwà. Ba âjupâra na go jèe nye ina pâ, guwà tâa na pwâranümoo. Â o nye ciburà wârapwiri, wiàna jè bwaa wâro, é wiàna jè jèe bà. ⁴ Dau maina ê cèikî kôo, naa goowà. Ba dau wâdé tôo ê wâro kàwà, â go pwamainawà [goo ê cèikî kàwà]. Â guwà dau pagòo-o naa na diri pâ aré kôo, êkaa na go dau ipwàdéé.

⁵ [Go wâjué còwâ naa goo i pwi ia go ina]: Na ia go tèepaa naa na province Macédoine, â nye ticè nao kôo. Ba wâru pâ wià ma pwéretòotù béaa kôo. Ba wâgòroigé, âna go pâmari tàpé na rà cicarao. Â wâna pwâranümoo, âna maina pai wâgotôo.

⁶ Êco na wà Pwidueé, âna é pwi a dau pagòo wà pwi âboro na ticè nii kêe. Â é nye pagòo-o, ba é panuâ medario wà Tito. ⁷ Go ipwàdéé goro pai tèepaa kêe medario, â go dau ipwàdéé goro ê jèkutâ kêe goowà. Ba é piwiâ tôo pâ, guwà dau pagòoé. Â é ina mwara pâ, dau nümawà na guwà còo còwâ, â guwà tà tapaciô. Â guwà po dau tòina [goro ê pâ muru na tèepaa tôo naa jaawà]*. Â é pwa jèkutâ tôo goro ê pimeaari kàwà ba kôo, â dau nümawà na guwà pitu tôo ma pwamuruô. Â dau imaina pâ ê ipwàdéé kôo.

† **6:18** Guwà o mwa tèpa naîô—Popai na é mara ina wà Pwidueé goo pwi Mesia co. (Còo 2 Samuel 7.14.) Êco na wà Paulo, âna é naanaimari ê popai bèepwiri, bau ê popai na me géé na Ésaie 43.6–7 tèpa naîô, paa ma ilàri, ba na é paari pâ, wàijè diri na jè cèikî naa goo Iésu, pwi Mesia, âna jè cau tèpa naî Pwidueé, â tâa tâjè diri pâ aupwényunyuaari kà tèpa âji naîê. **7:5** 2 Korénito 2.13 * **7:7** Ê pâ muru na tèepaa tôo naa jaawà—Wà pwi jè ârapàara tàpé Korénito, âna é dau picocoori wà Paulo. (Còo 2 Korénito 10.7.)

Go ipwàdée ba guwà biiwà

⁸ Tèpa béèò wée, go tâmogòori pâ, guwà tàpo tòina, goo i tii kôo†, naa na jè ji pàara. Â wâgo mwara, âna go tàpo pinünüma còwâ, na jè ji pàara. Êco na nabàni, âna câgo mwa caa niimiri còwâ. ⁹ Bwa, go ipwàdée. Â càcaa géee goo pai tòina kàwà, â nye géee goo na guwà jèe pinünüma ma guwà biiwà còwâ. Ba muru na dau wâdé tà Pwiduée. Â go còo pâ, i pwi ia go wii, âna càcaa èpà tàwà.

¹⁰ Ba [câjè caa tà niimiri còwâ] ê tòina na wàrapwiri, na é naa tâjè wà Pwiduée. Ba é naa, ba na jè pinünüma ma pitòotéri ê wâro kâjè. Â ê tòina bèepwiri, âna é pame pai udò kâjè [naa na *âji wâro]. Êco na, wiàna jè tòina, â câjè caa biijè, âna muru na èpà‡. Ba jè tà ciburà pâra dâra bà, dâra gòiri, iti jii Pwiduée.

¹¹ Tèpa béèò wée, guwà jèe còo cai ê pwina é pwa wà Pwiduée ba kàwà, goro pai tòina kàwà. Wàéni: Guwà ègò, ba na guwà coo iti jii wà pwina é inaô ba èpà§! Jèpwi: Guwà putamu naa gooé! Jèpwi: Nümawà na guwà pwa wârimuru tée! Jèpwi: Wâgotàwà, ba guwà péa pwa jè muru na càcaa wâdé! Jèpwi: Dau nümawà na guwà còoô [ba na guwà patâmarù pwâranümoo]. Jèpwi: Guwà paari pâ, càcaa wâguwà na guwà pwa na èpà, na pwi pàara-bà.

¹² Na ia go wii tàwà i tii bèepwiri, âna càcaa târa ma go pitòti wà pwina é pwa na èpà, é, târa ma go pwamuru pwi jè âboro*. Â nye nümoo na é nye paari tàwà wà Pwiduée, pâ, go âji tâa na pwâranümawà. Ba guwà nye pò ma ipwamuruô kaa. ¹³ Â wàè kaa pwiri ê pwina pagòo-o.

Go ipwàdée géee goo Tito

Jèpwi mwara, co tèpa béèò: Go dau ipwàdée, ba guwà nama é ipwàdée wà Tito. Ba guwà [cau tòpié bwàti, â guwà] pagòoé ma patâmarù ê pwâranümee. ¹⁴ Ia go pi-inawà ba wâdé tée. Â câguwà caa pwa ma go pitòotéri auniimiri kôo, naa goowà. Êkaa na i pwi ia go ina tée, âna popai na âjupâra, pwacèwii na go nye ciburà ina tàwà ê âjupâra.

¹⁵ Napwa naa goo wà Tito, âna dau wânümee tée wâguwà. Ba é ina pâ, guwà tòpié, naa na tòimiri ma ipakîri, â guwà dau pitêre dèe. Wàé kaa pwiri ê majoroé ma dau maina too

7:8 2 Korénito 2.4 † **7:8** I tii kôo—Tii na ia é pwa, ba na é patùrarà ba gòo. Caa caa ina bétapoo tii tà tàpé Korénito, na tâa na Tii Pwicîri. (Còo 2 Korénito 2.1–3.)

7:10 Mataio 27.3–5; Hébéru 12.16–17 ‡ **7:10** 4e phrase—Grec: Ê pikîri na me géee goo {pâ géaa kâjè naani} gòropuu. § **7:11** Guwà ègò, ba na guwà coo iti jii wà pwina é inaô ba èpà—Grec: Guwà ipamuruwà.

* **7:12** Pwi jè âboro—Pai ina wèe pâ wàè, Paulo.

ê pimeaari kêe ba kàwà. ¹⁶ Ûu, go nye dau ipwàdéé kaa, co tèpa bééò, ba pâri ma go pûra naa goowà, naa na diri pâ muru.

bépitu ba kà tèpa cèikî wâ iérusaléma

8

(Naporomee 8–9)

Rà dau naa tèpa Macédoine

¹ Tèpa bééò naa goo Kériso, wâdé na guwà tâmogòori é waké na é pwa wâ Pwiduée gée goro é *pimeaari imudi kêe, naa na pâ wâra pwapwicîri, wâna province Macédoine*. ² Ba rà po dau tâa na aré wâ tèpa cèikî wê, â po dau ticè kàra. Êco na rà tà tâa na é ipwàdéé, â rà nye tà naa, naa goro piticèmururu naa goo [ê wâdé kàra]. ³ Â wâgo âna go *paâjupâra pâ, rà naa é pwina tà tàra. Â rà naa piwéna jii. Âna nye ticè âboro cèna é tacoo goorà pâ, na rà naa.

⁴ Pwa jèpwi mwara: Nye wàilà na rà tacoo goòò, ba na pwa cè kàra gée goo é bépitu na jè naa, ba kà tèpa cèikî wâ *Iérusaléma. ⁵ Â é pwina rà naa, âna o dau wénari é pwina go cipacîri gée goorà. Ba rà nye pipanuâra diri tà Pwi Ukai. Â gée na càué, â rà pipanuâra còwâ tòò, ba rà pitère dâra é câbawâdé kà Pwiduée.

⁶ [Napwa naa goo é bépitu ba kà tàpé Iérusaléma, âna] nye wâ Tito, na é tapoo é waké bèepwiri. [Â wàé na é pagòowà mwara, na guwà pa cè nakake kàwà gée goo.] Êkaa na, go ina tée pâ, wâdé na é pagòowà mwara, ba na guwà tubanabwé é auniimiri kàwà. ⁷ Ba [wâ Pwiduée, âna é] dau imeaiwà, goro pâ wâdé na wâru, naa diri pâ ére—é cèikî, ma é pwâratùra, ma é aupicòoina, ma é nii, ma é pimeaari. Â guwà tà tàcî; â dau maina é pimeaari kàwà ba kòò†. Â wâdé mwara na guwà dau imeai pàra tàpé, ma naa, naa goro piticèmururu naa goo.

⁸ Wiàna go ina pwiri, â câgo caa tacoo goowà. Â go nye ina tàwà co pâ: Ê pàra wâra pwapwicîri, âna nye bura tàra na rà pitu naa na ipwàdéé. Â go naa tàwà é pai pwa wèe bèepwiri tàra ma paari pâ, é pimeaari kàwà, âna âjupâra. ⁹ Ba guwà mwa tâmogòori pâ, wâ Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, âna é nye ipanuâé imudi tàwà. Ba dau wâru pâ wâdé kêe [naa *napwéretòotù]. Â é panuâ diri, ba na tâa tàwà é pâ wâdé na wâru [na ara Pwiduée].

8:1 Roma 15.26; 2 Korénito 9.1–2 * **8:1** Pâ wâra pwapwicîri... Pâ wâra pwapwicîri na é tòpò wâ Paulo naa na du ville Filipi ma Tésalonika, ma pwiri wâ Bérée mwara. (Còo Apostolo 16–17.) **8:7** 1 Korénito 16.1–2 † **8:7** Dau maina é pimeaari kàwà ba kòò—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Dau maina é pimeaari kòò ba kàwà. **8:9** Mataio 8.20; Filipi 2.6–7

Naa wiâra pwina tâa tâwà

10-11 Naja géeilu, âna wâguwà na guwà tèpa mara niimiri pâ, na guwà pitu tà tâpé Iérusaléma. Ba caapwi pwâranümawà naa goo. Üu, guwà jèe niimiri, â guwà pò ma pwa. Â wàèni é auniimiri kôo: Wâdé na guwà awài, ma guwà tubanabwé é pwina guwà jèe tapoo, wiâra é pwina tâa tâwà. ¹² Ba wiàna jèe naa, géé na âji pwâranümajè, â é pwina jèe naa, âna wâdé tà Pwiduée. [Ipaìwà wiàna maina, é, wiàna kîri.] Ba câé caa ina tâjè pâ, jèe naa é pwina tiâu jaajè.

¹³ Câgo caa ina pâ, guwà nama gòo ma tòina é wâro kàwà târa ma ticècoé é pai wâro kà pàra tâpé. Wâdé co, na pwa cè kàwà, â pwa kàra mwara. ¹⁴ Ba nabani, âna wâru tâwà pâ muru; â wàilà, âna nye ticè. Â wâdé na guwà pitu târa, ba, na jèe tòotù, âna o ticè kàwà, â o wàilà na rà o mwa pitu tâwà. [Â, na tòotù bèepwiri, â o cai pwa kàwà.] ¹⁵ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Wà pwina é dau piûnya, âna o ticè upûuê†; â wà pwina é tàpo piûnya ba kîri, â o câé caa copwa.* Exode 16.18

É tà pa i âraimeai wà Tito

¹⁶ Go pwaolé tà Pwiduée [goro é pimeaari imudi kêe]. Ba é tòpò naa na pwâranüma wà Tito, é pimeaari ba kàwà, na é pwacèwii é pimeaari kôo ba kàwà. Ba dau nümee na é pitu tâwà. ¹⁷ Üna go ilari jiié pâ, na é pâ nau caiwà, â é tòpi naa na ipwàdéé, ba dau wâdé tée.

¹⁸ Â go mwa panuâé paé, ma pwi jèe a cèikî bée. Wà pwiibà, âna pwi âboro na rà inaé ba wâdé diri tèpa wâra pwapwicîri, géé goo é wakè kêe, na é picémara é *Picémara Wâdé. ¹⁹ Â rà jèe pitòrigarié, ba na ée mwa pâra wiâo naa Iérusaléma, na go popa paé é âraimeai. Â wàépwiri é pai piênawéna kôo, tà Pwi Ukai, târa ma o pwamainaé. Â wàépwiri mwara, na go paari é âji pwâranümoo.

²⁰ Dau wâru é mwani bèepwiri [géé goo na rà jèe naa, naa goro piticémuru naa goo]. Â go o ipwacôoco, ba o péa pitòtio goo, é mwani-bà. ²¹ Ba go mudàra é pwina wâdé tà Pwiduée, ma tèpa âboro mwara.

²² Napwa naa goo pwi jèe béeò na go panuâé paé ma tupéeni, âna dau pwi a pitu tâjè [â é pwi a pitère dâra]. Â go dau cèikî naa gooé. Â wàé, âna é cèikî naa goowà, â po dau wâdé tée, na é pitu tâjè diri. ²³ Napwa naa goo wà Tito, âna é pwi bére wakè kôo ba kàwà. Â wà tupédu ârailu, âna wà tèpa wâra pwapwicîri

na rà panuâru paé. Â rà cau wakè târa ma o pwamaina wà Kériso.

²⁴ Â [guwà tòpirà bwàti, â] guwà paari târa ê pimeari kàwà. Ba go jèe pi-inawà ba maina târa pâ wâra pwapwicîri. Â wâdé na rà tâmogòori ê âjupâra goo pwiîbâ.

9

Go dau inawà ba wâdé târa

¹ Âjupâra pâ, càcaa pâri ma go wii tàwà goro ê âraimeai ba kà tèpa cèikî wâ *Iérusaléma. ² Ba go tâmogòori pwâranümawà. Â go jèe pi-inawà ba wâdé tà tàpé Macédoine. Ba go ina târa pâ, wâguwà, tèpa cèikî géé na province Akaïe, âna guwà mara ipwabwàtiwà, â guwà jèe tapoo naa bépitu kàwà, naa naja géeilu. Â wâru géé goorà, na dau pagòorà, târa ma rà ipwacèwiiwà.

³ Êco na go panuâ paé tàwà i tèpa âracié béeò, ba na rà pitu tàwà, ba na guwà dau pibwéka. Ba go jèe nye ina tà pàra tàpé [pâ, guwà jèe ipwabwàtiwà]. Â càcaa wâdé wiàna piticèmuru naa goo ê pai pi-inawà kôo ba wâdé! ⁴ Ba géé na càué, â rà o pâra wiâô naa jaawà, wà pàra tèpa Macédoine. Â wiàna rà pâmari pâ, câguwà caa pibwéka, â go o kamu, â o dau maina pwâra kamu kàwà mwara.

⁵ Wàé kaa pwiri, na go mara panuâ paé tàwà i tèpa âracié bére wakè kôo. Â rà o mwa pa é pâ âraimeai kàwà, na guwà jèe mara ipwabwàti. Â [wiàna bà me ma wà tèpa Macédoine, â] rà o côo pâ, é âraimeai kàwà âna me géé na âji pwâranümawà, â càcaa géé goo cè pai tacoo goowà kôo.

Naa, naa na ipwàdéé

⁶ Wàépwiri é pwina go tàgére ina tàwà: Wà pwina é picâmi ba kîri, â é nye piûnya ba kîri. Â wà pwina é picâmi ba maina, â é nye piûnya ba maina.

⁷ Wâdé na jèe naa, géé na âji pwâranümajè, ba na o nye ticè pitacoo goojè, â ticè iau. Ba wâdé tà Pwiduée, wà pwina é naa, naa na ipwàdéé. ⁸ Ba wàé, âna ée mwa naa tàwà é pâ na jèpapara wâdé kêe. Â é naa, naa goro piticèmuru naa goo. Â o ciburà tâa tàwà, diri pâ muru na pâri târa é wâro kàwà. Â o dau wâru tàwà jii pwiri, ba na o âraimeai kàwà, ba kà pàra tàpé*. ⁹ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri [goo pwi âboro, na é papwicîri wà Pwiduée] pâ:

É naa imudi
tà tàpé na ticè kàra.
É dau uri arapwüru.
É pai wâdé kêe,
âna dâra gòiri.

Psaume 112.9

O mwa pwényunyuaâriwà

¹⁰ Ê arapwüru kà pwi a picâmi, âna me gée goo Pwiduée. Â nye wâé, na é naa tâjè ê utimuru kâjè. Â ée mwa naa tàwà cè arapwüru, â ée mwa pacipu. Êpwiri na o dau nama wâru cè pwâra wakè na wâdé.

¹¹ Üu, ée mwa naa tàwà, naa goro piticèmururu naa goo†, ê pâ na jèpapara wâdé. Â guwà o mwa caa naa cè kà pàra tàpé. Â o wâru cè tèpa cèikî [gée Iérusaléma] na rà o ipwaolé tà Pwiduée, goro ê pâ âraimeai kàwà, na bà pa pâ tàra. ¹² Wâé kaa pwiri ê pai pwa wèe, ma guwà piênawéna kàra. Ba guwà naa tàra ê pwina tiàu jiiirà.

Muru na piwéna pwiri, â guwà o pagòora, ba na rà dau ipwaolé tà Pwiduée. ¹³ Â guwà paari ê pai pitère dâra kàwà ê *Picémara Wâdé kà Kériso. Ba guwà ipâdi imudi ê pwina tâa tàwà, tà tèpa cèikî wâ Iérusaléma, ma wâ diri pàra tàpé mwara.

Üu, rà o còo mwara pâ dau pwamuru naa goo ê pai piênawéna kàwà, ba kàra. Â rà o pwamaina Pwiduée goo, ¹⁴ ma pwaolé tée, gée goro ê wâdé kêe na dau maina, na é jèe naa tàwà, naa goro piticèmururu naa goo. Â rà o dau pwapwicîri tée, ba kàwà, ba dau wânümarà tàwà.

¹⁵ Wâdé na jè pwamaina Pwiduée, goro Pwi âraimeai kêe‡, na pièdò ma wéna, na pwacoé na jè ina!

ipwamuruê kà paulo jii tèpa pitòtié

10

(Naporomee 10–12)

¹ Pwa pàra tàpé [gée goowà] na rà ina pâ, po dau gòo ê pwina go tûâri tàwà, na pàara na jè piwâiti na; â go po dau pwi a piwâ, â ticè nii kòo, na go tâa jaawà! Â ni, âna wâgo Paulo, âna go popa ê pai pipakîri, ma pai moo kà Kériso, ba na go tacoo goowà [pâ, na guwà tàpo tàmaariô].

9:10 Ésaie 55.10 **9:11** 2 Korénito 1.11, 4.15 † **9:11** Naa...naa goro piticèmururu naa goo—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Naa imudi. ‡ **9:15** Pwi âraimeai kêe—Wâ Iésu Kériso, é, ê pai caajuri tèpa Juif ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif. Wâéni èreè: Wâ Pwiduée, âna é pwi anaa, ma pwi apimeai, â wiàna rà pimeai ma naa, naa goro piticèmururu naa goo, wà tèpa âboro, â na wàrapwiri goo Pwiduée. **10:1** 1 Korénito 2.3

² Tàpéebà! Guwà tère, ba go péa tà dau tùra ba gò, ûna go tèepaa mariwà! Wà pàra tàpé gée jaawà, âna rà niimiri pâ é wâro kôo, âna câé caa pi-itê* jii tèpa âboro gòropuu na càra caa tâmogòori Pwiduée. [Rà ipwacôoco, ba rà o mwa tâmogòori bwàti pâ] go po dau pwi âboro gòo!

³ Wiàna go nye pwi âboro gòropuu, âna câgo caa pwaduwa kà pàra tàpé. ⁴ [Ba go wakè ba kà Pwiduée, â é wakè kôo, âna pwacèwii é paa.] Â é pâ neemuru paa na go cipa, âna càcaa neemuru paa kâra âboro. Ba é nii kâra, âna me gée goo wà Pwiduée, ba naa ténoori é wârâgu [kà Caatana]. Â, naa tédidiri é pâ auniimirimuru na pwâ ⁵ kà tàpé na maina nûmarà — auniimiri na câmoorirà, ba na càra caa tâmogòori Pwiduée. Â go ipaa, târa ma o tòotéri é pwâranûmara âboro, ba na rà o pitère dà Kériso.

⁶ Wârû tàpé jaawà, na rà jèe pitère dà Kériso. Êco na nye wârû mwara, tàpé na tàutàra na rà pitère dèe. Â wà tàpé bèepwiri, âna go o jèe tàpo pwa wârimumu tàrà†.

Jèe naa tôo pitûa naa gòwà

⁷ Wâdé na guwà còo bwàti pâ muru‡! Pwa pwi jè âboro§ jaawà, na [é picocoorio, â é dau pi-ina kêe, â] é ina pâ é pwi âboro kà Kériso. Â jèe wâdé. Êco na wâdé na é niimiri pâ wâgo mwara, âna go pwi âboro kà Kériso. ⁸ Â wâgo, âna tâa tôo é pitûa naa gòwà, na me gée goo wà Pwi Ukai.

Pwiri [guwà niimiri pâ] go po dau pi-ina kôo goo pwiri? Êco na câgo caa kamu goo. Ba é pitûa bèepwiri, âna târa ma go pitu tàwà ma pagòowà, â càcaa târa ma go tubaèpà tàwà. ⁹ Â guwà cibwaa niimiri pâ, wâdé tôo na wâgotàwà, na go wii tàwà.

¹⁰ Napwa naa goo wà pwi âboro-bà, âna é ina pâ: «Ê pâ tii kà Paulo, âna nye dau gòo kaa, êco na, na é wânabibiu kâjè, âna é pwaduwa kâra mimi, ba câé caa tâmogòori ina popai.»

¹¹ Ipwacôoco, co pwiini! Ba wiàna go mwa wâjaawà, âna go o dau gòo, pwacèwii é tii kôo!

Go pi-ina co wakè kà Pwiduée

¹² Wà tèpa âboro na wârâpwiri, âna rà niimiri pâ po dau pwamuru naa goorà. Â gona rà niimiri pâ ticèmururu naa gooò*? Â wâdé. Ba rà tèpa pigù, ba rà picâmurirà còwâ. [Â càra

10:2 1 Korénito 4.21 * **10:2** Ê wâro kôo, âna câé caa pi-itê... Grec: Go pâra wiàra é naiiri âboro. **10:4** Êfeso 6.13–17 † **10:6** Grec: +Go pipwabwàtio, ba na go naa wârimumu tà tàpé na càra caa pitère dàra. ‡ **10:7** Wâdé na guwà còo bwàti pâ muru—é, Guwà pitèi wiàra é pwina guwà còo goo du âraporomeewà. § **10:7** Pwi jè âboro—é, Pàra tàpé. Pwiri pâ nee tii 7–11 âna rà ina pwi caapwi âboro, na é pwi apacâmuri pwina apwâ, é pwiri rà ina pàra tèpa âboro. **10:8** 2 Korénito 13.10

* **10:12** 2e phrase—Grec: +Câgo caa picâmuribà ma wàilà.

caa ucâri ê wâro kà tàpé na pwamuru naa goorà.] ¹³ Rà pi-ina kàrà†, naa na pâ ére na wâru, na ticè tàrù kàra naawê.

Â wâgo, âna go pi-ina kôo co, goro ê wakè na é naa tôo wà Pwiduée‡. Â wàè na é jèe naawà tôo, ba na go wakè nabibiu kàwà. ¹⁴ Nye pwa tàrù kôo, ma go pi-ina kôo§. Ba wâgo, na go mara pame tàwà ê *Picémara Wâdé goo Kériso. ¹⁵ Â wâguwà na guwà aupwanapô kôo, â câgo caa pi-ina kôo, gée goo ê aupwanapô na é wakèri wà pwi jèpwi. Â go wâari pâ, guwà o inaô too*, wiàna é pimaina too ê cèikî kàwà. ¹⁶ Â gée pwiri, â go o picémara pâ, ê Picémara Wâdé, naa na pâ pàra ére na wâiti jiiwà. Â o ticè pai pwa wèe, ma o pitòtio pâ, go wakè co, naa na aupwanapô kà pwi jèpwi.

¹⁷ Wà pwina nūmee na é pi-ina kêe, â wâdé na é ina co nee Pwi Ukai. Jérémie 9.23 ¹⁸ Wàilàapà wà pwina pwamuru naa gooé? Càcaa pwina é po pi-ina kêe co! Â nye wà pwina é ina wà Pwi Ukai pâ, pwamuru naa gooé.

11

Paulo ma tèpa apostolo a pwâ

¹ Pwiri [guwà tà niimiri pâ] go tura pwacèwii pwi a pigù? Â wâdé, â guwà pidàpwicâariwà naa gooò!

² [Â pwiri guwà niimiri pâ] go piboo goo cè pàra tàpé, goowà? Â wiàna wàrapwiri, â go pwacèwii Pwiduée. Ba guwà pwacèwii tô èpo ilàri dopwa, ma dau jajau. Â go jèe mara ina tà Kériso pâ, go mwa panuâwà tée, ba na guwà piéa ma wàè. Êni, âna guwà piiwà naa gooé [ba guwà tèpa âboro kêe] â câguwà caa tèpa âboro kà pwi jèpwi.

³ [Tiagoro nabà, âna *tàrù ma âjupâra ê pai pâra kàwà wiâ Kériso.] Guwà ipwawaiwà! Ba o péa ipa-imwüruwà, ma wâiti jii Kériso ê pwâranümawà. Ba [wà *Caatana] i Dòèa biu, âna é pwâgàri wà Éva*, â é ipa-imwüruê.

⁴ Na ia, go picémara tàwà Iésu [Kériso, â guwà tòpi popai kôo]. Êco na nabà, âna guwà dau awài, goro tòpi pwi jè 'Iésu', na rà picémara wà pàra tàpé. Â guwà itàa, ba na guwà tòpi cè jè 'nyuâa' na é pi-ité jii ê âji Nyuâaê Pwicîri, na ia guwà jèe mara

10:13 Roma 12.3 † **10:13** Rà pi-ina kàra—Grec: +Â câgo caa pi-ina kôo...

‡ **10:13** 2e phrase—Grec: +Go popa, ba na câmu kôo, ê picée na ia é tòpò wà Pwiduée {naa goro wakè kôo}. § **10:14** 1re phrase—Grec: Â câgo caa pâiti jii é

picée, pwacèwii naa +câgo caa tèepaa me dariwà. * **10:15** Guwà o inaô too—é, O pimaina too ê wakè kôo jaawà. **10:17** 1 Korénito 1.31 **10:18** 1 Korénito

4.4 **11:2** Éfésò 5.26–27 **11:3** Genèsè 3.4,13 * **11:3** Éva—Tô wàdà Adamu, pwi apâbéaa kà tèpa âboro naani gòropuu. (Còo 1 Timotéo 2.13–15.) **11:4** Galatia 1.8–9

tòpi jiio. Â pwacèwii ê pai tòpi kàwà ê pwi ‘picémara wâdé’, na câé caa âji *Picémara Wâdé.

⁵ Wà tàpé na rà inapàpàri ê pâ pwiibà, âna rà ina pâ rà tèpa ‘*Apostolo maina’. Â gona wâgo wàa†? ⁶ Pwiri âjupâra pâ, câgo caa pwi a tura bwàti. Êco na go pwi a tâmogòori wà Pwiduée [bau ê pâ wâdé kêe]. Â go ciburà paari ba pwéelaa ê pâ pwiibà, naa na diri pâ muru na go pwa.

Câgo caa iluuriwà

⁷⁻⁸ Ūna go picémara tàwà ê Picémara Wâdé me gée jaa Pwiduée, â câgo caa ilari jiiwà pâ, na guwà pitu tóo goro cè mwani. Ba nye pàra wàra pwapwicîri na rà naa mwani kôo. Â, na go wakè jaawà, âna pwacèwii na go popa jiiirà, ba na go naa tàwà. Go wàrapwiri târa ma ipakîriô na arawà, ba na o ipwamainawà. Â wànu? Pwiri guwà niimiri pâ èpà ê pai pwa kôo tàwà?

⁹ Nye pwa pàra pàara na ticè mwani kôo, â câgo caa iluuriwà goo. Â nye wà tèpa cèikî béejè wâ Macédoine, na rà pame bépitu tóo. Ūu, câgo caa mu ilari jiiwà cè muru. Â o câgo mwa caa ilari còwâ. ¹⁰ Â câgo caa piwâ na go pi-ina kôo, goo ê pwiibà, na diri é ére gée goo Akaïe. Ūna go ina pwiri, â é *paâjupâraô wà Kériso. ¹¹ Â gona guwà niimiri pâ, câgo caa meaariwà, [gée goo cè pai càcaa ilari cè jè muru jiiwà]? Guwà cibwaa niimiri pwiri! Ba wà Pwiduée, âna é nye tâmogòori pâ, go po dau meaariwà.

Rà tèpa ênawéna kà Caatana

¹² Wàépwiri ê majoroé ma o câgo caa tòpi cè jè muru jiiwà†. Ba câgo caa panuâ tà tèpa pwâ, cè pai pwa wèe, ma rà ina pâ, go ipwacèwiirà. ¹³ Ba wà tàpéebà, âna rà ina pâ, wà Kériso, âna é panuàrà pâ, ba na rà tèpa apostolo kêe, ma tèpa ênawéna kêe. Êco na rà tèpa ipawâmi ma tèpa pwâ. Â rà nye po gòmapwa co.

¹⁴ Guwà cibwaa pò goo pwiibà! Ba wà pwini Caatana, wà pwi a pwâ, âna é gòmapwa ma é pwi *angela na é pwéelaa. ¹⁵ Â wà tèpa ênawéna kêe, âna rà gòmapwa mwara, ma rà pwa ê pwina wâdé. Êco na, [na jè tòotù, âna] rà o tòpi é wârimuru, wiâra ê pâ tûâ kàra [na èpà].

É tâa na aré goo wà Kériso

¹⁶⁻¹⁹ Go ina tàwà mwara pâ: Guwà cibwaa niimiri pâ go pigù, na go patùrawà. Êco na, wiàna wàrapwiri ê auniimiri

11:5 1 Korénito 15.10; 2 Korénito 12.11 † **11:5** Â gona wâgo wàa?—Grec: Â go niimiri pâ, pwamuru naa good wâgo mwara. **11:6** 1 Korénito 2.1,13

11:7-8 1 Korénito 9.18 **11:7-8** 2 Korénito 12.13; Filipi 4.15–16 † **11:12** 1re phrase—Grec: Ê pwina go pwa, âna go o mwa tà coo gòbèrèe.

kàwà, â wâdé, ba guwà naa tôo ê pai pwa wèe, ma go tàpo pi-ina kôo, pwacèwii pwi jè a pigù. Ba wâru tàpé na rà wàrapwiri, â ni, âna go pwacèwiirà mwara. Êco na, wiàna go pwa, â é popai kôo ni, âna popai kà pwi a pigù, â càcaa popai na me gée goo Pwi Ukai. Â wâdé na guwà pidàpwicâariwà good, ma tòpi é pwina go ina, wâguwà na [guwà niimiri pâ] guwà tèpa tâmogòorimuru—wâguwà, na ia guwà po dau wàcî goro tòpi [é popai] kà tèpa âji a pigù.

²⁰ [Ba wà pwi jè ârapàarà, âna é piwâmiwà goro é pâ popai na é pame dariwà.] Â guwà panuê ma é pitûâ kàwà, â é piiwà, ba na guwà tèpa *ênawéna kîri kêe. Â é pa mwani kàwà, â é uti é pwâra wakè kàwà. Â, [na é wàrapwiri tàwà, âna] é tàgére piècaariwà, ba maina nümee. Â é [dau pwawà, pwacèwii na é] tamagéri upwaéwà goro popai kêe. Êco na guwà nye ipwàdéé goo wà pwiibà!

²¹ Â wâgo, âna câgo caa wàrapwiri. Pwiri wâdé na go kamu goo? Ba guwà ina good pâ, ticè nii kôo. Â nye wâdé. Guwà jèe niimiri cai§.

Wà pwiibà ma wà tèpa bée, âna rà gòo goro pi-ina kàra*. Â, na wàrapwiri, wâdé na go gòo, ma go tàpo pi-ina kôo. [Â wiàna go pwa, â go tâmogòori pâ, go] pwacèwii pwi a pigù.

Go dau piênawéna kêe jiiirà

²² Gona [rà pi-ina kàra pâ] rà tèpa âboro gée goo é Ba kà tèpa *Héberu? Wâgo mwara. Â [tâa tàra é pwapwicîri kà] tèpa *Isaraéla? Wâgo mwara. Rà tèpa gòobàra *Abéraama? Wâgo mwara. ²³ Rà [ina pâ rà] tèpa ênawéna kà Kériso? Wâgo mwara, ba dau maina é pai piênawéna kôo jiiirà. (Na go ina pwiri, âna go tûra pwacèwii pwi a piwârau.) Üu, go jèe dau wakè jiiirà, ba kà Kériso. Jèe ciburà tòpò-o naa na karapuu. Jèe ciburà dau pâdio jiiirà. Wâru mwara pâ pàara na pwa na go bà na, [gée goo pai piênawéna kôo ba kà Kériso].

²⁴ [Napwa naa goo é âji Ba kôo] wà tèpa *Juif, âna rà naa tôo 5 [pwa wârimuru na nye dau gòo kaa—rà] pwa 39 pâdio goro ubati†, naa na caapwi pwa wârimuru. ²⁵ Â naa goo tèpa *Roma, âna rà wacié pâdio goro bàra upwâra. Ba, naa jèpwi, âna rà èio goro atü, ba na rà catâmwaraô. Â jèpwi mwara, âna go wacié

11:21 Filipi 3.5 § **11:21** Â wâgo...guwà jèe niimiri cai—Grec: Go kamu, gée goo na ticè nii +kôo. * **11:21** Wà pwiibà ma wà tèpa bée... Grec: Wiàna pâri {ma é pi-ina kêe} wà pwi jèe âboro... **11:23** Apostolo 16.23 **11:24** Deutéronome 25.3

† **11:24** 39 pâdio goro ubati—Wârimuru na maina ba pwicîri, naa na naèà kàra, na wénari é 40 pai pâdi âboro. (Còo Deutéronome 25.3.) **11:25** Apostolo 16.22, 14.19

tâa gòro wànga, na é mwü. Â, na jè pàara, âna caapwi tòotù ma caapwi ne, na go tâa nawìa.

²⁶ Wâru pâ aupâra kôo, naa na pâ napô na pi-ité. Â go pâmari ê pâ na jèpapara muru ma tacai—pâ jèpé; ma wà tàpé na rà mura gòro gòori; ma [wà tàpé na rà cicarao]—tàpé gée goo tèpa jènereô, tèpa Juif, ma tàpé gée goo pàra Ba; tiagoro mwara tàpé na rà ina pâ rà tèpa cèikî naa goo Iésu! Â go dau tâa na aré, naa na pâ ville, ma naa namaré, ma naa nawìa—[naa na diri pâ ére].

²⁷ Â po dau gòo ê pai wakè kôo. Â, na pàra pwi, âna ticè nao kôo, â dau oratóo. Na pàra pwi, âna ticè utimuru ma wâdoò, â go copwa. Â, na pàra pwi, âna ticè palito ma kupétuu kôo, â go dau moo.

²⁸ Â jèpwi mwara: Wâna pwâra-nümoò, âna go mu pidumapiê goro diri tèpa wâra pwapwicîri, â go nye tà niimirà, taaci. Â jèe pâ nau pwacèwii ê nakake, na po dau tòina tôo. ²⁹ Ba wiàna ticè nii kà pwi jè a cèikî béèò, â wâgo mwara, âna go tère mwara. Â wiàna [wà pwi jèpwi, âna é] ipa-imwüruê, ba na é pwa cè jè èpà[†], â go tòina gooé, [â go putâmu naa goo pwina é ipa-imwüruê].

Go pi-ina kôo co goo pai ticè nii kôo

³⁰ Wiàna go pi-ina kôo, â go nye pi-ina kôo co, goro pai ticè nii kôo. ³¹ Â câgo caa pwâ na go ina pwiri. Ba wà Pwiduée, wà pwi Caa kà Pwi Ukai Iésu, âna é paâjupâraô—Wà Pwina jè pwamainâe dâra gòiri awé.

³² Na ia go tâa na ville Damas, â rà ipwadàrapwa ma rà tâjùruo. Ba wà pwi kupénoo wê, na é pwi a wakè kà ukai Arétas, âna é nama rà wéaa goo ê pâ goropwârawâ goo ê ville, wà tèpa coda kée. ³³ Â [wà tèpa béèò goro wakè, âna] rà tòpò-o naa na pé na ai, â rà panuâò boo, naa goropwârawâ kîri, wii é pé goropwiinawâ babé wâri napô. Â wàépwiri, ê pai udò kôo.

12

Ê pwina é côo Paulo naa na nyuâa

¹ Âjupâra pâ, dau piticè-muru naa goo, na go tà ciburà pi-ina kôo mwara. Êco na go nye ina tàwà, ê pâ pwina é paari tôo wà Pwi Ukai, naa na nyuâa. ² [Tàpo tère cai jèkutâ kôo]:

Pwa pwi jè âboro na é pwi a cèikî naa goo Kériso. Na jè tòotù, na jèe po 14 naja nabà, âna é dàgòtùé wà Pwiduée, naa na ére na é dau wâdòiti wâ *napwéretòotù. Â pwiri é nye gére naaco

^{11:26} Apostolo 9.23, 14.5 [†] ^{11:29} Ba na é pwa cè jè èpà—é, Ba na é panuâ é cèikî kée. ^{11:32} Apostolo 9.23–25

ê nàié. É, pwiri é tàgére tâa na ê nàié. Â câgo caa tâmogòori, wâgo, â nye wàco Pwiduee na tâmogòori.

³⁻⁴ Â wà Pwiduee, âna é popaé too naa napwéretòotù, pwi ére na dau wâdé awé. Naa na napò bèepwiri, âna wà tèpa bée Pwiduee, âna rà nye nao na pinaanapô*. Pwiri wà pwi âborobà, âna pwiri é tàgére naaco nàié. É, pwiri é tàgére tâa na ê nàié. Â câgo caa tâmogòori, wâgo, â nye wàco Pwiduee na tâmogòori. Â wâna é ére bèepwiri, âna é tère pâ popai na po dau wâdé awé, na pwacoé na jè ina naa na popai kà tèpa âboro. Nabwé.

⁵⁻⁶ [Guwà côo, pwi âboro-bà, âna wâgo.]† Â câgo caa pwi a piwârau, ba nye âjupâra. [Pwiri guwà niimiri pâ] pâri ma go pi-ina kôo goo é pwiibà, êco na go nye ina co pâ: Go pwi âboro na dau ticè nii kôo. Ba càcaa wâdé na guwà niimiri pâ, pwamuru naa good, gée goo pwiri. Wâdé na guwà pitèio co, wiâra é pâ tâu kôo, ma é popai na go inapàpari tàwà.

'Dara upwâra' naa na nàié

⁷ Po dau wâdé é pwina go côo naa na nyuâa, na tòotù-bà. Êco na gée na càué, âna naa tôo é aré, na é tubaèpà tôo‡, ba na o câgo caa ipwamainao, â na o câgo caa pi-ina kôo, goo é pwina go côo. Â é pwi aré bèepwiri, âna pwacèwii é jè dara upwâra naa na naiio, â pwacèwii mwara pwi jè a picia popai, me gée jaa *Caatana. ⁸ Â go wacié pwapwicîri tà Pwiduee, ba na é popa jiio. ⁹ Êco na é ina tôo pâ: «Jara kâgà é *pimeaari imudi kôo. Â wiâna piticè nii'gà, â o tâbawêe é pàtàmoò naa googà.»

Êkaa na, go pi-ina kôo co, na piticè nii kôo, ba na o tâa good é pàtàma Kériso. ¹⁰ Gée goo kaa pwiri, â wâdé na piticè nii kôo, ma go tâa na aré ma tòina, gée goo pai tâa kôo goo Kériso. Â wâdé mwara na rà pinabaèpào wà pàra tàpé, ma tubaèpà tôo. Â go cau tòpi é pwiibà naa na ipwadée. Ba, na pàara na ticè nii kôo na, â wàè kaa pwiri é pàara na go dau gòo na.

É pidumapié goo tàpé Korénito

¹¹ Pwiri go tàgére tùra pwacèwii pwi a pigù, na go ina pwiri. Êco na, wiâna wàrapwiri, â gée goo na wâguwà, âna câguwà caa inaô ba wâdé! Â wiâna [guwà niimiri pâ] piticèmururu naa good, wâgo, â wàilà mwara, wà tàpé na rà ina pâ rà tèpa '*Apostolo maina', âna wà tàpéebà, âna piticèmururu naa goorà mwara!

* **12:3-4** Naa na napò bèepwiri...âna rà nye nao na pinaanapô—Paradis. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Paradaiso. † **12:5-6** Guwà côo, pwi âboro-bà, âna wâgo—Còo nee tii 7. ‡ **12:7** Job 2.6 † **12:7** Ê aré na é tubaèpà tôo—Pwiri é maagé naa na nàié; pwiri pai tubaèpà tée kà tàpé na rà cicaraé. **12:9** Filipi 4.11-13 **12:11** 2 Korénito 11.5

¹² Na ia go tâa jaawà, â guwà côo pai pidàpwicâariô. Â guwà pò goo ê pâ câmu kêra pàtâma Pwiduée na ia go pwa—câmu kêe, na paari pâ go pwi âji apostolo [na é cùruo me wà Pwiduée].

¹³ Â guwà tòpi diri ê pwina go naa tà pàra wâra pwapwicîri. Caapwi co ji muru. Ba câgo caa ilari jiiwà cè bépitu tôo. Âna wànau? Gona guwà niimiri^S pâ, èpà ê pwina go pwa? Gona guwà niimiri pâ, wâdé na go picigòboo tàwà goo pwiibà?

Ticè na go ilari jiiwà

¹⁴ Guwà tère, co tèpa béeò. Ba go o jèe tàpo wacié pàdariwà. Â o câgo mwa caa ilari jiiwà. Ba càcaa ê mwani [ma cè pàra muru] na nùmoo goo jiiwà—â nye êco pwâranümawà! Ba [guwà pwacèwii tèpa âji naîô, â] càcaa tèpa nari èpo na rà wakè, ba na rà picigòtù pa nyaa ma caa kàra. Â nye wà pa nyaa ma caa, na rà picigòtù tèpa èpo kàra. ¹⁵ Êkaa pwiri na go ipwadée, na go naa tàwà ê pwina tâa good—êdiri pâ neemuruô, ma diri pwâranümoo mwara. Â gona ê pimeaari kàwà ba kôo, âna o pikîri pâ, wiàna é pimaina pâ ê pimeaari kôo ba kàwà?

¹⁶ [Go niimiri pâ, go jèe dau paari bwàti tàwà, â] câgo caa mu tòpò naa gòwà cè nakake. Êco na wà pàra tàpé, âna rà picocoorio pâ, go pwi a piwâmi. Ba rà ina pâ, wiàna câgo caa ilari cè jè muru, na pàara na go tâa jaawà na, âna go gòmapwa, ba go jèe tà pâmari cè pai pwa wèe, na go o mwa pwa tàwà*.

¹⁷ Êco na guwà jèe tàpo niimiri bwàti cai, wà tàpé na go panuârà pàdariwà. Gona go cùru pwi caapwi géee goorà, ba na go popa jiiwà cè jè muru? Bwa! ¹⁸ Â [guwà jèe niimiri cai] wà Tito, na go cùrué paé dariwà, ma wà pwi jè béeò. Â gona é piwâmiwà wà Tito? Bwa, ba wàibu, âna caapwi pwâranümabu, ma pai pàra kâbu.

Go patùrawà târa pagòowà

¹⁹ Gona guwà niimiri, [co tèpa gòrobéeò] pâ, go tàgère ipwamuruô, na go ina pwiri? Bwa. Go patùrawà, na ara Pwiduée, géee goo na jè cau tâa goo Kériso. Â diri ê pwina go ina tàwà, ma pwa tàwà, âna târa ma pagòowà.

²⁰ Ba wâgotôo wiàna go tèepaa paé dariwà, â péa go tà pâmari cè muru naa jaawà, na càcaa wâdé tôo. Â o péa càcaa wâdé tàwà cè pai tòpi kôo tàwà mwara. Péa go tà pâmari naa jaawà cè pitòocia, ma ipwagoo, ma iputàmu, ma piècaa, ma picocoo, ma

12:12 Roma 15.19 **12:13** 2 Korénito 11.9 ^S **12:13** Âna wànau? Gona guwà niimiri... Grec: Guwà ipwanaurio goro ê pwina càcaa tàrù. * **12:16** Dernière phrase—Grec: Â go tâjùruwà. **12:18** 2 Korénito 8.6,16–18, 17.11

pâ ipwamaina? Péa go tà pâmari cè tûâ na èpà, naa na picaatâa kàwà?

²¹ Ba ûna ia go tâa jaawà béaa, â wâru géee goowà, na rà tàgéere ipuu imudi ma pàra tàpé, ma pwa pâ tûâ na miiri, goro naiiri âboro.

Â wâgotôo ni, ba péa go tà tèepaa paé, â bwaa câguwà caa pâji pinünüma ma guwà biiwà. Â ée péa nama go kamu goowà, wà Pwiduee, â go péa imuruwà.

13

Bénabwé popai

¹⁻² Wâna béwailu caiwà kôo, âna ia go nye ina tàwà pâ, guwà ipwacôoco. Ba wà pàra ârapàarawà, âna rà pwa pwina càcaa wâdé. Â nabàni, na go bwaa wâiti jiiwà na, âna go ina tàwà mwara pâ, guwà ipwacôoco. Ba go o jèe wacié tèepaa dariwà. Â jèe wii pâ: *Wiàna pitòti pwi jèpwi goro é èpà, â o càcaa pâri ma caapwi co pwi a *paâjupâra wèe. Â nye wâdé wiàna ârailu ma âracié. Deutéronome 19.15* Â go o péa tà dau gòo naa goowà, na go tèepaa dariwà.

³ Guwà mudàra na go paari tàwà pâ, go tùra naa na nee Kériso? [Go o mwa paari tàwà bwàti pâ] é dau pwi a pwa nii kêe, â dau pwi a pwa pàtamee târa ma é wakè good naa jaawà. ⁴ Na ia é bà naa goro *satauro, naa na naiiri âboro, â ticè nii kêe. Êco na é nye wâro còwâ géee na aubà, goro é pàtâma Pwiduee.

Â wâgo mwara, âna ticè nii kôo naa naiiri âboro, êco na go tâa goo Kériso, â go piwâro naima ma wàé. Â tâa good é pàtâma Pwiduee géee gooé. Â guwà o mwa còo é pwiibà.

⁵ Guwà jèe pinünüma cai, wiàna é wâro kàwà, âna *âji wâro kà tèpa cèikí [naa goo Kériso]. Â wiàna guwà pâmari pâ, câe caa tâa jaawà wà Kériso, â guwà jèe nye pitanami! ⁶ Â go wâari pâ, guwà tâmogòori pâ, wâgo, âna é jèe pitèio [Pwiduee, â dau wâdé tée wâgo] â câgo caa pitanami.

⁷ Â go pwapwicîri tà Pwiduee ba kàwà, ba na guwà nabwé na guwà pwa na èpà. Â càcaa târa ma go paari pâ, câgo caa pitanami [goro é wakè kôo naa jaawà]. Ba wâdé tóo co, na guwà pwa na wâdé.

Â ticèmuru naa goo, wiàna rà pitèi [pàra tàpé] pâ, èpà wakè kôo. ⁸ Ba go pwi ênawéna kâra é popai na âjupâra. Â go nye wakè co, ba na é imaina pâ é wakè. Â càcaa pâri ma go pacooé. ⁹ Â go ipwadéee, goro pai ticè nii kôo, wiàna guwà gòo.

Â go pwapwicîri, ba na o wâdé cowa ê pwâranümawà na ara Pwiduée*.

¹⁰ Wâépwiri ê majoroé ma go wii ê tii bèeni, na go bwaa wâiti. Ba tàutô na go tûra ba gòo, wiàna go tâa jaawà. Ba wà Pwi Ukai, âna é jèe naa pitûâ tôo, ba na go pagòowà, â nye càcaa târa ma go tubaèpà tàwà.

Ipicijii

¹¹ Go tubanabwé naani, co tèpa cèikî béèò, â go ina tàwà pâ: Guwà ipwàdéé†! Guwà biiwà géé na pâ èpà kàwà. Â guwà ipagòowà naima. Â wâdé na caapwi ê pwâranümawà. Wâro na pinaanapô, â ée mwa wâjaawà, wà Pwiduée, pwi a mearijè, ma pwi a naa pinaanapô.

¹² Guwà pipwabwàcu, wàra pai pwa kà diri tèpa âji a cèikî bééjè.

Wà diri tèpa cèikî ni, âna rà naa bwàcu kàwà.

¹³ Wâdé na é *pwényunyuâariwà wà Pwi Ukai Iésu Kériso, goro é *pimeaari imudî kêe. Wâdé na tâa tàwà diri é pimeaari kà Pwiduée. Wâdé na é caajuriwà é Nyuâaê Pwicîri!

Cidòri nyuâawà!

* **13:9** Ba na o wâdé cowa ê pwâranümawà, na ara Pwiduée—Grec: Ba na guwà tâbawêe. **13:10** 2 Korénito 10.8 † **13:11** Guwà ipwàdéé...guwà ipagòowà naima—é, Topai tàwà...guwà pitêre ddo.

Tii kà Paulo tà tàpé Galatia Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?
Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?
Munaa nabibiu kâra *naja 48 ma 49, na é tâa Antioche wà Paulo, béaa kâra é ipitiri maina kà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri kà Kériso wâ *Iérusaléma na naja 50. (Côo *Apostolo* naporomee 15.) Munaa pwi pâbéaa kâra tii na é wii wà Paulo.

É wii tâi?
Târa pâ wâra pwapwicîri na ére Galatia, naa nakakò kâra napô Turquie nabà. Munaa é province Galatia, wâna tâa wê pâ ville Iconium, ma Lystre, ma Derbe. Â wà Paulo ma wà Barnabas, âna ru picémara é *Picémara Wâdé naawê na naja 46–47 (côo *Apostolo* naporomee 14), po ârailu naja béaa kâra na é wii tii târa.

Cina é wii?
Wâru tàpé Galatia na càra caa tèpa *Juif. Â géé na càuru pai cèikî kàra naa goo wà Iésu, â rà me wà pàra tèpa ipacâmuri âboro, na rà tacoo goorà pâ, na rà pâra wiâra diri pâ naèà kâra pwapwicîri kà tèpa Juif, pwacèwii é pai pwa *kamaî, ma é pâ papwicîri pàra tòotù. É dau putàmu wà Paulo naa goo wà tàpé na rà ina pwiri. Â é putàmu naa goo tèpa Galatia mwara, ba rà nama ipa-imwürurà jii é âji cèikî (1.6–9; 3.1–3). É dau mearirà, ba rà pwacèwii tèpa âji naîê, naa na nee Iésu Kériso (4.19).

Dà ère é tii bèeni?
Wà Kériso, âna é jèe tipijè, ba na ticè na piijè (6.1). Piticèmuru naa goo diri pâ naèà kâra pwapwicîri béaa. Ba pwacoé ma jè *tàrù na ara Pwiduée, géé goro pai pitêre dâra kâjè é pâ naèà. Â nye êco géé goo é cèikî kâjè naa goo wà Iésu Kériso (2.16). Â wà Pwiduée, âna é pwa ma jè tèpa âboro na bwaa âmuê (6.15). Â câ mwa caa wàijè na jè wârori é wâro kâjè, â nye wà Kériso, na é wâro gooje (2.20).

Pai pitàgoo tii tà tàpé Galatia
Ipwabwàcu (1.1–5)
Caapwi co âji Picémara Wâdé (1.6–21)
Todà Paulo ba na é picémara (1.11–24)

Rà tòpié pàra tèpa apostolo (2.1–14)
 Êre Picémara Wâdé (2.15–21)
 É tipijè jii Naèà è Picémara Wâdé (3.1–6.18)
 Càcaa pàri è Naèà (3.10–25)
 Tèpa naî Pwiduée géé goro è cèikî (3.26–29)
 Cibwaa nama piiwà còwâ (4.8–20)
 Du ârailu auipwataâboro (4.21–31)
 É jèè tipijè Kériso (5.1–12)
 Pitère dàra Nyuâaè Pwicîri (5.13–26)
 Bénabwé popai ma ipicijii (6.1–18)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo* Paulo, na pwa tii. Go pwi*apostolo, ba ru pitòrigario wà Iésu *Kériso, ma wà Pwiduée Caa—wà Pwina é pawâro còwâ wà Iésu géé na aubà. [Â ru cùruo pâ, ba na go picémara é popai kàru.] Â câgo caa wàrapwiri géé goo é auina kà tèpa âboro, ba càcaa tèpa âboro na rà nama go pwi apostolo!

² Go wii tàwà, wâguwà diri tèpa wâra pwapwicîri wâna province Galatia. Â [rà naa bwàcu kàwà mwara wà] diri tèpa cèikî naa goo wà Iésu Kériso na rà wâni.

³ Wâdé na tà tàwà è *pimeari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

⁴ Wà Pwi Ukai Iésu, âna é panuâ wâro kêe, â é bà, ba na é tipijè jii è pâ èpà kâjè, ma upajè jii è [pai wâro na] èpà kâra pwi gòropuu bèeni. Ba wàépwi è câbawâdé kà Pwiduée Caa kâjè.

⁵ Ê pwényuâa ma muugère, âna kà Pwiduée co, dàra gòiri awé! Wâdé na wàra! Amen!

caapwi co âji picémara wâdé!

(Naporomee 1–2)

⁶ Wà Pwiduée, âna é jèè todàjè, géé goro è pimeari imudi kêe {na é pinaigé mee wà Iésu Kériso}†. Â go pò goowà, na guwà bujèjai wài, ba na guwà pâ nau tère pwi jè *Picémara Wâdé' [na rà pame dariwà wà pàra tàpé]. ⁷ Êco na càcaa wàrapwiri! Ba nye caapwi co è Picémara Wâdé kà Kériso. Â wà tèpa pwâ na rà picémara jè popai, âna rà ébii è âji Picémara Wâdé. Â rà tubagù è pwâranümawà, ma ipa-imwüruwà.

⁸ Wâdé naa pinajajairi wà pwi âboro na é picémara cè jè popai, na pi-itè jii è âji popai na ia bà jèè mara inapàpari tàwà! Â nye ipaiwà mwara wiàna wàibà†, é, wiàna pwi jè *angela géé

* 1:1 Wâgo—Grec: Wàibà. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranümara ma wà tèpa cèikî bée na rà tâa jaaé. 1:4 Galatia 2.20 † 1:6 Géé goro è pimeari imudi kêe... é, Naigé mee è pimeari imudi kà Kériso. 1:7 Apostolo 15.1,24 1:8 1 Korénito 16.22 ‡ 1:8 Wàibà—é, Wâgo. Munaa é pi-inaè còwâ wà Paulo.

napwéretòtù! ⁹ Go^S jèe ina tàwà kaa, [na ia go tâa jaawà] â go ina mwara ni, pâ: Wà tàpé na rà picémara ê popai na pi-ité jii ê Picémara Wâdé na ia guwà jèe tòpi, âna wâdé na é tétâjirà wà Pwiduée!

¹⁰ [Rà ina wà tàpéebà pâ, na] bà mudàra ma bà pitèrebà ma wà tèpa âboro. Bwa! Go piênawéna kà Kériso co. Câgo mu caa mudàra ma rà wâdéario wà tèpa âboro; â go nye mudàra co ma é wâdéario wà Pwiduée!

Todà Paulo ba na é picémara

¹¹ Tèpa cèikì béeò, wâdé na guwà tâmogòori pâ, ê Picémara Wâdé na go gére picémara, âna càcaa muru me géee goo tèpa âboro. ¹² Ba câgo caa tòpi jii pwi jè âboro, â nye ticè âboro na é pacâmuriô goo. Ba nye jè muru na é paari tóo [wà Pwiduée] goo wà Iésu Kériso*.

¹³ Ba guwà tâmogòori bwàti ê càrao béaa, na ia go bwaa tâa na é pwapwicîri kà [tèpa jènerèò, wà] tèpa *Juif. Ba go dau pwi a putàmu naa goo wà tèpa cèikì naa goo wà Iésu. Â go nama rà picâri, ma dau tubaèpà tàra. Â go pwa na go tédidiri ê wâra pwapwicîri kà Pwiduée. ¹⁴ Na pàara-bà, âna go dau pitoo paé naa na pwapwicîri kà tèpa Juif, jii tèpa jènerèò na pinee kâbà ma wàilà. Â go wénarirà, ba go dau pâra wiâra bwàti diri pâ tûa ma nyamanya kà tèpa jojoorobà.

Go côo Pwina naí Pwiduée

¹⁵ Êco na wà Pwiduée, âna ia é jèe mara pitòrigario, na ia go bwaa tâa nanaa nyaa kôo, â é todòo géee goro é pimeaari imudi kèe. ¹⁶ Â, na tòotù na wâdé tée, â é paari tóo wà Pwina naíe, ba na go tâmogòorié. [Â é cùruo pâ] ba na go inapàparié tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â, na wàrapwiri, â câgo caa ilari autâmogòorimuru jii pwi jèpwi. ¹⁷ Ba câgo caa too naa *Iéusaléma, ma bà pipâmaribà ma tèpa mara apostolo béaa kôo. Ba go pâra wà naa napô Arabie. Â gééwê, â go wâjué côwà naa na ville Damas.

¹⁸ Géee na càuru âracié naja, â go too naa Iéusaléma, ba na bu pitâmogòoribu ma Pétèru†. Êco na bu tâa wê naa na ârailu nadàpara pwapwicîri co. ¹⁹ Â câgo caa côo para tèpa apostolo, wàco wà Jacques, pwi aèjii kà Pwi Ukai.

²⁰ Ê pwina go ina tàwà ni, âna go inapàpari tàwà na ara wà Pwiduée, â câgo caa pwâgàriwà.

S 1:9 Go—Grec: Bà. Épi-inaê côwà wà Paulo. (Còo note goo 2 Korénito 1.6.) **1:10**

1 Tésalonika 2.4 **1:11** Mataio 16.17 * **1:12** Jèe muru na é paari tóo...goo wà Iésu—é, Wà Iésu Kériso na é pwa ma go tâmogòori, é, Wà Iésu Kériso na ia é pipaarié tóo. **1:13** Apostolo 8.3 **1:14** Apostolo 22.3 **1:15** Ésaie 49.1; Galatia 2.7

1:18 Apostolo 9.26 † **1:18** Pétèru—Grec: Céphas. (Còo Ioane 1.42, ma note.)

²¹ Géewê, â [câgo caa tâa napô *Judée, â] go pâra naa na du ére wâ Syrie ma wâ Cilicie. ²² Êkaa na, [na diri ê pwi pâara-bà, âna] càra caa tâmogòorio wâ tèpa cèikí wâ Judée, ba càra mu caa côoô. ²³ Â rà nye po tère ê jèkutâ gooò. Ba rà ina wâ pâra tàpé pâ: «Wâ pwi âboro bèepwiri, âna wàè kaa pwi a dau tubaèpà tâbà béaa. [Â é pacoò wâ tèpa âboro, ba na rà cibwaa cèikí naa goo wâ Iésu.] Â nabàni, âna é jèe picémara ê cèikí na ia é mu ténoori béaa!»

²⁴ Â gée goo kaa pwiri, â rà cau pwamaina wâ Pwiduée.

2

Rà tòpié pâra tèpa apostolo

¹ Jèe 14 naja gée na càuru [ê pai pipaarié tîo kà Pwi Ukai Iésu] na bà mwa wâjué còwâ naa *Iéruusaléma, wàibà ma wâ Barnabas ma wâ Tito. ² Ba wâ Pwiduée, âna é paari tîo pâ, wâdé na go wâjué còwâ naawê. Â bà ipitiri ma wâ tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri, â go piwiâ tàra ê *Picémara Wâdé, na go gére picémara tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. Ba o wâdé naa gooò, wiàna rà o wâgoo ê pwina go pwa. Ba wiàna càcaa wàrapwiri, â pwiri ticémuru naa goo diri ê wakè kô*.

³ [Êco na nye wâdé tàra. Â wâdé tàra mwara ê pai wakè kâbu naima ma] Tito, pwi âboro na câe caa pwi Juif. Â càra caa tacoo gooé pâ, na pwa *kamaî tée, [wiâra nyamanya kà tèpa Juif]. ⁴ Ba wâ *Kériso Iésu, âna é jèe tipijè, ba na o nye ticè na o mwa caa piijè còwâ†.

Êco na pwa pâra tèpa âboro, na rà ciâa me naa jaajè [naa na wâra pwapwicîri]. Rà ina pâ, rà tèpa cèikí bééjè, êco na rà tèpa ipwa tûâ. Ba rà pwacèwii tèpa coda na rà mara ciâari ê napô, ba na rà côo bwâti ê pai wâro kà tèpa âboro wê‡. [Â dau èpà tàra] ê tàrù na é naa tâjè wâ Iésu. Â pwa na rà naa, ma bà tèpa *ênawéna kîri còwâ [kâra pâ naèà ma nyamanya kâra]. ⁵ Êco na câbà mu caa ipacè naa goorà, â câbà mu caa pitère dâra, naa na nyi nari muru. Â bà pwamuru ba kàwà ê Picémara Wâdé, na é âjupâra diri§.

Rà côo pâ Pwiduée na é cùruo

⁶ Napwa naa goo wâ tèpa pitûâ—tèpa âboro imaina naa na cèikí, âna ticè na rà nama go pitòotéri naa na popai na go mu

1:21 Apostolo 9.30 **2:1** Apostolo 15.2 * **2:2** Dernière phrase—Grec: Péa piticémuru naa goo pai itâa kôo béaa ma nabàni. **2:4** Galatia 1.7, 5.1,13 † **2:4** 1re phrase—Grec: Tâa tâjè ê liberté naa goo wâ (Kériso Iésu). ‡ **2:4** 4e phrase—Bà napéaati naani ê pai ina wâra ê popai espions. § **2:5** Ba na o càcaa pitòotéri cè ji nari muru géee goo ê Picémara Wâdé, ma jè o cau tòpi diri pâ aupwényunyuaari kèe.

picémara. (Êco na càcaa âjimuru tôo, wiàna rà tèpa âboro imaina naa na pai côo kêra pâ âboro. Ba wà Pwiduée, âna câé caa pwaké goro âboro.)

⁷ Êco na rà côoina pâ ipaiwàibu ma wà Pétéru. Ba wà Pwiduée, âna é cùrué pâ, ba na é picémara ê Picémara Wâdé tà tèpa Juif. Â wâgo, âna é cùruo pâ, ba na go picémara tà tàpé na càra caa tèpa Juif. ⁸ Pai ina wèe pâ, é waké wà Pwiduée goo wà Pétéru, ba na é pwi *apostolo kêe naa jaa tèpa Juif; â é waké good, ba na go pwi apostolo kêe, naa jaa pâra tàpé.

⁹ Â napwa naa goo wà tèpa âracié a pitûâ imaina wâna wâra pwapwicîri—wà Jacques, ma wà Pétéru, ma wà Ioane, wàilà na ina goorà pâ ‘tèpa ò kêra wâao kà Pwiduée’—âna [rà côo pâ nye wàrapwiri. Â] rà tòpibu ma wà Barnabas goro îrà étò, â rà inapàpari pâ, na bà tèpa pibéebà [naa goro waké kà Pwiduée]. Ba napârabu na bu pâra dà tàpé na càra caa tèpa Juif; â wàilà, âna rà pâ dâra wà tàpé na rà tèpa Juif.

¹⁰ Â rà nye ilari jiibu co pâ, na bu niimiri tàpé na piticè neemururà, naa na wâra pwapwicîri kàra, wà Iérusaléma. Â go nye pwa diri kaa gée na âji pwâranümo.

Go patûra Pétéru

¹¹⁻¹² Gée na càué, â wà Pétéru, âna é caibà na Antioche géé Syrie. Ûna é tapoo tâa jaabà, â é mu ija naima ma wà tèpa cèikî na càra caa tèpa Juif. Êco na wà Jacques, âna é cùru medaribà géé Iérusaléma wà pâra tàpé [na rà dau pwamuru ê nyamanya kà tèpa Juif]. Â wâgo tà wà Pétéru [goro é pwina rà ina naa gooé] â é tapoo piadié jii tàpé na càra caa tèpa Juif.

Ûna wàrapwiri, â câgo caa piwâ na go patûraé, na ara diri tèpa cèikî, ba na go paari tée pâ, càcaa wâdé é tûâ kêe bèepwiri.

¹³ Â càcaa wâé co, ba wà diri tèpa cèikî na rà tèpa Juif, âna rà cau pwaduwà kêe, tiagoo wà Barnabas mwara! Ba rà piwâ na rà paari ê âji auniimiri kàra. Êco na rà tâmogòori bwàti pâ, ê pwina rà pwa, âna èpà.

¹⁴ Ûna go côo pâ, càcaa *târù pai pâra kàra, wiâra ê Picémara Wâdé, â go ina tà Pétéru na ara diri ê picaatâa, pâ: «Gà pwi Juif, êco na, na gà tàpo naaco pai pâra kâjè wiâra é naèà kà tèpa Juif, ba na gà wâro naima ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â gorodà na gà tacoo goo tàpé na càra caa tèpa Juif pâ, na rà ipwacèwii tèpa Juif?»

Êre Picémara Wâdé

¹⁵ Napwa naa goobà*, âna bà tèpa Juif gée na pai pitèpabà. Â béaa, âna bà mu ina goo tàpé na càra caa tèpa Juif pâ, rà 'tèpa pwa na èpà', ba càra caa pâra wiâra ê *Naèà kà Moosé†.

¹⁶ Êco na nabàni, âna bà jèe tâmogòori pâ, câe caa *târù na ara Pwiduee wà pwi jè âboro, gée goro ê pai pitère dâra kêe ê naèà kà Moosé; â nye êco gée goo ê pai cèikî kêe, naa goo wà Kériso Iésu. Â wàibà, âna bà nye cèikî naa gooé, [ba na o tâa pinaanapô naa nabibiu kâbà ma wà Pwiduee] ma bà tèpa âboro na bà târù na araé‡. Ê pwi pinaanapô ma târù bèepwiri, âna me gée goo ê cèikî kâbà naa goo wà Kériso, â càcaa gée goo pai pitère dâra kâbà ê Naèà. Üu, [go ina mwara pâ]: Nye ticè âboro na ée mwa târù na ara Pwiduee, gée goro pai pitère dâra kêe ê Naèà!

¹⁷ Êkaa na, wàibà tèpa Juif, âna ia bà mudàra cè pai pwa wèe, ba na bà mwa târù na ara Pwiduee. Â bà pâmari, naa goo wà Kériso. Â wà pâra tàpé, âna rà pitòtibà pâ, na bà 'tèpa pwa na èpà', ba câbà mwa caa pitère dâra diri ê Naèà. Üu, rà ina pâ, wà Kériso, âna é popabà, ba na bà tèpa pwa na èpà! Bwa! Càcaa âjupâra§! ¹⁸ Wàéni ê pwina èpà—wiàna go wâjué còwâ naa goro ê Naèà na ia go jèe tètâjii*! ¹⁹ Na go wâro wiâra ê Naèà, â dau pwacoé ma wâdé tà Pwiduee wâgo. Êco na nye gée goo ê Naèà kaa, na go còoina pwiri! Â ni, âna go jèe panuâ ê Naèà, ba na go wâro ba kà Pwiduee. Â câe mwa caa piio còwâ, ba jèe pwacèwii na go bà naa goo ê Naèà.

Ba wiàna é bà naa goro *satauro wà Kériso, âna wàibu ma wàè†. ²⁰ Â wiàna go wâro, â càcaa wâgo, â wà Kériso na wârori é wâro kêe wâgood. Â é wâro kôo nabàni naa na naiiri âboro, âna go wârori naa na cèikî, naa goo wà *Pwina naî Pwiduee na é meario, â é bà ba kôo.

²¹ Wàépwiri é âraimeai, na é naa tâjè wà Pwiduee, gée goro ê *pimeaari imudi kêe, ba na jèe târù na araé. Â wànau? Gona go o mwa tètâjii pwiri, ba na go tâa goro ê Naèà? Bwa! Ba wiàna pâri ma pwa pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wà Pwiduee, ma

* **2:15** Napwa naa goobà—é, Napwa naa gooju. Pwiri pâ popai naa na nee tii 15 ma 16 (pwiri tiagoro nee tii 21), âna gòobàra é popai kà Paulo tà Pétèru. † **2:15** Grec: Wàibà, âna bà tèpa Juif gée na pai pitèpabà, â câbà caa tèpa pwa na èpà gée na pâra Ba. **2:16** Apostolo 15.10–11; Roma 3.20–28; Galatia 3.11 ‡ **2:16** O tâa

pinaanapô...bà târù na araé—Grec: Justifés. Còo note goo Roma 1.17. § **2:17** Grec: Wiàna bà còoina pâ, bà tèpa pwa na èpà, gée goo pai còoina kâbà é pai târù gée goo Kériso, â gona wà Kériso, âna é pwi ênawéna kâra é èpà? Bwa! Càcaa wàrapwiri.

* **2:18** Grec: Ba wiàna go bari còwâ i pwi ia go jèe tubatiàu, â go paari pâ go pwa na èpà. † **2:19** Grec: Ba nye gée goro é naèà na go bà naa goo é naèà, ba na go wâro ba kà Pwiduee. Tanamiribu naa goro satauro, wâgo ma wà Kériso. **2:20** Galatia 1.4

jè tèpa âboro na jè tàrù na araé, géé goro pai pitêre dâra kâjè ê Naèà, â pwiri gére piticèmuru naa goo ê pai bà kà Kériso†.

é tipijè jii naèà ê picémara wâdé

3

(Naporomee 3–4)

¹ [Go pò goowà] co tàpé Galatia, ba pwacèwii na pigù ê pûruwà! Dâ na é ipa-imwüruwà [ma guwà pàgà jii ê âjupâra]? Go wadipi ina tàwà pâ, wà Kériso, âna é jèe bà naa goro *satauro [ba na wâdé tà Pwiduée wâguwà]?

² Wàeni co ê pwina nûmoo na go tâmogòori jiiwà: Gona guwà niimiri pâ, guwà jèe tòpi ê *Nyuâaê Pwicîri, géé goo ê pai wâro kàwà wiâra ê *Naèà? Bwa! Nye géé goo ê pai cèikî kàwà, naa goo ê *Picémara Wâdé goo wà Kériso! [Â guwà tâmogòori bwàti ê pwiibà!] ³ Gorodà na guwà nama ipa-imwüruwà jii?

Nye ê Nyuâaê Pwicîri, na é tapoo ê wakè naa goowà. Â gona guwà niimiri pâ, guwà mwa tubanabwé goro naiiri âboro? Guwà tèpa pigù! ⁴ Gona guwà nama piticèmuru naa goo diri ê pai tâa na aré kàwà tiagoo ni*? Guwà tètâjii diri pâ pwiibà?

⁵ Wà Pwiduée, âna é jèe naa ê Nyuâaê Pwicîri, â é nama guwà pwa pâ *câmu kêra pàtâmee, na rà pò goo wà tèpa âboro. Â gona guwà niimiri pâ, nye géé goo ê pai pitêre dâra kàwà ê Naèà? Bwa! [Go ina mwara pâ]: Nye géé goo co ê pai cèikî kàwà, naa goo ê Picémara Wâdé goo wà Kériso!

Abéraama âna é pwi câmu

⁶ [Jè pûra naa na *Tii Pwicîri pâ] Wà *Abéraama, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée, â géé goro é cèikî kêe, âna wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é *tàrù na araé. Genèse 15.6 ⁷ Êkaa na wâdé na guwà tâmogòori pâ, wà diri tàpé na rà cèikî [naa goo wà Pwiduée] âna nye wàilà kaa pwiri tèpa gòobàra Abéraama. ⁸ Ba jè pûra mwara naa na Tii Pwicîri pâ, wà Pwiduée, âna é mara ina tée ê popai wâdé bèeni, pâ: *Go o mwa *pwényunyuâari diri tèpa Ba wâ gòropuu, géé googà!* Genèse 12.3

Wàépwiri, na é mara inapàpari pâ, ée mwa tòpi tàpé na càra caa tèpa Juif, [ma tòpò pinaanapò naa nabibiu kàra ma wàé] ma nama rà tàrù na araé. Â nye géé goo kaa é cèikî kàra na é wàrapwiri.

† 2:21 Grec: Câgo caa tètâjii é pimeaari imudi kà Pwiduée. Ba wiâna jè tàrù géé goro ê Naèà, â pwiri piticèmuru naa goo wà Kériso. * 3:4 Diri é pai tâa na aré kàwà—é, Diri é pwina guwà jèe wârori. Pwiri pâ aré ma tòina kàra, majoroé é pai cèikî naa goo wà Kériso, é, aupwényunyuâari na rà tòpi. 3:6 Genèse 12.3; Roma 4.3,16

⁹ Wàrapwiri naa goo diri tàpé na rà cèikî [naa goo wà Pwiduée] ba rà o tòpi jiié i aupwényunyuâari na ia é naa tà Abéraama, géé goro é cèikî kêe.

Càcaa pâri é Naèà

¹⁰ Êco na rà tojii wà tàpé na rà niimiri pâ, o wâdé [tà Pwiduée] wàilà, géé goo é pai pitère dâra kâra é Naèà. Ba jèe wii mwara naa na Tii Pwicîri pâ: *É tojii wà pwina câe caa pitère dâra taaci é pâ naèà, na wii naa na Tii goro é Naèà! Deutéronome 27.26* [Â nye dau pwacoé kaa na jè pitère dâra diri!]

¹¹ Jè côo pâ, o nye ticé âboro na o târù na ara Pwiduée, géé goro pai pitère dâra é Naèà. Bwa! [Ba, ina naa na Tii Pwicîri pâ] wà pwi âboro na é târù na ara Pwiduée, âna wà pwina é cèikî naa gooé. Â nye géé goro co é cèikî kêe, na tâa tée é wâro jaa Pwiduée†.

¹² Jè côo pâ, é Naèà, âna câe caa pâra goro é cèikî, [â nye goro é wakè kâjè]. Ba wàéni é pwina jèe wii naa na é Naèà: *É naa wâro, tà pwina é pitère dâra diri é pâ na autûâri, na wâna. Lévitique 18.5* [Â wiâna wàrapwiri, â jè cau tojii, ba càcaa pâri!]

¹³ Êco na wà Kériso, âna é pipanuâé, â é jèe tipijè jii é tojii kâra Naèà, ba é popa naa gòé é tojii kâjè, [na tanamirié naa goro satauro]. Ba jèe wii pâ: *Tojii wà pwina é utòtòro goro upwâra. Deutéronome 21.23*

¹⁴ É wàrapwiri wà Kériso, ba na o tâa tâjè tèpa cèikî naa gooé é aupwényunyuâari na ia é naa tà Abéraama wà Pwiduée. Â âjupâra mwara naa goo tàpé na càra caa tèpa Juif. Â géé goro é cèikî kâjè naa gooé, âna jè tòpi é Nyuâaé Pwicîri, na é mara ina béaa wà Pwiduée pâ, na ée mwa naa tâjè.

Naèà âna é me co géé na càuè

¹⁵⁻¹⁶ Biu, âna é ina tà Abéraama wà Pwiduée pâ, na ée mwa pwényunyuâarié. Na jè côo bwàti é popai kà Pwiduée naa na Tii Pwicîri [naa na *héberu] â jè pûra pâ é ina pâ, na ée mwa pwényunyuâari wà Abéraama *bau é pwêe*. Pai ina wèe pâ âboro na té géé gooé. Càcaa wii pâ, **pâpwêe**, â nye wii co pâ, **épwêe**. Â go popa pwiri, ba na ucina goo wà Kériso, na é caapwi co†.

3:10 Deutéronome 27.26 **3:11** Galatia 2.16 † **3:11** Wà pwi âboro na é târù... Grec: Wà pwina é târù géé goro é cèikî, âna o tâa tée é wâro. **3:13** Deutéronome 21.23; Roma 8.3 **3:15-16** Genèse 12.7, 13.15 † **3:15-16** Wà Kériso, âna wâé co na é pinaigé mara diri é aupwényunyuâari ba kâjè na jè wâru. Â ina gooje pâ, jè gòobàra Abéraama, géé goro é cèikî kâjè naa goo wà Kériso. Grec: 15Go tûra goo pai pwa kà tèpa âboro: Wiâna é ipwataâboro wà pwi âboro, â paâjupâraé...â o nye ticé âboro na o pâri ma é tubatiâu, é, naa cè gòobèrè. 16Napwa naa goo pâ auinabéaa, âna muru na ina tà Abéraama, bau é pwêe, â càcaa pâ pwêe na wâru. Caapwi co pwi pwêe, âna wà Kériso.

Wà Pwiduée, âna é *ipwataâboro tà Abéraama, ba na é *paâjupâra ê auina kêe bêepwiri. Â guwà còo, co tèpa béeò, pâ, napwa naa goojè, tèpa âboro, âna wiàna jè ipwataâboro goo cè jè muru na jè ina, â càcaa pâri ma jè pitòotéri, é, tubatiâu é popai na jè jèe ina. [Â wiàna wàrapwiri naa jaajè tèpa âboro] ¹⁷ â jè tâmogòori pâ, wà Pwiduée, âna o câé mwa caa pitòotéri é auina kêe, na ia é jèe ipwataâboro goo.

Wàéni é pwina nümoo na go ina: Napwa naa goo é Naèà, âna muru na é naa wà Pwiduée, po 430 naja gée na càuru é auinabéaa kêe tà Abéraama. Â é Naèà, âna càcaa pâri ma é pitòotéri é ji nari auwii naa na é auinabéaa kêe§.

¹⁸ Â wiàna é aupwényunyuâari, âna o naa tâjè, gée goro [é pai pitère dàra kâjè] é Naèà, â pwiri câé caa me gée goro é auinabéaa kà Pwiduée. Êco na càcaa wàrapwiri, ba wà Pwiduée, âna ia é naa tà Abéraama é aupwényunyuâari kêe, gée goo é auinabéaa kêe tée. Â é naa tée piticèmuru naa goo.

¹⁹ Wiàna wàrapwiri, â târa dà é Naèà? Nye é muru na ia é naa tâjè wà Pwiduée gée na càué, ba na paari tâjè é pâ na èpà na jè pwa. Â é coo tiagoro pai tèepaa me kà Pwi gòobàra Abéraama, na é caapwi co—wà Pwina ée mwa pinaigé mara diri é aupwényunyuâari*.

[Jèpwi mwara, âna ru pi-itè é Naèà bau é *auipwataâboro†. Ba jè ina pâ wà Pwiduée, âna é naa] é Naèà [târa é Ba] na rà pinaigé mee wà tèpa *angela. Â wà [*Moosé] âna é pwi a-ipa popai kêe. ²⁰ Êco na, na ia é ipwataâboro wà Pwiduée [tà wà Abéraama] â nye ticè pwi a-ipa popai naa nabibiu kàru. Ba muru na é pwa gée gooé co wà Pwiduée, [â nye ticè popai kà Abéraama naa na].

Naèà âna é wakè co béaa kà Kériso

²¹ Wiàna wàrapwiri, â gona é Naèà, âna é cicara é auipwataâboro kà Pwiduée? Bwa! Ba nye êco auipwataâboro, na é pame tâjè é *âji wâro. Â [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâjè ma wàé, â] é nama jè tèpa âboro na jè tàrù na araé. Â ticè jè naèà cèna pâri ma é wàrapwiri. ²² Êco na é Tii Pwicîri, âna é inapàpari pâ, na diri pâ muru ma wà diri tèpa âboro, âna rà cau tâa aranara é pàtàmara èpà. Â ticè pai pwa wèe, ma jè tòpi

3:17 Exode 12.40 § **3:17** Dernière phrase—Grec: Â é Naèà, âna càcaa pâri ma é pitòotéri, nama tiâu é auipwataâboro. **3:18** Roma 4.14 **3:19** Apostolo 7.38; Roma 5.20 * **3:19** Wà Pwina... Grec: Wà Pwina pwa é auinabéaa ba kêe. † **3:19** Auipwataâboro—Auinabéaa (promesse). Ipaiwà naa na pâ nee tii 20–22. **3:21** Roma 8.2–4

ê aupwényunyuâari kêra auipwataâboro, êco gée goro pai cèikî kâjê, naa goo wà Iésu Kériso†.

²³ Béaa, âna pwacèwii na jè tèpa pwa karapuu. Â ê Naèà, âna é pwi a wéaarjè na diri pâ tòotù, tapacîri pwi pàara na o paari tâjê é naigé mara é pai cèikî naa goo wà Kériso. ²⁴⁻²⁵ [Wàéni jè ucina goro é Naèà]: Béaa, âna é pwacèwii pwi caa kêra câmu kâjê, na é pacâmurijè, ma mara tòcia tâjê wà Kériso, tapacîri é pai tèepaa kêe. Â nabàni, âna é jèe nye tèepaa me kaa wà Kériso, â jè jèe cèikî naa gooé. Â é jèe nama jè tàrù na ara Pwiduée. Â o càcaa pâri ma é pacâmurijè còwâ é Naèà.

Tèpa naî Pwiduée gée goro é cèikî

²⁶ Ûna jè§ cèikî naa goo wà Kériso Iésu, â jè jèe cau tèpa naî wà Pwiduée diri. ²⁷ Na ia *upwaa jè naa na nee wà Kériso, â jè jèe coona é ârabwée na bwaa âmuê—ba na jè wàra na é wà*.

²⁸ [Na jè jèe tâa goo wà Kériso, âna] jèe nye ticè na pi-itè naa nabibiu kà tèpa Juif ma tàpé na càra caa tèpa Juif; â naa nabibiu kà tèpa *ênawéna kîri kà tèpa âboro, ma wà tàpé na pwa tàrù kàra; â naa nabibiu kà tèpa paa ma pa ilàri. Ba jè jèe caapwi, gée goo na jè caapwi ma wà Kériso Iésu.

²⁹ Â wiàna jè jèe tâa gooé, âna jè tèpa gòobàra Abéraama. Â tâa tâjê diri é pâ aupwényunyuâari, na ia é mara ina wà Pwiduée tà Abéraama.

4

Jè tèpa naîê â càcaa tèpa ênawéna co

¹ Guwà jèe niimiri cai é pwini, pâ: Wà pwi âboro, âna ée mwa tòpi diri pâ neemuru wà caa kêe, [na ée mwa pwi âboro maina]. Êco na, na é bwaa nari èpo, â câe caa piwéna jii tèpa *ênawéna kîri kà pwi caa kêe. ² Â é nye ciburà pitère dà tàpé na rà wéaarié, tèepaa naa na tòotù na é jèe câmuri wà pwi caa kêe.

³ Ipaiwà naa goojè. Ba béaa, âna jè pwacèwii tèpa èpo, â jè tèpa ênawéna kîri kêra pâ naèà ma duée imudi*. ⁴ Êco na, na pàara na é jèe tàmara câmuri wà Pwiduée, â é panuâ me Pwina naîê darijè naa gòropuu†. Â é wâro aranara é pitûâ kêra é *Naèà kà

† 3:22 Grec: Êco na, é Tii Pwicîri, âna é tòpò diri pâ muru na aranara é èpà, ba na é auinabéaa, âna o naa tà tàpé na rà cèikî naa goo wà Iésu Kériso. 3:23 Galatia 4.3

3:24-25 Roma 10.4 3:26 Ioane 1.12 § 3:26 Jè—Grec: Guwà (Ipaiwà naa na pâ nee tii 26–29.) 3:27 Roma 6.3 * 3:27 Grec: Wà diri tàpé na upwaaà naa goo wà Kériso, âna rà coona wà Kériso. Ucina goo pai naaco é tûâ kâjê na èpà, ba na jè wârori é wâro na bwaa âmuê ma wà Kériso. 3:28 Roma 10.12 3:29 Roma 4.13 4:3 Kolosé 2.20 * 4:3 Pâ naèà ma duée imudi—é, Pâ pàara é gòropuu.

4:4 Ioane 1.14; Roma 1.3 † 4:4 Darijè naa gòropuu—Grec: É pwina naî tò jè ilàri.

Moosé. ⁵ É pipanuâê, ba na é tipijè jii ê Naèà na piijè, â é nama jè tèpa âji naî Pwiduée.

⁶ Â târa ma jè tâmogòori pâ jè tèpa naîê, âna wà Pwiduée, âna é tòpò naa na pwâranümajè ê Nyuâaê Pwicîri kà Pwina naîê. Â ê Nyuâaê Pwicîri, âna é cètùujè, ma jè ina tà Pwiduée [naa na ipwàdéé] pâ: «Au! Pwiduée, Caa kôo!» ⁷ Êkaa na jèè ticè na piijè, ba jè jèè tèpa naî Pwiduée. Â ée mwa naa tâjè diri ê pâ aupwényunyuâari kà tèpa naîê, na é tàmara ina béaa.

Cibwaa nama piuwà còwâ!

⁸ Napwiri, âna câguwà caa tâmogòori Pwiduée, â guwà tèpa ênawéna kîri kâra pâ nari duée, jii wà Pwiduée na é caapwi co. ⁹ Êco na nabàni, âna guwà jèè pâmari. (Â nye âjupâra pâ, nye wà Pwiduée kaa na é jèè pâmariwà.) Â, na araé, âna ticè nii kâra pâ duée imudi, ma pâ naèà; â ticè câmu kâra.

Wànanu? Cina guwà tabiiwà wâjué còwâ, ma guwà pitêre dàra còwâ pâ muru bèepwiri?! Nümawà na guwà jèè tèpa ênawéna kîri kâra còwâ? ¹⁰ Gorodà na guwà papwicîri pàra tòotù, ma pàra parui, ma é pàra pàara, ma é pàra naja? ¹¹ Auwa! Wàra munaa piticèmuru naa goo diri é wakè kôo jaawà!

¹² Go tacoo goowà, co tèpa béèò, naa na nee Kériso, pâ, na guwà ipwacèwii, [â guwà nama tipiwà jii diri pâ pwi bèepwiri]! Ba wâgo, [pwi *Juif, âna jèè tipio jii ê Naèà, ba] na go pwacèwiiwà [na câguwà caa tèpa Juif].

Béaa, âna dau wâdé pâ tââ kàwà tóo, â wâdé na guwà ciburà wàrapwiri†. ¹³ Na ia go mara picémara tàwà é *Picémara Wâdé, âna go jèè tèepaa mariwà, géé goo pai maagé kôo. ¹⁴ Â [go tâmogòori pâ] guwà géaa goo pwiri, êco na câguwà caa pwatétéri tóo, ma tétâjiiio. Bwa, guwà nye tòpio pwacèwii na go pwi *angela kà Pwiduée, ma pwacèwii na wâgo Kériso Iésu. ¹⁵ Â guwà nye dau ipwàdéé kaa, ma piégòtùru, ba na guwà pitu tóo. Ba guwà ipanuâwà diri bau é pâ wâdé kàwà ba kôo§!

Â nabàni, âna é wâpâ é pimeaari ma ipwàdéé kàwà bèepwiri? ¹⁶ Gona guwà niimiri pâ, go pwi a cicarawà, géé goo na go ina tàwà é âjupâra?!

Cibwaa tère tèpa ipa-imwüruwà

¹⁷ [Go tâmogòori pâ, wà tèpa pacâmu na rà medariwà]*, âna rà dau kairiwà. Êco na càra caa wàrapwiri, géé na âji

4:6 Roma 8.15–17 **4:10** Roma 14.5; Kolosé 2.16 † **4:12** Dernière phrase—Grec: Jèè câguwà caa pwa tóo cèna èpà. § **4:15** 2e phrase—Grec: Wâpâ é ipwàdéé kàwà? Go ina tàwà pâ, béaa, âna pwiri guwà èrù du âraporomeewà ma guwà naa tóo, wiàna pâri. * **4:17** Wà tèpa pacâmu na rà medariwà—Còo Galatia 1.7.

pwâranümarà. Ba nûmarà na rà pa-ipiinariwà jiiò, ba na guwà pâra wiârà co.

¹⁸ Na ia go tâa jaawà, â guwà gòo, ba na guwà pwa na wâdé, [â guwà pâra wiâô]. Â wâdé na guwà nye tà wârapwiri, wiâna tiâuo jaawà†.

¹⁹ Au, [go meariwà] co tèpa âji naiô! Â go po dau maagé côo, na go niimiriwà—pwacèwii é maagé kêra ilâri na é pitâmari èpo. Â o càcaa tipio jii pwiri, na bwaa càcaa pâji tâbawêe é wâro kà Kériso naa goowà, â bwaa câguwà caa pâji pwacèwiié. ²⁰ Êco na jèe câgo caa tâmogòori é pwina go pwa [ba na go pitu] tàwà. Â po dau nûmoo na go tâa jaawà, ba na go tàpo ina ba kîri tàwà, [êco na càcaa pâri].

Du ârailu auipwataâboro

²¹ Gona wà pâra tàpé gée goowà, âna nûmarà na rà pitêre dâra é Naèa kà Moosé? Â wâdé, êco na wâdé na rà tère bwàti é pwina é ina i Naèa. ²² Ba jèe wii [naa na *Tii Pwicîri] pâ, wà *Abérama, âna ârailu tupédu naiê. Pwi jèpwi, [wà Ismaël] âna wà pwina nai Agar, wà tô ênawéna kîri kêe; â wà pwi jèpwi, [âna wà Isaaka] âna wà pwina nai Sara, tô âji wâdèe. Ba wà Sara, âna câé mu caa tô ênawéna kîri kà pwi jè âboro.

²³ Wà pwina nai tô ênawéna kîri kêe, âna pitèpaé, gée goro co é pwina é pwa wà pwi âboro, wà Abérama. Êco na wà pwina nai tô wâdèe Sara—wà tô na pwa tàrù kêe—âna pitèpaé, ba nye wà Pwiduée kaa, na é pacoo é auinabéaa, na pâara kêe†.

²⁴⁻²⁵ Wà du ilâri bèepwiri, âna du ucina ba kêjè, goro é du *auipwataâboro [na é pwa wà Pwiduée ba kêra é Ba kêe]. Wà Agar, tô ênawéna kîri kà Abérama, âna é ucina [goro é Naèa, na ia é naa wà Pwiduée târa é Ba kêe, tèpa Juif]. Ba rà jèe pâ nau tèpa ênawéna kîri [kêra é Naèa] pwacèwii Agar ma wà tèpa gòobèrèe. Â é ville [kà tèpa Juif] *Iérusaléma, âna é pwacèwii é gòrojaa Sinaï wà napô Arabie, [na ia rà mara tòpi é Naèa naawê]. Ba du ére-bà, âna câmu kêra pai pii tèpa âboro.

²⁶⁻²⁸ Napwa naa goo wà Sara, âna é ucina goo é auinabéaa kà Pwiduée, na tipi tèpa âboro jii é pwina piirà goo. Â pwa pwi jè Iérusaléma, na wânidò *napwéretòotù, âna pwi napô kà diri tàpé na tipirà. Â dau wâru wailà. Ba jèe nye wii naa na Tii Pwicîri pâ:

† **4:18** É, Wâdé na rà imudâra ma rà pwa na wâdé na pâara na tiâuo, pwacèwii na pâara na go tâa jaawà. Pwiri popai goo wà tàpé na rà kairi tàpé Galatia, é, pwiri popai goo wà tàpé Galatia. **4:22** Genèse 16.15, 21.2 **4:23** Roma 9.7-9 † **4:23** Grec: Wà pwina nai tô ênawéna kîri kêe, âna pitèpaé, wiâra é naiiri âboro; â wà pwi nai tô na pwa tàrù kêe, âna é pitèpa gée goro é auinabéaa. **4:26-28** Hébéru 12.22; Auinapâpari 21.2,10 **4:26-28** Ésaïe 54.1 **4:26-28** Roma 9.7

Gà ipwàdéé wâgà,
 napô Iérusaléma
 na ticé èpo'gà!
 Nyabi ma ipwàdéé,
 wâgà na câgà caa pitàmari èpo!
 Rà jèè tètâjiiigà,
 êco na gà mwa piétò!
 O dau wâru èpo'gà
 jii tô na pwa éaé!

Ésaïe 54.1

Guwà côo, co tèpa béeò naa goo Kériso, wà tèpa èpo kêe, âna nye wàijè kaa! Ûu, jè tèpa âji naîê, â câjè caa tèpa ênawéna kîri kà pwi jèpwi. Ba jè pwacèwii Isaaka, pwina naî Abéraama ma wà SaraŞ.

²⁹ Napwiri, âna [wà Ismaël, pwina naî tô ênawéna kîri, âna é tubaèpà tà wà Isaaka]. Guwà côo, wà pwina naîê na pitèpaé gée goro é auniimiri kâra âboro, âna é tubaèpà tà pwi naîê [na pitèpaé gée goro é auinabéaa kà Pwiduée]. Â nabàni, âna nye tàgére ipaiwà tâjè, na pitèpajè gée goo é Nyuâaé Pwicîri.

³⁰ É ina pâ wànau i Tii Pwicîri naa goo pwi bèepwiri? Wàéni: *Guwà tû tà tô ênawéna kîri, ma wà pwina naîê. Ba wà pwiibà, âna o câé caa tòpi pâ wâdé jii caa kêe. Wàco pwina naî tô ilàri na pwa tàrù kêe, âna ée mwa tòpi diri.* *Genèse 21.10*

³¹ Guwà côo, co tèpa béeò naa goo Kériso, câjè caa tèpa ênawéna kîri kâra é Naèà. Jè tèpa âji naî Pwiduée na pwa tàrù kâjè*!

5

É jèè tipijè Kériso

¹ É tipijè wà Kériso, ba na o ticé na o mwa caa piijè còwâ. Â wâdé na guwà cipa ba mwü pai tipiwà. Â guwà cibwaa nama guwà tèpa *ênawéna kîri còwâ kâra jè naèà.

²⁻³ Guwà tère, làpé! Ba wâgo, Paulo [pwi *apostolo] âna go ina tàwà ba gòò pâ: Wiàna guwà [mudàra é pinaanapô ma wà Pwiduée goro é pai] pwa *kamaî wiâra é *Naèà, â wâdé na guwà pitère dâra diri pàra ére mwara gée goro é Naèà. Â wiàna wàrapwiri, â piticèmuru naa goo é pwina é pwa ba kâjè wà Kériso!

Ş 4:26-28 Grec: 26Êco na tô Iérusaléma na wânidò, na é tô nyaa kâjè, âna pwa tàrù kêe... 28Êco na wâguwà, âna guwà tèpa aéjii kà Isaaka, tèpa naîê wiâra é auinabéaa.

4:29 Genèse 21.9-10; Ioane 8.35 * 4:31 Grec: Câjè caa tèpa naî tô ênawéna kîri kà pwi jèpwi. Â jè tèpa naî tô ilàri na pwa tàrù kêe.

⁴ Wà pàra tàpé gée goowà, âna rà o mudàra, ma rà *tàrù na ara Pwiduée, gée goro pai pitère dàra kàra ê *Naèà. [Rà ipwacôoco!] Ba péa pa-ipiinarirà jii wà Kériso, ma ê *pimeaari imudi kà Pwiduée.

⁵ Êco na wàijè, âna jè cèikî co, â jè tapacîri naa na ipwàdée, ê tòotù, na ée mwa bàra tòpijè na araé wà Pwiduée, â o wâdé tée wàijè. Â é pitu tâjè ê Nyuâaê Pwicîri, na pàara na jè bwaa tapacîri ê pwi tòotù-bà*.

⁶ Wiàna pwa kamaî tâjè, é, wiàna càcaa pwa kamaî tâjè, â nye piticèmuru naa goo, ba jè tâa goo wà Kériso Iésu. Â é pwina âjimuru, âna êco ê cèikî kâjè [naa gooé]. Â é cèikî kâjè, âna é âpàpaa†, wiàna jè meaari [pàra tàpé].

Wàilàapà na nama guwà pàgà?

⁷ Ico tèpa béeò, guwà jèe nye pàra bwàti [naa goo wà Kériso]. Â wàilàapà na nama guwà pàgà jii ê naigé-bà? ⁸ Càcaa wà Pwiduée, ba nye wàé na é todàwà! ⁹ [Ipwacôoco, ba wà pwi caapwi âboro na é pwâ, âna pâri ma é nama guwà cau imwüru diri.] Pwacèwii na jè mu ina pâ: «Ê ji nari nyaa kâra poloa, âna pwa ma é too ê poloa.» ¹⁰ Êco na go cèikî ba mwü pâ, guwà o mwa tâa goo ê auniimiri kôo, gée goo pai caapwi kâjè naa goo Pwi Ukai.

Napwa naa goo wà pwi âboro na é pwa ma gùmagù ê pwâranümawà, â wà Pwiduée, âna ée mwa nye pitèié ma pwa wârimuru tée. Nye ipaiwà, wiàna wà pwiibà, na é pwi âboro imaina naa jaawà.

¹¹ Ico tèpa béeò naa na nee wà Kériso, câgo mu caa picémara ê pai pwa kamaî, wiâra ê nyamanya kà tèpa *Juif. Ba wiàna go gére wârapwiri, â pwiri càra caa pi-inaô ba èpà? Bwa! Wàéni é pwina go picémara: [É bà wà pwi *Mesia, naa goro] ê *satauro. Â wàèpwiri muru na tanoori tèpa Juif†.

¹² Napwa naa goo wà tèpa pi-iluuriwà, âna [jèe oratôo goorà]. Wiàna nûmarà na rà pwa kamaî tàwà, â wâdé wiàna rà pitapàgà tâjii ê jè ére paao goorà!

Pitère dàra Nyuâaê Pwicîri

¹³ Jèe nye todàwà, co tèpa béeò naa goo Kériso, ba na tâa tàrù kàwà, â tipiwà jii diri pâ muru na piiwà. Êco na guwà cibwaa popa pai tàrù kàwà bèepwiri, ma guwà pwa-imudirimuru, wiâra ê câbawâdé kàwà na èpà. Bwa. Guwà piênawéna kàwà

* 5:5 Grec: Wàijè, âna jè tapacîri, gée goro ê cèikî, ê pai tàrù kâjè goro ê Nyuâaê.

5:6 1 Korénito 7.19; Galatia 6.15 † 5:6 Âpàpaa—Manifester, montrer. 5:9

1 Korénito 5.6 5:10 2 Korénito 11.15; Galatia 1.7 † 5:11 Tanoorirà ba wà pwi Mesia, âna pwi ukai me gée goo Pwiduée, na ia rà tapacîé gée na biu. Càra caa côoina pâ wà Iésu, âna é pwi Mesia. 5:13 1 Pétèru 2.16

jècaa naa na pimeaari. ¹⁴ Diri ê êre Naèà kà *Moosé, âna é tâa na ê auptûâri na caapwi. Wàèni: *Gà meaari tèpa âboro*, *pwacèwii é pai pimeaarigà còwâ.* *Lévitique 19.18*

¹⁵ Wiàna guwà ciburà pidàdârùwà pwacèwii é pâ macii a piugà, â guwà pwacôoco, ba péa tà tiâuwa. ¹⁶ Wàèpwiri na go ina tàwà: Guwà pitère dâra é Nyuââé Pwicîri. Ba wiàna wàrapwiri, â o câguwà caa pâra wiâra é pâ câbawâdé kàwà na èpà. ¹⁷ Ba é pâ câbawâdé kâjè bèèpwiri, âna rà cicara é Nyuââé Pwicîri; â é Nyuââé Pwicîri, âna é cicara pâ câbawâdé kâjè na èpà. Â ru ipaa naa goojè. Êkaa na pitadârù é pwâranümajè. ¹⁸ Â wiàna é pitûâ kàwà é Nyuââé Pwicîri, â o jèe câguwà caa tâa aranara é Naèà. [Â wàèpwiri é êre i pwi ia go ina tàwà.]

Pwâra wakè kâra câbawâdé na èpà

¹⁹ Jè còo bwàti é pâ tûâ kà tàpé na rà pipanuârà, ba na rà pâra wiâra é pâ câbawâdé kàra:

Rà naa nûmarà naa goo pâ muru na jè kamu goo;

Rà ipuu imudi ma pâra tàpé;

Rà pwa pâ tûâ na miiri goro é pâ naiirà;

²⁰ Rà pwamaina pâ *ânuurumuru, â rà pwa wâi, â rà pitère dâra pâ duée;

Rà piêbà, â rà piboo;

Rà pièpâri, â rà iputâmu;

Rà pipwamainarà còwâ, â rà còogai pâra tàpé;

Rà pitadârùrà, â rà niimiri pâ, nye âjupâra co é pwina rà ina naa na jèpa pucò kàra;

²¹ Rà iari pâ neemuru pâra tàpé;

Rà ipwirié, â rà pi-ija ma piwâdo pwacèwii pâ puàkà na rà picaatâa.

Â wâru mwara pâ muru na èpà na rà pwa. Â go ina tàwà mwara é pwina go jèe ina pâ: Wà tàpé na rà pwa é pâ muru bèèpwiri, âna o càra caa tòpi é pâ aupwényunyuâari kâra é *Mwaciri kà Pwидуée.

Pwâra wakè kâra Nyuââé Pwicîri

²² Êco na wàèni é pwêe na é tòpò é Nyuââé Pwicîri naa na wâro kâjè:

Pimeaari;

Pipwâdée;

Pinaanapô;

Pidâpwicâari;

Piwâdéari;

Piênewéna;

Pitêre dâra;
 23 Pitâa na tânana;
 Pitòimiri.

Â é Naèà, âna nye âji ticè na é ina naa goo pâ pwi bèepwiri. 24 Wàijè na jè tèpa âboro kà Kériso Iésu, âna jè jèe tanamiri naa goro satauro é pâ câbawâdé kâjè na èpà. 25 Â wiàna é pawârojè é Nyuâaê Pwicîri, â wâdé na jè nama é pitûâ kâjè. 26 Jè cibwaa pipwamainajè, ma pipaarijè! Jè cibwaa pigâdâra ma piputâmu! Â jè cibwaa piêbà ma piboo!

6

Bénabwé popai

1 Tèpa âji béèd naa goo wà Kériso, wiàna guwà pâmari pâ, wà pwi jè béewà, âna é gère pwa na èpà, â wâdé na guwà popaé me còwâ naa na naigé na wâdé. Wàépwiri é napârawà, wiàna guwà [ina pâ guwà] cimwü* naa na pai wâro kàwà wiâra é Nyuâaê Pwicîri. Â guwà ina ba kîri tée. Â guwà ipwacôoco, wâguwà diri, ba péa dàtiwà mwara, ma guwà pwa é pwina èpà. 2 Guwà pitu tàwà jècaa, ma pitûri é nakake kàwà. Â, naa wàrapwiri, â guwà pitêre dâra é aupitûâri kà Kériso [pâ, na jè pimearijè, ba wàépwiri é âji *Naèà kâjè].

3 Wiàna é niimiri wà pwi jèpwi pâ, pwamuru naa gooé, â wà pwiibà, âna é pitanami, ba nye piticèmururu naa gooé! 4 Êkaa na, gà cibwaa ciburà còo pwi jèpwi, ba na gà ipwamainagà jiié. Gà nye pitèi còwâ é pâ tûâ'gà. Â wiàna wâdé, â pâri ma gà ipwâdéé goo. 5 Ba wâdé na jè nye còo jècaa é pâ jèpa tûâ kâjè.

6 Jèpwi mwara: Wâdé na guwà ipâdi é pâ wâdé kàwà ma wà pwina é pacâmuriwà goo é Popai.

Jè piûnyari pwina jè câmi

7 Gà ipwacôogà naa goro é càragà! Gà cibwaa niimiri pâ gà o cârû na ara wà Pwiduée†! Ba gà o nye piûnyari é pwina gà câmi. 8 Ba wiàna jè câmi, wiâra pâ câbawâdé kâjè na èpà, â jè o mwa piûnyari é pwâra bà, ma pai tubatiâujè. Êco na, wiàna jè câmi wiâra pwina nûma é Nyuâaê Pwicîri goo, â jè mwa piûnyari é *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. 9 Êkaa na jè cibwaa nama oratâjè, ma jè pwa é pwina wâdé! Â jè cibwaa pipanuâjè! Ba o mwa tèepaa é tòotù, na jè mwa piûnyari [é aupwényunyuâari]. 10 Géé goo kaa diri pwiri, â jè popa é pàara

5:24 Roma 6.6; Kolosé 3.5 5:26 Filipi 2.3 6:1 Mataio 18.15 * 6:1 Wiàna guwà ina pâ guwà cimwü—Grec: Wà tàpé géé goowà na rà cimwü. É ina pwiri wà Paulo, ba na é tatèrà, ba rà pi-ina kàra. 6:2 Roma 15.1 6:5 Roma 14.12

6:6 1 Korénito 9.11,14 6:7 Roma 8.13 † 6:7 2e phrase—Grec: O câjè caa gàdà wà Pwiduée.

na tâa tâjè, ba na jè pwa na wâdé tà diri tèpa âboro. Â jè dau wârapwiri tà tèpa cèikî bééjè!

Ipicijii

¹¹ Wâgo Paulo, na go cipa i bépwa tii†, ba na go tubanabwé i tii. Guwà còo pâ aupwa âmu maina na go pwa! ¹² [Wàéni é pwina go ina tàwà]: Guwà ipwacòowà goo wà tàpé na nùmarà na rà pwa *kamaî tàwà!

Rà wârapwiri, ba na rà wâdéarirà tèpa âboro. Ba wâgotàra [goo wà tèpa *Juif]. Ba [wiàna rà picémara é popai goro é pai bà kà Kériso] naa goro *satauro, â o péa tubaèpà tàra. ¹³ Pwiri gére pwa kamaî tàra, êco na càcaa âji nùmarà na rà pitère dàra é Naèà kà *Moosé. Nùmarà co na rà pi-ina kàra, na ara tèpa Juif. Wâdé tàra na rà ina pâ, nye wàilà kaa, na rà nama guwà tòpi é nyamanya bèepwiri kà tèpa Juif§.

¹⁴ Auwa! Wâgo, âna câgo caa pi-ina kôo goro é muru na wârapwiri. Go inapàpari co é pai bà kà wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, naa goro satauro. Â géé goo kaa pwiri, â câ mwa caa âjimuru tòo diri pâ tûâ, na dau pwamuru naa goo naa na pé gòropuu bèeni. Pwacèwii na rà jèe bà diri pâ pwi bèepwiri naa good. Â wâgo, âna pwacèwii na go jèe bà, naa na càra gòropuu *.

¹⁵ Wiàna pwa kamaî tâjè, é, wiàna càcaa pwa kamaî tâjè, â nye piticémuru naa goo. Ê pwina pwamuru naa goo, âna, naa tòotéri é pai wâro kâjè. Ba wà Pwидуée, âna é nama jè tèpa âboro na jèe bwaa âmué.

¹⁶ Wâguwà na guwà wâro wiâra é aupitûâri kôo bèepwiri, âna nye wâguwà kaa é âji Ba kà Pwидуée†—é Ba *Isaraéla [na bwaa âmué]! Wâdé na é cau *pwényunyuâariwà diri wà Pwидуée ma naa tàwà é pinaanapò kèe!

¹⁷ [Go tubanabwé naa goo pai ina wèe pâ]: Wà tàpé na rà cicarao‡, âna wâdé na rà coo! Ba [nye wà Iésu kaa na é naa tàrù kôo. Â] go jèe dau pwamaagé còo na go wakè ba kèe. Â pâ aurumuru na wâ naiio, âna nye câmu kèe.

† **6:11** Wâgo Paulo, na go cipa i bépwa tii—Na ia é pwa tii, â é tûra, â wà pwi jè âboro (secrétaire), âna é wii é pwina é ina. Êco na é popa é bépwa tii wà Paulo, ba na é pwabwàcu tàra. § **6:13** Grec: Ba wà tàpé na pwa kamaî tàra, âna càra caa pâra wiâra é Naèà. Êco na wâdé tàra na pwa kamaî tàwà, ba na rà pi-ina kàra goo é naiiwà. *

6:14 Grec: Êco na wâgo, âna câgo caa pi-ina kôo, â go pi-ina kôo co, goro é satauro kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Géé gooé, âna jèe tanamiri naa goro satauro é gòropuu ba kôo, â wâgo mwara ba kàra gòropuu. **6:15** 2 Korénito 5.17; Galatia 5.6 † **6:16** ...Âna nye wâguwà kaa é âji Ba kà Pwидуée—é, ...Bau é âji Ba kà Pwидуée. **6:17** 2 Korénito 4.10 ‡ **6:17** Cicarao—Grec: Pi-iluurio. Pwiri popai goo wà tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ, na rà ina pâ, cáé caa pwi âji apostolo wà Paulo. É, pwiri ora tà Paulo goo wà tàpé Galatia na rà ciburà pi-iluurié goro pai nùmarà dàra pâra wiâ é Naèà kà Moosé.

† **6:11** Wâgo Paulo, na go cipa i bépwa tii—Na ia é pwa tii, â é tûra, â wà pwi jè âboro (secrétaire), âna é wii é pwina é ina. Êco na é popa é bépwa tii wà Paulo, ba na é pwabwàcu tàra. § **6:13** Grec: Ba wà tàpé na pwa kamaî tàra, âna càra caa pâra wiâra é Naèà. Êco na wâdé tàra na pwa kamaî tàwà, ba na rà pi-ina kàra goo é naiiwà. *

¹⁸ Tèpa cèikî béèò, wâdé na é pwényunyuâariwà wà Pwi Ukai
kâjè Iésu Kériso, géé goo ê *pimeaari imudi kêe!
Cidòri nyuâawà! Amen!

Tii kà Paulo tà tàpé Éfésó Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?
Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?
Nabibiu kàra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma (*Apostolo 28.30–31*). Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tii tà Philémon, ma tii tà tàpé Filipi ma tàpé Kolosé.

É wii tâi?
Tà tèpa cèikî na càra caa tèpa *Juif, wâna province Asia (Turquie nabà). Rà tâa na ville Éfésó ma pàara ére na wâmwünyabweri wê. Munaa é wii, ba na o pûra paé, naa na pâ wâra pwapwicîri. Cêe caa tâmogòori diri tèpa âboro na é wii târa (côo 1.15; 3.2), ba é wii 4, é, 5 naja géé na càùru pai tâa kêe wâ Éfésó (*Apostolo 19.10*), â jèe pipàra pâ é *Picémara Wâdé.

Cina é wii?
É wii, ba na é paari tâjè tèpa cèikî pâ, po dau maina awé *aupwényunyuâari na é pinaigé mee wà Iésu Kériso. Â é pwa pupûra tâjè ma jè wârori é wâro na wâdé tà Pwiduée.

Dà ère é tii bèeni?
Dau pwényuâa wà Pwiduée, ba é niimiri, géé na biu, pâ, na ée mwa naa tâjè diri pâ wâdé kêe. Géé goro é *pimeaari imudi kêe, â é upajè jii pâ èpà kâjè, â é naa tâjè é *âji wâro jaaé. Â é naa tâjè é autâa wâ *napwéretòotù ma wà Kériso, ma diri aupwényunyuâari kêe—aupwényunyuâari nabà, ma aupwényunyuâari na o mwa me. É wàrapwiri, géé goro é pai tâa kâjè, goo wà Kériso (2.6).

Géé goo kaa pwiri, â caajurijè ma wà diri tèpa cèikî naa goo Kériso, ma jè caapwi wâra pwapwicîri. Wâru pâ ucina goo é wâra pwapwicîri na é ina wà Paulo. Ba jè pwacèwii é naii Kériso (1.22–23); â jè pwacèwii é wâ kà Pwiduée (2.19–22); â jè pwacèwii tô wâdà Kériso (5.23–32).

Wiàna wàrapwiri, â wâdé na jè wârori é wâro na wâdé tà Pwiduée:

- Jè wakèri é âraimeai na é naa tâjè é Nyuâaê Pwicîri, ba na jè pagòo é wâra pwapwicîri (4.1–16);

- Jè tètâjii diri ê pâ tûa ma càra na miiri, â jè wâro na pwéelaa (4.17–5.20);
- Jè wâro na ê pimeaari ma ipakîrijè naa na tâa kâjè (5.21–6.9).

É taniimiri tâjè wà Paulo pâ, jè tèpa coda kà Kériso na ipaa dà *Caatana ma ê pàtàmara èpà. Êkaa na wâdé na jè popa diri è neemuru paa, na é naa tâjè wà Pwiduée (6.10–20).

Wâru pâ popai na pwényuâa na pwi tii bèeni goo pâ pwi bèepwiri:

- Pimeaari kà Pwiduée (1.5, 2.4 ma pàra nee tii)
- Nyuâaê Pwicîri kà Pwiduée (1.13–14 ma pàra nee tii)
- Popai kà Pwiduée (1.13; 5.26; 6.17)

Pai pitàgoo tii tà tàpé Éféso

Ipwabwàcu (1.1–2)

Aupwényunyuâari na é naigé mee Iésu Kériso (1.3–3.21)

É pwapwicîri ba kà tèpa cèikî wà Paulo (1.15–23)

Béaa, âna jè bà; nabà, âna jè wâro (2.1–10)

Jè caapwi naa goo Kériso (2.11–22)

Auniimiri kà Pwiduée géé na biu (3.1–13)

Dau maina pimeaari kà Kériso ba kâjè (3.14–21)

Pai wâro kâjè naa na picaatâa na bwaa âmuê (4.1–6.24)

Wâro kâjè na bwaa âmuê (4.17–32)

Wâdé na jè wârori wâro kà tèpa âji naî Pwiduée (5.1–20)

Pai wâro kà tèpa pwârawâ na rà cèikî (5.21–6.9)

Neemuru paa kâjè (6.10–20)

Ipicijii (6.21–24)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo, Paulo, na pwa tii tàwà, wâgo pwi *apostolo kà *Kériso Iésu, wiâra é câbawâdé kà Pwiduée. [Ba é cùruo pâ, ba na go picémara é popai kêe.] Go wii tàwà, wâguwà tèpa âboro kêe, na Éféso* [ma naa na pàra ére mwara]—wâguwà, na guwà cimwü naa na cèikî, naa goo Kériso Iésu, â guwà caapwi ma wâé.

² Wâdé na tà tàwà é *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâawà!

aupwényunyuâari naigé mee iésu kériiso

(Naporomee 1–3)

³ Wâdé na jè pwamaina Pwiduée! Wàé, na é Pwiduée ma Caa kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Ba é naa tâjè, géé napwéretòtù, êdiri pâ *aupwényunyuâari kêe. Ba é nama cidòri é nyuâajè, géé goro na jè caapwi ma wà Kériso.

1:1 Apostolo 18.19–21, 19.1

* **1:1** Na Éféso—Pâ popai bèepwiri, âna nye tiâu na pàra Tii Pwicîri naa na grec. **1:3** Éféso 2.6

⁴ Béaa kâra na é tapoo ê gòropuu wà Pwiduée, âna é jèe mara pitòrigarijè, ba na jè tèpa âboro kêe, na é naigé mee Kériso. Â nùmee na jè tâbawêe, ma ticè èpà goojè, na araé. Ba dau wânümee tâjè, ⁵ â gée goo ê pimeaari kêe, âna é niimiri gée na biu pâ, na ée mwa nama jè tèpa naîê, goo wà Iésu Kériso. Nye câbawâdé kêe, êkaa na é pacoo.

⁶ Wâdé na jè pwamainâê, ma picagòtùé. Ba dau maina ma muugère ê pimeaari imudi kêe ba kâjè! Ba é naa piticèmuru naa goo tâjè ê pâ aupwényunyuâari kêe, na é naigé mee Pwina naîê, na dau wânümee tée. ⁷ Â jè jèe caapwi ma wâé. Â é jèe tipijè [wà Pwiduée] â é jèe pwanauri ê pâ èpà kâjè, gée goro ê domii kà Kériso [na joro na ia é bà ba kâjè]. Nye dau maina kaa, ê pimeaari imudi kêe, ⁸ na é naa tâjè, na ticè câmu goo. Â é naa tâjè diri ê tàmanga, ma autâmogòorimuru†.

⁹ É paari tâjè ê auniimiri kêe ma câbawâdé kêe, na ia tàbinyiri béaa. Â ée mwa pacoo tâjè, goo wà Kériso, ¹⁰ na pàara, na é jèe mara pacoo béaa. Ée mwa panaimari diri ê pwina [é tapoo] na wânidò napwéretòotù, ma naaniboo gòropuu. Â ée mwa cau tòpòrà diri, na aranara pitûâ kà Kériso.

É pitòrigarijè gée na biu Pwiduée

¹¹⁻¹² Wàibà, âna é pitòrigaribà wà Pwiduée—wàibà na bà mara cèikí naa goo Kériso, ma tapacîê. Â é niimiri, gée na biu, na é pwa ma bà tèpa âboro kêe, gée goro na bà caapwi ma wà Kériso. Â é pwa ma wàrapwiri, ba na é pacoo ê auniimiri kêe. Â é câbawâdé kêe âna, na bà inapàpari ê pai maina ma muugère kêe.

¹³ Wâguwà mwara, âna guwà tère ê popai na âjupâra. Â é popai bèeni, âna é *Picémara Wâdé, pwi Picémara Wâdé na [é pame wà Pwiduée, ba na é] pa-udòwà goo, [ma naa tàwà ê *âji wâro jaaé]. Guwà jèe tèreê, â guwà jèe cèikí naa goo wà Iésu Kériso. Â [é inapàpari wà Pwiduée, pâ, guwà jèe tèpa âboro kêe. Ba] é naagée naa goowà ê câmu kêe—ê *Nyuâaê Pwicîri, pwacèwii auinabéaa kêe.

¹⁴ Â é Nyuâaê Pwicîri bèepwiri, âna é pâbéaa kâra ê pâ wâdé kêe, na naa tâjè, tèpa âboro kêe. Â gée goo pwiri, âna jè tàmogòori pâ, jè o mwa tòpi diri ê pâ wâdé kêe. Â o tipijè bamwara, jii é èpà. Wâdé na jè cagòtù wà Pwiduée, na é maina ma muugère!

É pwapwicîri ba kà tèpa cèikí Paulo

1:4 Ioane 15.16 **1:5** Ioane 1.12 **1:7** Éféso 2.7; Kolosé 1.14 † **1:8** É, É pwa pwiri gée na tàmanga ma autâmogòorimuru kêe. **1:9** Roma 16.25 **1:10** Kolosé 1.16,20 **1:11-12** Roma 8.28-29 **1:14** 2 Korénito 1.22

15-16 Gée goro diri ê pâ pwi bèepwiri [na é pwa wà Pwiduée, ba kàwà] âna go ciburà niimiriwà, naa na pwâra pwapwicîri kôo. Â go ciburà pwaolé tée goowà. Ba go tère ê jèkutâ goowà, pâ, guwà dau cèikî naa goo Pwi Ukai Iésu, â guwà meari diri tèpa âboro kêe.

17 [Na go pwapwicîri ba kàwà] â go ilari jii Pwiduée pâ, na é pitu tàwà ma guwà tâmogòorié bwàti, goro ê Nyuâaê Pwicîri kêe. Ba ê Nyuâaê Pwicîri, âna ée mwa paari tàwà ê âji pai pwa goo wà Pwiduée†—wà Pwiduée kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, ma Pwi Caa, na é dau maina ma muugère awé. 18 Go ilari jiié pâ, naa pwéelaa tàwà bwàti, naa na pwâranümawà [ê pâ popai bèeni]:

Ê câmawà, na guwà tapacîri goro cèikî, gée na càuru ê pai todàwà kêe;

Ê pâ wâdé kêe, na dau maina ma muugère, na ée mwa naa târa diri tèpa âboro kêe;

19 Ê pàtâma Pwiduée, na dau maina awé, ba kâjè, wàijè tèpa cèikî naa gooé.

Nama Kériso na é pitûâ kâra diri

Wà Pwiduée, âna é paari ê nii ma pàtâmee, 20 na é pawâro còwà wà Kériso, gée na aubà, â é nama é tâa gòro îê étò, naa napwéretòtù. 21 Â é nama é pitûâ kâra diri—pâ pitûâ, ma duée§, ma pàtâmee—[naa gopaérenao, ma wâni gòropuu]; na pàara napô bèeni, ma na pàara napô na o mwa me. 22 Ûu, é cau tòpò diri wà Pwiduée, na aranara ê pitûâ kà Kériso.

Â é nama é pwi ukai kâra ê wâra pwapwicîri kêe, 23 na pwacèwii ê âji naiié. Â [wà Kériso, âna pwi pûruê; â] ru tâbawêe. Â êdiri pâ namuru, na é tòpò wà Pwiduée, âna rà tâbawêe*, naa goo Kériso.

2

Béaa âna jè bà; nabà âna jè wâro

1 Béaa, âna guwà tèpa âboro bà, [ba càcaa tâa tàwà ê *âji wâro] gée goro pâ tûâ kàwà na èpà, ma pai càcaa pitère dà Pwiduée kàwà. 2 Ba ia guwà wâro pwacèwii tèpa âboro gòropuu na rà pwa

1:17 Kolosé 1.9 † 1:17 Ê âji pai pwa goo wà Pwiduée—é, ...goro pâ muru. Révélasyon. É paari tâjè ê Nyuâaê Pwicîri, naa na nyuâa, ê pâ namuru na câjè caa tâmogòori, goro é tâmanga kà tèpa âboro. 1:19 Kolosé 1.11 1:20 Psaume 110.1;

2 Korénito 13.4; Kolosé 2.12 1:21 Kolosé 1.16, 2.10 § 1:21 Duée—Còo Éféso

2.2. 1:22 Psaume 8.7 1:23 Roma 12.5; Éféso 4.10,15; Kolosé 1.18 * 1:23 Rà tâbawêe, naa goo Kériso... Pai ina wée pâ, diri pâ muru na é tòpò wà Pwiduée, âna kà Kériso, â wàè, Kériso, âna é tâa goorà, â é naa târa ê wâro. É, Wà Kériso, âna é tâbawêe goo diri pâ muru na é tapoo Pwiduée. 2:1 Kolosé 1.21, 2.13 2:2 Kolosé 3.7; Tito 3.3

na èpà. Â guwà pitêre dà *Caatana, pwi caa kà tèpa duée, na rà pitûâ naa na ére gopaérenao ma wâni gòropuu. Wàè na é pitûâ kà diri tàpé na tàutàra na rà pitêre dà Pwiduée. ³ Â béaa, âna wàijè, âna jè cau pwacèwiirà. Ba jè pâra wiâra é auniimiri ma câbawâdé kâjè, na èpà. Â jè pwa diri é pwina nûmajè na jè pwa goro é naiijè. Â jè tapacîri é wârimuru gée jaa wà Pwiduée. Ba é putàmu naa goo diri tèpa âboro gòropuu, na rà tèpa pwa na èpà.

Jè wâro gée goo pimeaari kêe

⁴⁻⁵ Béaa, âna jè tèpa âboro bà [na ara Pwiduée] gée goro é pâ èpà kâjè. Êco na dau wânümeè tâjè, ba dau maina é pimeaari kêe. Â é naa tâjè é âji wâro, gée goro é pai tâa kâjè goo Kériso. Ûu, guwà udò, gée goro co é *pimeaari imudi kà Pwiduée. ⁶ É dàgòtùjè, gée na aubà, ma wà Kériso Iésu, â é naa tâjè é autâa *napwéretòtù, ma wà Kériso. Â é wàrapwiri, gée goro é pai tâa kâjè, goo wà Kériso. ⁷ Ba nûma wà Pwiduée, na é paari dàra gòiri, pâ, dau maina awé é pimeaari imudi kêe, ma dau wâru awé é pâ aupwényunyuûari ma é pâ wâdé kêe, na é naa tâjè naa goro piticèmururu naa goo, na é pinaigé mee Kériso Iésu.

⁸ Ba guwà jèe udò, gée goro é pimeaari imudi kà Pwiduée, na naigé mee é cèikî kàwà. Ê pai jèe udò kàwà, âna càcaa gée goowà. Ba é âraimeai, na é naa tâjè [piticèmururu naa goo] wà Pwiduée. ⁹ Â càcaa wàrapwiri goo é pâ tûâ kàwà, ba naa càcaa pâri, ma guwà pi-ina kàwà goo! ¹⁰ Ba wàijè âna jè pwâra wakè kà Pwiduée, na ia é jèe nama bwaa âmué é wâro kâjè. É pwa na wàrapwiri, ba na jè tèpa ciburà pwa pâ tûâ na wâdé. Â é pâ tûâ bèepwiri, âna é tòpò béaa, naa na câbawâdé kêe ba na jè mwa pwà.

Jè caapwi naa goo Kériso

¹¹ Wà tèpa *Juif, âna rà ina goorà pâ ‘tèpa pwa *kamaî tàra’. Â rà pi-ina kàra goo*. Â wâguwà, na câguwà caa tèpa Juif, âna rà ina goowà pâ ‘tàpé na càcaa pwa kamaî tàra’.

Napwa naa goo é pwa kamaî, âna, é pwina po pwa na naiiri âboro co. Êco na wâdé na guwà niimiri pâ, béaa, âna câguwà caa tèpa âboro na Ba kà Pwiduée.

¹² Na pwi pâara bèepwiri, âna câguwà caa tâmogòori pâ, wàilàapà Kériso†, [wà pwi *Mesia, na é pa-udò é Ba kà Pwiduée]. Ba câguwà caa tèpa âboro, na é Ba *Isaraéla, na

2:3 Kolosé 3.6 2:4-5 Roma 6.13 2:6 Kolosé 2.12 2:9 1 Korénito 1.29-31; 2 Timotéo 1.9 2:10 Tito 2.14 * 2:11 Rà pi-ina kàra goo—Ba é kamaî, âna câmu kàra pai pitòrigarirà kà Pwiduée, ba na rà pwi Ba kêe. 2:12 Roma 9.4; Kolosé 1.21 † 2:12 Câguwà caa tâmogòori pâ, wàilàapà Kériso—Grec: Tiâu Kériso goowà.

é pitòrigari wà Pwiduée. Â ticè kàwà, gée goro é pâ *aupwataâboro, ma auinabéaa kà Pwiduée. Â, na guwà wâro na é gòropuu bèeni, â o nye ticè aupwényunyuaari jii Pwiduée, na guwà o wâari. Ba câguwà caa tâmogòorié,¹³ â guwà tâiti jiié.

Êco na, nabàni, âna guwà jèe medarié, ba guwà tâa goo Kériso Iésu, gée goro é domii kèe [na joro na ia é bà ba kàwà].

¹⁴ Wà Kériso, âna jèe wàé, pwi pinaanapô kâjè. Â é dànaimarijè, ma jè caapwi Ba, wàibà tèpa Juif, ma wâguwà[†] mwara, na câguwà caa tèpa Juif. Ba ûna é bà naa goro *satauro, â é ténoori é auba wânabibiu kâjè, na bari goro é pai pièpàrijè.

¹⁵ [Wàibà tèpa Juif, âna bà pâra wiâra] é Naèa kà *Moosé, â dau wâru pâ pitûâ, ma nyi nari naèa goo. [Êco na nabàni] âna ticèmuru naa goo diri é Naèa, gée goro é pwina é pwa wà Kériso. Ba é tòpò é pinaanapô, naa nabibiu kâbà ma wâguwà, na câguwà caa tèpa Juif. Â é naanaimarijè, ba na jè caapwi Ba, na jè tâa gooé.

¹⁶ Jèpwi mwara: É tòpò pinaanapô mwara, naa nabibiu kâjè diri, ma wà Pwiduée, gée goro é pai bà kèe, naa goro satauro. Â é nama tiàu é pai pièpàrijè.

¹⁷ Üu, wà Kériso, âna é tèepaa me, nau inapàpari é *Picémara Wâdé na pame é pinaanapô. Â é picémara tàwà [wâguwà na câguwà caa tèpa Juif] na guwà tâiti jii Pwiduée. Â é picémara tâbà [wàibà tèpa Juif] na bà tàpo tâmwünyabweri Pwiduée.

¹⁸ Gée goo kaa é pwina é pwa wà Kériso, âna wàijè diri—tèpa Juif ma tàpé na càra caa tèpa Juif—âna jèe pâri ma jè pâra mari wà Pwiduée Caa kâjè. Â jè cau pâra naa jaaé, gée goro é Nyuâaé Pwicîri kèe, na é caapwi co.

Jè tèpa âboro pwârawâ kèe

¹⁹ Êkaa na, wâguwà tàpé na câguwà caa tèpa Juif, âna câguwà caa tèpa pârame, â câguwà caa pwi Ba na ité. Guwà jèe tèpa âboro kà Pwiduée, â guwà tò naa na tâa kèe, pwacèwii diri pàra tèpa âboro kà Pwiduée.

²⁰ Jè pwacèwii é wâ, na bari naa gòro é pàaé [na cimwü]. Ê pàara wâ, âna wà tèpa *apostolo, ma wà tèpa *péroféta[§]. Â é atü pàara wâ na âji êkêe, âna wà Kériso. ²¹ Â wàé na é pwa ma é pimaina too é wâ—[wàijè na jè cèikî naa gooé]—ma pâ nau wâra pwapwicîri kà Pwiduée.

2:13 Kolosé 1.20 **2:14** 1 Korénito 12.13 [†] **2:14** Wàibà...wâguwà—É pwi Juif wà Paulo; â càra caa tèpa wàrapwiri wà tàpé Éféso. **2:15** Kolosé 2.14 **2:16** Zakarie 9.10; Kolosé 1.20,22 **2:17** Ésaie 57.19 **2:19** Éféso 3.6 **2:20** 1 Korénito

3.11 [§] **2:20** Apostolo...péroféta—Còo Éféso 4.11. **2:21** 1 Korénito 3.16

22 Wâguwà [na câguwà caa tèpa Juif] âna guwà tèpa atü mwara naa goro ê wâ bèepwiri, gée goo ê pai tâa kàwà goo Kériso. Â ipaiwà mwara naa goobà, tèpa Juif. Â é wâro, na é wâ bèeni, ê Nyuââê Pwicîri kà Pwiduée*.

3

Auniimiri kà Pwiduée gée na biu

1-2 [Wà Pwiduée, âna é caajurijè —wàibà tèpa *Juif, ma wâguwà na câguwà caa tèpa Juif.] Â gée goo kaa pwiri, na wâgo, Paulo, âna go piênawéna kà Kériso Iésu, na go wakè ba kàwà. Â nabàni, âna go tâa na karapuu gée goro ê wakè bèepwiri ba kàwà. Gona câguwà caa tâmogòori pwiri? Ba wà Pwiduée, naa na pai wâdé kêe, âna é naa tîo é wakè bèepwiri, ba na é pacoo é auniimiri kêe.

3 Caa caa inapàpari é auniimiri kêe bèepwiri, gée na autapoo goo. Êco na nabàni, âna é paari tîo. Â go mwa gére tapoo ina tàwà, naa na tii bèeni. 4 Â, na guwà pûra, â guwà o tâmogòori, é pwina go tâmogòori, wâgo, naa goro é auniimiri kêe bèepwiri [na é pacoo] goo wà Kériso.

5 Béaa, âna ticè âboro na tâmogòori bwàti pwiri. Êco na é jèe nama pwéelaa wà Pwiduée, goro é Nyuââê Pwicîri kêe, tà tèpa âboro na é pitòrigarirà—tà tèpa apostolo ma *péroféta kêe.

6 Wàeni é auniimiri kêe: Wiàna rà tâa goo Kériso Iésu wà tàpé na càra caa tèpa Juif, âna rà jèe pâra nau pwacèwii tèpa Juif, ba jèe pâra nau caapwi Ba*. Â rà cau tòpi é pâ wâdé ma aupwényunyuâari kà Pwiduée. Â é auinabéaa kà Pwiduée, âna kàra diri. Wàépwiri kaa é *Picémara Wâdé!

Cùru Paulo ba na é picémara

7-8 Wâgo, âna piticémuru naa good, jii diri tèpa âboro kà Pwiduée. Êco na [é dau pwabwàti tîo, â] é pitòrigario, ba na go pwi ênawéna kêe, goro é *pimeaari imudi kêe. Â é wakè good goro pàtamee, ba na go inapàpari é Picémara Wâdé kêe, tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â go ina tàra diri pâ aupwényunyuâari kêe, na pièdò ma wéna awé na é naa tâjè na jè tâa goo Kériso.

9 É cùruo pâ, ba na go paari târa diri pâ âboro é pai pwa kêe na é pacoo é auniimiri kêe, na ia tàbinyiri gée na autapoo goo, na ia é tòpò diri pâ muru. 10 Â [paari mwara] tà diri tèpa pitûa ma pàtamee, naa gopaérenao ma nidò *napwéretòotù, pâ, po dau maina é autâmogòorimuru kêe, wàe Pwiduée, na wâru pai

2:22 1 Pétèru 2.5 * 2:22 Dernière phrase—é, É wâro na é wâ bèepwiri wà Pwiduée, goo é Nyuââê Pwicîri. 3:1-2 Filipi 1.7,13 3:1-2 Kolosé 1.25 3:3 Éféso 1.9-10; Kolosé 1.26 3:6 Éféso 2.13,16-19 * 3:6 Caapwi Ba—Grec: Caapwi naiiri âboro. 3:7-8 Kolosé 1.25 3:7-8 1 Korénito 15.9-10

pwa goo. Ba rà o còo [pai caapwi kà tèpa Juif, ma wà pàra tàpé, naa na] é wàra pwapwicîri kêe†.

¹¹ Diri pâ pwiibà, âna é jèe nye niimiri, gée na autapoo goo, pâ na ée mwa pwa. Â é pacoo, goo wà Kériso Iésu, Pwi Ukai kâjè.

¹² Wàijè, âna jè tâa goo Kériso, â jè cèikî naa gooé. Â gée goo kaa pwiri, âna pwa tàrù kâjè, ma jè medari Pwiduée, ma jè tâa jaaé. Â câjè caa piwâ [â càcaa wâgotâjè].

¹³ Â êkaa, na go ina tàwà pâ, na guwà cibwaa pidumapié, goro é pai tâa na aré kôo, ba kàwà. Ba gée goo kaa é pai tâa na aré kôo, [âna pimaina too é cèikî kàwà]. Â o naa tàwà ma guwà tâa jaa Pwiduée na é pai maina ma muugère kêe‡!

Dau maina pimeaari kà Kériso ba kâjè

¹⁴ Go tùu jùruo ara Pwiduée Caa, [na go pinünüma naa] goo pwiri. ¹⁵ Ba wàé pwi Caa kà diri tàpé na rà wânidò napwéretòtù, ma wâni gòropuu. Â é nama jè cau tèpa âboro na jè caapwi BaS. ¹⁶ É dau maina ma muugère, â dau wâru pâ wâdé ma aupwényunyuâari kêe. Â go ilari jiié, pâ, ée mwa dau pagòowà, goro é Nyuâaé Pwicîri kêe, ba na cimwü é pwâranümawà.

¹⁷ Wâdé na é tâa na pwâranümawà wà Kériso, gée goro é cèikî kàwà! Wâdé na [guwà pwacèwii é upwâra na gòo, na] é wàé, âna wâgòro, naa na pimeaari kêe. ¹⁸ Â, na wàrapwiri, na wâguwà, ma diri pàra tèpa âboro kà Pwiduée, âna guwà tâmogòori bwàti pâ, é pimeaari kà Kériso, âna po dau maina awé*. ¹⁹ Ba é piwéna jii é autâmogòori kâjè tèpa âboro. Â wâdé na é dipitiri é wâro kàwà wà Pwiduée, goro é pai tâbawêe kêe.

²⁰ É wakè gooje wà Pwiduée, goro é pàtâmee na dau maina. Â pâri ma é pwa é pâ muru naa gooje, na dau maina awé, jii é pwina jè niimiri pâ, jè ilari jiié.

²¹ Wàijè é wàra pwapwicîri kêe, na jè tâa goo Kériso Iésu, âna wâdé na jè pwamainâe taaci dâra gòiri awé! Amen! Wâdé na wàrapwiri!

pai wâro kâjè naa na picaatâa na bwaa âmuê

† **3:10** Ba rà o còo...é wàra pwapwicîri kêe—é, Rà o mwa tâmogòori pwiri, gée goro é pai picémara é Picémara Wâdé kâra wàra pwapwicîri. Grec: Gée goro é wàra pwapwicîri. **3:12** Ioane 14.6; Roma 5.2 ‡ **3:13** Dernière phrase—Grec: Ba wàrapwiri é pai maina ma muugère kàwà.

§ **3:15** Â é nama jè cau tèpa âboro na jè caapwi Ba—Grec: É pitunee târa pâ jèpa wâao. **3:17** Ioane 14.23; Kolosé 1.23,

2.7 * **3:18** Po dau maina awé—Grec: Large, long, haut et profond.

4

(Naporomee 4–6)

¹ Go tâa na karapuu, ba go piênawéna kà Pwi Ukai. Â go tacoo goowà, ma [guwà niimiri diri é pwina é pwa ba kàwà wà Pwiduée, â] guwà wârori é wâro na wâdé tée. Ba é todàwà, ba na guwà tèpa âboro kée. ² Wâdé na guwà ciburà ipakîriwà, ma moo, ma pidàpwicâariwà. Wâdé na guwà ciburà pimeariwà, â guwà picâri naa goowà. ³ Ba é caajuriwà é Nyuâaé Pwicîri. Â wâdé na guwà ciburà wâro na é pinaanapô, ba na guwà tà caapwi.

Jè caapwi naijè ma Kériso

⁴ Nye caapwi co naiiri âboro. Nye caapwi co é Nyuâaé Pwicîri. Â nye caapwi co câmajè na jè tapacîri*, géé na càùru pai todàjè. ⁵ Nye caapwi co Pwi Ukai kâjè, nye caapwi co é cèikî, ma caapwi co *piupwaa†. ⁶ Nye caapwi co Pwiduée, Pwi Caa kâjè diri‡. Wàé na é pitûâ kâra diri, wàé na é wakè na diri, â é wâna diri. ⁷ Âjupâra pâ wà Kériso, âna é jèpa naa tâjè, naa goro piticèmuru naa goo, pâ jèpa âraimeai na pi-ité. ⁸ Ba jèè wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*É too naa na ére
na wâdòiti.
Â é popa pâ wiâê
tàpé na ia rà cicaraé,
tàpé na ia é piétò jìrà.
Â é naa âraimeai
tà tèpa âboro.*

Psaume 68.19

⁹ Dà pai ina wèè pâ: *É too naa na ére na wâdòiti?* Pai ina wèè pâ, béaa kâra é pai too kée, âna é boo naa na ére na dau wâgòro kâra gòropuu§ wà Kériso. ¹⁰ Â wà Pwina é boo, âna wàé kaa wà Pwina é too naa na ére na wâdòiti naa *napwéretòtù, ba na é pwi ukai kâra diri pâ muru. Â pimaina pâ é pitûâ kée* naa gò diri pâ muru, na ia é tapoo wà Pwiduée.

4:1 Kolosé 1.10 **4:2** Kolosé 3.12–13 **4:3** Kolosé 3.14–15 * **4:4** Dernière phrase—Grec: Nye caapwi co é auwâari (espérance). Espérance, âna é pwina dau wâdé na jè tapacîri naa na pidàpwicâari, géé goo é cèikî kâjè naa goo wà Iésu Kériso.

† **4:5** Caapwi co piupwaa—Wiàna wâru pâ pai pwa goo piupwaa, â nye caapwi co pai ina wèè, âna câmu kée, ba na jè inapàpari pâ, jè tèpa âboro kà Kériso co. **4:6** 1 Korénito 12.6 ‡ **4:6** Caa kâjè diri—é, Caa kâra diri pâ muru. **4:7** Roma 12.3,6

4:8 Psaume 68.19 **4:9** Ioane 3.13 § **4:9** É boo... é, É boo naaniboo gòropuu. Rà niimiri wà tèpa Juif pâ, wà tèpa bà, âna rà tâa na pé pwèe na dau wâgòro, na nee pâ: Oolaa ('Abîme'). Còo Auinapàpari naporomee 9. * **4:10** Pimaina pâ é pitûâ kée... é, É dipitiri diri pâ muru, é, É nama tâbawée diri pâ muru.

11 [Dà pai ina wèe pâ: *É naa âraimeai tà tèpa âboro?*] Wà Kériso, âna é jèpa pâdi tà tèpa âboro kêe é jèpa wakè na rà pwa†. [Wàéni pàra pwi]:

Tèpa apostolo (tàpé na rà jèe côoê, ma picémara popai kêe);
Tèpa péroféta (tàpé na rà tòpi, naa na nyuâa, é popai kà Pwiduée, â rà mwa pame tâjè);
Tèpa *évangéliste* (tàpé na rà picémara pâ é Picémara Wâdé);
Tàpé na rà wéaari ma pacâmuri tèpa cèikî.

12 É naa tàra é pâ âraimeai† bèepwiri, ba na rà o mwa caa pagòo diri tèpa âboro kà Pwiduée, ma piênawéna kàra côwâ. Â, na wàrapwiri, â o pimaina dò é wâra pwapwicîri, é nài Kériso. 13 Â jè o caajurijè, naa na cèikî, â o caapwi é pai tâmogòori kâjè wà *Pwina naî Pwiduée. Â jè o cau cimwü, pwacèwii Kériso, â jè o cau tâbawêe, pwacèwiié.

Wâdé na jè cimwü naa goo Kériso

14 Na o wàrapwiri, â o câjè mwa caa pwacèwii pâ nari èpo [naa na cèikî. Ba nabàni, âna càra caa pâji cimwü wà pàra tàpé gée goojè. Rà] pwacèwii é wànga na ticè poé§, na pòtò gòro é wià ma pwéretòotù. Ba rà dau tère é pâ popai kà tàpé na rà me, nau picàù dàra, ba na rà pa-imwürurà.

15 Bwa, jè cibwaa wàrapwiri. Wâdé na jè ciburà wâro na é âjupâra* goro é pimeaari. Â jè o pâ nau pwacèwii Kériso, naa na diri é pwina jè pwa.

Wàé na é pwi ukai [kâra é wâra pwapwicîri kêe] pwacèwii é pûru âboro. 16 Wàé na é pitûâ ma wéaari diri pâ ére gée goro nàié, ba na rà caapwi. É pa-ijarà, ma pitu tàra, ba na rà pimeaarirà†. Â rà jèpa wakè bwàti. Êkaa na é pimaina too é nàié, â é cimwü naa na é pimeaari.

Wâro kâjè na bwaa âmué

17 Go tacoo goowà, naa na nee Pwi Ukai, pâ, na guwà nabwé na guwà wâro pwacèwii tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée, tàpé na ticè nûmarà. 18 Bàutè é aunünüma kàra, ba gòo pûrurà, â tàutàra na rà pitère dà Pwiduée. Êkaa na [rà pitanami] â tiàu goorà é *âji wâro na é naa wà Pwiduée. 19 Càra mu caa picàdàrù é pwina wâdé jii é pwina èpà. Â rà pipanuârà, ba na

4:11 1 Korénito 12.28 † 4:11 Ê jèpa wakè na rà pwa—é, Ê jèpa âraimeai. † 4:12 Âraimeai—Nii bau autâmogòorimuru tàra wakè kà Pwiduée. (Còo note goo 1 Korénito 12.4.) 4:13 Kolosé 1.28 § 4:14 Poé (é, pòé)—Gouvernail. Ârawànga. 4:15 Kolosé 1.18, 2.19 * 4:15 Wâro na é âjupâra—é, Ina é âjupâra. † 4:16 2e phrase—Grec: Caajurirà goro pâ aupitòobàra (jointures) na naa tàra. 4:17 Roma 1.21; 1 Pétèru 1.14

rà wâro imudi. Â, na rà pwa pâ na jèpapara tûâ na miiri, â càra caa kamu goo.

²⁰ Càcaa wàrapwiri ê wâro kâjè wiâ Kériso na guwà picòo. ²¹ Ba guwà tère ê popai goo Kériso, â guwà tâmogòori pâ tâa gooé ê âjupâra. Ba guwà tèpa âboro kèe.

²² Êkaa na wàrapwiri, na guwà cibwaa wârori ê wâro na èpà, na ia guwà wârori béaa. Guwà tètâjii diri ê pâ tûâ ma càra na miiri.

Ba béaa, âna guwà pipanuâwà târa ê auniimiri ma câbawâdé kàwà na èpà, na rà pa-imwüruwà ma tanooriwà. ²³ Guwà tòotéri ê pwâranümawà, ma ê auniimiri kàwà, ma ê càrawà†, ²⁴ ba na guwà tèpa âboro na bwaa âmuê ê wâro kàwà. Â guwà o pwacèwii tèpa âboro na rà tòpwütù ê ârabwée na tòri, â rà coona ê ârabwée na bwaa âmuê.

Ba ûna é tòpòwà wà Pwидуée§, â câbawâdé kèe na guwà pwacèwiié, ba na guwà wâro naa âjupâra. Êkaa na wâdé na pâ tûâ kàwà, âna *târù ma pitòimiri.

Jè tòotéri càrajè na èpà

²⁵ Guwà nabwé na guwà pwâ. Â guwà ina ê pwina âjupâra tà tèpa [cèikî] béewà. Ba wàjè diri, âna jè caapwi [wâra pwapwicîri] pwacèwii pâ ére gée goro caapwi naiiri âboro.

²⁶ Wiàna guwà iputàmu ma pwi jèpwì, â guwà cibwaa pipwa tàwà na èpà. Guwà naaco ê pwâra putàmu goowà, béaa kâra ê pai duu kâra ê tòotù. ²⁷ Ba guwà cibwaa panuâ *Caatana [ma é tacaiwà ba na guwà pwa na èpà].

²⁸ Wiàna guwà tèpa mura, â wâdé na guwà coo. Â guwà wakè ba gòo, ba na pwa mwani kàwà, ba na guwà wâri ê pwina tiâu jiiwà, ma naa tà tàpé na ticè tàra.

²⁹ Guwà nabwé na guwà ina pâ popai na miiri, [ma pwa na èpà tà pàra tàpé]. Â guwà ina pâ popai na wâdé, ba na pitu tàra ma pagòrà.

³⁰ Guwà nabwé na guwà nama é pikîri ê Nyuâaê Pwicîri [goo ê pwina guwà pwa]. Ba ê Nyuâaê Pwicîri, âna pwi câmu na é naagée naa goowà wà Pwидуée, ba na paari pâ, [guwà tèpa âboro kèe. Â pwi câmu pâ, wà Pwидуée, âna] ée mwa tipiwà bamwara jii é pâ èpà kàwà, na Tòotù kèe.

³¹ Guwà cibwaa tubaèpà tà pàra tàpé, ma pi-inarà ba èpà. Guwà cibwaa wéaari naa na pwâranümawà ê pâ èpà na rà pwa

4:22 Roma 8.13; Kolosé 3.9 **4:23** Roma 12.2 † **4:23** É, Guwà nama tòotéri ê auniimiri kàwà goro ê Nyuâaê Pwicîri. **4:24** Genèse 1.26; Kolosé 3.10 § **4:24** Ba ûna é tòpòwà wà Pwидуée—é, Ba ûna é tòpò {ê âmu wâro kàwà} bèepwiri. **4:25** Zakarie 8.16; Kolosé 3.8–9 **4:26** Psaume 4.4; Jacques 1.19–20 **4:29** Kolosé 4.6 **4:30** Ésaïe 63.10; Éféso 1.13–14; 1 Tésalonika 5.19 **4:31** Kolosé 3.8

tàwà. Guwà cibwaa iputàmu, ma piokée. Â guwà cibwaa pitànyiriwà.

³² Wâdé na guwà pwa na wâdé tà pàra tàpé. Â guwà paari tàra é pimeari na wâna pwâranümawà. Â guwà pipwanauriwà, pwacèwii na é jèe pwanauriwà wà Pwiduée, gée goo Kériso.

5

Wâdé na jè wârori wâro kà tèpa âji naî Pwiduée

¹ Guwà tèpa naî Pwiduée, na dau wânümee tàwà. Â wâdé na guwà pwacèwiié. ² Wâdé na guwà tèpa meari pàra tàpé. Ba é mearijè wà Kériso, â é panuâ é wâro kêe, ba na *ârapwailò ba kâjè, na dau wâdé tà Pwiduée*.

³ Guwà cibwaa [niimiri còwâ pâ, na guwà] ipuu imudi ma pàra pwi. Â guwà cibwaa pwa é pâ muru na po miiri goro naiiwà. Guwà cibwaa imudàra ma wâru tàwà é pâ muru ni gòropuu. Ba guwà tèpa âboro kà Pwiduée. Â càcaa nümoo na go tère pâ, rà ina tèpa âboro pâ guwà wàrapwiri.

⁴ Guwà cibwaa ina pâ popai na èpà ma miiri, na càcaa pâri ma guwà ina. Guwà cibwaa ina imudi pâ muru na jè papwicîri. Â guwà cibwaa èauri é pâ jèkutâ èpà, pwacèwii tàpé na ticè nùmarà. Bwa, wâdé na guwà ipwaolé tà Pwiduée.

⁵ Wâdé na guwà tâmogòori pâ: O nye ticè autâa na *Mwaciri kà Pwiduée ma Kériso, kà tàpé na rà ipuu imudi, ma tàpé na rà pwa é pâ muru na miiri goro naiirâ, ma tàpé na rà ciburà imudàra é pâ muru ni gòropuu. Ba é pwiibâ, âna é pwacèwii na rà ipwamaina é pâ duée imudi.

Jè wâro na pwéelaa

⁶ Rà ina wà pàra tàpé pâ, nye ticè èpà goo é pâ tûâ bèepwiri. Êco na rà pwâ, â guwà cibwaa nama rà pa-imwüruwà. Ba é putàmu wà Pwiduée goo tàpé na càra caa pitère dèe, â ée mwa pitèirâ ma naa wârimuru tàrà†. ⁷ Â guwà cibwaa pwadéi tèpa âboro na rà wàrapwiri!

⁸ Béaa, âna guwà tàpé na guwà tâa na é bàutê. Â nabà, âna guwà tâa na pwéelaa, ba guwà tâa goo Pwi Ukai. Êkaa na wâdé na é càrawà, âna càra tàpé na rà tâa na é pwéelaa— ⁹ wâna é

4:32 Mataio 6.14, 18.22–35; Kolosé 3.12–13 **5:1** Mataio 5.48 **5:2** Exode 29.18; Héberu 10.10 * **5:2** Na dau wâdé tà Pwiduée—Grec: Na pwacèwii é ûrea na dau wâdé. **5:5** 1 Korénito 6.9–10; Kolosé 3.5 **5:6** Roma 1.18; Kolosé 2.4,8 † **5:6** Grec: Guwà cibwaa nama é ipa-imwüruwà wà pwi jè âboro, goro pâ popai na ticè èreè. Ba nye gée goo kaa pwiri, na é pwâra putàmu kà Pwiduée, âna é tâa gò tàpé na rà cicaraé. **5:8** Ioane 12.36; Éféso 2.13; Kolosé 1.13; 1 Pétèru 2.9

wâro na é pwényuâa, ma *târù, ma âjupâra. ¹⁰ Wâdé na guwà ciburà imudàra ê pâ pwina wâdé tà Pwi Ukai.

¹¹⁻¹² Guwà cibwaa pwaduwa kà tàpé na rà wakè na bàutê, ba ticè pwâra wakè kàra, na wâdé. Na jè po niimiri co ê tûâ kàra, â jè jèe miirirà. Guwà cicara diri pâ pwi bèepwiri. Â guwà pa pâ, naa na pwéelaa, diri ê pwina èpà. ¹³⁻¹⁴ Ba ê pwéelaa, âna é paari ê âji pai pwa goo diri pâ muru, wiàna wâdé, é wiàna èpà†. Êkaa na jè ina pâ:

«Gà tàcî, co pwi a puu!
Cimadò géé na aubà.
Wà Kériso na é pame
naa googà é pwéelaa.»

Jè wakèri bwàti pàara na naa tâjè

¹⁵ Guwà ipwacôoco é pai wâro kàwà. Guwà ipwacèwii tàpé na pitòimiri é wâro kàra, â càcaa tàpé na ticè nûmarà. ¹⁶ Â guwà wakèri bwàti é pâ pàara na naa tàwà, [ba na guwà pwa na wâdé]. Ba wâru pâ èpà na pàara napô nabà. ¹⁷ Êkaa na guwà cibwaa wâro imudi, â guwà imudàra é pwina wâdé tà Pwi Ukai§.

Jè wâro wiâ Nyuâaê Pwicîri

¹⁸ Guwà cibwaa ipwirié goro dipâa, ba o péa tubaèpà tàwà. Wâdé na é nye dipitiriwà taaci é Nyuâaê Pwicîri. ¹⁹ Â guwà pipagòowà goro pâ nyabi—pâ *salamo, ma pâ cantique, ma pâ nyabi na é naa tàwà é Nyuâaê Pwicîri. Â, na guwà nyabi, â guwà pwamaina Pwi Ukai géé na âji pwâranûmawà. ²⁰ Wâdé na guwà ciburà pwaolé tà Pwiduée Caa, naa na nee Iésu Kériso Pwi Ukai kâjè, na é pitûâ naa gòro diri pâ muru.

Tèpa pwârawâ na rà cèikî

²¹ Guwà papwicîri wà Kériso, â guwà ipakîriwà naa goo wà tèpa cèikî béewà.

Du duadà — Tô ilàri

²² Wà tô ilàri, âna wâdé na é ipakîrié naa goo pwi éaé, pwacèwii pai ipakîrié naa goo wà Pwi Ukai. ²³ Ba wà pwi paaò, âna é pwi a pitûâ kà tô wâdèe, pwacèwii na wà Kériso, âna é pwi a pitûâ kâra é wâra pwapwicîri, na é pwacèwii é naiié. Â wàè na é *pwi a pa-udòé.

5:13-14 Ioane 3.20–21 **5:13-14** Ésaïe 26.19, 60.1; Roma 13.11 † **5:13-14** 1re phrase—Grec: Ê pwina jè còo naa na ê pwéelaa, âna pâ nau pwéelaa. **5:15** Kolosé 4.5 § **5:17** Grec: Êkaa na guwà cibwaa nama ticè nûmawà; â wâdé na guwà tâmogòori é câbawâdè kà Pwiduée. **5:18** Luka 21.34 **5:19** Kolosé 3.16
5:20 Kolosé 3.17 **5:21** 1 Pétèru 5.5 **5:22** Kolosé 3.18; 1 Pétèru 3.1 **5:23** 1 Korénito 11.3; Éféso 1.22

²⁴ Ê wâra pwapwicîri, âna é ipakîriê naa goo wà Kériso, êkaa na wâdé na wà tô ilâri, âna é ipakîriê naa goo wà pwi éaé naa na diri pâ muru.

Du duadà —Pwi paao

²⁵ Napwa naa goo pwi paao, âna wâdé na é meaari tô wâdèe, pwacèwii na wà Kériso, âna é meaari é wâra pwapwicîri kêe. Ba é panuâ wâro kêe ba kêe, ²⁶ â é naaê tà Pwiduée, ba naa kêe. Â é nuwaé goro jawé, ma é popai*, ²⁷ ba na é dau pwényuâa ma tâbawêe, ma ticè tîpwicâ ma êpâra ma ipwatari, ma ticè èpà wâgooé, [pwacèwii tô ilâri dopwa na ru mwa piéa ma wâé].

²⁸ Ipaiwà naa goo pwi paao. Ba wâdé na é meaari tô wâdèe, pwacèwii pai meaari kêe é nâiié. Ba wà pwina é meaari tô wâdèe, âna é pimeaarié cîwâ. ²⁹ Ba nye ticè âboro na é pièpâri cîwâ é nâiié. Bwa, é pa-ijaé, ma wéaarié bwàti, pwacèwii pai pwa kà Kériso, ba kâra [é nâiié] é wâra pwapwicîri kêe.

³⁰ [Jè tâmogòori pwiri] ba wâijè, âna jè nâiié. ³¹ Jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *É panuâ é du nyaa ma caa kêe wà pwi paao, ba na ru pitâa ma wà tô wâdèe. Â, na wàrapwiri, â wàilu, âna ru pâ nau caapwi.* *Genèse 2.24*

³² Ê popai bèepwiri, âna tâgòro, ba go niimiri pâ, ucina goro [pai pitànaima kà] Kériso ma é wâra pwapwicîri kêe.

³³ Târa tubanabwé, [â go ina mwara pâ]: Wà pwi paao, âna wâdé na é meaari é tô wâdèe, pwacèwii pai pimeaarié cîwâ kêe. Â wà tô ilâri, âna wâdé na é papwicîri pwi éaé.

6

Pâ èpo ma du nyaa ma caa kâra

¹ Wâguwà tèpa èpo, âna wâdé na guwà pitère dà du nyaa ma caa kâwà. Wâépwiri napârawà, {ba guwà tèpa âboro kà Pwi Ukai}. ² Ba [jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ]: *Gà papwicîri du nyaa ma caa'gà.* *Exode 20.12* Êpwiri, âna

pitûâ kà Pwiduée na pâbéaa. Â wâèni é aupwényunyûari na é ina pâ ée mwa naa [tà tàpé na rà pitère dâra é naèà bèepwiri]:

³ *Â é wâro'gà naani gòropuu, âna o gòri ma wâdé.* *Exode 20.12*

⁴ Wâguwà tèpa caa kâra èpo*, guwà cibwaa nama rà putâmu tèpa èpo kâwà. Â wâdé na guwà pipièrù bwàti goorà, â guwà

5:25 Kolosé 3.19; 1 Pétèru 3.7 5:26 Tito 3.5 * 5:26 Â é nuwaé goro jawé, ma é popai—Piupwaa. Ê popai bèepwiri, âna pwiri é Picémara Wâdé. É, pwiri pâ popai na ina na rà piupwaa wà tèpa cèikî, é, pâ popai kà pwi apiéa tà tô wâdèe. 5:27 2 Korénito 11.2; Kolosé 1.22 5:31 Mataio 19.5 5:32 Auinapàpâri 19.7 6:1 Kolosé 3.20 6:2 Exode 20.12 6:4 Psaume 78.4; Proverbes 22.6; Kolosé 3.21

* 6:4 Tèpa caa kâra èpo—é, Pa nyaa ma caa kâra èpo.

patùrarà ma pacâmurirà. [Ba wàépwiri napâra pwi a cèikî] naa goo Pwi Ukai.

Tèpa ênawéna ma tèpa pitûâ kàra

⁵ Wâguwà tàpé na guwà tèpa *ênawéna kîri kà pàra tàpé, âna wâdé na guwà pitère dà tèpa pitûâ kàwà naani gòropuu. Â guwà dau papwicîrirà, â guwà piênawéna kàra bwàti, géé na âji pwâranûmawà, pwacèwii pai piênawéna kàwà tà Kériso.

⁶⁻⁷ [Guwà wakè bwàti, ba na rà ipwadée goowà, naa na diri pâ pàara.] Â càcaa na pâ pàara co, na rà còowà na. Â guwà niimiri pâ, guwà wakè ba kà Pwi Ukai, â càcaa ba kà tèpa âboro. Ba guwà tèpa ênawéna kà Kériso, â napârawà na guwà pwa é câbawâdé kà Pwiduée, géé na diri pwâranûmawà.

⁸ Ba wâdé na guwà tâmogòori pâ, wà Pwi Ukai, âna ée mwa jèpa naa tâjè câmajè, goro é pwina wâdé na jè jèpa pwa. Ipaiwà wiàna jè tèpa ênawéna kîri kà pàra tàpé, é, wiàna jè tèpa âboro na pwa tàrù kâjè†.

⁹ Wàrapwiri naa goowà mwara, co tèpa pitûâ. Wâdé na guwà papwicîri tèpa ênawéna kîri kàwà, ma pwa na wâdé tàra. Â guwà cibwaa pwa kûu tàra. Ba caapwi pwi a pitûâ kàwà diri, naa *napwéretòtù, â câé caa pwi a pwaké goro âboro.

Neemuru paa kâjè

¹⁰ Go tubanabwé naa goo pai ina wèe pâ: Wâdé na guwà gòo goro é pàtâma Pwi Ukai, ma nii kée na dau maina. ¹¹ Guwà popa diri é neemuru paa, na é naa tàwà wà Pwiduée. Â o pâri ma guwà cicara é pâ tûâ na èpà kà Pwi âboro èpà, wà *Caatana.

¹² Ba câjè caa pipaa dà tèpa âboro. Jè pipaa dà tèpa pitûâ kà tèpa duée ma u, [na câjè caa còora goro du âraporomeejè]. Ûu, jè pipaa dà tèpa ukai gopaérenao, na maina pàtâmarà, na rà pitûâ naa gò è gòropuu bëeni, na é tâa na bàutê.

¹³⁻¹⁴ Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà popa diri é neemuru paa na é naa tàwà wà Pwiduée. Ba na, o pâri ma guwà cimwù, na pâ pàara na tèepaa mariwà é èpà. Ûna jèe nabwé é pipaa, â guwà o piétò. Wàéni† é neemuru paa kâjè:

Karapuu kâjè—ê âjupâra kà Pwiduée;

*Ârabwée paò târa nawâajè—ê wâro na *tàrù na araé;*

¹⁵ *Du wâraâjè—ê pai ciburà picémara kâjè é *Picémara Wâdé na é pame é pinaanapô;*

6:5 Kolosé 3.22–23; Tito 2.9–10; 1 Pétèru 2.18 **6:8** 2 Korénito 5.10; Kolosé 3.24–25 † **6:8** 2e phrase—Esclave ou libre. **6:9** Roma 2.11; Kolosé 4.1 **6:11** Roma 13.12; 2 Korénito 10.4 **6:12** 1 Pétèru 5.8–9 **6:13-14** Ésaïe 11.5, 59.17; 1 Tésalonika 5.8 † **6:13-14** Wàéni... Grec: Guwà popa... Ipaiwà naa goo diri pâ na jèpapara neemuru paa, naa na nee tii 13–17. **6:15** Roma 10.15

16 *Upwâra bécâgòtù kâjè*§—ê cèikî kâjè naa goo Pwiduée, na diri pâ ére. (Â jè pa, ba na jè câtâmwara ê doromara ânye, goro ê da, na é tò wà Pwi âboro èpà);

17 *Bwe bépwamuru pûrùjè*—ê wâro na é naa tâjè wà Pwiduée, ûna é pa-udòjè*;

Tàuwa kâjè na é naa tâjè ê Nyuâaê Pwicîri—ê popai kà Pwiduée.

18 Guwà ciburà pwapwicîri [na diri pâ ére] ma na diri pâ pàara, wiâra ê pitûâ na é naa tàwà ê Nyuâaê Pwicîri. Â guwà ciburà tàcî, â guwà ciburà pidâpwicâariwà, naa goro ê pwâra pwapwicîri kàwà, ba kà diri tèpa âboro kà Pwiduée.

19-20 Guwà pwapwicîri ba kôo, ba na é naa tôo ê popai wà Pwiduée. Ba é cùruo, ba na go inapàpari târa diri pâ âboro ê Picémara Wâdé, na ia càra caa tâmogòori béaa. Â nye gée goo kaa ê pai inapàpari kôo ê Picémara Wâdé bèepwiri na tò-o goro itùpaò naani na karapuu. Êkaa na guwà pwapwicîri, ba na o cãgo caa piwâ na go tà ciburà patûra tèpa âboro [goo wà Kériso].

Ipwabwàcu kà Paulo

21-22 Go cùru paé dariwà wà Tychique, ba na é piwiâ tàwà ê jèkutâ goodò, ma pagòowà. Wà pwiibà, âna é pwi âji béejè, ma pwi ênawéna na é dau pitère dà Pwi Ukai, na bu piwakè naima ma wàé.

23 Wâdé na wà Pwiduée Caa kâjè, ma wà Pwi Ukai Iésu Kériso, âna ru naa tàwà, diri tèpa cèikî béebu, ê pinaanapô, ma pimeaari. Ma ru pitu tàwà, ma guwà cèikî ba gòo naa gooru. 24 Go ilari jii Pwiduée pâ, na é *pwényunyuâari goro ê *pimeaari imudi kêe, wà diri tàpé na rà cimwü naa na pimeaari kàra, ba kà Pwi Ukai Iésu Kériso.

§ 6:16 *Upwâra bécâgòtù*—Bouclier. 6:17 Hébéru 4.12 * 6:17 Ê wâro na é naa tâjè wà Pwiduée, ûna é pa-udòjè—Grec: Ê pai pa-udòjè. 6:18 Luka 18.1; Kolosé 4.2; 1 Tésalonika 5.17 6:19-20 Kolosé 4.3-4; 2 Tésalonika 3.1 6:19-20 2 Korénito 5.20; Philémon 1.9 6:21-22 Apostolo 20.4; Kolosé 4.7-8; 2 Timotéo 4.12

Tii kà Paulo tà tàpé Filipi Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma (*Apostolo 28.30–31*). Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tii tà Philémon, ma tii tà tàpé Éféso ma tàpé Kolosé.

É wii tâi?

Tà tèpa cèikî wâna ville Filipi, ma wà tèpa pitûâ kâra. É wii târa wà Paulo 12 naja gée na càuru na é mara picémara târa é *Picémara Wâdé.

Cina é wii?

Dau wânüma Paulo goo tàpé Filipi (1.8), â é wii, ba na é ina pimeaari kêe ba kâra, ma naa târa jèkutâ gooé. É pwaolé târa goro é âraimeai na rà naa tée (4.10–15). É pagòorà ba na rà cimwü naa na é cèikî kâra, â na rà piwakè naima naa na caapwi pwâranüma (1.27). Â é ina târa pâ, na rà nye tà ipwàdéé taaci, na rà tà tâa goo wà Pwi Ukai (4.4).

Dà ère é tii bèeni?

Ê tii bèeni, âna ina gooé pâ ‘Tii goro ipwàdéé’, ba wà Paulo, âna é pwa wâru wii *ipwàdéé*. Ê âji ipwàdéé, âna càcaa me gée goo pâ muru na wâgòroigé jiijë na tèpeaa darijè. É me gée goo é pinaanapô kà Pwiduée na tâa na pwâranümajè, gée goro pai tâa kâjë goo Iésu Kériso.

Ba jè còo naa na wâro kà Paulo pâ, é pwi a dau tâa na aré ma tòina goo wà Kériso. É wii gée na karapuu wâ Roma, â câe caa pâji tâmogòori cè tûâ gooé, ba pwiri o pwâra bà (1.7; 2.17,23). Wâru tàpé na rà èpàrié ma cicaraé (3.2), â rà pwâco tèpa cèikî na rà pitu tée (2.20,21).

Êco na é nye tà ipwàdéé taaci wà Paulo, â é tòpi ê pwina tèpeaa marié, na diri pâ ére, ma na diri ê pâ pàara. É ina pâ «Cau pâriô diri pâ pwi bèepwiri, gée goo Kériso, na é pagòo-o.» (4.13)

É wii mwara wà Paulo pâ, ê pwina é dau âjimuru, âna pai tâmogòori kâjè Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè. Diri ê pàra muru, âna nye piticèmuru naa goo, jii pwiri (3.8).

Wâdé na jè ipwacèwii Iésu na diri pâ muru. Wà Iésu, âna é ipakîrié, â é ipanuâé, ba na é bà ba kâjè naa goro *satauro. Â wâdé na jè ipanuâjè ma piênawéna kâjè jècaa naa na ipakîri, pwacèwiié.

Pai pitàgoo tii tà tàpé Filipi

Ipwabwàcu ma ipwaolé (1.1–11)

É pipàra pâ ê Picémara Wâdé (1.12–18)

Wâro kà Paulo ba kà Kériso (1.19–26)

Aupitûari kà Paulo tà tàpé Filipi (1.27–2.18)

Popai goo Timotéo ma Épafrodite (2.19–30)

Âjimuru âna, na jè tâmogòori Kériso (3.1–21)

Pàra autûari kà Paulo ma ipicijii (4.1–23)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo* Paulo, na pwa tii. Tàgére wàibu, ma wà Timotéo, ba bu tupédu ênawéna kà *Kériso Iésu. Go wii tàwà, wâguwà tèpa âboro kà Pwiduée, na guwà tâa Filipi, ma wà tèpa pitûâ ma tèpa dikona. Guwà tèpa âboro kà Pwiduée, ba guwà tâa goo wà Kériso Iésu.

² Wâdé na tà tàwà é *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâwà!

É pwaolé tà Pwiduée wà Paulo

³ Na diri ê pàara na go niimiriwà na, âna go pwaolé tà Pwiduée goowà. ⁴ Â go nye taaci ipwadée, naa na pai pwapwicîri kô ba kàwà. ⁵ Ba guwà pitu tôo, naa goo é pai inapàpari é *Picémara Wâdé, tapoo na guwà cèikî, tiagoro nabà.

⁶ Wà Pwiduée, âna é tapoo é wakè na dau wâdé, naa na é pwâranümawà. Â go cèikî ba gòo pâ, ée mwa ciburà wakè goowà, tèepaa naa goro é tòotù, na ée mwa wâjué me còwâ wà Kériso Iésu.

⁷ Dau wânümoo tàwà! Â wàrapwiri é pwâranümoo goowà diri. Ba guwà dau pitu tôo, naa goro wakè, na é naa tôo wà Pwiduée. Â jè jèe cau tòpi naima é *aupwényunyuâari kêe, nabàni, na go tâa na karapuu, pwacèwii béaa, [na càcaa pâji piio].

Na pwi pàara-bà, âna go ipwamuru é Picémara Wâdé. Â go picémara târa pâ âboro, ba na rà dau cèikî naa goo. ⁸ Üu, é

1:1 Apostolo 16.12–40 * 1:1 Wâgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, éco na é paari pâ, caapwi pwâranümaru ma wà Timotéo na é tâa jaaé. 1:6 1 Korénito 1.8

nye tãmogòori wà Pwiduée pã, go ina ê âjupâra. Ba go cau meariwã, pwacèwii pai meariwã kà Kériso Iésu.

⁹ Wãeni ê pwãra pwapwicîri kôo, ma pwãranümo ba kàwà— na é pimaina too é pimeari kàwà. Wãdé na guwà tãmogòori bwàti [ê pwi cèikî bèeni] na tãa goojè. Â wãdé na guwà cõo bwàti ê pai wãro kàwà. ¹⁰ Naa wãrapwiri, â guwà o tãmogòori cõo ma wãrori ê pwina âjimuru. Â ê tòotù, na é mwa wãjué cõwã na, wà Kériso, âna o nye ticè èpã wãgoowà. Â o nye ticè, na pãri ma pitèiwã goo. ¹¹ Â ê pwãra wakè kàwà, âna o dau wãdé ma tâbawêe, géé goro na é wãro goowà, wà Iésu Kériso. [Â wà tèpa âboro, âna rà] o mwa cõo ê pai maina ma muugère kà Pwiduée, â rà o ipwamainãê.

É pipãra pã ê Picémara Wãdé

¹² Tèpa cèikî béèò, nümo na guwà tãmogòori pã, ê pai tãa kôo na karapuu, âna [pwa muru na wãdé na. Ba] géé goo kaa pwiri, na é dau pipãra pã ê Picémara Wãdé! ¹³⁻¹⁴ Ba wà tèpa coda, na rà wã pwãrawã kà pwi kupénoo, ma wà diri pãra tèpa âboro ni, âna rà jèe tãmogòori pã, go wãna karapuu, géé goo pai piênawéna kôo, ba kà Kériso. Â wãru tèpa cèikî, na é dau pagòorà wà Kériso, ma rà picémara ê popai kêe, â jèe càra mwa caa piwã ma wãgotàra goo.

¹⁵⁻¹⁷ Ba wãru tàpé na rà picémara wà Kériso, géé na pwãranümarà na wãdé. Ba rà tãmogòori pã, go tãa na karapuu, géé goo ê pai *paâjupãra kôo ê Picémara Wãdé. Â rà tãmogòori pã, [wà Pwiduée, na é] naa tão ê wakè bèeni.

Êco na wà pãra tàpé, âna rà picémara ê popai, géé goro ê pai piboo kãra. Ba nümarà na rà wénariô. Â pwa na rà nama go tãa na aré, na pãara na go bwaa tãa na karapuu na.

¹⁸ Wiãna rà piênawéna kà Kériso, géé na âji pwãranümarà, é, wiãna rà nye piniimirirà co, â piticèmururu naa goo. Ba ê nee Kériso, âna nye tà picémara, goo pã pwina rà pwa. Â go ipwãdéé nabàni, goo pwiri; üu, go nye tà ciburã ipwãdéé!

Wãro kà Paulo ba kà Kériso

¹⁹ Go ipwãdéé, ba go tãmogòori pã, guwà pwapwicîri kôo, [na go tãa ni na karapuu]. Â é dau pitu tão ê *Nyuããê Pwicîri kà Kériso, [â é wéaari ê nyuããô]. Êkaa na, go cèikî pã, o mwa tipio [géé na karapuu].

²⁰ Dau nümo na go [piênawéna bwàti kà Kériso] â na go cibwaa kamu goo ê wakè kôo. Â go wãari pã, o cãgo caa piwã, na go paari pã, wà Kériso, âna é dau maina ma muugère— wiãna go wãro, é wiãna go bà. ²¹ Ba wiãna go wãro, â go wãro

co, ba kà Kériso. Â wiàna go bà ba kêe, â nye dau wâdé mwara. 22-23 Ba jèe dau nümoo na go wâjaa Kériso dâra gòiri awé.

Êco na piwâru pwâranümoo. Ba wiàna go nye tà wâro, â pwiri go nye tà pwa é wakè na wâdé, ba kêe. 24-25 Â o wâdé ba kàwà, na go tâa ni gòropuu, ba o pâri ma go pitu tàwà, ba na o pimaina pâ é cèikî ma ipwàdé kàwà. 26 Wârapwiri, wiàna go medariwà, â guwà o ipwàdé ma pwamaina Kériso Iésu, gée goo é pwina é pwa ba kôo.

Aupitûâri kà Paulo tà tàpé Filipi

Guwà tà cimwü

27 Ê pwina piâjimuru ba kàwà, âna, na guwà wâro wiâra é Picémara Wâdé kà Kériso. Â wiàna go me nau caiwà, é, wiàna câgo caa me, â go o mwa tère cè jèkutâ goowà na wâdé. Nümoo na go tère pâ, guwà cimwü naa na é cèikî kàwà, â na guwà piwakè naima naa na caapwi pwâranüma. Ba guwà pwacèwii tèpa ipaa. Wâdé na guwà wakè ba gòo, ba na é imaina pâ é cèikî kàwà, na é me goro é Picémara Wâdé.

28 Guwà cibwaa nama wâgotàwà goo tàpé na rà cicarawà. Ba [wiàna guwà gòo, â] rà o còo pâ, o tubatiàurà diri, dâra gòiri awé. Â guwà o tâmogòori pâ, guwà o piétò, â ée mwa pa-udòwà wà Pwiduee, [ma naa tàwà é *âji wâro jaaé].

29 Ba wàé, na é naa tàwà é cèikî, naa goo Kériso. Â wàé mwara na é nama guwà tâa na aré, goo wà Kériso, na guwà piênawéna kêe.

30 Ba wâgo mwara, âna go dau tâa na aré ba kêe, nabàni, pwacèwii biu na go tâa jaawà. Â guwà còo pai wakè kôo ba gòo, na go pwamuru [é Picémara Wâdé]. Â é wakè bèepwiri, âna cau wakè kâjè diri.

2

Guwà pitêrewà

1 Ê wâro kàwà naa goo Kériso, âna é pagòowà. Â é pimeaari kêe, âna é patâmarù é pwâranümawà. Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é naanaimariwà ma wàé. Â guwà pimeariwà, gée na âji pwâranümawà. 2 Â wiàna wârapwiri, â go tacoo goowà pâ, na guwà pitêrewà. Wâdé na caapwi pimeaari kàwà, ma caapwi pwâranümawà, ma caapwi auniimiri kàwà. Â, na guwà wârapwiri, â o dau maina ipwàdé kôo.

3 Guwà cibwaa wakè ma guwà pipaariwà. Â guwà ipakîriwà, ma ipwamaina para tàpé. Â guwà cibwaa niimiri

pâ, dau pwamuru naa goowà jiiirà. ⁴ Guwà cibwaa pini-
imiriwà co, â guwà mudàra cè pwina wâdé, ba kà pàra tàpé.

Guwà ipwacèwii Iésu na é ipakîriê

⁵ Wâdé na guwà ipwacèwii wà Kériso Iésu, naa na aunünüma
kàwà, ma càrawà. Ba:

⁶ Ru caapwi wàilu ma Pwiduée,
naa na diri ê pâ ére.

Â câé caa picipa
ma wéaari pai maina kêe.

⁷ É panuâ autâa kêe.

É panuâ diri kaa.

É pâ nau pwi âboro kîri.

É pa naiiri âboro.

⁸ É ipakîriê.

É pitêre dà Pwiduée,
tiagoro pai bà,
pai bà naa goro *satauro,
[pwacèwii teepâ,
kà tèpa âboro diri].

⁹ Â wà Pwiduée,
âna é pinaaê too.

É naa têe neere âboro,
na dau maina awé.

¹⁰ Ba na, naa na nee Iésu,
âna rà tùu jùrurà, na araé
diri pâ pwina

wânidò *napwéretòotù,
ma wâni gòropuu,

tianiboo na autâa kà tèpa bà*.

¹¹ Â rà o cau tomara too pâ:

Wà Iésu Kériso,

âna é Pwi Ukai!

Ba na, pai pwamaina

Pwiduée Caa.

Nabwé!

Guwà îricò naa na bàutê

¹² Ūna go bwaa tâa jaawà, co tèpa âji béeò, â guwà pitêre
dòo. Â wâdé na guwà nye tà ciburà pitêre dòo, nabàni na tiàuo

2:4 1 Korénito 10.24 **2:6** Ioane 1.1–2, 17.5 **2:7** Ioane 1.14; 2 Korénito 8.9

2:8 Hébéru 5.8, 12.2 **2:9** Ésaïe 45.23; Apostolo 2.33; Éfésó 1.20–21; Hébéru 1.3–4

2:10 Roma 14.11 * **2:10** Autâa kà tèpa bà—Rà niimiri, wà tèpa Juif pâ, pwa
autâa kà tèpa bà, na aranara é gòropuu. **2:11** Roma 10.9

jaawà. Guwà dau papwicîri Pwiduee, â guwà piênawéna kêe na diri pâ muru, na guwà piwakè naima, ba na tâbawêe ê wâro kàwà† naa gooé. ¹³ Ba wà Pwiduee, âna é tàgére wakè goowà, â ée mwa pwa ma wâdé tâwà, é câbawâdé kêe. Â ée mwa naa cè nii kàwà, ma guwà pitêre dèe.

¹⁴ [Na, é wâro ma wakè kàwà, âna] guwà cibwaa nama oratàwà‡. Â guwà cibwaa pikûuriwà, ¹⁵ ba na o ticè èpà jaawà, â na o ticè na pâri ma pitèiwà goo. Â guwà o tèpa naî Pwiduee, na guwà tâbawêe, naa nabibi kâra pâ âboro gòropuu, na rà tèpa pwâ, ma tèpa âboro èpà. Ba guwà o pwacèwii pâ Îricò, na té na bàutê§, ¹⁶ na guwà pa pâdarirà é popai târa *âji wâro*.

Wiàna guwà wàrapwiri, â go dau ipwàdéé goowà, na tòotù na é mwa wâjué còwâ na wà Kériso. Ba go jèe po dau pipanuâò, ba kàwà, pwacèwii pwi a-itàa, wâna pi-itàa. Â go o dau ipwàdéé, wiàna é wakè kôo, ba kàwà, âna pwa pwêe. ¹⁷ Â wiàna pâri ma go bà, ba kàwà, â go o naa é wâro kôo, pwacèwii é *ârapwailò tà Pwiduee. Â jè o mwa tòpò naa jaa î ârapwailò na guwà naa tée, géé goro é cèikî kàwà naa gooé. Â go dau ipwàdéé, goo pwiri. ¹⁸ Üu, â jè o ipwàdéé naima.

Wà Paulo âna é cùru pâ Timotéo ma Épafrodite

¹⁹ Go niimiri pâ, wiàna wâdé tà Pwi Ukai Iésu, â go cùru paé dariwà wà Timotéo, ba na go tère cè popai goowà, târa ma pagò-o. ²⁰ Nye wâco wà Timotéo, na ipaiwà pwina tâa na pwâranümabu. Â nye ticè pwi jèpwi, cèna é niimiriwà, â nye wâé co.

²¹ Ba wà pàra tàpé, âna rà nye jèpa mudàra jèpa wâdé kàra. Â càra caa mudàra, ma rà pwa é pwina wâdé tà Kériso Iésu.

²² Êco na guwà tâmogðori pâ, é dau pitu tôo wà Timotéo. Ba bu pwacèwii tupédu aénaî, na bu wakè naima, goro é picémara é Picémara Wâdé. ²³ Â êkaa, na go niimiri pâ, go o mwa panuâê paé dariwà, wiàna go tâmogðori cè tûâ good, naani. ²⁴ Â napwa naa good, âna go tâmogðori pâ, go o jèe tàpo paé mariwà. Ba go dau cèikî naa goo Pwi Ukai.

Tòpi bwàti Épafrodite

²⁵ Nabàni, âna go jèe niimiri pâ, na go panuâ paé còwâ, wà pwi a cèikî béejè, wà pwini Épafrodite—wà pwi ia guwà panuâê medario, ba na é pitu tôo. Â bu dau wakè naima ba gòo,

† 2:12 Wâro kàwà—Grec: Pai pa-udòwà. Pai ina wèe ni pâ, é wâro naima kà tèpa cèikî naa na picaatâa. ‡ 2:14 Nama oratàwà—Rà ina mwara wà tèpa ijiaa pâ: Tamaki.

2:15 Daniel 12.3; Filipi 1.10; 1 Tésalonika 2.19 § 2:15 Îricò, na té na bàutê—Grec: Uèu. * 2:16 1re phrase—é, Guwà tà mwü goro é popai târa wâro.

2:18 Filipi 3.1, 4.4 2:21 2 Timotéo 4.10 2:25 Filipi 4.18

pwacèwii tupédu a-ipaa, [na bu inapàpari ê *Picémara Wâdé].
 26 Dau nùmee na é côowà diri. Â dau tòina pwâranümee, ba guwà tère ê pai maagé kêe. 27 Âjupâra pâ, é po dau maagé béaa, [â é jèe pwa na é bà]. Êco na é meaarié wà Pwидуée, â é jèe piêgõtùru côwâ. Ûna wàrapwiri, â wâgo mwara, âna upao, jii ê tòina na maina.

28 Â, na go panuâê paé dariwà, â guwà o ipwàdé. Â câgo mwa caa dau pidumapiê goowà. 29 Guwà tòpié bwàti naa na ipwàdé, wàra pai tòpi kâjè ê pwi a cèikî bééjè, naa na nee Kériso. Â wâdé na guwà ipwamaina tèpa âboro na pwacèwiié.
 30 Ba pwa na é bà, na é wakè ba kà Kériso. Â é wàrapwiri, ba na é pitu tôo, na pàara na càcaa pâri naa goowà, géé goro ê pai pitâiti kâjè.

3

Âjimuru âna na jè tâmogòori Kériso

1-2 Go tubanabwé ê auniimiri kôo bèeni, co tèpa cèikî bééò: Wâdé na guwà ipwàdé, goo pai tâa kâwà, ma wà Pwi Ukai.

Ipwacôoco tèpa wakè ba èpà

Guwà ipwacôoco tèpa wakè ba èpà. Câgo caa piwâ, na go ciburà ina tàwà pwiri, ba na guwà tàcî, ma pipwabwàtiwà. Ba rà ina pàra tàpé pâ, wâdé na pwa *kamaî tâjè diri, [wàjè na jè cèikî naa goo Iésu]. Rà tèpa akâna! [Nümarà na tapàgà jè ére géé goo naiijè, êco na] é pwiibà, âna piticémuru naa goo!

3 Ba é âji pwa kamaî, âna [wâna pwâranümajè. Â] wàjè, [âna jè âji Ba kà Pwидуée]. Ba jè piênawéna kêe, goro ê Nyuââé Pwicîri. Â câjè caa pi-ina kâjè, goro ê pwina jè pwa, naa na naiijè! Jè ina é pwina é pwa wà Kériso Iésu, ba kâjè.

4 Wiàna pwa pwi jèpwi, na pâri ma é pi-ina kêe, âna o wâgo. Â wiàna rà niimiri wà pàra tàpé pâ, pwamuru naa goo é pâ tûa kâra, â wâgo, âna go dau wénarirà awé. 5 Ba wâgo, âna go pwi âji *Juif, pwi *Isaraéla géé na wâao kà *Benjamin. Â pwa kamaî tôo, na bé 8 kâra tòotù géé na càùru ê pai pitèpao, [wiâra nyamanya kà tèpa Juif]. Â go pwi jè béé tèpa *Farasaio [pwi ditàra pwapwicîri kâbà tèpa Juif] na bà nye dau tâa goo é *Naèà kà Moosé. Â go nye dau pwi a pitère dàra kaa é Naèà, 6 tiagoo na, câgo mu caa tâjii* é ji autûari na kîri naa na.

3:3 Roma 2.29 3:4 2 Korénito 11.18 3:5 Luka 1.59; Apostolo 23.6; 2 Korénito 11.22 3:6 Apostolo 8.3 * 3:6 Tiagoo na, câgo mu caa tâjii... Grec: Â jèe nye ticè cè jè muru cèna pitòtio goo (irrèprochable).

Â go nye panuâô bamwara [târa pwapwicîri kôo] tiagoro pai tubaèpà kôo tà tèpa cèikî naa goo Iésu. [Ba go nye tà niimiri pâ, go pwa ê câbawâdé kà Pwiduée].

Ticèmuru naa goo wakè kôo béaa

⁷ Na pàara bèepwiri, âna nye dau âjimuru tôo diri ê pwiibà. Â ni, âna go jèe tâmogòori pâ, po dau ticèmuru naa goo, majoroé [ê pwina é pwa wà] Kériso. ⁸⁻⁹ Ê pwina é dau âjimuru, âna pai tâmogòori kôo Kériso Iésu, Pwi Ukai kôo. Diri ê pàra muru, âna nye piticèmuru naa goo, jii pwiri. Ûu, êdiri pâ pwiibà, âna nye pwacèwii ê pâ teepâ. Â go jèe cau naaco diri, ba na go wâro goo Kériso. Â wà Pwiduée, âna [é tòpò pinaanapô naa nabibiu kâbu ma wàé, â] é nama go pwi âboro na go *târù na araé, majoroé ê cèikî kôo, naa goo Kériso. Â càcaa géé goro ê pai pitère dâra kôo, ê Naèà, [ba po dau piticèmuru naa goo pwiri].

¹⁰ Nye nümoo na go dau tâmogòori wà Kériso, bau ê pàtamee, na é nama é wâro còwâ, géé na aubà. Â go pa cè napâraô géé goo pai tâa na aré ma tòina, ma pai bà kêe. ¹¹ Ba wiàna wàrapwiri, â go cèikî pâ, [wà Pwiduée, âna ée] mwa pawâroô còwâ, géé na aubà, pwacèwii Kériso.

Jè tà paé na pai itàtà kâjè!

¹²⁻¹³ Wà Kériso Iésu, âna é jèe pwa ma go udò, ba na go pwi âboro, na go pàra nau tâbawêe, ma wâdé tà Pwiduée, ma mwü é pai cèikî kôo. Câgo caa ina tàwà pâ, go jèe tâbawêe kaa, é, na go jèe tèepaa naa gòro otàpwe kâra pi-itâa. Ba bwaa dau gòri é naigé, co tèpa cèikî béeò. Â go tà còo co é naigé, na wâbéaa kôo, â câgo caa niâri còwâ é naigé, na wâcàùo†. ¹⁴ Go itâa, goro diri é nii kôo, ba na go tòpi é pwina é todòo naa goo‡ wà Pwiduée, géé goo é pwina é pwa wà Kériso Iésu ba kâjè§.

¹⁵ Wàijèe diri, na jèe mwü é cèikî kâjè, âna wâdé na wàrapwiri, cè pai niimiri kâjè. Â wiàna pi-ité é auniimiri kà pàra tàpé, naa goro cè jèe muru, â ée mwa paari tàra wà Pwiduée é âjupâra, goro é pwiibà. ¹⁶ Â wâdé na jèe nye tà picaapâra, wiâra é pitûa, na jèe jèe pàra wiâra, tiagoro nabani.

Guwà ipwacèwiiio

3:7 Mataio 13.44,46 **3:8-9** Roma 3.21-22 **3:10** Roma 6.3-5, 8,17 **3:12-13**
 1 Timotéo 6.12,19 † **3:12-13** Grec: 12Câgo caa pâji tâbawêe. Â go pipwadârapwa, ba na o tâa tôo é câmaô, ba wâgo, âna go tâa goo Kériso. 13Câgo caa niimiri, co tèpa aéjii, pâ, jèe tâa tôo pwi bèepwiri. Â go naaco pâ muru na càùo, â go itâa dâra é pwina wâbéaa kôo. **3:14** 1 Korénito 9.24 ‡ **3:14** Ê pwina é todòo naa goo—é. Ê wâro na bwaa âmuè naanidò. § **3:14** Géé goo é pwina é pwa wà Kériso... é, Na é todàjè na é naigé mee Kériso Iésu. **3:15** 1 Korénito 2.6

17 Tèpa cèikî béèò, wâdé na guwà ipwacèwiiò. Â guwà ipwacèwii mwara, tàpé na rà ipwacèwiibà.

18 [Ipwacôowà goro pâ tûâ kàwà.] Go jèe ina tàwà béaa pâ, dau wâru [tèpa cèikî] na rà pâ nau tèpa cicara ê *satauro, goro pâ tûâ kàra. Â go po dau pikîri, goro ê pwiibà, â go i goo.

19 Wàilà, âna rà ipanuârà bamwara, târa câbawâdé kâra naiiri âboro. Â rà pi-ina kàra, goro ê pwina rà pwa, na jè miiri goo. Â guwà pwacôoco, ba rà pâra dâra pai tiàurà [wâiti jii Pwiduée, dâra gòiri awé].

20 Â napwa naa goojè, âna jè tèpa âboro *napwéretòotù, wâna é tâa wê, wà Pwi Ukai Iésu Kériso. Â jè pidâpwicâarijè, ma tapacîri, é pai wâjué me còwâ kêe, ba na ée mwa bàra pa-udòjè.

21 Â ée mwa pitòotéri é naiijè na ticè nii kêe, goro ê pàtamee, ba na o pwacèwii é naiié na pwényuâa. Â goro ê pàtamee bèepwiri, âna ée mwa piétò jii diri é pâ muru, â ée mwa pitûâ kàra.

4

Pàra autûâri kà Paulo

1 Tèpa âji pwâranûmoo, po dau nûmoo na go còowà còwâ. Ba go ipwàdéè goowà, ba guwà tèpa pwâra wakè kôo. Â go ilari jiiwà pâ, guwà tà mwü naa goo Pwi Ukai.

2 Wâgàu, co du èpo, Évodie ma Syntique, go ilari jiiu ba gòo, pâ, gàu pitèreu, ma gàu caapwi naa goo Pwi Ukai!

3 Â wâdé na gà pitu tàru, co pwi âji bére wakè kôo*. Ba dau gòo é pai wakè kâbà ma wàilu, ba na é bwiari pâ é *Picémara Wâdé—wakè na bà pwa, ma wà Clément, ma wà pàra tàpé. Ê neerà, âna nye wii, naa na Tii goro wâro, kà Pwiduée†.

Guwà nye tà taaci ipwàdéè

4 Guwà nye tà taaci ipwàdéè, ma guwà nye tà tâa goo wà Pwi Ukai. Üu, go nye ina mwara pâ: Wâdé na guwà nye tà taaci ipwàdéè!

5 Â guwà moo, naa goro diri pâ âboro. Ba ée jèe wâjué còwâ wà Pwi Ukai. 6 Guwà cibwaa géaa naa goro pâ muru, â guwà pwapwicîri tà Pwiduée, ma ilari jiié cè muru na tiâu jiiwà. Â guwà ciburà pwaolé tée. 7 Â é pinaanapô, me géee jaa Pwiduée, âna ée mwa wéaari é pwâranûmawà ma auniimiri kàwà, na tâa

3:17 1 Korénito 4.16 **3:19** Roma 16.18 **3:20** Éfésò 2.6,19 **3:21** 1 Korénito

15.28,43–53 **4:1** 1 Tésalonika 2.19–20 **4:3** Luka 10.20 * **4:3** Pwi âji bére wakè kôo—Wà Paulo, âna é patûra pwi jè bée goro wakè, éco na câe caa ina nee.

† **4:3** Tii goro wâro, kà Pwiduée—Còo note goo Auinapàpari 3.5. **4:5** Hébéru 10.25; Jacques 5.8–9 **4:6** Mataio 6.25–34; Kolosé 4.2 **4:7** Ésaïe 26.3; Ioane 14.27; Kolosé 3.15

goo Kériso Iésu. Â ê pinaanapô bèepwiri, âna é dau wénari awé ê pai tâmogòori kâjè, tèpa âboro.

Tâa goo pâ pwina wâdé

⁸ Go tubanabwé ê auniimiri kôo naani, co tèpa cèikî béèò: Wâdé na guwà tà tâa goo ê pâ pwini:

Pâ pwina wâdé;

Pâ pwina âjupâra;

Pâ pwina pwényuâa;

Pâ pwina muugère;

Pâ pwina tâbawêe;

Pâ pwina jè ipapwicîri ma câdiri;

Pâ pwina pwéelaa, ma *târù na ara Pwiduée.

⁹ Â guwà pwacèwio, naa goro diri ê pâ muru. Ûu, guwà pwa ê muru, na guwà picòo jiio; na guwà tòpi jiio; na guwà tère jiio; na guwà còo na go pwa. Â wà Pwiduée, na é naa ê pinaanapô, âna ée mwa wâjaawà.

É pitu tâjè Kériso na diri pâ muru

¹⁰ Dau maina pwâranümawà gooò. Êco na, tiagoo nabàni, âna càcaa wâru pâ pàara, na guwà paari ê pimeaari kàwà, ba kôo. Â nabàni, âna go dau ipwàdé, naa goo Pwi Ukai. Ba pâri ma guwà naa tôo [ê âraimeai, géé na âji pwâranümawà].

¹¹ Câgo caa ina tàwà pâ, nye tiâu jiio cè jè muru. Ba go jèe nye tâmogòori wâro, goro pwina tâa tôo. ¹² Ba go nye tòpi ê pwina tèepaa mariô, na diri pâ ére, ma na diri ê pâ pàara. Â go tâmogòori wâro—wiàna wâru tôo, é, wiàna ticè tôo; â wiàna go pwàro, é, wiàna go copwa. ¹³ Cau pâriô diri pâ pwi bèepwiri, géé goo Kériso, na é pagòo-o.

Olé tàwà goro bépitu

¹⁴⁻¹⁵ Êco na nye dau wâdé tôo, ê pwina guwà pwa, goro pimeaari kàwà, co tèpa âji béèò, tàpé Filipi. Ba guwà pitu tôo, naa na pai tâa na aré kôo.

Guwà niimiri ê pai wâro kôo, na ia go pâra, géé na province Macédoine, ba na go inapàpari ê Picémara Wâdé, naa jaawà. Na pwi pàara-bà, âna nye ticè, géé goo tèpa pâra wâra pwapwicîri, na rà niimiri pâ, na rà pitu tôo, goro mwani. Nye wâguwà co. ¹⁶ Â na ia [go pâra jiiwà] â go tâa na ville Tésalonika, â wâru ê pai panuâ me tôo ê pâ âraimeai kàwà.

¹⁷ Wiàna go ina tàwà diri pâ pwiibà, âna câgo caa imudàra còwâ ê pimeaari kàwà. Êco na go nye tâmogòori pâ, wiàna guwà naa, â guwà o nye tòpi ê pumee. Â nümoo na é

*pwényunyuâariwà wà Pwiduée. ¹⁸ Ba ê âraimeai kàwà tôo, âna pwacèwii ê *ârapwailò tà Pwiduée, na nye dau wâdé tée.

Napwa naa goo ê pwina guwà naa tôo, na é naigé mee Épafrodite, âna go nye tòpi naa na ipwàdé. [Â go pwaolé tàwà ni.] Ba nye cau tâa tôo ê pwina nümoo goo. Ûu, jèe dau wâru tôo, â jèe dau wéna!

Ée mwa naa tàwà pwina tiàù

¹⁹ Wâgùwà, âna ée mwa pwényunyuâariwà wà Pwiduée goo pâ wâdé kée, na dau wâru, ma muugère. Â ée mwa naa tàwà diri cè pwina tiàù jiiwà, na é pinaigé mee Kériso Iésu. ²⁰ Wâdé na jè pwamaina Pwiduée Caa, dàra gòiri awé! Amen! Wâdé na wàra!

Ipicijii

²¹ Guwà cau pwabwàcu, târa diri tèpa cèikî [na rà wâjaawà]—wà diri tèpa âboro kà Pwiduée, géee goo wà Kériso Iésu. Â wà mwara tèpa cèikî béeò, na rà gére wâni, âna rà pwabwàcu tàwà. ²² Rà ina mwara bwàcu kàwà wà tèpa cèikî, na rà wakè na pwârawâ kà pwi ukai kà tèpa *Roma, ma wà mwara pàra tèpa cèikî.

²³ Wâdé na é pwényunyuâariwà diri, wà Pwi Ukai Iésu Kériso, goro ê *pimeaari imudi kée.

Cidòri nyuâawà!

Tii kà Paulo tà tàpé Kolosé Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma (*Apostolo 28.30–31*). Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tii tà Philémon, ma tii tà tàpé Filipi ma tàpé Éféso. Wâru pâ popai na é *Tii tà tàpé Kolosé*, na ipaiwâ bau é pâ popai na é *Tii tà tàpé Éféso*.

É wii tâi?

Târa é wâra pwapwicîri wâ Kolosé, ville naa province na nee pâ Asia (napô Turquie nabà) na pàara na rà pitûâ naawê wà tèpa Roma. Wà pwi jè âboro na nee Épafra, âna é picémara târa é *Picémara Wâdé goo Iésu na naja 52–55, béaa kâra pai tâa kâru na karapuu naima ma Paulo.

Cina é wii?

Wâru tàpé géé goo tèpa cèikî wâ Kolosé, na càra caa tèpa *Juif, â càra caa tâmogòori é pâ naèà kà Pwiduée. Pwa pàra tèpa âboro, na rà ipa-imwûrurà goro pâ pupûra na pwâ. Ba rà ina târa pâ, é naiijè, âna muru na èpà, â wâdé na jè wâro wiâra pâ naèà na gòo, ba na jè dau piaabòrijè. Â rà ina mwara pâ, wâdé na jè pwamaina tèpa *angela. Êdiri pâ pwi bèepwiri, âna muru na pwâ, ba muru na pâiti jii é âji Picémara Wâdé goo wà Iésu.

Dà ère é tii bèeni?

É ipwàdéé wà Paulo, ba é cèikî kà tàpé Kolosé, âna gòo. Â é pagòora na rà tà tâa na âji pupûra goo Kériso, â na rà cibwaa pâiti jii. Wâdé na jè pwamaina co wà Pwiduée ma wà Kériso, ba wàilu na ru pitûâ kâra diri é pâ muru naa gòropuu ma naa napwéretòtù. Â é ina mwara wà Paulo pâ, na jè cèikî naa goo wà Kériso, â o câ mwa caa pâ naèà kâra pâ âboro na o nama wâdé tà Pwiduée wàijè. Ê âji naèà kâjè, âna tâa na pwâranûmajè, â ticè na piijè còwâ, wàijè na jè tâa goo Kériso, ba pwacèwii na jè jèè bà, ma wâro còwâ ma wàè.

Pai pitàgoo tii tà tàpé Kolosé

Ipwabwâcu ma pwâra pwapwicîri (1.1–14)

Kériso na é âjimuru jii diri pâ muru (1.15–23)

Wakè kà Paulo ba kâra wâra pwapwicîri (1.24–2.5)
 Tâa goo Kériso (2.6–15)
 Cibwaa ipacè naa goro naèa na pwâ (2.16–23)
 Wârori âmu wâro naa goo Kériso (3.1–17)
 Popai târa pwârawâ na rà cèikî (3.18–4.1)
 Bénabwé popai ma ipicijii (4.2–18)

Ipwabwàcu

1-2 Wâgo* Paulo, na pwa tii tàwà, wâguwà tèpa âboro kà Pwiduée na ville Kolosé. Tàgére wàibu ma Timotéo, wà pwi a cèikî bééjè. [Â é naa bwàcu kàwà mwara.] Go pwi *apostolo kà *Kériso Iésu, wiâra é câbawâdé kà Pwiduée. [Ba é cùruo pâ, ba na go picémara é popai kêe.] Â wâguwà, âna é pitòrigariwà, ba na guwà tèpa âboro kêe, na guwà pitère dèe, ba guwà tâa goo Kériso.

Wâdé na tà tàwà é *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduée kâjè. Cidòri nyuâwà!

Pwâra pwapwicîri kà Paulo

3 Bà nye ciburà pwapwicîri ba kàwà, â bà nye ciburà ipwaolé tà Pwiduée, wà Caa kà Pwi Ukai Iésu Kériso. 4 Ba bà tère é jèkutâ goro é cèikî kàwà naa goo wà Kériso Iésu ma é pimeaari kàwà, ba kà diri tèpa âboro kà Pwiduée. 5 Â guwà wârapwiri, ba guwà tapacîri goro cèikî é pâ *aupwényunyuâari na é pwabwàti ba kàwà naa *napwéretòotù wà Pwiduée. Â guwà jèe tâmogòori pwiri, na ia guwà mara tère é *Picémara Wâdé, pwi popai na é âjupâra.

6 É Picémara Wâdé, âna é tàgére bwiari, ma maina pâ, naa gòropuu diri. Â é tàgére tòotéri é wâro kà tèpa âboro na diri pâ ére, ma pame é pâ aupwényunyuâari naa goorà†. Â é jèe nye wârapwiri naa jaawà, tapoo na pàara na guwà tapoo tère. Na pwi pàara-bà, âna guwà mara tâmogòori é âjupâra, goro é pimeaari imudi kà Pwiduée ba kâjè tèpa âboro.

7 Ba wà Épafras, pwi béebà goro wakè, na é mara pame tàwà i popai bèepwiri. É pwi ênawéna na é dau pitère dà Kériso, â é wakè ba kàwà‡. 8 Â é piwiâ tâbà mwara é pimeaari na é tòpò naa goowà é *Nyuâaé Pwicîri.

Bà pwapwicîri ba kàwà

9 Tapoo na tòotù na bà tère é jèkutâ goowà, â câbà caa nao goro pwapwicîri ba kàwà. Â bà ilari jii Pwiduée pâ, na é

* 1:1-2 Wâgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranûmaru ma wà Timotéo na é tâa jaaé. 1:3 Éfésò 1.15,16 1:5 Éfésò 1.13; 1 Pétèru 1.4 † 1:6 2e phrase—Grec: É tòpò pwèe. 1:7 Kolosé 4.12; Philémon 1.23 ‡ 1:7 Ba kàwà—é, Ba kôo naa jaawà. 1:9 Éfésò 1.16,17

naa tàwà é autâmogòorimuru, na é naigé mee Nyuââê Pwicîri kêe, ba na guwà tâmogòori bwàti é câbawâdé kêe. ¹⁰⁻¹¹ Â, naa wârapwiri, â guwà o wârori é wâro na o pwamaina Pwi Ukai. Â o wâru pâ tûâ na wâdé na guwà o pwa, na o nama é ipwâdé. Â o dau pimaina too é pai tâmogòori kàwà wà Pwiduée, na é maina ma muugère. Â é pagòowà goro é pàtâmee na dau maina, ba na guwà o tà mwü ma pidâpwicâariwà, ma ipwâdé, naa na diri pâ muru na o tèepaa mariwà.

¹² Â guwà o mwa ipwaolé tà Caa. Ba é naa tàwà é tàrù ma o tâa tàwà é mwato kàwà, géé goro é pâ wâdé kêe na é pwabwàti, ba kà tèpa âboro kêe, na rà wâro na pwéelaa.

¹³ Ba é upajè jii é pitûâ naa mwaciri kâra bàutê. Â é popajè pâ naa na Mwachiri kà Pwina naîê, na dau wânümee têe. ¹⁴ Wà Pwina naîê, âna é ipanuâê còwâ, ba na é tipijè jii é èpà, ba na é pame tâjè é pai pwanauri wàra é pâ èpà kâjè.

Kériso na é âjimuru jii diri pâ muru

¹⁵ Càcaa pâri ma jè còo Pwiduée.

Êco na wà Kériso, âna é pwi
ânú Pwiduée, na jè còoê.

Ba é pwacèwii wà Pwiduée,
naa na diri pai pwa wèe.

É Pwina naîê na é pâbéaa kâra
diri pâ muru.

É piwéna jii diri pâ muru
na é tòpò wà Pwiduée§.

¹⁶ Cau tòpòrà diri gooé:

Diri pâ muru naa napwéretòtù
ma wâni gòropuu;

diri é pwina jè còo,
ma é pwina câjè caa còo;

diri pâ nyuâa, ma é pâ pàtâma;

diri pâ pitûâ, ma ukai,
ma mwaciri.

Wàé na tòpò diri pâ muru
ba kêe.

Ba pwina nûma Pwiduée goo,
âna wà Kériso na pacoo*.

¹⁷ É nye tâa, béaa kâra
diri é pâ muru.

1:10-11 Éféso 1.19, 3.16 **1:12** Éféso 1.11,18 **1:13** Luka 22.53; Éféso 2.2 **1:14**

Éféso 1.7 **1:15** Ioane 1.18; 2 Korénito 4.4 § **1:15** Grec: É ânú Pwiduée na câjè caa còoê. É Pwina naîê, pwi apâbéaa kâra diri pâ muru na jè tòpòrà. * **1:16**

Wàé na tòpò diri pâ muru...wà Kériso na pacoo—Grec: Tòpò diri gooé, ma ba kêe. **1:17** Ioane 1.1, 8.58

Â é pwi pàara diri pâ muru;
é tòimirirà ma caajurirà.

18 É pwi pûru ê naiié—
[ukai kâra] wâra pwapwicîri kêe.

Wàé na é nama é wâro†.
Wàé pwi âboro, na é mara
wâro còwâ géé na aubà
ba na é tâdòiti jîirà diri.

19 Â wâdé tà Pwîduée,
na ipaiwàilu ma wà Pwîna naîê
naa na diri pâ ére‡.

20 Géé goo wà Pwîna naîê,
âna é tòpò pinaanapô
wà Pwîduée,
naa nabîbiu kêe
ma wà diri tèpa âboro,
ma diri pâ muru,
wâni gòropuu
ma wânidò napwéretòtù.

É wàrapwîri goo é domii
kà Kérîso
[na joro na ia é bà]
naa goro satauro.

Nabwé!

É jèe pinaanapô ma wâguwà

21 [Ê pâ popai bèepwîri, âna ina] ba kàwà mwara, ba béaa, âna guwà pitâiti jîi Pwîduée. Ia guwà tèpa èpàrié, â guwà cicaraé goro pâ auniimiri ma tûâ kàwà na èpà. 22 Â nabàni, âna wà Pwîduée, âna é jèe tòpò pinaanapô naa nabîbiu kàwà ma wàé. Ba wà Pwîna naîê, âna é pa naiiri âboro, â é bà [naa goro *satauro] ba na é popawà na ara Pwîduée, ma guwà pwicîri ma tâbawêe na araé. Â jèe nye ticè èpà goowà, cèna ée mwa pitèiwà goo.

23 Wâdé na guwà tà cimwü naa na cèikî kàwà. Â guwà cibwaa pâiti jîi é Picémara Wâdé na guwà jèe tòpi, ba wàépwîri é pàara cèikî kàwà. Géé goo pwîri, na guwà tapacîri na cèikî, diri pâ aupwényunyûari kà Pwîduée. Ê pwi Picémara Wâdé bèepwîri, âna jèe picémara pitiri naa gòropuu. Â wâgo Paulo, âna go pwi ênawéna kêe.

Wakè kà Paulo ba kâra wâra pwapwicîri

1:18 Apostolo 26.23; Éféso 1.22–23; Auinapàpari 1.5 † 1:18 Wàé na é nama é wâro—Grec: Wàé, âna é autapoo. 1:19 Kolosé 2.9 ‡ 1:19 Ipaiwàilu ma wà Pwîna naîê... Grec: É tâa bamwara goo wà Pwîna naîê. 1:20 Éféso 1.10, 2.16 1:21 Roma 5.10; Éféso 2.12 1:22 Éféso 2.14–16, 5.27

²⁴ Napwa naa goodò, âna go ipwàdéé na go pwamaagé còo ba kàwà. Ba êkaa na go pa é nakake kòo, géé goro pâ maagé còo kà Kériso ba kâra é naiié, é wâra pwapwicîri kêe. ²⁵ Ba wà Pwiduée, âna é cùruo, ba na go pwi ênawéna kâra diri é wâra pwapwicîri kêe, ba na go inapàpari tàwà bwàti êdiri popai kêe, ²⁶ popai goro é auniimiri kêe na é pacoò, ba kâjè. Béaa, âna i pwi auniimiri kêe bèepwiri, âna ia tàbinyiri. Â tiagoro nabàni, âna nye ticè âboro na tâmogòori. Â nabàni, âna ée jèe nye inapàpari tâjè, wàijè pwi Ba kêe.

²⁷ Ba nùmee na jè tâmogòori pâ, dau maina ma pwényuâa awé é pwina é pwa ba kâjè. Â muru na maina ba kâra diri na jèpapara âboro, â càcaa kà tèpa *Juif co. Â wàéni é èreè: É wâro goojà wà Kériso! Â géé goo kaa pwiri, â jè tâmogòori pâ, jè mwa tâa na é pai maina ma muugèrè kêe.

²⁸ Â wàépwiri majoroé ma bà inapàpari wà Kériso tâa diri pâ âboro. Â bà patùrarà, ma pacâmurirà, goo diri é autâmogòorimuru na tâa goobà. Bà wàrapwiri, [ba na bà poparà pâ, naa goo Pwiduée] ba na rà cimwü ma tâbawêe [naa na cèikî kâra] naa goo Kériso. ²⁹ Wàé kaa pwiri, na go wakè ba gòo, goro é patâma Kériso na dau maina, na é wakè goodò.

2

¹ Nùmoo na guwà tâmogòori pâ, go wakè ba gòo ba kàwà, ma tèpa cèikî wà Laodicée, ma mwara tàpé na càra caa pâji ipitibà. ² Ba nùmoo naa pagòowà diri, ma guwà o caapwi naa na pimeaari kàwà. Â guwà o cèikî ba mwü naa goo é pwina é pwa wà Pwiduée, géé goo na guwà tâmogòori bwàti é auniimiri kêe ba kâjè, na ia tàbinyiri béaa. Â é ère pwi auniimiri kêe bèepwiri, âna wà Kériso.

³ Wà Kériso, âna wàé é *aamwari kà Pwiduée, ba tâa gooé diri é autâmogòorimuru ma é tà manga kêe na tàbinyiri, [â wàé co na é paari tâjè].

⁴ Go ina tàwà é pâ pwiibà, ba na ticè jè âboro cèna ipa-imwüruwà, goro é pâ pwâratùra na po nea. ⁵ Ba wiàna go jèe wâiti jiiwà, â go ciburà niimiriwà. Â go nye dau ipwàdéé kaa, na go tère pâ wâdé wâro kàwà, â guwà pitòimiriwà, â é tà mwü é cèikî kàwà naa goo wà Kériso.

Tâa goo Kériso

1:25 Éféso 3.2,7-8 **1:26** Roma 16.25-26; Éféso 3.5,9 **§ 1:27** Grec: Nùmee na rà tâmogòori é pwényuâa kâra é pwina càrù, ba kà tèpa Ba. Wàéni: Wà Kériso, âna é tâa goowà, â wàépwiri é majoroé, ma guwà tapacîri é muugèrè. **1:29** Éféso 3.7,20; Filipi 4.13 **2:3** 1 Korénito 1.24,30 **2:4** Roma 16.18 **2:5** 1 Korénito 5.3

⁶ Guwà jèe tòpi wà Kériso Iésu, ba na é Pwi Ukai kàwà. Â wâdé na guwà ciburà tâa gooé, ⁷ ba na guwà wâro géé gooé, [pwacèwii ê upwâra] na wàwà, naa napuu na wâdé. Â guwà tâ mwü na cèikî, na bà jèe pacâmuriwà goo, [pwacèwii ê wâ, na bari] naa gòro ê pàaé na mwü. Â guwà ipwaolé tâ Pwiduée, géé na diri ê pwâranümawà.

⁸ Guwà cibwaa nama rà ipa-imwüruwà, wà pàra tàpé, goro pâ picò na pwâ. Ê popai kàra, âna [wàra muru na po dau] tàmanga, êco na nye piticèmuru naa goo. Ba nye auniimiri ma nyamanya kàra âboro co, na me géé goro ê pâ duée gopaérenao*. Â càcaa popai me géé goo Kériso.

⁹ Wiàna é pa naiiri âboro wà Kériso, êco na ipaiwàilu ma wà Pwiduée Caa, naa na diri pàra ére†. ¹⁰ Â guwà jèe tòpi ê wâro kàwà na tâbawêe, géé goo na guwà tâa gooé. Wàé na tâa tée diri ê tàrù ma pàtamee, naa goro diri pâ pitûa, [ma duée] ma pàtama.

É jèe naa tàwà âji wâro

¹¹ Jèpwi mwara: Ûna guwà jèe medari Kériso, â [jèe pwacèwii na] pwa *kamaî tàwà. Càcaa ê pai pwa kamaî naa na naiiri âboro, [â nye kamaî târa pwâranümajè]. Ba wà Kériso na é tapàgà tâjii ê pàtàmara pâ câbawâdé kàwà na èpà, na rà ciburà dàtiwà pâ, ma guwà pwa na èpà.

¹² Ba, na ia jèe *upwaawà, âna pwacèwii na ipwàniriwà, ma wà Kériso. Â guwà jèe wâro còwâ géé na aubà ma wàé, ba guwà cèikî naa goro ê pàtama Pwiduée na é nama é wâro còwâ. ¹³ Ba béaa, âna guwà tèpa âboro bà, [ba càcaa tâa tàwà ê *âji wâro] géé goro ê pâ èpà kàwà. Â, na pwi pàara-bà, âna càcaa pâji tapàgà tâjii ê pâ câbawâdé kàwà na èpà‡.

Nabàni, âna wà Pwiduée, âna é nama jèe wâro naima ma wà Kériso. Â é cau pwanauri diri ê pâ èpà kâjè. ¹⁴ Â é jèe cåtùra ê 'kéredi' kâjè—[pai ina wèe pâ, êdiri pâ muru èpà na jèe pwa] na o mwa pitèjèe goo. Â é nama tiâu ê pàtàmara ê pâ pwiibà, ba jèe tanamiri naa goro i *satauro, na ia é bà wà Kériso. ¹⁵ Â géé goro ê satauro, âna wà Pwiduée§, âna é piétò naa na paa kàra, ma pâ duée ma pitûa na rà cicaraé. Â é jèe popa jiià diri

2:7 Éféso 3.17 * **2:8** Na me géé goro ê pâ duée... é, Auniimiri, goro ê pai pwa goo ê gòropuu ma napwéretòdotù. **2:9** Ioane 1.14,16 † **2:9** Ipaiwàilu ma wà Pwiduée Caa... Grec: Wà Pwiduée, âna é tâa bamwara goo wà Kériso. **2:10** Éféso 1.21–22 **2:11** Roma 2.29 **2:12** Roma 6.4 **2:13** Éféso 2.1,4–5 ‡ **2:13** 2e phrase—Grec: Â géé goo na càcaa pwa kamaî tàwà. **2:14** Éféso 2.14–16; 1 Pétèru 2.24 § **2:15** Pwiduée—é, Kériso.

ê pitûâ kàra ma pàtamarà. Â é piirà, â é dàtirà pâ, [naa na pai kamu kàra] na ara pâ âboro diri*.

Jè cibwaa ipacè naa goro naèà na pwà

¹⁶ Guwà cibwaa nama rà naa cè naèà tàwà wà tèpa âboro. Guwà cibwaa nama rà pitèiwà, goro ê utimuru, ma ê pwina guwà wâdo, é, géepà, [na câguwà caa papwicîri] ê pâ tootù [na rà ina pâ, pwicîri]—pwacèwii tootù goro pai ébé parui, ma pwi jè tootù naa na nadàpara pwapwicîri. ¹⁷ Êdiri pâ pwiibà, âna po ânuuru co ê pwina o mwa tèepaa. Ê âjimuru, âna wà Kériso.

¹⁸ Ûu, guwà cibwaa nama rà pacoowà jii ê ipwàdée kàwà, [goro ê pâ naèà kàra]. Ba rà tacoo goojè pâ, wâdé na jè dau piaabòrijè, [naa na naiiri âboro, ba na jè paari ê pidàpwicâari. Â rà ina mwara pâ, wâdé] na jè ipwamaina tèpa *angela. Wà tèpa âboro-bà, âna rà niimiri pâ, rà piwéna jiiijè, gée goo [na rà tòpi ê ‘autâmogòorimuru’ gée na] âcôwâ. Êco na ê auniimiri kàra, âna auniimiri kâra âboro co!

¹⁹ Tàutàra na rà tâa goo Kériso, na é pwi [ukai kâra ê wâra pwapwicîri kêe, pwacèwii ê] pûru âboro [na é pitûâ kâra ê naiié]. Ba wà Kériso na é pitûâ ma wéaari diri pâ ére gée goro naiié, ba na caapwi naiiri âboro†. Â é pa-ija ê naiié, â wà Pwiduée, âna é nama é maina too.

Tipiwà jii pâ pitûâ na èpà

²⁰ Wâguwà, âna guwà jèe bà ma Kériso, â é jèe tipiwà jii ê pâ pitûâ ma duée gopaérenao‡. Â wiàna wàrapwiri, â gorodà na guwà nye ciburà pâra wiàra pâ naèà [goro ê pwapwicîri] na rà me gée goo ê auniimiri kâra pâ âboro? ²¹ Ba rà ina pâ: «Guwà cibwaa popa é pwini!» â «Guwà cibwaa ija é pwi bèepwiri!» â «Guwà cibwaa tu naa goo!»

²² Ê pâ naèà bèepwiri, âna târa pâ muru, na o tiàu na pàara na jè wakè goo. Munaa, naa na auniimiri kà tèpa âboro, ²³ âna nye é naèà na po dau tàmanga. Ba rà niimiri pâ, wiàna jè pâra wiàra, â jè o wârori ê wâro na wâdé tà Pwiduée§. Pwa na rà pitûâri tâjè pâ, na jè pwamaina tèpa angela*, ma ipakîrijè, ma pitòimiri bwàti ê pâ naiijè goro cè pai pwa wèe cèna gòo. Bwa!

* **2:15** Wà tèpa Roma (tàpé na rà pitûâ kâra ê gòropuu na pwi pàara-bà), âna rà mu popa diri tèpa coda na rà piétò jiiirà goro paa, â rà paarirà na ara tèpa âboro diri naa na pai kamu kàra. Wàépwiri ucina goo wà Kériso na é piétò awé jii diri tèpa duée ma pitûâ na rà cicaraé. **2:16** Roma 14.1–12 **2:17** Hébéru 8.5 **2:19** Éféso 2.21, 4.16 † **2:19** 2e phrase—Grec: Ba, gée gooé, na caajuri diri ê naiié, goro pâ aupitòobàra ma otàpwe (jointures et ligaments) na naa târa. **2:20** Galatia 4.3,9; 1 Timotéo 4.3 ‡ **2:20** Duée gopaérenao—é, Pâ auniimiri kâra âboro gòropuu. **2:22** Mataio 15.9 § **2:23** 2e phrase—Grec: Ê pai pwapwicîri na dau gòo. * **2:23** Na jè pwamaina tèpa angela—é, Na jè pwamainaê {Pwiduée}.

Piticèmuru naa goo diri ê pwiibà! Ba [go jèe nye ina pâ] nye naèa me gée goo auniimiri kâra âboro co! Â nye ticè nii kâra, naa goro ê pâ câbawâdé na èpà†, na tâa na pwâranümajè, na rà cètùujè ma jè pwa na èpà.

3

Wârori âmu wâro naa goo Kériso

¹ [Wà Pwiduée, âna é nama] guwà wâro còwâ gée na aubà ma wà Kériso. Â é tâa *napwéretòotù wà Kériso, gòro étò kà Pwiduée, [ba na é pitûa kâra diri pâ muru]. Êkaa na, wâdé na guwà imudàra ê pâ muru na wânidò napwéretòotù. ² Â guwà naa nünümawà naa goo pâ pwi bèepwiri, â càcaa naa goo pâ muru ni gòropuu.

³ Ba guwà jèe bà*, pwacèwii Kériso. Â tâa tàwà ê wâro [na bwaa âmuê] na é bwaa nye wéaari ba kàwà wà Pwiduée, pwacèwii pai wéaari kêe ê wâro kà Kériso. Â é wâro kàwà bèepwiri, âna bwaa càcaa pâji èpàpaa bwàti†. ⁴ Ba é tâa goo wà Kériso. Â, na ée mwa cipàpaa [naani gòropuu] â guwà o mwa pitànaima ma wàé. Â guwà o tâa na é pai maina ma muugère kêe.

Tétâjii pâ càrawà na èpà

⁵ Wàèpwiri kaa majoroé ma guwà nama tiâu ê pâ aunünüma na èpà, na bwaa tâa goowà‡. Guwà cibwaa niimiri còwâ pâ, guwà ipuu imudi ma pàra pwi, â guwà cibwaa pwa pâ muru na po miiri naiiwà goo. Â guwà tétâjii ê pâ auniimiri na jè kamu goo. Guwà cibwaa imudàra ma o wâru tâgà ê pâ muru ni gòropuu. Ba é pwiibà, âna é pwacèwii na guwà ipwamaina ê pâ duée imudi. ⁶ Â wà Pwiduée, âna é putàmu goo tàpé na rà wàrapwiri§, [â ée mwa pitèirà ma naa wârimuru tàra].

⁷ Béaa, âna guwà wàrapwiri, na guwà wâro wiâra ê pâ [câbawâdé kàwà na] èpà. ⁸ Â nabàni, âna go ina tàwà pâ, na guwà tétâjii ê pâ pwiibà! Guwà tétâjii mwara ê pwâra putàmu, ma é piokée. Guwà cibwaa tubaèpà tà pàra tàpé. Guwà cibwaa tànyirirà, â guwà cibwaa pwâ, ba na guwà pitòtirà. Guwà cibwaa ina pâ pwâratùra na miiri, na càcaa pâri ma jè ina. ⁹ Â guwà cibwaa pwâgàri [tèpa cèikí béewà].

† 2:23 Nye ticè nii kâra... é, Rà nama pimaina too ê pâ câbawâdé na èpà. 3:1 Maréko 12.36, 16.19; Éféso 1.20 3:2 Mataio 6.33 * 3:3 Guwà jèe bà—Jèe nabwé ê wâro béaa, wiâra ê pâ câbawâdé na èpà. † 3:3 Grec: Ba guwà jèe bà, â é wâro kàwà, âna pacârûri naa goo Kériso, na é wâgoo Pwiduée. 3:5 Roma 6.6,11; Éféso 4.19, 5.3-6 ‡ 3:5 Ê pâ aunünüma na èpà... Grec: Ê pâ muru gée na gòropuu.

§ 3:6 Tàpé na rà wàrapwiri—Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: Tàpé na rà cicaraé. 3:8 Éféso 4.25-29, 5.4 3:9 Éféso 4.22,25

Guwà jèe tòpwùtù ârabwée tòri

[Diri ê pwiibà, âna pwacèwii cè ârabwée tòri, na] guwà jèe tòpwùtù. [Ba guwà jèe nye naaco] ê pai wâro kàwà béaa, ma diri ê pâ càrawà na èpà. ¹⁰ Â guwà jèe coona [jè ârabwée] na bwaa âmuê.

Wà Pwiduée, wà Pwina é tòpòwà, âna é ciburà wakè goowà, ba na guwà o ciburà ipwacèwiié, ma tâmogòorié bwàti. ¹¹ [Wâna é pwi wâro na bwaa âmuê na é naa tàwà, âna] jèe nye ticè na pi-ité jii tèpa *Juif, ma wà tàpé na càra caa tèpa Juif; tàpé na pwa *kamaî tàra, ma wà tàpé na càcaa pwa kamaî tàra. Jèe nye ticè tèpa pârame, ma tèpa kàpuno. Jèe nye ticè ‘tèpa tà manga’, ma wà ‘tèpa âboro biu’*. Jèe nye ticè *ênawéna kîri, ma tàpé na pwa tàrù kàra. Ê pwina é âjimuru, âna wà Kériso, â nye wàè co. Â é cau wâgoojè diri.

¹² Wà Pwiduée, âna é meaariwà, â é pitòrigariwà, ba na guwà pwi Ba kèe na pwicîri. Â wàépwiri na wâdé na guwà tèpa pimeaari, â guwà tàpé na guwà ciburà pwa na wâdé tà tèpa âboro. Â wâdé na guwà moo, ma ipakîriwà ma pidàpwicâariwà. ¹³ Guwà tâa bwàti ma wà tèpa cèikî béewà. Â guwà pwanaurirà wiàna rà pwa cè muru na càcaa wâdé tàwà. Ba wà Pwi Ukai, âna é jèe pwanauriwà!

¹⁴ Ûu, ê pwina é dau piâjimuru, âna nye pimeaari. Êkaa é utàpwe, na é dànaimarijè ma é piibamwüjè.

¹⁵ Wà Pwiduée, âna é todàwà, ba na guwà pwacèwii caapwi naiiri âboro, ba na tâa tàwà é pinaanapô na me gée jaa wà Kériso. Wâdé na guwà nama é pinaanapô kèe bèepwiri, âna é popa é pâ pwâranümawà [ma auniimiri kàwà]. Â guwà ciburà pwaolé tée. ¹⁶ Wâdé na é wâro goowà é popai kà Kériso, bau diri pâ aupwényunyuaâri na é pame tàwà.

Guwà ipacâmuriwà ma pipwa pupûra tàwà jècaa, goro diri é autâmogòorimuru [na é naa tàwà]. Guwà pwaolé tà Pwiduée gée na diri é pwâranümawà. Â guwà nyabiri tée pâ *salamo, ma pâ cantique, ma cè pâ nyabi na é naa tàwà é Nyuââ Pwicîri.

¹⁷ Êdiri pâ pwina guwà pwa ma ina, âna guwà pwa naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso. Â, [naa na diri pâ muru, âna] guwà pwaolé tà Pwiduée Caa, gée goro é pwina é pwa wà Kériso ba kàwà†.

Popai târa pwârawà na rà cèikî

3:10 Éféso 4.24 **3:11** Galatia 3.28 * **3:11** ‘Tèpa âboro biu’—é, Tàpé na ticè tà manga kàra. **3:12** 1 Pétèru 2.9 **3:13** Éféso 4.2,32 **3:14** Roma 13.8–10
3:15 1 Korénito 12.27; Éféso 4.4; Filipi 4.7 **3:16** Éféso 5.19 **3:17** 1 Korénito 10.31; Éféso 5.20 † **3:17** Gée goro é pwina é pwa wà Kériso... é, Naa na nee Kériso.

18 Wâguwà co ipâê, âna guwà ipakîriwà na ara pâ éawà jècaa. Ba nye wàrapwiri ê napâra tô a cèikî naa goo wà Pwi Ukai.

19 Wâguwà tèpa paaò, âna guwà meari pa wâdàwà jècaa [naa na tàbwàti]. Guwà cibwaa pwa kûu tàra.

20 Wâguwà tèpa èpo, âna guwà pitère dà du nyaa ma caa kàwà, naa goro diri pâ muru. Ba wâdé tà Pwi Ukai ê pwiibà.

21 Wâguwà tèpa caa, âna guwà cibwaa ciburà ta-iluuri pâ èpo kàwà. Ba péa guwà tà tanoorirà, â oratàra.

Tèpa ênawéna ma tèpa pitûâ kàra

22-23 Wâguwà tèpa ênawéna kîri kà pàra tàpé, âna guwà pitère dà bwàti tèpa pitûâ kàwà naani gòropuu, géé na âji pwâranûmawà. Â guwà wakè bwàti, naa na pâ pàara na rà wéaariwà na, é, naa tiàurà jaawà. Ba câguwà caa wakè, ba na é wâdéariwà wà pwi jè âboro co, â guwà wakè mwara ba kà Pwi Ukai—pwi a pitûâ kàwà, na guwà papwicîriê. 24 Ba nye wàé kaa na guwà piênawéna kêe. Â guwà tâmogòori pâ, ée mwa naa tàwà ê pumara wakè kàwà, géé na pâ wâdé na é wéaari ba kâra ê Ba kêe.

25 Â [guwà ipwacòoco, ba] wiàna càcaa wâdé ê wakè kàwà, â guwà o tòpi ê pumee na èpà. Ba câé caa ipwaké goro âboro wà Pwi Ukai, [ba nye pwa pumara ê wakè na wâdé, bau ê wakè na èpà].

4

1 Wâguwà tèpa pitûâ, âna guwà piwéaari bwàti tàpé na rà tèpa *ênawéna kîri kàwà, naa na é pai pwa wèe na wâdé ma *târù. Ba guwà cibwaa ipwanauri pâ, nye wâguwà mwara, âna pwa pwi a pitûâ kàwà, na é wânidò *napwéretòotù.

Bénabwé popai

2 Guwà ciburà pwapwicîri. Â guwà ciburà tàcî, naa goro ê pwâra pwapwicîri kàwà, â guwà pwaolé tà Pwiduée. 3 Â guwà pwapwicîri mwara ba kâbà, ba na ée mwa naa tâbà cè pai pwa wèe, ma bà picémara ê popai kêe—popai goro ê auniimiri kêe, na tàbinyiri béaa, [â na é pacoò nabà naa] goo Kériso. [Guwà pwapwicîri kôo mwara, ba] go tâa ni na karapuu goro pai picémara kôo ê pwi popai-bà. 4 Â guwà ilari pâ, na o pâri ma go napéaati bwàti ê pai pwa goo pwi popai-bà tà tèpa âboro. Ba wâépwiri ê wakè kôo.

5 Napwa naa goowà, âna wâdé na guwà wakèri bwàti ê pwi pàara na guwà pitànaima ma tàpé na càra caa tèpa cèikî. Â guwà

wârori ê wâro na pitòimiri naa jaarà. ⁶ Guwà patùrarà bwàti, ba na o nùmarà na rà ciburà têrewà*. Â wâdé na guwà tâmogòori tòi bwàti târa diri pâ âboro, goro ê pwina rà tawèeriwà goo.

Ipwabwàcu

⁷⁻⁹ Go cùru paé dariwà wà Tychique, pwi bére wakè kôo, ma wà Onésime, wà pwi âboro géee jaawà. Ru tupédu âji bééjè, ma tupédu ênawéna na ru dau pitère dà Pwi Ukai. Â ru mwa pwa jèkutâ tàwà goobà, ma pagòowà.

¹⁰⁻¹¹ Rà naa bwàcu kàwà mwara wà Maréko†, pwi bòru wà Barnabas; ma wà Iésu‡ na pi-ina mwara gooé pâ Justus; ma wà Aristarque, na bu pwa karapuu naima.

Wâru tèpa *Juif nabàni na rà jèe cèikî naa goo Kériso. Êco na wàco tàpéebà, géee goorà diri, na rà pitu tóo ma pagòo-o, naa na wakè târa é *Mwaciri kà Pwiduée.

Napwa naa goo wà Maréko, âna pwiri ée mwa tèepaa mariwà. Â wiàna wàrapwiri, â wâdé na guwà tòpié bwàti, pwacèwii pai ina kâbà tàwà béaa.

¹² É naa bwàcu kàwà mwara wà Épafras, pwi a me géee jaawà, na é pwi ênawéna kà Kériso Iésu. Ba é ipaa ba kàwà, naa na pâ pwâra pwapwicîri kêe. Â é ciburà ilari jii Pwiduée mwara pâ, na o mwü ma tâbawêe ê cèikî kàwà, â na guwà o tâmogòori ê câbawâdé kà Pwiduée, ma guwà pitère dèe. ¹³ É wakè ba gòo ba kàwà, ma tèpa cèikî mwara naa du ville Laodicée ma Hiérapolis.

¹⁴ Ru naa bwàcu kàwà mwara wà Luka, pwi gòrobéejè na pwi dotée, ma wà Démas.

¹⁵ Guwà naa bwàcu kâbà tà diri tèpa cèikî bééjè wâ Laodicée. Naa bwàcu tà Nimfa, ma wà tèpa cèikî na rà ipitiri na pwârawâ kêe.

¹⁶ Na guwà jèe pûra diri i tii bèeni naa jaawà, â guwà naa târa ê wâra pwapwicîri wâ Laodicée, ba na rà o pûra mwara. Â guwà pûra mwara ê tii kôo, na rà o naa paé tàwà.

¹⁷ Guwà taniimiri tà Arkippe pâ, wâdé na é tubanabwé bwàti ê wakè na é naa tée wà Pwi Ukai.

Ipicijii

4:6 Éféso 4.29; 1 Pétéro 3.15 * **4:6** 1re phrase—Wà Paulo, âna é pwa ucina naa na grec, ba é ina pâ, é pai tûra kâjè na wâdé, âna pwacèwii é utimuru na pwa còo na, â wâdé nùmee. **4:7-9** Éféso 6.21 **4:7-9** Éféso 6.22 **4:7-9** Philémon 1.10–12 **4:10-11** Apostolo 12.12, 13.13, 15.37–39 † **4:10-11** Maréko—Jè nee mwara Ioane, é, Ioane-Maréko. (Còo Apostolo 12.12.) Wà pwiibà, âna wàé pwi awii tii kà Maréko. Còo mwara 2 Timotéo 4.11; Philémon 1.24; 1 Pétéro 5.13. ‡ **4:10-11** Iésu—Càcaa wà Pwi Ukai Iésu Kériso. Wâru tèpa âboro na neerà Iésu naa jaa tèpa Juif, pwacèwii du neere âboro Bwàé ma Téa naa jaajè. **4:12** Kolosé 1.7; 2 Timotéo 4.10–11; Philémon 1.23–24 **4:17** Philémon 1.2

¹⁸ Wâgo Paulo, âna go pa i bépwa tii, ba na go tubanabwé ê tii bèeni. Â guwà cibwaa ipwaurio, na go tâa ni na karapuu!

Wâdé na é *pwényunyuâariwà wà Pwidueé goro é *pimeaari imudi kêe!

Cidòri nyuâawà!

Pâbéaa kâra tii kà Paulo tà tàpé Tésalonika Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Ru tâa jaaé wà Timotéo, ma Silas.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 49 ma 52 naa na béârailu kâra pai pâra kà Paulo, na rà tâa na ville Korénito ma wà Timotéo ma wà Silas. (Còo *Apostolo* 18.1 ma 18.5.)

É wii tâi?

Târa é wâra pwapwicîri wâ Tésalonika, ville naa napô Grèce, ére gée goo na province Macédoine na pàara na rà pitûâ naawê wà tèpa *Roma. É picémara naawê é *Picémara Wâdé wà Paulo, naa na âracié nadâpara pwapwicîri, béaa kâra pai uru kêe jii tàpé na rà cicaraé (*Apostolo* 17.1–10). Êco na wâru tàpé na rà cèikî gée goo popai kêe, â é wii tii bèeni, pwiri caapwi naja gée na càué, ba na é pagòo é cèikî kàra na bwaa âmuê.

Cina é wii?

Ûna é tapoo é wâra pwapwicîri naa Tésalonika wà Paulo, â càcaa wâdé tà para tèpa *Juif é popai na é picémara, â rà pacòbée gée na ville. (Còo *Apostolo* 17.1–9.) É wii tà tèpa cèikî wê, ba na é pagòorà ma pacâmurirà.

Dà ère é tii bèeni?

É ipwàdé wà Paulo goo diri pâ muru na wâdé, naa na wâro kâra é wâra pwapwicîri. Â é pagòorà, ba na rà piétò jii pâ géaa ma tacai. Â é pacâmurirà goro é pai wâro kàra, na rà tapacîri é pai wâjué me còwâ kà Pwi Ukai Iésu. Ba wà para tàpé gée goorà, âna rà tapoo dumapié goro é pwina o tèepaa tà tèpa cèikî, na rà bà béaa kâra pai wâjué me còwâ kà Iésu. Â gée goo na ée mwa wâjué me còwâ wà Pwi Ukai, â wà para tàpé mwara, âna rà niimiri pâ wâdé na rà wâro imudi, ma rà pwa ciritâu.

Pai pitàgoo tii 1 Tésalonika

Ipwabwàcu (1.1)

Wâro na wâdé kà tàpé Tésalonika (1.2–10)

Wakè kà Paulo naa Tésalonika (2.1–3.13)

Wâro na wâdé tà Pwiduée (4.1–12)

Pai wâjué còwâ kà Pwi Ukai (4.13–18)

Bénabwé popai ma ipicijii (5.12–28)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo* Paulo na pwa tii. Tàgére wàibà ma wà Silas†, ma wà Timotéo. [Â ru naa bwàcu kàwà mwara.] Go wii tàwà, wâguwà ê wâra pwapwicîri wâ Tésalonika, na guwà tâa goo wà Pwiduée Caa kâjè, ma wà Pwi Ukai *Kériso.

Wâdé na tà tàwà ê *pimeari imudi ma pinaanapô. Cidòri nyuâawà!

Wâro na wâdé kà tàpé Tésalonika

²⁻³ Bà ciburà ipwaolé tà Pwiduée Caa, na bà pwapwicîri ba kàwà. Bà pwaolé tée goro diri pâ wakè na guwà pwa, gée goro ê cèikî ma pimeari kàwà. Â bà ipwaolé mwara tée, goro pai cimwü kàwà, ba guwà pitapacîri goro cèikî, [ê pai wâjué me còwâ kà] wà Pwi Ukai Iésu Kériso. ⁴ Tèpa béebà naa goo Kériso, bà tâmogòori pâ, é meariwà wà Pwiduée, â é pitòrigariwà, ba na guwà tèpa âboro kée.

Guwà ipwacèwiibà

⁵ Na ia bà inapàpari tàwà ê *Picémara Wâdé, â câbà caa po ina tàwà, goro pwâratùra co; â bà picémara tàwà goro ê pàtàmara ê *Nyuâaê Pwicîri, bau ê cèikî pâ, é popai kâbà, âna âjupâra. Â guwà tâmogòori bwàti ê pai wâro kâbà naa jaawà, ma pai pitu tàwà kâbà. ⁶ Â wâguwà, âna guwà pâra wiâra ê pai wâro kâbà, ma é pai wâro kà Pwi Ukai. Ba guwà jèe tòpi é popai, naa na pâ aré na maina. Êco na é Nyuâaê Pwicîri, âna é naa tàwà ê ipwàdé na dau maina. ⁷ Â guwà pâ nau tèpa câmu, tà diri tèpa cèikî wâna du province Macédoine, ma Akaïe, ma na diri pâ ére mwara.

⁸ Ba é popai kà Pwi Ukai, âna é pâra jiiwà, â é aié, âna jèe tèreê pitiri wâ Macédoine ma wâ Akaïe, [pwacèwii ê tikakara]. Â wà diri tèpa âboro wê, âna rà tâmogòori pâ guwà cèikî naa goo Pwiduée.

Nye ticè popai na pâri ma bà ina tàwà. ⁹ Ba ûna rà pwa jèkutâ goobà, â rà piwiâ mwara ê pai tòpibà kàwà naa jaawà. Â rà ina pâ, guwà jèe biiwà dà Pwiduée. Â guwà naaco é pâ ânuuru duée, ba na guwà pwamaina ma pitère dà i Pwiduée na é wâro ma âjupâra.

¹⁰ Â rà piwiâ pâ, guwà tapacîri goro cèikî, wà Pwina naîê, Iésu Kériso, na ée mwa wâjué me còwâ gée *napwéretòotù. Ba é jèe wâro còwâ gée na aubà, â é upajè gée na é wârimuru goro

1:1 Apostolo 17.1-9 * **1:1** Wâgo—Grec: Wàibà. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranûmarà ma wà Timotéo ma Silas na ru tâa jaaé. † **1:1** Silas—Nee, âna Silvain naa na latin ma Silas naa na grec. (Còo Apostolo 17.1.)

1:2-3 1 Korénito 13.13; Kolosé 1.4-6 **1:5** 1 Korénito 2.4-5 **1:6** Apostolo 17.5-9

ê pâ èpà—wârimuru na ée mwa naa tà tèpa âboro wà Pwiduée, naa na pwâra putàmu kêe.

2

Wakè kà Paulo naa Tésalonika

¹ Tèpa cèikî béèò, guwà tâmogòori bwàti pâ, ê pai tâa jaawà kâbà, âna càcaa piticèmuru naa goo. ² Â guwà tâmogòori pâ, béaa kêra na bà caiwà, âna bà tâa na ville Filipi. Â rà pwa-imudiri tâbà, ma tànyiribà naawê. Â wâjaawà mwara, âna wâru tàpé na rà cicarabà. Êco na wà Pwiduée, âna é pagòobà, ba na câbà caa piwâ goro pai picémara tàwà ê *Picémara Wâdé.

³ Â na ia bà picémara ê popai, â nye ticè auniimiri kâbà na tàbinyiri. Â nye ticè âboro cèna bà pwâgàrié ma pa-imwüruê. ⁴ Ba é nye cèikî naa goobà wà Pwiduée, na é naa tâbà ê Picémara Wâdé kêe. Â câbà caa tùra, ba na rà wâdéaribà wà tèpa âboro; wàco wà Pwiduée, na é côo ê pâ auniimiri na tàbinyiri wâna pwâranümabà.

⁵ [Â ipaiwà na ia bà wakè jaawà.] Ba guwà nye tâmogòori pâ, câbà caa ipwawâdé pwâratùra tàwà. Â wà Pwiduée na é *paâjupâra pâ, câbà caa bu mwani. ⁶ Â câbà caa mudàra na guwà ipwamainabà, é, na rà ipwamainabà mwara wà pàra tàpé.

⁷ Êco na, wiàna nümabà, â pwa tàrù kâbà ma bà pitûâ kàwà, géee goo na bà tèpa apostolo kà Kériso, [ba wàé na é cùrubà]. Â êco na, na ia bà tâa jaawà, â bà po dau moo, pwacèwii tô jè ilàri na é côo bwàti ê nari èpo kêe. ⁸⁻⁹ Tèpa béèò, guwà wà nau târa pai ipwanauri ê wakè kâbà? Ba bà po dau meariwà, â câbà caa naa tàwà co ê Picémara Wâdé kà Pwiduée, â bà naa tàwà mwara ê wâro kâbà. Â, na pàara na ia bà picémara tàwà ê Popai, â bà wakè mwara naa ne ma pwaa, ba na bà wâro. Ba càcaa nümabà na bà tòpò tàwà cè nakake.

Tàrù càrabà naa jaawà

¹⁰ Guwà tâmogòori bwàti, â wà Pwiduée mwara, pâ, ê càrabà naa jaawà, tèpa cèikî, âna é *tàrù ma âjupâra. Â ticè na caa pitèibà goo cèna bà pwa na èpà. ¹¹ Â guwà tâmogòori mwara pâ, ba kàwà jècaa, âna bà ipwacèwii pwi caa kêra èpo na é meari tèpa naîé. ¹² Â bà pagòowà, ma tacoo goowà, ma pitûâ kàwà pâ, guwà wârori ê wâro na wâdé tà Pwiduée. Ba é todàwà, ba na guwà tò naa na Mwaciri kêe, ba na guwà o tâa jaaé naa na pai maina ma muugère kêe.

Guwà jèe tòpi bwàti Popai

¹³ Bà ciburà pwaolé tà Pwiduée mwara, ba, na ia bà pame tàwà é popai, â guwà tère ma tòpi bwàti, pwacèwii popai na é me gée jaa Pwiduée, â càcaa me gée goobà co, tèpa âboro. Â nye âjupâra, ba nye êkaa é Popai kà Pwiduée, popai na é nye tà wakè goowà.

¹⁴ Üu, [ia guwà tòpi bwàti. Êco na] gée na càuè, âna rà tubaèpà tàwà wà tèpa jènerewà. Â, na wàrapwiri, â guwà ipwacèwii tèpa cèikí béewà* naa napô *Judée. Ba na ia rà tòpi é Popai, â pàra tèpa jènererà juif, â rà tubaèpà tàra. ¹⁵ Ba nye wà pàra tèpa *Juif mwara, na ia rà pòtàmwarà tèpa *péroféta biu, tiagoo Pwi Ukai Iésu. Â nabàni, âna rà tubaèpà tâbà mwara.

Dau càcaa wâdé tà Pwiduée wàilà, â rà cicara mwara diri pâ âboro! ¹⁶ Wàibà, âna bà inapàpari pâ, é pa-udò diri tèpa âboro wà Pwiduée, [â é naa tàra é *âji wâro jaaé]. Êco na pwa na rà pacoobà wà tàpéebà, na bà pame é popai-bà tà tàpé na càra caa tèpa Juif. Â êpwiri, âna pwi Bénabwé kâra é pâ èpà kàra na wâru. Â wà Pwiduée, âna ée jèe pitèirà ma pwa wârimuru tàra†.

Nümee na é còora mwara

¹⁷⁻¹⁸ Tèpa béèò naa goo Kériso, jè pitâiti na ji pàara bèeni‡. Êco na bà nye tà ciburà niimiriwà. Â bà dau ipwadàra, ba na bà caiwà còwâ, ba dau wânümbà tàwà. Â wâru pâ pàara na pwa na go pâra dariwà, wâgo Paulo, êco na é pacoobà wà *Caatana. ¹⁹⁻²⁰ Dau wâdé tâbà wâguwà, â bà ipwadée goowà. Â gée goowà, na bà tapacîri é tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na, wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Ba, na pwi tòotù-bà, âna o wâguwà na guwà o pumara wakè kâbà, pwacèwii é bwe korona, na naa tà tàpé na rà piétò.

3

Bà cùru paé dariwà Timotéo

¹⁻² [Dau gòo tâbà é pai pitâiti kâjè ma wâguwà.] Â jèe càcaa pâri ma bà tà ciburà tapacîri ba gòiri. Â wàèpwiri na bà pitèrebà, ba na bà cùru paé dariwà wà Timotéo, na bà bwaa tà tâa wâna ville Athènes. Wâé, âna pwi béebà goro wakè kà Pwiduée, goro picémara é *Picémara Wâdé goo Iésu Kériso. Â

2:13 2 Tésalonika 2.13 **2:14** Apostolo 17.5 * **2:14** Tèpa cèikí béewà—Grec: Pâ wâra pwapwicîri naa goo Kériso Iésu. **2:15** Apostolo 9.23,29, 13.45,50, 14.2,5,19
† **2:16** Dernière phrase—Grec: Êco na o jèe tâa gòrà é pwâra putâmu. ‡ **2:17-18** Ru pâra gée Tésalonika wà Paulo ma Silas, ba na ru upiri tàpé na rà cicararu. (Còo Apostolo 17.10.) **2:19-20** Filipi 2.15–16, 4.1; 2 Tésalonika 1.4 **3:1-2** Apostolo 17.15 **3:1-2** Apostolo 16.1–3

bà niimiri pâ, dau wâdé wiàna é pagòo ê cèikî kàwà, ³ ba na guwà cibwaa dumapiê, na pàara na gére tubaèpà tàwà.

Ba jè cau tâmogòori bwàti pâ, o mwa tèepaa tâjè tèpa cèikî, pâ pàara na jè tâa na aré na. Â nye wà Pwiduée na é panuâ pâ, naa wàrapwiri. ⁴ Ba wàèpwiri i pwi ia bà jèe tàmara ina tàwà, na ia bà tâa jaawà, âna, jè o mwa dau tâa na aré; â jèe wàèni nabà.

É inawà ba wâdé tâbà

⁵ Üu, wàèpwiri ê majoroé, co tèpa béeò, ma go panuâ paé wà Timotéo. Ba càcaa pâri ma go tà bàra tapacîri, â nümoo na é côo pai pâra kàwà naa na é cèikî. Ba wâgotôo pâ, pwiri é jèe tacaiwà wà *Caatana, ma ténoori é waké kâbà, naa goowà.

⁶ Â ni, âna é jèe wâjué me còwâ, gée jaawà, â é piwiâ tâbà é jèkutâ na wâdé, goro cèikî ma pimeari kàwà. Â é ina pâ, guwà po dau niimiri bà naa na ipwadée, â nümawà na guwà côobà, pwacèwiibà. ⁷ Wàèpwiri, co tèpa béeò naa goo Kériso, guwà dau pagòobà goro é pai mwü wàra é cèikî kàwà, naa nabibiu kâra diri pâ aré ma tòina kâbà. ⁸ Ba bà piègòtùru, na bà tère pâ, guwà gòo naa goo wà Pwi Ukai. ⁹ O wà nau târa cè pai pwaolé tà Pwiduée goro é ipwadée kâbà gée goowà? ¹⁰ Â naa ne ma pwaa, âna bà ciburà pwapwicîri tée, gée na diri é pwàranümabà, ba na jè picòojè. Ba nümabà na bà naa tàwà é pwina tiàu jii é cèikî kàwà, ba na o tâbawée.

Pwâra pwapwicîri ba kàra

¹¹ Üu, [wàèpwiri é pwâra pwapwicîri kâbà, pâ] wà Pwiduée Caa kâjè, ma wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, âna ru tàpiri é naigé, ba na bà tèepaa mariwà. ¹² Â [bà pwapwicîri mwara pâ] naa wà Pwiduée, âna é nama pimaina pâ, é pimeari kàwà. Ma guwà pimeariwà còwâ, â guwà meari pâra tàpé, pwacèwii pai meariwà kâbà. ¹³ [Bà ilari jiié pâ] na ée pagòowà, ba na guwà piaabòriwà na araé, â guwà cimwü. Â o ticé èpà kàwà na o pitòtiwà goo, na guwà coo ara Pwiduée Caa, na pwi tòotù na ée mwa tèepaa me còwâ wà Pwi Ukai Iésu Kériso, ma wà diri tèpa âboro kée.

4

Wâro na wâdé tà Pwiduée

¹ Tèpa béeò naa goo Kériso, bà tubanabwé [goro é auniimiri bèeni]: Bà jèe pacâmuriwà goo é pai wâro na wâdé tà Pwiduée, â guwà jèe wârori. Â nabàni, âna bà tacoo goowà, naa na nee Pwi Ukai Iésu, pâ, na guwà pwa cèna piwéna. ² Ba guwà nye tâmogòori é pâ aupitùâri, na ia bà jèe naa tàwà, naa na nee.

³ Wà Pwiduée, âna nümee na guwà wârori ê wâro na wâdé têe, naa na diri pâ ére.

Gà cibwaa ipuu mara pâ âboro imudi;

⁴ Gà piwéaari bwàti ê naiigà*, ba na gà o pwicîri ma wâdé na ara Pwiduée;

⁵ Gà cibwaa nama dàtigà ê pâ câbawâdé kâra naiiri âboro, na èpà, pwacèwii tàpé na càra caa tâmogòori Pwiduée;

⁶ Gà cibwaa ipwa tûâ tà pwi a cèikî béegà, ma ipuu ma ê wâdèe.

Wà Pwiduée, âna ée pwa wârimuru tà tàpé na rà wàrapwiri, wàra pai jèe ina kâbà tàwà. ⁷ Ba câe caa todàjè, ba na jè wâro imudi; â é todàjè, ba na jè wâro ba kêe. ⁸ Â wà pwina é tètâjii ê popai bèepwiri, âna câe caa tètâjii auptûâri kâra âboro, â é nye tètâjii wà Pwiduée, na é naa tàwà ê Nyuââê Pwicîri kêe.

Nama pimaina too pimeaari kàwà

⁹ Napwa naa goo ê pai pimeaari kàwà, âna, ticè muru na go ina tàwà naa goo. Ba guwà jèe nye tâmogòori, géee goo Pwiduée, ê pai meaari tèpa béewà naa goo Kériso. ¹⁰ Â [bà tâmogòori pâ] guwà dau meaari ba maina tèpa cèikî wâ Macédoine. Â bà ina tàwà pâ, wâdé na guwà dau pwa cèna piwéna.

¹¹ Guwà imudàra ma guwà piwâro na tàbwàti ma wà pàra tàpé. Â guwà cibwaa pwa ma âranümawà ê wâro kà pwi jèpwi. Â guwà wakè bwàti, wàra pai jèe ilari kâbà jiiwà. ¹² Â, na wàrapwiri, â wà tàpé na càra caa tèpa cèikî, âna rà o câbawâdé ê pai wâro kàwà. Ba o câguwà caa tèpa ija wii pwârâwâ†.

Pai wâjué còwâ kà Pwi Ukai

Rà mwa wâro còwâ tèpa bà

¹³ Tèpa béèò naa goo Kériso, nümbà na guwà tâmogòori ê pwina tapacîri wà tèpa [cèikî na ia rà jèe] bà. Ba na, o câguwà caa pikîri, pwacèwii tàpé na càra caa tèpa cèikî. ¹⁴ Ba jè cèikî pâ, é bà wà Iésu, â é wâro còwâ géee na aubà. Êkaa na bà tâmogòori pâ, wiàna é bà wà pwi a cèikî naa gooé, â wà Pwiduée, âna é nama é wâro còwâ† pwacèwii Iésu.

¹⁵ Üu, wàèni ê popai kà Pwi Ukai na bà ina tàwà: Na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ wà Pwi Ukai, âna wà tèpa âboro kêe na rà jèe bà, âna [rà o mwa wâro còwâ géee na aubà, â rà

4:3 1 Tésalonika 5.23; 1 Pétèru 1.16 **4:4** 1 Korénito 6.13 * **4:4** Gà piwéaari bwàti ê naiigà—é, Gà wéaari ma papwicîri tô wâdàgà. **4:7** 1 Pétèru 1.15–16 **4:8**

Luka 10.16; 2 Korénito 1.22 **4:9** Ioane 13.34 **4:11** Éféso 4.28 † **4:12** 2e phrase—é, Ba na ticè cè jè muru cèna tiàu jiiwà. **4:14** Roma 14.9; 1 Korénito

15.3–4.12 † **4:14** É nama é wâro còwâ—Grec: É popaé me. **4:15** 1 Korénito 15.51–52

o pâmariê. Â] o càra caa tapacîri wà tàpé na rà bwaa wâro. [Ba jè mwa capai pitànaima ma wàé.] ¹⁶ Na pwi tòotù-bà, âna jè o mwa tère cè pwâra uu cèna maina—pwâratùra kà pwi ukai kà tèpa *angela, ma é airi tutu kà Pwидуée. Â wà Pwi Ukai, âna ée mwa tàbàtù boome gée napwéretòotù. Â wà tèpa cèikî naa gooé, na rà jèe bà, âna rà mara cimadò gée na aubà.

¹⁷ Â gée na càùé, â wàijè tàpé na jè bwaa wâro, âna o cau dàgòtùjè too, naima ma wàilà, too naa na pâ nee, dari wà Pwi Ukai, â o ipitijè ma wàé. Â jè o mwa pitànaima ma wà Pwi Ukai dàra gòiri awé. ¹⁸ Guwà ipagòowà, goro é popai bèepwiri!

5

O papòri tèpa âboro

¹ Cábà caa wii tàwà goro cè pàara ma cè tòotù, cèna ée mwa tèepaa wà Pwi Ukai. ² Ba guwà jèe nye tàmogòori bwàti pâ, ée wàjué me còwâ, pwacèwii pwi a mura, na é me naa ne. [Ba o càra caa tapacîé wà tèpa âboro.] ³ Ba rà o gére tà niimiri pâ, rà jèe wâro na é pinaanapô, ma o wâdé diri naa goorà. Êco na o papòrà pwi tòotù bèepwiri, pwacèwii é pai maagé kà tô ilàri na é pitàmari èpo; â o tubatiàurà. Â o jèe càcaa pâri ma rà uru.

⁴ Napwa naa goowà, tèpa cèikî béeò naa goo Kériso, âna câguwà caa tèpa wâro na bàutê. Â o câguwà caa pò goo é tòotù bèepwiri, na é tèepaa, pwacèwii pwi a mura. ⁵ Ba guwà tèpa âboro naa pwéelaa, â guwà tèpa wakè na pwaà. Â câjè caa tèpa tâa na bàutê.

Jè tà tàcî!

⁶ Êkaa na wâdé na jè tà tàcî, ma jè pitòimirijè! Jè cibwaa puu wàra pàra tàpé! ⁷ Ba é ne, âna kà tàpé na rà puu, ma wà tàpé na rà ipwirié. ⁸ [Go ina mwara pâ]: Wàijè, âna jè tèpa âboro na pwéelaa. Êpwiri na wâdé na jè piaabòrijè, ma coona [é ârabwée târa paa. Jè popa] i cèikî ma i pimeaari, târa ma wéaari nawâajè. Â jè pa é cèikî kâjè goro é pai o pa-udòjè, ba na bwe, târa wéaari é pûrujè.

⁹ Ba câé caa todàjè, ba na é pwa wârimuru tâjè, goro pwâra putàmu kêe. Â é jèe nye pitòrigarijè, ba na é upajè [ma naa tâjè é *âji wâro jaaé] na é naigé mee wà Pwi Ukai Iésu Kériso. ¹⁰ Ba wà Kériso, âna é jèe bà ba kâjè, ba na jè o wâro naima ma wàé, [wiàna jè jèe bà, é, wiàna jè bwaa wâro; â] wiàna jè tàgére puu, é, wiàna jè tà tàcî; na pwi tòotù na ée mwa wàjué me còwâ

na. ¹¹ Êkaa na, wâdé na guwà ciburà ipitu tàwà ma ipagòwà, pwacèwii na guwà nye tàgére pwa.

Bénabwé popai

¹² Tèpa béebà naa goo Kériso, bà ilari jiiwà pâ, guwà tòimiri tèpa pitûâ kàwà naa goo Pwi Ukai, ba rà nye dau wakè ba gòo goowà, na rà pwa pupûra tàwà, ma pacâmuriwà. ¹³ Guwà papwicîrìrà ma meaarìrà, géé goro diri pâ muru na rà pwa ba kàwà. Â [guwà pitu tàrà, â] guwà tâa na pinaanapô ma wà tèpa béewà.

¹⁴ Guwà patûra wà tèpa pwa ciritàu*, â guwà pagòo tàpé na rà piwâ [na rà wakè kà Pwiduée] â guwà pitu tà tàpé na ticè nii kàrà. Â guwà pidàpwicâariwà naa goorà diri.

¹⁵ Guwà cibwaa pitôowâri tà tàpé na rà tubaèpà tàwà. Â guwà imudàrà ma guwà ciburà ipwa tàwà é pwina wâdé. Â guwà wàrapwiri tà diri tèpa âboro.

¹⁶ Guwà ciburà ipwadée, ¹⁷ â guwà ciburà pwapwicîri. ¹⁸ Â guwà ciburà pwaolé tà Pwiduée, wiàna wâdé, é wiàna èpà naa goowà. Wàé kaa pwiri é pwina nùmee na guwà pwa, wâguwà na guwà caapwi ma Kériso Iésu.

¹⁹ Guwà cibwaa pacoo é Nyuââ Pwicîri na é wakè, ²⁰ â guwà cibwaa câbapiticèmuru naa goo wà tàpé na rà ipa popai naa na nee Pwiduée. ²¹ Guwà pitèi ma naaitiri bwàti é pwina wâdé ma èpà. Â guwà cipa ba gòo é pwina wâdé, ²² â guwà pâiti jii é èpà.

Ipicijii

²³ Bà ilari jii Pwiduée, wà Pwina é naa é pinaanapô, pâ, na é nama guwà pwicîri, ma guwà wâro ba kêe co. Ma é wéaari bamwara diri é wâro kàwà—é nyuâawà, ma pwâranùmawà, ma auniimiri kàwà, ma naiiwà. Â, na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na, wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, âna o nye ticè èpà goowà, na o mwa pitèiwà goo. ²⁴ Ba wà Pwiduée na ée jèe todàwà, âna é coo goo é auina kêe, â ée mwa nye pacoo diri é pâ pwiibà.

²⁵ Â guwà pwapwicîri ba kâbà mwara, co tèpa béebà naa goo Kériso.

²⁶ Guwà pwabwàcu târa diri tèpa cèikî bééjè, wàrà pai pwa kâjè, tèpa cèikî naa goo Kériso.

²⁷ Â go ilari jiiwà, naa na nee Pwi Ukai, pâ, guwà mwa pûra é tii bèeni tà diri tèpa cèikî.

²⁸ Wâdé na tâa jaawà é *pimeaari imudi kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso!

5:14 2 Tésalonika 3.6,11 * **5:14** Tèpa pwa ciritàu—é, Tàpé na càra caa pitòimirià.

5:15 Roma 12.17; 1 Pétèru 3.9 **5:16** Filipi 4.4 **5:18** Éféso 5.20 **5:19** Éféso 4.30 **5:21** 1 Ioane 4.1 **5:23** 2 Tésalonika 3.3 **5:25** Kolosé 4.3; 2 Tésalonika 3.1

Cidòri nyuâawà!

Béârailu kâra tii tà tàpé Tésalonika Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo, na rà tâa na ville Korénito ma wà Timotéo ma wà Silas.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 49 ma 52, pàra parui géee na càuru pâbéaa kâra tii kèe tà tàpé Tésalonika.

É wii tâi?

Târa ê wâra pwapwicîri wâ Tésalonika. Còo 1 Tésalonika Bétapoo popai.

Cina é wii?

Géee na càuru na é wii pâbéaa kâra tii tà tàpé Tésalonika, â é tère wà Paulo pâ, tàgéere pimaina pâ ê cèikî bau ê pimeaaari kâra (1.3). Â é ipwadéee, â é wii, ba na é pagdòrà.

Â é wii mwara ba na é pacâmurirà mwara goo ê pai wâjué còwâ kâ Pwi Ukai Iésu, ma é wâro na wâdé na pàara na jè tapaciê. Ba wâru tàpé géee goorà, na càra caa tâmogòori bwàti ê pupûra na pâbéaa kâra tii kèe, â rà niimiri pâ, jèe tèepaa pâ Bénabwé tòotù, géee goo na pimaina pâ pai tubaèpà tàra. Ba wà pàra tàpé, âna rà ina pâ, pwiri é jèe wâjué còwâ wà Iésu (2.1–2). Â wà pàra tàpé, âna rà naaco wakè (3.6–13). Â é pò ma wii tii bèeni wà Paulo, ba na é patèrerà ma pacoora.

Dà ère é tii bèeni?

É napéaati bwàti wà Paulo é pwina o tèepaa béaa kâra pai wâjué còwâ kâ Pwi Ukai, ba câe caa pâji tèepaa. Wâru tèpa âboro na rà o cicara Pwiduee. Â ée mwa cipàpaa wà pwi âboro na dau èpà, na ina gooé pâ *A cicara* (2.3). Ée mwa too na tâa na é wâra pwapwicîri kâ Pwiduee, ma inapàpari pâ, wàe Pwiduee (2.4). Â ée mwa pwa pâ *câmu kâra pàtâmee, na rà pò goo tèpa âboro, â o wâru tàpé na ée mwa ipa-imwûrurà (2.9–10). Â ée mwa tubaèpà tèpa âji âboro kâ Pwiduee.

Éco na é pagòojè wà Paulo, ba na jè cimwü naa na cèikî kâjè naa tubaèpà tâjè. Jè cibwaa pò ma cèikî naa goo tàpé na rà pame jèkutâ na ité goro ê pai wâjué còwâ kâ Pwi Ukai (2.1–3). Wâdé na jè tâa goro é popai kâ Pwiduee na jè tòpi (2.15). Jè cibwaa pwa ciritàu. Wâdé na jè wârori é wâro na pitòimiri ma wâdé tà Pwiduee tiagoro pwâadèrèe (1.12).

Pai pitàgoo tii 2 Tésalonika

Ipwabwàcu ma pwâra pwapwicîri (1.1–12)

Béaa kêra pai wâjué me còwâ kà Pwi Ukai (2.1–17)

Bénabwé popai ma ipicijii (2.13–3.18)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo* Paulo, na pwa tii. Tàgère wàibà ma wà Silas ma wà Timotéo. [Â ru naa bwàcu kàwà mwara.] Go wii tàwà, wâguwà è wâra pwapwicîri wâ Tésalonika, na guwà tâa goo wà Pwiduée Caa kâjè, ma Pwi Ukai Iésu *Kériso.

² Wâdé na tà tàwà è *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Iésu Kériso. Cidòri nyuâwà!

Ipwaolé kà Paulo

³ Tèpa béebà naa goo Kériso, bà ciburà pwaolé tà Pwiduée ba kàwà. Ba pimaina pâ è cèikî kàwà, bau è pimeaari kàwà jècaa ba kà pàra tàpé. ⁴ Êkaa pwiri na bà ina târa pàra wâra pwapwicîri kà Pwiduée, pâ, bà nye dau ipwadée kaa goowà. Ba guwà piwéaari ba mwü è cèikî kàwà wâna pidàpwicâari naa na pâ aré ma tòina na wâru.

Ée mwa pitèi gòropuu wà Pwi Ukai

⁵⁻⁶ Wiàna guwà tâa na aré, âna géé goo na [guwà tèpa naîri *Mwaciri kà Pwiduée. Â] é pwabwàtiwà wà Pwiduée, ba na o pâri ma guwà o tò naa na Mwaciri kèe. Â é paari pâ, é *târù ma âjupâra, ba ée mwa pipaa dà wà tàpé na rà pipaa dàwà—[ée mwa pitèirà ma naa wârimuru tàra] géé goro pai tubaèpà tàwà kàra. ⁷ Â ée mwa naa tâjè nao, wâguwà ma wàibà, na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ wà Pwi Ukai Iésu Kériso.

Ba rà mwa boome géé *napwéretòotù bau tèpa *angela kèe na dau pwa pàtamarà. ⁸ Â é pa è ânye na dau maina, ba na é pwa wârimuru tà tàpé na rà naa càurà naa goo Pwiduée, ma càra caa pitère dàra è *Picémara Wâdé goo Pwi Ukai kâjè Iésu.

⁹ Wàeni wârimuru kàra: Ê pai tubatiàurà dàra gòiri awé. Ba ée mwa nama tiàurà jiié, ma tiàurà jii pai maina ma muugère kà Pwi Ukai ma pàtamee, dàra gòiri awé.

¹⁰ Ê pwi bèepwiri, âna o tèepaa na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na. Â wà diri tèpa âboro na rà cèikî naa gooé, âna rà càdirié ma ipwamainàe. Â wâguwà ma wàilà, ba guwà jèe cèikî naa gooé, na ia bà paâjupâraè tàwà.

* **1:1** Wâgo—Grec: Wàibà. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranûmarà ma wà Timotéo ma Silas na ru tâa jaaé. **1:2** Roma 1.7 **1:4** 2 Korénito 7.4; 1 Tésalonika 2.19 **1:5-6** Roma 12.19 **1:7** 1 Tésalonika 3.13 **1:8** Ésaïe 66.15 **1:9** Ésaïe 2.10 **1:10** Kolosé 3.4

É pwapwicîri ba kâra Paulo

¹¹ Êkaa pwiri na bà ciburà pwapwicîri tà Pwiduée kâjè pâ, na é pitu tàwà, ba na guwà wârori ê wâro na wâdé tée. Ba é todàwà [ma guwà wâro ba kêe co]. Â bà ilari jiié pâ, na é pitu tàwà goro ê pàtâmee, ba na guwà tubanabwé diri pâ muru na wâdé na nümawà na guwà pwa, gée goro ê cèikî kàwà. ¹² Ûna wârapwiri, â o pwamaina nee Iésu, Pwi Ukai kâjè, gée goowà. Â wâguwà mwara, âna o ipwamainawà ma wàé, gée goro é pimeari imudi kà Pwiduée kâjè, ma Pwi Ukai Iésu Kériso.

2

Béaa kâra pai wâjué me còwâ kà Pwi Ukai

¹ Tèpa cèikî béebà, [nümabà na bà pacâmuriwà] goro é pai o wâjué còwâ kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, bau é pai o naanaimarijè kêe, ba na jè tâa ma wàé. ² Guwà cibwaa nama gùmagù é pwâranümawà, wiàna rà ina pàra tàpé pâ, é jèe wâjué còwâ*, [ba jèkutâ na pwâ]. Â pwiri rà o ina pâ, nye é *Nyuâaé Pwicîri na é nye paari tàra pwiri, wâna âcòwâ†, é, rà o ina pâ, wàibà na wii tàra pwiri. ³ Bwa! Guwà cibwaa nama rà ipa-imwüruwà!

Ée mwa tèepaa me 'A cicara'

O càcaa pâji tèepaa i tòotù-bà, béaa kâra pai tèepaa kâra [pàra muru. Ba o mwa mara coo] é pàara, na rà o cicara Pwiduée tèpa âboro na rà dau wâru. Â ée mwa cipàpaa wà pwina ina gooe pâ A cicara†. Â wà pwiibà, âna o mwa tubatiàué.

⁴ Ée mwa piècaari diri é pâ namuru na pwicîri, ma diri é pwina rà ipwamaina ma papwicîri wà tèpa âboro. Â ée mwa ipwamainaé còwâ, ma ina mwara pâ, é tâdòiti jii diri pâ muru. É mwa pâra na too, na tâa na é wâra pwapwicîri kà Pwiduée, ma inapàpari pâ, wàé Pwiduée! ⁵ Go jèe nye ina tàwà diri pâ pwiibà, na pàara na ia go bwaa tâa jaawà. É, gona guwà ipwanauri pwiri?

⁶ Wà A cicara, âna o càcaa pâri ma é ipaarié, béaa kâra é tòotù kêe. Ba pwa pwina é pacooé tiagoro pwi tòotù bèepwiri. Â guwà nye tâmogòori bwàti wà pwiibà§. ⁷ Âjupâra pâ, é jèe

1:11 Kolosé 1.9; 1 Tésalonika 1.2-3 * **2:2** É jèe wâjué còwâ—Grec: É jèe tèepaa i Tòotù kà Pwi Ukai. † **2:2** É Nyuâaé Pwicîri, na é nye paari tàra pwiri, wâna âcòwâ—Grec: Gée goro é nyuâaé. Pai ina wèe pâ, vision, é, prophétie (popai naa na nee Pwiduée). **2:3** 1 Timotéo 4.1; 1 Ioane 2.18, 4.3 ‡ **2:3** Acicara—Pwi ukai kà tàpé na rà cicara Pwiduée, ma ègòjai pâ naèà kêe. **2:4** Ézékiel 28.2; Daniel 11.36 § **2:6** Dernière phrase—Càcaa pwéelaa tâjè nabà é pwina é pacoo Acicara. Pwiri é naèà kâra mwaciri kà tèpa Roma, é, é Nyuâaé Pwicîri, é, wakè kâra wâra pwapwicîri, é wà Mikaéla, wà pwi ukai kà tèpa angela. Còo mwara Angela naa na Neeremuru (Vocabulaire), ma Daniel 10.13,20-21.

tàgére wakè ni gòropuu, ê pàtamee na é cicara Pwiduée. Êco na, tiagoro nabà, âna wàjè co tèpa naî Pwiduée na jè côoinaê. Â wiàna é càué còwâ wà pwina é pacoóé, ⁸ â wà A cicara, âna ée mwa cipàpaa. [Wàéni é pwina o tèepaa tée na pwâadèrèè]:

Ée mwa tèepaa
Pwi Ukai Iésu,
na pwényuâa kêe.
Ée mwa nama é bà,
wiàna é upié goro pwêe.
Ée mwa nama tiàué awé,
goro pai tèepaa me,
naa muugère kêe!

⁹ [Êco na, béaa kêra pwiibà, âna] wà A cicara, âna ée mwa pwa pâ câmu na wâru, goro ê pàtama *Caatana—ê pâ muru na rà o pò goo wà tèpa âboro, â o ipa-imwürurà goo. ¹⁰ Â o wâru mwara pâ muru na èpà, na ée mwa pwa, ba na é pwâgàri tèpa âboro. Wà tàpéebà, âna o tiàurà awé, ba tàutàra goo ê âjupâra. Ba wiàna rà gére tòpi, â pwiri rà o udò, [â o tâa tàra é *âji wâro].

¹¹ Nye wà Pwiduée, na [é panuâ ma o wàrapwiri, ba] é panuâ ê pwi pàtamee-bà na èpà, ma é ipa-imwürurà. Â rà o cèikî naa goo é pwina pwâ. ¹² Â ée mwa tèirà ma naa wârimuru tàra, géee goo na wâdé tàra na rà pwa na èpà, jii na rà cèikî naa goro é âjupâra.

Bénabwé popai

¹³ Tèpa cèikî béebà, dau wânüma Pwi Ukai tàwà, â wâdé na bà ciburà pwaolé tée goowà! Ba é jèe tàmara pitòrigariwà napwiri*, ba na é pa-udòwà [ma o tâa tàwà é âji wâro]. Â é wàrapwiri goro é Nyuâaê Pwicîri kêe, na é nama guwà tèpa âboro pwicîri kà Pwiduée, â géee goro pai cèikî kàwà naa goro é âjupâra. ¹⁴ Â é todàwà, na ia bà picémara tàwà é *Picémara Wâdé, ba na guwà tâa na pai maina ma muugère kà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. ¹⁵ Êkaa na wàrapwiri, co tèpa béebà, na wâdé na guwà tà mwü [naa na cèikî kàwà]. Â guwà cimwü naa goo é popai na ia bà naa tàwà, naa na pwâratùra, é, na bà wii tàwà naa na pâ tii.

¹⁶ Wà Pwiduée Caa kâjè, âna dau wânümee tâjè. Â géee goro é *pimeaari imudi kêe, â é nye ciburà pagòojè dâra gòiri. Â é jèe naa tâjè é cèikî na maina, na pàara na jè bwaa tapacîri diri pâ wâdé na ée mwa naa tâjè. Â bà ilari jiiru ma wà Pwi Ukai

2:8 Ésaïe 11.4; Auinapàpari 19.15 **2:9** Auinapàpari 13.11–13 **2:13** Éféso 1.4;

2 Tésalonika 1.3 * **2:13** Napwiri—é, Béaa kêra diri tèpa âboro.

Iésu Kériso pâ, ¹⁷ na ru pagòowà, ba na [o câguwà caa piwâ na] guwà ciburà pwa ma ina é pwina wâdé!

3

Guwà pwapwicîri ba kâbà

¹ Bà tubanabwé [é pâ auniimiri kâbà bèepwiri] co tèpa béebà naa goo Kériso, na bà ilari jiiwà pâ, guwà pwapwicîri ba kâbà. Guwà ilari jii Pwi Ukai pâ, na é ipâra pâ wâi i popai kêe, â na rà papwicîri é popai wà tèpa âboro, na diri pâ ére, pwacèwii na guwà pwa. ² Â guwà ilari mwara, ba na é wéaaribà jii tàpé na èpà pwâranümarà. Ba wâru tàpé na rà cicara é popai kâjè.

³ Êco na wà Pwi Ukai, âna é tâa na pai tâa kêe, â ée mwa nama guwà gòo, â ée mwa piwéaariwà jii wà *Caatana, Pwi âboro èpà.

⁴ Â é nye pagòobà mwara wà Pwi Ukai, ba na bà tâmogòori pâ, guwà tàgére pâra wiâra é pâ pitûâ kâbà, â guwà o wârapwiri dâra gòiri.

⁵ Go pwapwicîri tà Pwi Ukai pâ, na é popa pwâranümawà naa na pimeaari kà Pwiduée [na é wâgòro]. Â, na é nama pimaina too naa goowà é pai pidàpwicâari, na me géee goo Kériso.

Wakè ba gòo pwacèwiibà!

⁶⁻⁷ Tèpa cèikî béebà, bà pitûâri tàwà, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso, pâ, guwà cibwaa tâa jaa wà tèpa cèikî na rà pwaora —wà tàpé na càra caa pâra wiâra é aupamogòori kâbà, pâ, napârajè na jè wakè bwàti. Â guwà pwacèwiibà. Ba câbà caa tèpa pwaora naa jaawà, ⁸ â câbà caa po tâa, ba na guwà mwa po géaa goobà*. Bà nye wakè ba gòo, naa ne ma pwaa, ba na câbà caa nakake kàwà.

⁹ Âjupâra pâ, pwa târù kâbà, ma bà ilari jiiwà pâ, na guwà pitu tâbà. Êco na nümabà na guwà picòo géee goobà. ¹⁰ Ba, na ia bà tâa jaawà, âna bà naa tàwà é popai bèeni, pâ: Wà pwina câe caa wakè, âna wâdé na câe caa ija!

¹¹ Bà wii tàwà pwiri, ba bà tère pâ, pwa pàarawà na rà pwa ciritàu, â tàutàra dâra wakè! Â rà nye tà géaa ma tùra goo é wâro kà pàra tàpé. ¹² Â bà tacoo goorà, naa na nee Pwi Ukai Iésu Kériso pâ, na rà wârori é wâro na pitòimiri ma moo, â na rà wakè dâra cè uti kàra.

Pwa taaci pwina wâdé

¹³ Tèpa béebà naa goo Kériso, â guwà cibwaa nama oratàwà goro pwa é pwina wâdé. ¹⁴ Guwà còo bwàti tàpé na tàutàra na

3:4 2 Korénito 7.16; Galatia 5.10 **3:6-7** Roma 16.17 **3:6-7** Filipi 3.17 **3:8**

1 Tésalonika 2.9 * **3:8** 1re phrase—Grec: Câbà mu caa ija é poloa kà pwi jèpwi.

3:9 1 Korénito 9.4; 1 Tésalonika 1.6 **3:11** 1 Timotéo 5.13 **3:12** 1 Tésalonika

4.11 **3:13** Galatia 6.9

rà pitêre dâra ê pwina bà ina tàwà naa na tii bèeni. Â guwà cibwaa pagòrâ naa goro ê pwina rà pwa†. Ba wâdé na rà kamu goo. ¹⁵ Êco na guwà cibwaa côorâ pwacèwii na guwà pièpàriwâ. Â guwà nye ciburâ pwa pupûra tàra. Ba wâdé na wàrapwiri naa jaajè tèpa cèikî.

Ipiciji

¹⁶ Wà Pwi Ukai, âna é pwi a naa pinaanapô, â go ilari jiié pâ, na é ciburâ naa tàwà ê pinaanapô, na diri pâ pai pwa wèe. Wâdé na é tâa jaawâ diri!

¹⁷ Wâgo Paulo, na go popa i bépwa tii, ba na go tubanabwé i tii. Ba go nye wàrapwiri târa diri pâ tii kôo, ba [na paari pâ, nye âjupâra pâ] wâgo na go wii.

¹⁸ Wâdé na tâa jaawâ diri ê *pimeaari imudi kâ Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso!

Cidòri nyuâawâ!

† 3:14 2e phrase—Grec: Guwà cibwaa pabéera.

Pâbéaa kâra tii kà Paulo tà Timotéo Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?
Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?
Nabibiu kâra *naja 62 ma 66, gée na càuru pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma, na wii naa na *Apostolo* naporomee 28. Munaa mwa gée na càué, na é mwa pâra pitiri pâra napô (pwiri tiagoo napô Espagne) ba na é picémara mwara é *Picémara Wâdé. Pwiri é wii gée Macédoine é tii bèeni. Â gée na càué, âna rà tâjûrué còwâ wà tèpa Roma, â rà tètâmwereê naa napô kâra.

É wii tâi?
Tà Timotéo. Wà pwi caa kêe, âna pwi *Grec; â wà nyaa kêe, âna tô Juive, tô a cèikî naa goo Iésu Kériso. Wà Paulo, âna é pâmari Timotéo, naa na béarailu kâra pai pâra kêe, na é tâa Lystre, na é naja 49. Â wà Timotéo, âna é pâ nau pwi a *câmu jaaé (*Apostolo* 16.1–3). Gée na càué, â wà Paulo, âna é cûrué pâ, naa Tésalonika, ma Korénito (*1 Korénito* 4.14–17), ma naa Éféso, ba na é wéaari é wâra pwapwicîri wê (*1 Timotéo* 1.3).

Cina é wii?
É tère wà Paulo pâ, wà pâra tàpé, âna rà tapoo pacâmuri tèpa âboro goro pâ muru na pwâ, naa na pâ wâra pwapwicîri wâ Éféso. Êkaa na é wii tà Timotéo, ba na ée mwa pwa pupûra tà tèpa cèikî, ma wà tèpa pitûa kâra.

Dà êre é tii bèeni?
Wàéni é pâra pupûra, na é naa tà Timotéo, wà Paulo, naa na é tii bèeni:

- Gà cimwü, naa na é pai pâra'gà, wiâra é Tii Pwicîri.
- Gà wakè ba gòo, goro é Picémara Wâdé.
- Gà ina tà tèpa cèikî pâ, wâdé na rà ciburà pwapwicîri naima.
- Gà tòimiri é pâ wâra pwapwicîri.
- Gà pitòrigari cè tèpa wéaari wèe.

Pai pitàgoo tii 1 Timotéo

Ipwabwâcu (1.1–2)

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ (1.3–20)

Popai goro pai pwapwicîri (2.1–3.13)

Càrajè na jè pwapwicîri naima (2.8–15)

Tèpa pitûa ma tèpa dikona (3.1–13)
 Aupitûari kà Paulo tà Timotéo (3.14–4.16)
 Càrajè naa na wâ kà Pwiduee (3.14–16)
 Câmu na ipa-imwûru (4.1–5)
 Pwi a wakè bwàti ba kà Kériso (4.6–11)
 Ipwacôoco pai wâro'gà (4.12–16)
 Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikî (5.1–6.2)
 Bénabwé popai ma ipicijii (6.2–21)

Ipwabwàcu

¹⁻² Wâgo Paulo na pwa tii tâgà co Timotéo. Go pwi *apostolo kà *Kériso Iésu, wà pwi majoro è cèikî kâjè. Ba ru cùruo pâ, wàilu ma wà Pwiduee, *pwi a pa-udòjè, [ba na go picémara è popai kà Kériso]. Gà pwi âji naiô naa na cèikî naa goo Kériso. Wâdé na tà tâgà è *pimeari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduee kâjè ma Pwi Ukai Kériso Iésu. Â [wâdé na gà tâmogòori] pai moo kàru naa googà. Cidòri nyuâagà!

Gà pwacôoco tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

³ Ico pwi béèò, go taniimiri tâgà i pwi ia go ina tâgà, na ia go pâra jii gâ naa na province Macédoine. Ba go tacoo googà pâ, na gà tà tâa na ville Éféso, ba na gà pacoo tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. ⁴ Rà nye ciburà tûra taaci, goro pâ jèmaa na pwâ, ma pâ jèkutâ gòri, goo pâ nee tèpa jojoorojè*. Â gà ina tàra pâ, na rà panuâ diri è pwiibà. Ba êpwiri, âna tagòtù kaa è pitaekâa. Â càcaa pitu târa è wakè kà Pwiduee, pwi wakè na jè pwa naa na è cèikî†.

⁵ Go ina tâgà pâ, gà pwa pwiri, co Timotéo, ba na [gà pacâmuri tèpa cèikî pâ, na] rà pimearirâ, géé na âji pwâranûmarâ. È pimeari, âna me géé goro è pai pitère dâra kâjè, è *pwâratûra-nigée-goojè. Â é me géé goro mwara, è pai pâra kâjè, wiâra è cèikî kâjè, na âjupâra.

⁶ Êco na wà tèpa âboro bèepwiri na rà tèpa pwâ‡, âna rà pàgà jii è naigé bèepwiri na wâdé. Â rà jèe imwûru, ba rà tâa goro pâ popai na ticè èrèè. ⁷ Ba nûmarâ na rà tèpa pacâmuri âboro goro è *Naèa kà Moosé. Êco na càra caa tâmogòori bamwara, è pâ pwina rà gére gòo goro pacâmuri!

Naèa âna wâdé wiàna jè wârori

⁸ Jè nye tâmogòori pâ, i Naèa âna nye wâdé, wiàna jè wârori bwàti. ⁹ Ba wà Pwiduee, âna câé caa naa è Naèa, ba kà tàpé na

1:1-2 Apostolo 16.1–3; Tito 1.4 1:4 1 Timotéo 4.7; Tito 1.14 * 1:4 1re e phrase—Còo note goo Tito 3.9. † 1:4 Wakè na jè pwa naa na è cèikî—é, È wakè kèe, âna pai udò kà tèpa âboro. Â jè tâmogòorie goro co è cèikî. ‡ 1:6 Wà tèpa âboro bèepwiri, na rà tèpa pwâ—Grec: Wà pâra tàpé. 1:8 Roma 7.12,16

wâdé ê wâro kâra. Â é naa i Naèà [tà Moosé] ba kâ tàpé na rà ciburà pwa na èpà. Wà tàpéebà, âna tàutàra na rà pitère dàra, â rà êgòjai ê pâ pitûâ kêe:

Rà naa càurà tà Pwiduée, â tàutàra na rà pwamainâé;
 Rà pitaurèe goo ê pâ muru pwicîri;
 Rà tèpa pitétâmwara âboro, tiagoo na rà tètâmwara du nyaa
 ma caa kâra;
¹⁰ Rà tèpa toomura, ba rà cââ jii wâdàra;
 Rà ipuu imudi ma wà pàra tàpé—tiagoo na wà tèpa paao,
 âna rà pipuu còwâ;
 Rà tèpa pwa âraicu goro âboro[§];
 Rà tèpa pwâ;
 Rà pitòti pàra tàpé, ma *ipwataâboro pwâ, naa na wâra
 pitèimuru.

[Ê Naèà, âna naa, ba kâ tàpé na rà wàrapwiri] ma wà diri tàpé na rà pwa pâ na jèpapara tûâ na èpà. Wailà na càra caa pitère dàra ê ârapupûra na *tàrù, na ia jè tòpi. ¹¹ Ê pwi bèepwiri, âna é me gée goo ê *Picémara Wâdé, na é naa tîo wà Pwiduée, [ba na go wéaari ma inapàpari]. Dau maina ma muugère wà Pwiduée! Wâdé na jè pwamainâé*!

Ipwaolé tà Kériso na é pa-udòjè

¹² Go pwaolé tà Kériso Iésu, Pwi Ukai kâjè. Ba é niimiri pâ, pâriô ma é pûra naa goodè, ma naa tîo é wakè kêe. Â é naa tîo é nii kêe, ba na go wakè. ¹³ [Câé caa còo pâ] béaa, âna go pwi a pitaurèe gooé, ma pi-inaé ba èpà†. Â ia go po dau tubaèpà tée, [na go tubaèpà tà tèpa âboro kêe]. Êco na é meaario, â é wâdéario, [â câé caa naa wârimuru tîo]. Ba é còo pâ, go wàrapwiri, gée goro é pai càcaa tâmogòori kôo. Ba ia câgo caa pâji cèikî naa gooé.

¹⁴ Po dau maina é pimeaari imudi kâ Pwi Ukai [Pwiduée] kâjè; pimeaari na é piédò ba kôo. Â é pwa ma go cèikî, naa goo Kériso, â é pwa ma go meaari tèpa âboro kêe, goro é pimeaari kâ Kériso Iésu. ¹⁵ Ba [jè mu ina pâ]: «Wà Kériso Iésu, âna é me naa gòropuu, ba na é pa-udò tàpé na rà pwa na èpà, [ma naa tàra é *âji wâro jaaé].» Â wàépwiri é popai na âjupâra, na pâri ma jè cèikî naa goo.

§ **1:10** Tèpa pwa âraicu goro âboro—Trafiquants d'esclaves. Rà tâjùru pâ âboro, ma icurirà ba na rà tèpa ênawéna kîri kâ pàra tàpé. * **1:11** Wâdé na jè pwamainâé—é, Ê naa tâjè pinaanapò ma ipwâdé. **1:12** Apostolo 9.15; 1 Korénito 15.9–10; Galatia 1.15–16 **1:13** Apostolo 8.3, 9.1–5 † **1:13** Pi-inaé ba èpà—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Pinabaèpâé. **1:15** Luka 19.10

Wâgo, âna nye wâgo kaa, pwina go nye dau pwa na èpà kaa. ¹⁶ Êco na wà Pwidueé, âna é meاريو, [â câé caa naa wârimuru tôo]. Â é wârapwiri, ba na é paari pâ, é dau pidâpwicâarié wà Iésu Kériso naa gooò. [Ba wiàna é wârapwiri naa gooò]—pwi âboro na go dau èpà jii pàra tàpé—â o câmu, ba kà pàra tèpa âboro. Â rà o cèikî naa gooé, ma tòpi jiié ê *wâro dâra gòiri jaa Pwidueé.

¹⁷ Pwamaina ma picagòtù Pwidueé! Wàé na é Pwi Ukai na muugèrè; wà Pwina ticè pwâadèrèè; wà Pwina câjè caa côôè; wà Pwina é caapwi co! Pwamainaê dâra gòiri awé! Wâdé na wàra! Amen!

Gà tà cimwü naa na cèikî

¹⁸ Ê pwina go ina tâgà, co Timotéo, pwina naîô, âna pitatéé bau i pwi ia rà ina naa googà wà tèpa *péroféta, [na ia rà pame é popai kà Pwidueé]. Ê pwiibà, âna o naa cè nii'gà, ba na gà o pipaa, [târa pwamuru é Picémara Wâdé]. ¹⁹ Wâdé na gà cimwü naa na cèikî'gà [naa goo Kériso]. Â gà ipwacôoco, â gà wâro bwàti, wiâra é *pwâratùra-nigée-googà.

Ba wà pàra tàpé, âna tàutàra na rà pitêre dâra é pwâratùra-nigée-goorà. Â rà jèe tubatiàu é cèikî kàra. ²⁰ Ru wâjaara, wà Himéné ma wà Alexandre. Go jèe panuâru tà *Caatana†, ba naa wârapwiri, â ru mwa bàra tâmogòori pâ, ru cibwaa ina pâ, ru tura naa na nee Pwidueé.

2

Popai goro pai pwapwicîri

¹ Gée goo kaa diri pwiri, â go cau tacoo goowà [ma diri é wâra pwapwicîri] pâ, na guwà pwapwicîri tà Pwidueé, ba kà [tèpa cèikî béewà, ma wà] diri tèpa âboro, [gée na âji pwâranüma]. Guwà ilari jiié pâ, na é pwa pâ muru na wâdé ba kàra; â guwà pwaolé tée goo. Wâépwiri é pwina dau âjimuru.

² Guwà pwapwicîri, ba kà tèpa ukai, ma tèpa pitûâ, ma tèpa âboro imaina, ma diri tàpé na rà pipopa é napô kâjè. Â, naa wârapwiri, â jè wârori é wâro, na moo ma awé. Â jè o papwicîri Pwidueé, â jè o pâra bwàti, naa na diri pâ ére. ³ Wàé kaa pwiri [é pwâra pwapwicîri] na wâdé na jè pwa, êna é ipwâdéé goo wà Pwidueé, *pwi a pa-udòjè. ⁴ Ba nümee na rà cau udò diri tèpa âboro, [ma tâa târa é *âji wâro jaaé]. Â wâdé tée na rà cau tòpi ma tâmogòori é âjupâra [goo Iésu].

⁵ Ba nye caapwi co, wà Pwidueé [kà diri tèpa âboro]. Â é nye caapwi co wà pwi a-ipa popai nabibiu kâjè tèpa âboro ma

1:20 1 Korénito 5.5; 2 Timotéo 4.14-15 † **1:20** Go jèe panuâru tà Caatana—Munaa é pacòobéru wà Paulo gée na é wâra pwapwicîri, tapacîri é pâara na rà pitòotéri é wâro kàra.

wà Pwiduée—âna wà Kériso Iésu. Ba é jèe pa ê naiiri âboro, pwacèwiijè, ⁶ â é panuâ ê wâro kêe, ba na o tipi diri ê pâ âboro [jii ê èpà, ma ê pwâra bà]. Wàépwiri na é jèe paari wà Pwiduée, na tòtù na é jèe tàmara tòpò, [pâ, nùmee na rà udò, wà diri tèpa âboro].

⁷ Â gée goo kaa pwiri, na é cùruo, ba na go pwi *apostolo kêe, tà tàpé na càra caa tèpa *Juif. É panuâô pâ, ba na go pwa pupûra tàra, ma pacâmurirà goro ê popai na âjupâra [goo Iésu] na jè cèikî naa gooé. Na go ina pwiri, â go nye âjupâra, â câgo caa pwâ!

Càrajè na jè pwapwicîri naima

⁸ Wàépwiri ê aupitûâri kôo: Na diri pâ pàara, na guwà ipitiri naa na nee Pwi Ukai, âna wâdé na guwà pwapwicîri tée. Â guwà naaco ê piputâmu, ma ê pâ pitòcia. Na guwà pagòtù too îwà dà Pwiduée, â wâdé na guwà pwa, naa na pwâranüma na pwéelaa na araé.

⁹ Â go pitûâri tà pa ilàri* pâ: [Na guwà ipitiri naa na nee Pwi Ukai, â] wâdé na pitòimiri ê pai pwa ârabwée kàwà, ma pai pwa wée pûruwà. Guwà cibwaa coona ârabwée na po dau maina wâri wée, â guwà cibwaa po dau tòpò mwani mii ma perle. ¹⁰ Ba é âji pwényuâa kà tô a cèikî, âna paari goro pâ wakè kêe, na wâdé.

¹¹⁻¹² Â, na pàara na gére pwa pupûra na, âna wâdé na wà pa ilàri, âna rà tàmaari naa na ipakîri ma tànana†. Â câgo caa naa tàrù tàra, ma rà pacâmuri tèpa paao, ma pitûâ jairà ma pwa kûu tàra naa na pwina rà pwa‡. ¹³ Ba wà Pwiduée, âna é tòpò béaa wà pwi paao, wà *Adamu; â gée na càué, â é mwa tòpò wà tô ilàri, wà Éva. ¹⁴ Â càcaa wà Adamu, na ia é piwâmié [i Dòèa, *Caatana]. Â wà tô ilàri, na ia piwâmié, â câé caa pitère dàra ê naèa kà Pwiduée. ¹⁵ Êco na pa-udòrà, naa na pai pitàmari èpo kàra§, wiàna rà tà wâro, naa na cèikî, ma pimeaari, ma ipapwicî, ma ipakîri.

2:6 Roma 3.29–30; Galatia 1.4 **2:7** Apostolo 9.15; Galatia 2.7–8; 2 Timotéo 1.11

2:9 1 Pétèru 3.3–5 * **2:9** Pa ilàri—Pai ina kà tèpa ijiao, bépitòimiri pa ilàri. Wà pàra tàpé, âna rà ina pâ: Tèpa ilàri. **2:10** 1 Timotéo 5.10 **2:11-12** 1 Korénito

14.34 † **2:11-12** Tànana—Munaa na pàara kà Paulo, âna wâru pa ilàri na rà niimiri pâ, pwa tàrù kàra ma rà tûra imudi naa na wâra pwapwicîri. Â nùmee na é pacoò è pai pwa bèepwiri. Êkaa na é papwicîri jiiàrà na rà tûra, naa na pâ wâra pwapwicîri na é pwi apitûâ naa na. ‡ **2:11-12** Ma pitûâ jairà...naa na pwina rà pwa—é, Â rà cibwaa tapàgà popai na é tûra wà pwi paao. § **2:13** Genèse 2.7,21–22; 1 Korénito

11.8–9 **2:14** 2 Korénito 11.3; Galatia 3.1–6 § **2:15** Naa na pai pitàmari èpo kàra—é, Wiàna rà tòpi bwàti ê wakè kàra, na rà ipièrù goo pâ èpo kàra; é, gée goro pai pitèpa i Pwi èpo {Iésu}.

3

Popai tà tèpa pitûâ naa na cèikî

¹ Wàèni é jè pwâratùra [na jè mu ina, pâ]: «Wà pwina nùmee na é pwi caa kà tèpa pitûâ kâra é wâra pwapwicîri, âna wâdé, ba pwi wakè na âjimuru.» Nye popai na âjupâra. ²⁻³ Â wà pwi âboro bèepwiri, âna wâdé na, é wâro kêe, âna pitòimiri [na ara tèpa âboro diri]. Â wâdé na ticè na pitòtié goo. [Wàèni pâ pwina pâri ma ina naa gooé]:

É tâa bwàti goo tô wâdèè* ;
 Câé caa pwi a wâdo ma dau ija;
 Câé caa pwi a putàmu, ma pwi a tòocia;
 Câé caa pwi a wâdé tée mwani.

É pwi a piaabòrié;

É pwi a tùra ba moo;

É pwi a tòpi bwàti tèpa âboro na rà tèepaa mariê;

É tâmogòori ma é pacâmuri tèpa cèikî;

⁴ Â é pwi a pitòimiri bwàti é pwârawâ kêe, ba na rà pitère dèe pâ èpo kêe naa na ipakîri.

⁵ Ba wiàna câé caa tâmogòori popa é pwârawâ kêe, â é wànau târa, cè pai popa kêe, é wâra pwapwicîri kà Pwiduée? ⁶ Wà pwi a pitûâ kâra é wâra pwapwicîri, âna càcaa wâdé na é bwaa pwi a tapoo a cèikî. Ba é péa tà pwamainaê, â péa é tà ipa-imwüruê wà *Caatana, wà Pwi âboro èpà†. ⁷ Â jèpwi mwara: Wâdé na wâro kêe, âna wâdé tà tàpé na càra caa tèpa cèikî. Ba na, o nye ticè âboro, cèna pi-inaê ba èpà. Â o câé caa tûu, naa na é jé, na é pwabwàti ba kêe, wà Pwi âboro èpà.

Tèpa dikona

⁸ Ipaiwà naa goo wà tèpa dikona†. Ba wâdé na rà tèpa âboro na rà wàrani:

Rà tèpa pitòimirirà;

Rà tèpa âboro *târù, na càcaa wâru ûmemeerà;

Càra caa tèpa ipwirié;

Càra caa tèpa ciburà bu mwani.

3:1 Apostolo 20.28 **3:2-3** Tito 1.6-9 * **3:2-3** É tâa bwàti goo tô wâdèè—Grec:

Nye caapwi co wâdèe. † **3:6** Â péa é tà ipa-imwüruê wà Caatana... é, Â é péa pâra nau tòpi wàrimuru kêe, pwacèwii Caatana, wà Pwi âboro èpà. **3:7** 2 Korénito 8.21

† **3:8** Dikona—Naa na grec, é popai bèeni, âna pai ina wèe pâ: Pwi ênawéna. Naa na pâbéaa kâra wâra pwapwicîri, âna wà tèpa dikona, âna rà tàpé na rà pitu tà tèpa pitûâ.

⁹ Â wâdé na rà pâra wiâra ê cèikî na jè pacâmurirà goo. Ba nye pwi âjupâra na é jèe paari tâjè [wà Pwiduée]. Â wâdé na rà pitère dâra bwâti ê *pwâratûra-nigée-goorà. ¹⁰ Béaa kâra na jè pitôrigari pwi jè âboro, ba na é pwi dikona, âna wâdé na jè jèe mara còo bwâti ê wakè kêe, ba na o ticè cèna pâri ma o pitôtie goo.

¹¹ Napwa naa goo wà pa wâdâra dikona§, âna wâdé na rà wârani:

Rà pitòimirà;
Càra caa picocoo;
Càra caa ija ma wâdo imudi;
Rà tàrù, ma âjupâra, naa na diri pâ ére.

¹² Wà tèpa dikona, âna wâdé na rà papwicîri pa wâdâra*. Â wâdé na rà pitòimiri bwâti ê èpo kâra, ma ê pwârawâ kâra. ¹³ Â wiâna rà pwa bwâti ê wakè kâra, âna jè o pipapwicîrìrà. Â rà o cimwù, naa na cèikî kâra†, naa goo wà Kérìso Iésu.

Aupitûâri kà Paulo tà Timotéo

¹⁴ Nûmoo na go jèe tàpo paé marigà. Êco na go jèe tàmara wii tâgà pwiri, ¹⁵ ba péa go tà ipwâ. Ba wâdé tîo na gà tâmogòori, cè càrajè na wâdé, naa na ê wâao kà Pwiduée. Ê wâao bèepwiri, âna êkaa ê wâra pwapwicîri kà Pwiduée, na é wâro. Â ê wâra pwapwicîri, âna é cipa ma ipwamuru ê âji ârapupûra [goo wà Kérìso]. Ba é pwacèwii pwi a cipa wâra i wâ‡.

É dau pwényuâa Kérìso!

¹⁶ Gà còo, nye dau maina ma pwényuâa kaa, ê cèikî na é wâgoojè! Ba:

É pa naiiri âboro
wà Iésu Kérìso.
É *paâjupâraê
ê Nyuâaê Pwicîri.
Rà còoê pâ *angela.
Jè inapàparié
târa pâ Ba.
Cèikî naa gooé
pitiri gòropuu.

3:11 Tito 2.3 § **3:11** Pa wâdâra dikona—é, Pa ilâri na rà dikona. * **3:12** Rà papwicîri pa wâdâra—Grec: Pwa caapwi piéa. † **3:13** Naa na cèikî kâra—é, Na rà inapàpari é cèikî kâra. ‡ **3:15** Pwi acipa wâra i wâ—Pwi ò kâra wâao naa jaajè na Kalédoni. Popai ni goo ê wâra pwapwicîri, êco na, na pâra tii, âna popai mwara goo wà Kérìso. (Còo 1 Korénito 3.11; 1 Pétèru 2.4–8.) **3:16** Ioane 1.14; 2 Pétèru 3.3; 1 Ioane 2.18

Dàgòtùé
naa *napwéretòtù,
naa na muugère
kà Pwiduée Caa.

4

O mwa ipa-imwüru para tàpé

¹ Ê *Nyuâaê Pwicîri, âna é inapàpari pâ, rà o panuâ é âji cèikî wà para tèpa âboro, nabàni, naa na pâ Bénabwé tòtù. Â rà o pâra wiâra é pâ autâmogòori na imwüru, na me gée goo é pâ duée. ² Wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà tèpa pwâ, ba jèe tubatiâu é *pwâratùra-nigée-goorà, gée goo pai càcaa mu pitère dèe kàra*. ³ Wà tàpéebà, âna rà tûâri [tà tèpa cèikî] pâ, na rà cibwaa piéa, ma rà cibwaa ija é pâ para utimuru. Êco na é pâ utimuru bèepwiri, âna muru na é tòpò wà Pwiduée, ba na jè ija.

Â wàjè tèpa cèikî naa goo Kériso na jè tâmogòori é âjupâra, âna wâdé na jè ija, ma pwaolé tà Pwiduée goo. ⁴ Ûu, diri é pâ muru, na é pwa wà Pwiduée, âna nye wâdé! Â nye ticè na jè o papwicîri! Â jè nye tòpi diri [naa na ipwâdé] â jè ipwaolé tà Pwiduée. ⁵ Ba é pâ muru bèepwiri, âna pâ nau muru na wâdé tà Pwiduée, gée goro é popai kêe† ma é pwâra pwaolé tée.

Pwi a wakè bwàti ba kà Kériso

⁶ Wâdé na gà ciburà picòo é pâ muru bèepwiri, tà tèpa cèikî béégà. Â, naa wàrapwiri, â gà o pwi âji ênawéna kà Kériso Iésu. Â gà ciburà tòpi [naa na pwâranümagà] é ârapupûra na âjupâra, goro é cèikî kâjè [naa goo Iésu]. Ba gà jèe nye pâra wiâra, â wâdé mwara na o pwacèwii utimuru'gà, na diri pâ tòtù.

⁷ Gà cibwaa ipacè naa goo é pâ jèmaa na pwâ, ba ticèmuru naa goo, tà pwi âboro na é papwicîri Pwiduée. Wâdé na gà wakè taaci ba gòo, ba na gà pwi a pitòimiri, ma pwi a papwicîri Pwiduée. ⁸ Ba [jè mu ina pâ]: «Ê wakè târa ma pwabwàti é naijè, âna muru na tàpo wâdé. Êco na é muru na dau wâdé awé, âna é wakè goo é wâro kâjè, ba na o wâdé tà Pwiduée. Gée goo kaa pwiri, na jè tòpi é *âji wâro tapoo nabà, ma dâra gòiri.»

⁹ Ê popai bèepwiri, âna âjupâra, â wâdé na rà tòpi diri é pâ âboro. ¹⁰ Gée goo kaa pwiri, â jè wakè ba gòo. Ba jè jèe cèikî naa

* **4:2** Grec: Ê pwâratùra-nigée-goorà, âna jèe cîri goro paò mii (marqués au fer rouge dans leur conscience). Napwiri, âna wà tèpa pwa karapuu na pwa na rà uru, âna tòdàpa é jè ére gée goo naporawéerà, goro paò mii, ba na câmu kâra epà kâra. **4:3** Genèse 9.3; Roma 14.6; 1 Korénito 10.30–31 † **4:5** Ê popai kêe—Pwiri Genèse naporomee 1, na é ina wà Pwiduée pâ, diri pâ muru, âna wâdé tée. **4:7** 1 Timotéo 1.4 **4:10** 1 Timotéo 2.3–4

goo Pwiduee na é wâro, [â na é naa wâro]. Ba wâé na é *pwi a pa-udò diri tèpa âboro; âjupâra, tà tàpé na rà cèikî naa gooé. ¹¹ Â wâé kaa pwiri, é majoroé ma gà nye tà ciburà pacâmurirà goo.

Ipwacôoco pai wâro'gà

¹² Wâdé na gà paari é càra âboro na wâdé tà tèpa cèikî, naa na é pwâratùra'gà, ma é tûâ'gà, ma é pimeaari'gà, ma é cèikî'gà, ma é pai pitòimirigà. Â, naa wârapwiri, â o ticé pai pwa wèe, tà pwi jè âboro, ma é piècaarigà géé goro na gà bwaa pwi dopwa.

¹³ Na gà bwaa tapacîri é pai tèepaa kôo, â wâdé na gà po tâa coo, goo pûra *Tii Pwicîri [tà tèpa pwapwicîri]†. Â gà pagòorà taaci, ma pacâmurirà taaci. ¹⁴ Gà cibwaa ipwanauri é âraimeai na é naa tâgà é Nyuââé Pwicîri, na ia rà tòpò îrà naa gògà wà tèpa pitûâ§, â na ia rà pame é popai naa googà naa na nee Pwiduee. ¹⁵ Â wâdé na gà po tâa coo, goo pâ wakè, na ia go jèe ina tâgà. Â gà ipanuâgà bwàti târa é wakè bèepwiri, ba na rà o côo wà tèpa âboro, pâ, dau pimaina too é pwâra wakè'gà. ¹⁶ Gà ipwacôoco é pai wâro'gà, ma é pai pacâmuri'gà. Â gà tà tâa taaci goo. Â ée mwa pa-udòwà wà Pwiduee—wâgà, ma wà tàpé na rà o tòpi é popai'gà, [â ée mwa naa tàwà é âji wâro jaaé].

5

Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikî

¹ Gà cibwaa tûra ba gòo, tà pwi ijiao. Wiâna gà naa cè pupûra tée, â gà papwicîrié, pwacèwii na é pwi caa'gà. Â gà pwa pupûra tà tèpa âboro èpo dopwa, pwacèwii na rà tèpa jiigà; ² ma wà pa ilàri pwanümarà, pwacèwii na rà pa nyaa'gà; ma pa èpo ilàri dopwa, pwacèwii na rà pa naigé'gà.

Pa dâpwà

³ Guwà tòimiri bwàti wà pa dâpwà na ticé âboro na pitu târa. ⁴ Â wiâna pwa èpo kàra, ma èrùrà, â wâdé na wà tàpéebà, âna rà pitu ma pwabwàti târa tâa kàra béaa. Ba wâépwiri é âji wakè kà pwi a cèikî. Â, naa wârapwiri, â rà o pawâjuépiri còwâ, tà wà du nyaa ma caa kàra, ma géé ma ao kàra, é pâ muru na rà tòpi jiiirà. Â o dau wâdé tà Pwiduee.

⁵ Napwa naa goo wà pa dâpwà na ticé âboro na pitu târa, âna wàilà kaa pwiri, pa ilàri na rà cèikî bwàti, naa goo Pwiduee. Ba rà pwapwicîri tée, naa ne ma pwaa. Â rà tà ciburà ilari jiié pâ,

4:12 Tito 2.15 † **4:13** Pûra...tà tèpa pwapwicîri—Rà pwâco tàpé na rà tâmogòori pûra tii. **4:14** 2 Timotéo 1.6 § **4:14** Rà tòpò îrà naa gògà wà tèpa pitûâ—Rà wârapwiri géé na càuru na rà pitòrigari Timotéo, ba na rà pwényunyuaárié ma pagòoé târa wakè.

na é pitu tàra. ⁶ Napwa naa goo pa dâpwà na rà nye mudàra co é pipwàdé kàra, âna rà jèe bà, wiàna rà bwaa tàgére wâro.

⁷ Wàé kaa pwiri, é pitûâ, na gà ina tà pa dâpwà ma tâa kàra*, ba na o nye ticè cèna jè o mwa caa tèirà goo. ⁸ Ba wà pwina câé caa pwabwàti târa é tâa kêe—â pâbéaa é pwârawâ kêe—âna é jèe tètâjii é cèikî. Â é jèe po dau èpà awé, jii pwina câé caa pwi a cèikî.

Pa dâpwà na naa mwani kàra

⁹ Napwa naa goo pa dâpwà na é wârirà é wâra pwapwicîri†, âna wâdé na rà jèe wâdò còwâ kàra 60 naja; âna rà nye tâa bwàti goo éarà béaa‡. ¹⁰ Â rà pa ilàri na dau tâmogòrirà, goo pâ muru na wâdé, na ia rà pwa:

Rà ipièrù bwàti, goo pâ èpo kàra;
 Rà tòpi bwàti é pâ âboro;
 Rà piênawéna bwàti kà tèpa cèikî, naa na ipakîri§;
 Rà pitu tà tèpa piticè neemururà;
 Rà pwa diri pâ na jèpapara muru na wâdé.

¹¹ Guwà cibwaa naa bépitu târa pa dâpwà na rà bwaa dopwa. Ba o péa cètùurà pâ câbawâdé kàra naiiri âboro, ba na rà piéa còwâ. Â o dâtirà jii [é wakè, na rà mara ina pâ, na rà pwa ba kà] Kériso. ¹² Â wiàna wàrapwiri, â càra caa pacoo é *ipwataâboro kàra tée, ¹³ â rà péa pwa ciritàu. Â muru na èpà jii pwiri—rà péa tà ciburà pâra wii pwârawâ, ma picocoo. Â rà géé naa na pâ muru, na ticè ûraarà goo, ma ina imudi é pâ muru.

¹⁴ Â géé goo kaa pwiri, na go ina tà pa ilàri dâpwà, na rà bwaa dopwa, pâ, wâdé na rà piéa còwâ. Â wâdé na rà pièrù goo pâ èpo kàra, ma wéaari bwàti é pwârawâ kàra. Â, na wàrapwiri, â o càra caa naa cè naigé tà tàpé na rà pièpàrijè*, ma rà pinabaèpàjè. ¹⁵ Ba napwa naa goo pàra dâpwà, âna rà jèe nye pàgà, ba na rà pâra wiâ *Caatana, â rà jèe imwüru.

¹⁶ Gà ina tà pa ilàri na rà cèikî pâ, wiàna pwa cè dâpwà naa tâa kàra, â wâdé na wàilà, na rà pitu tàra. Â, naa wàrapwiri, â o càcaa nakake kàra é wâra pwapwicîri. Ba é mwa pitu târa co wà pa dâpwà na ticè âboro na pitu tàra.

* **5:7** Gà ina tà pa dâpwà ma tâa kàra—Grec: Gà ina tàra. Munaa pa dâpwà, é, pwiri diri tèpa cèikî. † **5:9** (ma 5.11) Pa dâpwà... Grec: Pa dâpwà na wii neerà naa na tii. Wà pa dâpwà bèepwiri, âna rà pipanuârà, ba na rà wakè ba kà Pwiduée, â rà tòpi mwani bépitu, jii é wâra pwapwicîri. ‡ **5:9** Rà nye tâa bwàti goo éarà béaa—Grec: Nye caapwi co éarà. § **5:10** Piênawéna...naa na ipakîri—Grec: Nuwa é â tèpa pwapwicîri. (Pai pitòpi âboro kà tèpa Juif ma tèpa tapoo cèikî naa goo Iésu na pàara kà Paulo.) **5:13** 2 Tésalonika 3.11 **5:14** 1 Korénito 7.9 * **5:14** Tàpé na rà pièpàrijè—é, Pwi apièpàrijè, wà Caatana.

Tèpa pitûâ

17 Wâdé na jè papwicîri, ma wâri bwàti tèpa pitûâ na rà pipopa ê wâra pwapwicîri. Â mwa nye dau pâri kaa ma jè wârîrà, wiàna rà wakè ba gòo, goro ê pai pwa pupûra ma picémara kàra. 18 Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri pâ: *Gà cibwaa pacoo ê paaci na é uti ê pwâra blé, na pàara na é còogai, ba kâgà é u mwatò goro blé. Deutéronome 25.4* Â jèè wii mwara pâ: «Wà pwi a wakè, âna wâdé na é tòpi ê wâriê†.»

19 Wiàna pwa pwi jè âboro, na é pitòti pwi jè a pitûâ, â gà cibwaa ipacè naa goo, wiàna wâé acari. Wâdé wiàna ârailu ma âracié, cè tàpé na rà paâjupâra.

20 Wà tàpé na rà pwa ê [pwina dau] èpà, âna gà patùrarà, na ara diri ê âboro. Â, naa wàrapwiri, â wà pàra tàpé, âna o wâgotàra, na rà pwa ê pwina èpà.

21 Wàépwiri ê pâ pwina go pitûâri tâgà ba gòo, na ara Pwiduée ma Kérîso Iésu ma tèpa *angela na pitòrigarîrà‡. Â gà pitèrè dàra bwàti, â gà cibwaa ipwaké goro âboro.

22 Gà còo bwàti ê wâro kà pwi jè âboro, béaa kàra na gà pitòrigarié ba na é pwi a pitûâ§. Ba gà péa paari pâ, gà wâdéari ê pâ èpà kêe. Gà ipwacòoco, â gà pitòimirigà [naa na diri pâ ère].

23 Napwa naa googà, co Timotéo, na gà pwi a ciburà maagé, âna go ina tâgà pâ: Gà cibwaa wâdo co ê jawé moo; â gà tàpo wâdo mwara, ji dipâa, ba o wâdé târa ê nanaagà.

24 Napwa naa goo tàpé na rà ciburà pwa na èpà, âna, pâbéaa kàra, ê jèkutâ goorà, na rà pâra naa goro pitèimuru. Â pwa pàra càrarà, âna mwa tà pwicò me kàra. 25 Pwacèwii mwara, ê pâ wakè na wâdé. Ba pwa pàra wakè kàra, na jè nye mara còo wâi. Â pwa pàra pwi, na jè mwa nye tà còo pwicò.

6*Tèpa ênawéna kîri*

1 [Wàéni ê popai, ba kà tèpa cèikî, na rà] tèpa *ênawéna kîri kà pàra tàpé: Guwà papwicîri tèpa caa kàwà, ma pitèrè dàra bwàti. Â, naa wàrapwiri, â o càra caa pitaurée goo Pwiduée, wà tèpa âboro; â o càra caa pwaêrea, goro ê cèikî kâjè. 2 Â wiàna wà pwi caa'gà, âna é pwi a cèikî béegà, â càcaa pai ina wèè pâ, na câgà

5:18 Mataio 10.10; 1 Korénito 9.9 † **5:18** ...Wâdé na é tòpi ê wâriê—Popai kà Iésu naa na Tii kà Luka (Luka 10.7). Paari tâjè pâ, wà Paulo, âna é pwamuru é pwina wii naa na Âmu Aamwari (le Nouveau Testament), âna ipaiwà bau é popai naa na Aamwari Béaa (l'Ancien Testament), ba cau popai kà Pwiduée. **5:19** 2 Korénito 13.1

5:20 Éféso 5.11 ‡ **5:21** Angela na pitòrigarîrà—Pwiri tèpa angela na rà piênawéna kà Pwiduée, na ara autâa kêe, naa napwéretòotù. (Còo Auinapàpari 5.11.)

§ **5:22** Gà còo bwàti... Grec: Gà cibwaa piûri, na gà tòpò îgà, naa gò cè pwi jè âboro, ba na é pwi apitûâ. **6:1** Éféso 6.5 **6:2** Philémon 1.16

caa papwicîriê, naa na diri pâ ére. Bwa, wâdé na gà dau waké bwàti ba kêe, ba na gà pitu tà pwi a cèikî béégà, na é mearié wà Pwiduée.

Bénabwé popai

Wâdé na gà pacâmuri tèpa cèikî goo diri pâ pwiibà, co Timotéo. Â gà tacao goorà pâ, na rà pitère dàra bwàti.

Picò na pwâ

³ Pwa pàra âboro, na rà pacâmuri tèpa cèikî goro ê pâ muru na ité jii ê pwina go ina tâgà. Â càra caa pâra wiâra ê pwâratùra kà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso. Ê pwâratùra bèepwiri, âna âjupâra ma tâbawêe, â é pacâmurijè goro pai wârori ê wâro na wâdé tà Pwiduée*. ⁴ Wà tèpa âboro-bà, âna maina nûmarà, â ticè na rà tâmogòori. Jè maagé kàra, âna rà nye tà tûra, ma pitòcia, goro pâ neeremuru. Â diri pâ popai kàra bèepwiri, âna tagòtù ê piboo, ma é pai pitadàrù, ma pâ pinabaèpà, ma pâ aunünüma na èpà. ⁵ [Dau wâdé tàra] pâ pitapopai na ticè urèe, ba rà pâra wiâra ê pâ aunünüma kàra na càcaa *tàrù. Ba jèe càra caa còo ê âjupâra. Â rà niimiri pâ, ê cèikî naa goo Pwiduée, âna naigé, ma o pwa neemururà.

Âji wâdé kâjè

⁶ Nye âjupâra pâ, ê cèikî kâjè naa goo Pwiduée, âna jèe pé wâdé kâjè na maina, wiâna jè ipwâdéé goo ê pwina jèe wâjaajè. ⁷ Ba nye ticè na jè pame naani gòropuu, â o nye ticè cèna jè pawâjuépiri còwâ. ⁸ Â wiâna pwa cèna jè ija ma jè coona, â jèe nye pârijè kaa pwiri.

⁹ Â napwa tàpé na rà ciburà mudàra cè neemururà, âna rà naa [pai pwa wèe, tà *Caatana] ma é piwâmirà, â rà pâ nau pwa pâ muru na èpà. Ba càra caa còo pâ, rà pitubaèpà tàra còwâ, na rà pâra wiâra pâ câbawâdé kàra na piticèmururu naa goo. Pwacèwii na piirà goro itùpaò, ma tûrà naa nawia, ba na rà mwü, ba na o tiàurà bamwara†.

¹⁰ Ba é majoro diri ê pâ na jèpapara èpà, âna é pai wâdéari kâjè ê mwani. Wâru tàpé, na rà po dau mudàra ê mwani, â rà imwüru jii ê cèikî. Â rà pâra, na po dau maagé goo.

Pàra aupitûâri tà Timotéo

¹¹ Gà uru jii ê pâ muru bèepwiri na èpà, co Timotéo, ba gà pwi âboro kà Pwiduée. Gà mudàra ma gà pitòimirigà, ma wâdé tà Pwiduée wâgà. Gà wâro na cèikî, ma pimeaari, ma

6:3 Galatia 1.6–9 * **6:3** Â é pacâmurijè, goro pai wârori ê wâro na wâdé tà Pwiduée—É, É pâra naa goo ê cèikî kâjè. **6:5** 2 Timotéo 3.8, 4.4; Tito 1.14 **6:6** Filipi 4.11–12; 1 Timotéo 4.8; Hébéru 13.5 **6:7** Job 1.21 † **6:9** Dernière phrase—Wâepwiri ucina naa na grec. Bamwara (é, baamwara)—Pour de bon. **6:10** Éféso 5.5 **6:11** 2 Timotéo 2.22

pidàpwicâari, ma moo. ¹² Gà cimwü naa na pwi paa na wâdé, wiâra ê cèikî kâjè†. Â gà cipa ba gòo ê *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée [â gà wârori bwàti nabâni]. Ba nye târa kaa, ê wâro bèepwiri, na é todàgà, na tòotù na gà napàpari ê cèikî'gà, na ara ê pâ âboro na wâru.

¹³⁻¹⁴ Go tûâri tâgà ni pâ, na gà pitêre dâra bwàti diri pâ naèà, na gà jèe tòpi. Go ina tâgà pwiri, na ara Pwiduée, na é naa ê wâro kêra diri ê pâ muru. Â go ina, na ara Kériso Iésu, wà pwina é ina co ê âjupâra, na ia é coo ara wà kupénoo Ponce Pilato. Üu, gà wéaari bwàti ê pâ naèà bèepwiri, ba na o ticè tòri ma ûra googà; â o ticè na o mwa pitèigà goo, tèepaa naa na é tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. ¹⁵ Ba:

Wà Pwiduée kâjè,
Ukai kà tèpa ukai,
Pwi a pitûâ kà tèpa pitûâ.
É pitûâ naa gò diri.
É jèe pacoo i tòotù.
Ée mwa paari Kériso.
[Ée nama é wâjué me còwâ]
na pwi tòotù-bà.

¹⁶ Nye wàé co kaa
na é wâro dâra gòiri awé.
Pwâra ê pwéelaa kêe,
pwacoé ma niâriê.
Càcaa pâri ma còoê,
goro âraporomeejè.
O mwa pwamainâe,
na diri pâ tòotù.
Tâa tée pàtamee,
dâra gòiri awé!
Wâdé na wâra! Amen!

Tèpa cèikî na pwa neemururà

¹⁷ Gà ina bwàti, tà tàpé na pwa neemururà naani gòropuu, pâ, rà ipwacòoco. Ba rà péa pipwamainarà. Â rà cibwaa cèikî naa goo ê pâ neemururà, ba o càcaa tà tâa awé. Bwa, wâdé na rà cèikî naa goo Pwiduée, wà Pwina é naa tâjè, naa goro piticèmururu naa goo, diri ê pâ muru, ba na jè o ipwàdéé goo. ¹⁸ Gà ina târa pâ, na rà pwa cèna wâdé [goro pâ wâdé kàra]. Rà nama wâru pâ tûâ kàra na wâdé, â rà naa ma ipâdi naa goro

6:12 1 Korénito 9.25–26; 2 Timotéo 4.7 † **6:12** Wiâra ê cèikî kâjè—é, Ba na gà pwamuru ê cèikî kâjè. **6:13-14** Ioane 18.36–37 **6:15** Auinapàpari 17.14 **6:17** Luka 12.20

piticèmururu naa goo ma pàra tàpé. ¹⁹ Â, naa wàrapwiri, â rà o pwawéaa, târa ê jè pàara noowê ê âji neaapiâ na dau pwényuâa, na o càcaa wai—âna ê *âji wâro.

Ipicijii

²⁰ Gà wéaari bwàti, co Timotéo, ê pwina é naa tâgà wà Pwiduée. Gà cibwaa tère pâ pwâratùra na ticè na, ma pipâiti jii ê cèikî. Ba wà tàpé na rà pitòocia goo pâ muru bèepwiri, âna rà ina pâ, tâa târa pâ ‘autâmogòorimuru na wâgòro’. Êco na càcaa âjupâra. ²¹ Â wâru tàpé na rà pâiti jii ê âji cèikî, gée goro ê pai pâra wiâra kàra ê aunünüma bèepwiri.

Wâdé na cau tâa jaawà diri ê *pimeaari imudi kà Pwiduée!
Cidòri nyuâawà!

Béârailu kâra tii kà Paulo tà Timotéo Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?
Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?
Nabibiu kâra *naja 66 ma 67, na béârailu kâra pai tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma. Còo 1 Timotéo Bétapoo popai. Bénabwé kâra tii na é wii, ba càcaa gòiri géé na càùè, âna é nama tètâmwereê wà Néron, pwi ukai kà tèpa Roma. Ba é pwi a èpàri tèpa cèikí naa goo Iésu.

É wii tâi?
Tà Timotéo. Còo 1 Timotéo Bétapoo popai.

Cina é wii?
É tâmogòori wà Paulo pâ, o jèè càcaa gòiri wâro kêe, â é wii tà Timotéo, ba dau wânümee têe, ba é pwacèwii pwina naîê (1.3). É wii, ba na é paari pimeaari kêe têe, ma pagòóé naa na cèikí kêe. Â é ina têe cè càraé naa goo tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ.

Dà ère é tii bèeni?
Wà Paulo, âna é pwi âboro na dau imaina naa na cèikí. Naa na tii bèeni, âna é wii bénabwé auniimiri kêe, â jèè còo pwâranümee ma pwina âjimuru têe. Wàèni é pupûra, na é naa tà Timotéo, naa na tii bèeni:

- Gà tà còo Iésu, ma pâra wiâê taaci, tiagoro pwâadèrèè, pwacèwii (2.8–13; 4.6–8).
- Gà papwicîri é wâro'gà (2.21–22).
- Gà cibwaa piwâ na gà pwa é wakè na é naa tâgà wà Pwi Ukai, ba é naa tâgà pàtâmee (1.6–8).
- Gà pidâpwicâarigà, naa na aré ma tòina na tèepaa medarigà géé goo na gà pwi âboro kà Iésu (2.3–7; 4.5).
- Gà ciburà pitêre dâra é pâ popai na âjupâra, na tâa na Tii Pwicîri (1.13; 4.14–17), â gà ciburà picémara ma pacâmuri tèpa âboro goo (2.15; 4.5).
- Gà tètâjii é pâ ârapupûra na pwâ (2.21), â gà ipwacôoco tàpé na rà me nau ipawâmi tèpa âboro kà Pwiduée (3.1–9).
- Gà pitòrigari tèpa âboro na rà *tàrù, ba na rà tèpa pacâmuri pâra tàpé (2.1–2).

Pai pitàgoo tii 2 Timotéo
Ipwabwàcu (1.1–2)

Jè tà cimwü na cèikî kâjè (1.3–2.13)

É pagòo Timotéo wà Paulo (1.3–18)

Pwi coda na é pitère dà pwi ukai (2.1–7)

Iésu Kériso, âna é pwi câmu kâjè (2.8–13)

Ipwacôoco tàpé na rà pâiti jii âjupâra (2.14–3.9)

Câmu tà Timotéo (3.10–4.8)

Bénabwé popai ma ipicijii (4.9–22)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo Paulo [na pwa tii] tâgà, co Timotéo, wâgo pwi *apostolo kà *Kériso Iésu, wiâra é câbawâdé kà Pwiduée. Ba é cûruo pâ, ba na go inapàpari é *âji wâro. Ba é jèe mara ina béaa pâ, na ée mwa naa tâjè é wâro bèepwiri, na é naigé mee Kériso Iésu.

² Gà pwi âji naîô naa na cèikî, co Timotéo, â dau wânümoò tâgà. Wâdé na tà tâgà é *pimeari imudi ma pinaanapô, na me géee goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai Kériso Iésu. Â [wâdé na gà tâmogòori] pai moo kàru naa googà. Cidòri nyuâgà!

É pagòo Timotéo wà Paulo

³ Naa ne ma pwaa, ûna go pwapwicîri, â go ciburà ina é neegà. Â go pwaolé tà Pwiduée, na ia rà piênawéna kée wà tēpa nyimuô ma upòo, â na go piênawéna kée mwara géee na âji pwâranümoò. ⁴ Go tà niimiri é pai dau i'gà [na ia go pâra jii]. Â po dau nümoò na go côogà cōwâ. Â go o dau ipwâdéee, wiàna ju ipâmariju cōwâ.

Tòcidàra cōwâ ânye na wâgoogà

⁵ Go tâmogòori pâ, gà pwi a cèikî naa goo Pwi Ukai, géee na âji pwâranümagà. Ba gà pwacèwii wà gèe'gà Loïs, na ia é mara cèikî, â wà mwara nyaa'gà, Eunice. ⁶ Êkaa na go pagòogà, ba na gà wéaari bwàti é âraimeai kà Pwiduée, na é wâgoogà—na ia gà tòpi, géee goro pai tòpò é du îô naa gògà. Ba é jèe pwacèwii é ânye na jèe pwa na é bà, â wâdé na gà tòcidàra cōwâ*.

⁷ Ba é Nyuâaê Pwicîri, na é naa tâjè wà Pwiduée, âna cêe caa nama jè piwâ ma wâgotâjè. Ba é pame tâjè é pàtamee, ma é pimeari ma é pai pitòimirijè! ⁸ Êkaa na gà cibwaa piwâ na gà inapàpari Pwi Ukai kâjè. Â gà cibwaa nama wâgotâgà†, goro pai wâni na karapuu kôo ba kée. Wâdé na ju kakeri ma picâri naima, ba kâra é *Picémara Wâdé. [Â gà cimwü naa goo Pwiduée] ba é naa tâgà é pàtamee [na go jèe ina tâgà].

1:2 Apostolo 16.11; 1 Timotéo 1.2 1:3 Apostolo 23.1 1:5 Apostolo 16.1 1:6

1 Timotéo 4.14 * 1:6 Ânye na jèe pwa na é bà...tòcidàra cōwâ—é, Ânye, na wâdé na gà nama dau udàrù. † 1:8 Gà cibwaa nama wâgotâgà—Ê popai kamu naa na grec, âna pai ina wèe pâ: Wâgotâjè naani, ma na nee tii 12 ma 16.

Nyabi tà Pwiduée na é pa-udòjè

⁹ É jèe pa-udòjè
wà Pwiduée Caa.
É todàjè diri,
ba na jè Ba kêe.
Càcaa wàijè,
na pwa pwiri;
Ba nye câbawâdé kêe,
na é pacoo géé na biu,
na bwaa tiâu gòropuu.
É paari tâjè,
pimeaari kêe,
na é naigé mee Kériso.
¹⁰ É tèepaa me Kériso,
*pwi a pa-udòjè.
É nama tiâu
pâtàmara é pwâra bà.
É naa tâjè wâro
dàra gòiri awé!
Wàépwiri kaa
Picémara Wâdé kêe†!

Câjè caa piwâ na jè picémaraé

¹¹ Wà Pwiduée, âna é pwa ma go pwi apostolo kêe, ma pwi a-
inapàpari é *Picémara Wâdé kêe bèepwiri, ma pwi a pacâmuri
tèpa âboro. ¹² Wàé kaa pwiri, na go gére picâri goo, nabà. Êco
na càcaa wâgotôo goo. Ba go nye tâmogòori wà Pwina go cèikí
naa gooé. Â go nye niimiri ba mwü pâ, é tâmogòori wéaari é
wâro kôo na ia go naa tée§, tiagoro é Tòotù pwicò*.

¹³ Gà pâra wiâra é pâ popai na âjupâra, na gà jèe tòpi jiio, â gà
pitère dàra. Â gà wârori pwiibà, naa na é cèikí ma é pimeaari,
na é naa tâjè wà Kériso Iésu. ¹⁴ Â gà wéaari bwàti é Picémara
Wâdé na naa tâgà. Â ée mwa pitu tâgà é *Nyuâaé Pwicîri, na é
wâro gooje.

É cimwü pwi béjè Onésifor

¹⁵ Napwa tèpa cèikí géé na province Asia, âna gà nye
tâmogòori pâ, rà naa càurà tóo—wàrapwiri mwara naa goo wà
tupédu aéjii wà Figèle, ma Hermogène. ¹⁶ Caapwi co, wà pwini
Onésifor. Wâdé na wà Pwi Ukai, âna é naa é pimeaari kêe

1:9 Éféso 2.8–9; Tito 3.5 **1:10** Hébéru 2.14 † **1:10** Wàépwiri kaa Picémara Wâdé
kêe—é, Géé goro é Picémara Wâdé. **1:11** 1 Timotéo 2.7 § **1:12** Ê wâro kôo na
ia go naa tée—é, I pwi ia é naa tóo, pai ina wèe pâ, é Picémara Wâdé. * **1:12** Tòotù
pwicò—Tòotù na ée mwa wâjué còwâ wà Iésu na, é, tiagoro é pwâadèrèe. **1:14** 1
Timotéo 6.20

târa ê wâao kêe. Ba é nye ciburà pitu tôo, â càcaa wâgotêe na é pwa karapuu, pwacèwii†. ¹⁷ Ba ûna é tèepaa me naani na ville *Roma, â câe caa nao goro mudòo pitiri ê pâ ére, â é nye pâmariô.

¹⁸ Â gà nye tâmogòori bwàti diri pâ na wakè na wâdé, na ia é pwa tôo, naa na ville kêe, Éfeso. Â go ilari jii Pwi Ukai pâ, na é paari tée ê pimeaari kêe‡, na Tòotù na ée mwa pitèi ê gòropuu wà Pwidueé!

2

Pwi coda na é pitêre dà pwi ukai

¹ Gée goo kaa [diri pâ muru bèepwiri] co pwina naiô, â wâdé na gà cimwü, naa goro ê pàtamee ma *pimeaari imudi kà Kériso Iésu. ² Gà jèe tère ê ârapupûra na âjupâra, na go inapàpari, na ara pâ âboro na dau wâru. Wâdé na gà naa diri ê pâ pwiibà, tà tèpa âboro na rà *tàrù—tà tàpé na pârirà ma rà pacâmuri pàra tàpé.

³ Gà kakeri ma picâri, pwacèwii pwi jèe coda kà Kériso Iésu. ⁴ Ba wà pwi coda, âna nümee na é wâdéarié wà pwi caa kêe. Â câe caa tà niimiri ê pâ wakè na wâgòroigé jii wâra coda. ⁵ Â wà pwi a pwa kòcò mwara, âna o câe caa piètò, wiàna câe caa pàra wiàra ê pâ naèa goro kòcò.

⁶ [Pwacèwii na jèe mu ina pâ]: Wà pwi a dau wakè na aupwanapô, âna o nye wàé, na ée mwa mara tòpi béaa pwàra wakè kêe. ⁷ Gà nünüma bwàti naa goo ê pwina go ina tâgà ni, â wà Pwi Ukai, âna ée mwa pwa ma gà po tâmogòori diri.

Iésu Kériso âna é pwi câmu kêjè

⁸ Gà mwa tà niimiri pâ, wà Iésu Kériso, pwi gòobàra pwi ukai *Davita, âna é jèe wâro còwâ gée na aubà. Wàé kaa pwiri é *Picémara Wâdé, na go picémara.

⁹ Â majoroé kaa é Picémara Wâdé bèepwiri, na go gére tòina, â tò-o goro ê pâ itùpaò, naani na karapuu, pwacèwii pwi jèe a pòtâmwara âboro. Êco na ticè âboro cèna pâri ma é tòo ê Popai kà Pwidueé! ¹⁰ Go pidàpwicâariô naa goo diri ê pwiibà, ba kà tàpé na é pitòrigarirà wà Pwidueé. Ba nümoo na rà udò, ma tâa târa, dàra gòiri, é wâro ma é muugère jaa Kériso Iésu. ¹¹ Ba âjupâra é popai na [jèe mu ina] pâ:

Wiàna jèe bà
naima ma Kériso,

† **1:16** Càcaa wâgotêe na é pwa karapuu, pwacèwii—Grec: Câe caa kamu goo pâ itùpaò kòo. ‡ **1:18** Ê pimeaari kêe—é, Ê pimeaari kà Pwidueé. **2:3** 2 Timotéo 1.8 **2:5** 2 Timotéo 4.8 **2:6** 1 Korénito 9.7 **2:8** Roma 1.3; 1 Korénito 15.4 **2:9** Éfeso 3.1,13; Filipi 1.12–14 **2:11** 2 Korénito 4.11

â jè o wâro cowa
 naima ma wâé.
 12 Wiâna jè cimwü,
 â jè o pitûâ
 naima ma wâé.
 Wiâna jè têtâjiié,
 â ée mwa têtâjijè.
 13 Wiâna câjè caa târù,
 êco na wâé, âna
 é nye tà tâa taaci
 na ê târù.
 Ba é tâa na pai tâa kêe.

Ipwacôoco tâpé na rà pâiti jii âjupâra

14 Gà taniimiri ê pâ popai bèepwiri tà diri [tèpa cèikî]. Â gà ina ba gòo târa, na ara Pwiduée, pâ, na rà cibwaa pitòocia goro popai. Ba piticèmururu naa goo ê pâ pwâratùra bèepwiri, â nye po târa na tòdidiri tâpé na rà tère.

15 Wâgà, âna gà gòo naa na wakè'gà, â gà ina ba târù ê popai na âjupâra. Â wà Pwiduée, âna ée mwa ipwàdée goo ê wakè'gà, â o câgà caa kamu goo.

16-17 Gà cibwaa tâa jaa tèpa âboro, na rà pwacèwii Himéné ma wà Filétos, ba ru pwa pâ jèkutâ na piticèmururu naa goo. Ba wà tâpé na rà wârapwiri, âna càra caa papwicîri wà Pwiduée. Ê pâ popai bèepwiri, âna pwacèwii ê aurumuru naiiwà, na é imaina pâ. Â wà tâpé na rà pacâmuri tèpa âboro goro pwiri, âna rà o tâiti jii Pwiduée.

18 Napwa naa goo wà tupéebà, âna ru jèe pâiti jii ê âjupâra, ba ru ina pâ, wà tèpa bà, âna rà jèe wâro cowa géee na aubà, [â o ticè cè jè wâro cowa na jè tapacîri.] Â, na wârapwiri, â ru ténoori ê cèikî kêra pâra âboro. 19 Êco na ê paaé na é tòpò wà Pwiduée, âna nye gòo ma cimwü. Â wii naa gò, pâ: *Wà Pwi Ukai, âna é nye tâmogòori tâpé na rà tèpa âboro kêe, Nahoum 1.7* ma «Wà pwina é ina pâ é pwi âboro kà Pwi Ukai, âna wâdé na é pâiti jii ê èpà.»

20 [Gà niimiri cai] ê wâ na dau wâdé, âna càcaa tâa na co ê pâ ngapò, na pwa goro mwani mii ma mwani pwaa. Â pwa mwara, é pâ ngapò, na pwa goro upwâra ma goro puu, ba nye târa diri ê pâ tòotù. Â ê ngapò na dau wâdé, âna târa pâ tòotù na jè pi-ija naima na. 21 Â wiâna gà cèitiri ê èpà'gà géee na pwâranümagà, [ma têtâjii ê pâ ârapupûra bèepwiri na pwâ] âna gà o pwacèwii ê ngapò na dau wâdé, ba kà Pwi Ukai. Â ée

2:12 Mataio 10.33 2:13 Roma 3.3-4; Tito 1.2 2:14 1 Timotéo 6.4; Tito 3.9

2:15 1 Timotéo 4.6 2:16-17 1 Timotéo 4.7 2:16-17 1 Timotéo 1.20 2:19

Ésaïe 52.11; Ioane 10.14; 1 Korénito 8.3

mwa popagà, ba na gà pwi neemuru wakè kêe. Â o wâru pâ na jèpapara wakè na wâdé na ée mwa pwa googà.

Gà uru jii pwina èpà ma pwina pwâ

²² Gà uru jii è pâ câbawâdé kà tèpa âboro dopwa, co Timotéo. Â gà mudàra ma gà wârori è wâro na tàrù. Â gà mudàra ma gà wâro na cèikî, ma pimeaari ma pinaanapô. Ba wàèpwiri pai pwa kà diri tàpé na rà papwicîri wà Pwi Ukai, gée na pwâranümarà na wâdé na araé.

²³ Gà cibwaa ipacè naa goo è pâ jèkutâ na ticè èreê, ma ticèmuru naa goo. Ba tèepaa me gée goo pwiri è pâ pitòocia. ²⁴ Â wà pwi ênawéna kà Pwi Ukai, âna càcaa wâdé na é pwi a tòocia. Wâdé na é pwi a moo ma ipakîriê naa goo diri tèpa âboro, ma pwi a tâmogòori pacâmuri, ma pwi a pidâpwicâarié.

²⁵ Ba wâdé na é tâmogòori tùra ba moo tà tàpé na rà cicaraé. Â géewê, â wà Pwiduée, âna ée mwa pitu tàra, ma rà pinünüma, ba na rà tâmogòori è âjupâra. ²⁶ Â wiàna pitâmogòo nùmarà, â rà o udò jii è pwârajé kà *Caatana, wà Pwi âboro èpà, na é tâjùrurà, ba na rà pwa è câbawâdé kêe.

3

O dau wâru tèpa ipa-imwüru

¹ Wâdé na gà tâmogòori pâ, na pâ bénabwé tòotù, âna o jèe tèepaa me pâ pàara na gòo ma pwacoé. ² Ba wà tèpa âboro, âna [rà o dau èpà]:

Rà o piniimirà co;
 Rà o wâdéari mwani;
 Rà o pi-ina ba èpà wà Pwiduée;
 O càra caa papwicîri è pwina pwicîri;
 O maina nùmarà, â rà o pi-ina kàra;
 O càra caa pitère dà du nyaa ma caa kàra, â rà o jèe tèpa cuâcâda;

³ O gòo pwâranümarà, ma ticè pimeaari goorà;

Rà o pi-ina ba èpà pàra tàpé;

Rà o wârori è wâro imudi;

Rà o tèpa putàmu;

Rà o tèpa cicara è pwina wâdé;

⁴ Rà o tèpa icuri tèpa béerà;

Rà o tèpa pwaduwa kà tèpa pigù, â rà o ipwa-imudirimuru;

Rà o tèpa ipwamainarà;

O wâdé tàra è ipwàdéé imudi, jii wà Pwiduée.

⁵ Rà o gòmawpa ma rà tèpa âboro kà Pwiduée, ma pâra wiâra ê nyamanya kâra wâra pwapwicîri. Êco na o nye ticè pàtàmara cèikî [naa na wâro kâra]. Â gà upi tèpa âboro na rà wàrapwiri.

⁶ [Â gère wàrapwiri ni.] Ba wà pâra tàpé gée goorà, âna rà cai pâ pwârawâ. Â rà ipiwâmi pa ilâri, na càcaa mwü ê cèikî kâra. Ba wà pa ilâri-bà, âna rà nye tà niimiri pâ, dau maina èpà kâra, ba nye tà càù pwâranümarà diri kaa ê pâ na jèpapara èpà. ⁷ Â dau wâdé tàra na rà tàmaari diri kaa tèpa picémara popai, êco na po dau pwacoé ma rà côoinari ê âjupâra, ⁸ gée goo na wà tèpa ipa-imwûrurà, âna rà cicara ê âjupâra.

Wà tèpa pwa pupûra-bà, âna rà pwacèwii wà Jannès ma wà Jambres*, tupédu a cicara wà *Moosé [na *Aigupito biu]. Càcaa wâdé aunünüma kâra, ba ticè pàara ê cèikî kâra. ⁹ Êco na o càra caa pâra tia-iti. Ba wà diri tèpa âboro, âna rà mwa bàra côoina ê pai imwûru kâra, pwacèwii na ia rà côo ê càra Jannès ma Jambres.

Câmu na é naa Paulo tà Timotéo

¹⁰ Êco na wâgà, co Timotéo, âna gà tâmogòorio bwàti, â gà pâra wiâô naa na diri pâ muru—ê ârapupûra kôo, ma ê càrao, ma ê aunünüma kôo; â ê cèikî kôo, ma ê pidâpwicâariô; â ê pimeaari kôo, ma ê pai cimwü kôo, ¹¹ ma ê pai tubaèpà tîo ma pâ aré kôo. Ba gà tâmogòori pâ, rà po dau tubaèpà tîo, naa na pâ ville Antioche gée Pisidie, ma Iconium ma Lystre. Â go dau pwamaagé côo goo. Êco na wà Pwi Ukai, âna é nye upao jii diri ê pâ pwi bèepwiri. ¹² Â jèe wâdé, ba wiâna nümajè na jè pâra wiâ Kériso Iésu, â o tubaèpà tâjè.

¹³ Napwa naa goo wà tèpa piwâmi, âna rà o mwa nye ciburà dau pwa na èpà jii béaa. Â rà o ipa-imwûru pâra tàpé. Êco na rà nye ipa-imwûrurà cîwâ.

¹⁴ Â wâgà, âna wâdé na gà tà pâra wiâra bwàti ê âjupâra na gà jèe picòo, â na gà jèe cèikî naa goo. Ba gà nye tâmogòori pâ, wàilâapà tàpé na rà pacâmurigà. ¹⁵ Ba é pacâmurigà ê *Tii Pwicîri, gée na aukîri'gà, â tâa tâgà ê autâmogòorimuru, târa ma gà udò, [ba na tâa tâgà ê *âji wâro] gée goo ê cèikî'gà naa goo Kériso Iésu.

¹⁶ Ba diri ê Tii Pwicîri, âna é me gée jaa Pwiduée, târa ma picòo tâjè, ma èurujè, ma patàrùjè, ma pinadàrù ê pwina wâdé jii ê pwina èpà†. ¹⁷ Nye gée goro ê Tii Pwicîri, na [é wakè

3:5 Mataio 7.15,21; Tito 1.16 **3:8** Exode 7.11 * **3:8** Jannès ma wà Jambres—Pwiri tupédu âboro gée goo tèpa pwa tutè na rà cicara Moosé. **3:11** Apostolo 13.14–52, 14.5,8–20 **3:12** Mataio 16.24; Ioane 15.20; Apostolo 14.22

3:16 Roma 15.4 † **3:16** Pinadàrù ê pwina wâdé jii ê pwina èpà—é, Pacâmurijè goro pai wârori ê wâro na wâdé ma tàrù.

goojè wà Pwiduée, ba na jè tèpa ênawéna kêe na tâbawêe. Â é pwabwâtijè, ba na jè pwa diri pâ muru na wâdé.

4

Gà inapàpari popai kà Pwiduée

¹ Wà Kériso Iésu, âna ée mwa me nau pitûâ kâra diri tèpa âboro, â ée mwa pitèirâ diri—tèpa wâro ma tèpa bà. Êkaa na go tûâri tâgà, na arâé, ma na ara Pwiduée, pâ: ² Gà picémara é popai kà Pwiduée, na diri na pàara, wiàna wâdé, ma wiàna èpà. Gà pacâbweri* tèpa âboro; â gà patârù tàpé na rà pwa na èpà; â gà pacâmurirâ bwàti. Â gà pagòorà. Gà pwa diri pwiri, naa na pidàpwicâari.

³ Ba o jèe tèepaa me é jè pàara, na o wà tèpa âboro, âna o jèe tàutàra na rà tère é Popai kà Pwiduée. Â rà o nye tà pâra wiâra é pâ câbawâdé kâra na èpà. Â rà o nye ciburâ mudàra tèpa picòo na wâru wàilà, na rà ina co é pwina wâdé tàra na rà tère. ⁴ Ba rà o kee naa goo é âjupâra, ba na rà o tère é pâ jèmaa na pwâ.

⁵ Êco na wâgà, âna wâdé na gà pwi a pitòimirigà na diri pâ pàara, â gà pidàpwicâarigà, naa na aré ma tòina. Â gà inapàpari é *Picémara Wâdé. Â gà tubanabwé diri pâ wakè na é panuâ tâgà wà Pwiduée, ba gà pwi ênawéna kêe.

Go jèe pwa pipaa na wâdé

⁶ Napwa naa good, âna go jèe panuâ é wâro kôo, ba na go pwa *ârapwaaìlò goo tà Pwiduée. Ba o jèe tèepaa é pàara na go bà na. ⁷ Go pwa pwi ipaa na wâdé. Â go jèe tubanabwé é itàa kôo. Â go nye cipa ba mwü é cèikî†. ⁸ Go jèe piétò, ba go jèe wârori é wâro na *târù ma wâdé tà Pwi Ukai‡, pwi a pitèi na é târù. Â tapoo nabàni, âna go tapacîri é bwe korona—é pumara wakè kôo—na ée mwa naa tôo, naa na pwi Tòotù, na ée mwa pitèi tèpa âboro na. Â ée mwa nye naa tà mwara, diri tàpé na wânümarà gooé, ma tapacîri é pai o tèepaa kêe.

Bénabwé popai

⁹ Wâdé na gà piwacî me mariô. ¹⁰ Ba wà Démas, âna é jèe panuâo, ba é po dau wâdéari é pâ neemuru é pé gòropuu bèeni. Â é pâra naa na ville Tésalonika. Â wà Crescens, âna é pâra naa Galatia; â wà Tito, âna é pâra naa Dalmatie. ¹¹ Tà wàco Luka,

* **4:2** Pacâbweri—Convaincre, réitérer. **4:3** 1 Timotéo 4.1 **4:6** Filipi 2.17

4:7 1 Timotéo 6.12 † **4:7** Â go nye cipa ba mwü é cèikî—é, Â go jè pitère dâra, tiagoro é pwâadèrèè. **4:8** 1 Korénito 9.24–25 ‡ **4:8** Go jèe piétò, ba go jèe wârori é wâro na târù ma wâdé tà Pwi Ukai—é, Go mwa tòpi é pumara wakè kôo—wâro dâra gòiri—jii wà Pwi Ukai. É, Â o wâdé ma târù na go tòpi é pumara wakè jii wà Pwi Ukai. Grec: La couronne de justice. **4:10** Apostolo 15.37–39; 2 Korénito 8.23; Kolosé 4.14

na é tà wâjaa. Â wâdé na gà mudà Maréko, â gà popaé wiâgà. Ba ia é po dau pitu tôo naa goo ê wakè na go pwa.

¹² Napwa naa goo Tychique, âna go o jèe panuâê pâ naa na ville Éféso. ¹³ Na gà mwa me, â gà tâpo coo jaa Carpus naa na ville Troas, ba na gà popa ê palito, na ia go tà ujii naa jaaé. Â gà pame mwara ê pâ tii kôo—â gà cibwaa imwüru jii i pâ tii, naa wii naa gòro parawére mutôš.

¹⁴ Wà Alexandre, wà pwi a caagai paò, âna é po dau pwa tôo ê pâ muru na èpà. Êco na wà Pwi Ukai, âna ée mwa nye naa tée cè pumara ê pâ wakè kêe [na èpà]. ¹⁵ Gà ipwacôgà gooé mwara, ba é nye dau gòro goro cicara ê popai kôo.

Rà capai panuâô

¹⁶ Na tòotù na tapoo pitèio naa na wâra pitèimuru, â nye ticé âboro cèna pitu tôo. Ba wàilà diri, âna rà capai panuâô. Wâdé na é pwanaurirà wà Pwidiée. ¹⁷ Êco na wà Pwi Ukai, âna é pitu tôo, ma pagò-o. Â é naa tôo ê nii kêe, ba na go inapàpari diri ê popai kêe, tà tâpé na càra caa tèpa *Juif, na rà tâa ni. Â é upao [jii ê pwâra bà na dau èpà, pwacèwii na upao] géé na pwâra liô*. ¹⁸ [Â go tâmogòori pâ] ée mwa pa-uddò-o jii diri ê pâ pàra èpà, ma popao, naa na é Mwaciri kêe, na wânidò *napwéretòtù. Picagòtùé ma pwényunyuâarié dâra gòiri awé! Wâdé na wâra. Amen!

Ipicijii

¹⁹ Bwàcu kà du duadà Priscille ma Aquilas, ma diri ê pwârawâ kà Onésifor.

²⁰ Wà Éraste, âna é tà tâa na ville Korénito. Â go ujii Trophime naa na ville Milet, ba é maagé.

²¹ Timotéo, gà piwàcî me, béaa kâra ê pàara aumoo.

Wà Eubule, ma Pudens, ma Linus, ma Claudia, âna rà naa paé bwàcu'gà, wàilà ma wà diri tèpa cèikî béejè naa goo Kériso, na rà wâni.

²² Wâdé na é tà jaagà wà Pwi Ukai. Wâdé na é pwényunyuâariwà diri goro ê *pimeaari imudi kêe!

Cidòri nyuâawà!

4:13 Apostolo 20.6 **§ 4:13** Tii na wii naa gòro parawére mutô—Parchemins. Ê pâ tii na wii naa gòro parawére mutô, âna maina wâri wèe jii pâ pwàpié (papyrus), ba dau gòo. **4:14** Psaume 62.13; Roma 2.6; 1 Timotéo 1.20 * **4:17** Liô—Lion. **4:19** Apostolo 18.2; 2 Timotéo 1.16–17 **4:20** Apostolo 19.22, 20.4; Roma 16.23

Tii kà Paulo tà Tito Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?
Wà Paulo, pwi *apostolo.

É wii wiidà?
Nabibiu kâra *naja 62 ma 66, béaa kâra Bénabwé pai tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma, ma pai bà kêe naawê. Munaa é tâa Macédoine wà Paulo. Còo *1 Timotéo* Bétapoo popai. É wii na pàara na é wii ê pábéaa kâra tii kêe tà Timotéo.

É wii tâi?
Tà Tito, pwi naî pwi jè *Grec, na é tâa gòropô Crète. É cèikî naa goo Iésu géé goo wà Paulo (1.4). Na naja 46, âna é pâra wiâê naa *Iérusaléma (còo *Galatia* naporomee 2). Duîjè naja géé na càùé, âna é pâra wiâ Paulo naa na béaracîé kâra pai pâra kêe, â ru piwakè naima, ba na ru inapàpari ê *Picémara Wâdé (còo *2 Korénito* naporomee 2, 7, 8, ma 12). Géé na càùé, â wà Paulo, âna é panuâê naa Crète, ba na é pitûâ naa na wâra pwapwicîri (1.3).

Cina é wii?
Nüma Paulo na é naa cè câmu tà Tito, ba na é tòimiri ê picaatâa kà tèpa cèikî na Crète.

Dà ère ê tii bèeni?
Wà Paulo, âna é taniimiri tà Tito, â é ina tée ê pai wâro kà pwina nümee na é pwi a pitûâ kâra wâra pwapwicîri. Â é naa mwara ê pupûra tà tèpa cèikî—tà tèpa ijiao, tà pa ilàri dopwa, tà tèpa âboro èpo dopwa, ma tà tèpa cèikî na rà tèpa ênawéna kîri (*esclaves*) kà tèpa âboro na pwa neemururà. Â é picòo tàra cè pai wâro na o wâdé tà Pwидуée.

Pai pitàgoo tii tà Tito

Ipwabwàcu (1.1–4)

Popa bwàti wâra pwapwicîri â cicara tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ (1.5–16)

Pai wârori wâro na wâdé (2.1–3.11)

Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikî (2.1–10)

Âmu wâro kà tèpa cèikî (2.11–3.11)

Bénabwé popai ma ipicijii (3.12–15)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo, Paulo, [na pwa tii tâgà, co Tito]. Go pwi ênawéna kà Pwiduée, ma pwi *apostolo kà Iésu Kériso.

[É cùruo pâ wà Pwiduée] ba na go nama pimaina too é cèikî kà tàpé na é jèe pitòrigarirà. Â é cùruo, ba na go picòo tàra é âjupâra goo Iésu, ba na rà wârori é wâro na papwicîri wà Pwiduée. ² Â, na wàrapwiri, â rà o cèikî ba gòo pâ, o tâa târa é *wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. Ba béaa [kâra é pai tòpò kée é gòropuu] âna é jèe mara ina pâ, na ée mwa naa tâjè é wâro bèepwiri, â câé caa pwâ.

³ Â, na pàara na é jèe tàmara pacoo wà Pwiduée, *pwi a pa-udòjè, âna é jèe pamogòori* é popai kée bèepwiri. Â é cùruo, ba na go inapàri.

⁴ Wâgà, co Tito, âna gà pwacèwii pwi âji naiô, gée goo é cèikî na é dànaimariju. Wâdé na tà tâgà é *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduée kâjè ma *Kériso Iésu, pwi a pa-udòjè. Cidòri nyuâgà!

Popa bwàti wâra pwapwicîri

⁵ Na ia go picijiigà na gòropô Crète, â go ina tâgà pâ, na gà mwa tubanabwé é wakè kâju naawê. Ba wâdé na gà tòpò cè tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri, naa na pâ jèpa village.

Pitòrigari bwàti tèpa pitûâ

⁶⁻⁷ Napwa naa goo pwi a pitûâ kâra wâra pwapwicîri, âna cùrué, ba na é piwéaari é wakè kà Pwiduée. Â wâdé na é wâro kée, âna pitòimiri na ara tèpa âboro diri. Â nye ticè cèna pâri ma pitòtié goo:

É tâa bwàti goo tô wâdè†;

Câé caa pwi a-ipwamainâé;

Câé caa pwi a wâdo;

Câé caa pwi a putâmu, ma pwi a piokée;

Câé caa pwi a bu mwani goro é pwina é ina na pwâ.

Â wà tèpa naiê, âna rà tèpa cèikî naa goo Iésu, na rà pitère dâra, â càra caa tèpa wâro imudi;

⁸ Wâdé na:

É pwi a tòpi bwàti tèpa âboro na rà tèpea mariê;

É pwi a meaari é muru na wâdé;

É pwi a nünüma bwàti;

É pwi a *târù ma pitòimiriê;

É pwi a piaabòrié.

1:2 Kolosé 1.27 * **1:3** Pamogòori—Faire connaître. **1:4** Roma 1.7; 2 Korénito 8.23; Galatia 2.3; 2 Timotéo 4.10 **1:6-7** 1 Timotéo 3.2-7; 2 Timotéo 2.24-26

† **1:6-7** É tâa bwàti goo tô wâdè—Grec: Nye caapwi co wâdè.

⁹ Â wâdé na é pâra wiâra ê popai na târù, na picémara [naa na wâra pwapwicîri]. Â, na wârapwiri, â o târù ê pupûra na é naa tâ tèpa âboro, â ée pagòorà goo. Â o pâri ma é patûra tàpé na rà cicara ê popai.

Gà târi pwâ tèpa ipawâmi!

¹⁰ Po dau wâru ê pâ âboro na càra caa pitêre dâra. Â rà ipawâmi ê pâ âboro goro ê pâ popai kâra na piticémuru naa goo. Rà dau wâjaa tèpa *Juif na rà jèe cèikî, [ba rà tacoo goo pàra tàpé pâ, na rà pwa *kamaî]. ¹¹ Wâdé na gà târi ê pwâra. Ba rà pacâmuri tèpa âboro goro ê pâ muru na càcaa âjupâra, â rà nama gù ê cèikî kâra diri kaa pâ wâao. Â jèpwi mwara, âna rà bu mwani goro pâ pwina rà ina na pwâ.

¹² Ba nye pwi jè âboro tàmanga gée jaa tèpa âboro wâ Crète, na é ina goo ê âji Ba kêe, pâ:

«Pwi âboro gée Crète,
pwi âboro a pwâ;
pwi a pwa ciritàu;
ma pwi a dau ija.
Câe caa pitêre dâjè;
é pwi macii a piuti.»

¹³ Ê popai bèepwiri, âna âjupâra. Â gée goo kaa pwiri, âna wâdé na gà pacoora ma pwarà, ba na o târù ê pai cèikî kâra. ¹⁴ Â gà ina târa pâ, na rà nabwé na rà ciburà tère ê pâ jèmaa ma autûari kâ pàra tèpa Juif, na pwâ. Ba rà naa càurà târa âjupâra. ¹⁵ [Pwa na rà papwicîri na jè uti pàra utimuru. Êco na jè tàmogòori pâ]:

Êdiri pâ muru, âna wâdé
ba kà tàpé na wâdé pwâranümarà.
Ticè na wâdé
tà tàpé na tòri pwâranümarà,
tà tàpé na tàutàra na rà cèikî.

Wârapwiri, ba tòri ê autâmogòorimuru kâra bau *pwâratûra-nigée-goorà. [Ba càra mu caa tàmogòori na rà picadârù ê pwina wâdé jii pwina èpà.] ¹⁶ Rà inapàpari pâ, rà tàmogòori wâ Pwiduée, êco na càrarà, âna pâiti jiié. Càra caa pitêre dèe, â é miiri ê pwina rà pwa. Tapidau diri ê pâ wakè kâra, â jèe nye dau pwacoé ma rà pwa cè ji caapwi muru na wâdé.

2

*Pai pacâmuri na jèpapara tèpa cèikî**Pa âboro na pwanümarà*

¹ Wâgà, co Tito, âna wâdé na gà pacâmuri tèpa âboro, wiâra ê picòo na *târù. ² Gà pacâmuri tèpa ijiao, ba na rà pitòimirirà, ma piaabòrirà. Â wâdé na rà wâro na cèikî, ma pimeaari, ma pidàpwicâari. ³ Â gà ina tà pa jiiàmumu, pâ, wâdé na rà wârori ê wâro na pwicîri, ma wâdé na ara Pwiduée. Â rà cibwaa picocoo, ma dau wâdo dipâa. Wâdé na rà paari naa na càrarà ma tûâ kàra ê pwina wâdé na jè pwa. ⁴ Â wâdé na rà pacâmuri pa ilàri na pwa éarà, ba na:

Rà meaari tèpa éarà, ma èpo kàra;

⁵ Rà pitòimirirà;

Rà wakè bwàti naa na pwârawâ kàra;

Rà ipakîrirà naa goo tèpa éarà.

Â, na wàrapwiri, â wà tèpa âboro, âna o càra caa pitaurée goo ê popai kà Pwiduée.

Pa âboro dopwa

⁶ Gà pagòo tèpa âboro dopwa, ba na rà pitòimirirà. ⁷ Â wâgà mwara, naa na diri pâ ére, âna wâdé na gà paari tàra ê âji càrajè. Â gà pacâmurirà, naa na âji pwâranüma, ma ipapwicîri.

⁸ Wâdé na ê pwâratùra'gà, âna târù ma wâdé, ba na o càcaa pâri ma rà pitòtigà. Â wà tèpa pièpàrigà âna rà o kamu, ba tice na rà pâmari ma rà pi-inajè ba èpà goo.

Tèpa ênawéna kîri

⁹ Wà [tèpa cèikî na rà] tèpa ênawéna kîri kà tèpa âboro, âna wâdé na rà ipakîrirà naa goo tèpa caa kàra, naa na diri pâ ére. Wâdé na rà mudàra cè pai wâdéarirà kàra. Â rà cibwaa tòpi tàra goro putàmumu. ¹⁰ Â rà cibwaa murarà. Wâdé na rà paari tàra pâ, rà âjupâra ma târù, naa na diri pâ muru na rà pwa. Êkaa na, naa wàrapwiri, â rà o còo wà tèpa âboro pâ, ê popai kà Pwiduée, *pwi a pa-udòjè, âna muru na dau wâdé ma pwényuâa.

Âmu wâro kà tèpa cèikî

¹¹ Wà Pwiduée, âna é jèe paari ê *pimeaari imudi kêe, ba é me nau pa-udò diri tèpa âboro [ma naa tàra ê *âji wâro jaaé]. ¹² Â é pacâmurijè goro ê pimeaari kêe bèepwiri, ba na jè naaco diri pâ tûâ na câjè caa papwicîri wà Pwiduée goo, ma é pâ

câbawâdé kâra ê gòropuu bèeni na èpà. Â, na wàrapwiri, â jè wârori na pwi pâara nabà, ê wâro na pitòimiri, ma tàrù, na papwicîri wà Pwiduée.

¹³ Ba jè tapacîri goro cèikî ê tòotù na dau pwényuâa. Na pwi tòotù bèepwiri, â ée mwa wâjué còwâ wà Kériso Iésu, naa na ê pai maina ma muugère kêe. Ba wâé na é Pwiduée kâjè ma pwi a pa-udòjè. ¹⁴ É jèe panuâ ê wâro kêe, ba na é tipijè jii diri ê pâ càrajè na èpà. Â é pwa ma jè pwi Ba kêe, na jèe ticè èpà kêe, â na ciburà dau nümee na é pwa na wâdé.

¹⁵ Êkaa na wâdé na gà pacâmuri tèpa âboro goo diri ê pâ pwiibà. Â gà pagòorà, ma patùrarà. Ba tà tâgà ê tàrù ma gà wàrapwiri. Â gà cibwaa panuâ ma é pwatétéri tâgà cè jè âboro.

3

Mudàra ma guwà pwa na wâdé

¹ Gà taniimiri [tà tèpa cèikî naa jaagà na Crète] pâ, na rà ipakîrirà diri tà tèpa ukai, ma tèpa pitûâ, ma tèpa kupénoo, â na rà pitère dàra. Â wâdé na rà ciburà mudàra ma rà pwa ê pâ na jèpapara muru na wâdé. ² Rà cibwaa pinabaèpà cè jè âboro. Â rà cibwaa pitòocia. Wâdé na rà pitòimirà ma moo ma ipakîrirà na ara diri ê pâ âboro.

³ Âjupâra pâ, napwiri, âna wàijè mwara, âna nye ticè na jè tâmogòori [naa goo Pwiduée]. Â tàutâjè na jè pitère dèe. Â jè ipanuâjè, ba na ipa-imwürujè. Â jè pâ nau tèpa piênawéna kâra pâ câbawâdé imudi, ma é pâ na jèpapara ipwâdéé imudi. Jè pwa é wâro na èpà. Jè tèpa piboo. Â jè tèpa pièpàrijè. ⁴ Êco na:

É paari pai wâdé kêe

wà Pwiduée Caa,

*pwi a pa-udòjè.

Ba é mearijè.

⁵ É nye pa-udòjè co,

goro *pimeaari imudi kêe.

Càcaa wàijè,

na jè piupajè còwâ,

goro pâ wakè kâjè.

É nama upwaajè

goro ê Nyuâaê Pwicîri;

[É cèitiri èpà

gée na pwâranümajè.]

2:14 Exode 19.5; Deutéronome 4.20, 7.6; Ézékiel 37.23; Galatia 1.4; 1 Pétèru 2.9

2:15 1 Timotéo 4.12 **3:1** Roma 13.1–7; 1 Pétèru 2.13–14 **3:3** 1 Korénito 6.11;

Éfésò 2.2, 5.8 **3:5** Éfésò 5.26; 2 Timotéo 1.9

É nama pitèpajè còwâ,
[ma naa tâjè wâro;
wâro na bwaa âmuê].

⁶ É naaboo naa gòjè
ê Nyuâaê Pwicîri;
me goo Iésu Kériso,
pwi a pa-udòjè.

⁷ É nama jè *târù na araé,
goro ê pimeaari kêe.
O tâa tâjè *wâro dâra gòiri.
Ba é jèe mara ina.
Â jè cèikî ba gòo naa goo.

⁸ Wàépwiri ê pwâratùra na âjupâra.

Naaco pitòcia goo pwapwicîri

Nümoo na gà gòo, co Tito, goro ina ê pâ pwi bèepwiri, tà diri tàpé na rà cèikî naa goo Pwiduée. Ba na wàrapwiri, â rà o ciburà pwa wakè na wâdé. Â ê pwina rà pwa, âna o wâdé ma âjimuru, ba kêra diri ê âboro. ⁹ Gà cibwaa ipacè naa goo ê pâ jèkutâ imudi, naa goo pâ nee tèpa jojoorojè*—[tèpa pi-ina kêra goro pwapwicîri]. Â gà uru jii ê pâ pitòcia goro ê *Naèa kà Moosé. Ba diri ê pâ pwi bèepwiri, âna piticèmururu naa goo, â càcaa muru na pitu tâjè.

¹⁰ Wiàna pwa cè jè âboro na é tò dii ma bara naa na wâra pwapwicîri, â gà wailu patêrêê. [Â wiàna câe caa pitêre dàgà] â gà panuâe, â gà cibwaa ipacè naa gooé. ¹¹ Ba wà pwi âboro na é wàrapwiri, âna é jèe pàgà jii ê âjupâra. Â é tàgère pwa na èpà, â é pitòtié còwâ.

Bénabwé popai

¹² Go o panuâ paé tâgà wà Artémas, é, wà Tychique. Â wiàna é tèepaa paé, â gà piwàcî me, nau pâmariô naa na ville Nicopolis. Ba go jèe niimiri pâ, na go tâa wê, na pàara aumoo. ¹³ Â gà pitu tà Zénas, pwi apoka†, ma wà Apollos, â guwà pwabwâti ê pai pâra kâru jiiwà, ba na o nye ticè cè pwina tiàu târu. ¹⁴ Â, na wàrapwiri, â wà tèpa cèikî béejè wâ Crète, âna rà

3:6 Apostolo 2.17–18 **3:9** 2 Timotéo 2.14,16 * **3:9** 1re phrase—Muru na wâdé na jè niimiri tèpa jojoorojè. Êco na càcaa wâdé na jè ipwamainajè goo, ma pitòcia ma wà pàra tàpé. Wà tàpé na é ina wà Paulo, âna munaa rà niimiri pâ, rà tòpi jii Pwiduée é autâmogòrimuru na wâgòro, gée goo pâ jèkutâ kêra goo pâ nee tèpa jojooorà. **3:10** Mataio 18.15–17 **3:12** Éfésò 6.21–22; Kolosé 4.7–8

3:13 Apostolo 18.24; 1 Korénito 3.5–6, 16.12 † **3:13** Pwi apoka—Avocat. Pwi a-ipamurujè naa na wâra pitèimuru. **3:14** Éfésò 4.28

picòo ê pai pwa cèna wâdé, ba na rà pitu tà tàpé na tiàu tàra.
Ba wâdé na pwa pwâra cè wakè kàra.

Ipicijii

¹⁵ Wà diri tèpa cèikî na rà wâjaao, âna rà naa bwàcu'gà. Â gà
pwabwàcu mwara tà tèpa âji béejè naa na cèikî, na rà wêe.

Wâdé na é cau *pwényunyuâariwà diri wà Pwiduée, goro ê
pimeaari imudi kêe.

Cidòri nyuâawà!

Tii kà Paulo tà Philémon Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Paulo, pwi *apostolo. Â é tâa jaaé wà Timotéo.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 60 ma 62, na pai tapoo tâa kà Paulo na karapuu wâ *Roma (*Apostolo 28.30–31*). Na pwi pàara bèepwiri, âna é wii mwara tà tàpé Filipi ma tàpé Éféso, ma tàpé Kolosé.

É wii tâî?

Tà pwi jè a cèikî na nee Philémon naa na ville Kolosé. É pwi bérewakè kà Paulo (1.1), â é pwi âboro na wâru neemuruê, ba pwa ênawéna kîri kêe.

Cina é wii?

Wà Onésime, pwi ênawéna kîri (*esclave*) kà Philémon, âna é mura mwani kêe, â é uru. Â é tèepaa naa na ville Roma, â ipitiru ma wà Paulo naawê. Â géé goro é popai kà Paulo, â é cèikî naa goo wà Iésu wà Onésime. Â wà Paulo, âna é gére panuâê pâ còwâ naa jaa wà Philémon. Â é wii tii tée, ba na é tòpi còwâ Onésime, pwacèwii pwi a cèikî bée naa goo wà Iésu.

Dà êre é tii bèeni?

Naa na pàara na rà pitûâ na wà tèpa Roma, âna wâru tèpa âboro na pwa ênawéna kîri (*esclaves*) kàra. Naa na auniimiri kà tèpa âboro na wâru, âna piticèmuru naa goo tèpa ênawéna kîri kàra. Êco na é paari wà Paulo pâ, jè cibwaa niimiri pwiri, wàjijè tèpa cèikî naa goo Iésu. Ba é ina tà Philémon pâ, wà Onésime, âna jèe câe caa pwi ênawéna kîri kêe co. É jèe pwi aéjii kêe mwara, naa na nee Kériso. Â wâdé na é tòpié wà Philémon naa na pimeaari (1.16), ma pwanauri é èpà na ia é pwa.

É tâmogòori wà Paulo pâ, é putàmu wà Philémon, géé goo é èpà na é pwa tée wà Onésime, êkaa na jè còo pâ, é patùraé ba moo, naa na pimeaari.

Naa na tii bèeni, âna jè còo mwara ucina naa goo pai pwa kà Kériso, tâjè tèpa âboro na jè pwa na èpà. Ba é pwanaurijè, â é tòpijè. É ina pâ, jè tèpa aéjii kêe. Â pwacèwii é pwina é pwa ba kà Onésime wà Paulo (1.18–19), âna wà Kériso, âna é wâri diri é kéredi kâjè goro pai bà kêe ba kâjè.

Pai pitàgoo tii tà Philémon

Ipwabwàcu (1.1–3)

Pimeaari ma cèikî kà Philémon (1.4–7)

Gà tòpi còwâ Onésime (1.8–21)

Ipicijii (1.22–25)

Ipwabwàcu

1 Wâgo* Paulo na pwa tii tâgà, co Philémon, pwi béeò goro wakè, na dau wânümoo tâgà. Go tâa na karapuu ni, goro è wakè kôo ba kà *Kériso Iésu. Â [é naa bwàcu'gà mwara] wà Timotéo, wà pwi a cèikî béeju. 2 Â [gà naa bwàcu kâbu] tà Appia, tô a cèikî béejè; ma Arkippe, pwi béejè goro paa ba kà Ukai kâjè Iésu. Â [gà pwabwàcu mwara] tà tèpa cèikî, na rà ipitiri na pwârawâ'gà. 3 Wâdé na tà tâgà è *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me géé goo Pwiduée kâjè ma Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Cidòri nyuâgà!

Pimeaari ma cèikî kà Philémon

4 Nye diri kaa na pàara na go mu pwapwicîri na, co Philémon, âna go pi-ila ba kâgà, â go pwaolé tà Pwiduée googà. 5 Ba go tère è jèkutâ, goro è cèikî'gà, naa goo wà Pwi Ukai Iésu, bau è pimeaari'gà, naa goo diri tèpa cèikî. 6 Go ilari jii Pwiduée pâ, wâdé na dau pimaina too è pimeaari'gà, tà tèpa cèikî béégâ†. Êkaa na, wà tèpa âboro‡, âna rà o còoina bwàti, diri pâ na jèpapara muru na wâdé, na tâa tâjè géé goo Kériso§. 7 Nye dau ipwâdéé kaa è pwâranümoo, co pwi gòrobéeò, goo è pimeaari'gà. Ba gà patâmarù è pwâranüma tèpa âboro kà Pwiduée, â êkaa pwiri pwina dau pagò-o.

Gà tòpi còwâ Onésime

8 Géé goo è pimeaari'gà, âna câgo caa piwâ, na go ilari jiigà [pâ, na gà tòpi bwàti pwi jè béeò]*. Nye pâri tôo, ma go tûâri tâgà pwiri, naa na nee Kériso. 9 Êco na go ilari jiigà co, ba dau wânümoo tâgà. Wâgo Paulo, na go jèe pwi âboro pwanümoo†, â go gére tâa na karapuu, géé goro è wakè kôo, ba kà Kériso Iésu.

10 Wâéni è pwina go ilari jiigà: Na gà tòpi còwâ pwi *ênawéna kîri'gà [na ia é uru jiigà]—wà pwini Onésime. Ba é jèe pâ nau

* **1:1** Wâgo—Grec: Wàibu. Wà Paulo na é pwa tii, êco na é paari pâ, caapwi pwâranümaru ma wà Timotéo na é tâajaaé. **1:2** Kolosé 4.17; 2 Timotéo 2.3 † **1:6** Ê pimeaari'gà, tà tèpa cèikî béégâ—Grec: Ê picaatâa naa na cèikî, é, è pai picémara è cèikî. ‡ **1:6** Tèpa âboro—é, Gà. § **1:6** Ê, Go ilari jii Pwiduée pâ, wâdé na gà tâmogòori diri è pâ aupwényunyuaari na é naa tâjè, géé goo è cèikî kâjè naa goo Kériso. **1:7** 2 Korénito 7.4 * **1:8** Na gà tòpi bwàti pwi jè béeò—Popai me géé nee tii 17. † **1:9** Pwi âboro pwanümoo—é, Pwi âboro na é cùruo pâ wà Kériso. **1:10** 1 Korénito 4.15; Kolosé 4.9

pwi a cèikî, na pàara na go tâa ni, na karapuu. Â é jèe pwacèwii na é pwina naîô.

¹¹ [Gà tâmogòori pâ, *Onésime*, âna pai ina wèe pâ ‘Pwi a pitu tâjè.’] Â wiàna câe caa pwi a pitu tâgà béaa; â nabàni, âna é jèe dau pitu tâju.

Go naaê paé còwâ darigà

¹²⁻¹³ Ba é pwi âboro na é té gée good. Â dau nümoo dâra tà cipaé naani jaao, na pàara bèeni, ba na é bwaa tàpo pitu tôo, na bwaa tiàngà. Ba go bwaa tâa na karapuu, gée goo [é pai picémara kôo] é *Picémara Wâdé kà Iésu Kériso. Êco na go o mwa naaê paé còwâ darigà, ¹⁴ wiàna wâdé tâgà. Êco na câgo caa panuâê paé darigà, wiàna câgà caa üuri. Ba wâdé na gà tòpié, gée na âji pwâranümagà, â càcaa gée goo é pai tûari kôo tâgà.

¹⁵ Âjupâra pâ, pwa cè ji pàara, cèna câgàu caa pitànaima na. Â matâra pâ wârapwiri, ba na gàu o mwa nye pitànaima còwâ, dâra gòiri awé. ¹⁶ Ba nabàni, âna jèe câe caa pwi ênawéna'gà co. É jèe pwi aéjii kâju mwara, naa na nee Kériso. Üu, é jèe pwi gòrobéèò, â wâgà, âna wâdé na gà dau meaarié. Ba é pwi ênawéna'gà, â jèpwi mwara, âna é pwi a cèikî béegà, naa goo Pwi Ukai.

Tòpié pwacèwii naa wâgo

¹⁷ Wiàna câbaâjupâra† pâ, bu tupédu bére wakè [ba kà Kériso] â gà tòpié còwâ, pwacèwii naa wâgo na gà tòpio. ¹⁸ Â wiàna é mura cè muru jiiigà [na ia é uru] é wiàna é pwa tâgà cè jè muru cèna càcaa wâdé, â gà tòpò diri naa goro neèò. ¹⁹ Tii muru wii kôo ni: *Wâgo, Paulo, na go mwa wâri tâgà.* (Êco na wâgà mwara, co pwi béèò, âna wâdé na gà niimiri pâ, gée good, na ia gà tòpi é *âji wâro!) ²⁰ Gà pwa é pwina go ilari jiiigà, naa na nee Pwi Ukai, co Philémon, ba na o patâmarù é pwâranümoò, ba ju tupédu a cèikî, naa goo Kériso.

²¹ Go jèe cèikî naa goo é pai pitère dâra'gà, êkaa na go pwa tii paé. Â go tâmogòori pâ, gà o pwa cè pwina piwéna jii é pwina go ina paé.

Ipicijii

²² Go niimiri pâ, wà Pwiduée, âna ée jèe nama go caiwà diri; wârapwiri goo é pwâra pwapwicîri kâwà. Êkaa na gà pwabwàti cè naditârawâ, cèna go tâa na.

²³ É naa paé é bwàcu'gà wà Épafras, pwi béèò goro tâa na karapuu, gée goro pai picémara kèe Kériso Iésu. ²⁴ Â rà naa paé

1:16 1 Timotéo 6.2 † **1:17** Câbaâjupâra—Reconnaître la vérité, être convaincu (cèikî, tòpi, tâmogòori). **1:22** Filipi 1.25, 2.24 **1:23** Kolosé 1.7 **1:24** Kolosé 4.10–12,14; 1 Timotéo 4.10–11

ê bwàcu'gà mwara, wà Maréko, ma Aristarque, ma Démas, ma Luka, wà tèpa béeò goro wakè.

²⁵ Wâdé na é cau wâjaawà diri ê pimeaari imudi kà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso!

Cidòri nyuâawà!

Tii tà tèpa Hébéru Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Câjè caa tâmogòori ê nee pwi a wii ê pwi tii bèeni. Êco na jè tâmogòori pâ, nye pwi jè *Juif, na é cèikî naa goo wà Iésu. É pwi a tâmogòori bwàti ê pwapwicîri kà tèpa Juif, ma é *Aamwari Béaa. Â é pwi âboro na é tâmogòori bwàti pai pwa tii naa na grec, ba é pai wii kêe, âna dau wâdé.

É wii wiidà?

Béaa kâra *naja 70. Ba, na pwi naja bèepwiri, âna wà tèpa coda roma, âna rà tanoori é *Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif wâ *Iérusaléma, â rà pacoo diri pâ *ârapwaailò kà tèpa Juif na é ina wà pwi a wii tii bèeni. (Còo naporomee 9 ma 10.)

É wii tâi?

Tà tèpa Juif—tèpa “*Hébéru”—na rà jèe cèikî naa goo Iésu. Pwiri rà naanaimari pâ popai kêe na wâru, naa na caapwi tii, ba na rà naa târa jè wâra pwapwicîri.

Cina é wii?

É wii, ba na rà tâmogòori bwàti ê wakè na é pwa wà Iésu ba kàra. Â é pagòorà, ba na rà cimwü ma pidàpwicâarirà, ba rà gére wâro na pàara na pitubaèpà târa.

Dà êre ê tii bèeni?

Diri pâ naèa ma pâ ârapwaailò kà tèpa Juif naa na é *Aamwari Béaa, âna rà tâbawêe nabàni naa goo Iésu Kériso. Ba wà Pwiduée, âna é pwa tà tèpa âboro é *aupwataâboro na bwaa âmuê. Â é nama é pwi âji a pwa ârapwaailò kêe na caapwi co, wà Iésu Kériso. Wàé na é pwi a pame é pâ *aupwényunyûari kâra aupwataâboro, â wàé pwi a-ipa popai naa nabibiu kâjè tèpa âboro ma wà Pwiduée. Ba é pwi âji âboro, â é pwi âji naî Pwiduée mwara, na é caapwi co. Ba é tâa jaa Pwiduée Caa, géé na biu, â dàra gòiri awé. Êco na é boome naani gòropuu, â é pa naiiri âboro. Â é pwa é ârapwaailò na tâbawêe, na é pipanuêe târa pwâra bà. Â joro é domii kêe na é bà naa goro *satauro, târa pwanauri diri pâ èpà kâjè. Â géé goo Kériso, â pâri ma jè medari Pwiduée naa na ipwadée. Â câ mwa caa pâri ma jè pwa cè jè ârapwaailò.

Pai pitàgoo tii Hébéru

Iésu Kériso, âna é piwéna jii diri (1.1–4.13)

É piwéna jii tèpa angela (1.4–14)
 É pame pai udò na dau pwényuâa (2.1–18)
 É piwéna jii Moosé wà Iésu (3.1–6)
 Âji pinaanapô jaa Pwiduée na é pame Iésu (3.7–4.14)
 É pwi a-ipa popai nabibiu kâjè ma Pwiduée (4.14–10.18)
 É pa naîri âboro â é pitère dà Pwiduée (4.14–5.10)
 Pai patère tèpa cèikî (5.11–6.12)
 É pacoo auinabéaa wà Pwiduée (6.13–20)
 Melkisédek, âna é ânuu Iésu Kériso (7.1–28)
 É pwi a pwa ârapwailò maina kâjè wà Iésu Kériso (8.1–13)
 Càcaa pâri pâ ârapwailò béaa târa ma pwanauri pâ èpà
 (9.1–10)
 Tâbawêe ârapwailò kà Iésu (9.11–28)
 É wacaapwi pwa ârapwailò Kériso (10.1–18)
 Câmu tà tèpa cèikî (10.19–13.25)
 Jè ipwacèwii cèikî kà tèpa Isaraéla biu (11.1–40)
 Jè ipwacèwii Iésu, â jè cimwü (12.1–29)
 Bénabwé popai (13.1–25)

iésu kériso âna é piwéna jii diri

(*Naporomee 1.1–4.13*)

¹ Na pàara biu, âna é pipatùrari* wà tèpa jojoorojè† wà Pwiduée, na rà naigé mee tèpa *péroféta kêe goro pàra pai pwa wèe na wâru. ² Â, na pàara nabà—naa na pâ Bénabwé tòotù—âna é patùrajè, goo wà Pwina naîê. Ba géee gooé, âna wà Pwiduée, âna é tapoo é napwéretòotù ma é gòropuu, bau diri pâ muru na tâa na. Â nye wàé kaa na é pitòrigarié wà Pwiduée, ba na ée mwa panuâ tée diri pâ pwiibâ. ³ Na jè còo Pwina naîê, â jè còo é pai muugère ma pai maina kà Pwiduée Caa. Ba ipaiwà wàilu naa na diri pai pwa wèe. Diri pâ muru, âna rà cau tèepaa ma wâro, géee goro é popai kêe, na dau pwa patàmee.

Nye wàé kaa, Pwina naîê, na ia é cèitiri é pâ èpà kâjè. Â géee na càué, â é wâjué còwâ naa jaa Pwiduée, na é wânidò *napwéretòotù. Â wà Pwiduée—wà Pwina dau pwa patàmee—âna é nama é tâaboo naa gòro âji îê [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru].

É piwéna jii tèpa angela

⁴ Wà Pwiduée, âna é nama é piwéna‡ jii diri tèpa *angela, wà Pwina naîê. Â é naa tée pwi neere âboro, na dau pwamuru naa

* 1:1 Pipatùrari—Patùra. † 1:1 Jojoorojè—Wà pwi awii é tii bèeni, âna é pwi jè Juif, â é wii tà pàra tàpè na rà tèpa Juif mwara. Â rà jèe cau cèikî naa goo wà Kériso.

1:2 Ioane 1.3 1:3 Apostolo 2.33–34; Kolosé 1.20; Hébéru 8.1 1:4 Filipi 2.9

‡ 1:4 É piwéna—é, É jèe piwéna, é, É pâ nau piwéna.

goo, jii diri pâ neere âboro. ⁵ Ba câé mu caa ina tà pwi jè angela wà Pwiduée pâ:

*Wàéni popai kôo,
na go ina nabà:
Gà pwina naîô,
â go pwi caa'gà.*

Psaume 2.7

*é,
Go o pwi Caa kêe,
â ée mwa pwi naîô.*

2 Samuel 7.14

⁶ Ūna é paari Pwina naîê, tà tàpé na rà tâa jaaé, â é naa têe ê tàrù kà pwi ciàra èpo[§], â é pitûâri pâ:

*Wâdé na wà diri tèpa angela kôo,
âna rà o cau ipwamainâé diri.*

Psaume 97.7

⁷ Napwa naa goo tèpa angela kêe, âna é ina wà Pwiduée:

*Go nama rà pwacèwii ê pwéretòotù;
Rà o pwacèwii ê doromara ânye.*

Psaume 104.4

⁸ Êco na wàéni ê pwina é ina naa goo wà Pwina naîê:

Wâgà co [Pwina naîô]

*âna wâgà Pwiduée *!*

O ticè pwâadàra

ê Mwaciri'gà.

Gà mwa Pwi Ukai

dàra gòiri awé.

*O *târù ê pai pitûâ'gà.*

⁹ *Gà wâdéari ê tàrù,*

â gà miiri ê èpà.

Â wâgo, Pwiduée Caa'gà,

1:5 2 Samuel 7.14; 1 Chroniques 17.13; Apostolo 13.33 **1:6** Roma 8.29 § **1:6** Ūna é paari Pwina naîê... Grec: Ūna é popa Pwi ciàra èpo naa na gòropuu {monde}. Munaa é pai pitèpa Kériso, é, pai wâjué còwâ kêe na jè tòotù. Ê popai monde ni, âna pai ina wèe pâ: Autâa, é, napô, é, mwaciri. Pwiri naani gòropuu, é wâpà wiàna wânidò napwéretòotù. **1:7** Psaume 104.4 **1:8** Psaume 45.7-8 * **1:8** Wâgà Pwiduée—Ê pâ popai bèepwiri géé na Psaume 45, âna popai kà pwi jè apwanyabi, goo é pai piéa kà pwi jè ukai. Naani, âna é ina wà pwina é wii ê tii tà tèpa Hébéru, pâ, wà Pwiduée Caa, âna é ina pwiri tà Iésu Kériso, Pwina naîê. Ê wàrapwiri wà Pwiduée, ba na é paari tà tèpa âboro pâ, wà Iésu, âna é pwi ukai kâra gòropuu diri.

*âna go jèe pitòrigarigà†
 jüi diri tèpa béegà.
 Go wicèpwiri ê jawé ûrea
 naa gòro pûrugà.
 Go nama rà pipwamainagà;
 go naa tâgà ê pipwàdéé,
 na dau maina awé.*

Psaume 45.7–8

10 É ina mwara wà Pwiduée, naa goo Pwina naîê pâ:

*Naa na autapoo goo,
 âna nye wâgà, Pwi Ukai‡,
 na gà pwi a tòpò
 ê pâara gòropuu.
 Gà pwi a bari
 iri napwéretòtù.
 11 O mwa tiâu
 ê gòropuu diri,
 ma napwéretòtù,
 ma diri pwina tâa na.*

*Êco na nye wâgà co
 na o mwa tâa awé.
 12 Gà o cùurà
 pwacèwii ârabwée;
 Gà o pipîrirà
 pwacèwii dòro aupuu.
 Â nye wâgà co,
 na gà nye tà tâa awé;
 Gà nye tà wâro
 dâra gòiri!*

Psaume 102.26–28

13 Â wàéni jè muru na ia é ina wà Pwiduée:

*“Gà me ma gà tâa ni.
 Tâa ni gòro îò étò.
 [Go naa tâgà ê pitûâ.
 O pwamainagà awé.]
 Go nama gà còogai
 tèpa ipaa dàgà.”*

Psaume 110.1

† 1:9 Pitòrigarigà—Grec: Oint. Còo note goo Luka 4.18. 1:10 Psaume 102.26–28

‡ 1:10 Nye wâgà, Pwi Ukai—Ê pâ popai bèepwiri géé na Psaume 102, âna popai kà pwi jè âboro tà Pwiduée. Naani, âna é ina wà pwina é wii ê tii tà tèpa Hébéru pâ, wà Pwiduée Caa, âna é ina pwiri tà Pwina naîê, Iésu Kériso. 1:13 Psaume 110.1

Gona guwà niimiri pâ, é ina pwiri tà pwi jè angela kêe? [Bwa! É ina pwiri tà Pwina naîê!]

¹⁴ Ba napwa naa goo wà tèpa angela, âna rà tèpa ênawéna co. Ba é cùrurà wà Pwiduée, ba na rà pitu tâjè, wàijè na ée mwa pa-udòjè, [ma naa tâjè ê *âji wâro jaaé].

2

É pame pai udò na dau pwényuâa

Jè cibwaa nama piticèmururu naa goo

¹ Gée goo pwiri*, â wâdé na jè pâra bwàti wiâra é popai na jè tère. Ba péa jè tà pâiti jii. ² Ba napwa naa goo ê *Naèà kà Moosé†, âna é nama rà pwa wârimuru wà diri tàpé, na càra caa pâra wiâra bwàti.

³ Êco na [wà Pwiduée, âna] é jèe naa tâjè ê naigé, ba na jè udò; pwi naigé na dau maina ma pwényuâa [jii ê naèà]! Â jè o wànau târa cè pai uru kêjè jii ê wârimuru, wiâna câjè caa câbaâjupâraê?! Ba nye wà Pwi Ukai Iésu kaa, na ia é mara inapàpari tâjè ê naigé bèepwiri. Â wà tàpé na rà tèreê, âna rà jèe *paâjupâraê tâjè.

⁴ Â wà mwara Pwiduée, âna é paâjupâraê, goro pâ *câmu kêra pàtamee—mururu na rà pò goo wà tèpa âboro. Â é jèpa naa pâ âraimeai, na é naigé mee ê *Nyuâaê Pwicîri, wiâra câbawâdé kêe.

É ipakîriê boo ba kêjè

⁵ Go gére patùrawà goro é Mwaciri‡ na o mwa tèepaa. Â o càcaa tèpa *angela, na ée mwa nama rà pitûâ naawê, wà Pwiduée. ⁶ Ba é ina tée wà pwi jè âboro, na jè ére gée goo ê *Tii Pwicîri pâ:

Wàilàapà wà pwi âboro,

na gà o niimiriê,

[co Pwiduée]?

Gorodà na piâranümagà wàé,

*wà *Pwina naîri âboro§?*

⁷ *Gà pakîriê boo*

jii tèpa angela

1:14 Psaume 34.8, 91.11 * **2:1** Pwiri—Ê pai maina ma muugère kà Pwina

naî Pwiduée, na napéaati naa naporomee 1. **2:2** Galatia 3.19 † **2:2** Naèà kà Moosé—Grec: Popai na rà pame, wà tèpa angela, âna é coo. Rà ina wà tèpa Juif pâ, rà tòpi ê Naèà kà Moosé naigé mee wà tèpa angela. (Còo Apostolo 7.53.) **2:3** Hébéru 10.29, 12.25 **2:4** Maréko 16.20; 1 Korénito 12.4,11

‡ **2:5** Mwaciri—Grec: Gòropuu. **2:6** Psaume 8.5–7 § **2:6** Wà Pwina naîri âboro—Popai me gée Psaume 8.4–6, na popai goojè tèpa âboro. Êco na wà pwina é wii é tii tà tèpa Hébéru, âna é ina wà Iésu, na pitunee tée pâ Pwina naîri âboro.

*na ji pàara,
na càcaa gòiri.
Gà naa tée korona—
bwe kâra ukai.
Gà nama pwamainaê.
8 Gà nama é pitûâ
naa gòro diri pâ muru!*

Psaume 8.5–7

Ba nye ticè jè muru, cèna o tâa gòroigé jii ê pitûâ kêe*. Êco na nabàni, âna jè còo bwàti pâ, càcaa pâji coo diri ê popai bèepwiri. 9 Â jè còo mwara pâ, jèe pakîri wà Iésu, na ji pàara, na arana tèpa angela. Ba é pwamaagé còo, â é bà ba kâjè diri tèpa âboro, géee goro ê *pimeaari imudi kà Pwiduée. Â géee goo ê pwina é pwa wà Iésu, â jèe naa tée korona—bwe kâra ukai. Â jè còo pâ ipwamainaê, [pwacèwii ê popai bèepwiri naa na Tii Pwicîri].

É pwi cía diri tèpa naî Pwiduée

10 Wà Pwiduée, âna é tòpò ba kêe diri pâ muru, â é tàgéere wéaa goorà. Pwa pàra tèpa naî Pwiduée mwara, na rà dau wâru, [âna wàijè kaa]†. Â wâdé tée, na é nama jè cau tâa na ê pai maina ma muugère kêe. Pinaigé mara ê pwiibà, ê pai maagé còo kà Iésu ma pai bà kêe. Â géee goo kaa pwiri, â wà Pwiduée, âna é naa tà Iésu é autâa na tâbawêe, na pâriê. Ba wà Iésu, âna é pwi ukai, na é pa-udò diri tèpa naî Pwiduée, ma pwi a poparà pâ, [naa na *âji wâro]‡.

11 Ûu, nye wà Iésu kaa, na é pwina é popajè tèpa âboro kêe, pàdari wà Pwiduée§, [pwi caa kêe] ba na o caapwi caa kâjè diri, wàijè ma wàé. Â géee goo kaa pwiri, âna câé caa kamu, na é ina goojè pâ jè tèpa aéjii kêe. 12 Ba wàé na ia é jèe ina tà Pwiduée pâ:

*Go mwa pwamaina neegà
tà tèpa aéjii kôo.
Go mwa câdirigà*

* 2:8 Pitûâ kêe—é, Pitûâ kâjè. Pwiri é inajè tèpa âboro, é, pwiri Iésu Kériso, Pwina naîri âboro. 2:9 Filipi 2.8–9 † 2:10 Âna wàijè kaa—Bà jèe wii wàijè tèpa naîe naa na pâ nee tii 10–18, ba jè tèpa naî Pwiduée, wàijè na jè cèikî naa goo wà Iésu. (Còo Hébéru 3.6.) ‡ 2:10 É, Diri pâ muru, âna kêe {kà Pwiduée}, â rà me géee gooé, â rà tâa géee gooé. Â é popa tèpa naîe na rà wâru naa na pai maina ma muugère. Â wâdé tée na é nama é tâbawêe {wà Iésu} naigé mee ê pai maagé còo kêe, wàé {wà Iésu} na é pwina é tapoo é pai udò kàra. Ê pâ popai é nama é tâbawêe {wà Iésu}, âna pwiri pai tòpi kêe é autâa kêe napwéretòtù, é, pwiri pai ina wèe pâ, na o tâbawêe é pai pa-udòjè kêe. 2:11 Mataio 25.40 § 2:11 É popajè...pàdari wà Pwiduée—é, É tipi tèpa âboro jii é pâ èpà kàra. Grec: É nama rà pwicîri. 2:12 Psaume 22.23

na rà pitapitirirà.*

Psaume 22.23

¹³ *Â é ina tée mwara pâ: Wâgo mwara, âna go mwa cèikî naa googà.* *Ésaïe 8.17*

*Â jèpwi mwara:
Wâgo ni, ma wà tâpé
na é naarà tóo wà Pwiduée,
wàibà diri tèpa naîê†.*

Ésaïe 8.18

É pâ nau pwi âboro pwacèwijiè

¹⁴ *Wàijè tèpa naî Pwiduée, âna jè cau tâa tâjè diri, é naiiri âboro na o mwa bà. Â é pa naiiri âboro wà Iésu, ba na é pwacèwijiè. Â é jèe bà ba kâjè, ba na tapàgà é pàtâma *Caatana, wà pwina é nama jè bà. ¹⁵ Â, na wàrapwiri, â é tipijè jii é pai wâgotâjè goro é pwâra bà, na ia piijè béaa, diri tòotù.*

¹⁶ *Jè tâmogòori bwàti pâ, câé caa me wà Iésu, ba na é pitu tà tèpa angela. É nye me nau pitu tà tèpa gòobàra *Abéraama.*

¹⁷ *Â é ipwacèwijiè, tèpa aéjii kêe, naa na diri pai pwa goo. Ba [wiàna càcaa wàrapwiri, â pwiri càcaa pâri ma] é pwi a-ipa popai nabibiu kâjè ma wà Pwiduée†. Â é jèe pwi a pwa ârapwaaìlò maina kâjè, na é pitère dà Pwiduée, naa na pai piênawéna kêe tée. Â é pwi a meaarijè, [wàijè na ticè nii kâjè]. Â é tòpò é *ârapwaaìlò, târa pwanauri é pâ èpà kâjè. ¹⁸ Â nye pâri ma é pitu tâjè, wiàna tèepaa marijè é tacai. Ba é tâmogòori é tacai, ma é maagè còo.*

3

É piwéna jii Moosé wà Iésu

¹ *Tèpa cèikî béedò, wà Pwiduée âna é jèe todàwà, ba na guwà tèpa âboro kêe. Êkaa na guwà naa nùmawà naa goo wà Iésu, ba é pwi majoro é cèikî kâjè. Ba é cùrué medarijè wà Pwiduée, â é pacimaê, ba na é pwi a pwa *ârapwaaìlò maina kâjè*.* ² *Â é*

* **2:12** Popai me géee Psaume 22.23, muru wii kà ukai Davita. Wà pwi awii é tii bèeni tà tèpa Hébéru, âna é ina pâ, nye wà Iésu na é mara ina pâ popai bèepwiri tà Pwiduée, na ia ru tâa napwéretòotù, béaa kâra pai tòpò wàra é gòropuu. **2:13** Ésaïe 8.17,18 † **2:13** Wàibà diri tèpa naîê—Grec: Ba rà cau tèpa naîò naa na Tii kà Isaia. Êco na naani, âna é popa pâ popai bèepwiri wà pwi awii é tii bèeni, ba naa popai goo wà Iésu, bau diri tèpa âboro kêe, na rà cau tèpa naî Pwiduée ma wáé. **2:14** 1 Ioane 3.8; Auinapàpari 12.10 **2:16** Ésaïe 41.8–9 † **2:17** Pwi a-ipa popai... Wàèpwiri wakè kà pwi apwa ârapwaaìlò. Còo note goo Hébéru 6.19–20. **3:1** Nombres 12.7; Hébéru 4.14, 7.26

* **3:1** Grec: Â êkaa, co tèpa aéjii pwicîri, wâguwà tèpa bééjè na todàjè géee napwéretòotù, âna wâdé na guwà naa nùmawà naa goo wà Iésu, wàè pwi apostolo ma pwi apwa ârapwaaìlò goro é cèikî kâjè.

pitère dà Pwiduée, â é piênawéna kêe bwàti, pwacèwii *Moosé napwiri, na ia é piênawéna kêra diri ê pwârawâ kà Pwiduée.

³ Êco na dau pwamuru naa goo wà Iésu jii wà Moosé, â wâdé na dau ipwamainâ jiié. Ba wà pwi apooro é wâ, âna é piwéna jii ê pwi ênawéna†. ⁴ Ba jèpa wâ, âna nye pwa pwi apooé, â nye wà Pwiduée na é tòpò diri pâ muru.

⁵ Napwa naa goo wà Moosé, âna é dau pwi a wakè bwàti naa na pwârawâ kà Pwiduée, â é dau pwi a pitère dâra. Êco na é nye pwi ênawéna co. Ba é pwi ânuuru‡ diri ê pwina ée mwa inapàpari wà Pwiduée, géé na càùé. ⁶ Â wà *Kériso, âna é pwina nari èpo na pwârawâ, na naa tée pitûâ. Â é pwârawâ bèepwiri, âna wàijè kaa, wiàna jè tà cimwü naa na pai pitapacîri kâjè, ma cipa ba mwü é cèikî kâjè.

Âji pinaanapô jaa Pwiduée na é pame Iésu

Cibwaa ipwacèwii tèpa Isaraéla

⁷ Géé goo é pâ pwi bèepwiri, â [wâdé na jè pitère dâra é pwina] é ina é Nyuâaê Pwicîri, pâ:

*Wiàna guwà tère
pwâra to kà Pwiduée,
na tòotù bëeni,
â guwà pitère dèe§!
Tàu tà wà tèpa Isaraéla
goo Pwiduée kàra,
napwiri, naa namaré.
Rà naa càùrà naa gooé
Rà nye pigàdèe,
goro pâ càrarà!*

Psaume 95.7–8

⁹ [Â ipaiwà é pwina é ina naa goorà wà Pwiduée]:

*Rà tacaio naa namaré,
wà tèpa caa kâwà.
Géé goo pwiri,
â rà côo é pwina go pwa,
¹⁰ naa na 40 naja.
Oratôo goorà.
Go inapàpari:*

† 3:3 (2e phrase) & 3.4 Grec: ...Ipaiwà naa goo pwi aba wâ, na é piwéna jii ê wâ na é bari. 4Ba êdiri pâ wâ, âna o pwa pwi abari, â nye wà Pwiduée na é bari diri pâ muru. 3:5 Nombres 12.7 ‡ 3:5 Pwi ânuuru—Grec: Pwi apaâjupâra. 3:7 Psaume 95.7–11 3:8 Exode 17.7; Nombres 20.2–5 § 3:8 Â guwà pitère dèe... Grec: Guwà cibwaa nama gòo pwâranümawà, pwacèwii na biu, na tàutàwà gooé.

“Rà naa càùrà naa gooò!
 Càra caa pitêre dòo*!
 11 Go putàmu naa goorà.
 Go ipwataâboro pâ:
 O càra mwà caa me
 naa na ére aunao,
 [ére kàra pinaanapô]
 na go jèe ipwabwàti!”

Psaume 95.9–11

Jèe cibwaa nama gòo pûrujè

12 Êkaa na guwà ipwacôowà, co tèpa béeò! Ba wiàna guwà wéaari pâ aunünüma na èpà, â wiàna tàutàwà na guwà cèikî, â guwà péa tà pâiti jii wà Pwiduée, pwi a pawârojè†. 13 Ba è èpà na jè pwa, âna é ipa-imwürujè, ma nama gòo pûrujè, [â é pwa ma jè naa càùjè naa goo wà Pwiduée]. Êkaa na guwà ciburà ipagòowà naima, ba na o càcaa tèepaa mariwà è pwiibà! Â guwà wàrapwiri diri pâ tòotù. Ba è pwi tòotù bèepwiri na é ina è Tii Pwicîri, âna nabà, [â càcaa widàuru!]

14 Jè jèe tèpa bée Kériso, géé na autapoo goo, na jè cèikî naa gooé. Â wâdé na jè cipa ba mwü è cèikî bèepwiri, tèepaa naa na è pwâadèrèè [ba na o pwa cè kâjè géé goo è pwina tâa tée].

15 Â [jèe cibwaa ipwanauri è pwina jè tàgère] pûra naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Wiàna guwà tère
 pwâra to kà Pwiduée,
 na tòotù bèeni,
 â guwà pitêre dèe!
 Guwà cibwaa
 naa càùwà naa gooé!*

Psaume 95.7–8

Càra caa tèepaa naa na aunao

16 Wàilàpà tàpé na ia rà tère è pwâra to kà Pwiduée, â na ia rà naa càùrà naa gooé? Nye wà tèpa jojoorojè kaa, na ia é poparà còobé wà Moosé géé napô *Aigupito! 17 Â nye naa goorà kaa, na ia é putàmu wà Pwiduée, naa na 40 naja. Nye wàilà kaa na ia rà pwa na èpà naa namaré, â rà cau bà imudi naawê. 18 Â nye wàilà kaa, na ia é *ipwataâboro tàra wà Pwiduée, pâ, o càra caa tèepaa naa na è napô, na ia é jèe pwabwàti ba kàra. 19 Â jèe càra caa tèepaa, naa na aunao [ma

* 3:10 Grec: Naa na 40 naja. Go putàmu naa goo pwi naneeâboro bèepwiri. Â go ina pâ: É ipa-imwürurà taaci è pwâranümarà. Càra caa tâmogòori è pâ naigé kôo. Ipaiwà naa na nee tii 15. 3:11 Nombres 14.21–23 † 3:12 Pwi apawârojè—é, Na é wâro. 3:15 Hébéru 3.7–8 3:16 Nombres 14.1–35 3:17 1 Korénito 10.10

pinaanapô] kà Pwiduée, gée goro na tàutàra na rà cèikî naa gooé.

4

¹ Wà Pwiduée, âna é mara ina [tà tèpa jojoorojè] pâ, ée mwa poparà pâ naa na aunao [ma pinaanapô] na é jèe mara ipwabwàti ba kàra. Â é auina kèe bèepwiri, âna é jèe nye coo ba kâjè nabàni. Êkaa na jè ipwacôoco, ba é péa pitèi pàra tàpé gée goojà wà Pwiduée, ma ina pâ, rà jèe ipâiti*.

² Ba jèe nye picémara tâjè é popai na wâdé [goro é aunao bèepwiri] pwacèwiirà. Êco na wàilà, âna ticè pumara é popai na rà tère, gée goro na càra caa tòpi goro cèikî†. ³ [Â wàépwiri é majoroé ma] é ina wà Pwiduée pâ:

*Go putàmu naa goorà.
Go ipwataâboro pâ:
O càra mwa caa me
naa na ére aunao,
[ére kàra pinaanapô]
na go jèe pwabwàti!*

Psaume 95.11

Tàpiri tâjè pwi aunao bèepwiri

Êco na wàijè na jè cèikî, âna jè o tòpi é âji nao ma pinaanapô kà Pwiduée‡, [na é jèe nabwé pwabwàti wà Pwiduée, gée na biu]. Ba êdiri auniimiri kèe goro pâ wakè na ée mwa pacoo, âna tâbawêe, béaa kàra pai tòpò kèe é gòropuu.

⁴ Jè pûra mwara naa na jè ére gée goro é *Tii Pwicîri [i pwi ia é pwa wà Pwiduée naa na autapoo goo]. Ba jèe wii pâ: *É nao wà Pwiduée na bé 7 kàra tòotù, gée na càuru é pâ wakè na é pwa.* Genèse 2.2 Wàépwiri pwi bé 7 kàra tòotù kàra nadàpara wwapwicîri.

⁵ Jè wâjué còwâ naa goo i pwi nee tii, na ina pâ:

*O càra mwa caa me
naa na i ére aunao,
[ére kàra pinaanapô]
na go jèe pwabwàti!*

Psaume 95.11

* **4:1** É péa...ina pâ, rà jèe ipâiti—é, Ba rà péa niimiri wà pàra tàpé gée goojà pâ, na rà jèe ipwâ. † **4:2** Càra caa tòpi goro cèikî—é, Càcaa tâa goorà é cèikî kà tàpé na rà pitère dèe. Pwiri pai ina wèe pâ, wà Kaléba ma Iosua na ru cèikî naa goo wà Pwiduée. (Còo Nombres naporomee 13 ma 14.) **4:3** Psaume 95.11; Hébéru 3.11 ‡ **4:3** Jè o tòpi é âji nao... Grec: Jè o nye too naa na aunao. Jè tòpi i âji pinaanapô bèepwiri na jè tâa goo Iésu Kériso. **4:4** Genèse 2.2 **4:5** Psaume 95.11

⁶ [Na jè pûra pwiri, â jè nye tâmogòori pâ] nye pwa ê aunao [ma pinaanapô] na ia é pwabwàti wà Pwiduée. Jèpwi, âna jè jèe côo pâ, wà tàpé na rà mara tòpi ê popai goo, âna càra caa tò naa na, ba càra caa pitère dèe. ⁷ Â wàépwiri na é câmuri jè tòotù wà Pwiduée, [ba na rà o tòpi ê âji pinaanapô kèe§, wà pàra tèpa âboro]. Â é pwi tòotù bèepwiri, âna i pwi tòotù na ia ina naa na i pwi nee tii wâna é Tii Pwicîri. Ba é ina pâ:

*Wiàna guwà tère
pwâra to kà Pwiduée,
na tòotù bëeni,
â guwà pitère dèe*!*

Psaume 95.7–8

Â é popai bèepwiri, âna wà ukai *Davita, na é pinaigé mee, jèe dau wâme còwâ [kâra é pai pàra kà tèpa jooorojè naa namaré].

⁸ Êkaa na jè côo pâ é aunao [ma pinaanapô bèepwiri] âna càcaa é napô na ia é poparà pâ naawê wà Iosua†. Ba wiàna wàrapwiri, â pwiri câé mwa caa ina còwâ cè jè tòotù wà Pwiduée. ⁹⁻¹⁰ Â gée goo pwiri, â pwa é aunao [ma pinaanapô] ba kâjè tèpa âboro kà Pwiduée. Â, na jè o too naa na, â jè o mwa bàra nao jii é wakè kâjè. Â jè o ipwacèwii wà Pwiduée, na ia é nao naa na bé ⁷ tòotù, [gée na càuru pai tòpò kèe é gòropuu].

¹¹ Wiàna wàrapwiri, â wâdé na jè ipwadàrapwa ma jè tòpi é âji pinaanapô kà Pwiduée. Â jè cibwaa pwaduwà kà tèpa jooorojè, [tèpa *Isaraéla] na ia rà ipwatàu. Ba wà pwina câé caa pitère dà Pwiduée, âna é pâiti‡.

Popai kà Pwiduée âna tàuwa

¹² Ê popai kà Pwiduée§, âna dau pwa pàtamee, ba na é wakè goojè. Ba é pwacèwii é tàuwa na nye dau éa kaa é du pière, ba é tapàgà tiagoro pâ aupitòobàra ma tiagoro pâ âraduujè. Ba é gée tiagoro pâ câbawâdé ma auniimiri na tàbinyiri nigée na pwâranümajè. Â é [pwa ma pwéelaa goorà* ma] tèirà.

¹³ Ba nye ticè jè muru, ma âboro, cèna pâri ma é cârù goo wà Pwiduée. Ba wàé na é tòpòrà diri, â é tâmogòori é âji pai pwa

4:7 Psaume 95.7–8 § **4:7** Tòpi é âji pinaanapô—Còo note goo nee tii 3.

* **4:7** Â guwà pitère dèe—Grec: Guwà cibwaa nama gòo pwâranümawà. **4:8**

Deutéronome 31.7; Josué 22.4 † **4:8** 1re phrase—Grec: Ba wiàna é naa tàra aunao

wà Iosua... (Iosua—Còo Apostolo 7.45.) **4:9-10** Hébéru 4.4 ‡ **4:11** Dernière phrase—Grec: Ba na o câé caa tûu wà pwi jèpwi. **4:12** Éféso 6.17; Auinapàpàri

1.16, 19.13–15 § **4:12** Ê popai kà Pwiduée—Càcaa aupwa tii co. Ba é patùrajè wà Pwiduée, na rà naigé mee wà tèpa âboro kèe, â na naigé mee é Tii Pwicîri mwara.

* **4:12** Pwa ma pwéelaa—Rà ina mwara wà tèpa ijiaa pâ: Papwéelaari.

goorà†. Â nye wàé kaa na jè o mwa coo araé ma paari tée diri é pwina jè pwa.

iésu âna é pwi a-ipa popai nabibiu kâjè ma pwiduée

(Naporomee 4.14–10.18)

É tâmogòori pai ticè nii kâjè

¹⁴ [Go gére ina tàwà pâ] wà Iésu, *Pwina naí Pwiduée, âna é pwi a pwa *ârapwaailò maina kâjè, na é jèe too naa *napwéretòtù, [ba na é pwi a-ipa popai nabibiu kâjè ma wà Pwiduée]. Êkaa na wâdé na jè tà tâjùru ba mwü é cèikí kâjè naa gooé.

¹⁵ Caa caa pwi a pwa ârapwaailò na é wâiti jijjè. Ba é tâmogòori bwàti é pai ticè nii kâjè, â jèe tacaié, naa goro diri é pwina tacaijè goo. (Êco na wàé, âna caa mu caa pipanuâé, â caa mu caa pwa na èpà.)

¹⁶ Géee goo kaa pwiri, â o câjè caa piwâ, na jè me na ara Pwiduée, Pwi Ukai†, [na é naigé mee wà Iésu]. Ba jè o mwa tòpi géee gooé é *pimeaari imudi kée. Â ée mwa pitu tâjè, [wàijè na piticè nii kâjè] â ée mwa dau pwa na wâdé tâjè, na pàara kée.

5

Pwiduée na é naa tée wakè kée

¹ Napwa naa goo wà pwi a pwa ârapwaailò maina, âna é pwi âboro na pitòrigarié, ba na é pwi a-ipa popai nabibiu kà tèpa âboro, ma wà Pwiduée. Ba é naa tà Pwiduée é pâ âraimeai ma *ârapwaailò, ba na o pwanauri é pâ èpà kà tèpa âboro. ² Â é [nye ji pwi âboro] pwacèwiirà, â é tâmogòori pai ticè nii kâra pâ âboro. Â é moo naa goorà, ma meaarirà na rà imwüru, géee goro pai càcaa tâmogòori kâra. ³ Â, na pàara na é pwa ârapwaailò târa pwanauri pâ èpà kâra é Ba, âna é pwa ârapwaailò ba kée mwara, géee goo na é pwi âboro na ticè nii kée, pwacèwiirà.

⁴ Nye ticè cè jè âboro, cèna é tàpo cimadò géee gooé ma é pwi a pwa ârapwaailò. Ba pwi wakè na dau pwamuru naa goo. Â nye wàco wà Pwiduée na pârié ma é pitòrigari cè pwi âboro, pwacèwii pai pwa kée naa goo wà *Arona, [wà pwi a pâbéaa kà tèpa pwa ârapwaailò kâjè biu].

⁵ Ipaiwà naa goo wà Kériso. Ba caa caa ipwamainae còwâ. Â nye wà Pwiduée, na é nama é pwi a pwa ârapwaailò maina. Ba é ina tée pâ:

† 4:13 É tâmogòori é âji pai pwa goorà—Grec: Â rà nye cau cipàpaa na ara é du âraporomee. 4:14 Héberu 3.1, 10.23 4:16 Héberu 10.19 † 4:16 Na ara Pwiduée, Pwi Ukai—Grec: Naa goo é autâa (trône). 5:3 Lévitique 9.7, 16.6 5:4 Exode 28.1

Wàéni popai kôo,
na go ina nabà:
Gà pwina naiô,
â go pwi caa'gà.

Psaume 2.7

⁶ Â jè pûra mwara [na jè nee *Tii Pwicîri] na é ina wà Pwiduée pà:

Gà pwi a pwa ârapwaailò
dàra gòiri awé.
Ipaiwà wâgàu
ma Melkisédék*.

Psaume 110.4

É pitêre dèe Kériso â é picâri

⁷ Na é bwaa wâro ni gòropuu wà Iésu, â pwa jè pàara na é i ma tomara too tà Pwiduée, na é upaé [jii é pai bà kêe]†. Â é tère é pwâra pwapwicîri kêe wà Pwiduée. Ba wà Iésu, âna é dau pwi a papwicîrié ma pitêre dèe.

⁸ É nye Pwina naiê kaa, êco na, pâri ma é picòo é pai pitêre dàra, goro pai picâri kêe. ⁹ Â [é pitêre dàra tiagoro é pwâadèrèe, â] é jèe tubanabwé diri é wakè kêe‡. Â gée goo kaa pwiri, na ée jèe caa *pwi a pa-udò diri tàpé na rà pitêre dèe. [Â é naa tàra é *âji wâro jaaé.] ¹⁰ Â é pacimaê wà Pwiduée, ma é pwi a pwa ârapwaailò maina pwacèwii wà Melkisédék.

Pai patêre tèpa cèikî

¹¹ Wâru pâ muru na nûmoo na go^S ina tàwà goo [pai ipaiwà Iésu, ma Melkisédék]. Êco na o câguwà caa tâmogòori, ba guwà tèpa pwa ciritàu, â câguwà caa nûnûma bwàti* [naa goo é cèikî kâjè].

¹² Jèe gòiri [na guwà cèikî, êco na bwaa dau kîri é autâmogòori kàwà, naa goo é popai kà Pwiduée. Wiàna guwà jèe cimwü] â

5:6 Psaume 110.4; Héberu 6.20, 7.1 * **5:6** Melkisédék—Wà pwi ukai, ma pwi jè apwa ârapwaailò kâra jè Ba, naa na pàara kà Abéraama, pwi caa kâra é Ba Isaraéla. (Còo naporomee 7, ma Genèse 14.17–24.) **5:7** Mataio 26.36–46; Filipi 2.6–8

† **5:7** 1re phrase—é, Pwa pàara na é i ma tomara too tà Pwiduée, ba na é upaé. Ba pwa pàtâma Pwiduée na é pa-udòjè jii é pwâra bà. Wà pwi awii tii bèeni, âna é niimiri é pwâra pwapwicîri kà Iésu na Gethsémané. (Còo Mataio 26.36–46.) Pwiri é niimiri mwara pàra pàara na é i na wà Iésu, pwacèwii gée na càuru pai bà kà wà Lacaro. (Còo Ioane 11.35.) ‡ **5:9** Â...é jèe tubanabwé diri é wakè kêe—é, É tòpòé wà Pwiduée, ba na é pwi apwa ârapwaailò maina kêe. Grec: Ûna jèe nama é tâbawêe.

S 5:11 Go—Pai pwa kà tèpa âboro béaa, na rà wii pâ: Wàibà; â pai ina wèe pâ: Wâgo. Còo note goo 2 Korénito 1.6. * **5:11** Ba guwà tèpa pwa ciritàu, â câguwà caa nûnûma bwàti—Grec: Ba guwà jèe kee. **5:12** 1 Korénito 3.1–3

pwiri guwà jèe tèpa pacâmuri pàra tàpé. Êco na guwà bwaa tèpa câmu, â câguwà caa pâ dau paé.

Guwà pwacèwii pâ nari èpo na rà bwaa di. Ba bwaa càra caa pâji ija é utimuru cèna gò. ¹³⁻¹⁴ Â wà pwi [a cèikî] na é wàrapwiri, âna bwaa càcaa pâri ma é pinadàrù é pwina *târù ma é pwina èpà†. Êco na wà pwina é cimwü [naa na cèikî] âna é tâmogòori pwiri, ba é jèe wàrori, â é jèe picòo. Â pâri ma é tòpi é utimuru na gòo.

6

Jè tòpaé jii pâ pâbéaa kâra ârapupûra

¹⁻² Wâdé na jè tèpa âboro na jè cimwü naa na cèikî naa goo Kériso. Jè tòpaé jii pâ pâbéaa kâra ârapupûra, na ia jè tòpi na jè mara cèikî:

Ê pai pinünüma ma pai biijè jii pâ tûâ na èpà, na rà popajè dâra é pwâra bà;

Ê pai cèikî naa goo wà Pwiduée;

Ê *piupwaa;

Ê pai tòpò du îjè [naa gò pwi jè a bwaa âmu cèikî târa *pwényunyuâariê];

Ê pai o wâro còwâ géé na aubà kâra diri tèpa âboro;

Ê pitèimuru kà Pwiduée, [târa naa târa é pumara wakè kàra].

(Â napwa naa goo é aupitèi kêe, âna o coo awé.)

Ba diri pâ pwiibà, âna muru na jè jèe mara picòo béaa. Â càcaa pâri ma jè picòo còwâ. ³ Ba wâdé na jè pitòpaé, wiâra é câbawâdé kà Pwiduée*.

⁴ Dâ cèna jè ina naa goo wà tàpé na rà panuâ bamwara é cèikî†? [O dau pwacoé ma rà o mwa jèu biirà.] Ba ia é nama pwéelaa târa [é âjupâra gooé]. Â rà jèe tòpi pâ *aupwényunyuâari kêe, na me géé *napwéretòotù. Â jèe tâa jaarà é Nyuâaê Pwicîri, ⁵ â rà jèe nari géé goo é pai wâdé kâra é popai kà Pwiduée. Â rà jèe còo mwara é pàtàmara é *Mwaciri kà Pwiduée, na ée mwa bàra paari, wiàna ée mwa tòpò é Mwaciri kêe†.

† 5:13-14 Pinadàrù é pwina târù ma é pwina èpà—é, Tâmogòori é popai na târù.

* 6:3 Pai ina wèe pâ, wâdé na jè pinünüma naa goo pâ muru na wâgòro, goo é cèikî kâjè—muru na tâa na Tii Pwicîri, na câjè caa pâji tâmogòori. Â pinapéaati pàra muru bèepwiri naa na tii bëeni. Ba wâru pâ ucina goo wà Iésu Kériso, na rà tâa na Aamwari Béaa. † 6:4 Tâpé na rà panuâ bamwara é cèikî—Nee tii 4-8, âna pwiri popai goo wà tàpé na rà tèpa acèikî béaa, èco na rà naaco é cèikî kàra. É, pwiri popai goo wà tàpé na rà tâa jaa wà tèpa cèikî, â rà tâmogòori é âjupâra, â rà còo pâ muru na wâdé na é pwa wà Pwiduée, èco na rà tètâjii. † 6:5 Ê pàtàmara é Mwaciri kà Pwiduée... Grec: Ê pàtàmara é pàara na o mwa me.

⁶ Â wiàna rà tètâjii diri pâ pwiibà, â rà nye dau pitubaèpà tàrà còwâ^S. Â o dau pwacoé ma o nùmarà na rà pinünüma ma wâjué còwâ. Ba pwacèwii na rà gére tanamiri còwâ wà *Pwina naí Pwiduée naa goro *satauro, ma tubakamuê, na ara tèpa âboro diri.

⁷ [Wà tàpé na wàrapwiri, âna rà pwacèwii ê napuu na èpà.] Napwa naa goo ê napuu na wâdé, âna é tòpi bwàti ê popaa, â é nama cipu ê utimuru kà tèpa wakè wèe. Â é pwényunyuâari ê napuu bèepwiri wà Pwiduée. ⁸ Êco na é napuu na é nama cipu co pâ upwâra na pwa daaé, ma murumwatò na èpà, âna ticèmuru naa goo. Â é péa tojii ê napuu bèepwiri wà Pwiduée, ma cîri tâjii.

Guwà tà cimwü tia pwâadèrèè

⁹ Napwa wâguwà, co tèpa âji béèò, âna go dau cèikî naa goowà. Ba go niimiri pâ, guwà tàgére tâa na é âji naigé, â guwà tàgére pâra dâra ê pai udò kàwâ* [naa na *âji wâro]. ¹⁰ Ba wà Pwiduée, âna é *târù, â cáé caa imwüru ê pimeaari kàwâ ba kêe, ma tèpa âboro kêe. Ba guwà nye dau pitu tàra, â guwà bwaa nye tàgére ci naa goo nabà.

¹¹ Â o dau wâdé tôo, na guwà tà bura ma gòo, [naa na é pimeaari kàwâ bèepwiri] tiagoro pwâadèrèè. Â guwà o mwa tòpi diri ê câmawà na wâdé, na guwà tapacîri. ¹² Â o câguwà caa pâ nau tèpa tàpilée! Wâdé na guwà ipwacèwii tàpé na ia rà cèikî ba gòo. Ba rà pidàpwicâarirà, tiagoro na é naa tàra i pumara wakè kàra wà Pwiduée, na ia é mara ina tàra.

É pacoò auinabéaa wà Pwiduée

¹³⁻¹⁴ Biu, âna é *ipwataâboro† wà Pwiduée tà *Abérama, pwi jojoorojè, â é ina pâ: *Go o nye dau pwényunyuâarigà. Â go nama rà dau wâru awé tèpa gòobàragà.* *Genèse 22.17* ¹⁵ Â wà Abérama, âna é pidàpwicâariê, ba na é tapacîri ê auinabéaa kà Pwiduée. Â géé goo kaa pwiri, â nye po cau coo diri tée.

¹⁶ Naa jaajè tèpa âboro, âna wiàna nùmajè na jè paari tà pàra tàpé pâ, jè ina é pwina âjupâra, â jè ipwataâboro naa na nee pwi âboro na dau pwamuru naa gooé jiijè. Â, naa wàrapwiri, â jèe pacoò diri ê pwâra pikòì nabibiu kàra, â rà târi pwâra.

6:6 Mataio 12.31; Héberu 10.26–27; 1 Ioane 5.16 **S 6:6** Rà nye dau pitubaèpà tàrà còwâ—Grec: Tàra còwâ. Ê pâ popai-bà, âna rà tâa gòobàra pâ popai rà tanamiri còwâ wà Pwina naí Pwiduée, â pwiri pai ina wèe pâ: Goro du ìrà. **6:8** Genèse 3.17–18 * **6:9** Guwà tàgére tâa na é âji naigé... é, Tâa tàwà é pâ muru na dau wâdé {jii pwiri}, na rà o pame é pai udò kàwâ. **6:10** Héberu 10.32–34 **6:13-14** Genèse 22.16–17 † **6:13-14** É ipwataâboro—Grec: É ipwataâboro naa na nee, wàé còwâ {Pwiduée}, ba càcaa pâri ma é ipwataâboro naa na nee pwi jèpwi na é maina jiié. (Còo nee tii 16.)

17 Ipaiwà naa goo wà Pwiduée. Ba ûna é ina pâ ée mwa pwényunyuâari pâ âboro, â é nye ipwataâboro naa goo, ba na é *paâjupâra târa ê pwina é ina. Êkaa na rà tâmogòori pâ, rà o nye tòpi é pwina é jèe ina, â o câe caa pitòotéri auina kèe.

18 [Ba jè tâmogòori pâ, wiàna é ina pâ ée mwa pwa cè jè muru wà Pwiduée, â o câe caa pwâ. Â wiàna é ipwataâboro naa goo, â ée nye paco.] Wàépwiri du ârailu muru na càcaa gù, â wàépwiri é bépagòjè, na jè jèe uru naa jaaé. Â pwa nii ma gòò kâjè, ma jè cipa ba mwü é auinabéaa kèe tâjè, na jè tapacîri goro cèikî.

19-20 Ê auwâari kâjè bèepwiri, âna é pwacèwii é pàiri jinu na gòò, na é cipa ba mwü é pwâranümajè. Â èrà bwàti na ére na dau pwicîri naa napwéretòotù. Ba wà Iésu, âna é jèe tàpiri é pé ciità maina na é târiwâri é ére bèepwiri†, â é mara pâbéaa kâjè, ba na é tò naawê, ba [na é pwi a-îpa popai nabibiü] kâjè [ma wà Pwiduée]. Ba nye wàè kaa na é jèe pwi a pwa *ârapwaailò maina kâjè, na é pwacèwii ukai Melkisédek biu§. Â ée mwa wârapwiri wà Iésu dàra gòiri awé.

7

Melkisédek âna é ânuu Iésu Kériso

Wàilàapà Melkisédek?

1 Napwa naa goo wà Melkisédek, âna é pwi ukai naa na ville Salem, na pàara biu. É pwi a pwa *ârapwaailò kà Pwiduée kâjè —pwi Pwiduée, na é dau imaina awé. Â wà Melkisédek, âna ipitiru ma wà *Abéraama [pwi jooorojè] na é wâjué me còwâ géé na auijaa wà Abéraama. Ba é piétò jii pàra ukai na rà wâru. Ûna ipitiru, â é *pwényunyuâariê wà Melkisédek. 2 Â wà Abéraama, âna é naa tée é âraimeai géé goro é pwina é tòpi naa na pai paa kèe*.

[Guwà naa nümawà cai naa goo] é nee Melkisédek. Ba é pai ina wèe, âna 'pwi ukai na é *tàrù'. Â é pai ina wàra napô Salem, âna 'pinaanapô'. Êkaa na é pwi ukai kâra pinaanapô mwara. 3 [Càcaa wâru pâ popai gooé naa na *Tii Pwicîri. Ba]:

Càcaa ina tâjè
cè du nyaa ma caa kèe,
ma cè tèpa joooroé.

6:18 Nombres 23.19 6:19-20 Lévitique 16.2-3 † 6:19-20 3e phrase—Ûna é wârapwiri wà Iésu, â é ipwacèwii pwi apwa ârapwaailò maina naa na Wâra pwapwicîri kà tèpa Juif, na é tòpò naawê é ârapwaailò bépwanauri pâ èpà kâra Ba. § 6:19-20 É pwacèwii ukai Melkisédek biu—Còo naporomee 7. 7:1 Genèse 14.17-20 * 7:2 Ê pwina é tòpi naa na pai paa kèe—Grec: Caapwi ére géé goro 10 (la dîme), géé goro é butin. Butin—Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Ârapaa (ère paa).

Â càcaa tâmogòo
 cè pai pitèpaé,
 ma cè pai bà kêe.
 É pwi ucina goo
 Pwina naî Pwiduée.
 É pwi a pwa ârapwaaïlò
 dâra gòiri awé.

4 Guwà jèe còo cai ê pai maina kâ pwini Melkisédék! Ba wà Abéraama, âna é pwi jojooorjè na dau pwamuru naa gooé. Êco na é nye tòpò na ara Melkisédék ê âraimeai kêe, âna caapwi ére gée goo ê 10 gée na ê pwina é tòpi naa na pai paa kêe. ⁵ Â wàépwi pwi jéuê na é pitûari wà *Moosé naa na ê Naèa kêe, ba na o mwato kâ tèpa pwa ârapwaaïlò. Ê naèa bèépwi, âna kâjè, tèpa gòobàra Abéraama. Â ê pwina jè naa, âna jè naa tà tèpa jènerèjè mwara, wà tèpa a pwa ârapwaaïlò kâjè gée na wâao kâ Lévi†.

⁶⁻⁷ Â napwa naa goo wà Melkisédék, âna câe caa pwi âboro gée na wâao kâ Lévi. Êco na é nye tòpi jii wà Abéraama, caapwi ére gée goo ê 10.

Jèpwi mwara: Wà Abéraama, âna [é pwi âboro imaina, ba] ia é *ipwataâboro tée wà Pwiduée‡. Â jè tâmogòori pâ, wà pwi âboro imaina, âna é pwényunyuâari wà pwi âboro kîri. Êco na [jè pûra pâ] nye wà Melkisédék, na ia é pwényunyuâari wà Abéraama.

⁸⁻⁹ Jèpwi mwara: Napwa naa goo wà tèpa pwa ârapwaaïlò kâjè—wà tèpa gòobàra Lévi—âna rà tòpi é âraimeai na wàrapwiri. Êco na rà tèpa âboro, na rà o nye capai bà pwacèwiijè. Napwa wà Melkisédék, âna ina gooé pâ, pwi âboro na é nye tà wâro awé.

Ûna é naa tà Melkisédék i âraimeai kêe wà Abéraama, âna pwacèwii na rà cau wàrapwiri tée, wà diri tèpa gòobàra Lévi§. [Ba wà Abéraama, âna é pwi jojooorà diri.] ¹⁰ Ba wiâna wà Lévi [pwi caa kâra] âna càcaa pâji pitèpaé, âna pwacèwii na é tâa na é naii pwi jojoooré Abéraama, na ia é naa i âraimeai kêe tà wà Melkisédék.

Tòotéri pai pwa ârapwaaïlò béaa

7:5 Nombres 18.21 † **7:5** Popai tà tèpa cèikî na rà tèpa Juif mwara. Grec: Wiâra é Naèa, âna pwa tàrù kâ tèpa naî Lévi, ma rà tèpa pwa ârapwaaïlò mwara, ma rà tòpi caapwi ére gée goro é 10, gée goo é pwina tâa tà tèpa âboro kâra Ba Isaraéla, pai ina wèe pâ, tèpa jènererà. Êco na, wàilà mwara, âna rà tèpa gòobàra Abéraama.

‡ **7:6-7** Ba ia é ipwataâboro tée wà Pwiduée—Na ia é tòpi é auinabéaa (promesse) kâ Pwiduée. § **7:8-9** Pwacèwii na rà cau wàrapwiri tée, wà diri tèpa gòobàra Lévi—Grec: Wà Lévi na é naa tée.

11 [Jè tàpo còo cai] ê pai pwa ârapwaaailò. [Ba jè tâmogòori pâ] nye êkaa é pwi pàara é Naèà [kà Moosé]. Â nye wà [*Arona, ma] wà tàpé géé na wâao kà Lévi na rà tèpa pwa ârapwaaailò kâjè. Êco na jè còo pâ, ê pai pwa ârapwaaailò bèepwiri, âna jèe câé mu caa pacoo bwàti é câbawâdé kà Pwiduée*. Ba wiàna wàrapwiri, â [wà Pwiduée, âna] pwiri câé caa panuâ medarijè pwi jè a pwa ârapwaaailò maina, na ité jìrà, â na é pwacèwii wà Melkisédek. 12 Â wiàna é tèepaa wà pwi jè a pwa ârapwaaailò maina na bwaa âmuê é pai pwa ârapwaaailò kêe, â wâdé na tòotéri mwara é naèà. 13-14 Guwà còo bwàti, pâ, na go gére patùrawà [goo wà Melkisédek, âna] go pwa ucina goo wà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso, na é té géé goo é wâao kà *Juda, â càcaa wâao kà Lévi. Â nye ticè âboro géé na wâao kêe, na é mu pwi a pwa ârapwaaailò. Ba ticè tàrù kàra ma rà wàrapwiri, naa na Naèà kà Moosé.

É piwéna wà Iésu Kériso

15 Guwà jèe còo pâ, wà pwi a pwa ârapwaaailò kâjè, [wà Iésu Kériso] âna é ité [jii pàra tèpa pwa ârapwaaailò wiàra é Naèà kà Moosé]. Â guwà mwa bàra tâmogòori, wiàna jè ina pâ, é nye pwacèwii Melkisédek. 16 Ba càcaa pacimaê, géé goo cè pai té kêe géé na cè jè wâao†. Â nye géé goo co é pàtàmara é wâro kêe, na o dâra gòiri awé. 17 Ba jè jèe còo pâ jèe wii naa na Tii Pwicîri gooe pâ:

*Gà pwi a pwa ârapwaaailò
dâra gòiri awé.
Ipaiwà wâgàu
ma Melkisédek.*

Psaume 110.4

18 Wàèpwiri na nama tiàu é Naèà kà Moosé [naa goojè]. Ba ticè nii kàra é Naèà, ma é pacoo [é câbawâdé kà Pwiduée]. 19 Ba càcaa pâri ma é nama jè tâbawêe [ma tàrù na ara Pwiduée]. Â nabà, âna é naa tâjè é naigé pâ naa jaaé, na dau wâdé jii é naèà, [goro é *auipwataâboro kêe tâjè na bwaa âmuê]‡. Â jè tapacîri goro cèikî [é pai coo wèe].

É tâa dâra gòiri awé

* 7:11 Jèe câé mu caa pacoo...é câbawâdé kà Pwiduée. Grec: Câé caa pame pai tâbawêe {kâjè}. 7:13-14 Ésaïe 11.1; Mataio 2.6; Auinapàpari 5.5 † 7:16 Géé goo cè pai té kêe... Grec: Majoroé cè jè naèà na é me géé goo é naiiri âboro. Pwiri pai ina wèe mwara pâ, géé goo pâ naèà kà tèpa âboro, é, géé goo é pwina jè còo goro du âraporomeejè. 7:19 Hébéru 9.9 ‡ 7:19 Goro é auipwataâboro kêe tâjè... É pa popai bèepwiri, âna rà me géé na nee tii 22.

20-21 Jèpwi mwara: Ûna é pitòrigari Kériso wà Pwiduée, â é ipwataâboro pâ, na ée mwa pwi a pwa ârapwaailò kêe dàra gòiri awé. Â câé mu caa wàrapwiri naa goo pàra tèpa pwa ârapwaailò. Ba wàéni é pwina é ina:

*É jèe ipwataâboro
wà Pwi Ukai.*

É jèe ina tâgà:

“Gà pwi a pwa ârapwaailò

dàra gòiri awé!”

O câé mwa caa

pitòtéri còwâ

autòpò kêe.

Psaume 110.4

22 Gée goo kaa pwiri, â wà Iésu, âna é jèe pwi câmu[§] kâra auipwataâboro na é pwa tâjè wà Pwiduée, êna é dau wâdé jii é naèà.

23 Jèpwi mwara, âna wà [Iésu, âna é piwéna jii] tèpa pwa ârapwaailò béaa. [Ba wàé, âna é nye caapwi co, â wàilà] âna rà nye dau wâru. Ba wiàna é bà wà pwi jèpwi, â é tòotérié wà pwi a pwicò kêe. 24 Â o nye ticè âboro cèna o tòotéri wà Iésu, ba é nye tâa dàra gòiri awé. 25 Â, na wàrapwiri, â pâri ma é pa-udò tàpé na rà medari Pwiduée naa na nee, [ma naa tàra ê wâro jaaé] dàra gòiri. Ba é *wâro dàra gòiri awé wà Iésu, â é nye tà ciburà pwapwicîri ba kàra.

É pwicîri ma tâbawêe

26 Nye ticè cè jè âboro cèna pâriê ma é pwi a pwa ârapwaailò maina kâjè, [ma pwi a-ipa popai kâjè na ara wà Pwiduée] wàco Iésu. Ba é pwicîri, â nye ticè èpà gooé, â wâdé tà Pwiduée wàé. Â wà Pwiduée, âna é jèe nama é pitâiti jii tàpé na rà pwa na èpà. Ba é jèe dàgòtùé, naa na ére na wâdòiti kâra *napwéretòotù [ba na o dau pwamainâé].

27 Wà Iésu, âna câé caa pwacèwii pàra tèpa pwa ârapwaailò, na rà pwa ârapwaailò diri pâ tòotù, târa pâ èpà kàra còwâ, bau é pâ èpà kàra é Ba. Ba é nye wacaapwi pwa ârapwaailò dàra gòiri awé, na ia é pipanuâé, ma bà [naa goro *satauro].

28 Wà tèpa pwa ârapwaailò na pacimarà goro é Naèà kà Moosé, âna rà tèpa âboro na ticè nii kàra [pwacèwiijè]. Â wà Pwiduée, âna [é tòotéri é Naèà] goro é auipwataâboro kêe. Â é

7:20-21 Hébéru 5.6 7:22 Hébéru 8.6, 12.24 § 7:22 Wà Iésu, âna é jèe pwi câmu—Ba gée gooé, â jè tâmogòori pâ wà Pwiduée, âna ée mwa pacoo é auipwataâboro kêe. 7:25 Roma 8.34 7:27 Hébéru 5.3

pacima Pwina naîê, na é tâbawêe, [ba na é jèe nye pacoò diri] dàra gòiri awé.

8

É pwi a pwa ârapwaaílò maina kâjè wà Iésu Kériso

¹ Wàeni ère ê pwina go ina: Pwa pwi a pwa ârapwaaílò maina kâjè, naa napwéretòotù, [ma pwi a-ipa popai kâjè] na ara wà Pwiduée. Â wà Pwiduée, na é dau pwényuâa ma dau pwa pàtamee, âna é nama é tâaboo naa gòro âji îê [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru]. ² Â é ère na dau pwicîri, na é tâa wê, âna nye âji wâ târa pwapwicîri. Ba muru pacima kà Pwiduée, â càcaa muru pwa kâra âboro*.

³⁻⁴ Pwa ê âraimeai na é tòpò, ba wàépwiri wakè kà tèpa pwa ârapwaaílò naaniboo gòropuu. Â wiàna é bwaa tàgére tâa ni gòropuu wà Kériso, â pwiri càcaa pâri ma é pwi a pwa ârapwaaílò. Ba pwa pàra tàpé, ni gòropuu, na rà tèpa pwa ârapwaaílò wiâra ê *Naèà kà Moosé. Â wakè kâra, âna na rà pwa ârapwaaílò ma tòpò pâ âraimeai. ⁵ Êco na, diri ê pâ pwiibà, âna nye po câmu kâra ma ânuuru ê âji wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù. Ba, na ia é pipwabwàtié wà Moosé, ba na é pacima é wâra pwapwicîri pwa goro imwaano, âna é pitûâri tée wà Pwiduée pâ: *Gà o pwa diri ê pâ muru, wiâra ê câmu na go jèe paari tâgà, naanidò gòrojaa.* Exode 25.40

⁶ Ba wakè bèepwiri na ia é naa tà Kériso wà Pwiduée, âna nye dau piwéna awé, [jii ê pai pwa ârapwaaílò wiâra ê Naèà kà Moosé]. Ba wà Kériso, âna é pwi a pame tâjè ê *auipwataâboro [na bwaa âmué, na é pwa tâjè wà Pwiduée]. Â é auipwataâboro bèepwiri, âna nye dau pwényuâa kaa jii ê Naèà. Â ée mwa pame tâjè pâ aupwényunyûâari na dau wâdé awé.

Auipwataâboro na bwaa âmué

⁷ [Biu, âna wà Pwiduée, âna é *ipwataâboro târa ê Ba kêe *Isaraéla, goro ê Naèà kà Moosé.] Â wiàna é auipwataâboro bèepwiri, âna é jèe pacoò é auniimiri kà Pwiduée, â pwiri cáe caa tòpò còwâ cè béârailu wèè†. ⁸ Êco na [càcaa tâbawêe é auipwataâboro béaa, ba] é pinabaèpà ê Ba kêe wà Pwiduée, na é ina pâ:

*O tèepaa é pàara,
na o bwaa âmué.*

* **8:2** Grec: É pwi ênawéna kà tèpa muru na pwicîri bau é wâra pwapwicîri pwa goro imwaano, na é pacima wà Pwiduée, â càcaa âboro. **8:5** Exode 25.40;

Kolosé 2.17; Hébéru 9.23 **8:6** Hébéru 7.22 † **8:7** Grec: Wiàna wâdé bwàti i auipwataâboro béaa, â pwiri càcaa pâri ma mudàra còwâ cè jèpwi. **8:8** Jérémie 31.31-34

Bà mwa pitêrebà
 bau wâao Isaraéla
 ma wâao *Juda.
 Bà mwa tòpò côwâ
 cè auipwataâboro
 na bwaa âmuê.
⁹ Ia bà ipwataâboro
 ma tèpa caa kàra.
 Ia go pacòobèrà
 géé napô *Aigupito.
 [Go poparà còobé,
 ba na rà udò.]
 Bà tâaboo naima,
 na pwi tòotù-bà,
 â bà ipwataâboro.
 Â càra caa pitêre dâra.
 Rà ipwanauri é popai.
 Â go naa càuo tàra.
 Go panuârà pâ jiio!
 Â o càcaa ipaiwà
¹⁰ é auipwataâboro
 na bwaa âmuê,
 na bu mwa pwa,
 wàibu ma Isaraéla,
 tèpa âboro kôo.
 Go mwa tòpò naèè kôo
 naa nanaarà.
 Go mwa wii popai kôo
 naa na pwâranümarà.
 Â go mwa Pwiduée kàra,
 â o mwa wàilà pwi Ba kôo.
 [Wâépwiri kaa
 auipwataâboro
 na bu mwa pwa.]
¹¹ Rà o cau tâmogòorio
 diri pâ âboro;
 O càcaa pâri
 ma rà pacâmuri
 pwi béerà gooò.
 O ticè na é pamogòori
 pwi jènereé
 ba na é côoinaô.
 [Ba go o mwa wâjaarà.]
 Rà o mwa tâa jaao
 wà tàpé na rà kîri.
 Rà o mwa medario

wà tàpé na rà maina.

¹² Go o mwa tipirà

jii ê pâ tojii kàra.

Go o mwa pwanaurirà

goro ê pâ èpà kàra.

O câgo mwa caa niimiri

ê pâ càrara na èpà.

Jérémie 31.31–34

[Wàèpwiri ê auipwataâboro, na é pwa ba kâjè wà Pwидуée.]

¹³ Ûna é ina gooé pâ, pwi muru na bwaa âmuê, âna pai ina wèè pâ, jèè dòroé ê auipwataâboro béaa. Ba jèè muru na jèè gòiri, â o jèè tiàué awé.

9

Càcaa pâri pâ ârapwaailò béaa târa ma pwanauri pâ èpà

Pai pwa goo du êre pwicîri

¹ Ê *auipwataâboro béaa, [âna wii naa na *Naèà kà Moosé]. Â wâna pwi naèà-bà, âna pitûâri tà tèpa âboro ê pai pwapwicîri kàra, ma é ére pwicîri kàra, naani gòropuu.

²⁻³ Ba rà pwabwàti é wâ imwaano, ba naa wâra pwapwicîri. Â ârailu du naditârawâ na—‘ê ére na pwicîri’, ma ‘ê ére na dau pwicîri’. Â é pwi naditârawâ bèepwiri, âna târiwâri goro pé ciità. Â wâna i ére na pwicîri, âna pwa é taapà, bau é wâra ânye, bau é poloa na naa tà Pwидуée. ⁴ Â pwa i béreca* na târamiri goro mwani mii, âna rà mu cîri naawê é *encens* [pâ dà na úrea]. Wâna ére na dau pwicîri, âna pwa mwara i wâra pipwataâboro, na pwa goro mwani mii. Â wâna i wâra pipwataâboro, âna pwa [âracié muru na dau pwicîri]:

I noo kâra poloa *manne*† [géè napwéretòotù] wâna jè pé wârado goro mwani mii;

I tâjò kà *Arona‡, na ia é mu;

I du atù na wii naa gò i 10 Naèà kâra auipwataâboro béaa.

9:1 Exode 25.23–40, 26.1–30

9:2-3 Exode 26.31–33

9:4 Exode 16.33,

25.10–16, 30.1–6; Nombres 17.23–26; Deutéronome 10.3–5 * **9:4** Béreca—Ére na cîri é encens naawê, ba na âraimeai tà Pwидуée. (Còo Luka 1.10.) Jè pûra na Exode naporomee 30 pâ, i béreca, âna é tâa na ére na pwicîri. Êco na é ina wà pwina é wii tii tà tèpa Héberu pâ é tâa târa i ére na dau pwicîri. Ba é wakè kâra béreca, âna pâra naa goo é wakè na pwa naa na ére na dau pwicîri. † **9:4** Manne—Wà Pwидуée, âna é pa-ija é Ba kèe Isaraéla naa namaré goro manne, pé utimuru me géè napwéretòotù, na pwacèwii é nyi nara mwünyaté. ‡ **9:4** Tâjò kà Arona—Wà Pwидуée, âna é nama é pa tâjò kèe wà Arona, ba na é pwa pâ wakè goro pàtâma Pwiduée. (Còo Exode naporomee 30.)

5-6 Napwa naa goo i târa i wâra pipwataâboro, âna wê kaa na ia rà mu *upwaa goro ê domii kêra macii, târa pwanauri pâ èpà kêra ê Ba. Â ru tâdòiti kêra i têe, i du ârailu ânuuru *angela[§] [na pwa goro mwani mii]. Ba ru câmu kêra pai tâa kâ Pwiduée, naa na pai muugère kêe. Â ê itooru, âna cajipi i têe.

Wakè kà pwi a pwa ârapwaaailò

Wàépwiri pai pwa goo pâ muru, naa na *wâra pwapwicîri pwa goro imwaano. Dau wâru pàra popai mwara, na pâri ma jè ina naa goo diri ê pâ pwiibà, êco na wâdé na jè paé.

Napwa naa goo tèpa pwa *âra-pwaaailò, âna rà mu tò naa na ére pwicîri, na diri pâ tòotù, ba na rà pwa ê wakè kêra. ⁷ Â wàco pwi a pwa ârapwaaailò maina, âna pwa târù kêe, ma é tò naa na béârailu kêra ére wâ, [i ére na dau pwicîri]. Â é wacaapwi too naawê, naa na caapwi naja. Â é pame ê domii kêra macii, na é tòpò, ba na âraimeai tà Pwiduée. Ê domii bèépwiri, âna ârapwaaailò bépwanauri pâ èpà—pâ èpà kêe, bau diri pâ èpà na rà pwa wà tèpa jènerèê, naa na pai càcaa tâmogòori kêra.

⁸ [Édiri pâ pwiibà, âna nye po târa ipwacèwii tâjè.] Ba é Nyuâaê Pwicîri, âna ée mwa paari tâjè é pai ina wèe. Wàéni: Càcaa pâri ma jè tò naa na ére na dau pwicîri [wânidò napwéretòotù] géé goro ê pai pwa ârapwaaailò, naa na wâ imwaano [naani gòropuu]*.

⁹ Ba jè côo pâ, na pwi pàara nabà, âna wâru pâ uràpâra ma ârapwaaailò, na rà naa tà Pwiduée wà tèpa âboro. Êco na càcaa pâri diri pâ pwiibà, ma nama *târù ê pwâranümarà na araé†. ¹⁰ Ba é pwapwicîri bèépwiri bau diri pâ naèà kêe, goro utimuru, ma wâdo, ma pai *pinuwarà, âna muru târa naiijè tèpa âboro. [Â càcaa pâri ma é tigée goro ê pwâranümarà âboro.] Â é pâra co tiagoro na é tòpò ê âji pai pwa wèe wà Pwiduée.

Tâbawêe ârapwaaailò kà Kériso

¹¹ Napwa naa goo wà Kériso, âna é jèe pwi a pwa ârapwaaailò maina kâjè, na é pame tâjè diri pâ aupwényunyuâari na jè tàgère wârori‡. É jèe tòme naa na wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù[§], na é piwéna ma tâbawêe. Ba càcaa pwa goro na-araraîri âboro, â càcaa muru géé na gòropuu bèeni. ¹² Â é

9:5-6 Exode 25.18–22; Ézékiel 10.12–15 **9:5-6** Nombres 18.2–6 **§ 9:5-6** Angela—Grec: Chérubin. (Còo Exode naporomee 25, ma Ézékiel naporomee 10.)

9:7 Lévitique 16.2–34 * **9:8** Géé goro é pai pwa ârapwaaailò, naa na wâ imwaano... Grec: Na é bwaa tâa é wâ imwaano. Ucina goro pai pwapwicîri kâ tèpa Juif.

9:9 Hébéru 10.1–2 † **9:9** Târù ê pwâranümarà na araé—Grec: Tâbawêe é pwâratûra-nigée-goorà (conscience). ‡ **9:11** Na jè tàgère wârori—é, Na jè o mwa wârori.

§ 9:11 Na wânidò napwéretòotù—Grec: Na pwa goro imwaano.

wacaapwi tò dâra gòiri naa na ére na dau pwicîri. Â é pame ê domii naawê, [ba na ârapwaailò bépwanauri pâ èpà]. Êco na càcaa domii kêra nani ma paaci, â nye ê âji domii kêe [na joro na ia é pipanuê, ba na é pwi ârapwaailò]. Â, na wàrapwiri, â é tipî tèpa âboro jii pâ èpà kâra, dâra gòiri awé.

¹³ Wiâra pâ naèà kêra pwapwicîri béaa, [â wâru pâ muru] na rà ‘miiri’ goo wà tèpa âboro. Â wâru pâ ârapwaailò ma pwâra pwapwicîri târa ma cèitiri èpà kâra. Â rà mu *piupwaarà goro ê domii kêra nani, ma ê domii kêra paaci, ma ê dâuru nari paaci ilâri na jèe tòo naa na ânye*.

¹⁴ Êco na ê domii kâ Kériso, âna dau pwa pàtâmee awé kaa jii pwiri! Ba é cèitiri èpà géee na é pwâranümajè dâra gòiri awé†! Â é tipijè jii ê pâ tûâ na èpà na rà popajè dâra é pwâra bà! Ba é jèe pipanuê wà Kériso, ba na é pwi ârapwaailò na tâbawêe, na ticè tòri ma èpà gooé. Â géee goo kaa pwiri, â o ticè na ée mwa caa pitôtijèe goo ê *pwâratûra-nigèe-goojè. Â pâri ma jèe coo ara wà Pwiduée, wà pwi a-ipawârojè‡, ba na jèe pwamainâe ma piênawéna kêe.

¹⁵ Ê pai bà kâ Kériso, âna é tipijè jii ê pâ èpà na jèe pwa, na jèe wâro na aranara é auipwataâboro béaa. Â é tòpò é auipwataâboro na bwaa âmuê. Â wà diri tàpé na é jèe todâra wà Pwiduée, âna rà o cau tòpi diri pâ aupwényunyuâri na ia é mara ina béaa. Â o tâa târa pâ aupwényunyuâri bèepwiri dâra gòiri awé.

Auipwataâboro goro domii

¹⁶⁻¹⁷ Napwa naa goo [ê jèe auipwataâboro, âna é pwacèwii] ê tii na é wii wà pwi âboro béaa kêra pai bà kêe. Ba é wii pâ nee diri tàpé na rà o tòpi ê pâ wâdé kêe§. Êco na bwaa câe caa pâji coo ê tii bèepwiri, wiâna bwaa câe caa pâji bà wà pwi a wii wèe. [Â nye ticè âboro na tòpi êkêe géee goo pâ wâdé kêe.] ¹⁸ Â ipaiwà naa goo ê auipwataâboro béaa. Ba tòpò co goro pai joro wàra é domii [kâra é macii na tètâmwereê].

¹⁹ Ba ûna é jèe inapâpari diri pâ naèà târa é Ba wà Moosé, â é popa domii kêra pâ nari paaci ma nani, na biinaimari bau é jawé. Â é naaboo naa na ê na ûdòro upwâra *hysope* na pii goro wàramutô na mii. Â é upwaa i Tii goro Naèà. Â é wàrapwiri

9:13 Lévitique 16.15–16; Nombres 19.9,17–19; Héberu 10.4 * **9:13** Grec: ...{Rà popa} é domii kêra pâ nani ma paaci, bau é dâuru nari paaci ilâri, ba na rà piupwaa tàpé na rà ‘miiri’, ba na...rà cèitiri èpà kâra naiiri âboro... **9:14** 1 Pétèru 1.18–19 † **9:14** Ê pwâranümajè dâra gòiri awé—é, Goo é Nyuâê Pwicîri na é tâa dâra gòiri awé. Grec: Goro é nyuâa na é dâra gòiri awé. ‡ **9:14** Pwi a-ipawârojè—é, Na é wâro. (Wà Pwiduée na é wâro.) § **9:16-17** Tii na é wii...na rà o tòpi ê pâ wâdé kêe—Testament. **9:19** Exode 24.6–8

naa gò pâ âboro diri. Â é inapàpari tàra pâ: ²⁰ *Wàéni é domii bépaâjupâra* é auipwataâboro, na é pwa wà Pwидуée ba kàwà, â wâdé na guwà pâra naa goo.* Exode 24.8 ²¹ Â é upwaa goro domii i wâra pwapwicîri pwa goro imwaano, ma édiri pâ muru pwicîri na tâa na.

²² Êkaa na, wiâra é Naèà, â nye éco é domii na pâri ma é nama wâdé† pâ muru na ara Pwидуée. Â rà pwâco é pâ muru [naa na Naèà] na càcaa wàrapwiri. Â nye ticè pai pwanauri wâra pâ èpà, wiàna càcaa joro é domii.

É paarijè tà Pwидуée

²³ Jè jèe còo pâ, é wâra pwapwicîri pwa goro imwaano, bau é pwina tâa na, âna wâdé na ara Pwидуée. Ba wâdé goro é domii kâra pâ macii. Êco na pâ muru bèepwiri, âna nye po câmu kâra co é pâ muru na piwéna, na wânidò napwéretòotù. Â târa pâ pwi bèepwiri, âna o wâdé co é ârapwailò na dau piwéna. [Ba càcaa pâri é domii kâra pâ macii ma câtùra é èpà.]

²⁴ Wà Kériso, âna é tò naa na é wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù, ba na é ipaarijè tà Pwiduée. Â câé caa wàrapwiri naa na i wâra pwapwicîri naani gòropuu, na pwa goro nararairi âboro. Ba é pwi wâra pwapwicîri-bà, âna nye po câmu kâra é pwi âji êkêe [na wânidò napwéretòotù].

²⁵ Â jèpwi mwara, âna é ârapwailò na é pame wà Kériso, âna é domii kêe wàé, [â càcaa domii kâra macii].

[Â jèpwi mwara, âna] câé caa pwa wâru pwa ârapwailò, pwacèwii pwi a pwa ârapwailò maina naani gòropuu na é ciburà pwa na diri pâ naja. ²⁶ Ba wiàna wàrapwiri, â pwiri gére pwa wâru aré [ma bà] tapoo géé na autapoo goro é gòropuu. Bwa! É jèe nye wacaapwi tèepaa, na pwi pàara, béaa kâra pwâadàra gòropuu. Â é ipanuâê, ba na é pwa ârapwailò gooe còwâ. Â é jèe nama tiâu é èpà goro é pai bà kêe.

²⁷ Napwa naa goo wà tèpa âboro, âna rà nye wacaapwi bà co. Â géé na càué, â ée mwa pitèira wà Pwiduée. ²⁸ Â wà Kériso mwara, âna é jèe nye wacaapwi bà, târa pwanauri é pâ èpà kà tèpa âboro diri. Â wiàna ée mwa wâjué me còwâ, â o càcaa târa ma é tipijè còwâ jii pâ èpà. Ée mwa jèu wâjué me, ba na é paudòjè, wàijè na jè tapacîe naa na pidàpwicâari. [Â é *âji wâro na é naa tâjè, âna o dàra gòiri awé.]

* **9:20** Bépaâjupâra—En attestation, ce qui confirme. **9:21** Lévitique 8.15,19

9:22 Lévitique 17.11 † **9:22** Nama wâdé—Grec: Cètiri èpà (purifier). **9:23** Hébéru 8.5, 10.1 **9:26** Hébéru 10.10

10

É wacaapwi pwa ârapwaaïlò Kériso

¹ [Go jèe paari tàwà pâ]: Napwa naa goo ê *Naèà kà Moosé, âna é po ânuuru co ê pâ aupwényunyuâari na rà mwa tèepaa me géé na càùé*. Â càcaa âji ânuuru pâ pwi bèepwiri. Ba ê Naèà, âna é tacoo goo wà pwi a pwa ârapwaaïlò maina pâ, na é wacaapwi pwa *ârapwaaïlò, na caapwi naja. Â ipaiwà na diri pâ naja, [géé na biu, â dàra gòiri].

Èco na, diri pâ ârapwaaïlò bèepwiri, na rà dau wâru awé, âna càcaa pâri ma rà nama rà *tàrù ma tâbawêe na ara Pwiduée, ² ma cèitiri pâ èpà kàra. Ba wiàna pâri, â pwiri câé caa pitòtirà ê *pwâratùra-nigée-goorà. Â pwiri o càra mwa caa pwa ârapwaaïlò còwâ. ³ Bwa, ê ârapwaaïlò na rà naa diri pâ naja, âna rà nye tà ciburà taniimiri tàra còwâ ê pâ èpà kàra, [na nye tà ciburà wâgoorà]. ⁴ Ba jèe nye po dau pwacoé ma cèitiri ê pâ èpà kàra pâ âboro, goro ê domii kàra paaci ma nani paa.

⁵⁻⁶ Wàèpwiri ê majoro ê pâ popai bèeni na ia é ina tà Pwiduée wà Kériso, na ia é tèepaa me naani gòropuu:

*Nye càcaa nūmagà
goo ârapwaaïlò
bépwanauri pâ tojii.
Câgà caa tòpi
macii na cîri
bétipi pâ èpà.
Càcaa wâdé tâgà
pâ âraimeai.
Gà naa tōo co
ê naiiri âboro
bépiênawéna'gà.
⁷ Â go ina tâgà:
“Wâgo-ni aragà.
Go mwa pwa wakè'gà;
go mwa pacoo co
ê câbawâdé'gà.”
Ba nye wàrapwiri
ê auina goodò
naa na i Tii'gà.*

Psaume 40.7–9

É tòpò âmu auipwataâboro

* **10:1** Na rà mwa tèepaa me géé na càùé—Wà Kériso, âna é jèe nye pame pâ aupwényunyuâari bèepwiri, géé na càùru ê pàara kàra ê Naèà kà Moosé. **10:4** Hébéru 9.13 **10:5-6** Psaume 40.7–9

⁸ Gà côo, é ina wà Kériso pâ, càcaa wâdé tà Pwiduée pâ ârapwaaïlò, ma âraimeai, ma pâ macii na cîri! Êco na nye êkaa Naèà, na é tacoo goojè, ba na jè naa diri pâ pwi bèepwiri!

⁹ Jèpwi, âna é ina tà Pwiduée wà Kériso pâ: *Wâgo-ni aragà; go o mwa pacoo co é câbawâdé'gà.* [Â gà côo, é pâ popai bèepwiri, âna rà paari tâjè pâ] é† nama tiâu diri é *auipwataâboro béaa; â é tòpò é auipwataâboro na bwaa âmuê. ¹⁰ Â wà Kériso, âna é jèe nye pwa kaa é câbawâdé kà Pwiduée, na é panuâ é naiié, ba na é pwi ârapwaaïlò na é caapwi co. Â é jèe tipijè jii é pâ èpà kâjè, â é nama jè tèpa âboro kà Pwiduée†.

¹¹ [Naa na auipwataâboro béaa, âna] rà coo goro é béreca wà tèpa pwa ârapwaaïlò, na diri pâ tòotù§. Â rà nye pwa wâru pwa ârapwaaïlò na ipaiwà. Êco na nye ticè ji caapwi ârapwaaïlò na rà pwa, na pâri ma tipijè jii é pâ èpà kâjè.

¹² Â napwa naa goo é ipwa ârapwaaïlò kà Kériso*, âna é nye wacaapwi pwa co. Â nye dau pwa pàtamee, târa ma pwanauri diri pâ èpà kâjè, dàra gòiri awé†. Â géé na càué, âna wà Pwiduée, âna é nama é tâaboo naa gòro âji îê, [ba na é pitûâ kâra diri pâ muru] dàra gòiri awé. ¹³ Â é tâa wê, tiagoro na ée mwa bàra còogai diri tàpé na rà pipaa dèe.

¹⁴ Nye goro é ârapwaaïlò kèe na caapwi co, na é nama rà tàrù ma tâbawêe na ara Pwiduée, diri tèpa âboro, na é jèe tipirà jii pâ èpà kàrà†.

Naèà na tòpò naa na pwâranümajè

¹⁵ É nye *paâjupâra pwiri tâjè é Nyuâaê Pwicîri, goro pâ popai bèeni [na é ina wà Pwiduée pâ]:

¹⁶ *Nye wàéni kaa
auipwataâboro
na bà o mwa pwa
[ma tèpa âboro kôo]
na pwi tòotù
na go jèe pacoo:*

† 10:9 É—Kériso, é, Pwiduée Caa. 10:10 Hébéru 9.12 † 10:10 2e phrase—Grec: Sanctifiés. Pai ina wèe mwara pâ, pâri ma jè coo araé ma pwa-mainaé ma piênawéna kèe. 10:11 Exode 29.38 § 10:11 Na diri pâ tòotù—Pâ ârapwaaïlò na rà pwa na diri pâ tòotù, âna rà itè jii é ârapwaaïlò na piwéna, na pwa co na caapwi tòotù kâra naja. (Còo nee tii 1.) Êco na cau ticè géé goorà na pwa pàtamee

ma é tipijè jii é pâ èpà kâjè. * 10:12 Ê ipwa ârapwaaïlò kà Kériso—Pwi ipwa ârapwaaïlò kèe bèepwiri, âna wàé còwâ, ba é ipanuâê, ba na é bà. (Còo Hébéru 9.28.)

† 10:12 Dàra gòiri awé—Ê pâ popai bèepwiri, âna pwiri gòobàra pâ popai târa ma pwanauri pâ èpà kâjè, é, pwiri gòobàra pâ popai tâaboo naa gòro âji îê. 10:13

Psaume 110.1 † 10:14 Na é jèe tipirà jii pâ èpà kàrà—é, Na é jèe nama rà tèpa âboro kà Pwiduée. Grec: Na jèe papwicîrirà. 10:16 Jérémie 31.33; Hébéru 8.10

*Go mwa tòpò naèà kôo
naa nanaarà.
Go mwa wii popai kôo
naa na pwâranûmarà.*

Jérémie 31.33

¹⁷ Â é ina mwara pâ:
*Go o mwa tipirà
jii pâ tojii kàra.
Go o mwa pwanaurirà
goro é pâ èpà kàra.
O câgo mwa caa niimiri
pâ cârarà na èpà.*

Jérémie 31.34

¹⁸ Â gà còo, wiàna jèe pwanauri pâ èpà kâjè, â o câ mwa caa pâri ma jè pwa còwâ cè jè ârapwaaillò.

câmu tà tèpa cèikî

(Naporomee 10.19–13.25)

Jè cipa ba mwü cèikî kâjè

¹⁹⁻²⁰ Ico tèpa béeò, jèe tàpiri tâjè, i ére na dau pwicîri [na wânidò *napwéretòotù] géé goro é pai joro wàra domii kà Iésu. Ba na ia é panuâ é naiié [ba na pwa ârapwaaillò goo] â é tàpiri é imwaano^S [bétâriwâri i ére na dau pwicîri]. Â o câjè caa piwâ na jè tòmè naawê! Ba nye êkaa pwi naigé na bwaa âmuê, târa cè wâro* [dàra gòiri awé naa jaa Pwiduée].

²¹ Wàépwiri, jèe pwa é pwi a pwa ârapwaaillò maina kâjè, na é pitûa naa na é pwârawâ kà Pwiduée. ²² Â é jèe cèitiri é èpà kâjè, ba na jè po pwéelaa, pwacèwii na nuwajè goro jawé na èaau†. Â o jèe nye ticè cè jè muru cèna o pitòtijè goo. Â géé goo kaa pwiri, âna mwa bàra wâdé na jè tòmè naa jaa Pwiduée, naa na pwâranûma na âjupâra, ma é cèikî na mwü.

²³ Wâdé na jè tâjùru ba mwü é cèikî kâjè, naa goo é pâ aupwényunyuâari na jè tapacîri [na me géé jaa wà Pwiduée].

10:17 Jérémie 31.34

10:19-20 Héberu 4.16

10:19-20 Mataio 27.51

^S **10:19-20** Na ia é panuâ é naiié...â é tàpiri é imwaano—Munaa ucina goro pai too kà pwi apwa ârapwaaillò kà tèpa Juif, naa na ére na dau pwicîri, ba na é tòpò é ârapwaaillò bépwanauri pâ èpà kâra é Ba. (Pwi ârapwaaillò kà Iésu, âna é naiié, wàè.) Pwiri ucina mwara goro é pé ciità maina na é wâra pwapwicîri wâ Iérusaléma na tûdârùé ûna é bà wà Iésu. (Còo Mataio 27.51.) Pwiri wà pwi awii tii bèeni, âna é ina pâ, é naii Iésu na taé, âna pwacèwii é ciità na tûdârùé. *

10:19-20 Dernière phrase—é, Â é wâro còwâ wà Kériso, â é jèe pâ nau pwi naigé kâjè. Grec: É tàpiri é naigé na bwaa âmuê, na wâro. **10:22** Lévitique 8.30; Ézékiel 36.25; Éféso 5.26

† **10:22** 1^r e phrase—Grec: Jèe cèitiri é tòri kâra pwâranûmajè, â jèe nuwa é naiijè goro jawé na èaau.

Ba é nye pwi a pacoo ê pwina é jèe mara ina béaa. ²⁴ Â wâdé na jè pitu tâjè ma ipagòjè naima, ba na o pimaina too ê pimeaaari kâjè, ma é pâ wakè kâjè na wâdé. ²⁵ Â jè cibwaa coo jii é pâ ipitiri kâjè pwacèwii pàra tàpé, â wâdé na jè tà ciburà ipagòjè. Â jè tà cimwü naa goo, ba jè tâmogòori pâ, o jèe tèepaa ê Tòotù [na ée mwa wâjué còwâ na wà Pwi Ukai].

Jè ipwacôoco!

²⁶ [Jè ipwacôojè, co tèpa béèò!] Ba wiàna jè nama gòo pûrujè, ba na jè tà ciburà pwa na èpà—wàijè na jè jèe tâmogòori bwàti é âjupâra—â o jèe nye ticè ârapwaaailò, cèna o pâri, târa ma pwanauri pâ èpà kâjè bèepwiri! ²⁷ Â nye ticè cèna jè o tòpi jii Pwiduée, éco é pai pitèijè kèe ma pai pwa wârimuru kâjè! Â é pwi bèepwiri, âna jè tapacîri, naa na pai wâgotâjè ma pwùkùru kâjè. Ba wà diri tàpé na rà cicara Pwiduée, âna ée nama tòrà naa na é na ânye na dau tòo!

²⁸ Napwa naa goo wà pwi âboro na câé caa pitère dàra é Naèà kà Moosé, âna pitèié ma tètâmwereê, wiàna pwa ârailu, é, âracié cè tèpa pitòtié. Â càra caa piwâ wà tèpa jènereê ma rà tètâmwereê.

²⁹ Â o dà cè wârimuru kà tàpé na rà còogai wà *Pwina naî Pwiduée goro pâ tûâ kàra? Ba ia, é jèe nama rà tèpa âboro kèe† goro é domii kèe—é domii na ia é jèe pacoo é auipwataâboro kà Pwiduée. Â wiàna rà nama piticèmururu naa goo, â o dà cè wârimuru kàra? Â wiàna rà piècaari é Nyuâaê Pwicîri, wà pwi a pame é *pimeaaari imudi kà Pwiduée, â o dà cè wârimuru kàra? [Go ina tâwà pâ]: O nye dau maina awé! ³⁰ Ba jè tâmogòori pâ, é jèe ina [wà Pwiduée] pâ:

*Nye wâgo co,
na go o mwa pitôowâri
[tà tàpé na rà pwa na èpà].
Â wâgo co,
na go nye jèpa naa tàra
pumara é tûâ kàra.*

Deutéronome 32.35

Â jèe wii mwara pâ:
*Ée mwa nye tèi é Ba kèe
wà Pwi Ukai.*

Deutéronome 32.36

10:25 Hébéru 3.13 **10:26** Hébéru 6.4–8 **10:27** Ésaïe 26.11 **10:28**
Deutéronome 17.6, 19.15 **10:29** Exode 24.8 † **10:29** É jèe nama rà tèpa âboro
kèe—Grec: Papwicîrirà. **10:30** Deutéronome 32.25–36

³¹ Â o po dau pwaée kâjè, wiàna wà Pwiduée na dau pwa pàtamee awé, âna é tâjùrujè, ba na é pwa wârimuru tâjè§!

Cipa ba mwü cèikî tia pwâadèrèè

³² Wâdé na guwà pitaniimiri pâ tòtù béaa. Ba gée na càuru pai tâmogòori kàwà é âjupâra goo wà Kériso*, â guwà pâmari pâ tacai ma pâ aré ma tòina na dau gòo. Êco na guwà pidâpwicâariwà naa goo, â guwà nye tà cimwü. ³³ Ba rà pitubaèpà tàwà, ma pitányiriwà na ara diri tèpa âboro. Â, na pàra pàara†, âna guwà pwadéi tàpé na tubaèpà tàra pwacèwiiwà.

³⁴ Ba ia guwà pitu tà tèpa [cèikî béewà na rà] pwa karapuu, â guwà picâri wiârà, naa na pai tâa na aré kàra. Â ia guwà pidâpwicâariwà, na ia pa jiiwà diri neemuruwà. Â ia guwà ipwàdéè, ba guwà nye tâmogòori pâ, jèè tâa tàwà é na atà *aamwari, [na é naa wà Pwiduée] na piwéna ma tà tâa awé!

³⁵ Â ni, âna guwà gòo, â guwà cibwaa nama oratàwà. Ba [wiàna guwà tà cipa ba mwü] é cèikî kàwà [naa goo wà Pwiduée] â o maina é câmawà! ³⁶ Â guwà tà pidâpwicâariwà mwara, ba na guwà o pwa é câbawâdéè kà Pwiduée. Ba wiàna wàrapwiri, â guwà o nye tòpi é aupwényunyuâari, na ia é mara ina pâ, na ée mwa naa tàwà. ³⁷ Ba o càcaa gòiri, [â é tèepaa me wà Pwi Ukai] pwacèwii auwii na ina pâ:

*Ée tàpo tèepaa
wà pwi a tèepaa me.
O câe caa ipwâ goo
pai piâpâparié.*

Habakuk 2.3

³⁸ [Â é ina mwara wà Pwiduée pâ]:

*Wà pwina é tà cèikî,
âna é *târù na arao.
Â o tâa tée é wâro.*

Habakuk 2.4

Êco na wà pwi âboro na é piwâ ma wâjué còwâ, âna èpà tà Pwiduée wàé. ³⁹ Â wà tàpé na rà naa càùrà naa goo wà Pwiduée, âna o tiàurà awé.

§ **10:31** Grec: Po dau pwaée kâjè wiàna jè tûu naa na-ararai wà Pwiduée na é wâro.

* **10:32** Pai tâmogòori kàwà é âjupâra goo wà Kériso—Grec: Pai papwéelaariwà.

† **10:33** Na pàra pàara—é, Ê ârapàarawà. Pwiri wà pàra tàpé gée goorà, âna tubaèpà tàra, â wà pàra tàpé, âna rà pwadéirà. **10:34** Mataio 6.20, 19.29 **10:37** Habakuk 2.3–4

Êco na wàijè, âna jè tà cèikî naa goo wà Pwiduée, â é pa-udòjè [ma naa tâjè ê *âji wâro jaaé].

11

Jè ipwacèwii cèikî kà tèpa Isaraéla biu

¹ Ê cèikî, âna dà cè pai ina wèè? Na jè cèikî, â jè tâmogòori ba mwü, naa na pwâranümajè, pâ, o nye tèepaa ê pwina wâdé na jè tapacîri. Ba é cèikî, âna é *paâjupâra târa pwâranümajè, pâ, é nye coo, é pwina bwaa câjè caa pâji côo goro du âraporomeejè. ²⁻³ Nye géé goro kaa é cèikî, na jè tâmogòori pâ wà Pwiduée, âna é tapoo diri pâ muru goro é popai kêe. Ba é tòpò è gòropuu bau ê napwéretòotù, ma êdiri pwina tâa na*. Êdiri pâ muru na jè côo, âna rà cau me géé goro pâ pwina câjè caa côo.

Na pàara biu, âna rà cèikî naa goo wà Pwiduée wà tèpa âboro imaina kà tèpa ijiao kâjè. Â nye géé goro kaa pwiri, na wâdé tée wàilà, â é inarà ba wâdé:

Abéla

⁴ Wà Abéla, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro kaa é cèikî kêe, na é pwa é *ârapwaaìlò na wâdé tà Pwiduée. Ba piwéna jii i pwi ia é naa wà pwi cièe, wà Kaina. Â é tòpié wà Pwiduée, â é nama é *tàrù wà Abéla na araé, géé goro é cèikî kêe. Â wiàna jèè gòiri é pai bà kà Abéla, â rà bwaa nye tà ciburà patùrajè é pâ pwiibà†.

Énoka

⁵ Wà Énoka, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â jèè wii naa na tii‡ pâ, é pwi âboro na wâdé tà Pwiduée wàè. Â nye géé goro kaa é cèikî kêe, na wà Pwiduée, âna é popaé too naa *napwéretòotù, na é bwaa wâro. Â càra mwa caa côoê côwâ, naani gòropuu.

⁶ Jè côo pâ, wiàna ticè cèikî kâjè, â o nye po dau pwacoé ma jè tèpa âboro na wâdé tà Pwiduée wàijè. Â wiàna [âji nümajè na] jè too naa jaaé, â wâdé na jè mara cèikî pâ, nye pwa cè Pwiduée! Â jèpwi, âna wâdé na jè cèikî pâ, é pwi a *pwényunyuâari wà tàpé na rà medarié, géé na âji pwâranümarà.

Noa

⁷ Jèpwi, âna wà Noa, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro kaa é cèikî kêe, na é jèè mara patùraé wà Pwiduée

11:1 2 Korénito 5.7 **11:2-3** Genèse 1.1; Psaume 33.6; Ioane 1.3 * **11:2-3** Ê gòropuu bau é napwéretòotù... Ê popai grec ni, âna pai ina wèè pâ, âge, monde, univers. **11:4** Genèse 4.3-10 † **11:4** Abéla; Kaina—Du naí Adamu, pwi apâbéaa kà tèpa âboro naani gòropuu. **11:5** Genèse 5.21-24 ‡ **11:5** Jèè wii naa na tii—é, Wà Pwiduée, âna é jèè paâjupâra naa gooé. **11:7** Genèse 6.13-22, 7.1; 1 Pétéru 3.20; 2 Pétéru 2.5

[goro i jèpé na maina na o mwa tèepaa]. Bwaa câé caa pâji còo i jèpé wà Noa, êco na é nye papwicîri wà Pwiduée, â é nye pitèrè dèe. Â é iti i wànga, â rà cau udò diri mara é tâa kêe. Â é cèikî kêe, âna paari tâjê [ê pai càcaa cèikî kâ] pàra tèpa âboro gòropuu, na jèe pitèirà, ma naa wârimuru tàra. Â wà Pwiduée, âna é nama é tàrù na araé wà Noa, ma naa tée é pâ aupwényunyuâari kêe. Cau coo diri pâ pwiibà, géé goro é cèikî kà Noa.

Abéraama

⁸ Wà *Abéraama, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro kaa é cèikî kêe, na é pitèrè dà wà Pwiduée na ia é todèe. Â é pâra jii é napô kêe, dàra é napô na ée mwa paari tée wà Pwiduée. Ba bwaa câé caa pâji tâmogòori wâna na é pâra naawê. ⁹ Ûna é tèepaa naa na pwi napô na é naa tée wà Pwiduée, â é wâro wê, goro cèikî, na wâ imwaano, ba é pwacèwii pwi pârame.

Â ru wàrapwiri mwara wà Isaaka, pwina naîê, ma wà Iakobo, pwi èrùé. Ba é *aupwataâboro na ia é pwa tà Abéraama wà Pwiduée, âna kà diri tèpa gòobèrèè mwara[§]. ¹⁰ Ba é pwi âji napô na é pitapacîri wà Abéraama, âna é napô na é bari wà Pwiduée wiâra câbawâdé kêe; napô na o tâa dàra gòiri awé.

¹¹ Wà Abéraama, ma wà tô wâdèe Sara, âna ru jèe du ijiao ma jii tamu. Â wà Sara, âna é tô ilàri na é mwari—ba càcaa pâri ma pwa èpo kêe. Êco na ru cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro kaa é cèikî kàru, na é pitâmari pwi nari èpo wà Sara*. ¹² Â rà pâ nau dau wâru awé, tèpa naneeâboro, na pitèparà géé gooé. Â rà jèe wâru pwacèwii pâ îricò nidò napwéretòotù, ma marawâ niboò bàrawià, na càcaa pâri ma jè pûra. [Ba pacoo, pwacèwii é auinabéaa kà Pwiduée.] Â guwà còo, rà cau me géé goo wà pwi caapwi âboro, na ia é jèe nye po dau ijiao!

¹³ Wà Abéraama, ma Isaaka ma Iakobo†, âna càra caa còo diri [ê pâ aupwényunyuâari na me géé goo] é auinabéaa kà Pwiduée, na rà bwaa wâro. Êco na rà nye cèikî taaci [pâ, o mwa nye coo na cè jè tòotù]. Â rà ipwâdéé, ba pwacèwii na rà còo géé iti é pai pacoo wèe. Ba rà nye cau inapàri diri pâ, rà po tèpa pârame co naa na pwi gòropuu bèeni.

11:8 Genèse 12.1–5 **11:9** Genèse 35.12 **§ 11:9** Dernière phrase—Grec: Ba rà tòpi ma wàé é auinabéaa. **11:11** Genèse 18.11–14, 21.2; Roma 4.19 * **11:11** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina é cèikî kà Sara, naa na pwi nee tii bèeni. Êco na pàra tàpé, âna rà ina Abéraama. Â pàra tàpé mwara, âna rà inaru. **11:12** Genèse 15.5, 22.17 **11:13** Genèse 23.4; 1 Chroniques 29.15; Psaume 39.13; 1 Pétèru 2.11
† **11:13** Abéraama ma Isaaka ma Iakobo—Grec: Wà diri tèpa âboro-bà. Êco na càcaa ina diri tèpa gòobàra Abéraama na rà dau wâru, na inarà naa na nee tii 12.

14 Â wà tàpé na rà wàrapwiri târa ê pai tûra kàra, âna tèpa âboro na rà tàgére pâra dâra jè napô, na o mwa âji napô kàra. 15 Â càra caa niimiri pwi jè napô na rà me géewê. Ba pwiri nye pâri ma rà wâjué còwâ naawê.

16 Ba rà niimiri ê napô na dau wâdé jii cè jè napô ni gòropuu. Ba napô na wânidò napwéretòotù, na é pwabwàti ba kàra wà Pwiduée. Â wàépwiri ê majoroé ma jè còo pâ, câé caa kamu goorà wà Pwiduée, na rà ina gooé pâ Pwiduée kàra.

17-18 [Jèpwi mwara naa goo] wà Abéraama: É dau cèikî naa goo wà Pwiduée. Â é ina tée wà Pwiduée pâ, o mwa dau wâru cè tèpa gòobèrèè, na o mwa pitèparà géé goo pwina naîê, wà Isaaka.

Genèse 21.12 Êco na, géé na càùé, â é tacai é cèikî kêe wà Pwiduée. Ba é tûâri tée pâ, na é pwa ârapwaaillò tée goo wà Isaaka. Â wà Abéraama, âna é [pipwabwàtié, ba na é] wàrapwiri. 19 Ba é cèikî pâ, pâri wà Pwiduée ma é pawâro còwâ tèpa bà. [Êco na é pacooé wà Pwiduée] â é naa Isaaka còwâ tà Abéraama. Â pwacèwii na é jèe wâro còwâ wà Isaaka†.

Isaaka

20 Wà Isaaka mwara, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro kaa ê cèikî kêe, na é pacidòri nyuâa [tupédu naîê]—wà Iakobo ma wà pwi cièe, Ésaü. Â é naa tàru ê aupwényunyûâri kêe, na o mwa coo na cè jè tòotù na bwaa wâ naigé.

Iakobo

21 Wàrapwiri mwara naa goo wà Iakobo. Ba é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â béaa kàra pai bà kêe, âna é dùuè naa gòro ê tâjò kêe, â é pwamaina Pwiduée. Â é pwényunyûâri [tupédu èrùè] du naî Ioséfa. Â nye géé goro kaa ê cèikî kêe, na é wàrapwiri.

Ioséfa

22 Wà Ioséfa, âna é cèikî pâ, o géé na càùru ê pai bà kêe, âna wà Pwiduée, âna ée mwa popa ê Ba kêe, *Isaraéla, géé napô *Aigupito. Â nye géé goro kaa ê cèikî kêe, na é mara ina tà tèpa jènereê pâ, wiàna coo é pwi tòotù-bà, â rà mwa popa pâ wiàrà, é napudòé géé napô Aigupito§.

Du nyaa ma caa kà Moosé

23-24 Wà du nyaa ma caa kà *Moosé, âna ru cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye géé goro ê cèikî kàru, na càru caa pitère dâra ê naèa kà Faraô, pwi ukai kà tèpa Aigupito. [Ba é tûâri pâ,

11:17-18 Genèse 21.12, 22.1-14 11:19 Roma 4.17 † 11:19 Â pwacèwii na é jèe wâro còwâ... é, Wàépwiri é jè ucina {ba kêjè}. 11:20 Genèse 27.27-29,39-40

11:21 Genèse 47.31-48.20 11:22 Genèse 50.24-25; Exode 13.19 § 11:22 Dernière phrase—Grec: Â é naa é pitûa kêe, naa goro ê pâ duuè. 11:23-24 Exode 1.22, 2.2

naa tètàmwara diri tèpa nari èpo pao na pitèparà naa jaa tèpa Isaraéla.] Â ru naapwàniri Moosé, naa na âracié parui. Ba ru còo [gée goro] pai wâdé kâra naporomee [pâ, é jèe pitòrigarié wà Pwiduée*. Â é pâmarié wà tô èpo kà ukai Faraô, â é popaé, ba na èpo kêe.] Â é pimaina too wà Moosé [naa na pwârawâ kà pwi ukai Faraô].

Moosé

Â wàé mwara, wà Moosé, âna é cèikî naa goo wà Pwiduée. Â nye gée goro kaa é cèikî kêe, na tàutêe na rà ina gooe pâ, é pwi èrù pwi ukai kà tèpa Aigupito. ²⁵ Â é tâa jaa [tèpa âji jènereê, wà tèpa Isaraéla] pwi Ba kà Pwiduée, na pàara na tubaèpà tàra na. Ba wâdé tée na é piaré wiârà, jii cè pai ipwâdéé kêe [jaa Faraô] na pwi wâro na èpà tà Pwiduée. Ba o càcaa gòiri pé ipwâdéé bèepwiri.

²⁶ Â piècaarié, pwacèwii é pai piècaari Kériso—wà pwi *Mesia [na ia ée panuê me wà Pwiduée, wâru pâ naja gée na càué]. Ba wâdé tà Moosé pwiri jii cè pai tòpi kêe diri pâ neapiâ wà napô Aigupito. É wàrapwiri târa é càraé, ba é tà niimiri é câmaé na ée mwa naa tée wà Pwiduée.

²⁷ Â nye gée goro kaa é cèikî kêe, na é [popa é Ba kêe ba na rà] còobé gée Aigupito. Càcaa wâgotêe goro cè pai putàmu kà ukai Faraô. Â é cimwü, ba é nye tàgére còo goro cèikî wà Pwina câjè caa còoé goro du âraporomeejè. ²⁸ Â nye gée goro kaa é cèikî kêe, na é [tûâri târa é Ba kêe pâ, na rà] pwa é *Paséka—rà tâmi é apwaara goropwârawâ kàra goro é domii kâra nari mutô, ba na câe caa tatéerà i pwi *angela, na ia é tètàmwara tèpa ciàra èpo [naa napô Aigupito].

Tèpa Isaraéla

²⁹ Wà tèpa jojoorojè, wà tèpa Isaraéla, âna rà cèikî naa goo wà Pwiduée, [na ia rà pâra wiâ wà Moosé gée napô Aigupito]. Â nye gée goro kaa é cèikî kàra, na jèe ígé é naigé kàra naa nawià Mii. Â rà tapàgà, tia na ére gée còwâ, [â rà cau udò]. Ba ûna rà pwârirà wà [tèpa coda kà] tàpé Aigupito, â é cajipirà i jawé, â rà cau mwü ma bà.

³⁰ Â wà tèpa Isaraéla, âna rà cèikî mwara naa goo wà Pwiduée. Ba nye gée goro kaa é cèikî kàra, na rà tabéaa goro é auba babé wâri napô, naa na 7 tòotù. Â é nye tûu kaa i auba.

Rahab

* **11:23-24** Ru còo...pai wâdé kâra naporomee... Wà tèpa Isaraéla biu, âna rà cèikî pâ, é pai wâdé kâra naporomee pwi âboro, âna câmu kêe pâ, wâdé tà wà Pwiduée wàé. (Còo 1 Samuel 9.2; Luka 1.80; Apostolo 7.20.) **11:28** Exode 12.21-30
11:29 Exode 14.21-31 **11:30** Josué 6.12-21

31 Wà Rahab, wà tô ilàri gòronaigé [wâ Iériko] âna é cèikî naa goo wà Pwidueé. Â nye géé goro kaa é cèikî kêe, na é tòpi wà i tupédu coda Isaraéla, na ia mara cùruru, ba na ru cai i ville. Êkaa na é udò [ê tâa kêe]. Êco na rà cau bà wà diri pàra tèpa âboro naa na ville, géé goo na càra caa tèpa pitère dà wà Pwidueé.

Wâru mwara pàra tàpé

32 O dà cèna go mwa ina còwâ mwara? Na càcaa pâri cè pàara ma go piwiâ diri [pâ pwina rà pwa, géé goro é cèikî kàra—pwacèwii] wà Gidiona, ma Barak, ma Samasona, ma Jèfté, ma Samuéla, ma wà diri tèpa *péroféta mwara:

33 Rà piétò jii pâ mwaciri wà pàra pwi;
 Rà pa é pitûa goro âjupâra wà pàra pwi;
 Rà [pwa é pwina wâdé, â rà] tòpi é pâ aupwényunyûari [kà Pwidueé] wà pàra pwi;
 Rà târi é pwâra liô wà pàra pwi;
 34 Rà câtâmwara pâ ânye na maina wà pàra pwi;
 Rà udò jii [tèpa pièpàrirà, na pwa] na rà tètâmwara;
 Rà tòpi é nii ma gòo wà pàra pwi, na dau ticè nii kàra, ba na rà piétò naa gòro paa, ma pagù é pâ pwâra paa na dau maina.

35 Napwa naa goo é pàra ilàri, âna [géé goro é cèikî kàra, na] rà tòpi còwâ tèpa éarà, ma bàrarà, ma naîrà†, na ia rà wâro còwâ géé na aubà.

Â napwa naa goo wà pàra tèpa âboro, [âna géé goro é cèikî kàra] na rà dau pidâpwicâarirà, na rà dau tubaèpà târa naiirà [wà tèpa pièpàri Pwidueé] tiagoro na rà nama rà bà. Â càra caa [panuâ é cèikî kàra, ba na o] tipirà. Ba rà jèe tà niimiri é wâro géé na càuru é pwâra bà, na é mwa tòpi; wâro na dau piwéna awé [jii é wâro bèeni gòropuu].

36 Wà pàra pwi, âna piècaarirà ma pâdirà goro ubati. Â wà pàra tàpé, âna tòpòrà naa na karapuu‡, ma piirà goro itùpaò.
 37-38 Â caamwara pàra pwi goro atü. Â tòtâmwara pàra tàpé goro tauwa. Â èti ba ârailu pàra tàpé goro kiri.

Â napwa naa goo wà pàra tàpé, âna tubaèpà târa, ma pwârirà géé na jè ére naa na jè ére. Â rà uru pâ naa namaré, ma

11:31 Josué 2.1–21, 6.21–25; Jacques 2.25 **11:32** Juges 4.6–5.31, 6.11–8.32, 11.1–12.7, 13.2–16.31; 1 Samuel 1.1–25.1, 16.1–1 Rois 2.11 **11:33** Daniel 6.2–28

11:34 Daniel 3.23–27 **11:35** 1 Rois 17.17–24; 2 Rois 4.25–37 † **11:35** Tèpa éarà, ma bàrarà, ma naîrà—é, Tèpa jènererà. Grec: Tèpa bà kàra. **11:36** 1 Rois

22.26–27; 2 Chroniques 18.25–26; Jérémie 20.2, 37.15, 38.6 ‡ **11:36** 2e phrase—é, Â tòpòrà naa na karapuu. Pwiri caapwi gomou goro âboro, é pwiri du ârailu gomou.

11:37-38 2 Chroniques 24.21

pâ gòrojaa, â ticè nao kàra. Â ticè neemururà, â rà coona co parawére mutô ma nani. Â rà picârû wâna pâ pwâramara-atû, ma wâna pâ pwêe na îri naa napuu. Â nye dau pwaée kàra kaa, â rà nye dau maagé côo kaa. [Au, meaarirà!] Ba rà dau wâdé jii ê pé gòropuu bèeni.

Rà cau tapacîri pwina jè tòpi

³⁹ [Wàéni ê êreê, co tèpa béèò]: Wà diri tèpa âboro bèepwiri, âna rà cau cèikî diri naa goo wà Pwiduée. Â gée goro ê cèikî kàra, â é inarà ba wâdé. Êco na nye ticè gée goorà, cèna é nama tòpi na pwi pàara-bà, diri [ê aupwényunyuâari]—i pwi ia é jèe mara ina wà Pwiduée [pâ, na ée mwa naa târa i Ba kêe. ⁴⁰ Âna gorodà?] Ba rà gére tapacîjè, [wàijè na jè bwaa wâro nabà]. Ba wà Pwiduée, âna é jèe mara pwabwâti gée na biu, pâ, na ée mwa cau nama jè târû ma tâbawêe na araé, wàijè naima ma wailà. Â muru na dau wâdé ba kêjè nabà[§].

12

Jè ipwacèwii Iésu â jè cimwû

¹ Jèe *paâjupâra tâjè ê cèikî kà diri tâpé na rà pâbéaa kêjè na rà nye dau wâru awé kaa. Ê wâro kàra, âna câmu ba kêjè*. [Pwacèwii na jè itàa na pi-itàa.] Â wiàna wàrapwiri, co tèpa béèò, â wâdé na jè panuâ tâjii diri cè nakake, na pacoo pai itàa kêjè. Â jè tètâjii pâ èpà kêjè na cipajè! Â jè pipagòjè, ba na jè nye tà itàa, naa na pidàpwicâari, tiagoro ê pwâadèrèe.

² Jè côo co wà Iésu, ba wâé na é pàara ê cèikî kêjè gée na autapoo goo, â wâé na é wéaari, ba na o tâbawêe na pwâadèrèe. Ba é tòpi ê napâraê goro pai pidàpwicâariê. Â é dau aré, â é bà naa goro *satauro—ê pai bà na dau pwa kamu goo. Êco na é nama piticèmurû naa goo ê pwi kamu bèepwiri, ba é tà niimiri ê pai o ipwàdéee kêe naa pwâadèrèe. Â [wà Pwiduée, âna é jèe nama] é tâaboo naa gòro âji îê [ba na é pitûâ kàra diri pâ muru].

³ Wâdé na jè niimiri ê pai pidàpwicâariê na rà tubaèpà tée ma piècaarié wà tèpa âboro èpà. Ba wiàna wàrapwiri, â o câjè caa pwaora, ma panuâ [ê cèikî kêjè].

É picòjè Pwiduée ba é mearijè

⁴ Go tâmogòori pâ, rà pipaa dàwà wà tèpa âboro èpà, pwacèwii na ia rà pwa tà Kériso. Â guwà dau tâa na aré goo. Êco na bwaa

[§] 11:40 Grec: Wà Pwiduée, âna é jèe mara côo ê pwina dau wâdé ba kêjè jii pwiri, ba o càcaa wâdé na é nama rà tâbawêe jijjè. (Wàéni ê muru na dau wâdé ba kêjè: Ba jè côo ê aupwényunyuâari kà Pwiduée na jè bwaa wâro naani gòropuu, gée goo pai tâa kêjè naima ma wà Kériso.) 12:1 1 Korénito 9.24–25 * 12:1 1re & 2e phrases—Grec: Rà tâbèepijè tèpa paâjupâra na rà pwacèwii é nee na maina. (Ucina goro ê jêrûrà, ba rà dau wâru awé.)

câguwà caa pâji pwacèwiié bwàti, tiagoro cè pai bà kàwà†! ⁵ Â jèpwi mwara, gona guwà jèe ipwanauri pâ, é ina goowà pâ guwà tèpa naîê, â é tòimiriwà [goro pai tâa na aré ma tòina kàwà]? Ba é ina pâ:

*Pwi âji naîô wée,
gà tère Pwi Ukai na é picòowà.
Gà cibwaa nama pièpà tâgà.
⁶ É tòimiri diri tèpa âji naîê.
É pa-icôo diri tàpé
na wânümee tàra.*

Proverbes 3.11–12

⁷⁻⁸ Êkaa na guwà tòpi bwàti é pâ ârapupûra kà Pwидуée, na é tûari tàwà é pâ muru. Ba é wàrapwiri tà diri tèpa naîê. Ba wàilàapà pwi âboro èpo na câé caa tòimirié wà caa kêe? Â wiàna câé caa wàrapwiri tàwà wà Pwидуée, â pwiri pai ina wèe pâ, câguwà caa tèpa âji naîê. ⁹ Â wiàna jè papwicîri tèpa caa kâjè naani gòropuu, na rà pa-icôo ma tòimirié, â dau wâdé mwara na jè tòpi na é tòimirié pwi Caa kâjè na é wânidò *napwéretòotù. Â o tâa tâjè é *âji wâro†.

¹⁰ Ba wà tèpa caa kâjè, âna rà nye pa-icôo ma tòimirié na ji pwi pàara na ûgé, wiâra câbawâdé ma auniimiri kàra. Êco na wà Pwидуée, âna é nye pitûâri ma picòojè, ba na é pitu tâjè [dàra gòiri]. Ba wâdé tée na jè pâ nau tèpa âboro na jè wâdé ma pwicîri ma tâbawêe, pwacèwiié.

¹¹ Âjupâra pâ, càcaa wâdé tâjè é ji pàara na jè tâa na é pai pitûâ ma picòojè. Êco na, wiàna jè tòpi bwàti, ma pidâpwicâarijè naa goo, â géé na càué, â o mwa pwa câmajè na o dau wâdé. Ba jè o mwa tèpa âboro kâra pinaanapô—tèpa ciburà pwa é pwina wâdé ma *târù.

Cimadò ma pagòo du îgà na ora!

¹² Êkaa na [go jèpa ina tàwà jècaa pâ]:

Gà cimadò wài!

Pagòo du îgà!

Mudàra cè nii

târa âgà na céca!

¹³ Pâra wii naigé na târù!

Cibwaa pàgà jii!

† **12:4** Grec: Bwaa câguwà caa pâji cicara é èpà tiagoro pai joro wàra domii {kàwà}. **12:5** Job 5.17; Proverbes 3.11–12; Auinapàpari 3.19 **12:7-8**

Deutéronome 8.5 † **12:9** Â o tâa tâjè é âji wâro—é, Â jè mwa picòo pai wârori é wâro na wâdé tée. Grec: Â jè mwa wâro. **12:11** Jacques 3.17–18 **12:12** Ésaïe 35.3 **12:13** Proverbes 4.26

[Pwa taaci na wâdé!]

Â o naa tâgà cōwâ,
cè nii ma gò,
wâgà na gà bee!
Â gà o pâra ba târù!

Ciburà pitêre dà Pwiduée!

¹⁴ [Wâéni pâra aupitûâri kôo tâwà]: Guwà mudàra ma guwà wâro na pinaanapô ma tèpa âboro diri. Â guwà wârori ê wâro na pwicîri, ma wâdé tà Pwiduée. Ba nye po dau pwacoé ma guwà cōo wà Pwi Ukai, wiàna câguwà caa wàrapwiri.

¹⁵ Guwà ipwacôoco! Guwà cibwaa naa càuwà naa goo ê *pimeaari imudi kà Pwiduée, [ba o péa câguwà caa tòpi ê aupwényunyuâari kêe]. Â guwà piwéaariwà ma pitòdimiriwà, ba péa ée tà wàawà naa jaawà cè jè pièpà§, na pwacèwii ê murumwatò na èpà. Â é piawài goro ipâra pâ, â é tòpò pitiri ê pwêe na maga.

¹⁶⁻¹⁷ Â guwà ipwacôoco mwara, ba na o ticè gée goowà na é ipuu imudi. Â jèpwi mwara, âna guwà cibwaa pwaduwa kà Ésaü biu. Ba jè cau tâmogòori ê jèkutâ gooé. Ba é pwi ciàra èpo, na o tâa tée ê aupwényunyuâari kà caa kêe. Â é icurié [imudi tà pwi jiié] naa goro caapwi ngapò utimuru co! Â gée na càùé, [ûna é mwa cōoina ê pwina é pwa] â é picigòboo na ara caa kêe, ma dau i, ba na é ilari jiié cōwâ ê aupwényunyuâari kêe. Êco na jèe càcaa pâri. Â é tètâjiié wà caa kêe. Êkaa na guwà ipwacôowà! Â guwà câbaâjimuru é pâ muru [na Mwaciri] kà Pwiduée!

Jè pâmwünyabweri jaa pwicîri

¹⁸ Ico tèpa béèò, jè jèe pâ-mwünyabweri ê jaa na càcaa pâri ma jè tii goo, ma cōo goro du âraporomeejè. Napwa naa goo wà tèpa jojooorjè, tèpa *Isaraéla biu, âna po dau wâgotàra na ia rà pâmwünyabweri i gòrojaa wâ Sinaï, ba na rà o tòpi pâ *Naèà kà Pwiduée. Ba rà cōo naawê ê doromara ânye, ma nee, ma bàutê. Â tii goorà ê u kêra duée*. ¹⁹⁻²⁰ Â rà tère airi tutu. Â é patùrarà [wà Pwiduée na] ê pwâratùra na dau maina: [Pwicîri na guwà pâra gò i jaa bèeni!] Wà pwi macii, ma wà pwi âboro cèna é tii goo, âna o câtâmwereé goro atù!

Exode 19.12–13

§ **12:15** Cè jè pièpà—Pwiri ê pièpà naa na pwâranümajè; pwiri pwi jè muru, é, pwi jè âboro na é tubatiâu ê pinaanapô kêra picaatâa, ma tadârùé. Munaa pai naa càùjè naa goo wà Pwi Ukai, ma pai tàutâjè dàra cèikî naa gooé, ma pai pâra wiâra pâ duée imudi. (Cōo Deutéronome 29.17.) **12:16-17** Genèse 25.29–34 **12:16-17**

Genèse 27.30–40 **12:18** Exode 19.16–20; Deutéronome 4.11–12 * **12:18** Grec: Jèe câguwà caa pâmwünyabweri ê jaa na pâri ma guwà tii goo, na pwa pé diopwaa kêra ânye goo, ma é nee, ma é bàutê, ma é ukâraduée. Ukâraduée—Tourbillon.

12:19-20 Exode 20.18–21; Deutéronome 5.22–27 **12:19-20** Exode 19.12–13

Â dau tâpwi kâ tèpa Isaraéla, â rà tomara too tée pâ: «Éee! Gà coo, co Pwi Ukai!» Ba càcaa pâri ma rà tèreê, ²¹ tiagoo mwara wà *Moosé, [pwi a pitûâ kàra]. Ba é pwùkùru, ma céca goro pai wâgotêe.

²²⁻²³ Napwa naa goojè, âna jè ipwâdée, na jèe pâmwünyabweri ê jaa [kâ Pwiduée]—*Siona, na wânidò napwéretòotù. Â jèe gére coo na é napô kâ wà pwi a pitèi diri tèpa âboro, ma pwi a-ipawârojè†. Â puràra pwâranùmajè, ba jèe jèe pwi pitapitiri kâ diri tèpa âji naî Pwiduée†—wàijè na jèe wii neejè naa na Tii kèe, [ba na o tâa tâjè é aupwényunyuâari kèe]. Â jèe picaatâa ma wà diri tàpé na rà jèe bà[§], géé na biu, na wâdé tà Pwiduée wàilà—wà diri tàpé na ia é nama rà *târù ma tâbawêe na araé. Â rà cibèepijè é pâ *angela na rà dau wâru awé, na càcaa pâri ma jèe pûra é jéûrà.

²⁴ Â jèe medari wà Iésu, wà pwi ia é pame tâjè é *aupwataâboro na bwaa âmuê, [na ia é jèe pwa wà Pwiduée] ba kâjè. Â é jèe pacoo wà Iésu goro pai joro é domii kèe [na ia é bà ba kâjè]. Â é domii kèe, âna é piwéna awé jii é domii* kâ Abéla†.

²⁵ Êkaa na guwà ipwacôoco, ba péa tàutàwà dàra pitêre dà wà Pwiduée na é gére patùrawà! Ba ia càra caa udò jii é wârimuru, wà tèpa jooorojè, tèpa Isaraéla, na ia rà naa càùrà naa goo wà Moosé. Â wà Moosé, âna é pwi âboro pwacèwiijè†. Â o mwa wànau é wârimuru tà diri tàpé na rà naa càùrà naa goo wà Pwiduée na é wânidò napwéretòotù?! ²⁶ Ba ia, [wâ gòrojaa Sinaï] na ia é nama gù napuu goro pwâratùra kèe. Â é jèe ina tâjè pâ: *Go o mwa tubagù còwâ é gòropuu diri.* Â o càcaa gòropuu co, *â o napwéretòotù mwara!* Aggée 2.6 ²⁷ Pai ina wèè pâ: O tiàu é gòropuu ma diri é pwina tâa na, ba muru na ia é tòpòrà wà Pwiduée. Êco é pâ muru na tâa jaaé, âna o tà tâa awé.

Mwaciri na o càcaa gù

12:21 Deutéronome 9.19 † **12:22-23** Pwi a-ipawârojè—é, Na é wâro.

† **12:22-23** Âji naî Pwiduée—Grec: Tèpa ciàra èpo kâ Pwiduée. Wâjaa tèpa Juif, âna wà tèpa ciàra èpo, âna rà tàpé na tâa târa é aupwényunyuâari na maina. § **12:22-23** Ma wà diri tàpé na rà jèe bà... Grec: Ma pâ nyuâa tàpé na rà târù, â na rà jèe tâbawêe.

12:24 Genèse 4.10; Héberu 8.6 * **12:24** Domii kâ Abéla—é, Ârapwaaillò na ia é naa wà Abéla. † **12:24** Ê domii kèe, âna é piwéna awé jii, é domii kâ Abéla—Wà Abéla, âna pwi apâbéaa kâ tèpa âboro na tètâmwararà. (Còo Héberu 11.4.) Ê pai joro wàra é domii kèe, âna pame é wârimuru kâ pwi cièe, Kaina, na ia é tètâmwereé. Êco na é domii kâ Kériso, âna é pame é pai pwanauri wàra èpâ kâjè diri, â é nama jèe wâdé na ara wà Pwiduée. **12:25** Héberu 2.1-3, 10.26-29 † **12:25** Â wà Moosé, âna é pwi âboro pwacèwiijè—Grec: {Moosé}, na é pwi âboro gòropuu. **12:26** Aggée 2.6

²⁸ Guwà côo, jè jèe tòpi [ê autâa na] Mwachiri kêe na o càcaa gù! Êkaa na wâdé na jè dau pwaolé têe, ma pwamainaê. Â jè piênawéna kêe goro ê wâro na pwicîri ma wâdé têe. Â jè dau papwicîriê, ²⁹ ba wà Pwiduée kâjè, âna é pwacèwii ê ânye na tòotiàu diri ê muru goo!

13

Bénabwé popai

¹ Wâdé na guwà tà ciburà pimeaariwà, pwacèwii tèpa aéjii. Ba wàépwiri ê pai pwa kà tèpa cèikî naa goo wà Kériso, tà tèpa béera. ² Â guwà tòpi bwàti tèpa âboro na rà me naa jaawà. Ba wà pàra tàpé, âna càra mu caa tâmogòori pâ, rà tòpi pâ *angela kà Pwiduée. ³ Â guwà niimiri mwara tèpa [cèikî béewà] na rà gére wâna karapuu, â guwà tâa na é aré ma wàilà, pwacèwii na wâguwà mwara na piiwà. Â ipaiwà mwara naa goo tàpé na gére tubaèpà târa ê naiirà—wâdé na guwà pwamaagé côo ma wàilà, pwacèwii na naiiwà na tubaèpà târa*.

⁴ Guwà tòimiri ê pipaêwâdà kàwà. Â guwà cibwaa toomura—cibwaa cîaa jii pa wâdàwà, é tèpa éawà. Ba ée mwa naa wârimuru wà Pwiduée tà tàpé na rà wàrapwiri, ma wà diri tàpé na rà ipuu imudi ma wà pàra tàpé.

É pitu tâjè Pwi Ukai

⁵ Guwà cibwaa pwa ma âra-nümawà ê mwani! Bwa! Guwà ipwàdéé co, goro ê muru na tà tàwà. Ba é jèe nye ina wà Pwiduée pâ: *O câgo caa imwüru jüigà; â go mwa tà tòimirigà taaci.* *Deutéronome 31.6* ⁶ Â géé goo kaa pwiri, â jèe câjè caa pidumapiê. Ba:

É nye upao

wà Pwi Ukai kôo.

O càcaa wâgotôo

goo tèpa âboro.

Dà cèna rà pwa tôo?

Psaume 118.6

Wàépwiri ê popai na jè inapàpari naa na ipwàdéé!

⁷ Guwà niimiri tèpa pitûâ kàwà naa na cèikî, na ia rà mara pame tàwà ê popai kà Pwiduée. Â guwà naa nümawà naa goo

12:29 Deutéronome 4.24, 9.3 **13:2** Genèse 18.1–8, 19.1–3; Roma 12.13 * **13:3**

Pwacèwii na naiiwà na tubaèpà târa—é, Ba wâguwà mwara, âna pwa naiiwà, é, Ba guwà bwaa wâro naani gòropuu ma wàilà, é, Ba pwiri o tubaèpà tàwà na cè jè tòotù na bwaa wà naigé. Grec: Ba nye wâguwà naa na naiiri âboro. **13:4** Éfeso 5.5

13:5 Deutéronome 31.6,8; Josué 1.5 **13:6** Psaume 118.6 **13:7** 1 Korénito 4.16

ê pai wâro kâra, bau ê aupwényunyuâari na me goorà†. Â guwà ipwacèwii ê cèikî kâra.

Pâra wiâ Iésu

8 Wâ Iésu Kériso, âna é nye tà ipaiwà napwiri, ma nabà, ma dâra gòiri awé! 9 Guwà cibwaa tòpi imudi é pâ na jèpapara pupûra na ité. Ba rà péa ipa-imwüruwà. Ba nye éco é *pimeaari imudi kâ Pwiduée, na é tâmogòori pagòo pwâranümajè, â càcaa cè pai pitère dâra kâjè pâ naèà goro é pâ utimuru. Ba pâ po dau piticèmuru naa goo é pâ pwiibà.

10 Pwa é *ârapwaaailò† kâjè [na é piwéna]. Â wâ tèpa pwa ârapwaaailò ni gòropuu, âna ticè ére kâra gée goo. 11 Wàilà, âna rà mu popa me é domii kâra pâ macii na tètâmwararà, naa na ére na dau pwicîri, ba na ârapwaaailò bépwanauri pâ èpà. Â é naii pâ macii-bà, âna cîri naa gòroigéŠ, [naa na jè ére na wâiti jii é autâa kâ tèpa âboro].

12 Wâ Iésu, âna [wàè pwi ârapwaaailò kâjè. Â tètâjiié, â] é maagé còo, â é bà naa gòroigé jii ville. Â joro é domii kêe, ba na o cèitiri é pâ èpà kâjè, ba na pwéelaa [é pwâranümajè na ara wâ Pwiduée].

13 Êkaa na wâdé na jè pâra wiâ Iésu, â jè tà tâa na é aré ma kamu kêe*. Â jè còobé ma wàè jii é pai wâro kâ tèpa âboro [na èpà]†. 14 Ba é âji napô kâjè, âna càcaa wâna é pwi gòropuu bèeni na o tiâu. Ba é wânidò *napwéretòotù, â jè tàgére pâra naawê†.

15 Wâéni é pâ ârapwaaailò, na wâdé tà Pwiduée na jè tòpò na araé: Na jè pwamaina é nee, ma inapàpari pâ, é Pwi Ukai kâjè. 16 Â jèpwi: Na jè pwa é pwina wâdé, â jè imeai tàpé na piticè kâra. Wàè kaa pwiri é âraimeai na wâdé tée.

Ipakîriwà ma pwapwicîri

17 Wâdé na guwà ipakîriwà, â guwà pitère dà tèpa pitûâ kàwà [naa na cèikî]. Ba ée mwa tèirà goowà wâ Pwiduée. Â guwà nama rà ipwàdéé goro é càrawà, â guwà cibwaa nama tòina pwâranümarà! Ba wiâna rà pikîri goowà, â o nye èpà ba kàwà mwara.

† 13:7 Aupwényunyuâari na me goorà—é, Pai bà kâra. 13:9 Roma 14.17

† 13:10 Ârapwaaailò—Grec: Aupwa ârapwaaailò (autel). 13:11 Lévitique 16.27

Š 13:11 Cîri naa gòroigé... Câmu kâra pai tètâjii pâ èpà kâra é Ba. 13:12 Ioane

19.17 13:13 Hébéru 12.2 * 13:13 Kamu kêe—Pai bà kêe naa goro satauro.

(Còo Hébéru 12.2.) † 13:13 Jii é pai wâro kâ tèpa âboro na èpà—Grec: Jii é ére na rà tâa wè wâ tèpa âboro (hors du camp). Càcaa pai ina wèe pâ, jè wâro iti jii pâra tèpa âboro; wâdé na jè wârori é wâro na pwicîri, ma ité jii é wâro kâra na èpà, ba é âji napô kâjè, âna càcaa wâni gòropuu. Wâdé na jè pidâpwicâarijè, na rà tètâjijè, ma tubaèpà tâjè, ma piècaarijè, ba pâ muru na rà nye pwa tà Iésu. 13:14 Hébéru 11.10,16,

12.22 † 13:14 2e phrase—Grec: Â jè pimudàra é napô na ée mwa tèepaa me.

13:15 Psaume 50.14,23 13:16 Filipi 4.18 13:17 1 Tésalonika 5.12

18 [Tiagoro nabàni, co tèpa béèò, âna] câé caa pitòtibà ê *pwâratùra-nigée-goobà. Â wâdé na guwà tà ciburà pwapwicîri ba kâbà§, ba na o tà ciburà wâdé ê càrabà naa na diri pâ ére. 19 Â jèpwi mwara, âna go tacoo goowà pâ, na guwà pwapwicîri, ba na o pâri ma go wâjué còwâ wài naa jaawà.

Aupwényunyuâari

20-21 Go ila wà Pwiduée, wà pwi a naa tâjè ê pinaanapô, pâ, na é naa tàwà diri cè pwina tiâu jiiwà, ba na guwà pwa é câbawâdé kêe. Go ilari jiié pâ, na é wakè goowà, na é naigé mee wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso, ba na o pwa cè pwêe goowà, na dau wâdé tée. [Â go pwamaina] wà Kériso, na é pwi a piwéaarijè —wàijè na jè pwacèwii ê pubu mutô kêe. [Ba é pipanuâê ba kâjè tiagoro na é bà.] Â ê domii kêe na ia joro, âna êkaa i pwi ârapwaaailò na ia é pacoo ê *auipwataâboro [kà Pwiduée] tâjè, na o tâa dâra gòiri awé. Â wà Pwiduée, âna é pawâroé còwâ géé na aubà. Ûu, wâdé na tâa tà Kériso ê pai maina ma muugère dâra gòiri awé! Wâdé na wàra! Amen!

Ipicijü

22 Ico tèpa cèikî béèò, go ilari jiiwà pâ, na guwà tòpi bwàti ê pâ autûâri kôo naa na tii bèeni. Ba càcaa dau gòri, na go wii, ba na pagòowà ma pamogòori tàwà.

23 Jèkutâ wâdé goo pwi béèjè Timotéo. Ba é jèe còobé géé na karapuu! Â wiàna é tèepaa me wài naani, â ée mwa me wiâô wiàna go caiwà.

24 Guwà naa bwàcu kôo tà tèpa pitûâ kàwà naa na wâra pwapwicîri, bau tèpa cèikî diri. Â rà naa bwàcu kàwà mwara diri tèpa cèikî ni napô Italie.

25 Wâdé na tâa jaawà ê pimeaari imudi kà Pwiduée!

Cidòri nyuâawà!

Tii kà Jacques Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Jacques, pwi jii wà Iésu. Caa caa pwi jè àrapàara tèpa 12 a câmu na é bwaa wâro wà Iésu, êco na, gée na càùé, â é jèe pwi *apostolo ma pwi âboro imaina naa jaa tèpa cèikî wâ *Iérusaléma. (Còo *Apostolo* naporomee 15 ma *Galatia* 1.19; 2.9.)

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 43 ma 48, béaa kâra ipitiri maina kà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri wâ Iérusaléma na naja 50. (Còo *Apostolo* naporomee 15.) Munaa pwi pâbéaa kâra tii na wii naa na *Âmu Aamwari (*le Nouveau Testament*).

É wii tâi?

Tà tèpa *Juif na rà cèikî naa goo wà Iésu, na rà wâro wâgôroigé jii napô *Judée. (Còo *Apostolo* 2.9–11; 8.1–4.)

Cina é wii?

Rà dumapiê wà pàra tèpa cèikî, ba rà tâa na aré (1.2,12; 5.11,13). Pwiri gée goo na, wà tàpé na càra caa cèikî, âna rà tubaèpà tàra. Â é wii wà Jacques, ba na é pagòorà ma patàmarù pwâranümarà.

Jèpwi mwara, âna pwa pâ pitòocia nabibiu kà tèpa cèikî, â é wii, ba na rà nabwé (4.1). Jèpwi mwara, âna é pwacôo wà tèpa cèikî na dau pwa neemurà, pâ, càcaa wâdé pâ tûâ kâra, tà tàpé na piticé neemurà (5.1–6).

Dà êre é tii bèeni?

Wàéni pàra aupitûâri kà Jacques naa na tii bèeni:

- Wâdé na jè cimwü naa na cèikî kâjè, na jè tâa na aré;
- Wâdé na jè pwapwicîri naa na cèikî;
- Jè ilari jii wà Pwидуée é autâmogòorimuru, ba na é tòpò pâ pwêe, naa na wâro kâjè—ipakîri, pinaanapô, ma tânana;
- Wâdé na jè wârori é wâro na pwicîri ma wâdé tà Pwидуée;
- Jè ipwacôoco é ûmemeejè, ba muru na dau pwa nii kêe, wiàna târa wâdé, é, wiàna târa èpà.
- Wiàna jè ina pâ jè tèpa cèikî, â wâdé na jè paari pâ nye âjupâra é cèikî kâjè, goro é pâ càrajè na wâdé, ma é pimeaari kâjè, â càcaa goro popai co.

Pwa pàra tàpé na rà niimiri pâ, é bénabwé kâra pâ popai bèepwiri, âna é cicara é popai kà Paulo. Ba é ina wà Paulo pâ, jè udò ma tâa tâjè é *âji wâro, gée goro é cèikî co, â càcaa goro

ê pwina jè pwa. (Côo *Roma* 4.1–3.) Wàéni ê âjupâra goro du auniimiri bèepwiri: Âjupâra ê pwina é ina wà Paulo, ba nye dau pwacoé ma wâdé tà Pwiduée wàijè, gée goro ê waké kâjè. Êco na âjupâra mwara ê pwina é ina wà Jacques. Ba wiàna ê cèikî kâjè, âna âjupâra, â o pwa cè câmu kêe—ê pâ wâdé na jè pwa.

Pai pitàgoo tii kà Jacques

Ipwabwàcu (1.1)

Wâdé na jè cimwü naa na tacai (1.2–18)

Gà tère, â gà pwa (1.19–27)

Guwà cibwaa pwaké goro âboro (2.1–13)

Tûâ kâjè, âna paâjupâra cèikî kâjè (2.14–26)

Iputâmu ma pièkâa naa na picaatâa (3.1–4.12)

Patère tèpa pwa neemururà (4.13–5.6)

Bénabwé popai (5.7–20)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo Jacques, pwi ênawéna kà Pwiduée ma Pwi Ukai Iésu *Kériso, [âna go pwa tii. Go wii] tàwà, wâguwà diri tèpa âboro naa na ê Ba kà Pwiduée*, na pa-ipiinariwà naa na gòropuu diri. Bwàcu kàwà diri!

Wâdé na jè cimwü naa na tacai

² Wâdé na guwà ipwadée, co tèpa aéjii kôo, wiàna tèepaa mariwà ê pâ na jèpapara tacai ma aré! ³ Ba jè tâmogòori pâ, ê tacai, âna é nama jè pidàpwicâarijè, [â é paari é âji pai pwa goro ê cèikî kâjè]. ⁴ Â wâdé na [jè tà gòo ma cimwü naa na diri pâ muru, ba na] ê pidàpwicâarijè, âna tòpò diri ê pwêe [naa na pwâranümajè]. Ba jè o tâbawêe ma pwényuâa naa na diri pai pwa goo, â o ticè jè muru cèna tiàù jaajè.

Jè ila Pwiduée naa na cèikî

⁵ Wiàna nūmagà goo ê autâmogòorimuru kà Pwiduée, â gà ilari jiié co! Â ée nye naa tâgà. Ba é pwi a naa, naa goro piticèmururu naa goo, â câe caa putàmuri tàpé na rà ilari jiié. ⁶ Êco na wâdé na gà ilari naa na cèikî, â gà cibwaa pidumapiè. Ba wà pwi âboro na é pidumapiè, âna é pwacèwii é nawia, na ngaurié é pwéretòotù. ⁷⁻⁸ Ba é nye tà pòbié, â câe caa tòpò é cèikî kêe naa goo ê pwina caapwi. Â nye dau pwacoé kaa na é tòpi cè jè muru jii Pwi Ukai!

Ticèmururu naa goo neemurujè

1:1 Mataio 13.55; Apostolo 15.23; Galatia 1.19; 1 Pétèru 1.1 * **1:1** Tèpa âboro naa na ê Ba kà Pwiduée—Grec: Tèpa 12 wâao. Ê 12 wâao, âna é Ba Isaraéla (tèpa Juif) na ia tadidirirà naa na pâ jèpa ére. É wii wà Jacques tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu. **1:2** Roma 5.3–5 **1:3** 1 Pétèru 1.7 **1:5** Proverbes 2.3–6

⁹ Wiàna ticè neemurugà, co pwi aéjii naa na nee Kériso, â [go ina tâgà pâ] gà tagòtùgà ma ipwàdé! Ba dau pwamuru naa googà naa na pai còo kà wà Pwiduée, [â pwa mwato'gà wâjaaé].

¹⁰ Wà tàpé na dau pwa neemururà†, âna wâdé na rà ipwàdé wiàna é pakírìrà wà Pwiduée. Â [wâdé na rà tà niimiri pâ] o mwa tiàurà, wàra murumwatò. ¹¹ Ba, na é êgòdò i tòotù, âna é dau té, â rà túbòo é pâ muê, â marü, â jèe tiâu é pai muugère kàra. Â rà o wàrapwiri mwara wà tàpé na pwa neemururà. Ba o nye tiàurà kaa, bau diri pâ wakè kàra‡.

Na gà pwa na èpà âna nye wâgà

¹² Cidòri nyuâa pwi âboro na é cimwü ma pidàpwicâarié, naa na pâ tacai. Ba wiàna é piétò, â ée mwa tòpi é pumara wakè kêe—bwe korona târa wâro§, na ia é jèe ina béaa Pwi Ukai, na ée mwa naa tà tàpé na rà meaarié. ¹³ Wiàna tacaigà, â gà niimiri pâ, na gà pwa na èpà, â gà cibwaa ina pâ, wà Pwiduée na cùrugà! Càcaa pârijè ma jè cùru Pwiduée, ba na é pwa na èpà; â càcaa pâri ma é cùrujè ma jè pwa na èpà! ¹⁴ Bwa! Nye é èpà na pwâranümajè, na é dàtijè ma jè pwa é pâ tûâ na èpà. ¹⁵ Â wiàna câjè caa pacoo wài é pâ câbawâdé bèepwiri, â rà o nye cipu goojè; â é pwêe, âna pâ tûâ na èpà. Â é pâ tûâ na èpà, âna rà pimaina too naa goojè, â é pwêe, âna é maagé bà!

¹⁶ Wâdé na guwà tâmogòori bwàti, co tèpa âji béèò, pâ:

¹⁷ Diri pâ pwina pwényuâa,
 âraimeai na tâbawêe,
 na boome naa jaajè
 géenidò jaa Pwiduée,
 pwi a tòpò é pwéelaa,
 [pwi ukai kâra tòotù,
 pwi apooro parui,
 pwi caa kâra îricò]*!
 Ticè bàutè gooé;
 Ticè cèna gù naa gooé
 gée na biu;
 É tâa na pai tâa kêe,
 dâra gòiri awé!

1:10 Ésaïe 40.6–7 † **1:10** Wà tàpé na dau pwa neemururà—Pwiri wà Jacques, âna é patùra wà tèpa cèikí na dau pwa neemururà, é, pwiri é ina wà tàpé na càra caa tèpa cèikí. ‡ **1:11** Bau diri pâ wakè kàra—é, Na rà bwaa gére pwa pâ wakè kàra.

§ **1:12** Bwe korona târa wâro—Còo 2e note goo Auinapàpari 2.10. * **1:17** Pwi ukai kâra tòotù...caa kâra îricò—Grec: Pwi caa kâra pâ pwéelaa. Ba wà Pwiduée, âna é tòpò é pwéelaa, ma diri pâ muru naa napwéretòotù na pwa pwéelaa kàra.

18 É panuâ me tâjè ê popai na âjupâra, ba na o tâa tâjè ê *âji wâro, géé goo ê popai-bâ. Ba ê câbawâdé kêe, âna, na [jè tèpa âboro kêe. Â] pwamuru naa goojè jii diri ê pâ pwina é tòpò, pwacèwii tèpa pâbéaa kêra piûnya [na jè naa tée còwâ].

Gà tère â gà pwa!

19 Guwà jèpa tère bwàti ê popai bèeni, co tèpa âji bééò:

Tàpiri taaci du pwâranyürugà;
Tàpo târi pwâgà;
Naaco putâmu.

20 Ba ê pwâra putâmu kêra âboro, âna o càcaa pacoo ê pâ tûâ na wâdé tà Pwiduée. 21 Â gà naaco diri ê tûâ na miiri, â gà tètâjii ê èpà géé na pwâranümagà, ba é péa dipitirigà. Â gà tòpi naa na ipakîri ê popai, na ia é jée câmi naa na ê pwâranümagà wà Pwiduée. Ba dau pwa nii kêra ê pwi popai-bâ, târa ma pa-udògà [ma naa tâgà ê âji wâro].

Gà tère popai â gà wârori

22-23 Gà tère ê popai, â gà wârori! Wiàna gà pwi a po tâmaari co, â gà pwi a-imwüru! Ba pwacèwii na gà piciânu naa na garaaci, 24 â ûna gà pâra, â gà ipwanauri ê pwina gà còo! 25 Êco na cidòri nyuâagà, wiàna gà pa cè pâara'gà, ma gà niâ naa na é naèà kà Pwiduée. Ba wàépwiiri ê pwi popai na tâbawêe, â pâriê ma é tipigà jii ê pwina piigà. Â wiàna gà nye po tâa goo ê naèà kêe, â gà wârori, â o mwa pwa ê *aupwényunyuar'gà géé goo. Êco na o nye ticè, wiàna gà po tère co ma imwüru jii.

26 Wânau, gona gà tâmogòori bwàti pâ naèà na pwapwicîri? Gà tère! Wiàna câgà caa pitòimiri ê ûmemeegà†, â gà pwi a-imwüru, â piticèmuru naa goo pai pwapwicîri'gà! 27 Â wàèni ê pai pwapwicîri na *târù ma wâdé tà Pwiduée Caa kâjè: Na gà pitu tà tâpé na ticè nyaa ma caa kêra; â gà patâmarù pa dàpwà, naa na pai tâa na aré kêra. Â gà pâra jii ê pâ tûâ na miiri ni gòropuu.

2

Guwà cibwaa pwaké goro âboro

1 Tèpa aéjii kòo wée, wâguwà na guwà cèikî naa goo wà Pwi Ukai Iésu Kériso, na é dau maina ma muugère, guwà cibwaa pwaké goro âboro! 2-3 Guwà jèe niimiri cai ni: Ru tèepaa naa

1:18 Ioane 1.13 1:20 Ecclésiaste 7.9 1:21 Kolosé 3.8; 1 Pétèru 2.1 1:22-23 Mataio 7.26; Roma 2.13 1:25 Roma 8.2; Jacques 2.12 1:26 Psaume 141.3

† 1:26 Wiàna câgà caa pitòimiri ê ûmemeegà—Pai ina wèe pâ, wiàna gà nye tà paðmaa taaci ê pwâgà. 2:1 Apostolo 10.34; Jacques 2.9

na ipitiri kàwà cè du ârailu âboro. Wà pwi jèpwi, âna tâa goro îê mwani mii, â dau wâdé kaa ê ârabwée kêe. Â pwiri gà dau ipacè naa gooé, â gà ina têe pâ: «Pwi ukai, gà me ma gà tâa ni, na autâa bëeni tâa béaa.»

Â wà pwi jèpwi, âna ticè kêe, â é coona doro ârabwée. Â gà [pwaé, ma] ina têe pâ: «Kaa! Naaco autâa, co pwini, â gà tâaboo naapwiri napuu*.»⁴ Wiàna gà wàrapwiri, â gà pinadàrù âboro, goro ê auniimiri'gà na càcaa *tàrù.

⁵ Guwà tère cai ni co, tèpa béeò! [Cidòri nyuâa] tàpé na ticè kàra naa na pai còo kâra pâ âboro wâni gòropuu! Ba wà Pwiduée, âna é jèe pitòrigarirà, ba na o tâa tàra pâ aupwényunyuâari na wâru naa na Mwaciri kêe, gée goo é cèikí kàra naa gooé. Ba wàépwi è auinabéaa tà tàpé na rà mearié.

⁶ Â wâguwà, âna gorodà na guwà ipwatétéri tàra! Gona [guwà ipwanauri pâ] wà tèpa pwa neemururà na rà pwa kûu tàwà ma tûra ba gòo tàwà? Â gona càcaa wàilà na rà dàtiwà naa na wâra pitèimuru, [ba na rà popa mwani kàwà]?⁷ Â càcaa wàilà na pi-ina ba èpà é nee [Iésu Kériso] na dau pwényuâa, â na tuneewà goo, [wâguwà tèpa cèikí naa gooé]?

Gà meari diri tèpa âboro

⁸ Gà còo, jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Gà meari tèpa âboro*†*pwacèwii ê pai pimeaarigà còwâ. Lévitique 19.18* Wàépwi è naèa na piwéna, ba naèa kâra Mwaciri [kà Pwi Ukai kâjè]. Â wiàna gà pitère dàra bwàti, â muru na dau wâdé. ⁹ Êco na, wiàna gà pipwaké goro âboro, â gà êgòjai pwi naèa bèepwiri†, â gà gère pwa na èpà, â ée pitèigà i naèa.

¹⁰ Matâra pâ, gà pâra wii bwàti diri ê pâ aupitûâri naa na *Naèa [kà *Moosé]. Êco na, wiàna gà êgòjai ê ji aupitûâri na caapwi co, â pwacèwii na gà êgòjai diri ê Naèa! ¹¹ Ba wà Pwiduée, âna ia é ina naa na Naèa pâ: *Gà cibwaa toomura (gà cibwaa cîâa jii tô wâdâgà, ma pwi éagà). Exode 20.14* Â pwiri gà pâra wiâra. Êco na, ia é ina mwara pâ: *Gà cibwaa tètâmwara âboro. Exode 20.13* Â [pwiri gà pwi a pâra wiâra diri pâra naèa, êco na] wiàna gà tètâmwara pwi jè

âboro, â gà nye pwi a-êgòjai diri ê Naèa.

¹² Napwa naa gooje, âna jèe pâra wiâra i naèa na é piwéna jii ê Naèa kà Moosé, ba i naèa goro ê pimeari na ia é jèe tipijè ma naa tàrù kâjè còwâ. Â o pitèijè goro pai pitère dàra kâjè i

* **2:2-3** Gà tâaboo naapwiri napuu—Grec: Gà tà cima pwiri, é, gà tâaboo naapwiri napuu. **2:5** 1 Korénito 1.26–28 **2:8** Mataio 19.19; Galatia 5.14 † **2:8** Tèpa âboro—Grec: Pwi âboro na é tàmwünyabwerigà, é, pwi jèneregà. **2:9** Deutéronome 1.17 † **2:9** Pwi naèa bèepwiri—é, Ê Naèa kà Moosé. **2:10** Mataio 5.19 **2:11** Exode 20.13–14; Roma 13.9 **2:12** Galatia 6.2; Jacques 1.25; 1 Pétèru 2.16

naèa bèepwiri. Â wâdé na gà ciburà pitaniimiri pwiri, naa na diri pâ popai'gà ma tûâ'gà[§].

¹³ Ba wiàna câgà caa meaari pàra tàpé [ma pwanaurirà] â o câgà caa pâmari ê pimeaari [ma ipwanauri] naa na aupitèimuru kà Pwiduée. Êco na, wiàna gà pwi a-imeaari, â gà pwanauri tèpa âboro, â gà mwa pâmari pâ, wà Pwiduée, âna o câé caa pitèigà; â ée nye meaarigà ma pwanaurigà*.

Tûâ kâjè âna paâjupâra cèikî kâjè

¹⁴ Tèpa aéjii kôo wée: O dà cè pumee tâgà, wiàna gà ina pâ gà pwi a cèikî, â ticè tûâ na wâdé na gà pwa? Gona [gà niimiri pâ] nye gée goro ê pé cèikî na wàrapwiri, na o pa-udògà [naa na *âji wâro]? ¹⁵ Wiàna pwi jè a cèikî béégà, âna ticè ârabwée ma uti kêe, ¹⁶ â gà po ina tée co pâ: «Ée mwa *pwényunyuâarigà wà Pwiduée. Wâdé wiàna pwa ârabwée ma uti'gà!» â wiàna câgà caa imeaié, â o nye piticèmururu naa goo pâ popai'gà! ¹⁷ Ê pwi cèikî na wàrapwiri, na ticè tûâ bépaâjupâra[†], âna pwi cèikî na piticèmururu naa goo.

Cèikî na ticè pwêe âna pwâ

¹⁸ Pwiri gà mwa ina tôo pâ: «Wâdé, ba wà pwi jèpwi, âna tâa tée ê cèikî; â wà pwi jèpwi, âna é pwi a pwa pâ tûâ na wâdé.» Â go tòpi tâgà pâ: «Gà wànau târa cè pai paari tôo pâ, âjimuru ê cèikî'gà, wiàna câgo caa côo naa na wâro'gà?» Bwa, po dau pwacoé! Â wâgo, âna go mwa paari tâgà goro pâ tûâ kôo, pâ, pwa pwâra ê cèikî kôo. ¹⁹ Gona [gà niimiri pâ, go o mwa câdirigà gée goo na] gà cèikî pâ, pwa cè Pwiduée na é caapwi co? Pwiini! Wà tèpa duée, âna rà nye wàrapwiri mwara. Â wàilà, âna rà céca goro pai wâgotàra! ²⁰ Pwi a-imwûru wée, gà mwa tâmogòori wiidà pâ, piticèmururu naa goo ê cèikî, wiàna câé caa tèepaa na cè tûâ cèna wâdé?

Cèikî kà Abéraama ma Rahab

²¹ Gà jèe niimiri cai wà *Abéraama, pwi jooorojè. Gorodà na wà Pwiduée, âna é nama é *târù na araé? Gée goo ê tûâ kà Abéraama, na ia é tòpò wà Isaaka, pwina naiê, naa gòro ê aupwa *ârapwaaillò. ²² Ba é pwi a cèikî [naa goo wà Pwiduée] â é pacoo goro ê tûâ kêe, [ê pwina é ina tée wà Pwiduée]. Â gà côo pâ, nye ê tûâ kêe na é nama tâbawêe ê cèikî kêe. ²³ Wàépwiri ê pai ina wàra ê nee Tii Pwicîri na ina pâ: *Wà Abéraama, âna é*

§ 2:12 Grec: Wâdé na popai'gà ma tûâ'gà, âna càra tàpé na o pitèira wiàra ê naèa na é naa é târù. 2:13 Mataio 5.7, 18.32–35 * 2:13 Dernière phrase—Grec: Ê pimeaari, âna piwéna jii ê pitèimuru. 2:15 1 Ioane 3.17 † 2:17 Bépaâjupâra—En attestation, ce qui confirme. 2:18 Galatia 5.6 2:21 Genèse 22.9–12 2:22 Hébreu 11.17–18 2:23 Genèse 15.6; 2 Chroniques 20.7; Ésaïe 41.8

cèikî naa goo wà Pwiduée, â gée goro é cèikî kêe, âna wà Pwiduée, âna é nama é pwi âboro na é tàrù na araé. Genèse 15.6 Â é ina gooé wà Pwiduée pâ, é pwi bée.

²⁴ Gà còo, wâdé tà Pwiduée wàijè, gée goro é pwina jè pwa, â càcaa gée goro é pé cèikî [na ticè pwêe].

²⁵ Jèpwi mwara, âna wà Rahab, tô ilàri gòronaigé, wâna [ville Iériko]. Âna gorodà na wà Pwiduée, âna é nama é tàrù na araé? Gée goo é tûâ kà Rahab. Ba é tòpi tupédu coda *Isaraéla [na ia ru cai pwàniri i ville. Â é naapwàniriru jii tèpa coda kà tàpè Iériko] â é mwa panuâru còwâ naa jè naigé, â càcaa còoru.

²⁶ [Wàéni é èrèè, co tèpa aéjii kòo]: Ê naiiri âboro, âna é bà, wiàna tiàu é nyuâa na. Âna é wàrapwiri mwara é cèikî. Ba é bà, wiàna ticè tûâ na wâdé.

3

Iputàmu ma pièkâa naa na picaatâa

¹ Tèpa aéjii kòo wée, guwà cibwaa nama guwà wâru na guwà tèpa pacâmuri âboro [goro é popai kà Pwiduée pwacèwiibà]. Ba guwà tâmogòori pâ, o piwéna cè pai o tèibà kêe.

Ipwacòoco ûmemeejè

² Âjupâra pâ, o cau tagabiajè*, wiàna jè pwa na èpà, naa na jèpapara pai pwa wèe. Êco na wà pwi âboro na é tâmogòori tòimiri é ûmemee, âna é tâmogòori pitòimirié bwàti na diri pâ muru. ³ Gà còo, jè naa paò na pwâra òoci, ba na é pitère dàjè, ma jè cau dàbii diri é naiié. ⁴ Pwacèwii é wànga, na jè dàbié goro é ji ârawànga na dau kîri. Â ipaiwà, wiàna dau maina i wànga, â wiàna é cètùué é pwéretòotù na dau maina. ⁵ Ê wàrapwiri mwara i ûmemeejè, ba ji muru na dau kîri, êco na é pi-ina kêe, naa goro é pâ muru na dau maina.

É pwacèwii ânye

Gà còo, é ji caapwi nari ânye, âna é nama po tòo diri é jè ére na dau maina. ⁶ Â ipaiwà naa goo é ûmemeejè, ba pwacèwii nari ânye, na pâri ma é tòo diri é naiijè. Ba é pwi a pa popai na èpà, â é nama dipitiri é wâro kâjè é èpà kêe. Ba é ânye na udàru gée na ânye maina kà *Caatana!

⁷ Jè tâmogòori pitûâ kâra diri pâ na jèpapara macii, ma marü, ma ârawèà, tiagoro pâ âûtòo ma dòèa. ⁸ Êco na nye ticè âboro na tâmogòori ma é pitûâ kâra é ûmemee. Ba [é pwacèwii é macii na é dau piuti. Â] jè bà goro é auru é poropwêe.

⁹ Gée goo ê ûmemeejè, âna jè pwamaina wà Pwiduée. Â nye gée gooe mwara, na jè tojii wà pwi âboro, na é tòpòè wà Pwiduée naa na ânueê! ¹⁰ Gée na pwâra âboro na caapwi, âna é còobé me ê aupwényunyuâari, ma ê tojii.

Tèpa âji béeò wée, càcaa *târù wiàna wàrapwiri! ¹¹⁻¹² Wànau, ru pipò naima ê jawé na, ma jawé maa, na pwârapò na caapwi? Bwa! Gona ê *upwâra wâi, âna é tòpò cè pwâra dipâa†; â ê nyara dipâa, âna é tòpò cè pwâra wâi? Bwa! [O nye pwacoé ma wàrapwiri] co tèpa aéjii kôo!

Gà ipakîri ma tânana

¹³ Gona gà niimiri pâ, gà tâmogòori pitèi bwàti pâ muru? Wâdé na gà paari ê autâmogòorimuru goro pâ tûâ'gà. Gà pwa ê pwina wâdé ma târù, naa na ipakîri ma tânana. [Ba wàépwiri ê pwâra upwâra na me gée goo ê âji autâmogòorimuru.]

¹⁴ Êco na, wiàna dipitiri ê pwâranümagà ê ipwagoo ma iau, â wiàna nümagà na gà ciburà piwéna jii pàra tàpé, â gà cibwaa pi-ina kâgà [goro ê autâmogòorimuru'gà] ba tiâu âjupâra na.

¹⁵ Ba ê pé 'autâmogòorimuru' na wàrapwiri, âna càcaa muru me gée goo [wà Pwiduée] na wânidò *napwéretòotù. É me gée goo ê pâ câbawâdé na èpà kâra naiiri âboro wâni gòropuu. Â wà Caatana kaa, na tòpò naa na pwâranümajè! ¹⁶ Â wâna tâa wê ê ipwagoo bau ê iau, âna é wêe mwara ê iputâmu ma pitaèkâa, ma diri pâ na jèpapara tûâ na èpà.

Tûâ kâra âji autâmogòorimuru

¹⁷ Wà pwi âboro na é wâbé goro ê autâmogòorimuru kà Pwiduée, âna ticè èpà na pwâranümee. [Wâéni pâ tûâ kêe:

É pwi âboro na pwicîri ê wâro kêe];

É pwa diri gée na âji pwâranümee;

É pwi a pwamuru diri tèpa âboro, â câé caa pwaké goorà;

É pwi a tère bwàti pàra tàpé, naa na ipakîri;

É pwi a moo naa na pai tòpi kêe târa;

É pwi a meari tàpé na rà tâa na géaa;

É pwi âboro na dau wâru kaa pâ pwâra upwâra na wâdé naa na wâro kêe.

¹⁸ Wà tàpé na rà wàrapwiri, âna rà picâmi ê pinaanapô, â jè cau piûnyari diri ê pwêe—ê târù‡ ma piwâdé naa jaajè.

4

Tûâ na èpà kâra gòropuu

† 3:11-12 Cè pwâra dipâa—Grec: Cè pwâra olive. 3:18 Mataio 5.9; Hébéru 12.11

‡ 3:18 Ê târù—Justice. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii.

¹ Rà me géé gorodà pâ iputàmu kàwà, ma é pâ pièkâariwà? Nye me géé goo kaa pâ câbawâdé na èpà, na rà gére pipaa na pwâranümawà! ² Wiàna dau nümagà goo cè jè muru, na ticè kâgà goo, â gà piboo goo pwi jèneregà, na pwa tée. Â gàu piputàmu ma pitòdicia ma wàé, ba na o tâa tâgà, tiagoro na pwa na gà pòtàmwereé!

Pwiri nye ticè kâgà, ba câgà mu caa ilari jii wà Pwiduée! ³ Êco na, wiàna gà ilari jiié, â o câgà caa tòpi, ba gà ilari goo é pwâranüma na èpà. Ba gà mudàra é pâ muru na o wâdé tâgà co, wiàra pâ câbawâdé na pitûâ'gà!

⁴ [Gà ina pâ gà pwi âboro kà Pwiduée, êco na] gà naa é pwâranümagà tà pwi jèpwi, â gà pwacèwii pwi âboro na é cîâa jii tô wâdèe. Gona câgà caa tâmogòori pâ, wiàna gà pwi a wâdéari [pâ tûâ na èpà] kâra gòropuu bëeni, â gà pâ nau pwi a cicara wà Pwiduée?! ⁵ Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri* pâ, wà Pwiduée, [âna dau wânümee goo] ba é tòpò naa goo] è *Nyuââ Pwicîri kêe, na dau wânümee gooé†. É, pwiri guwà niimiri pâ piticèmuru naa goo é auwii bëepwiri?

Ipakîriwà na ara Pwi Ukai

⁶ Ê *pimeaari imudi kà Pwiduée, âna é dau piwéna awé. Ba wàéni jè auina naa na Tii Pwicîri:

Pwiduée, âna é cicara

tèpa ipwamainarà.

É naa pimeaari

tà tèpa ipakîrirà.

Proverbes 3.34

⁷ Â wiàna wàrapwiri, â guwà ipakîriwà, na ara wà Pwiduée, â guwà pitère dèe. Â, na guwà cicara wà *Caatana, â ée uru jiiwà. ⁸ Guwà me naa jaa wà Pwiduée, â ée mwa tâa goowà. Â wâguwà na guwà bwaa pwa na èpà, âna guwà cèitiri é èpà géé na é wâro kàwà! Â wâguwà na pitadàrù é pwâranümawà, âna guwà piênawéna kà Pwiduée naa na diri é pwâranümawà†!

4:1 Roma 7.23 **4:4** Roma 8.7; 1 Ioane 2.15 * **4:5** Jè pûra naa na Tii

Pwicîri—Pwiri é niimiri Exode 20.5; 34.14; Deutéronome 4.24; Zakarie 8.2. † **4:5** É tòpò naa goo] è Nyuââ Pwicîri kêe, na dau wânümee gooé—é, Ê Nyuââ Pwicîri, âna é cicara é iau ma piboo kâjè, é, Wà Pwiduée, âna é dau câbawâdé é pwâranümajè na é tòpò naa goo] è, É pwâranümajè...âna é ciburà câbawâdé pâ muru, â é ciburà piboo. **4:6** Proverbes 3.34; 1 Péteru 5.5 **4:7** Éféso 6.12 **4:8** Ésaïe 1.16; Zakarie 1.3; Malachie 3.7 † **4:8** Guwà piênawéna kà Pwiduée, naa na diri é pwâranümawà—Grec: Cèitiri èpà géé na pwâranümawà.

⁹ Nabwé èa ma ipwàdée kàwà! Guwà i ma pijinünü goro è èpà kàwà! ¹⁰ Guwà ipakîriwà naa naporomee Pwi Ukai, â wàé, âna ée mwa ipwamainawà.

Cibwaa ipicocooriwà

¹¹ Tèpa aéjii kôo wée, guwà cibwaa ipicocooriwà. Ba wiàna gà ipicocoori ma pitèi pwi a cèikî béegà naa goo Kériso, â gà ipa ba ticèmuru naa goo^S è naèa kà Pwидуée, [na ina pâ, na jè pimeari tèpa âboro. Â wàilàapà na nama gà wàrapwiri? Pàragà na] gà pitère dâra co è naèa! ¹² Ba nye caapwi co wà Pwina é naa è naèa bèepwiri, â nye wàé co na é pitèijè goo. Â wàé co na é tâmogòori pa-udò tèpa âboro, ma nama tiàurà. Â wâgà wàa, na gà niimiri pâ, gà pitèi pwina é tâmwünyabwerigà?

Patère tèpa pwa neemururà

Càcaa wàijè na tâjùru wâro kâjè

¹³ Guwà tàpo tâmaariô, làpé! Wà pàra tàpé gée goowà, âna rà wàrani târa pai ina kàra pâ: «Jè pâra naa na ville widàuru, ba na jè bu mwani wê. Â gée na càuru caapwi naja, â o dau wâru mwani kâjè!» ¹⁴ Wà nau, gona guwà tâmogòori cè pwina o tèepaa dariwà widàuru?! Bwa! Ba é wâro kâjè, âna pwacèwii é aérà*, na é tèepaa; â càcaa gòiri, â jèe tiàué còwâ! ¹⁵ Jè cibwaa wàrapwiri. Wâdé na jè ina co pâ: «Wà Pwi Ukai, âna é tâjùru è wâro kâjè. Widàuru, âna pâri ma é pa còwâ†.» ¹⁶ Êco na wâguwà, âna guwà pi-ina kàwà goro pâ auniimiri kàwà, na me gée goo è pai pwamainawà! Â wàépwiri è muru na po dau èpà. ¹⁷ [Guwà ipwacôoco, ba] wà pwina é tâmogòori è muru na wâdé na é pwa, â wiàna câe caa pacoo, â [pwacèwii na] é pwa na èpà.

5

O pwa aré kàwà!

¹ Guwà tère, wâguwà na dau wâru pâ neemuruwà! Guwà i ma càwé goro pâ aré na o tèepaa mariwà! ²⁻³ Ba guwà jèe nye panaimari è pâ neemuruwà târa è gòropuu bèeni na o tiàué*. Â o jèe wai è pâ neaapiâ kàwà, â botère è pâ ârabwée kàwà na dau wâdé. Â o jèe cîri diri è mwani kàwà, â o panaimari è dàué, ba na bépiciapwâ goowà. Â o mwa tòpòwà naa na ânye, â

4:10 Job 5.11; 1 Pétèru 5.6 **S 4:11** Ipa ba ticèmuru naa goo—Grec: Pitèi. **4:12** Roma 2.1, 14.4 **4:13** Luka 12.18–20 **4:14** Psaume 39.6,12; Proverbes 27.1
* **4:14** Aérà—Brouillard. † **4:15** Grec: Wâdé na guwà ina co pâ: Wiàna é câbawâdé wà Pwi Ukai, â jè o wâro, â jè o wàrani. **4:17** Luka 12.47 **5:2-3** Mataio 6.19 * **5:2-3** 1re phrase—é, Guwà panaimari târa pwi Bénabwé Tòotü {na wà Pwидуée, âna ée mwa pitèi tèpa âboro}.

tòwà†. ⁴Guwà côo, ê mwani na guwà iauri jii tèpa wakè kàwà‡, âna ée mwa piciapwâ goowà. Â wà Pwi Ukai Pwiduée na dau pwa pàtamee awé, âna é jèe nye tère é pwâra to kà tèpa âboro bèepwiri!

⁵⁻⁶ [Ipwacôoco, ba] wâru pâ âboro na guwà dâtirâ naa na wâra pitèimuru, êco na nye ticè èpà na rà pwa tàwà. Â rà tòpi é wârimuru na dau gòo, ba jèe càcaa pâri ma rà pwamururâ§. Â géé goo pâ tûâ kàwà bèepwiri, â guwà nama rà bà. [Ûu, guwà dau ipwacôowâ!] Jèe po dau wâdé pai tâa kàwà ni gòropuu, ba guwà jèe piniimiriwâ co. Â guwà pwa diri é pâ pwina guwà câbawâdé. Â jèe pwâro nanaawâ, â jèe ipwâdéé pwâranümawâ. [Â nye wâdé, ba ée jèe tèepaa tòotù na o naa wârimuru tàwà!]

Bénabwé popai

Pidàpwicâariwâ naa na pâ aré

⁷ Tèpa aéjii kôo naa na nee Kériso, guwà pidàpwicâariwâ tèepaa naa goro cè pai o mwa wâjué còwâ kà Pwi Ukai. Guwà jèe niimiri cai é aupwanapô. Jè câmi, â jè pitapacîri é pàara kâra popaa, na é nama cipu pâ arapwüru. Â jè pidàpwicâarijè tiagoro é pàara târa piûnya. Â wâépwiri co na jè o tòpi é pumara wakè kâjè na dau wâdé*. ⁸ Êkaa na wâdé na guwà cimwü ma pidàpwicâariwâ, ba ée jèe wâjué me còwâ wà Pwi Ukai.

⁹ Guwà cibwaa piciapwâ goo wà tèpa cèikî béewâ, ba péa o pitèiwâ. Â wà pwi a pitèimuru [na wânidò *napwéretòotù] âna é jèe pipwabwâtié, â é jèe tà wâni goropwârawâ! ¹⁰ Tèpa aéjii, guwà ipwacèwii wà tèpa *péroféta biu, wàilà na rà ipa popai naa na nee Pwi Ukai. Ba rà dau pidàpwicâarirâ, naa na pai tâa na aré kàra [ma pai tubaèpà tàra].

¹¹ Â jèe dau pwamaina wà tàpé na rà pidàpwicâarirâ, na rà tâa na aré ma tòina [na dau maina] pwacèwii wà Job. Ba jèe cau tâmogòori é jèkutâ gooé. Â jèe côo pâ, géé na càuru diri [pâ muru na dau èpà, â] wà Pwi Ukai, âna é mwa naa tée pâ muru [na dau wâdé awé]. Ba wà Pwi Ukai, âna é dau pwi a mearijè, ma pwa na wâdé tâjè, ba dau wânümee gooje.

† 5:2-3 Grec (nee tii 3): Ê mwani mii ma mwani pwaa kàwà, âna jèe pwee, ba na bépitòtiwâ, â o mwa uti é piàwâ pwacèwii é ânye. 5:4 Deutéronome 24.14–15

‡ 5:4 Tèpa wakè kàwà—Grec: Tèpa âboro na rà piûnyari é aupwanapô kàwà.

§ 5:5-6 Luka 16.25 § 5:5-6 1re & 2e phrases—Grec: Guwà jèe pitèi pwi âboro na é tàrù, â guwà nama é bà. Â câé caa pwamurué. 5:7 Deutéronome 11.14;

Jérémie 5.24 * 5:7 Grec: Wà pwi apwa napô, âna é tapacîri é pàiri napuu na dau wâdé, ba é pidàpwicâarié tiagoro na é tòpi é pâbéaa kâra popaa, bau é béârailu kâra popaa. 5:8 Roma 13.11–12; 1 Péteru 4.7 5:11 Exode 34.6; Job 1.21–22, 2.10; Psaume 103.8

¹² Jèpwi mwara, co tèpa aèjii, âna wàéni é muru na dau âjimuru: [Gà pacoo i pwi ia gà ina.] Â gà cibwaa *ipwataâboro [imudi]. Gà cibwaa ina é neeremuru, pwacèwii 'napwéretòotù' é, 'gòropuu', ba na *paâjupâra é auipwataâboro'gà. [Ba wiàna gà pitanami] â gà o pwa wârimuru. Bwa, wâdé na gà ina co pâ «üu» [â gà pacoo]. É, wiàna tàutâga, â gà ina co pâ «bwa».

Pwâra pwapwicîri kà pwi a cèikî

¹³ Gona pwa cè pwi jè ârapàarawà cèna é tâa na aré ma tòina? Wâdé na é pwapwicîri! Â pwa cè pwi jèpwi cèna é ipwadéé? Â wâdé na é nyabi ma ipwamaina Pwiduée. ¹⁴ Pwa cè pwi jè âra-pàarawà cèna é maagé? Wâdé na é todà tèpa pitûâ kêra wâra pwapwicîri, ba na rà pwapwicîri kêe, ma *upwaaé goro l'huile†, naa na nee Pwi Ukai.

¹⁵ Ba wiàna gà cèikî ba mwü, na gà pwapwicîri kà tèpa maagé, â o tiàu maagé kêra, â ée mwa nama rà wâdé còwâ wà Pwi Ukai. Â wiàna pwa cè jè èpà kêra, â ée mwa pwanaurirà.

¹⁶ Â ipaiwà wiàna gà [pitanami, â gà] pwa na èpà. Wâdé na guwà pi-inapàpari tàwà, ba na guwà ipwapwicîri kàwà. Â ée mwa nama guwà wâdé còwâ wà Pwiduée. Ba dau pwa nii kêra é pwâra pwapwicîri kà pwi âboro na é *târù na ara Pwiduée.

¹⁷ Guwà niimiri wà péroféta *Élia biu, âna é nye pwi âboro pwacèwiijè. Â é dau pwapwicîri, ba na o càcaa popaa. Â nye ticè popaa kaa, naa na âracié naja ma 6 parui! ¹⁸ Â géé na càùè, â é pwapwicîri còwâ, â nye cooboo kaa é popaa, â cipu còwâ utimuru.

Pawâjuépiri còwâ tèpa béewà

¹⁹⁻²⁰ Tèpa âji béèò, wiàna é gére imwüru jii é âjupâra cè pwi jè a cèikî béewà, â wâdé na guwà mudàra, ma guwà pawâjuépirié me còwâ [dà wà Pwiduée]. Ba wiàna guwà wàrapwiri, â guwà o upaé jii é pwâra bà [dàra gòiri awé] â wà Pwiduée, âna ée mwa pwanauri diri pâ èpà kêe.

5:12 Mataio 5.34–37 **5:14** Maréko 6.13 † **5:14** Upwaaé goro l'huile—Wà tèpa Juif, âna rà upwaa tàpé na rà maagé goro nûru élaio (olive) na rà pwapwicîri ba kêra. **5:15** Maréko 16.18 **5:17** 1 Rois 17.1, 18.1 **5:18** 1 Rois 18.42–45
5:19-20 Galatia 6.1 **5:19-20** Proverbes 10.12; 1 Pétèru 4.8

Pâbéaa kâra tii kà Pétéru Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Simona Pétéru, pwi *apostolo, ma pwi âboro imaina naa na wâra pwapwicîri. É pitu têe wà Silas (côo 5.12), ba pwiri é pwi a tâmogòori bwàti pwa tii naa na grec.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 62 ma 64, na pàara na wà pwi ukai kà tèpa *Roma, wà Néron, âna é tapoo tubaèpà tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu. Munaa é wii géee Roma wà Pétéru (na ina goo wê pâ *'Babulona' na 1 Pétéru 5.13).

É wii tâî?

Tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu Kériso, na càra caa tèpa *Juif, â na rà wâro na province Asia kà tèpa Roma, wâna ére na ina goo pâ Turquie nabà. Â tii tà diri tèpa cèikî na tubaèpà tàra.

Cina é wii?

Wà tèpa cèikî, âna rà tâa na ê tàbwàti na pâ naja na wâru. Êco na pwa tèpa âboro na rà tapoo cicararà ma tubaèpà tàra. Â rà cètùu wà pwi ukai kà tèpa Roma, wà Néron, ba na é tubaèpà tàra mwara. É wii wà Pétéru, ba na é pagòo tèpa cèikî naa na pâ aré kâra.

Dà ère é tii bèeni?

Wàijè na jè cèikî naa goo wà Iésu, âna jè pâ nau tèpa âboro na ê Ba kà Pwiduée, géee goo pai pwa *ârapwaailò goo Iésu Kériso. Jèe *upwaajè naa na nee Kériso, â wâdé na jè wârori é wâro na pwicîri na diri pâ tòotù. Wiàna tubaèpà tâjè, â wâdé na jè niimiri pâ wà Kériso, âna dau tubaèpà têe, â wâdé na jè pidàpwicâarijè naa na ipwàdéee, pwacèwiié. Ba o tâa tâjè pâ *aupwényunyuâari na wânidò *napwéretòotù na o tâa dâra gòiri awé (1.3–4, 5.12).

Pai pitàgoo tii 1 Pétéru

Ipwabwàcu (1.1–2)

É pa-udòjè Pwiduée â é pwényunyuâarijè (1.3–12)

Wârori wâro na pwicîri (1.13–2.10)

Wâro kâjè naa jaa tàpé na càra caa tâmogòorié (2.11–25)

Popai tà du duadà (3.1–7)

Jè pidàpwicâarijè naa tubaèpà tâjè (3.8–4.19)

Popai tà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri (5.1–4)

Bénabwé popai ma ipicijii (5.5–14)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo Pétéru na pwa tii. Go pwi *apostolo kà Iésu *Kériso, [ba é cùruo pâ, ba na go picémara ê popai kêe]. Go cau wii tàwà, tèpa âboro kà Pwiduée na pa-ipiinariwà pitiri pâ na province —wâ Pont, ma Galatia, ma Cappadoce, ma Asia ma Bithynie*. ² Wà Pwiduée Caa, âna é jèe pitòrigariwà, ba wàépwiri é auniimiri kêe géé na biu. Â é *Nyuââê Pwicîri kêe, âna é nama guwà pwi Ba kêe na é pwicîri. Â wà [Pwina naîê] Iésu Kériso, âna é jèe cèitiri é pâ èpà kàwà† goro pai joro wàra é domii kêe. Â guwà jèe tèpa âboro na guwà pitère dèe.

Wâdé naa tà tàwà é *pimeaari imudi ma pinaanapô, na piêdò ma wéna! Cidòri nyuâawà!

É pa-udòjè Pwiduée â ée mwa dau pwényunyuâarijè

³ Pwamaina Pwiduée, pwi Caa kà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso! Ba dau maina awé é pimeaari imudi kêe ba kâjè. Â é naa tâjè é wâro na bwaa âmuê, géé goro é pai wâro còwâ géé na aubà, kà Iésu Kériso. Â géé goo kaa pwiri, â tâa tâjè mwara é cèikî na tâbawêe, ⁴ naa goo diri pâ *aupwényunyuâari na jè tapacîri. Â wâéni: O cau tâa tâjè tèpa naî Pwiduée é *aamwari na wânidò *napwéretòtù—pwi aamwari na dau wâdé awé, â na càcaa wai ma botére, ba é tâa dàra gòiri awé!

⁵ Ba é pa-udòjè wà Pwiduée géé goro é cèikî kâjè [naa goo wà Kériso]. Â é gére wéarijè goro é nii ma pàtamee, ba na jè o mwa bàra tòpi bamwara diri é aupwényunyuâari kêe, na o âpâpaa na Tòtù pwicò‡.

⁶ Géé goo diri pâ pwi bèepwiri, â wâdé na guwà ipwadée na guwà tâa na pâ na jèpapara aré ma tòina. Ba nye wâdé na wàrapwiri na ji pâara bèeni dau ûgé, ⁷ ba na tacai é cèikî kàwà. Ba pwacèwii é mwani mii, na jè cîri naa gòro ânye, ba na cèitiri é pwina tòri géé goo§. Â é cèikî, âna dau âjimuru awé jii é mwani

* **1:1** Pont...Bithynie—Diri pâ province bèepwiri, âna tâa napô Turquie nabà.

1:2 Roma 8.29; 2 Tésalonika 2.13 † **1:2** 3e phrase—Grec: Ê pai upwaawà goro é domii kà Iésu. Wà tèpa Juif, âna rà tètâmwara é paaci, â rà upwaa tèpa âboro goro é domii kêe, ba na rà cèitiri èpà kàra. Nabàni, âna é pai bà kà Kériso, âna é pwi ârapwaailò na cèitiri èpà kâjè. Ucina mwara goro é auipwataâboro kâjè ma wà Pwiduée, ma câmu kêe pâ, jè o mwa pitère dèe. (Còo Exode 24.5–6, ma Hébéru 9.18–21.) **1:4** Kolosé 1.12 **1:5** Ioane 10.28, 17.11 ‡ **1:5** Tòtù pwicò—Bénabwé tòtù. Ê tòtù na ée mwa wâjué còwâ wà Iésu Kériso, ba na é pwi apitûa naa goro diri pâ muru naani gòropuu ma na wânidò napwéretòtù. Na pwi tòtù-bà, âna wà Pwiduée, âna ée mwa nama bwaa âmuê diri pâ muru. **1:6** Jacques 1.2; 1 Pétéru 5.10 **1:7** Proverbes 17.3; Zakarie 13.9; Malachie 3.3; Jacques 1.3 § **1:7** Pwacèwii mwara pai wàèuru é iri da naa gòro ânye.

mii, na o tiàué na jè tòotù. Â wiàna é tà cimwü ê cèikî kàwà [gée na càuru pâ tacai] â guwà o mwa tòpi ê pinabawâdé ma ipwamaina ma pitòbuari, na é tòotù na ée mwa pipaarié târa diri tèpa âboro wà Iésu Kériso.

8-9 Câguwà caa mu còo wà Iésu, êco na wânümawà gooé. Â bwaa câguwà pâ còoê, êco na guwà tàgére cèikî naa gooé. Â gée goo kaa pwiri, âna é pa-udòwà wà Pwiduée, [ma naa tàwà é *âji wâro]. Â o nye dau maina awé kaa é ipwadée kàwà, na pwacoé ma jè ina.

Inapàpari gée na biu pai pa-udòjè

10-11 Wà tèpa *péroféta biu, âna rà mara pame é popai kà Pwiduée, na rà tûra goo é âraimeai na jè o mwa tòpi—é pai udò kâjè [naa na âji wâro]. Ba é tâa goorà é Nyuâaê Pwicîri kà Kériso, â é nama rà inapàpari béaa é pai tâa na aré ma bà kà Kériso, bau é pai maina ma muugère kêe gée na càué. [Êco na càra caa tâmogòori é pai ina wàra é popai na rà pame!] Â rà dau pinünüma naa goo, ma pimudàra ma rà tâmogòori pâ, o [wàilàapà, ma] wiidà, ma o wànau.

12 Ba é ina târa wà Pwiduée pâ, êdiri pâ muru na rà inapàpari naa na nee, âna o mwa coo [gée na càùrà co] ba kâjè nabà. Â [wàé kaa pwiri é pwina tèepaa. Ba] tèpa âboro [na ia é cùrurà pâ wà Pwiduée] âna rà jèe picémara tàwà é Picémara Wâdé, naa na é pátàmara é Nyuâaê Pwicîri, na é cùrué boome gée napwéretòotù. Â guwà còo, [nye muru na po dau pwényuâa] na rà niâ boo wà tèpa *angela, ba na rà còo [é pwina tèepaa].

Wârori wâro na pwicîri

13 Guwà pitaniimiri diri pâ aupwényunyuâari bèepwiri, na o tà tàwà na tòotù na ée mwa pipaarié wà Iésu Kériso. Guwà nünümari bwàti, â guwà piaabòriwà, â guwà tà tàcî, ba na guwà pwa é wakè [kà Pwiduée]. 14 Guwà pitère dèe, ba guwà tèpa naîê. Â guwà cibwaa wâro wiâra pâ câbawâdé kàwà na èpà, pwacèwii pai pwa kàwà béaa, na bwaa câguwà caa pâji tâmogòori wà Kériso. 15 Guwà ipapwicîriwà, naa na pâ tûâ kàwà. Ba wà Pwiduée na é todàwà, âna é pwicîri. 16 Ba jèe nye wii naa na *Tii Pwicîri pâ: *Guwà ipapwicîriwà, ba go pwicîri. Lévitique 19.2*

Papwicîri Pwiduée

17 [Wâdé na guwà pitaniimiri pâ] wà Pwiduée na guwà pwapwicîri tée, ma ina gooé pâ Caa, âna cáe caa pwaké goro

âboro. Â ée jèpa pitèjè jècaa goro ê pwina jè pwa. Êkaa na guwà dau papwicîriê, na guwà bwaa wâro ni gòropuu.

¹⁸ Ba guwà tâmogòori bwàti pâ, [guwà tèpa âboro kêe nabàni. Ba] é jèe wâriwà goro ê wâri wèe na dau maina awé. É upawà jii ê wâro kàwà béaa, na càcaa pâri ma é naa tàwà cè âji cidòri*. Ba ia guwà tèpa *ênawéna kîri kâra diri pâ tûâ na èpà, na ia guwà popa jii tèpa jojoorowà.

Câe caa wâriwà wà Pwiduée goro mwani mii, é, mwani pwaa, é, goro cè pàra muru na o wai ma botére. ¹⁹ Bwa! É upawà goro ê domii kà Kériso [na joro na ia é bà ba kàwà]—domii na po dau maina awé wâri wèe. Wà Kériso, âna ticè èpà gooé, pwacèwii é nari mutò na pwa ârapwailò gooé, na ticè tòri ma maagé gooé.

²⁰ Ba é jèe mara pitòrigarié wà Pwiduée, béaa kâra pai tòpò kêe ê gòropuu, [ba na ée mwa bà, ma tipijè jii ê pâ èpà kâjè]. Â wà Kériso, âna é jèe nye tèepaa na pàara kâjè nabà—naa na pâ Bénabwé tòtù. Â guwà còo, é jèe pwa pwiri ba kàwà! ²¹ Nye géee gooé kaa, na guwà cèikî naa goo wà Pwiduée, na é jèe pawâroé còwâ géee na aubà, ma naa tée é pai maina ma muugère. Wàépwiri na guwà tâmogòori pâ, wà Pwiduée, âna ée mwa naa tàwà é pwina é jèe ina†. Â guwà tapacîri goro cèikî.

Pimeaariwà

²² Guwà jèe tòpi é [popai na] âjupâra, [é *Picémara Wâdé goo wà Iésu Kériso] â guwà pitère dèe. Â jèe cèitiri é pâ èpà kàwà géee na é pwâranümawà. Â géee goo kaa pwiri, â jèe pâri ma guwà meaari tèpa cèikî béewà, géee na âji pwâranümawà. Êkaa na wâdé na guwà tà ciburà wàrapwiri, ²³ ba jèe pitèpawà còwâ, â é wâro na guwà jèe tòpi, âna é dau piwéna jii é pwina guwà tòpi jii du nyaa ma caa kàwà. Ba êpwiri, âna muru na o wai ma botére‡. Êco na é wâro na bwaa âmuê na go ina, âna o tâa dàra gòiri awé, ba é me géee goo é Popai kà Pwiduée—pwi Popai na é *wâro dàra gòiri awé.

²⁴ *Ba rà pwacèwii
é murumwatò
diri pâ âboro.
Rà o mwari diri.
O tiâu pwényuâa kàra
pwacèwii murubuké*

* **1:18** Na càcaa pâri ma é naa tàwà cè âji cidòri—Grec: Na ticémuru naa goo. **1:19** Apostolo 20.28; Hébéru 9.12–14 **1:20** Éfeso 1.4 **1:21** Ioane 14.6; Roma 5.1–2 † **1:21** 2e phrase—Espérance en Dieu. **1:22** Ioane 13.34; Roma 12.10 ‡ **1:23** 1re & 2e phrases—Grec: Pitèpawà còwâ, â càcaa géee goo é arapwüru na o wai ma botére; â nye géee goo é arapwüru na tâa awé. **1:24** Ésaïe 40.6–8

*na é jèe moo ma tûuboo
[ma wai ma botére].
25 Napwa naa goo
ê popai kà Pwi Ukai,
âna o tâa awé!
É cimwü dàra gòiri!*

Ésaïe 40.6–8

Guwà còo, ê popai bèepwiri, âna ê Picémara Wâdé, na jèe picémara tàwà!

2

¹ Wiàna wàrapwiri, â guwà cibwaa gòmawpa! Guwà tètâjii diri pâ tûa na èpà, pwacèwii ê ipwa tûa, ê piboo, ma ê picocoo. ² Guwà jèe niimiri cai ê ji nari èpo na bwaa tapoo pitèpaé. Nye caapwi co ê muru na wâdé tée—ê nûru di. Â wâdé na guwà wàrapwiri naa goo ê popai [kà Pwiduée]. Guwà naa nûmawà naa goo, â guwà dau iari. Ba wàépwiri ê utimuru [tâa ê pwâranûmawà] na càcaa pinaanaimari ma cè jè muru. Â naa tàwà, ba na guwà o imaina too, â na o tâbawêe ê wâro na bwaa âmuê naa goowà. ³ Ba guwà jèe nari* gée goo ê pai wâdé awé kà Pwi Ukai.

Iésu âna é âji atü pàara wâ

⁴ Guwà medari wà Pwi Ukai Iésu, [â guwà tâa jaaé]. Ba wàé pwi pàara ê wâro kâjè, ma pwi atü na é wâro! Rà tètâjiié wà tèpa âboro èpà, êco na é pitòrigarié wà Pwiduée, ba dau pwamuru naa gooé. ⁵ Â wâguwà mwara, âna guwà pwacèwii pâ atü na wâro. Wâdé na guwà pipanuâwà [tà Pwiduée] ba na é tòpòwà, naa na wâ pwicîri kèe na é gére bari. Jèpwi mwara, âna guwà pwacèwii tèpa pwa ârapwaailò, [ârapitòrigari kà Pwiduée, ba na guwà cau piênawéna kèe] naima. Â pârawà na guwà tòpò pâ âraimeai na o wâdé tée—âraimeai na me gée goo ê wakè kâra Nyuâaê Pwicîri naa goowà. Â ée mwa tòpi wà Pwiduée, gée goo i pwi ia é pwa wà Iésu Kériso†. ⁶ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri [goo wà Iésu] pâ:

*Gà tère ni, co Ba!
Go pitòrigari pwi atü,
atü na pwâra;
na maina wâri wèe
pwi neapiâ kôo.
Go tòpòé naa *Siona,*

2:1 Éféso 4.22; Jacques 1.21 2:3 Psaume 34.9 * 2:3 Nari (é, namiri)—Goûter.

2:5 Éféso 2.21–22; Auinapàpari 1.6 † 2:5 Dernière phrase—é, Âraimeai na guwà tòpò, na é naigé mee wà Iésu Kériso. 2:6 Ésaïe 28.16; Éféso 2.20

*[gòrojaa kôo,
napô pwicîri kôo.
É atü târa wâro!]
Rà mwa piétô[†]
wà tèpa âboro
na rà cèikî naa gooé.*

Ésaïe 28.16

7 Â guwà còo, dau âjimuru tâjè i pwi atü bèepwiri—[wà Iésu Kériso] ba jè jèe cèikî naa gooé. Êco na [wàéni é popai goo] wà tàpé na tàutàra na rà cèikî naa gooé:

*I pwi atü na rà tètâjii
wà tèpa ba wâ,
âna nye wàé kaa pwiri,
i âji êkêe!
[Tàutàra goo
pwi ò kâra wâao!]*

Psaume 118.22

8 Â jèpwi mwara:
*O cigòtù â
tèpa cicarao;
Rà tûuboo awé
gée goo Atü kôo-bà!*

Ésaïe 8.14

Wàépwiri wà tàpé na càra caa cèikî naa gooé, [âna rà jèe tûu awé]. Ba wàépwiri é câbawâdé [kà Pwiduée] goo wà tàpé na càra caa pitère dàra é popai kèe.

Guwà pwi Ba kà Pwiduée

⁹ Wâguwà, âna guwà pwi Ba na pwicîri kà Pwiduée, Pwi Ukai. É jèe pitòrigariwà, ba na guwà pwi Mwachiri kèe; pacimawà, ba na guwà tèpa pwa ârapwaaïlò kèe; pa-udòwà, ba na guwà tèpa âboro kèe; todàwà gée na bàutê, naa na pwéelaa ma muugère kèe, ba na guwà inapàpari é pâ muru na pwényuâa na é jèe pwa!

¹⁰ Napwiri, âna câguwà caa tèpa âboro na jèe mwaciri, â nabà, âna guwà jèe pwi Ba kà Pwiduée. Béaa, âna câguwà caa tòpi é pimeari kèe, â nabà, âna guwà jèe tòpi!

Wâro na pwamaina Pwiduée naa jaa tàpé na càra caa tâmogòorié

[†] **2:6** Rà mwa piétò—é, O câgo caa panuârà. Grec: O càra caa kamu. **2:7** Psaume 118.22 **2:8** Ésaïe 8.14–15 **2:9** Exode 19.6 **2:10** Osée 2.25

11 Tèpa âji béèò wée, guwà tèpa pârame naani gòropuu, ba càcaa âji napô kàwà! Â go ina tàwà [gée na diri pwâranümoo] pâ, guwà cibwaa pâra wiâra ê pâ câbawâdé kàwà na èpà. Ba pâ muru bèepwiri, âna rà pipaa dâra ê pwâranümawà.

12 Guwà ipwacôoco goro ê pai wâro kàwà, naa nabibiu kà tàpé na càra caa cèikî. Wà tàpéebà, âna rà o picocooriwà, â rà ina pâ, guwà tèpa âboro èpà, êco na rà o mwa còo diri pâ muru na wâdé na guwà pwa. Â rà o pwamaina Pwiduée, na Tòotù na ée mwa tèepaa me§.

Pitêre dà tèpa pitûâ kêra napô

13 Guwà tèpa âboro kà Pwi Ukai [Iésu Kériso]*. Êkaa na wâdé na guwà ipakîriwà na ara ê pâ pitûâ kêra ê napô, wiàna pwi ukai naa napô maina, 14 é, wiàna tèpa pitûâ na é pacimarà. Ba pwa tàrù kêra, ma rà pwa wârimuru tà tàpé na rà pwa na èpà, ma càdiri tàpé na rà pwa na wâdé. 15 Ba wàépwiri câbawâdé kà Pwiduée. Â wâdé tée na guwà wârori ê wâro na wâdé, ba na guwà târi ê pwâ tàpé na rà picocooriwà imudi†.

16 Âjupâra pâ, [é jèe tipiwa wà Pwi Ukai, â] pwa tàrù kàwà târa pwa diri pâ muru. Êco na guwà cibwaa popa ê tàrù kàwà bèepwiri, ba na guwà pwa na èpà! Bwa! Pwi tàrù, ba na guwà piênawéna kà Pwiduée [naa na diri pâ muru]. 17 Êkaa na guwà tòimiri pâ âboro diri; â guwà ipakîriwà na ara pwi ukai naa napô; â guwà meaari tèpa cèikî béewà; â guwà dau papwicîri wà Pwiduée.

Ipakîrijè pwacèwii Kériso

18 Wiàna gà pwi *ênawéna kîri kà pwi jè âboro, â wâdé na gà ipakîrigà, â gà dau tòimiriê. Â ipaiwà ê càragà, wiàna é pwi âboro na é tàrù ma moo, é, wiàna é pwi âboro èpà ma pwi a putàmu. 19 Ba pwiri nye ticè majoro ê pai tubaèpà tâgà kêe. Â wiàna wàrapwiri, â o cidòri nyuâagà‡, wiàna gà pidàpwicâarigà, naa na pâ aré na wàrapwiri, gée goro pai pitêre dâra'gà wà Pwiduée. 20 Êco na, wiàna gà tâa na aré, gée goro pai pwa'gà é pwina èpà, â nye ticè cidòri'gà!

Dau wâdé tà Pwiduée, wiàna gà pidàpwicâarigà naa na pâ aré, gée goro pai pwa'gà é pwina tàrù. 21 Ba êkaa pwiri na é

2:11 Galatia 5.17,24 2:12 Mataio 5.16 § 2:12 Na Tòotù na ée mwa tèepaa me—Pwiri pwi tòotù na ée mwa pitèi é gòropuu wà Pwiduée, é, pwiri pwi tòotù na é cèikî naa gooe wà pwi jè âboro, â é tòpi é âji wâro. É, pwiri mwara é tòotù na é tâa na aré na, wà pwi jè âboro. 2:13 Tito 3.1 * 2:13 Guwà tèpa âboro kà Pwi Ukai Iésu Kériso—Grec: Gée goo wà Pwi Ukai. 2:15 1 Pétéru 3.16 † 2:15 Na rà picocooriwà imudi—Grec: Na ticè nùmarà. 2:17 Roma 12.10 2:18 Éféso 6.5 ‡ 2:19 Cidòri nyuâagà—é, Muru na wâdé, é, Ée mwa pwényunyuâariwà wà Pwiduée. 2:20 1 Pétéru 3.14,17 2:21 Mataio 16.24; Ioane 13.15

todajè naa goo. Ba gà côo, é jèe maagé côo wà Kériso ba kâjè, â é jèe naa tâjè ê câmu, â wâdé na jè pâra wii naigé kêe, ma ipwacèwiié. ²² Ba wà Kériso, âna:

*Nye ticè èpà na é pwa,
ma ticè na pwâ na é ina.*

Ésaïe 53.9

²³ Rà nye tànyiriê,
â câé caa tòpi.
Rà tubaèpà tée,
â câé kànarirà.
É ipanuâê tà Pwiduée,
na tàrù pai pitèi kêe.
²⁴ É popa èpà kâjè,
naa na naiié.
É kakeri diri
naa goro satauro.
É tapàgà pitûâ kàra[§].
É tipijè jii ê tojii.
[É naa tâjè tàrù]
ba na jè wâro,
ma jè pâra ba tàrù!
É nama jè wâdé côwâ;
goro aurumuru kêe.
Â tiàu maagé kâjè!
²⁵ Jè tèpa mutô kêe.
Jè jèe imwüru;
â é popajè côwâ.
É wéaarijè diri
dàra gòiri awé!

3

Popai tà du duadà

Pa ilàri

¹⁻² Napwa naa goowà co ipâê, âna guwà ipakîriwà naa goo tèpa éawà. Â ipaiwà wiàna pwi éagà, âna câé caa pwi a cèikî. Ba wiàna gà wàrapwiri, â jèe câgà caa ina tée cè popai, ba é jèe po cèikî géee goo é tûâ'gà. ³ Gà cibwaa coona ârabwée na po dau maina wâri wèe, â gà cibwaa po dau tòpò pâ mwani mii ma perle, ba na gà pipaaringà. Ba é pai pwa ârabwée'gà, ma pai pwa

2:22 Ésaïe 53.9 **2:23** Ésaïe 53.7; 1 Pétéru 3.9 **2:24** Ésaïe 53.5–6; Roma 6.11

§ 2:24 É tapàgà pitûâ kàra... Grec: Jè bà naa goo pâ èpà kâjè. **2:25** Ézékiel 34.5–6; Mataio 9.36; Ioane 10.14; Hébéru 13.20–21 **3:1-2** Éféso 5.22 **3:3** 1 Timotéo 2.9

wèe pûrugà, ma pai tòpò mwani mii, âna muru naa naiiri âboro co, â càcaa âjimuru*.

⁴ Ba è âji pwényuâa'gà, âna è moo ma pitòimiri ma pinaanapô na tâa na pwâranümagà. Wàépwiri ârabwée na o càcaa wai; pwi aamwari na dau wâdé tà Pwiduée. ⁵ Ba rà wàrapwiri pa ilàri, na rà cèikî naa goo wà Pwiduée naa pàara biu, â rà piaabòrìrà. Ba rà ipakîrìrà naa goo tèpa éarà, ⁶ pwacèwii wà Sara, na é pitèrè dà wà *Abéraama, â é ina gooé pâ 'pwi ukai'. Â gà o tô èpo kèe, wiàna gà pwa è pwina wâdé, â gà cibwaa nama wâgotâgà [na gà ipakîrigà na ara pwi éagà].

Tèpa paa

⁷ Ipaiwà naa goowà, wâguwà tèpa paa. Wiàna gà piéa, â wâdé na gà wéaari tô wâdàgà, â gà moo naa gooé, ba pwa nii'gà jiié. Â gà dau papwicîrié mwara, ba wà Pwiduée, âna é jèe naa tée è *âji wâro, pwacèwii na é jèe naa tâgà. Ba wiàna gà wàrapwiri, â ée tère è pwâra pwapwicîri'gà wà Pwiduée.

Jè pidàpwicâarijè na tubaèpà tâjè

⁸ Wâdé na caapwi pwâranümwà, [wâguwà diri tèpa cèikî naa goo Iésu]. Guwà dau pimeaariwà jècaa géee na pwâranüma na moo, â guwà dau pitu tàwà, ba guwà tèpa aéjii naa na nee Kériso. Â guwà jèpa ipakîriwà. ⁹ Wiàna rà pwa tàwà è pwina èpà wà pàra tàpé, â guwà cibwaa pawâjuépiri tàra còwâ. Â wiàna rà tànyiriwà, â guwà *pwényunyuâarirà, ba é jèe todàwà wà Pwiduée, ba na guwà wàrapwiri. Ba wiàna guwà pwa, â ée mwa dau pwényunyuâariwà. ¹⁰ Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

Cidòri nyuâagà

wiàna gà naaco èpà†.

Gà mwa ipwàdéee

*wiàna [gà pwa na *tàrù].*

Gà naaco picocoo:

Gà tètâjii pwina pwâ!

¹¹ *Gà coo jii tûâ na èpà!*

Gà pâra na âjupâra:

Gà mudàra pinaanapô;

gà pa pàdari pàra tàpé.

¹² *É wéaari tàpé na rà tàrù,*

wà Pwi Ukai Pwiduée.

* **3:3** Muru naa naiiri âboro co, â càcaa âjimuru—Grec: Muru na wâgòroigé. **3:6**

Genèse 18.12 **3:7** Éféso 5.25 **3:10** Psaume 34.13–17 † **3:10** Cidòri nyuâagà wiàna gà naaco èpà—Grec: Wiàna nümagà na o wâdé è wâro'gà, â wâdé na...

*É têrerà na rà to.
É pipaa dà tàpé na rà èpà!*

Psaume 34.13–17

Cidòri nyuâajè na jè tâa na aré

¹³ Wiàna gà pwa na wâdé, â pwâco tàpé na rà o tubaèpà tâgà.
¹⁴ Êco na, wiàna gà tâa na aré, gée goo pâ tûâ'gà na tàrù, â o cidòri nyuâagà! Êkaa na:

*Gà cibwaa nama wâgotâgà,
goro pai pwa tâgà na èpà
na me gée goro âboro.
Gà cibwaa pidumapié!*

Ésaïe 8.12

¹⁵ Bwa, gà papwicîri Kériso naa na pwâranümagà. Â gà tà ciburà wéaa, ba na o pwa cè pai tòpi'gà tà tèpa âboro, na rà tawèerigà goo ê cèikî'gà. ¹⁶ Â wâdé na gà tòpi tàra goro ipapwicîri ma moo. [Gà ipwacôoco ê càragà, ba] na o câé caa pitòtigà ê *pwâratùra-nigée-googà. Â o wâdé ê wâro'gà gée goo na gà pwi âboro kà Kériso. Â wà tàpé na rà pinabaèpàgà, âna rà o dau kamu, gée goo na ê pâ tûâ'gà, âna po cau wâdé diri [naa na diri pâ ére]. ¹⁷ Wiàna gà tâa na aré, â dau wâdé wiàna nye gée goo ê càragà na wâdé, wiâra ê câbawâdé kà Pwiduée. Â càcaa wâdé wiàna gée goo pâ tûâ'gà na èpà!

É tâa na aré Kériso â é jè piétò!

¹⁸ É wacaapwi bà
wà Iésu Kériso,
bépwanauri èpà.
É maagé côo,
wà Pwina é tàrù;
[É maagé bà]
ba kêjè tèpa âboro,
na câjè caa tàrù.
É popajè pâ,
dari wà Pwiduée.
Jèè tètâmwereê
na naiiri âboro,
[naani gòropuu].
Pawâroé cōwâ,
naa na naiiri âboro
na bwaa âmuê

na o câé mwa caa bà†!

¹⁹ [Gée na càuru pai bà kée] â é pâra wà Kériso, ba na é pwa pupûra tà tàpé^S na rà bà na rà pwa karapuu [naa na autâa kà tèpa bà]. ²⁰ Wà tàpéebà, âna jèe càra caa pitêre dà wà Pwiduée napwiri, na pàara kà Noa, na é iti i wànga kée. É dau pidâpwicâarié wà Pwiduée naa goorà [êco na càra caa biirà dèe]. Â nye 8 âboro co na uparà jii i jèpé gòro wànga.

²¹ Ê jawé bèepwiri, âna ucina goro ê *piupwaa kâjè nabàni, na é pinaigé mara é pai upajè. Na *upwaaajè, â càcaa ba na jè nuwa tâjii ê tòri kâra é naiiri âboro! Nye câmu kâra pai nuwa tâjii ê pâ èpà gée na pwâranümajè. Câmu mwara kâra *auipwataâboro na jè pwa tà Pwiduée [pâ, na jè o tèpa âboro kée]*. É upajè wà Pwiduée, gée goo pai [bà ma] wâro còwâ kà Kériso gée na aubà. ²² Â é jèe too naa *napwéretòotù, â é tâa gòro étò kà Pwiduée [ba na o pwamainâé]. Â pwa tàrù kée ma pàtamee, naa goo diri pâ *angela, ma pâ duée, ma pâ pitûâ ma pâ pàtâma.

4

Wârori wâro na wâdé tà Pwiduée

¹ Wà Kériso, âna é maagé còo naa na naiiri âboro, â wâdé na guwà ipwabwâtiwà, ba na guwà ipwacèwiié. Ba [pwacèwii na jè mu ina pâ]: «Wà pwi a cèikî na é dau maagé còo naa na naiiri âboro, âna wâé kaa pwi âboro na é naaco ê èpà*.» Â guwà popa é auniimiri kà Kériso, ba na neemuru paa kàwà, [târa ma pagòowà na guwà maagé còo].

² Tapoo nabàni, âna wâdé na guwà cibwaa pâra wiâra còwâ é câbawâdé kàwà na èpà. Guwà pâra wiâra co é câbawâdé kà Pwiduée, na guwà bwaa tâa ni gòropuu. ³ Ba po dau gòri é pàara na guwà wâro imudi pwacèwii tèpa béewà na càra caa tâmogòori Pwiduée. Na pwi pàara bèepwiri, âna guwà pâra wiâra pâ auniimiri kàwà na èpà; â guwà ciburà pi-ija ma piwâdo imudi, ma ipuu imudi. Â jèpwi mwara, âna guwà tèpa pwamainâ pâ duée—muru na po dau miiri tà Pwiduée.

† **3:18** Dernière phrase—é, Pawâroé còwâ gée goro ê Nyuâaê Pwicîri. Grec: Pawâroé còwâ naa na nyuâa. **S 3:19** Tâpé—Munaa tèpa âboro èpà gée na pàara biu na ia rà bà, â wà Kériso, âna é inapâpari ê Picémara Wâdé târa. É, pwiri tèpa duée—tèpa angela na ia rà cicara wà Pwiduée. (Còo Genèse 6.1–4.) Â wà Kériso, âna é pâra nau tèirà, ba na rà pwa wârimuru dàra gòiri. **3:20** Genèse 6–7 * **3:21** Nye câmu kâra pai nuwa... é, Nye câmu kâra pai to kâjè dà wà Pwiduée, ba na é nuwa tâjii ê pâ èpà gée na pwâranümajè. **4:1** Roma 6.2,7 * **4:1** Wà pwi acèikî na é dau maagé còo... Munaa pai ina wèe pâ: Wà pwi acèikî na é piupwaa, ba na é paari pâ ée mwa naaco ê èpà. **4:3** Éféso 2.2–3

[Êco na jèe nabwé diri pwiri!] ⁴ Â wà tèpa béewà béaa, âna rà pò goowà nabà. Â rà pinabaèpàwà, ba jèe câguwà caa tâa jaarà, na rà pwa na èpà ma wâro imudi. ⁵ Êco na rà o mwa coo ara wà Pwiduée, wà Pwina é pitèi tàpé na rà wâro ma tàpé na rà bà. [Â rà o tòpi tée na é pitèirà goro ê jèpa tûâ kàra.]

⁶ Êkaa pwiri é majoroé ma jèe picémara é *Picémara Wâdé tà tèpa âboro diri, tiagoro mwara tàpé na ia rà jèe bà†. Wà tàpéebà, âna rà jèe bà‡ naa na naiiri âboro, ba wàèpwiri é wârimuru na jè cau tòpi, wàijèe diri tèpa âboro. Êco na wâdé [tà Pwiduée] wiàna tâa tàra é *âji wâro, goro é Nyuâaê Pwicîri.

Guwà pitòimiriwà

⁷ Jèe wâmwünyabwe é pwâadàra diri pâ muru. Êkaa na guwà tà piaabòriwà, ma tà tàcî, ba na guwà pwapwicîri. ⁸ Â wàèni é pwina dau âjimuru: Guwà pimeariwà taaci, géé na âji pwâranümawà. Ba «Wà tàpé na rà pimeari, âna wâru pâ èpà na rà pwanauri§.»

⁹ Â guwà tòpi tèpa [cèikî béewà] naa na pwârawâ kàwà, géé na âji pwâranüma, â guwà cibwaa nye tà kûu. ¹⁰ [Wà Pwiduée, âna é] jèe jèpa naa tàwà jècaa é jèpa âraimeai, ba na guwà piênawéna kà wà tèpa béewà. Êkaa na guwà wakèri bwàti é uràpâra kàwà, ba na guwà pame tàra é aupwényunyuâari kà Pwiduée.

¹¹ Wiàna é naa tâgà, ba na gà pwi a pwa pupûra, â wâdé na gà pwa, ba na gà pame é popai kêe. Wiàna é todàgà, ba na gà pwi a pitu tà pàra tàpé, â gà pwa goro é nii ma pàtâma Pwiduée.

Na diri pâ muru na gà pwa, âna gà wàrapwiri, ba na o ipwamaina Pwiduée, naa na nee Iésu Kériso. Wâdé na tâa jaa Pwiduée* é pai maina ma muugère dàra gòiri awé! Amen!

Aré me géé goo pai pâra wiâ Iésu

¹² Tèpa âji béèò wée, jèe tèepaa mariwà é tacai, pwacèwii é ânye na dau tòjè. Â guwà cibwaa pò goo, pwacèwii na muru na ité. ¹³ Bwa, wâdé na guwà ipwàdéé goo, ba guwà tèpa bée Kériso, [pwi *Mesia, pwi ênawéna kà Pwiduée] naa na pâ maagé côo kêe. Â o dau maina awé é ipwàdéé kàwà, na tòotù na o paari é pai maina ma muugère kêe. ¹⁴ Ba wiàna pinabaèpàwà, géé goro na guwà tèpa âboro kêe, â cidòri

4:5 Apostolo 10.42 † **4:6** Tàpé na ia rà jèe bà—Pwiri tèpa âboro na rà bà béaa kâra pai tèepaa kà Iésu Kériso. Â wà Iésu na é picémara tàra na âracié tòotù kêe nanaara napuu. (Còo du nee tii 19 ma 20.) Êco na wâru mwara pâ auniimiri goro pai ina wàra pâ popai-bà. ‡ **4:6** Âna rà jèe bà—Grec: Âna jèe pitèirà. **4:7** Roma 13.11–12 **4:8** Proverbes 10.12; 1 Pétéru 1.22 § **4:8** Wà tàpé na rà pimeari... é, Wà Pwiduée, âna é pwanauri pâ èpà kà tàpé na rà meari pàra tàpé. **4:9** Hébéru 13.2 **4:10** Roma 12.6–8 * **4:11** Pwiduée—é, Iésu Kériso. **4:13** Apostolo 5.41; Jacques 1.2; 1 Pétéru 1.6–7 **4:14** 1 Pétéru 2.20

nyuâawà! Ba é tâa goowà ê Nyuâaê Pwicîri kà Pwiduée, Pwi Nyuâaê na é maina ma muugère!

¹⁵ [Câgo caa ina é aré na é me gée goro pai pwa'gà ê pwina èpà!] Wiàna gà gée naa na wâro kà pàra tàpé, é, wiàna gà mura, é wiàna gà pwi a-ipòtàmwara, â gà mwa maagé côo goo! Guwà cibwaa wàrapwiri!

¹⁶ Êco na, wiàna gà maagé côo, gée goro na gà pwi a cèikí naa goo wà Kériso, â gà cibwaa kamu goo. Bwa, gà ipwamaina Pwiduée, ma pwaolé tée, ba gà pwi âboro kà Kériso.

¹⁷ Wà Pwiduée, âna ée mwa pitèi tèpa âboro. Â ée mwa tapoo, naa na wâao kée. Â wiàna o pitèijè, wàijè tèpa naîê, o dà cè wârimuru kà tàpé na rà tètâjii ê Picémara Wâdé kà Pwiduée?
¹⁸ Ba jè pûra naa na *Tii Pwicîri pà:

*Pwacoé pai upa
wà pwina é *târù.
Ée mwa wànau
wà pwi âboro èpà,
na é naa càùé,
naa goo wà Pwiduée?*

Proverbes 11.31

¹⁹ Wàépwiri, [co tèpa béeò, â go tubanabwé goro ê auina bèeni]: Wiàna gà maagé côo wiàra é câbawâdé kà Pwiduée, â wâdé na gà tà cimwü goro pwa é pwina wâdé. Â gà ipanuâgà tée, ba wàè pwi a tòpògà. Ba é tâa na pai tâa kée, â o cáe mwa caa panuâgà.

5

Popai tà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri

¹ Go pwa pupûra tàwà ni, wâguwà tèpa pitûâ kâra wâra pwapwicîri. Ba wâgo mwara pwi jè ijiao pwacèwiiwà, na go inapàpari é pai maagé côo [ma pai bà] kà Kériso. Â o tâa tâjè ma wâguwà é câmajè. Ba jè o mwa tâa na pai maina ma muugère kée, na tòotù na ée mwa paarié [wà Pwiduée].

Â go ilari jiiwà, pâ, ² guwà tòimiri tèpa âboro na é naa tàwà wà Pwiduée. Ba rà tèpa mutô kée, â [é nama guwà tèpa wéaarirà. Â pârawà ma] guwà naa èrà ma tòimirirà. Êkaa na guwà wàrapwiri gée na âji pwâranûma, â càcaa pwacèwii tàpé na mwa po tacoo goorà, ba na rà pwa. Guwà pwa, gée goo é pimeaaari kàwà, â guwà cibwaa bu mwani goo. ³ Guwà cibwaa naa naèà tà tèpa âboro kàwà. Â guwà paari tàra co é pâ càrawà na wâdé.

Â rà o pâra wiâwà ma ipwacèwiiwà. ⁴ Ba wiàna guwà wàrapwiri, â o tâa tàwà ê bwe korona—[ê câmawà na dau pwényuâa]—na tòotù na ée mwa wâjué còwâ wà [Iésu] Pwi Ukai kà tèpa wéaari mutô. Ê câmawà bèepwiri, âna ê [pai tâa kàwà jaaé, naa na] pai maina ma muugère kêe, na o tâa dâra gòiri awé.

Bénabwé popai

⁵ Wàeni popai kôo tàwà diri*: Guwà ipakîriwà na ara tèpa pitûâ [naa na cèikî]. Â guwà cau piênawéna kàwà jècaa naa na ipakîri. Ba jèe wii naa na *Tii Pwicîri pâ:

*Pwiduée, âna é cicara
tèpa ipwamainarà.
É naa pimeaari
tà tèpa ipakîrirà.*

Proverbes 3.34

⁶ Êkaa na guwà ipakîriwà, na aranara ê pàtâma Pwiduée na dau maina awé. Â ée mwa ipwamainawà na tòotù na é pitòrigari.

⁷ Â guwà panuâ tée diri ê pâ tòina kàwà, ba é tòimiriwà.

⁸ Guwà tà tàcî, â guwà tà pitòimiriwà. Ba wà pwi a pièpàriwà, wà *Caatana, âna é nye tàgére biie goowà, pwacèwii ê liô† na é imudàra cè âboro cèna é utié. ⁹ Guwà cicaraé, â guwà tà cimwü naa na cèikî kàwà! Â [guwà cibwaa niimiri pâ] guwà maagé còo [acari]. Ba rà wàrapwiri wà diri tèpa cèikî béewà, pitiri naa gòropuu. ¹⁰ [Â guwà maagé còo naa na ji pàara na càcaa gòiri.]

Êco na wà Pwiduée, âna é jèe todàwà, goo wà Iésu Kériso, ba na guwà mwa tâa ma wàilu, naa na pai maina ma muugère kàru, dâra gòiri awé. É wàrapwiri géee goo ê *pimeaari imudi kêe ba kàwà. Â géee na càuru ji pàara na úgé na guwà maagé còo na, â ée mwa nama guwà wâdé còwâ. Â ée mwa pagòowà, ma nama guwà cimwü, ma pacimawà dâra gòiri.

¹¹ Ba tâa jaaé ê pàtamee na ticè pwâadèrèè, dâra gòiri awé! Wâdé na wàra! Amen!

Ipicijii

¹² Go jèe wii tàwà ê ji nari tii bèeni, ba na go pagòowà, ma taniimiri tàwà pâ, tâa jaawà ê pimeaari imudi kà Pwiduée. Wâdé na guwà tà cimwü na! É tâa jaaò wà Silas, â é pitu tòo na

5:5 Éféso 5.21; Jacques 4.6 * **5:5** Tàwà diri—é, Diri tàpé na càra caa tèpa pitûâ. Grec: Tàwà na guwà bwaa dopwa. **5:6** Mataio 23.12; Luka 14.11; Jacques 4.10

5:7 Mataio 6.25–30 **5:8** 1 Tésalonika 5.6 † **5:8** Liô—Grec: Liô (lion) na é kûu.

5:9 Éféso 6.11–13; Jacques 4.7 **5:12** Apostolo 12.2,25, 13.13, 15.22,37–40

go wii ê tii bèeni. É pwi âji béèò na é *târù, â go dau cèikî naa gooé.

¹³ Rà naa bwàcu kàwà tèpa cèikî béewà géeni na ville “*Babulona”[†]. Ba wà Pwiduée, âna é todàra, ba na tèpa âboro kêe, pwacèwiiwà.

Â é naa bwàcu kàwà mwara wà Maréko, pwina naîô naa na nee Kériso.

¹⁴ Wâdé na guwà pipwabwàcu tàwà naa na pimeaari, naa na nee Kériso.

Wâdé na cau tâa jaawà é pinaanapô, wâguwà tèpa âboro kà Kériso!

Cidòri nyuâawà!

5:13 2 Timotéo 4.11 † **5:13** ‘Babulona’—É wii tii géee na ville Roma wà Pétéru, êco na pwiri nūmee na é naapwàniri jii wà tàpé na rà pièpàri tèpa cèikî. Babulona, âna câmu kà tàpé na rà pipaa dâra pwi Ba kà Pwiduée. (Còo Auinapàpari 14.8 ma 18.10,21.)

Béârailu kâra tii kà Pétéru Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Simona Pétéru, pwi jè a *câmu kà Iésu Kériso, pwi âboro imaina naa na wâra pwapwicîri.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 65 ma 67. É wii wà Pétéru géé *Roma, càcaa gòiri béaa kâra ê pai bà kêe naa goro *satauro, pwacèwii wà Iésu.

É wii tâi?

Tà diri tèpa cèikî naa goo wà Iésu Kériso.

Cina é wii?

Na pàara na é wii, âna wâru tèpa pwa pupûra na tèpa pwâ na rà pa-imwüru tèpa cèikî jii ê popai na âjupâra goo wà Iésu. Â é wii wà Pétéru, ba na é pa-icôo wà tèpa cèikî, ba na rà cibwaa pâra wiârà. Â é wii mwara, ba na é picijiirà, ba é tâmogòori pâ ée jèe tàpo bà.

Dà êre ê tii bèeni?

Wà Pétéru, âna é pagòjè, ba na jè ciburà pâra wiâ Iésu, ba na o ciburà pimaina pâ ê *pimeaari imudi naa goojè, ma pai tâmogòorié kâjè. Ée nye wâjué còwâ wà Pwi Ukai Iésu Kériso, â na jè cibwaa ipacè naa goo wà tàpé na rà ina pâ, o càcaa wârapwiri. O maina ê wârimuru kà tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. Wâru pâ popai, na ipaiwà bau ê pâ popai na ê *Tii kà Jude*.

Pai pitàgoo tii 2 Pétéru

Ipwabwàcu (1.1–2)

Wârori wâro na wâdé tà Pwiduée (1.3–21)

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ (2.1–22)

Ée mwa nye tèepaa còwâ Pwi Ukai (3.1–13)

Bénabwé popai ma ipicijii (3.14–18)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo Simona Pétéru [na pwa tii]. Go pwi ênawéna kà Iésu *Kériso, ma pwi apostolo kêe [ba é cùruo pâ, ba na go picémara ê popai kêe]. Go cau wii tàwà, wâguwà na caapwi cèikî kâjè ma wâguwà. É cèikî kâjè bèepwiri, âna muru na dau pwényuâa, ba jè jèe tòpi géé goo wà Iésu Kériso, na é Pwiduée kâjè ma *pwi a

pa-udòjè. Dau *tàrù diri pai pwa kêe, â câé caa pwaké goojè, ûna é cau naa tâjè diri ê cèikí bèepwiri*.

² Wâdé na ru *pwényunyuaariwà wà Pwiduee kâjè ma wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso†. Wâdé na o ciburà pimaina pâ ê pai tâmogòroru kàwà, ba na o pimaina pâ naa goowà ê pimeaari imudi, ma pinaanapô kàru!

Wârori wâro na wâdé tà Pwiduee

³ É todàjè wà Pwiduee, ba na jè tâa na ê pai maina ma muugère kêe! Â gée goo pai tâmogòrori kâjè, â pâri ma jè wârori ê wâro na pwicîri ma wâdé têe. Â wà Pwi Ukai‡, âna é naa tâjè diri ê pwina âjimuru, ba na wàrapwiri ê pai wâro kâjè, goro é pàtama Pwiduee. ⁴ Gée goo diri pwiri, â é naa tâjè wà Pwiduee i pwi ia é mara ina béaa—diri pâ *aupwényunyuaari na dau pwényuâa ma dau maina awé! Guwà cipa bwàti, ba na o tipiwà jii é pâ câbawâdé na èpà, na tubaèpà tà tèpa âboro gòropuu! Â o caapwi é pwâranümawà ma wà Pwiduee, â guwà o pwacèwiié.

⁵ Â guwà ipwadàrapwa, ba na é cèikí kàwà, âna ée tòpò naa goowà é pâ pwêe bëeni:

Guwà wârori é wâro na wâdé ma tàrù;

Guwà tâmogòrori Pwiduee, â o pimaina too é pai tâmogòrori kàwà;

⁶ Guwà piaabòriwà;

Guwà pidâpwicâriwà;

Guwà papwicîri wà Pwiduee, ma pitère dèe;

⁷ Guwà dau meaari tèpa cèikí béewà;

Guwà meaari diri tèpa âboro.

Nama pimaina too pwina wâdé

⁸ Wiàna guwà nama rà pimaina too, pâ muru wâdé bèepwiri, naa goowà, â o pwa é pwâra wakè na wâdé na me gée na wâro kàwà. Â, na wàrapwiri, â guwà paari pâ guwà tâmogòrori§ wà Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. ⁹ Êco na wà tàpé na tiâu goorà pâ pwêe bèepwiri, âna rà pwacèwii tèpa bwi. Ba càra caa côoina i pwi ia rà tòpi [na ia *upwaarà]—é pai cèitiri diri pâ èpà kàra.

¹⁰ Wà Pwiduee, âna é pitòrigariwà, co tèpa béèò, â é todàwà, ba na guwà tèpa âboro kêe. Â wâdé na guwà dau gòo goro wârori é wâro ma *paâjupâra pâ, guwà tèpa âboro kêe. Ba wiàna wàrapwiri, â o càcaa cigòtù âwà, â o câguwà caa tûu. ¹¹ Â ée

* 1:1 Dernière phrase—é, Wâé na é nama jè tàrù na ara Pwiduee. Grec: Gée goro pai tàrù kêe. † 1:2 1re phrase—é, Wà Iésu Kériso na é Pwiduee ma Pwi Ukai kâjè.

‡ 1:3 Pwi Ukai—Munaa Iésu, é, pwiri Pwiduee. 1:6 Galatia 5.22–23 § 1:8 Â guwà paari pâ guwà tâmogòrori—é, Â o pimaina too é pai tâmogòrori kàwà.

mwa bàra tòpiwà naa na ipwàdée, naa na Mwachiri kà [Pwina naifê] Iésu Kériso, Pwi Ukai kâjè ma *pwi a pa-udòjè—naa na Mwachiri na ticè pwâadèrèè.

O càcaa gòiri â ée bà Pétérù

¹² Guwà jèe nye tâmogòori bwàti diri pâ muru bèepwiri na go ina ni, â guwà jèe nye tà cimwü naa pai wâro kàwà wiâra è âjupâra. Êco na câgo caa piwâ na go taniimiri tàwà mwara. ¹³ Â go niimiri pâ, go o nye tà ciburà wârapwiri, na go bwaa tâa ni gòropuu. ¹⁴ Ba é jèe paari tôo wà Pwi Ukai Iésu Kériso, pâ, o càcaa gòiri, â go jèe pâra jiiwà géeni. ¹⁵ Â, na go wakè ba gòo ni, ba na guwà o ciburà tà niimiri diri è pwina go ina tàwà ni, géé na càuru pai pâra kôo.

Bà piwiâ tàwà pwina bà côo

¹⁶ [Wàibà ma wà tèpa apostolo béed, âna] bà jèe inapàpari tàwà è pàtâma wà Pwi Ukai Iésu Kériso, ma cè pai o mwa wâjué me còwâ kêe. Â càcaa cè jè jèmaa kà tèpa âboro, â càcaa jèkutâ, na me géé goo è tàmanga kâbâ. Ba bà piwiâ tàwà co è pwina bà côo goro du âraporomeebâ.

Ba bà côo è pai maina ma muugère kà Pwi Ukai Iésu, ¹⁷⁻¹⁸ na ia bà tâa gò i gòrojaa na pwicîri. Â bà tère è pwâratùra kà Pwiduée—pwi Caa kâjè na é maina ma pwényuâa—na é dau pwamaina ma tòbuari Iésu [béaa kâbâ]. Ba é inapàpari pâ: «Wà pwini, âna wâé co kaa pwiri wà Pwina naifô, na caapwi co, na go dau mearié. Wâé kaa, na go jèe nye pitòrigarié, ba dau wânümoò gooé.»

Tii Pwicîri âna popai kà Pwiduée

¹⁹ Géé goo kaa pwiri*, â pâri ma jè cèikî naa goo diri pâ popai kà tèpa péroféta, ma naa nümajè naa goo. Ba rà pwacèwii è wâra ânye na pwéelaa na bàutê, tapacîri è pai too kâra îricò kaatâdaa† na é pame i tòotù, [âna wà Kériso] na é jèe tèepaa me naa na pwâranümajè!

²⁰ Ê popai [kà Pwiduée, na tâa] na *Tii Pwicîri, âna rà naigé mee tèpa péroféta kêe. Â gà cibwaa niimiri pâ, pâri ma gà tâmogòori acari‡ diri è pai ina wèe. ²¹ Ba è popai na rà pame wà tèpa péroféta, âna càcaa muru géé goorà tèpa âboro. Â nye è

1:14 Ioane 21.18–19; 2 Korénito 5.1 **1:16** Mataia 17.1–5 **1:17-18** Mataia

17.5 * **1:19** Géé goo kaa pwiri—Pai ina wèe pâ, géé goo na coo è popai na ia rà mara pame wà tèpa péroféta biu, goro è pai maina ma muugère kà Kériso. † **1:19**

Îricò kaatâdaa—Étoile du matin. ‡ **1:20** 2e phrase—Tèi bwàti è Popai kà Pwiduée, âna wakè kâra diri è wâra pwapwicîri. É, Wâdé na guwà tâmogòori pâ, ticè popai na Tii Pwicîri na é me géé goo è auniimiri kà tèpa péroféta. **1:21** 2 Timotéo 3.16; 1 Pétérù 1.11–12

Nyuâaê Pwicîri na wakè goorà, ba na rà pame ê popai na me géé goo wà Pwiduée.

2

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

¹ Napwiri, âna rà tèepaa mari ê Ba *Isaraéla pâ péroféta na rà pwâ*. Â o ipaiwà nabàni. Ba rà o tèepaa mariwà pwàniri tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ. Â rà mwa ina pâ, rà tèpa âboro kà Pwi Ukai kâjè. Êco na rà o tèpa tètâjiie—wàé na ia é pipanuê, ba na é wârirà [goro ê wâri wèe na dau maina awé]. Â rà o ipa-imwüru tèpa âboro ma pwa ma tûu ê cèikî kàra†. Êco na nye wàilà còwâ, na o dau wàcî ma dau èpà, ê pai tubatiàurà!

² O wâru tàpé na rà o pâra wiâra ê ârapupûra kàra, ma ê pâ tûu kàra na miiri goro naiirà. Â géé goo pwiri, â o ina ba èpà ê âji naigé [wiâ Kériso]. ³ Â wà tèpa pwa pupûra bèepwiri na rà tèpa pwâ, âna rà o tèpa iau ma piâranümarà mwani. Â rà o pwa cuka tàwà, ba na rà popa mwani kàwà. Êco na o càcaa wâiti ê pai tubatiàurà. Ba é jèe niimiri [wà Pwiduée] géé na biu pâ, na ée mwa naa wârimuru tàra.

Rà o pwa wârimuru

⁴ Ba câe caa piwâ wà Pwiduée, na é naa wârimuru tà tèpa *angela na ia rà cicaraé. Ba é jèe nye pwairi türà naa na ére na dau bàutê, tapacîri ê tòotù na ée mwa pitèi ê gòropuu.

⁵ Jèpwi mwara, âna, na pàara biu, âna câe caa piwâ, na é nama tiàu tèpa âboro èpà gòropuu na càra caa papwicîriê. Wà pwi âboro na é caapwi, wà Noa, âna é pwa pupûra tàra pâ, na rà wârori ê wâro na *târù na ara Pwiduée, [êco na tàutàra dàra pitère dèe]. Â rà cau bà naa na pé jèpé na dau maina awé, na é pâ jai ê gòropuu diri. Â nye 8 co tàpé na rà udò—wà Noa ma é tâa kêe.

⁶ Jèpwi mwara, âna wà Pwiduée, âna é nama tiàu ê du ville *Sodoma ma Gomora. Â nye ticè na coo, êco ê dàuru ânye. É wàrapwiri, ba na câmu kêe târa diri cè pâ âboro na o tàutàra na rà papwicîriê, na pâ tòotù na bwaa wà naigé. ⁷⁻⁸ Êco na pwa pwi jè âboro na caapwi, géé goorà, na *târù ê tûu kêe na ara Pwiduée—âna wà Lota†. Â diri pâ tòotù, âna é còo ma tère pâ muru na miiri na rà pwa wà pâra tèpa âboro wê. Â dau tòina ê pwâranümee goo, ba é còo pâ muru na càcaa *târù na ara

2:1 Mataio 24.11; Jude 1.4 * **2:1** Pâ péroféta na rà pwâ—Rà ina pâ, rà pame pâ popai naa na nee Pwiduée, êco na rà tèpa pwâ. † **2:1** 5e phrase—Grec: Rà pame popai na nama tiàu (doctrines de perdition). **2:4** Jude 1.6 **2:5** Genèse 6–8; Hébéru 11.7; 2 Pétéru 3.6 **2:6** Genèse 19.24; Jude 1.7 **2:7-8** Genèse 19.1–16 † **2:7-8** Lota—Pwi niaa goo wà Abéraama. (Còo note goo Luka 17.28.)

Pwiduée. Â géé goo kaa pwiri, â wà Pwiduée, âna é upaé jii é ânye.

⁹ Guwà côo, é nye tâmogòori wà Pwi Ukai cè pai upa tàpé na rà papwicîriê, jii é pâ aré kàra. Â napwa naa goo tèpa âboro èpà, âna é tòpòrà naa na karapuu^S, tapacîri pwi tòotù na ée mwa bàra pitèi é gòropuu diri. ¹⁰ Â o dau maina é wârimuru, na ée mwa naa tà tàpé na rà wâro wiâra é pâ câbawâdé kàra na èpà, ma pwa pâ tûa na miiri goro naiirà. Â ipaiwà naa goo wà tàpé na rà câbapiticémuru naa goo é pitûa kêe.

Rà tèpa maina nûma

[Rà wàrapwiri wà tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ.] Ba rà tèpa maina nûma, â rà nye pwa diri kaa é pâ na pwâra èpà. Â càra caa piwâ na rà ina ba èpà tàpé na pwa pàtâmarà*. ¹¹ Â guwà côo, wà tèpa angela, na dau pwa nii ma pàtâmarà jiiirà[†], âna càra caa niimiri pâ, na rà pinabaèpà tàpéebà na ara wà Pwiduée! ¹² Êco na wà tèpa pacâmu-bà, âna càcaa wâgotàra na rà piècaari é pâ muru [na dau piwéna jiiirà] na ticè na rà tâmogòori naa goo.

Napwa naa goo é wâro kàra, âna rà pwacèwii é pâ macii a piugà, na ticè nûmarà, na rà tâa ni gòropuu, ba na o capwârirà ma pòtâmwararà. Â é pâ tûa kàra na miiri, âna poparà dâra é wârimuru dâra gòiri[‡]. ¹³ Â o tubaèpà tàra, pwacèwii pai tubaèpà kàra tà pàra tàpé.

Wà tèpa âboro-bà, âna rà pwâgàriwà, wâguwà [tèpa âji a cèikî] ba rà tâmogòori pwàniri èpà kàra, na rà tâa na pi-ija kàwà, â rà tubatòri é picaatâa kàwà, ma tubakamuwà. Ba:

Rà pwa pàpari é pâ muru na miiri;

¹⁴ Rà ciburà ucâri pa ilâri, â èpà pwâranûmarà goo;

Rà nye tà nûmarà dâra pwa taaci pâ câbawâdé na èpà;

Rà mudàra taaci pâ muru na rà iari;

Rà picàù dà tàpé na càcaa cimwü é cèikî kàra, ba na rà pwa na èpà.

Gée goo kaa diri pwiri, â é jèe tojiirà wà Pwiduée, â ée mwa naa tàra é wârimuru na dau maina. ¹⁵⁻¹⁶ Ba rà jèe pàgà jii é naigé na tàrù, â rà pwaduwa kà Balaam biu, wà pwina naî wà Béor^S.

§ 2:9 É tòpòrà naa na karapuu—É, É naa wârimuru tàra naa na karapuu. **2:10**

Jude 1.7-8, Jude 1.16 * **2:10** Tàpé na pwa pàtâmarà—Grec: Tàpé na rà pwényuâa. Pwiri tèpa angela, é, tèpa ênawéna kà tèpa angela, é, tèpa duée, é, tèpa âboro na rà pitûa naani gòropuu. (Côo Jude 8.) **2:11** Jude 1.9 † **2:11** Jiiirà; Tàpéebà—Pwiri tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ, é, pwiri tèpa pitûa na pwényuâa. **2:12** Jude 1.10

‡ **2:12** Wârimuru dâra gòiri—Grec: Pwâra bà. **2:15-16** Nombres 22.7; Jude 1.11;

Auinapàpari 2.14 **2:15-16** Nombres 22.28-35 **§ 2:15-16** Béor—é, Bosor.

Ba wàé pwi *péroféta a pwâ, â dau wâdé têe pai tòpi mwani târa pwa na èpà. Êco na wà Pwiduée, âna é pwaé, goro é pâ tûâ kêe na èpà. Â é pacooé jii é pwina é niimiri na ée mwa pwa goro pai ticè nûmee. Ba é nama é patûraé ê buriko kêe, goro é pwâratûra kâ pwi jè âboro!

Rà tèpa ênawéna kîri kâra èpà

¹⁷ Wà tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ, âna [ticè muru na wâdé na rà pame]. Rà pwacèwii pâ pwârajawé na ticè jawé na, ma pâ nee na pòtòrà è pwéretòtù—po duu [êco na ticè popaa na]. Wà tàpéebà, âna é wéaari é autâa kâra wà Pwiduée, naa na bàutê, na nye cikautê kaa.

¹⁸ Maina nûmarà ma maina pwârà, â rà pi-ina kâra goro pâ nyakâra pwâratûra na ticè êreê. Â rà cètùu tàpé na rà me jii é pai wâro na èpà, ba na rà pwa còwâ diri é pâ càrarà na miiri. Ba rà ina tàra pâ, wâdé na jè pâra wiâra diri pâ câbawâdé kâra naiiri âboro.

¹⁹ Ba rà ina pâ rà tipiwà jii é pwina puiwà, [ba na o câguwà caa tèpa ênawéna kîri kâra cé pâ naèà]. Caapwi co na wàilà, âna [piirà goro pâ tûâ kâra na miiri] ma tèpa ênawéna kîri kâra pâ càrarà, na rà gére poparà dâra é pai tubatiàurà! Ba wà pwi jè âboro, âna é pwi ênawéna kîri kâra é pwina pa pitûâ naa goé.

²⁰ Béaa, âna rà tâmogòori Pwi Ukai kâjè ma *pwi a pa-udòjè, wà Iésu Kériso. Â é jèe tipirà jii é pâ tûâ na miiri kâ tèpa âboro gòropuu. Êco na rà wâjué còwâ, ba na rà tèpa ênawéna kîri còwâ kâra é èpà. Dau pwaéé kâra! Ba rà jèe dau èpà jii béaa!

²¹ Béaa, âna rà tòpi é aupitûâri na pwicîri [jii Pwi Ukai] â rà tâmogòori é naigé na tàrù. Êco na rà tètâjii diri, â bwaa nye wâdé naa goorà wiâna càra caa tâmogòori é âjupâra! ²² Jè còo naa goorà pâ, nye âjupâra é du ârailu auina bèeni: *É ija còwâ i wéregaa kêe i akàna. Proverbs 26.11* Â «jè nuwa i puakà, â é wâjué còwâ naa na dùuru.»

3

Ée mwa nye tèepaa còwâ Pwi Ukai

¹ Tèpa âji béeò wée, wàèni é béârailu kâra tii na go wii tàwà, ba na go taniimiri tàwà diri pâ muru bèepwiri, ma pagòowà, ba na o *tàrù ma pwicîri é aunünüma kàwà. ² Wâdé na guwà pitaniimiri é pâ popai na rà mara ina béaa wà tèpa *péroféta pwicîri kâ Pwiduée. Â guwà wéaari é aupitûâri kâ Pwi Ukai, *pwi a pa-udòjè, na ia rà jèe inapàpari tàwà wà tèpa *apostolo kàwà.

³ Wàéni é popai na dau âjimuru, na wâdé na guwà tâmogòori bwàti. [Ba jèe mara ina tàwà pâ] rà o mwa tèepaa medariwà, na pâ Bénabwé tòotù, wà tèpa âboro na rà pâra co wiâra é pâ câbawâdé kàra na èpà.

À rà o piècaariwà, ⁴ ma rà ina tàwà pâ: «Gona é wâpà wà pwi [Iésu kàwà] na ia é ina pâ ée mwa wâjué còwâ? O câé mwa caa me! Rà jèe maagé bà wà tèpa mara cèikî naa gooé*, [â càra caa còôê]! Ba nye ticé cè jè muru naani gòropuu cèna pitòotéri gée na autapoo goo!»

⁵ Wà tèpa pitaurée na rà ina pwiri, âna tàutàra na rà còoinari pâ, wà Pwiduée, âna é tòpò é gòropuu bau napwéretòotù, goro é popai kèe. Ba é dàgòtù é pâ napô gée najawé, ba na é cibèepi é pâ napô é najawé. ⁶ Â gée na càùé, â é nama tiàu é pâ napô goro jawé. Ba é panuâ pâ i jèpé na dau maina.

⁷ [Wàépwiri é pwina go ina]: Wiàna ru tâa é napwéretòotù ma é gòropuu nabàni, âna nye gée goro kaa é popai kà Pwiduée. Â é wéaari diri pâ muru goro é popai kèe, tapacîri é Tòotù na ée mwa cau pitèira diri. Â, na pwi Tòotù-bà, âna ée mwa cîri napwéretòotù ma gòropuu, bau diri tèpa âboro na tàutàra na rà papwicîrié.

É ipwâ ba é dau mearijè

⁸ Êco na wâguwà, co tèpa béeò, âna guwà cibwaa ipwanauri pâ: «Ê caapwi tòotù, âna pwacèwii 1 000 naja, naa na pai còo kà Pwi Ukai. Â é 1 000 naja, âna pwacèwii caapwi tòotù.»

⁹ Â wàépwiri na guwà còo pâ, càcaa âjupâra é auina kà pàra tàpé pâ, wà Pwi Ukai, âna é ipwâ ma é pacoò é auina kèe! Bwa! [É cau tapacîjè] ba é dau moo ma pidàpwicâarié naa gooje tèpa âboro. Ba o càcaa wâdé tée wiàna o tiàu awé cè pwi jè âboro caapwi. [Â é naa tà tèpa âboro diri é pàara] ba na rà biirà dèe, jii é pâ èpà kàra, [ma rà o cau udò].

¹⁰ Êco na ée mwa nye wâjué me còwâ wà Pwi Ukai. [Â ée mwa papò tèpa âboro] pwacèwii pwi a mura. Rà o mwa tère é aié na dau maina awé, â rà pwùkùru goo, ba o tùdàrù é napwéretòotù. Â o tòotiàu diri pâ îricò naa na pé diopwaa kàra ânye. Â o tubatiàu† é gòropuu, ma diri pâ muru na tâa na!

Wârori wâro na pwicîri

¹¹ Wiàna o tiàu diri, â o dà cè càrawà ni? Wàéni: Guwà wârori é wâro na pwicîri ma wâdé tà Pwiduée, â guwà piènawéna kèe

3:3 1 Timotéo 4.1; Jude 1.18 **3:4** Mataio 24.48 * **3:4** Wà tèpa mara cèikî naa gooé—Grec: Wà tèpa caa kâjè. **3:5** Genèse 1.6–9 **3:6** Genèse 7.11; 2 Pétéru 2.5

3:8 Psaume 90.4 **3:9** Habakuk 2.3; 1 Timotéo 2.4 **3:10** Mataio 24.29,35;

Luka 12.39; 1 Tésalonika 5.2 † **3:10** Tubatiàu—é, Pitèi.

co. ¹² Â guwà dau wàrapwiri, ba na ée mwa tèepaa me wài ê pwi Tòotù bèepwiri[†], [na ée mwa pitèi diri pâ muru wà Pwiduée]; pwi tòotù na o tòo diri ê napwéretòotù bau ê gòropuu. ¹³ Ba é jèe mara ina béaa pâ, na ée mwa tòpò ê napwéretòotù ma gòropuu na bwaa âmuê. Â diri pâ muru na o mwa tâa wê, âna rà o wâro wiâra ê câbawâdé kà Pwiduée[§]. Â wàépwiri ê gòropuu na jè tapacîri naa na ipwadée!

Bénabwé popai

¹⁴ Gée goo kaa pwiri, co tèpa âji béeò, guwà ipwadàra, ma guwà wârori ê wâro na pwicîri, târa tapacîri ê pwi Tòotù bèepwiri. Ba wiàna guwà wàrapwiri, â o ticè èpà goowà, na ée mwa pitèiwà goo wà Pwiduée. Â o pwa pinaanapô nabibiu kàwà ma wàé.

¹⁵⁻¹⁶ [Gorodà na é ipwâ na é wâjué me còwâ wà Pwi Ukai?] Gée goo co ê pai moo ma pidàpwicâarié kêe! Â guwà cibwaa ipwanauri pâ, wâguwà, âna upawà jii ê wârimuru gée goo kaa pwiri! Â wàépwiri i pwiia é mu wii tàwà wà Paulo, pwi âji béejè na dau wânümajè gooé. É inapàpari ê pâ pwi bèepwiri na diri pâ tii kêe, goo é autâmogòori na é naa tée wà Pwiduée.

Âjupâra pâ, pàra popai kêe, âna tàpo pwacoé pai tâmogòori wèe. Â wà pàra tèpa âboro, âna rà ébii ê pwina é ina. Wà tàpéebà, âna càra caa wàawà naa na âjupâra, â càra caa tèpa âji a câmu [goro ê *Tii Pwicîri]. Â rà wàrapwiri mwara târa pàra ére auwii naa na Tii Pwicîri. Â gée goo kaa pwiri, â rà pame naa gòrà ê wârimuru kàra na ticè pwâadèrèe.

Ipiciji

¹⁷ [Go wii ê tii bèeni, ba na] go mara pa-icòwà, goo wà tèpa [pwa pupûra na rà tèpa pwâ, na] càra caa papwicîri ê pwina tàrù! Êkaa na guwà tà tàcî! Â guwà ipwacòoco, ba rà péa ipa-imwüruwà, â guwà péa tûu, gée na pai cimwü kàwà.

¹⁸ Wâdé na o pimaina pâ naa goowà ê *pimeaari imudi kà Pwi Ukai kâjè ma pwi a pa-udòjè wà Iésu Kériso. Wâdé na pimaina pâ ê pai tâmogòorié kàwà! Wâdé na tâa jaaé ê pai maina ma muugère, nabà ma dàra gòiri awé!

Wâdé na wàra! Amen!

[†] 3:12 Â guwà dau wàrapwiri... é, Â guwà ipwadée goro pai o tèepaa me kàra pwi Tòotù bèepwiri. 3:13 Ésaie 65.17, 66.22; Auinapàpari 21.1,27 § 3:13 2e phrase—Grec: Ée mwa tâa wê ê tàrù. 3:15-16 Roma 2.4 3:17 Maréko 13.33; 1 Korénito 10.12

Pâbéaa kâra tii kà Ioane Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Munaa Ioane, pwi *apostolo, na ia é bwaa pwi nari âboro èpo na pàara kà Iésu.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 85 ma 100, na é jèe pwi ijiao, â é pwi a pitûâ kâra wâra pwapwicîri wâ Éféso naa province Asia (napô Turquie nabà). Na pwi pàara bèepwiri, na é wii diri tèpa 5 tii kêe na tâa na *Tii Pwicîri—ê *Picémara Wâdé (*Tii kà Ioane*); 1, 2, 3 *Ioane*, ma tii *Auinapàpari*.

É wii tâi?

Târa é pâ picaatâa kà tèpa cèikî naa goo Iésu, na rà tâa na province Asia.

Cina é wii?

É pacâmuri tèpa cèikî na Asia goro é âjupâra. Ba wà pàra tàpé géé goorà, âna rà pacâmurirà goro pâ popai na pwâ. Ba rà ina pâ, wà Iésu, âna câé caa pwi âji âboro pwacèwijiè, â câé caa tâmogòori pâ tacai ma aré kà tèpa âji âboro. Â rà ina mwara pâ, piticèmururu naa goo é naijiè ma diri pâ muru na jè còo. Êkaa na piticèmururu naa goo pai wârori é wâro kâjè, wiàna wâdé, é wiàna èpà, ba ipaiwà. Â rà jèe ipa-imwüru pàra tàpé goro é popai bèepwiri.

Dà ère é tii bèeni?

É taniimiri tâjè wà Ioane pâ, nye âjupâra pâ, wà Iésu, âna é nye pwi âji âboro pwacèwijiè. Êco na wàè *Pwina naî Pwiduée wà Kériso. Napwa wà Pwiduée, âna é pwéelaa, ma pimeaari. Â jè tâmogòori pwiri géé goo Iésu, na é jèe pwanauri é èpà kâjè. Â jè tâmogòori mwara géé goo é Nyuâaê Pwicîri na é jèe naa tâjè wà Iésu.

Napwa wà pwi âji a cèikî naa goo Iésu, âna wâdé na é ciburà tâa goo é cèikî, na jèe picòo tée géé na autapoo goo. Â wâdé mwara, na é naa é wâro kêe ba kà pàra tàpé, pwacèwii Iésu.

Na wàrapwiri â é paari é pai pimeaari kêe ba kà Pwiduée, ma pai tâmogòorié kêe.

Pai pitàgoo tii 1 Ioane

Popai kà Pwiduée na é naa wâro (1.1–4)

Jè wâro na pwéelaa wàijiè tèpa naî Pwiduée (1.5–2.17)

Tèpa cicara Kériso (2.18–28)

Jè tèpa naî Pwiduée (3.1–24)

Tèpa péroféta a pwâ (4.1–6)

Majoroé pai pimearijè (4.7–21)

Cèikî naa goo Pwina naî Pwiduée (5.1–12)

É wii Ioane, ba na cimwü cèikî kâjè (5.13–21)

Popai kà Pwiduée na é naa wâro

¹ Wà Pwi Popai, na é naa é wâro*, âna é tâa béaa kâra é autapoo goo é gòropuu. Â bà inapàparié tàwà nabà, ba bà jèe po tèreê; â bà jèe po còoê; â bà jèe po tu naa gooé; â bà jèe po nünüma naa gooé. ² Ba é piâpàparié [tà tèpa âboro] â wàibà na bà còo pai tèepaa kêe, âna bà tèpa *paâjupâraê. Â bà picémara tàwà pâ, wâjaaé é *wâro dâra gòiri. É tâa jaa wà Caa, na é jèe paarié tâbà. ³ Êkaa na bà inaê tàwà, wâguwà mwara, ba na [jèe capai tâmogòori é wâro bèepwiri, â] o caapwi pwâranümajè. Â o caapwi pwâranümajè mwara, ma wà Caa, ma wà Pwina naîê, Iésu *Kériso. ⁴ Â bà† wii paé tàwà, é tii bèeni, ba na o tâbawêe é ipwàdée kâbà.

Wâdé na jè wâro na pwéelaa

⁵ Wàeni é popai, na bà tere jii Iésu Kériso, na bà inapàpari tàwà ni: Wà Pwiduée, âna wàé é pwéelaa, â nye tice bàuté gooé. ⁶ Wiàna jè ina pâ, jè tâa goo wà Pwiduée, â wiàna jè bwaa gére wâro na é bàuté, â jè tèpa pwâ, â câjè caa pâra wiâra é *ÂJUPÂRA [na ara Pwiduée]. ⁷ Ba wà Pwiduée, âna é tâa na é pwéelaa. Â wiàna jè wâro na é pwéelaa, â o caapwi pwâranümajè goojè. Â é patâjii diri pâ èpà kâjè, wà Pwina naîê, Iésu Kériso, goro é domii kêe [na joro na ia é bà ba kâjè] ba na jè o caapwi mwara ma wàé.

⁸ Wiàna jè ina pâ, nye tice èpà na pwâranümajè, â jè nye pipwâgàrijè còwâ, â câé caa tâa goojè é *ÂJUPÂRA. ⁹⁻¹⁰ Â câé caa wâro goojè, é popai kêe, â jè pâ nau tèpa tobapwâ wà Pwiduée. Êco na, wiàna jè inapàpari tà Pwiduée é pâ èpà kâjè, â ée mwa pwanaurijè, ma patâjii diri é èpà na tâa goojè. Ba é *târù, â é pwa é pwina é ina.

2

Pai wâro kâjè tèpa naî Pwiduée

1:1 Ioane 1.1 * **1:1** Pwi Popai na é naa é wâro—Pai ina wèe pâ, Iésu Kériso. (Còo Ioane 1.1.) **1:2** Ioane 1.14 **1:4** Ioane 16.24 † **1:4** Bà—Wà Ioane, âna é wii é tii goro é auniimiri kâra ma wà tèpa apostolo bée. **1:5** 1 Timotéo 6.16; Jacques 1.17 **1:6** 1 Ioane 2.4 **1:8** Psaume 32.5; Proverbes 28.13

É pitu tâjè wà Iésu Kériso

¹Tèpa naiô, go wii tàwà é pâ muru bèepwiri, ba na câguwà caa pwa é pwina èpà. Êco na, wiàna jè [pitanami ma] pwa cèna èpà, â pwa pwi a-ipwamurujè na ara wà Caa—âna wà Iésu Kériso, na é *tàrù [ba nye pwi a ticè èpà kêe]. ²Â wàé, âna é pipanuâé còwâ, ba na pwi *ârapwaaílò târa ma patâjii pâ èpà kâjè; â càcaa pâ èpà kâjè co, â êmwara é pâ èpà kâra diri pâ âboro gòropuu.

Jè pitère dèe wiàna jè meaarié

³Wàeni é câmu kà pwi âboro na é tâmogòori Pwiduee: É pitère dàra é pwina é ina. ⁴Wà pwi âboro na é ina pâ é tâmogòori Pwiduee, â na câé caa pâra wiâra bwàti é pwina é ina, âna é pwi a pwâ, ba càcaa tâa gooé é *ÂJUPÂRA. ⁵Â wà pwi âboro na é pâra wiâra é popai kà Pwiduee, âna tâbawêe naa gooé é pimeari kêe*. Wàeni é câmu kêe, na jè tâa goo Pwiduee: [Na jè pitère dèe.] ⁶Â wà pwi âboro na é ina pâ é tâa goo wà Pwiduee, âna wâdé na é wâro pwacèwii wà Iésu Kériso.

Jè meaari tèpa cèikí béejè

⁷Tèpa âji béèò, guwà cibwaa niimiri pâ, go naa tàwà cè jè âmu auptûâri. Ba jèe nye auptûâri géé na autapoo goo[†] [pâ guwà pimeariwà]. Ba i popai na ia bà picémara tàwà. ⁸Êco na [pwacèwii na] pwi auptûâri na bwaa âmué, ba wà Kériso, âna é paari tâjè é âji pai wârori. Â wâguwà, âna wâdé mwara na guwà wârori nabàni[‡]. Ba jèe tapoo pitiàu pâ é bàutê, â jèe tèepaa bwàti é pwi âji pwéelaa.

⁹Napwa naa goo wà pwi âboro na é ina pâ é tâa na é pwéelaa, â é câbaèpà pwi a cèikí bée, âna é nye tà ciburà tâa na é bàutê, tèepaa naa goo nabàni. ¹⁰⁻¹¹Â câé caa tâmogòori cèna é pâra naawê, ba târi é du âraporomee é bàutê. Êco na wà pwi âboro na é meaari tèpa cèikí bée, âna é tâa na é pwéelaa. Â o ticè èpà cèna é pwa[§].

Jè cibwaa wâdéari tûa na èpà

¹²⁻¹⁴Go wii paé tàwà co tèpa nai [Pwiduee]. Ba jèe pwanauri é pâ èpà kâwà, ba wârapwiri goo é pwina é pwa wà Kériso. Â guwà jèe tâmogòori wà Caa.

2:1 Hébéru 9.24 **2:2** Ioane 1.29; Kolosé 1.20; 1 Ioane 4.10 **2:5** Ioane 14.21,23

* **2:5** Pimeari kêe—é, Ê pai meaari Pwiduee kâjè; é, é pai meaari tèpa cèikí bée, goro é pimeari na me géé goo wà Pwiduee. **2:7** Ioane 13.34; 2 Ioane 1.5–6

† **2:7** Géé na autapoo goo—Pai ina wèe pâ, géé na autapoo wàra é gòropuu, é, géé na pâara na ia picémara é Picémara Wâdé, é, na guwà tapoo cèikí. Ipaiwà naa 2.24 ma naa 3.11. **2:8** Ioane 1.9; Roma 13.12 ‡ **2:8** Ba wà Kériso... Grec: Ê autûâri bèepwiri, âna âjupâra naa goo Kériso, ma naa goowâ mwara. **2:9** 1 Ioane 4.20

2:10-11 Roma 14.13 **2:10-11** Ioane 12.35 § **2:10-11** Â o ticè èpà cèna é pwa—Grec: Â o câé caa tûu.

Go wii paé tàwà co tèpa ‘caa’—[wâguwà na guwà jèe cimwü naa na cèikî]. Ba guwà jèe nye tâmogòori wà Pwina é tâa, béaa kêra autapoo goo—üu, é tâa béaa kêra pai tòpò diri pâ muru!

Go wii paé tàwà co tèpa âboro dopwa, ba guwà gòo, ba é tà mwü naa na pwâranümawà, é Popai kà Pwiduée. Â guwà jèe piétò jii *Caatana, wà Pwi âboro èpà. Üu, guwà jèe nye piétò jiié*!

¹⁵ Guwà cibwaa pii é pwâra-nümawà naa goro é pâ muru gòropuu, bau é pâ muru [na èpà] na tâa na. Ba wiàna gà wâdéari é gòropuu, â o câgà caa meaari wà Caa†. ¹⁶ Wàéni é pwina é me géé na é gòropuu bèeni:

Jè câbawâdé pâ muru na èpà, naa na pwâranümajè;
Jè naa nümajè naa goo é pwina jè còo, goro du âraporomeejè;
Jè ipwamainajè goro é pâ neemurujè.

Diri é pâ pwiibà, âna càra caa me géé goo Caa, ba rà me géé goo [é wâro kêjè na èpà naani] gòropuu. ¹⁷ Jèe tàgére pitiâu pâ, é pwi gòropuu bèeni, bau diri pâ muru na wâna, na rà câbawâdé wà tèpa âboro. Êco na wà pwina é pwa é câbawâdé kà Pwiduée, âna ée mwa *wâro dàra gòiri jaaé.

Tèpa cicara Kériso

¹⁸ Tèpa gòrobéeò, jè wâro naa pâ Bénabwé tòotù. Ba guwà jèe tère pâ, ée mwa tèepaa na pwi pâara bèepwiri, wà pwi âboro na ina gooé pâ Pwi a cicara Kériso. Â guwà còo, rà jèe dau wâru nabà tèpa cicara Kériso. Â wâépwiri pai tâmogòori pâ, jè wâro na pâ Bénabwé tòotù. ¹⁹ Napwa tàpéebà, âna rà pâra jii é wâra pwapwicîri, ba càra caa tèpa âji a cèikî béejè. Ba wiàna rà tèpa âji béejè, â pwiri rà tà mwü jaajè. Üu, pai pâra kàra jiiijè, âna cipàpaa âji pai pwa goorà‡.

²⁰ Êco na wâguwà, âna é jèe pitòrigariwà wà Kériso, wà Pwina é Pwicîri, â é jèe naa tàwà é *aupwényunyuâari kêe, é Nyuââé Pwicîri§. Â nabàni, âna guwà jèe tâmogòori é *ÂJUPÂRA. ²¹ Wàé kaa pwiri, na go wii tàwà. Ba câguwà caa pwacèwii tàpé na càra

* **2:12-14** Bà jèe naanaimari naa na paicî é pâ popai, na é pi-ina cùuru wà Ioane, naa na grec. **2:15** Roma 8.7 † **2:15** O câgà caa meaari wà Caa—Grec: O càcaa tâa googà é pimeaari kà Caa. **2:16** Roma 13.14 **2:17** Mataio 7.21 **2:18** Mataio 24.5,24; 2 Ioane 1.7 **2:19** Apostolo 20.30 ‡ **2:19** Cipàpaa âji pai pwa goorà—Grec: Cipàpaa pâ, càra caa tèpa béejè. **2:20** 1 Korénito 2.15 § **2:20** É jèe pitòrigariwà... Grec: Â wâguwà, âna tâa tàwà é aupwényunyuâari na é wicèpwiri {‘onction’} naa gòwà, géé goo wà Pwina Pwicîri. Ê onction ni, âna câmu kêra pai pitòrigarijè. Munaa é Nyuââé Pwicîri, é, pwiri é popai kà Pwiduée. Ipaiwà naa na nee tii 27. (Còo mwara note goo Luka 4.18.)

caa tâmogòori ê ÂJUPÂRA. Â go wii, ba na guwà tâmogòori pâ, nye ticè popai na pwâ, na é me gée goo wà Pwina é ÂJUPÂRA*.

²² É wàilàapà pwi a pwâ? Wàèni: Wà pwi âboro na é ina pâ, wà Iésu, âna càcaa wàè wà Kériso, [wà pwi *Mesia, na é me gée goo Pwiduée].

Wà tàpé na rà ina pwiri, âna rà pitütüt† goo wà Pwina naîê, ma wà Caa kée mwara. Wàilà kaa pwiri tèpa a cicara Kériso! ²³ Ba wà pwi âboro na é pitütü goo wà Pwina naîê, âna câé caa tâa goové wà Caa. Â wà pwi âboro na é tòpi‡ wà Pwina naîê, âna é tâa goové wà Caa.

Nama é tâa goowà é âjupâra

²⁴ Wâguwà, âna wâdé na é nye tà cawi goowà é popai na guwà tère na guwà tapoo cèikí§. Ba wiàna é tâa goowà é popai, â guwà o nye tà tâa goo Pwina naîê ma wà Caa. ²⁵ Â tâa tâjè é wâro dâra gòiri jaaru, ba wàèpwiri é âraimeai na é jèe ina béaa wà Kériso.

²⁶ Go jèe wii diri tàwà é pâ muru bèepwiri, [ba na guwà còoina] tàpé na pwa na rà ipa-imwüruwà. ²⁷ Guwà cibwaa mudâra tèpa pacâmuriwà [na rà wàrapwiri]. Ba é tà tâa goowà é Nyuâaê Pwicîri, pwi aupwényunyuâari* na jèe naa tàwà. Â wàè na é nye paari tàwà diri é pwina wâdé na guwà tâmogòori. Â é pwina é pacâmuriwà goo, âna nye âjupâra, â càcaa pwâ. Â wàèni é autûâri kée tàwà: Guwà tà tâa goo wà Kériso. Êkaa na wâdé na guwà wàrapwiri.

²⁸ Üu, co tèpa âji béeò, wâdé na guwà tâa goo Kériso, ba na o câguwà caa piwâ, ma kamu na araé, na tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na. ²⁹ Ba guwà tâmogòori pâ, wà Kériso, âna é tàrù ma âjupâra. Êkaa na, wà diri tàpé na pwa é pwina tàrù ma âjupâra, âna rà tèpa âji naî Pwiduée.

3

Jè tèpa naî Pwiduée

¹ Guwà còo, dau maina awé é pimeaari kà Pwiduée Caa ba kâjè, ba é pitunee tâjè pâ, na jè tèpa naîê! Â jèe wàjè gooni! Napwa naa goo wà tèpa âboro naa gòropuu bèeni, âna càra caa tâmogòori pwiri*, ba càra caa tâmogòori wà Pwiduée, Caa kâjè.

* **2:21** É, Câgo caa wii tàwà pâ, câguwà caa tâmogòori é ÂJUPÂRA. Go wii tàwà pâ guwà tâmogòori é ÂJUPÂRA. Â nye ticè popai na pwâ, na é me gée goo é ÂJUPÂRA.

2:22 1 Ioane 4.3; 2 Ioane 1.7 † **2:22** Pitütü—Rejeter. **2:23** Ioane 5.23; 1 Ioane 4.15, 5.1 ‡ **2:23** Tòpi—é, Còoina. § **2:24** Na guwà tapoo cèikí—Grec: Gée na autapoo goo.

2:27 Ioane 16.13 * **2:27** Pwi aupwényunyuâari—Grec: Onction, pwacèwii na nee tii 20. Munaa é Nyuâaê Pwicîri, é, pwiri é popai kà Pwiduée.

2:29 1 Ioane 3.10 **3:1** Ioane 1.12–13, 16.3 * **3:1** Tâmogòori pwiri—é, Còoinajè, é tâmogòoriè

² Tèpa âji béeò, jè jèe tèpa naî Pwiduée nabà. Â o mwa wà nau, na pwi tòotù na ée mwa wâjué me còwâ na, wà Kériso†? Jè nye tâmogòori pâ, o tòotérijè, ba na jè pwacèwiié, wiàna jè còoé géé, [naa na pwényuâa kêe]. ³ Êkaa na jè pitòimirijè, ba na o ticè èpà goojà, na jè tà tapacîri goro cèikî é pwi tòotù-bà. Ba wà Kériso, âna é pitòimirié, â ticè èpà gooé.

Jè cibwaa ciburà pwa na èpà!

⁴ Wà tàpé na rà pwa na èpà, âna rà [jèe pâ nau pwacèwii wà Pwina é] cicara wà Pwiduée ma é pâ aupitûâri kêe. Ba wiàna jè pwa na èpà, â jè cicara Pwiduée. ⁵ Â guwà jèe nye tâmogòori pâ, é jèe tèepaa wà Iésu Kériso, ba na é patâjii é pâ èpà kà tèpa âboro‡, â nye ticè èpà gooé. ⁶ Wiàna jè tâa gooé, â câjè mwa caa pwa na èpà. Â wà pwi âboro na é ciburà pwa na èpà, âna câe mu caa còoina wà Kériso, â câe mu caa tâmogòorié.

⁷ Tèpa âji béeò, guwà cibwaa nama ipa-imwüruwà. É nye *târù pwi âboro, wiàna é pwa é pwina târù ma wâdé, pwacèwii Kériso, wà pwina é dau târù ma wâdé awé. ⁸ Â wà pwi âboro na é ciburà pwa na èpà, âna é pwi âboro kà *Caatana, wà pwi ia é dau ciburà pwa na èpà géé na autapoo goo. Wàéni é majoroé ma é tèepaa me [naani gòropuu] wà *Pwina naî Pwiduée: É me, ba na é pwa ma tiàù diri pâ wakè na èpà kà Caatana.

⁹ Wiàna gà pwina âji naî Pwiduée, â pwacoé ma gà ciburà pwa na èpà. Ba é tâa googà é *âji wâro me géé goo Pwiduée§. Â wiàna é tâa googà wà Pwiduée, â gà o mwa wârori é wâro kêe. ¹⁰ Wàépwiri pai còoina tèpa naî Pwiduée ma wà tèpa naî Caatana. Ba wà pwi âboro na câe caa pitêre dà Pwiduée*, âna câe caa pwi âboro kà Pwiduée. Â wà pwina câe caa meari tèpa cèikî bée, âna câe caa pwi âboro kêe.

Wâdé na jè pimeaarijè

¹¹ Wàéni é *Picémara Wâdé na guwà tère na guwà tapoo cèikî†: Wâdé na jè pimeaarijè.

¹² Guwà cibwaa pwacèwii Kaina, na é pwi âboro kà Caatana, wà Pwi âboro èpà. Ba wà Kaina, âna é tètâmwara Abéla, pwi jiié. Â gorodà na é tètâmwereê? Ba é pwi a pwa pâ tûâ na èpà, â wà Abéla, âna é pwi a pwa pâ tûâ na wâdé. ¹³ Êkaa na,

3:2 2 Korénito 3.18 † **3:2** 2e phrase—é, Widàuru ma wiilu. **3:5** Ioane 1.29;

1 Péteru 2.22–24; 1 Ioane 2.2 ‡ **3:5** Ba na é patâjii é pâ èpà... é, Ba na é pitu tà tèpa âboro, ba na o càra mu caa pwa na èpà. **3:8** Ioane 8.44 **3:9** 1 Ioane

5.18 § **3:9** Ê âji wâro, me géé goo Pwiduée—é, Ê pàtâma Pwiduée, é, é Nyuâaé Pwicîri kà Pwiduée, é, é popai kà Pwiduée. Grec: Ê arapwüru kà Pwiduée. * **3:10**

Pitêre dà Pwiduée—Grec: Pwa é pwina târù. **3:11** Ioane 13.34 † **3:11** 1re phrase—Grec: Wàéni é popai na guwà tère géé na autapoo goo. **3:12** Genèse 4.8

3:13 Ioane 5.18–19

guwà cibwaa pò, tèpa gòrobéè, wiàna rà èpàriwà è pà âboro naa gòropuu bëeni [na càra caa papwicîri wà Pwiduée].

¹⁴ Wàijè, âna jè jèe pàra gée na aubà, naa na âji wâro. Wàèni è câmu kêe—wiàna jè pimeaari tèpa cèikî béèjè. Ba wà pwi âboro na câe caa pimeaari, âna é nye tà ciburà tâa na aubà, [wàiti jii Pwiduée]. ¹⁵ [Wà Pwiduée, âna é niimiri pà] wà pwi âboro na é èpàri pwi a cèikî béè, âna é pwacèwii pwi a tètàmwara âboro. Â wà tèpa tètàmwara âboro, âna càcaa wâgoorà è *wâro dâra gòiri, [na é me gée jaa Pwiduée].

¹⁶ Wàèni è âji pimeaari: Wà Kériso, âna é panuâ è wâro kêe ba kâjè. Â wâdé na jè panuâ è wâro kâjè ba kà tèpa béèjè.

¹⁷ Guwà còo, wiàna wâru neemurujè, â wiàna jè iauri jii pwi jè a cèikî béèjè na ticè kêe, â o wànau cè pai tâa goojè è pimeaari kà Pwiduée? ¹⁸ Tèpa gòrobéè, jè cibwaa pimeaari co goro popai, â wâdé wiàna jè âji pimeaari goro è tûâ ma càrajè.

Câjè caa piwâ na ara Pwiduée

¹⁹ Wiàna jè âji pimearijè goro è pà tûâ kâjè, â jè o tâmogòori pà jè wâro na *ÂJUPÂRA. Â o càcaa wâgotâjè, na jè coo ara Pwiduée, [wà Pwina é ÂJUPÂRA]. ²⁰ (Èco na, wiàna é pitòtijè è pwâranümajè, â [é bwaa nye tà mearijè wà Pwiduée. Ba] jè tâmogòori pà, é nye piwéna jii è pwâranümajè wà Pwiduée, wàé na é tâmogòori diri pà muru.) ²¹ Â wiàna câe caa pitòtijè è pwâranümajè, co tèpa âji béè, â o câjè caa piwâ ma wâgotâjè na jè coo ara Pwiduée.

²² Â ée mwa naa tâjè diri pà namuru na jè ilari jiié, gée goo na jè pitère dèe, ma pwa è pwina wâdé tée. ²³ Â wàèni è pwina é ina tâjè: Wâdé na jè cèikî naa goo Pwina naîê, Iésu Kériso; â jè pimearijè, pwacèwii autûâri kêe tâjè.

²⁴ Wiàna jè pitère dà Pwiduée, ma tâa gooé, â wàé, âna é tâa goojè. Â jè tâmogòori pà, é tâa goojè, ba é wâro goojè è Nyuââè Pwicîri, na é jèe naa tâjè.

4

Ipwacôoco tèpa péroféta a pwâ

¹ Guwà ipwacôoco, co tèpa âji béè. Ba wâru tèpa *péroféta a pwâ, na rà mwa tèepaa me. [Â rà ina pà rà pame è popai kà Pwiduée.] Â guwà cibwaa nama cèikî naa goorà! Wâdé na guwà còo bwàti è pwina rà ina pà, pwiri âji popai na me gée goo è Nyuââè Pwicîri kà Pwiduée. ² Â guwà o còoina pà, é tâa

3:14 Ioane 5.24 **3:15** Auinapàpàri 21.8 **3:16** Ioane 13.1; Galatia 1.4 **3:17** Deutéronome 15.7 **3:18** Jacques 2.15–16 **3:21** Hébéru 4.16 **3:23** Ioane 6.29, 13.34 **3:24** 1 Ioane 4.13 **4:1** Mataio 7.15; 1 Tésalonika 5.21; 1 Ioane 2.18; 2 Ioane 1.7 **4:2** 1 Korénito 12.3

goorà é Nyuââ Pwicîri, wiàna [ê pwina] rà ina, [âna pâra naa goo ê pwina é ina wà Pwiduée] pâ: «É jèe boome wà Iésu Kériso, âna é pa nairi âboro.»

³ Wà pwi âboro* na câé caa wàrapwiri, târa pai inapàpari kêe wà Iésu, âna câé caa me gée goo Pwiduée. Âna wàépwiri câmu kà pwi a cicara Kériso, na ia guwà jèe tère pâ, ée mwa tèepaa. Â âjupâra, é jèe nye tà wâni gòropuu.

⁴ Tèpa âji béeò, guwà jèe tèpa âboro kà Pwiduée, â guwà jèe piètò jii tèpa pwâ bèepwiri†. Ba é Nyuââ Pwicîri‡ na é tâa goowà, âna é maina jii *Caatana na é tâa ni gòropuu. ⁵ Ba wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà nye tèpa âboro na é gòropuu bèeni [na èpà]. Â pwâratùra kàra, âna popai me gée gòropuu. Êkaa na wà tèpa âboro gòropuu, âna rà pitère dâra.

⁶ Êco na wàijè§, âna jèe tèpa âboro kà Pwiduée. Â rà nye pitère dàjè tàpé na rà tâmogòori Pwiduée. Â wà tàpé na càra caa tèpa âboro kêe, âna càra caa pitère dàjè. Â gée goo pwiri, na jèe còoina é pwina tâa goo pwi âboro—wiàna é Nyuââ Pwicîri na é *ÂJUPÂRA, é, wiàna é duée na é tuba-imwürujè.

Jèe pimearijè gée goo na Pwiduée âna é pwi a pimeari

⁷ Tèpa âji béeò, wâdé na jèe tà pimearijè, ba é me gée goo Pwiduée é pimeari. Wiàna jèe pimearijè, â jèe paari pâ, jèe tèpa âji naî Pwiduée, â jèe paari pâ jèe tâmogòorié. ⁸ Wà pwi âboro na câé caa pimeari, âna câé caa tâmogòori Pwiduée, ba wà Pwiduée, âna é pimeari. ⁹ Â é paari é pimeari kêe ba kâjè. Ba é cùru me Pwina naîe na é caapwi co, naani gòropuu, ba na, gée gooé, âna o tà tâjè é *âji wâro. ¹⁰ Wàéni é âji pimeari: Ê pimeari kà Pwiduée ba kâjè, na é po dau maina awé jii é pimeari kâjè ba kêe. Ba é cùru me pwina Naîe, ba na é pwi *ârapwaailò na patâjii é pâ èpà kâjè.

¹¹ Tèpa âji béeò, wiàna é wàrapwiri cè pai mearijè kà Pwiduée, â wâdé na jèe pimearijè mwara. ¹² Nye ticè pwi jèe âboro cèna é jèe còo Pwiduée [Caa]. Êco na, wiàna jèe pimearijè, â é tâa goojè wà Pwiduée, â o tâbawêe naa goojè é pimeari kêe.

Jèe tâa goo Pwiduée â é tâa goojè

¹³ Jèe tâmogòori pâ, jèe tâa goo Pwiduée, â é tâa goojè. Ba é naa tâjè é Nyuââ Pwicîri kêe, na é wâro goojè. ¹⁴ Â jèe jèe còo goro

4:3 1 Ioane 2.18 * **4:3** Âboro—é, Duée. **4:4** Mataio 12.29; 1 Ioane 5.4–5

† **4:4** Tèpa pwâ bèepwiri—é, Tèpa duée bèepwiri. ‡ **4:4** Ê Nyuââ Pwicîri—é, Pwiduée, é, Iésu Kériso. Grec: Pwina. **4:5** Ioane 8.47, 15.19 § **4:6** Wàijè—é, Wàibà (wà Ioane ma wà diri tèpa apostolo na rà pacâmuri tèpa âboro goro é âjupâra).

4:9 Ioane 3.16 **4:10** Roma 5.8–10; 1 Ioane 2.2 **4:12** Ioane 1.18; 1 Ioane 2.5

4:13 2 Korénito 1.22; 1 Ioane 3.24

du âraporomeejê* pâ, é cùru Pwina naîê wà Caa, ba na *pwi a pa-udò pâ âboro gòropuu. Â bà *paâjupâraê ma inapàpariè tà pàra tàpé.

¹⁵ Â wà pwi âboro na é inapàpari pâ, wà Iésu, âna é *Pwina naî Pwiduée, âna é tâa gooé wà Pwiduée, â wàé, âna é tâa goo wà Pwiduée. ¹⁶ Â géé goo kaa pwiri, âna jè tâmogòori pâ, é mearijè wà Pwiduée, ba jè jèè cèikî naa goo é pimeari kée bèepwiri.

Wiàna é mearijè wà Pwiduée, âna ba wàé kaa é Pimeari. Â wà pwi âboro na é wâro na pimeari, âna é tâa goo Pwiduée, â é wâro gooé wà Pwiduée. ¹⁷ Wiàna tâbawêe naa goojè é pimeari kée, â jè o pwacèwii Kériso, naa na é pai wâro kâjè, naani gòropuu. Â o càcaa wâgotâjè naa na pwi Tòotù, na ée mwa pitèi é gòropuu na. ¹⁸ Ê pimeari na tâbawêe, âna é patâjii é pai wâgotâjè. Â càcaa wâgotâjè wiàna é tâa goojè é pimeari. Ba wiàna wâgotâjè, âna pwacèwii na jè gére tapacîri é wârimuru kâjè†; â càcaa tâbawêe é pimeari naa goojè.

Jè wârori pimeari

¹⁹ Wàijè, âna jè wârori é pimeari, ba é nye mara mearijè béaa wà Pwiduée. ²⁰ Â wiàna é ina cè pwi jè âboro pâ, é meari Pwiduée, â é èpàri pwi a cèikî bée, âna é pwi a pwâ. Ba wà pwina câé caa meari pwi bée na é côoê, â ée mwa wânau târa cè pai meari kée Pwiduée, na câé caa côoê? ²¹ Ba wàeni é pwina é tûâri tâjè wà Pwiduée, wàijè na jè mearié: Wâdé na jè meari tèpa cèikî béejè.

5

Cèikî naa goo Pwina naî Pwiduée

¹ Wà diri tàpé na rà cèikî pâ, wà Iésu, âna wàé pwi Kériso, [wà Pwina é me géé goo Pwiduée] âna rà tèpa naî Pwiduée. Â wà diri tàpé na rà meari Pwiduée Caa, âna rà o meari mwara wà tèpa naîê. ² Â jè tâmogòori pâ, ûna jè meari wà Pwiduée, ma pitère dâra é pwina é ina, â jè meari mwara tèpa naîê. ³ Ba [wiàna nümajè] na jè meari wà Pwiduée, â jè o pitère dâra é pwina é ina. Â càcaa pwacoé ma jè pitère dâra.

⁴ Ba wiàna jè tèpa naî wà Pwiduée, â jè piétò jii é [èpà naa] gòropuu, géé goro é cèikî kâjè [naa goo wà Iésu Kériso]! ⁵ Ba o wàilàapà na piétò jii é [èpà naa] gòropuu? Nye éco wà pwina é cèikî pâ, wà Iésu âna é *Pwina naî Pwiduée.

* **4:14** Jè jèè côo goro du âraporomeejè—é, Bà jèè côo goro du âraporomeebà (wà Ioane ma wà tèpa apostolo na rà côo wà Iésu na é wâro naa gòropuu). † **4:18** 3e phrase—é, Ê pai wâgotâjè, âna pwacèwii na jè pwa wârimuru. **4:21** Maréko 12.29–31 **5:1** 1 Ioane 4.15 **5:3** Ioane 14.15,23–24

Tèpa 3 paâjupâra Pwina naîê

⁶ Wà Iésu Kériso, âna paari pâ é Pwina naî Pwiduée*, goro é jawé bau é domii. Càcaa goro co é jawé, â nye goro é jawé bau é domii. Â é Nyuâaê Pwicîri, âna é nye tà *paâjupâra é pwiibà. Ba é Nyuâaê Pwicîri, âna wàè é *ÂJUPÂRA. ⁷ Êkaa na rà po âracié tèpa paâjupâra†— ⁸ é Nyuâaê Pwicîri [na é patùrajè]; ma é jawé [kâra *piupwaa kà Iésu]; ma é domii kêe‡, [na joro na é bà ba kâjè]. Â wà tèpa âracié bèepwiri, âna rà nye pitèrerà.

⁹ Wiàna jè tòpi é pai paâjupâra, na me gée goro âboro, â [wâdè na jè tòpi] é pai paâjupâra na me gée goo Pwiduée, ba é nye piwéna. Â é nye paâjupâra kaa wà Pwina naîê. ¹⁰ Â wiàna jè cèikî naa gooé, â jè mwa côoina pâ, é popai gooé, âna é âjupâra§.

Êco na, wiàna câjè caa cèikî naa goo [Pwina naî] Pwiduée, âna jè câbapwâ Pwiduée, ba câjè caa tòpi é pwina é ina goo wà Pwina naîê.

¹¹ Jè tâmogòori pâ, é pwina é ina naa gooé, âna *ÂJUPÂRA, ba é jèe naa tâjè é *wâro dâra gòiri jaaé. Â é wâro bèepwiri, âna wâgoo wà Pwina naîê. ¹² Üu, wà pwi âboro na é tâa gooé wà Pwina naîê, âna tâa gooé é wâro bèepwiri. Â wà pwi âboro na câé caa tâa gooé wà Pwina naî Pwiduée, âna ticè *âji wâro gooé.

Go pwa tii ba na cimwü cèikî kàwà

¹³ Guwà tèpa cèikî naa goo Pwina naî Pwiduée. Â go pwa tii tàwà ni, ba na guwà tâmogòori bwàti pâ, jèe tà tàwà é wâro dâra gòiri jaa Pwiduée. ¹⁴ Wàéni gorodà na tà mwü é cèikî kâjè naa goo Pwiduée. Ba jè tâmogòori pâ, é tère é pwâra pwapwicîri kâjè, wiàna jè ilari jè muru naa na câbawâdé kêe. ¹⁵ Â wiàna jè tâmogòori pâ é terejè, â jè tâmogòori mwara pâ, é jèe naa tâjè é pwina jè ilari jiié!

Câjè caa pwa taaci pwina èpà

¹⁶ Wiàna gà côo pwi a cèikî béegà, na é pwa na èpà*, â wâdè na gà pwapwicîri kêe, ba na tà tée é âji wâro. Êco na pwa pwi

5:6 Ioane 1.29–34 * **5:6** Paari pâ, é Pwina naî Pwiduée—Grec: É tèepaa.

† **5:7** Pàra Tii Pwicîri naa na grec, âna rà ina pâ: 7Ba rà âracié tèpa paâjupâra naa napwéretòotù—wà Caa, wà Popai, ma é Nyuâaê Pwicîri. Â rà tèpa âboro caapwi. 8Â rà âracié tèpa paâjupâra naa gòropuu—é Nyuâaê Pwicîri, é jawé ma é domii. Â rà pitèrerà wà tèpa âracié bèepwiri. **5:8** Ioane 15.26 ‡ **5:8** Jawé...ma é domii kêe—Ucina mwara goro é piupwaa kâjè, ma é dipâa na jè wâdo naa na Caanilo, ba naa pitaniimiri é pai bà kêe. **5:9** Ioane 5.32–37 **5:10** Galatia 4.6 § **5:10** Â jè mwa côoina pâ, é popai gooé, âna é âjupâra—Grec: Â tâa gooè è bépaâjupâra. **5:12** Ioane 3.36 **5:13** Ioane 20.31 **5:14** Ioane 14.13; 1 Ioane 3.21–22 **5:16** Mataio 12.31 * **5:16** Na é pwa na èpà—Napéaati naa na grec pâ: Na câé caa popaé naa na aubà {dâra gòiri}.

jè èpà, na é nama é bà [dàra gòiri]† wà pwi jè âboro. Â câgo caa tacoo googà pâ, na gà pwapwicîri ba kêe, wiàna é tàgére pwa é pwi èpà bèepwiri. ¹⁷ Ba êdiri pâ tûâ kâjè na càcaa *târù, âna wàèpwiri é èpà. Êco na càcaa diri pâ èpà na jè pwa, na rà nama jè bà.

¹⁸ Jè nye tâmogòori pâ, wàijè tèpa naî Pwiduée, âna câjè caa pwa taaci é pwina èpà. Â wà *Caatana, wà Pwi âboro èpà, âna càcaa pâri ma é tubaèpà é nyuâajè. Ba é wéaarijè wà Pwina naîê.

¹⁹ Â jè nye tâmogòori pâ, jè tèpa âboro kà Pwiduée. Â napwa naa goo diri [pàra tèpa âboro] gòropuu, âna [càra caa tèpa âboro kêe. Ba] é pitûâ kàra wà Pwi âboro èpà.

Jè tâmogòori Pwiduée

²⁰ Jè nye tâmogòori mwara pâ, é jèe tèepaa me wà Pwina naî Pwiduée. Â é jèe naa tâjè é pai tâmogòorimuru, ba na jè tâmogòori wà Pwiduée, na é caapwi co. Â jè tâa goo wà Pwiduée, gée goo na jè tâa goo Iésu Kériso, Pwina naîê. Ba wàè Pwiduée na é caapwi co, â wàé mwara na é naa tâjè é wâro dàra gòiri jaaè.

²¹ Â êkaa, co tèpa âji béeò, na guwà tètâjii diri pâ muru na pwa na rà popa autâa kà Kériso, naa na pwâranümawà‡.

† **5:16** Pwi jè èpà, na é nama é bà dàra gòiri—Munaa é pai ciburà naa càujè naa goo Kériso (côo nee tii 12), ma pai ciburà tàutâjè na jè meaari tèpa béejè (côo 1 Ioane 3.14). Pwi pwâra bà bèepwiri, âna munaa pwâra bà dàra gòiri, wâiti jii Pwiduée, é, pwiri é pai tubaèpà târa é pai tâa kâjè ma wà Pwiduée, é, pwiri é pwâra bà kâra naiiri âboro. **5:18** 1 Ioane 3.9 ‡ **5:21** É, Guwà tètâjii é èpà gée na é pwâranümawà, é, Guwà tètâjii cè pâ ârapupûra na càcaa papwicîri wà Kériso. Grec: Guwà piwéaariwà jii pâ ânuurumuru. Côo mwara Ânuurumuru (Idole) naa na Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadàra tii.

Béârailu kâra tii kà Ioane Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?
Wà Ioane. Còo 1 Ioane Bétapoo popai.

É wii wiidà?
Nabibiu kâra *naja 85 ma 100.

É wii tâi?
Tà tô jè ilàri na nee *Kyria*, munaa ucina goro ê wâra pwapwicîri ma tèpa cèikî na jè ére. (Pwiri wâra pwapwicîri kà Gaius. Còo 3 Ioane Bétapoo popai.) Ba, na pwi pàara-bà, âna wâru pâ âboro na rà tubaèpà tà tèpa cèikî naa goo Kériso. Êkaa na càcaa nùmee na é inapàpàri ê pâ âji neerà naa na tii.

Cina é wii?
Na é wii pábéaa kâra tii kêe, 1 Ioane, âna é patère tèpa cèikî goo tàpé na rà pacâmurirà goro pâ popai na pwâ. Â é wii mwara, ba wà tàpéebà, âna rà tàgére ipâra, gée na jè ére naa na jè ére, ba na rà ipawâmi tèpa cèikî (1.10–11).

Dà êre é tii bèeni?
Du ârailu popai na âjimuru naa na tii bèeni (ma diri tii kà Ioane), âna âjupâra, ma pimeaari. Ê âjupâra, âna me gée goo wà Kériso ma popai gooé (1.1–4). Còo mwara ÂJUPÂRA naa na Neeremuru (*Vocabulaire*) naa pwâadàra tii. Wiàna jè wâro na é âjupâra, â o paari naa na pimeaari kâjè (1.5), â jè o còoina tèpa pacâmu na rà tèpa ipawâmi, â o câjè caa pitu tàra naa na wakè kàra (1.10–11).

Pai pitàgoo tii 2 Ioane
Ipwabwàcu (1.1–3)
Wâro naa *ÂJUPÂRA ma pimeaari (1.4–6)
Tèpa pwa pupûra na rà pwâ (1.7–11)
Ipicijii (1.12–13)

Ipwabwàcu
¹ Tii kà [Ioane] pwi ijiao [naa na cèikî] tà tô ilàri na é pitòrigarié wà Pwiduée, ma wà tèpa naîé*. Dau wânùmoo goowà, â càcaa wâgo acari, â wà mwara diri tàpé, na rà jè

* 1:1 Tô ilàri...ma wà tèpa naîé—É wii é tii wà Ioane târa ê wâra pwapwicîri ma tèpa cèikî na jè ére. Còo Bétapoo popai.

tâmogòori ê *ÂJUPÂRA, ² na é nye tà tâa awé goojè. Ê pwi *ÂJUPÂRA bèepwiri, âna wàè kaa é majoroé ma bà meariwà.

³ Wâdé naa tà tâjè ê *pimeaari imudi ma pinaanapô, na me gée goo Pwiduee Caa kâjè ma Pwi Ukai Iésu *Kériso. Â wâdé na jè tâmogòori pai moo kàru naa goojè, wàjè na jè tâa na ÂJUPÂRA ma pimeaari!

Wâro na é ÂJUPÂRA ma pimeaari

⁴ Go nye dau ipwadée kaa, na ia go pâmari pàra tèpa naîgà, â go côo pâ, rà wâro na ÂJUPÂRA, pwacèwii na é pitûari tâjè wà Caa. ⁵ Â nabà, co tîoni, âna go tacoo googà pâ: «Wâdé na jè pimearijè.» Càcaa cè âmu aupitûari; â jèe nye pwi aupitûari na guwà jèe nye tâmogòori na guwà tapoo cèikî†. ⁶ Ba wiàna jè meari wà Pwiduee, â jè pitère dâra é aupitûari kêe. Â wâéni é pwi aupitûari, na ia jè jèe tâmogòori, gée na autapoo goo: «Wâdé na jè pimearijè‡.»

Tèpa pwa pupûra na rà pwâ

⁷ [Guwà ipwacôoco] tèpa pwa pupûra na rà pwâ, ba rà jèe pâ nau wâru naani gòropuu—tèpa âboro na rà ina pâ, câe caa pa naiiri âboro wà Iésu Kériso. Wà tàpéebà, âna rà tèpa ipa-imwûru tèpa âboro, ma tèpa cicara Kériso.

⁸ Guwà ipwacôwà, ba na guwà cibwaa tubatiâu é pwâra wakè kâjè§! Wâdé na guwà cimwü, ba na guwà tòpi diri é câmawà. ⁹ Wiàna guwà pâra wiâra é pwina é picémara wà Kériso, â guwà o mwa tâa goo wà Pwiduee Caa, ma wà Pwina naîê. Êco na, wiàna guwà pâiti jii é pwina é picémara wà Kériso, â o câguwà mwa caa tâa goo wà Pwiduee.

¹⁰ Wiàna é pupûra kà pwi jè âboro, âna câe caa ipaiwà bau é pwina bà ina tàwà naa goo wà Kériso, â guwà cibwaa tòpié na pwârawâ kàwà. Â guwà cibwaa pagòé naa na é wakè kêe*.

¹¹ Ba wiàna guwà tòpié, âna guwà pwadéiri é pâ tûâ kêe na èpà.

Ipicijii

¹² Dau wâru pâ popai, na nûmoo na go ina tàwà. Êco na càcaa nûmoo na go wii naa na cè tii. Ba go wâari pâ, go mwa nye tèepaa mariwà, ba na jè pitûra ma picòojè gée. Â o tâbawêe ipwadée kâjè.

1:4 3 Ioane 1.3 **1:5** 1 Ioane 2.7 † **1:5** Na guwà tapoo cèikî—é, Gée na autapoo goo é gòropuu, é, tapoo na pàara na ia picémara é Picémara Wâdé. Grec: Gée na autapoo goo. ‡ **1:6** Wiàna jè meari Pwiduee; Wâdé na jè pimearijè—Grec:

Wâéni é pimeaari; Wâro na pimeaari. **1:7** 1 Ioane 4.1–3 § **1:8** Wakè kâjè—é,

Wakè kâbà, é, wakè kàwà na pàra Tii Pwiciri naa na grec. * **1:10** Guwà cibwaa pagòé naa na é wakè kêe—Grec: Guwà cibwaa pwabwàcu tée.

¹³ Rà naa paé bwàcu'gà, wà tèpa naî tô aéjii'gà†, wà tô na é pitòrigarié mwara wà Pwiduée.

[Topai tàwà.]

† **1:13** Wà tèpa naî tô aéjii'gà—Ê wàra pwapwicîri naa na ére na é tâa wê wà Ioane, ma wà tèpa cèikî wê. (Còo note goo nee tii 1.)

Béâracié kâra tii kà Ioane Bétapoo popai

Wàilàpà na wii tii bèeni?
Wà Ioane. (Còo 1 Ioane Bétapoo popai.)

É wii wiidà?
Nabibiu kâra *naja 85 ma 100.

É wii tâi?
Tà pwi jè a pitûâ kâra wâra pwapwicîri, na nee Gâius. Pwiri pwi jè ârapàara tèpa âracié âboro na inarà naa na *Tii Pwicîri. É, pwiri pwi jè âboro, na é pwi a pitûâ kâra wâra pwapwicîri wâ Pergame.

Cina é wii?
Pwa pwi jè âboro na nee Diotrèphe na é dau pwa na èpà naa na wâra pwapwicîri. Tautêe na é pitêre dàra ê pitûâ kà Ioane, ba é pwi maina nûma. Â é pacoo pàra tèpa pwa pupûra gée na wâra pwapwicîri (1.9–10). Êco na càcaa wàrapwiri ê pai pwa kà Gâius. Â wà Ioane, âna é wii têe, ba na é pagòóé, ba na é ciburà pwa na wâdé, ma pa-icòôé goo wà Diotrèphe.

Rà niimiri wà pàra tèpa dotée goro ê Tii Pwicîri pâ, wà Ioane, âna é wii âracié tii kêe na caapwi pàara, â é naa tà Démétrius (1.12), ba na é naa tà Gâius ma wâra pwapwicîri kêe:

- 1 Ioane, âna pupûra târa diri pâ wâra pwapwicîri naa na province Asia (wâ napô Turquie nabà), ba ticè ipwabwàcu ma ipicijii naa na tii.
- 2 Ioane, âna tii târa ê wâra pwapwicîri kà Gâius (â câé caa ina neerà ba péa o tubaèpà târa).
- 3 Ioane, âna tii tà Gâius co, ba na é paari têe wà Démétrius, pwi a popa tii, ma pa-icòôé goo Diotrèphe.

Dà ère ê tii bèeni?
Âracié âboro na, na jè pa cè napârajè gée goorà, naa na tii bèeni:

- Gâius, ba wâro kêe, âna wâdé ma *târù, â é tòpi bwàti diri tèpa âboro kà Pwiduée, na rà tèepaa naa napô kêe (1.3,5)
- Démétrius, ba é pwi âboro na é pâra na âjupâra (1.12)
- Diotrèphe (còo naadòbà), ba é pwa na èpà, â jè cibwaa ipwacèwiié!

Wà Ioane, âna é ina ba wâdé tèpa âji ênawéna kà Pwiduée na rà ipàra gée na jè ère naa na jè ère, ba na rà picémara ê popai

ma pagòo tèpa cèikî wê. Napârajè, wàijè tèpa naî Pwiduée, na jè tòpirà bwàti ma pitu tàra (1.6–8).

Wà tàpéebà, âna càcaa tèpa pacâmu na é inarà ba èpà, naa na 2 Ioane 1.7. Jè pinadàrù du pubu goro âboro bèepwiri, wiâra é popai na 2 Ioane 1.8. Ba wà pàra pwi, âna rà déi goo é picémara kà Kériso; â wà pàra tàpé, âna rà pâiti jii.

Pai pitàgoo tii 3 Ioane

Ipwabwàcu (1.1–4)

Wâdé pai tòpi'gà wà tèpa bééjè (1.5–12)

É pi-ina Ioane wà Diotrèphe (1.9–11)

Ipicijii (1.13–15)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo [Ioane] pwi ijiao [naa na cèikî] âna go pwa tii tâgà, co Gaius, na dau wânümoo tâgà*.

² Pwi âji bééò, dau nümoo na gà piégòtùru naa na diri pai pwa goo. Ba gà jèe piétò, naa na é nyuâa, â nümoo mwara, na gà piégòtùru, naa na naiiri âboro. ³ Na ia rà wâjué còwâ maribà wà tèpa cèikî bééjè, â rà ciburà piwiâ tâbà é wâro'gà na wâdé ma *târù, ma pai tà mwü'gà naa goo é *ÂJUPÂRA. Â go nye dau ipwadée kaa na go tère pwiri! ⁴ Ba nye ticè muru na é nama go dau ipwadée, jii na go tère pâ, rà pàra bwàti wiâra é ÂJUPÂRA, wà tèpa naîò naa na nee Pwi Ukai†.

Wâdé pai tòpi'gà wà tèpa bééjè

⁵ Pwi âji bééò wée, gà paari taaci pâ, gà pwi âji a cèikî. Ba gà cau tòpi bwàti diri tèpa bééjè‡, [na rà tèepaa naa napô'gà]. Gà cau tòpi tàpé na gà tâmogòorirà, ma wà mwara tàpé na câgà caa tâmogòorirà. Â nye dau wâdé kaa é pai pwa'gà. ⁶ Rà cau piwiâ târa é wâra pwapwiciri bèeni, é pimeaari'gà.

Â go ilari jiigà mwara pâ, gà pitu tà tàpé na rà wàrapwiri, ma naa tàra cè pwina tiâu jiià, ba na rà nye coo gòobàra wakè kàra. Ba wâdé tà Pwiduée, na jè pitu tâjè wàrapwiri. ⁷ Ba wà tàpéebà, âna rà pàra naa na nee Iésu *Kériso, ba na rà wakè ba kà tàpé na càra caa pâji cèikî naa gooé. Éco na nye ticè jè muru, cèna rà ilari jiià. ⁸ Napârajè na jè pitu tàra, wàijè tèpa naî Pwiduée, ba na jè tèpa bére wakè kàra, naa goro picémara é ÂJUPÂRA.

É pi-ina Ioane wà Diotrèphe

1:1 Apostolo 19.29; Roma 16.23 * **1:1** Na dau wânümoo tâgà—é, Na wânümoo tâgà géé goo é âjupâra na é tâa goojù. **1:3** 2 Ioane 1.4 † **1:4** Tèpa naîò naa na nee Pwi Ukai—Grec: Tèpa naîò (tàpé na é nama rà cèikî naa goo Iésu). ‡ **1:5** Tèpa bééjè—Pai ina wèe ni, tàpé na rà me, ba na rà pacâmuri tèpa cèikî. **1:6** Tito 3.13 **1:7** 1 Korénito 9.12

⁹ Go wii paé béaa ê tii[§], târa ê wâra pwapwicîri'gà. Êco na wà Diotrèphe, âna tàutêe dàra tère ê pwina go ina. Ba nümee dàra pitûâ kàwà diri. ¹⁰ Â wiàna go mwa tèepaa mariwà, â go mwa inapàpari diri pâ pwina é pwâgàribà goo.

Jèpwi mwara: Câé caa tòpi tèpa âboro kà Pwiduée, na rà tèepaa dariwà. Â é papwicîri jii tèpa cèikî na rà tòpirà. Â wiàna rà tòpirà wà pàra tàpé, â é pacoora gée na wâra pwapwicîri!

¹¹ Pwi âji béèò, gà cibwaa ipwacèwii tàpé na rà wàrapwiri! Ba pâ tûâ kàra na èpà, âna paari pâ càra caa tâmogòori Pwiduée. Wâdé na gà ipwacèwii tàpé na rà pwa na wâdé, ba pâ càrara, âna paari pâ rà tèpa âji âboro kà Pwiduée.

¹² Napwa naa goo wà Démétrius, [âna wâdé na guwà tòpié bwàti]. Ba wâru tèpa cèikî na rà pi-inaê ba wâdé. Â é pâ tûâ kée na âjupâra, âna *paâjupâraê. Â wàibà, âna bà paâjupâraê mwara. Â é pwina bà ina, âna gà nye tâmogòori pâ, nye âjupâra.

Ipicijii

¹³ Wâru ê pâ muru, na nümoo na go ina tâgà, êco na câgo caa wii paé naa na cè tii. ¹⁴ Ba go wâari pâ, o mwa nye ipitiju, â ju mwa nye pitùra gée.

¹⁵ Wâdé na tâa jaagà, ê *aupwényu-nyuâari, bau é pinaanapô kà Pwiduée! Cidòri nyuâagà!

Wà tèpa béégà, âna rà naa paé ê bwàcu'gà. Bwàcu mwara kà tèpa cèikî béèjè, na rà wâjaagà. Jèpa bwàcu kàra jècaa.

[Topai tâgà.]

[§] 1:9 Ê tii—Pwi jè tii kà Ioane, na càcaa tâa na Tii Pwicîri.

1:11 1 Ioane 3.6–10

1:13 2 Ioane 1.12

Tii kà Jude Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Wà Jude, pwi jii wà Iésu ma wà Jacques. (Còo *Mataio* 13.55.)
Càcaa wà Jude, pwi jè *apostolo (còo 1.17–18).

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 64 ma 67, béaa kâra pai ténoori wàra ê
ville *Iérusaléma.

É wii tâi?

Pwiri tà tèpa cèikî naa goo wà Iésu, na rà tèpa *Juif mwara.
Ba é ina é pâ nee tii na wâru, na wâna é *Aamwari Béaa.

Cina é wii?

Na pàara na é wii, âna wâru tèpa pwa pupûra na tèpa pwâ, na
rà ipa-imwûru tèpa cèikî jii é popai na âjupâra goo wà Iésu. Rà
ina pâ, wà Iésu, âna câé caa Pwi Ukai, â rà pacâmuri tèpa âboro
goro é pai wâro na miiri. Â é wii wà Jude, ba na é pa-icôo wà
tèpa cèikî, ba na rà cibwaa pâra wiârà é pâ câmu-bà.

Dà êre é tii bèeni?

Ê cèikî kâjè, âna câé caa naa tâjè é tàrù, ba na jè wâro imudi,
ma pwa-imudirimuru goro naijè. Wà Pwiduée, âna é naa
wârimuru na dau gòo tà tàpé na rà wàrapwiri. Jè cibwaa pâra
wiâ tèpa âboro na rà ina pâ, na jè wàrapwiri. Wâdé na jè wârori
é wâro wiâra é cèikî kâjè, na bari naa gò é paaé na cimwü. Â jè
upa tèpa bééjè, wiâna rà tâpo pàgà jii pwiri. Wâru pâ popai naa
na *Tii kà Jude* na ipaiwà bau pâ popai naa na é *Béârailu kâra Tii
kà Péteru*.

Pai pitàgoo tii kà Jude

Ipwabwàcu (1.1–2)

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ (1.3–16)

Ârapupûra ma wârimuru kâra (1.3–7)

Rà tubatòri picaatâa (1.8–13)

Énoka, âna é ina wârimuru kâra (1.14–16)

Bénabwé popai (1.17–25)

Ipwabwàcu

¹ Wâgo, Jude, na pwa tii. Go pwi ênawéna kà Iésu *Kériso,
â bu tupédu aéjii ma Jacques. Go cau wii tàwà, wâguwà na é
todàwà ma meariwà wà Pwiduée; wâguwà na é tòimiriwà wà

Iésu Kériso. ² Wâdé na wà Pwiduée, âna é moo naa goowà, ma naa tàwà é pimeari ma pinaanapô kêe na pièdò ma wéna!

Tèpa pwa pupûra na rà tèpa pwâ

³ Tèpa âji béèò wée, dau nümoo béaa na go wii tàwà é popai goro é pai cau pa-udòjè [naa na *âji wâro]. Â [ûna go tère é jèkutâ goo é pwina é gére tèepaa mariwà, â] go pò ma awài goro wii tàwà. Â go pagòowà ni, ba na guwà pipaa ba gòo, ma guwà pwamuru [ma inapàpari] é âji cèikî kâjè, na ia jèe nye wacaapwi naa tâjè, wàjè è Ba pitòrigari kà Pwiduée.

⁴ Ba [go tère pâ] rà ciâa me mariwà, wà tèpa âboro èpà, [na rà naapwàniri é âji auniimiri kàra]. Ba càra caa papwicîri wà Pwiduée. Â rà èbii é popai goro é *pimeari imudi kêe, ba na rà wâro imudi, ma pwa pâ tûâ na miiri goro é naiirà. Â rà tètâjii wà Iésu Kériso, na é Pwi Ukai kâjè ma pwi a popajè, na é caapwi co. Guwà còo, jèe wii naa na *Tii Pwicîri géee na biu, pâ, o dau gòo é wârimuru kà diri tàpé na rà wàrapwiri!

⁵ Guwà jèe tâmogòori bwàti [è pâ jèkutâ goro é wârimuru na ia é naa wà Pwi Ukai tà tàpé na naa càurà naa gooé]. Â go mwa taniimiri tàwà ni.

Jèpwi: É* jèe cau pa-udò diri é Ba *Isaraéla jii wà tèpa Aigupito. Êco na, géee na càùé, â wâru géee goorà, na tàutàra na rà cèikî naa gooé. Â é nama tiàurà diri!

⁶ Jèpwi: Wà Pwiduée, âna ia é naa tà tèpa *angela é autâa kàra [na dau pwényuâa] ba na rà pitûâ naawê. Êco na wà pàra tàpé géee goorà, âna [rà niimiri pâ càcaa pâri] â rà pàra géewê. Â é tâjùrurà wà Pwiduée, â é piirà naa na ére na dau bàutê, ba na rà pwa karapuu wê, tapacîri é Tòotù na ée mwa pitèi é gòropuu.

⁷ Jèpwi: Wà tèpa âboro na du ville *Sodoma ma Gomora ma é pâ pàra village pitiri, âna rà tèpa pwa pâ muru na càcaa wâdé na jè pwa. Â rà tèpa pwa pâ muru na miiri goro naiirà. Â wà Pwiduée, âna é nama tòrà é ânye. Â wàépwiri é câmu kâra cè pai tojii, [wà diri tàpé na càra caa pitère dà wà Pwiduée] âna é na ânye, na é tà tòo awé.

Rà tubatòri picaatâa kàwà

⁸ Rà nye wàrapwiri kaa wà tèpa pwa pupûra bèepwiri na rà tèepaa mariwà. Ba rà wârori é wâro na miiri, â rà ina pâ rà tòpi tàrù kàra naa na naurune. Â rà tètâjii é pitûâ [kà Pwi Ukai]†, â

1:4 Galatia 2.4; 2 Pétèru 2.1 **1:5** Exode 12.51; Nombres 14.29–30 * **1:5** É—Wà Iésu, é, wà Iosua na pàra Tii Pwicîri naa na grec. **1:6** 2 Pétèru 2.4 **1:7** Genèse 19.1–25; 2 Pétèru 2.6,10 † **1:8** Pitûâ kà Pwi Ukai—é, Pitûâ kà tèpa âboro, é, pitûâ kà tèpa angela.

rà inabaèpà ê pâ angela kêe†. ⁹ [Â rà niimiri pâ, rà tèpa wàa?!] Ba guwà cò, wà Mikaéla, pwi ukai kà diri tèpa angela, âna câé caa niimiri pâ, na é pinabaèpà [wà pwina dau piticèmururu naa gooé] wà *Caatana, na ru ipwamuru ê naii *Moosé. Ba é nye ina co tée pâ: «Wâdé na é pwa wârimuru tâgà wà Pwiduée!»

¹⁰ Êco na wà tèpa ipwamainarà-bà, âna rà piècaari ê pwina pwicîri, na càra caa tâmogòori. Ba é pwina rà tâmogòori, âna pâ muru co, na me gée goro pâ câbawâdé kâra naiiri âboro, na dàtirà pwacèwii pâ macii a piugà. Â nye ê pâ muru bèepwiri na o poparà me dâra é wârimuru kâra, ¹¹ na o dau maina awé! [Rà pwacèwii diri tèpa âboro èpà na pàara biu, na ia rà cicara Pwiduée, â o ipaiwà é wârimuru kâra.]

Rà pâra wii naigé èpà kà Kaina;
Rà tèpa bu mwani pwacèwii Balaam;
Rà pipaa dà Pwiduée pwacèwii Koré.
Â o tubatiàurà pwacèwiirà diri!

¹² Rà tubatòri picaatâa kàwà, â rà nama miiri ê pi-ija kà Pwi Ukai. Ba rà ija ma wâdo ma piniimirà co, â ticè kamu kâra.

Rà tèpa nee na dau duu,
â ticè popaa na rà pame.
Rà pâ upwâra na mwari,
â ticè pwâra, â ticè wàawà.
¹³ Rà pâ wià na pwii,
ma tòpò oropwâra jawé co
—pâ tûâ kâra na miiri.
Rà pâ îricò naa napwéretòotù,
â ticè pwéelaa kâra.
Rà pâra imudi naa na bàutê,
â tiàurà naa na cikautê.
O tiàurà dâra gòiri awé!

Énoka âna é ina wârimuru kâra

¹⁴ Wà [pwi jojooorjè, wà] Énoka, na é pwi bé 7 kâra naneêâboro gée goo wà *Adamu, âna é jèe nye mara ina béaa é wârimuru kà tèpa âboro bèepwiri. Ba é ina pâ:

«É tèepaa wà Pwi Ukai.
É popa tèpa angela kêe.
Dau wâru wàilà;

† **1:8** Pâ angela kêe—é, Tèpa duée. Grec: Tâpé na rà pwényuâa. **1:9** Daniel 10.13,21, 12.1; Zakarie 3.2; 2 Pétèru 2.11; Auinapàpari 12.7 **1:10** 2 Pétèru 2.12 **1:11** Genèse 4.7–8; Nombres 16.1–35; 2 Pétèru 2.15; 1 Ioane 3.12 **1:12** 2 Pétèru 2.13,17 **1:14** Genèse 5.18,21–24

Càcaa pâri ma pûrarâ.

¹⁵ Ée mwa pitèi ê gòropuu.

Ée mwa naa wârimuru

tâ tèpa âboro èpâ;

Râ jèe cicaraé

goro pâ tûâ kâra;

Râ jèe inaé ba èpâ

goro popai kâra;

Râ tànyiri ê nee na pwicîri.»

¹⁶ Wâ tèpa âboro bèepwiri, âna rà tèpa picocoo ma tèpa pikûu. Râ tèpa pâra wiâra ê câbawâdé kâra na èpâ. Maina nûmarâ ma maina pwâra, â rà pwa pâ nyakâra pwâratûra béipwamainarâ còwâ. Â rà pwa cuka tà tèpa âboro, êco na rà mudâra co pâ, na jè naa tàra cè jè muru.

Bénabwé popai

¹⁷ Wâguwâ tèpa âji béeò, wâdé na guwâ pitaniimiri ê pâ popai kâ tèpa *apostolo kâ Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. ¹⁸ Ba rà jèe mara inapâpari béaa tàwâ pâ: «Râ o mwa tèepaa medariwâ na cè pâ bénabwé tòotù, wâ tèpa âboro na o càra caa papwicîri wâ Pwiduée. Râ o tèpa pitaurée, â rà o mwa pâra co wii ê pâ câbawâdé kâra na èpâ.»

¹⁹ Wàilà pwiri! Â rà gére pitadârùwâ ni. Ba rà pâra wiâra co ê pâ câbawâdé kâra naiiri âboro. Ba câé caa tâa goorâ ê *Nyuâaê Pwicîri.

²⁰ Napwa naa goowâ, co tèpa béeò, âna wâdé na guwâ pipagòowâ goro ê cèikî kàwâ na dau pwicîri. Â guwâ ciburâ pwapwicîri, wiâra ê pitûâ na é naa tàwâ ê Nyuâaê Pwicîri. ²¹ Â guwâ wârori ê pimeari kâ Pwiduée, na guwâ gére tapacîri ê tòotù na ée mwa bàra paari tàwâ diri ê pai wâdé ma moo kêe, wâ Pwi Ukai kâjè Iésu Kériso. Ba, na pwi tòotù bèepwiri, âna ée mwa nama tâbawêe ê wâro kàwâ jaa Pwiduée dâra gòiri.

Meaari tàpé na càcaa mwü cèikî kâra

²² Â wâdé na guwâ meaari tàpé na rà bwaa piwâ naa na ê cèikî kâra, â guwâ moo naa goorâ! ²³ Â guwâ pitu tà pâra tàpé na rà pàgâ jii naigé—wâ tàpé na rà pâra dâra ê wârimuru dâra gòiri awé. Guwâ uparâ jii ê na ânye!

Â naa goo tàpé na rà pwa na èpâ, âna guwâ pwa na wâdé tàra. Êco na guwâ dau ipwacòoco, ba péa guwâ pitubatòriwâ còwâ, géé goo pâ càrarâ na miiri. Guwâ nama dau wâgotàwâ goo pwiri! Â guwâ uru jii diri ê pwina tòri na rà pwa§.

1:18 2 Pétéru 3.3 **1:20** Kolosé 2.7 **1:23** Zakarie 3.2; Auinapâpari 3.4 **§ 1:23**
 Â guwâ uru jii diri ê pwina tòri... Grec: Guwâ miiri ê ârabwée na tòri géé goro ê {càra} naiiri âboro.

Ipwamaina Pwiduée

²⁴ Wà Pwiduée, âna é tâmogòori wéaarijè, ba na o câjè caa tûu iti jiié, naa na èpà. Â é nama ticè èpà goojè, na jè mwa coo araé, naa na pai maina ma muugèrè kêe. Â jè o mwa dau ipwàdé na pwi tòotù-bà! ²⁵ Ba é *pwi a pa-udòjè, na é caapwi co. Wâdé na jè pwamainâê, naa na nee Pwi Ukai kâjè wà Iésu Kériso*! Ûu, wâdé wiàna tâa jaaé è pwényuâa ma ipwamaina, ma pitûâ ma pàtâmee, tapoo me napwiri, â nabàni, â dâra gòiri awé!

Wâdé na wàra! Amen!

1:25 Roma 16.27; 2 Pétèru 3.18 * **1:25** 1re & 2e phrases—é, Ba é Pwiduée na é caapwi co, â é pawârojè, na é pinaigé mee wà Pwi Ukai kâjè, Iésu Kériso. Â wâdé na jè pwamainâê!

Auinapàpari Muru na paari tà Ioane Bétapoo popai

Wàilàapà na wii tii bèeni?

Munaa Ioane, pwi *apostolo. (Còo 1 Ioane Bétapoo popai.) Wà tèpa *Roma, âna rà tòpòé naa na karapuu naa gòropò Patmos (na é wâmwünyabweri napô Turquie nabà). Â wà pwi jè *angela kà Pwidueé, âna é patùraé naawê, â é paari tée naa na nyuâa pâ muru na o mwa tèepaa.

É wii wiidà?

Nabibiu kâra *naja 95 ma 96 gée na càù Iésu Kériso. Na pàara bèepwiri, âna wà Domitien, âna é pwi ukai (César) kà tèpa Roma. Â é dau tubaèpà tà tèpa cèikî naa goo Iésu.

É wii tâi?

Tà tèpa cèikî, na province Asia (napô Turquie nabà). Wâru gée goorà, na rà pidumapié goro é pai tubaèpà tàra. Â càra caa còo pâ é wâjué còwâ Iésu, naa na pai piétò kêe, pwacèwii na é jèe mara ina tàra.

Cina é wii?

É pagòo tèpa cèikî na dau tubaèpà tàra, pâ wà Iésu, âna ée mwa nye piétò awé jii diri tàpé na rà cicaraé, wàilà ma wà *Caatana mwara, pwi caa kàra. Â é Mwachiri kâjè ma wà Kériso, âna o tâa dàra gòiri awé.

Dà ère é tii bèeni?

Wà Ioane, âna é wii popai kà Iésu târa 7 wâra pwapwicîri wâ Asia, ba naa patêrerà ma pagòorà (naporomee 2–3).

Gée na càùé, â é wii pâ muru na wâru na o mwa tèepaa, na é còo naa na nyuâa. Ba é còo é ipaa na maina kà Caatana ma tèpa âboro kêe na rà ipaa dà Iésu ma tèpa âboro kêe.

- É èpà, âna o pimaina pâ, â o dau wâru tàpé na rà naa càùrà naa goo wà Pwidueé. É ville *Babulona, na ina goo wé pâ ‘Tò ilàri gòronaigé’ (naporomee 17–18), âna ucina goo ville Roma, ma ucina mwara goo diri tèpa âboro gòropuu na maina nùmarà, â na rà cicara Pwidueé ma tubaèpà tà tèpa âboro kêe.
- Wà Caatana, ucina gooé, âna Dàragô (*Dragon*), âna ée mwa dau tubaèpà tà tèpa âboro kà Kériso, é wâra pwapwicîri kêe (ucina goorà, âna tô ilàri naa naporomee 12). É tubaèpà tàra tiagoro na é tètâmwara pàra tàpé. Êco na wà Pwidueé, âna ée mwa wéaari nyuâarà.

- Ru mwa cimadò tupédu âboro na dau èpà, tupédu ênawéna kà Caatana na ina gooru pâ ‘Itémuru’, ma ‘Pwi *péroféta a pwâ’ (naporomee 13), â o panuâ tàru ma ru pwa pâ muru na èpà naani gòropuu na jè ji pàara.
- O mwa tèepaa pâ câmu na ité, â o tubatiâu jè ére gée goo napwéretòotù ma gòropuu, â o wâru pâ aré ma tòina na o mwa tèepaa tà tèpa âboro (naporomee 6–10; 15–16).
- Êco na, gée na càùé, â ée mwa wâjué còwâ Pwi Ukai Iésu, â ée mwa piétò jii Caatana ma tèpa âboro kêe. Ée mwa tédidiri ‘Babulona’, â ée mwa tâjùru Caatana, ma tüê naa na ânye dàra gòiri (naporomee 19–20).
- O tiâu è gòropuu ma napwéretòotù béaa, â o tèepaa è gòropuu ma napwéretòotù na bwaa âmué, na o coo dàra gòiri. Rà o wâro wê dàra gòiri awé naa na tàbwàti ma ipwàdée wà diri tèpa âboro kà Pwiduée (naporomee 21–22).

Wâru pâ aunimiri goro pâ namuru na wii naa naporomee 4–19 naa jaa tèpa dotée goro è *Tii Pwicîri. Ba ina pâ:

- Muru na cau coo na pàara kà Ioane;
- Muru na gére coo, tèepaa na tòotù kêe, ma nabà, ma gée na càùé;
- Muru na càcaa pâji tèepaa.

Munaa cau âjupâra è pâ aunimiri-bà, ba pâ auinabéaa kà Pwiduée naa na Tii Pwicîri, âna wâru pâ pai pacoo wèe—pacoo naa na tòotù na wii, â jèu pacoo gée na càùé, â mwa pacoo diri naa pwâadàra gòropuu.

Wâru pâ ucina na ité na wâna è tii bèeni—ucina na rà tâmogòori bwàti è pai ina wèe wà tèpa cèikî, na pàara biu. Êco na câjè caa dau tâmogòori bwàti nabà. Êco na dau pwéelaa ère è tii: Wà Iésu na é nye piétò jii è èpà, tapoo nabà, tiagoro è pwâadàra è pàara, â wâdé na jè tâa gooé, wàijè tèpa âboro kêe.

Nimaro 7 naa na tii Auinapàpari

Wà Ioane, âna é popa è nimaro 7 (na câmu kêe goo è pwina pwicîri ma tâbawêe), ba na é paari pâ, wà Iésu, âna é Pwi Ukai na tâbawêe. (Còo mwara naa na autapoo goo *Tii kà Ioane*.) Wàéni pâ 7 x 7 muru naa na tii bèeni:

<α> Jèpa tii târa 7 wâra pwapwicîri (2.1–3.22)

<β> 7 aupii goro tii (5.1–6.17; 8.1–5)

<γ> 7 angela ma 7 tutu (8.6–11.18)

<δ> 7 câmu (11.19–15.4)

<ε> 7 wâra jawé bétubatòina (15.5–16.21)

<ζ> 7 popai goo Babulona (18.1–24)

<η> 7 muru na o coo naa pwâadàra gòropuu (19.11–21.8)

Pai pitàgoo tii Auinapàpari

Bétapoo popai (1.1–8)

Muru na tâa nabà (1.9–3.22)

É wéaari wâra pwapwicîri kêe wà Kériso —Jèpa tii târa 7 wâra pwapwicîri

Muru na o mwa tèepaa (4.1–22.5)

Tàpiri naa napwéretòtù (4.1–11)

Aré ma tòina (5.1–8.5)

Tubatiâu ére gée goo gòropuu ma napwéretòtù (8.6–11.18)

Rà pipaa dà Kériso wà Caatana ma tèpa wakè kêe (11.19–14.20)

Bétubatòina (15.1–16.21)

Tubatiâu tô ilâri gòronaigé Babulona (17.1–19.10)

Pwâadâra gòropuu. É piétò Kériso (19.11–20.15)

Âmu napwéretòtù ma gòropuu (21.1–22.5)

Bénabwé popai (22.6–21)*Bétapoo popai kà Ioane*

¹ Wàéni é pwina é paari wà Iésu *Kériso, naa goro é pâ muru na o tàpo tèepaa me. Wà Kériso, âna é tòpi gée goo wà Pwiduée Caa, â é mwa cûru pwi jè angela kêe, ba na é pame é popai tôo, wâgo Ioane, pwi ênawéna kêe. Â é tûâri tôo pâ, na go inapàpari tà tèpa âboro kà Pwiduée. ² Go *paâjupâra tàwà ni pâ é pwina go còo âna popai na é ina tôo wà Pwiduée, goo wà Iésu Kériso*. ³ Cidòri nyuâa pwi âboro na é pûra [târa pâ âboro] é popai bèeni, na me gée jaa Pwiduée. Â cidòri nyuâa mwara tàpé na rà tère ma pâra wiâra! Ba é jèe wâmwünyabwe é tòotù na ée mwa pacoo diri pwiri [wà Pwiduée].

Ipwabwàcu

⁴ Go wii târa pâ 7 wâra pwapwicîri, na province Asia†: Wâdé na tâa jaawà é *aupwényunyuâari, ma é *pimeari imudi, ma é pinaanapô:

Aupwényunyuâari na me gée jaa wà Pwina é napwiri, ma nabà, â ée mwa me!

Aupwényunyuâari na me gée goro é *Nyuâaê Pwicîri, na é tâa béaa kâra autâa kà Pwi Ukai, [na é pwacèwii 7 nyuâa†, naa na pai tâbawêe kêe]!

⁵ Aupwényunyuâari na me gée goo Iésu Kériso! Wàé na é inapàpari Pwiduée goro âjupâra. Â wàé na é pwi âboro na é

1:1 Auinapàpari 22.6 * **1:2** Goo wà Iésu Kériso—é, Popai kà Iésu Kériso. **1:3** Auinapàpari 22.7,10 **1:4** Exode 3.14–15; Auinapàpari 3.1, 4.5 † **1:4** Asia—Wà napô Turquie nabà. † **1:4** Nyuâaê Pwicîri...na é pwacèwii 7 nyuâa—Grec: Tèpa 7 nyuâa. Nimaro 7 âna ucina goo pai tâbawêe kà Pwiduée, wiâra auniimiri kà tèpa Juif. **1:5** Psaume 89.28; Kolosé 1.18

mara wâro cowa gée na aubà. Â wàè kaa Pwi Ukai kà diri tèpa ukai wâni gòropuu!

Â wàè pwina é dau mearijè, â é tipijè jii ê pâ èpà kâjè, goro domii kêe [na joro na ia é bà ba kâjè]. ⁶ Â é pwa ma jè tèpa naîri Mwaciri kêe, ma jè coo ara Pwidueé^S, caa kêe, ba na jè piênawéna kêe. Wâdé na tâa jaaé é pai maina ma muugère, ma pàtamee, dâra gòiri awé! Amen! Wâdé na wâra!

⁷ Guwà tâmaari! Ba ée jèe tàpo me, na pâ nee. Â rà o cau cowa é diri tèpa âboro—wà mwara tàpé na ia rà tòtée goro da. Â rà o mwa i ma pijinünü diri pâ Ba wâni gòropuu. Amen! Wâdé na wâra!

⁸ É ina wà Pwi Ukai Pwidueé, pâ: «Wâgo *Alpha* ma *Oméga*, pwi autapoo goo ma pwi pwâadèrèè*. Wâgo na go napwiri, ma nabà, â go o mwa me. Wâgo Pwina dau pwa Pâtâmoo naa gòro diri pâ muru.»

É cowa Iésu Kériso naa na muugère kêe

⁹ Wâgo Ioane, pwi a cèikî béewà, na jè cau pwamaagé cowa, ba wàrapwiri goo pai pâra wiâ Iésu kâjè. Êco na jè cimwü ma pidàpwicâarijè, ma jè cau tapacîri é Mwaciri kêe.

[Na pwi pâara na ia é patùrao wà Pwi Ukai, âna] go tâa na karapuu naa gòropô Patmos, gée goro é pai picémara kôo é popai kà Pwidueé, ma pai paâjupâra kôo Iésu. ¹⁰ Â, na jè tòotù pwapwicîri, tòotù kà Pwi Ukai, [â go gère pwapwicîri]. Â é popao é Nyuâaê Pwicîri. Â go tere na càuo é jè pwâratùra na dau maina, pwacèwii airi tutu.

¹¹ Â é ina tôo pâ: «Gà wii naa na tii ê pâ muru na gà cowa. Â gà panuâ pâ, târa pâ 7 wâra pwapwicîri, wâna pâ ville bèeni—wà Éfésu, ma Smyrne, ma Pergame, ma Thyatire, ma Sardes, ma Philadelphie ma Laodicée.»

¹² Â go tabiio, ba na go cowa pâ wàilàapà na patùrao. Â go cowa 7 wâra ânye mwani mii. ¹³ Â wânabibiu kàra, âna é coo wê wà *Pwina naîri âboro†. Âna é coona é ârabwée gòri. Â é pûukake‡ na pii nawâaê goo, âna mwani mii. ¹⁴ Â é wàrapûruê, âna pwaa,

1:6 1 Pétèru 2.9; Auinapàpari 5.10, 20.6 **S** **1:6** Jè coo ara Pwidueé—Grec: Jè tèpa pwa ârapwaaillò. **1:7** Daniel 7.13; Zakarie 12.10; Mataio 24.30; Ioane 19.34–37; 1

Tésalonika 4.17 **1:8** Auinapàpari 21.6, 22.13 * **1:8** Wâgo...pwi autapoo goo ma pwi pwâadèrèè—É tòpò diri pâ muru wà Pwidueé, â diri pâ muru, âna kêe. Alpha—Bétapoo aupwa âmu tii naa na alphabet na grec; Oméga—Bénabwé wèe.

1:13 Daniel 7.13, 10.5 † **1:13** Pwina naîri âboro—é, Pwina é pwacèwii é âboro.

‡ **1:13** Pûukake—Karapuu opii nawâajè, târa paa. **1:14** Ézékiel 43.2; Daniel 7.9, 10.6; Auinapàpari 2.18, 14.2, 19.12

pwacèwii ê nee na dau pwaa[§]. Â ê du âraporomee, âna pwacèwii ê doromara ânye. ¹⁵ Â ê du âê, âna pwacèwii paò mii, na tòo goro ânye, ma dau pwâra. Â pwâratùra kêe âna dau maina pwacèwii airi pwiritée* na dau maina. ¹⁶ Â é cipa goro îê étò, é 7 îricò. Â géé pwêe, âna còobé é tàuwa, na pipwêe bèepi. Â é naporomee âna é pwâra pwacèwii i tòotù naa po gopaé bwàti.

¹⁷ Â go cigòboo, â go tùu jùruo araé, â câgo caa gù, goo pai wâgotôo.

Êco na é tòpò îê étò naa gò-o, â é ina tôo pâ: «Gà cibwaa nama wâgotâgà! Ba wâgo-ni, wâgo na go autapoo goo ma pwâadèrèe.

¹⁸ Â wâgo, âna wâgo Pwina é wâro†. Ia go jèe bà, êco na êni, âna go jèe *wâro dâra gòiri awé, â pwa pàtâmoo naa goro é pwâra bà. Ba go tà pa é kii, târa é ‘Napô kà tèpa bà’. ¹⁹ Â gà wii naa na tii é pwina gà còo—é pâ muru nabà, bau é pâ muru na o mwa tà tèepaa.

²⁰ «Wàéni é pai ina wèe na tàbinyiri, goro i pâ 7 wâra ânye mwani mii, ma i pâ 7 îricò, na ia gà còo naa na îô étò: Ba i pâ 7 wâra ânye, âna tèpa 7 wâra pwapwicîri. Â i pâ 7 îricò, âna tèpa 7 angela† kâra.»

tii târa 7 wâra pwapwicîri <α>

2

(Naporomee 2–3)

1 <α> Tà tàpé Éféso

1 [É ina tôo* wà *Pwina naîri âboro, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi *angela† kâra é wâra pwapwicîri wâ Éféso pâ:

«Wàéni é popai kôo, wâgo na go cipa na na-araraîô étò i 7 îricò; â go pâra nabibiu kâra 7 wâra ânye mwani mii, [ma wéaarirà]. Â go ina tàwà pâ: ² Go jèe tâmogòori é wâro kàwà†, ma êdiri pâ wakè kàwà, ma é pai pidàpwicâariwà. Â go jèe tâmogòori pâ guwà cicara tàpé na nûmarà na rà pwa na èpà. Ba guwà jèe còoina tèpa pwâ, na rà pi-ina goorà pâ, rà tèpa *apostolo, [na go cùrurà pâ]. ³ Â guwà pwamaagé còo, ba

§ 1:14 Dau pwaa—Napéaati naa na grec pâ: Pwacèwii é wàramutô na pwaa, â pwacèwii é neige. * 1:15 Pwacèwii airi pwiritée—é, Pwacèwii pâ wià na dau maina. 1:16 Hébéru 4.12; Auinapàpari 2.12, 19.15 1:17 Ésaie 44.6, 48.12;

Auinapàpari 2.8, 22.13 † 1:18 Pwina é wâro—é, Pwina é naa wâro. † 1:20 Tèpa 7 angela kâra—Pwiri tèpa angela, é, pwiri tèpa âboro. (Angela naa na grec, âna pai ina wèe pâ: Pwi apame é popai.) 2:1 Auinapàpari 1.16 * 2:1 Tôo—Wà Ioane na é wii tii. † 2:1 Pwi angela—é, Pwi apitûa. Ipaiwà naa na nee tii 8,12,18. (Còo note goo Auinapàpari 1.20.) 2:2 1 Ioane 4.1 † 2:2 Wâro kàwà—Grec: Wâro'gà. Ê tii, âna wii tà pwi apiwéaari é wâra pwapwicîri, ba kâra diri tèpa wâra pwapwicîri na é wéaarirà.

wàrapwiri gooò. Êco na câguwà caa panuâ ê cèikî kàwà naa gooò[§].

⁴ «Â caapwi co, pwa ê càragà na èpà, â go patùrawà ba gòo. Guwà jèe tubatiàu pwâranümawà gooò*, na tâa goowà béaa.

⁵ Wâdé na guwà niimiri wâna na ia guwà tûu naawê. Â guwà pinünüma ma guwà biiwà, â guwà wârori còwâ ê càrawà béaa, [na ia wâdé tà Pwiduée!] Ba go péa tèepaa mariwà, ma popa jiiwà i wâra ânye kàwà.

⁶ «Êco na wàéni ê càrawà na wâdé. Ba guwà èpàri, pwacèwiio ê pâ wakè kà tèpa Nicolaïtes†.

⁷ «Wà pwina pwa pwâranüruê, âna wâdé na é tère, ê pwina é ina é Nyuâaê Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

«Â wà pwi âboro na é piétò [jii ê èpà] âna go o mwa naa tàrù tée, ma é uti ê pwâra upwâra târa wâro, na wâna aupwanapò kà Pwiduée naa *napwéretòotù.

Nabwé!»

2 <α> Tà tàpé Smyrne

⁸ [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina tôo mwara, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra ê wâra pwapwicîri wâ Smyrne pâ:

«Wàéni ê popai kôo, wâgo na go autapoo goo ma é pwâadèrèè, na ia go bà, â go jèe wâro còwâ. Â go ina tàwà pâ:

⁹ «Go jèe tâmogòori ê pai tâa na aré kàwà, ma pai ticè kàwà. Â po dau wâru pâ aupwényunyuâari kà Pwiduée naa gòwà! Â go jèe tâmogòori ê pâ picocoo kà tàpé na rà ina pâ rà tèpa *Juif —[tèpa âboro kà Pwiduée]—âna càra caa tàpé géewê. Ba rà tèpa âboro kà *Caatana.

¹⁰ «Â go ina tàwà pâ: O mwa pwa cè ji pàara† cèna guwà o tâa na aré ma tòina na. Ba wà Caatana, âna ée mwa nama tòpò cè pàra tàpé gée goowà, naa na karapuu, ba na pai tacaiwà diri. Êco na guwà cibwaa nama wâgotàwà. Â guwà cimwü naa na é cèikî kàwà, ipaiwà na pâra nau pòtàmwarawà. Â go o mwa naa pumara wakè kàwà—ê bwe korona, târa wâro[§].

¹¹ «Wà pwina pwa pwâranüruê, âna wâdé na é tère ê pwina é ina é Nyuâaê Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

§ 2:3 2e phrase—Grec: Càcaa oratàwà. * 2:4 Pwâranümawà gooò—é,

Pwâranümawà goo tèpa cèikî béewà. 2:5 Auinapàpari 3.3 † 2:6 Tèpa Nicolaïtes—Tèpa pwa pupûra na tèpa pwâ na rà pacâmuri tèpa cèikî naa goo Kériso goro pâ popai na pwâ. Munaa rà ina pâ, tâa târa ê autâmogòorimuru na tàbinyiri, â rà niimiri pâ ê nyuâajè co na âjimuru, â càcaa naiijè, êkaa na wâdé na jè wâro imudi goro naiijè. Pwiri rà pâra wiâra pwi âboro na nee Nicolaüs. 2:7 Genèse 2.9; Auinapàpari 22.2,19 2:9 2 Korénito 11.14–15; Auinapàpari 3.9 2:10 2 Timotéo

4.8; Jacques 1.12 † 2:10 Cè ji pàara—Grec: 10 tòotù. § 2:10 Go o mwa naa pumara wakè kàwà—ê bwe korona, târa wâro—Munaa pai ina wèe pâ: Go o mwa naa tàwà ê âji wâro, é, pwiri Go o mwa naa tàwà ê câmawà na guwà wârori ê wâro. 2:11 Auinapàpari 20.14, 21.8

«Wà pwi âboro na é piétò [jii ê èpà] âna o câé caa tatée ê béarailu kâra pwâra bà. [Ba ée mwa wâro jaa Pwiduée dàra gòiri.]

Nabwé!»

3 <α> Tà tàpé Pergame

¹² [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina mwara tôo, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra wâra pwapwicîri wâ Pergame pâ:

«Wàéni é popai kôo, wâgo na pwa i tàuwa kôo, na pipwêe bèepi. Â go ina tàwà pâ:

¹³ «Go tâmogòori pâ wâna na guwà tâa wê, âna é pitûâ naawê wà Caatana. Êco na guwà nye cipa ba mwü é neeô. Â go jèe tâmogòori pâ rà popa jiiwà Antipas, wà pwina é *târù na é *paâjupâraô. Â rà pôtâmwereê, naa na ville kàwà, na é tâa wê wà Caatana. Êco na câguwà caa pitütôowâri é pai cèikî naa good.

¹⁴ «Â caapwi co, pwa é càragà na èpà, â go patûrawà ba gòo. Ba rà wâjaawà wà tèpa âboro na rà pwaduwa kà Balaam. Ba é [pwi *péroféta biu, pwi a pwâ, na ia é] pitu tà ukai Balak, ba na é pa-imwüru é Ba *Isaraéla. Ba é nama rà uti é pâ *ârapwailò na naa târa é pâ ânuuru duée imudi. Â é nama rà pwa wârogòronaigé* wà pàra tàpé.

¹⁵ «Â wàrapwiri jaawà nabà, ba pwa cè ârapàarawà, na rà pâra wiâra é ârapupûra kà tèpa Nicolaïtes. ¹⁶ Â go ina tàwà pâ, guwà pinünüma ma guwà biîwà! Ba go péa tèepaa mariwà, [pame wârimuru kàwà]. Â go o pipaa ma wàilà, goro é tàuwa na me géé pwâô†.

¹⁷ «Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuâaê Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

«Wà pwi âboro na é piétò [jii ê èpà] âna go mwa naa tée é utimuru géé napwéretòtù—é *manne* na ia pacârûri†. Â go mwa naa tée atü pwaa, na wii naa goo, é nee na bwaa âmuê. Ê nee bèepwiri, âna o câé caa tâmogòori cè jè âboro, êco pwi âboro na é tòpi.

Nabwé!»

4 <α> Tà tàpé Thyatire

2:14 Nombres 22–24, 25.1–2, 31.16; 2 Pétèru 2.15 * **2:14**

Wârogòronaigé—Prostitution. **2:16** Auinapàpari 3.11 † **2:16** Ê tàuwa na me géé pwâô—Ucina goro é Popai kà Pwi Ukai na âjupâra. Wà Iésu, âna ée mwa popa popai kée, ba na é pitèi tèpa pwâ na rà ébii é popai kée. **2:17** Exode 16.4,14–15,33–34; Ésaïe 62.2; Ioane 6.48–50 † **2:17** Manne na ia pacârûri—Wà Pwiduée, âna é pa-ija tèpa Isaraéla na rà tâa namaré, goro é manne. (Còo 2^enote goo Hébéru 9.4.) Rà niimiri wà pàra tèpa Juif pâ, wà péroféta Iéremia, âna é pacârûri é jè dàra manne, tapacîri é tòotù na o mwa pacco é pwâra ukai kà pwi Mesia.

18 [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina mwara tôo, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kêra ê wâra pwapwicîri wâ Thyatire pâ:

«Wâéni ê popai kôo, wâgo *Pwina naî Pwidueé, wâgo na du âraporomeeô, âna pwacèwii ê doromara ânye. Â du âô, âna pwacèwii paò mii, na tòo goro ânye, ma dau pwâra. Â go ina tàwà pâ:

19 «Go jèe tâmogòori ê wâro kàwà, ma ê pâ wakè kàwà. Ba guwà cèikî naa goodò, â guwà meari tèpa âboro, ma pitu tàra. Â guwà pidàpwicâriwà. Â go tâmogòori pâ guwà dau pwa pâ wakè na wâru, jii béaa.

20 «Â caapwi co, pwa ê càragà na èpà, â go patùrawà ba gòo. Ba [dau èpà tôo, na] câguwà caa pacoo tô ilàri Jézabel§. Wà tôobà, âna é ina pâ é tô péroféta, na é pame é popai kôo. Êco na é pwâ, â é pa-imwüru tèpa âboro kôo, ba na rà pwa na èpà. Ba é nama rà uti ê pâ ârapwaailò, na naa târa ê pâ ânuuru duée imudi. Â é nama rà pwa ê wârogòronaigé wà pàra tàpé.

21 «Wà tôobà, âna é pwacèwii tô ilàri gòronaigé*. Â go dau naa tée pàara târa ma é pinünüma ma é biié. Êco na tàutée na é pitòotéri ê wâro kêe. Ba nümee [na é tâa gòro aupuu kêe, ba] na é tà pwa pâ tûâ kêe na miiri.

22 «Â wâdé, ba ée mwa tâa gòro aupuu kêe, êco na go o jèe tàpo tugée naa gooé, â ée mwa pwamaagé còo naawê. Â ipaiwà naa goo wà tàpé na rà pwaduwà kêe, wiàna càra caa pinünüma ma rà biirà, jii ê pâ tûâ na èpà bèepwiri.

23 «Ûu, go o mwa nama rà bà, diri tàpé na rà pàra wiê†. Â diri tèpa wâra pwapwicîri, âna rà o mwa cau tâmogòori pâ, wâgo Pwina é tâmogòori diri pâ auniimiri ma câbawâdé, na tàbinyiri wâna pwâranüma tèpa âboro. [Guwà ipwacôoco!] Ba go mwa jèpa naa tàwà, wiàra jèpa wakè kàwà.

24 «Napwa naa goo wà tàpé na rà pàra wiâ Jézabel, âna rà ina pâ rà mudàra cè ‘ârapupûra na wâgòro’. Âna rà pwâ, ba rà mudà co wà Caatana‡. Êco na wà pàra tàpé gée goowà gée pwiri Thyatire, âna câguwà caa wàrapwiri. Â [pwa é popai kôo ba kàwà, â] càcaa jè nakake na dau tòina. 25 Go tûâri tàwà co

2:18 Auinapàpari 1.14–15 **2:20** 1 Rois 16.31; 2 Rois 9.22 § **2:20** Jézabel—Munaa ucina goo wà Jézabel, naa na Aamwari Béaa, na ia é pame é pwapwicîri tà Baal. (Còo 1 Rois 16.31–33.) * **2:21** É pwacèwii tô ilàri gòronaigé—Ucina goro ê wâro, na càcaa papwicîri Pwidueé. **2:23** Psaume 7.10; Jérémie 17.10; Auinapàpari 20.12–13 † **2:23** Diri tàpé na rà pàra wiê—Grec: Pâ naîé. ‡ **2:24** 1re e & 2e phrases—Grec: Rà ina pâ, rà tâmogòori ê pwina wâgòro naa jaa Caatana. **2:25** Auinapàpari 3.11

pâ, guwà tâjùru ba mwü ê pâ muru na guwà tà pa^S, tèepaa naa goro pai wâjué còwâ kôo.

²⁶⁻²⁷ «Wà tàpé na rà piétò—wà tàpé na rà tà pitêre dòo, tia pwâadèrèè—âna go o mwa naa tàra ê tàrù, na é naa tôo wà Caa kôo. Ba rà mwa pitûâ naa goo diri pâ Ba gòropuu. Â rà pòogairà goro tâjò paò, pwacèwii wâra jawé puu pècidaa. ²⁸ Â go naa tàra mwara ê îricò kaatàdaa, na é pame î tòotù, [ba na câmu kâra pai piétò kàra].

²⁹ «Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère ê pwina é ina é Nyuâaê Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

3

5 <α> Tà tàpé Sardes

¹ [Wà *Pwina naîri âboro, âna é ina tôo mwara, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi *angela* kâra ê wâra pwapwicîri wâ Sardes, pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na dipitirio [ê pàtâmara é Nyuâaê Pwicîri, na é pwacèwii] 7 nyuâa [naa na pai tâbawêe kêe]; â kôo mwara, tèpa 7 îricò. Â go ina tàwà pâ:

«Go jèe tâmogòori ê wâro kàwà, ma é pâ wakè kàwà. Go tère popai goowà, ba guwà paari pâ guwà tàcî ma wâro, êco na guwà jèe tàgère bà. ² Â go còo pâ ê tûâ kàwà, âna càcaa wâdé tà Pwiduée Caa kôo. Êkaa na go ina tàwà pâ: Guwà cimadò! Â guwà pagòo ê ji dàramuru na wâdé na bwaa tà tâa jaawà. Ba guwà o péa tà bà bamwara.

³ «Guwà pinünüma ma guwà biiwà! Â guwà tà nünümari é popai na guwà jèe tère ma tòpi. Â guwà pitêre dèe! Ba go o péa papòwà, pwacèwii pwi a mura. Ba câguwà caa tâmogòori cè ineretòotù, cèna go tèepaa dariwà[†] na.

⁴ «Â caapwi co, na pwa pàara gée goowà, wâ Sardes, na càra caa tubatòri ê ârabwée kàra, ba wâdé tôo, ê wâro kàra. Â go o mwa naa tàra ê ârabwée pwaa na jajau. Â bà mwa picaapâra [naa na pai piétò kâbâ[†], na ara diri tèpa âboro].

⁵ «Ba wà diri tàpé na rà piétò [jii é èpà] âna rà o coona cè ârabwée na pwaa cèna wàrapwiri. Â o câgo caa câtùra ê neerà

S 2:25 Guwà tâjùru ba mwü, ê pâ muru na guwà tàpa—Ê cèikî kàra, bau ê pâ muru na wâdé na rà pwa. **2:26-27** Psaume 2.8-9 **2:26-27** Psaume 2.9 **2:28**

Auinapàpari 22.16 **3:1** Auinapàpari 1.4,16 * **3:1** Pwi angela—é, Pwi apitûâ. Ipaiwà naa na nee tii 7 ma 14. (Còo note goo Auinapàpari 1.20.) **3:3** Mataio

24.43-44; 1 Tésalonika 5.2; Auinapàpari 2.5, 16.15 [†] **3:3** Ineretòotù, cèna go tèepaa dariwà na—Pai tèepaa kà Kériso naa jaarà, ba na é pitèirà, â càcaa pai wâjué còwâ kêe, na bénabwé tòotù. **3:4** Jude 1.23 [†] **3:4** Naa na pai piétò kâbâ—Ê ârabwée

pwaa, âna ucina goro é pai piétò. Còo nee tii 5. **3:5** Exode 32.32-33; Mataio 10.32; Luka 10.2, 12.8

gée na é Tii goro wâro^S. Â go mwa inapàpari, na ara Caa kôo ma pâ angela kêe, pâ, rà tèpa âboro kôo.

⁶ «Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère ê pwina é ina é Nyuâaê Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

6 <α> Tà tàpé Philadelphie

⁷ [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina tôo mwara, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra é wâra pwapwicîri wâ Philadelphie pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na go pwicîri ma âjupâra. Wâgo na go tà pa é kii, târa pwâra ukai kà *Davita. Ê pwina go tàpiri*, âna o ticè na pâriê ma é târi; â é pwina go târi, âna o ticè, na pâriê ma é tàpiri. Â go ina tàwà pâ:

⁸ «Go jèe tâmogòori é wâro kàwà, ma é pâ wakè kàwà. Po dau ticè nii ma pàtâmawà, êco na guwà tà pitère dâra é popai kôo. Â câguwà caa pitütôowâri é needô. Guwà côo, go jèe tòpò na arawà é goropwârawâ na jèe tàpiri. Â nye ticè âboro cèna é tâmogòori târi.

⁹ «Pwa pàra tàpé jaawà, na rà ina pâ rà tèpa *Juif [ma tèpa âji âboro kà Pwiduée]. Êco na càra caa tàpé géewê, ba rà tèpa âboro kà *Caatana. Â wà tàpéebà, âna go o mwa nama rà cigòboo na arawà. Â rà o nye tâmogòori pâ dau wânümoo goowà.

¹⁰ «Ba guwà nye pitère dâra é popai kôo, ba na guwà cimwü ma pidàpwicâriwà. Â gée goo pwiri, â go o mwa wéaariwà, na tòotù kâra aré ma tòina. Na tòotù bèepwiri, âna o tacai diri pâ âboro gòropuu.

¹¹ «Êco na guwà tà tàcî! [Ba go péa papòwà.] Â guwà tâjùru ba mwü é pâ wâdé [na wâna pwâranümawà]. Ba o péa tà upa jiiwà é câmawà.

¹² «Wà pwi âboro na é piétò [jii é èpà] âna go o mwa nama é pwi âra wâ, târa wâra pwapwicîri kà Pwiduée Caa kôo. Â o câe caa còobé còwâ. Â go o mwa wii naa gooé, é nee Pwiduée Caa kôo, ba é pwi âboro naa napô kà Pwiduée—âna *Iérusaléma na bwaa âmuê, na ée mwa paboome wà Pwiduée, gée napwéretòotù. Â go o mwa wii mwara naa gooé, é needô na bwaa âmuê.

¹³ «Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère ê pwina é ina é Nyuâaê Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

^S 3:5 Tii goro wâro—Munaa tii kà Pwiduée, na é wii naa na, diri pâ nee tàpé na é naa târa é âji wâro. (Còo Filipi 4.3.) Pwiri tii na wii naa na é pâ pumara wakè kà tàpé na dau gòo é cèikî kàra. 3:7 Ésaie 22.22 * 3:7 Ê pwina go tàpiri... Pai ina wèe pâ, é pitûa naa goo diri pâ muru wà Kériso, â é nye pacoo é câbawâdé kêe. Nye ticè na pâri ma é cicaraé. 3:8 1 Korénito 16.9 3:9 Ésaie 45.14, 49.23, 60.14; Auinapàpari 2.9 3:10 Luka 21.19; 2 Timotéo 2.12 3:12 Ésaie 62.2, 65.15; Auinapàpari 14.1, 21.2

Nabwé!»

7 <α> *Tà tàpé Laodicée*

14 [Wà Pwina naîri âboro, âna é ina mwara tîo, pâ]: «Gà wii pâ, tà pwi angela kâra é wâra pwapwicîri wâ Laodicée pâ:

«Wâéni é popai kôo, wâgo na ina goodè pâ ‘Amen ma Wâdé na wâra’. Wâgo kaa na go inapàpari wà Pwiduée goro âjupâra. Â wâgo pwi pâara ma pwi naigé mara diri é pâ muru na é tòpò wà Pwiduée. Â go ina tàwà pâ:

15-16 «Go jèe tâmogòori é wâro kàwà, ma é pâ wakè kàwà. [Câguwà caa piênawéna kôo goro diri pwâranümawà.] Wâdé na guwà moo, é wâdé na guwà tòoka. Êco na guwà tâa nabibiu. Guwà ipwacôoco, ba go péa gariwà!

17 «Guwà pi-ina kàwà pâ, dau wâru neemuruwà, ma mwani kàwà, â nye ticè cè jè muru cèna tiàu jiiwà.

«Êco na ticè tàwà, ba câguwà caa côoinari pâ po dau pwaée kàwà! Ba po dau ticè âji neemuruwà, â guwà bwi, ma cicàpé!

18 «Â go ina tàwà pâ: Wâdé na guwà wâri jiio mwani mii, na cîri naa goro ânye, na dau pwâra ma maina wâri wèe. Â o pwa neemuruwà, na ara Pwiduée. Â guwà wâri é pâ ârabwée na dau pwa, ma guwà o coona. Ba na wàrapwiri, â o câguwà mwa caa kamu, goro pai cicàpé kàwà. Â guwà wâri jiio, cè wâi târa âraporomeewà, ba na guwà o niâ bwâti.

19 «Go pa-icôo ma tîimiri tîpa âboro na dau wânümoogorà. Â géee goo pwiri, â guwà tàcî, â guwà pinünüma ma guwà biiwà. Â guwà tòotéri é wâro kàwà!

20 «Guwà côo, go coo goropwârawâ, â go cùu. Â wiàna é tère é pwâratùra kôo cè jè âboro, ma tàpiri tîo, â go too darié, ma bu pi-ija naima.

21 «Wà pwi âboro na é piétò [jii é èpà] âna go o mwa nama é tâaboo pwacèwii, naa goro jènere é autâa kôo. Ba go jèe piétò, â go jèe tâaboo naa goro jènere é autâa kà Caa kôo. 22 Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère é pwina é ina é Nyuââ Pwicîri târa pâ wâra pwapwicîri!

Nabwé!»

4

Rà pwamaina Pwiduée naa napwéretòotù

1 Géee na càuru é pâ muru bèepwiri, â go côo naa na nyuâa, [wâgo Ioane] é goropwârawâ napwéretòotù, na tàpirié. Â go tère mwara i pwâratùra, na é pwacèwii é airi tutu. Â é ina tîo

pâ: «Gà toome naani, ba na go paari tâgà ê pâ muru na o tâpo tèepaa.»

² Â é popao ê Nyuââê Pwicîri, â go côo ê autâa, nidò *napwéretòtù, na é gére tâa gò wà Pwi Ukai. ³ Â é po dau jajau na pai muugère kêe, â é pwâra pwacèwii jè atü na bwùucùru ma mii*, na dau maina wâri wèe. Â é tâbèepi autâa ê ubà, na é pwâra pwacèwii ê atü émeraude.

Tèpa 24 âboro pwanümarà

⁴ Wâbèepi autâa kà Pwi Ukai, âna go côo pâra autâa na po 24. Â rà tâa gò tèpa âboro pwanümarà na rà po 24. Â rà coona pâ ârabwée na pwaa, â rà bweri ê bwe korona mwani mii. ⁵ Â [go côo] pâ âra kêra tikakara, na pâra géee goo i autâa kà Pwi Ukai, â [go tère] ê pwâra kûu kêe. Â wâbéaa kêra autâa kêe, âna rà tâa wê ê pâ 7 uèu na tà udàrù. Â wàilà pwiri [câmu goro ê Nyuââê Pwicîri kà Pwiduée, na é pwacèwii] 7 nyuââê [naa na pai tâbawêe kêe]. ⁶ Go côo naawê mwara, pé nawià, na dau pwéelaa awé.

Ârapâpé macii na pwa nyuâarà

Go côo pâ macii na pwa nyuâarà, na rà po 4, tèpa pwamaina Pwiduée†. Â dau wâru pâ âraporomeerà. Ba rà tâa ararà, ma wâ pwâgùrurà, â tàpitiri ê naiirà. ⁷ Â wà pwi jèpwi, âna wàra munaa liô‡, â wà pwi jèpwi, âna wàra munaa pwi nari paaci, â wà pwi jèpwi, âna é pa naporomara âboro, â wà pwi jèpwi, âna é pwacèwii ê marü bwaamata§ na é gére tâdòiti. ⁸ Â jèpa pwa 6 itoorà. Â pwa âraporomeerà pitiri goorà. Â rà nye tà nyabi, naa ne ma pwaa, ma ina pâ:

«É pwicîri! É pwicîri!
É pwicîri wà Pwi Ukai,
ba wàé Pwiduée,
na é patàrù diri.
Dau pwa nii kêe,
naa gòro diri pâ muru.
Ba wàé nabà,
â wàé napwiri,
â é gére me còwâ!»

4:2 Ésaïe 6.1 **4:3** Ézékiel 1.28 * **4:3** Atü na bwùucùru ma mii—Atü ‘jaspe’ ma ‘sardoine’. **4:4** Auinapàpari 3.18 **4:5** Ézékiel 1.13; Zakarie 4.2; Auinapàpari 1.4, 8.5, 11.19, 16.18 **4:6** Ézékiel 1.5–10, 22, 10.14 † **4:6** Macii na pwa nyuâarà...tèpa pwamaina Pwiduée—Grec: Êtres vivants, na rà tâa jaa Pwiduée, ba na rà pwamainaê. Pwacoé ma jè ina pâ, pwacèwii dà. Pwiri tâpo pwacèwii pâ macii, é, pâ âboro, é, pâ angela, é, pâ nyuâa. ‡ **4:7** Liô—Lion. § **4:7** Marü bwaamata—Aigle. **4:8** Ésaïe 6.2, 3; Ézékiel 1.18, 10.12

⁹ Â rà nye tà cagòtù, ma pwamaina, ma pwaolé tà Pwi Ukai, na é tâa gò è autâa kêe, wà Pwina é *wâro dâra gòiri awé. ¹⁰ Â, na diri pâ pàara na rà pwamainaê na, â wà i tèpa 24 âboro pwanümarâ, âna wailà mwara, âna rà cigòboo, ma tùu jürurâ araé. Â rà pwamaina wà Pwina é wâro dâra gòiri awé. Â rà tapwùtù i pâ bwe korona kàra na araé, â rà ina tée pâ:

¹¹ «Wâgà Pwi Ukai,
wà Pwiduée kâbà,
âna wâgà, na pâri
ma ipwamainagà,
ma cagòtùgà.
Gà dau pwényuâa;
Dau pwa pàtamagà,
naa gòro diri pâ muru.
Wâgà na gà tapoo
diri ê pâ muru.
Wâgà na gà pacoo,
gée goro è câbawâdé'gà. Nabwé!»

7 aupii goro tii <β>

5

(Naporomee 5–7; 8.1–5)

É tàpiri tii wà Pwi nari mutô

¹ Go côo è tii na pipîri, na é cipa goro îê ètò wà Pwi Ukai, na é gére tâa gò jè autâa. Pwa aupwa tii bèepi è pwi tii-bà. Â pwa pâ aupii na rà po 7*. ² Â go côo jè *angela na dau pwa pàtamee, na é tomara too, â é ina pâ: «Wailàapà cèna pâriê ma é tipi è pâ aupii, ma pòpwara è tii bëeni?»

³ Êco na nye ticè pwi jè âboro, cèna pwa tàrù kêe ma pwa pàtamee ma é tipi ma pòpwara i tii, ma é côo—ticè nidò napwéretòtù, ma wâni gòropuu, ma wâna aranara napuu. ⁴ Â go î, â go dau î, gée goro na nye ticè pwi jè âboro na pâriê ma é tipi.

⁵ Â é ina tôo i pwi jè ârapàara i tèpa ijiao pâ: «Gà cibwaa î! Ba pwa pwi âboro caapwi, na pâri ma é tipi è pâ 7 aupii, ma pòpwara è tii. Ba wà [pwina rà ina gooé pâ] Pwi liô, gée na wâao kâ *Juda; wà pwi ukai, na é pwi gòobàra wà ukai *Davita. Ba wàé na é jèe piétò!»

Pâri Pwi nari mutô

4:10 Auinapàpari 7.10,15, 19.4 **5:1** Ésaie 29.11; Ézékiel 2.9–10 * **5:1** Pâ aupii na rà po 7—Pigabia bwàti goro buci (cire de bougie). Â wà pwi awii tii, âna é pwa câmu kêe naa na buci. **5:5** Genèse 49.9; Ésaie 11.1,10; Auinapàpari 22.16

⁶ Nabwé, â go còo ê *Pwi nari mutô na é gère coo ara ê autâa kà Pwi Ukai, wânabibiu kâra i ârapàpé macii na pwa nyuâarâ, ma i tèpa ijiao. Â wâra munaa tètâmwereê, ma pwa *ârapwaaailò gooé. Â po 7 pâ gi kêe, ba dau pwa pàtâmee, â 7 âraporomee mwara. Â wailà pwiri [é câmu goro] ê Nyuââê Pwicîri†, na é cùrué pâ wà Pwiduée, naa gòropuu diri. [Ba é Nyuââê Pwicîri, âna pwacèwii 7 nyuâa, naa na pai tâbawêe kêe.]

⁷ Â wà i Pwi nari mutô, âna é me naa goo i autâa kà i Pwi Ukai, na ia é popa i tii naa na îê étò. Â é pa jiié i tii. ⁸ Â rà cau cigòboo, ma tùu jùrurâ araé, i tèpa ârapàpé macii ma wà i tèpa 24 ijiao, ba na rà pwamainâê. Â jèpa pwa gitar‡ [kà diri tèpa ijiao] ma é wâra jawé mwani mii, na wâbé goro jawé ûrea. Ba êpwiri, âna é pâ pwâra pwapwicîri kà tèpa âboro kà Pwiduée. ⁹ Â rà nyabiri é jè nyabi na bwaa âmuê, ma ina pâ:

«Wâgà co Pwi nari mutô,
 pârigà ma gà pa i tii,
 tipi é aupii goo.
 Ba pôtâmwaragâ;
 Gà pwi ârapwaaailò;
 Gà naa wâro'gà;
 Joro domii'gà,
 ba kà tèpa âboro,
 géé na diri pâ wâao,
 ma diri pâ pwâratùra,
 géé na pâ napô diri,
 ma diri pâ Ba.
 Gà tipirà§ diri,
 jii pâ èpà kâra,
 ba na rà Ba'gà,
 ba kà Pwiduée.
¹⁰ Rà mwa tâa jaaé*,
 ma piênawéna kêe.
 Rà o mwa pitûâ
 kâra pâ âboro
 naa gòropuu. Nabwé!»

¹¹ Â géé na càùé, â go còo, â go tère pâ angela, na rà po dau wâru awé, na pwacoé ma jè pûrarâ. Â rà cau cibèepi é autâa

5:6 Zakarie 4.10; Ioane 1.36; Auinapàpari 13.8 † **5:6** Nyuââê Pwicîri—Grec: 7 nyuâa. **5:8** Psaume 141.2; Auinapàpari 8.3–4 ‡ **5:8** Gitar—Grec: Harpe. Rà ina mwara wà tèpa ijiao pâ: Horépa. **5:9** Psaume 33.3, 40.4, 96.1, 98.1 § **5:9** Gà tipirà—Grec: Gà wârirâ. **5:10** Exode 19.6; Ésaïe 61.6; Auinapàpari 1.6, 20.6 * **5:10** Rà mwa tâa jaaé—Grec: Rà mwa pwa ârapwaaailò tée. **5:11** Daniel 7.10; Hébéru 12.22

kà Pwi Ukai—pâbéaa wà tèpa ârapàpé macii, â pâ wê wà tèpa ijiao, â tubanabwé naa goo wà tèpa angela bëepwiri. ¹² Â rà dau tomara too wà tèpa angela, na rà nyabi pâ:

«Pwamaina Pwi nari mutô,
wà Pwi na ia pôtàmwereê!
Ba tà têe pàtamee,
ma neaapiâ kêe,
autâmogòori kêe,
nii ma muugère kêe.
Pâri ma cagòtùé!»

¹³ Â go tère ê pwâratùra, kêra diri ê pâ pwina é pwa wà Pwiduée naanidò napwéretòotù, ma wâni gòropuu, ma wâ nawia, ma wâboo còwâ kêra gòropuu. Â rà cau nyabi diri pâ:

«Ma jè pwamainaru:
Pwi [Ukai maina]
na é tâa goro autâa,
ma Pwi nari mutô.
Jè cagòtù-ru dâra gòiri!
Pwa muugère kâru,
nii ma gòo kâru,
dâra gòiri awé! Nabwé!»

¹⁴ Â rà tòpi i tèpa ârapàpé macii pâ: «Amen! Wâdé na wàra!» Â rà cau cigòboo, ma tùu jùrurà wà i tèpa 24 ijiao, ba na rà pwamainaru.

6

Tipi i 7 aupii goro tii

1 <β> Pwi a tâa gòro òoci pwaa

¹ Gée na càué, â go còo [naa na nyuâa pâ pàra muru na o mwa tèepaa]: Ba i Pwi nari mutô, âna é tipi i pâbéaa kêra i aupii goro i tii. Â go tère i pwi jè ârapàara i tèpa macii, na é tomara too, pwacèwii airi tikakara. Â é ina [tà pwi jè âboro] pâ: «Gà pâra!»
² Â é tèepaa me wà pwi a tâa gòro jè òoci pwaa. Â é tà pa wâra bàrada. Â naa têe é bwe korona kêra ukai. Ba é jèe nye pwi a piétò, â é pâra mwara nau paa, ba na é piétò mwara.

2 <β> Ipa

³ Nabwé, â wà *Pwi nari mutô, âna é tipi é béârailu kêra aupii. Â go tère é béârailu kà tèpa macii, na é ina pâ: «Gà pâra!»

⁴ Â é tèepaa ê òoci na mii pwacèwii doromara ânye. Â wà pwina é tâa gò, âna naa tée ê pé tauwa na maina. Â pwa tàrù kée, ba na é dàgòtù è pinaanapô, géeni gòropuu, ba na rà ipòtàmwararà wà tèpa âboro.

3 <β> Copwa

⁵ Nabwé, â wà i Pwi nari mutô, âna é tipi ê béâracié kâra aupii. Â go tère i béâracié kà tèpa macii na é ina pâ: «Gà pâra!» Â é nye tèepaa kaa ê òoci duu. Â wà pwi a tâa gò, âna é cipa ê bépicâmu* naa na îê. ⁶ Â go tère ê jè pwâratùra, na é pwacèwii pwâratùra kà pwi âboro, géee nabibiu kâra ê pâ ârapàpé macii. Â é ina pâ: «[Gà pâra. Â gà ténoori ê jè ére, géee goro i piûnya, ba na o dau maina wâri wée, â dau kîri ê âraicu]—caapwi tòotù goro wakè, târa caapwi ji kilo goro blé. Â caapwi tòotù goro wakè, târa âracié câmu goro orge. Êco na gà cibwaa tubaèpà ê l'huile ma ê dipâa†!»

4 <β> Maagé Bà

⁷ Nabwé, â wà Pwi nari mutô, âna é tipi ê béârapàpé kâra aupii. Â go tère i béârapàpé kà tèpa macii, na é ina pâ: «Gà pâra!» ⁸ Â é nye tèepaa kaa ê òoci na pwiu. Â wà pwi a tâa gò, âna nee 'Maagé Bà'. Â pwa pwi jèpwi, na é pâra wiâê, âna nee 'Napô kà tèpa bà'. Â naa tàru tàrù, ma ru pitûâ naa goro pwi caapwi ére géee goo 4 ére, géee goro tèpa âboro gòropuu. Â ru naa ê ipaa ma copwa, ma maagé. Â rà tipi ê pâ macii a piuti, ba na rà uti ê pâ âboro.

5 <β> Tàpé na pòtàmwararà

⁹ Nabwé, â wà i Pwi nari mutô, âna é tipi ê bé 5 kâra aupii. Â go niâ boo còwâ kâra *aamwari târa imeai‡. Â go còo naawé, pâ nyuâara diri pâ âboro na pòtàmwararà, ba wàrapwiri goo ê pai paâjupâra kâra ê popai kà Pwiduee.

¹⁰ Â rà tomara too pâ: «Pwi Ukai wée! Wâgà na dau pwa pâtâmagà naa gòro diri pâ muru. Â gà pwicîri ma gà âjupâra! O wiidà na gà o mwa pitèi tèpa âboro gòropuu, goro pai pòtàmwarabà kâra? O wiidà na gà o mwa pwa wârimuru târa? Wâdé na gà pitôowâri târa, goro ê domii kâbà!»

* **6:5** Bépicâmu—Balance pour mesurer le poids. † **6:6** Gà cibwaa tubaèpà ê l'huile ma ê dipâa—é, Gà cibwaa tubaèpà pâ upwâra olivier ma pâ nadipâa. **6:8** Jérémie 15.1–3; Ézékiel 5.12,17, 14.21 ‡ **6:9** Aamwari târa imeai—Autel. Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii. É, aupwa ârapwaaîlò. Pwiri câmu goro imeai na rà naa tà Pwiduee wà tèpa âboro kée, na rà naa tée diri ê wâro kâra. (Còo Filipi 2.17; 2 Timotéo 4.6.)

11 Â jèpa naa tàra ê jèpa ârabwée na pwaa, ma ina tàra pâ: «[Guwà cibwaa dumapiê.] Â guwà tàpo nao, tapacîri ê pai o mwa me kà diri tèpa béewà—[tèpa ênawéna kà Iésu] na o pòtàmwararà pwacèwiiwà.»

6 <β> *Gù diri pâ muru*

12 Nabwé, â wà Pwi nari mutô, âna é tipi ê bé 6 kâra aupii. Â nye tèepaa kaa ê kakürubwaanu[§] na dau maina. Â nye po dau gù kaa ê napuu. Â ê tòotù, âna é pâ nau duu, wàra ê imwaano dodà. Â ê parui, âna é mii, pwacèwii ê domii. 13 Â ê pâ îricò, âna rà cau tûuboo naa gòropuu, pwacèwii pai tûu kâra pwâra upwâra na bwaa bwùu, ûna pòu. 14 Â i napwéretòotù, âna tàpo pitiaué pâ, pwacèwii ê jè aupuu* na jè pipîri. Â diri ê pâ jaa ma ê pâ pô, âna rà gù géé na autâa kâra.

15 Â wà diri tèpa âboro gòropuu, âna rà cau uru, naa na pâ aucârü wâna pâ jaa, ma na pâ pwâramara-atü. Ba [ticè âboro na é dau gòo jii ê pâara bèepwiri]—wà tèpa ukai gòropuu, ma wà tèpa âboro imaina, ma wà tèpa ukai kâra coda, ma wà tèpa pwa neemururà, ma wà tèpa pwa nii kâra, ma wà diri tèpa ênawéna, ma wà diri pâra tèpa âboro. Ba rà cau itâa naa cârü.

16 Â rà ina târa ê pâ jaa, ma ê pâ atü, pâ: «Guwà naapwànrìbà jii Pwi Ukai, na é tâa gòro é autâa kêe. Guwà pacârübà, jii é pwâra putàmu kà Pwi nari mutô†.»

17 Ba jè tèepaa ê tòotù na dau maina awé, ma pwa pwükùru kêe! Ba ru me nau pwa wârimuru tà tèpa âboro gòropuu. Â o wàilàapà cè pwi âboro cèna é cicararu?

7

Ba kà Pwiduée

1 Géé na càùru pwiri, â go côo [naa na nyuâa] pâ *angela na rà po 4. Â rà coo na pâ ârapapè ére géé goo gòropuu. Â rà cipa ê pâ pwéretòotù na maina târa gòropuu—[ê wài, ma dàapà, ma dàré, ma pwéretòotù gòro jaa]. Rà cipa, ba na càcaa pòu naa gòropuu, ma wâ nawiâ, ma càcaa pònoori pâ upwâra.

2 Â go côo pwi jè angela, na é toome, géé na autoo kâra tòotù, âna é tà pa é iri câmu* kà Pwiduée, wà Pwina é wâro†.

6:11 Auinapàpari 7.9,13, 19.14 **6:12** Mataio 24.29; Apostolo 2.20; Auinapàpari 8.12, 11.13, 16.18 **§ 6:12** Kakürubwaanu—Tremblement de terre. Pé gù napuu.

6:13 Ésaïe 34.4 **6:14** Auinapàpari 16.20 * **6:14** Ê jè aupuu—Grec: Ê jè tii.

6:15 Ésaïe 2.10,19,21 **6:16** Osée 10.8; Luka 23.30 † **6:16** Grec: Rà o ina tà tèpa jaa: Guwà tûu naa gòjè! Rà mwa ina târa pûru jaa: Guwà târamirijè. **6:17**

Joël 2.11; Malachie 3.2 **7:1** Jérémie 49.36; Daniel 7.2 * **7:2** Iri câmu—Sceau.

† **7:2** Wà Pwina é wâro—Pai ina wèe mwara pâ: Wà Pwina é naa Wâro.

Â é tomara too tà pàra tèpa ârapàpé angela, na naa tàra ê pàtamee, ba na rà tubaèpà ê gòropuu, ma najawé. Â é ina tàra pà: ³ «Guwà tàpo coo! Guwà cibwaa pàji tubaèpà ê gòropuu, ma najawé, ma ê pà upwàra! Ba bà o bwaa mara tòpò béaa cè câmu naa gaadaa tèpa ênawéna kà Pwiduee kâjè.»

⁴ Â go tère ê jéuru tàpé na rà tòpi ê câmu kà Pwiduee. Ba po 144 000[†] âboro géé na diri ê wâao géé goro Ba *Isaraéla:

- ⁵ Po 12 000 géé na wâao kà *Juda;
- 12 000 géé na wâao kà Ruben;
- 12 000 géé na wâao kà Gad;
- ⁶ 12 000 géé na wâao kà Asser;
- 12 000 géé na wâao kà Neftali;
- 12 000 géé na wâao kà Manassé;
- ⁷ 12 000 géé na wâao kà Siméon;
- 12 000 géé na wâao kà Lévi;
- 12 000 géé na wâao kà Issakar;
- ⁸ 12 000 géé na wâao kà Zabulon;
- 12 000 géé na wâao kà Ioséfa;
- 12 000 géé na wâao kà *Benjamin.

Wàilà, âna rà po cau tòpi diri ê câmu kà Pwiduee.

Rà pwamaina Pwiduee tèpa âboro na rà dau wâru

⁹ Géé na càuru ê pà pwi bèepwiri, â go ucâri, â go côo ê pà âboro na rà dau wâru, na càcaa pàri ma pûrarà. Ba rà me géé na diri pà Ba, ma wâao, ma napô, ma pwâratùra naa gòropuu. Â rà cau coo ara ê autâa kà Pwi Ukai, ma i *Pwi nari mutô. Â rà cau coona ârabwée pwaa diri, â rà cau cipa naa na îrà, ê doru nu cè.

¹⁰ Â rà cau tomara too pà: «Gàu jèe pa-udòbà, wâgà Pwi Ukai Pwiduee kâbà, na gà tâa gò autâa'gà, ma wâgà, Pwi nari mutô.»

¹¹ Â rà cau cibèepi ê autâa bèepwiri—[wâgée me còwâ] wà tèpa angela, â pà wê wà tèpa ijiao, â mwa wà tèpa ârapàpé macii naa goro jènere autâa. Â rà cau cigòboo ma tùu jùrurà, na ara ê autâa, ma pwamaina Pwiduee. ¹² Â rà ina pà:

«Amen! Wâdé na wàra!
Pwamaina Pwiduee kâjè!
Olé ba maina tée!
Ba tà tée pàtamee,
autâmogòori kêe,

7:3 Ézékiel 9.4,6; Auinapàpari 9.4 **7:4** Auinapàpari 14.1,3 [†] **7:4** 144 000—Câmu kâra pai tâbawêe kâra diri tèpa âboro kà Pwiduee (12 x 12 x 1 000). Côo note goo Auinapàpari 21.16. **7:10** Auinapàpari 4.10 **7:12** Auinapàpari 5.12

nii ma muugère kêe!
 Pâri ma cagòtùé!
 Wâdé na wàra! Amen!»

Rà me géé na aré ma tòina

13 Nabwé, â [é tabiié naa gooò] i pwi jè ijiao, â é tawèerio pâ:
 «[Gà tâmogòori pâ] wàilàapà pâ âboro bèepwiri, na rà coona pâ
 ârabwée pwaa? [Gà tâmogòori] na rà me géewê?»

14 Â go tòpi tée pâ: «[Gà ina tôo] co pwi ukai, ba wâgà co na
 tâmogòori.»

Â é ina tôo pâ: «Wàilà pwiri tèpa me géé na aré ma tòina na
 dau maina[§]. Â rà nuwa é ârabwée kàra, ma pwaa, goro é domii
 kà Pwi nari mutô* .»

15 «Â rà coo ara Pwiduée,
 na é tâa gò autâa kêe.
 Rà piênawéna kêe.
 Â rà pwamainâe,
 naa ñe ma pwaa
 naa na wâra pwapwicîri kêe.

Â é wâjaara, ma wéaarirà.

16 O càra caa copwa còwâ.
 O pwa jawé kàra,
 naa diri pâ pàara.
 O càcaa cîrìrà é tòotù,
 [ba o tà pwa curuu kàra].

17 É ipièrù wâgoorà
 i Pwi nari mutô,
 na é coo ara i autâa.
 É poparà pâ
 naa goo pwârajawé pò,
 ba jawé târa wâro.
 O ticè nûru i kàra.
 Ba wà Pwiduée Caa,
 na é câtùra diri.»

8

Tipi bénabwé kàra aupii goro i tii

7 <β> *Ipwabwàti pâ tutu*

1 [Gée na càuru pwiri, â go còo mwara naa na nyuâa, pâ pàra
 muru na o mwa tèepaa]: Ba wà i *Pwi nari mutô, âna é tipi i bé

7:14 Daniel 12.1; Mataio 24.21 § 7:14 Aré ma tòina na dau maina—Munaa diri
 pâ pàara na rà pwamaagé còo, wà tèpa naí Pwiduée. * 7:14 Rà nuwa é ârabwée
 kàra...goro é domii kà Pwi nari mutô—Ucina goo wà Iésu Kérìso, na é nama wâdé
 pwâranümarà na ara Pwiduée, na é bà ba kàra naa goro satauro. 7:16 Ésaïe 49.10
 7:17 Psaume 23.2; Ésaïe 25.8; Auinapàpari 21.4

7 kâra aupii goro i tii. Â ticè pwâratùra, wânidò *napwéretòotù. Â nye po tånana kaa, naa na ê caapwi gòobàra ineretòotù. ² Â go côo tèpa *angela na rà po 7, na rà coo ara Pwidueé. Â jèpa naa tàra ê tutu.

³ Â é me pwi jè *angela, â é coo goro ê *aamwari târa imeai, na mwani mii, na ara autâa kà Pwi Ukai. Â é cipa jè wâra acî mwani mii—pé pala târa cîri upwâra na ûrea. Â naa tée ê pâ dàuru upwâra na wâru, târa cîri. Âna âraimeai tà Pwidueé, bére pâ pwâra pwapwicîri kà tèpa âboro kêe. Â é cîri naa na wâra acî, naa goro i aamwari. ⁴ Â too i mu na ûrea, géé naa na-araraîê, na ara Pwidueé, bau i pwâra pwapwicîri kà tèpa âboro kêe.

⁵ Â nabwé, â i pwi angela, âna é pwaai i wâra acî goro ânye, géé na aamwari. Â é tûboo naa gòropuu. Â nye pwa âra kaa tikakara, â é kûu. Â nye tèepaa kaa ê kakürubwaanu—ba dau gù kaa ê napuu.

7 angela ma 7 tutu <γ>

(Naporomee 8.6–11.18)

⁶ Rà ipwabwàtirà wà i tèpa 7 angela, ba na rà upi ê tutu kàra.

1 <γ> Cîri ére géé goo gòropuu

⁷ É upi i tutu kêe wà pwi a pâbéaa kà tèpa angela. Â rà nye tûuboo kaa naa gòropuu ê pàiri popaa moo*, ma ânye na pwa domii na. Â é cîri tâjii ê pwi caapwi ére géé goo âracié ére, géé goo ê gòropuu, ma diri pâ upwâra ma namwatò na tâa wê.

2 <γ> Mii ére géé goo nawià

⁸ É upi ê tutu kêe wà pwi béârailu kà tèpa angela. Â é nye tûuboo kaa naa nawià ê pé ânye, na pwacèwii ê diopwaa kâra jaa. Â tatée ê pwi caapwi ére, géé goro âracié ére, géé goro ê nawià. Â é pâ nau mii wàra domii, ⁹ â rà bà diri pâ ârawéà, â rà mwü diri pâ wànga, na tâa wê†.

3 <γ> Maga ére géé goo nairiwâ

¹⁰⁻¹¹ É upi ê tutu kêe wà pwi béâracié kà tèpa angela. Â é nye tûuboo kaa géé napwéretòotù ê jè pé îricò, na pé dau maina, na nee pâ 'Aru maga'. Â é pwéelaa pâ, pwacèwii ê uèu. Â é tatée ê pwi caapwi ére géé goro âracié ére, géé goro pâ nairiwâ ma aupò jawé. Â rà pâ nau dau maga, â dau wâru ê pâ âboro na rà bà goo.

4 <γ> Bàutê ére géé goo tòotù ma parui

8:3 Exode 30.1-3; Auinapàpari 5.8 **8:5** Exode 19.16-19; Lévitique 16.12; Auinapàpari 11.19, 16.18 **8:7** Exode 9.23-26; Ézékîel 38.22; Joël 3.3 * **8:7** Pàiri popaa moo—Grêle. † **8:9** Na tâa wê—Grec: Caapwi ére géé goro âracié ére, géé goorà. **8:10-11** Jérémie 9.14

¹² É upi ê tutu kêe wà pwi béârapàpé kà tèpa angela. Â nye tatée kaa ê tòotù, ma ê parui, ma pâ ìricò mwara. Â càra caa pwéelaa, na pwi caapwi ére gée goro âracié pàara napô†.

¹³ Â go niâ dò, â go còo jè marü bwaamata, na é tâ napwéretòotù. Â é tomara too pâ: «Au! Wârico! Wârico é pâ âboro gòropuu! Ba càra caa pâji upi tutu kàra, wà pàra tèpa âracié angela! Â rà o jèe tàpo upi.»

9

Bé 5 kàra tutu

5 <y> Kòrée na pwa daara

¹ Wà pwi bé 5 kàra *angela, âna é upi ê tutu kêe. Â go còo naani gòropuu ê jè [angela*, na pwacèwii ê] ìricò. Ba é jèe tûboome géenidò napwéretòotù. Â naa tée ê kii târa Oolaa, ê pwêe, na dau wâgòro†. ² Ûna é tàpiri, â toome ê mu, wàra muru ânye na dau maina. Â é tubabàutê i tòotù, ma ê napô.

³ Â rà còobé ê pâ kòrée, gée na i mu. Â rà po jara éreê i gòropuu. Â panuâ târa ma rà utijè, pwacèwii pâ keecii†, na dau pwa nii kàra. ⁴ Êco na tûâri târa pâ, na rà cibwaa tubaèpà ê pâ murumwatò, ma muru câmi, ma upwâra. Â nye pwa tàrù kàra co, ma rà tubaèpà târa pâ âboro na ticè câmu kà Pwидуée wâ gaadaara. ⁵ Ba panuâ târa na rà nama rà dau maagé còo, naa na 5 parui, pwacèwii maagé goro au-uti kàra i keecii. Êco na papwicîri jiirà na rà pòtàmwarara.

⁶ Â napwa naa goo wà tèpa âboro bèepwiri, âna rà o mudàra cè pai bà kàra, na pwi pàara bèepwiri. Êco na o càcaa pâri.

Pâ duée na còobé gée na oolaa

⁷ [Na go ucâri] i pâ kòrée, âna [go còo pâ] rà pwacèwii mwara pâ òoci na jèe pwabwàtirà târa paa. Â pwa bwe kàra, na pwacèwii ê bwe korona mwani mii. Â é naporomeera, âna pwacèwii âboro. ⁸ Â é wàrapûrurà, âna gòri, pwacèwii ê wàrapûru ilàri. Â é poropwâra, âna [gòri ma éa] pwacèwii ê poropwâra liò. ⁹ Â é pâ ârabwée goro nawâara, âna pwacèwii ârabwée paò târa paa. Â é airi ê itoorà, âna dau maina,

8:12 Ézékiel 32.7; Auinapàpari 6.12–13 † **8:12** 3e phrase—é, Â tubatiâu ê pwi caapwi ére, gée goro âracié ére, gée goro ê nii kàra. **8:13** Auinapàpari 9.12, 11.14

9:1 Auinapàpari 20.1 * **9:1** Angela—é, Âboro é, duée. † **9:1** Oolaa, ê pwêe na dau wâgòro—Karapuu kàra pâ duée ma u, wiâra é auniimiri kà tèpa Juif (còo Luka 8.1); é, autâa kà tèpa bà (còo Roma 10.7). **9:2** Genèse 19.28; Exode 10.12–15; Joël 2.2,10 † **9:3** Keecii—Scorpion. Gòwaa. **9:4** Auinapàpari 7.3 **9:6** Job 3.21; Jérémie 8.3 **9:7** Joël 2.4 **9:8** Joël 1.6 **9:9** Joël 2.5

pwacèwii ê airi wàtio, na rà dāti ê pâ òoci na wâru, naa na aupaa. ¹⁰ Tûgò tèpa kòrée bèepwiri, âna pwa daaé, pwacèwii ê tûgòro keecii. Â pwa nii kàra, na rà nama rà maagé còo tèpa âboro, naa na 5 parui.

¹¹ Wà pwi ukai kàra, âna ê pé duée, na me gée na Oolaa. Nee naa na *hébèru, âna Abadone, ma nee naa na grec, âna Apollyon, âna pai ina wèe pâ 'Pwi a tutàmwarajè'.

¹² [Â nabwé, â go tère ê pwâratùra na ina pâ]: «Jèe nabwé ê èpà na pàbéaa, na pwa pwùkùru kêe. Êco na bwaa du ârailu ê du pwina bwaa pwicò.»

Bé 6 kâra tutu

6 <γ> Ipa na dau maina

¹³ É upi ê tutu kêe wà pwi bé 6 kâra angela. Â go tère jè pwâratùra na me gée goro ê pâ ârapàpé naûru i *aamwari mwani mii, na tâa ara Pwiduée. ¹⁴ Â é ina tà i pwi angela, pâ: «Gà tipi tèpa ârapàpé duée^S na piirà naa goro jènere nairiwâ maina Euphrate.»

¹⁵ Ba piirà tapacîri ê pwi naja, ma parui, ma tòotù, ma ineretòotù bèeni, na é pacoò wà Pwiduée. Â é tipirà wà i pwi angela, ba na rà pipòtàmwara ê pwi caapwi ére gée goo âracié ére, gée goo diri pâ âboro gòropuu. ¹⁶ [Â rà popa ê pwâra paa na dau maina awé.]

Â go còo naa na nyuâa pâ 200 miliô coda, na tâa gòro òoci. ¹⁷ Â nye wàrapwiri mwara ê pai còorà kòo, naa na nyuâa. Pwa ârabwée paò târa nawâarà, na wâru pâ âmu kàra, âna mii pwacèwii ê ânye, ma bwùcùru duu, pwacèwii atü pwâra, ma kari pwacèwii ê dà na tò*. Â é pûru pâ òoci, âna pwacèwii ê pûru liò. Â rà kòpi ê âracié muru—ânye, ma mu, ma dà na tò.

¹⁸ Â pwi caapwi ére gée goro ê âracié, gée goo tèpa âboro gòropuu, âna rà bà, gée goo pâ âracié bépitubatòina bèepwiri, na rà kòpi i pâ òoci. ¹⁹ Ba é pàtàmara pâ òoci, âna tâa pwâra. Â pwa nii kàra mwara, na tûgòrà, na pwacèwii ê dòèa. Ba pwa pûrurà, târa ma rà utijè.

Càra caa biirà tèpa âboro

²⁰ Dau maina pâ maagé còo bèepwiri, târa pâ âboro. Êco na wà tàpé na rà udò jii, âna càra caa pinünüma, ma pitòotéri ê pâ tûâ kàra na èpà. Ba rà bwaa nye tà ciburà piênawéna kàra pâ duée

^S 9:14 Duée—Grec: Angela. Pwiri tèpa angela na èpà, â na rà cicara Pwiduée.

9:15 Auinapàpari 8.7–12 * 9:17 Dà na tòo—Soufre. 9:20 Psaume 115.4–7, 135.15–17; Daniel 5.23; Auinapàpari 16.9,11

imudi. Ba rà cigòboo târa pâ *ânuurumuru†, na rà pwa goro narararà, goro mwani mi, ma mwani pwaa, ma paò, ma atü, ma bàra upwâra—ê pâ ânuurumuru na càra caa còojè, ma càra caa têrejè, ma càra caa pâra. ²¹ Â rà bwaa nye tà pwa na èpà. Ba rà bwaa nye tà mura, ma ipuu imudi, ma pwa dooki. Â rà bwaa nye ipòtàmwara.

10

Angela ma nari tii

¹ Go còo pwi jè *angela na dau pwa nii kêe, na é boome gé napwéretòotù. Â târamirié goro nee, ba na ârabwée kêe, â tâa gòro pûrué ê ubà, ba na bwe kêe. Â naporomee, âna pwâra pwacèwii i tòotù, â ê du âê, na dau pwa nii kàru*, âna pwacèwii doromara ânye. ² Â é còboo goro âji âê naa nawià, â ê â aèmwü kêe, âna coo namwari. Â é cipa ê nari tii na tàpirié.

³ Â é tùra too, pwacèwii ê liò. Â rà tòpié ê pâ 7 tikakara, â rà taò.

⁴ Pwa na go wii ê pwina go têre. Êco na go têre ê pwâratùra, me gé napwéretòotù, na é ina tòo pâ: «Gà cibwaa wii ê ère pwina rà ina wà tèpa 7 tikakara bèepwiri. Â gà naapwàniri.»

⁵ Â nabwé, â wà i pwi angela, âna é pagòtù too é iê ètò naa napwéretòotù, ⁶ ba na é *ipwataâboro naa na nee Pwiduée—wà Pwiduée na é *wâro dàra gòiri awé, â na é tapoo é napwéretòotù, ma é gòropuu, ma é nawià, ma êdiri pâ muru na wâna.

É *paâjupâra na araé, wà i pwi angela pâ: «O câ mwa caa gòiri [ê pai tapacîri kàwà]! ⁷ Ba wà Pwiduée, âna é ètò pacoò é auniimiri kêe, na tàbinyiri gé na biu—auniimiri kêe, na é jèe inapàpari tà tèpa ênawéna kêe, wà tèpa *péroféta. Â ée mwa pacoò, ûna é upi tutu kêe wà pwi Bénabwé angela.»

Gà ija â gà inapàpari

⁸ Go têre mwara i pwâratùra, na me gé napwéretòotù, na é ina tòo còwâ pâ: «Gà pâ nau popa i tii na ia tàpirié, na é cipa wà i pwi angela, na ia é coo gòro parawére jawé, ma wâna mwari.»

⁹ Â go pâra darié, â ûna go ilari jiié i tii, â é ina tòo pâ: «Gà popa, ma ija; â o nea, na pwâgà, pwacèwii é narapuutà, caapwi co, na o maga na nanaagà.»

† 9:20 Ânuurumuru—Idole. * 10:1 Ê du âê, na dau pwa nii kàru—Grec: Ê du âê, âna {pwacèwii} du âra wâ (colonnes). 10:4 Daniel 12.4,9 10:5 Deutéronome 32.40; Daniel 12.7 10:7 Amos 3.7 10:9 Ézékiel 2.8, 3.1–3

¹⁰ Â go popa i tii géé na-araraîê, â go ija, â é nye dau nea na pwâô, pwacèwii ê narapuutâ. Ūna go namiri, â é maga na nanaaô.

¹¹ Â é ina tôo mwara pâ: «Gà inapàpari mwara ê popai kà Pwiduée, goo ê pwina ée mwa pwa. Â gà ina tà tèpa âboro na wâru—géé na pâ Ba, ma pâ napô, ma pâ pwâratùra. Â gà ina tà tèpa ukai kâra.»

11

Tupédu a paâjupâra Pwiduée

¹ Géé na càuru pwiri, â naa tôo ê jè bàra watü bécâmu. Â go tère ê pwâratùra na ina tôo pâ: «Gà pâra, ma gà câmuri i wâra pwapwicîri kà Pwiduée*, bau ê *aamwari târa imeai. Â gà pûra ê jéuru tèpa âboro, na rà pwapwicîri wâna ê wâra pwapwicîri. ² Â gà cibwaa câmuri ê gòroigé goo wâra pwapwicîri. Ba jèe naa tà tàpé na càra caa tèpa Ba kà Pwiduée. Â rà o còogai ê ville na pwicîri, wâ *Iérusaléma, naa na 42 parui, [pai ina wèe pâ, 1 260 tòotù].

³ «Êco na go o mwa panuâ pâ, tupédu a *paâjupâraô, tupédu *péroféta. Â ru coona dodà. Â ru mwa inapàpari ê popai kôo, naa na pâ tòotù bèepwiri.» ⁴ [Â câmu kâru] âna du ârailu upwâra élaio†, ma du ârailu wâra ânye. Â ru coo ara Pwiduée Pwi Ukai kâra gòropuu. [Ba ée tàpo cùruru pâ.]

⁵ Wiâna nûma pwi jè âboro, na é tubaèpà tàru, â o tòè é ânye na é còobé géé pwâru. Â o wàrapwiri pai tètâmwara [kà Pwiduée] wà tàpé na rà pièpàriru. ⁶ Na diri pâ tòotù na ru inapàpari ê popai kà Pwiduée na, âna o wâjaaru ê pàtâma na dau maina. Ba o pâri ma ru pacoo ê popaa, ma pubii nawiâ ma pâ nairiwâ, ba na mii wâra domii. Wiâna nûmaru na ru tii goo ê gòropuu, â o wâru ê pâ na jèpapara tòina na o tatée é gòropuu.

Ê pwina o tèepaa tàru

⁷ Wiâna ru tubanabwé ê pai *paâjupâra kâru, â ée mwa toome wà Itémuru‡, géé na i Oolaa na ia dau wâgòro. [Ba é pé duée na po dau maina, na pwacèwii pé macii na èpà.] Â ée mwa pipaa dà i du péroféta kà Pwiduée, â ée mwa piètò jiiru, â ée mwa pòtâmwararu.

10:10 Ézékiel 3.3 **11:1** Ézékiel 40.3; Zakarie 2.5–6 * **11:1** Wâra pwapwicîri kà Pwiduée—Ucina goo ê pai tâbawèe kà diri tèpa cèikî naa goo Pwiduée. Ba ticè wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù. (Còo Auinapàpari 21.22.) **11:2** Luka

21.24; Auinapàpari 13.5 **11:4** Zakarie 4.3,11–14 † **11:4** Upwâra élaio—Olivier.

11:5 2 Samuel 22.9; Psaume 97.3 **11:6** Exode 7.17–20; 1 Samuel 4.8; 1 Rois 17.1

11:7 Daniel 7.21; Auinapàpari 12.17, 13.7, 17.8 ‡ **11:7** Itémuru—Grec: Pé macii.

⁸ Â o tà tâa i du naiiru, wânabibiû kâra na ville maina Š, na ara diri tèpa âboro na rà pâ wê. Ê ville bèepwiri, âna ia tanamiri Pwi Ukai kâru, naa goro *satauro, naawê. Â i ville, âna é pâ nau pwacèwii du napô *Sodoma ma *Aigupito*, gée goro pâ èpà kêe. ⁹ Wâru tàpé na rà o côo ê naiiru—tàpé gée na diri pâ napô, ma wâao, ma Ba, ma pwâratùra. Â rà o côoru naa na âracié tòotù â gòobèrèè. Ba o càra caa panuâ ma pwâniri ê naiiru, na pwi pàara bèepwiri.

¹⁰ Êdiri tèpa âboro gòropuu, âna rà o dau ipwàdéé, gée goro ê pai bà kà tupédu péroféta bèepwiri. Ba, [na pàara na ru bwaa wâro, âna] ru nama rà dau aré. Â rà o jèpa pinaa tàra é pâ uràpâra, â rà [o câbu naa na] ipwàdéé.

¹¹ [Êco na wàeni ê pwina go côo naa na nyuâa, na o mwa tèepaa tàru]: Gée na càuru ê âracié tòotù â gòobèrèè, â é nye pawâroru còwâ kaa wà Pwiduée, â ru nye cimadò kaa. Â dau wâgotâra diri tàpé na rà côoru.

¹² Â pwa ê pwâratùra na maina, me gée napwéretòotù, na é ina tàru pâ: «Gàu toome naani!»

Â ru too naa nee, naa napwére-tòotù na ara tèpa èpàriru.

¹³ Â géewê, â nye pwa kaa kakürubwaanu. Â po dau maina pai gù napuu, â é tûuboo ê pwi caapwi ére gée goo 10, gée goro i ville. Â rà bà 7 000 âboro. Â wà tàpé na rà bwaa wâro, âna dau wâgotâra, â rà papwicîri Pwiduée wânidò *napwéretòotù, â rà ina pâ, dau maina pàtâmee.

¹⁴ Jèe nabwé naawê ê béârailu kâra aré ma tòina. Êco na ée tàpo tèepaa me mwara ê pwi béâracié wèe.

Bénabwé kâra tutu

7 <γ> Mwaciri kà Pwiduée

¹⁵ Gée na càuru pwiri, â é upi tutu kêe wà pwi bé 7 kâra *angela. Â go tère pâ pwâratùra na dau maina, boome gée napwéretòotù. Â rà tomara too pâ:

«Pitòotéri pitûâ

wâni gòropuu.

É pitûâ Pwi Ukai

ma pwi Mesia kêe,

Pwina é pitòorigarié.

11:8 Luka 13.34 **Š 11:8** Ville maina—Munaa ville Iérusaléma, é, pwiri ucina goro picaatâa kà diri tèpa âboro na càra caa papwicîri Pwiduée. * **11:8** Du napô Sodoma ma Aigupito—Ucina goo tèpa âboro, na càra papwicîri Pwiduée. **11:11** Ézékiel 37.5,10 **11:12** 2 Rois 2.11 **11:13** Auinapàpari 6.12, 16.18 **11:14** Auinapàpari 9.12 **11:15** Exode 15.18; Psaume 10.16; Daniel 2.44, 7.14

Ée mwa pitûâ,
dàra gòiri awé. Nabwé!»

¹⁶ Â wà i tèpa 24 ijiao, âna rà boo géé gò autâa kàra. Â rà cigòboo ma tùu jùrurà ara Pwiduée, â rà pwamainâe. ¹⁷ Â rà ina pâ:

«Bà pwaolé tâgà,
Pwi Ukai Pwiduée!
Dau pwa pàtâmagà,
naa gòro diri pâ muru.
Ba wâgà napwiri,
â wâgà nabà.
Gà ipâdi popai,
goo ê pàtâmagà.
¹⁸ Rà putâmu googà pâ Ba,
na pàara béaa.
[Na rà ipwacôoco!]
Ba jèe tèepaa ni pàara
na gà putâmu na!
Gà o pitèi tèpa bà.
Gà o naa câma
tèpa ênawéna'gà,
tèpa péroféta;
ma tèpa âboro'gà,
tèpa papwicîrigà—
tèpa âboro kîri,
ma tèpa âboro maina.
Jèe tèepaa pwi pàara
na gà nama tiâu
tèpa tojii âboro
pitiri gòropuu. Nabwé!»

7 câmu <δ>

(*Naporomee 11.19–15.4*)

¹⁹ Géé na càuè, â tàpîri ê wâra pwapwicîri kà Pwiduée wânidò napwéretòtù. Â go côo ê wâra pipwataâboro†. Â go tère pâ pwâratùra na maina‡. Â nye pwa âra kaa tikakara, â é kûu. Â nye pwa kaa kakürubwaanu—ba nye gù kaa ê napuu. Â coo ê popaa na dau maina, â rà nye tûuboo kaa pâ pâiri popaa moo.

12

1 <δ> Tô ilàri ma pwi Dàragô

11:18 Psaume 110.5, 115.13; Roma 2.5; Auinapàpari 20.11–13 **11:19** Hébéru 9.4; Auinapàpari 8.5, 15.5, 16.21 † **11:19** Wâra pipwataâboro—Rà tâa wé ê 10 Naèà kà Pwiduée. (Côo Deutéronome 10.1–5 ma Hébéru 9.4.) Ucina goro ê pai caatâa kà Pwiduée ma ê Ba kêe. ‡ **11:19** Pwâratùra na maina—é, Airimuru na maina.

¹ [Gée na càuru pwiri, â go còo mwara naa na nyuâa, pâ para muru na o mwa tèepaa.] Ba tèepaa naa gopaérenao ê jè câmu kêe na dau maina, [na rà pò goo pâ âboro]. Wàépwiri, ê tô jè ilàri na pwényuâa*, na é coona i tòotù, â tâa aranara du âê ê parui. Â wâna pûruê ê bwe korona, na pwa goro 12 îricò. ² Â é maagé còo, ba ée jèe pitàmari èpo. Â é i goro é aré ma tòina kêe na dau maina.

³ Â é nye tèepaa me kaa naa gopaérenao ê jè câmu kêe—ê jè pé walàuma kâra duée, wà pwi Dàragô†. Â po mii ê naiié, â po 7 pûruê, na jèpa tâa gò, ê nari bwe korona. Â po 10 gi kêe. ⁴ Â é dàti boo, goro é tûgòé, ê pwi caapwi ére gée goo âracié ére, gée goro é pâ îricò wânidò napwéretòotù. Â é urarà boo naa gòropuu. Â nabwé, â é tà coo ara i tô ilàri na pigéaa, ba na é uti i pwi èpo kêe wiàna é pitàmariê.

⁵ Napwa naa goo wà i pwi èpo, âna ée mwa pitûâ kâra diri ê pâ Ba, goro i tâjò paò kêe.

Ûna pitèpaé, â nye upaé kaa, jii i pwi Dàragô, naa jaa Pwiduée, naa na autâa kêe. ⁶ Â é uru naa namaré i tô nyaa kêe, naa na autâa na é jèe pwabwàti ba kêe, wà Pwiduée. Â o mwa èrùé naawê, naa na 1 260 tòotù.

É ipaa dèe Mikaéla

⁷ Géewê, â nye pwa paa kaa wânidò *napwéretòotù [jaa Pwiduée]. Ba wà para tèpa *angela, ma Mikaéla, pwi ukai kâra, âna rà ipaa ma wà i pwi Dàragô ma tèpa duée‡ kêe. ⁸ Â rà piétò jiiirà. Â rà tû còobé i Dàragô ma tèpa duée, gée napwéretòotù, ⁹ boo naaniboo gòropuu.

(Napwa naa goo i pwi Dàragô maina bèepwiri, âna wàé kaa pwiri, wà i pwi dòèa gée na biu. Â nee, âna ‘Pwi a cicarajè’, é, *Caatana. Â wàé kaa pwiri, na é pwi a-ipa-imwüru tèpa âboro pitiri ê gòropuu.)

¹⁰ [Gée na càuru é pai tûu kêe] â go tère é pwâratùra na dau maina, naanidò gopaérenao, na ina pâ:

«Jèe tèepaa tòotù

* **12:1** Tô jè ilàri na pwényuâa—Ucina goro é Ba kà Pwiduée, na é còobé géewê wà pwi Mesia (Pwina naîê). Pwi Ba kà Pwiduée, âna wà tèpa Isaraéla, â nabàni, âna diri tàpé na rà pâra wiâ Iésu. **12:2** Michée 4.10 **12:3** Daniel 7.7 † **12:3** Dàragô—Dragon. Naa na tâgadé kà tèpa Juif, âna pé diopwaa kâra âgòri na tâa na numwiri, na é pwi âboro capwi. Nee mwara Léviathan (Psaume 74.14). Naani, âna pwi Dàragô, âna jè nee Caatana. (Còo nee tii 9.) **12:4** Daniel 8.10 **12:5** Psaume 2.9; Ésaïe 7.14, 66.7; Auinapàpari 19.15 **12:7** Jude 1.9 ‡ **12:7** Tèpa duée kêe—Grec: Angela. Êco na rà tèpa angela na èpà, na jè ina goorà pâ, duée. **12:9** Genèse 3.1,14; Luka 10.18, 22.31; Auinapàpari 20.2 **12:10** Job 1.11; Zakarie 3.1

[na jè tapacîri]!
 É paari pàtamee
 wà Pwiduee kâjè!
 Ée pa-udò ê Ba kêe!
 É tòpò Mwaciri kêe,
 naa tàrù târa pitûâ
 kà pwi Mesia kêe!
 Ba é tû tà Caatana,
 pwi a piciapwâ goojè.
 Ia é mu pitôtijè
 naa jaa Pwiduee,
 naa ne ma pwaa.
 Â é jèe tûu awé!
¹¹ Rà jèe piétò jiié
 wà tèpa bééjè,
 goro é domii
 kà *Pwi nari mutô;
 goro é popai
 na rà *paâjupâra.
 Ba càra caa piwâ,
 na rà bà, ba kêe.
¹² Ipwadée naa napwéretòtù!
 Maagé côo naa gòropuu!
 Au, wârigà co nawià!
 É dau putâmu Caatana.
 Ba é tûuboo dariwà.
 Â jèe ticè pàara kêe. Nabwé!»

É capwâri i tô ilâri wà Dàragô

¹³ É côoina wà Dàragô pâ, jèe tû tée boo naa gòropuu. Â é capwâri i tô ilâri[§], ba na é tubaèpà tée. Ba wà tōoni na ia é pitâmari i pwi âboro èpo. ¹⁴ Êco na jèe naa tà tōoni, ê du wàràiri i marü bwaamata. Â é tâ jiié*, naa namaré, wâna é autâa, na jèe pwabwàti ba kêe. Â o ipièrù wâgooé, naawê, naa na âracié naja â gòobèrèè†.

¹⁵ Â i pwi Dàragô‡, âna é kòpi géé pwêe, pâ jawé na wâru, na pâ nau jèpé, ba na é wâri gò i tô ilâri. ¹⁶ Êco na é nye òmaa kaa ê napuu, â é namiri i jawé. ¹⁷ Â é nye dau putâmu kaa i pwi

12:12 Ésaïe 44.23, 49.13 **§ 12:13** É capwâri i tô ilâri—Wâru pâ muru ni, na pwacèwii é pai upa tèpa Isaraéla jii ukai Faraô na Aigupito. (Côo Exode 1.22; 14.8; 19.4; Nombres 16.31–33.) **12:14** Daniel 7.25, 12.7 * **12:14** Jiié—Grec: Jii i dòèa. † **12:14** Âracié naja â gòobèrèè—Pai ina wèe pâ, 42 parui, âna 1 260 tòotù. (Côo Auinapàpari naporomee 2–3.) Grec: Na caapwi pàara, ma pâ pàara, ma jè gòobàra pàara. ‡ **12:15** Dàragô—Grec: Dòèa. **12:17** Auinapàpari 11.7

Dàragô, naa goo i ilàri. Â é pâra nau ipaa, tà diri pâra tèpa naî tòoni—wà tàpé na rà pitère dà Pwiduée, ma paâjupâra pâ, rà tèpa âboro kà Iésu^S.

¹⁸ Â nabwé, â é tà coo i pwi Dàragô wâ bàrawià.

13

2 <δ> *Itémuru géé nawià*

¹ Géé na càué, â go còo [naa na nyuâa, pâ pâra muru na o mwa tèepaa]: Ba go còo wâ Itémuru, na é còobé géé nawià. Po 10 gi kée. Â 7 pûruê, na jèpa tâa gò ê bwe korona. Â wii naa gòro pâ jèpa pûruê, ê pâ nee Pwiduée, ba na é [pa autâa kà Pwiduée, ba na é] inaê ba èpà mwara.

² Ê naiié, âna pwacèwii ê naiiri *léopard*. Â é âê, âna pwacèwii ê âra *ours*. Â é pwêe, âna pwacèwii ê pwâra liô*. Â é naa tée ê nii kée wà i pwi Dàragô, bau ê autâa kée, ma ê pitûâ kée, na dau maina. ³ Â go còo ê aurumuru na dau maina, gòro jè pûruê, pwacèwii na jèe tòdità, â wàra munaa é jèe bà. Êco na jèe nyu còwâ, â jèe wâdé.

Â wà diri tèpa âboro gòropuu, âna rà picâdirié goo, â rà pâra wiâê. ⁴ Â rà pwamainâe, â rà ina pâ: «Wàilàapà cèna pwa nii kée pwacèwii Itémuru? Wàilàapà cèna pâri ma é cicaraé? Nye ticè!»

Â rà pwamainâ mwara i pwi Dàragô, ba wàé, na é naa tée ê pàtamee.

É ina ba èpà Pwiduée

⁵ Jèe panuâ tà Itémuru, ma é tùra, naa na 42 parui. Â é dau pi-ina kée [ma ina pâ wàé âna wàé Pwiduée]. ⁶ Â é dau ina ba èpà wà Pwiduée, ma é nee, ma é autâa kée wâ *napwéretòotù, ma wà diri tàpé na rà tâa wê.

⁷ Â jèe nye panuâ tée ê pàtamee ma é ipaa, ma é piétò jii tèpa âboro kà Pwiduée. Â jèe panuâ tée mwara târa pitûâ, naa gòro [diri tèpa âboro gòropuu]—diri pâ wâao, ma pwâratùra, ma pâ napô, ma pâ Ba. ⁸ Â rà cau cigòboo tée diri tèpa âboro gòropuu, na jèe càcaa wii neerà, naa na Tii kà *Pwi nari mutô, béaa kêra ê pai tòpò wàra ê gòropuu†. Wà Pwi nari mutô, âna wàé kaa pwina é jèe bà, ba na é pwi *ârapwaaillò.

S 12:17 Paâjupâra... é, Rà tà cimwü, naa goro ê âjupâra na é paari wà Iésu. **13:1**

Auinapàpari 12.3, 17.3,7-12 **13:2** Daniel 7.4-6 * **13:2** Léopard, ba é dau itâa; Ours, ba dau gòri ê pwûruê; Pwâra liô, ba dau gòri ma éa é poropwêe. **13:3**

Auinapàpari 17.8 **13:5** Daniel 7.8,25, 11.36; Auinapàpari 11.2 **13:7** Daniel 7.21; Auinapàpari 11.7 **13:8** Psaume 69.29; Auinapàpari 17.8, 20.12,15, 21.27

† **13:8** Béaa kêra ê pai tòpò wàra ê gòropuu—Ê pâ popai bèepwiri, âna pâri ma jè tòpò naa goro jènere ê pâ popai bèeni: Wà Pwi nari mutô, âna wàé na é jèe bà...

⁹ [Â wâgo, Ioane na go wii ê tii bèeni, âna go ina pâ]: Wà pwina pwa pwâranyüruê, âna wâdé na é tère! ¹⁰ Ba o tubaèpà tà tèpa âboro kà Pwiduée. Rà o pwa karapuu wà pàra pwi, â rà o pòtàmwara pàra tàpé. Â wâdé na rà cipa ba mwü ê cèikî kàra, ma pidàpwicâarirà [naa na é pwina o tèepaa tàra].

3 <δ> Pé macii géé napuu

¹¹ Géé na càué, â go còo ê béârailu kà tèpa macii [na èpà] na é còobé géé napuu. Po ârailu gi kêe, na pwacèwii ê gi kâra nari mutô, êco na é pwi a takânarijè, pwacèwii ê dàragô. [Â nee mwara, âna ‘Wà pwi *péroféta a pwâ’]†. ¹² Â é wakè ba kà Itémuru, pé macii béaa, na ia jèe nyu còwâ i aurumuru kêe. Ba é tòpi jii Itémuru êdiri tàrù kêe ma pàtâmee.

É tacoo goo diri tèpa âboro gòropuu, ba na rà cigòboo na ara Itémuru. ¹³⁻¹⁴ Â é pwa ê pâ câmu na dau maina, goro pàtâmee, na ara Itémuru. Ba é panuâ boo ê ânye géé napwéretòotù, â rà cau pò goo wà tèpa âboro gòropuu. Â panuâ tée, ma é ipa-imwürurà. Â é tûâri tàra, ma rà pwa cè ânuu wà Itémuru, na ia pwa aurumuru wâgooé, â ia jèe nyu còwâ§.

É pawâro ânuu Itémuru

¹⁵ Panuâ tà i béârailu kà tèpa macii—[i pwi péroféta na é pwâ]—ma é pawâro i ânuu Itémuru. Â panuâ târa i ânuuê, ma é tùra, ma pòtàmwara diri tèpa âboro na càra caa pwamainâe.

¹⁶ Â é tacoo goro pâ âboro diri, ma rà tòpi ê câmu kêe naa goo îrà étò, é, wâ gaadaarà. É wàrapwiri tà tèpa âboro diri, na kîri ma maina, â wà tàpé na pwa neemururà, ma ticè neemururà, â wà tàpé na pwa tàrù kàra, ma wà tàpé na ticè tàrù kàra*.

¹⁷ Â ticè âboro na pâri ma pi-icu, wiàna ticè gooé ê pwi câmu bèepwiri. I pwi câmu kêe bèepwiri, âna nee wà Itémuru ma nimaro na ucina goo nee.

¹⁸ [Wâgo, Ioane, na go wii ê tii bèeni, âna go ina tàwà pâ]: Wà pwi âboro na é tàmanga, âna wâdé na é pitadàra ê nimaro kà Itémuru. Ba ê nimaro kêe, âna nee pwi jè âboro—âna 666†.

14

4 <δ> Ipwamaina nari mutô

13:10 Jérémie 15.2, 43.11; Auinapàpari 14.12 † **13:11** ‘Wà pwi péroféta apwâ’—Còo Auinapàpari 16.13, 19.20, 20.10. **13:13-14** 1 Rois 18.24–39; Mataio

24.24; Auinapàpari 19.20 § **13:13-14** Ia jèe nyu còwâ—é, Ia é jèe wâro còwâ.

13:16 Auinapàpari 14.9–11, 16.2, 20.4 * **13:16** ...Pwa tàrù kàra, ma...ticè tàrù kàra—Hommes libres et esclaves. † **13:18** 666—Wiâra ê auniimiri kà tèpa Juif, âna 6, âna nimaro kàra âboro. 666 âna nimaro kà pwina nūmee na é tâa na autâa kà Pwiduée.

¹ [Gée na càùé, â go còo mwara, naa na nyuâa, pâ pàra muru na o mwa tèepaa]: Ba go còo i *Pwi nari mutô, na é cima wâgòro jaa *Siona. Â rà gére tâa jaaé 144 000 âboro*—wàilà diri na jèe wii na gaadaarà é nee, ma nee Caa kêe.

² Â go tère é jè pwâratùra, na me gée napwéretòotù, na pwacèwii airi gitar na dau wâru. Dau maina é aié, pwacèwii é airi pwiritée†, ma é airi tikakara. ³ Ba rà nyabi wà diri tèpa âboro bèepwiri, naa naporomee [Pwiduée, na é tâa] na autâa kêe; ma na ara tèpa ârapâpé macii na pwa nyuâarà, ma wà tèpa 24 ijiao. Â é nyabi kàra, âna bwaa âmué, â nye ticè pwi jè âboro cèna é tâmogòori. Â nye wâdé co tèpa 144 000, ba nye wàilà tèpa âboro na jèe pa-udòrà jii é gòropuu.

⁴ Wàilà tèpa âboro, na càra caa pitubamiirirà naa na wâro-gòronaigé‡. Â rà pâra wiâ Pwi nari mutô, naa na pâ ére na é pâ wê. Ba é jèe uparà wà Pwiduée, ma wârirà§, ba na rà tèpa âboro [wâna Ba] kàru ma wà Pwi nari mutô. Â rà pwacèwii é *ârapwailò ba kêe, na pwa goro é bétapoo pwêe na jè piûnya. ⁵ Â càra mu caa tèpa pwâ. Â nye ticè èpà na rà pwa goro îrà.

5 <δ> Popai kà tèpa 3 angela

⁶ Nabwé, â go còo pwi jè *angela na é tâ gopaérenao. Â é pâ nau picémara é popai wâdé na âjupâra dâra gòiri awé târa diri pâ âboro gòropuu—tà tàpé gée na diri é pâ wâao, ma pwâratùra, ma napô, ma pâ Ba.

⁷ Â é tomara too pâ: «Guwà papwicîri wà Pwiduée, ma ipwamainaé! Guwà tòbuari Pwina é tapoo napwéretòotù ma gòropuu, ma nawiâ, ma nairiwâ. Ba jèe tèepaa i pwi pàara na ée mwa pitèi tèpa âboro gòropuu na.»

⁸ Â [ûna é pâra, â] é tèepaa me wà pwi jè angela, na é tomara too pâ:

«Ée jèe tûu *Babulona*,
téura napô-bà!
É ipa-imwûru
diri é pâ Ba.
É naa tàra dipâa.
Rà ipwirié goo.

* **14:1** 14 000 âboro—Còo note goo Auinapàpari 7.4. **14:2** Auinapàpari 1.15, 19.6

† **14:2** Pwacèwii é airi pwiritée—é, Pwacèwii pâ wiâ na dau maina. **14:3** Ésaïe 42.10; Auinapàpari 5.9, 7.4 ‡ **14:4** 1re phrase—Ucina goro é wâro na wâdé na ara Pwiduée, ba ticè na èpà na.

§ **14:4** Wârirà—Ucina goro é pai pipanuâ wàra é wâro kà Kériso. **14:8** Ésaïe 21.9; Jérémie 51.7,8; Auinapàpari 17.2, 18.2,3 * **14:8**

Babulona—Còo mwara Neeremuru (Vocabulaire) naa pwâadâra tii. Ucina goo diri tàpé na rà cicara Pwiduée ma tubaèpà tà tèpa âboro kêe.

Rà pwaduwà kêe.
 Rà pwa pwina miiri.
 Rà ipuu imudi,
 wà tèpa âboro gòropuu. Nabwé!»

⁹ Â géé na càué, â wà pwi jè angela, âna é pâra wiâ du angela bèepwiri. Â é tomara too pâ: «Wàéni é pwina o tèepaa tà tàpé, na rà pwamaina wà Itémuru ma i ânuué, ma tòpi i câmu kêe naa gaadaarà ma goro îrà: ¹⁰ O naa tàra, wàilà mwara, é dipâa, na é pwabwàti wà Pwiduée, dipâa goro é pwâra putàmu kêe. Â càcaa tògòtù goro jawé, [â o gòo ma maga, na rà wâdo]. Â rà o aré ma tòina goro ânye ma dà na tòo, na ara pâ angela na rà pwicîri, ma Pwi nari mutô.

¹¹ «Â é nye tà tòo awé i ânye, â rà o maagé côo goo dàra gòiri. Â o càra caa nao, naa ne ma pwaa. [Wàépwiri é pwina o mwa tèepaa tà] tàpé na rà ipwamaina wà Itémuru ma i ânuué, ma tòpi i câmu kêe.»

¹² [Wâgo, Ioane, na go wii é tii bèeni, âna go ina pâ]: Wàépwiri é bépipagòo tèpa âboro kà Pwiduée. Wâdé na rà pidàpwicâarirà, [ûna tubaèpà tàra] ma pitère dàra é pâ naèà kà Pwiduée. Wâdé na rà tà mwü naa na cèikî kàra naa goo Iésu.

¹³ Â géé na càué, â go tère é jè pwâratùra géé napwéretòotù, na ina me tóo pâ: «Gà wii pâ: “Cidòri nyuâa tàpé na rà bà, tapoo nabà, géé goro pai cèikî kàra naa goo Pwi Ukai.”»

Â é Nyuâaê Pwicîri, âna nye wàé mwara, na é ina pâ: «Ûna kaa, ba rà o nao jii é pâ aré ma tòina kàra. Â rà o tòpi é câmarà goro é wakè kàra†.»

6 <δ> Piûnya naani gòropuu

¹⁴ Go ucâri, â go côo wà *Pwina naîri âboro‡, na é tâa na é nee na pwaa. Â é bwèri é bwe korona mwani mii, â é popa é pwàci na po éa.

¹⁵ Â go côo wà pwi jè angela, na é còobé géé na wâra pwapwicîri§ [nidò *napwéretòotù]. Â é tomara too tà i Pwi na ia é tâa na i nee, pâ: «[Tèpa âboro gòropuu, âna pwacèwii blé na] jèe po wâèà bwàti. Jèe tèepaa é tòotù kàra piûnya*! Gà tû paé i

14:9 Auinapàpari 13.12–17 **14:10** Genèse 19.24; Psaume 75.9; Ésaïe 51.17,22; Jérémie 25.15–16; Ézékiel 38.22; Auinapàpari 16.19, 20.10, 21.8 **14:11** Ésaïe

34.10 **14:12** Auinapàpari 13.10 † **14:13** Dernière phrase—é, Ê pâ wakè kàra, âna paâjupârarà. Grec: Ê pâ wakè kàra, âna pâra wiàrà. **14:14** Daniel

7.13 ‡ **14:14** Wà Pwina naîri âboro—é, Pwi âboro na pwacèwii é Pwina naîri âboro (Iésu Kériso). § **14:15** Wâra pwapwicîri—Ucina co, ba ticé âji wâra pwapwicîri na wânidò napwéretòotù. (Còo Auinapàpari 21.22.) * **14:15** Piûnya—Récolte. Munaa ucina goo tèpa âboro diri, na o todàra naa na pitèimuru kà Pwiduée (Osée 6.11). É, tèpa âboro kà Pwiduée co, na rà mwa tò naa na Mwaciri kêe (Maréko 4.29).

pwàci'gà, â gà tapàgà!»

¹⁶ Â é tüboo naa gòropuu i pwàci kêe wà pwini, â é piûnyari i gòropuu.

¹⁷ Géee na càué, â é còobé wà pwi jè angela, géee na wâra pwapwicîri, nidò napwéretòtù. Â wàé mwara, âna é cipa jè pwàci na dau éa.

¹⁸ Â nabwé, â é tèepaa me géee na *aamwari târa imeai, wà pwi jè angela, na é pitûâ naa goro ânye. Â é tomara too tà wà i pwi a cipa i pwàci. Â é ina tée pâ: «Po dau wâru [pâ âboro, wâni gòropuu na rà èpà. Â rà pwacèwii] ê pâ nacici pwâra dipâa na jèe po dau târa. Â gà tû paé i pwàci, â gà tapàgàra.»

¹⁹⁻²⁰ Â é tüboo i pwàci kêe i pwi angela, naa gòropuu. Â é tapàgà i pwâra dipâa wâ gòropuu. Â é tû naa na aubigagai dipâa, naa gòroigé jii ê napô. Â còogairà, â é nama joro ê dipâa. Ba wàépwiri ê pwâra putâmu kà Pwiduée. Â o joro ê domii kà tèpa âboro èpà, â o tû too, ma tû jai caapwi âboro†, naa na 300 kilomètres.

15

7 <δ> Ipwabwàti 7 bétubatòina

¹ Géee na càué, â go còo [mwara naa na nyuâa, pâ para muru na o mwa tèepaa]. Â go pò goo jè câmu kêe na dau maina, naa napwéretòtù. Ba pwa 7*angela, na rà tà pa pâ 7 bépítubatòina. Wàé kaa pwiri ê bènabwé maagé còo, bènabwé pwâra putâmu kà Pwiduée.

² Â go còo ê jè nawià na pwacèwii wàrapèa na pwa ânye na. Â pwa pâ âboro [na rà coo gòro i najawé]—wà tàpé na rà piétò jii wà Itémuru, wà i pwina pwa ânuuê ma nimaro kêe. Â rà cau cipa ê gitar na é naa tàra wà Pwiduée. ³ Â rà nyabiri i nyabi kà *Moosé, pwi ênawéna kà Pwiduée, bau nyabi kà *Pwi nari mutô:

«Dau maina wakè'gà,
maina ma pwényuâa,
co Pwiduée Caa.
Dau maina nii'gà,
naa gòro diri pâ muru;
pwâra ukai'gà
goro diri pâ Ba!
*Tàrù pâ naigé'gà!

⁴ Wâgà co na gà pwicîri.

14:18 Joël 4.13 **14:19-20** Ésaïe 63.3; Auinapàpari 19.15 † **14:19-20** Jai caapwi âboro—Grec: Jai aunapaò na pwâra òoci (mors). **15:3** Exode 15.1; Psaume 139.14, 145.17 **15:4** Psaume 86.9; Jérémie 10.6–7

Wâgà co na gà Pwiduée.
 O wàilàapà cè âboro,
 na càca wâgotêe googà?
 O wàilàapà cè âboro
 na câe caa ipwamainagà?
 O nye ticè caapwi!
 Rà o cau me pâ Ba;
 rà cigòboo na aragà.
 Ba paari wakè'gà
 pâ tàrù ma âjupâra'gà!»

7 wâra jawé bétubatòina <ε>

(Naporomee 15.5–16.21)

⁵ Gée na càùé, â go ucâri ê napwéretòotù, â go côo ê *wâra pwapwicîri pwa goro imwaano. Âna tàpirié ê ére na dau pwicîri na wâna. ⁶ Â rà còobé wà i tèpa 7 angela, na ia rà cipa ê pâ 7 bétubatòina*. Â rà coona ârabwée imwaano na dau pwaa, â rà pii nawâarà goro pûukake na mwani mii. ⁷ Â wà pwi jè ârapâara tèpa ârapâpé macii na pwa nyuâarà, âna é jèpa naa tà tèpa 7 angela bèepwiri ê wâra jawé mwani mii, na wâbé goro pwâra putàmu kà Pwiduée, wà Pwina é *wâro dàra gòiri awé.

⁸ Â i wâ pwicîri, âna é nye wâbé kaa goro mu, gée goro ê pai maina ma muugère kà Pwiduée, ma ê pàtâmee. Â nye ticè jè âboro cèna pârié ma é tò naa na i wâ pwicîri, tèepaa naa goro cè pai pacoo kâra diri ê pâ bétubatòina kà tèpa 7 angela.

16

¹ Gée na càùé, â go tère ê pwâratùra na maina, naa na é ére na dau pwicîri, na é ina tà i 7 *angela pâ: «Guwà pâra, â guwà wicèpwiri ê pâ wâra jawé naa gòropuu, ba câmu kâra ê pwâra putàmu kà Pwiduée.»

1 <ε> Tonga

² É pâbéaa pâ wà pwi jè angela, â é wicèpwiri ê wâra jawé kêe naa gòropuu. Â nye tèepaa kaa ê pâ tonga na po èpà ma miiri, naa goo diri tàpé na rà cigòboo târa i ânuu wà Itémuru ma ipwamainaê—wàilà na pwa é câmu kêe na wâgoorà. Â rà dau céepwâa* goo.

2 <ε> Nawia na mii

15:5 Exode 38.21 * **15:6** Bétubatòina—Malheur, plaie, fléau. **15:8** 1 Rois 8.10–11; 2 Chroniques 5.13–14; Ésaïe 6.4 **16:2** Exode 9.10; Auinapàpari 13.12–17

* **16:2** Céepwâa—Souffrir, être dans l'affliction.

³ Nabwé, â é me wà pwi béârailu kà tèpa angela, â é wicèpwiri i wâra jawé kêe naa nawià. Â é nye biyé kaa i nawià ma mii-tòri, pwacèwii é domii kâra é âboro bà. Â rà po cau bà diri pâ muru na tâa nawià.

3 <ε> *Nairiwâ na mii*

⁴ Nabwé, â é me wà pwi béâracié kà tèpa angela, â é wicèpwiri é wâra jawé kêe, naa na é pâ nairiwâ, ma é pâ aupò jawé; â nye domii kaa. ⁵ Â go tère pwi jè angela, [na pitûa naa] goro diri pâ najawé, na é ina tà Pwiduée pâ:

«Wâgà co na gà *târù!
Ba wâgà nabà,
â wâgà napwiri!
Wâgà na gà pwicîri.
Pwa târù'gà co
ma gà pitèirà,
ma pwa wârimuru târa.
⁶ [Ba rà pwa na èpà]:
Rà nama joro domii,
domii kâra é Ba'gà
ma tèpa *péroféta'gà.
Â gà pawâdoorà ni
goro é domii,
na jèpa pârirà. Nabwé!»

⁷ Â go tère mwara é pwâratùra, me géé na i *aamwari târa imeai. Â é ina pâ:

«Ûu kaa, co Pwi Ukai
Pwiduée kâjè!
Dau maina nii'gà
naa gòro diri pâ muru.
Âjupâra ma târù
é pai pitèi'gà,
[ma wârimuru
na gà naa târa]. Nabwé!»

4 <ε> *Tòoka*

⁸⁻⁹ Nabwé, â é me wà pwi béârapapé kà tèpa angela. Â é wicèpwiri é wâra jawé kêe naa na i tòotù. Â rà nye dau tòoka kaa goo pâ âboro. Êco na càra caa pinünüma ma rà biirà, ma rà ipwamaina Pwiduée. Â rà pinabaèpàè, géé goo na wàè na pwa pàtamee, naa goro é pâ bétubatòina bèèpwiri.

5 <ε> *Bàutê*

10 Nabwé, â é me wà pwi bé 5 kâra angela. Â é wicèpwiri ê wâra jawé kêe naa gòro ê autâa kà Itémuru. Â nye bàutê kaa ê mwaciri kêe. Â wà tèpa âboro, âna rà tòngüru poropwârâ. Ba rà dau maagé côo [goro pai tonga kàra]. 11 Êco na càra caa pinünüma, ma rà coo jii ê pâ tûâ kàra na èpà. Â rà pinabaèpà wà Pwiduée *napwéretòotù.

6 <ε> *Mwari nairiwâ Euphrate*

12 Nabwé, â é me wà pwi bé 6 kâra angela. Â é wicèpwiri ê wâra jawé kêe, naa nairiwâ maina Euphrate. Â nye po mwari kaa, ba na o naigé kà tèpa ukai, na rà o mwa me gée na auêgòdò tòotù†.

13 Nabwé, â go côo pâ âracié duée na miiri, na rà pwacèwii ê pâ gérenu‡. Â rà jèpa còobé gée na pwâ i pwi Dàragô, ma wà Itémuru, ma i pwi péroféta, pwi a pwâ, [na ina gooé mwara pâ pwi macii na èpà]§.

14 Wà tèpa duée bèepwiri, âna [pwa pàtâmarà ma] rà pwa pâ câmu, na rà pò goo pâ âboro. Â rà pâ nau panaimari tèpa ukai wâni gòropuu, ba na rà pipaa dà Pwiduée, na é Tòotù na é jèe paco. [Na pwi Tòotù bèepwiri, âna ée mwa piétò, ma pitèi é gòropuu diri wà Pwiduée. Ba wàé co na] dau pwa pàtâmee naa gòro diri é pâ muru.

15 É ina wà Pwi Ukai Iésu pâ: «Guwà tère bwàti, ba go o mwa wâjué me còwâ*, [â go péa papòwà] pwacèwii pwi a mura naa ne. Â cidòri nyuâa pwi âboro na é tà tàcî, ma pwabwàti é pâ ârabwée kêe. Ba péa é tà cicàpé, â ée mwa kamu wiàna còoê.»

16 Wà tèpa duée âna rà panaimari tèpa ukai gòropuu, naa na jè nadàbo, na ina goo pâ Harmaguédon goro pwa *hébèru.

7 <ε> *Gù napuu ma popaa moo*

17 Nabwé, â é me wà pwi bé 7 kâra angela. Â é wicèpwiri ê wâra jawé kêe, naa gopaérenao. Â go tère ê pwâratùra na maina gée na autâa kà Pwiduée, wâna é wâra pwapwicîri. Â é tomara too pâ: «Jèe po cai coo diri!»

18 Â nye pwa âra kaa tikakara, â é kûu. Â nye tèepaa kaa ê kakürubwaanu na dau maina. Â càcaa pwa cè gù napuu cèna wàrapwiri, tapoo gée na é tèepaa pwi âboro naani gòropuu. 19 Â

16:10 Exode 10.22; Ésaïe 8.21–22 16:12 Ésaïe 11.15 † 16:12 Auêgòdò tòotù—L'est. ‡ 16:13 Gérenu—Munaa ucina goo é popai kà tèpa duée bèepwiri na miiri. § 16:13 Na ina gooé mwara pâ, pwi macii na èpà—Còo Auinapàpari 13.11.

16:14 Auinapàpari 19.19 16:15 Mataio 24.43–44; Auinapàpari 3.3 * 16:15 Go o mwa wâjué me còwâ—Bénabwé pai tèepaa me kà Iésu. 16:16 Zakarie 12.11
16:18 Auinapàpari 4.5, 8.5 16:19 Auinapàpari 14.10

téura pâ ville na wâru wâ gòropuu. Â po pitadàrùé ma âracié pàara, ê ville maina†. Ba nye wàrapwiri kaa ê wârimuru na é naa târa ê ville Babulona wà Pwiduée. Ba é pawádoóé goro dipâa, na tòo goro ê pwâra putâmu kêe.

²⁰ Â diri ê pâ pô ma jaa, âna rà jèpa ipiina, gée goro ê kakürubwaanu. ²¹ Â rà nye tûu kaa gée napwéretòotù, pâ pàiri popaa na moo, na po dau maina, pwacèwii ê baikè cima‡ na tûu naa gò tèpa âboro. Â rà pinabaèpà Pwiduée goo wà tèpa âboro. Ba dau maina awé pâ bétubatòina bèepwiri.

17

Tô ilàri gòronaigé Babulona

¹ Gée na càùé, â é medario, wà pwi jè ârapàara tèpa 7 *angela, na ia rà wicèpwiri i pâ 7 wâra jawé. Â é ina tóo pâ: «Gà me, ma go paari tâgà ê wârimuru [na ée mwa naa wà Pwiduée] tà i pwi ville na maina, goro jènere pâ nairiwâ na wâru*, na ina goo wê pâ 'Tô ilàri gòronaigé, na é dau èpà'. ² [Ba dau miiri ê wakè kêe.] Ba rà ipuu† ma diri tèpa ukai naa gòropuu. Ê pâ tûâ kêe âna pwacèwii dipâa, na é naa târa pâ âboro gòropuu, ba na rà cau ipwirié, ma wârori ê tûâ kêe.»

³ Â wà i pwi angela, âna é popao naa na nyuâa, naa namaré. Â go còo naawê i tô ilàri bèepwiri, âna é tâa gòro ê macii na dau mii. Â po 7 pûru i macii, ma po 10 gi kêe, [ba wà Itémuru]‡. Â wii naa na diri ê naiié ê pâ nee béipwamainae ma béinabaèpà Pwiduée.

⁴ Â wà i tô ilàri, âna é coona ê ârabwée na dau bwùucùru ma mii, [pwacèwii pâ ârabwée kà tèpa ukai ma âboro imaina]. Â é picûâae goro mwani mii, ma perle, ma pâ atü na maina ê wâri wèe, na pwâra. Â é tà pa ê wâra jawé mwani mii na wâbé goro pâ muru na miiri. Ba pâ muru na èpà, gée goro ê càraé na dau èpà. ⁵ Â wii na gaadaae é nee na pitàbinyiri, [âna é âji ère na pai ina wèe pâ]:

BABULONA NA DAU MAINA—NYAA KÀ PA ILÀRI GÒRONAIGÉ MA ÊDIRI PÂ

† **16:19** Ê ville maina—Munaa Babulona (ucina goo Roma. Còo note goo Auinapàpari 17.1), é, pwiri Iérusaléma. **16:20** Auinapàpari 6.14 **16:21** Exode

9.23–24; Auinapàpari 11.19 ‡ **16:21** Ê baikè cima—Grec: Caapwi talent. Câmu kêe, âna 35–40 kilo. **17:1** Jérémie 51.12–13 * **17:1** Ville na maina... Babulona

biu, âna ucina goo Roma, ê ville maina na pàara kà Ioane. Â ucina goro diri pâ pubu âboro na càra caa papwicíri Pwiduée. **17:2** Ésaie 23.17; Jérémie 51.7; Auinapàpari

14.8 † **17:2** Rà ipuu—Ê wârogòronaigé, âna ucina goro ê pai pwamaina wàra pâ duée imudi. Â ucina mwara goro ê pai càcaa papwicíri Pwiduée. **17:3**

Auinapàpari 13.1 ‡ **17:3** Ba wà Itémuru—Còo Auinapàpari 12.3. **17:4** Jérémie 51.7; Auinapàpari 18.16

TÛÂ NA MIIRI NAA GÒROPUU.

6 Â go côo pâ é ipwirié, ba é jèe dau wâdo é domii kà tèpa âboro kà Pwiduée, na tètâmwararâ, gée goro é pai cèikî kàra naa goo Iésu.

Ina tà Ioane pai ina wèe

Go ucâriê, ba go dau pò gooé. 7 Â é ina tôo wà i pwi angela pâ: «Gorodâ na gà pò gooé? Go o ina tâgâ é pai ina wèe na tàbinyiri, goo wà tô bèepwiri, ma wà Itémuru, na é coo gooé, ma pâ 7 pûruê ma pâ 10 gi kêe.

8 «Ba wà Itémuru, âna é wâro béaa, â é jèe bà nabà. Â ée mwa toome côwâ, gée na é Oolaa na ia dau wâgòro[§]. Â rà o pò goo, é pâ âboro gòropuu—tàpé na càcaa wii neerâ, naa na Tii goro wâro béaa kâra é pai tòpò wâra é gòropuu. Êco na, ûna é còobé wà Itémuru, â wà Pwiduée, âna ée mwa nama tiâué bamwara.

9 «Wà pwina é tèi bwâti pâ muru, âna wâdé na é tâmogòori ni, pâ: Ê pâ 7 pûruê bèepwiri, âna câmu kâra é 7 nari jaa*, na é tâa wê i tô ilâri. Â câmu mwara kà 7 tèpa ukai. 10 Ba tèpa 5 gée goorâ, âna rà jèe tûu. Â é bwaa nye tà tâa pwi jèpwi. Â bwaa nye tiâu pwi jèpwi. Â wiàna ée mwa tèepaa, â o càcaa gòiri é pai tâa kêe. [Ba é jèe nye pacoo pwiri wà Pwiduée.]

11 «Napwa naa goo wà Itémuru, na ia é wâro béaa, â na ia é jèe bà, âna wâé kaa pwiri pwi jè ârapàara tèpa 7 ukai. Â [ée mwa wâjué côwâ, ba na] é pwi bé 8 kâra ukai mwara, béaa kâra é pai tubatiâué.

12 «Napwa naa goo é pâ gi kêe na gà côo, âna câmu kà pàra tèpa 10 ukai, tàpé na bwaa ticè mwaciri kàra. Â o naa tàra co ji pàara, na càcaa gòiri[†], ma rà o pitûâ na, ma wà Itémuru.

13 «Nye caapwi é aunünüma kàra, ma rà pinaa é pätâmarâ, ma é târù târa pitûâ, naa gooé. 14 Ba rà o mwa ipaa dà *Pwi nari mutô. Êco na é nye piétò jiiirà. Ba nye wâé kaa na é Pwi a pitûâ kà tèpa pitûâ, ma Pwi Ukai kà tèpa ukai. Â rà o tâa ma wâé[‡], wà tèpa âboro kêe—tàpé na é todàra, ma pitòrigarirà, ma rà cimwü naa na é cèikî kàra.»

Rà èpâri tô ilâri tèpa ukai

15 É ina tôo mwara i pwi angela pâ: «Gà côo pâ nairiwâ na wâru [naa goro jènere i ville] na ia é tâa wê i tô ilâri gòronaigé.

17:6 Auinapàpari 18.24, 19.2 17:7 Auinapàpari 13.1 17:8 Daniel 12.1; Auinapàpari 11.7, 13.7 § 17:8 Oolaa na ia dau wâgòro—Côo 2e note goo Auinapàpari 9.1. * 17:9 7 nari jaa—Ucina goo wâ ville Roma, na bari naa gò 7 nari jaa. Tèpa 7 ukai, âna pwiri pàra tèpa ukai (empereur) naawê. 17:12 Daniel 7.7,24 † 17:12 Ji pàara, na càcaa gòiri—Grec: Caapwi ineretòotù. ‡ 17:14 Â rà o tâa ma wâé... é, Â rà o piétò ma wâé...

Wàé kaa pwiri ê câmu kêra pâ âboro, géé na diri pâ puâboro, ma pwâratùra, ma napô, ma Ba.

¹⁶ «Napwa naa goo Itémuru, â pâ 10 gi kêe, [âna tèpa 10 ukai] âna rà o pâ nau èpàri i tô ilàri gòronaigé. Â rà o mwa popa ê pâ naneemuru tòoni, ma pâ ârabwée kêe, ba na o ticè kêe, â ée mwa pâra cicapé. Â rà o mwa uti ê pièe, ma cîri napwùrudòe naa gòro ânye.

¹⁷ «Rà wàrapwiri, ba na pacoo ê câbawâdé kà Pwiduée. Ba wàé kaa, na é tòpò é auniimiri naa na pwâranümarà, ba na rà cau pitèrerà, ma rà naa tà Itémuru ê pwâra ukai kàra. Â wàrapwiri, tèepaa naa goro ê pai pacoo diri ê pwi na ia é jèe mara ina wà Pwiduée.

¹⁸ «Napwa naa goo i tô ilàri bèepwiri, na ia gà côoê, âna é câmu kêra ville maina, na é pitûâ kêra diri tèpa ukai wâ gòropuu.»

7 popai goo babulona <ζ>

18

(Naporomee 18)

¹ Géé na càuru ê pâ pwi bèepwiri, â go côo mwara pwi jè *angela, na é boome géé napwéretòotù. Â naa tée pàtamee na maina. Â dau maina pai muugère kêe, na é pwéelaa pàpari ê gòropuu.

É pitèié Pwiduée

1 <ζ> O téuraé

² Â é tomara tôo pâ*:

«Ée jèe tûu *Babulona,

téura napô-bà!

[Ticè âboro wé!]

Jèe wâ kà tèpa u,

pwârawâ kêra duée,

bawâ kêra aràu,

[aucârü kêra akàna]

autâa kêra diri,

pâ macii na miiri.

³ [Tojii tô ilàri-bà.]

É naa dipâa kêe.

Rà ipwirié pâ Ba.

Rà pâ nau pwacèwiié.

Rà pwa tûâ na miiri.

Rà ipuu imudi ma wàé,

pâ ukai gòropuu.

17:16 Auinapàpari 18.8

18:2 Ésaïe 13.21, 21.9, 34.11–14; Jérémie 50.39;

Auinapàpari 14.8

* 18:2 Pwiri hétapoo popai goo Babulona, âna tâa na

naporomee 17.

Wâro gée gooé
 tèpa pi-icu.
 Wâru mwani kàra,
 gée goo pâ tûâ èpà kêe. Nabwé!»

2 <ç> *Dau maina wârimuru kêe*

⁴ Go tère ê jè pwâratùra me gée napwéretòtù, na é ina pâ:

«Tèpa naiô wée!
 Uru jii Babulona.
 Còobé jii tôobà.
 Uru jii pâ èpà kêe.
 Naaco pâ tûâ kêe.
 Ba guwà péa tòpi
 ê wârimuru kêe!
 Dau maina aré
 na go o mwa naa tée.
⁵ Dau wâru èpà kêe.
 Dau pòri too,
 tèpaa naanidò
 napwéretòtù!
 Go côo wakè kêe,
 â câgo caa pwanauri.
⁶ Go o mwa papòé.
 Naa wârimuru tée
 wiâra pâ èpà kêe.
 Naa tée na dau maina
 jii ê pwina é pwa.
 Pwaai wârado kêe.
 Ba é naa dipâa kêe
 [târa tubaèpà târa pâ Ba].
 Pwaai mwara
 goro dipâa na gòo,
 ba na é wâdo côwâ.
 [Â ée dau maagé goo.]
⁷ Dau maina nùmee.
 Wâru mwani kêe.
 Maina ipwâdée kêe.
 Êkaa na wârapwiri:
 O maina aré kêe.
 Piêdò maagé kêe.
 É pi-ina kêe pâ:
 “Go nye tô ukai.
 Câgo caa tô dàpwà.
 O câgo caa côo pikîri.”

8 Êkaa na wàrapwiri,
 na ji caapwi tòotù,
 ée pâ nau tô dàpwà.
 Ée mwa côo pikîri.
 Ée mwa copwa.
 O cîriê naa na ânye.
 Ba maina pàtàmoo,
 wâgo Pwîduée
 ma go pitèié. Nabwé!»

Rà imurué tèpa âboro

3 <ç> *Tèpa ukai*

9 Wà tèpa ukai kâra gòropuu, âna rà o côo ê muru ânye, wiàna tòo Babulona, â rà o dau pi-i ma pijinünü gooé. Ba rà tèpa bée, na rà pwa pâ muru na dau èpà ma wàé. Â jèe dau pwa neemururà géee gooé. 10 Â rà o coo na wâiti wê, goro ê pai wâgotàra goo ê pai maagé kêe. [Â rà o pwùkùru.] Â rà o mwa ina pâ:

«Wârico Babulona!
 Wârico napô maina!
 Téura ma tubatiâué†,
 na ji caapwi tòotù!»

4 <ç> *Tèpa pi-icu*

11 Rà imurué ma pijinünü wà tèpa pi-icu wâni gòropuu, ba jèe ticè âboro cèna ée wâri cè neemururà. 12 [Ba wàé, na ia é mu wâri diri pâ na jèpapara muru] na dau maina wâri wèe, na rà mu icuri:

Pâ mwani mii, ma mwani pwaa;
 Pâ atü na dau maina wâri wèe;
 Pâ na jèpapara imwaano na dau wâdé;
 Pâ upwâra na ûrea;
 Pâ muru na pwa goro béokée kâra lélépâ‡;
 Pâ muru na pwa goro upwâra;
 Pâ paò ma paò mii;
 Pâ atü pwaa na dau wâdé§;
 13 Pâ na jèpapara jawé ûrea, ma wâi na ûrea;
 Pâ dàuru upwâra na ûrea na jè cîri;
 Pâ dipâa, ma géree, ma dàuru poloa, ma blé;
 Pâ paaci ma mutô, ma pâ òoci ma wàtio;

18:8 Auinapàpari 17.16
 tubatiâué—Grec: Pitèigà.

18:9 Ézékîel 26.17, 27.30–35

† 18:10 Téura ma

18:11 Ézékîel 27.36

18:12 Ézékîel 27.12,13,22

‡ 18:12 Béokée kâra lélépâ—Défenses d'éléphant, Ivoire.

§ 18:12 Pé atü pwaa

na dau wâdé—Marbre.

Pâ ênawéna na piirà, na dau pwaée kàra.

5 <ζ> *Tèpa pwa mwani kàra*

14-15 Wà tèpa pi-icu, na dau pwa mwani kàra, géé goo i ville Babulona, âna rà o dau pi-i, ma pijinünü gooé. Â rà o ina tée pâ:

«Ticè neemurugà:
Muru na jajau,
muru na pwényuâa,
muru na wâdé tâgà.
Cau tubatiàurà.
Â o câgà caa pâmarirà.»

Â rà o coo na wâiti wê, goro ê pai wâgotàra goro pai maagé côo kêe. Â rà o pwùkùru. ¹⁶ Â rà ina mwara pâ:

«Wârico Babulona!
Wàé na é coona
imwaano mii
ma bwùcùru
na kîri é aaé.
Â maina wâri wèe.
Wàé na é picûââê
goro mwani mii,
ma pâ atü na pwâra.
¹⁷ Jèe ticè tée diri
na ji caapwi tòotù!»

6 <ζ> *Tèpa pâra gòro wànga*

Rà picoo iti jiié mwara wà diri tàpé na rà pâra gòro wànga— wà tèpa apooro wànga, ma wà tèpa pitûâ naa gòro wànga, ma wà tèpa taa ârawéà, ma diri tèpa matélo.

¹⁸ Â rà o côo i mué na tòé, â rà o i, ma pi-ina tàra pâ: «Wâpà cè napô cèna wàra é ville bèeni? Au! Nye ticè!»

¹⁹ Â rà o i, ma pijinünü, ma tû dàuru puu naa na pûrurà, [goro pai tòina kàra]. Â rà o wiikau burà ina pâ:

«Wârico Babulona!
Wârico napô maina!
Dau pwa mwani kâjè,
géé goo ville bèeni.
Téura ma tubatiâué
na ji caapwi tòotù!»

20 [Èco na wàéni ê popai ba kà tèpa âboro kà Pwiduée]:

Câbu, co napwéretòotù!
 Guwà ipwàdéé,
 âboro kà Pwiduée—
 wâguwà tèpa *apostolo,
 wâguwà tèpa *péroféta!
 Ba é jèe téuraé,
 é tojié wà Pwiduée.
 É pwa wârimuru tée,
 ba é tubaèpà tàwà.

Bénabwé popai gooé

7 <ç> O câjè mwa caa côoê côwâ

21 Nabwé, â go côo wà pwi jè angela na dau pwa nii kêe. Â é popa é diopwaa kâra atù*, â é tü naa nawià, â é ina pâ: «O ciura wàrapwiri wà Babulona, ville maina, â o tüê wàrapwiri, â o câjè mwa caa côoê côwâ. 22 Â o câjè mwa caa tère côwâ cè airi gitar, ma cè pwâra uu kâra kuruò, ma cè pwâra uu tutu. O tiàu cè pwi jè a wakè goro upwâra ma paò. Â o câjè mwa caa tère côwâ cè airi atù bécaagai blé. 23 Â o câ mwa caa pwéela côwâ cè ânye wê. Â o câjè mwa caa tère côwâ cè pwâratùra kà du a tapoo piéa.

«[O popa jiigà, co Babulona, êdiri pâ pwi bèepwiri, majoroé é tûâ'gà na èpà.] Ba gà pwacèwii tó a pwa dooki†. Ba wà tèpa picu'gà, na rà dau imaina naa na gòropuu diri, âna rà pa-imwüru ê pâ Ba diri.

24 «Üu, [o maina wârimuru'gà] ba gà nye pwi majoroé, ba gà pòtàmwara tèpa péroféta, ma pàra tèpa âboro kà Pwiduée. Üu, dau wâru tàpé na pòtàmwararà géé googà, pitiri gòropuu; [â o pitèigà goo]‡.»

19

Nyabi goro pai piétò naa napwéretòotù

1 Géé na càuru ê pâ muru bèepwiri, â go tère ê pwâratùra kà tàpé na rà po dau wâru awé, wânidò napwéretòotù. Â rà tomara too pâ:

18:20 Deutéronome 32.43; Ésaïe 44.23; Jérémie 51.48 **18:21** Jérémie 51.63–64; Ézékiel 26.21 * **18:21** Ê diopwaa kâra atù—Napéaati naa na grec pâ: Pwacèwii é jè meule na maina. (Còo ânuuru aucdogai élaio naa nabibiu kâra tii.) **18:22** Ésaïe 24.8; Ézékiel 26.13 **18:23** Jérémie 7.34, 16.9, 25.10 † **18:23** Gà pwacèwii tó apwa dooki—Munaa ucina goro pai maina wàra nûma tèpa âboro, ma pai naa càurà naa goo wà Pwiduée. **18:24** Jérémie 51.49; Auinapàpari 17.6 ‡ **18:24** Pwiri popai kà Ioane, na é wii i tii bèeni, é, pwiri gòobàra popai kà pwi angela.

«Aléluia! Aléluia!
 Pwamaina Pwiduée!
 Wàé na é pa-udòjè!
 Wâjaaé é muugère,
 ma nii ma pàtamee!
² Âjupâra ma *târù
 é pwina é pitèi.
 Ba é tèi tòobà,
 na é wâgòronaigé
 na miiri tûâ kêe,
 tô na é tubamiiri
 tâpé na wâ gòropuu.
 Â é naa têe Pwi Ukai
 wârimuru kêe,
 wâri wâra domii
 kâ tèpa ênawéna,
 tèpa âboro kêe
 na pòtâmwararà. Nabwé!»

³ Â rà tomara too mwara wà tèpa âboro, ma ina pâ:

«Aléluia! Aléluia!
 Mu too é mu
 goo wà tòoni!
 Mu too awé
 dâra gòiri! Nabwé!»

⁴ Â wà tèpa 24 ijiao, ma pâ ârapàpé macii na pwa nyuâarà, âna
 rà cigòboo ma tùu jùrurà ara Pwiduée, na é tâa gò é autâa kêe,
 â rà pwamainaé ma tomara too pâ: «Aléluia! Amen! Wâdé na
 wâra!» ⁵ Â go tère é pwâratùra me gée goro jènere autâa kâ Pwi
 Ukai, na ina pâ:

«Pwamaina Pwiduée,
 Pwi Ukai kâjè,
 wâguwà diri,
 pâ ênawéna kêe,
 na maina ma kîri! Nabwé!»

Piéa kâ Pwi nari mutô

⁶ Go tère mwara é toromacé*, na pwacèwii pwâratùra kâ
 tèpa âboro na rà dau wâru. Â dau maina aié, pwacèwii é airi
 pwiritée†, ma pwâra itàa kâra tikakara, na é kûu ba maina. Â
 rà gére ina pâ:

19:2 Deutéronome 32.43; Auinapàpari 6.10 **19:6** Auinapàpari 14.2 * **19:6**
 Toromacé—Écho, bruit résonnant. † **19:6** Pwacèwii é airi pwiritée—é, Pwacèwii
 pâ wià na dau maina.

«Aléluia! Aléluia!
 É pitûâ Pwiduée,
 Pwi Ukai kâjê!
 Dau maina nii kêe,
 naa gòro diri pâ muru!
 7 Jè cau ipwàdéé!
 Jè piêgòtùru!
 Jè pipwamainaê!
 Ba jée tèepaa tòotù:
 É piéa Nari Mutô.
 É ipwabwàtié
 wà tô ilàri wâdèe.
 8 Jèe naa tà tòoni
 na é coona lino,
 imwaano na kîri aaé! Nabwé!»

(Napwa naa goo é imwaano lino bèepwiri, âna câmu kêra pâ tûâ na wâdé, na rà jèpa pwa wà tèpa âboro kâ Pwiduée.)

⁹ Nabwé, â i pwi *angela, âna é ina tîo pâ: «Gà wii pâ: “Cidòri nyuâara tàpé na todàra naa goro é piéa kâ *Pwi nari mutô.”»

Â é ina tîo mwara pâ: «Ê popai bèepwiri, âna âjupâra, ba popai kâ Pwiduée.»

¹⁰ Â go cigòboo ma tùu jùruo na ara i pwi angela. Êco na é ina tîo pâ: «Ai! Bwa! Gà cibwaa wàrapwiri, ba ju nye cau tupédu ênawéna kâ Pwiduée, wàiju ma wà diri tèpa béjé na rà *paâjupâra pâ, rà tèpa âboro kâ Iésu†. Â gà pwamaina co Pwiduée! Ba wà diri tàpé na rà paâjupâra Iésu, âna é tâa jaarâ é Nyuâaê Pwicîri—ê pwi Nyuâaê Pwicîri na é tâa jaa tèpa *péroféta, ma nama rà inapàpari é popai kâ Pwiduée§.»

pwâadàra gòropuu 7 muru na é côo ioane

<η>

(Naporomee 19.11–21.8)

1 <η> Pwi a tâa gòro òoci na pwaa

¹¹ Géé na càué, â go côo é napwéretòotù, na é tàpirié, â go côo pwi òoci na pwaa. Â pwa pwi âboro na é tâa gò, âna ina gooé pâ ‘Tàrù’ ma ‘Âjupâra’. Ba tàrù ma âjupâra pai pitèi kêe wà tèpa âboro. Â é pipaa [dà tàpé na rà cicaraé]. ¹² Â é du âraporomee, âna pwacèwii doromara ânye. Â wâru é pâ bwe

19:7 Ésaïe 61.10; Auinapàpari 21.2 **19:9** Mataio 22.2–3 **19:10** Apostolo 10.25,26; Auinapàpari 22.8–9 † **19:10** Na rà paâjupâra... é, Na rà tà cimwù naa goro é âjupâra, na é paari wà Iésu. § **19:10** Dernière phrase—é, Ba é âjupâra na é paari wà Iésu, âna é pwi âjupâra, na é pagòo tèpa péroféta, ba na rà inapàpari.
19:11 Psaume 96.13; Ésaïe 11.4; Auinapàpari 1.5, 6.2 **19:12** Daniel 10.6; Auinapàpari 1.14, 2.17

korona, naa gòro pûruê. Â wii naa gooé nee na tàbinyiri, na càra caa tâmogòori ê pâ âboro, â nye wàé co. ¹³ Â é coona ê ârabwée na bwiari goro domii. Â tuneé tée mwara pâ: ‘Popai kà Pwiduée’.

¹⁴ Rà pâra wiâê ê pwâra paa me géé napwéretòotù, na rà tâa gò ê pâ òoci na pwaa. Â rà coona ê pâ ârabwée imwaano lino, na kîri ê aaé, na po pwaa jajau.

¹⁵ Còobé pwêê ê tàuwa na po dau éa, bétaa ê pâ Ba, â ée mwa pitûâ ba gòo, goro ê tâjò paò. Â é còogairà pwacèwii ê pwâra dipâa. Wàépwiri ê pwâra putâmu kà Pwiduée na dau pwa pàtâmee, naa gò diri pâ muru. ¹⁶ Â wâgoro ârabwée kêe ma du pâa-âê*, âna wii ê jè aupwa tii na ina pâ:

Pwi a pitûâ kà tèpa pitûâ,
ma Pwi Ukai kà tèpa ukai.

2 <η> Marü bwaoré ma ipaa

¹⁷ Nabwé, â go niâ dò, â go côo pwi jè angela, na é coo na i tòotù. Â é gére tomara too târa pâ marü bwaoré, na rà tâ nidò gopaérenao. Â é ina tàra pâ: «Guwà me, naa goo ê pi-ija maina, na é pwabwàti ba kàwà wà Pwiduée. ¹⁸ Me, ba guwà mwa uti ê pià tèpa ukai, ma tàpé na pwa nii kàra, ma tèpa caa kàra coda. Â guwà mwa uti piàra pâ òoci, ma wà tèpa coda na rà tâa gòrà. Üu, ê piàra pâ âboro diri—tàpé na pwa tàrù kàra, ma wà tèpa ênawéna kàra; tàpé na rà maina, ma wà tàpé na rà kîri.»

3 <η> Tâjùru Itémuru ma pé macii

¹⁹ Nabwé, â go côo Itémuru ma wà tèpa ukai kàra gòropuu. Â rà gére ipapitiri tèpa coda kàra, ba na rà ipaa ma wà i pwi a tâa gòro òoci pwaa, ma tèpa coda kêe.

²⁰ Â [rà paa, â rà piétò jii Itémuru, â] rà tâjùruru, wàilu naima ma wà pwi péroféta pwi a pwâ. (Wàé kaa na ia é pwa ê pâ câmu kêe goro pàtâmee, ba kà Itémuru—ba na é ipa-imwùru ê pâ âboro, na ia rà tòpi câmu kà Itémuru, ma ipwamaina ê ânuuê.)

Â rà tû-ru, na ru bwaa wâro, naa na nawiâ ânye, ba na cîriru goro dà na tòo. ²¹ Â cau pòtâmwara diri tèpa ipaa kàru, goro i tàuwa na ia còobé géé pwâ pwi a tâa gòro òoci pwaa. Â ê pâ bwaooré, âna rà cau pwàro goro piàra âboro.

20

4 <η> Tâjùru Caatana naa na 1 000 naja

19:13 Ésaïe 63.1–3; Ioane 1.1,14 **19:15** Psaume 2.9; Auinapàpari 1.16, 14.20

19:16 Auinapàpari 17.14 * **19:16** Wâgoro ârabwée kêe ma du pâa-âê—Munaa wâgoro ê ârabwée na târamiri du pâa-âê. **19:17** Ézékiel 39.17–20 **19:20** Auinapàpari 13.12–17, 20.10

¹ [Gée na càuru ê pai tubatiàu wà Itémuru] â go côo pwi jè *angela, na é boome gée napwéretòotù. Â é popa ê kii târa ê pwêe na ia dau wâgòro, bau jè itùpaò na dau maina. ²⁻³ Â é tâjuru wà i pwi Dàragô, i pwi dòèa gée na biu, [na nee mwara pâ] ‘Pwi a cicarajè’, é, *Caatana. Â é piié goro i itùpaò. Â é tüê boo, naa na i Oolaa na ia dau wâgòro*, â é kiiri wâriê. Â ée mwa tâa wê wà i pwi Dàragô, naa na 1 000 naja, ba na o câe mwa caa ipa-imwüru còwâ ê pâ Ba. Â gée na càuru 1 000 naja, â o mwa tâpo tipié.

⁴ Â nabwé, â go côo pâ nyuâa tàpé na pòtàmwararà, wàrapwiri goo ê pai *paâjupâra kâra wà Iésu, ma pai picémara kâra ê popai kà Pwiduée. Ba càra mu caa pwamaina Itémuru, bau i ânuuê. Â càra mu caa tòpi câmu kêe, na gaadaarà ma naa goro îrà. Â go côo pâ rà tâa gò pâ autâa kâra ukai. Ba [wà Pwiduée âna é] jèe pawârorà còwâ gée na aubà, â é naa tàrù tàra, ma rà pitûâ ma wà Kériso, [pwi *Mesia kêe] naa na 1 000 naja.

⁵⁻⁶ Ba wàilà âna rà tèpa pâbéaa kà tàpé na rà wâro còwâ gée na aubà. Â cidòri nyuâarà, ba rà tèpa âboro pwicîri, [na rà jèe panuâ diri ê wâro kâra tà Pwiduée]. Â [êkaa na rà o *wâro dâra gòiri awé. Ba] o càcaa pwa nii kâra ê béwailu kâra pwâra bà naa goorà. Â rà o coo ara Pwiduée† ma wà Kériso, [pwi Mesia kêe] ma piênawéna kâru. Â rà o pitûâ naima ma wàé, naa na 1 000 naja.

Napwa naa goo pàra tàpé, âna o bwaa càra caa pâji wâro còwâ, wiàna bwaa càcaa nabwé ê 1 000 naja.

5 <η> Tü Caatana naa na ânye

⁷ Gée na càuru pâ 1 000 naja bèepwiri, [na é pacoo wà Pwiduée] â o tipi wà Caatana, gée na karapuu. ⁸ [Â wàeni é pwina ée mwa pwa, na go côo naa na nyuâa]: É pâra pâpitiri ê gòropuu, ba na é ipa-imwüru diri pâ Ba naa gòropuu, na ina goorà pâ Gog ma Magog. Â é panaimarirà ma rà pipaa [dà Pwiduée] ma wà tèpa âboro kêe. Â rà po dau wâru awé, pwacèwii é marawâ, [â pwacoé ma jè pûrarà].

⁹ Rà too, â rà po pâpitiri ê gòropuu, â rà cibèepi é picaatâa kà tèpa âboro kà Pwiduée, wâna ê napô na wânümee goo. Â é nye tèepaa boome kaa, gée napwéretòotù ê ânye, na é cau cîri tèpa ipaa bèepwiri. Â tubatiàurà bamwara.

20:1 Auinapàpari 9.1 **20:2-3** Genèse 3.1; Auinapàpari 12.9 * **20:2-3** Oolaa na ia dau wâgòro—Còo 2e note goo Auinapàpari 9.1. **20:4** Daniel 7.9,22,27; 1 Korénito 6.2; Auinapàpari 13.17 **20:5-6** Auinapàpari 1.6 † **20:5-6** Coe ara Pwiduée—é, Pwa ârapwaailò tà Pwiduée. **20:8** Ézékiel 38.2,9,15-16 **20:9** 2 Rois 1.10

¹⁰ Â napwa naa goo wà Caatana, wà pwi ia ipa-imwürurà, âna tüê naa nawià ânye, ma dà na tòo, wâna na ia mara tü naawê mwara wà Itémuru, ma i pwi *péroféta pwi a pwâ. Â rà o aré ma tòina naawê, naa ne ma pwaa, dàra gòiri awé.

6 <η> *Bénabwé pitèimuru*

¹¹ Gée na càùé, [â go còo naa na nyuâa, ê pwina o tèepaa]. Go còo i Pwi Ukai na é tâa gò è autâa kêe. Â béaa kêe, â nye tubatiâu kaa ê gòropuu ma napwéretòotù, â o câjè mwa caa còoru còwâ.

¹² Â go còo è pâ âboro na rà jèe bà—pâ âboro maina, ma pâ âboro kîri—âna rà gére coo goro i autâa kà Ukai. Â pòpwara è Tii goro wâro—[ê tii kà Pwiduée na é wii naawê, nee tàpé na é naa tàra ê wâro].

Â pòpwara mwara pàra tii, na wii naa na, diri pâ tûa kà tèpa âboro. Â ée mwa pitèirà wà Pwiduée wiâra è pâ tûa kàra. ¹³ Â rà me mwara diri tàpé na rà jèe bà, naa na diri pâ ére—naa napuu, é wâpà wiàna naa nawià. Â poparà pâ naa na ‘Napô kà tèpa bà’, ba na ée pitèirà wà Pwiduée[†]. ¹⁴⁻¹⁵ Â tü è ‘Napô kà tèpa bà’ bau è auipwàni, naa nawià ânye. Â tü naawê mwara diri tàpé na càcaa wii neerà naa na Tii goro wâro. Ba wàépwiri è béwailu kâra pwâra bà, [dàra gòiri awé].

21

7 <η> *Âmu napwéretòotù ma gòropuu*

¹ Gée na càùé, â go còo [naa na nyuâa] è napwéretòotù bau è gòropuu, na ru bwaa âmuê. Ba jèe tiâu è napwéretòotù ma gòropuu béaa, â jèe tiâu mwara è nawià. ² Â go còo è napô na pwicîri kà Pwiduée, âna wâ *Iérusaléma na bwaa âmuê. Âna é gére boome gée napwéretòotù gée jaa Pwiduée. Â picûaaê, pwacèwii è tô jè èpo dopwa, na é ipwabwàtié târa pwi éaé, [ba na ru piéa]. ³ Â go tère pwi jè âboro naa goro jènere autâa kà Pwiduée, wânidò *napwéretòotù, na é tomara too pâ:

«[Jè còo jè muru
na bwaa âmuê]:
É boo wà Pwiduée.
É tâa jaa tèpa âboro.

20:10 Psaume 11.6; Auinapàpari 19.20, 21.8 **20:12** Daniel 7.9–10; Mataiao 25.31–46; Apostolo 17.31; 2 Korénito 5.10; Auinapàpari 13.8 **20:13** Roma 2.6;

1 Pétèru 1.17; Auinapàpari 2.23, 22.12 † **20:13** Grec: Ê nawià, âna é naa too diri tàpé na ia rà bà naa na; â è ‘Napô kà tèpa bà’, âna é naa too diri tèpa bà, na rà tâa wê. Â jèpa pitèirà, wiâra jèpa wakè kàra. **20:14-15** Psaume 69.30 **21:1** Ésaie 65.17; 2 Pétèru 3.13 **21:2** Ésaie 52.1, 61.10; Hébéru 11.16, 12.22; Auinapàpari 3.12

21:3 Lévitique 26.11,12; Ézékiel 37.27; Zakarie 2.14; 2 Korénito 6.16

É wâjaarà wàé.
 Rà o nye Ba kêe.
 Wàé na ée Pwiduée kàra.
 4 Ée cātūra nūru i kàra.
 Â o ticè aré ma tòina kàra.
 Jèe nabwé é maagé.
 Tiàu awé é pwâra bà.
 O càra mwa caa i.
 Ba jèe tiàu pâ muru béaa. Nabwé!»

5 Â wà Pwi Ukai, na é gére tâa gòro autâa kêe, âna é ina tôo pâ:
 «Gà côo, ba go nama âmuê diri é pâ muru.»

Â é ina mwara pâ: «Gà wii [ê pwina gà côo ma tère] ba nye
 âjupâra ma *târù é pâ popai bèepwiri.»

6 Â é ina tôo mwara pâ: «Jèe po cau coo diri! Ba wâgo *Alpha*
 ma *Oméga*; wâgo autapoo goo ma pwâadèrèè. Go o mwa naa,
 naa goro piticèmuru naa goo, é jawé târa wâro géé na pwârapò,
 tà diri tàpé na nūmarà dâra wâdo. 7 Â go o mwa naa diri pâ
 aupwényunyûari bèepwiri, tà pwina é piétò [jii é èpà]. Â go o
 Pwiduée kêe, â ée Pwi Naîô.»

8 Â napwa naa goo pâra tàpé, [âna rà o pwa wârimuru]:

Wà tàpé na [càra mu caa pwa é pwina wâdé, goro pai]
 wâgotàra;
 Wà tèpa tàutàra na rà cèikî;
 Wà tèpa pwâ*;
 Wà tèpa miiri é càrarà;
 Wà tèpa ipuu imudi;
 Wà tèpa ipôtâmwara;
 Wà tèpa pwa dooki;
 Wà tèpa pwamaina pâ duée imudi.

Wà diri tèpa âboro bèepwiri, âna o türà naa na nawia ânye, ma
 dà na tò. Ba wàépwiri é pwi béwailu kâra pwâra bà, [dâra gòiri
 awé].

Napô Iérusaléma na bwaa âmuê

9 Géé na càué, â é me mariô wà pwi jè ârapàara tèpa 7
 angela—tèpa wicèpwiri i tèpa 7 wâra jawé, na ia wâbé goro pâ

21:4 Ésaïe 25.8, 35.10, 65.19; Auinapàpari 7.17 21:5 2 Korénito 5.17 21:6
 Ésaïe 55.1; Jérémie 2.13; Ioane 7.37; Auinapàpari 1.8,17, 22.17 21:7 2 Samuel
 7.14; Psaume 89.27–28 21:8 Mataio 25.41; Héberu 10.38–39; Auinapàpari 20.15,
 22.15 * 21:8 Càcaa popai tà tàpé na nūmarà na rà pitère dà Pwiduée, êco na rà tûu
 ma pwa na èpà na pâra pâara. Popai tà tàpé na rà naa càurà naa goo wà Pwiduée,
 â rà wârapwiri, tia pwâadèrèè.

tubatòina. Â é ina tôo pâ: «Gà me, ma go paari tâgà ê tô ilàri dopwa wâdà *Pwi nari mutô.»

¹⁰ Â é popao naa na nyuâa[†], naa gòrojaa maina, na gòri too. Â é paari tôo Iérusaléma, i napô pwicîri kà Pwидуée, na é gére boome géé napwéretòotù géé jaa Pwидуée. ¹¹ Â é pwâra goro ê muugère kà Pwiduée, pwacèwii ê atü na dau maina wâri wèe, jè atü *jaspe*, na dau jajau ma pwéelaa. ¹²⁻¹³ Napwa naa goo pâ auba atü goo, âna dau maina ma gòri too. Â pwa 12 goropwârawâ goo. Ba âracié wâna auêgòdò tòotù; â âracié wâna auduu tòotù; â âracié wâporomarawâ; â âracié wâpwâragòrowâ. Â wii naa goo jèpa goropwârawâ ê jèpa neere tèpa 12 wâao *Isaraéla. Â pwa 12 angela na rà jèpa wéaa goo. ¹⁴ Â po 12 atü pàara i auba. Â jèe wii naa goo jèpa pàaé bèepwiri, ê jèpa nee tèpa 12 *apostolo kà Pwi nari mutô.

Câmu kâra napô

¹⁵ Wà i pwi *angela, na bu gére pitùra, âna é cipa ê bàra watü mwani mii. Â é câmuri i napô, bau ê pâ goropwârawâ, ma é babé goo. ¹⁶ Â é còo pâ nye po ipaiwà bwàti ê câmu goo ê pâ ârapàpé ére géé goro i napô. Â nye po ipaiwà bwàti ê pai gòri, ma dooé, ma augòri goo. [Ûna é naanaimari ê câmu, âna nimaro kêe] âna po 12 000[‡]. ¹⁷ Â é câmuri mwara ê babé atü, â ê câmu kêe, âna po 144 *coudée*§. (Ba wàèpwiri ê câmu na rà mu câmuri goo, wà tèpa âboro.)

¹⁸ Ê auba wâgoro babé, âna atü *jaspe*, na bwùucùru ma mii, [na dau maina wâri wèe]. Â é napô, âna é mwani mii, na é po pwéelaa, ma pwâra. ¹⁹ Â pâ pàara auba, âna pwa goro pâ atü na maina, na tòpò naa gò, pâ na jèpapara atü na kîri na jèpa dau maina ê wâri wèe:

- Pâbéaa—jaspe;
- Bé 2—saphir;
- Bé 3—calcédoine;
- Bé 4—émeraude;
- ²⁰ Bé 5—sardonyx;
- Bé 6—sardoine;

21:10 Ézékiel 40.2 † **21:10** Â é popao naa na nyuâa—é, Â é popao ê Nyuâaê Pwicîri, â wà pwi angela âna é popao. **21:11** Ésaïe 60.1–2,19 **21:12-13** Ézékiel 48.30–35 **21:15** Ézékiel 40.3; Auinapàpari 11.1 ‡ **21:16** 12 000—Câmu kâra pai picaatâa kà Pwiduée ma tèpa âboro kêe. 12 000 = 3 x 4 x 1 000. 3 = nimaro kà Pwiduée (Caa, Naîê, ma Nyuâaê Pwicîri); 4 = pâ 4 ére nord, sud, est, ouest; 1 000 = câmu kâra pâ âboro na wâru. Jèpwi mwara; 12 = jè câmu kà tèpa âboro kà Pwiduée. (Còo Auinapàpari 7.4–8.) § **21:17** Coudée—Gòobàra caapwi mètre. (Pai gòri wàra ê î pwi âboro, géé goro mangadaîê, tiagoro jipu kâra îê.) **21:18** Ésaïe 54.11–12

Bé 7—chrysolithe;
 Bé 8—béryl;
 Bé 9—topaze;
 Bé 10—chrysoprase;
 Bé 11—hyacinthe;
 Bé 12—améthyste.

Â po dau jajau ma muugère pâ atü bèeni, â rà dau pwâra goro êdiri pâ âmu kêe.

²¹ Â i jèpa goropwârâwâ na rà po 12, âna nye pwa goro caapwi perle. Â ê naigé na maina, wânabibiu kêra napô, âna pwa goro mwani mii, na dau pwéelaa ma dau pwâra.

Pwéelaa naawê muugère kà Pwiduée

²² Nye ticè wâra pwapwicîri cêna go còo naawê. Ba ru tâa wê, wà Pwiduée* na dau pwa pàtâmee, ma i Pwi nari mutô. [Â o pwamainaru naa naporomeeru.] ²³ Â jèe ticèmururu naa goo, na ru èu naawê, ê tòotù ma parui. Ba jèe pwéelaa naawê ê muugère kà Pwiduée. Â wà i Pwi nari mutô, âna jèe pwi wâra ânye. ²⁴ Â diri tèpa âboro, âna rà o wâro na pwéelaa kêe. Â wà tèpa ukai, âna rà o pa pàdarié diri pâ wâdé kêra. ²⁵ Â o càcaa târi ê pâ goropwârâwâ, ba nye ticè ne ma bàutê wê [â ticè a mura]. ²⁶ Â pâ Ba gòropuu, âna rà cia naawê diri pâ neemururà ma wâdé kêra.

²⁷ O càcaa tò naawê cè jè muru na miiri. Â pwicîri mwara tà tèpa pwa pâ tûa na miiri, ma tèpa pwâ. Â wâdé co, wàilà na wii ê neerà naa na tii kà Pwi nari mutô, ba Tii goro wâro.

22

Nairiwâ na é naa wâro

¹ Gée na càué, â wà i pwi *angela, âna é paari tóo ê nairiwâ, na é naa wâro. Â nye po dau pwéelaa awé. Â é itàa gée aranara ê autâa kà Pwiduée, ma *Pwi nari mutô, ² wânabibiu kêra naigé kêra i napô. Â é coo goo ê du jènere nairiwâ* i upwâra târa wâro†. Â é pitòpò pâ pwêe naa na 12 parui naa na caapwi naja. Â ê dooé, âna wâi târa ê pâ Ba. ³ Â o càcaa pwa còwâ cè tojii.

O tâa na i napô ê autâa kà Pwiduée ma Pwi nari mutô. Â rà o mwa piênawéna kà Pwiduée ma pipwamainâe wà tèpa âboro

* **21:22** Ru tâa wê, wà Pwiduée... Grec: Ê wâra pwapwicîri kêe, âna wà Pwiduée...
21:23 Ésaïe 60.19–20; Auinapàpari 22.5 **21:24** Ésaïe 60.3,5 **21:25** Ésaïe 60.11
21:27 Ésaïe 52.1; Ézékiel 44.9; 1 Korénito 6.9–10 **22:1** Ézékiel 47.1 **22:2** Genèse 2.9; Ézékiel 47.12; Joël 4.18; Zakarie 14.8 * **22:2** Ê du jènere nairiwâ—Caapwi upwâra. Munaa é itàa boome ni nabibiu kêe i nairiwâ. † **22:2** I upwâra târa wâro—é, Pâ upwâra târa wâro.

kîri kêe. ⁴ Â rà o picôorà ma wàè, â o wii na gaadaarà ê nee. ⁵ Â o câ mwa caa pwa cowa ê bàutê. Â o càcaa piâjimuru târa ê wâra ânye, bau i tòotù. Ba ée pwéelaa kàra wà Pwi Ukai Pwiduee. Â rà o pitûa dâra gòiri awé.

Bénabwé popai

⁶ Gée na càué, â é ina tôo wà i pwi angela, pâ: «Diri é pâ muru na gà me gée aucôo ma tère, âna âjupâra ma *târù. Ba wà Pwi Ukai Pwiduee, âna é naa ê Nyuâaê Pwicîri kêe tà tèpa *péroféta, [ba na rà inapàpari é popai kêe]. Â, na wàrapwiri, â é cùru pâ tèpa angela kêe, ma rà inapàpari tà tèpa âboro kîri kêe é pâ muru na o mwa tà tèepaa.»

É wâjué cowa Iésu

⁷ É ina wà Iésu pâ: «Guwà côo! Go o tàpo tèepaa.»

[Â wâgo, Ioane, âna go ina pâ]†: O cidòri nyuâa pwi âboro na é pitère dâra é popai kà Pwiduee, na tâa na é tii bèeni! Ba é paari é pwina o tèepaa, tâa ma rà pwacôoco wà tàpé na rà pûra.

⁸ Ūna go cau côo ma tère diri pâ muru bèepwiri, â go cigòboo ma tùu jùruo, ma pwamaina i pwi angela, na ia é paari tôo.

⁹ Â é ina tôo pâ: «Bwa! Gà cibwaa wàrapwiri. Ba go pwi bére wakè'gà, ma wà tèpa béegà, wà tèpa péroféta, ma wà diri tèpa âboro, na rà pitère dâra é pâ popai na wâna é tii bèeni. Â wâdé na gà pwamaina co Pwiduee!»

¹⁰ Â é ina tôo mwara pâ: «Gà cibwaa wéaari naa googà é pâ popai, naa na tii bèeni, na é mara ina béaa wà Pwiduee. Ba popai târa pa-ipacôo wà tèpa âboro. Ba jèe wâmwünyabwe é tòotù kêe, na é pacoò diri pwiri wà Pwiduee.

¹¹ «Êkaa na, wà pwina é pwa na èpà, ma muru na miiri, âna wâdé na é nye gòo goro pwa§. Â wà pwi âboro na é pipapwicîrié, ma târù é wâro kêe, âna wâdé na é ciburà pwa.»

Go pwi autapoo goo ma pwâadèrè

¹² É ina wà Iésu pâ: «Guwà côo, ba go o jèe tàpo tèepaa me. Â go naa wâri wèe târa jèpa âboro, wiâra é jèpa wakè kàra; [wiâna wâdé, é, èpà]. ¹³ Ba wâgo *Alpha* ma *Oméga*, na go tâa béaa, â go o mwa me. Â go pwi autapoo goo, ma pwi pwâadèrè.»

22:4 Mataio 5.8; Auinapàpari 3.12 **22:5** Daniel 7.18,27; Auinapàpari 5.10, 20.6, 21.23,25 **22:6** Auinapàpari 1.1 **22:7** Auinapàpari 1.3 † **22:7** Munaa popai kà Ioane, èco na, pwiri gòobàra popai kà Iésu. **22:8** Auinapàpari 19.10

22:11 Daniel 12.10 § **22:11** Wâdé na é nye gòo goro pwa—Munaa é pitunamiri càura wà pwi angela, ba na é tabatâci é pwâranûmarà, ma rà pitòotéri é wâro kàra.

22:12 Ésaïe 40.10; Jérémie 17.10; Auinapàpari 2.23 **22:13** Ésaïe 44.6; Auinapàpari 1.8,17, 21.6

¹⁴ Cidòri nyuâa tàpé na [rà wâdé na ara Pwiduée. Ba] rà jèe nuwa ârabwée kàra. Â o pwa tàrù kàra ma rà tò na é goropwârawâ târa i napô, ma uti é pwâra upwâra târa wâro. ¹⁵ O càra caa toome pâ akâna—tèpa pwâ, ma tèpa ipuu imudi, ma tèpa ipòtâmwara, ma tàpé na rà pwa dooki, ma tèpa ipwamaina pâ duée imudi! Wà tàpéebà, âna rà o cau tâa gòroigé diri.

¹⁶ É ina wà Iésu pâ: «Go jèe cùru paé dariwà pwi angela kôo, ba na é papaé é popai kôo, tà tèpa wâra pwapwicîri. Wâgo, âna go pwi gòobàra wà ukai *Davita; wâgo, âna go pwi îricò kaatâdaa, na go pame é tòotù.»

¹⁷ Â é Nyuâaê Pwicîri, ma wà tô Ilàri dopwa kà Pwi nari mutô, âna ru ina tée pâ: «Gà me!» Â wà pwi âboro na é tère pwiri, âna wâdé na é ina mwara pâ: «Gà me, [co Pwi Ukai]!» Â wà pwi âboro na nùmee dàra wâdo, â wâdé na é me, ma é wâdo é jawé târa wâro, ba nye ticè wâri wèe.

Cibwaa tòotéri ère popai bèeni

¹⁸ Wâgo Ioane, na go ina bwàti târa diri pâ âboro, na rà tère é pâ popai, naa na é tii bèeni, pâ: É popai bèeni, âna popai kà Pwiduée na inapàpari é pwina o tèepaa. Â gà ipwacôoco. [Gà cibwaa ébii é popai] ba wiàna gà naa gòobàra é pâ popai bèeni, â é nye naa gòobàra tâgà mwara wà Pwiduée é pâ bétubatòina na ina naa na é tii bèeni. ¹⁹ Â wiàna gà patâjii é jèe popai géé na tii bèeni, â ée mwa patâjii jiigà é kâgà, géé goro é pwâra upwâra târa wâro, ma autâa'gà na napô na pwicîri, na wii naa na tii bèeni.

²⁰ Â [wà Iésu] wà Pwina é *paâjupâra é pâ muru bèepwiri, âna é ina pâ: «Ûu, go o jèe tàpo tèepaa.»

[Â wâgo Ioane, â go ina pâ]: Amen! Wâdé na wàra! Wâdé na gà me, co Pwi Ukai Iésu!

²¹ [Â wâguwà tèpa cèikî na guwà pûra é tii bèeni] wâdé na é cau *pwényunyuâariwà diri wà Pwiduée, goro é *pimeaari imudi kà wà Pwi Ukai Iésu!

Cidòri nyuâawà!